

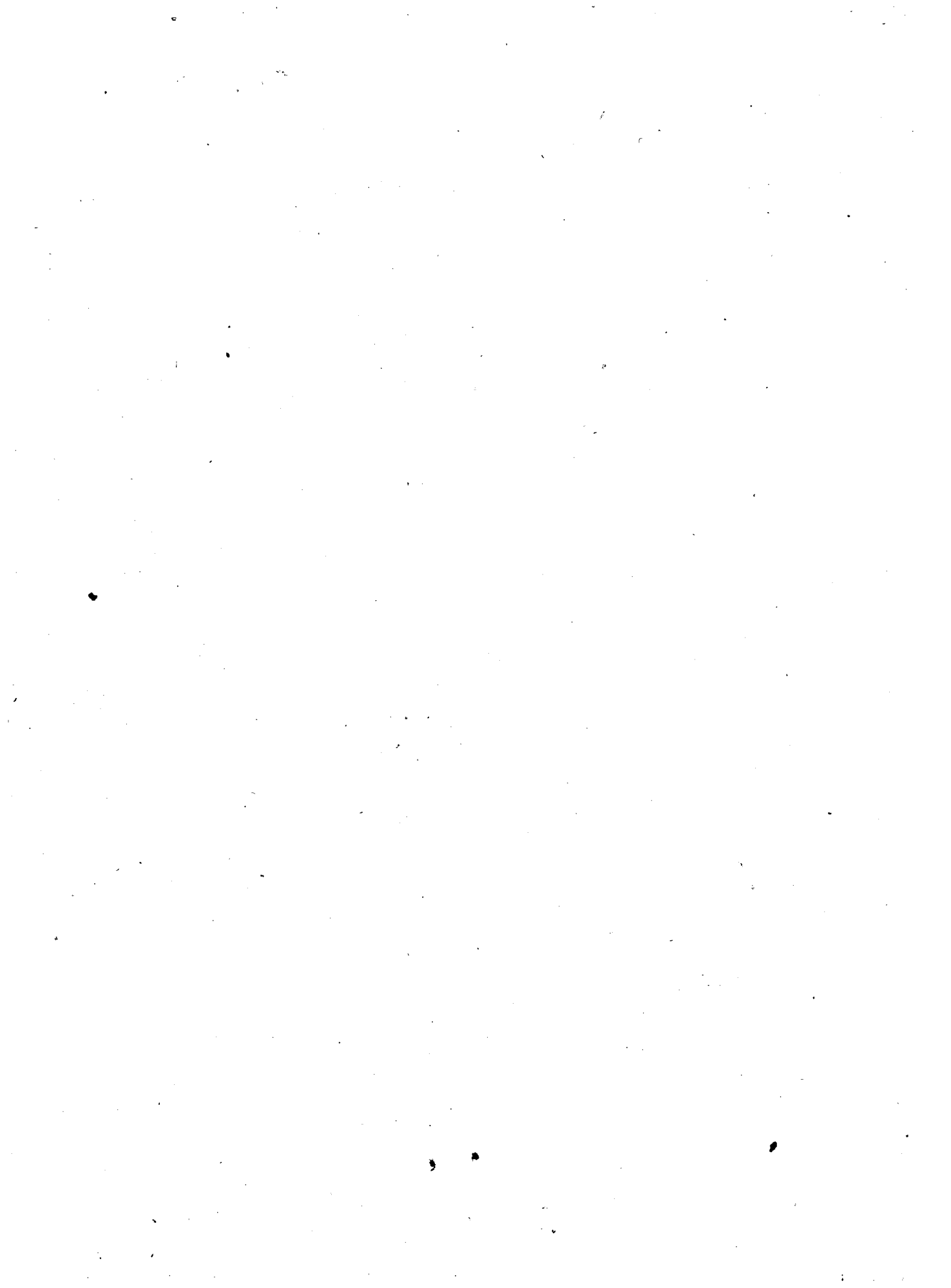
I-IV = 80

VIII 1578
1416

A M. TUD. AKADÉMIA
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK
ÉRTESÍTŐJE

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM	
Történeti Intézet	
Lelt. szám	594
Csoport	szám.

II. ÉVF. 1-3. SZ. 1951. JAN.-MÁRC
KÉZIRAT GYANÁNT

C I K K E K, T A N U L M Á N Y O K

Narocsnyickij A.L.: Az Amerikai Egyesült Államok és Japán agressziója Koreában és Kinában 1894-1895-ben.

OKK: T.F. 04110.

A második világháború előtti néhány évtized folyamán a japán-amerikai imperialista ellentétek központi helyet foglaltak el a Csendes-oceán környékének nemzetközi viszonylataiban. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy az Egyesült Államok a 19. század utolsó harmadában és később is mindenképpen támogatta a Korea, Kína és Oroszország elleni japán támadást. Az amerikai történethamisítók mondat költöttek arról, hogy az USA. a múlt század 80-90-es éveiben Korea és Kína "függetlenségének" és "épségének" támogatását tűzte ki céljául. A tények egyszerű vizsgálata azonban már teljesen megdönti ezt a hazugságot és lehetővé teszi, hogy felfedjük az USA. igazi szerepét ebben a korban. Az Egyesült Államok a Csendes-oceán vidékén széleskörű terjeszkedő politikát folytatott és támogatta a japán agressziót. Az amerikai burzsoázia fel akarta használni Japánt, hogy azután megossza vele a "legjobban kedvezményezett nemzet" elve alapján Korea és Kína idegen tőke által történt leigázásának előnyeit. Ennek a kérdésnek tisztázása különösen hasznos manapság, amikor az amerikai imperializmus smét meg akarja erősíteni Japánban az agresszió és a reakció erőt a demokratikus táborba tartozó országok elleni háború előkészítése céljából.

A 19. század 70-80-as éveiben az amerikai gyarmati expanzió bizonyos mértékig meglassult, mivel az Egyesült Államok belső piaca gyorsan kiterjedt az északi államokra a rabszolgatartó Dél felett kivívott győzelme után. Az amerikai tőkés az USA. hatalmas kiterjedésű nyugati területeinek megszerzésére törekedtek. A külkereskedelem súlya az Egyesült Államok gazdasági életében ebben a korban csökkent, s az USA. kereskedelmi flottája hanyatlani kezdett. Az USA. részesedése Kína külkereskedelmében az 1860-ik évi 8.46 %-ról 1893-ban már 6.4 %-ra esett, bár a kereskedelem abszolút értéke ugyanez alatt az idő alatt 22.5 milliárdról 29 milliárd dollárra emelkedett. Ebben a kereskedelemben 1890 körül az első helyet a Kinába exportált petrolium, a második helyet pedig a textilgyártmányok foglalták

el.¹ Az USA. kereskedelme Japánnal 1893-ban 30.6 millió dollárt tett ki.² A távolkeletre irányuló exportlehetőségek hatalmasak voltak.

Mindaz azonban nem jelenti azt, hogy az Egyesült Államok burzsoáziája fejlődésének ebben az imperializmus előtti szakaszában beszüntette a csendesóceáni agressziót. A 70-es években az amerikai kapitalisták koncessziók szerzésére törekedtek Szahalin szigetén, de az orosz kormány elővigyázatosan elhárította ezt a követelésüket. Az amerikai iparosok rablógazdálkodást üztek a cethalakkal és rozmárokkal Kamcsatka partjai mellett és kiirtották a fókákat a Komandor-szigeteken és a Főka-szigeten.³

Az amerikai agresszorok a hawai királyság végleges leigázására törekedtek és 1875-ben olyan szerződést kényszerítettek rá, amely eltiltotta a hawai kikötő átadását vagy bérbeadását bármely államnak az Egyesült Államokon kívül. A szenátus 1887-ben ratifikálta azt az egyezményt, amely az Egyesült Államoknak monopoljogokat biztosított Pearl-Harbour szénállomásként és tengeri támaszpontként való használatára.⁴

1889-ben az Egyesült Államok résztvett a Samoa-szigetek szétosztásában. Mint Lenin mondotta, ebben az időben történt a "Samoa-szige -

¹ A Kinába exportált amerikai petroleum 1893-ban 43.2 millió, a Japánba exportált petroleum pedig 18.7 millió gallonra rugott. Az egész amerikai petroleumexport 1893-ban 470 millió gallonra rugott, míg az USA bruttó kereskedelmi forgalma 1653 millió dollárt tett ki, amelyből a kínai és japáni kereskedelembe ilyenformán körülbelül 2.8 % jutott / A. Olarovszkij, az Egyesült Államokbeli orosz főkonzul emlékirata " Az USA. gazdasági helyzete 1894-ben." " Vesztnyik finanszov, promislennosztyi i torgovli" 1895. 18. sz./.

² "Statistical Abstracts for the United States." Washington 1901. 23. sz., 105. l.

³ Korf amurvidéki főkormányzó 1886 június 11.-i / május 30./ belügyminiszterhez intézett jelentésének másolata, CGIAL. AVP-DOD, 70, 1886-1891; K. Szkalkovszkij, Az orosz kereskedelem a Csendes-óceánon. Szentpétervár 1883, 89. l.

⁴ Br. Rosen washingtoni ügyvivő 1887 április 16.-i jelentésének másolata. CGAVMF, Gl. mor. stab / GMS /, op. 417, d. 4299, 11. 8-10.

tek kirablása /közösen Anglia, Németország és az Egyesült Államok által/.⁵ Az Egyesült Államok a távolkeleten is agressziós politikát folytatott és erre biztatta Japánt is, különösen azután, hogy az amerikai kísérlet, amely a 60-as évek végén Koreára egy nem egyenlőjogu zsaroló szerződést akart rákényszeríteni, nem sikerült, és Kína ellenzésébe ütközött. Az 1873. évi gazdasági válság különösen fokozta az amerikai burzsoázia érdeklődését a keletázsiai piac lehetőségei iránt. De az USA. még nem volt felkészülve arra, hogy ott közvetlenül háborút viseljen és elfoglaljon valamit, úgy hogy idegen segítség igénybevételét sem ellenezte. Mind az egyes amerikai kapitalisták, mind pedig a haditengerészeti parancsnokság és az amerikai külügyminisztérium agresszív szándékot tápláltak Koreával szemben és minden eszközzel elősegítették Japán hódító kísérleteit, hogy azután vele együtt használják ki annak eredményeit. Ugyanebben a szellemben működtek a távolkeleti amerikai kalandorok is, akik "magánemberként" működtek Kínában, Japánban és Koreában pedig mindenfajta "tanácsosként".

Legendre tábornok, egy amerikai kalandor, aki a japán kormány tanácsadójaként szolgált, továbbá néhány más amerikai bérlő 1874-ben tevékeny részt vett a Formóza elfoglalására irányuló japán expedíció előkészítésében. Legendre a japán kormányhoz intézett emlékiratában arra biztatta azt, hogy minél előbb igyekezzék megnyitni Koreát. 1876-ban Japán szerződést kényszerített Koreára, amely megnyitotta az országot a japán kereskedelem számára.

Az Egyesült Államoknak a koreai japán agresszióval szemben elfoglalt kedvező álláspontját az USA-nak Kínával való ellenséges viszonya magyarázta. A 70-es évek elején ugyanis az Egyesült Államok és Kína közötti viszony komolyan megromlott.

Az amerikai külügyminisztérium levéltárában a mai napig is elzárva őrzik azokat az okmányokat, amelyek megindokolják a japán agresszióval szemben az USA. által történt támogatását. Az Egyesült Államok ellenséges álláspontot foglalt el az európai államoknak, elsősorban Angliának, Franciaországnak és Oroszországnak Kínában és Japánban való befolyásával szemben. Jelentős hatással voltak az USA. Csendes-óceáni politikájára az 1850-1880 közötti angol-amerikai ellentétek is. Az erős angol befolyás Kínában az amerikai burzsoázia elégedetlenségét hívta ki. Japánban az angol befolyás az amerikaiakat szintén hátrászoritotta. Az Egyesült Államok kormánya és burzsoáziá-

⁵ Lenin: Füzetek az imperializmusról. Leninszkij szbornyik, XXIX, 286. l.

ja ki akarta használni a japán uralkodókörök elégedetlenségét Anglia politikájával szemben, amely a Japánnal való nem egyenlőjogi szerződések fenntartására irányult. Japánnak ezt a hangulatát Tokióban az amerikai presztizs emelésére kívánták felhasználni s össze akarták vezetni Japánt Angliával és Kinával. Az amerikai burzsoázia arra számított, hogy a formozai, koreai és kínai japán agresszió nemcsak a japánok számára fogja megnyitni a behatolási utat ezekbe az országokba, hanem az amerikai tőke és politikai befolyás számára is. Annak oka, hogy az Egyesült Államok a 19. század 70-80-as éveiben támogatták a japán agressziót, abban rejlik, hogy Japánt feltörő kosként akarták felhasználni. Azután a "legjobban kedvezményezett nemzet" elve alapján az ut az amerikaiak számára is megnyitott volna Koreában és Formózában és Kinában is megnőtt volna az USA. befolyása és az amerikai tőke beözönlése. Az Egyesült Államok viszonya Kinához ennek következtében igen feszült volt.⁶ A Kinával szembeni ellenségeskedés még tovább erősödött az USA-ban a Kaliforniába özönlő kínai bevándorlók miatt. 1880-ban Kína kénytelen volt szerződést kötni az Egyesült Államokkal, amely lehetővé tette az amerikai kormány számára, hogy a kínaiak bevándorlását korlátozza. 1888-ban ezt a bevándorlást 20 év tartamára teljesen eltiltották.

Az Egyesült Államoknak nyilvánvalóan az a szándéka is megvolt, hogy Japánt ellensúlyként, sőt esetleg szövetségesként használja fel nemcsak Anglia és Kína, hanem Oroszország ellen is.

Az Egyesült Államok felhasználva a japánok Koreába való behatolását, arra törekedett, hogy meggyengítse Kína befolyását Koreában és nem egyenlőjogu szerződést kényszerítsen rá.

1880-ban egy Shoofeldt nevű amerikai kapitány Fuzsanba érkezett a Ticonderoga fregatton, Koreával való szerződéskötés céljából. A japán kormány eleinte nyugtalankodott az amerikai konkurrencia miatt. Megkísérelte, hogy Shoofeldtet eltántorítsa szándékától és nem volt hajlandó közvetíteni a tárgyalásokon, bár a japán konzul segítségére volt Shoofeldtnek abban, hogy átadja levelét a Koreai hatóságok-

⁶ Legendre 1874. évi beadvényát megtaláljuk Dmitrievszkij, a szöuli orosz követség jelentéséhez tartozó mellékletben. Archiv vnyesnyej polityiki Rosszii. MID. Sz.Sz.Sz. R., K-1, 1893-1895, szöuli sürgönyök No. 4. 342-376.

nak.⁷ Li Hun-Csiang támogatásával, aki naivul azt hitte, hogy az amerikai befolyást szembeállithatja Oroszországgal, - amelynek hibásan szintén behatolási szándékot tulajdonított -, Shoofeldtnek 1882-ben sikerült kieroszakolni Koreával egy nem egyenlőjogu uzsoraszerződést, amely kiindulópontul szolgált Korea számára más hatalmakkal kötött hasonló szerződésai sorának.

Rövidesen kiderült azonban, hogy a japánok nyugtalankodása az amerikai konkurrencia miatt felesleges volt. Az Egyesült Államok csak Kinának Korea feletti szuverenitására irányuló igényeivel szállt szembe és mindenképpen támogatta Koreában a japán agressziót, hogy így aláássák ott Kína és Anglia befolyását és megtisztítsák az utat az amerikaiak Koreába való behatolására. Shoofeldt kapitány esküdt ellensége volt mind Anglia, mind Oroszország távolkeleti befolyásának. Ellenségesen viszonyult Kinához, de támogatta a japán agressziót. Li Hun-Csiang hibás számításai, amelyek az amerikai befolyás Oroszországgal szembeni kijátszására irányultak, csak elősegítették a japánok koreai agressziójának kifejlődését, amelyet az Egyesült Államok is segített és támogatott. Shoofeldt kapitány nem egyezett bele abba, hogy az általa kötött szerződésben megemlítsék Koreának Kinától való vazallusi függését. Mint Japán, az Egyesült Államok is rendkívüli követet nevezett ki Koreába Foot tábornok személyében. Az amerikai misszionáriusok és tőkések csak úgy özönlöttek Koreába. 1884-ben Foot tábornok szerződéseket járt ki az amerikai kereskedelmi társaságok számára a partmenti hajózásra, a gyöngyhalászatra, favágásra a Korea partjai mentén elterülő szigeteken, az udvari villanytelepre, és egy lőporgyárra.⁸ Az Egyesült Államok tengerészeti minisztériuma azt a kívánságát fejezte ki, hogy Korea partjai mentén tengeri bázist kapjon a Hamilton-szigeteken.^{8a} Ez a gondolat azonban egy kissé kockázatos volt. 1884-1885-ben az Egyesült Államoknak még semmilyen tengeri támaszpontja sem volt

⁷ A tokiói orosz követnek, Sztruvének 1880 május 22 /10/ és 26.-iki /14/ jelentései.

⁸ F. Harrington, *God Mammon and the Japanese*. Madison, Wisconsin, 1944. 125-258. és 209. ll.

^{8a} AVPR, Gl. Arch. 1-9, 1878-1881, No. 10. l. 30-31, 34.

Keletázsia közelében, hadiflottája gyenge volt. Ugyanekkor az Angliával való ellentétek a Csendes-óceán vidékén eléggé élesek voltak és az amerikai kormány félt valamilyen komoly vitába keveredni Korea miatt. 1885-ben, amikor konfliktus tört ki Oroszország és Anglia között a Hamilton-szigetek angolok által történő elfoglalása miatt, Bayard külügyminiszter Footot arra utasította, hogy ne avatkozzék be a vitába.

A kínai kormány Koreában Japán, Oroszország és az Egyesült Államok befolyását akarta szembeállítani egymással, hogy azok kölcsönösen gyeengítsék egymást.

Anglia koreai képviselői és Li Hun-Csiang ragaszkodtak ahhoz, hogy a koreai király utasítsa vissza orosz katonai kiképző Koreába való küldését. Ezután Li-Hun-Csiang azt tanácsolta a koreai udvarnak, hogy az Egyesült Államokból kérjen katonai instruktórokat Oroszország és Anglia befolyásának ellensúlyozására. Az USA.kormánya ezt a javaslatot csak azért fogadta el, hogy megakadályozza kínai vagy orosz katonai szakértők megjelenését Koreában, de lényegében semmit sem tett a koreai fegyveres erők újjászervezése érdekében. Hogy az amerikai kormány nem kívánta Korea önállóságát erősíteni a koreai hadsereg megerősítésével, arról az a tény tanuskodik, hogy az amerikai katonai instruktórokat csak 1888-ban, vagyis az erre irányuló kérés után 3 év múlva küldték ki Koreába és semmiféle komoly segítséget sem nyújtottak a koreai hadsereg megszervezésénél. 1886-ban Li Hun-Csiang erősen nyugtalankodott az angolok rendkívül megnőtt befolyása miatt a koreai vámügyek igazgatásában. Hogy kiegyensúlyozza az angol befolyást a koreai vámügyekre, Li Hun-Csiang rövidlátó politikáját követve elhatározta, hogy ideiglenesen felhasználja az amerikaiakat és ezért 1886 februárjában a koreai külügyminisztériumban egy amerikai tanácsost nevezett ki C. Denby személyében, aki az Egyesült Államok tiencsini konzuli tisztét töltötte be.

Mielőtt O. Denby Szöulba utazott volna, ellátogatott Tokioba és ott megbeszélést folytatott a japán külügyminiszterrel, Inoueval és barátjával, Aokival. Felajánlotta nekik szolgálatait azzal, hogy Koreában "a japán kormány érdekeinek és előnyének teljesen megfelelő politikát" fog folytatni.⁹

⁹ Aoki Sevice orosz követtel való beszélgetésében biztosította azt, hogy "elutasította C. Denby ajánlatát". /Sevice 1890 október 28.-iki /16/ jelentése, ll. 389-393, AVPR, Gl. Arch. V, AZ No 50./

Li Hun-Csiang kísérletei, amelyek arra irányultak, hogy Koreának Kinától való függését ilyenfajta amerikai "tanácsosok" segítségével erősítse meg, sikertelenek maradtak. Ugyanilyen hiábavalóak és utópisztikusak voltak a koreai kormánynak azok a kísérletei is, hogy Korea függetlenségének megerősítése céljából az amerikaiakra támaszkodjanak. Minthogy Korea és Kína közelében nem volt tengeri támaszpontja, az amerikai burzsoázia a 19. század 80-as éveiben ezekkel az országokkal kapcsolatban csakis a gazdasági behatolásra számíthatott. A kínai kormány a koreai külföldi kereskedelem kifejlődésének megakadályozására törekedett, míg Japán éppen ellenkezőleg, Koreát saját befolyása alá igyekezett vonni és a lehető legszélesebbre akarta tárni kapuit az idegen és elsősorban a japán áru számára. Az ebből származó előnyöket igyekezett kihasználni az Egyesült Államok is. Koreának attól a Kinától való függése, amely akadályokat gördített az idegen tőke koreai behatolása útjába és ebben az időben jelentős mértékben Anglia befolyása alatt állott, nem felelt meg az amerikai burzsoázia érdekeinek. Így az amerikaiak szívesen támogatták a japán agressziót. Ennek megfelelően Denby és a többi amerikai tanácsos Szöulban japán-amerikai és nem kínai politikát folytatott. Így azután Li Hun-Csiang óhajai és reményei ellenére a koreai király kísérletet tett, hogy saját követeket küldjön külföldre. Az amerikai kormány visszautasította Kinának azt a követelését, hogy Washington Koreával csupán a washingtoni kínai követ útján tárgyaljon.

Szemben a mai helyzettel az USA. a 19. század 80-as éveiben még nem akarta Koreát közvetlen befolyása alá vonni, de már akkor is Kína-ellenes politikát folytatott és Japánnak kedvezett, mivel arra akarta Kinát kényszeríteni, hogy lemondjon Korea feletti fennhatóságáról és így könnyebben leigázhassa azt. Ezt az álláspontot igen jól fejezte ki Denby "Kína és Korea" ¹⁰ című brosurájában, azt bizonygatva, hogy Korea lényegében Kinától független állam, jóllehet formálisan adófizető viszonyban van Kinával. Tekintettel arra, hogy Denby a koreai kínai politika ellen dolgozott, Kína koreai követe, Juan Si-kai 1888 végén kénytelen volt eltávolítását követelni. A washingtoni kormány nem tulajdonított nagy jelentőséget a koreai kérdésnek és nem támogatta Denbyt, mivel a koreai japán behatolás növekedésére számított és Japánban jövődöbéli szövetségét látta.

¹⁰ G. Denby, China and Corea. Shanghai, 1888.

Az 1848-ban kinevezett külügyminiszter, Blaine hajlandó volt aktívabb politikát folytatni Koreában. Az amerikai tengerészeti hatóságok ismét kifejezték azt a szándékukat, hogy elfoglalják a Hamilton-szigeteket, vagy pedig bérbe veszik azokat a koreai kormánytól. Mitchel oregoni szenátor 1888-ban a szenátusban beszédet mondott, amelyben a koreai, kínai befolyás elleni harcra buzdított.¹¹ De ezt a szándékot most sem valószínűsítették meg. Az amerikai kormány nem tudta magát önálló akcióra szánni a koreai kérdésben, nehogy kiváltsa a japánok gyanakvását. Az amerikai kapitalisták jövedelmezőbbnek találták tőkájüknak a belső piacon való elhelyezését, annak ellenére, hogy Koreába csak úgy özönlöttek az amerikai tengerészek és kalandorok, akik "tanácsosi" állást, vagy egy koreai hivatalt akartak szerezni¹², és az amerikai követség tagjai Szöulban arra igyekeztek rábírní a koreai kormányt, hogy koncessziót adjon az amerikai tőkéseknak az aranybányászatra.¹³ A koreai amerikai diplomácia megtisztította az utat a japán agresszió számára. Ugyanezt tették a japán diplomáciai szolgálatban álló amerikaiak is. A japán kormány tanácsosa, az amerikai Legendre 1890-ben Koreába utazott, hogy megvizsgálja egy, a koreai kormánynak nyújtandó japán kölcsön lehetőségét.¹⁴ A szöuli amerikai ügyvivő, Allen, 1893-ban tiltakozott egy Townsend nevű kereskedő érdekében a koreai hatóságok által kiadott rendelkezés ellen, amely megtiltotta a Japánba való rizskivitelt és szembe szállt a Koreában érvényesülő kínai befolyással.¹⁵ Fentebb már mondtuk, hogy az Egyesült Államok Japánt egyrésztől Oroszország, másrésztől pedig Anglia és Kína ellensúlyál akarta felhasználni. Shoofeldt kapitány a kongresszushoz intézett jelentésében Oroszországot tüntette fel az Egyesült Államok legnagyobb ellenfelének a Csendes-óceán vidékén. Az USA. a legnagyobb előnyt a maga számára a japán agresszió kiéleződésétől várta, hogy a "legjobban kedvezményezett nemzet" elve segítségével megszerezhesse annak gyümölcseit és alááshassa az európai hatalmak csendesóceáni befolyását. Az Egyesült

¹¹ AVPR AMID, K-1, jap. sztol. 1888-1891, No. 2, ll. 200-210.

¹² Sevics 1890 október 28-i /16/ jelentése AVPR, Gl. Arch. V, AZ, No. 50, ll. 389-393.

¹³ Harrington, id.m. 130-134. l.

¹⁴ Hitrovo tokiói, 1890 március 15-i /27/ jelentésének másolata. AVPR MID, Gl. Arch. V. AZ. No. 50, l. 318.

¹⁵ Dimitrevszkij 1893 január 11-i /23/ és június 20-i /július 2/ szöuli jelentése.

Államok kormánya a 80-as években kijelentette a japán követnek, hogy hajlandó a nem egyenlőjogu szerződések felülvizsgálására. Ennek célja az volt, hogy maga mellé állítsa Japánt és megerősítse ott befolyását Angliával szemben, amely a 90-es évekig a Japánnal kötött nem egyenlőjogu szerződések fővédnöke volt. Amerikának a koreai kérdésben elfoglalt álláspontja, valamint a japán agresszióval való nyílt együttérzése még jobban elhidegítette a washingtoni kormánynak Kinához való viszonyát, mint a kínaiaknak az Egyesült Államokba való bevándorlása.

1894-ben, amikor Japán megtámadta Kínát és az utána következő időkben az Egyesült Államok teljes mértékben együtt éreztek a japán agresszióval. Cleveland állam a kongresszushoz intézett üzenetében az Egyesült Államok Japánnal való szorosabb kapcsolatainak kiépítését sürgette.¹⁶

1894 nyarán és őszén a kínai kormány meggyőződhetett arról, hogy sem Anglia, sem pedig az Egyesült Államok nem kívántak Korea érdekében nyomást gyakorolni Japánra. Az Egyesült Államok ebben az időben még éppen, hogy csak ráléptek az új típusu imperialista expansio útjára. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az amerikai kormány és a vezető osztályok közömbösen viselkedtek a japán-kínai háborúval szemben. Az Egyesült Államok-beli orosz tengerészeti attasé jelentette, hogy az amerikai kormány már 1894 nyarán intézkedéseket fogantatosított koreai vizeken állomásozó flottájának megerősítésére. Két ágyunaszádot irányítottak ide a Behring-tengerről. Ezután az Egyesült Államoknak már 8.500 tonna vízkiszorításu 4 hajója állomásozott a távolkeleten 58 kiskaliberű löveggel. Az amerikai sajtó nyugtalankodott a koreai partok mellett lévő amerikai flotta "gyengesége" miatt és megnövelését követelte.¹⁷ Az orosz tengerészeti attasé szerint az amerikai flotta néhány hajó csatlakozása után elérhette volna a 37.600 tonnát és 239 löveget, ami már igen nagy erőt képviselt volna. Az Egyesült Államok kormánya és burzsoáziája attól félt, hogy az európai hatalmak beavatkozása esetén szerepük megnövekszik a Távolkeleten és így a flotta növelésében látta "tekintélye" védelmének legjobb eszközét.¹⁸

¹⁶ Message of the President of the U.S..... at the beginning of the third session of the fifty five Congress, Washinton, 1894.

¹⁷ "Sun" című lap. 1894 július 24. sz.

¹⁸ Az Egyesült Államok-beli tengerészeti attasé 1894 augusztus 14-i /29/ jelentése. CGAVMF GMS, No. 13. 432, 1. 109.

Az Egyesült Államok burzsoá sajtója és kormánya továbbra is ellenőrségesen viselkedett a kínaiak Amerikába való bevándorlásával és Kína Korea feletti fennhatóságára irányuló igényével szemben és kérvényesen fogadta a japán agressziót. Az amerikai sajtó Japánt hazug módon Korea "felszabadítójaként" mutatta be. A koreai "függetlenség" védelméről szóló szövegek, amellyel a japánok rabló politikájukat leleplezték, teljes egészükben helyet találtak az USA. imperialista sajtójában, amit nagyban elősegítettek a japán brossurák és a japán ügymökök oroszellenes propagandája az amerikai ujságokban.

A cári kormány tengerészeti attaséjától és washingtoni követségétől jelentéseket kapott az amerikai ujságok oroszellenes irányzatáról.¹⁹ Az orosz követség második titkára, P.Botkin emlékiratot állított össze a japán-kínai háborúról szóló és az Egyesült Államokban kiadott amerikai és japán röpiratokról²⁰, amelyben megjegyzi, hogy majdnem az egész amerikai sajtó pártállásra való tekintet nélkül Japán oldalára hajlik és ennek az országnak Kinával vívott háborúját hazug módon Korea "felszabadításáért" vívott háborúnak tüntetik fel. A japánok élénk propagandát üztek az Egyesült Államokban. A japán Kance Uszimura röpirata, amelyet az Egyesült Államokban terjesztettek, a Kínát szemérmetlenül megtámadó Japánt lelkiismeretlen módon 600 millió ember, sőt majdnem az egész világ "felszabadítójának" ábrázolta. Egy másik japánnak, Micsitaro Hiszának "A japán-kínai háboru jelentőségéről" című cikke, amely "Forum" folyóirat októberi számában jelent meg, igen ellenséges hangot ütött meg Oroszországgal szemben.²¹ Ez a cikk Oroszországnak hódító szándékot tulajdonított Koreában, azt állítva, hogy Oroszország melegvizű kikötőt akar ott szerezni. Ugyanakkor a japán politikát képmutatóan úgy "magyarázta", hogy Oroszországot "meg kell akadályozni" ebben és meg kell védeni Korea "függetlenségét." A washingtoni japán követ, Kurino, ugyancsak egy cikket írt, amely Japán gazdasági

¹⁹Lásd elsősorban a "Washington Post" 1894 szeptember 21-i számát és az Egyesült Államok-beli orosz tengerészeti attasé 1894 szeptember 22-i /október 4./ jelentését. CGAVMF GMS, No.13. 423 l. 168.

²⁰P.Botkin 1894 szeptember 28-i /október 10./ jelentése. AVPR, jap. szt. 1895. No. 178, 11. 25-33.

²¹A japán nevek átírása P.Botkin jelentéséből való.

sikereivel dicsekedett és erősen hizelgett az Egyesült Államoknak.²² A washingtoni japán követség amerikai születésű tanácsosa, Durham Stevens a "The North American Review"-ben Japán rabló céljainak "igazságosságáról" igyekezett meggyőzni olvasóit. Meg kell jegyeznünk, hogy ennek a folyóiratnak egyik 1895-i számában egy rövid cikk is megjelent a volt kínai amerikai követ, Gierd tollából, aki igen jól ismerte a koreai ügyeket. Gierd Japánt nyíltan agresszornak nevezte és az amerikai sajtó kedvező állásfoglalását vele szemben teljesen alaptalannak és felháborítónak jellemezte. Gierd véleménye azonban teljesen elveszett azoknak a dícséreteknak a tengerében, amelyek az amerikai ujságokban a japán "civilizációról" és "műveltségről" jelentek meg. Nem változtatta meg az általános képet a "The North American Review"-ben megjelent elbeszélés sem, amelyet egy szemtanú, a londoni "Standard" levelezője, F. Willer írt: a japán "civilizálók" által Port Arthurban a békés lakosság körében rendezett vérfürdőről.²³

Az amerikai ujságok közül különösen nagy ellenszenvet mutatott Oroszországgal szemben "The New York Herald".²⁴ Az orosz sajtó teljesen helyesen magyarázta az Egyesült Államoknak ezt az állásfoglalását. Kifejtette, hogy az USA. a Távolkeleten Japánt kívánja erősíteni Oroszországgal és Angliával szemben.²⁵

Gresham, az Egyesült Államok külügyminisztere a háború kezdetén a formális "érdektelenség" bizonyítására "békitő" sugalmazást intézett mind Kínához, mind pedig Japánhoz, ezért azonban az ujságok megtámadták.²⁶ A sanghái amerikai főkonzul az amerikai kereskedelem érdekében arra kérte a kínai amerikai követet²⁷, tanácsolja Japánnak, hogy ne sértse meg Sangháj semlegességét. Ezt a tanácsot azonban a legbarátságosabb formában adták és ez csupán azt jelentette, hogy ennek megfogadása esetén az Egyesült

²²The Future of Japan. "The North American Review" 1895 május.

²³"The North American Review" 159. k. 300-320. ll. és 160. k. 324-330. ll.

²⁴"Novoje Vremja" című orosz folyóirat 1895 január 25. /február 6/ sz.

²⁵"Russzkie Vedomosztyi" 1894 november 15. /december 7./ sz.

²⁶P. Botkin jelentése. AVPR MID, jap. sz. 1895, No. 173. ll. 22-24.

²⁷Papers Relating to the Foreign Relations of the United States /a továbbiakban FRUS/ 1894, Denby Gresham-hoz intézett 1894. szeptember 11-i levele. 58-59 l.

Államok Japánnak teljes cselekvési szabadságot nyujt. Az Egyesült Államok elnöke visszautasította Anglia javaslatait és Kína kérését, hogy vegyen részt a hatalmak közös diplomáciai lépésében és kijelentette, hogy az Egyesült Államok önállóan fog tanácsokat adni a harcoló feleknek,²⁸ de az Egyesült Államok kész együttműködni más államokkal annak a kárterítési összegnek a meghatározásában, amelyet Kinának Japán számára kell majd fizetnie a háborus kiadásokért.

Amikor az intervenció gondolata megszületett, Gresham külügyminiszter arra utasította a tókiói amerikai nagykövetet, Denbyt, hozza tudomására a japán kormányak, hogy más hatalmak részéről Japán számára kedvezőtlen követelések lehetségesek, és tudja meg, hogy hajlandó-e Japán baráti tanácsot elfogadni.²⁹ De Japánt valamiben meggátolni, vagy Korea igazi függetlenségét támogatni az Egyesült Államok kormányának nem állt szándékában. Gresham nem szeretett volna résztvenni "távolfekvő országok függetlenségének kényelmetlen garantálásában".³⁰ Az amerikai kormány magára vállalta a kínai alattvalók védelmét Japánban és a japán alattvalók védelmét Kinában a háboru idejére, de az amerikai konzulok távolról sem mutattak pártatlan magatartást és ki-mutatták a Japán hódítók iránti nyilvánvaló elfogultságukat, amikor felleptek a Kína területén kémkedés miatt elfogott japánok érdekében és elrejtették azokat maguknál a kínai hatóságok üldözése elől. Ezt a japán imperializmusnak még olyan nyílt védelmezője is kénytelen volt elismerni, mint P. Treat, az amerikai történetíró.³¹

Az Egyesült Államok elnöke, hogy visszaszorítsa az európai államok befolyását Kinában és álcázza ellenséges magatartását, Kína "Barátjaként" novemberben felajánlotta számára az Egyesült Államok közvetítését. A kínai udvar azonban jól ismerte ennek a manővernek az árát, és ezért adós maradt a felelettel egészen addig, amíg nyíl-

²⁸ Greshamnak Goschenhez intézett 1894 október 12-i és Denbynek Greshamhoz intézett 1894 október 14-i levele. U.o. No. 58 és 64, 71, 74, 75.l.

²⁹ Gresham 1894 november 6-i levele Denbyhez. U.o. No. 66. 676.l.

³⁰ Gresham 1894 november 24-i levele Denbyhez. U.o. No. 81. 81-82.l.

³¹ P.J.Treat: The good offices of the United States during the Sino-Japanese War. "Political Science Quarterly" 1932, dec. 559.l.

... hogy a hatalmak közös beavatkozása nem jön létre.³² Az
... természetesen javaslatát abban a meggyőződésben tette,
hogy Japán nem egyezik bele egy harmadik hatalom közvetítésébe.

Ha az Egyesült Államok állásfoglalását vizsgáljuk a szimonoszeki tárgyalások idején, akkor ismét csak a japán agresszió támogatásának politikáját látjuk. Ez elsősorban abban mutatkozott meg, hogy az USA. a japán fegyverszüneti feltételeket kedvezően fogadta.

Meg kell itt emlékeznünk arról, hogy Li Hun-Csiangot Szimonoszekiben egy japán megtámadta és súlyos sebet ejtett rajta revolverrel. Aligha lehet kételkednünk abban, hogy a merényletet a japán hatóságok és Japán uralkodóosztályainak azok a körei rendezték, akik el akarták huzni a tárgyalásokat, hogy így biztosíthassák a Pescaderes szigetek és Formosa elfoglalását.

A Li Hun-Csiang elleni merénylet oly rossz benyomást tett³³ az idegen diplomatákra, hogy a japán kormány kénytelen volt, egy képviselő "magylelkű" gesztust tenni. Március 30-án 21 napos fegyverszünetet kötött Kinával anélkül, hogy Peking külvárosait átadták volna a japánoknak. Később azonban világossá vált, hogy ez a fegyverszünet nem terjedt ki Kína szigetbirtokaira és nem akadályozta meg, hogy a japánok elfoglalják Formozát. A Pescaderes-szigeteket a japánok még március 24-én elfoglalták és március 23-án megkezdték Formozán a kihajózást.

Hogy a Japán által Kinának "ajándékozott" fegyverszünet mennyire előnyös Japán számára, igen jól tudták a pekingi és tokiói orosz követek.³⁴

³² Denby 1894 november 15-i Greshamhoz intézett levele.

³³ A merénylet vallomását közölte a "The Japan Weekly Mail" 1895 április 6. Ujra lenyomtatva Grandt, Drei Jahre Ostasiatischer Politik. Stuttgart 1897. 243-247.1.

³⁴ Kasszini 1895. március 27-i /április 8/ jelentése, AVPR, Kit. szt. No. 113.1. 97. Vogak ezredes 1895 március 21-i /április 2/ jelentését lásd Szb. georg. topograf. i sztatyiszt. materialen po Azii. 61. k. Szentpétervár, 1895. 56.1.
Szem előtt kell tartani azt is, hogy áprilisban a japánok helyzete egyáltalán nem volt valami fényes. A Kinában működő japán seregekben kolera dühöngött és a tavaszi áradások akadályozták a hadműveleteket. Hitrovo egyideig még arra is gondolt, hogy Li Hun-Csiang ezen az alapon megkísérelheti a japánok Port Arthurra és a Liao-tung-i félszigetre vonatkozó igényének visszautasítását. "A japánok, -sürgönyözötte Hitrovo,- igen nagy gondokba vannak a kolera járvány és az áradások miatt, amelyek kemolyan akadályozhatják hadműveleteiket Kinában és békét akarnak kötni. Azt hiszem, hogy Kína felhasználhatná ezt arra, hogy szembeszálljon a japán követelésekkel és elsősorban a kontinensen teendő területi engedményekkel, ami szerintem a legfontosabb." Így tehát a japánok érdekelve voltak a Peking felé vezető utakon a hadműveletek beszüntetésében. Ezenkívül a japán kormány már előzőleg megígérte Angliának és Oroszországnak, hogy nem folytatja a háborút Peking elfoglalásáig, mivel félt a Kinában ez esetben bekövetkező esetleges politikai fordulattól.

Li Hun-Csiangnak japánbarát tanácsosa, az USA. volt külügyminisztere, az amerikai Foster ezzel szemben emlékirataiban a fegyverszünetet szemérmetlenül Japán által Kinának nyújtott "jótéteményként" állítja be és tagadja, hogy a Li Hun-Csiang ellen szervezett merénylet előnyös lett volna a japán foglalkók számára³⁵.

Az Egyesült Államok kormánya és azok az amerikaiak, akik a Távol-Keleten "magánemberként" működtek, a szimoszeki tárgyalások idején nyíltan Japán oldalán álltak és ellenséges magatartást tanúsítottak Oroszország politikájával és Kína érdekeivel szemben. Az amerikai tőkésék azt remélték, hogy "a legjobban kedvezményezett nemzet" elve alapján megkaphatják ugyanazokat a gazdasági előnyöket, amelyeket Japán igyekezett magának biztosítani a békeszerződésben Kína veresége után. A pekingi amerikai követ, Denby, már a Li Hun-Csiang elleni merénylet előtt azt tanácsolta a kínai kormánynak, hogy fogadja el Japán borzalmas fegyverszüneti feltételeit.³⁶ Az Egyesült Államok Kinát Oroszországgal ijesztgette. Április elején Ito herceg a washingtoni külügyminisztertől hamis és provokációs jellegű közlést kapott arról, hogy Oroszország 33.000 főből álló hadsereget összpontosít az északkeleti határon³⁷. D.Foster az egyesült Államok volt külügyminisztere, a béketárgyalások idején a kínai misszió tanácsosi állását foglalta el "magánemberként", főleg azért, hogy eszakkalommal kedvezően igazítsa el pénzügyeit. Foster utazása magára vonta az amerikai kapitalista körök figyelmét. Még mielőtt elutazott volna Kinába, amerikai bankárok, hajóépítő cégek, vasuttársaságok képviselői, sőt még a lótenyésztők is csapatostól tódultak hozzá, bár Foster, félve attól, hogy kompromittálja magát, saját szavai szerint, nem volt hajlandó számukra semmiféle szolgálatot tenni.³⁸ Semmiben sem

³⁵ Kojana merényletét és Li Hun-Csiang megsebesülését Foster szemérmetlenül és cinikusar a következőképpen jellemzi: "ez volt kínai részről a leghatásosabb vérontás az egész háboru folyamán"./J.Foster, Diplomatic Memoirs, II.k. London.1900.134.1./

³⁶ P.J.Treat, id.m. "Political Science Quarterly" XLVII.k.4.sz.1932.dec. 573-574.1.

³⁷ K.Kawakami, Prince Ito's Confidential Papers. "The Foreign Affairs". 41.k.1933. 499.1.

³⁸ J. Foster, id.m. 107-190.1.

segített Li Hun-Csiangnak és állandóan azt tanácsolta neki, hogy ne szálljon szembe a Port Arthurra és a Lias-tung-i félszigetre vonatkozó japán követelésekkel, mert Japán annak fenyegethetné az orosz távolkeleti birtokokat és az ezzel határos Mandzsuriát és Koreát. Foster szerint az egyetlen sötét pont a japán politikában az volt, hogy a japánok nyilvánvalóan véglegesen meg akarják vetni lábukat Koreában és el akarják azt foglalni. De még ezt is csak szavakban mondotta. Foster azonban nem szándékozott semmit sem tenni, hogy Japánnak ezt a szándékát meggyőztse, és mint látni fogjuk, ugyanez volt a washingtoni kormány álláspontja is. Foster, aki "szolgálatiért" hatalmas pénzösszeget kapott, Li Hun-Csiangot csupán a háberus kártérítés kérdésében támogatta látszólag, amikor is Li Hun-Csiangnak sikerült az 100 millió lammal /kb.175 millió aranyrubel/ leszállítottatni. Ezen kívül Foster még egy nagy összeget kapott teljesen haszontalan szolgálatiért, amelyet akkor tett, amikor jelen volt Formosa átadásának szertartásánál.³⁹ Az Egyesült Államok állásfoglalása oly kedvező volt Japán számára, hogy a japán császár személyes levélben köszönte meg az elnöknek a békeszerződéshez nyújtott segítséget és a japán érdekek védelmével kapcsolatos szolgálatokat Kínában, a háberu idején.⁴⁰

A Japánnal folyó tárgyalások alatt Li Hun-Csiang Oroszország beavatkozására csak akkor számíthatott, ha a békeszerződés egyes cikkelyei lényegesen érintették volna helyzetét a Távolkeleten. Oroszország, Franciaország és Németország intervenciója idején, amikor is arra kényszerítették

³⁹ Május 24-én Formozán független köztársaságot kiáltottak ki, melynek élén a korábbi kínai kormányzó állott. A japánok Formozára újabb megerősítéseket küldtek a sziget teljes elfoglalása céljából. Ugyanebben az időben, 1895 június 2-án a Pescadores-szigetek mellett egy hadihajón megtörtént a szigetek Japánnak való formális átadásának szertartása. Japánt Kobajama altengernagy képviselte, akit Formozai japán kormányzójává neveztek ki, Kínát pedig Li Hun-Csiang fia, akit "Lord Li"-ének székeltak nevezni és Foster képviselte, aki Kasszini szavai szerint "egész tevékenysége alatt, kezdve a Kína és Japán közötti béketárgyalások megindulásától, inkább pénzügyeinek fényes intézésével, mint kiváló diplomáciai sikerekkel tűnt ki. Még a szimonoszeki tárgyalások idején Foster ur jelenlétének még talán volt valamilyen értelme, teljesen megmagyarázhatatlan az egy olyan aktusnál, amelyen Formosa átadása volt Japán számára, és ez a jelenléte semmi esetre sem érte meg azt a 10.000 jent, amit Li Hun-Csiang fizetett Fosternak, amiért hajlandó volt fiát Formozára kísérni."

/Kasszini 1895 május 28-i jelentése, ABPR, Kit. szt. No. 113. l. 172./

⁴⁰ A japán császár levelének másolata Szonov 1895 november 7-i /október 26/ jelentése mellékletként található, AVPR MID, K-114. 189.11.117-119.

Japánt, hogy Pört Arthurt adja vissza Kinának, az Egyesült Államok és Anglia Japánra nézve kedvező álláspontot foglaltak el, mivel abban Oroszország jövőendő ellenfelét látták és abban reménykedtek, hogy saját érdekeiknek megfelelően használhatják majd fel a szimonoszeki békeszerződés által teremtett új perspektívákat az idegen tőkének Kinába irányuló behatolása számára.

Amikor Foster a kínaiak számlájára megcsinálta kis üzleteit, az amerikai burzsoázia teljes szimpátiája a japán hódítók oldalán állt, és ezek siettek is megszerezni Korea kincseit.

A japánok hazug módon biztosították az idegen hatalmakat, hogy Korea névleges és tényleges függetlenségét megvédik, valójában pedig leigázásának kegyetlen politikáját folytatták; kezükbe kerítették Koreában a bányákat és az érdeklőhelyeket. A koreai hajózást a japán hajózási társaságok már 1894 őszén ugyancsak kezükbe kerítették. A japánok kezére került a pénzverde, a Mérték és Sulyhivatal, a textilgyárak, valamint a rizshántoló és az üveggyártó üzemek építése.⁴¹ Azok a "reformok", amelyeket a japánok erőszakosan igyekeztek Kinában végrehajtani arra irányultak, hogy ezt az országot Japán gazdasági függvényévé, azaz Japán gyarmatává tegyék. A japán politika az egész koreai nép és a helyi hatóságok ellenállását váltotta ki. Ezek nem voltak hajlandók alávetni magukat a japánok által uralomra segített báb-kormányoknak. A "függetlenség" és haladó "reformok" fédelme címén a japánok igyekeztek Korea bel- és külkereskedelmét kézrekeríteni. A japán kereskedelem 1893-ban Korea Három nyitott kikötőjében - Csömulpe, Fuzsan és Yönszan - 1.4 millió, 1894-ben pedig már 3.09 millió dollárra rugott.⁴² Koreában a kiskereskedelem és részben a kézműipar is kínaiak kezében volt, a japán hódítás előtt. A japánok arra használták fel az ország elfoglalását, hogy a kínaiakat kiszorítsák. 1895 február 21-i /9/ jelentésében a szöuli orosz megbízott, Weber, leírta, hogy a japán megszállás hogyan tette lehetetlenné a kínaiak koreai kereskedelmét: "a múlt év június 11-i /23/ katasztrófa előtt még egy héttel, amikor is a japán csapatok, anélkül, hogy a koreaiak a legkisebb mértékben is provokálták volna őket, erőszakkal elfoglalták a királyi palota-negyedet, a Szöulban élő kínaiak kezdtek elutazni,

⁴¹ Az Egyesült Államok koreai képviselőjének, Sillnek Greshamhez intézett 1894 szeptember 24-i jelentése. PRUS, 54.sz.63.1.

⁴² Sztrelbitszkij /vezérkari ezredes/: Kiegészítő táblázatok Korea kereskedelméről. Szib.geogr. topograf. i sztatyiszt.szvegye. pe Azii. XXIII.-k. Szentpétervár 1898.67-70.1.

és amikor a kínai kormány visszahívta követét, Juan Si-kait, és az elhagyta a fővárost, pánik tört ki közöttük. Az összes üzletet, üzletházakat és műhelyeket bezárták és a megrémült koreaiak sem vittek semmit a piacra." Veber szavai szerint "a közszükségleti cikkek és a munkaerő ára 3-4-szeresére emelkedett, mivel még a Szöulban lakó ipartűzö japánok is elhagyták a várost. Részből azért, mert nem érezték ott magukat biztonságban, részben pedig azért, mert jó pénzért teherhordó kullinak szegődtek az itt és Észak-Koreában állomásozó japán sereg számára."

A japán és a kínai kereskedők csupán október végétől kezdve, a Phöngjangi ütközet és a kínaiaknak a Jalu folyó mögé való visszavonulása után kezdtek lassan visszaszállingózni. Mint Veber jelentette, a japán sajtó azt tanácsolta a japán kereskedőknek, hogy használják ki a kínai konkurensok távollétét s vegyék saját kezükbe a koreai kereskedelmet, elsősorban a kiskereskedelmet, a jól jövedelmező élelmiszer, konzerv, bor és az idegeneket kiszolgáló rövidárkereskedelmet. A felhívást igen sok japán megfogadta és boltjaik gombaként nőttek ki az idegen városrész közelében. A kereskedőknek segítséget nyújtott kormányuk is, amely nyilvánvalóan már előzőleg foglalkozott azzal a kérdéssel, hogyan lehet megakadályozni a kínaiak Koreába való özönlését és hogyan lehet megakadályozni politikai és kereskedelmi befolyásukat a jövőben, a japán-kínai háború befejezése után."⁴³

A japánok garázdálkodása Korea gazdasági életének felbomlásához vezetett és még jobban elmélyítette a pénzügyi válságot. A japán kormány Koreára egy 3 millió jenes 5 éves törlesztésű 6%-os, azaz uszarakamatos kölcsönt kényszerített belső bevételek által történő biztosítással, mivel a vámjövödelmeket már korábban felhasználták más kölcsönök fedezésére.

⁴³ Veber 1895 február 21-i /9./ jelentése No.13. AVPR MID.jap.szt.1895.No.6.

Hogy megakadályozzák a kínai kereskedők visszaözönlését, a koreai bábkormány, a japán követ, gróf Inoue követelésére rendeletet adott ki a kínai kereskedők ellenőrzéséről, amelyet 1894 január 17-én és február 4-én tettek közzé. Ezek a rendeletek előírták, hogy a Koreában tartózkodó kínaiak csak a nyitott kikötőkben, Csömulpoban, Fuszamban és Vönszamban élhetnek és folytathatják mesterségüket. A kínaiak visszatelepítését Koreába szigorúan megtiltották. Csupán azoknak a kínaiaknak engedték meg a visszatérést, akiknek előzőleg Koreában valamilyen kereskedelmi vállalatuk volt, vagy ilyent igazgattak, vagy pedig vagyonuk volt Koreában, de még ebben az esetben is a visszautazási engedély számos zaklatással volt összekötve. A kínaiaknak tilos volt utazni az országban, a koreai törvényeket kiterjesztették rájuk és e törvények megszegése az országból való kiutasítást vonta maga után.

"Korea pénzügyei,- jelentette Veber,- természetesen sohasem voltak fényes állapotban, de a japánok rablópolitikájukkal véglegesen kimerítették Korea összes erőforrásait." Az északnyugati tartományok erősen szenvedtek a háború következtében, a délitartományokban pedig folytatódott a "tonhakek" parasztfelkelése s a nép nem vetette alá magát sem a régi hivatalnokoknak, sem a japánok bábjainak, mivel azokat hazaárulóknak tartotta.

Veber szavai szerint a kormány pénzügyi helyzete "oly kilátástalanná vált, amilyen valószínűleg sohasem volt a hírhedt reformok bevezetése előtt.⁴⁴

A japánok koreai politikája világosan bebizonyította azt, hogy az angol és amerikai támogatással végrehajtott japán agresszió fenyegette leginkább Korea függetlenségét. Japán uralkodóköréi az ország teljes leigázására törekedtek.

A japán hódítók minden erőfeszítést megtettek, hogy Korea egész gazdasági életét a lehető leggyorsabban kezükbe kerítsék. A kínai kereskedőket kiűzve, Koreát Japán élelmiszer- és nyersanyag szállító-jává akarták tenni.

Korea egyenes kirablása és kereskedelme kizsákmányolása mel -

⁴⁴ Veber 1895 április 14.- 26.-i jelentése, AVPR, jap. sztel.1895. No.6. 15-16. l.

A koreai kivitel Japánba 1895-ben majdnem 25-szörösen felülkelt a Kínába való kivitel és 1893-hoz viszonyítva majdnem megkétszereződött /48 %/. Abszolút számokban ez a növekedés 2.37 millió dollárra rugott, míg a Kínába való kivitel 1893-al összehasonlítva 0.92 millió dollárra csökkent. A Koreába való bevitel 1895-ben 8 millió dollár volt, szemben az 1894 évi 5.8 millió dollárral. Ezek szerint a kivitel ezekben az években 3.8 és 2.3 millió dollár volt. /Kornyejev vezérkari ezredes és Mihajlov zászlós utazása Délkoreában 1895-1896-ban. Szb. geogr., topogr. i sztyiszt. szvegyenyij po Azii. XXI. k. Szentpétervár 1901. 153-154. l./

Ezt a növekedést elsősorban a rizsnek, az aranyak és más árukak Koreából mindinkább növekedő Japánba való özönlése és a japán áruk fokozódó koreai eladása okozta. Az 1895.-ik évi 8 millió dolláros általános beviteli összegből Japánra 5.8 millió dollár esett. Japán részvétele Korea tengeri kereskedelmében 1894-1895-ben még a hivatalos adatok szerint is 41.4 %-ról 51.8 %-ra emelkedett, a valóságban pedig jóval több volt.

1894-ben a Japánba bevitt rizs 9.6 %-a Koreából származott, 1895-ben ez már 20.3 %-ra, 1896-ban pedig 50.3 %-ra emelkedett. E behozatal értéke 810.500 dollárról 2,852.000 dollárra emelkedett. /Sztrelbickij: Kiegészítő táblázatok Korea kereskedelméről. Id. mű. 65-68. l./

lett a japánok nagy terveket készítettek Koreába való tőkebevitelre és egy vasutvonal építésére Fuszentól a Jalu folyó torkolatáig, és Csin - csungtól Mukdenig.⁴⁵

E nagy tervek megvalósításához azonban a japán burzsoáziának nem volt meg a kellő tőkéje. Hatalmas összegeket emésztett fel a hadiköltés-vetésre, kínai hadikárpótlást pedig még nem kapták meg. Még a Koreának nyújtandó kölcsön is abbamaradt pénzhiány miatt.⁴⁶ A japánoknak az ország leigázásához a pénzhiányt a "haderő monopóliumával" kellett pótelniek és fel kellett használniuk⁴⁷ Japán kedvező földrajzi helyzetéből adódó "különleges előnyöket" Korea kirablására.

Teljesen helytelen lenne, ha azt gondolnánk, hogy a koreai japán befolyásnak valamilyen "békés", "gazdasági" alapja volt. Közvetlen erőszak és Délkorea elfoglalása nélkül a japánok nem tudtak volna döntő befolyást szerezni az országban. Befolyásukat csak a szüenyok tartották fenn. A japán "reformok" azonban meggyusultak. Ezek a reformok csak fokozták a koreai nép nyomorát és kiváltották a teljes pénzügyi káoszt. A koreai japánbarátok elemésző kis klikkje, amely elárulta hazája nemzeti érdekeit, nem élvezte sem a néptömegek, sem pedig a hivatalnokok és a feudális nemesség többségének a támogatását. A japán erőszakkal szembeni ellenállást, amelyet a japánokkal szemben ellenséges érzelmű feudális főnemesség egyrésze fejtett ki, a Min nemzetségből származó energikus és erős királyzó vezette. A királyzó a japán hódítóknak országga fő ellenségét látta.

A japánok mértéktelen követelése és az ország általuk történt kirablása még inkább megerősítette a népnek amugy s lángoló gyűlöletét. A japánoknak csupán a readórséget sikerült újjászervezniök, azt is csak Szöulban és néhány fegyveres csapatot alakítani japán tisztok vezetése alatt. Ugyanakkor kineveztek néhány számukra megfelelő minisztert. A népnek és a koreai uralkodóosztály nagyrészenek gyűlölete új erővel lebant lángra. A japán kereskedők igen nagy kárt okoztak a koreai fogyasztóknak, amikor szétzilálták az ország gazdasági életét, nem is beszélve arról, hogy a japánok nyíltan megsértették a koreai nép szokásait, amikor eltiltották a helyi szövetekből készült hagyományos fehér ruha viseletét és a pipázást, hogy így jó piacot teremtsenek textiláruik és a japán gyártványu cigaretták számára. Májusban Veber lehetönek

⁴⁵ "The North China Herald" 1895 április 19. /7/. sz.

⁴⁶ Harrington, id. m. 259. l.

⁴⁷ Lenin munkái 23. k. 104. l. /orosz kiadás/.

tartotta új népi felkelések kitörését a japánok és a Koreában élő többi idegenek ellen.⁴⁸ A japán "reformok" sikertelenségét még a japán agresszorok angol barátai is elismerték. Így pld. Curzon elismerte, hogy Japán "reformjait" csak Korea megszállása útján tudta volna megvalósítani.⁴⁹

Az amerikai történészeknek az az állítása, hogy az Egyesült Államok támogatta Korea függetlenségét, merő kitalálás. A nehő japán vállalkozókkal egyidőben megjelentek Koreában az amerikai üzletemberek is, készen arra, hogy résztvegyenek az ország kizsákmányolásában és kirablásában. Érintkezésbe léptek a szöuli amerikai követséggel és koncessziókat követeltek. A királynő támogatta ezeket az igényeket, abban reménykedve, hogy az amerikaiak ellensúlyul szolgálnak majd a japánok erőszakának. Egy Morse nevű amerikai kapitalista megalapította a "Korean Development Company"nevű társaságot, amely 1895 júliusában 25 évre aranybányászati koncessziót kapott Chienan-do tartományban. Az amerikai követség titkára, Allen kijárta, hogy a japánok által létrehozott koreai bábkerményba olyan minisztereket vegyenek fel, akik támogatják az amerikai tőke behatolását az országba.⁵⁰ Az amerikai üzletemberek és az Egyesült Államok koreai követe saját érdekükben akarták kihasználni a japánok koreai betörését és a koncesszióért kezdődő harcot, s egyáltalán nem törődtek az ország függetlenségének Japánnal szemben való megvédésével. Még határozottabb volt a washingtoni kormány álláspontja. A külügyminisztérium szigorúan megtiltotta Sillnek, koreai követének és Allennek, a követség titkárnak, hogy aktívan ellenszegüljenek a japán agresszióknak és utasította őket, hogy ne avatkozzanak be a Koreában való befolyásért folytatott harcban. Sill és Allen figyelmeztetést kapott, hogy az Egyesült Államok nem kívánja Korea függetlenségét garantálni⁵¹ és nem kíván beavatkozni a japán "reformok" ügyébe, ha az nem sérti közvetlenül az "amerikai érdekeket". A szöuli amerikai követség közbejárása Morse koncessziójával kapcsolatban ismeretlen maradt a külügyminisztérium

⁴⁸ Veber 1895 május 6.-i /április 24/ Tírtevhöz intézett levele. CGAVMF CMS, ep. 417, f. 14. 790. l. 96.

⁴⁹ Curzon, "The Problems of the Far East". London 1896. 373, 383-384.l.

⁵⁰ "Korea leírása". A pénzügyminisztérium kiadása. Szentpétervár 1900. 3.rész. 165-167.l.

⁵¹ Harrington id.n. 147-158.l.

előtt és ellentmondott utasításainak. Gresham külügyminiszter a szöuli követségnek adott utasításában azt írta, hogy a diplomácia története néhány kivételtől eltekintve nem ismer példát arra, hogy az Egyesült Államok eltért volna az "idegen szövetségek és távolfekvő államok függetlensége garantálásában való kellemetlen részvétel visszautasításának politikájától."⁵² A "hagyományos" amerikai "elszigetelődés" szó szerinti formájába öltöztetett utasítás lényegében a japán agresszió támogatását jelentette Koreában.

A következő években az amerikai kapitalisták harca a koreai koncesszióért még jobban megerősödött. Egy ideig sikeresen versengtek a japán üzletemberekkel, miután a japán vállalkozók tőkehiányban szenvedtek és a koreai kormány naivul abban reménykedett, hogy az amerikaiakat szembeállithatja a japánokkal. A Koreában működő amerikai rezidensek, miután saját szemükkel látták a japánok visszaéléseit és erőszakát, néha személyesen rosszalásukat fejezték ki a japán követelésekkel szemben, de a külügyminisztérium álláspontja semmiben sem változott. Adee, a külügyminiszter helyettese Allenhez intézett utasításában helyeselte szándékát, amely szerint "nem engedi meg, hogy a követség akár külsőleg is helyeslő álláspontot foglaljon el a konkurrens felek között Szöulban szőtt szerencsétlen intrikákkal szemben és résztvegyen a tervezett gazdasági rendszabályok elleni tiltakozásokban, azoknak az eseteknek kivételével, amikor ez szükségessé válik, a jogilag törvényesített amerikai érdekek megvédésére."⁵³

Ugyanez az utasítás előírta, hogy "ne törekedjenek amerikaiak hivatalos állásokba való helyezésére." Más szavakkal, az Egyesült Államok kormánya semmivel sem akarta megakadályozni a japánok koreai agresszióját és elégedett volt a kínaiak koreai befolyásának felszámolásával. Így lassanként készült elő az Egyesült Államok és Japán közeledése a 20. század fordulóján, amely Kína, Korea és Oroszország ellen irányult és arra vezetett, hogy az Egyesült Államok 1904-ben véglegesen "elhagyta" Koreát és teljesen átengedte ott a teret a japán hódítóknak. A koreai királynő reményei, amelyek az amerikai befolyásnak a japánok elleni kijátszására irányultak, éppen olyan hiábavalóak voltak, mint a cári kormány reményei az amerikaiakkal kapcsolatban.

⁵² R.T. Pollard, American Relations with Korea 1882-1895. "The Chinese Social and Political Science Review", XVI. k. 3. sz.

⁵³ U.o.

A japán hódítók Koreában külső ellenállással csak Oroszország részéről találkoztak, amely a háború alatt nem engedte meg, hogy a japánok elfoglalják Észak-Koreát. A japánok koreai uralma csupán ott lévő seregeiken nyugodott, s a cári kormány elhatározta, hogy keményen szembeáll a főváros és az ország déli részének hosszú ideig tartó megszállásával. Ebben az időben a cári kormánynak még nem voltak tervei Korea alávetésére, de félt attól, hogy Korea az Oroszországgal szemben nyíltan ellenséges japán politika fegyverévé válik. Amikor a cár hírülvette, hogy "Japán helyőrségeit ott akarja tartani Szöulban, a kikötőkben és a hét legnagyobb városban" akkor ráírta Veber táviratára: "Ezt semmiképpen sem lehet megengedni".⁵⁴ Nyáron a cári kormány nyugtalansága még inkább növekedett. Veber kiemelte annak veszélyét, hogy Korea Oroszország elleni támaszponttá válik, ha a cári kormány "a jelenlegi körülmények között csupán várakozó álláspontra helyezkedik és nem vesz aktívan részt a koreai kérdés felvetésében és rendezésében."⁵⁵

Veber támogatást nyújtott a koreai kormánynak a japán követelésekkel szemben. Ezután a koreai kormány, miután erőtlennek érezte magát és nem volt elegendő hadserege, Oroszországot hívta segítségül. A koreai király, aki teljesen Min királynő hatása alatt állott, kérte, hogy a tokiói orosz követség gyakornokát, Raszpopovot kinevezhesse udvari miniszterelnökének tanácsosává.⁵⁶ Lobanov ingadozott, mert félt, hogy a koreai udvari bizalmas kielelesedik a többi államokkal, de szeptemberben mégis megengedte, hogy Raszpopovot egyévi időtartalomra királyi tanácsosává nevezze ki.⁵⁷

Veber támogatása hozzájárult ahhoz, hogy a koreai kormány ígéretet tegyen a japán csapatok Koreából való kivonására. Ugyanebben az időben kellett működnie Speiernek is, akit 1884-ben és 1885-ben hódítók koreai főkonzullá neveztek ki. A japánok jog-

⁵⁴ Veber Április 20.-i /8/ távirata, AVPR, kit. szt. Veszep. dokl. 1895. 3053 sz.

⁵⁵ Veber 1895 augusztusi jelentése, AVPR, kit. szt. 1895. No. 6. 11. 37-39. l. A cár széljegyzete: "Helyes!"

⁵⁶ Veber 1895 augusztus 23.-i /11./ jelentése és a 25.-i /13./válasz, AVPR. kit. szt. 1895, No. 3053. 11. 107-109.

⁵⁷ A Veberhez intézett távirat tervezete /szeptember/ u.o. l. 130.

gal félték attól, hogy utasítása szerint neki is a japán seregek minél előbb való kivonását kell sürgetnie. Imaeu mindenképpen arra törekedett, hogy a királyt Speier ellen hangolja. Imaeu, aki felvette azt a szokást, hogy esténként megjelent az udvarban azzal a céllal, hogy személyesen nyomást gyakoroljon a királyra, augusztus 30.-án este 10 órakor távozott a királytól, miután átadott neki egy jelentést Speier működéséről 1885.-iki koreai látogatása idején, de a király későn, 3 órakor éjtszaka az iratot átküldte Vebernek lemásolás céljából. Az orosz diplomaták által támogatott király nyomatékosan kérte Imaeut, hogy a japán seregeket vonják ki. Igéretet kapott, hogy kérését teljesítik.⁵⁸

A koreai király /helyesebben Min királynő/ szerette volna, ha az orosz befolyás megerősödik Koreában a japánok ellensúlyozására és azt kérte, hogy két orosz mérnököt küldjenek Észak-Korea ásványkincseinek felkutatására. A testőrség felállítására két francia, két orosz és két német tisztet akart Szöulba hívni, akiket a fő katonai instruktor, Day amerikai tábornok parancsnoksága alá kívánt helyezni. A király már előzőleg egy orosz tanító és orosz orvosok küldését kérte saját maga és a királynő számára. A cári kormány igen óvatosan kezelte ezeket a kérdéseket, mert félt, hogy a többi hatalmak gyanuját feléleszti, de Veber a bátrabb politika folytatásának szükségességéről győzte meg. "Visszautasítani a királyt,- írta,- vagy pedig válasz nélkül hagyni az Oroszország irányában megnyilvánuló tiszteletet és bizalmat, szerintem nemcsak hogy nem látszik kívánatosnak, sőt veszélyesnek tartom az itteni helyzetünkre, mivel kétség sem merülhet fel arról, hogy az idegen államok bármelyike, nem is beszélve Japánról, egy ilyen esetben azonnal sietett volna kihasználni a körülményeket és örökre megfosztani bennünket azoktól az előnyöktől, amelyek most önmaguktól kíváncsoznak számunkra. Másrészt pedig mind a koreai kormány, mind a nép el fog bennünket hagyni, ha nem kap részünkről támogatást."⁵⁹

⁵⁸ Veber augusztus 31.-i /19.-i/ jelentése. AVPR. jap. szt. No. 6. 11. 14-47. Hítrovo október 1.-én /szeptember 19./ azt táviratozta, hogy Japán hajlandó kiűriteni a Liaotungi félszigetet az Oroszország által ajánlott idő alatt és elhatározták egész Korea gyors kiűritését is. Cári széljegyzet: "Megnyugtató" / u.o. jap. szt./

⁵⁹ E szavaknál cári széljegyzet: "Teljesen osztom Veber nézetét". /Veber október 2.-iki / szeptember 20./ jelentése. AVPR. jap. szt. 1895. No. 6. 1. 52./

Veber nyugtalanító jelentései ellenére a cári kormány megelégedett a koreai orosz képviselőnek adott október 10.-i / szept. 29./ utasítással, amely szerint a legóvatosabb magatartás szükséges. Az utasítás a koreai kérdést a jövő kérdésének tekintette, megjegyezve, hogy "még nincs soron". Speiert megbízták a Koreában kialakuló helyzet tanulmányozásával, különös tekintettel a japán okkupációra. A japán diplomaták biztosították az orosz kormányt, hogy a koreai japán seregek száma jelentéktelen és azok csupán a "rend" megőrzése céljából szükségesek. Speiernek ellenőriznie kellett, hogy szükség van-e e célból a japán seregekre Koreában. "Nem szabad azonban szem elől téveszteni,- mondta az utasítás,- hogy az országnak a japánoktól való teljes megtisztítása előbb vagy utóbb a királyság függetlenségére alapozott követeléseink tárgya lesz". A külügyminisztériumot nyugtalanították azok a készülődések, amelyeket a japánok Korea déli részén egy haditengerészeti támaszpont kiépítésére folytattak, ott, ahol a japán flotta akkor ideiglenesen állomásozott. Veberta "lehető legnagyobb óvatosságra" utasították, tekintettel arra, hogy "ez az óvatos eljárási mód összefügg a távolkeleti ügyek feszült voltával az adott pillanatban. A fennálló helyzet megmarad egészen addig, amíg a japánok véglegesen nem rendezik a liao-tungi kérdést.⁶⁰ Politikánk végleges céljait még csak általános vonásokkal lehet kijelölni. Minthogy nekünk nincsenek hódító elgondolásaink a koreai királysággal kapcsolatban, természetesen nem tűrhetjük el azokat mások részéről sem. Kétségtelen az, hogy Szöulban küzdenünk kell Japán túlsúlya ellen, éppen úgy, mint ahogy Kinával harcoltunk a háború előtt. A különbség csak abban áll, hogy a tokió kormány követelései valószínűleg még komolyabbak, mint a kínaiaké". A továbbiakban az utasítás rámutatott arra, hogy az orosz kormány Koreában elkerül minden kockázatos és kihívó cselekedetet, amellyel bennünket nem kívánatos beavatkozásokba vonhatnának.⁶¹

Az orosz kormány Koreában csak azután tért át aktívabb cselekvésre, miután a liao-tungi félsziget kérdését teljesen rendezték⁶² és a

⁶⁰ Vagyis amíg a japánok vissza nem adják a liao-tungi félszigetet és Port-Arthurt Kinának.

⁶¹ A szöuli ügyvivőnek és főkonzulnak küldött utasítás tervezete, valamint az 1895 szept. 29.-iki legmagasabb megerősítés, AVPR. kit. szt. Vszep. dokl. 1894. No. 3053.11. 111-127.

⁶² 1895 őszén befejeződtek a kiűritésre vonatkozó tárgyalások.

Japánok 1895 október 8.-án véres fordulatot idéztek elő Szöulban az angol és amerikai imperialisták teljes támogatása mellett.⁶³

Veber azonnal jelentést tett Pétervárnak a Szöulban lejátszódó véres drámáról és a király kétségbeesztő helyzetéről.⁶⁴

⁶³ A japán kormány előre látta, hogy a japán hadsereget ki kell vonnia Koreából a királynő kitartó álláspontja és Japán ellenségei befolyásának növekedése miatt. Hozzájárult ehhez még, hogy az orosz kormány figyelmeztette Japánt ígéretére, amely szerint tiszteletben tartja Korea függetlenségét "szavakban és tettekben". Mielőtt azonban ki vonták volna a japán seregeket, a japán kormány el akarta távolítani a királynőt, hogy a gyengeakarú királyt teljesen bábjává tehesse. A "reformok" életbeléptetése idején kinevezett miniszterek közül sokan ugyancsak nem váltották be a japánok reményeit, és egy palotaforradalom eltávolításukra vagy meggyilkolásukra vezethetett volna. A palotaforradalom előkészítéséhez a japánok valószínűleg akkor kezdtek hozzá, amikor meggyőződtek arról, hogy lehetetlen az ország fontosabb városaiban ott tartaniok helyőrségeiket és tudomást szereztek ellenfelek befolyásának növekedéséről az udvarban. Szeptember elején Inoue koreai japán követet Miura tábornok váltotta le, aki a közvetlen erőszak híve volt. Ez magára vállalta a királynő megöletését és a király foglyul ejtését. 1895 októberében /szeptember 26./ a japánok által alakított rendőrség, a japán "szoszi" fegyveres bandái, továbbá koreai árulók betörték a királyi palotába és megölték a királynőt. Megosonkitott testét petroleummal leöntötték és meggyújtották. A királyt a japán őrség vette őrizetbe és a "kormány" élére a királynő ellenfelét, Teunon-gunt, a király apját állították.

⁶⁴ Veber 1895 október 9.-i /szeptember 27./ jelentése AVPR. jap. szt. No. 6.1. 58.

⁶⁵ Amikor az európai rezidensek a merénylet napján a palotába mentek, "borzalmas nemajelenet játszódott le, amely minden szónál jobban megvilágította a dolgok valódi állását. Az éjtszaka eseményeitől mélyen megérázott király nem tudott szóhoz jutni és nem tudta visszatartani könnyeit. Minden etikett ellenére egyiktől a másikhoz ment és kezet fogott velük. Csak egy kívánsága volt, hogy "ne hagyják el őt". Miura és Teunon-gun azt követelték a királytól, hogy írjon alá egy rendeletet, amely a megölt királynőt megfosztja címétől. Bár a király kijelentette, hogy inkább levágatja a kezét, minthogy ilyent tegyen, a következő nap a rendelet "a király nevében" megjelent, de csupán a miniszterek aláírásával. Az október 11.-iki fogadáson a király hangosan elmondta a követeknek, amit megparancsoltak neki; azután, amíg a tolmács szavait fordította, egy lépéssel hátralépett és felhasználva azt, hogy az őt figyelő örök nem láthatták őt a kissé előrehajlott ernyő miatt, erőteljes jelekkel tudatta elégedetlenségét és el nem fogadását annak, amit mondott" /Veber október 11.-iki /szeptember 30./ jelentése. U.o. 11.90-94./

Az Egyesült Államok kormányának állásfoglalása a szöuli véres események idején nyilvánvalóan Japánnak kedvezett, annak ellenére, hogy a japánok borszasztó tettei és az a nyílt szándékuk, hogy Koreát kizárólagos uralmuk területévé tegyék, kiváltotta Sill amerikai követ és Allen amerikai követségi titkár helytelenítését. A koreai amerikai rezidenseket nyugtalanította az, hogy a japánok ki akarták szorítani Koreából az amerikai koncessziótulajdonosokat és misszionáriusokat. A japánok közvetlenül a palotaforradalom után a fő katonai instruktor, Day tábornok eltávolítását követelték, de Allen kijelentette, hogy ezt a washingtoni kormány beleegyezése nélkül nem engedheti meg. Allen érintkezést tartott fenn Veberrel és megkísérelt szembeszállni a japán befolyással. A szöuli amerikai képviselők résztvettek az idegen diplomaták értekezletén, amelyről Miurát kizárták, mivel túlságosan nyíltan kompromittálta magát a királynő meggyilkolásának előkészítésében. Az amerikai követség, washingtoni utasítást nem kérve nem ismerte el a gyilkosság után kiadott "rendeletet" a királynőnek címéről való megfosztásáról.

De mindez Allen magánügye és önkényes cselekedete volt. A washingtoni kormány teljesen Japán oldalán állt. Olney külügyminiszter élesen elítélte egyes Koreában állomásozó amerikai rezidensek japánellenes beállítottságát és szigorúan utasította őket, hogy tartózkodjanak a japánok számára kellemetlen cselekményektől. Olney az Egyesült Államok képviselőjének részvételét azon a diplomáciai konferencián, amelyről Miurát eltávolították, "sajnálatos cselekedetnek" minősítette, és közölte Sillel, hogy a megölt királynő címétől való megfosztásának el nem ismerése "nem tartozott feladatai közé". Olney utasítása megtiltotta az amerikai követségnek, hogy beleavatkozzék Korea politikai ügyeibe. Ez ténylegesen a japán agresszióval való szembeszállás eltiltását jelentette. Allennek azokat a kísérleteit, amelyek más országok diplomatáival együtt a japánokkal való szembeszállásra irányultak, szigorúan elítélte. Világossá vált, hogy Korea nem reménykedhetik az Egyesült Államokban.⁶⁶ De nem volt jobb Nagybritannia állásfoglalása sem. A "Times" véleményeket fűzött a Japán által végrehajtandó koreai "reformokhoz"⁶⁷ és

⁶⁶ Olney 1895 novemberi utasítását idézi R.F. Pollard: American Relations with Korea. "The Chinese and Political Science Review" XVI. k. 1932. 3. sz. 467-469. 1.

⁶⁷ "The Times" 1895 június 5. sz. 9. 1.

cinikusan sikert kívánt a japánoknak "nagylelkű koreai szándékaik végleges megvalósításához." Angliának ez az állásfoglalása elégedetlenséget szült Péterváron. Nyáron a "Novoje Vremja" c. ujság attól félt, hogy az angol flotta elfoglalja a Hamilton szigetet, ha Oroszország csapatainak Koreából való kivonására kényszeríti és feltette a kérdést, hogy "nem volna-e ideje annak, hogy Anglia kivonuljon Egyiptomból".⁶⁸ Az október 8.-i fordulat után az angol nagykövet azt tanácsolta Japánnak, hogy hívjanak össze egy nemzetközi konferenciát a koreai kérdés rendezésére. Így azután a "nemzetközi ellenőrzés" látszatával el lehet majd érni a japán tulsuly szentesítését Koreában és lehetővé válik Anglia számára, hogy aktívabban beavatkozzék a távolkeleti ügyekbe.⁶⁹ Korea "függetlenségének" ilyen nemzetközi garanciájáért szálltak sikra a kínai angol ujságok is.⁷⁰

A koreai udvar Oroszországnál keresett védelmet. A félhivatalos orosz sajtó Japán koreai uralomratörő igényeinek visszautasítását követelte, és azt tanácsolta a japán kormánynak, hogy egyezzen meg Oroszországgal.⁷¹ Az esetleges konfliktusra felkészületlen Japán kénytelen volt beleegyezni Miura visszahívásába és a japán seregek Koreából való kivonására. Veberrel közölték Pétervárról, hogy "mindazokat a rendszabályokat, amelyek a királynak az összeesküvők kezéből való kiszabadítására irányulnak, helyeseljük, ha azokat Ön helyi szempontból szükségesnek tartja."⁷² A király arra kérte az orosz kormányt és Vebert, hogy orosz fegyveres erőt adjanak védelmére.⁷³ 1896. február 11.-én a király

⁶⁸ "Novoje Vremja" 1895. június 15. /3/.

⁶⁹ Hitrovonak erről szóló táviratára a cár a következőket írta: "Európának semmi köze sincs Koreához, ez kizárólag Oroszország és Japán dolga" /Hitrovo 1895 október 19.-i /7/ távirata. AVPR. jan. szt. 108.sz./

⁷⁰ "The North China Herald" 1895 június 21. sz. 949. l.

⁷¹ Lásd pl. Ruszkij Vesztnyik 1895. november. 499-500. l.

⁷² A koreai ügyvivőhöz intézett sürgöny 1895 november 8.-iki /október 27./ másolata. AVPR. kit. szt. 1895. 3053 sz. l. 138.

⁷³ Veberhez intézett levelében a király a következőket írta: "a bűnös lázadás és a királynő meggyilkolása után, körülvéve a koreai árulóktól, félek életem miatt és egy napig sem bízhatom abban, hogy nem következik-e egy új palotaforradalom. Veber követ által teljes bizalommal kérem, hogy adjanak védelmemre fegyveres erőt". / Veber november 29.-iki /17./ táviratából, AVPR. jap. szt. 1895. No. 6. l. 159.

megszökött a japán űrizetből, elrejtőzött az orosz követség épületében és majdnem az összes japán "reformokat" eltörölte.

De sem Japán, sem a cári kormány nem volt felkészülve a döntő küzdelemre. Ito kijelentette Hitrovonak, hogy Japán megegyezést keres Oroszországgal és nagy reményt helyez Fuszimi herceg missziójába, akit II. Miklós megkoronázására küldtek Oroszországba.⁷⁴ A továbbiakban a cárizmus ideiglenes kompromisszumot létesített Japánnal. 1896. május 14.-én irták alá az orosz-japán deklarációt a királynak palotájába való visszatéréséről. A japán kormány elismerte a király által kinevezett minisztereket, de fenntartotta magának a jogot, hogy 200 főből álló őrséget tarthasson Koreában. A kompromisszumot június 9.-én egy orosz-japán jegyzőkönyv egészítette ki, amely szerint a két fél közösen fog "tanácsokat" adni a koreai kormánynak pénzügyi kérdésekben. Japán megtartotta koreai távíróvonalait, Oroszország pedig jogot kapott arra, hogy távíróvonalat építsen ki a határtól Szöulig, de azzal a feltétellel, hogy a koreai kormány megválthatja azt.⁷⁵

Az 1894-1895-ös és a megelőző évek eseményei megmutatták, hogy akkoriban a japánok voltak Korea függetlenségének a legnagyobb ellenségei. Ugyanakkor az Egyesült Államok és Nagybritannia együttéreztek vele, és támogatták, mivel a kereskedelem és az idegen tőke bevitele terén saját hasznukra akarták fordítani a Japán által Kínától kierőszakolt engedményeket. Koreával kapcsolatban határozott hódító tervei a cári kormánynak ebben az időben még nem voltak. Oroszország azonban érdekelve volt abban, hogy Koreában ne erősödjék meg valamilyen ellenséges befolyás. Oroszország, miután Japánnal való viszonya kiélesedett, 1895-1896-ban aktívan szembeszállt Koreában a japán agresszióval, de 1896-ban a cári kormány már kompromisszumra lépett Japánnal, mivel rothadtsága és gyengesége következtében nem tudott következetesen harcolni a koreai japán agresszió ellen és földesuri-burzsóá osztályjellegénél fogva a jövőben ott agresszív imperialista politikát óhajtott folytatni. Ennek ellenére Oroszország megfékezte a japán agressziót Koreában és Kínában, megnehezítette annak további fejlődését ugyanakkor, amikor az amerikai és a brit imperializmus nyíltan Japánnak kedvezett, hogy felhasználja azt Kína és Oroszország ellen.⁺

⁷⁴ Hitrovo 1896 feb. 11-i/jan. 30-i jelentése. AVPR. jap. szt.

⁷⁵ "Távolkeletre vonatkozó szerződések és diplomáciai jelentések gyűjteménye." A külügymin. kiadása. Szentpétervár 1909. 146-147. és 159-160. ll.

+ Megjelent az Izvesztyija Akagyemii Nauk Sz. Sz. Sz. R. Szerija isztorii i filozofii 1950. 3. számában.

Turok V.: Az amerikai imperializmus rabló tervei Délkelet-Európa országában 1919-ben.

TK: T.F. 04108.

As Egyesült Államoknak az 1919. évi párisi konferencia idején kifőzött rablóterveinek leleplezése különösen aktuális jelentőséget nyer ma, mikor az amerikai imperialisták egy újabb világháborút igyekeznek kirobbantani és egy maroknyi monopolizációs érdekében örült világuralmi terveket szőnek és az egész emberiség rabságba hajtását tervezik. Közvetlen szálak vezetnek a "Hoover tervtől" a "Marshall tervig" és Wilsontól Trumanig. A mai amerikai imperialisták egész ideológiai fegyvertárukat sorompóba állítják és egyáltalán nem véletlen az, hogy a múlt árnyaihoz fordulnak. Nem hiába hívta fel Truman híveit 1950 júniusában tartott beszédében arra, hogy Wilson világuralmi harci tapasztalataiból merítsenek ihletet: "Mi ma ugyanazt a célt követjük, mint amelyet annakidején Wilson: világrend felállítását." Wilson terveinek 1919-ben oszlopos kudarc lett az osztályrésze. De nem csak egyszerű kudarc és vereség, hanem az egész kapitalista rendszer pusztulása és megsemmisülése lesz az imperialisták osztályrésze, ha egy újabb világháborút merészelnének kirobbantani. Teljes egészükben beigazolódnak V.I. Lenin szavai, melyeket a Szovjetek VI. Összoroszországi Rendkívüli Kongresszusán mondott. V.I. Lenin megjegyezte, hogy az Egyesült Államok és Anglia "ugyanolyan vadul és örülden ugrálnak, mint Németország annakidején" és ezért "ugyanahoz a véghez közelednek, amelyet olyan sikeresen ért el a német imperializmus." /Lehin, Művei 28. köt. 138.1. oroszul./

Ez a cikk nem azt a célt tűzi maga elé, hogy az USA-nak a párisi békekonferencia idején folytatott egész imperialista politikáját teljes egészében részletesen vizsgálja, hanem csak azt, hogy rámutasson egyes okmányokkal alátámasztott tényekre, amelyek az amerikai imperializmus Délkelet-Európa országaira vonatkozó rabló terveit, ezen tervek megvalósítási kísérleteit és kudarcuk okait jellemzik.

Akkor, mikor az 1919 évi párisi konferencia előkészületei elkezdődtek, az antant és az USA imperialistái rendkívül nagy figyelmet fordítottak olyan irányú tervek kidolgozására, hogyan tudnák elnyomni azokat a széles hullámokat vetett népi mozgalmakat, amelyek Délkelet-Európa országában zajlottak. A nemzetközi ellenforradalom és a szovjetellenes intervenció vezérkara - "a Négyek Tanácsa" - arra törekedett, hogy a Duna-medencében, a Balkánon, Lengyelországban, Galiciában reakciós rezsimet állítson fel, amelyek aztán teljesen függőségi viszonyban lesz-

nek az imperialista hatalmaktól. Ezzel egyidejűleg lefektették az előfeltételeket ahhoz, hogy Európa ezen részének országait fontos stratégiai hídfővé tegyék egy Szovjet-Oroszország elleni intervenció számára.

Délkelet-Európa népei aktív ellenállást tanúsítottak az imperialista reakció-tervével szemben. A forradalmi munkásmozgalom párosult a nemzeti-felszabadító mozgalom fellendülésével. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatására a népi tömegek sikeres harcot folytattak a nemzeti elnyomás megsemmisítéséért, függetlenségükért. V.I. Lenin a Szovjetek 1918. november 1-én tartott Összoroszországi Rendkívüli Kongresszusán tartott beszédében kiemelte, hogy milyen nagy hatást gyakorolt az Októberi Forradalom Délkelet-Európa országában: "Mikor mi a Nagy Október alkalmával magunkhoz ragadtuk a hatalmat, nem voltunk semmivel sem többek, mint egy magános szikra. Igaz, hogy a szikrák sokasodtak, és ezek a szikrák tőlünk indultak ki. Nagyszerű tett volt, amelyet sikerült véghezvinnünk, de ezek mindenképpen csak egyes szikrák voltak. Most pedig a német-osztrák imperializmus körébe tartozó országokban mindenütt fellobogott a tűz /Bulgáriában, Ausztriában, Magyarországon/. Tudjuk, hogy Bulgária után a forradalom áterjedt Szerbiára. Tudjuk, hogy hogyan haladt át ezek a munkás-paraszt forradalmak Ausztrián keresztül és értek el egész Németországig." /Lenin, Művei. 28. köt. 136. 1. oroszul./

Ezek az orosz proletariátus példája által lelkesített forradalmi mozgalmak rendkívül komoly következményekkel jártak. Többek között tönkretették az angol-francia-amerikai imperialisták azon terveit, hogy a Habsburg birodalmat, mint a reakció bástyáját megőrizzék Délkelet-Európában. Az Osztrák-Magyar Monarchia helyét új államalakulatok foglalták el, amelyekben harc folyt a hatalomért. A forradalmi mozgalom ezekben az országokban a kapitalizmus alapjait fenyegette. Ilyen körülmények között az egész imperialista világ nyíltan beleavatkozott a kis délkelet-európai országok belügyeibe, hogy ezáltal elérje a reakció győzelmét. Ebben az intervencióban aktív szerepet játszott az USA imperializmus. A párisi konferencián az antant és az USA képviselőjének vezetésével a délkeleteurópai országokkal kapcsolatban kifőzött imperialista terveket a Szovjetunió elleni harc szemszögéből dolgozták ki.

Az USA rabló tevékenysége Délkelet-Európa országában ezzel egyidejűleg az amerikai imperialisták azon általános tervének alkotórészét képezte az 1919. évi párisi konferencia idején, amelynek lényege a világhuralomért vívott harc.

A két rendszer harca lett a fő tényező, amely a legujabb-kori ösz-

szes események - köztük a nemzetközi kapcsolatok jellegét meghatározta. Ennélkül a harc nélkül nem érthetjük meg helyesen ezen időszak egyetlen eseményét sem. Sztálin elvtárs 1919 februárjában írt "Két tábor" című cikkében rámutatott arra: "a két tábor harca a tengelye a ma egész életének, ez az egész tartalma a régi és az új világ mai bel- és külpolitikájának." /Sztálin, Művei. 4. köt. Budapest 1950. 244. l./

A Nagy Október győzelme után két pólus alakult ki a világon. Az egyik központ Szovjet-Oroszország lett, a világ dolgozóinak zászlóvivője, mely köré az összes országok és népek összes igazán demokratikus, valóban haladó elemei tömörültek. A másik oldal, az imperializmus táborának központja és a legsötétebb reakció fészke az USA lett. Az amerikai imperialisták intervenciót kezdtek szervezni és pénzelni a szocializmus országa ellen és beleavatkoztak a kapitalista világ bármely országának belügyeibe, hogy széttörjék a forradalmi mozgalmat.

V.I. Lenin a Szovjetek VI. Összoroszországi Rendkívüli Kongresszusán tartott beszédében, amikor az angol-francia-amerikai intervenciósnak a balkáni országok népi tömegei elleni tevékenységét elemezte, megállapította: "Ez azt jelenti, hogy az angol-amerikai hadak azt a szerepet arrogálják maguknak, hogy a világforradalom elfojtói és hőhérai legyenek." /Lenin, Művei. 28. köt. 140. l. oroszul/.

V.I. Lenin és I.V. Sztálin műveikben és beszédekben nem egy ízben hangsúlyozták, hogy az amerikai és angol imperialisták viszik a vezető szerepet a reakció táborában.

Az amerikai imperialisták a saját országukban is felléptek minden haladó ellen és egyidejűleg szervezték, bujtogatták a fiatal Szovjet Köztársaság elleni harcot és ők is résztvettek benne. Az a harc, melyet a szovjet kormány vezetett a demokratikus békéért és azok a visszhangok, melyekkel ez a harc az összes országok népeinél találkozott, igen erős izgalmat keltettek az imperializmus táborában.

Wilson hirhelt 14 pontjának, melyeket 1918 január 8.-án a kongresszushoz intézett üzenetébe foglalt, az volt a célja, hogy gyengítse a szovjet kormány külpolitikai rendszabályainak hatását és álcázza az imperialista tábor és különösen az USA finánciókéjének rabló céljait. "Az amerikai milliárdosok feje, a kapitalista cápák kiszolgálója" Wilson elnök a lehető legködösebb, de legmézes-mázosabb ígéretekkel tette az "igazságosságról" és a "nemzeti szuverénitástról" és arról, hogy lemondanak a titkos diplomáciáról és a területablásokról. Valójában viszont az angol-francia-amerikai im-

perialisták egy olyan békeszerződést készítettek, amely "százszor lealázóbb, rablószelleműbb, kizsákmányolóbb volt, mint a mi bresztói békénk." /Lenin, Művei. 28. köt. 188. 1. oroszul./

Az amerikai államférfiak és diplomaták nyilatkozatainak ködfüggönyül kellett szolgálniuk, hogy eltakarják azt a tényt, hogy az imperialista rablók felosztják a világot.

Az amerikai fináncotke a titkos diplomáciáról való lemondásról és a "népek akaratának teljesítéséről" hangoztatott nagyképu frázisok leple alatt a párisi békekonferencián kidolgozta imperialista működési tervét és arra törekedett, hogy ebbe a tervbe bevonja imperialista ellenfeleit és konkurrensait. Amikor megismerkedünk az 1918-1919-es időszak amerikai diplomáciai okmányaival, a szenátus gépirásos jegyzőkönyveivel, a "Négyek Tanácsa" ülésein készült feljegyzésekkel és az amerikai delegátusoknak az 1919.-i párisi konferencián folytatott tanácskozásaival, az ezen évek eseményeiben résztvevők memoárjaival és emlékirataival, mindezekelőtt az a szembeszökő, hogy milyen széleskörűek az USA fináncotkéjének imperialista igényei. Az amerikai rablók éhségének körébe beletartozik az egész világ.

A szenátorok és a képviselőház tagjai Szovjet-Oroszország és a kommunizmus iránti minden gyűlöletük mellett a két párt harcának demagógiájával leplezték nyilatkozataikat és arra törekedtek, hogy a választók széles tömegei elől elrejtsek az amerikai imperializmus külpolitikájának igazi céljait. A képviselők beszédeikben különböző adagolásban, több-kevesebb ügyességgel igyekeztek alkalmazni Wilson demagóg módszereit. A versaillesi szerződés megvitatásánál a szenátorok hosszú órákat szenteltek azon szemforgató frázisok megvitatásának, hogy milyen önzetlen az USA, hogy milyen nagy segítséget nyújt az éhező európai államoknak. Ezekbe az elmefuttatásokba azután mindjárt beleszótték a saját rabló javaslatokat és terveiket.

Tipikus volt King felszólalása, aki azt a sötét reakciós javaslatot tette, hogy utasítsanak ki az USAból minden olyan bevándorlót, aki résztvesz a munkásmozgalomban. A szenátus egyik ülésén King demagóg áradozásokat tartott "az amerikai nép jószívűségéről Európa éhező népei iránt." Ilyen demagóg formában fejezte ki az amerikai "jószívűség" igazi céljait: "Örömmel fogom látni, hogy az amerikai nép tőkeberuházásokat eszközöl Európában, hogy ezáltal lehetőséget nyujtsunk az éhező népeknek arra, hogy mindent beszerezhessenek a mi árufeleslegünkéből. Ezáltal egyrészt megmentik életüket, másrészt pedig piacot nyitnak árufe-

leslogunk számára." /Congressional Report, LX. köt. 2. rész, 1862.1./

Tehát a felebaráti szeretetről puffogtatott nagyhangú frázisok leple alatt arról volt tulajdonképpen szó, hogy piacot szerezzenek árui-
nak, piacot tőkék számára Európában és az "élelmiszersegély" örve
alatt rabságba hajtsák az európai országokat.

A békefeltételekért folytatott harc időszakában az amerikai szená-
tus ülésén a szenátorok csak úgy lángholtak az irigységtől, valahányszor
említés történt Nagybritannia gyarmati birtokairól. "A világtérkép Nagy-
britannia térképe lett" - jelentette ki La Follette szenátor, aki spe-
ciális térképeket mutatott be a szenátus 1919. nov. 18.-i ülésén arról,
hogy milyen területeket szerzett meg Anglia a háború következtében.

/Congressional Record, LVIII. köt. 9. rész. 8700. 1./ Nagy teret foglal-
tak el a demokraták és a republikánusok vitában az Afrika uralmáért
folytatott imperialista harc kérdései. 37 szavazat támogatta Owen 1919
nov. 17.-i felszólalását a szenátusban Egyiptomról, /Congressional Report,
LVIII. köt. 9. rész. 8644. 1./ amelyből kiviláglott, milyen szilárd szán-
dék az amerikai imperialistáknak, hogy angolai konkurrensüket kiszorit-
sák Egyiptomból. A republikánusok egyik vezére, Read szenátor, a szenátus
1919. október 15.-i ülésén nagy sajnálattal állapította meg, hogy Anglia
a háború eredményeképpen megvalósította céljait Afrikában, sikerült kezé-
be kaparintania mindazokat a területeket, amelyek a Kairo-Capetown utvo-
nal mentén fekszenek. /Congressional Report, LVIII. köt. 7. rész. 6950.1./

Azok a viták, melyek 1919 végén az amerikai bankok külföldi fiók-
jainak nyitására szóló törvénytervezet megvitatásával kapcsolatban a
kongresszusban folytak, pontosan illusztrálták azt, hogy milyen széles-
körű expanzionista tervei vannak az USA finánc-tőkés köreinek. Nilson kép-
viselő a képviselőház 1919. nov. 1.-i ülésén a világpiac meghódításáról be-
szélt: "A háború a nemzetközi helyzet lényeges megváltozásához vezetett.
Most nyitva állnak számunkra a világ piacai. . . Nem szabad elmulasztani
a kedvező alkalmat. Nem szabad haboznunk. Nem szabad megengednünk azt,
hogy újból Anglia, Németország vagy Franciaország ragadja magához az ural-
mat a világkereskedelemben és a világ bankrendszerében." /Congressional
Report, LVIII. köt. 8. rész. 7859. 1./ A gondolat világos volt: ki kell
használni Németország szétzuzását és a többi imperialista hatalom gazda-
sági helyzetének meggyengülését arra, hogy megszerezzék a világhatalmat az
Egyesült Államok számára. Ugyanezt a gondolatot fejezte ki Wilson 1919. de-
cember 2.-i üzenete a kongresszushoz: "Most hozzá kell alkalmaznunk gaz-
dasági életünket a megváltozott viszonyokhoz, abból a tényből kiindulva,

hogy az amerikai gazdasági tevékenység egyre nő és hogy most Amerika a világ legnagyobb tőkése... A mult provinciális arányai és politikája, mely az amerikai üzleti életet kényszerzubbonyban tartotta, át kell, hogy adja helyét az új idők követelményeinek... Az USA-nak részt kell vennie az egyre jobban kiterjedő világpiacon." /Congressional Report, LIX. köt. 1. rész 29. l./ Wilson azt ajánlotta, hogy ne úgy tegyenek, mint a multban, ne vegyék igénybe az angol bankhálózatot, hanem az amerikai bankok alakítsanak széleskörű fiókhálózatot az egész világon.

A piacokért folytatott harc elég nyíltan megmutatkozott Wilson nyilatkozataiban, amellett is, hogy demagóg köntösbe bujtatta. Így pl. 1919. szeptember 25.-én Denverben - mikor agitációs körutat tett, hogy megvédje a versaillesi szerződést a republikánusok támadásai elől - sokáig prédikált arról, hogy a versaillesi szerződés alapelve a gyenge népek védelme. Többek között a következőket mondta: "Ahhoz, hogy ezt a szerződést végre tudjuk hajtani, Európát mind gazdasági, mind ipari viszonylatban lábra kell állítanunk. Ha mi nem veszünk részt ebben a helyreállítási munkában, akkor Európa el lesz zárva számunkra és ennek következtében az európai piacok is." /Congressional Report, LVIII. köt. 7. rész. 6423. l./

Az USA imperialistái a párisi konferencián bejelentették azt a követelésüket, hogy az USA számára hatalmas gyarmati birodalmat kell teremteni. Hogy a gyarmati birtokok újrafelosztását leplezzék, Wilson és Lloyd George a "Tizek Tanácsában" a mandátumok alakításának mód - szere mellett szálltak sikra. Botha, Smuts, Hughes és Massey tábornokok a Délafrikai Unió, Ausztrália és Új Zéland nevében azt kívánták, hogy nyíltan és feltétel nélkül olvasszák be a német gyarmatokat a dominiumok területébe. A velük folytatott polémiában Wilson 1919. január végén a "Tizek Tanácsában" cinikus nyíltsággal kijelentette, hogy nem arról van szó, mintha bármi kifogása lenne a gyarmatok elfoglalása ellen, pusztán a birtokbavétel módszereiről van szó. 1919. január 27.én Wilson a következőképpen győzte meg a dominiumok képviselőit: "Ha annexio jönne létre, úgy ez a Népszövetséget már születése órájában diszkreditálná. A békekonferenciával kapcsolatban sok ál-hir forog közkézen. Azok, akik ellenséges érülettel viseltetnek vele szemben, azt hirdetik, hogy a konferencia célja pusztán a zsákmány elosztása. Ha ez a nyilatkozat bármily kis mértékben is igaznak bizonyulna, úgy ez diszkreditálná a konferenciát." /Papers Relating to

the Foreign Relations of the United States. The Paris Peace Conference 1919. III.- köt. 743. 1. Washington. 1943./

Az annexió és hadikárpótlás nélküli békének a szovjet kormányzat által hirdetett jelszava szilárdan behatolt az egész világ népi tömegeinek tudatába. Veszélyes lett volna ezzel nem számolni. A "Tizek Tanácsának" néhány ülése is a dominiumok képviselőivel való viták jegyében folyt le, akik ragaszkodtak a gyarmatok felosztásának előbbi formáihoz minden leleplezés és maszkírozás nélkül.

Az 1919. január 28.-i ülésen Wilson megvilágította, hogy miért követeli olyan állhatatosan mandátumos területek alakítását, amelyek rendszeres körülmények között a Népszövetség felügyelete alá tartoztak: "A Keletről jövő nagy hullám, amely magának a társadalomnak a létét fenyegeti, újabb erőre kap, tekintettel arra, hogy a világ népei nem engedik feldarabolni a nagyhatalmak között a Németország által elpusztított védetlen államokat." Wilson felszólalását azzal a felhívással fejezte be, hogy ezt "komolyan meg kell gondolni." /Papers ..., VIII. köt. 766.1./

A rövid titkársági feljegyzésekben Wilson szovjetellenes okfejtését jelentősen enyhített formában adták vissza, de az értelme minden esetre teljesen világos maradt: az USA imperializmus céljainak demagóg leleplezéséhez folyamodott, hogy ezáltal megkísérelje gyengíteni a Nagy Októberi Forradalom hatását és a népi tömegeket a Népszövetségről szóló dajkamesékkel áltassa: hogy a Népszövetség majd hozzájárul az elmaradt országok fejlődéséhez és nem engedi, hogy a nagy országok kapitalistái kizsákmányolják őket. Arra a gondolatra, hogy a Népszövetség már azelőtt elvesztheti dicsfényét, mielőtt még megalakult volna, Wilson hiszterikus kitörésbe esett, annyira fontos szerepet játszott a Szövetség azokban a tervekben, hogy az USA vezetése alatt egységes imperialista harci frontot teremtsenek a Szovjetunió ellen.

Miután Wilson az angol dominiumok képviselőivel legalább a mandátumoknak kompromisszumos tervezetére nézve megegyezésre jutott, a "Tizek Tanácsának" január 27.-i ülésén kijelentette: "Ha a Népszövetség nem tudná ezt a feladatot kellőképpen megoldani, úgy a világ minden sarkán kaosz és zürzavar ütné fel fejét. Tehát a Népszövetségnek sikert kell elérnie." / Papers... III. köt. 743.1./

A "Tizek Tanácsának" ülésein a gyarmatok birtokbavételének formáiról folytatott vita szemléltető illusztrációja Lenin klasszikusan világos és fontos meghatározásának, melyet a Kommunista Internacionálé II. Kongresszusán adott: "A mandátumok - gyarmati országok, amelyek függő vi -

szonyban állnak, jogfosztott lakossággal, olyan országok, melyekre a finánc-tőke utonállónak "mandátumot" adtak." /Lenin, Művei. XXV. köt. 338. l. oroszul./

A mandátumtervezeteket olyan körülmények között állították össze és fogadták el, amikor az összes imperialista ellentétek a végsőig kiélesedtek: az imperialista háboru eredményeképpen összerabolt zsákmány elosztásánál. Lenin a következőképpen jellemzi a háboru utolsó szakaszában az imperialisták között felmerült ellentéteket: "Az imperialista háboru, amely megkínította és megnyomorította az emberiséget, olyan bonyolult, kiélezett és zűrzavaros konfliktusokat eredményezett, hogy lépten-nyomon az a helyzet áll elő, hogy annak a kérdésnek eldöntése, vajjon háboru, vagy béke legyen, akár egyik, akár másik csoport részéről egy hajszálon függ. Épp ilyen helyzetet éltünk át az utóbbi napokban. Az ellentétek, konfliktusok, a harc és a vad tusakodás az imperialista hatalmak között háboruba megy át, mert politikájuknak nincs lehetősége rá, a kapitalizmus gazdasági viszonyainak fejlődése nem nyújt módot arra, hogy megállítsa ezt a háborut. Ez a helyzet évtizedek hosszú során odavezetett, hogy maguk az imperialisták már képtelenek ezt a háborut megállítani. Ez az, ami az alapvető ellentéteket létrehozta, ami a helyzetet zűrzavarossá és bonyolulttá tette." / V.I. Lenin, Művei. 27. köt. 330.l. oroszul./

Az a jellemzés, melyet Lenin a két hadakozó imperialista csoportról adott, teljesen ráillik a párisi békekonferencián résztvevő imperialista csoportokra, pusztán azzal a különbséggel, hogy ott nem két ilyen csoport volt, hanem több. A párisi konferencia tárgyalásainak imperialista résztvevői közötti "ellentétek, konfliktusok, a harc és a vad tusakodás" nem egyszer azzal fenyegették a konferenciát, hogy kátyuba jut és hogy lehetetlen lesz a békeszerzések egységes rendszerét létrehozni.

A "Tizek Tanácsában" képviselt öt imperialista hatalom közül négy /Olaszország, Japán, Franciaország, USA/ többiben azzal fenyegetőzött, hogy félbeszakítja a tárgyalásokat és kivonul a konferenciáról.

De a konferencia résztvevői között fennálló bonyolult imperialista konfliktus-komplexum ellenére is Párisban megkísérelték, hogy bármi áron is legyőzzék ezeket az ellentéteket és véleménykülönbségeket és egy hatalmas harcifrontot hozzanak létre a közös ellenfél ellen. Ez a

közös ellenfél pedig a nemzetközi proletáriátus volt, élén a proletáriátus élcsapatával az orosz munkásosztállyal, amely megdöntötte a kizsákmányolók uralmát, szocialista államot alakított és felhívta az egész világ népeit, hogy kövessék példáját. A Szovjet-Oroszország munkásai és parasztjai ellen indítandó harc érdekében az USA és az antant államférfiai arra törekedtek, hogy a háttérbe szorítsák a saját táborukban uralkodó ellentéteket, így többek között a japán-amerikai ellentétet is.

Az USA egyidőre nem feszegette a japánok kínai terjeszkedésével kapcsolatos kérdéseket, mert a japán hadseregnek a távolkeleti szovjetellenes intervencióban fontos szerepet szántak. Wilson inkább került minden összezördülést Japánnal, hogy ezáltal Japánt megőrizze az egységes szovjetellenes blokkban. A távolkeleti kérdésben adott engedmények ellenében az amerikai imperializmus nagy területi és egyéb kompenzációkra számított. Ezek a kompenzációk többek között a mandátumrendszerrel voltak kapcsolatban.

Az amerikai imperializmus képviselői számára Párisban a mandátumrendszernek elsősorban azért volt különösen fontos jelentősége, mert mandátumos területek örve alatt nagykiterjedésű gyarmati birodalmat akartak alapítani. Az amerikai nép széles tömegei emelték fel szavukat a gyarmati hódítások ellen. Ezt nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Ezért történt az, hogy mind a republikánusok, mind a demokraták az egész 1919. év folyamán felülmulhatatlan képmutatással minden adandó alkalommal hazug, demagóg beszédek tartottak a gyarmati népek "védelméről". Az USA gyarmatbirodalmának egyrészt kellene képeznie annak a hatalmas gyűrűnek, amelyet az imperialista tábor a fiatal Szovjet Köztársaság köré von, hogy ezáltal megfojtsa. Ugy tervezték, hogy az amerikai mandátumok közvetlen a szovjet határok közelében lesznek a Fekete és Káspi tengerrel határos fontos stratégiai körzetekben, amelyeket az imperialisták a szocializmus országa elleni katonai hidfőknek tekintettek.

Csak a szovjetellenes harc volt az a szempont, amelynek következtében a párisi konferencián Törökország sorsa ügyében döntöttek, csak ezen szempont folytán járultak a konferencia imperialista résztvevői hozzá, hogy lényeges engedményeket tegyenek az amerikai imperializmusnak, és megengedték azt, hogy az USA hatalmas gyarmati birodalmat alakítson egy olyan zónában, ahol az imperialista világ nagy államainak érdekei kereszteződtek és ütköztek. Hogy ilyen szemszögből kezelik Törökország sorsának kérdését, ezt teljesen nyíltan kifejezésre juttatta Clemenceau már a török problémá-

ról folytatott első, előzetes eszmecsere alkalmával a "Tizek Tanácsának" 1919. január 30.-i ülésén: "Minden az oroszországi helyzettől függ. Franciaországnak vannak csapatai keleten, az angoloknak a Kaukázusban, vannak mind francia, mind angol és olasz csapatok Odesszában. Addig, ameddig nem tudjuk, mit tegyünk Oroszországgal, kétséges, hogy egyáltalában tehetünk-e valamit." /Papers... III. köt. 807.-808.1./ más szóval Clémenceau a törökországi mandátum kérdésének megvitatása előtt azt ajánlotta, hogy pontosan határozzák meg a Szovjetország elleni fegyveres intervenció jellegét, mérvét és irányát, valamint azt, hogy milyen mértékben vesznek részt az imperialista hatalmak az intervencióban. Clémenceau javaslatát meg is valósították a "Tizek Tanácsában": az imperialista politikusok a török kérdéshez csak azután fordultak, miután a szovjet kormány ellen irányuló rendszabályokban határozatokat hoztak. Ezen határozatok alapján állapították meg a törökországi mandátum felosztásának módszereit.

Lloyd George a párisi konferenciáról írt emlékirataiban megjegyzi, hogy Konstantinápoly körzetének mint mandátumterületnek az USA számára való átengedése volt az egyetlen lehetséges kiút a Dardanellákért az angolok, franciák és amerikaiak között esetleg kirobbanó harc elkerülésére: "Mikor a nagyhatalmaknak a konferenciára összegyűlt delegátusai látták a nehézségeket, világos lett, hogy az USA az egyedüli mandátum-gyakorló, amely egyaránt elfogadható mindnyájuk számára." A Dardanellák nemzetközivé tételét Lloyd George veszélyesnek tartotta, mert ez esetleg konfliktusokra vezetett volna "még a legbarátabb hatalmak között is." / D. Lloyd George, The Truth about the Peace Treaties. II. köt. 1259-1260. l. London 1938. - A "Négyek Tanácsában" a Dardanellákért folyó harc leírása Lloyd George által általános vonalaiban megegyezik azzal a képpel, amelyet a külügyminisztérium dokumentumainak tanulmányozása alapján alkothatunk. De az előirányzott harmadik amerikai mandátumról /Anatoliában/ Lloyd George jobbnak látta hallgatni./

Az angol-amerikai elleptétek minden élessége ellenére Lloyd George, mint az angol imperializmus képviselője, mégis beleegyezett abba, hogy az USA-nak adják át a Dardanellák mandátumát, arra számítva, hogy ezzel végérvényesen garantálva van az az USA minél aktívabb katonai részvétele a szovjetellenes intervenció számára a Fekete tenger medencéjében, és hogy ezáltal a Dardanellák hosszú időre fontos hidfővé válnak a Szovjetek Országá elleni tevékenység számára. Ezzel

kapcsolatban az angol imperialisták is hozzájárultak az USA követeléseihöz a mandátumok ügyében.

Az 1914-1918-as imperialista háború befejezése után az angol gyarmatbirodalom katonai győzelme ellenére is - igen nehéz helyzetben volt. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása alatt az angol gyarmatok és félgyarmatok elnyomott népei elkecsereedett antiimperialista harcot indítottak. I.V. Sztálin az OK/b/P 1921. márciusában tartott X. kongresszusán megállapította: "A burzsoá társadalom nemcsak hogy nem bizonyult képesnek arra, hogy megoldja a nemzeti kérdést, hanem ellenkezőleg, abbéli igyekezetükben, hogy "megoldják" a nemzetiségi kérdést, gyarmati kérdéssé fújták fel és egy újabb frontot hoztak létre maguk ellen, mely Irországtól Hindosztánig húzódik." /Sztálin, Művei. 5. köt. 44. l. oroszul./

Az angol imperializmusnak ezen új front elleni harcban hiányzott a szövetségese. Egy burzsoá ujságíró a következőképpen festette le Anglia helyzetét Keleten a párisi konferencia idején: "Az angol fegyveres erők, amelyek legnagyobb részét indiai katonákból állanak, nagyon gyenge és szétforgácsolt erőt képeznek ahhoz a hatalmas térséghez képest, amelyet India és a Földközi tenger között elfoglalnak... Kézenfekvő a kérdés, hogy vajjon ez az Indiától Kairó, Bagdad, Tiflisz, Konstantinápolyig kiterjedő hálózat elég erős-e." /L'Europe Nouvelle, No. 3. január 17. 1920.56.1./

Az angol imperialista hálózatnak az amerikai támogatásra volt szüksége. Enélkül az angol imperializmus nem volt képes megvalósítani a Szovjetország elleni fegyveres intervenciót és harcot folytatni a gyarmati országokban Keleten a sokmillió népi tömegekkel szemben. Elég ékes szöveg bizonyítéka ennek az a tanuságtétel, amelyet Winston Churchill, a szovjet nép legbőszebb ellensége tett, akire Párisban az intervenció vezetését rábízták. Churchill a következőket írja emlékirataiban: "Ebben az időben hadseregünk gyorsan fogyott. 1919. januárjában a hadügyminisztérium rendelkezésére csak 3 millió fő állt és ez az egész hadsereg idegen országok területén tartózkodott. 1919 nyarának derekára ugyyszólván egyáltalán nem volt hadseregünk, hacsak nem számítjuk a Rajnához küldött csapatokat... Hadikapacitásunknak ez a gyors lecsökkenése annál is különösebb hatást keltett, mert éppen ebben az időben majdnem mindenütt megnövekedett a bennünket fenyegető veszély és a velünk szemben megnyilvánuló ellenséges érzület." /W. Churchill, Világkrízis, Moszkva 1932.254.1. oroszul./

Az angol imperializmus ezen nehézségeit számbavéve az USA képviselői

Párisban Lloyd George-ot komoly engedményekre kényszerítették, bár az amerikai imperializmus reális katonai lehetőségei valójában még korlátozottabbak voltak, mint az angol kormányé.

A Wilsonnak tett engedmények közé tartoztak a korábbi törökországi területekre szóló mandátumok és az olyan területekre adott ígéret, melyek határosak a tervezett konstantinápolyi mandátummal.

Ezen USA-mandátumok alakításának terve szoros kapcsolatban állt úgy a "Négyek Tanácsa" által megvitatott központi problémával, a szovjetellenes intervenció szervezésének problémájával, mint a délkelet-európai uralomért folyó imperialista harci tervekkel.

Három amerikai mandátumot vettek tervbe Szovjet-Oroszország határának közvetlen közelében: Sztambul és a Dardanellák, amelyet "Szabad Konstantinápolyi Államnak" neveztek el, az u.n. Nagy-Örményország és végül Kis-Ázsia jelentős része. A korábbi Törökország többi körzeteit átadták a többi imperialista országnak és vazallusainak. Így a szultán főisége lett álló, félgyarmati Törökország ezennel megszűnt létezni és szétdarabolt amerikai gyarmatokká vált, melyeket csak az tartott össze, hogy egy gazdának voltak alávetve. / Ez csak újlag illusztrálta a 14 pont hazug voltát, amelyekben arról volt szó, hogy " a mostani Ottomán birodalom török részeinek teljes szuverénitást kell biztosítani." 12. pont./

Az amerikai mandátum-tervezetekhez széleskörű szovjetellenes tervek kapcsolódtak. A "Szabad Konstantinápolyi Állam" jellegéről épp eléggé kesszólóan tanuskodik magának Wilsonnak a kijelentése, aki az egyik párisi ülésen azt mondta, hogy ennek "kozmpolita államnak" kell lennie, amely el van szakítva minden nemzeti bázistól. Világosabban nem is lehetett volna meghatározni a Sztambulra és a Dardanellákra szóló mandátum jelentőségét, mint amely az USA haditengerészeti bázisa a Fekete tengeren. A kozmpolitizmus már akkor az USA finánotókéjének fegyvere lett a nemzeti szuverénitás elleni harcában. Wilson a "Négyek Tanácsának" 1919. június 6.-i ülésén újlag és ugyanolyan nyíltan nyilatkozott a sztambuli mandátum jelentőségéről: " Oroszország el lesz szigetelve, mert egy másik hatalom tartja kezében a Dardanellákat." /Papers...VI. köt. 212. 1./

Ugyanilyen nyíltan kifejezett szovjetellenes jellege volt a másik tervbevett amerikai mandátumnak is. Wilson több ízben hangsúlyozta, hogy csak "Nagy-Örményországról" lehet szó, azaz azokról az örmény terüle-

tekről, amelyek azelőtt Törökország és Oroszország állagához tartoztak. A "Négyek Tanácsában" 1919. május 21.-én Lloyd George konkretizálta "Nagy-Örményország" fogalmát. Azt ajánlotta, hogy vegyék bele az amerikai mandátum területébe egész Örményországot / többek között Orosz-Örményországot is/, Ciliciát /hogy önálló kijáratot nyerjenek a Földközi tengerhez/, Azerbajdzsánt és "a Kaukázus egész területét, már az orosz probléma megoldása előtt." /Papers... V. köt. 771. l./ Nem ismeretes, hogy tulajdonképpen mit is értett Lloyd George a "Kaukázus területe" alatt, annál is kevésbé, mivel az angol miniszterelnök ismeretei a földrajzban nem voltak valami erősek, de teljesen világos, hogy az örményországi mandátumnak az volt a célja, hogy egy hatalmas területet helyezzen az USA rendelkezése alá, hogy a Kaukázus és a kaukázusontali vidék szovjet népeit az elnyomás és terror gyarmati rendszere alá vesse, és hogy bázist képezzen a Szovjet-orszországba való további behatolásra.

A harmadik mandátumnak, Anatóliának az volt a rendeltetése, hogy gyarmati háterszágot képezzen az első két mandátum számára. Ezen harmadik mandátum nélkül az amerikai imperialisták hallani sem akartak az egész tervről. Az amerikai mandátumok fontos helyet foglaltak el az imperialista számításokban. Ugy mint Japánnak Keleten, az USA-nak a Fekete tenger medencéjében és Európában kellett az intervenció és reakció fő szervező erejét játszania. Ez volt az az ok, amiért egy amerikai gyarmatbirodalom alakításának tervét a Törökország felosztásában részesedő többi várományos elfogadta. Amikor 1919 áprilisának utolsó napjaiban megegyezés jött létre abban, hogy Santungot Japánra bizzák és májusban a "Négyek Tanácsa" áttért a törökországi mandátumok kérdésére, akkor az angol-francia-amerikai ellentétek első viharos kirobbanása után megegyezés jött létre mind a három mandátumra. Bár így győzött a "Négyek Tanácsában" Wilson, mégsem határozta el magát arra, hogy az USA nevében elfogadja a végleges döntést és kijelentette, hogy még át kell gondolni ezt a kérdést és tisztázni kell, hogy az USA befolyásos körei hogyan viseltetnek a tervezett mandátumok irányában. /Ld. Wilson beszéde a "Négyek Tanácsában" 1919. május 21.-én. Papers... V. köt. 766. old./

1920 november 26.-án az OK/b/P moszkvai pártszervezeteinek titkárai előtt tartott beszédében V.I. Lenin a következőket mondta: " Amerika erős. neki most mindenki adósa, minden tőle függ, mindenki mindjobban gyűlöli. mindenkit kirabol és igen egyszerű módszerekkel rabol. Nincsenek gyarmatai. Anglia hatalmas gyarmatokkal jött ki a háborúból. Franciaor-

szág ugyanosak. Anélia felajánlotta Amerikának egyik összerabolt gyarmatának mandátumát - most ezt így fejezik ki - de Amerika nem fogadta el. Az amerikai kufárok nyilván másképpen itélik meg a dolgokat. Látták, hogy a háború mind a pusztulás tekintetében, mind a munkások beállítottsága tekintetében nagyon határozott szerepet játszik és arra a következtetésre jutottak, hogy az nem hajt nekik hasznot, ha a mandátumot elfogadják. De természetesen azt sem engedik meg, hogy ezt a gyarmatot más államok használják fel." / V.I. Lenin, Művei. XXV. köt. 506. l. oroszul./

Az USA tőkés monopoliukai közötti taktikai nézeteltérések a szennátust arra indították, hogy megtagadja a versaillesi szerződés ratifikálását és a részvételt a versaillesi rendszer többi szerződéseiben. Ezzel együtt kudarcot vallott az amerikai mandátumok terve is. A térképen könnyen ki lehetett rajzolni "Nagy-Örményország" határait és a nemlétező amerikai gyarmatok keretébe bekebelezni hatalmas szovjet területeket, de ezeket előbb még meg kellett hódítani, és még az USA leavadabb reakciói is kezdtek megérteni annak a tervnek az irreális voltát, hogy a Szovjetek Országának szabad polkárait a Wall Street rabjaivá tegyék.

A szovjetellenes intervenciónak Párisban hozott tervei közül egyik a másik után bukott meg, és szertefoszlottak az intervencióók álmai a mandátumterületek könnyű meghódításáról. Nem azért szólt fel Read republikánus szenátor a wilsoni mandátumok ellen, mert kevésbé, vagy inkább volt reakciós mint Wilson, hanem azért, mert mint a szenátus 1919. november 11.-i ülésén kijelentette, a török-országgi mandátum létrehozásához "Legalább 500 ezer, de lehet hogy egymillió fő katonát kellene küldeni, hogy az országot kordában tartssák... Egy kisebb létszámú hadsereget bármikor az a veszély fenyegetné, hogy megsemmisítik." /Congressional Record... LVIII. köt. 8.rész 8287. l./ Smith, egy másik republikánus, a szenátus 1919. november 7.-i ülésén megállapította, hogy ha Kis-Ázsiában a mandátum fenntartására 250 ezer katonát küldene, ugy következő 250 ezret kell azonnal küldeni, amint az első 250 ezret megsemmisítik. /Congressional Record... LVIII köt. 8. rész, 8060. l./

Az USA imperializmusnak nem voltak meg a reális lehetőségei arra, hogy a világoralomért folytatott harcával kapcsolatos hódítások hatalmas tervét megvalósítsa.

Erről igen hamar alkalmunk volt meggyőződni az amerikai imperialistáknak, bármennyire is tulbecsülték nagyképűen erejüket. Dollárok - kal nem lehetett megvásárolni a népi tömegeket és arra kényszeríteni őket, hogy alávéssék magukat az amerikai bankároknak, reális katonai erő pedig nem állt az USA kormányának rendelkezésére. Ha egy nagy sereget próbáltak volna küldeni, ez az amerikai nép felháborodásának kirobbanását vonta volna maga után. Erről tanuskodtak a munkásság sztrájkjai, mint tiltakozások az intervenció ellen, többek között az 1919. tavaszán tartott seattle-i általános sztrájk, amely azon kikötőmunkások iránti szolidaritás megnyilatkozása volt, akik megtagadták az orosz fehérgárdistáknak szánt fegyverszállítmányok rakodását. /Még a legreakciósebb és minden más kérdésben semmilyen hitelt nem érdemlő források is megállapítják, hogy milyen széles lendületet vett az USA-ban a szovjetellenes intervenció elleni mozgalom. Kolcsak omszki levéltárának a "Külügyi Népbiztosság Közleményeiben" közzétett dokumentumai, amelyek Kolcsak washingtoni, seattlei, pittsburgi, stb. ügynökeinek jelentéseit tartalmazzák, számot adnak azokról a nehézségekről, melyeket az amerikai imperialistáknak át kellett élniük. Kolcsak washingtoni képviselője 1919. június 9.-i táviratában közölte, hogy a fegyverszállítmányok folytatódnak, de ami azt illeti, hogy Kolcsakot katonailag támogassák, "ilyen politika aligha lehetséges Amerika számára" / A Külügyi Népbiztosság Közleményei, 9-10. sz. 1920. december 15. 62 l. / A további híradásokban feltáruznak azok az okok, amiért lehetetlen ennek a segítségnek a megvalósítása. Kolcsak pittsburgi "konzulja" 1919. június 14.-én a következőket közölte: "Naponta újabb sztrájkok, nyílt készülődés az egész világra kiterjedő sztrájkra, a munkások nyílt felhívásai az egész országban a felkelésre." A new-yorki konzul 1919. július 15.-én a következőket közölte: "A sztrájkolók tevékenységüket nem korlátozzák szakmai érdekekre és lépten-nyomon felszólítják a kormányt, hogy hozzon ilyen vagy olyan rendszabályt, főképpen Szovjet - oroszország érdekében." / A Külügyi Népbiztosság Közleményei, 9-10. sz. 58-59. l. /

Az 1919 év folyamán több mint négymillió amerikai munkás vett részt a sztrájkmozgalomban, ezzel paralizálta az USA kormányzat intervenció-s rendszabályait és sokban felborította az amerikai imperializmus terveit és szándékait. Ezt számításba vették az amerikai imperia-

listák. Wilson még a békekonferencia hivatalos megnyitása előtt, a "Tizek Tanácsának" 1919. január 16.-i ülésén kijelentette az "orosz kérdés" megvitatásánál: "Az egész világon ellenséges érzület észlelhető a nagytőke ellen és a nagytőke befolyása ellen mind a gazdasági élet, mind a politika területén... A munka és a tőke még Amerikában sem jóbarátok... Az angol és amerikai csapatok nem akarnak Oroszországban harcolni. / Papers... VIII. köt. 583-584. 1./

Még világosabbak voltak Wilson, Lloyd George és Clémenceau nyilatkozatai a "Tizek Tanácsának" 1919. január 20.-i és 21.-i ülésén, Noulans /volt oroszországi francia követ/ és Scavenius /volt oroszországi dán követ/ azon javaslatának megvitatása alkalmával, hogy szövetséges hadsereget küldjenek a Szovjet Köztársaság ellen. Lloyd George bejelentette, hogy a kanadai kormány vissza szándékozik hívni csapatait Oroszországból "mert a kanadai katonák nem óhajtának ottmaradni és harcolni az oroszok ellen. Hasonló nyugtalanság észlelhető a többi szövetséges csapatok kebelében is. Még van győződve arról, hogyha az angolok megkísérik, hogy bármely létszámú további katonát küldjenek, akkor felkelés tör ki." Scaveniusnak arra a javaslatára, hogy 150 ezer önkéntest küldjenek Szovjetoroszország ellen, Lloyd George sajnálattal állapította meg, hogy nincs honnan venni ilyen önkénteseket. Azonnal fel is tette a kérdést a "Tizek Tanácsában" helyetfoglaló kollégáinak, hogy az USA és Franciaország részt tudnak-e venni ilyen hadsereg toborzásában, de negatív választ kapott. /Papers... III. köt. 651. 1./ Az USA-delegáció 1919. február 18.-i ülésén Tasker Bliss tábornok bejelentette, hogyha az amerikai megszálló csapatokat nem hívják vissza haladéktalanul Európából, akkor ő semmiért sem kezeskedik. Az ülésen megvittatták azt a kérdést, hogy nem lenne-e célszerű, hogy az elnök egy külön felhívást intézzen az amerikai katonákhoz. /Papers... XI. köt. 53. 1./

Ilyen körülmények között nem csodálható, hogy Wilson nem tudta magát rászánni, hogy azonnal hozzáfogjon a három amerikai mandátum tervének megvalósításához, és így a szultán fősége alatt álló Törökországgal kötendő békeszerződés aláírása elhúzódott. / A delegációk vezetőinek 1919. szeptember 15.-iki ülésén Lloyd George idegesen megjegyezte, hogy a főkérdés a Törökországgal kötendő szerződés, de ez még elhalasztódik "addig, míg Wilson elnök abban a helyzetben lesz, hogy közölheti Amerika álláspontját a mandátumokra vonatkozólag. Addig teljesen céltalan, hogy a Törökországgal kötendő szerződést megvitassák." /Papers... VIII.

köt. 203. 1./

A Dardanellák megkaparintásának terve fontos részt képezett az amerikai imperialistáknak a Balkánra és egész Délkelet-Európa országaira irányuló rabló szándékaiban. Az USA imperializmus mandátum-rendszert ki akarta terjeszteni ezekre az országokra is, hogy leigázza a nemzeti felszabadulásukért harcoló népeket. Az amerikai fináncotóke elgondolásainak szélsőségesen reakciós volta világosan megnyilvánult a Habsburg-birodalom megsemmisítéséért harcoló szláv népek nemzeti-felszabadító mozgalmával szemben tanúsított viszonyában. Wilson hirhett 14 pontjában szó volt az Osztrák-Magyar Monarchia népeinek "autonom fejlődési" lehetőségéről /10. pont./ Abban az időszakban, mikor a Nagy Októberi Szocialista Forradalom óriási hatása alatt az Osztrák-Magyar Monarchia népei megfeszített harcot vívtak függetlenségükért, az USA imperializmus kísérletet tett arra, hogy megőrizze a reakciós Habsburg-birodalmat, amely mindig az Oroszország elleni harc bástyája volt a Balkánon és most arra volt hivatva, hogy a Szovjet-Oroszország elleni harc hidfője legyen. Wilson programjának ez a pontja azt az elgondolást tükrözte, amelyet a "békeviszonyok tanulmányozására alakult amerikai bizottság" 1917. december 22.-iki memorandumában megfogalmazott. Az Osztrák-Magyar Monarchiában jelentkező nemzeti mozgalmakról a memorandumban a következők álltak: "A mi politikánknak azt a célt kell követnie, hogy fellobbantsuk a nemzeti elégedetlenséget, azután pedig, hogy visszautasítsuk az ezen elégedetlenség által létrehozott szélsőséges következményeket, amelyek az Osztrák-Magyar Monarchia szétbomlásához vezetnének." / Papers... I. köt. 45. 1./

Nem csodálható, hogy az ausztro-marxizmus reakciós vezetői, akik az amerikai imperialistáknál nem kevésbé gyűlöltek a soknemzetiségű Osztrák-Magyar Monarchia népeit és nem akarták megengedni a Monarchia szétbomlását, nagy üdvívalgással fogadták Wilsont és programját. /Igy, a bécsi Arbeiterzeitung 1918. december 15.-iki vezércikkében, melyben Wilsonnak Párisba való érkezéséről számol be, a következőket írja: "Wilson eszményei nem egyedülálló eszmények, hanem mindazoknak az akaratán nyugoszanak, akik gyűlölik az erőszakot és szeretik az igazságot." Ez a rab-szolgai hajlongás Wilson előtt az osztrák szociáldemokrata vezetők reakciós mivoltából eredt. Ők készek voltak arra, hogy a forradalom elleni harc érdekében eladják hazájukat az amerikai imperializmusnak.

Az Osztrák-Magyar Monarchia népeinek 1918. október táján kibontakozó mozgalma felborította a birodalom olyan átalakításának tervét, amely tel-

jes egységében megőrizte volna azt, mint szovjetellenes tényezőt Délkelet-Európában. Semmilyen erővel nem lehetett megakadályozni a nemzeti államok megalakulásának folyamatát. Ekkor az USA újabb - nem kevésbé reakciós - tervet vetett fel. House ezredes a 14 pontra vonatkozó hivatalos kommentárjában 1918. októberében a következőket írta: "Az Egyesült Államok támogatja azt a programot is, melynek célja egy Délkelet-európai konföderáció létrehozása." /House ezredes archivuma, Moszkva 1944. 4. kötet, 156. l./

A békekonferencia során az USA imperializmus egy olyan "konföderáció" alakításának tervét vetette fel, amelynek tagjai a korábbi Osztrák-Magyar Monarchia részei lettek volna. Ezenkívül az amerikai imperialisták kísérletet tettek arra, hogy keresztülvigyék a "Tizek Tanácsában" azt a tervet, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia területére szóló mandátumot az USA kapja meg. Az amerikai történelemhamisítók, amikor a külügyminisztérium dokumentumait kiadták, arra törekedtek, hogy az amerikai tervek ezen részéről minden említést eltüntessenek. Azonban a "Tizek Tanácsa" 1919. január 30.-i ülésének jegyzőkönyvében benne van az olasz delegátus felszólalása, mely arról szól, hogy, ha elfogadják a mandátumokról szóló javaslatot, akkor " ez azt jelenti, hogy az Ausztria, Törökország és az afrikai és Csendes-óceáni volt német birtokok egész területe feletti felügyelet a Népszövetségre száll." /Papers ... III. 791. l./

Azok a dokumentumok, melyeket David Hunter Miller, az amerikai delegáció szakértője, közreadott, arról tanuskodnak, hogy a "Tizek Tanácsának" ezen az ülésén Wilson rámutatott arra, hogy célszerű az Osztrák-Magyar Monarchia területét a mandátumos területek közé felvenni. /D. Miller, The Drafting of the Covenant. New-York 1928. 1. kötet. 65-66. l./

Az a követelés, hogy a volt Habsburg-birodalom területeire szóló mandátumot az USA-nak adják át, Wilson számára csak arra szolgált, hogy ellenfeleire diplomáciai nyomást gyakoroljon, hiszen a szláv népek nemzetfelszabadító mozgalmi már megalakították a volt Osztrák-Magyar Monarchia területén új államaikat. Ezért ennek a mandátumtervezetnek nem volt esélye a megvalósulásra. Hasonlíthatatlanul fontosabb szerepet játszottak az USA imperializmus abbéli törekvésében, hogy Délkelet-Európa népeit rabságba hajtssa, a "Dunai föderáció", konföderáció stb. különböző változatai. Az USA a későbbi években is több ízben vissz-

szatért azon próbálkozásaihoz, hogy ezen variánsok egyikét megvalósítsa. Egy amerikanizált konföderáció és a régebben az Osztrák-Magyar Monarchia kötelékébe tartozó államok sorsát érintő egyéb tervek, fontos alkotórészét képezték az amerikai imperializmus rabló intézkedéseinek.

Az USA imperializmus minden eszközzel megkísérelte, hogy kiterjessze és megerősítse expanzióját a volt Osztrák-Magyar Monarchia egész területére. Erre egyik legdédelgetettebb módszere a Hoover-féle "élelmiszersegély" volt. Amikor a "Tizek Tanácsának" 1919. március 5.-i ülésén az Ausztria, Csehszlovákia és a Szerb-Horvát-Szlovén Államba irányuló élelmiszerimportra vonatkozó rendszabályokat tárgyalták, Hoover azt követelte, hogy az amerikai "vezérigazgató" személyes rendelkezése alá bocsássák ezen államok vasuti közlekedési hálózatának azt az egész részét, amelyen az élelmiszerszállítmányok áthaladnak. /Papers...II.köt. 148.1./ Az olasz delegátusok tiltakozása ellenére - akik nem vették még el reményüket arra, hogy a hegemoniát a Duna-medence felett Olaszország számára megszerzik - Hoovernek ezt a javaslatát végül is elfogadták.

A konferencia megnyitása előtt a Németországba küldött amerikai kormánydelegáció vezetője, Dreaser kitapogatta a talajt Münchenben, hogy lenne-e lehetőség Bajorország, Tirol és Stájerország egyesülésére, vagy egy föderáció alakítására "Berlinen kívül" fekvő központtal. /Papers... II. köt. 148. 1./ Egy ilyen központ szerepére Bécsot vették számításba.

Bécs az amerikai imperializmus számára előnyös sztratégiai központnak látszott egy ilyen amerikanizált "konföderáció" számára és a kozmopolitává lett osztrák burzsoázia ausztromarxista ügynökségével és Délkelet-Európa népeinek elnyomásában szerzett hosszú gyakorlatával megfelelő és engedelmes eszköznek arra, hogy a Duna-medence államait az amerikai fináncióknak alá vessék. /A következő években az amerikai, angol és francia finánciók nagymértékben kihasználta a bécsi bankok szerteágazó kapcsolatát a Balkánon arra, hogy behatoljon a délkelet európai államok gazdasági életébe./

Azonnal a harci cselekmények befejezése után számos civilbeöltözött amerikai hírszerző, a Hoover-féle "élelmiszersegély" irányításának számos ügynöke, a békekonferenciára küldött USA-delegációk hivatalos és nem-hivatalos meghatalmazottainak serege megjelent Bécsben és Bécsot tette a korábbi Osztrák-Magyar Monarchia többi területein folytatott tevékenységének bázisává. 1918. december végén Bécsbe küldték az Archibald Coolidge missziót, melynek kötelékébe állami hivatalnokon kívül az USA hadseregének öt tisztje tartozott. Az USA párisi delegációjának főtitkára Coolidgehez

intézett levelében a következőképpen határozta meg a misszió feladatait:
" Megfigyelési területe a lehető legtágabb mértékben át kell, hogy fogja a volt Osztrák-Magyar Monarchia területét, valamint a vele határos területeket is, különösen Lengyelországot. Bár az események menete esetleg változásokat vonhat maga után, de Bécs az a természetes pont, ahol a jelentések anyagát összpontosíthatja és átadhatja. Bécs lesz az Ön fő tartózkodási helye, és innen kiindulva kell Önnek meglátogatnia mindazon helyeket, melyek ügynökeinek hatáskörébe tartoznak." / Papers... II.köt. 219.1./

Mind ezeknek a terveknek, ugyanagy mint egy Danai Föderáció, valamint egy reakciós osztrák-bajor-horvát katolikus állam alakítási terveinek és azoknak az egyéb terveknek, melyeket az amerikai diplomaták a többi állam képviselőivel a párisi konferencián, vagy a kulisszák mögött megtárgyaltak, egyaránt az volt a céljuk, hogy megsemmisítsék az éppen megalakult délkelet-európai államok nemzeti szuverénitását és az imperializmus szolgálatába állítsák őket. Ehhez a célkitűzéshez az amerikai imperialisták és szövetségeseik nem egy ízben próbáltak visszatérni később is, és erre ezen országok burzsoáziájából a legreakciósabb és kozmopolita elemek szolgálatait használták fel. Ma, amikor a népi demokratikus országok népei a Szovjetunió vezetése alatt sikeresen építik a szocialista társadalmat, az amerikai imperialisták újra megpróbálkoznak, hogy különböző formákban megvalósítsák a Duna medencében egy "mandátumos" amerikai gyarmat átalakításának tervét, mely az imperializmus előőrsének szerepét volna hivatott játszani.

A párisi konferencián az amerikai imperializmus képviselői aktívan sikraszálltak a délkelet-európai népek rabságba hajtásának másik változata mellett is. Az amerikai delegáció Lloyd George és Balfour támogató-sával ragaszkodott az Anschlus megvalósításához. Mivel Németországnak az angol-amerikai gyarmat szerepét szánták, amely az imperialista világnak Szovjetország ellen irányuló harcában a feltörő kos funkcióját töltené be, tehát ez a változat is megfelelt az amerikai külpolitika alapirányvonalának. House ezredes kommentárjaitól kezdve Wilson 14 pontjái a német imperializmusnak Ausztria elfoglalására irányuló harca támogatása a párisi konferencia idején az USA harcának egyik formája lett, hogy hegemoniáját Délkelet-Európában megvalósíthassa. /House ezredes kommentárjaiban a következőket írta: "Német Ausztria. Ezt a területet igazság szerint Németországhoz kellene csatolni; csak hogy az ellen erősen tiltakoznak Franciaországban, mivel ez Németország lakosságá-

nak növekedését jelentené.- House ezredes archivuma. 4. köt. 155. l./

As imperialista ellentétek igen élesen előtérbe léptek a párisi konferencián a dunamenti országok befolyási övezeteiért folytatott harc során. Az amerikai delegátusok az osztrák kérdésben az angolokkal közös blokkban léptek fel, és arra akarták rábírní Clémenceau-t, hogy mondjon le az Anschluss elleni tiltakozásáról. Az angol-amerikai imperialisták ökfejtésük során a pángermánok és a szociáldemokraták szolgálatait vették igénybe, akik kimutatták, hogy nem arról van szó, mintha a német burzsoázia Ausztriát el akarná foglalni, hanem pusztán "egyesülésről". Ottó Bauer a következőképpen számol be könyvében külügyminiszteri szolgálata alatt végzett tevékenységéről: " Mikor a külügyminisztérium vezetését átvettem, főcélom az volt, hogy megtisztítsam az utat Német-Ausztria és Németország egyesülése számára." / O. Bauer, Acht Monate auswärtiger Politik. Wien 1919. 3. l./

Ottó Bauernek és az osztrák szociáldemokraták többi reakciós vezetőinek ez a tevékenysége egy vagy más formában segítségére volt az amerikai imperialistáknak az osztrák nép leigázásában. Az USA delegáció 1919. március 1.-i ülésén Lansing kijelentette, hogy " minden elképzelés, hogy elejét lehet venni a német népek esetleges egyesülésének, utópia" és Dreasel müncheni utazásáról írt jelentésével kapcsolatban "érdeklődést mutatott Ausztria és Bajorország egyesülése iránt." / Papers...XI. köt. 688. l./ A német imperializmus által elfoglalt Ausztriának magával Németországgal együtt az lett volna a szerepe, hogy Amerika dunai gyarmatát képezze. Az amerikai fináncstőke felhasználva Ausztria siralmas gazdasági helyzetét és az egykori birodalom különböző részei közötti régi gazdasági kapcsolatok felbomlása által okozott nehézségeket, a lakosság nagy tömegeinek a háború következtében beállott inséges állapotát, a "segítség" ürve alatt megvalósította Ausztria rabságba hajtását. Az amerikai delegáció ülésén a delegáció pénzügyi szaktanácsadója, az USA egyik legnagyobb bankára, a Federal Reserve Board helyettes vezetője, Albert Strauss, azt a javaslatot adta elő, hogy Ausztriának 60 millió kölcsönt kell nyújtani, " hogy lehetőséget nyujtsanak neki arra, hogy élelmiszereket szerezzen be" az USA-ban. Az osztrákok által felajánlott biztosítékokat /sóbányák, erőműtelepek, a bécsi villamosvasut, stb./ Strauss nem találta kielégítőnek és azt követelte, hogy a kölcsön letörlesztésével együtt prioritást kapjanak az osztrák jóvátételre is. / Az amerikai élelmiszer-"segély" jellegére vonatkozóan elég világos elképzelést

kaphatunk a bécsi sajtóból: " Az /USA-ból behozott/ hus kiskereskedelmi árának megállapításánál tekintetbe kellett venni azt is, hogy az ára egy részét készpénzben dollárért vették meg, amelyhez a dollárt magas kursuson szerezték meg" / a Reichspost hivatalos közleménye 1919. május 1.-én, mely megmagyarázta, hogy miért olyan aránytalanul drága az amerikai disznóhus. A Reichspost 1919. április 23.-i száma közli, hogy az éhínség ellenére / a husadag heti 100 grammot tett ki! / a bécsi lakosság nem vásárolja az USA-ból behozott és jegyre kiadott húst azon egyszerű okból, hogy drága és ehetetlen. /Az amerikai "segély"-nek az volt a célja, hogy Ausztriát az USA gyarmatává tegye és hogy Anschluss formájában az amerikai finánszörke alá rendelt Németország állományába bekapcsolja.

Ezen az Anschlusson az amerikai diplomácia nemcsak az osztrák területek bekebelezését értette Németország keretébe, hanem Csehszlovákia egyes részeinek átadását is azon ürügy alatt, hogy a Szudéta-vidéken német kisebbség van.

Archibald Coolidge néhány Bécsből írt jelentésében azt igyekezett bizonyítani, hogy a Szudéta-vidéket el kell szakítani Csehszlovákiától. Így 1919. január 12.-i levelében kijelentette: " A jelenleg a csehek által elragadott terület teljesen német. A legnagyobb részében kevés a cseh, kivéve Észak-Csehországot." Coolidge bő lére eresztve bizonygatta, hogy sem Németország, sem Ausztria nem fognak soha belenyugodni a Szudéta-vidék elvesztésébe és hogy a "tartós béke" megóvása érdekében ettől az ósi cseh földtől meg kell fosztani Csehszlovákiát /Papers... II. köt. 236. 1./ Ez az okfejtés előhírnöke volt az 1938-as imperialista "békeangyalok" argumentációjának!

Coolidge levelei egyidőben érkeztek Párisba a Karl Renner - Ottó Bauer kormány deklarációival, melyeket a bécsi svéd misszió közvetítésével adtak át, és amelyek arról szóltak, hogy mind Ausztria, mind a Szudéta-vidék lakossága tiltakozik az ellen, hogy a Szudétákat Csehszlovákiához csatolják. /Papers... II. köt. 379-384. 1./

Az osztrák áruló szocialisták 1918-19-ben megkísérelték megvalósítani az Anschlusst és elérni a Szudéta-vidék elszakítását Csehszlovákiától. Az Ottó Bauer, mint osztrák külügyminiszter által foganatosított gyakorlati intézkedéseket elméleti elmesfuttatások kísérték, melyek azt hajtogatták, hogyha a Szudétákat Csehszlovákiának adják, " úgy Európa szívében egy újabb Elzászt" teremtenek. / Der Kampf. 1919. 1. sz. 23. lap./ Ezzel az osztrák szociáldemokrácia már jóelőre előkészítette Németországnak Csehszlovákia ellen irányuló területabló tevékenységét.

Az osztrák szociáldemokrácia jobboldali vezetői, akik az angol-imperializmus közvetlen ügynökei lettek, manapság sajnálkozással idézik fel korábbi terveik kudarcát és azzal próbálkoznak, hogy az osztrák nép körében ellenséges hangulatot ébresszenek Csehszlovákia és a többi népi demokratikus ország iránt. /Ebből a szempontból rendkívül jellemző az a beszéd, melyet Karl Renner 1946. áprilisában tartott. Renner ebben a beszédében sajnálkozik, hogy az első világháború következtében "elvesztették" a Szudéta-vidéket, és az Anschluss témájáról filozofál, és egyúttal magasztalja a rabló Saint-Germain-i szerződést, mondván, hogy ez "olyan szerződés, amely mindenesetre közös tárgyalásokon és nemcsak diktátumon nyugszik." - K. Renner, Oesterreich, Saint-Germain und der kommende Friede. Wien 1946. 6.1./

Az "Ötök Tanácsának" ülésein, amelyen a német-csehszlovák határ megvonásának kérdéseit vitatták meg, Lansing úgy festette le a Szudéta-vidéket, mint egy gyökeresen német területet. /Papers...IV. köt. 546. 1./ Az angol delegáció minden vitában az Anschluss támogatása mellett szállt síkra és a Szudéta-kérdésben csatlakozott az USA képviselőinek álláspontjához. Lloyd George emlékirataiban együttérzéssel idézte azt a memorandumot, melyet a szudétanémetek reakciós szervezetei a "Négyek Tanácsának" benyújtottak és amelyben polgárháborúval fenyegetőznek abban az esetben, ha a Szudéta-vidéket meghagyják Csehszlovákia kebelében. Ottó Bauernek az osztrák alkotmányozó nemzetgyűlésen 1919. június 7.-én tartott beszédét Lloyd George "kitűnő" beszédnek nevezte és élvezettel idézte Ottó Bauer szavait a cseh szlovák állam "mesterséges" jellegéről. Lloyd George memorandumjának ezt a fejezetét azzal a megállapítással fejezte be, hogy a csehszlovákok 1919-ben hibát követtek el a szudéta-kérdésben, amelynek azután az lett a következménye, hogy ők is tapasztalhatták a Németország részéről rájuknehezedő "fenyegető nyomást". /David Lloyd George, Id. mű. II. köt. 943-952. 1./ Lloyd George szavai különösen erős visszhangot keltettek emlékiratainak kiadásával kapcsolatban abban az időben, mikor a hitlerista Németország megvalósította Ausztria és Csehszlovákia elfoglalását.

Az Osztrák-Magyar Monarchiába tartozó szláv népek nemzeti-felszabadító mozgalmának hatalmas lendülete nem adott a párisi konferencia imperialista résztvevőinek lehetőséget arra, hogy ezeket a gyökeresen cseh területeket a német imperializmus rabigájába adják át. A Szudéták Németországhoz való csatolásának útjában az éles imperialista harc következtében is komoly akadályok merültek fel. A francia burzsoázia ekkoriban makacs ci-

lenállást fejtett ki imperialista konkurrensai ellen Csehszlovákia ügyében, mert a Duna-medencében szerzett befolyásait indult harcba a francia imperializmus arra számított, hogy a cseh burzsoázió ügynökéül bevonhatja.

Az imperialista hatalmak között elkecseredett harc indult meg az uralomért Csehszlovákiában. A szövetségesek Legfelső Gazdasági Tanácsának egyik szakosztályi ülésén 1919. március 4.- és 5.-én nagyon jellemző összetűzés folyt le ebben a viszonylatban az amerikai és francia delegátusok között. Az USA képviselői ragaszkodtak ahhoz, hogy "Csehszlovákiának azért kell a segítséget az amerikaiaktól kapnia, mert az USA már megismerte az ország szükségleteit és közlekedési eszközeit. Tekintettel arra, hogy az amerikaiak már ellátják a csehszlovákokat élelmiszerrrel, logikus, hogy továbbra is folytathassák ebbeli tevékenységüket."/Papers... X. köt. 46. 1./

Ennek az ülésnek a jegyzőkönyve szemléltető illusztrációja annak, hogy milyen módszerekkel hajtották rabságba az amerikai imperialisták a cseh szlovák népet: az u.n. élelmiszersegély megszervezésének segítségével.

A Duna mentén fekvő területek az amerikai imperialisták érdeklődésének homlokterében álltak. Az USA delegáció 1919. július 1.-i ülésén elhangzott Hoover nyilatkozata: " Az egész középeurópai kérdés megoldásának főeszköze az, hogy a Duna mentén a kereskedelem normális mederben haladjon." A "normális mederben" folyó kereskedelmen mind Hoover, mind az USA imperializmus többi képviselői azt értették, hogy az amerikai fináncdtőke szabadon garázdálkozhasson a Duna-medencében. Ezen céljai elérésére az USA arra törekedett, hogy olyan reakciós kormányokat teremtsen, akik az amerikai bankárok bábjai. Hoover az USA delegációnak megvitatásra ajánlotta azt, hogy milyen katonai természetű intézkedéseket hozzanak egy magyarországi intervenció ügyében és a Magyar Tanácsköztársaság kormányának megbuktatása érdekében. A Hoover-javaslat megvitatásának eredményét ebben a rövid mondatban foglalták össze: " A delegátusok elismerték a kérdés sürgősségét." / Papers... X. köt.46.1./

1919. július 17.-én, tehát két héttel Hoover ezen nyilatkozata után az USA delegáció ülésén már azt vitatták meg, hogy milyen konkrét intézkedéseket tesznek a Magyar Tanácsköztársaság elleni fegyveres intervenció megvalósítása ügyében. Jellemző, hogy a magyar dolgozók elleni gazdasági blokád fegyverül az USA delegátusok a Nemzetközi Duna-Bizottságot szándékoztak felhasználni, melybe akkor olyan "dunai" államok

taroztak, mint az USA, Nagy-Britannia, Franciaország és Olaszország. A fegyveres intervenciót egészében a wilsoni Népszövetség elvei alapján kellett volna megvalósítani. Abban a memorandumban, amely a tárgyalás kiinduló pontja volt és amelyet azután áttekintés végett átadtak Wilsonnak, a következő javaslat állt: "A rend fenntartása a Dunán és a magyar területet átszelő és a környező országok normális gazdasági életéhez elengedhetetlenül fontos vasutvonalakon... Ezt pontosan olyan módszerekkel kell megvalósítani, mint a rendőrségi rendszabályokat, amelyet a Népszövetségnek támogatnia és erőszakolnia kell a háború elkerülésére." /Papers...

XI. 312. 1./

Ilyen módon az USA államférfiai csak úgy megalázasan meghatározták a Népszövetség egyik alapvető funkcióját: rendőrségi rendszabályok a forradalmi proletariátus ellen. Erre a célra a Nemzetközi Duna-Bizottságnak egy angol admirális vezetése alatt álló folyami flotilláját is felhasználták. A következő évek során az imperialista hatalmak több ízben folyamodtak a versaillesi szerződésnek azon pontjaihoz, melyek a nem-dunamenti államokat is magában foglaló Nemzetközi Duna-Bizottságról szóltak, hogy ezáltal bele tudjanak avatkozni a dunamelléki államok belügyeibe és szuverénitásukat megsemmisítsék. Az angol-amerikai imperializmus még azután is, hogy a diadalmas Szovjet Hadsereg felszabadította ezeket az országokat, szenttelenül rá akarta kényszeríteni a népi demokratikus országok szabad népeire és a nagy Szovjetunióra, mint dunai államra a régi versaillesi rendszert.

Az USA imperialisták, miután kidolgozták a Magyar Tanácsköztársaság elleni intervenciók terveiket magyarországi ügynökekre támaszkodva, felhasználták az áruló szocialisták szolgálatait. Azok az intézkedések, melyeket az USA delegátusok ugyanezen a július 17.-iki ülésükön hoztak, megemlékeznek arról, hogy Garami szociál-demokrata Svájcból Magyarországra érkezett azért, hogy az ellenforradalmi bábkormány elérére állítsák. /Papers... XI. köt. 322. 1./

A "Négyek Tanácsának" ülésein Wilson volt az antant álnok rendszabályainak aktív irányítója. Ezeknek a rendszabályoknak az volt a céljuk, hogy az imperializmus Magyarországon tevékenykedő ügynökei segítségével megállásra késztesse a sikeresen előretörő magyar Vörös Hadsereget és hogy ezáltal időt nyerve áttérjenek az intervenció végső szakaszára és elfojtsák a magyar forradalmat. Az antatnak az áruló Böhmmel folytatott júliusi tárgyalásaiban kiemelkedő szerepet játszott Hoover és Bécsben tartózkodó "élelmiszer"-ügynökei. Ez teljesen szemelláthatóan következik

azokból a jegyzőkönyvekből, melyeket az "Ötök Tanácsának" 1919. július 26.-i ülésén vettek fel./ Papers...VII.köt. 254-256, 306-308.1./

A magyarországi ellenforradalmi szervező központ az 1919 augusztusától 1920. februárig Budapesten levő, Bandholtz tábornok vezetése alatt álló misszió volt. A tábornoknak már jónéhány éve kiadott naplója írójának rendkívüli cinizmusáról, önelégültségéről és tompaagyúságáról tanuskodik. / Ld. H. Bandholtz, An undiplomatic diary. New York 1933./ Különös élvezettel írja le Bandholtz a misszió tagjai által tanusított magatartás afról tanuskodó részleteit, hogy a legkevésbé sem fektült szívéükön a magyar nép sorsa. Bandholtz missziója úgy viselkedett Magyarországon, mint egy meghódított gyarmaton. Figyelemreméltó az a tény, hogy az amerikai imperialisták a magyar nép rabságba hajtására egy olyan tábornokot küldtek, akinek haditevékenysége nagyrészt abban merült ki, hogy a katonai rendőrséget irányítsa Luzonban /a Fülöp-szigeteken./ Az amerikai finánciókének az volt a szándéka, hogy a magyar népre ennek az amerikai gyarmatnak a sorsát mérje.

Nem kevésbé reakcióos tevékenységet fejtett ki az amerikai imperializmus Délkelet-Európa többi államaiban is. Az USA többek között arra törekedett, hogy a szerbek, horvátok és szlovének országát adriai bázisává tegye. Wilson beleavatkozott a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság belügyeibe, az amerikai megszálló sereg behatolt az ország területére és kegyetlenül elbánt azokkal a munkásokkal és parasztokkal, akik a szerb burzsoázia terrorje ellen felleptek. 1918-ban amerikai, francia és olasz seregek résztvettek Horvátország, Szlovénia, Csernagora és Dalmácia népei forradalmi mozgalmának véres elfojtásában. /Ld. J.A. Piszarev cikkét: Izvesztyija AN SzSzsZR. Szerija isztorii i filozsofii. 1950.VII. köt. 4. sz./

Az amerikai imperializmus minden erejével arra törekedett, hogy a Szerb-Horvát-Szlovén Állam vezetőköréit megnyerje a "Négyek Tanácsa" szovjetellenes terveiben való részvételre. Az amerikai fináncióke itt is, mint más országokban, a burzsoá politikusok legreakcióosabb és legdemoralizáltabb elemeinek segítségével operált. Jellemző erre az a példa, melyet House ezredes a Lansingnak küldött és az elnöknek szánt 1918. november 18.-iki jelentésében felhoz. Ebben az időben a korábbi Osztrák-Magyar Monarchia délszláv területein a népi tömegek forradalmi megmozdulása folyt. Harcot folytattak mind az idegen betolakodók, mind a helybeli burzsoázia és a feudális birtokosok ellen. House közlése szerint őt Korosec, a szlovén katolikus párt vezetője azzal a kéréssel kereste fel, hogy az amerikai csapatok szállják meg a legfontosabb sztratégiai

pontokat és ezzel vessenek véget a "rendbontásoknak". Korosec hozzáfűzte, hogy azért fordul hozzájuk ezzel a kéréssel, "mert az elnököt felszabadítójuknak tartja, az USA-t pedig második hazájának." /Papers... II. köt. 298. l./ Így a szlovén burzsoázia egyik legreakciósabb politikusának szavain keresztül a Vatikán pártja utólag bebizonyította nemzetellenes kozmopolita jellegét és készségét arra, hogy eladja országát a kizsákmányolók népellenes, osztályérdekeiért. "A tőke a haza, a nép és bármi más érdekeinél többre tartja a világkapitalistáival való szövetségét a dolgozók ellen." / Lenin, Műve. 27. köt. 330. l. oroszul./

Korosec kérésére az amerikai csapatok az olaszokkal karöltve 1918. november végén megkezdték az Adriai tenger dalmát tengerpartjának megszállását és véres terroruralmat vezettek itt be. Ugyanakkor az amerikai pénzügyi érdekek az ország gazdasági elnyomásához fogott. 1918. december 19.-én Lansing Párisból Washingtonba azt a javaslatot küldte, hogy a pénzügyminisztérium az elnök jóváhagyásával bocsásson a belgrádi kormány rendelkezésére egy kölcsönt az USA-ban foganatosítandó élelmiszerbevásárlásokra azzal a feltétellel, hogy az összeg felhasználása "Hoover irányítása alatt" történjék. Lansing felkérte helyettesét a külügyminisztériumban, hogy sürgesse a pénzügyminisztériumot. /Ld. Papers...II. köt. 679. l./

A Balkánon lefolyó összes helyi konfliktusokat és eseményeket az amerikai imperialisták a délkelet-európai hegemoniáért folytatott harcuk szemszögéből nézték. Az olasz-jugoszláv összetűzéseket, a román-jugoszláv konfliktust a Bánát miatt, a csehszlovák-lengyel vitát Teschenért az amerikai imperializmus arra használta fel, hogy kiterjessze és megszilárdítsa pozícióját. Ezt a gondolatot fejezte ki Lansing is az USA delegáció 1919. február 1.-i ülésén, amikor arról referált, milyen a román-szerb viszony a Bánátban. Lansing kijelentette, hogy minden ilyen természetű területi kérdést "amely mind a többi balkáni államokat, mind a Közel-Keletet érinti, csak a maga egészében lehet vizsgálni, nem pedig mint egyes államok közötti külön kérdéseket." / Papers... XI. köt. 6-7. l./ Más kifejezésekkel, azonban hasonló értelemben nyilatkozott az angol delegáció szaktanácsadója, Hildam-Morley is, a Macedoniáért folyó vitával kapcsolatban: "Mindnyájan egyetértünk abban, hogy Szerbiában feltétlen szükség van egy erős és igazságos kormányra. De fontosabb, hogy a kormány erős legyen, minthogy igazságos." / Papers... VIII. köt. 31. l. Az "Ötök Tanácsának" 1919. szeptember 1.-i ülése / Az angol-amerikai imperialisták, úgy mint a párisi konferencia többi imperialista résztvevői is arra törekedtek, hogy vazallus államokat alakítsanak, és a balkáni népeket a bur -

zsoá államoknak a Szovjetek Köztársasága elleni harcában játékszernek tekintették.

Az USA imperializmus képviselői a konferencián olyan balkáni-dunai terveket dolgoztak ki, melyek megfelelték a világuralom megkaparintására kifőzött általános rabló terveiknek, és különösképpen olyanokat, melyek összhangban állottak az USA-nak azzal a tervével, hogy hatalmas gyarmatbirodalmat alakítson a Dardanellák körzetében, Kis-Ázsiában és a Kaukázusban. Az amerikai mandátumoknak meg kellett hogy legyen a folytatása Délkelet-Európában, amelyet az USA fináncióke rabigába hajtott és olyan amerikai bábok kormányoztak, mint Korosec. Ezen hatalmas terület népeinek katonát kellett állítania az amerikai hadsereg számára a Szovjet-Oroszországba való betörésre.

A mandátumos területek és Délkelet-Európa közötti kapcsolatot a "Szabad Konstantinápolyi Állam" volt hivatva játszani. Ezen mitikus "állam" határainak megtárgyalásánál Wilson elérte azt, hogy hatalmas háttországot teremtett számára a Balkán félszigetnek a Dardanellák mentén fekvő területén. A "Négyek Tanácsa" és egyéb bizottságok ülésein az amerikai imperializmus képviselői makacsul követelték a többi hatalmak hozzájárulását ahhoz, hogy a konstantinápolyi mandátumhoz csatolják Kelet-Tráciát és ragaszkodtak ahhoz, hogy Nyugat-Trácia egyes részeit adják át Bulgáriának, hogy ilyen módon legyen kijárata az Égei tengerre.

Mikor a konferencia bizottságaiban Kelet-Trácia és a bolgár-szerb határ kérdését tárgyalták, az USA képviselői állandóan kapcsolatba hozták ezeket a kérdéseket a Dardanellák problémájának megoldásával. A külügyminiszterek tanácsának 1919. május 16.-i ülésén Sonnino kijelentette, hogy a Területi kérdések Bizottságában az USA delegátusa "felszólalt bármilyen határozathozatal ellen Kelet-Trácia határa ügyében, addig, míg Konstantinápoly és a szomszédos területek sorsa nincs eldöntve." /Papers...IV. köt. 716. 1./

A bolgár határok kérdésében megmutatkozó nézeteltérések visszatükrözték azokat az éles imperialista ellentéteket, amelyek a párisi konferencián minden kérdésben felmerültek, amely a világ ujrafelosztásáért folytatott harccal volt összefüggésben. Az angol-amerikai és japán-amerikai ellentétek a békeszerződések alapvető problémáiban kifejezésre jutottak a bolgár határokról folyó viták során megmutatkozó erő megoszlásánál. Frank Polk, aki Wilson Párisból való elutazása után az USA delegáció vezetője lett, 1919. július 26.-án a következő-

táviratozta Washingtonba: " A legnehezebb kérdés, melyet a közéletben időben a Tanács elé kell bocsátani, Bulgária déli határának kérdése." Polk közölte, hogy az USA és Olaszország delegátusainak véleménye ellenére, " a brit, francia és japán delegáció erősen támogatta a Nyugat-Tráciára vonatkozó görög igényeket." /Az idézett távirat szövegét Sz. Dzsamaliev " Bulgária joga Nyugat-Tráciára /mint az Égei tengerre nyíló kijárat... műve alapján idézzük. Szófia 1946. 5-6. 1./

Az imperialista ellentétek, melyek a párisi konferencia résztvevőit szétválasztották, annyira sokrétűek és bonyolultak voltak, hogy egyes kérdések megtárgyalásánál gyakran pillanatnyi csoportosulások jöttek létre, melyek rögtön feloszlottak, mikor egy másik kérdés megvitatására tértek át. Nyugat-Trácia sorsa volt talán az egyetlen kérdés, melynek megtárgyalásánál az USA delegáció együtt lépett fel Olaszország delegátusaival. Egyebekben az amerikai imperializmus arra törekedett, hogy meggyengítse Olaszország pozícióját a Földközi tengeren és ezért támogatta a görögök igényeit Kis-Ázsiában és a jugoszláv követeléseket az Adrián.

Az amerikai imperializmus számítása a Nyugat-Tráciával kapcsolatos vitáknál az volt, hogy angol konkurrens ne engedje tulságosan megerősödni görög vazallusát és az, hogy visszaszorítsa Görögországot Konstantinápolytól és a Dardanelláktól. Másrészt azzal, hogy kiállt Bulgária Égei-tengeri kijáratá érdekében, az amerikai delegáció arra számított, hogy megerősíti pozícióját abban a harcban, melyet Bulgáriának befolyási övezetévé való megszerzéséért folytatott.

Az amerikai imperialisták aktívan hozzájárultak a forradalmi munkásmozgalom elnyomásához Bulgáriában, arra törekedtek, hogy megtartsák a dinasztit és a kormány élére reakciós ügynökeiket állítsák. Ezekben a tervekben nem kis szerepre volt hivatott a Hoover-féle "élelmiszersegély". Az USA szófiai ügyvivője 1919. január 4.-én a következőket jelentette Lansingnak a szövetséges hadsereg francia parancsnokával és az angol és olasz katonai delegátusokkal való tanácskozásáról: " Mindnyájan arra a következtetésre jutottunk, hogy feltétlen szükséges a sürgős segítség... Továbbá úgy látjuk, hogy majdnem elkerülhetetlenek a zavargások abban az esetben, ha nincs elég kenyér és hogy nemcsak Bulgária érdeke megőrizni a belső rendet és nyugalmat a Balkánon, hanem a szövetségeseké is". / Papers... II. köt. 704. 1./ A bolgár reakciók viszont mindenképpen meg akarták mutatni az imperialista hatalmaknak, hogy készek bármilyen gaztetre népük és Szovjet-Oroszország ellen. A "Négyek Tanácsával" egyébként arról is folytak

tárgyalások, hogy bolgár csapategységek is vegyenek részt a Szovjet Kösztársaság elleni intervencióban. A bolgár nép árulói különösképpen az amerikai imperialisták kegyeit keresték. Még a békekonzferencia előkészítési periodusában 1918. december 10-én jelentést tett az USA ügyvivője Sadfi-ából Párisba a bolgár miniszterelnökkel, Todorovval folytatott tárgya-lásáról. Todorov részletesen előadta az amerikai diplomatának, hogy a bolgár kormány minden reményét az USA-ba helyezi, mert az USA "mentheti meg egyedül Bulgáriát" és kérte, hogy küldjenek az országnak 20 ezer tonna búzát, mert különben az ország "olyan körülmények közé kerül, mint amelyek jelenleg Oroszországban uralkodnak." / Papers...II. köt. 246-247. l./ Néhány nap mulva az ügyvivő újra jelentést küldött: "Minden egyes bolgár ember, akivel csak beszéltem, az USA-ra épít." / Papers... II. köt. 255. l./ Az amerikai imperializmus olyan reakciókra támasz-kodva, mint Todorov, arra törekedett, hogy befolyása alá vonja Bulgáriát. / Todorov és a bolgár burzsoázia más politikusainak reakciós szerepéről az 1918-1919-es években ld. Isztoriczeszki pregled 1949. 1. sz./

A konstantinápolyi mandátum közvetlen folytatását a Macedonia feletti amerikai uralomnak kellett volna képeznie. Már egy 1918 december eleji londoni megbeszélésben, mely egy amerikai delegátus és az angol külügyminisztérium között folyt le a Dardanellák amerikai mandátumát közvetlen kapcsolatba hozták Macedoniával. David Hunter Miller egy le-vélben, melyet 1918. december 3.-án Londonból House-hoz intézett, azt jelentette: " Percy feltételezte azt, hogy elsősorban is a Dardanellák feletti felügyeletet a Népszövetség mandátum-megbizottjának kell gyakorolnia, másodsor, hogy a mandátumot az USA-nak kell kapnia, harmad-szor pedig, hogy ugyanilyen mandátumképpen meg kell kapnunk Macedoniát" /Papers... I. köt. 336. l./

A macedoniai mandátum kérdésében az amerikai delegáció nagy állha-tatosságot mutatott. Majdnem egy évvel a londoni tárgyalások után, mi-kor az amerikai gyarmatbirodalom alakításának programja már világosan kudarcot vallott, Polk /az USA képviselője/ újból megpróbálkozott, hogy az USA számára bármilyen formában megkapja mandátumképpen Macedoniát. Balfour és a japán delegátus, Macui támogatásával Polk azt akarta el-érni, hogy Macedoniába ötévi időtartamra nevezzenek ki egy népszövet-ségi biztost. /Papers...VIII. köt. 45. l./ Clémenceau határozottan ez ellen foglalt állást és így ezt a javaslatot elvetették.

A "Konstantinápolyi Állam" másik lényeges kiegészítésének az ame-rikai imperialisták Albánia mandátumát tartották. Az amerikai imperia-

listák Albánia mandátumát tartották. Az amerikai imperializmus rabjaivá akarták tenni a szabadságszerető albán népet, amely évszázadokon keresztül nem tört meg a súlyos török elnyomás alatt és továbbra is harcot folytatott függetlenségéért. Albániával szemben az amerikai imperializmusra jellemző, kétszínű politikát folytatott: a nagyhangú ígéretések és a reakciós tettek politikáját. Mikor az olasz imperializmus bejelentette igényét Albániára, Wilson a "Négyek Tanácsában" 1919. május 6.-án kijelentette, hogy Albániának "függetlennek kell maradnia." /Papers... V. köt. 483. 1./ Amikor kívülálló tanúk nem voltak jelen, az amerikai imperialisták sokkal világosabban kifejtették szándékaikat. Az USA delegáció 1919. május 24.-i ülésén Sherman Miles Csernagorából visszatérve jelentést tett arról, milyen a helyzet Csernagorában és Albániában. Albániára vonatkozólag kijelentette, hogy "végtelenül nehéz lesz addig helyreállítani a rendet Albániában, míg az ország nem kap védelmet vagy segítséget kívülről, valamelyik nagyhatalom részéről. Javasolja, hogy Albánia legyen független ország, de vagy Anglia, vagy az USA mandátuma alatt." /Papers... XI. köt. 185. 1./

Az angol-amerikai felfogás szerint Albánia függetlensége abban állna, hogy rabságba hajtánák. Hogy Olaszországot visszaszorítsa és a maga számára biztosítsa az uralmat az Adrián, az amerikai delegációnak sikerült összehoznia egy amerikai-angol blokkot az albán kérdésben. Az USA delegáció 1919. február 19.-i ülésén Philips tábornok tájékoztatást adott az albániai helyzetről, miután erre külön engedélyt kapott az angol vezérkar főnökétől. 1914-ben Philips volt a hatalmak megszálló csapatainak parancsnoka Albániában és ez elég volt ahhoz, hogy "specialistának" számítson az albán kérdést illetőleg. Philips úgy nyilatkozott, hogy az albán nép szemmel láthatóan aszíránt sóvárog, hogy "angol, vagy még inkább amerikai protektorátus alá kerüljön." /Papers... XI. köt. 55.1./

Az USA imperialistái gondosan leplezték területtrábló követeléseiket és rejtegették a népi tömegek előtt igazi terveiket és szándékaikat. Sztálin elvtárs "Az imperializmus tartalékai" c. cikkében ragyogó leleplezést adott az imperialisták ilyenfajta taktikájáról: "A nemzeti "liberalizmus" és a "kis" népek "pártfogása", az antant "békeszeretete" és az intervencióról való "lemondás", a "lefegyverzés" követelése és a tárgyalásra való "készség", az "prosz népről" való "gondoskodás" és az a "kívánság", hogy minden "lehetséges eszközzel" "segítsenek" rajta - mindezzel és sok egyébvel csak azt igyekeztek leplezni, hogy egyre több harokocsit és löszert szállítsanak a szocializmus ellenségeinek, mindez és sok egyéb csak

a szokásos diplomáciai mesterkedés, amellyel a világ előtt palástolni igyekeznek, hogy valójában a szocializmus eltiprásának, a "kis" népek, gyarmatok és félgyarmatok megfojtásának új, a "közvélemény" számára "elfogadható" formáit "kutadják". /Sztálin, Művei. 4. 258.1./

Nem kevésbé gondosan igyekeztek az amerikai történelemhamisítók eltávolítani a párisi konferenciáról kiadott dokumentumaik közül mindazt, ami áttekintést nyújthatott volna az amerikai tervek fölött a maguk egészében.

De V.I. Lenin és I.V. Sztálin zseniális éleslátással leleplezték az amerikai imperialisták taktikáját és terveit. A lenini-sztálini békepolitika, amely az egész földkerekség népi tömegeinek együttérzésére és széleskörű támogatására támaszkodik, ragyogó győzelmet aratott az intervenció és háborús tervek fölött.

A Vörös Hadsereg szétzúzta az intervenciókat és kiűzte őket országunkból. "A nemzetközi tőke első katonai támadása a szocializmus országa ellen ilyenformán teljes csőddel végződött." /A SzK/b/P története. Budapest 1950. 299. l./ V.I. Lenin és I.V. Sztálin lángeszű vezetése alatt a szovjet nép ragyogó győzelmet aratott az ellenforradalom és az intervenció fölött és szétzúzta az imperialista hatalmak agressziós terveit. Az intervenció veresége Szovjet-Oroszországban egyben azoknak a viláгурalmi terveknek a bukását is jelentette, amelyeket az USA imperialisták az 1919. évi párisi békekonferencia idején dolgoztak ki.

A szovjet nép azáltal, hogy megvédte a szocialista hazát, szétzúzta az intervenciót, és magára vonta a nemzetközi burzsoázia fő csapásait, meggyengítette az imperializmus erőit és megkönnyítette az egész világ dolgozó tömegeinek harcát a reakció ellen." A nemzetközi burzsoázia érezve a halálos veszélyt, következő feladatának az orosz áttörés felszámolását tűzte ki maga elé, összes szabad erejét /tartalékait/ összpontosította Szovjetország ellen. Természetesen Szovjet-Oroszország is összevonta összes erőit a védelemre és kénytelen volt saját mellét szegezni a nemzetközi burzsoázia főcsapásával szemben. Mindezt lényegesen megkönnyítette a nyugati proletárok számára a harcot saját burzsoáziájuk ellen és megszászszorozta szimpátiájukat az orosz proletariátussal - mint a nemzetközi proletariátus élharcosával - szemben. /Sztálin, Művei. 5. köt. 82.1. oroszul./

Az USA imperializmus ma ismét megkísérli, hogy támadásra induljon a viláгурalom megszerzéséért. Az USA imperialistái a legaljasabb ag-

ressziós cselekedetekkel újabb világháborút akarnak kiprovokálni a demokrácia és a szocializmus erői ellen. Azonban ezek a rablótervek semmi más-
hoz nem vezethetnek, mint az egész kapitalista rendszer pusztulásához.

"Az imperialisták azáltal, hogy egy újabb világháborút akarnak kirobbantani, menthetetlenül olyan általános ellenállást idéznek fel a szabadságszerető népek és az egész demokratikus tábor részéről, hogy ez nem egyszerűen egyik vagy másik agresszív állam bukásához fog vezetni, amint ez eddig történt, hanem az egész világimperializmus megsemmisüléséhez."

/V.Molotov, Sztálin és a sztálini vezetés. Bolsevik 1949. 24. sz. 21. l. oroszul./ A győzedelmes Szovjet Hadsereg által felszabadított népi demokratikus országok, amelyek sikeresen építik a Szovjetunió vezetése alatt a szocialista társadalmat, nem engedik, hogy az angol-amerikai imperializmus bármely agressziós tervét is megvalósíthassa Délkelet-Európában. A világ összes népei a béke és a demokrácia hatalmas táborában tömörülnek az imperialista háborus uszítók elleni harcra.*

* Megjelent a Voproszi Isztorii 1950. 11. számában.

Sztyepanyan C.A.: A kommunizmus építése a Szovjetunióban.⁴

OKK: T.F. 04606.

I.V. Sztálin neve úgy vonult be a világtörténetbe, mint a jelenkori társadalom kommunista alapon történő legnagyobb átalakítójának, Marx, Engels és Lenin halhatatlan ügye folytatójának neve. A szovjet nép és az egész haladó emberiség lángelméjü vezérének - Sztálin elvtársnak - nevéhez fűződik egész korszakunknak, a világtörténelem fejlődésében beállott gyökeres fordulat korának - minden hősi tette. A sztálini korszak - az embernek ember által történő kizsákmányolásán alapuló, elhaló, régi kapitalista világ teljes megsemmisülésének és a népek szabadságán és egyenlőségén alapuló új kor hajnalának kora.

I.V. Sztálin pontos tudományos jellemzését adta a kommunizmus két szakaszának, megvetette az alapját annak a lehetőségnek, hogy egy teljes kommunista társadalmat építsünk fel a Szovjetunióban és arra az esetre, ha fennmaradna a kapitalista környezet, feltárta a szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenet törvényszerűségeit és konkrét útjait. Sztálin elvtárs tevékenységében a tudományos kommunizmus elmélete és gyakorlata megtalálta legmagasabb szintézisét.

Sztálin elvtárs tanítása a kommunizmus egy országban való felépítésének lehetőségéről.

Sztálin elvtárs a XVIII. Pártkongresszuson /1939. márciusában/ tartott történelmi jelentőségű beszámolójában rámutatott arra, hogy a szocializmus felépítése után egyre előbbre haladunk a kommunizmus felé. Miután konkretizálta és továbbfejlesztette azt a kérdést, hogy fel lehet-e építeni a kommunizmust egy országban ragyogó okfejtéssel azt a tételt vetette fel és magyarázta meg, hogy az államot a kommunizmusban bizonyos konkrét történelmi viszonyok között meg kell őrizni és fenn kell tartani. Ez a tétel - a tudományos kommunizmus felbecsülhetetlen gazdagodása. Sztálin elvtárs tudományos felfedezése a szovjet népet a kommunizmus építése általános útjainak helyes felismerésével fegyverezte fel,

⁴ /Ez a cikk annak az előadásnak átdolgozása, melyet a szerző a Szovjet Tudományos Akadémia Filozófiai Intézete Tudományos Tanácsának Sztálin elvtárs 70. születésnapja tiszteletére tartott ülésén, 1949. december 24.-én mondott./

Sztálin elvtárs azon tanításának, hogy lehetséges a kommunizmus felépítése "... különösen egy olyan országban, mint a Szovjetunió"¹rendkívül mély értelme és jelentősége van. Ez a tanítás feltárja országunknak a forradalmi harcban kivivott és történelmileg kialakult társadalmi-politikai felsőbbrendűségét, amely teljes erejével megmutatkozott a Nagy Honvédő Háboru idején, valamint a háboruutáni fejlődés időszakában.

Sztálin elvtárs arra tanít bennünket, hogy kössük össze a szocializmusért és a kommunizmusért vívott harcunkat a nemzetközi proletariátus harci feladataival. A kommunizmus építése országunkban az összes országokban még inkább megerősíti a forradalmi mozgalmat, és az egész világon meggyorsítja a szocializmus és a kommunizmus győzelmét.

A szocializmusra való áttérés, ez az egyetlen kiút a kapitalizmus általános válságából, ez az alapvető feltétele annak, hogy a népeket végérvényesen megszabadítsuk a háboru, az éhínség és a nyomor szörnyűségeitől. Ez a döntő feltétele a világ kommunista megújulásának.

Sztálin elvtárs feltárta korunk fejlődésének törvényszerűségeit és ennek alapján rámutatott arra, hogy a világ egyenlőtlen fejlődésének törvénye révén a világ kommunizmus győzelme úgy fog megvalósulni, hogy a szocializmusnak és a kommunizmusnak egyes államokban aratott győzelme során egyes államok el fognak szakadni az imperialista rendszertől. Sztálin elvtárs már 1924-ben "Az Októberi Forradalom és az orosz kommunisták taktikája" című művében lángeszű előrelátással meglátta korunk társadalmi fejlődésének menetét és azt írta, hogy a világforradalom olyan irányban fog fejlődni, "hogy számos új ország forradalmi úton elszakad az imperialista államok rendszerétől..."² Ugyanakkor Sztálin elvtárs arra is rámutat, hogy "maga a világforradalom fejlődése, maga az új országok elszakadási folyamata az imperializmustól annál gyorsabban és alaposabban fog végbemenni, mennél alaposabban fog megerősödni a szocializmus az első győzelmes országban, mennél gyorsabban válik ez az ország a világforradalom további kifejlődésének alapjává, az imperializmus további bomlásának élesztőjévé." Sztálin elvtárs továbbá rendkívüli fontossággal előre megmondta, hogy "a világforradalom fejlődése során, az imperializmusnak az

¹ /I.V. Sztálin elvtárs válaszai azokra a kérdésekre, melyeket a Sunday Times moszkvai tudósítója, Alexander Bert intézett hozzá Sztálin elvtárs nevére szóló 1946. szeptember 17.-iki nyílt levelében. Bolsevik 1946. 17-18. sz. 3. l./

2

/Sztálin, A leninizmus kérdései. Budapest 1950. 132. l./

egyres kapitalista országokban levő gócain és ezeknek az országoknak világrendszerén kívül, létre fognak jönni a szocializmus gócai az egyes szovjetországokban és ezeknek a gócoknak világrendszere is, s akkor e két rendszer közötti harc tölti majd be a világforradalom kibontakozásának történetét." ³

A bölcs sztálini előrelátás ragyogó bizonyítéka a következő kelet-európai és ázsiai országok elszakadása az országok kapitalista rendszerétől: Lengyelország, Csehszlovákia, Magyarország, Bulgária, Albánia, Románia, Kelet-Németország, Észak-Korea, valamint olyan hatalmas, félmilliárdnyi lakosságú országnak az elszakadása, mint amilyen Kína. Nincs messze az a nap, amikor újabb országok szakadnak el az imperialista rendszertől. Ilyenek korunk fejlődéstörvényei, mikor minden ut a kommunizmus-hoz vezet.

A marxi-lenini elmélet új továbbfejlesztését jelenti Sztálin elvtárs tétele az olyan országok fejlődési szakaszairól, amelyekben már győzelmet aratott a szocializmus illetve a kommunizmus, és amelyek már azon az uton haladnak, hogy megteremtsék a világkommunizmust és ezen az alapon a szocialista nemzetek egybeolvadását. Sztálin elvtárs fellebbenti a jövő fátylát és lángeszével előre meglátja az elkövetkező eseményeket, mikor azt tanítja, hogy a világkommunizmus létrehozása során "... több övezeti gazdasági központ fog keletkezni, melyek egyes nemzetcsoportokra terjednek ki és minden egyes nemzetcsoportnak meg lesz a külön közös nyelve, s csak később egyesülnek ezek a központok egy közös szocialista világgazdasági központban, amelyben lesz egy minden nemzetre kiterjedő közös nyelv." ⁴

Egy közös nyelv kialakulása fogja betetőzni a nemzetek és államok elhalásának jövőendő folyamatát, be fogja tetőzni egy olyan egységes, minden tekintetben fejlett ember nem keletkezésének folyamatát, amely megfelel a társadalmi szervezet legmagasabbrendű formájának - a világkommunizmusnak. I.V. Sztálin azt tanítja, hogy a nagyszerű jövő, a világkommunizmus teljes győzelme felé nem a nemzeti különbségek és a nemzeti szuverénitás tagadása útján haladunk, hanem a népeknek a társadalmi és nemzeti elnyomás alól való teljes felszabadításán, a szocialista nemzetek kialakulásán, a - formájában nemzeti, tartalmában szocialista - új kultúra minden szempontból való kifejlesztésén keresztül.

³ /Sztálin, A leninizmus kérdései. 134. l./

⁴ /Sztálin, Művei 11. köt. 380. l./

Sztálin elvtárs tétele a jövődő övezeti gazdasági központokról számításba veszi az egységes világkommunista gazdaság kiérlelődésének objektív, természetes történeti folyamatát, amely formájában és tartalmában egységes kommunista kulturával és közös nyelvvvel fog rendelkezni. Ez a folyamat mind jobban meg fog erősödni az övezeti gazdasági központok közötti kölcsönös segítségnyújtás nagymérvű kifejlesztésének és a központok állandó érintkezésének és együttműködésének következtében, azáltal, hogy egyre jobban megerősödnek közöttük a nemzetközi kapcsolatok és elsősorban azáltal, hogy az összes szocialista nemzetek a világkommunizmus központja - a Szovjetunió - körül tömörülnek.

Sztálin elvtárs a kommunista építés főfeladatairól a Szovjetunióban.

Sztálin elvtárs nemcsak annak a tudományos alapvetését adta meg, hogyan lehetséges a kommunizmus felépítése egy országban is, hanem minden szempontra kiterjedően kidolgozta a szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenet programját. Ez a program a marxi-lenini elmélet és a bolsevik stratégia szilárd alapján nyugszik, mely utóbbi a munkásosztálynak a kommunizmus győzelméért vívott harca irányításáról szóló tudomány.

Azon az alapon, hogy a Szovjetunióban győzelmet aratott a szocializmus, teljes lehetőség keletkezett a kommunista építés összes főfeladatainak megoldására. Erről tanuskodnak azok a sikerek, melyeket a szovjet nép a háboru utáni sztálini ötéves terv főfeladatainak teljesítése terén elért, hiszen az ötéves terv a kommunista építés grandiózus sztálini tervének alkotó része. Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a kommunizmus, mint az új társadalom kifejlődésének magasabb foka, feltételezi a társadalom magasabb gazdasági és szellemi fejlettségi fokát. Sztálin elvtárs meghatározta azokat a főfeltételeket, melyek a szocializmusból a kommunizmusba való átmenethez szükségesek.

Az első feltétel: El kell érni és túl kell szárnyalnunk a kapitalizmus vezető országait az ipari termelés egy lélekre eső mennyisége tekintetében. Ez a legfőbb feltétele annak, hogy megteremtjük az anyagi és technikai alapokat a kommunizmus számára. Ez a Szovjetunió legfőbb gazdasági feladata a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet időszakában.

Másodsorban: Ki kell irtanunk az emberek tudatában még megmaradt kapitalista csökevényeket és meg kell valósítanunk a tömegek kommunista ne-

nevelését, mert ezek a közvetlen feltételek a kommunizmus szellemi alapjainak megteremtéséhez. Ez a legfőbb ideológiai feladat a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet időszakában.

Harmadszor: A lehető legnagyobb mértékben meg kell erősítenünk és meg kell szilárdítanunk a Szovjet Államot, mint a kommunizmus építésének legfőbb fegyverét. Ez a Párt legfőbb politikai feladata a kommunizmus teljes győzelméért vívott harcban.

Az itt felsorolt főfeladatok a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet fő utjai.

Az iparosítás következtében országunk a fejlődés útjében, a termelési technikában és az ipar strukturájában tulszárnyalta a kapitalista országokat. Az ipari termelésben a gépgyártás magasabb százalékban részesedik a Szovjetunióban, mint az USA-ban és Angliában. De a kommunizmusba való átmenethez ez még kevés.

Sztálin elvtárs a következőképpen határozza meg a termelőerőknek a kommunizmusba való átmenethez szükséges színvonalát: "Csakis abban az esetben, ha gazdaságilag túlhaladjuk a főbb kapitalista országokat, számíthatunk arra, hogy országunk teljes mértékben el lesz látva fogyasztási cikkekkel, hogy bőségesen lesznek termékeink és lehetőségünk nyílik arra, hogy áttérjünk a kommunizmus első szakaszáról a második szakaszra." ⁵

Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy ennek a feladatnak a teljesítése megköveteli a termelési kapacitások további fejlesztését, a technikai haladást a népgazdaság minden ágában, káderek képzését, a munka gépesítését és a termelési folyamatok automatizálását.

A Sztálin elvtárs által adott utmutatások alapján a SZK/b/P Központi Bizottsága és a szovjet kormány még a Nagy Honvédő Háboru előtt megbizta a Szovjetunió tervhivataát, hogy állítson össze egy általános tervet 15 évre. A nemzetközi imperialista reakció sötét erői által a Szovjetunióra kényszerített háboru félbeszakította a szovjet nép békés építőmunkáját. De Sztálin elvtárs vezetése alatt a szovjet nép nemcsak hogy szétzúzta az agresszorokat, hanem komoly változásokat is hívott életre a nemzetközi helyzetben a szocializmus javára és ezzel még kedvezőbb belpolitikai előfeltételeket teremtett a további békés kommunista építés számára a Szovjetunióban.

A Nagy Honvédő Háboru győzelmes befejezése után Sztálin elvtárs

⁵ /Sztálin, A leninizmus kérdései. 682. 1./

az 1946. február 9.-én a választóihoz intézett beszédében rámutatott arra, hogy be kell gyógyítani azokat a sebeket, melyeket az ellenség országunkon ejtett, és előre kell haladnunk újabb gazdasági fellendülés felé, a kommunizmus felé.

Hazánk, miután megoldotta a Sztálin elvtárs által kitűzött fő gazdasági feladatot, az ipari termelés mérve tekintetében 30 %-kal szárnyalta túl az Egyesült Államokat, Angliát pedig 4,5-szörösével. Ez azt jelenti, hogy a Szovjetunió lényegesen több ipari terméket fog termelni, mint a kapitalizmus legfejlettebb országai.

A kommunista építés nagy tervének alkotó részét képezi a háboru utáni öt éves terv, amelyet Sztálin elvtárs vezetésével dolgoztak ki és sikeresen teljesítünk. Sikeresen halad előre a mezőgazdaság is.

Ez arról tanuskodik, hogy határidő előtt fogjuk teljesíteni a nagy munkák egész sztálini tervét.

A negyedik öt éves terv teljesítése során Sztálin elvtárs kezdeményezésére grandiózus tervet állítottak össze a természet átalakítására, amely ugrásszerű emelkedést fog biztosítani az összes népgazdasági ágazat további fejlődésében.

A Szovjetunió a világ leggazdagabb országa, a kommunizmus országa lesz.

Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet nemcsak az anyagi javak teljes bőségének megteremtését kívánja meg, hanem a szellemi javakét is.

A kommunista társadalom színvonalának megfelelő szellemi kultúra teljes virágzásának szükséges előfeltétele az emberek tudatában még meghuzódó csökevények gyökeres kiirtásáért folytatott következetes és határozott harc és a tömegek kommunista öntudatának minél erősebb fejlesztése.

A szocialista rendszert tervszerűen, szervezeten és tudatosan alakítják ki. Rendszerünk keletkezésének ez a más rendszerektől elkülönítő és alapvető sajátossága kifejezésre jut a SZK/b/P programjának első szavaiban, ahol azokról a feladatokról van szó, amelyekre a munkásosztály diktatúrája "a kommunista társadalom alapjainak felépítésében" hivatott.

Először történt meg az emberiség történetében, hogy a kommunista társadalom felépítése az egész nép öntudatos alkotó munkájának ügye lett. Ez azt jelenti, hogy az emberek milliói vesznek részt az emberi társadalom összes alapjainak mélyreható és gyökeres átalakításában. És mennél mélyrehatóbb az átalakítás, amelyet létre akarunk hozni - mondja Lenin - annál inkább kell az érdeklődést és az öntudatos viszonyt irányában emelni, és

az emberek újabb és újabb millióit és tizmillióit kell meggyőzni feltétlenül szükséges voltáról.

A kommunizmus úgy jön létre, ha minél magasabb a technika és a kultúra színvonala, ha a termelésben és mindennapi életünkben alkalmazzuk a modern tudomány vívmányait. A kommunizmus belső lényegében a társadalom tudományos szervezése. Sztálin elvtárs nem egy ízben rámutatott arra, hogy mennél magasabb a nép kulturális és technikai színvonala, minél nagyobb lesz a munka termelékenysége, annál sikeresebben fog haladni a kommunizmus építésének ügye.

A kommunizmus előfeltétele az emberek magasfoku öntudata. A kommunizmusban - mondja Sztálin elvtárs - "a kapitalizmus csökevényei gyökerestől ki lesznek irtva."⁶

Sztálin elvtárs részletesen leírta, hogy melyek az emberek öntudatában még fennmaradt nagyszámu kapitalista csökevények. Ezek közé tartoznak: a társadalomellenes viszony a munkához, a dolgozók - az új élet alkotói iránti lenézés, a népi javak - a szocialista tulajdon - eltulajdonítására való hajlam, a kapzsiság, az állati egoizmus, a nacionalizmus minden fajtája, a vallási babonák és előítéletek, a bürokratizmus, stb. Mindezek a vonások idegenek a szocialista társadalom tagjaitól, a magántulajdon sok évszázados uralma szülte őket. Mégis a kapitalizmusnak ezek a csökevényei még igen életképesek, határozott harcot kell folytatnunk ellenük.

A kapitalizmus csökevényei még élnek a társadalmi tudat különböző formáiban: a tudományban, a művészetekben, az irodalomban, a filozófiában. A burzsoá ideológia befolyásának ezen jelenségei és csökevényei közé tartoznak: a metafizikai és idealista nézetek maradványai, az objektivizmus, a kozmopolitizmus, a formalizmus, a burzsoá esztétizmus, stb.

Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a kapitalizmus számos csökevénye fennmaradásának magyarázata: először az, hogy az emberek öntudata elmaradt valóságos helyzetük mögött, másodsor országunknak az a különleges helyzete, hogy kapitalista környezet mellett építi a kommunizmust. Ilyen körülmények között a szovjet társadalom haladásának üteme előre a kommunizmus felé óriási mértékben attól függ, hogy milyen kádereink eszmei színvonala és mennyire sikeresen tudjuk legyűrni és gyökeresen kiirtani a kapitalizmus csökevényeit az emberek tudatából.

⁶ /Sztálin, Művei. 1. köt. 353. 1./

Sztálin elvtársnak a kommunista építés módszereiről szóló tanítását követve Pártunk az ideológiai fronton döntő erejű támadást indított a burzsoá ideológia csökevényei ellen.

A SZK/b/P Központi Bizottságának Sztálin elvtárs utmutatása alapján és vezetése alatt az ideológiai munka kérdéseiről hozott határozatai a kommunista építés szempontjából hatalmas elméleti és politikai jelentőséggel bírnak. Ezeknek a határozatoknak kedvező eredménye megmutatkozott a szovjet tudomány, művészet és irodalom további fejlődésében. A SZK/b/P Központi Bizottsága ideológiai kérdésekben hozott határozatainak az a célja, hogy a burzsoá ideológia minden csökevényét gyökerestől kiirtsák, hogy az ellenséges kapitalista világ összes kísérletei ellen erősítsék a kommunista ideológiai front harcos szellemét, amelyek meg akarják akadályozni sikeres előrehaladásunkat a kommunizmus felé.

Mig a szocializmus győzelméért vívott harcban Pártunk szocialista öntudatot öntött a munkásmozgalomba, most viszont már a szocializmus feltételei között, mikor a két nagy erő - a nép és a kommunizmus - megbont-hatatlan egységbe forrt össze, Pártunk a társadalom összes rétegeinek tudatába kommunista öntudatot visz.

A szovjet értelmiségi kádereknek, akiknek az a hivatásuk, hogy sikeresen megvalósítsák a Párt és a Szovjet Állam politikáját, a kommunizmus építésének politikáját, a marxi-lenini elmélet teljes birtokában kell lenniük. Sztálin elvtárs kiemelte az ideológiai képzettség és elméleti felfegyverzettség elsőrendű jelentőségét és hangsúlyozta, hogy ettől függ a kommunista építés feladatai sikeres teljesítésének kilenctizede.

A kommunista építés feladatai megoldásának alapfeltétele a Lenin-Sztálin pártja által vezetett Szovjet Állam minél szilárdabb megerősítése. Amikor I.V. Sztálin a szocialista társadalom felépítésének és a kommunizmusba való fokozatos átmenetnek programját kidolgozta, elsőrangú figyelmet szentelt a Szovjet Államnak, mint a kommunista építés főfegyverének. A XVIII. Pártkongresszuson tartott beszámolójában az elméleti kérdések között kiemelte, mennyire fontos kérdés a tudományos kommunizmusnak a Szovjet Államról szóló elmélete. És ez nem véletlen. A Szovjet Állam a szocializmus felépítésében a főfegyver volt és most még hatalmasabb fegyver lett a kommunizmus építésének magasabb szakaszában.

Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy a Szovjet Állam főfunkciója a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet időszakában a gazdasági szervező és kulturális-nevelő funkció. Ennek a funkciónak az a szerepe, hogy

megoldja a kettős és mégis egységes feladatot: megteremtse a kommunizmus anyagi és szellemi előfeltételeit, megteremtse a kommunizmus gazdasági és kulturális alapjait.

A kommunista építés sztálini programja első részének - a háboru - előtti öt éves tervnek - határidő előtti teljesítése megmutatta államunk teljes hatalmát és azt a képességét, hogy sikeresen meg tudja oldani a kommunizmus építésének összes feladatait. Hazánk erejéről, a gazdasági-szervező és kulturális-nevelő munka terén elért hatalmas győzelmeiről tanuskodik az is, hogy sikeresen valósította meg a Sztálin elvtárs által kitűzött feladatot: a külföldi tudományos eredmények tulszárnyalását.

Ezenkívül a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet időszakában államunk a társadalmi tulajdonnak - rendszerünk alapjának - megőrzésére irányuló funkcióját is betölti.

Államunk egy másik fontos funkciója az ország védelme kívülről jövő támadás ellen. Sztálin elvtárs mélyreható meghatározását adta azoknak az új feladatoknak, melyek a katonai funkcióval kapcsolatban a Szovjet Államra hárulnak. Rámutatott arra, hogy fegyveres erőinek az a hivatásuk, hogy megvédjék a Szovjetunió államérdekeit. És ez mit jelent? Erre a kérdésre a választ megadja a bölcs sztálini külpolitika: harcolni a világbékéért. Mi gazdasági és katonai tekintetben olyan hatalmas államot teremtettünk és olyan változásokat értünk el a nemzetközi helyzetben, hogy minden képességünk meg van rá, hogy a világbékéért harcoljunk. Országunk azzal, hogy a világbékéért harcol az egész világon, kedvező feltételeket teremt a szocializmus erőinek további növekedése számára.

Sztálin elvtárs vezetése alatt a szovjet nép győzedelmesen építi a kommunizmust.

Sztálin elvtárs, Marx, Engels, és Lenin általános elméleti tanaira támaszkodva és az új rendszer építésének tapasztalatait lángelméjűen általánosítva, kifejlesztette és állandóan még továbbfejleszti a kommunizmusba való átmenet konkrét utjainak és előfeltételeinek jellegéről szóló kérdést.

Sztálin elvtárs kidolgozta a szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenet kérdését. Ennek a kérdésnek dialektikus-materialista tárgyalása teljesen megfelel a kommunizmus két szakaszáról szóló tanításnak. Az átmenet fokozatossága mindenekelőtt a kommunizmus két szakaszá-

nak közös vonásaiból folyik. Mivel a szocializmus és kommunizmus ugyan - azon termelési módokra épül, fejlődési törvényeik azonosak és az ideológiájuk közös, azaz egy társadalmi-gazdasági formáció két szakaszát alkotják, így, következésképpen, az egyik szakaszból a másikba való átmenet fokozatosan jöhet létre és jön is létre, bármely társadalmi-politikai fordulat nélkül. Ebből világosan következik, hogy míg a szocializmus a kapitalizmusból forradalmi úton keletkezik, addig a kommunizmus saját alapján, a szocializmus szakadatlan fejlődésének alapján jön létre. Sztálin elvtárs rámutatott a kommunizmusba való fokozatos átmenet egy másik sajátosságára is - ezen átmenet bizonyos hosszabb időtartamára, ami elkerülhetetlenül folyik a kommunizmus és a szocializmus közötti különbségből. Hiszen nem lehet egy karikacsapásra eltüntetni a kapitalizmus örökségeként még fennmaradt anyajegyeket és csökevényeket, vagy egyetlen tollvonással bevezetni a kommunizmus főelveit. Mindez időt követel meg. Ezalatt az idő alatt történik meg a kommunizmus magasabb szakaszának kiérése, a szocializmus átnövése a kommunizmusba. Sztálin elvtárs a XVIII. Pártkongresszuson azt mondta, hogy a Szovjetunió főgazdasági feladatainak megoldásához, amelyek a kommunizmusba való átmenetet lehetővé teszik, idő kell, még pedig nem is kevés. De ez nem azt jelenti, hogy a társadalomnak a kommunizmus felé való fejlődése lassan megy végbe. A kommunizmus felépítésének időtartamát úgy tudjuk megrövidíteni, ha meggyorsítjuk a társadalom fejlődési ütemét a szocializmus alapján.

A szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenet időszakában a szovjet társadalom fejlődése gyorsabb ütemben halad, mint ez a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet feltételei között történt. Mert, először is, ez a fejlődés nem a sok alapöt felmutató gazdasági rendszer körülményei között megy végbe, nem két különböző gazdasági szektor alapján, hanem az egységes szocialista gazdasági rendszer alapján, a termelőerők és a termelési viszonyok teljes összhangja alapján. Másodszor a szovjet társadalom fejlődése nem az országon belül dúló éles osztályharc körülményei között zajlik le, hanem új, hatalmas hajtóerők alapján: a szovjet társadalom erkölcsi és politikai egysége, a népek közötti barátság, a szovjet patriotizmus, az egész népet átfogó szocialista munkaverseny, a kritika és önkritika jegyében.

A szovjet állam, amely az egységes és szakadatlanul növekedő szocialista gazdaságra, a fejlődés egyre erősödő új hajtóerőire támaszkodik, fokozatosan gyorsítja a szovjet társadalom haladását a kommunizmus felé.

A szocializmusból a kommunizmusba való átmenet nem jelent kizárólag evolúciós fejlődést. A kommunizmus felé vezető úton a gazdasági élet és a kultúra területén ugrások mennek végbe és fognak a jövőben is végbe menni. Az atomenergiának békés célokra való felhasználása teljes fordulatot idéz elő majd a termelési folyamatokban. A mezővédő erdősávoknak a megvalósítása, amint ezt a Párt és a kormány közismert határozata mondja, "ugrásszerű fejlődést hoz létre a földművelésben és az állattenyésztésben".

Moszkva új újjáépítési tervének összeállításánál Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy feltétlenül tekintetbe kell venni azt a tényt, hogy a tudomány és a technika nem kizárólag evolúciós folyamat útján, hanem egyben ugrásszerűen halad előre. A gazdaság és a kultúra gyors ütemű és ugrásszerű fejlődési jellege következtében országunk megvalósítja azokat a feladatokat, amelyeket Sztálin elvtárs tűzött eléje: Elhagyja a gazdasági téren legfejlettebb kapitalista országokat és tulszárnyalja a külföldi tudomány eredményeit.

A fokozatos átmenet nem jelenti egyben azt, hogy a szovjet társadalom fejlődése a kommunizmus felé minden nehézség nélkül, a fennálló és felmerülő ellentmondások elleni elszánt harc nélkül megy végbe. Sztálin elvtárs kigunyolta azokat, akik azt hiszik, hogy "nyugodtan le lehet rakni a fegyvereket és elmenni szunyókálni a kemencepadkára és várni, hogy az osztály nélküli társadalom majd csak úgy szépen magától eljön."

Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a kommunizmus nemcsak úgy magától jön el, hanem azt ki kell vívni, az egész népnek vállvetett erővel kell építeni, az újnak a régi elemek elleni szakadatlan harcban nem alkuvó harcában. Ez a kommunizmus megvalósításának alapvető törvénye. Ez a törvény jut kifejezésre a kritikában és önkritikában. Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a kommunizmusért vívott harcban elsőrendű feltétel és hatós fegyver a kritika és önkritika nagymérvű kifejlesztése. Ez a szocialista munkaverseny mellett az egész kommunista formáció fejlődésének alapvető törvénye és hajtóereje.

Sztálin elvtárs minden szempontból kikutatta a kommunista társadalom jellemző vonásait, rámutatott megvalósításának konkrét utjaira és az egész szovjet népet naponta harcra vezeti a társadalom ezen felsőbbrendű típusának felépítéséért.

A szovjet nép alkotó munkájában már feltűntek és egyre inkább fejlődnek a jövőbeli társadalom jellegzetes vonásai. Mi a szovjet társada -

lom olyan fejlődési fokán vagyunk, amikor az igazán új, az élenjáró már egybevág a kommunista vonásokkal. Mind világosabb lesz, hogy a kommunizmus a szocializmustól nem alapjában, hanem csak az új társadalom fejlettségi foka és gazdasági érettsége tekintetében különbözik. A kommunizmus egy magasabb fejlettségi fokot képez - mondja Sztálin elvtárs.

Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a kommunizmusban "... nem lesznek magántulajdonban termelési felszerelések és eszközök, hanem társadalmi, kollektív tulajdonban lesznek..."⁸ A kommunizmus két szakaszának egységes gazdasági alapja fejlődésében oda fog vezetni, hogy teljesen eltűnjenek a magántulajdon csökevényei, mint például az egyénileg gazdálkodó parasztok és az önkiszárazók magántulajdona, amely a szocialista gazdaságban mint a kápitalizmus csökevénye még megmaradt. Az egységes gazdasági rendszer végeredményben a fejlett kommunista társadalom időszakában oda vezet, hogy a társadalmi tulajdon két formája egységes egyetemes népi tulajdonná olvad össze. A társadalmi tulajdonnak ez a szakadatlan fejlődése az összes népgazdasági ágazatoknak a következetesen szocialista tulajdon vezető szerepe alapján történő lehető legnagyobb mérvű fejlesztése révén valósul meg.

A gépállomások minden fajtájának fejlesztése, valamint a mezőgazdaság villamosításának megvalósítása a Szovjet Állam hatalmas szervezési, technikai és pénzügyi segítségével, megmutatja, hogy a szocialista társadalom fejlődése azt az igen fontos irányvonalat követi, hogy a szocialista társadalmi tulajdon két formája a kommunista tulajdon egységes formájába olvadjon.

A kommunizmusban, mutat rá Sztálin elvtárs - "... a terv alapján szervezett népgazdaság magasfoku technikára épül úgy az ipar, mint a mezőgazdaság területén..."⁹

A kommunizmusban a termelés anyagi-technikai bázisa mérhetetlenül magasabb fokon áll, mint a szocializmusban. Míg a szocializmusban a munka nagymérvű gépesítésének és a termelés automatizálásának folyamata még csak megkezdődött, addig a kommunizmusban ez gigantikus fejlődést fog elérni. A magasfoku technika alapján elfogjuk érni a termelés teljes automatizálását, az összes gazdasági ágak kemizálását, a villamosítás maximális fejlettségét. Ezem előtt tartjuk Lenin szavait: " A kommunizmus annyi, mint a

⁸ Sztálin, Művei 10. köt. 134. l./oroszul/

⁹ U.o.

Szovjethatalom plusz az egész ország villamosítása." ¹⁰

Sztálin elvtárs a következőképpen fejtette ki ennek a lenini tételnek tartalmát: "... a kommunizmus felé haladáshoz a Szovjethatalomnak villamosítania kell az országot, nagyüzemi termelésre állítva át az egész népgazdaságot..." ¹¹ A nagyüzemi ipari és mezőgazdasági termelésnek a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet során elektromos energián alapuló nagymérvű gépesítésre és automatizációra van szüksége. A villamosítás feltétele viszont a nagyüzemi termelés. Ennélfogva a munka nagymérvű gépesítésén, az összes termelési folyamatok teljes automatizálásán és villamosításán alapuló nagyüzemi termelés képezi a kommunizmus technikai bázisát. A legjobb uton vagyunk már most ahhoz, hogy a kommunizmus ezen technikai bázisát létrehozzuk.

Országunk hatszorosan felülmúlja az USA-t az áramfejlesztő telepkapacitás növelésének és a villamosenergiatermelés fejlődésének ütemében. Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy feltétlenül ilyen ütemben kell fokozni az áramfejlesztőtelepek kapacitását, hogy a villamos-energiatermelés tulszárnyalja az ipar növekedését.

A szovjet technika főfejlődési vonala nemcsak a villamosítás, hanem a munka gépesítése, a termelés automatizálása is és új energiafajták, mint pl. az atomenergia felhasználása.

Amilyen mérvben megvalósul a kommunizmus technikai bázisának létrehozása, olyan ütemben gyorsul meg a fizikai és szellemi munka közötti ellentét felszámolása.

Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy a fizikai és szellemi munka közötti ellentétet csak azáltal lehet megsemmisíteni, ha a munkásosztály kulturális és műszaki színvonalát a mérnökök és technikusok munkájának színvonalára emeljük. Itt² tehát nem a lakosság egyes csoportjairól van szó, hanem a társadalmunk alapját képező osztályokról, a társadalom fő termelőerejéről, az anyagi javak fő termelőiről. Ezért az anyagi termelés folyamatában a tömegek kulturális és műszaki színvonalának felemelése a főfeltétel a fizikai és szellemi munka közötti ellentét megsemmisítéséhez. Már most, a szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenet mai stádiumában is a sztahanovisták, élenjáró munkások és kolhozparasztok ezrei és tizezrei harmonikusan párosítják a fizikai

¹⁰ Lenin, Művei, XXVI. köt. 46. l. /oroszul/.

¹¹ Sztálin, Művei, XI. köt. 339. l.

és szellemi munkát, mint ujitók és alkotók, észszerűsítők és feltalálók lépnek fel, kiválóan birtokában vannak a legújabb élenjáró technikának és a tudományok alapjainak. Szakadatlanul nő azoknak a munkásoknak, mérnököknek és technikusoknak a száma, akik feltalálásokkal és észszerűsítő javaslatokkal hozzájárulnak minden népgazdasági ágazat termelési folyamatainak megjavításához és gyökeres tökéletesítéséhez.

A munkások kulturális- és műszaki színvonalának szakadatlan emelkedése a vállalatok kiépített tankör-hálózatában, a munkásifjuság iskoláiban, a sztahanovista iskolákban, a pártoktatási hálózatban, a főiskolák és technikumok gyári tagozataiban folyik le. Számos iparvállalatunk sajátos tanintézetekké alakult, ahol a munkások százezrei tanulnak anélkül, hogy félbeszakítanák termelőmunkájukat, és közép-és főiskolai képzettséget szereznek.

Jelenleg általában az a helyzet, hogy a munkáosztály és a kolhozparasztság új nemzedékének legnagyobb része középiskolai képzettséggel rendelkezik. Már most elmondhatjuk, hogy a szovjet nép sorában nincs analfabéta. 3-4 éves terv leforgása után, melyeknek folyamán a kommunizmust alapjában felépítjük, országunk lakosságának 18-50 életkor között lévő többsége, tehát az anyagi és szellemi javak termelőinek fő tömege, közép- és főiskolai képzettségű lesz. A szovjet nép minden tekintetben művelt, kulturált, kommunista néppé válik.

A munkásoknak és kolhozparasztoknak a tudomány művelőivel, a technikusokkal és mérnökökkel stb. való együttműködése világos jele annak, hogy meggyorsult a fizikai és szellemi munka közötti határok eltörlése. Fokozatosan az értelmi munka válik a munka vezető főformájává az anyagi termelésben is, mert az egyre fejlődő technika megköveteli a munkásoktól és parasztoktól, hogy elsajátítsák a termelési folyamatok tudományos alapjait. A magasfoku technikán és a tudomány által nyújtott szerteágazó alapokon nyugvó kommunista termelésben is természetesen meg lesz a munkamegosztás, amely számításba veszi a társadalom szükségleteit és minden egyes ipari és mezőgazdasági dolgozó képességeit. De a fizikai és szellemi munka közötti ellentét el fog tűnni.

A szocialista építés gyakorlatát számbavéve Sztálin elvtárs tudományos alapvetést adott a város és a falu közötti ellentét eltörlésének módszereihez. Ez a kommunista építés egyik legelsőrendű feladata. Ezt úgy tudjuk megoldani, ha szakadatlanul fejlesztjük a termelőerőket, ha a mezőgazdasági munkát az ipari munka egyik válfajává tesszük, ha a falu

kulturális- és technikai színvonalát a szocialista város színvonalára emeljük. Már most is az a helyzet áll fenn, hogy kolhozparasztoknak, a szovhozok és gépállomások dolgozóinak nagy része által végzett munka lényegében az ipari munka válfajává vált. A mezőgazdaság további gépesítésével ez a folyamat be fog tetőződni, és akkor végérvényesen eltűnik az ellentét az ipari és falusi gazdálkodás között. Ehhez hozzájárul az, hogy szakadatlanul folyik a tudomány - elsősorban a micsurini biológia - eredményeinek bevezetése a mezőgazdaságba, a mezőgazdaság fejlesztése minden tekintetben, és mindez fokozatosan ahhoz vezet, hogy megszűnik a mezőgazdasági munka idényjellege. Nemcsak egyes falvak, hanem már egész járások falvai alakulnak át tervszerűen ugynevezett "kolhozvárosokká". Az újszerű jelenség itt azonkívül abban is van, hogy olyan esetekben, mikor egész járások falvai alakulnak át városi mintára, szükségessé vált, hogy a falvak egyesülése útján mezővárosokat hozzanak létre, mert ez lehetőséget nyújt arra, hogy észszerűen és termelékenyen használják ki a tudomány és a technika vívmányait.

Igy fokozatosan eltűnik a város és falu közötti határ.

Ugyanakkor a nagyvárosok a kommunizmusban is megtartják vezető szerepüket, mint kulturális és tudományos központok.

A kommunista társadalom gazdasági alapjainak magas színvonala és a város és falu, valamint a fizikai és szellemi munka közötti különbség eltörlése révén teljesen el fognak tűnni az osztálykülönbségek. Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a kommunizmusban nem lesznek osztályok "...hanem ipari és mezőgazdasági dolgozók, akik gazdaságilag mint a dolgozók szabad szövetsége fognak működni..."¹² Kihalnak maguk a fogalmak is: "munkás", "paraszt", "értelmiségi" és csak egy közös fogalom marad meg: dolgozó. Hiszen ez a fogalom már a szocializmusban is egyre jobban bevonul a mindennapi életbe. Így pl. azt mondjuk: a szocialista mezők dolgozóinak munkaverseny. És vajjon ki dolgozik földjeinken? A szovhoz - munkás, a kolhozparaszt, az értelmiségi-agronomus, a traktorvezető.

A munkások, parasztek és értelmiségiek közötti határok elmosódása jelentkezik világosan abban az alapvető tényben, hogy az építés kommunista módszere - a szocialista munkaverseny és legmagasabb formája - a sztahanovista mozgalom társadalmunk minden rétegének közkincsévé lett.

Történelmileg az osztályok lényegesen korábban tűntek fel, mint a nemzetek, és előbb is fognak eltűnni, mint a nemzetek. De míg az oss-

¹² Sztálin, Művei, 10. köt. 134. l. /oroszul/.

tálykülönbségek még egy kommunizmust építő ország keretén belül is megsemmisülhetnek, addig a nemzeti különbségek elhalása, a nemzetek összeolvadása csak a világviszonylatokban folyó kommunista építés feltételei között lehetséges. E felé a távoli jövő felé haladunk és közeledünk a nemzetek nagymérvű felvirágzásán és a közöttük kialakuló nemzetközi kapcsolatok megerősítésén keresztül. Mikor a nemzeti nyelvek az egységes terület, az összes népek gazdasági életének egységes kommunista rendszerre és a formájában és tartalmában egységes kommunista kultúra alapján eléri virágzásuk csúcspontját, akkor kezdenek elhalni, és átadják helyüket egy mindenki számára közös világnyelvnek.

A kommunizmusban a tudomány, a kultúra, a művészet sokkal magasabb fejlődési fokot fognak elérni, mint a szocializmusban. Az ideológiai felépítmények teljesen megszabadulnak a misztikától, idealizmustól, a vallási maszlagoktól, sokkal teljesebb, mélyebb hatást gyakorolnak majd a világra, mint bármikor azelőtt, és korlátlanul haladó fejlődésének eszközzé válnak. A kommunista tudomány vonásait látjuk a micsurini biológia példáján, amely szilárdan a dialektikus materializmusra támaszkodik, és nemcsak hogy helyesen magyarázza meg a természet jelenségeit, hanem át is alakítja azt az egész szovjet társadalom érdekében. A micsurini biológia útján haladnak a szovjet természettudomány többi ágai is, és hatalmas jelentőségük van a kommunizmus anyagi-technikai alapjának létrehozásában.

A termelőerők, a gazdasági élet és kultúra, a tudomány és technika grandiózus és minden irányra kiterjedő fejlődése az anyagi javaknak olyan bőségét fogja létrehozni, a szellemi kultúra olyan mérvű virágzását, hogy a társadalom áttérhet a szocializmus elvéről: mindenkitől képessége szerint, mindenkinek munkája szerint - a kommunizmus elvére: mindenkitől képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint.

Ez azt jelenti, hogy a termelési módszerben a termelőerők, a technika és a lakosság kulturális és technikai színvonala nagymérvű fejlesztése útján létrejött fontos változásokkal szoros kapcsolatban az elosztás módszerében is megfelelő változás megy végbe. Sztálin elvtárs azt mondja: "Csak akkor mondhatjuk, hogy fölépítettük a kommunista társadalmat, ha sikerül megteremteni azt a rendet, amelyben az emberek a társadalomtól nem munkájuk mennyisége és minősége arányában részesednek, hanem szükségleteik szerint."¹³

¹³ Sztálin, Beszélgetés a "Scripps-Howard-Newspapers" ujságtröszt elnökével, Roy Howarddal. Moszkva 1939. 12. 1. /oroszul/.

A kommunizmus elvének megvalósítása a kommunista öntudat fejlődésével van szoros összefüggésben. Az emberek annyira hozzá lesznek szokva a közösségi élet alapvető szabályainak betartásához, hogy önként fognak dolgozni képességeik szerint.

Bár azonos munkakötelezettség a sajátja mind a szocializmusnak, mind a kommunizmusnak, ezt mégis különbözőképpen valósítják meg a kommunista társadalom két szakaszában. Míg a szocializmusban az egyenlő munkakötelezettséget a munka és a fogyasztás mérve felett gyakorolt állami ellenőrzéssel, jogi normákkal valósítják meg, addig a kommunizmusban ezt a kötelezettséget önkéntesen hajtják végre, mint elsőrendű életszükségletet. A kommunista munkának ez a vonása folytonosan bontakozik ki a leggyőzhetetlen sztahanovista mozgalomból, amely a munkások és kolhozparaszttok jelentékeny részét ragadta magával. A szovjet embereknél fokozatosan általános vonássá válik a lelkes munka, mint az alkotó képességek megjelenési formája. Országunk haladó emberei belső eszmei meggyőződésből, alkotó módon viszonyulnak a munkához, melyet a társadalom iránti megtisztelő feladatuknak és elsőrendű kötelezettségüknek tekintenek.

A kommunizmusba való átmenet rendkívül magas munkatermelékenységet követel meg. Lenin kifejtette Marxnak ezt a tanítását és rámutatott arra, hogy "mindent összegezve a munka termelékenysége az, ami a legfontosabb és legfőbb az új társadalmi rendszer győzelméhez." Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a munka termelékenységének fokozása nélkül gondolni sem lehet a termékek és bármely fajta fogyasztási javak bőségére, és hogy "...kizárólag /ezáltal/ érhetjük el a munka termelékenységének azt a magasabb fokát, amely a szocializmusból a kommunizmusba való átmenethez...szükséges."¹⁴ Sztálin elvtárs kihangsúlyozta ezt a tételt és rámutatott arra, hogy minél magasabb lesz nálunk a munka termelékenysége, annál hamarabb valósíthatjuk meg a szocializmusból a kommunizmusba való átmenetet, mert a munka termelékenysége az első és legfőbb feltétel a kommunizmus felé való haladásban.

Lenin azt mondja, hogy a kommunizmus annyi, mint az élenjáró technikát alkalmazó, egyesült, öntudatos, önkéntes dolgozók magasabb munkateljesítménye. Az ipar és a mezőgazdaság élenjárói - a Szocialista Munkások Hősei - már most megteremtik a kommunista munkatermelékenység csíráit. Pártunk, a kormány és személyesen Sztálin elvtárs minden módon támogatják az ipar, a mezőgazdaság és a kultúra élenjáróit, jutalmazták

¹⁴ Sztálin, A leninizmus kérdései. 588.l.

őket, és ezzel egyidejűleg a dolgozók egész tömegét az ország élenjáró embereinek színvonalára emelik fel. Sztálin elvtárs bölcs irányítása és a kommunizmus minden új sarjáról, a kommunizmus építőiről való atyai gondoskodása következtében szakadatlanul nő az élmunkások, ujitók, a Szocialista Munka-Hősök, a Sztálin-díjasok sztálini serege, akik megvalósítják a munka kommunista termelékenységét.

Az ipar, a mezőgazdaság további fejlődése, a természet gyökeres átalakítására irányuló sztálini terv teljesítése biztosítja a termékek bőségének megteremtését az országban, ami feltétlenül szükséges a kommunista elosztási elv bevezetéséhez.

Mivel a kommunizmus most már nem a távoli jövő kérdése, tehát az elosztás kommunista elvére való fokozatos áttérés módjainak elméleti kérdése egyre aktuálisabb érdekűvé válik. Erre a kérdésre Sztálin elvtárs munkáiban találjuk meg az elvi feleletet.

A szovjet társadalom fejlődésének legfontosabb törvényszerűsége a kommunizmus felé való haladás útján az, hogy a kulturális és technikai tekintetben kifejlődött szovjet emberek, akik mind többet adtak a társadalomnak, az államnak, és mind többet kaptak tőle, a termékbőség szakadatlan növekedése és az árak rendszeres csökkentése révén lehetőséget nyernek arra, hogy fokozatosan mind teljesebben elégíthessék ki egyre növekvő anyagi és szellemi szükségleteiket.

- - -

A szocializmus és a kommunizmus győzelme a 20. század érett szükség-szerűsége. Az új társadalmi rendszer keletkezése és fejlődése és a kommunizmus teljes győzelme óriási léptekkel halad Sztálin elvtárs lángeszű irányítása révén. A sztálini lángelme, a sztálini bölcsesség, a sztálini akarat, ezek azok a hatalmas, gigantikus erők, melyek a tömegeket mozgósítják, a világot átalakítják.

A világ összes népei Sztálin elvtárstól és a szovjet néptől tanulják és fogják továbbra is tanulni a kommunizmus építésének elméletét és tapasztalatait. Sztálin elvtárs műveiből a kommunizmus megvalósításáért folytatott mai harcunk minden életbevágóan fontos kérdésére választ kapunk.⁺

⁺ Megjelent az Izvesztyija Akademii Nauk SzSzsZr. Szerija isztorii i filozofii 1950. 3. számában.

Glezerman G.: A marxizmus-leninizmus az alapról és a felépítményről.

I.V.Sztálin "Marxizmus és a nyelvtudomány" c. zseniális munkája nagy hozzájárulás nemcsak a nyelvtudományhoz, hanem a marxizmus-leninizmus egészének elméletéhez is. I.V.Sztálin teremtő módon oldotta meg a materialista nyelvtudomány alapvető kérdéseit, mélyreható fordulatot idézett elő a szovjet nyelvtudományban és továbbfejlesztette a dialektikus és történelmi materializmust.

A történelmi materializmusnak azok közé az alapvető elméleti problémái közé, amelyeket I.V.Sztálin munkáiban továbbfejlesztett, tartozik elsősorban az alap és a felépítmény problémája. Amíg ezt a problémát a tudományos kommunizmus alapvetői nem oldották meg materialista alapon, amíg a marxizmus a társadalmi viszonyok végtelen hálózatából nem emelte ki a gazdasági viszonyokat emberek közötti alapvető és elsődleges viszonyként, addig nem lehetett felfedni a társadalmi élet törvényszerűségeit, s nem lehetett a társadalom történetének tanulmányozását tudományáá fejleszteni. Lenin "Kik azok a ,népbarátok' és hogyan hadakoznak a szociáldemokraták ellen?" c. munkájában rámutatott arra, hogy a materializmus tana a történetre való alkalmazásában bizonyos mértékig annak a kérdésnek a megoldása, amely "a társadalmi élet különböző oldalainak összefüggésére és arra vonatkozik, hogy az ideológiai társadalmi viszonyok felépítményként az anyagi viszonyokon nyugszanak ..." ¹

Amikor a történelmi materializmus a politikai, jogi és egyéb nézeteiket, valamint az ezeknek megfelelő intézményeket mint a gazdasági alapon felépülő felépítményt tekinti, a proletariátus pártját a társadalom forradalmi átalakítása utjainak és eszközeinek világos megértésével fegyverzi fel. A történelmi materializmus arra tanítja a proletariátust, hogy meg kell szerezni a politikai hatalmat a magát túlélő kapitalista rendszernek egész politikai és ideológiai felépítményével együtt való erőszakos eltávolítása céljából.

A Szovjetunióban Lenin-Sztálin pártjának vezetése alatt végbement győzelmes szocialista forradalom eredményeképpen ez a történelmi feladat megoldódott. Megtörtént az összes társadalmi viszonyok gyökeres átalakítása, megszűnt a régi kapitalista alap és felépítménye s egy új szocialista alap jött létre ennek megfelelő felépítménnyel.

A történelemben addig még soha sem látott hatalmas társadalmi átalakulás, az országunkban megvalósított átalakulás tapasztalatát általá -

¹ Lenin: Válogatott művek. I. Budapest 1949. 133. l.

nosítva, I.V.Sztálin továbbfejlesztette a történelmi materializmusnak az alapról és felépítményről szóló tétéleit s új tartalommal gazdagította azokat. Az, amit ezzel a kérdéssel kapcsolatban I.V.Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. munkájában találunk, az koncentrált, elméleti kifejezése a Bolsevik Párt hatalmas gyakorlati tapasztalatának, amelyet az emberi társadalomnak a kommunizmus elvén alapuló átalakításáért folytatott harcban szerzett.

- - -

"Marxizmus és nyelvtudomány" c.munkájában I.V.Sztálin mindenekelőtt konkretizálja a gazdasági alap meghatározását és ennek a termeléshez való viszonyát.

Marx meghatározása szerint, amelyet "A politikai gazdaságtan bírálatához" c.munkája előszavában adott, a társadalom reális alapja a termelési viszonyok összessége.

"Életük társadalmi termelésében, - mondja Marx, - az emberek meghatározott, szükségszerű, saját akaratuktól független viszonyokba, termelési viszonyokba lépnek egymással, amelyek anyagi termelőerők meghatározott fejlődési fokának felelnek meg. E termelési viszonyok összessége alkotja a társadalom gazdasági szerkezetét, azt a reális alapot, melyen egy jogi és politikai felépítmény emelkedik, s amelynek a társadalmi tudat meghatározott formái felelnek meg. Az anyagi élet termelési módja határozza meg általában az élet társadalmi, politikai és szellemi folyamatát." /Marx-Engels, Válogatott művek. Szikra. 1949. I.k. 339-340 l./

I.V.Sztálin Marxnak ezekből a megállapításaiból indul ki, amikor az alapnak igen pontos és rövid meghatározását adja: "Az alap: a társadalom gazdasági rendje, a társadalom fejlődésének adott szakaszában". /Marxizmus és nyelvtudomány. Szikra, 1950. 6 l./

A sztálini meghatározás hangsúlyozza az alap történetileg változó jellegét: alapon nem a társadalom gazdasági rendjét kell érteni általában, hanem a fejlődés adott szakaszában lévő társadalomnak gazdasági rendjét. Az egyik társadalmi rendnek, az egyik társadalmi-gazdasági formációnak egy másik által való leváltása mindenek előtt az alap gyökeres megváltozását, a régi alap felszámolását és egy új alap létrejöttét feltételezi.

De mi a társadalom gazdasági rendje? A gazdasági rendet meghatározni annyit jelent, hogy jellemezzük a társadalomban uralkodó gazdasági rendszert. Az összes gazdasági rendszereket viszont az emberek társadalmi termelési viszonyainak, azaz gazdasági viszonyainak bizonyos típusa jel-

lemzi. A termelési viszonyok típusának⁸² meghatározásában döntő jelentősége van a termelési eszközök tulajdona kérdésének. Mint azt I.V.Sztálin tanítja, a termelési viszonyok állapota mindig a következő kérdésekre felel: kinek a birtokában vannak a termelési eszközök? Az egész társadalom, vagy egyes személyek, csoportok, osztályok birtokolják-e azt, amelyek más személyek, csoportok és osztályok kizsákmányolására használják fel azokat?

A Szovjetunió Alkotmányának 4.§-a, amely alkotmány országunk gazdasági rendjének átalakítása terén elért hatalmas sikereket tükrözi, a marxizmus-leninizmusnak a társadalom gazdasági rendjéről szóló tanításnak megfelelően jött létre. "A SzSzkSz gazdasági alapját a gazdaság szocialista rendszere és a munka - és termelőeszközök szocialista tulajdona alkotják, amelyek annak eredményeképpen szilárdultak meg, hogy a gazdaság kapitalista rendszerét felszámolták, a munka - és termelőeszközök magántulajdonát megszüntették és az ember ember által való kizsákmányolásának végét vetették."

I.V.Sztálin "A dialektikus és történelmi materializmusról" írt klasszikus munkájában rámutatott arra, hogy amilyen a társadalom termelési módja, olyan alapjában véve a társadalom is, olyanok eszméi és elméletei, politikai nézetei és intézményei. Ebben a munkában rámutatott arra, hogy a társadalom fizionomiáját, a társadalmi rend jellegét, a társadalomnak az egyik rendből a másik rendbe való fejlődését meghatározó döntő erő az anyagi javak termelési módja, amely felöleli mind a társadalom termelőerőit, mind az emberek termelési viszonyait. A termelési módnak ez a két oldala egységet alkot, mint a termelés anyagi tartalma és társadalmi formája.

A termelési mód fejlődésének kérdését vizsgálva I.V.Sztálin a továbbiakban felfedte annak belső mechanikáját, megvilágosította a termelőerők és a termelési viszonyok változása közötti kölcsönös viszonyt, kapcsolatot. A termelőerők a termelés legmozgékonyabb és legforradalmibb elemét alkotják; mindig ezekkel kezdődik a termelés megváltozása. Minthogy a termelési viszonyok elmaradnak a termelőerők fejlődése mögött, ez utóbbiak megváltozása és fejlődése a szocializmust megelőző valamennyi társadalmi formációban mindig az új termelőerők és a régi termelési viszonyok közötti ellentmondáshoz vezet. Ezt az ellentmondást a régi termelési viszonyok felszámolása és az új termelési viszonyok megszilárdítása számolja fel.

I.V.Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. munkájában tovább-

fejlesztette" „ A dialektikus és történelmi materializmusról" c. munkájában megfogalmazott tételüket. Amikor a nyelv specifikus természetének és funkciójának magyarázatával kapcsolatban az alap és a felépítmény kölcsönviszonyának kérdését vizsgálja, I.V. Sztálin konkrétan kimutatta azt, hogy a társadalom alapja a társadalom gazdasági rendje, amelyet el kell választani a termeléstől.

I. V. Sztálin rámutatott arra, és különösen hangsúlyozta, hogy a termelési folyamatban végbemenő változások /pl. a termelőeszközök tökéletese-
dése, termelési tapasztalatok szerzése és az embereknek a munkához való hozzá szokása stb. nem tükröződik vissza azonnal a termelési viszonyok, a társadalom gazdasági rendjének állapotán. A termelésben mutatkozó változások korábban mennek végbe az alap megváltozásánál, de felhalmozódva előbb vagy utóbb keresztültörnek és az alap megváltozásában tükröződnek vissza. Az alapban létrejövő változások viszont megfelelő változásokat hívnak létre a felépítményben. Így jön létre a törvényszerű kapcsolat a termelés megváltozásától az alapig, s az alaptól a felépítményig.

Az alap és a termelés közötti különbségek tisztázása nagyjelentőségű a forradalmi gyakorlat számára, mert megmutatja a proletariátus pártjának, hogy mit kell átvennie és mit kell megsemmisítenie a proletariátusnak a termelés területén a kapitalizmusnak a szocializmus által történő forradalmi leváltása esetén.

A proletariátus, amikor forradalmi úton felszámolja a kapitalizmust, a kapitalista gazdasági rendszert, természetesen nem semmisíti meg a kapitalizmus idején létrehozott anyagi termelő erőket. Az I.V. Sztálin által adott megkülönböztetés az alap és a termelés között tehát a marxizmus valamennyi leegyszerűsítője és vulgarizátora ellen, a társadalommal kapcsolatos primitív anarchista nézet ellen irányul. "Voltak nálunk egyidőben olyan "marxisták", akik azt állították, hogy az országunkban az Októberi Forradalom után megmaradt vasutak burzsoá jellegűek, hogy hozzánk, marxistákhoz, nem méltó használni őket, hogy fel kell szaggatni őket és új "proletár" vasutakat kell építeni. Ezek a "marxisták" ezért a "troglodita" /barlanglakó/ csufnevet kapták..." /Marxizmus és nyelvtudomány. Szikra, 1950. 18. l./ Amint I.V. Sztálin arra rámutatott, a társadalom ilyen primitív, anarchisztikus szemléletének semmi köze sincs a marxizmushoz: az alapnak a termeléssel való azonosítása azonban éppen ilyen primitív anarchisztikus nézetekhez vezet, amelyek a kapitalizmus idején létrehozott egész technikának az elvetését kívánják. Szemben ezeknek a vulgarizátorok-

nak és leegyszerűsítőknak a nézeteivel, Sztálin elvtárs hangsúlyozta, hogy a termelőeszközök, a gépek kiszolgálhatják mind a kapitalista, mind a szocialista rendszert. Csak a Don Quijote-ok tűzhetik ki célul az új társadalmi rendszerhez való áttérés alkalmával a termelőeszközök megsemmisítésének és felszámolásának feladatát.

Másképpen áll a dolog a termelő mód másik oldalával, az emberek termelési viszonyaival. Ezeket a viszonyokat felszámolják, megsemmisítik az új termelőmódra való áttérés esetén és a társadalomnak ezt meg is kell tennie, hogy biztosítsa a termelők további fejlesztésének feltételeit. Napjainkban a magukat túlélő kapitalista termelési viszonyok felszámolása a civilizáció össze eredményeinek megmentése érdekében feltétlenül szükséges. A társadalom a kifejlődött termelőket csakis akkor tudja megmenteni és továbbfejleszteni, ha felszámolja a magát túlélő kapitalista rendszert, amely a válságok idején felhalmozott anyagi értékek rendszeres megsemmisítéséhez, állandó munkanélküliséghez, a dolgozók egyre nagyobb mértékű elszegényedéséhez, pusztító, embertelen háborukhoz vezet. A kapitalista rendszer felszámolása, amint azt a Szovjetunió, a győztes szocializmus országa, valamint a szocializmust sikeresen építő népi demokratikus országok példája mutatja, határtalan teret nyit a termelők fejlődése számára.

- - -

I.V. Sztálin. "Marxizmus és nyelvtudomány" c. munkájában továbbfejleszti a felépítmény marxista értelmezését, klasszikus meghatározását adja a felépítménynek, ennek fejlődési törvényeinek, valamint a társadalmi életben játszott funkcióinak.

"A felépítmény: a társadalom politikai, jogi, vallási, művészeti és filozófiai nézetei és az ezeknek megfelelő politikai, jogi és egyéb intézmények." /Marxizmus és nyelvtudomány. 6. l./

Az alap a társadalmat gazdaságilag szolgálja ki. A felépítmény pedig "politikai, jogi, esztétikai és más eszmékkel szolgálja a társadalmat és létrehozza a társadalom számára a megfelelő politikai, jogi és egyéb intézményeket." /Marxizmus és nyelvtudomány. 33-34. l./ Ez adja az alap és a felépítmény specifikus vonásait, tanítja Sztálin elvtárs.

A társadalmi eszmék és nézetek - politikai, jogi, vallási, művészi, filozófiai stb. nézetek, - adják a társadalom ideológiai felépítményét. Az osztálytársadalomban ezek egy bizonyos osztály érdekeit fejezik ki. A reakciós eszmék a társadalom magukat túlélő erőinek érdekeit szolgál-

Ják, ezek uralmát erősítik, míg a haladó eszmék a társadalom élenjáró erőinek érdekeit szolgálják és megkönnyítik győzelmüket. Az élenjáró társadalmi eszmékben és elméletekben a társadalom materiális élete fejlődésének megérett feladatai tükröződnek vissza: ezek éppen amiatt keletkeznek, mondja Sztálin elvtárs, mert szervező, mozgósító és átalakító munkája nélkül lehetetlen ezeknek a megérett feladatoknak a megoldása.

Hasonló szerepet játszanak a társadalomfejlődésben a politikai intézmények is /hatalmi szervek, az államapparátus/, amelyek a politikai felépítményt alkotják, továbbá a jogi intézmények, amelyek megerősítik a fennálló jogrendszert és a jogi felépítményt alkotják. "A politikai intézmények gazdasági alapon emelkedő felépítmények, - emelte ki V.I. Lenin. Látjuk például, hogy a modern európai államok különféle politikai formái arra szolgálnak, hogy megszilárdítsák a burzsoázia uralmát a proletariátus felett." /Lenin, Válogatott művek. Szikra. 1949. I. 67.1./ Azzal a burzsoá állammal folytatott harcban, amely erősíti a kapitalista rendet és a dolgozók legkegyetlenebb elnyomásának apparátusát képviseli, a forradalmi proletariátus megteremti saját politikai szervezeteit, amelyek a kapitalista rend megdöntésére irányulnak. Ez a szervezet a politikai párt, a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája, valamint a forradalmi-harcí szervezetek, amelyek a nyílt forradalmi fellépés idején szükségesek. A cárizmus és a kapitalizmus ellen folytatott harcban születtek meg Oroszországban a Szovjetek, amelyek később, amikor a proletariátus megszervezte a hatalmat, a Szovjetunió politikai alapjává váltak.

Amikor Sztálin elvtárs a felépítmény specifikus természetét elemzi, megjegyzi, hogy a politikai, jogi és egyéb intézmények a társadalom politikai, jogi és egyéb nézeteinek megfelelően épülnek fel. Ezzel Sztálin elvtárs hangsúlyozza az osztályok ideológiájának jelentőségét a politikai és jogi intézmények megteremtésénél, hangsúlyozza az emberek tudatos tevékenységének jelentőségét a felépítményhez tartozó ideológiai társadalmi viszonyok létrehozásánál. Ebben mutatkozik meg az alapvető különbség az alap és a felépítmény között.

Amikor Lenin megjegyzi, hogy a marxizmus a társadalmi viszonyokat anyagi és ideológiai viszonyokra osztja, hangsúlyozza, hogy az utóbbiak csupán felépítményt alkotnak az előzőkön. Az anyagi viszonyok a termelés folyamán alakulnak ki és az emberek tudatától és akaratától függetlenül léteznek; az ideológiai viszonyok azonban a materiális viszonyok termékei. Sztálin elvtárs Leninnek ezt a megállapítását fejleszti tovább a felépít-

ményről adott meghatározásában.

Az emberek közötti politikai, jogi és egyéb viszonyok, amelyek a felépítmény szférájában foglalnak helyet, mindig egy meghatározott osztály által jönnek létre, s megfelelnek az adott gazdasági alapon létrejött eszméknek és nézeteknek, amelyek ennek az osztálynak az érdekeit fejezik ki. Így pl. a 18. század végén, a francia burzsoá forradalom alatt létrehozott intézmények a burzsoá felvilágosítók eszméinek, a jakobinus diktatura idején pedig Rousseau eszméinek nyomát viselik magukon, amelyek már néhány évtizeddel a forradalom előtt megformulázásra találtak.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom által Oroszországban létrehozott politikai intézményeket a munkáosztály teremtette a Bolsevikok Pártjának vezetése alatt, a tudományos kommunizmus, a marxizmus-leninizmus eszméinek megfelelően. A marxizmus-leninizmus eltérőleg az össze előtte felmerült élenjáró eszméktől, mint egyetlen tudományos elmélet, világosan utat mutatott a proletariátusnak és tudományosan megalapozott programot adott számára a társadalom forradalmi átalakítása céljából. Érthető tehát, milyen hatalmas jelentősége van a győztes proletariátus által létrehozott új politikai felépítmény megteremtése és megerősítése szempontjából a marxizmus-leninizmus politikai eszméinek. A Szovjet Állam kiépítése országunkban elképzelhetetlen lett volna, ha Lenin nem találta volna fel a Szovjeteket, amelyek a proletárdiktatura korszakában legcélszerűbb formái a társadalom politikai szervezetének. Amint arra I.V. Sztálin rámutatott, ezek nélkül a zseniális felfedezések nélkül a Párt csak a homályban tapogatózott volna, a Szovjetek dezorganizálódtak volna és nálunk nem lenne ma szovjet hatalom. Azok az új eszmék, amelyek a társadalom anyagi élete fejlődésének megérett szükségleteit fejezik ki, rendszerint megelőzik az új politikai intézmények létrehozását. Az ezeknek az eszméknek megfelelően létrehozott politikai intézmények, az új politikai hatalom arra szolgál, hogy erővel távolítsák el a régi termelési viszonyokat. Így azután a társadalmi forradalmak korszakaiban, amikor megtörténik a magát túlélő rendszer felszámolása, a fejlődés ösztönös folyamata átadja helyét az emberek tudatos tevékenységének. Éppen az ilyen korszakokban, - tanítja Lenin, - mutatkozik meg a lehető legnagyobb erővel az egyes osztályok közvetlen szerepe a társadalmi élet formáinak meghatározásában, ekkor jönnek létre a politikai "felépít-

mény" alapjai, mely felépítmény azután hosszú ideig tartja magát a megújult termelési viszonyok alapján." /Lenin, Művei, 13. k. 22. l. oroszul/. Azok a politikai, jogi és egyéb intézmények, amelyek a forradalom következtében jöttek létre, nem csupán a gazdasági alapra gyakorolnak erős hatást, hanem az ideológia felépítmény fejlődésére is. Lehetővé teszik az uralmát megszilárdító osztály eszméinek elterjedését és a társadalom uralgó eszméivé teszik azokat.

A SzK/b/P XVIII. Kongresszusán tartott beszámolójában, valamint "A dialektikus és történelmi materializmusról" továbbá "Marxizmus és nyelvtudomány" s egyéb munkáiban I.V. Sztálin különösen erősen hangsúlyozta a politikai intézményeknek a társadalom életére gyakorolt hatását. I.V.Sztálinnak az a tanítása, hogy a felépítmény legfontosabb részét a politikai intézmények alkotják, a történelmi materializmus elméletének további fejlesztését jelenti és általánosítja a proletariátusnak az imperializmus korában folytatott osztályharcának gazdag tapasztalait.

Az imperializmus kora az államapparátus erős megnövekedését, a katonai intézmények és a militarizmus megerősödését és az összes kapitalista országokban a proletariátus elleni megtorló intézkedések megerősödését hozta magával. A tőkés államok államapparátusuk, valamint kémszolgálatuk útján nemcsak saját országuk dolgozóit nyomják el, hanem aknamunkát folytatnak a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ellen is.

Ilyen körülmények között, amint azt Sztálin elvtárs kimutatta, különösen veszélyes a burzsoá államok mechanizmusa erejének és jelentőségének, valamint kémszervezetüknek alábecsülése. De még ennél is veszélyesebb a mi szocialista államunk és hirszolgálati szerveink szerepének és jelentőségének lebecsülése.

A szocialista építés tapasztalata a Szovjetunióban a kapitalista környezet feltételei között megmutatta, hogy milyen mérhetetlen nagy a Szovjet Állam, mint a kommunizmusért folytatott harc eszközeinek jelentősége. Ez a tapasztalat arra készítetett bennünket, hogy kijavítsuk és pontosabbá tegyük a marxisták néhány korábbi elképzelését az államhatalom mechanizmusával kapcsolatban a proletárdiktatura idején. Ezek közé a nézetek közé tartozik az is, amely szerint az állandó hadsereget szocialista miliciával lehet helyettesíteni, és az a másik, amely szerint a proletariátus számára elegendő a legegyszerűbb szervezet a kizsákmányolók ellenállásának elnyomására. Lenin és Sztálin, továbbfejlesztve a szocialista állam elméletét, rámutattak annak szükségességére, hogy a proletárdiktaturának hatalmas

hadsereggel és elég erős és központosított államapparátussal kell rendelkeznie. Az ő vezetésük alatt ez a szervezet létre is jött.

A szocializmus építésének a tapasztalatát a Szovjetunióban általánossítva, I.V. Sztálin rámutatott arra, hogy "a szovjet marxisták a mi körünkben kialakult világhelyzet tanulmányozása alapján arra a következtetésre jutottak, hogy amikor a kapitalista környezet még fennáll, amikor a szocialista forradalom csupán egy országban győzött, a többi országban pedig a kapitalizmus uralkodik, a győztes forradalom országának nem gyengítenie, hanem mindenképpen erősítenie kell államát, az állami szerveket, a felderítő szerveket, a hadsereget, ha ez az ország nem akarja, hogy a kapitalista környezet szétszazza." /Sztálin, Válasz az elvtársaknak. Melléklet a Marxizmus-Leninizmus Kis Könyvtára 63. számához. Marxizmus és nyelvtudomány Szikra. 1950. 6.1./ I.V. Sztálin véget vet annak, hogy a Szovjet Állam mechanizmusának, hadseregének, felderítő szolgálatának, közigazgatási szerveinek stb. - szerepét és jelentőségét alábecsüljük, és teljes egészében felfedte az új politikai intézmények jelentőségét a szovjet társadalom fejlődésében.

- - -

"Marxizmus és nyelvtudomány" c. munkájában I.V. Sztálin sokoldalúan kielemezte az alap és a felépítmény közti kölcsönös viszonyt. A nyelvnek és a felépítménynek különbségét megvilágítva, Sztálin elvtárs négy igen fontos tételt fogalmazott meg, amelyekben kifejezésre kerültek az alap és a felépítmény specifikus vonásai dialektikus kölcsönhatásukban.

1 Sztálin elvtárs hangsúlyozza, hogy minden alapnak meg van a neki megfelelő felépítménye. A kapitalista társadalom felépítménye különbözik a feudális és a rabszolgaszolgálatos társadalom felépítményétől. A szocialista társadalom felépítménye gyökeresen különbözik az összes antagonisztikus formációk felépítményétől.

2 "Ha megváltozik és megszűnik az alap, akkor nyomában megváltozik és megszűnik a felépítménye, ha új alap jön létre, nyomában létrejön a neki megfelelő felépítmény." / Marxizmus és nyelvtudomány. 6.1./

Ezek szerint tehát a felépítményben végbemenő változások a gazdasági alaphoz végbement változások után és ezeknek megfelelően mennek végbe. Annak oka, hogy az egyik társadalmi-gazdasági formát leváltja a másik, teljesen a társadalom anyagi életének feltételeiben, termelési módjában rejlik. A gazdasági alap megváltozásával,

amint azt már Marx megállapította, több-kevesebb gyorsasággal az egész hatalmas felépítményben is fordulat áll be.

A felépítményben végbemenő változások az alapváltóságainak meghatározó hatása alatt mennek végbe. Ezt nemcsak az emberiség történetében egymást váltó társadalmi-gazdasági formációk példája bizonyítja, hanem az egyes formációk különféle fejlődési fázisainak és fokainak megváltozása is. Így pl. Lenin rámutatott arra, hogy a klasszikus kapitalizmusnak a 19. és 20. század fordulóján az imperializmusba való átmenete a kapitalizmus politikai felépítményében is megfelelő változásokat hozott magával. "Az új gazdaságon, a monopolkapitalizmuson /az imperializmus-monopolkapitaliz. / nyugvó politikai felépítményt a demokráciától a politikai reakcióhoz való fordulat jelenti. A szabad versenynek a demokrácia felel meg. A monopóliumoknak a politikai reakció felel meg." /Lenin, Művei 23.k. 31. l. oroszul./ Lenin már "Állam és forradalom" c. könyvében hangsúlyozta, hogy az összes imperialista államok, köztük az u.n. "demokratikus", parlamentáris Anglia és az USA is, teljes mértékig elmerültek a militarizmus és a szörnyű mértékben kifejlődött katonai - bürokratikus és rendőri intézmények szennyes és véres mocsarában, amelyek mindent alávetnek maguknak, amelyek mindent elnyomnak. A kapitalizmus általános válságának kora a politikai reakcióhoz való, Lenin által kiemelt fordulás további elmélyülését vonta maga után. A reakciós burzsoázia, lemondva még a megnyirbált burzsoá demokráciáról is, számos országban /eleinte Itáliában, Németországban, Japánban, jelenleg pedig az USA-ban, Angliában, Franciaországban és az agresszív imperialista blokk egyéb országaiban/ terrorista-fasiszta diktaturát igyekszik megvalósítani. A jobboldali szocialisták, a reakciós szakszervezeti bürokraták pedig, akik bomlasztják a munkásosztályt, aláássák erőt és egységét, elősegítik a burzsoá állam fasizálódását, s ők maguk beleilleszkednek abba. A fináncstőke legreakciósabb, legsovinisztább és legimperialistább elemeinek a fasizmusra való törekvése természetesen nem véletlen. A fasizmus az imperializmus terméke, az imperialista reakció elkeseredett kísérlete arra, hogy terror és véres erőszak segítségével megmentse a haldokló és rothadó kapitalista rendet, amelyet az általános válság alapjaiban megrázott. De éppen azért, mivel a kapitalizmus gazdasági eresztékei teljesen megrothadtak, teljesen hiábavalók és reménytelenek azok a kísérletek, amelyek a politikai erőszak módszereivel való megmentésére irányulnak.

A kommunisták pártja által vezetett forradalmi proletariátusnak az a

történeti hivatása, hogy alapjaiig lerombolja az egész kapitalista rendet, felszámolja a kapitalizmusnak mind gazdasági alapját, mind pedig felépítményét és egy új szocialista rendet építsen fel új alappal és új felépítménnyel. Ennek a célnak elérésére azonban, amint azt a marxizmus-leninizmus tanítja, a proletárdiktatura kiharcolása szükséges.

3 Az alap és a felépítmény közti kölcsönhatást jellemezve, Sztálin elvtárs erősen hangsúlyozta a felépítmény aktivitását és osztályjellegét:

"A felépítményt az alap hozza létre, ez azonban egyáltalán nem azt jelenti, hogy a felépítmény csupán visszatükrözi az alapot, hogy passzív, semleges, közömbös magatartást tanúsít alapjának sorsa iránt, az osztályok sorsa, a rend jellege iránt. Ellenkezőleg, miután létrejött, hatalmas cselekvőerővé válik, tevékenyen hozzájárul alapjának kialakulásához, megerősödéséhez, mindent megtesz, hogy segítsen az új rendnek a régi alap és a régi osztályok felszámolásában és megszüntetésében." /Marxizmus és nyelv tudomány. 7.1./

Sztálin elvtársnak ezekben a szavaiban a marxizmus-leninizmusnak az a tétele, amely a felépítménynek az őt létrehozó alapra való visszahatásáról szól, klasszikus formulázásra és további fejlesztésre talál. A vulgáris materializmussal szemben a marxizmus-leninizmus nem tekinti a felépítményt az alap egyszerű, passzív következményének. Élete utolsó éveiben /1890-94 közt írt leveleiben/ már Engelsnek, később pedig különösen Leninnek és Sztálinnak harcolniuk kellett az ellen, hogy az alap meghatározó szerepét vulgáris leegyszerűsítő formában értelmezzék, harcolniuk kellett a történelmi materializmus opportunistá elferdítése ellen, amely azt a vulgáris materializmus színvonalára akarta leszállítani.

Bernstein hívei és követői a nyugateurópai szociáldemokrácia sorában, a "legális marxisták", az "ökonomisták" és mensevikek Oroszországban a marxizmust a katedra-szocializmus szellemében magyarázták, kiölték belőle a forradalmi szellemet. Tagadták a felépítmény aktív szerepét, a marxizmusnak lényegétől teljesen idegen nézetet tulajdonítottak a társadalmi fejlődéssel kapcsolatban, amikor azt végzettszerű, automatikus, előremeghatározott ösztönös folyamatnak tartották. Az "ökonomisták" és mensevikek, az ösztönösség elmélete összes híveinek elméleti alapját az adta meg, hogy lecsökkentették az új eszmék, nézetek, új politikai intézmények szerepét, ellaposították és meghamisították a marxista elméletet. A gyakorlatban az ösztönösség elmélete a munkásosztály forradalmi aktivitá-

sának csökkentésére, az opportunistá passzivitás igazolására és a forradalmi harcra való lemondásra törekedett. Sztálin elvtárs kifejezése szerint ez az elmélet a pártot vegetálásra készítette.

Lenin "Mi a teendő?", valamint Sztálin elvtárs "Röviden a pártelentétekről" c. munkájában az ösztönösség elmélete megsemmisítő kritikát kapott. Lenin és Sztálin kimutatták, milyen hatalmas jelentősége van a munkásmozgalomban a szocialista öntudatnak, a tömegek aktivitásának, tudatosságának és forradalmi energiájának a társadalom forradalmi átalakításának sikere érdekében. Hangsúlyozták, hogy teljes mértékig ki kell használni a haladó eszmék, politikai intézmények nagy erejét és aktív hatásukat a társadalom anyagi életének fejlesztésére. Tudományosan megalapozták a proletariátus forradalmi pártjának azt a hatalmas szerepét, amelyet mint a tömegeket maga után vonó vezér és szervező játszik.

Az ellenséges osztályokra oszló társadalomban a felépítmény aktív szerepe abban jut kifejezésre, hogy egy meghatározott osztályt szolgál. Mint azt I.V. Sztálin kimutatta, az ilyen társadalomban a felépítmény aktivitása elválaszthatatlanul össze van kötve osztályjellegével. A felépítmény nem viselkedhet közönyösen az egymás között harcoló osztályokkal szemben, különben megszűnne felépítmény lenni. Egy osztályt szolgál az ezzel szembenálló ellenséges osztályok kárára. A felépítmény használati jelentősége éppen abban áll, hogy védi az őt megteremtő osztály érdekeit. A felépítmény segít alapjának, hogy kialakuljon és megerősödjék, meggyengítse és felszámolja a régi alapot és a régi osztályokat. A proletárdiktatura hatalmas szerepe, amely a proletárforradalom fegyverét és a kapitalizmus felszámolásának fő mozgatóerejét jelenti, szemléltető igazolása Sztálin elvtárs mély igazságot kimondó és életerős tételeinek.

Hangsúlyozva azt, hogy a felépítmény nem lehet közömbös alapjával szemben, s nem viszonyulhat egyformán valamennyi osztályhoz, Sztálin elvtárs felfedi a jobboldali szocialisták áruló elméletének teljes hamisságát és hazugságát, amely szerint a burzsoá állam osztályok fölötti szervezet és valamennyi állampolgár törekvéseinek kielégítésére szolgál. Az osztálytársadalomban az állam sohasem volt, de nem is lehetett közömbös az osztályokkal szemben. Véres leszámolások a sztrájkolókkal és tüntetőkkel az Egyesült Államokban, Franciaországban, Olaszországban és más országokban, továbbá tankokkal, könnyfakasztó bombákkal és tüzérséggel felszerelt hadsereg bevetése a fegyvertelen munkásokkal szemben, vala-

mint a béke híveinek legkegyetlenebb üldözése, mindez olyan tény, amelyről a sajtó minden nap beszámol és amely méginkább leleplezi a burzsoá állam lényegét, amely a burzsoázia osztályuralmában mutatkozik meg és a dolgozó nép kegyetlen elnyomásának fegyveréül szolgál.

A felépítmény specifikus vonásait az alaphoz való kölcsönhatásukban meghatározva, Sztálin elvtárs megjegyzi továbbá, hogy "a felépítmény annak a korszaknak a terméke, amelynek folyamán az adott gazdasági alap él és működik. Éppen ezért a felépítmény rövidéletű, megszűnik és eltűnik az adott alap megszűnésével és eltűnésével." /Marxizmus és nyelvtudomány. 9.1./ Sztálin elvtársnak ez a tétele nemcsak a felépítmény tör-ténetileg átmeneti jellegét fedi fel, de j e l l e m z i a régi fel-
2 építményről az újra való átmenetet is, hangsúlyozva, hogy ez az átme-
net a régi felépítmény f e l s z á m o l á s a útján megy végbe. Régi alap és a régi felépítmény felszámolása az antagonisztikus társadalmakban csakis erőszakos módon, forradalom útján mehet végbe.

Igy, amikor a régi burzsoá-földesuri Oroszországot jellemezte jobbbágykori maradványaival együtt, Lenin megjegyezte, hogy "a feudális latifundiumok és a személyes függés uralma a megfelelő politikai felépítményt, a fekete-százás földbirtokos uralmát az államban, a lakosság jogfosztottságát... stb. jelentik." /Lenin, A szociáldemokrácia agrárprogramja az 1905-1907-es első orosz forradalomban. Szikra, 1950. 43.1./ Oroszországnak a kapitalizmus útján való fejlődése olyan politikai mozgalmakhoz vezetett, amelyek az autokráciát burzsoá monarchiává akarták átalakítani. Az orosz autokrácia azonban ennek ellenére is lényegében a jobbbágytartó földesurak hatalmának tényleges kifejezője volt. Szemben a liberálisokkal és az előttük hajbókoló mensevikekkel Lenin hangsúlyozta, hogy a jobbbágytartók gazdaságának burzsoá gazdasággá való átalakulása egyáltalán nem szüntette meg ezeknek a fekete-százásoknak közvetlen politikai hatalmát. N. Rozskovot bírálva, Lenin azt írta, hogy ez "elfelejtett 'egy csekélységet', - csak hogy ez a 'csekélység' elválasztja a marxistát a liberálistól. Ez a 'csekélység': a politikai felépítménynek a gazdaság átalakulásához való alkalmazkodási folyamatának bonyolult volta és ugrásszerűsége." /Lenin, Művei. 17. k. 281. l. oroszul./ Ahoz, hogy a régi rend és a régi felépítmény átmenjen az új rendbe és új felépítménybe, forradalomra van szükség.

A szocialista forradalom, amely a történelem folyamán a legmélyebb forradalmi fordulatot jelenti, a régi felépítménynek legkövetkezetesebb

felszámolásához vezet. A győztes proletariátus nem veszi át a régi államgépezetet, ahogyan ezt a régi burzsoázia csinálta, hanem összetöri azt és ujjal helyettesíti. Az orosz proletariátus, amelyet a marxizmus-leninizmus eszméi vezettek, forradalmi bátorsággal és határozottsággal törte össze a régi államgépezetet és egy újat teremtett. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom első hónapjaiban pedig felszámolták a régi burzsoá állam legfőbb szervét, a régi hadsereget. Továbbá szétzúzták a hivatalnokszervezetet, a burzsoá adminisztráció szervezetét, és a burzsoázia kisajátítása útján megsemmisítették a burzsoá gazdasági irányítást, megteremtették a munkásellenőrzést, majd államosították a gyárakat és üzemeket és megszervezték a termelés szocialista irányítását.

Lenin - Sztálin pártjának vezetése alatt hatalmas teremtő munka folyt az új államapparátus kiépítése terén. Megteremtették az új, Vörös Hadsereget, a munkás - paraszt miliciát. Létrehozták az új, szovjet közigazgatási apparátust; a népbiztoságokat, gazdasági szervezeteket stb. A munkások, parasztok és vörös katonák küldötteinek Szovjetjel útján dolgozók tízezreit és százezreit vonták be az államigazgatásba.

"Néhány év alatt megsemmisíteni és ujjal cserélni fel a régi felépítményt lehetséges és szükséges, hogy teret adjunk a társadalom termelőerőinek fejlődésének...", - tanítja Sztálin elvtárs. /Marxizmus és nyelvtudomány. 10.1./ A régi politikai és jogi intézmények felszámolása és újak teremtése nélkül nem jöhetett volna létre és nem szilárdulhatott volna meg országunkban a proletárdiktatura.

A felépítmény fontos sajátossága, tanítja Sztálin elvtárs, az is, hogy "a felépítmény nincs közvetlen kapcsolatban a termeléssel, az ember termelő tevékenységével. Csak közvetve, a gazdasági életen keresztül, az alapon keresztül van kapcsolata a termeléssel. Éppen ezért a felépítmény a termelő erők fejlődésének színvonalában beállott változásokat nem egyszerre és nem közvetlenül, hanem az alapon végbement változások után, a termelésben történt változásokon, az alapon már végbement változásokon keresztül tükrözi.". /Marxizmus és nyelvtudomány. 10-11.1./ I.V. Sztálinnak ez a tétele élével a marxizmus vulgárizálói és leegyszerűsítői ellen irányul, akik a felépítményben végbement változásokat a termelésben történt változások közvetlen visszatükrözéseként akarták bemutatni. Lenin és Sztálin ezekkel a kísérletekkel szemben mindig erős harcot vívtak. Elég visszaemlékeznünk Lenin megjegyzéseire, amelyeket A. Bogdanov tanítványai egyikének, V. Suljatyikovnak "A kapitalizmus igazolása a nyugat-

európai filozófiában" c. könyvére tett. Ennek a könyvnek a szerzője a filozófia egész fejlődését az ujkorban a termelésben végbement változások közvetlen tükröződéseként akarta magyarázni. Azt a tényt sem vette figyelembe, hogy a termelés és az alap az ideológia fejlődésére az osztályharcon keresztül hat. Így pl. a 17. századi angol és a 18. századi francia materializmust Suljatyikov a kapitalista vállalatok belső szerkezetéből vezette le. "Hogy mi a vállalatok belső szerkezete, - írta, azt tudjuk: ez az anyagnak és a mechanikai folyamatoknak a birodalma. Ebből következik, hogy az ember gép és a természet szintén gép." Lenin itt a könyv szélére odairta: "Nem úgy van." Suljatyikovnak a francia materialistákról szóló megállapításaihoz Lenin odairta: "és a papok elleni harcuk? Suljatyikov meghamisította a történelmet." A filozófia történetének ebben az ellaposításában, jegyezte meg Lenin, teljesen megfélekedtek a burzsoáziának a feudalizmus elleni harcáról. /1. "Bolsevik." 1937. évf. 15. sz. 58. l./

Suljatyikov könyvére tett lakonikus megjegyzésével Lenin felfedte azoknak a kísérleteknek teljes tarthatatlanságát, amelyek a filozófia történetét közvetlenül a termelésben végbement változásokból akarják levezetni. Ezek a kísérletek arra vezetnek, hogy nem veszik figyelembe az osztályharcot, amely az ideológia fejlődésének mozgatóereje. Nem véletlen az, hogy Suljatyikov nem vette észre azt a tényezőt, amely feltétele volt a 18. századi élenjáró francia gondolkosók harcra materialista szellemének: az ekkor forradalmi burzsoázia harcát a magát túlélte feudális rendszer ellen, az egyház ellen, Lenin kifejezése szerint "az intézményekben és az eszmékben mutatkozó jobbagység ellen." Franciaországban, amely a kapitalista termelés színvonalát illetőleg a 18. század második felében messze Anglia mögött állott, a materialista filozófia lényegesen magasabb fejlődési fokra jutott. Ez azoknak az igen éles osztályellentéteknek, annak a burzsoázia és a feudális urak között folyó igen éles osztályharcnak közvetlen következménye volt, amely Angliától eltérőleg Franciaországban nem kompromisszummal, hanem a feudalizmusnak forradalmi úton történő megsemmisítésével végződött.

A vulgarizátorok szempontjából, akik a felépítményt a termelés állapotának és a gazdasági fejlődés színvonalának közvetlen tükrözőségeként fogják fel, és akik nem veszik tekintetbe az osztályharc reális menetét, lehetetlen megmagyarázni, hogy a 19. század közepén miért egy olyan gazdaságilag elmaradt országban, mint amilyen Németország

volt, született meg a marxizmus. Azt sem tudják megmagyarázni, hogy miért lett a 20. század elején Oroszország a leninizmus, az egyetemes és az orosz kultúra legnagyobb eredményének bölcsőjévé. Ahogyan arra I. V. Sztálin "A leninizmus alapjairól" o. klasszikus munkájában rámutatott, ennek okait közvetlenül nem a termelőerők fejlődési színvonalában kell keresni, hanem elsősorban abban a tényben, hogy a forradalmi mozgalom központja a 19. század közepén Németországba, a 20. század elején pedig Oroszországba helyeződött át.

A vulgarizáló elméletek leleplezése Lenin és Sztálin által igen aktuális jelentőséget kapott a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme után, amikor a "baloldali" fraszológiaiába öltözött antimarxisták hangosan követelték a múlt kulturális örökségéről való lemondást. Nem lehetett volna biztosítani a szovjet kultúra fejlődését, ha Lenin nem leplezte volna le a bogdanovistákat, a "proletkult" híveit. A szovjet irodalom fejlődése és virágzása elképzelhetetlen lett volna, ha Sztálin nem zúzta volna szét a "rappisták" szüklátókörrű és szektáns álláspontját. Nem lehetett volna biztosítani a szovjet történettudomány fejlődését, ha I. V. Sztálin nem leplezte volna le Pokrovszkij iskolájának "ökonómiai materializmusát"; és nem lehetett volna a szovjet nyelvtudományt a holtpontról elmozdítani N. Marr vulgarizáló elméletének megsemmisítő sztálini kritikája nélkül.

Lenin és Sztálin határozottan szembeszállt mindenkivel, aki el akarta szegényíteni népünk kulturáját, aki ki akarta irtani dicső hagyományait és aki el akarta vetni az elmúlt századok élenjáró gondolkodásának örökségét. A felépítménynek mélyreható sztálini elemzése, amely kimutatja, hogy a felépítmény nem áll közvetlenül összeköttetésben a termeléssel, hanem csak közvetve, halálos csapást mért a marxizmus vulgarizátoraira és leegyszerűsítőire.

A vulgarizálás és a leegyszerűsítés ellen irányulnak I. V. Sztálinnak rendkívül fontos megállapításai az alap és a felépítmény működési területével kapcsolatban is. Amikor szembeszáll a nyelvnek a felépítményhez való sorolásával, I. V. Sztálin megjegyzi, hogy "a felépítmény működési köre szűk és korlátozott", míg "a nyelv működési köre, minthogy a nyelv az emberi tevékenység valamennyi területét átfogja, sokkal szélesebb és sokoldalubb, mint a felépítmény működési köre, mi több, majdnem határtalan." /Marxizmus és nyelvtudomány. 10-11. l./ A nyelv a társadalmat mint az emberek közötti közlés és gondolatcsere eszköze szolgálja ki, "lehetővé teszi az embereknek, hogy megértsék egymást és megszervezzék a közös munkát az emberi tevékenység

minden területén, a termelés területén éppugy, mint a gazdasági viszonyok területén, a politika területén éppugy, mint a kultura területén, a társadalmi életben éppugy, mint a mindennapi életben." /u.o. 36. 1./

I. V. Sztálinnak ezekből a megállapításaiból világossá válik, hogy nem minden társadalmi jelenséget lehet szétoztani az alap és a felépítmény között és olyan társadalmi jelenségek is lehetségesek, mint a nyelv, amelyet nem lehet sem az alap, sem a felépítmény, sem pedig a "közbülső" /az alap és a felépítmény között lévő/ jelenségek osztályába sorolni, mivel ilyen "közbülső" jelenségek nincsenek.

A társadalmi jelenségek szétoztása az alap és a felépítmény között nem kielégítő, nem meríti ki az emberi tevékenység összes szféráját. Amikor alapról és felépítményről beszélünk, akkor az alap által átfogott gazdasági viszonyok területét és a felépítmény által átfogott politikai, jogi, ideológiai viszonyok területét emeljük ki. Más szavakkal, az alap és a felépítmény egymáshoz való kölcsönviszonyukban azt ölelik fel, ami az adott társadalmi rend történeti sajátosságait jellemzi. Ha I.V. Sztálinnak a felépítményről adott meghatározása vezet bennünket, akkor nem sorolhatjuk a felépítményhez azt, ami sok korszak terméke, ami azok közé a társadalmi jelenségek közé tartozik, amelyek a társadalom fennállásának egész ideje alatt működnek, s amelyek nem semmisülnek meg a régi alap felszámolásával, amelyek szolgálhatják a régi és az új alapot, a régi és az új osztályokat egyaránt.

- - -

A szovjet társadalomban az alap és a felépítmény kölcsönviszonya a történelmi materializmusnak Marx, Engels, Lenin és Sztálin által felfedezett általános törvényei alatt áll. Ennek a kölcsönviszonynak azonban megvannak a specifikus vonásai, amelyek a szovjet társadalom különös fejlődési törvényeit tükrözik vissza. Leninnek és Sztálinnak az érdeme az, hogy ezeket a sajátosságokat széleskörűen elemezték és megteremtették a szovjet szocialista társadalom elméletét.

A szovjet rend körülményei közt különös erővel mutatkozik meg a felépítmény aktív szerepe és különös jelentőségre tesz szert az őt megteremtő gazdasági alapra való visszahatása. Ennek oka a szocializmus gazdasági alapjának specifikus természetében, ennek kialakulási és fejlődési sajátásaiban, valamint a felépítmény sajátosságaiban keresendő.

A kapitalista gazdasági rendszertől eltérőleg, amely már az őt megelőző feudális rendszer méhében fejlődött és alakult ki, a szocialista

gazdasági rendszer nem a kapitalizmus méhében született. A kapitalizmus méhében létrejönnek a szocializmus objektív és szubjektív előfeltételei, kifejlődnek az új termelőerők, de a szocialista termelési viszonyok csak a kapitalizmus megdöntése és a proletariátus politikai uralmának megteremtése után alakulnak ki.

A szocializmus másik lényeges sajátossága az, hogy az új, szocialista termelési viszonyok nem ösztönösen, az ember akaratán és tudatán kívül jönnek létre, ahogyan a termelési viszonyok az előző formációkban kialakultak, hanem tudatosan valósulnak meg a proletárdiktatura hatása alatt. Ha a szocializmus materiális előfeltételeit megteremtő termelőerők fejlődése a kapitalizmus méhében ösztönösen is történik, az új termelési viszonyok felépítése a kapitalizmus által már megteremtett materiális alapon, valamint maguknak a termelőerőknek a fejlesztése tudatosan történik azután, hogy a proletariátus kiharcolta a politikai hatalmat. A szocialista gazdasági rendszer nem keletkezhetik és nem fejlődhetik ösztönösen, magától, a forradalmi tömegek aktív, tudatos tevékenysége nélkül.

Ebből következik a pártnak és az államnak különleges szerepe, amelyek a szocialista gazdaság fejlesztésének szervező és irányító erői, és a szovjet társadalom politikai és ideológiai felépítményének különleges szerepe. Az előző államok közül egy sem volt és nem is lehetett az új gazdasági alap tudatos kiépítésének eszköze. Így pl. a burzsoá állam, amely az abszolutizmus megdöntése következtében született, a már kialakult kapitalista termelési viszonyok alapján jött létre. A burzsoá állam csak elősegítette a kapitalista rend végleges győzelmét és csak megtisztította az utat további fejlődése számára, amely ösztönösen megy végbe. A burzsoá állam nem irányíthatja a gazdaság fejlődését, hanem elősegíti a nagykapitalisták meggazdagodását és a kistermelők, a dolgozók tönkretételét.

Egészen más szerepet játszik a szocialista állam, amely a proletárforradalom következményeképpen jött létre. Míg a burzsoá forradalom feladata arra korlátozódott, hogy kezébe vegye az államhatalmat, s összhangba hozza a politikai felépítményt a már meglévő tőkés gazdasággal, addig a proletárforradalomnak az a feladata, hogy megteremtse a proletariátus államhatalmát, s eszközként használja azt fel az új, szocialista gazdaság megteremtésénél.

A proletár állam korábban jön létre, mint a szocializmus gazdasági alapja. Ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy gazdasági előfeltételek nélkül jön világra. A proletárdiktatura a proletárforradalom fegyvere. Mint Sztalin elvtárs tanítja, a forradalomnak meg van a "gazdasági alapja",

amely abban áll, hogy a kapitalista termelési viszonyok nem felelnek meg a termelőerők jellegének. /Ld. "A leninizmus kérdései." Szikra, 1950. 654. l./ A termelés társadalmi jellege és az elsajátítás magánformája közötti ellentmondás a feltétele a szocializmusra való áttérés szükségességének. A proletár állam a forradalom győzelme után azonnal kezébe veszi a gazdasági fejlődés alapvető pozícióit, a népgazdaságnak az olyan irányító állásait, mint a nagyipar, a vasút, a bankok stb. Az állam ezekre a gazdasági alapokra támaszkodva végrehajtja az ország egész gazdaságának szocialista átállítását és a szocialista gazdasági rendszer győzelmére tör.

Annak a lehetőségét, hogy az állam a gazdaság fejlődésére hasson, végső fokon maga a gazdasági helyzet határozza meg. Amíg a szocialista szektor csupán egyike volt a Szovjetunió népgazdasági szektorainak, amíg a mezőgazdaságban a kis árutermelés volt tulsúlyban, a tervezés lehetőségei, az államnak a gazdaság fejlesztésére való hatása bizonyos mértékig korlátozott volt. Abban a mértékben azonban, ahogyan a szocialista gazdaság fejlődött és megerősödött, a Szovjet Állam egyre inkább kezébe ragadta a társadalom gazdasági, kulturális és politikai fejlődésének emelőit. Jelenleg a Szovjet Állam a tulajdonosa a legfontosabb termelőeszközöknek, szervezője a szocialista gazdaságnak és a népgazdaság vezetésének összes fővonalait kezébe tartja. Ez lehetővé teszi számára, hogy tudatosan irányítsa a társadalmi termelés fejlesztését.

A gazdaság ösztönös fejlődéséről a tudatos fejlesztéséhez való átmenet azt jelenti, hogy az ideológiai felépítménynek, valamint az alap fejlesztésében megmutatkozó hatásának jelentősége hatalmas mértékben megnőtt. A szovjet társadalom fejlődésének tempója egyre inkább a tömegek tudatosságának fokától, energiájától és kezdeményezőképességétől függ.

A Szovjet Államnak tudatos hatása társadalmunk materiális életfeltételeire új utakat és lehetőségeket nyitott hazánk számára a gazdaság fellendülése és fejlesztése, az iparosítás, a mezőgazdaság megerősödése terén. Ezek az utak teljesen eltérnek azoktól az utaktól, amelyeken a fő kapitalista országok haladtak és új lehetőségeket teremtettek a társadalom anyagi életének fejlesztése terén megérett feladatok megoldása számára.

Ezt nem tudták és nem akarták megérteni a mensevikek, a II. Internacionálé opportunistái, akiket rabul ejtett az "ösztönösség" elmé-

lete, amely semmivé tette az emberek átalakító, aktív tevékenységének lehetőségét. Így pl., amikor a szocializmus építésének perspektíváját értékelték Oroszországban rendszerint kijelentették, hogy ez az ország még nem érte el a termelőerőknek azt a fokát, amely mellett a szocializmus lehetséges. Oroszország gazdasági elmaradottságát olyan elháríthatatlan akadálnak tekintették, amely kizárta a szocializmusba való átmenetet. Lenin volt az, aki teljes egészében megsemmisítette ezt az áltudományos sémát.

A szovjet nép Lenin és Sztálin tervei nyomán a p o l i t i k a i előfeltételek kiharcolásával kezdett hozzá Oroszország évszázados elmaradottságának felszámolásához, amelyet a burzsoá-földesuri rendszer hagyott rá örökségül. A proletariátus diktatúrája volt a fegyver a régi gazdasági alap felszámolásánál és a szocializmus gazdasági alapjának kiépítésénél.

Lenin és Sztálin többször hangsúlyozták, hogy a szovjet hatalom nem tarthatta volna magát sokáig az elmaradt ipar alapján. Így tehát az ország iparosítása feltétlenül szükséges volt a szocialista gazdaság alapjának megteremtéséhez, a szovjet állami berendezés megszilárdításához. Az iparosítás tette lehetővé annak az ellentétnek a megoldását, amely ugy keletkezett, hogy a világ leghaladóbb politikai hatalma, a szovjet hatalom országunkban rendkívül elmaradt technikai-termelési alapra támaszkodott. Sztálin elvtárs már 1921. márciusában Leninhez intézett híres levelében éles szemmel úgy értékelte a Goelro tervet - a hazánk ipari hatalmának megteremtésére irányuló első tervet - mint abban az időben az egyetlen marxista kísérletet arra, hogy " a gazdaságilag elmaradt Oroszország szovjet felépítménye alá valóban reális és a jelenlegi körülmények között egyedül lehetséges technikai-termelési alapot teremtenek." /Sztálin, Művei. 5.k. 50. oroszul/.

Hála az új politikai felépítmény tudatos ráhatásának a társadalom anyagi életfeltételeinek fejlődésére, hála a bolsevikok pártja és a Szovjet Állam vezetésének, országunk iparosítása principiálisan más volt, mint a fő tőkés országokban. Történetileg a lehető legrövidebb idő alatt és sohasem látott gyors tempóban ment végbe. A szovjet hatalom az iparosítást a nehézipar kifejlesztésével kezdte és így hallatlanul rövid idő, 12-13 év alatt országunkat mezőgazdasági országból ipari országgá változtatta.

A párt és a Szovjet Állam tudatos irányítása biztosította a mezőgazdaság átalakítása igen nehéz feladatának lehető leggyorsabb és legsikeresebb

megoldását is. A szovjet hatalom a kollektivizálás politikájának megvalósítása útján, Sztálin elvtárs kifejezése szerint, megteremtette a szocialista alapot a népgazdaság legnagyobb és legszükségesebb, de ugyanakkor legjobban elmaradt területén is, - a mezőgazdaságban. Ennek a nagy történelmi átalakulásnak tapasztalatát általánosítva Sztálin elvtárs így írt:

"Mi 8-10 esztendő leforgása alatt országunk mezőgazdaságában megvalósítottuk az átmenetet a burzsoá egyéni-paraszti rendről a szocialista, kolhoz-rendre. Ez forradalom volt, amely megsemmisítette a régi burzsoá rendet a falun és új szocialista rendet teremtett. De ez a fordulat nem robbanás útján ment végbe, vagyis nem a fennálló hatalom megdöntése és új hatalom felépítése útján, hanem a falu régi burzsoá rendszeréről egy újra való fokozatos áttérés útján. És ezt azért sikerült véghezvinnünk, mert ez felülről jövő forradalom volt, mert a fordulat a fennálló hatalom kezdeményezésére ment végbe, a parasztság zömének támogatásával."

/Marxizmus és nyelvtudomány. 26-27.1./

Ezekből a szavakból látjuk, hogy az új politikai felépítménynek a gazdaság fejlődésére való hatása határozta meg a falu régi gazdasági rendjéről az új rendre való áttérés különös sajátosságait. A bolsevikok pártjának helyes politikája, a párt szilárd vezetése, amely biztosította az összes népellenes irányzatok és csoportok - trockisták, bucharinisták, burzsoá nacionalisták - szétverését, volt a szocializmus győzelmének első és fő feltétele.

Az ország iparosítását és a mezőgazdaság kollektivizálását biztosító lenini-sztálini politika következtében jött létre a szocializmus alapja. Az előző sok alappal rendelkező gazdaság helyén, amelyben öt különféle gazdasági alap elemei szövődtek össze, egyöntetű szocialista gazdaság épült fel. A szocialista gazdasági rendszer győzelme megteremtette a szovjet társadalom politikai és ideológiai felépítményének megváltoztatásához szükséges anyagi előfeltételeket. A SzK/b/P XVII. Kongresszusán, 1934-ben mondott beszámolójában Sztálin elvtárs a következőket mondotta: "A tények arról beszélnek, hogy a szocialista társadalom talapzatát a Szovjetunióban már leraktuk és csak az marad hátra, hogy betetözzük a felépítménnyel - ami kétségkívül könnyebb feladat, mint a szocialista társadalom talapzatának lerakása. / A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 536. 1./

A feladat megoldására lépett életbe elsősorban az új Sztálini Alkotmány, a győztes szocializmus, és szocialista demokrácia Alkotmánya.

Az első szovjet alkotmányok - az OSzFSzK 1918. évi alkotmánya és

a Szovjetunió 1924. évi alkotmánya - törvényhozásilag megerősítették a Nagy Októberi Szocialista Forradalom vívmányait és komoly szerepet játszottak a Szovjetunióban a szocializmus győzelméért folytatott harcban. Azután azonban, hogy létrejött a szocialista gazdaság alapja, azután, hogy felszámoltuk a kizsákmányoló osztályokat, ezek az alkotmányok nem feleltek meg többé a megváltozott osztályerőviszonyoknak. Az Alkotmány megváltoztatásának kérdését I.V. Sztálin kezdeményezésére megtárgyalta a SzK/b/P Központi Bizottsága, majd ennek javaslatára megtárgyalásra került a Szovjetunió Szovjeteinek VII. Kongresszusán, 1935. februárjában. Megérett annak szükségessége, mondotta akkor a kongresszuson V.M. Molotov elvtárs, hogy összhangba hozzuk az Alkotmányt az osztályerők jelenlegi állásával, összhangba hozzuk a szocialista társadalmi tulajdon elveinek teljes győzelmével országunkban. Az a tény, hogy a Szovjetek Rendkívüli VIII. Összszövetségi Kongresszusa 1936-ban elfogadta a Szovjetunió alkotmányát, azt jelentette, hogy a szovjet társadalom politikai és jogi felépítménye összhangba került a szocializmus gazdasági alapjával. Ez kifejezésre jutott a teljesen végigvitt szocialista demokráciában: az általános, egyenlő és közvetlen titkos választások bevezetésében, az államhatalmi és államigazgatási szervek egész rendszerének átalakításában stb. A politikai felépítmény, a Szovjet Állam formájának ez a megváltoztatása a kommunista párt kezdeményezésére és irányítása alatt történt, és a párt tudatában volt e változtatás megérett szükségességének. Ez a szovjet rend további megszilárdítására, a munkásosztály diktaturájának erősítésére vezetett és azt "a társadalom állami vezetésnek rugalmasabb, tehát hatalmasabb rendszerévé" változtatta. / A leninizmus kérdései. 617.1./

A szocializmus építése szempontjából nem volt kisebb jelentősége az új ideológiai felépítmény kifejlesztésének sem. Sztálin elvtárs sokszor rámutatott arra, hogy az emberek tudatának változása elmarad életmódjuk változása mögött. Így tehát a szocializmus gazdasági alapjának megteremtése nem jelentette azt, hogy a kapitalizmus maradványai teljesen eltűntek az emberek tudatából. A régi erkölcsök és nézetek csökevényei, amelyek a tőkés rendben gyökereznek, még hosszú ideig megmaradnak az emberek tudatában a tőkés elemek felszámolása és a szocializmus felépítése után. Ezek a csökevények annál is inkább élnek, mivel táplálja, támogatja és fel akarja azokat éleszteni a Szovjetunió határain kívül elterülő kapitalista világ. Ennek következtében a Párt XVIII. Kongresszusa elsőrendű és legfontosabb feladatként a tömegek kommunista nevelését tűzte ki. A kommunista ne-

velés döntő jelentőségű eszköz és arra szolgál, hogy eltávolítsa a kapitalizmus maradványait, s az emberek tudatát összhangba hozza új, szocialista létükkel. A Párt az összes pártszervezetek figyelmét felhívta a dolgozóknak a szovjet patriotizmus, a népek barátsága, a munkához s a társadalmi vagynonhoz való szocialista viszony, valamint az állami érdekek helyes megértésének szellemében történő nevelésére.

A kommunista nevelés feladata megkövetelte, hogy az ideológiai munka valamennyi eszközét, a propagandát és agitációt, a sajtót, az irodalmat és a művészeteket magasabb fokra emeljük, továbbfejlesszük a tudományt, megjavítsuk az iskolák és más tanintézetek munkáját stb. Azok az intézkedések, amelyeket Lenin-Sztálin pártja már a háború előtt fogantatott a történettudomány színvonalának megemelésére, az iskolai történetírás megjavítására, a propaganda munka megerősítésére, továbbá a Párt mindennapi gondoskodása az irodalom, a művészet és a tudomány fejlesztéséről, mind annak a feladatnak a megoldását jelentette, amelyet Sztálin elvtárs tűzött ki a szocialista társadalom ideológiai felépítménye fejlesztésével kapcsolatban. Igen nagyjelentőségű volt ebben a tekintetben "A SzK/b/P történetének" megjelenése, valamint V.I. Lenin Műveinek új kiadása és I.V. Sztálin Műveinek kiadása. Ugyancsak hatalmas jelentőségűek voltak e tekintetben a SzK/b/P Központi Bizottságának a háború után hozott határozatai az irodalom, a színház, a mozi és a zene kérdésében, valamint az utóbbi időben I.V. Sztálin eszméinek irányító hatása alatt a filozófia, a biológia, valamint I.P. Pavlov fiziológiai tanaival és a nyelvtudomány kérdéseivel kapcsolatban lefolytatott viták.

A Szovjetunióban a Párt nevelőmunkája következtében új ember nőtt fel, aki szellemi tekintetben összemérhetetlenül magasabban áll a tőkés világ emberei fölött. Az emberek új szellemi arculata és eszmei fejlődése a szovjet patriotizmus szellemében hatalmas, világtörténeti jelentőségű eredménye a szocializmusnak. Országunkban gyakorlatilag valósul meg a kommunista tudat "tömeges születése", "az embereknek az a tömeges megváltozása", amelyről több mint 100 évvel ezelőtt Marx és Engels írtak jövőbelátóan.

Azoknak a mélyreható társadalmi változásoknak nagyszerű eredményét, amelyeket a szovjet nép a bolsevikok pártjának vezetése alatt hajtott végre, Sztálin elvtárs szavai fejezik ki: "Az utóbbi harminc év folyamán Oroszországban megszűnt a régi kapitalista alap és új szocialista alap épült. Ennek megfelelően megszűnt a kapitalista alapon nyugvó fel-

épitmény és létrejött az új felépitmény, amely megfelel a szocialista alapnak. Következésképpen a régi politikai, jogi és egyéb intézményeket új, szocialista intézmények váltották fel." /Marxizmus és nyelvtudomány. 6.1./ Ez annak a nagy műnek az elméleti általánosítása, amelyet a szovjet nép Lenin-Sztálin pártja vezetése alatt a gyakorlatban végrehajtott.

Az alap és a felépitmény problémájának kidolgozásával Sztálin elvtárs ismét zseniálisan hozzájárult a marxizmus-leninizmus kincsestárához, új, igen fontos tételekkel gazdagította és előrelendítette a történelmi materializmus elméletét.

Az alap és a felépitmény kölcsönviszonyának zseniális sztálini elemzéséből feltétlenül az következik, hogy a kommunizmus felső fokának megvalósítása céljából a Szovjetunióban mindenekelőtt a szocializmus gazdasági alapjának további fejlesztése és megerősítése szükséges. Az idevezető utat a Szovjetunió népgazdasága új színvonalának újabb emelésére irányuló program mutatja, amelyet I.V. Sztálin adott 1946. február 9.-i választási beszédében. Az első háború utáni ötéves terv sikeres befejezése tanuskodik arról, hogy a szovjet nép biztosan halad előre ezen az úton.

A felépitmény aktív szerepének, valamint az alap fejlődésére gyakorolt hatásának zseniális sztálini elemzéséből következik továbbá a szocializmus politikai és ideológiai felépitménye minden mértékben való fejlesztésének szükségessége, mivel ez a kommunizmushoz való átmenet legfontosabb feltétele. Sztálin elvtárs arra tanítja a pártot, hogy állandóan erősítse szocialista államunkat, fáradhatatlanul gondoskodjék a tömegek kommunista öntudatának emeléséről, távolítsa el a kapitalizmus maradványait az emberek tudatából, s rendszeresen emelje ideológiai munkájának színvonalát.

I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak a szocialista kultúra további fejlődése a burzsoá ideológia elleni harc szempontjából igen nagy principiális jelentősége van; ezek a munkák az egész szovjet népet alkotásra serkentik, s ideológiailag felfegyverzik annak az utnak világos megértésével, amelyen a szocialista társadalomnak fejlődésében haladnia kell, s amelyen fokozatosan kommunista társadalommá kell átalakulnia.[†]

[†] Megjelent a Bolsevik 1950. 18. számában.

Porsnyev B.F.: A feudális állam lényege.

OKK: T.F. 04109.

A parasztfelkelések és az ellenállás egyéb formái, amelyeket a feudális kizsákmányolás szükségszerűen előidézett, mégis csak "rendkívüli események" voltak a feudális falu életében, nem a szabályt jelentették hétköznapjaiban, hanem a kivételt. Tehát valami állandóan lekötötte, fékezte a parasztek antifeudális harcát, szinte ugyanolyan erővel, amilyenel a gazdasági szükségszerűség létrehozta.

A feudalizmust lehetetlen elképzelni akár a parasztek ellenállása nélkül, akár a paraszti ellenállás győzelmével. A parasztek felkelésének teljes győzelme a feudalizmus pusztulását jelentené, hiszen az uralkodóosztály már nem kapná meg a paraszttól a többlettermékét. A paraszti ellenállás teljes leverése szintén a feudalizmus pusztulását jelentené, hiszen a parasztek szükség esetén már nem tudnák megvédelmezni gazdaságaikat - a feudális gazdasági élet pilléreit - a kisajátítástól. A feudalizmus azonban sok évszázadon át tartott. Tehát egész története folyamán az egymással küzdő osztályok erőviszonyai e között a két szélső pont között ingadoztak. Ennek következtében tehát azzal az erővel szemben, amellyel a lakosságnak legalább 80-90 %-át kitevő hatalmas paraszti tömeg ellenállt a kizsákmányolásnak, valamiféle más erők állottak. És minthogy a feudalizmus fejlődésével együtt a parasztek ellenállásának ereje általában fokozatosan nőtt, ennél fogva ezek a vele szemben álló erők is többé vagy kevésbé megfelelően szintén nőttek. A parasztek ellenállásának a növekedése ilyenformán a századok során át előrelendítette és átalakulásra készítette a feudális társadalom megfelelő szerveit.

A parasztek ellenállásával szemben működő erők rendszerint minden adott pillanatban elég nagyok voltak ahhoz, hogy ne engedjék meg a paraszti ellenállás magasabb formájának, a felkelésnek létrejöttét, és korlátozzák alacsonyabbrendű formáit, a részleges ellenállást és elvándorlást, a gazdaság harcát.

Igy tehát a felkelés valójában az egész feudális falusi élet visszaszorított lehetősége volt. Ha a felkelések kivételképpen mégis kitörttek, ez vagy olyan pillanatokban történt, amikor ezeknek az elnyomó szerveknek a fejlődése elmaradt a paraszti ellenállás erejének fejlődésétől, vagy pedig olyan pillanatokban, amikor ezeket az erőket valami semlegesítette, megzavarta.

Más szóval ezen az úton eljutunk a feudális társadalom /sőt bizonyos

értelemben mindenfajta osztálytársadalom/ alapvető szociológiai problémájához: mi kényszerítette a társadalom tagjainak tulnyomó többségét, hogy alávesse magát a csekélyszámu kizsákmányoló kisebbségnek? Mi semlegesítette rendszerint harci készségüket, amelyet a gazdasági szükségszerűség óráról-órára szitott bennük?

Alapjában két erő nyomta el őket: a fegyver ereje és a vallás ereje.

Volt még egy harmadik erő is: a szokás, a hagyomány - a feudális társadalom nagy kötőereje. Megbontani a szokást, megbontani, mint Oroszországban mondták, a "járadék"-ot /poslinát - azt, ami régóta "járta", szokásos volt/, mindig igen nehéz volt a feudális társadalomban. De ez hatalmas eszköz is volt a faluközösség parasztjainak harcában a feudális kizsákmányolás ellen, bár meg is kötötte kezüket. Éppen a szokás erejének emiatt a kétélűsége miatt egyelőre nem foglalkozunk vele. Azonkívül ez mindenképpen a legkevésbé változó tényező. A szokások lassan változtak, és maga a tradicionalizmus szelleme, a hagyomány figyelembevétele, szinte azt mondhatnánk egyáltalában nem változott a századok során.

Ezzel szemben az anyagi, fizikai kényszer ereje és a vallás befolyásának foka igen változó, igen különböző tényezők voltak a középkor történetének különböző szakaszaiban és különböző pillanataiban. Éppen ez a két tényező valósította meg az aktív ellenállást a növekvő paraszti ellenállással szemben a feudalizmus egész történelmének során: az erőszak /kényszer/ és a vallásos behatás /vagy meggyőzés/. - Nem volna egészen pontos, ha ezeket az állammal és az egyházzal azonosítanánk, mert az állam nemcsak anyagi kényszerrel hatott, hanem nagy tekintélye is volt a paraszttömegek szemében, az egyház pedig távolról sem szorítkozott csupán a szóra, hanem igénybevette a máglyát, a kizsákmányolást, a börtönt, a kivégzést is végeredményben. Azonban az erőszak tényezője mégis csak az államban testesült meg, az eszmei behatás tényezője pedig az egyházban.

Ez a két erő tartotta egyensúlyban a paraszti ellenállás növekvő erejét az egész középkor folyamán.

Ebben a tanulmányban ezek közül az elsővel - a feudális állammal foglalkozunk.

Lenin "Az államról" c. előadásában azt mondta: "... aligha akad más kérdés, amelyet a polgári tudomány, filozófia, jogtudomány, közgazdaságtan és publicisztika képviselői annyira összekuszáltak volna, szándékosan is, akaratlanul is, mint az állam kérdését." ¹ Ezek a szavak teljes mértékben

¹ Lenin: Marx, Engels, marxizmus. Budapest 1949. 400.1.

vonatkoznak a középkori állam kérdésére is. A szovjet középkor-kutatóknak minden egyes lépésükkel át kell hatolniuk azon a ködön, amelyet a burzsoá történészekről örökségként kapott metafizikus, hamis elképzelések jelentenek a feudális állam lényegéről. Ilyen például a monarchia rajongó ábrázolása, amely azt mint a nemzet, a nemzeti egység és általában szinte az egész történelmi folyamat létrehozójaként ábrázolja. Már N.G. Csernisevskij haragosan és helyesen támadta a királyok és cárok haladó történelmi küldetésének ezt a hagyományos dicséretét: "Ha a franciák köszönettel tartoznak valakinek a Franciaország által szerzett hatalomért, ezért csakis saját maguknak tartoznak köszönettel és senki másnak. Ez vagy az az egoista, az vagy az a bacsivágyó ember a maga számára kedvezőnek találhatta a franciák velükszületett törekvését a nemzeti egységre, de nem ez az ember hozta létre, hanem csupán felhasználta, és szinte mindig éppen a franciák számára káros módon használta fel azt... Ha köszönetet mondunk a francia Valoisnak azért, hogy az ő idejében ment végbe a mindig egységre törekvő francia tartományok egyesítése, nem kell-e angliai Erzsébetnek köszönetet mondanunk azért, hogy az ő idejében írta meg Shakespeare Hamlet-jét? Ugy tűnik, hogy a Hamlet-ért Shakespearenek kell köszönetet mondani, a franciáknak pedig a francia egységért saját maguknak kell köszönetet mondaniok."²

Mielőtt a feudális állam lényegéről beszélünk, határoljuk el egész világosan azt, ami valójában semmiféle módon sem tartozik lényegéhez. A nemzeteket nemcsak hogy történelmileg nem a monarchiák vagy az állam valamilyen más formája hozta létre, hanem a nemzetnek, mint az emberek történelmileg kialakult közösségének jegyei közt a marxizmus-leninizmus, mint ismeretes, egyáltalában nem mutat rá az állami közösség jegyére. I.V. Sztálin külön megmagyarázta, milyen otromba hibákra vezetne a nemzeti kérdésben, ha a nemzet általa adott meghatározását "kiegészítenék" még egy jeggyel: az állami önállósággal.³ A nemzetek történelmileg mind nemzeti állam meglétében, mind pedig, hiányában kialakultak.

Ahogy az állam nem tartozik bele a nemzet lényegének meghatározásába, éppugy a nemzet sem tartozik bele az állam lényegének meghatározásába,

² Csernisevskij N.G.: Csicserin ur mint közíró. Összes művei, 1906. IV. köt. 480. l. oroszul.

³ Lásd Sztálin: Művei, 11. köt. Budapest 1950. 364-365. l.

ba. Ámbár "...egész Nyugat-Európa, sőt még több, az egész civilizált világ számára a kapitalista korszakban jellegetes, normális a nemzeti állam",⁴ mégis, mint tudjuk, a kapitalizmusban a nemzeti államok mellett található sok nemzetiségűek is. Más kérdés az, hogy minden nemzeti-fel-szabadító vagy nemzeti-egyesítő mozgalom tendenciája /törekvése/ nemzeti állam kialakulása.⁵ Ha a tömegekről beszélünk, amelyek ezeknek a mozgal-maknak harci erejét adják, ezek főképpen a függetlenséget értik rajta, az-az a dolog külpolitikai oldalát és azonkívül a pusztító, forradalmi olda-lát: az őket elnyomó, reálisan létező hatalomnak, amely egy más nemzet ke-zében van /vagy helyi feudális kormányok kezén/. a megsemmisítését. Ez azonban egyáltalán nem visz közelebb az állam társadalmi, osztálylényegé-nek megértéséhez, még ha ez ilyen mozgalom eredményeként jött is létre.

Egyszóval, ha az állam fogalmába bevesszük a nemzetet vagy általában az állampolgárok összességét, ez a fogalom elkerülhetetlenül ugyanolyan ködös, metafizikus értelmet nyer, mint a burzsoá tudósoknál. Az állam lé-nyegének elkendőzése céljából az államot az ország szervezett lakosságá-val, a politikailag egyesített emberek összességével, a nemzettel és a nem-zeti függetlenséggel stb. azonosítják. Az "állam" fogalmát a határozatlan "államiság" fogalma váltja fel. Mindez azért, hogy az államnak bizonyos ösznépi lényegét tulajdonítsanak, rábírijanak arra, hogy elhiggyük "... a régi mesét, hogy az állam általános népuralom..."⁶ A marxizmus viszont a rabszolgatartó, feudális és tőkés társadalom esetében sohasem értette ál-lamon az alattvalókat, az állampolgárokat stb., szóval azokat, akiket igaz-gattak. Ha a szokásos történelmi beszédmódban beszélünk is "orosz állam"-ról, "francia állam"-ról /" az orosz népet kormányzó állam" stb. helyett/, mégis pontos tudományos értelemben államnak csupán a kormányzati appará-tust, a hatalmi apparátust nevezik, amely "... kényszerítő szerv... mások akarátának erőszakos alárendelésére szolgáló egyéb eszközök..."⁷

"Az állam olyan gépezet, amely arra szolgál, hogy egyik osztály fenntarthassa a másik feletti uralmát."⁸

Elsősorban tehát az állam külpolitikai funkciója, vagyis nem főfunkci-ója az antagonisztikus társadalomban, adja meg az okot arra, hogy az államot

⁴ Lenin: Válogatott művek. I. Budapest 1949. 816. l.

⁵ Lásd u.o. 815. l.

⁶ Lenin: Marx, Engels, marxizmus. Budapest 1949. 417.l.

⁷ U.o. 403.l.

⁸ U.o. 407. l.

összesavarják az állami terület lakosságával, a nemzetiséggel, vagy nemzettel. Alább be fogjuk mutatni, hogyan történik ez meg a feudális állammal kapcsolatban.

A feudális államnak, mint a kormányzás apparátusának lényegét mindenekelőtt legfőbb, belpolitikai funkciójában kell keresni.

I.V. Sztálin így ír:

"Az állam a társadalomnak ellenséges osztályokra való szakadása alapján azért keletkezett, hogy kordában tartsa a kizsákmányolt többséget a kizsákmányoló kisebbség érdekében. Az állam hatalmi eszközei főképpen a hadseregben, a büntetőszervekben, a kémszolgálatban, a börtönökben összpontosultak. Két alapvető funkció jellemzi az állam tevékenységét: a belső /fő/feladat - kordában tartani a kizsákmányolt többséget, és a külső /nem fő/feladat - kiterjeszteni az államnak, az állam uralkodó osztályának területét más államok területének rovására, vagy megvédeni saját államának területét más államok támadásai ellen. Így volt ez a rabszolga-társadalomban és a feudalizmusban. Így van ez a kapitalizmusban." ⁹

Melyik osztály alkotta a feudalizmusban a "kizsákmányolt többség"-et? A parasztság. Világos, hogy a parasztság megfékezése volt a feudális állam legfőbb funkciója, igazi lényege.

Engels épp erről írt "A család, a magántulajdon és az állam keletkezése" c. könyvében: ahogy az antik állam mindenekelőtt a rabszolgatartók szerve volt a rabszolgák elnyomására és megfékezésére, épp így "... a hűbéri állam a nemesség szerve a jobbágy és féljobbágy parasztok fékentartására..." Már abból, hogy az állampolgárok politikai jogai arányban állnak vagyoni helyzetükkel, látszik az, hogy "...az állam a vagyonos osztály védelmi szervezete a vagyontalanok ellen... Így volt a középkor hűbéri államában is, amelyben a földbirtok nagysága határozta meg a politikai hatalomban való részvétel fokát." ¹⁰

Lenin "Az államról" szóló előadásában részletesebben is kifejtette ezt a gondolatot. Amint az antik rabszolgatársadalomban, mondja, a középkorban is különféle politikai formákat látunk - a monarchia és köztársaság különböző fajtáit, de a különböző formák alatt egy tartalom rejtőzik: a hatalom a jobbágytartó földbirtokosoké volt, a kizsákmányolt parasztok pedig teljesen meg voltak fosztva mindenféle politikai jogtól.

⁹ Sztálin: A leninizmus kérdései. Budapest 1950. 711.1.

¹⁰

Marx-Engels: Válogatott művek. II. Budapest 1949. 316-317.1.

Uralmának a fenntartása, hatalmának a biztosítása érdekében a földesurnak olyan apparátussal kellett rendelkeznie, amely rengeteg embert egyesített és rendelt neki alá, amely bizonyos törvényeknek és jogszabályoknak vetette alá ezeket az embereket. És mindezek a törvények alapjában odairányultak, hogy a földesur megőrizze a jobbágyparaszt feletti hatalmát. Ez volt a hűbéri állam...¹¹ Ez a feudális állam lényege.

Ezeknek az általános elméleti tételeknek az alkalmazása azonban a középkori államok konkrét történeti fejlődésének magyarázatára nem egyszerű. Mindenesetre a rabszolgatartó és feudális állam és jog történetével foglalkozó legutóbbi főiskolás tankönyv szerzői inkább nem is idézték Engels, Lenin és Sztálin erre a kérdésre vonatkozó fentebb hozott alapvető kijelentéseit.¹² Leninnel ellentétben a feudális állam történészei megelégednek arról az egységes tartalomról, amely a feudális széttagoltság és a feudális monarchia maradéktalanul egész figyelmüket lekötő különbségeiben rejtezik, a rendi képviseleti és abszolút monarchia stb. különbségeiben. Mind-egyik szakasz és forma számára valamilyen gyökerében más szociális tartalmat keresnek. Számos, a feudális korszakkal foglalkozó, más tankönyv és tanulmány szerzői ha idézik is a klasszikusoknak ezeket a megállapításait, ha elismerik is, hogy a parasztság elnyomásának és megfélemezésének a funkciója a feudális állam lényege, a továbbiakban figyelmen kívül hagyják ezt a "lényeg"-et, nem folyamodnak hozzá, még ahhoz sem, hogy megmagyarázzák a feudális állam leglényegesebb jegyeit és változásait /pl. a központositást/, és ezeket valamiféle más, nem az állam főfunkcióival magyarázzák. De miféle "lényeg" ez, ha egyszer semmi lényegeset nem lehet vele megmagyarázni a feudális állam történetében!¹³

A bátortalanságot ennek a fontos témának a kidolgozásában két ok magyarázza meg.

Először is egyoldalunak tűnhetik az, ha a feudális állam történetéhez

¹¹ Lenin: Marx, Engels, marxizmus. Budapest 1949. 411. l.

¹² "Állam- és jogtörténet" I. köt. /Összszövetségi Jogtudományi Intézet/ 1949. Különös, hogy a kritika figyelmen kívül hagyta ezt a felháborító tényt!

¹³ Helyesen veti fel ezt a kérdést N.Kolesznyickij cikke - A feudális állam története periodizációjának kérdéséhez /Voproszi Isztorii, 1950. 7.sz./ A szerző koncepciója távol áll a világosságtól és befejezettségtől, de legalább alapvető gondolati iránya helyes. Érthetetlen, hogy a szerző miért tartotta szükségesnek, hogy deklarativ módon elhatárolja magát éppen az én nézeteimtől a feudális állam tekintetében, amikor világos, hogy elvi kiindulási tételeink azonosak.

esupán a parasztkérdés szempontjából közeledünk. Vajjon figyelmen kívül hagyhatjuk-e a feudális osztályon belüli ellentétek szerepét a középkori állam formáinak fejlődésében, vagy a központi hatalom kapcsolatait a városokkal, a kereskedőkkel, a burzsoáziával, vagy az államapparátus viszonylagos függetlenségét?

Valóban, mindez nemcsak nagy szerepet játszik, hanem meg is tölti a középkor történetének előtérét. A parasztek harca mély árnyékban marad és csak ritkán mutatkozik meg a kivilágított előtérben, aki a történelmet csak le akarja írni, nem pedig megmagyarázni, nem tulajdonít különösebb jelentőséget a parasztek ellenállásának a feudális kizsákmányolással szemben, amikor meg akarja magyarázni a feudális állam sorsát. Az azonban, aki el akarja választani az alapvetőt a leszármazottól, az nem felejtetheti el, hogy a feudális társadalom két alapvető antagonisztikus osztályból: a parasztságból és a feudális urak osztályából állott. Az ő viszonyuk adja minden egyébnek a kulcsát. Ha a társadalomról szóló igazi tudomány alapján akarunk állni, mindenekelőtt azokat a körülményeket kell tanulmányoznunk, amelyek meghatározták az alapvető dolgozó tömegek, az egész középkor folyamán éppen a paraszttömeg magatartását, hiszen ez tette ki a lakosság tulnyomó többségét, szinte az egész társadalmat. A feudális állam szerepe az volt, hogy bizonyos módon hatást gyakoroljon ennek a tömegnek magatartására.

Másodszor mindeztörténetileg kevésbé derítették fel magát a feudális kizsákmányolással szembenálló paraszti ellenállásnak az elméleti fogalmát. Ezért oly nehéz áttérni annak az apparátusnak az elemzésére, amelyik ezt az ellenállást elnyomta.

Két előző tanulmányunkban megkíséreltük, hogy, bár a legáltalánosabb vonásokban, kielemezzük a feudális kizsákmányolással szembeálló paraszti harc természetét. Az első tanulmányban ¹⁴ elsősorban arra a következtetésre jutattunk, hogy a feudális kizsákmányolással szembeálló paraszti ellenállás intenzitása nem volt csupán a hely és idő esetleges körülményeitől függően változó tényező, hanem alá volt rendelve egy általános törvényszerűségnek is, és pedig általában - bár cikk-cakkos vonalban, - növekedett a feudális társadalom egész

¹⁴ A középkor története és Sztálin elvtárs utmutatása a feudális társadalom "alapvető jellegzetességé"-re vonatkozóan. Izvesztija A. N. SzSzsSzR, Szerija isztorii i filozofii 1949. 6. sz. magyarul lásd A Történettudományi Intézet Értesítője. 1950. 1-3. sz.

fejlődésének folyamán. A feudális termelőmód fejlődése ugyanakkor belső ellentéteinek kiéleződése. Ezt a paraszti harc törvényszerű kiéleződésével kapcsolatos következtetést lehetetlen egybe nem kapcsolni azzal a közismert ténnyel, hogy a központosított államhatalom fokozatosan erősödik a középkor folyamán. Világos, hogy az osztályharc élesedésének általános tendenciája adja meg az állam megerősödése általános tendenciájának magyarázatához is a kulcsot. Második tanulmányunkban¹⁵ kiderítettük azt, hogy amikor a paraszti ellenállás intenzitásának fokáról van szó, nemcsak a felkelésekre vagy parasztháborúkra kell gondolni, hanem a feudális elnyomás elleni paraszti harc nyílt /részleges ellenállás, vándormozgalom, felkelések/ és rejtett /gazdasági/ formáinak összességére. Léteztek közbeeső, átmeneti formák is. Így tehát a paraszti ellenállás összességében igen bonyolult tényező. Világos, hogy az erőszakszervezetnek is a paraszti antifeudális harcnak nemcsak az egyik, hanem valamennyi különféle formáját kellett elnyomnia és korlátoznia. Ezért a középkor-kutató elé a feudális állam bonyolult épületének hol egyik, hol másik oldala rajzolódik ki.

Tekintsük végig ezeket ugyanolyan sorrendben, ahogyan a paraszti harc formáit vizsgáltuk.

A harc leg korábbi és legalacsonyabb formája a részleges ellenállás volt - a parasztek vitatni kezdték a feudális urak egyes igényeit és jogait. Ennek megfelelően a feudális államhatalom teljességében mindenekelőtt mint birói hatalom fejlődött ki. A centuria, a grófság vagy pagus, továbbá a királyság a kora középkorban lényegében birói szervezetek. A tunginok, grófok és az államhatalom egyéb megbizottainak funkciói birói funkciók. A birói funkciók teljessége egy ember kezében az államhatalom teljességét, a suverénitást fejezte ki. A joghatóság különböző fokait - legfelsőbb, középső, alsó - a hatalom különböző fokát fejezték ki.

Mi ez mind, ha nem a paraszti harc első formájának, a részleges ellenállásnak elnyomására szolgáló apparátus? Lényegében már a barbár törvények, leghalibb időben késői rétegekben, mindenekelőtt a kiformalódott feudális birói védelmét jelentik a parasztek engedetlenségével szemben.

¹⁵ A feudális kizsákmányolás elleni paraszti harc formái és utjai. Izvesztyija A.N. SzSzsZR, Szerija isztorii i filozofii, 1950. 3. sz.

Birói vélekedés az első időben nem annyira az erőszakkal szembe fordított történelmi fenyegetését kell érteni, mint inkább azt, hogy az állam kialakította azt a tekintélyt, azt a társadalmi kényszerítő erőt, amellyel eleinte a közösség /a közösségi bíróság, a közösség gyűlése/ rendelkezett a közösség minden egyes tagjával szemben. Lassan, de egyenes vonalban ment végbe az a folyamat, amely elválasztotta ezt a tekintélyt a közösség bíróságától és átvitte a feudális ur vagy a király bíróságára. Valamikor a gyűlés feje csak felvetette a kérdéseket, az összegyűlés pedig döntött, később a gyűlés feje már előkészítette a döntéseket, végül pedig a gyűlésen /kuriában/, olykor ennek a közösségnek a nevében, gyakorlatilag már a királyi megbízott, vagy a helybeli feudális ur intézkedett és döntötte el a viszályokat. Lehetséges az is, hogy a királyi bírósághoz fokozatosan hozzátapadt az a tekintély, amelyet eleinte csak ideiglenesen adtak neki az egyes közösségek, mint döntőbíróknak az egyes közösségek közti viták eldöntésében. Bárhogyan is van a dolog, a feudális bíróság alapját változatlanul az a paraszti földközösségtől elragadott elv teszi ki, hogy a közös döntés feltétlenül kötelező minden egyes egyénre. Most azonban már a parasztok érdekei ellen fordították, megakadályozták, hogy megvédjék érdekeiket. De a feudális állam bírói funkciója száradokon át megőrzi a népiség állarcát, a "közösségi tagok" védelmének látszatát, a közösségi külsőt, /a kuria/ az esküdtársak, a kollektív felelősség/.

Ezzel együtt végbement az a nehezen megfogható változás, amellyel a közösségi szokást és az alulról induló bírói kezdeményezést felváltotta a jog. Azért, hogy kivédjék a parasztok részleges ellenállását, lerögzített jogi normák és precedensek jöttek létre, amelyek lassanként átalakították a korábbi törzsközösségi szokásjogot, és feudális tartalmat öntöttek belé. Annak a lehetőségnek a kizárása, hogy a parasztok más, kedvezőbb szokásra hivatkozzanak a szomszédos közösségeknél, szükség volt a feudális jog egységesítésére. A barbár törvények, törvénykönyvek, kapitulációk, később a leirt és összeszerkesztett szokásjogi gyűjtemények egyrészt, másrészt az utazó, vagy hatalmas területet ellenőrző bírók tevékenysége idővel megoldotta ezt a feladatot a középkor folyamán.

Végző tendenciaként a jog egyforma értelmezésének ki kellett terjeszkednie az egész területre, amelyet ugyan az a népiség lakott - mert máskülönben mindig megmaradt annak a lehetősége, hogy más létező

szokásjogra hivatkozzanak, tehát annak a lehetősége, hogy repedés támad a fennálló jog autoritásában, egyetemesen kötelező és kényszerítő voltában. Ennek megfelelően a közös legfelsőbb hatalomnak is meg volt az a tendenciája, hogy kiterjeszkedjék ugyanerre a területre.

Igy tehát a feudális kizsákmányolással szemben kialakuló paraszti ellenállás, amely részleges ellenállás, azaz nem a hűbérurral való szakítás, hanem pereskedés alakjában lépett fel, olyan hálókat hozott létre csupán, amelyeken a paraszt fennakadt. Minnél erősebb volt a paraszti ellenállás ebben a formában, annál szilárdabbakká váltak a feleletként létrejött feudális jog és feudális állam öt megköti bálincsei. Amikor a paraszt később lemondott arról, hogy igazságát ~~szól~~ az öt körülvevő ingatag jognál keresse, amely szemeláttára változott át számára jogtalansággá, és amikor irott, örök, változatlan jogot kezdett követelni, a római jogot nyújtották oda neki, amelyet a legisták könnyen új láncokká, a feudális államhatalom megerősödésének új eszközévé tudtak számára átalakítani.

Erre a tényre, hogy a paraszt közösségi jogát jogtalanságává, harcának eszközét tehetetlensége forrásává változtatták, a parasztok már a kora-középkorban olykor egyenes felkelésekkel válaszoltak. Ezért azután a korai középkorban az államhatalomnak nemcsak bírói jellege volt, hanem fegyveres erővel is rendelkezett. A központi /királyi, császári/ hatalomnak a barbár és korai feudális államokban sok mozgósítási lehetősége volt arra, hogy a legszükségesebb esetben egész pacifikáló hadjáratokat szervezzen meg a lázongó területek ellen.

De Nyugat-Európában a 13-14. századig, Kelet-Európában pedig a 16. századig a parasztság ritkán folyamodott a felkeléshez. A feudális kizsákmányolással szemben megnyilvánuló ellenállásának alapformája a vándorlás, szökés, elköltözés voltak.

Ennek megfelelően a feudális állam a második fokon már mint territoriális-politikai hatalom is kialakul. A parasztok elvándorlása ellen a küzdelmet elsősorban megfelelő "jog"-nak, a földesuri jognak a létrehozása útján folytatták, jobbanmondva azzal, hogy megszüntették a parasztok szabad elköltözésének és átköltözésének a jogát. E földesuri "jog" betartásáért folytatott harc megkövetelte egyrészt, hogy kegyetlenül megbüntessék az engedetleneket, másrészt, hogy rendszeresen felszámolják azokat a pontokat, ahová a parasztok elsősorban átköltöztek, ahol jobb életfeltételeket találtak: ide tartozik a szökevények számára nyújtott városi szabadságok, a határterületek szabadságainak felszámolása stb. Az államhatalomnak ki

kellett terjeszkednie és mintegy a parasztság után kellett nyomulnia vándorlásának irányában, hogy beérje és lehetetlenné tegye szabad költözködését. Ez az egyik forrása az egységes hatalom hatalmas területre való kiterjeszkedésének. Bármelyik központosított középkori monarchia törvényhozásában, kezdve II. Frigyes szicíliai királyságával, jelentős helyet foglal el a parasztek elvándorlása és átköltözése ellen folytatott küzdelem. Az orosz központosított állam szétválaszthatatlan kapcsolatban alakult és formálódott a földesuri jog alakulásával és formálódásával a "tilos évek" megjelenésétől a "Szent György nap" teljes megszüntetéséig.

A feudális állam hatalma gyakran egy nemzetiség által lakott területre terjeszkedett ki, épp azért, minthogy ezen a területen volt a legszükségesebb, az legegyszerűbb, a legvalószínűbb a parasztek költözködése, ugyanakkor, amikor a parasztek elköltözése más törzsi és más nyelvű környezetbe jóval nehezebb volt, és összehasonlíthatatlanul ritkábban történt meg.

Egyébként ha ez az idegen terület gyér lakosságú volt, akkor a parasztek átköltözése ide szintén különösebb nehézségek miatt ment végbe. Ilyen volt a földrajzi helyzet a középkorban Európa keleti részében. Az ázsiai hódítók, mongolok, tatárok, törökök pusztulást hoztak magukkal, a föld hosszú időre elnéptelenedett. Dzsingisz khán és a Dzsingisz utódok idejétől kezdve Ázsia és részben Kelet-Európa hatalmas térségei "sztyeppék" voltak, nem azért, mintha természetüknél fogva lakhatatlanok lettek volna, hanem azért, mert a történelem szörnyű kaszája lekaszálta őket és sokáig nem tette lehetővé betelepülésüket. Az ázsiai társadalmi szervezet ebben az időben azt jelentette, hogy a népsűrűség összehasonlíthatatlanul csekélyebb, és a természeti erőforrások felhasználása is csekélyebb, mint Európában.

Ez a körülmény Kelet-Európában a paraszttömegek számára kedvező feltételeket teremtett a migrációra, a sztyepekbe és erdőkbe való elvándorlásra.

Természetes, hogy a feudális államoknak itt nemcsak egy rész területére kellett kiterjeszkedniök, hanem a kelet vagy délfelől ezekhez csatlakozó területekre is, amelyeket más népek laktak, de kevésbé voltak lakottak, és ezért nyílt teret szolgáltatottak a szóbanforgó nemzetiséghez tartozó parasztek elköltözésére és szökésére. Itt születnek meg a soknemzetiségű államok, az ázsiai rombolókkal szemben folytatott

védelen során, annak a révén, hogy az adott európai állam körébe néhány olyan területet és népet is bevonnak, amelyek korábban az ázsiai agresszió tárgyát és áldozatát alkották. Ezzel egyidejűleg védelmi vonal is alakult ki az agresszióval szemben, és ezzel együtt ellenséges politikai ellenőrzés a paraszti költözködéshez tartozó terület felett.

A Volga-mente és Szibéria meghódítása az oroszok által különösen szemléltetően mutatja be ezt, annál is inkább, minthogy története egybeesik a földesuri jog kialakulásának történetével. Magyarország és a szláv területek Ausztriához csatolása ugyanezt illusztrálja, még ha kevésbé szemléltetően is. Európa legnyugatibb részén, Spanyolországban szintén valami ehhez hasonló ment végbe, azonban más körülmények között: ott a lakosság rendszeresen az arabok által elpusztított Észak-Afrikába menekült Dél-Spanyolorzágon keresztül, amelyek becsatolása a lakosság összetételében tarka, feudális jobbágytartó spanyol monarchia kialakulásának befejezését jelentette.

A paraszti harc legmagasabb formáját a felkelések alkották. Mint-hogy a felkelés azt jelenti, hogy a nép kizsákmányolóival szemben az egyenes erőszakot használja fel, ennyiben az állam lényege is, mint erőszakszervezeté, a felkelésekkel szemben vívott rendőri büntető harcában táruul fel mindennél teljesebben. Ennek a funkciónak kifejlődésével teljesen megéri a feudális állam. Ezt a funkcióját nem álcázzák semmiféle "jog"-gá. És a feudális kizsákmányolás ellen vívott paraszti harc valamennyi formái közül is csupán a felkelés az, amelyik a maga részéről a tetőpontján rendszerint egyenesen az állam ellen táruul. Épp ezért a feudális állam feladata mindenekelőtt abban áll, hogy a felkelés leverésével a parasztek ellenállását alsóbbrendű formákba kényszerítse vissza /teljesen megsemmisíteni épp oly értelmetlen, mint az élőlény lélekzését megszüntetni/, mert alsóbb formában ártalmatlanná tehető, sőt a feudalizmus "továbbfejlesztésé"-re ¹⁶ fordítható.

Fentebb már elmondottuk azt, hogy a feudális állam nemcsak a fizikai, anyagi kényszer, erőszak szerve volt, hanem tekintélye is volt, amelyet a feudális rend védelmére használt fel. A feudális államnak ehhez az oldalához még visszatérünk. Most azonban a leg részletesebben vizsgáljuk meg fejlődésének fokain keresztül alaptulajdonságában, mint a parasztek fölötti egyenes erőszak szervezetét.

¹⁶ Marx-Engels: Válogatott levelek, Budapest 1950, 563.1.

A feudális vagy prefeudális államiság első szakaszát, az u. n. barbár államot mellőzzük, minthogy maga a paraszti ellenállás ebben az időben elsősorban alsóbbrendű formáiban lépett fel, azaz rendkívül ritkán vette fel az erőszak jellegét. Amilyen mértékben a paraszti ellenállásban megnyilvánultak az erőszak első vonásai, a hatalom lassankint az immunitás és egyéb feudális intézmények révén egyes helyeken, a nagybirtokokon, koncentráldott, ahol az erőszakos harcnak ezek az első, kezdeti aktusai lezajlottak. Ezért rögtön a feudális széttagoaltság, a "nagybirtok-államok" korszakához fordulunk.

Előttünk áll a feudális államiság legegyszerűbb sejtje. Ha a legjobban leegyszerűsített formában képzeljük el, akkor ez a földbirtokos lovag, egy megerősített vár birtokosa, aki kis számu szolgálival vagy kíséretével egy vagy több falu paraszti lakosságával állt szemben. Ő zsákmányolja ki ezeket a parasztokat, mint földesuruk, és ő maga nyújtja el ellenállásukat, mint uralkodójuk. Bennünket a paraszttalhoz fűződő kapcsolataik éppen ebben a második minőségében érdekelnek. Minden arra mutat, hogy ez két anyagi erő kapcsolata volt. A parasztok számszerűleg jelentékenyen felül múlták őt. Ezzel szemben viszont ő mint legmagasabb fokozatú központosított minő támadó, minő védelmi anyagi erő állt velük szemben. Lován, páncélban vagy vértjében, karddal, kopjával vagy buzogánnyal, pajzsától védve, a paraszti tömeggel szemben támadásában szinte olyan visszaverhetetlen volt, mint ahogy eleinte a tank visszaverhetetlen volt a gyalogsággal szemben. Azt a titkot, hogy a hevesen támadó jól védett lovas erősebb a számbelileg fölényben lévő védekező gyalogsággal vagy akár lovon ülőkkel szemben, akik nem alkalmasak a támadásra, már a legrégebb időben ismerték, amikor a kevészámú nomád lovasok ilyen módon kényszerítették meghódításra a nagyszámú megtelepült népeket. Ezekre a nomádokra megy vissza eredetében a középkori lovag alakja. Ő azonban ugyanakkor azt az eszközt is kisajátította a maga számára, amelynek segítségével a megtelepült népek védekeztek a nomádok pusztító betörései ellen: elrejtőztek a település fallal körülvett, árokkal körülkerített erődítményeibe; ez a középkori lovagvár prototípusa. Az utóbbi még a "táborok"-ra is visszamegy, amelyeket valamikor a hódítók hoztak létre a meghódított népek közt hátrahagyott csekélyzámú helyőrségeik részére. Így tehát mind a támadás, mind a védelem döntő anyagi elemeit a lovag monopolizálta. Azonkívül egész nevelése és életmódja virtuózzá tette a hadművészetben, ugyanakkor fejletlen és tompa maradt

minden egyébben. A parasztok viszont érthetően nem foglalkozhattak annyit katonai gyakorlatokkal, ők dolgoztak, és még az ünnepnapi pihenéstől is igyekeztek mindenféleképpen megfosztani őket. Ezért volt az, hogy a lovag ereje amelyet csak maroknyi kísérete erősített, többé vagy kevésbé ellensúlyozta alattvalóinak kollektív erejét.

Érthető, hogy a lovagnak nem kellett gyakran összemérnie erejét paraszttal; csak kétségbeesett helyzetük készítethette őket erre a lépésre, amely sokuknak életébe kerülhetett. De a lovag mindig harci készenlétben volt, és mindig meg volt a lehetősége, hogy felhasználja és kipróbálja erejét a szomszédos hűbérur falvai ellen irányuló hasonló cselekmények útján. A rajtaütések, rablások a korszak állandó jelenségét alkották. Itt azonban a lovagnak időnként egészen más erővel kellett összemérnie, mint amilyen a parasztok tömege: egy másik lovaggal, szomszédjával, aki nem volt rosszabbul felfegyverezve, mint ő. A lovagok harca a parasztok ellen magával hozta a harcot a lovagok közt. Ezek a magok részéről közvetve hozzásegítettek ahhoz, hogy a parasztokat félelemben tartásuk szemük előtt demonstrálva a lovagok erejét. Különösen nagy szerepet játszottak ilyen értelemben a lovagi tornák, amelyek valóban a lovagi erő kiállításai voltak, "hogy minden néző értsen belőle". A lovagok párharcai arra készítették az elmaradottakat, hogy felzárkózzanak és ez emelte erejük átlagos színvonalát. Természetes, ez sajátos kiegészítéseket is hozott fegyverzetükbe és taktikájukba. Ebben a fegyverzetben azonban sok az, ami célszerűtlennek látszik a lovagi harc szempontjából, viszont megmagyarázható egy teljesen másfajta és másképp felfegyverzett ellenféllel való harc szempontjából. Nagyobb perspektívában a lovagi fegyverzet fejlődését a parasztok fegyverzetének és harci eszközeinek fejlődése magyarázza meg: ilyenek az íj, a osáklő, a lovagoknak a lóról való letaszítására különbe módon előkészített kaszálókések és a ló inainak átvágására, a földbe szurt vadászdárda vagy hosszú lándzsa stb. A lovagi fegyverzetnek meg kellett változnia, hogy mindezeket a paraszti találmányokat kivédje. A lovag felfegyverzése a századok folytán azonban mégiscsak meggyengült a népi találékonyság tömegével szemben, különösen az íjllövészek virtuóz ügyességével szemben; a parasztok annál állhatatosabban gyakorolták magukat ebben, minden munkaterhük ellenére, minél élesebbekké váltak az osztályellentétek.

Éppen az osztályharc élességének volt köszönhető, hogy ez a paraszti harcművészet a legkorábban Angliában fejlődött ki és később a ki-

rályi hadsereg is átvette a százéves háboru idején az erre még felkészületlen francia lovagok elleni harcra: hiszen a parasztfelkelések kora Angliában, Skandináviában, Normandiában valamivel korábban kezdődött, mint a többi európai országban.

De a paraszti ellenállás növekedése nemcsak az ijjlövészetnek ebben a művészetében fejeződött ki. A parasztok ereje nem annyira tudásukban volt, mint inkább számukban. Két-három falu lakosságával a lovag könnyen elbánt, de minél több paraszt indult meg ellenében, annál reménytelenebbé vált a helyzete. A parasztok ezért igyekeztek szomszédjaikat segítségül hívni, "összeesküdtek" más birtokok lakosságával, amint ezt a források nem egyszer tanúsítják. Egy szép nap a vár előtt beláthatatlan fenyegető tömeg állhatott fel. Ilyen fenyegetést a lovagok csak akkor védhettek ki, ha a maguk részéről is szövetségre léptek más lovagokkal és egymást segítették. Ez megint csak nem fejeződött ki mindig a parasztok ellen irányuló valódi háborus eseményekben. Gyakran elég volt pusztán a megkötött szövetség bejelentése, és erre szolgáltak a káprásatos, nyilvános szertartások. Olykor egyenlőjogu kölcsönös segítség volt ez, máskor, ha az egyik volt az érdekelt fél, köteleznie kellett magát arra, hogy a másiknak valamiképpen visszaadja a segítséget, mindenképpen köteleznie kellett magát hosszantartó vagy életfogytiglani kötelezettséggel, hogy "emberrel és fegyverrel" jön a másik hívására. Így alakult ki a vazallitás. Mindegyik feudális ur szerette volna növekedni alattvalóinak, mint kizsákmányolása tárgyainak a számát, de mindegyiknek határt szabott az a szám, amelyet engedelmességben tudott megtartani. Egyes feudális urak felemelkedése mások fölé nem mehetett végbe a társadalmi atomok - a parasztok - számának a növekedésével, hanem csak egyes társadalmi molekulák, - vazallusi függő viszonyban lévő nagybirtok-államok számának a növekedésével. Ez a folyamat olykor, hogy úgy mondjuk, bévülről folyt úgy, hogy a nagybirtokos-uralkodó tulságosan nagy birtokait szétesztotta kíséretének emberei és szolgái közt, amelyek körül mindegyik kis vazallus uralkodóvá vált; máskor ismét kívülről történt ez úgy, hogy a független nagybirtokos-uralkodó egy másiknak a vazallusává vált. Akár így történt, akár úgy, a feudális hierarchia kialakulásának titka a paraszti ellenállás megerősödése, különösen pedig a nagybirtok-állam határain való túlterjedése.

A parasztok ereje társulásának kellett elvezetnie az uralkodóosztály "asszociációjá"-hoz is, ami éppen a feudális hierarchia: ez, Marx és Engels szavai szerint "... a szolgává tett termelőosztály ellen irányu-

ló asszociáció..."¹⁷ Eleinte a feudális asszociációk főképpen azokat a törzsi területeket, "hercegségeket" fogták át, ahol a lakosság etnikailag leginkább egynemű volt, egy nyelven beszélt, ahol tehát a parasztok érintkezése a legteljesebb volt, kölcsönös segítségük a harcban leginkább lehetséges volt. A helyi fejedelmek vagy hercegek hatalma felett hosszú időn át csak teljesen név szerint állt még a császári vagy királyi hatalom. Bizonyos fokon azonban a parasztok kölcsönös segítsége kezdett túlnőni a törzsi fejedelemség vagy hercegség határain. Ez nem jelenti azt, hogy a parasztfelkelések egyszerre több hercegséget / fejedelemséget / kezdtek át-fogni, de a hercegség / fejedelemség / határa mind kevésbé jelentett akadályt a felkelések elterjedése útjában. Az a tény, hogy a parasztságnak szüksége volt a kölcsönös segítségre, a felkelők számának növelésére, lassanként legyőzte a beszéd és életmód különbözőségének akadályát. Ezek a különbségek eltűntek a paraszti költözések, elsősorban pedig a növekvő gazdasági kapcsolatok következtében. A piac viszonyai aláásták, megbontották a helyi korlátozottságot.

Ha azonban a kapcsolatok és a kölcsönös segítség a parasztok közt túlnőttek a korábbi helyi kereteken, ugyanakkor a hercegek, grófok, fejedelmek kapcsolatainak is ugyanezt a tendenciát kellett mutatniuk. Még jóval később is, a németországi nagy parasztháború idején a hesseni tartománygróf kifejezően írta: "Megértjük azt, hogy az alattvalók felkelése nem egy helyre hatol be, hanem a mi helyzetünk megnehezíti erre sok helyre" és ezért azt ajánlotta a szász választónak, hogy tartson készenlétben erőket, hogy más fejedelmeknek segítséget nyújtson saját országán kívül: "Az ilyen eseményeket jobb idegen területen szembetalálni, mint a magunkén." Az európai államok többségében ezek a tendenciák a központosított nemzeti monarchiák kialakulásában találták meg megoldásukat.

Nem az állam központosítása egyesítette és hozta létre a népet, ahogy a burzsoá történészek hangoztatják, hanem a népi tömegek mind szélesebbkörű egyesülése és tömörülése, a népiség, a nemzet elemeinek kialakulása kényszerítették a feudális államot a központosításra. A feudális állam központosításának problémáját csupán a feudális állam lényegéről adott marxista-leninista tanításból kiindulva lehet megoldani, amely szerint az állam a nemesség apparátusa a társadalom kizsákmányolt többségének, a parasztnak leverésére és megfékezésére. A paraszti harc fejlődésének bizonyos fokán, amely magának a feudális termelési módnak a fejlődéséből következett, az államappa-

¹⁷ Marx-Engels: Művei, IV. köt. 14. l. oroszul.

rátus központosítása elkerülhetetlenné vált. Ezzel szemben a feudális állam központosításának problémáját nem lehet megoldani az "ökonómiai materializmus" tételeiből kiindulva, melyek szerint a piaci kapcsolatok fejlődésének bizonyos fokán az államhatalom központosítása valamilyen oknál fogva elkerülhetetlenné vált.

Sajnos, történelmi sajtónk hasábjain még olyan állításokkal is találkozhatunk, hogy éppen Lenin magyarázta meg az orosz központosított állam keletkezését közvetlenül az összorosz nemzeti piac létrejöttével.¹⁸ Csak az olyan emberek, akik semmit sem értettek meg a leninizusból, tulajdoníthatják Leninnek, - az "Állam és forradalom", "Az államról" és más klasszikus munkák szerzőjének, amelyekben végső tisztasággal fedte fel az állam természetét, mint az uralkodóosztály szervét a kizsákmányolt tömegek elnyomására, - az államhatalom ilyesfajta primitív "levezetés"-ét egyenesen a piacból, közvetlenül a gazdaságból. Ez az eszme Bogdanovhoz vagy Pokrovszkijhoz illő.

Leninnél a rendszerint idézett helyen¹⁹ csupán arról van szó, hogy a helyi piacok egybeolvadása az összorosz piacba az ország politikai egységének alapja, előfeltétele volt. De a gazdasági kapcsolatok, a nemzeti piac fejlődésének szerepe nem az volt, hogy mintegy közvetlenül létrehozzák a nemzeti államot, ahogy azt az ökonómiai materializmus állítja, hanem az, hogy hozzásegítettek és közreműködtek az egységes népiség, a nemzet elemeinek kialakulásában. A feudális kizsákmányolás elleni paraszti ellenállásnak megváltozott jellege viszont, amelyet mind kevésbé korlátoztak különféle helyi, körzeti keretek, az uralkodóosztálytól "nemzeti" állam kialakulását követelte, azaz olyan államét, amely kiterjeszkedik arra az egész területre, amelyre most a parasztek kölcsönös segítségével kiterjeszkehetett. Más szóval, a nemzeti piac fejlődése nem hatott egyenesen az állam formájára, hanem az osztályharc jellegére, és ez követelte meg az állam új formáját.

Arról, hogy a központosított állam egyenesen fölébe épül a nemzeti piaci kapcsolatok növekvésének, csupán egy viszonylatban beszélhetünk. A

¹⁸ Például számos vitacikkben az orosz központosított állam kialakulásáról, amelyek a Voproszi Isztorii c. folyóiratban jelentek meg, beleértve a vitaindító szerkesztőségi cikket is, amelyet az ökonómiai materializmus tételeiből kiindulva irtak meg. Lásd ugyanott néhány vitacikket a Szovjetunió történetének periodizációjáról.

¹⁹ Lásd Lenin: Válogatott művek, I. Budapest 1949. 108-109. l.

parasztok és iparosok árutermelésének növekedése kifejezi ellenállásukat a feudális elnyomással szemben, ugyanakkor pedig meghozza a feudálisok törekvéseit is az elnyomás fokozására. A centralizálódó állam ebbe a harcba nemcsak közvetve avatkozik bele, hanem egyenesen is, amikor adók formájában elveszi a piac segítségével kialakuló népi pénzjövedelem egy részét. Világos azonban mégis, hogy ebben az esetben az állam központosítását nem egyszerűen a gazdasági élet magyarázta meg, hanem az osztályharc kiéleződése, még ha ez piaci gazdasági folyamatok formájában folyik is.

Egyszóval, a központosított állam kialakulása megfelel a feudális termelési mód fejlődésében annak a stádiumnak, amikor széleskörben elterjed az árutermelés és pénzgazdálkodás, mert ebben a stádiumban az osztályharc mind élesebb és mind kevésbé lokalizált jelleget ölt.

Es ismét nem azt jelenti, hogy a parasztfelkelések kezdték átfogni az adott nép által lakott egész területet, azaz össznemzetiekké váltak. Ilyen eseteket a középkor története nem ismer. A decentralizáltság ereje a parasztfelkelésben tulságosan nagy volt. Még a németországi nagy parasztháború, amely ebben a viszonylatban továbbment valamennyinél, sem terjedt ki az egész néemetségre. És késő is volna létrehozni a központosított államot, ha a tény már megtörtént volna. Az állam fejlődését tünetek, nem pedig a katasztrófa, a tendenciák és nem a befejezett folyamat ösztönözték. A tünetek és a tendenciák viszont teljesen világosak voltak. A felkelés összehasonlíthatatlannál könnyebben hatolt át olyan közterületekre, amelyeket nemcsak a földrajzi, mint a szomszédos másik népiséghez; az etnikai határnál rendszerint megszünt. Így a németországi nagy parasztháború eljutott Franciaország határáig, azonban annak ellenére, hogy történtek kísérletek a francia parasztlakók fellázítására és voltak is bizonyos mozgalmak köztük, mégis megállt itt. Hogy ebben az esetben nem a politikai határ, hanem az etnikai határ a döntő, azt Svájc példáján láthatjuk; ott a parasztháború magával ragadta a német körzeteket, de szintén elhalt a francia területek küszöbén.

Természetesen nem szabad a kérdést leegyszerűsíteni: a központosított állam politikai határait a nemzetközi tényező is hatott. Másrészt az etnikai határ sem volt teljesen leküldhetetlen akadály a felkelés kifejlődésénél: a 17-18. századi orosz parasztfelkelések például magukkal ragadták a Volga-mente és az Ural népeit is. Igaz, hogy ezek a népek már korábban is az orosz központosított állam hatalma alatt állottak és így már volt az orosz parasztlakókkal közös személyes ellenségük. Csupán az esetek többségében, nem pedig mindig, és csupán a spontán történeti törvényszerűség rendjében esett egybe végeredményben a feudális monarchiák területe többé-kevésbé az egy népiség

által lakott területtel, mint a paraszti ellenállási erők kölcsönös hatásának és segítségének legvalószínűbb területével.

A feudális monarchia lassan formálódott. Bár a feudális urak osztályának egészében szüksége volt rája, de külön-külön mindegyiket inkább zavarta: hiszen ilyen vagy olyan mértékben elvette tőle az uralkodó funkcióját. Ezért, ahogy régebben a lovag szembeszállt hűbérurával, a herceggel, mihelyt azt gondolta, hogy nincs rá szüksége, épp úgy most a herceg szállt szembe a királlyal. A királyi hatalom felemelkedésének története telve van a nagy feudális urak ellen folytatott harccal. De milyen naiv mégis azt gondolni, hogy a monarchiát a királyok hozták létre, nem pedig a feudális osztály, olyan mértékben, ahogy az tapasztalatban meggyőződött erői elégtelenségéről.

Igy például a francia történészek kialakították azt a mondát, hogy a középkori Franciaország története annak története, hogyan hódították meg az országot a Capetingek családjából származó királyok, akik joggal vagy jogtalanul, egyik hercegséget a másik után csatolták törzsterületekhez. De tárgyalásaik, dinasztikus házasságaik és harcaik a hercegek és grófok ellen - ez csupán a felület. Hogyan csatolták oda Dél-Franciaországhoz Languedocot? A helybeli feudális urak nem bizonyultak eléggé erőseknek ahhoz, hogy megállítsák az antif feudális városi és paraszti mozgalmat, amiről a katarok és valdensesk /albigenses/ eretnokségeinek igen széleskörű elterjedése tanuskodik: engedelményeket tettek, megadták magukat; az eretnokség dél felől elterjedt egész Franciaországban, és akkor Franciaország egyéb részeinek lovagjai szörnyű "keresztes hadjárat"-tal törtek ide, sok helybeli feudális ur támogatta őket, és csupán azután, hogy szörnyűségeken leszámoztak Languedoc parasztjaival és polgáraival, akkor "adták át" a királynak. A király hamarosan "kiharcolta" a Plantagenetektől Franciaország északi részét, különösen Normandiát. De elég egy pillantást vetni a forrásokba, hogy meggyőződjünk róla: Normandiában ebben az időben egymásután törtek ki parasztfelkelések, ennek következtében a normann feudális urak nem voltak elég erősek és hatalmasabb védelmezőt találtak a Capetingok, mint a Plantagenetek személyében.

Nem sokkal később, IX. Lajos alatt a "Pastoureaux" felkelés a szó szoros értelmében egész Franciaországot bejárta északról dél felé. Ez volt a legnyilvánvalóbb bizonyítéka annak, hogy a francia parasztságnak mindenütt meg tudják találni a közös nyelvet, - és a francia állam központosítása jelentősen előrehaladt, mert a feudális urak hatalmas száma érezte meg ennek a szükségszerűségét.

A franciaországi parasztfelkelések később sem voltak abszolút helyi jellegűek. Nemcsak könnyen áthatoltak egyik tartományból a másik tartományba, hanem mint a különböző felkelésekből feleltek egymásnak. A Jacquerie a "Tuchinek" mozgalomával találkozik. Már a Jacquerie korára vonatkozhatjuk annak a krónikának a szavait, amelyet három évszázaddal később a Vivarais körzetében lezajlott parasztfelkelés alkalmából mondtak: "Ez volt mintegy első felvonása annak a tragédiának, amelyet Languedoc, Provence, Guyenne, Dauphiné és szinte az egész királyság bizonyos mérvű örömmel nézett, arra készülve, hogy példát vegyen erről a katasztrófáról".

Nem kétséges, hogy az összes hercegségeknek és grófságoknak a Capetingek koronájához való csatolása, azaz Franciaország egyesítésének története, ha tudományosan fogják kutatni, megmutatja majd, hogy ezek a franciaországi feudális osztály konszolidálódásának szakaszai voltak a növekvő paraszti ellenállás nyomása alatt. Nézzük például a befejező akaszt; utolsóként Bretagne hercegségét csatolták hozzá. Ezt arra vezetik vissza, hogy VIII. Károly 1491-ben feleségül vette a bretagnei hercegség egyetlen örökösőjét, Bretagnei Annát. Kiderül azonban, hogy 1489-90-ben Bretagneban heves és véres parasztháború tört ki. Bár a bretonok nem tartoznak a francia néphez és más nyelven beszélnek, tehát Bretagne ugy látszott, hogy kívül maradhatna a francia királyságon, világos, hogy ez a felkelés, amely megmutatta a breton feudális urak gyengeségét, arra kényszerítette őket, hogy a francia monarchia támogatását keressék, a dinasztikus házasság pedig csak formát adott akaratuknak.

De miért volt épp a hatalom központosítása annyira szükséges a paraszti ellenállás növekvő erejének ellensúlyozására?

Azért, mert ez mutatta meg magának az ellenfélnek legsebezhetőbb pontját. A feudális állam központosításának értelme mindenekelőtt abban állt, hogy a paraszti ellenállás gyenge oldala még nagyobb kibontakozása idején is decentralizáltsága volt. Ezt kellett kihasználni. A központi hatalomra nem azért volt szükség, hogy minden kirobbanó felkelést leverjenek, - ezt rendszerint, mint eddig is, a helybeli feudális urak és a helybeli hatóságok intézték el, - hanem azért, hogy hatalmas koncentrált erőtartalék alakuljon ki, amelyet a legvégső esetben fel lehet használni az államnak abban a részében, ahol a veszedelmes robbanás létrejött. A központi hatalomnak erre az esetre hatalmas lehetőségei voltak a mozgósításra és manőverezésre. Ez volt az, ami állandóan félelemben tartotta a népet, amely széles körben tudatosította magában az állam erejét, hiszen estidőről-idő-

re szemléltetően mutatták be a külső háborúkban.

Hogy a központosítás adja az államhatalom döntő fölényét a forradalmi néppel szemben, ezt mind az egyik, mind a másik fél vezetői mindig igen jól tudták. Vegyük például a 16-18. századi Franciaországot. Olyan forradalmi gondolkodók, mint La Boétie, Jean Méliér elméleteikben abból a megfigyelésből indultak ki, hogy a forradalom /" a zsarnokuralom megsemmisítése" a nép akaratának útján/ csak azért nem sikerül, mert nem kezdik mindnyájan egyidőben, egyszerre az egész országban. A kormány minden egyes adott esetben csak a nép valamelyik ellenálló részét veri le. Ha mindnyájan és mindenütt egyszerre kelnének fel, mondták ezek a gondolkodók, honnan venne a kormány annyi katonát és hivatalnokot, honnan venné a pénzt a fizetésükre! Elkerülhetetlenül összeomlana! Ezekben az elgondolásokban egyenesen arról beszéltek, ami a hatalom döntő fölényét teszi ki a népi ellenállással szemben: a centralizáltság előnye a decentralizáltsággal, a népi harc erőinek szervezetlenségével, szétszórtságával szemben.

Egy 1469-ből való, párbeszédese formában írt politikai pamflet Franciaország kormányzójának, Mazarin bíborosnak ilyen szavakat tulajdonít: "Az uralkodónak mindig felfegyverzettnek kell lennie, hogy ne csak tiszteletet keltsen szomszédainál, hanem félelmet is népénél, és mindig készen legyen a lázongók leverésére, ha állama valamelyik részében előfordulnak". Hol volna a francia monarchia, - folytatja Mazarin, - ha nem volna hadserege? Ha "egyszerre felébredne ez a hatalmas test, Páris, hogy minket megegyen" /a Fronde eseményeiről van szó/. Mazarin vitatkozó társa azt veti ellene, hogy az uralkodó biztonságosabb védelme a nép békés kormányzása, az igazságosság, a vallás. Mazarin megadja a választ: "Anglia példája megdönti mindezeket az okoskodásokat".

Egy szóval, a feudális állam központosításának az értelme az anyagi erő hatalmas tartalékának létrehozásában volt, amelyet fel lehet használni abban az esetben, ha valahol az országban a tulerő a felkelő nép oldalán lett volna.

Mindamellett meg kell jegyezni azt, hogy az állam központosítása viszont részben megnövelte a parasztfelkelések centralizáltságát. Angliában például, ahol a gazdasági és politikai feltételek különösen kedveztek egy erős országos központ korai kialakulásának, Wat Tyler, Jack Cade parasztfelkelései végeredményben ennek a központosított célnak, Londonnak a megszerzésére törekedtek. A központosított állam előnyei azonban a paraszti szervezetlenséggel szemben vitathatatlanul megmutatkoztak ebben az eset-

ben is.

Ezen kívül a központosított monarchia szükségessé vált azért, mert fokozatosan megváltozott a parasztek fegyverzetének és taktikájának a jellege. Az osztályellentétek kiéleződése felfokozta a parasztek találékonyágát. Láttuk azt, hogy az íjj, jobban mondvá a szerszámiíj megfelelő gyakorlottság esetén annyira hatásos fegyvernek bizonyult a lovagok ellenében, hogy még a lovagok egymásköztí háborúiban is kezdtek felhasználni az íjjas csapatokat, amelyek hamarosan mind nagyobb helyet foglaltak el a 14-15. századi hadseregekben, azaz a különböző országok uralkodó osztályainak át kellett szervezniök hadművészetüket a parasztektól kapott tárgyi leckék alapján. Ugyanezt kell mondani a svájci parasztek által gyakorolt módszerről, ahogy a lovagok támadását hosszú lándzsákkal felszerelt zárt oszlopban háritották el, amely még támadásba is sikeresen át tudott lendülni és visszavetette a lovagokat. A svájciakat kezdtek csalogatni Európa valamennyi feudális hadseregébe és kezdtek átvenni tőlük ezt a művészetet. Később természetesen az a szükséglet is felmerült, hogy megváltoztassák harci taktikájukat olyformán, hogy az íjjászok és lándzsások már nem lovagokkal, hanem íjjászokkal és lándzsásokkal kerüljenek szembe.

A nemesek katonai ismeretekben és gyakorlatban mutatkozó fölényét a parasztek a korábbi felkelések óta úgy védték ki, hogy néhány nemest halálos fenyegetéssel kényszerítve katonai szakértőként állítottak csapataik élére. Ezt a fogást a parasztfelkelések hatalmas számában figyelhetjük meg a legkorábbi időktől kezdve. Ez megszüntette az uralkodóosztály monopoliúmát a taktikai művészet terén, tisztán katonai szempontból bizonyos eredménnyel is járt, de végeredményben gyakran zsákutcába juttatta a felkelést.

A harc anyagi eszközeivel kapcsolatos versengés tetőpontját a tüzfegyverek feltalálásával érte el. Ezt nem a parasztek, de nem is a nemesek, hanem a polgárok találták fel. A város hozta világra a tüzfegyvert a 14. században, a városból kapták meg a parasztek is és az uralkodóosztály is. Mindkét fél már a 15. században megpróbálta felhasználni egymás ellenében. Nem hiába mondták azt, hogy "a tüzfegyver hasonló a vízhez és a tüzhöz, amelyek lehetnek hasznosak is, meg károsak is." A tüzfegyver két fajtája, a puskák és az ágyuk közül az előbbieket érthetően hozzáférhetőbbek voltak a parasztek számára, de ezek is inkább csak az egyéni céllövészet, nem pedig a tömeges tüzharc fegyverei. A puskás parasztek adják a Landsknechtek seregének magvát. Hogy a puska a tüzéséggel szemben az egyszerű emberek

fegyverének számított, azt a kortársak kijelentéseiből láthatjuk. Például az olasz hadvezér, Vitelli, aki maga felhasználta a nehéz tüzérséget, levágatta a fogságba került gyalog puskások kezét, és kiszuratta szemüket, mert nem illő, hogy nemes származású lovagok a nemtelen gyalogosok kezétől bosszuállás nélkül pusztuljanak el.

A puska azonban sokáig olyan fegyvernek számított, amelyet elsősorban ugyanezek ellen az egyszerű emberek ellen használtak fel. Macchiavelli megvetően mondta a gyalogpuskásokról, hogy csak arra alkalmasak, hogy megijesszék a parasztokat, akik elfoglaltak valamilyen szorost. Ezzel szemben a tüzérség szinte teljesen hozzáférhetetlen volt a parasztok számára, legfeljebb a felkelés jelentős fellendülésének esetében használták. A husziták széles körben alkalmazták a tüzérséget /pl. csak Karlstein erődjére mintegy tizenegyezer lövedéket zudítottak/ és még tökéletesítették is az ágyukat, könnyebbekké és hordozhatóbbakká tették őket. De az ágyuk rendszerint még az egyes feudális urak számára is hozzáférhetetlenek voltak. Csupán a központi hatalom rendelkezhetett széles körben az elnyomásnak ezzel a legfontosabb fegyverével, épp úgy, mint a gyalogtömegekkel. Ezt a lehetőséget a pénz adta meg neki.

Ebben a szakaszban a harc kimenetele mindkét fél részére döntő mértékben attól függött, hogy szövetséget tud-e létrehozni a városokkal. Mindkét fél minden eszközzel kereste ezt a szövetséget, s még az erőszaktól sem riadt vissza. A parasztfelkelés ereje most abban áll, hogy mind kevésbé tisztán paraszti felkelés, mind inkább egybeolvad a városi plebejusok harcával (és a városok felé orientálódik; mint látjuk, részben városi fegyverekkel is felfegyverzi magát. De a királyi hatalom szintén keresi a szövetséget a városokkal, és ezeknek uralkodó, felső osztályára támaszkodik. Csupán a központosított hatalom tudja elérni ezt az eredményt. Végeredményben ez adja meg neki a legerősebb fegyvert - a pénzt. Ezen külföldi gyalogságot fogadhat, többek között a legengedetlenebb parasztokat más országokból, például a svájciakat, a Landsknecht-parasztokat; a pénz adja meg neki a drága tüzérség monopoliumát.

Igy tehát végeredményben a feudális monarchia létrejöttének és fejlődésének történetéhez a kulcsot a parasztfelkelések kérdése adja meg. A parasztfelkelések fenyegetése követelte meg a politikai hatalom központosítását, ez pedig növekedtében arra készítette a központosítást, hogy mindinkább erősödjék és végül eljusson az abszolutizmus stádiumáig, - a városok fejlődése pedig mind az egyiknek, mind a másiknak az előfeltétele volt. A parasztmozgalmak különösen óriási mértékben erő-

sődtek meg annak eredményeképpen, hogy egybeolvadtak a városi alsóbb rétegek, a városi plebejusok mozgalmával. De amíg a proletariátus nem jött létre, ezek a városi alsóbb rétegek nem hoztak semmiféle elvileg újat a paraszti harcba, inkább ők maguk csatlakoztak a parasztok harcéhoz és követeléseikben és fellépéseikben nem csekély mértékben a parasztoktól függtek. Fellépésük azonban természetesen erősen bonyolította a feudális állam feladatát.

A francia királyság egyesítésének vizsgált példáját másokkal, mondjuk Spanyolország egyesítésének példájával is kiegészíthetnénk: a befejező stádium itt különösen kézenfekvő, mert a kialakuló Spanyolország két nagy politikai darabjának, - Castilia-Leonnak és Aragónia-Katalóniának - az egybeolvadása a 15. század hatvanas-nyolcvanas éveiben kitörő parasztháborúkkal kapcsolatban folyt le.

De még tanulságosabb, ha azoknak az államoknak a történetét nézzük meg, ahol bizonyos tényezők, például nemzetközi, nem tették lehetővé a központosított állam kialakulását és fokozódó megerősödését.

Amikor arról beszélünk, hogy a parasztfelkelés a történelem folyamán végeredményben csupán vagy a burzsoázia, vagy a proletariátus vezetése alatt győzhet,²⁰ ezzel egyáltalán nem állítjuk azt, hogy ezt nem használhatja fel valamilyen más erő, amennyiben még nincsenek meg az előfeltételek a feudalizmus leváltására a kapitalizmus által, vagy a szocialista forradalom számára. A parasztfelkelés győzelmét ilyen esetben egy másik, erősebb állam, vagy még gyakrabban több állam használja ki, amelyek végrehajtják a "felosztás"-t.

Ennek klasszikus példája a régi Lengyelország története fennállásának utolsó évszázadaiban. Lengyelországnak egy időre nem volt szüksége erős központosított államra, minthogy a paraszti ellenállás erejét jelentős mértékben csökkentették a parasztok tömeges szökései /különösen Oroszországba/; a nemes a birtokán igazi "földesúr-uralkodó" maradt, a mágnás igazi "herceg". De a földhözkött jobbágyság kialakulása Oroszországban és más, belső és külső jellegű okok erősen összesűritették a szociális légkört. A 17-18. században egymás után törtek ki Lengyelországban a parasztfelkelések, egyik körzetből átcsaptak a másikba /egyébként gyenge oldaluk a nemzeti és vallási egyenetlenség volt/. Elmondhatjuk, hogy a parasztfelkelések most szinte szakadatlanul napirenden voltak. Levették őket, de nehezen, és az uralkodóosztály egy része előtt teljesen tudatosá

20. lásd Lenin: Válogatott művek, II. Budapest 1949.868.1.

vált, hogy szükség van egy hatalmas katonai tartalékra, amellyel a központi kormányzat rendelkezne, ennek következtében pedig erős központi kormányra is. Ilyen jellegű például IV. Ulászló "nagy elgondolása". Egyrészt Lengyelország rendkívül kiélezett nemzetközi helyzete, másrészt pedig a városok gyenge fejlődése lehetetlenné tette Lengyelországban az abszolútizmust. Ennek következménye volt szétesése. Egyes esetekben, mint Hmelnyickij felkelésekor, maga a győztes paraszti harc juttatott nagy területeket a szomszédos állam hatalma alá, minthogy a parasztokat a nemzeti közösség idehajtotta; más esetekben, és jóval gyakrabban, a lengyel párok saját kezdeményezésükre keresték a lehetőséget, hogy erősebb államok védelme alá helyezték magukat. Ők maguk kezdtek tárgyalni Lengyelország felosztásáról már a 17. században, mert nem láttak lehetőséget arra, hogy saját erejükkel tartsák fenn a "rend"-et. A 18. században pedig lényegében ők maguk engedték be az intervenciós seregeket, amelyekkel hiába szállt szembe egymagában a parasztfelkelés ereje.

Körülbelül ugyanez ment végbe úgy látszik már a 15. században Burgundiában. Egyes adatok megengedik azt a feltevést, hogy ez a hatalmas állam a paraszti és városi mozgalmak komoly előretörésének a légkörében esett szét és került felosztásra, olyan időben, amikor a nemzetközi helyzet és az állam egyes részeinek kibékíthetetlen ellentétei lehetetlenné tették erős központosított hatalom kialakulását.

Pontosan ez ment végbe Olaszországban a 16. században. A 16. század eleje viharos parasztmozgalmak kora Olaszországban. Ezek igen szétforgácsoltak voltak /"bravo", "banditák"/, de könnyen átcsaptak az egyik olasz államból a másikba. A megelőző politikai tapasztalat már vitathatatlanul békéltette az uralkodóosztályt, hogy Olaszország egyesítése belülről, az olasz monarchia létrehozása, amiről Macchiavelli álmodozott, lehetetlen. A kis olasz uralkodók és feudális urak a "rend" erejét kívül kezdték keresni, tekintetüket a két erős abszolút monarchia - Franciaország és Spanyolország felé fordították, és végeredményben ennek a két monarchiának a harcát ők vitték át Olaszország területére. A többség mégis inkább Spanyolország oldalára hajlott, mint rendőribb hataloméra, és ez maradt sokáig Olaszország csöndjére, miután nagyobb részét egyesítette saját hatalma alatt.

Egyébként száz évvel később magában a háborúktól kimerült Spanyolországban is ugyanez kezdődött meg. 1640-ben levált a felkelő Katalónia;

Portugália leválását kétségtelenül szintén az 1637-ik évi felkelés készítette elő. Természetes, hogy Olaszországban is rögtön hatalmas felkelések indultak meg a meggyengült csendőr ellen. A 17. század végére a spanyol állam már a legteljesebb tehetetlenséget mutatta nemcsak arra, hogy szétszórt európai birtokain szembeszálljon a népi ellenállás erejével, hanem magában Spanyolországban is. Az u.n. "banditizmus" Spanyolországban tömeges jelleget öltött, ezzel nem tudtak leszámolni. Az állam a kikerülhetetlen katasztrófa határán állott. Már nem azok az idők járták, mint a 15. században, amikor egy hasonló veszéllyel szemben megalakult a spanyol abszolutizmus. Most azután, hogy a spanyol burzsoázia teljesen letűnt a történelem színpadáról, már nyilvánvalóan nem tudta biztosítani a "rend"-et. A "spanyol örökösödési háború" lényege az, hogy külső politikai erők hajtották végre azt a feladatot, amely a spanyol állam erejét teljességgel meghaladta, azaz elejét vették a hatalmas paraszti forradalom kitörésének, amely megrendithette volna egész Európát. Az egész azzal kezdődött, hogy a francia közigazgatás tisztára rendőri módon behatolt Spanyolország belső életébe, bár a "legérdemesebb csendőr"-nek Európában az osztrák Habsburgok számíthatták magukat. A "spanyol örökösödési háború" fináléja a spanyol hatalomnak klasszikus "felosztása" volt.

Ismerünk azonban egy középkori államot, amely nem jutott el sem a központosításig, sem az abszolutizmusig, és ennek ellenére nem osztották fel és nem hódították meg,- ez Németország. Vajjon ez a példa cáfolata-e mindannak, amit fentebb mondtunk?

Ha figyelmesen nézzük a dolgot, kiderül, hogy nem. A 13-14. században a kelet felé, a szláv földekre irányuló teleszes mozgalom nyilvánvalóan annyira enyhítette az osztályharc légkörét, hogy Németország meglehett az államhatalom központosítása nélkül. Ennek a lehetőségnek megszűntét a 15. században lehetetlen egybe nem kapcsolni a 15. század végének parasztmozgalmaival és a nagy parasztháborúval. Ennek hátterét I. Miksa sikertelen politikai kísérletei, illetőleg V. Károly ugyanilyen sikertelen kísérletei alkotják, amelyek erősen összpontosított német birodalom, illetőleg európai birodalom létrehozásában keresték a menekvést. A legerőtelenebb nyugateurópai államban tört ki a legerősebb nyugateurópai parasztháború. De a nemzetközi színpadon abban a pillanatban nem voltak olyan nagyhatalmak, amelyek képesek lettek volna beavatkozni a harcba. A nagy parasztháborút nem annyira a fegyver erejével, mint inkább a rend másik tényezőjének, a vallásnak a segítségével verték le: a lutheri reformáció,

amely megindította a háborút, meg is kötötte kezét, lábát, tájékozatlan-
ná tette, megfékezte Münsernek és pártjának férfias ellenállása ellenére,
és végeredményben annyira lesúlyesztette a paraszti ellenállás potenciá-
ját, hogy a fejedelmek és lovagok viszonylag jelentéktelen fegyveres erői
is elegendőeknek bizonyultak vérbefojtására. A 16. század végén és külö-
nösen a Harmincéves háboru idején azonban már a parasztfelkelések Német-
országban nagy, ha nem is a régi erővel, felujultak. A központositás
azonban még lehetetlenebbé vált, mint azelőtt, bárhogyan is álmodoztak
Wallenstein és mások arról, hogy Németországot abszolút monarchiává ala-
kitják át francia vagy spanyol mintára. A fejedelmek a kiutat ekkor ab-
ban találták, hogy bevonták az európai nagyhatalmakat, különösen Francia-
országot és Svédországot. A Harmincéves háboru következménye a német pa-
rasztság rettenetes kipusztítása volt, amely után soká nem tudta fejét
felemelni. Németország felosztására is sor került volna Franciaország
és Svédország közt, de a nemzetközi helyzet csodálatos módon megmentette
ettől a végtől.

Az össznémet abszolutizmus hiányát bizonyos mértékig helyettesítet-
te a törpe, de rendkívül kegyetlen fejedelmi abszolutizmus. A fődolog
azonban az, hogy a politikai központositás lehetetlen volta ösztönszerü-
en és kérlelhetetlenül arra vitte Németországot, hogy kiküszöbölje mind-
azt, ami a feudalizmus fejlődésének történetében szükségszerűen emelte
a paraszti ellenállás erejét: a piaci kapcsolatokat, a pénzjáradékot, a
paraszti tulajdont, a paraszt személyes szabadságát. A kétszer szétvert
német parasztság nem tudott szembeszállni ezzel a visszaszorítással, a
jobbágyság "második kiadásá"-val, amely a maga részéről mindjobban csök-
kentette harcképességét, az uralkodóosztályt pedig képessé tette arra,
hogy meglegyen abszolutizmus nélkül.

Végül Anglia történetében a 18. században olyan példát találunk,
amely megmutatja, hogy volt még egy elképzelhető módja az abszolutizmus
kikerülésének: megsemmisíteni a parasztságot.

Vonjuk le a következtetéseket az elmondottakból. A feudális állam,
fejlődésének bármely fokán is vesszük elő, mindenekelőtt erőszakszerv,
amely erővel nyomja el a kizsákmányolással a társadalom kizsákmányolt
többségének oldaláról, azaz elsősorban a parasztok oldaláról való szem-
beszállást, minthogy épp a parasztság volt a feudális társadalom alap-
vető kizsákmányolt osztálya és számszerűleg is sokszorosán felülmulta
az egész többi lakosságot.

Sajnos, még akadnak olyanok, akik "mechanisztikus" felfogással vá-

dolnak mindenkit, aki az állam kérdésében materialista szempontot foglal el. Lenin és Sztálin az államról szólva bátran használták a "gépezet" szót. Minden antagonisztikus osztálytársadalomban az állam kérdése, a marxista-leninista klasszikusok tanításának megfelelően, a kérdés minden bonyolultsága és sokoldalúsága mellett alapból mindig annak a kérdésnek, milyen az uralkodóosztály szervezett erősségeinek és a kiszákmányolt tömegek szervezetlen erősségeinek kölcsönös viszonya. Ez rendszerint el van rejtve a bonyolult állami, politikai élet felsszine alatt, de teljes világosságában mutatkozik meg a forradalmak pillanataiban.

"Az állam: gépezet az uralkodóosztály kezében, hogy vele osztályellenességei ellenállását elnyomja" - tanít minket I.V. Sztálin.²¹ Akinak ez "mechanisztikus"-nak tűnik, az ne nevezze magát marxistának, - az állam ilyen értelmezése elválaszthatatlan a proletariátus diktaturájának tanításától.

Igy tehát a feudális állam mindenekelőtt és mindennél jobban az erőszak szerve volt a feudális, nemesi osztály kezében a parasztság ellenállásának elnyomására.

A fegyverhasználatra viszonylag ritkán került sor, minthogy a fődolog az volt, hogy az anyagi tulsuly az állam oldalán legyen. A népnek valamilyen formában mindig kézzelfogható értelmezést adtak annak a fegyvernek az erejéről, amellyel összeütközésbe kerülhet. A feudális állam fejlődése a mind nagyobb tartalék felhalmozásának a vonalán folyt, hogy ezt végső esetben felhasználhassák. Ezért a felkelés, ha már egyszer kitört, elég sokáig fejlődhetett felfelé ivelő vonalon. Csakis sikereinek mértékében mobilizálódtak ezek a potenciális tartalékok és előbb vagy utóbb leverték. Egyébként bizonyos értelemben a parasztfelkelés fejlődése folyamán bensőleg gyengült: minél messzibbre jutottak el a paraszti gazdaság közvetlen védelmétől, annál veszesebbnek bizonyult a politikai és ideológiai perspektíva hiánya, annál elkerülhetlenebbül vált az ellenfél fegyverének áldozatává.

A feudális állam elnyomta az ellenállásnak még a kezdeteit, csiráit, jeleit is. A bürokrácia, a rendőrség, a megtorlások már jóval bármiféle tömeges felkelés kezdete előtt rázudultak az egyes "megbizhatatlanok"-ra és "lázongók"-ra.

De tudjuk azt is, hogy a felkelés, bár a legmagasabb, de nem egyetlen formája volt a parasztság harcának a feudális kiszákmányolás ellen. Ennek

²¹ Sztálin: A leninizmus kérdései. Budapest 1950. 44. 1.

megfelelően a feudális állam nemcsak a felkelések leverésére szolgáló szerv volt. Fejlődésének késői stádiumaiban továbbra is elnyomta, vagy korlátozta a paraszti ellenállás egyéb alacsony formáit - a részleges ellenállást, a vándormozgalmat. A feudális állam bírói, adminisztratív-bürokratikus, katonai-rendőri és fiskális gépezet is volt egyidejűleg.

Mindezekig szinte egyáltalában nem beszéltünk a feudális elnyomás elleni paraszti ellenállás egyik formájáról: a gazdasági harcról, azokról a kísérletekről, hogy halmozzanak, hogy intenzívebbé tegyék a paraszt munkáját saját gazdaságában, hogy a paraszt termésének egy részét áruvá alakítsa át, pénzzé, azzal a céllal, hogy ilyen úton meggyöngítse a feudális kötelezettségek relativ terhét és gazdaságilag "visszaszorítsa" a feudálizmust. Pedig a paraszti ellenállás ezen formájának elnyomása fontos helyet foglalt el a feudális állam tevékenységében és sokat megmagyaráz történelmi fejlődésében.

A feudális állam elvette a parasztoktól és iparosoktól azt a felesleget, azt az általuk létrehozott minimális szükségleteiket felülmúló maradékot, amelynek kisajátítására az egyes feudális uraknak nem volt erejük és "jog"-uk.

A feudális monarchia sohasem volt csupán politikai fegyver, csupán az uralkodó feudális osztály "végrehajtó bizottsága". Maga is feudális ur volt. A király eleinte csupán saját személyes föld tulajdona után kapott jövedelmet. A többi terület után adókat kezdett kapni, azaz valamiféle feudális szuperjára, abból az egyetlen okból kifolyólag, hogy olyan pillanat következett be a feudális társadalom fejlődésében, amikor a feudális urak már nem tudták elvenni a dolgozó lakosságtól a szükséges terméken felül általa termelt egész felesleget, azaz amikor a tulsúly a harcban a közvetlen termelők oldalára került.

A valóságban ez volt a nép igazi győzelme a kizsákmányolók felett. A feudális urak akár meg is kaphatják, mint régen, hagyományos járadékaikat és szolgáltatásaikat, de a kialakult erőviszonyok mellett már nem mehettek túl a szokás keretein, és nem sajátíthatták el a parasztok és iparosok megnövekedett munkatermelékenységének gyümölcseit. Nem is sikerült mindig megtartani a régi szokásokat sem. A földesuri jog megzavarodott az alulról jövő növekvő nyomásra. Az osztályerők új kölcsönös viszonya visszatükröződött abban, hogy a személyükben szabad parasztok és személyükben szabad polgárok sorai megnöttek és megerősödtek a feudális hűbérurak territoriumain. Az osztályerők új viszo-

nyának gazdasági tartalma pedig bizonyos "felesleg" a népgazdaság össztermelékenységében, amelyet a feudális urak nem tudtak kisajátítani, bár potenciálisan ez is feudális járadék volt, azaz az összes szükséges termék szintjén felüli felesleg az országban. Ezt a felesleget kisajátítatlanul hagyni a feudális világ számára azt jelentette, hogy vereséget szenved a néptől a többlettermékért folytatott haroban. Ezzel szemben azt kisajátítani azt jelentette, hogy ezzel együtt leverte az ellenfelet, megszünteti a támadást, visszaállítja az erők olyan egyensúlyát, amikor a közvetlen termelőknek meg kell elégedniük a szükséges termékkel. A dolgozó osztályok ilyen elnyomását, kisajátításuk útján és ezzel együtt kisajátításukat elnyomásuk útján jelentette a központosított monarchia létrejötte és fejlődése adórendszerével /valamint birságpénzeivel és a királyi jövedelmek egyéb forrásaival./ Az adók ugyanazt a feudális járadékot jelentik, amely központosítva van és elnyeli azokat a "feleslegök"-et, amelyeket a feudális urak nem nyéltek el helyben.

Érthető, hogy bármelyik központosuló középkori monarchiának a maga történetében a politikai felületén bonyolult "elszámolás"-ai vannak a feudális urak osztályával /mert annak a kérdése, hogy kit illet meg elsősorban a kizsákmányolás joga, igen bonyolulttá vált/, valamint a városokkal, a "szabad", azaz kisajátítás alá eső gazdaság legfőbb gyűjtőhelyeivel. De nem ennek a felületnek kell figyelmünket lekötnie.

A leglényegesebb az, hogy a feudális állam megerősödik a népből kisajtott adók révén, és adókat sajnál ki annak révén, hogy megerősödik. A nemzeti piac kialakulása, mint fentebb mondtuk, csak mellékesen, az osztályharc megváltozása és kiszélesedése útján visz el a központosított állam kialakulásához, ezzel szemben a központosított állam egyenesen ráteszi a kezét erre a piacra. Nem azért vezeti be az egységes pénzt és nem azért vissz végbe egyéb pénzügyi-gazdasági intézkedéseket, hogy önzetlenül elősegítse a nemzeti piac fejlődését, hanem azért, hogy többet szedjen belőle. Minél központosítottabb és erősebb a feudális állam, annál nagyobb részét tudja elvenni a termésnek a közvetlen termelőktől adók, azaz központosított feudális járadék formájában.

Az abszolút állam a pusztá erőszakra, a tisztára gazdaságon kívüli kényszerre támaszkodva ilyen módon a népi jövedelemnek, a népi munkának és fáradságnak hatalmas részét szedi össze, amit abban a kifogyhatatlan reménységben szereztek meg, hogy kijutnak a nyomorból. És éppen ezek az

adók adják meg az abszolút államnak a lehetőséget, hogy erős legyen és megvalósítsa az erőszakot.

A feudális adók megfizetése azt jelenti, hogy a népet alávetik a nála erősebb anyagi erőnek. Természetes, hogy a nép megpróbálta az ellenállást, ahogy ellenállt az egyes feudális uraknak is. Nincs semmi ellentmondó abban, hogy a feudális állam, amely a nép elnyomásának szerve, ugyanakkor adók- és illeték-követeléseivel felszította a nép forradalmi ellenállását, és azután saját magának kellett ezt megint levernie. Hissen ugyanigy a korai középkorban a földesur-uralkodó maga zsákmányolta ki parasztjait és maga is nyomta el ellenállásukat.

A feudális osztály fölé emelkedő állam, mint a tömegek elnyomásának és megfékezésének sajátos apparátusa, felhasználta ezt a helyzetét, hogy a maga részéről a kizsákmányolás új formáját fejlessze ki. A feudális társadalomban, a kapitalista társadalomtól eltérően nem lehet teljesen elválasztani az egyiket a másiktól: aki kizsákmányol, az el is nyom, aki pedig elnyom, az ki is zsákmányol.

Igy tehát a feudális kizsákmányolással szembeálló paraszti ellenállás különböző formáinak fejlődése feleletként kihívta a feudális állam különböző oldalainak, funkcióinak, sajátságainak a fejlődését. Nem kétséges, hogy ezen a módszertani alapon részletes, tudományos elemzést tudunk adni bármely konkrét középkori állam fejlődéséről.

Tudjuk, hogy az antifeudális paraszti harc minden formájának és utjának bizonyos összegezésé, általános történeti terméke volt a nemzet potenciális elemeinek létrejötte. A nemzet a maga természete szerint antifeudális jelenség. A feudális társadalom uralkodóosztályának pedig sajátos, nemzetellenes vonásai vannak: egyrészt a helyi szeparatizmus, autonomizmus, másrészt a kozmopolitizmus. Ennek megfelelően a feudális államnak is lényegéhez tartozik két alapvető kiindulási tendencia: az egyik, amely megfelel a helyi korlátozottságnak, - az állam-nagybirtok, vagy nem nagy fejedelemség irányában, a másik tendencia az össz-keresztény, összeurópai "birodalom", az "univerzális monarchia" felé. A feudális állam fejlődése mindkét kezdeti tendenciája fokozatos összeomlását jelenti, tekintettel arra, hogy a népen belül kiformalódnak a nemzet elemei. A törpe államoknak "tömörülniök" kellett nagyobbakká, az "univerzális" /egyetemes/ hatalomra törő igénylők ellenállásba ütköztek: vagy szembe állították a "birodalom" al a "respublica"-t /az ókori antitézis/, vagy pedig Európa különböző területein egy időben jelentkeztek "univerzális uralkodók", akik végeredményben akarva-nem

akarva, minthogy lehetetlen volt megvalósítani az "universalitás"-t, egyszerűen az adott ország "uralkodói"-vá váltostak át. Keletkezésében mindegyik középkori európai királyság létre nem jött "össz-keresztényi", "római" univerzális birodalom, amelynek úgy látszott, hogy csak a külső vetélytársnak ellenállása miatt kellett szerényebb határokra korlátozódnia. A feudális osztály hű maradt önmagához, az "univerzális" tendencia újra és újra megújult, nem kevesebb történelmi makacssággal, mint a szeparatista tendencia, - csupán a paraszti harc növekedése küzdötte le mindkét feudális tendenciát és kérielhetetlenül, spontánul, a politikai történelem minden fordulaton keresztül arra kényszerítette a feudális államot, hogy alkalmazkodjék ellenfeléhez és általában nemzeti monarchiává, nemzeti állammá fejlődjék.

Az "univerzális", "római" tendenciák épp úgy, mint a szeparatista tendenciák azokban az országokban tartották magukat a leghosszabb ideig, és azoknak politikai történetére nyomták rá legmélyebben pecsétjüket, ahol a parasztok harcát meggyengítette a parasztoknak viszonylag nagyobb lehetősége a szomszédos területekre való költözésre, ott tehát, ahol később történt meg az átmenet a paraszti harc alsóbb formáitól a felkelésekhez. Ez vonatkozik a Habsburgok német Szent Római Birodalmára, részben pedig a Habsburg Spanyolországra, Lengyelországra, stb.

A feudális államhatalom tehát progresszívebb formákat vett fel, ha a feudálizmus ellen irányuló paraszti harc magasabb fokon állt.

Pedig mennyi illuziót váltott ki mind a kortársaknál, mind a történészeknél a királyi hatalom! Valójában pedig a haladás továbbvivője, többek közt az egyesítésre törekvésé is, az ő legfőbb ellenfele - a dolgozó, kiszákmányolt nép volt. A királyi hatalom progresszív volt, de csupán abban a mértékben, amennyiben a harc logikája arra kényszerítette, hogy leveve mind az idegen, mind saját régimódi feudális igényeit, előre menjen, nehogy elmaradjon ellenfele fejlődésétől. Progresszív volt, de olyan értelemben, ahogy a hold süt, visszatükrözve a nap fényét. N.G.Csernisevsz-kij fent idézett cikében meglepő világossággal magyarázta meg annak az elfogadott véleménynek egész oktalanságát, hogy a francia királyok voltak Franciaország "összegyűjtői" és "egyesítői". A francia nemesi királyok századok során át, mondja, "egyformán vezettek különféle háborukat, nem különböztetve meg, hasznosak-e ezek a háborúk a nemzeti egység számára, vagy nem. A Burgundia, a Bretagne elleni hadjáratok ugyanabból az elvből fakadtak, mint VIII.Károly hadjáratai Olaszország ellen, vagy XIV.Lajos-éi Németország ellen; a különbség nem az értelemben volt, hanem csupán

abban, hogy egyes hadjáratok sikerrel végződtek, mások pedig nem...De mégis köszönetet kell mondani valakinek azért, hogy Franciaország egységes egésszé gyűlt össze a széttagolt hercegségekből, grófságokból és algrófságokból. Ahhoz, hogy megtudjuk, kinek kell köszönetet mondani ezért, csupán azt a kérdést kell feltennünk, miért maradt meg Champagne a francia királyok birtokában, Olaszország pedig, amelyet a franciák nem egyszer foglaltak el, mégis állandóan elszakadt a francia államtól. A válasz világos: Champagnet franciák lakták, akik arra törekedtek, hogy egységet alkossanak a többi franciával, Olaszországban viszont olaszok éltek, akiknek nem volt kedvük a franciákhoz csatlakozni. Most, ugy látom nem nehéz elképzelni, milyen erőnek köszönik a franciák azt a körülményt, hogy egy államban egyesültek.²²

Említsük meg egészen röviden a feudális államnak azokat a politikai funkcióit, amelyek közvetlenül az alapvető lényegéből folytak.

Ez elsősorban az a feladat, hogy elszigetelje a parasztságot, azaz az antif feudális alapról minden és minden fajta potenciális szövetségesétől, vagy ideiglenes utitársától. A parasztságot összehasonlíthatatlanul könnyebb leverni és megfékezni, ha anélkül lép fel, hogy bármiféle támogatást és vezetést kapna a városok, vagy a papság, vagy a feudális osztály egyik vagy másik frakciójának részéről. A királyi hatalom politikája a burzsoázia felé, kapcsolatai a Frondeot képező arisztokratákkal és egyházzal, egyezőval az, ami már régóta úgy tűnik a középkori történészeknek, mint a királyi hatalom fő politikai célja, mindez valójában jelentős mértékben csupán másodlagos feladatának megoldása volt: megerősíteni ezeknek a szociális erőknek az elszakadását legfőbb ellenfelétől, a parasztságtól.

A történészeknek természetesen sokat kell foglalkozniok a feudális állam történetének ezekkel az aspektusaival is. Ezeket valóban megérteni azonban csak azután tudjuk, miután megértettük a legfőbb, lényeges dolgot. A királyi hatalom azért számolt le gyakran oly érthetetlenül enyhén a lázongó arisztokratákkal, mert nem volt szabad megengednie azt, hogy a népi harc tüzével játsszának. A királyi hatalom támogatta a burzsoáziát, kereste a közeledést, kiváltságokhoz és előnyökhöz juttatta a feudális rendszerben elsősorban azért, hogy ezt a mind befolyásosabb társadalmi réteget elszakítsa a parasztsággal való lehetséges szövetségétől. Ilyen szövetség kialakulása annál veszélyesebb volt, minél inkább megérett a burzsoázia, és a feudális állam mindent megtett, hogy ennek elejét vegye. Bár-

²² N.G. Csernisevskij: id.mű. 48o.l. oroszul.

milyen bonyolult is a nemesi monarchia politikája a felemelkedő burzsoázia irányában, ezen az alapon fejlődött. A burzsoázia nem volt önmagában veszélyes politikai erő, hanem csupán mint az eddig fékentartott igazi erőnek lehetséges vezetője.

Engels mondotta ezeket a jelentőségteljes szavakat: "A politikában csak két erőnek van döntő jelentősége: az az állam szervezett ereje, a hadsereg és a néptömegek szervezetlen, spontán ereje".²³

Épp ezért kell a feudális állam kapcsolatait a burzsoáziával, a feudális arisztokráciával, a papsággal úgy tekinteni, mint olyan kérdéseket, amelyek az állam alapvető politikai feladatából vannak levezetve. Ezek a rétegek és osztályok különféle mértékben hozzájárulhatnak a néptömegek spontán erejének nem elégséges szervezettségéhez.

Engels e szavainak fényében kell megvizsgálni azt a másodlagos, de mégis fontos kérdést is, hogy a feudális állam és szervezet ereje viszonylagosan független az uralkodóosztálytól. Minél élesebbekké válnak az osztályellentétek a feudális társadalomban, annál magasabb a feudális államnak és szervezett erejének az uralkodóosztálytól való viszonylagos önállósági foka. Minél élesebbekké válnak az osztályellentétek a feudális társadalomban, annál magasabb ennek a viszonylagos önállóságnak a foka.

Másodszor, a feudális államnak magával a parasztsággal szemben is nagy ügyességet kellett mutatnia: felzudítani úgy, hogy egyes rétegeit szembe állítsa egymással; időnkint engedményeket és reformokat végrehajtani, különösen akkor, ha a parasztság egyik vagy másik megsértett osztállyal vagy csoporttal szövetségben állott.

Végül foglalkoznunk kell azszal is, hogyan valósult meg a valójában a feudális állam a maga oldalára legfőbb ellenfele erőinek egy részét. A kérdés ezen oldalának megvilágítása nélkül a feudális állam lényegéről adott elemzésünk nem volna teljes, és ezért nem volna igaz.

Náttuk azt, hogy a parasztok, ha számbelileg nem, hát tudásukkal, és ha tudásukkal nem, hát számukkal mindig utolérték a velük szemben álló erőt. Az angol ijjászok, a svájci lándzsások vagy a német Landsknechtek példája mutatja azt, hogy a fegyverzetben még túl is szárnyalták. És valóban, végeredményben lehetetlen elképzelnünk azt, hogy a csekély számú kizsákmányoló kisebbség pusztán az erőszak útján tartsa engedelmisségben a lakosság harcatörő kilencven százalékát. Hosszabb időn át ez nem volna reális. Ilyen többség végsőeredményben fizikailag is mindig erősebb a kisebbségnél,

²³ Marx és Engels művei, XVI. köt. I.rész.475-476.l.oroszul.

bármilyen ideiglenes előnye is volnának a kisebbségnek fegyverzetében, taktikájában, szervezetében, pénzügyeiben, stb. Az erőszak szerepe igen nagy volt, azonban még nem ad teljes feleletet a fentebb feltett szociológiai problémára.

De valamelyest hosszabb időtartamra talán csökkenteni lehetett a paraszti ellenállás erejét az egész feudális gazdasági élet visszafejlődésének árán /ahogy ez egy időn át megvolt Németországban/. Az ellenkező esetben a feudális termelési viszonyok óráról-órára és percről-percre meghozták az ellenállás szükségét. Ennek következtében, ha a történelemben az anyagi erők tulsulya egész időn keresztül a kizsákmányoló kisebbség oldalán maradt, ezt azt jelenti, hogy vele szemben minden alkalommal nem a kizsákmányolás ellen irányuló paraszti ellenállás egész ereje állt, hanem csupán ennek egy része.

Valóban, a paraszti ellenállás ez összetett potenciális erejének egyik része nem az állam ellen működött, hanem az állam saját erejének egy részét tette ki.

Ez mindennek előtt az állam külpolitikai funkciójával kapcsolatban látható.

Tudjuk, hogy az anyagi erőt, amellyel az állam rendelkezett, nagyobb részében nem alkalmazta közvetlenül alattvalóival szemben, hanem az csupán fenyegetés volt, ultima ratio, tartalék a szükség esetére; ez az erő tehát nagyobbrészt gyakorlatilag nem működött. Természetes, hogy ekkor fel lehetett használni alapvető, fő ünkcióján túl bármiféle kiegészítő funkcióra. És pedig fel lehetett használni a szomszédos parasztok kizsákmányolására. Így járt el a lovag a feudális széttagoltság korszakában. Le-lecsapott a szomszéd falvaira. A szomszéd ellenállt. Ezeknek a falvaknak a lakossága szintén ellenállt. Vajjon nem volt-e mindegy számukra, melyik lovag zsákmányolja ki őket? Nem. A paraszti ellenállás ereje, a rugó erejéhez hasonlóan olyan mértékben nő, amilyen mértékben a kizsákmányolás fenyegetése a parasztgazdaság érintetlen magvához közeledik. A saját lovagja elviszi többlettermékét, az idegen a szükséges terméket. Világos, hogy az ellenállási inefficiens az egyikkel és a másikkal szemben teljesen különböző. De ennek következtében a parasztok által a szomszédos hűbérurral szemben mutatkozó ellenállás hozzájárult ahhoz, az ellenálláshoz, amelyet saját hűbérurukkal szemben mutattak. Minthogy pedig a betörések nem voltak ritkák, hanem hozzátartoztak a feudális világ hétköznapi életéhez, bármennyire is igyekezett ezt magának az uralkodóosztálynak a törvényhozása korlátok közé szorítani, a parasztok hozzá-

járultak a vár erősítéséhez és általában saját kizsákmányolójuk erejének növeléséhez. Ő pedig bizonyos mértékben hozzájárult a paraszti ellenállás erőinek megszervezéséhez.

Igy tehát pusztán az a tény, hogy a felesleg, az erők túlsúlya a feudális ur oldalán volt, ami nélkül elképzelhetetlen volna állandó uralma a parasztokon, szükségszerűen magával hozta a feudális urak közötti háborukat. Később ez átváltosott egész feudális szövetségek közti háborúkká, végül a feudális monarchiák közti háborúkká. Minél tovább megyünk, annál inkább már nem pusztán az egyszerű szándék működött, hogy raboljanak, hanem az a törekvés is, hogy megnöveljék birtokaikat, azaz erejüket. Az erők összemérésének a szomszédos államokkal, ha egyszer létrejött, a továbbiakban már megvolt a saját kérelmetlen logikája. Működésbe léptek a nemzetközi egyensúly és államrendszer bonyolult törvényei, amelyek visszahatottak az osztályerők viszonyára az országon belül, például a külső erők olyan túlfeszítését követelték, amikor a paraszti ellenállás leverése állami erőszak útján már lehetetlenné vált.

A középkorban a külső agresszivitás /épp úgy, mint a feudális magánharc/ rendszerint azokban a pillanatokban tűnt fel, amikor az országon belül jelentős túlerőre jutottak a parasztság felett. A külső agresszió azonban /épp úgy, mint a feudális magánharc/, ha egyszer kilépett a politikai porondra, nem egyszer olyan mértékig fajult el, hogy meggyengítette az államot és ezzel kedvezett a parasztfelkelés kirobbanásának. De a paraszti ellenállás elnyomása volt mégis a feudális állam első funkciója és meg is maradt mindig az alapvetőnek, a külső harc pedig másodlagos és levezetett funkció volt. Ezt a törvényt I.V. Sztálin fogalmazta meg pontosan: "Két alapvető funkció jellemzi az állam tevékenységét: a belső /fő/feladat - korábban tartani a kizsákmányolt többséget és a külső /nem fő/feladat - kiterjeszteni az államnak, az állam uralkodóosztályának területét más államok területének rovására, vagy megvédeni saját államának területét más államok támadásai ellen. Így volt ez a rabszolga társadalomban és a feudálizmusban." ²⁴

De a külső támadás elleni védelem funkciója, a feudális államnak ez a "nem fő", másodlagos funkciója, mint látjuk, részben meggyengítette a kizsákmányolt többség ellenállásának erejét és megnövelte az állam erejét. Más szavakkal, a paraszti ellenállás együttes erejét ez a körülmény mintegy szétfogácsolta. A középkori paraszt a "saját" államá-

²⁴ Sztálin: A leninizmus kérdései. Budapest, 1950. 711. l.

ban hol türhetetlen ellenséget látott, és arról álmodozott, hogy betörnek a normannok, szaracének, mongolok, törökök, bárki, aki kiegészítené elégtelen erejét, hogy megdöntse ezt az ellenségét, hol pedig "védelmező"-t látott benne, amikor a valóság megismertette vele a betörés rémségeit. Ilyenkor kész volt saját erejével kiegészíteni az állam erejét. Hiszen maguk a nyugateurópai nemesek is abban a pillanatban, amikor a hódítók voltak idegen földön, rendszerint már nem úgy viselkedtek, mint feudális urak. Egyszerre lesüllyedtek a rabszolgatartók és rablók színvonalára. A parasztek gazdaságát teljesen elpusztították, úgy hogy az új gazdasági ciklus már lehetetlenné vált. Emberek tömegeit hajtották fogságba. Nem szabad elfeledkeznünk arról sem, hogy többé-kevésbbé az egész középkoron át a fogságba került parasztekot keleti piacokra adták el rabszolgákként.

Valóban, a hódítás pillanatában a paraszti ellenállás ereje nem játszotta többé a társadalmi viszonyok szabályozójának szerepét, és természetes, hogy az utóbbiak egyszerre a prefeudális szintre süllyedtek. Ezért ugyanaz a spontán gazdasági szükségszerűség, amely arra készítette a parasztekot, hogy szembeszálljanak a feudális urak vagyonukra és munkájukra irányuló túlzott igényeivel, arra kényszerítette őket, hogy támogassák a feudális államot a nagyobbik rosszal, a hódítással szemben.

A feudális állam "védelmező" szerepét továbbá a belső életben is játszhatta.

Erősen leegyszerűsítve az előbb úgy mutattuk be a feudális állam fejlődését, hogy ez három alapvető szakaszból áll: a nagybirtok-állam, a feudális törzsi fejedelemség /hercegség/ és a nemzeti monarchia. Bizonyos mértékig elmondhatjuk, hogy a feudális állam az utolsó szakaszban továbbra is ebből a három alapfokból épül fel. Ezek egymásból fejlődtek, egymás fölé épültek, ugyanakkor tagadták egymást és ellentétben álltak egymással. A hercegek a kisfeudális urak függetlensége elleni küzdelemben kiszorították őket, felülről rájuk ültették saját embereiket /például a Vogtokat/. A királyi hatalom a hercegek /főnemesség, bojárság, mágnások/ függetlensége elleni harcban ugyanezt tette és ugyanakkor támaszt keresett azok közt, akik ellen a hercegek harcoltak, azaz a kis feudális urakban, a nemességben; olykor még erősítette is a földesurak joghatóságát, hatalmukat a parasztek felett, egyszóval a feudális államiség első szakaszának egyes vonásait.

A paraszti ellenállás erejét elkerülhetetlenül bevonták ebbe a harcba. Hiszen amíg a feudális államiság második vagy harmadik foka még csak előretörőben volt, a reális erő az alsóbb fokon összpontosult. Az erővel erőt kellett szembeállítani, másik reális erőt pedig a társadalomban csupán a paraszti ellenállás formájában lehetett találni. Mind a három fok bizonyos mértékben nem volt ment a kísértéstől, hogy a másik ellen fordítsa a paraszti ellenállást. Természetes, hogy a köztük lévő ellentétek végső fokon egészen másodrendűek voltak a mindannyiukra közös antagonizmushoz viszonyítva, amellyel a paraszti ellenállásnak ezzel az erejével szemben állottak. Mégis elhatározták, hogy felhasználják legalább kis részét saját megerősítésükre.

Erre gyakran a feudális járadékért folytatott egyenes harc szorította őket. Így, ha a királyi hatalom a parasztoktól tulságosan nagy feudális járadékot szedett adók formájában, a nemesek, például Franciaországban a 17. században, már nem tudták beszédni tőlük a hűbéri szolgáltatásaikat, felvették a "védelmező" szerepét, akik megvédik őket a királyi fiskus ügynökeiktől és ezzel elősegítették a parasztok adóellenes felkeléseit.

De sokkal fontosabb a parasztok "védelmezőjé"-nek az a szerepe, amelyet a királyi hatalom vállalt magára, bár ezt a monarchia "osztályfelettségé"-t hirdető burzsoá történészek hihetetlenül felnagyították.

Meg kell különböztetni két dolgot: a királyi hatalom lényegében a koncentrált osztályerőszak szerve; és ahhoz, hogy felemelkedjék, megerősödjék, legyőzze az utjába kerülő akadályokat, nem elég, hogy az uralkodó osztálynak az a nagyobb része együttérezzen vele, amely az adott pillanatban egyenesen rászorul. Meg kell törnie a többi feudális ur makacosságát, különösen az egyes nagy feudálisokét, az egyetlen reális erőnek a segítségével, amely még megvan a társadalomban, és ez a feudalizmussal szemben a parasztok és városiak részéről mutatkozó ellenállás ereje. És a királyi hatalom meg is teszi ezt a lépést. Hosszabb vagy rövidebb idő múltával megerősödik és kimutatja foga fehérjét. Addig azonban, amíg felemelkedik, kétarcu "Janus". Az a hivatása, hogy a feudalizmus ellen küzdő minden forradalmi elem elnyomásának központjává váljék, ideiglenesen mégis vonzási központjuknak bizonyul. Engels szavai szerint: "a feudális felszín alatt keletkező valamennyi forradalmi elem épügy rá volt utalva a királyságra, mint a királyság reá." ²⁵

²⁵ Engels: A német parasztháború. Budapest, 1949. 147. l.

Es azonban csupán a fejlődés dialektikája. A királyi hatalom tekintélyt szerzett a néptömegek szemében, minthogy hadat üzent a reálisan létező erőszakszerveknek, azaz a kisebb feudális államalakulatoknak, a hercegségeknek és fejedelemségeknek. A népnek minden joga megvolt, hogy azt tartsa: ellenségem ellensége az én barátom. Épp ezért, mivel maga is még gyenge volt, minthogy az anyagi erő egyideig még nem volt az ő kezében, azonkívül pedig valahol messze volt, a közvetlen elnyomó pedig közel, magához tudta vonzani mindazok reménységét, akik magukon érezték a feudális erőszak terhét.

Más szóval, a kialakuló királyi hatalomnak annyiban volt tekintélye, amennyiben a feudális kizsákmányolással szemben álló népi ellenállás erőinek egy részét a maga oldalára vonta. Bizonyos mértékig még bátorította is ezeket. Ez a bátorítás azonban ugyanakkor megfélemezés is volt. Velük együtt leverte a feudális erőszak egyes konkrét képviselőit, megsemmisítette a sokféle meglévő hatóságot. A győzelem gyümölcseit azonban, a leverte ellenfelek erejét csupán maga sajátította ki, és végeredményben csupán a feudalizmus védelmére használta fel. A népi ellenállás erőinek ilyen megosztása nélkül, amikor ezek egy része objektíven a másik rész ellen dolgozott, lehetetlen lett volna a feudális monarchiának, mint erőszakszervezetnek a kialakulása.

A királyi hatalom kezdetben nem volt egymagában erő és ezért csak úgy tudott felemelkedni, ha az antagonisztikus feudális társadalom két valóságos anyagi ereje között manőverezett, és mindkettőt felhasználta. De amilyen mértékben felhasználta a nép rokonszenvét és antifeudálisnak látszott, annyira veszedelmes volt az uralkodóosztály szemében. Ebből az ellentétből a kiutat az u.n. "rendi monarchia" jelentette: ez egyidőben a monarchia valóságos megkötése is volt a feudális uralkodóosztály részéről és demonstratív utatványos "rabsága" is, amely megőrizte az utóbbi számára a tekintélyt a néptömegek szemében, még akkor is, amikor egyenesen ellenükre cselekedett. Innen van nem ritkán a parasztok macacs harca a rendi képviselőlet szerveiben való részvételért. A király eléggé absztrakt távoli alakja a nép tudatában olykor szinte a parasztfelkelés vezérének a vonásait vette fel. Már önmagában egyediségének eszméje a reálisan létező hatóságok sokféleségével ellentétben elvi antitézisnek látszott a valósággal szemben. A felkelésnek pedig természeténél fogva szüksége van, hogy egységes vezetésnek rendelje magát alá. Az eltávolodás oly nagy volt, hogy amikor a parasztok végül is beletűköztek a kegyetlen valóságba, megismerték a monarchia erejét, mint

velük szemben ellenséges erőt, azt képzelték, hogy a királyért kelnek fel, akit ellenségei vesznek körül, hogy a király a felkelők pártján van, vagy végül, hogy a királyt kicserélték és az ő vezérik az igazi király /álfjedelmek/.

Igy tehát lényegében előbbre jutottunk a felvetett probléma megoldásában. A kisebbség erőszaktétele a tulnyomó többségen, mint kiderül, a feudális társadalomban azért volt lehetséges, mert a többség ereje meg volt osztva. Nemcsak szubjektív illúziók, hanem az objektív szükségyszerűség is arra kényszerítette a parasztokat, hogy ellenállásuk potenciájának egy részét a feudális állam támogatására fordítsák, bár ez legmélyebb lényege szerint az ellenük irányuló erőszak szerve volt.

A problémát azonban még nem oldottuk meg. Sem a külső ellenségekkel szembeni védelem, sem a védelem más feudális hatalmakkal szemben nem vonhatták az állam oldalára ennek a potenciának nagyobb részét. Az ellenkező esetben magunk is elfogadnánk azt az állítást, hogy a középkori monarchia valóban paraszti, vagy legalább is osztályfeletti állam volt. Nem, a paraszti ellenállás potenciájának nagyobb része megmaradt a szembenálló táborban.

A probléma teljes megoldása érdekében most rá kellene mutatni arra, hogy a paraszti ellenállás erőinek ezt a megmaradt részét megbontotta és részben közömbösítette egy egészen más jellegű ráhatás - a vallás.

Azonban ennek a kérdésnek a megvizsgálásához külön tanulmányra van szükség.⁺

⁺ Megjelent az Izvesztyija Akademii Nauk SzSzSzR. Szerija isztorii i filozofii 1950. 5. számában.

Alexejev A. - Kozodojev I. - Lazutkin J.: Komoly hibák a gazdasági válságok elméletéről és történetéről szóló könyvekben.

Marx, Engels, Lenin és Sztálin munkáiban zseniális kidolgozást nyert a kapitalista gazdasági rendszert bizonyos időszakonként túltermelés következtében megrázó gazdasági válságok elmélete és története. A termelési válságok elmélete és története, - melyek a marx-lenini tanítás elválaszthatatlan alkotórészét képezik, mélyenszántóan feltárják azt, hogy a kapitalista termelési rendszert a történelem halálra ítélte és megcáfolhatatlanul bebizonyítja azt, hogy nem lehet megszüntetni a válságokat, ha nem vetünk véget a kapitalizmusnak.

A kapitalizmus általános válsága mai kiéleződésének időszakában különös aktualitással bír, hogy a gazdasági válságok marx-lenini elméletét és történetét megvilágítsuk. Fontos, hogy a konkrét történelmi anyag marx-lenini elemzése alapján helyesen mutassunk rá a válságok okaira, megjelenésük formáira, a válságok megérésére és kibontakozására az egyes országokban, szerepükre és romboló következményeikre; hogy ezzel kapcsolatban bemutassuk a proletariátus forradalmi harcát, melyet a kapitalista alap megszüntetéséért és az új, szocialista alap létrehozásáért folytat. A kapitalista gazdasági életet és gazdasági válságokat elemző szovjet közgazdasági munkáknak harcos, támadó műveknek kell lenniök, a proletariátus forradalmi harcát, a demokrácia és a szocializmus ügyét kell szolgálniok.

Sajnos még kevés könyv jelenik meg nálunk a gazdasági válságok elemzéséről. A válságok elméletéről és történetéről írt egyes, az utóbbi időkben megjelent munkák súlyos hibákat tartalmaznak, elferdítik a kapitalista újratermelésről és a gazdasági válságokról szóló marx-lenini elmélet számos igen fontos tanítását.

Ilyen munka L.A. Mendelszon professzor "A XIX. század gazdasági válságai és ciklusai" című, 1949-ben megjelent műve.

Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy "a gazdasági túltermelési válságok alapja, okaik magában a kapitalista gazdasági rendszerben rejlenek. A válság alapja a termelés társadalmi jellege és kisajátításának kapitalista formája közötti ellentétben rejlik. A kapitalizmus ezen fő ellentmondásának kifejezője az az ellentét, mely a kapitalista lehetőségeknek a maximális profit elérésére irányuló kolosszális fejlesztése és a milliós dolgozó tömegek vásárlóerejének viszonylagos csökke-

nése között áll fenn, mely utóbbiaknak életszínvonalát a kapitalisták egész idő alatt a legalacsonyabb minimum alatt igyekeznek tartani."

Nem lehet a válságok történetének igazi tudományos megvilágítását adni, ha nem tárjuk fel a kapitalizmus alapvető ellentmondásának kifejlődését. De annak az elemzése, hogyan éleződtek ki a kapitalizmus ellentmondásai a kapitalista termelés ciklusos fejlődésének menetében, nem foglal el központi helyet L. Mendelszon könyvében. A szerző általánosságban beszél a válságok okairól. Hivatkozik ugyan arra a ~~Marx~~-Lenin tételre, hogy az állandó tőke megújulása a válságok periodikus visszatérésének anyagi alapja, de nem oka - a konkrét válságok érzésénél azonban nem tárja fel maguknak a válságoknak az alapját, hanem figyelmét főleg periodikus visszatérésükre fordítja. Ilyen tárgyalásmód alapján természetesen nem tudta helyesen megvilágítani a válságok történetét és lényegében az állandó tőke mozgásának objektivistá leírását adta dologi formájában.

Igy, például az 1890-es válságról szóló fejezetben részletesen leírja a vasutak tömeges építését, a technika fejlődését, az állandó tőke kibővítését az iparban, stb. és magát a válság megérését úgy tekinti, mint az állandó tőke kibővítésének és a spekulációnak az eredményét. /633-635. l./ Ugyanigy más válságok jellemzésénél ugyancsak összezavarja a válságok okainak és periodikus visszatérésük okainak kérdését, elszakítja a válságokat a kapitalizmus alapvető ellentmondásaitól.

Ahelyett, hogy következetesen konkrét módon bemutatná a kapitalizmus alapvető ellentmondásának kiéleződését, a termelés társadalmi jellege és a kapitalista kisajátítása közti ellentmondást, valamint a munka és tőke közti, ebből folyó ellentmondásokat, a termelés korlátlan fejlesztésére irányuló törekvés és a tömegek korlátozott fogyasztóképessége közti ellentmondásokat, stb. - ehelyett Mendelszon terjedősen leírja a fellendülés fázisait, de nem tárja fel a fellendülés valódi rugóját: a kapitalisták hátszáját a profit után. Azáltal, hogy a kapitalizmus fejlődésének gazdasági-technikai leírásába téved el, azt a hamis képzetet kelti az olvasóban, mintha a kapitalizmusnak mindig progresszív szerepe lenne.

Még világosabban jut kifejezésre a szerző "konceptiója" abban a jellemzésben, melyet a monopóliumok szerepéről ad.

A leninizmus azt tanítja, hogy a monopóliumok uralma a végsőkéig viszi a kapitalizmus rothadását és parazitizmusát, hogy a monopóliumok a termelőerők bilincsei, akadályozzák fejlődésüket és gazdasági és politikai erejüket a népi tömegek hallatlan elnyomására használják fel. Lenin a kapitaliz-

must imperialista stádiumában jellemezve rámutat arra, hogy a kapitalizmus" megérett és túlrett. Tulélte önmagát. Az emberi fejlődés legreakciósabb feltartóztatója lett."

A lenini-sztálini tanítás az imperializmusról lehetőséget nyújt arra, hogy mélyebben megértsük a gazdasági válságok természetét és jellegét a monopoliumentől kapitalizmus korszakában. Teljesen lehetetlen helyesen megvilágítani az imperializmus keletkezési és megszilárdulási időszakának /1870-1900/ gazdasági válságait, ha nem ezeket a tanításokat vesszük iránymutatónak.

Ezzel szemben Mendelszon művében, mely a válságok történetével az 1900-1903-i válságig bezárólag foglalkozik, figyelmen kívül hagyja a lenini-sztálini tanítást az imperializmusról. Azzal a hivatkozással takarózva, hogy műve a 19. századi válságokkal foglalkozik, kijelenti: "Könyvem nem tekinti át az imperializmus korszakának válságait, tehát nincs lehetőség rá, hogy lenini-sztálini elemzésükkel foglalkozzunk." /11. old./ Így nem is csodálható, hogy a szerző hamis megvilágításban mutatja be a monopoliumentek szerepét a termelők fejlődésében.

Abból a tényből, hogy a monopoliumentek óriási gazdasági hatalommal rendelkeznek, burzsoá-apológetikus következtetést von le, mikor azt állítja, mintha a monopoliumenteknek nemcsak a pangás és rothadás felé vezetne az irányvonaluk, hanem a "termelők haladása meggyorsításának potenciális lehetőségeivel is" rendelkeznének. /717. l./ Tehát a termelők növekedő potenciális lehetőségeit a további fejlődésre rothadó takarójuknak: a monopoliumenteknek tulajdonítja.

Részletesen leírja, hogyan növelték meg a termelési apparátust a monopolista társaságok, kihangsúlyozza a monopoliumentek állítólag haladó szerepét a termelés fejlesztésében. Tételét az amerikai Acéltröszt és a német "Siemens és Halske" és AEG elektrotechnikai monopoliumentek példájával illusztrálja. Emellett nem tárja fel ezeknek a monopoliumenteknek végzetes szerepét a háborúk kirobbantásában, a hallatlan társadalmi elnyomás létrehozásában, a konkurrens-harc büntetőjogi és politikai eszközök alkalmazásában, a dolgozók szörnyű kizsákmányolásában, stb.

A válságok történetének tudományos megvilágítása lehetetlen a piacok problémáinak marxista elemzése nélkül. A könyvben ilyen elemzés nincs. Sőt mi több, a szerző eltorzította a marxista-leninista feltevést a piac-problémák kiéleződésének okairól a kapitalizmus fejlődése során. Állítása szerint, a piacok problémáinak kiéleződését nem a kapi-

talizmus ellentmondásainak kiéleződése és a milliós munkás- és paraszt -
tömegek /mint végeredményben a fővásárlók/ vásárlóképességének esikkenése
idési elő, hanem mindenekelőtt " a világipar termelési kapacitásainak ha-
talmas megnövekedése"... /608.1./ Ezért nem véletlen, hogy a könyv tel-
jességgel nem kielégítően mutatja be a kapitalista országok dolgozóinak
egyre növekedő elnyomódását és azt, hogyan fojtják meg és rabolják ki
a kapitalista rablók a gyarmati béreket. A munkabér kérdését a kapitaliz-
musban, melynek pedig igen fontos jelentősége van a válságok történetében,
a szerző csak futólagosan, mellékesen érinti.

A könyv főhibája az, hogy azáltal, hogy a válságokat elszakítja a ka-
pitalizmus alapvető ellentmondásaitól, lekicsinyli a proletariátusnak a
válságból való forradalmi kibontakozásért, a kapitalizmus megdöntéséért
vivott harcát. Azok a ritka említések, melyeket a munkásmozgalomról talál-
unk, csak a válságok következményeivel vannak összefüggésben. A bírált
könyvben, melynek terjedelme a 800 oldalt is meghaladja, nem jutott hely
a proletariátus forradalmi harcának marxi-lenini megvilágítására. Nem lep-
lezi le a könyv az opportunistáknak - a burzsoázia ügynökeinek a munkásmoz-
galmon belül - áruoló szerepét.

Mendelszon nem tárja fel az egyes országok gazdasági fejlődésének sa-
játosságait, nem mutatja be a válságok keletkezésének külön sajátosságait az
egyes országokban. Eltulozza Anglia és az USA szerepét a többi ország gaz-
dasági fejlesztésében és nem leplezi le az angol és amerikai kapitalizmus
rabló természetét. A szerző lényegében tagadja a kapitalizmus önálló és
sajátos fejlődését Oroszországban. Azt írja, hogy Oroszország gazdasági
életében a 70-es évekig csupán más országok, elsősorban Anglia válságai
tükröződtek vissza, és ezek gyorsították aztán a kapitalizmus és a nagy-
ipar fejlődését. Abban a törekvésben, hogy Oroszország gazdasági fejlődé-
sét lekicsinyelje, Mendelszon oda jutott, hogy az oroszországi ipari for-
dulatot a 19. század 90-es éveinek legvégére datálja.

Objektivistá álláspontból tárgyalja az 1900-1903-i válságról szóló
fejezetben a tőkekivitel kérdését az Egyesült Államokból más országokba,
és szerinte ez a tőke, szétáradva az egész kontinensen, mindenütt meggyor-
sította a kapitalizmus fejlődését. Ugyanakkor viszont nem mutatott rá ar-
ra, hogy a tőkekivitel a gyarmati és függő országokban a dolgozók kizsák-
mányolásának, nélkülözésének és szenvedéseinek szörnyű fokozódását jelen-
tette.

Mendelszon nem kritikával használta fel a burzsoá forrásokat és hamis-
ított statisztikákat, és így sok esetben a burzsoá közgazdászok befolyá-

sa alá került. A könyvben található bíráló megjegyzések az illető közgazdászok felé liberális jellegűek. A szerző a tudatos apologetikát gyakran "tévedésnek" minősíti. A. Aftaliont, ezt az értéktelen francia burzsoá közgazdászt a válságok kimagasló kutatójának nevezi és vitába száll vele, mint egy kollegával. Ugyanilyen hangnemben "kritizálja" Hilferdinget is, az imperializmus apologétáját. A munkásosztály esküdt ellenségeit, mint például a harcos fasiszta Sombartot a szerző struccnak mutatja be, mintha csak illúziókban ringatná magát és nem folytatna acsarkodó harcot a kapitalizmus megmentéséért.

Mendelszón könyve P. K. Figurnov professzor szerkesztésében jött ki. A könyv hibáit a szerkesztő sem küszöbölte ki. És ez nem véletlen. Magának Figurnovnak a válságokról szóló munkáiban is komoly hibák vannak.

Igy az 1948-ban kiadott "A válságok marxi-lenini elmélete" című nyilvános előadásában meg az 1949-ben megjelent "A kapitalista ujratermelés és a gazdasági válságok" című kis könyvében is számos dolgot összezavart a kapitalista ujratermelés és válságok marxi-lenini elmélete alapvető tanainak megvilágításánál; a témát absztrakt, skolasztikus módon fejtegette ki, anélkül, hogy bármi kapcsolatba is hozta volna a jelenkorral.

Figurnov kis könyveiben nem adta mély és hű bemutatását annak, hogy a túltermelési válságok a kapitalizmus alapvető ellentmondásainak megjelenései viharos és pusztító formában. Ő is, mint Mendelszón, néhány általános mondattal elintézi a kérdést, nem adja a dolgozó tömegek fokozódó elnyomorodásának képét, amely a jelenkori kapitalizmus viszonyai között katasztrofális jelleget öltött. Ugyanakkor viszont nagy súlyt helyez a termelő erők fejlődésének bemutatására a kapitalizmusban, a "rohamos" technikai haladás leírására, "teljes technikai fordulatról" beszél, mint a válságok eredményéről, stb. stb.

A kapitalista ciklusnak az imperializmus szakaszában való modifikációjáról szóló kérdést érintve Figurnov teljesen figyelmen kívül hagyja, hogy a kapitalizmus általános válságának periódusában a monopóliumok háborúk kirobbantásában, más országok leigázásában keresnek kiutat a túltermelési válságból.

A szerző elhallgatja, hogy a második világháború végén a kapitalizmus általános válsága mégjobban kiéleződött, hogy két ellentétes tábor alakult: az imperialista, antidemokratikus tábor az USA-val az élén és az antiimperialista, demokratikus tábor a Szovjetunióval az élén. Az idézett broszúrákban egy szó sincs a két rendszer harcáról, a szocialista rendszer fennállásáról, amely "nő, terebélyesedik és szembenáll a kapitalista rendszer-

rel és amely már magával avval a ténnyel, hogy létezik, bizonyítja a kapitalizmus rothadtságát és alapjaiban rázza meg azt". /Sztálin/.

Figurnov nem mutatja be, hogyan tolja át a burzsoá állam a válságok romboló következményeit a dolgozó tömegek vállára. Sőt mi több, egyik nyilvános vitán Figurnov egyenesen azt állította, hogy "egy bizonyos speciális helyzetben az imperializmus szakaszában is játszhat a burzsoá állam bizonyos fokig haladó /?!/ szerepet. /Az aláhuzás tőlünk származik - a cikkírók/.

Végül, a szerző cikkeiben nem mutatja be, hogy a tultermelési válságok hogyan hatnak a munkások osztályöntudatána' növekedésére, és nem hangsúlyozza ki a válságokból való forradalmi kiút lehetőségeit és szükségességét.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy mind Mendelszon, mind Figurnov helytelen módon jár el a marxizmus-leninizmus klasszikusainak műveiből vett idézeteknél. A két szerző számos esetben nem hűen kommentálja az idézeteket, vagy kiszakítja őket az összefüggésből.

- - -

Még 1947-48-ban sajtónkban éles kritikával illettek a jelenkori kapitalizmus gazdasági életével foglalkozó számos könyvet. /Varga Jenő, I. Trahtenberg, Sz. Visnyev, V. Kaplan, stb. műveit/. Ezen művek szerzői komoly hibákat követtek el a kapitalista gazdaság megvilágításánál. Elszakították a politikát a közgazdaságtól, a kapitalista közgazdaság elemzésében a kérdés politikai, osztályszempontból való megközelítését technikai - közgazdasági leírással váltották fel és ezzel a jelenkori kapitalizmus elmentmondásait elhomályosították.

Az akkor megjelent hibás könyvek leleplezése nagy jelentőséggel bír a marxi-lenini közgazdasági tudományért folyó harc számára.

Mendelszon és Figurnov, mint könyveikből látható, megismétlik ezeket a burzsoá-objektivisták hibákat.

A kapitalizmus válságának mai szakaszában mind jobban és jobban kiéleződnek az antagonisztikus ellentmondások, amelyek széttépik a kapitalista rendszert. Az imperialisták hallatlan elnyomást és állati kizsákmányolást gyakorolnak a gyarmatokon, a függő országokban és magukban az anyaországokban is a népi tömegekre, és kolosszális profitok zsebelnek be a népek szenvedéseiből és véréből. Az egész világon nő a dolgozók gyűlölete az imperializmus iránt. A rabló amerikai imperializmus, hogy világuralmi céljait megvalósíthassa, elnyomhassa a munkás- és nemzeti felszabadító mozgalmakat, hogy kiutat találjon a gazdasági válságból, egy újabb világháborút

próbál kirobbantani, és fokozza az imperialista tábor országainak fasizálását és militarizálását. Az imperialisták azon kísérletei, hogy kiutat találjanak egy új világháború kirobbantásában, a háborús termelés felduzzasztásában, a tőkék alá vetett országok fasizálásában és militarizálásában, a demokrácia elfojtásában, mindezek kifejezésre juttatják a kapitalizmus legmagasabb fokú parazita jellegét és rothadtságát.

A válságok elméletéről és történetéről szóló munkáknak a marxizmus-leninizmus klasszikusaira támaszkodva ahhoz kell segíteniük az olvasókat, hogy mélyebben megértsék a kapitalizmus egyre fokozódó általános válságát és megvilágítsák a haladó emberiség feladatait az imperializmus elleni harcban, a békéért, a demokráciáért és szocializmusért vívott harcban. A bírált könyvek ezzel szemben csak összezavarják az olvasót.

Hogy történhetett az, hogy Mendelszon és Figurnov munkái napvilágot láttak? Ez azért történhetett, mert megjelenésük előtt nem vitatták meg széles tudományos körben. A Szovjet Tudományos Akadémia Gazdaságtudományi Intézetében, ahol fenti szerzők dolgoznak, nincs eléggé kifejlesztve a bolsevik kritika és önkritika, nem teremtettek igazán alkotó körülményeket, amelyek kizárták volna annak a lehetőségét, hogy ilyen hibás művek megjelenjenek.

Mendelszon és Figurnov munkáit megjelenésük után sem bírálták meg a Gazdaságtudományi Intézetben és a közgazdasági lapokban. Mihalevszkijnek, az Intézet munkatársának a "Szovjetszkaja knyiga" c. folyóiratban megjelent bírálatát nem ad elvszerű kiértékelést a könyvről. Mihalevszkij ~~rámutat~~ néhány hibára, de kiemeli, hogy a könyv "értékes hozzájárulás gazdaságtudományi irodalmunkhoz".

A szovjet közgazdászoknak a marxi-lenini tanítás, az imperializmus lenini-sztálini elmélete által vezérelve, kifejlesztve a tudomány dolgozói között a bolsevik kritikát és önkritikát, alkotó módon kell kutatniuk a kapitalista gazdasági életben ma végbemenő folyamatokat és ezzel segítségükre kell lenniük kádereinknek abban, hogy helyesen tudjanak tájékozódni a mai nemzetközi helyzetben és segítséget kell ezzel nyújtaniuk a kommunista- és munkás-testvérpártoknak kádereik marxista-leninista nevelése ügyében.⁺

⁺ Megjelent a Pravda 1950. szeptember 29. számában.

A gazdasági válságok elméleti és történeti kérdéseinek marxista-leninista kidolgozásáért.

A Pravdában megjelent "Komoly hibák a gazdasági válságok elméletéről és történetéről szóló könyvekben" c. cikket széles körben megvitaták a Szovjet Tudományos Akadémia Tudományos Tanácsának bővített ülésén. A Tudományos Tanács munkájában kb. 500 fő vett részt, a főiskolákon és a tudományos kutató intézetekben dolgozó tudományos munkások, előadók és aspiránsok.

A Tanács három napig tartó ülészekán 20 hozzászóló szólalt fel.

A Gazdaságtudományi Intézet Tudományos Tanácsa a "Komoly hibák a gazdasági válságok elméletéről és történetéről szóló könyvekben" c. cikket teljesen helyesnek ismerte el, és számos gyakorlati intézkedés tervét vetette fel arra, hogy ezeket a fogyatékoságokat az Intézet munkájából kiküszöböljék.

Alább röviden beszámolunk a cikk megvitatásának menetéről.

- - -

A gazdasági válságok elméletéről és történetéről szóló művekben található komoly hibák kérdéséről a Tudományos Tanácsban a beszámolót a Gazdaságtudományi Intézet igazgatóhelyettese, V.P. Djacsenko professzor, gazdaságtudományi doktor tartotta.

Mendelszon "A 19. század gazdasági válságai és ciklusai" című könyvében és Figurnov professzornak a válságok elméletéről írt brosuráiban található és a Pravdában felfedett hibák arról tanuskodnak - mondotta az előadó - hogy a gazdaságtudomány számos részlegén még nincs rendben minden, hogy még élők a burzsoá objektivizmus csökevényei, hogy a kapitalista gazdaságtan megvilágításában gazdasági-technikai módszerrel járnak el.

A Pravda jogosan bírálta azt, hogy a szovjet közgazdászok elmaradtak a kapitalista gazdasági élet, és különösen a kapitalista újratermelés és gazdasági válságok tanulmányozásában. A cikk teljesen jogosan jegyzi meg, hogy intézetünkben nem fejlesztettük ki eléggé a bolsevik kritikát és önkritikát és nem teremtettünk igazi alkotó lehetőségeket, amelyek kizárták volna, hogy ilyen hibás művek megjelenhessenek.

A továbbiakban Djacsenko elvtárs részletesen elemezte Mendelszon könyvének és Figurnov brosurájának hibáit.

A Pravda cikkének jelentősége - mondotta befejezésül az előadó - messze túlmegy a benne megvitatott könyv határain. Feltétlenül figyelmesen át kell vizsgálnunk munkánkat, melyet mind a kapitalista gazdasági élet

területén, mind a szovjet közgazdaságtan és a népi demokráciák közgazdaságtana területén végeztünk.

A kérdés vitájában felszóltak többek között: L.N. Ivanov, I.A. Trahtenberg akadémikusok, M.N. Smit - Falkner, F.I. Mihalevszkij, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagjai, A.F. Jákovlev, P.P. Maszlov, V.F. Vaszjutyin professzorok, F.V. Szamohvalov, a Gazdaságtudományi Intézet igazgatóhelyettese, közgazdaságtudományi kandidátus, V.Sz. Vologyin, A.M. Alekszejev, J.Sz. Lszutin közgazdaságtudományi kandidátusok, stb.

Az összes felszólatók mind kiemelték a Pravdában megjelent kritikai megjegyzések jogosságát és helyességét és élesen bírálták Mendelszon könyvét és Figurnov brosuráit.

Mind az előadó beszámolójából, mind a hozzászólásokból világosan kitűnt, hogy Mendelszon könyvében a marxizmustól idegen nézetek tükröződnek vissza, és el vannak torzítva a válságok marxista-leninista elméletének és történetének alapvető tételei. A könyv legnagyobb hibája - amint azt mindegyik hozzászóló kiemelte - hogy a szerző a 19. század gazdasági válságainak elemzésénél eltért a marxista-leninista metodológiától és az imperializmusról és a kapitalizmus általános válságáról szóló lenini-sztálini tanítástól. Ennek eredményeképpen Mendelszon a burzsoá-objektivista metodológia karmai közé került. A válságok történetének leírásában elsősorban a fellendülés szakaszára tért ki, a válságokat a kapitalizmus alapvető ellentmondásaitól elszakítva tekintette át, és nem mutatott rá a kapitalista termelési módszer történelmi halálraitéltségére. Nem mutatta be a dolgozók egyre fokozódó elnyomorodását a kapitalizmus körülményei között, a proletariátus harcát a kapitalizmus megdöntéséért, és azt, hogy a válságokból egyedül a forradalmi ut a kiút.

Az ülésen részletesen megvilágították, hogy Figurnov brosuráiban is súlyos hibák vannak, mert Figurnov a kapitalista újratermelés és a gazdasági válságok marx-lenini elméletét elvont, skolasztikus módon fejtette ki és számos esetben elferdítette az alapvető tanokat.

A Tudományos Tanács ülésének résztvevői megvitatták a kapitalizmus gazdasági életével foglalkozó tudományos kutatómunka legfontosabb feladatait.

V.Sz. Vologyin, gazdaságtudományi kandidátus, kiemelte, hogy Mendelszon elferdítette a kapitalista újratermelés és gazdasági válságok

marxi-lenini elméletét. Kutatásainak középpontjában nem a kapitalizmus alapvető ellentmondásainak feltárása állott, hanem az állandó tőke újratermelésének objektivista leírása. A szerző a súlypontot nem a válságok szakaszaira, hanem a fellendülés szakaszaira helyezte és nem a kiéleződő kapitalista ellentmondások elemzését adta, hanem a termelés növekedésének és a technika fejlődésének leírását. Holott gazdasági válságok történetéről szóló marxista kutatásokban feltétlenül be kell mutatni a kapitalizmus alapvető ellentmondásainak kiéleződését.

A Tudományos Tanács ülésén kihangsúlyozták azt, hogy a kapitalista gazdasági élet elemzésénél egy marxista tudósna! mindenekelőtt a kapitalizmus ellentmondásait kell feltárnia, megvilágítania a dolgozó tömegek könyörtelen kizsákmányolását, a forradalmi mozgalom növekedését, a nemzeti-felszabadító harcok és a békeharc kifejlődését stb.

A gazdasági válságok és általában az egész kapitalista gazdaság marxista-leninista megvilágításának legfontosabb feladata az, hogy konkrét történelmi anyagon feltárja a munkásosztály viszonylagos és abszolút elnyomódása Marx által felfedezett törvényének jelenségeit a kapitalizmusban. Mendelszon viszont könyvében, mint azt A.I. Sapiról megjegyzi, nemcsak hogy nem teszi ezt, hanem éppen ellenkezőleg, szépíti a munkásosztály helyzetét a kapitalizmusban.

A kapitalista országok gazdasági életéről írt minden marxista munkának vádiratnak kell lennie a kapitalizmus ellen. És különösképpen rá kell mutatni arra, hogy az újabb világháborút kirobbantani akaró angol-amerikai imperialisták hihetetlen támadást indítanak a dolgozók élet-színvonala ellen.

L.N. Ivanov akadémikus megjegyezte, hogy Mendelszon könyvében hibás koncepció tükröződik vissza, amely a kapitalista gazdaságról írt olyan, már régebben megbírált munkákra jellemző, melyeket a Szovjet Tudományos Akadémia azóta megszünt Világgazdasági és Világpolitikai Intézete adott ki. Egyben kihangsúlyozta, hogy döntő harcot kell indítani azért, hogy közgazdaságtudományunkból minden burzsoá koncepciót gyökeresen kiirtsunk.

A kapitalista gazdaságnak minden szakasában való fejlődésével foglalkozó marxista tudományos irodalomnak - mondott a F.I. Mihalevszkij, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja - pároszerűnek, kiélezettnek, harcra és támadásra kell lennie, fel kell tárnia a kapitalizmus fekélyeit és bűneit, és be kell mutatnia azt, hogy történelmileg halálra van ítélve. Mihalevszkij elvtárs még kijelentette, hogy helyesen mutatott

rá a Pravda cikke arra, hogy Mendelszon cikkéről a Szovjetszkaja Knyiga c. folyóiratban megjelent bírálatában /Mihalevszkij bírálata - a ford./ nem értékelte helyesen a könyvet, és hangsúlyozta, hogy levonta ebből a bírálatból a szükséges tanulságokat.

A.M. Alekszejev gazdaságtudományi kandidátus éles kritikával illette Figurnov professzort azért a kísérletéért, hogy a mai burzsoá államot olyan tényezőnek akarta beállítani, amely képes lenne "bizonyos mértékig haladó /?/ szerepet" játszani. A szovjet közgazdászok egyik fontos feladata az - mondta Alekszejev elvtárs - hogy marxista-leninista módon megvilágítsák a mai burzsoá állam reakciós szerepét. A burzsoá állam arra törekszik, hogy bármilyen áron is megmentse a bukástól a kapitalista rendszert, és ezáltal a társadalom fejlődésének legnagyobb fékezője. Eről különösen világosan tanuskodik az USA uralkodó köreinek politikája. Katonai bázisok százainak építése a világ minden sarkán, a hírhedt "Marshall terv", a fegyveres intervenció Koreában és más országokban, a haladó elemek elleni terror - mindezek és az USA kormány egyéb intézkedései arra irányulnak, hogy fenntartsák a kapitalizmust, megvalósítsák "világuralmi" kalandorterveiket, elnyomják a forradalmi és népi-felszabadító mozgalmakat a gyarmatokon és a függő országokban.

A mai gazdasági válságok megvilágításánál - emelték ki a megvitalás résztvevői - feltétlenül szem előtt kell tartani mindenekelőtt azt, hogy a kapitalizmussal ma szemben áll a mindjobban fejlődő és erősödő szocialista gazdasági rendszer. A szocialista gazdasági rendszer, amelyben nincsen termelési anarchia, gazdasági válságok és a kapitalizmus egyéb fekélyei és bűnei, a kapitalizmussal ellentétben egyre fejlődik és erősödik, és maga az a tény, hogy fennáll, bizonyítja a kapitalizmus rothadtságát és megrázkóztatja a kapitalizmust alapjaiban. Egy szovjet közgazdász a gazdasági válságok elemzésénél nem kapcsolhatja ki a mai nemzetközi helyzetet, nem hagyhatja figyelmen kívül a második világháború következményeit és a kapitalizmus általános válságának kiéleződését.

A.F. Jakovlev, gazdaságtudományi doktor kritikával illette Mendelszont azért, mert könyvében apologetikus módon felfújta az angol és amerikai kapitalizmusnak más országok gazdasági fejlesztésében viselt szerepét, nem mutatta be az angol és amerikai tőkeexport rabló jellegét, és kikerülte azt a kérdést, hogy milyen akadályokat állítottak Anglia és az USA kapitalistái más országok gazdasági felemelkedésének útjába, ugyanakkor viszont minden módon igyekezett lekicsinyelni

Oroszország szerepét a világ gazdaság fejlesztésében.

A felszólalásokban kiemelték, mint a szovjet közgazdászok ~~aktuális~~ feladatát, hogy marxista-leninista módon világítsák meg hazánk gazdaságtörténetét, helyét és szerepét a világgazdaság fejlesztésében.

Számos felszólaló éles kritikának vetette alá Mendelszont, hogy kritikátlanul használta fel a burzsoá statisztika anyagát. Köztudomásu, hogy a statisztika a burzsoá országokban görbe tükörben mutatja be a valóságot. Éppen ezért a burzsoá statisztika adatait és a belőle leszűrt következtetéseket igen kritikus szemmel kell felhasználni. A marxisták-leninisták feladata az, hogy ki tudják elemezni és fel tudják dolgozni a burzsoá közgazdászok által gyűjtött tényanyagot, és ugyanakkor ki tudják nyesni belőle a reakciós tendenciát, a saját vonalukat tudják követni és harcolni tudjanak a velük ellenséges erők és osztályok egész vonalával.

Azért, hogy Mendelszon és Figurnov káros munkái megjelenhettek - hangsúlyozták az ülés résztvevői - sokban a Gazdaságtudományi Intézet felelős, mert mindeddig nem tudott gyökeres fordulatot elérni munkájában. Az Intézet tevékenységében olyan fontos, gondos és alapos elemzésre váró kérdéseket hanyagoltak el, mint a második világháború és a háború utáni fegyverkezési verseny hatása a kapitalista gazdaságban; az egyre jobban kiéleződő belső ellentmondások az imperialista táborban; a dolgozók abszolút és viszonylagos elnyomódásának további fokozódása a kapitalizmus országaiban és az osztályharc kiéleződése; az amerikai imperializmus imperialista expansiójának formái és módszerei; a gyarmati és függő népek harca az imperialista elnyomás ellen, stb.

Az Intézetben - mondta J. Sz. Lazutkin gazdaságtudományi kandidátus, - nem volt kifejlesztve a bolsevik kritika és önkritika, helytelenül használták fel a kádereket, az aspiranturát éppen elvégezett fiatal tudományos munkatársak nem kaptak megfelelő segítséget és tudományos irányítást munkájukban. Az Intézet Igazgatósága és Tudományos Tanácsa nem folytattak bolsevik harcot a tudományos munkák eszmei tisztaságáért, nem nevelték ki a munkatársakban az elvi viszonyt a kritika és önkritika irányában.

Számos felszólalás hangsúlyozta, hogy az Intézetben még nem irtották ki a klikkrendszer elemeit, az elvi viszonyt gyakran baráti kapcsolatokkal helyettesítik, ami azután nagy kárt okoz a tudományos munkában.

Az Intézet igazgatóhelyettese, F.V. Szamohvalov elismerte, hogy jogos az a kritika, mellyel az Intézet Igazgatóságát és Tudományos Tanácsát illetik, és hangsúlyozta, hogy a Prayda cikkének nagy jelentősége van a gazdaságtudomány továbbfejlesztése és az Intézet munkája szempontjából.

Szamojlov elvtárs és Djacszenko elvtárs /a zárószavaiban/ éles kritikával illették az Intézet volt igazgatóhelyettesét, F.A. Kozlovot és I.N. Dvorkin és A.I. Snejerszon tudományos főmunkatársakat azért, hogy nem jártak el elvszerűen Mendelszon könyvének nyomtatásra való előkészítése alkalmával.

A legkevésbé sem elégitette ki a Tudományos Tanácsot Mendelszon és Figurnov felszólalása, akik ahelyett, hogy becsületesen elismerték volna hibáikat, próbálták elkenni azokat. A Tudományos Tanács határozatában elítélte Mendelszon és Figurnov felszólalását.

A Tudományos Tanács határozatot hozott, és ebben részletes jellemzését adta azoknak a fogyatékoságoknak, amelyek az Intézet munkájában a kapitalizmus gazdasági életének tanulmányozásával kapcsolatban fennállnak és számos gyakorlati intézkedést irányzott elő kiküszöbölésükre.

A Tudományos Tanács kiemeli - így szól a határozat - hogy a Pravdában megjelent cikk teljesen helyesen tárta fel a durva hibákat, amelyek a gazdasági válságok elméletének és történetének kérdéseinél felmerültek, és helyesen emelte ki, hogy a Szovjet Tudományos Akadémia Gazdaságtudományi Intézetében nem fejlesztették ki eléggé a bolsevik kritikát és önkritikát és nem teremtettek igazán alkotó munkakörülményeket.

A Tudományos Tanács határozata megjegyzi, hogy az Intézet Figurnov vezetése alatt álló, az imperializmus kérdéseivel foglalkozó szektora nem bizonyult megfelelőnek tudományos viszonylatban. Ezen az osztályon mindeddig nem tudták legyőzni a burzsoá objektivizmust, a burzsoá külföld előtti hajbókolást.

A határozat rámutat arra, hogy az Intézetben meg kell teremteni minden körülményt a bolsevik kritika és önkritika kifejlesztésére. Döntő harcot kell vezetni a burzsoá objektivizmus helyett, a kapitalizmus gazdasági életének kutatásánál az absztrakt-szkolasztikus és gazdaságtechnikai tárgyalási eljárás ellen, a felkedezett hibákkal való megalkuvás ellen, az ellen, hogy kölcsönös segítséget nyújtsanak a hibák elkenésénél, harcot a tudomány bolsevik pártszerűségéért.

Az ülésen hozott határozat rámutat arra, hogy gyökeresen át kell alakítani az Intézet Tudományos Tanácsának munkáját és a munkát a főcélnek kell alárendelni: az Intézeten végzett alapvető munkák tudományos megtárgyalásának, széleskörű alkotó viták szervezésének a Szovjetunió és a népi demokráciák, valamint a kapitalista országok gazdaságának kérdéseiről.

A szovjet közgazdászoknak minden erőfeszítésüket arra kell fordíta-

niok, hogy a legközelebbi jövőben mélyenjáró marxista-leninista kutatást végezzenek a kapitalizmus politikai gazdaságtanának legfontosabb kérdéseiben, hogy alaposan elemezzék a jelenkori kapitalista gazdaságban lejátszó-dó folyamatokat, és világosan bemutassák a szocialista gazdasági rendszer hatalmas fölényét.⁴

⁴ Megjelent a Pravda 1950. december 10. számában.

INTÉZETŰNKBE UJONNAN BEÉRKEZETT SZOVJET TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MUNKÁK

Bicsurin N.J.: Szobranijje szvegyenyij o narodah obitavsih v Szrednyej Azii v drevnyije vremena. /Az ókori Közép-Ázsiában élő népekre vonatkozó forrástüredékek gyűjteménye./ Moszkva-Leningrád 1950, LXXV, 381; 333 p. 1851-ben megjelent munkájának új kiadása, területek szerint felosztva közli orosz fordításban az egyes népekre vonatkozó forrási-dézeteket, bőséges idézetekkel. A bevezető tanulmányok Bicsurin tudományos munkásságát méltatják.

Ellinyisztjicoseszkaja tyehnyika. /Hellénisztikus technika./ Moszkva-Leningrád 1948, 367 p., 2 tb. I.I. Tolsztoj szerkesztésében megjelent tanulmánygyűjtemény, amely a hellénisztikus építészet, ipar, hadművészet és tengerészet technikai fejlődésének problémáit foglalja össze.

Gudzij N.K.: Isztorija drevnyej russzkoj lityeraturi. /A régi orosz irodalom története./ Moszkva 1950, 492 p. A főiskolai tankönyv negyedik átdolgozott kiadása, a 17. század végéig tárgyalja igen alaposan az orosz irodalom történetét.

Juskov Sz.V.: Isztorija goszudarsztva i prava SzSzsZR. /A Szovjetunió állam- és jogtörténete./ Moszkva 1950, 672 p. A főiskolai tankönyv 3. javított kiadása, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom kitöréséig tárgyalja a Szovjetunió egyes népeinek állam- és jogtörténetét.

Kozmin M.B.: Ragyisosev - provozvesztnyik russzkoj revoljucii. /Ragyisosev, az orosz forradalom hírnöke./ Moszkva 1950, 32 p. Népszerű előadás szövege, a 18. század végén élt orosz felvilágosodott író politikai és művészi eszméit taglalja.

Manuszevics A.J.: Narodno-gyemokratyicseszkaja Polska na putji k szocializmu. /A népi demokratikus Lengyelország a szocializmus útján./ Moszkva 1950, 38 p. Népszerű előadás szövege, Lengyelország fejlődésének alapjait és irányát mutatja be.

Markova R.: Csetvjortij /objegyinyityelniy/ szjezd RSzDRP. /Az OSzDMP negyedik egyesítő kongresszusa./ /Moszkva/ 1950, 104 p. Az 1906 áprilisában tartott kongresszus előzményeinek és lefolyásának összefoglalása.

Matyeriali po isztorii kresztjanszkoj promislennosztyi. II. Tyeksztyilnaja promislennoszty moszkovszkoj gubernyii v 18 i nacsale 19 v.

/Adatok a paraszti ipar történetéhez. II. A moszkvai kormányzóság textilipara a 18. században és a 19. század elején./ Moszkva-Leningrád 1950, 562 p., 2 tb. Időrendben hoz levéltári anyagot, kimutatásokat, összeírásokat, hasznos jegyzetekkel és mutatókkal.

Nyikiforov A.L.: Russzko-anglijszkije otnosenija pri Petre I. /Orosz-angol kapcsolatok I. Péter korában/ /Moszkva/ 1950, 277 p. Nagy irodalom és levéltári anyag felhasználásával ismerteti a gazdasági és politikai kapcsolatokat az északi háború kezdetétől a diplomáciai kapcsolatok megszakításáig a háború végén. Kimutatja Anglia szerepét az oroszellenes háború menetében.

Nyikityin I.: Petyerburgszkij "Szojuz borbi za osvobodzsenije rabocsevo klassza." /A pétervári "Harc szövetség a munkásosztály felszabadítására"/ /Moszkva/ 1950, 111 p. Levéltári anyag felhasználásával ismerteti a pétervári munkásság fontos harci szervezetének történetét és Lenin szerepét a munkásosztály harcának ezen a szakaszán.

Otmena kreposztново prava. Dokladi minyisztrov vnutrennyih gyel o provegyenyii kresztyjanszkoi reformi 1861-1862. /A jobbágyság megszüntetése. A belügyminiszterek jelentései a parasztreform végrehajtásáról./ Moszkva-Leningrád 1950, 311 p. Időrendben közli a jelentések szövegét rövid bevezetéssel és hasznos névmutatót is ad hozzá.

Palm Datt R. /Palme Dutt/: Krizisz britanszkoi imperii. /A brit birodalom válsága./ Moszkva 1950, 231 p. Britain's Crisis of Empire o. művének fordítása J. Viktorov bevezető tanulmányával.

Pasuto V.T.: Ocserki po isztorii Galicko-Volinszkoi Ruszi. /Vázlatok a halicsi-volhyniai Oroszország történetéből./ /Moszkva-Leningrád/ 1950, 330 p., 1 tb. Igen széleskörű anyag felhasználásával írja meg a 13. századi délnyugat-oroszországi krónikairás történetét, majd ennek a területnek a történetét a 13. században. Gazdag bibliográfiát is hoz.

Pervij Vszemirnij Kongressz Sztoronnyikov Mira. Parizs-Praga 20-25-aprelja 1949 goda. Matyeriali. /A Béke Híveinek Első Világkongresszusa. Páris-Prága 1949 ápr. 20-25. Adatok./ /Moszkva/ 1950, 535 p. Közli a Kongresszus teljes iratanyagát, az elhangzott beszédeket, a határozatokat, és statisztikai adatokat a Kongresszus résztvevőiről.

Pevznyer J.A.: Monopoliszticheszkij kapital Japonyii. /"Dzaibacu"/ v godi vtoroj mirovoj vojni i poszle vojni. /A japán monopolitőke a második világháború alatt és után./ Moszkva-Leningrád 1950, 533 p. Nagy anyag alapján ismerteti a japán monopolitőke egyes csoportjait és az USA szerepét a háború után a japán tőke felhasználásában.

Priszelkov M.D.: Trojickaja letopisz. /A Trojicei Évkönyv./ Moszkva-Leningrád 1950, 514 p. Az 1409-1412 közt íródott első nagy oroszországi évkönyv-összefoglalás 1812-ben elvesztett kéziratát rekonstruálja a megmaradt évkönyvek alapján. A bevezető részben a rekonstrukcióhoz felhasznált anyaggal foglalkozik. Nagy forráskritikai apparátust használ fel.
Ragyisosev A.: Putyjesesztviye iz Petyerburga v Moszkvu. /Utazás Pétervárról Moszkvába./ /Moszkva/ 1949, 253 p. A nagy forradalmár író születésének századik évfordulójára készült diszkiadás a cári rendszert leleplező főművéből, néhány kisebb munkájával együtt, bevezető életrajzzal és a régies kifejezések magyarázatával.

Szlovo o polku Igoreve. /Az Igor-ének./ /Moszkva/ 1945, 194 p. A 12. század végéről származó hősi ének szövege mai orosz fordítással, igen bő jegyzetekkel. B.D. Grekov a bevezetésben a korabeli Oroszország történelmi képét adja, A.Sz. Orlov a költemény irodalmi jelentőségét méltatja.

Szojin P.M.: Djeszjatij szjezd RKP/b/. /Az OK/b/P tizedik kongresszusa./ /Moszkva/ 1950, 111 p. Ismerteti az általános helyzetet a kongresszus megtartásának idején és válaszolja a kongresszus lefolyását.

Szovjetszkoje szocialiszticeszkoje obszesztvo. /A szovjet szocialista társadalom./ /Moszkva/ 1950, 36 p. Népszerű formában ismerteti a szovjet szocialista társadalom alapvető jellegzetességeit.

Visinszkij A.J.: /szerk./: Ddiplomaticeskij szlovar. /Diplomáciai szótár./ II. L-Ja. Moszkva 1950, XXXIV p., 996 hasáb. A diplomácia-történet és mai gyakorlat kérdéseit lexikonszerűen összefoglaló munka befejező kötete.

Voproszi markszisztcsko-leninszkoj filozofii. Szbornyik sztatyej.

/A marxista-leninista filozófia kérdései. Tanulmánygyűjtemény./ Moszkva 1950, 480 p. A tanulmányok nagyrészt Sztálin elvtárs elméleti munkásságának egyes kérdéseivel foglalkoznak, C.A. Sztjepanyan "A történelmi materializmus kériéseinek továbbfejlesztése I.V. Sztálin által a Nagy Honvédő Háború alatt", M.D. Kamma ri "A nemzet marxista elméletének kialakítása és továbbfejlesztése I.V. Sztálin által", Glezerman G.J.: "Osztály és nemzet" a történész-szempontról legfontosabbak.

S Z O V J E T F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

BOLSEVIK. 1950. 21.sz.

Bulganyin N.A.: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 33. évfordulója. Beszámoló a Moszkvai Szovjet 1950. november 6.-i ünnepi ülésén.

Bierut B.: Lengyelország a szocialista építés útján.

Kraminov D.: Nyugat-Németország újrafegyverzése - a béke fenyegető veszélye.

Ernst Thälman levele /Válassz egy bautzeni rabtársra levelére, 1944. jan./

Gogoszov V.: A pártbizottságok munkájának egyes kérdéseiről.

Melnyikov L.: Az élenjáró tapasztalat elterjesztése a mezőgazdaságban.

Pártkrónika.

Oresztov O.: A fülöpszigeti nép harca függetlenségéért.

Objedkov G.: Egy, az élettől elmaradt folyóirat /A Szocialiszticeszkoje szelszkoje hozjajsztvo /Szocialista mezőgazdaság/ - 1950-ben főleg adatanyagot adott, teljesen negligálta az aktuális kérdéseket, pl. a kolhozok egyesülését/¹

1950. 22.sz.

A békét nem várni kell, hanem ki kell harcolni.

Kuznyecov K.: V.I. Lenin műveinek 32. kötete.

Kukin D.: A szocialista iparosítás kongresszusa. /A SzK/b/P XIV. kongresszusa. 1925./

Sztyepanova J.: A munkásosztály nagy vezére és tanítója. /Engels születésének 130. évfordulójára./

Zverev A.: A takarékosági rendszer és a termelés önköltségének további leszállítása.

Ogurcov Sz.: Az európai népi demokráciák a kulturális emelkedés útján.

Vlagyimirov V.: A finnországi politika helyzetről.

Litov O.: Az angol gyarmati politika összeomlása Malájában.

Pankov V.: A béke hangja. /"A béke vártáján" c. cikkgyűjtemény ismertetése./

1950. 23.sz.

A szovjet demokrácia nagy ereje.

Mao Ce-tung: A gyakorlat kérdése.

¹ A kritikai megjegyzések itt és a következőkben az eredeti folyóiratokból valók.

Szatyukov P.: A lenini "Iszakra" az új típusú pártért folyó harcban.

Hrusztov F.: A bolsevikok első összoross értekezlete.

Kudrjavcev V.: Az amerikai imperialisták ujjaélesítik a japán militarizmust.

Kozlov G.: A gazdasági elszámolás - a szocialista gazdálkodás módszere.

Viktorov J.: A háborús uszítók agresszív programja. /J.F. Foster-Dulles: War or Peace o. könyvének kritikája./

1950. 24.sz.

A kommunizmus - nagy, legyőzhetetlen erő.

Abalin Sz.: V.I. Lenin műveinek 33. kötete.

Csernisev Sz.: A szovjet építészlet a nép szolgálatában.

Duclos J.: A francia kommunista párt keletkezése és fejlődése.

Erenburg I.: Az emberiség ügye. /A békeharcról./

Nemzetközi szemle.

Szmirnov D.: Hogyan irányítja a területi bizottság a pártoktatás munkáját.

Szoboljev A.: Felolvasási propaganda a lakosság körében.

Pártkrónika.

1951:2.sz.

A kommunizmus sztálini építkezési terve a megvalósulás útján.

Pospelov P.N.: V.I. Lenin halálának 27. évfordulója. A moszkvai ünnepi gyászüléson tartott beszéd.

Azizjan A.: Az alkotó marxizmus zseniális műve. /Sztálin: A leninizmus kérdéseivel o. művének 25 éves évfordulójára./

Rubinstein M.: Az USA gazdasága a háborús gyújtogatók szolgálatában.

Alvaro Cunial a portugál KP Központi Bizottságának tagja: A salazari törvényszék előtt.

Szlepov L.: A gazdasági szervek bolsevik vezetési módszeréről.

Mokisejev L.: A szocialista demokrácia életadó ereje. /A szocialista demokratizmusról./

Fedoszejev K.: A szocialista vállalatok állandó alapjának és forgalmi eszközeinek felhasználása.

Lektorszkij A.: Gorkij a békéért és demokráciáért vívott harcban.

PÁRTTÖRTÉNETI PROSZVESCSENYIJE /Pártoktatás./ A SzK/b/P KB propaganda és agitációs-osztályának oktatói és módszertani folyóirata. 1951.

1951. 1.sz.

A leninismus eszméinek mindent legyőző ereje.

V.I. Lenin műveinek harmincharmadik kötete.

V.I. Lenin műveinek harminnegyedik és harmincötödik kötete.

Popov D.: Emeljük a pártoktatás vezetésének színvonalát.

Szlepov L.: I.V. Sztálin "A leninismus alapjairól" és "A leninismus kérdéseiről" című műveiről.

Szurajev V.: A bolsevik párt taktikai alapjai. /Lenin és Sztálin e tárgyú munkáiról./

Szenjonov K.: Hogyan vezessük be a szemináriumi foglalkozást: "A Bolsevik Párt a munkásmozgalom fellendülésének éveiben az első imperialista háború előtt." című témáról.

Maszlova A.: Hogyan vezessük le a szemináriumi foglalkozást: "A Bolsevik Párt harcban a szocializmus építésének befejezéséért és az új Alkotmány megvalósításáért" című témáról.

Tossin I.: A körzeti esti pártiskola munkája az új tanterv szerint. /Beszámoló egy körzet tapasztalatairól./

A felemelt színvonalú párttörténeti tanuló körök munkájának néhány kérdéséről.

V.I. Lenin és I.V. Sztálin műveinek kiadása a Szovjetunióban. /Beszámoló az eddigi kiadásokról./

A politikai irodalom kiadásáról 1951-ben. /Az 1951-es kiadási tervről./

PRAVDA 1950. November.

1. Október nagy eszméi élnek és győznek.

Rákosi Mátyás beszéde a MDP Központi Bizottságának ülésén.

Marinyin M.: Locarno "szelleme" és a mai agresszorok.

2. A szovjet kultúra felvirágzása.

Dragojoseva C.: A béke és a szabadság elválaszthatatlanok.

A.J. Viginzskij beszéde az ENSz közgyűlésének plenáris ülésén 1950. okt. 31. az ENSz főtitkárának kinevezéséről.

3. A béke nagy ügyének győzelméért!

Csecetkina O.: A béke erőt nőnek és erősödnek. /Az olaszországi békemozgalomról./

4. Csu Te: Az Októberi Forradalom és a kínai nép.

5. Az egész világ dolgozóinak ünnepe.

Malcev J.: Az emberiség reménye.

Ponomarev B.: A békeharc zászlaja alatt.

Bierut B.: A Szovjetunió a béke támassa.

Marinyin M.: Nemzetközi szemle.

6. Lenin-Sztálin nagy pártja - a kommunizmus győzelmeinek lelkesítője és szervezője.

Poszpelov P.: A kommunizmus nagy életigenlő ereje.

Gottwald K.: A Szovjetunió - a békéért és haladásért folyó harc vezető ereje.

7. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 33. évfordulója. /N. A. Bulgaryin beszéde./

8. A kommunizmus nagy eszméinek győzelme.

Az egész haladó emberiség a szovjet néppel együtt ünnepli a Nagy Október évfordulóját. /Beszámoló./

9. Külföldi visszhangok N.A. Bulgaryin nov. 6. beszédére.

A népi szeretet és a Lenin-Sztálin nagy pártja iránti odaadás hatalmas tüntetése. /Beszámoló Szovjetunió-beli ünnepekről./

10. A béke megszilárdításáért folyó harc élvonalában.

Szurkov A.: A béke nagy zászlóvivője. /Sztálint mindenütt szeretik./

Caervenkov V.: 1917 Októbere legyőzhetetlen.

11. A szovjet nép nagy egysége.

Sajtóértékelés a Szovjet Békevédelmi Bizottságban.

12. A szovjet nép legjobb fiai és leányai. /A helyi szovjetek választásának előkészületeiről./

Gheorghiu-Dej G.: A béke és a szocializmus erői győznek.

13. A szovjet sajtó legfontosabb feladata. /A helyi szovjetek választásának tárgyalása./

Rasszagyin G. - Filippov I.: Reakcióssok szövetsége. /Az amerikai választások eredményeiről./

Demborszki J.: A lengyel nép hangja. /Tudósok részvétele a békeharcban./

Makarenko J.: Varsó üdvözli a világ küldötteit.

A Kínai Népköztársaság külügyminisztériuma szóvivőjének bejelentése. /Az amerikai agresszióról Kína ellen./

14. Makarenko J.: A demokratikus Lengyelország vendégszeretete.

A népek megbélyegzik az angol hatóságok eljárását. /Beszámoló a világszerte lejátszódott tüntetésekről./

Enver Hodzsa: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és az al-
bán nép.

15. A kommunisták és pártonkívüliek sztálini blokkjának jelöltjei.
/ Beszámolók a helyi szovjetek jelöltjeiről./

A világ népei tiltakoznak az angol hatóságok önkénye ellen.

Terentyjev F.: Nemzetközi szemle.

A.J. Visinszkij fogadta az "Amerikai nők a béke védelmében"
szervezetét küldöttségét.

16. A Béke Híveinek Második Világkongresszusa.

Polevoj B.: A népek békemozgalma ellenállhatatlan!

Az angol kormány mesterkedéseinek alapja. Attlee titkos körleve-
le a Béke Híveinek Második Világkongresszusa ellen.

Makarenko J.: A világ küldöttei Varsóban.

17. Korunk ellenállhatatlan mozgalma. /A békemozgalom./

Jevsztafjev G.: A kommunizmusért folyó harc programadó dokumen-
tuma. /I.V. Sztálin beszéde a Sztahanovisták I. Üszszövetségi Tanácskozá-
sán 15 éves./

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. / Beszámolók./

A béke ellenségei, a haladó emberiség ellenségei. / A "Szocialis-
ta Jugoszláviáért" c. folyóirat szemléje./

18. A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Joliot-Curie beszéde./

19. Nyegyelin M.: A Szovjet Tüzérség napja.

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Pietro Nenni és Fagyeejev
beszéde./

20. A helyi szovjetek választása és az ifjúság.

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Erenburg beszéde./

Viktorov J.: Nemzetközi szemle.

21. A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. / Kuo Mo-zso beszéde./

A.J. Visinszkij beszéde a béke kérdéséről az ENSz közgyűlésén.

22. A szovjet népi értelmiség.

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. / Pak Den Aj, Pierre Cot,
Pero Popivoda, Charles Howard stb. beszéde./

A.J. Visinszkij beszéde a béke kérdéséről az ENSz közgyűlésén.

/ Befejezés./

23. A békeharc minden nép szívügye.

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Beszámoló./

24. A békeszerető emberiség hangja. / A varsói kongresszus eredmé-
nyeiről./

V.I. Lenin műveinek harminckettedik kötete.

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Beszámoló./

25. Szujetyin M.: Ujjászületett nép. / 30 éves az Udmurt /votják/ Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság./

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Beszámoló./

Rasszagyin G.: Háborus hisztéria és "biznisz".

26. A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Beszámoló./

Marinyin M.: Nemzetközi szemle.

27. Figyelő: Az amerikai sajtó az északatlanti egyezmény résztvevői közt mutatkozó ellentétekről.

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Beszámoló./

28. Az állami terv - megingathatatlan törvény.

Szamorukov N.: A proletariátus nagy vezére és tanítója, Engels Frigyes születésének 130. évfordulójára.

A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Beszámoló./

29. A Béke Híveinek II. Világkongresszusa. /Beszámoló./

A helyi szovjetek választásának szervezeti-technikai előkészítése.

30. A Kína elleni amerikai agresszióról. A.J. Visinszkij beszéde az ENSz közgyűlés politikai bizottságának ülésén, nov. 27.

1950. December.

1. A forradalom lánglelkű tribunja. /Megemlékezés Sz.M. Kirovról./
A Kína elleni amerikai agresszióról. /A.J.Visinszkij beszédének folytatása./

2. Alekszandrov G.: A háboru és agresszió hirdetője./J.F.Dulles "Háboru vagy béke" című könyvéről./

3. Korionov V.: Nemzetközi szemle.

Figyelő: Az amerikai sajtó az amerikai csapatok koreai vereségéről.

4. Velicsko V.: A Kara-Kum meghódítása. /A Turkmén Főcsatorna építkezéseiről./

Rasszagyin G. - Filippov J.: A háborus hisztéria ellen. / Az amerikai közhangulat Truman fenyegetőzéseivel szemben./

Zsukov J.: Franciaország népe tiltakozik.

Csacsetkina O.: A béke védelmében. / Az olaszországi békeharorról./

5. A győzelmes szocializmus alkotása. / A sztálini alkotmányról./

Taraszov M.: A Sztálini Alkotmány a világ legdemokratikusabb alkotmánya.

Veliesko V.: A Kara-Kum meghódítása. /Folyt./

Posnyak V.: A hitleri seregek veresége Moszkva alatt. / Az 1941 végén vívott harcokról./

Erenburg I.: A Békekongresszus után.

Csu En-laj nyilatkozata a Japánnal kötendő békeszerződés ügyében.

Az amerikai sajtó Truman sajtókonferencián tett kijelentéséről.

7. USA-visszhangok az amerikai hadsereg koreai vereségére.

Naumov P.: Mister Mac Cloy félresikerült számításai. / A németországi amerikai főbíró tevékenységéről a nyugatnémet hadsereg felállításának érdekében./

8. Meg kell tiltani az új háború propagandáját!

Zsukov J.: Az amerikaiak járműben. /Francia álláspont Nyugat-Németország újrafelfegyverzésének kérdésében./

9. A nagy Sztálin - az egész nép tanácstag-jelöltje. A moszkvai Sztálin-körzet dolgozóinak választási nagygyűlése.

A.J. Visinszkij beszéde az ENSz közgyűlésén 1950. dec. 6.

10. A gazdasági válságok elmélete és története kérdéseinek marxista-leninista feldolgozásáért. /Beszámoló a Szovjet Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Tudományos Tanácsa által rendezett háromnapos vitáról./

Perevertajlo A.: Az amerikai agresszorok leleplezése. /Vu Sin-csuan " Az USA Kína elleni fegyveres agressziójáról" c. könyvének ismertetése./

A kommunista sajtó fontos feladatai. / A "Tartós békéért, népi demokráciáért" c. lapból./

11. Truman és Attlee közös nyilatkozatához.

Majevszkij V.: Az angol nép békét követel. / Az angliai békemozgalomról./

12. Figyelő: A tanneristák mesterkedéseiről Finnországban. / A második világháború finn miniszterelnöke és párthívei ismét az imperialisták oldalára akarják állítani Finnországot./

13. Szjomin A.: Neveljük a kádereket a bolsevik követelmények szellemében.

A.J. Visinszkij beszéde az ENSz közgyűlés politikai bizottságában a Kína elleni amerikai javaslatról.

Rassagyin G. - Filippov I.: Az agresszorok mesterkedése. /Truman és Attlee közös nyilatkozatáról./

14. Melnyikov L.: Ászegyesített kolhókok szervezeti-gazdasági megerősítése.

A.J. Visinszkij beszéde. /Folyt./

15. V.I. Lenin műveinek harmincharmadik kötete.

A békemogalom az USA-ban.

Zaukov J.: A kapituláció utján. / A Truman-Attlee találkozó francia visszhangja./

Naumov P.: Az Adenauer-klikk manőverez. / A Grotewohl-levél következményeiről./

16. V.I. Lenin műveinek harmincharmadik kötete.

Az amerikai "totális diplomácia" csődje. Amerikai sajtószemle.

A.J. Visinszkij beszéde az ENSz közgyűlésén 1950 dec. 12.

17. A.J. Visinszkij beszéde az ENSz közgyűlésén 1950 dec. 12. /Folyt./

A szovjet kormány jegyzéke Franciaország kormányához.

A szovjet kormány jegyzéke Nagybritannia kormányához.

18. Mao Ce-tung "A gyakorlatról" című művéről.

Szurov A.: Ősznépi ünnep. / A helyi szovjetek választásáról./

Naumov P.: Zsoldosok kerestetnek. /Az Északatlanti Paktum államainak brüsszeli tanácskozásáról./

Makarenko J.: Angol-amerikai kémek a nép bírósága előtt. / A Varsóban folyó peréről./

19. A szovjet demokrácia győzelme. / A helyi szovjetek választásáról./

Truman elnök új nyilatkozatáról. / Truman bejelentette a "rendkívüli állapot" életbeléptetését./

Fedoszejev Sz.: A szocialista iparosítás kongresszusa. / A SzK/b/P XIV. kongresszusának huszadik évfordulójára./

A Kína elleni amerikai agresszióról. Vu Siu-csuan beszédének szövege.

20. Vagapov Sz.: Javítsuk meg a komszomol szervezetek vezetőségét.

Rasszagyin G. - Filippov I.: A békéért és a népek együttműködéséért. / Az ENSz közgyűlésének munkájáról./

Csecsetkina O.: "A békére nem várnak - a békét kívánják." / A Béke Hívei Világkongresszusának olasz visszhangja./

21. Lenin-Sztálin eszméjéket mindent legyőző ereje.

Csikovanyi Sz.: Sztálin nevével.

Tyhonov Ny.: Lenin-Sztálin pártjának vezetése alatt.

Maligin V.: A tudomány alkotó fejlesztésének példája. /Beszámoló a Magyar Tudományos Akadémia I. és II. osztályának együttes ünnepi ülés-

szakáról, amely Sztálin nyelvtudományi munkáival foglalkozott./

Rasszagyin G. + Filippov I.: Tiltakozások a háborús hisztéria ellen az USA-ban.

22. A kommunisták és pártonkívüliek blokkjának győzelme. / A helyi szovjetek választásának eredményei./

Enver Hodssa: Harcban a békéért és szocializmusért. /Albánia a Szovjetunió oldalán az imperialisták ellen./

23. Gorkin A.: A szovjet demokrácia magasabb típusú demokrácia.

24. A szovjet ipar hatalmas győzelme. / A szén- és olajtermelés teljesítményéről./

Petrov Sz.: A lenini "Iszkra".

Az USA politikájának válsága. /Hoover rádiónyilatkozatáról./

Naumov P.: A brüsszeli összeesküvők csaló trükkjei. /Nyugat-Németország újrafelfegyverzésével kapcsolatos manőverek./

25. A bolsevikok első konferenciája. / A tammerforsi konferenciáról./

Tyerentyev F.: Nemzetközi szemle.

26. Soinbajev F. - Ajdarova H. - Jakunyin A.: A kazahsztáni történelem kérdéseinek marxista-leninista megvilágításáért. / Az eddigi történelmi feldolgozások Keneszaú XIX. század eleji mozgalmát haladónak értékelték, holott ez a káni hatalom visszaállításáért harcolt és a kazah népnek az orosz néptől való elszakításáért, tehát nem volt haladó./

Slansky Rudolf: A belgrádi kémek álarc nélkül. /"Tartós békéért, népi demokráciáért" 51. számából./

27. Honecker Erich: A német ifjúság a békéért harcol.

Di Vittorio Giuseppe: Olaszország fém munkásainak nagy csatája.

/ Az olasz proletariátus harca 15 ezer munkás elbocsátása ellen./

28. A Volga-doni hajózható csatorna.

V.I. Lenin műveinek harmincnegyedik kötete.

Duclos Jacques: Dicső évforduló. A Francia Kommunista Párt harminc éve.

29. Zsuk Sz.: Volga-Don./Az új építkezések technikai szempontból./

Grebnyov A.: A "Zvezda" c. bolsevik u.ság. Az első szám megjelenésének negyvenedik évfordulójára.

30. Két világ - két eredmény. /A béketábor erőnek növekedése az imperialisták rovására./

V.I. Lenin műveinek harmincnegyedik kötete.

31. Gulija G.: A világ szive. /Moszkva a békeharc élén./

Putrament J.: A kommunizmus hajnala. /A lengyel nép fejlődésének

perspektívái./

1951. Január.

1. Lenin-Sztálin pártjának zászlaja alatt. / A kommunizmus újabb győzelme felé./

Pavlenko P.: Hősi ut. /Visszatekintés az elmúlt félszázadra./

Fegyvin K.: A történelem tényei. / Az elmúlt félszázad tanulságai./

Lepesinszkaja O.: A nagy eszmék diadalja. / A szovjet tudomány eredményei./

Drda J.: A népek igazsága győz.

Emi Sziao: A kedves szovjet embereknek! /Ujévi üdvözlét Pekingből./

Zsukov J.: A fordulóponton. / Nemzetközi szemle./

2. Surov A.: Az alkotó erők kivirágzása.

Ibrahimov M.: A bonthatatlan barátság. / Az azerbajdzsán nép fejlődése./

Sztojanov L.: Bizalommal nézünk a jövőbe. / A bolgár nép utjáról./

Szabó Pál: Az álom megvalósul. / A magyar nép szebb jövőjének megvalósulásáról./

Az amerikai kultúra "marazmusa".

3. Grotewohl Otte: A mi Wilhelm Pieckünk.

Korionov V.: Nemzetközi szemle.

4. Zsukov J.: Kommunisták. / A francia kommunista pártról./

5. Emeljük a politikai agitáció eszmei színvonalát.

Saskov Z.: A volga-doni ut. / Az új csatornarendszerről./

Majevszkij V.: A nemzeti árulás politikája ellen. / A brüsszeli konferencia angol sajtóvisszhangja./

6. A népek tiltakoznak a fegyverkezési hajza ellen.

Novoszkolcev V.: Öt tenger kikötője. /Moszkva az új csatornák megépülése után./

Zsukov J.: Barátok és ellenségek. / A szovjet-francia barátság hónapja./

7. V.I. Lenin műveinek harmincötödik kötete.

Viktorov J.: Nemzetközi szemle.

8. A koreai nép nem bocsájtja meg az amerikai csapatok szörnyű gaztetteit.

Kijranen I.: Az imperializmus lakájai Skandináviában. / A skan-

dináv kormányok "védelmi" politikájáról./

9. A szocialista munkaverseny további fellendüléséért.

Konovalev N.: A fiatal kommunisták nevelése. / A pártszervezetek feladatairól./

Ibarruri Dolores: Spanyolország az amerikaiak uralma alatt.

/Az amerikai befolyás növekedése./

Zsukov J.: Eisenhower, az "európai MacArthur".

Rasszagyin G. - Filippov I.: Marakodás az USA uralkodó köreiből.

/A külpolitikai kudarc belpolitikai következményei./

10. A magyar népköztársaság fellendülése. /Vas: Zoltán beszédének visszhangja./

Viktorov J.: Vádirat az amerikai agresszió ellen. /Ismerteti a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság külügyminisztériumának angol nyelvű anyaggyűjteményét a koreai agresszió előkészítéséről./

11. A szovjet nép nagy egysége. /Az Orosz SzFSzK Legfelsőbb Tanácsának közelgő választásáról./

12. Az agresszió és a nemzetközi kaladok útján. /Truman kongresszusi üzenetéről./

13. A szovjet demokratizmus felvirágzása. /A közelgő választásokról./
Alekszandrov B.: Taivan szigete. /Földrajzi és történelmi áttekintés./

A Wall-Street kiszorítja az angol tőkebefektetéseket a brit birodalom országaiból.

14. Naumov P.: A tömegek háta mögött. /Nyugat-Németország újrafegyverzésének kérdése./

Marinyin M.: Nemzetközi szemle.

15. Scserbina V.: A történelem igazsága. /N.Nyikityin "Északi Auróra" című regényéről, amely igen helyesen tárgyalja az 1918-20-ban Szovjetország északi területén az angol, amerikai és francia intervenciós csapatok ellen folytatott harcot./

Majevszkij V.: A londoni birodalmi konferenciához. /Az angol birodalmi konferencia eredménye az ellentétek további kiéleződése./

16. A szilárd és tartós béke komoly biztosítéka. /A békemozgalom erősödéséről./

V.I.Lenin műveinek harmincötödik kötete.

Rasszagyin G.: Az amerikai agresszorok ügyetlen manőverei. /Az ENSz vitáról./

17. Lenin-Sztálin pártjának vezetése alatt.

Filippov I.: A béke védelmére. /Beszámoló egy chicagói békegyűlésről./

A német nép tiltakozása a bonni bábkok szakadár politikája ellen.

18. Mykityin N.: Az ujjongó Leningrád. /Sztálin elvállalta a jelöltséget a Legfelsőbb Szovjetbe./

19. Kosszulnyikov A.: A központi V.I. Lenin - museum. /Beszámoló a museum működéséről és feladatairól./

Gottwald K.: A leninizmus a minden országbeli dolgozók harcának zászlaja.

Zsukov J.: Az intervenciók. /Az amerikai katonák Franciaországban./

20. Iljicsev L.: A leninizmus eszméinek nagy életigenlő ereje.

Togliatti P.: Az Olasz Kommunista Párt 30 éve.

21. Lenin zászlaja alatt, Sztálin vezetésével előre a kommunizmus győzelméhez!

Lenin V.I. műveinek kiadása a Szovjetunióban 1917-1950.

Lenin-Sztálin Pártja a kommunizmus győzelméért folyó harc lelkesítője és szervezője.

Csen Bo-da: Lenin - a kínai nép nagy barátja és tanítója.

22. Az emberiség felszabadulásáért folyó harc nagy zászlaja.

Pospelov P.W.: V.I.Lenin halálának 17. évfordulója.

Szurkov A.: A nagy Fárosz.

23. Gluhov Z.: A kolhóz-elnökök kiválasztásáról és neveléséről.

Zsukov J.: Gyűlölet az intervenciókkal szemben. /Francia ellenállás az amerikai tervekkel szemben./

24. A főiskolásság ezmei nevelése. /A marxista-leninista képzés fontossága./

Polevoj B.: Táróss barátságért. /Beszámoló a Német-Szovjet-Társaság kongresszusáról./

Viktorov J.: A jobboldali szocialisták az amerikai agresszorok szolgálatában. / A most megjelent tanulmánygyűjteményt ismerteti./

25. Szatyukov P.: Az alkotó marxizmus ragyogó műve. I.V. Sztálin: " A leninizmus kérdéseihöz" c. munkája 25 éves.

Csacsetkina O.: Törhetetlen erő. /Az Olasz Kommunista Párt harcáról./

Naumov P.: Aká ágyutöltelékot toboroz. /Eisenhower nyugatnémetországi fogadtatásáról.

Majevszkij V.: Az éhség és nyomor politikája. /Anglia súlyos

gazdasági helyzetéről a kormány fegyverkezési programja következtében.

26. A Szovjetunió 1950. évi népgazdasági fejlesztési terve teljesítésének eredményeiről.

Szergej Ivanovics Vavilov. /Nekrológ./

Tyerentyev F.: Nemzetközi szemle.

27. Növekszik a szovjet nép anyagi jóléte.

Rjabov I.: Kortársunk. /Szaltikov-Sosedrin szatirikus író születésének 125. évfordulójára./

28. Kiricsenko A.: Szovjet-Ukrajna az USzSzk Legfelsőbb Tanácsának megválasztása előtt.

29. A mezőgazdaság új fellendülése.

Tyitarenko Sz.: A leninizmus - a dolgozók kommunista nevelésének alapja.

Viszokov I.: Egy kínai faluban. /Beszámoló./

30. Az élenjáró szovjet kultúra felvirágzása.

Zimjanyin M.: A Szovjetunió népeinek testvéri családjában. /A Bjelorusz SzSzk választási előkészületeiről./

Ulbricht W.: A béke, barátság és együttműködés jegyében. /A Német Demokratikus Köztársaság politikájáról./

31. Az OSzFSzK 1950. évi népgazdasági fejlesztési terve teljesítésének eredményeiről.

Gurov O.: A török reakció véres gázette. /1921 jan. 28-án megölték a kommunista párt egyik vezetőjét, Musztafa Szubhít, a nép azóta is megünnepli emlékét./

VOPROSI ISZTORII. 1950. 11.sz.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 33. évfordulója. / N.A. Bulganyin beszéde a moszkvai szovjet 1950. nov. 6-ai ünnepi ülésén./

Emarjan I.: A szocialista nemzetek kialakulásának és fejlődésének nagy korszaka a Szovjetunióban.

Nyedorezov A.: Földreform antépi demokratikus Csehszlovákiában. /1945-1948./

Miller I.: A Szovjetunió története periodizálása alapelveinek kérdése.

Turok V.: Az amerikai imperializmus rabló tervei a délkelet-európai államokban 1919-ben.

Csebajevszkij F.: A nyiznyj-novgorodi parasztság mozgalma az 1861. évi reform előkészítése és végrehajtása idején.

Adamov J. - Kutakov L.: Az idegen ügynökség intrikáinak története a kaukázusi háborúk idejében.

Kan Sz.: Az 1848. évi forradalom a német történeti irodalomban.

Glezerman G.: A kizsákmányoló osztályok felszámolása és az osztálykülönbségek eltüntetése a Szovjetunióban. 1949, 490 p. Ism. J. Fagyejev - M. Ribakov. / A szovjet társadalmat ismertető igen hasznos könyv, a népi demokráciák értelmisége számára is értékes segítséget nyújt./

Izvesztyija Akad. Nauk Kazahszkoj SzSzR. 77.sz. Alma-Ata 1950. Ism. V. Szavoszko.

Rozskova M.K.: A társadalmi gazdaságpolitikája a Közép-Keleten a 19. század második negyedében és az orosz burzsoázia. 1949. 390 p. Ism. K. Passitnov. / Tulrövid szakaszt foglal össze, így nem tud egészen világos képet adni, de igen értékes uttörő munka./

Priszelkov M.D.: A trojicei évkönyv. Szövegrekonstrukció. Moszkva-Leningrád, 1950. 512 p. Ism. V. Pasuto. /Értékes munka, amely további kutatások alapjául szolgálhat./

Szemjonov V.F.: A középkor története. Tankönyv a pedagógiai főiskolák számára. Moszkva 1949. 423 p. Ism. Z. Moszina-Z. Udalcova. /Érdeme a rövid, világos előadás, de egy új kiadásban számos hibát kell majd kijavítani, főképp a szláv és bizánci történelem vonatkozásában. /

Dobroljubszkij K.P.: Termidor. Vázlatok a franciaországi osztályharc történetéből 1794-1795. Odessza 1949. 254 p. Ism. V. Alekszejev - Popov. /Hosszu évek munkájának az eredménye, de alcimével ellenkezően csak a párisi osztályharcra foglalkozik, beosztása és tétellei olykor vitathatóak./

The Campaigns of the Pacific War. Washington 1946. Ism. V. Kulakov-K. Laktyionov-V. Fjodotov. /Az áltudományos, tudatosan történelemhamisító amerikai történetírás jellegzetes terméke./

Mourin Maxime: Les Tentatives de Paix dans la seconde guerre mondiale /1939-1945/. Paris 1949. 221 p. Ism. A. Popov. /Az imperialista hatalmak különbéke-kísérleteit a Szovjetunió hibájának rójja fel ez a nyíltan reakciós, a tényeket semibevevő könyv./

Krónika: Beszámoló a a Szovjet Tudományos Akadémia szlavisztikai intézetének, az észt akadémia történeti intézetének, a Szovjet Tudományos Akadémia kazanyi történészeinek, a kabardini tudományos kutató intézetnek és a Szovjet Tudományos Akadémia orosz irodalmi intézetének munkájáról.

1950. 12. sz.

A keletkutató történészek soronkövetkező feladatai.

Bor-Ramenszkij J. - Szidorov P.: Az 1941. évi nagy csata Moszkva alatt.

Volk Sz.: A dekabristák történeti felfogása.

Ulbricht V.: Németország szétszúzása az első világháboruban és a novemberi forradalom.

Szmirnov I.: A Szovjetunió története periodizációjának általános kérdései.

Predtyecsenszkij A.: A Szovjetunió története periodizálásának kérdései.

Cisztovszkij J.: Az USA szerepe az imperalista Németország 1918. évi teljes szétszúzásától való megmentésében.

Sznitko T.: Kiadatlan anyagok a dekabrista mozgalom történetéről.

Valev L.: Könyvek a második világháború idején leszálló bolgár nemzeti-felszabadító mozgalomról.

Bírálatok: A Szovjetunió története.

Konjukov I.A.: Vázlatok a kollektív földművelés első fejlődési szakaszairól, 1917-1925. Ism. Sznyegirjov M.

"Kutuzov a dunai fejedelemségekben" /okmánygyűjt./ Ism. Vjálíkov V.

Szagyíkov P.A.: Vázlatok az opricsnyíkek történetéről. Ism. Zimin A.

Egyetemes történet.

Pelcovits Nathan: Old China hands and the foreign office. 1948. Ism. Jerofejev N.

J.V. Tarlé akadémikus műveinek rövid jegyzéke.

Krónika: I.

B.K.: A Szovjet Hadsereg harmincéves évfordulójának szentelt tudományos ülés.

Romanovszkij V.: A Sztavropoli Pedagógiai Főiskola történeti katedrájának tudományos munkája az 1949-1950 tanévben.

IZVESZTYIJA AKADYEMII NAUK SZSZSZR; SZERIJA ISZTORII I FILOSZOFII./A Szovjet Tudományos Akadémia közleményei. Történelmi és filozófiai sorozat./1950. 3. sz.

Sztyepanyan C.A.: A kommunizmus építése a Szovjetunióban.

Porsnyev B.F.: A parasztság antifeudális, kizsákmányolás ellen irányuló harcának formái és utjai.

Narocsnyickij A.L.: Az USA és a japán agresszió Koreában és Kínában 1894-1895-ben.

Ribakov B.A.: A régi orosz város az archeológia megvilágításában.

Prokofjev V.I.: D.I. Pissarev és a természettudomány.

Kolker B.M.: Románia belépése az első világháborúba.

Kritika, ismertetések:

Trudi otgyela drevnyerusszkoj lityeraturi. VII.k. Ism. M.N.

Tyihomirov. / Történelemszempontról is érdekes tanulmányok./

Kafengauz B.B.: A Demidovok birtokának története a 18-19. században. Moszkva-Leningrád 1949. 524 p. Ism. N.I. Pavlenko. /Hatalmas, eddig ismeretlen anyagot és igen érdekes következtetéseket hoz, főképp az urali manufaktúrák keletkezésére./

Az amerikai business története. / Amerikai folyóiratok kritikája E.B. Csernyaktól./

Beszámolók a Szovjet Tudományos Akadémia filozófiai és történeti intézetének munkájáról és az Akadémia elnökségének határozatairól, melyek elrendelik a munkaókozó hiányosságok kiküszöbölését. A folyóirat ismerteti továbbá a Descartes-nak szentelt akadémiai ülés lefolyását és a balti népek etnográfusainak értekezletét.

1950. 4. sz.

Sztálin I.: Marxizmus és nyelvtudomány.

Sztálin I.: A nyelvtudomány néhány kérdése.

Sztálin I.: Válasz az elvtársaknak.

Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkái és a történettudomány és filozófiai tudományok feladatai.

Pissarev J.A.: Az USA imperializmusa expanziójának története a Balkánon /1918-1923/.

Orlov M.A.: A horzmsahok 3. századi palotájának rekonstrukciója Toprak-Kaleben.

Kritika, ismertetések:

Matyeriali i iszledovanyija po arheologii drevnyerusszkih gorodov. I.k. Moszkva-Leningrád 1949. 243 p. Ism. T.N. Nyikolszskaja. /Számos értékes cikk a régi Oroszország történetéről és kulturájáról./

Trofimova T.A.: A volgamenti tatárok etnogenezise az antropológia megvilágításában. Moszkva-Leningrád 1949. 264 p. Ism. J.J. Roginszkij. /Több rész tudomány számára értékes anyagot ad, de sajnálatosan a marxizmus hatása alatt áll./

Jefimov A.V.: A nagy orosz felfedezések története a 17. században és a 18. század első felében. Moszkva 1950. 317 p. Ism. J.I. Steinberg. /Két év előtt megjelent munkájának bővített kiadása, igen sok értékes anyagot hoz./

Beszámoló a Szovjet Tudományos Akadémia májusi üléséről és a Micsurinnak szentelt rendkívüli ülésről.

1950. 5.sz.

Ojzerman T.I.: A marxizmus-leninizmus a filozófia tárgyának megváltozásáról.

Porsnyev B.F.: A feudális állam lényege.

Smidt Sz.O.: A kérvényekkel foglalkozó prikáz a 16. század közepén.

Belenykij A.B.: Az angol reakció, az 1850-61. évi mexikói intervenció szervezője.

Jakubovszkij A.J.: A régi Pjandzsikent festészete a tadzsik-szogdianai 1948-49. évi archeológia expedíció anyaga alapján.

Szerebrjanszkaja K.Z.: Az 1870-90 évek orosz újságírása az amerikai kapitalizmusról.

Kritika, ismertetés:

Matyeriali i isszledovanyija po archeologii Moszkvi. II.k. Moszkva-Leningrád 1949. 310 p. Ism. A.P. Szmirnov. / A cikkek egy része a tárgyi anyag tanulmányait összeveti az írott forrásanyaggal és ezzel sok érdekes adalékot hoz a régi Moszkva történetéhez./

1950. 6.sz.

Cvetajev J.N.: M.V. Frunze hadászatelméleti munkája.

Tolstov Sz.P.: A Szovjet Tudományos Akadémia horezmi archeológiai és ethnográfiai expedíciója /1949 évben./

Antonova K.A.: A középkori indiai társadalmi-politikai rendszer jellemzéséhez Akbar korában /1556-1605/.

Fjodorov G.B.: Az orosz pénzrendszer egységesítése és az 1535. évi rendelet.

Kritika, könyvbírálatok:

Kutakov L.N.: Az amerikai történehamisítás Münchenről.

Zaborov M. A.: A kereszteshadjáratok kezdete egy katolikus áltudos elképzelésében. /Rousset, Les origines... 194 ./

Kuznyecov B.G.: M.V. Lomonoszov Összegyűjtött Művei akadémiai kiadásának első kötete és jelentősége a természettudomány szempontjából.

Krónika:

M.V. Frunze emlékének szentelt ülés.

Az 1950. évi horezmi expedíció.

A Dnyeszter-melléki szlávokat kutató expedíció munkája.

1. Nyikolaj Alekszandrovics Maszin. Nekrológ.

ISZTORICSESZKIE ZAPISZKI. 33.k.

Sarova P.N.: Sztálin, a kolhozmozgalom teoretikusa, lekkesítője és vezetője.

Guliga A.V.: Az USA szerepe a szovjet Távolkeletre való japán betörés előkészítésében 1918 elején.

Steinberg J.L.: A 19-20. századi indiai "orosz fenyegetés" angol verziója.

Ulasosik N.N.: Az 1861. évi parasztreform előkészítése Litvániában és Nyugat-Belorussziában.

Borovoj Sz.J.: A kereskedelmi és ipari hitelezés kérdései a 18. századi orosz gazdaságpolitikában.

Zaozerskaja J.I.: A moszkvai manufaktura a 18. század közepén.

Babuskina G.K.: Az 1687 és 1689. évi krimi hadjáratok nemzetközi jelentősége.

Kafengauz B.B.: A poszadnyikok és a bojár tanács a régi Pszkovban.

Cserepnjin L.V.: A.J. Presznyakov történeti nézetei./ Az 1870-1929 élt orosz burzsoá történetéről./

Karpacsev A.M.: Az 1634. /142./ évi "pjatyina", mint a moszkvai állam társadalom- és gazdaságtörténetének forrása. /Az egyik rendkívüli adóra vonatkozó forrásanyag értékelése./

Csehovics O.D.: Az 1914. évi parasztkötelezettségek Iszmáil Szamani állítólagos oklevele alapján./ Egy bokharai /ma Üzbekisztán/ forrásról./

34.k.

Jakubovszkaja Sz.I.: A kaukázusontuli federáció a népgazdaság helyreállítási korszakának végén. /1924-1925./

Rasin A.G.: Oroszország városi lakosságának számdinamikája és kialakulási folyamata.

Baraboj A.V.: A Dnyeper-jobbparti Ukrajna 1848-ban.

Poloszín I.I.: Kutuzov és a moszkvai tüzvész 1812-ben.

Usztyugov N.V.: A kézműipar és a kis árutermelés a 17. századi orosz államban.

Csisztyakova J.V.: A pszkovi vásár a 17. század közepén.

Kuseva J.N.: Az orosz állam politikája Észak-Kaukázusban 1552-1572 között.

Vilenszkaja E.Sz.: Ragyiscsev, a parasztforradalom első ideológusa.

Petrov V.A.: A cári hadsereg harcban a 20. század eleji tömeges forradalmi mozgalmakkal.

Gurzsij N.A.: A földesuri birtok jellege a Dnyeper-alföldi Ukrajnában a 18. század második felében.

VESZTNYIK AKAGYEMII NAUK. /A Szovjet Tudományos Akadémia Értesítője./
1950. 10. sz.

A Béke védelmében. / A Szovjet Tudományos Akadémia 1950. IX. 29-i ülésén mondott beszédek szövege./

Manjkovszkij B.Sz.: Sztálin elvtárs tanítása a szocialista államról és az európai népi demokráciák.

Pokrovskij V.Sz.: A kapitalizmus kritikája az orosz forradalmi demokraták munkáiban.

A folyóirat e tanulmányokon kívül sok érdekes természettudományi cikket tartalmaz.

1950. 11. sz.

Lazarev M.I. - Baginyan K.A.: A béke vártáján.

Poletajev A.A.: Marx zseniális harcostársa. /Engels születésének 130. évfordulójára./

A közölt tanulmányok túlnyomó többsége természettudományi tárgyú. Ezekon kívül találunk még a lapban egy kritikát a müridizmusról és Sámil bey működésével kapcsolatos nézetekről, továbbá egy kritikát az Akadémia könyvtárainak könyvcsereszonyairól. az Akadémia elnöksége kötelezi a könyvtárakat a népi demokráciákkal való könyvcserére további nagyarányú fejlesztésére.

1950. 12. sz.

Celikszone-Bobrovskaja C.Sz.: A lenini "Iszkra" első számának 50. évfordulója.

M.V. Frunze emlékezete. /Az Akadémia történeti és filozófiai osztályának ülése./

A "Krónika" rovatban beszámolót találunk az Akadémia kirgiz fiókintézetének keretében működő nyelv-, irodalom- és történettudományi intézet tudományos működéséről. Ugyanitt igen érdekes beszámolót látunk a moszkvai Történettudományi Intézetben készülő hatalmas történeti szintézisekről /világtörténet, a Szovjetunió története, Moszkva története stb./. A folyóirat ezenkívül számos cikket és beszámolót tartalmaz a természettudományok köréből.

VESZTYNIK DREVNYEJ ISZTORII. /Ókori értesítő/ 1950. 4.sz.

Az ókorral foglalkozó szakkáderek kiképzése.

Tyumenev A.I.: Chersonesosi tanulmányok.

Sztruve V.V.: A régi Kréta társadalmi szerkezete.

A folyóirat a fenti cikkeken kívül számos más részletproblémával foglalkozó ókori tanulmányt, könyvismertetést közöl. Közli ezenkívül N.A. Maskin, Róma történetírójának nekrológját és a Történettudományi és Etnográfiai intézetben I.V.Sztálin nyelvtudományi munkáival kapcsolatos igen érdekes vitát. Mellékletként közli Appianus néhány részletét orosz fordításban és külön mellékletként ad egy indexet Latisev: Régi írók híradásai Scythiáról és a Kaukázusról c. tanulmányához, melyet a folyóirat több folytatásban közölt.

IZVESZTYIJA AKAGYEMII NAUK SZSZSZR. OTGYELENYIJE LITYERATURI I JAZIKA.

/A Szovjet Tudományos Akadémia közleményei. Irodalmi és nyelvi sorozat./

1950. 3.sz.

Avanyeszov R.I.: I.V.Sztálin a nyelvek és dialektusok fejlődéséről.

Szerebrennyikov B.A.: Az összehasonlító nyelvtudományi módszer hiányainak kérdése.

Szenkevics-Gudkova V.V.: D.V. Bubrich, a finn-ugor nyelvek kutatója.

Jevnyina J.M.: A francia ellenállási mozgalom földalatti sajtójának megszervezése és a francia írók illegális lapja, a Lettres Françaises.

1950. 4.sz.

Guralnyik U.A.: A "Szovrennyik" harca Dosztojevskij folyóirataival.

1950. 5.sz.

Csikobava A.Sz.: A szovjet nyelvtudomány fejlődésének sztálini korszaka és a historizmus problémája.

Gornung B.V.: Az indoeurópai nyelvek történeti közösségének kérdéséhez.

Favorin V.K.: A szerző nyelvének és a szereplő személyek nyelvének kölcsönhatásai Goncsarov trilógiájának nyelvében.

Vinogradov V.V.: A mai orosz irodalmi szókincs történetéhez.

Csernih P.J.: Két megjegyzés az orosz nyelv történetéhez. 1./ A "Möszakva" név keletkezésének kérdéséhez. 2./ A gnezdovoi feliratok kérdéséhez.

1950. 6. sz.

Adrianova-Peretc V.P.: Az "Igor-ének" és az orosz népköltészet.

Ceitlin A.G.: Rilejev és Besztuzsev agitációs-szatirikus dalai.

Szokolov A.N.: A dekabristák hősköltészete.

Azadovszkij M.K.: A népdal a felvilágosodás orosz forradalmár képviselőinek felfogásában a 40-es években.

Gudzij N.K.: Mazon A. professzor valószínűtlen találgatásai az "Igor ének" valószínű szerzőjéről.

Bírálatok:

Adrianova-Peretc: "Igor ének" kiadása. AN SzSzsZR, 1950. Ism. Kuzmina V.D. /Alapos filológiai kiadvány./

Avanyeszov R.I.: Az orosz dialektológia vázlata. M. 1949. Ism. Csernih P.J. /Átdolgozásra vár a sztálini tanítás szellemében./

PREPODAVANYIJE ISZTORII V SKOLE. /Történettanítás az iskolában./

1950. 6. sz.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom - gyökeres fordulat az emberiség történelmében.

Ivasin I.F.: A Szovjetunió külpolitikája 1935-39. /Népszerű összefoglalás./

Korovkin F.P.: Hogyan tanítsuk "A Kaukázus meghódítása Oroszország által" témát a középiskola IX. osztályában. /Samil mozgalmát a 19. század 30-50-es éveiben hamisan értékeltek eddig felszabadító mozgalomként. A kaukázusi népek számára az angol és Francia gyarmatosító törekvések ellen az egyetlen menekülés az Oroszországhoz való csatlakozás volt. A téma megtárgyalásának módszertani kérdéseire ad utmutatást a cikk./

Leibengrub P.Sz.: Módszertani megjegyzések "A szlávok 1871-1914" című témához. /Tanári kollektiva tapasztalatainak az eredményét közli és átvázlatokat ad./

Szperanszkaja N.V.: A tanár készülése az órára. /Néhány konkrét témán mutatja be a legjobb módszert. /

Prosljakova V.I.: Az Alkotmánnyal foglalkozó házi feladatokról. /Gyakorlati tanácsokat ad a témaválasztáshoz./

Safir M.I.: Az élő valóság tényei. /A Nagy Honvédő Háború tárgyalásába be tudta kapcsolni a diákok egyéni élményeit./

Alekszandrov P.: A lenini-sztálini szövetkezeti terv. /Konzultáció a kolhozok kérdéséről./

Kuzmin G.: A szovjet társadalom történetének kérdései a kö-
zepiskolai tankönyvben. /A.M. Pankratova tankönyvének 3. kötetét bírál-
ja: nem ragaszkodik a történelem tudományos korszakbeosztásához, keve-
set foglalkozik a szocialista építés kérdéseivel, több kérdést helyte-
len sorrendben tárgyal./

Szigel E.: Komoly hibák a Szovjetunió történetének tankönyvé-
ben. /Szintén A.M. Pankratova tankönyvének 3. kötetét bírálja, felsorol-
ja a hiányzó adatokat és szempontokat, gondosabb átdolgozást igényel./

Szarapov V.F./szerk./: A történelem tanításáról a VIII.- IX.
osztályban. /Moszkva/ 1949. Ism. P. Kazanszkij. / A könyv tulságosan
csekély terjedelmű, nem foglalkozik egy kérdéssel sem behatóan, hasznos
tanácsai mellett nagyok a hiányosságai, felületessé teszi a tanárok mun-
káját./

Borozyn I.: A középkor történetére vonatkozó szemelvények
új kiadása /N.P. Gracianszkij és Sz.D. Szaskin háromkötetes antológi-
ájának új kiadását bírálja, néhány kisebb hibát kifogásol csupán./

SZLAVJANYE. /Szlávok. A Szovjetunió Szláv Bizottságának folyóirata./

1950. 10. sz.

Az egész világ dolgozóinak ünnepe. /A Nagy Októberi Szocialis-
ta Forradalom 33. évfordulója./

A II. Összszövetségi Békekongresszus.

Kovaļjov F.: A Szovjetunió - a béke zászlóvivője.

Pogrebnyák P.: Minden tudós becsületbeli ügye a békeharc.

A világ összes népeinek ügye - a béke védelme!

Dzerzsinszkij J.: A népi Lengyelország az iparosodás után.

Lengyelország új közigazgatási beosztása.

Nyikitovics N.: Jugoszlávia népeinek harca a fasiszta rezsim
ellen.

"Örökre a Szovjetunióval együtt". /Csehszlovákia és Lengyel-
ország dolgozóiról./

Mihajlov V.: Olvasztárok.

Bulgakov A.: A két világ határán.

Bolgár kiállítás Moszkvában.

Dubinyin G.: A testveriség és a szabadság dalai. /A szófiai
szakszervezetek dal- és táncsoportjának moszkvai látogatása./

Koroljuk V.: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és
Csehszlovákia szabadsága.

Szvetlij J.: Legyőzhetetlen nép. Prága. 1950. Ism. I. Ivano -
vics. /Egy szemtanu leirása Jugoszláviáról./

1950. 11. sz.

Kiáltvány a világ népeihez. /A II. Békevilágkongresszus kiált-
ványa./

A kapitalista országokban dúló terror áldozatainak kérdésében
hozott határozat. /Minden ország népe tanusítsa szolidaritást és védje
a béke harcosait./

A béke védelme az összes népek ügye!

Pallagyin A. akadémikus: A béke legyőzi a háborút!

Smeljov N.: Nagy hozzájárulás a béke ügyéhez. /A nyolc külügy-
miniszter nyilatkozata./

Djerzsavin N. akadémikus: Jugoszlávia népeinek harca a Tito-
klikk ellen - békeharc.

Kirszanov V.: Jugoszlávia dolgozó parasztsága a kapitalista
kizsákmányolás harapefogójában.

Matuszevski S.: A demokratikus Lengyelország függetlenségének
és virágzásának záloga. /A szovjet-lengyel barátság./

Pelevoj Borisz: A békeharcosok mozgalmát nem lehet elfojtani.

Pirinszkij G.: Az amerikai szlávok a háboru ellen.

Sztefanik Sz.: A fasiszták gáztette Torontóban. /Felrobbantot-
ták a munkásotthont./

Az angol-amerikai propaganda bányu ötlete. /Egyes lengyelor -
szági helyiségekben a lakosok levelet kaptak az "Uristentől" amerikai
bélyegzővel./

Jugoszlávia a külföldi tőke igájában.

A dollár szolgái. / A Tito-banda./

Amerikai mintára. /Franciaországból kiűzik a haladószelemű kül-
földi emigránsokat./

Boyd John a kanadai szláv bizottság főtitkára: A békés munka
országában. /Látogatása a Szovjetunióban./

Korabelnyikova M.: A barátságért. / A komplex nyersanyag-takaré-
kossági rendszer kezdeményezője elküldte az összes népi demokratikus or-
szágnak munkamódszerének leírását./

Pilipcsuk Sz.: A nagy erő. / A szovjet szakemberek segítsége a
bolgároknak./

Panyin I.: Az új legyőzi a régit. /Panyin segítsége a bolgár
vasutasoknak./

Jegorov L.: /a Pobjeda kolhoz elnöke /:Négy év múlva. /Leírja kétszeri látogatását Bulgáriában./

Kritika és könyv szemle:

Kondrasova M.: A sztálini korszak emberei. /"Minket Sztálin nevelt fel." Gyűjteményes kötet. M. 1950./

Kuzmenko V.: A szovjet kultúra fénye. /Lengyel tudósok és művészek a Szovjetunióban tett látogatásukról./

Kiskin L.: A kommunizmus zászlaja alatt. /Julius Fucsik: Válogatott tárcák és cikkek. M. 1950./

Scserbatih Sz.: Erősödik a kanadai szlávok egysége a békéért és a demokratikus jogokért vívott haroban. /To all Slavic Canadians - Unite and act to save peace, Toronto 1950./

Krónika:

A szovjet és lengyel történettudósok alkotó találkozója. / A Lengyelország történetét kidolgozó szovjet történész - munkaközösség megbeszélése lengyel történészekkel./

1950. 12. sz.

"A békét nem várunk kell, hanem kiharcolnunk!"

Bikov P.: A szovjet szocialista demokrácia ragyogó megnyilvánulása / Az 1950. dec. 17.-i tanácsválasztások./

Berezskov V.: A béke erős záloga. /Az együttműködés a Szovjetunió és a népi demokráciák között./

Pirinszkij G.: Az amerikai reakció rettegése a béke hívainak mozgalmától.

Vukcsevics A.: Az USA-ban élő szláv nők a béke védelmében.

Krilov Sz.: A haladó szláv sajtó üldözése az USA-ban.

Menekülés a fasiszta pokolból. /Jugoszláviából/.

Az orosz nyelv tanulása. /Csehszlovákiában, Bulgáriában, Lengyelországban/.

Az elkövetkező évek javára /teljesítik munkafeladatukat a népi demokráciák dolgozói./

A szovjet filmművészet, mint az előrehaladás tényezője a népi demokráciákban.

Alekszandrovszkaja L.: A jószándéku emberek egyetértése. /Az egyik szovjet delegátus a II. Békevilágkongresszusról./

Bulgakov A.: Visszatérés a hazába, / Az USA-ban élő szlovákok nehéz sorsa és a visszatértek boldog élete./

Skibniewsky Z. építésszámológ: A szovjet tapasztalat felhasználása Varsó újjáépítésénél.

Noszov F.: Az ötödik kontinensen élő szlávoknál. /Az Ausztráliában élő szlávok kizsákmányolása./

Kritika és könyvszemle:

Septunov I.: A szovjet olvasók hangja. /A szovjet olvasók a lefordított bolgár, csehszlovák és lengyel művekről./

Zimin A.: A szovjet szlavisztika további felvirágoztatásáért. /A Szovjet Szlavisztikai Intézet "Ucsonie zapiszki" című cikkgyűjteményének 1949. I. kötetéről./

Szolovjov O.: A belgrádi fasiszták összeesküvése Albánia ellen. /Pierre Courtade: L'Albanie, Paris. 1950. é. könyvének ismertetése./

Bobanov A.: Nemes kezdeményezés. /Az Argentínában megjelenő "A Hama" c. ukrán nyelvű illusztrált folyóiratról./

Krónika:

Az ősszlávok anyagi kulturájának újabb emlékei. /A Szovjet Tudományos Akadémia által rendezett ásatásokról./

1951. I. sz.

Keletről jön a fény!

Matyuskin N.: A leninizmus eszméinek nagy ereje.

A békét nem várunk kell, hanem kiharcolnunk!

Poltorackij A.: Ukrajna és Lengyelország barátsága.

Mihajlov M.: Az amerikai imperialisták titolista kiszolgálói az ENSZ-ben.

Alekszandrov A.: Az imperialisták gáztettei a bevándorló szlávok ellen.

A népi demokráciák kiemelkedő eredményei. /Csehszlovákia vívmányai politikai, kulturális és gazdasági téren./

Lengyelország tengeri hatalom.

Amerika egyszerű emberei leleplezik az USA kormányzó köreinek szovjet ellenes hazugságait.

A nép vérének kufárai. /A Tito-banda a Marshall segélyért eladja népét./

Az ellenségesség és diverzió politikája. /Az angolok kémtevékenysége Lengyelországban és erőszakos tetteik a nyugat-hémetországi lengyel konzulátusok ellen./

Uvarova L.: Az új utak keresése. /Tárca a gyorsforgácsolás egy

nestetéről./

Csugaj T.: Moszkvában szerzik meg a bölcseséget. /Tárca a nép gyermekei közül kikerült egyetemi hallgatókról./

Gundorov A.: Az új Lengyelországon keresztül. /Utifeljegyzések./

Kritika és könyvismeret.

Krilov Sz.: Az igazság a békeharcosok fegyvere. /Az uruguayi Szláv egyesület lapjának, a "Szlávok Hangja"-nak szerepe az amerikai-angol háborús uszítók elleni harcban./

Koroljuk V.: Az 1830-1831-i lengyel felkelés és a burssóá Franciaország áruló szerepe. /Dutkiewits J. Francia i Polska w 1831. Lodz 1950.- Burssóá objektívista munka./

Vorobjov L.: A régi hibák megismétlése. /Alekszandr Burmov: A Bolgár Kézponti Forradalmi Bizottság /1868-1877/ 2.kiad.Szofia.1950./ A szerző a forradalmi szervezet megalakulásának történetét az ország gazdasági és politikai fejlődési folyamataiból kiszakítva ← tehát helytelenül - tárgyalja./

Krónika:

Lengyel-magyar gazdasági együttműködés. /A lengyel-magyar áruforgalom./

SZOVJETSZKAJA KNYIGA /Szovjet könyv./ 1950. 11.sz.

Szutotszkij Sz., B.: V.I.Lenin munkáinak harmincadik kötete.

Basindzsagjan Z., G.: Lenin és Sztálin művei örmény nyelven.

Ismertetés:

A szovjet szocialista társadalom fejlődése. Cikkyűjtemény. 400 p. Ism. G.Sz. Vaszeckij./

Grekov B., D. - Jakubovszkij A., J.: Az Arany Horda és bukása. Moszkva-Leningrád, 1950, 480 p. Ism. V.V. Mavrogin./

1950. 12.sz.

Sztucsebnjikova M., D.: V.I.Lenin műveinek harmincegyedik kötete.

Ismertetés:

Zaleszkij Sz., A. - Szaharov A., M.: Az "Isztoriczeszkije Zapiszki" 29-33. sz.-ről.

Ivanov L., M.: Könyvek az első orosz forradalomról.

1./Betoskin M., K.: A Bajkál-on-tuli bolsevikok és az 1905-1906. évi fegyveres felkelés. Csita.1950.

2./Djagilev D., V.: A cseljabinszki bolsevikok az 1905-1907. évi forradalomban. Cseljabinszk 1949.

3./Kirejev J.P.: A grozniji olajkitermelő körzet munkásosztálya és bolsevik szervezete az 1905-1907-es forradalomban. Groznij 1950./

/A gazdasági helyzet leírását nem kötik össze a szerzők az ország általános helyzetével az imperializmus időszakában. Nem elég alapos az 1900-1904-es forradalmi mozgalom leírása./

Virginszkij V.Sz.: A vasutak keletkezése. Csozországban, a 19. század 40-es éveig. Moszkva 1949. Ism. Zajoncskovszkij P.A. /Nagy anyagot felölelő alapos munka./

A csehszlovák népgazdaság első öt éves fejlesztési terve. Ism. Hacsaturov A.A. /A könyv tartalmazza a törvény szövegét, magyarázatokkal./

Tervgazdaság a Román Népköztársaságban. Bucarest 1950. /Tartalma: Gheorghiu Dej beszéde: A Román Népköztársaság 1949. évi állami terve - Románia felszabadulásának ötödik évfordulója. - Anna Pauker: "Augusztus 23."- Vasile Luka: A Román Népköztársaság 1950. évi költségvetése. - Miron Constantinescu: A Román Népköztársaság 1950. évi állami terve. - A Román Minisztertanács közleményei a terv teljesítéséről./

Claude Henri: A Marshall terv. Moszkva 1950. /Ford. franciából./ Ism. Vinogradov V.A.-Popov A.J. /Lelkes munka. Az előszóban Melnyikov D. kiigazítja egyes fogyatékoságait./

Vázlatok a szovjet államhatalom szerveinek történetéhez. /A Jogtudományi Intézet munkaközössége./ Moszkva 1949. Ism. Fjodorov K.G. /Sok fogyatékoságban szenved./

Bratusz Sz.N.: Az állampolgári jog alapjai. Moszkva 1950. Ism. Rjaszencev V.A. /Komoly kutatás eredménye./

Dimsic A.L.: Verseskötetek az orosz forradalmi költészetből.

1./Dekabrista költők. Moszkva 1949. /Bev.:Mejlah/

2./Petrasevszkij költői körének költeményei./V.Zsdanov./

3./Forradalmi költészet 1890-1917. /V.Kurilenkova./

/A "Biblioteka poeta" sorozatban megjelent hasznos gyűjtemények./

Gudzij N.K.: Az "Igor ének" jubileum kiadása. /Az igen fontos irodalmi emlék kritikai kiadása, első kiadásának 150. évfordulójára. Alapos munka./

SZOVJETSZKOJE GOSZUDARSTVO I PRAVO. /Szovjet állam és jog./ 1950.11.sz.

Goljakov I.T.: A következő fordulópont a kommunizmus felé vezető uton.

Cshikvadze V.M.: Az állam és jog kérdései V.I.Lenin műveinek

29. kötetében.

Voloskov A.F.: Az amerikai agresszió Koreában.

Denyiszov A.I.: A szovjet állam és jog története. Moszkva 1949.
s. munka ismertetése. /Sz. Ronyin./

1950. 12. sz.

Az amerikai imperialisták az ENSZ-t az amerikai külügyminiszterium egyszerű függelékévé akarják változtatni.

Kozsevnnyikov F.I.: A 19. századi orosz diplomácia Engels megvilágításában.

Safir M.A. - Szepulovics E.K.: Ujabb sikerek a lengyel népi köztársaság állami építésében.

SZOVJETSZKAJA ETNOGRAFIJA, /Szovjet néprajz./ 1950. 3. sz.

Engels etnográfiai magyarázata, /Születésének 130 éves évfordulójára./

Tretjakov P.V.: A csuvas nép eredetének kérdése az archeológia megvilágításában.

Trofimova T.A.: Antropológiai anyag a csuvasok eredetének kérdéséhez.

Vorobjov N.I.: A csuvas nép etnogenézise etnográfiai anyag alapján.

Jegorov V.G.: A csuvasok etnogenézise a nyelv adatai alapján.

Tyihomirov N.M.: Csuvas földnek az orosz államhoz való csatlósítása.

1950. 4. sz.

Tolsztoz Sz.P.: I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak jelentősége a szovjet etnográfia fejlődése szempontjából.

Tolsztoz F.P.: Oguzok, besenyők és a Daukara-tenger. /A keleti Aral-vidék etnonimikájának vázlatja./

Butyinov N.A.: A gyarmatosítók iskolapolitikája Ausztráliában és Oceániában.

Litkin V.I. - Popov Sz.A.: A jazvini komik.

VOPROSZI FILOZOFII, /A filozófia kérdései./ 1950. 2. sz.

Sztálin I.V.: Válasz az elvtársaknak.

Kammari M.D.: I.V. Sztálin a marxizmusról a nyelvtudományban.

Lomtyev T.P.: A marxizmus-leninizmus néhány kérdése a nemzeti nyelvekkel kapcsolatban.

Nyikolajev V.V.: V.I. Lenin a szovjet államról.

Szmirnov A.M.: A földrajztudomány alapjairól.

Vorobjov L.V.: Hrisztov Botev világnézese.

Szomonyan J.A.: I.V.Sztálin "Anarchizmus vagy marxizmus?" o.

munkája.

Ivanovics I.: Uj könyv Masarykról. /V.Kopecký: Masaryk a kommunisté. Praha, 1950./

A folyóirat közli még a készülőben lévő két kötetes filozófiatörténet 8. fejezetének tematikáját.

1950. 3. sz.

Csesznokov D.I.: A marxizmus-leninizmus az alapról és a felépítmenyről.

Frélov K.M.: A munkásosztály harcra a szocializmus győzelméért a népi demokráciák országaiban.

Heifen A.N.: A kínai forradalom kérdései I.V.Sztálin műveiben.

Mordvinov A.J.: /Jakutzsk/. A Szovjetunió szocialista népei nyelveinek fejlődéséről.

Konsztantyinov F.V.: A dogmatizmus és a marxizmus-leninizmus tanainak mechanikus, lélektelen alkalmazása.

Engels Lomonoszovról szóló megjegyzéseinek kiadásához.

Engels F.: Engels feljegyzései Lomonoszovról.

Volkov A.A.: A forradalmi hősiesség Gorkij esztetikájában.

Gabov G.I.: A materializmus a dekabristák filozófiai felfogásában.

A burzsoá ideológia kritikája.

Frumkin A.B.: A labourista álszocializmus a háborus gyujtogatók szolgálatában.

Kritika és bibliográfia:

Nyikolajev V.V.: Az államról és a jogról szóló marx-lenini tanítás eltorzítása ellen. /Djenyiszov prof.: Az állam és a jog elmélete. 1948.-c. művéről./

Boguckij I.Sz./Kazán/: Uj könyv Bjelinszkijről. /Nyecsajev V.Sz.: Bjelinszkij életutjának és irodalmi munkásságának kezdete./ 1811-1830. Moszkva 1949. /Jó könyv Bjelinszkij ifjuságáról./

Kovalcsuk: A.Sz.: Sztálin elvtárs nyelvtudományi műveinek tanulmányozása a SzK(b)/P KB keretében működő Társasálatomtudományi Akadémián.

NYELVTUDOMÁNYI VELESZÉS

VIZANTIJSZKIJ VREMENNJEK /Bizánci szemle/ II.k. 1949.

A szovjet bizantinológiában mutatkozó burzsoá kosmopolitizmus ellen.

Levcsenko M.V.: Az egyházi vagyon a Keletrómai birodalomban az 5-6. században.

Manangyan J.A.: A római-bizánci gabonamértékek és a gabonaárak ezekre alaposított indexei.

Kázasán A.P.: A bizánci falusi település.

A fenti tanulmányokon kívül több speciális témával foglalkozó cikket, bő kritikai rovatot és krónikát találunk a folyóiratban. A krónika rovatban Gorjanov ismerteti az 1945-46 évi szovjet bizantinológiai munkákat.

III.k. 1950.

I.V. Sztálin a rabszolgák forradalmával kapcsolatos megnyilatkozásainak metodológiai jelentősége a szovjet bizantinológia számára.

Gorjanov B.T.: A bizánci parasztság a Paleologoszok alatt.

Udalova Z.V.: A bizánci pártok harca a firenzei zsinaton.

Levcsenko M.V.: H. Grégoire és bizantinológiai tárgyu munkái.

Roszejkin F.M.: A burzsoá történetírás a 19. század-középi bizánci-morva kapcsolatokról.

LITYERATURNAJA GAZETA /Irodalmi Újság/ 1950. nov. 2. 103. sz.

A Párt jelszavai.

Dacjuk B.: Komoly hiányok a kievi Oroszország történetének megvilágításában. /Juskov 1949-ben megjelent "A kievi állam társadalmi és politikai szervezete és joga" c. könyvét ismerteti, elsősorban az állam megalakulásáról valletett felfogását bírálja, továbbá azt, hogy Juskov nem veszi figyelembe bírálói megjegyzéseit./

Clark J.: A háborus uszítók elpusztítják a kulturát.

Nov. 4. 104. sz.

Harmadszázad. /A Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójáról./

Geraszimov Sz.: Moszkva - a világ egyeteme.

Nov. 7. 105. sz.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 33-ik évfordulója.

/N.A. Bulganyin beszéde./

Nov. 11. 106. sz.

Sajtóértékeslet a Szovjet Békevédelmi Bizottságban.

Kovalcsik J.: A kommunizmus nagy eszméi. /A kommunista emberekről szóló irodalomról./

Milliók óráik a békét. /A Békekongresszus előkészületeiről világszerte.

Nov. 14. 107. sz.

Csikobava A.: A szovjet nyelvtudomány fejlődésének sztálini szakasza.

A békeharcosok meghiúsítják az új háború uszítóinak terveit. /Beszámoló a tőkés államokban folyó békeharorról./

Nov. 16. 108. sz.

A béke gyűlékezete. /A Béke Híveinek II. Világkongresszusáról./

Pollak S.: Lengyelország fővárosa ezekben a napokban.

Blagoj L.: Lenin Tolsztojról.

Zadorozsnij G.: Az amerikai "szavazógép". /Az ENSz közgyűléséről./

Nov. 18. 109. sz.

Pudovkin V.: Sheffield - Warszawa.

Joliot-Curie beszéde.

Obrazcov Sz.: Jóakaratu emberek. /Beszámoló magyarországi látogatásáról a Magyar Békekongresszus alkalmából./

Nov. 21. 110. sz.

A nép jelöltjei. /A helyi szovjetek közelgő választásáról./

Pudovkin V.: Varsó. Egy küldött naplója. /Beszámoló a Béke Híveinek II. Világkongresszusáról./

Boldirev N.: A szocialista kultúra lánglelkű harcosa. M.J. Kalinyin születésének 75. évfordulójára.

Nov. 23. 111. sz.

A béke harc új szakasza. /A Varsói Békekongresszusról./

Pudovkin V.: Varsó. Egy küldött naplója. /Folyt./

Megnyerjük a béke csatáját! A Békekongresszus küldöttei beszámolnak a népek harcáról a háborús uszítók ellen.

Nov. 25. 112. sz.

A béke - milliók egyetlen célja. /Válaszok a Lityeraternaja Gazeta körkérdésére, hogy mit tartanak a Béke Világkongresszus résztvevői a legfontosabbnak és legérdekesebbnek, és hogyan készülnek otthon harcolni./

Nov. 28. 113. sz.

Magas megtiszteltetés. /A tanácstag munkájának jelentőségéről./

Nyedosivin G.: Engels és a művészet kérdései. Születése 130.évfordulóján.

A béke - milliók egyetlen célja. / A körkérdésre adott válaszok folytatása./

Nov. 30. 114. sz.

Jegolin A.: Gorkij - a béke harcosa.

A Bolsevik Párt dicső tribunja. /Sz.M Kirov halálának évfordulójára./

Lazarev M.: A nemzetközi jog megbontói. Az USA kalandor politikájáról a Kínai Népköztársaság irányában.

Bobrov G.: A béke előőrsze az Adrián. /Beszámoló albániai utjáról./

Dec. 2. 115. sz.

Az alkotó vita a tudományos munka állandó módszere. /A viták fontosságáról./

Rozanov B.: Messerschmidt remilitarizálása. /Messerschmidt náci repülőgépgyáros ismét egy gyárat vezet./

Nyikolajeva N.: A béke halhatatlan katonája. /Megemlékezés Julius Fucikról./

Apletyn M.: Ki hiúsította meg a pakisztáni írók látogatását a Szovjetunióban. / A pakisztáni hatóságok meghiúsították azt, hogy a pakisztáni írók visszaadják a szovjet írók látogatását./

Dec. 5. 116. sz.

Az Össznépi Sztálini Törvény. / A Sztálini Alkotmányról./

Zaszlavszkij D.: Történelmi dokumentum. /A Sztálini Alkotmányulólélethez való "kritikát".

Prudkov O.: Hisztéria Washingtonban. /A háborus hisztériáról./

Dec. 7. 117. sz.

Szmirnov I.: Lenin és a szovjet kultúra.

Montague I.: Az amerikai hisztéria és a helyzet Angliában.

Dec. 9. 118. sz.

Heim S.: Az amerikai írók kötelessége. / Meg kell hódítani a semlegeseket és ingadozókat a béke ügyének./

Tolsztovsz Sz. - Passzek T. - Ribakov B.: Tudományos expedíciók 1950-ben. / Rövid beszámolók a Turkmén Főcsatorna környékén, a tripoljei kultúra területén és a Don-medence északi részén folytatott ásatásokról./

Dec. 12. 119. sz.

Novikov I.: 12. századi csodálatos költemény. /Az Igor-énekről./

Storm G.: A "Szlovo" nyomában. /Az Igor-ének nyomai és hatása a régi orosz irodalomban./

Krausz G.: Az amerikai háborús hisztéria és a dániai helyzet.

Ollikainen Mikko: A reakció próbálkozásai Finnországban. / A finn reakció szovjetellenes tevékenykedése ideológiai téren./

Dec. 16. 121. sz.

Guss Hall: Hová megy Amerika. /New Yorkban elmondott beszédének kivonata./

Dec. 19. 122. sz.

A szocialista demokrácia győzelme. /A helyi szovjetek választásáról./

Az imperialisták önleleplezése. /A Newsweek c. folyóirat térképe mutatja, hogy az amerikai imperialisták Kína területét is célpontjuknak tekintik./

Dec. 21. 123. sz.

Szofronov A.: Németországi utazás. /Beszámoló./

Désanty Dominique: Páris hangja. /A francia nép tiltakozása Nyugat-Németország újrafelfegyverzése ellen./

Dec. 23. 124. sz.

Kukinova V.: Az "Iszkrából" lobbant fel a láng! /Megemlékezés a lenini "Iszakra" megjelenésének 50. évfordulójáról./

Kozlov Sz.: A Wall-Street legfelsőbb őrmestere. /Eisenhower ki nevezéséről az Északatlanti Tömb fegyveres erőinek főparancsnokává./

Szofronov A.: Németországi utazás. /Folyt./

Dec. 26. 125. sz.

Mejlah B.: A dekabristák irodalmi programja.

Katala J.: Morgan bankjának kormánya. /A francia kormány még saját határozatai ellenében is kiszolgálja amerikai gazdáit./

Szofronov A.: Németországi utazás. /Folyt./

Dec. 28. 126. sz.

Volga-Don. /Az új csatornázási tervekről./

Alekszandrov G.: A 20. század közepén. /A kapitalizmus általános hanyatlásáról./

Drussinyin V.: A háboru dinamitjával töltött dijak. / A Nobel-díj kiosztásáról./

Babin N.: A szabad föld átalakítása. /A népi demokratikus országokban folyó építő munkáról./

Dec. 31. 127. sz.

Szovjet írók alkotó tervei.

Rjurikov B.: Az új erkölcs vonásai. /A kommunista erkölcscről./

Erenburg I.: Az emberek élni akarnak. /MacArthur koreai kalandjáról./

1951. jan. 4. 1. sz.

Mirov J.: A német nép elnöke. Wilhelm Plick hetvenötödik születésnapjára.

Jan. 6. 2. sz.

Szmalics J.: Adenauer, az ágyutöltelék-gyáros.

Az új Magyarország emberei. /Cikkek és képek a szocializmust építő magyar népről./

Jan. 9. 3. sz.

Hajnal Ázsia felett. /Az ázsiai népek harcáról./

Polovnyikov A.: A harmincöt Lenin-kötet. /A nyomdai munkálatakról./

Agranat G.- Csernyenko M.: Az igazság Alaszkáról. /Stuttgartban 1950-ben kiadott német könyvről, amely elhallgatja Alaszka szerepét az amerikai imperialista törekvésekben./

Tibet üdvözli felszabadítóit.

Jan. 11. 4. sz.

A békéért harcolnak. /Beszámoló a Koreában harcoló kínai önkéntesekről./

Vronszkij B.: Az agresszió programja. Truman kongresszusi üzenetéről.

A "rossz kölyök" Francó és pártfogója. A külföldi burzsoá sajtó áttekintése.

Jan. 13. 5. sz.

Téry S.: "Menjen vissza az USA-ba!" mondja Nyugateurópa Eisenhowernek.

Dunyin M.: Micsurin követői Bulgáriában.

Jan. 16. 6. sz.

Storm G.: Londoni hamisítók. /A londoni rádió kommentátora Usakov tengernagy rovására felnagyította Nelson érdemeit./

Davidova N.: Német írók a Szovjetunióról.

Jan. 18. 7. sz.

Segítsük a fiatal írókat. /A továbbképzés fontossága./

Rozanov B.: A Kapitólium kupolája alatt. /Az USA kongresszu-

sának új ülásszakáról./

Jan. 20. 8. sz.

Irodalom és nyelv. /Beszámoló a moszkvai írók pártsszervezetének gyűléséről, ahol Sztálin elvtárs nyelvtudományi cikkeit vitatták meg és alkalmazták az irodalom feladataira./

Makrusenko P.: V.I. Lenin műveinek katalógusa. /A Lenin-könyvtárban lévő katalógusról./

Volk I. - Vassiliev A.: A toll gengszterei. /Az amerikai sajtó embereinek megvásárolhatóságáról./

Ornes P.F.: Freddy Valdez - San Domingo hőse. /A munkásosztály egy régi harcosa, akit 1950. januárjában megölték a börtönben./

Jan. 21. 9. sz.

A forradalom géniusza.

Drda J.: A lenini eszmék fénye.

Konovalev G. - Bara I.: A vezér szülőföldjén. /Beszámoló Uljanovszkról./

Gulia G.: Felejthetetlen kép. /Leninről./

Pogogyin N.: Harminc éve. /Lenin terveinek megvalósulása./

Vigdorova F. - Potapov P.: A gorki-i iskola. /A Lenin tervei szerint épült iskoláról./

Krauss G.: Nem akarunk Eisenhower ágyutölteléke lenni! /A német békemozgalom fellendülése./

Jan. 25. 10. sz.

A kultúra művelői a választási kampányban.

Dien Raymonde: Miről gondolkodtam a börtönben? /A francia békeharcos feljegyzései./

Roller M.: Az új Románia.

Jan. 27. 11. sz.

A békés győzelmek éve.

Szergej Ivanovics Vavilov. /Nekrológ és megemlékezés./

Zaszlavszkij D.: Szesdrin és korunk. /A nagy orosz szatirikus író értékeiről./

Trifonova T.: Az író és tribun. /I. Erenburg 60. születésnapjára./

Skala I.: Világos ut. /Jegyzetek a csehszlovák békeharcosok kongresszusáról./

Jan. 30. 12. sz.

Nem engedjük meg a német Wehrmacht ujjászületését. /A francia békemozgalomról./

Romanov I.: As épülő Magyarország. /Beszámoló 75 napos itteni tartózkodásáról./

TEMPS NOUVEAUX. 1950. 45. sz.

A kommunizmus győzelmes zászlaja alatt. /Megemlékezés a Nagy Októberi Szocialista Forradalomról./

A Szovjetunió, a béke zászlóvivője. /A Nagy Októberi Szocialista Forradalomról./

Ilin M.: Az értelem kora. /A nagy természetátalakító- és vízi-erőmű-munkálatok jelentőségéről./

Szegyin L.: A hamisan csengő harang. /Az USA-imperialisták berlini "szabadság-harangja" és a mögötte meghuzódó imperialista propaganda-kampány./

Nemzetközi Élet. /Jegyzetek./

Karinthy Ferenc: Egy Kossuth-dijas. /Szóczei Sándor Kossuth-dijas kovácsról./

Nemzetközi krónika.

1950. 46. sz.

A világbékéért!

Korea megvédéséért. /Kína demokratikus pártjainak felhívása önkéntes jelentkezésre./

Alekszandrov G.: A háborus bűnösök álarca. /Philip Cortney, Bertrand Russel és egyéb háborus uszítók igazi arca./

Rubinstein M.: Az USA-minisztérium és a tudomány. /Az amerikai tudományos élet militarizálásáról./

Nemzetközi Élet. /Jegyzetek./

Berezskov V.: Egy finn háborus bűnös emlékiratai. /Vain Tanner emlékirataival foglalkozik, amelyben a finn szociáldemokrata-vezér említést tesz a finn imperialisták nyugati kapcsolatairól és terveiről./

Nemzetközi krónika.

1950. 47. sz.

A népek nagy gyűlése. /A varsói békekongresszus jelentősége és méltatása./

Moszkvin A.: A Béke Hiveinek II. Világkongresszusára. /Tudósítás a kongresszusról./

Klesakov A.: A koreai nép öthónapos harca. /A hadműveletek ismertetése./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Oserov V.: Amerikai bányászoknál. /Az amerikai bányászok borzalmas lakásviszonyai, a balesetek emelkedő száma, stb./

Nemzetközi krónika.

1950. 48. sz.

A békére nem lehet várni, el kell nyerni.

Troickaja Z.: A Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség megalakulásának ötödik évfordulója.

Piradov A.: A titoista Jugoszlávia: az amerikai agresszió ugródeszkája. /Amerikai segély Jugoszláviának, titoista háborús készülődések./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Hronek Jiří: Utazás Koreában. /Tudósítás Észak-Koreából, a hős koreai nép erőfeszítéseinek és szenvedéseinek, valamint az amerikai agresszorok kegyetlenkedéseinek felsorolásával./

Lapickij I.: A Puerto-Ricói események. /Amerikai gyarmati kizsákmányolás Puerto-Rico szigetén és az ennek következtében jelentkező forradalmi mozgólódások./

Nemzetközi krónika.

1950. 49. sz.

Amerika Kína ellen irányuló agressziója az ENSZ előtt.

Szergejeva N.: Egy vita tanulságai. /A varsói békekongresszus haladó elemeinek válasza a reakciósoknak./

Weizmann N.: Hogyan gazdagítja meg a koreai háború az amerikai monopolistákat. /Az acéltrösztök emelkedő nyeresége a koreai háború kitörése óta./

Nemzetközi élet. /Jegyzetek./

Az új Németország mindennapi élete. /Békés termelő munka a Német Demokratikus Köztársaságban. Egységes Németországot! A haladó német tömegek békevágya./

Nemzetközi krónika.

1950. 50. sz.

Egy kaland sikertelensége. /Amerikai agresszió Korea ellen./

Plesakov A.: A koreai harcok. /A katonai helyzet ismertetése./

Az amerikai intervenció összeomlása. / A nyugati sajtó visszhangja./

Az amerikai békeharcosok tevékenységükről beszélnek. / A varsói békekongresszus amerikai résztvevőinek nyilatkozata./

Nemzetközi élet.

Gerassimov S.: "Szabad Kina". / A nagy dokumentfilm ismertetése./

Szivov M.: Az új Lengyelország irodalma.

Nemzetközi krónika.

1950. 51. sz.

A közgyűlés ötödik ülészsaka után. /Az ENSz-beli szovjet delegátusok békeharcának ismertetése, főleg távolkeleti kérdésekkel kapcsolatban./

A német egység és ellenségei. /Grotewohl és Adenauer levélváltása, a Német Demokratikus Köztársaság vezetőinek állásfoglalása a prágai határozat alapján és a bonni kormány ellenvetései./

Jedrychowski S.: Pénzügyi reform Lengyelországban. /A reform során a zloty egyenlő értékű lett a rubellel./

Zsukov J.: Az amerikai agresszió és Japán újrafelfegyverzése. /Az amerikai imperialista céljaikra akarják felhasználni Japánt./

Nemzetközi élet.

Jordanszkij V.: Szavaznak a szovjet állampolgárok. /Helyi szovjetek választása./

Az amerikai imperialisták fülöpszigeti lakája. /Carlos Romulo/.

Belszkaja A.: Egy francia diplomata emlékiratai. /Jean Cathala, moszkvai francia diplomata emlékiratai a második világháború előtti, alattai és utáni reakciós francia politikai vonalvezetéséről./

Nemzetközi krónika.

NOVOJE VREMJA 1951. jan. 1. 1. sz.

Az 1951-es év.

Jakovlev V.: Az igazság a Szovjetunióról. /A Szovjetuniót megjárta külföldiek benyomásairól./

Berman J.: A népi demokratikus államok az új év küszöbén. /Az eddigi események és a jövő perspektívái./

Fegyin K.: A realitás érzékéről. /Dulles "Háború vagy béke" c. könyvének tanulságairól: az amerikaiak elvesztették érzéküket a realitások iránt./

Pak Den Aj: Korea a nagy harc zászlaja.

Eredmények és perspektívák. /Szemelvények kínai lapokból./

A nemzetközi életből. /Jegyzetek./

Téry S.: Franciaország szerény hősei. /A francia békeharcosokról./

A nemzetközi események krónikája.

Jan. 10. 2. sz.

Bukásra ítélt politika. /Nyugat-Németország újrafelfegyverzésének kísérlete./

Szegyin L.: Siralmas mérleg. /Az amerikai politika "eredményei"./

Pervencev A.: Rablók, gonosztevők, gyilkosok. /Az amerikai csapatok tevékenysége Koreában./

A svájci "semlegesség" amerikai kiadásban. /Svájci lapszemle./

A nemzetközi életből. /Jegyzetek./

Pachrami F.: Egy albán élet útja. /Az albán nép mai boldog életéről./

Gracsov F.: Gibraltárban. Utijegyzetek. .

Melnyikov D.: Nyugat-Németország militarizálása. /B. Davidson: Germany what now? c. könyvét ismerteti, amely jól ábrázolja az amerikai politikát, de nem látja a demokratikus erők növekedésének szerepét./

A nemzetközi események krónikája.

Jan. 17. 3. sz.

Truman agresszív politikájának válsága.

Oszipenko N.: Az imperializmus lenini elemzése.

Mihalevsszkij F.: A dollár alkonya. /A dollár-infláció fenyegetéséről./

Trajnyin A.: Az amerikai agresszorok bűnei az emberiség ellen. /Az amerikaiak koreai büntetési szöges ellentétben állnak minden nemzetközi eseménnyel./

A nemzetközi életből. /Jegyzetek./

Bikov P.: A német munkásoknál. /1950 decemberében tett látogatásáról./

Sirjajev P.: San-Marino ostroma. /Az olasz kormány gazdasági nyomása a kis köztársaságra./

Smith R.: A diplomás ember. /Amerikai levél az "amerikai életformáról"./

A nemzetközi események krónikája.

Jan. 24. 4. sz.

A leninizmus az emberiség felszabadításának mindent legyőző zászlaja.

Farberov N.: A népi tanácsok a népi demokratikus országokban.

N.B.: A Kekkonen-kormány átszervezése. / A finn belpolitika alakulásáról./

Az Északatlanti Tömb gyenge láncszeme. /Olasz sajtószemle./

A nemzetközi életből. /Jegyzetek./

Frolov A.: 179 nap Koreában. /Utibeszámoló, részben még a békés építőmunka idejéből./

Csiauxreli M.: Párisi élmények.

Jermasov I.: A harc és győzelmek történetéből. /Fritz Jensen: China siegt. Wien 1949. o. alapjában helyes könyvről./

Carter D.: A békefront kanadai szakaszán.

A nemzetközi események krónikája.

Jan. 31. 5. sz.

A szovjet nép békés munkájának kiváló sikerei.

Szergejeva N.: Ki akadályozza meg a háboru beszüntetését Koreában. /Az USA szerepéről./

Kaskarov A.: Az angol gazdasági élet a zsákutcában.

Moszkvin A.: A béke híveinek első csehszlovákiai kongresszusán.

Rovinszkij L.: Lord Henderson durva fogása. /Az angol kül - ügyminiszterhelyettes hazugságairól./

A nemzetközi életből. /Jegyzetek./

Jurjeva A.: Rómában. Utijegyzetek.

Szegyin L.: A bresciai harangszó. /Az olasz kormány emlék - ünnepet rendezett a második világháboru egyik olasz csapatok részvételével vívott szovjetellenes csatájáról./

A nemzetközi események krónikája.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L É

A N É P I D E M O K R Á C I Á K O R S Z Á G A I B Ó L .

IN DEFENCE OF PEACE. / A béke védelmében. / 1950. nov. 1. sz.

Ellmer J.: Sheffield. / A Béke Híveinek Kongresszusa előtt./

Vasziljevicska V.: Éljen a béke! /A Szovjet Békeharcosok II.

Kongresszusa./

Egy spanyol pap a népéről beszél. /A Franco-terror alatt élők békevágya./

A világ körül. / A békeharc eseményei különböző országokban./

Ecclestone A.: Egyszerű férfiak és asszonyok élete. /Haladó angol lelkész beszámolója a népek békeakaratairól./

Zweig A.: Figyelmeztessük az öngyilkosjelölteket. / A Német Békeharcosok Bizottsága elnökének megállapításai./

Morgan C.: Miért nem megyek vissza Kanadába? /Beszélgetés Leopold Infeld atomtudóssal./

1950. nov. 16. sz.

Amikor nem kívánatos a béke. /An angol hatóságok rosszindulata a Világbékekongresszussal kapcsolatban./

Joliot-Curie beszámolója. /A Varsói Világbékekongresszuson./

Pietro Nenni beszámolója. / A Varsói Világbékekongresszuson./

Gaggero atya: Csak egy törvény van: a szeretet. / Haladó olasz pap beszéde a Varsói Kongresszuson./

Fagyeejev A.: A fegyverkezés egyharmadával való csökkentése. /A szovjet író beszéde a Varsói Kongresszuson./

Erenburg I.: Ismerem a világrészek erejét. /Beszéd a Varsói Kongresszuson./

Kuo Mo-zso: Ellenállunk az agresszióknak. /Kína elszántsága és békeakarata./

Felhívás az Egyesült Nemzetekhez.

PEOPLE'S CHINA. 1950. nov. 16. sz.

Önkéntesek Korea számára. / Vezércikk, amely leleplezi az USA távolkeleti háborús terveit és koreai kegyetlenkedéseit./

Segítsd Koreát, véd meg otthonainkat! /Kína demokratikus pártjainak felhívása önkéntes jelentkezésre Észak-Korea megsegítésének érdekében./

Csu Teh: Az októberi forradalom és a kínai nép. /Szovjet-kínai barátságról, közös békeharcról, koreai háborúról./

C.K. Cseng: El a kezekkel Taivantól! /Taivan a kínai történelemben, imperialista hódítások, Kuomintang-terror, az USA célja: támaszponttá kiépíteni a szigetet Kína ellen./

Egy nagy harcos, egy nagy államférfi. /Jen Pi-Shih, a Kínai Kommunista Párt Központi Bizottsága Titkárságának titkára, a Központi Bizottság tagja meghalt./

Ping Csien: Keresztények egyesülése az imperializmus ellen. / A kínai keresztények állásfoglalása az USA imperializmus és kémkedés ellen./

Su Ming: Erdészet az új Kinában. /Az erdősítés meggyorsítása, faiskolák létesítése./

1950. dec. 1.

Kuo Mo-zso: Kínai hangja a békekongresszuson. /Kína állásfoglalása a nemzetközi eseményekkel kapcsolatban./

Ju Sah: A "Béke Napja" felkel Tibetben. /Angol-amerikai imperialista tervek Tibettel kapcsolatban, az ország felszabadulása. Kínai-tibeti kapcsolatok története./

Su Tuan: Győzelem a gyapot-fronton. /Kína gyapottermelésének emelkedése./

1951. jan. 1.

Csu En-lai megállapítása a "Koreai háromtagú fegyverszünet-bizottság"-ról. /Nem ismeri el egy ilyen bizottság jogosultságát és rámutat a problémák fontosabb részleteire./

Li Ho-fang: Amikor Austin Amerikája barátságról beszél. /Austin ENSz-ben elmondott "kinabarát" beszéde egyes pontjainak cáfolata./

Jang Csen-fang: "A Párttól". /Liu Sao-csi elvtárs, a Kínai Kommunista Párt Titkárságának titkára könyvének ismertetése./

A bosszu lángja. /Tidősítés a koreai frontról./

1951. jan. 16.

A második Világbékekongresszus tettei és céljaink. /Kuo Mo-zso delegátus jelentése a Központi Kormányzati Tanácsnak, főleg ázsiai kérdésekkel kapcsolatban, amelyek felmerültek a Varsói Kongresszuson./

Győzelmes béke. /Külpolitikai összefoglaló./

Büntessék meg a koreai /amerikai/ hódítókat! /Amerikai kegyetlenkedésekről./

A népi Kína megszilárdulása a hazafiasság zászlaja alatt.

/Visszatekintés az 1950-es évre Kínában./

C.K. Cseng: Amikor Austin Amerikája barátságáról beszél. /Kína ellen irányuló amerikai agressziós cselekedetek a versailles-i békeszerződésektől a második világháború befejezéséig./

ŻYCIE SŁOWIAŃSKIE. /A szlávok élete./ A lengyelországi Szláv Bizottság folyóirata.

1950. 9.sz.

Rapacki A.: A békéért harcolunk. /A Lengyel Békevédelmi Bizottság alelnökének beszéde./

Bierut, Kornejcsuk, Vasilevska beszédei a lengyelországi békekongresszuson.

A lengyelországi békekongresszus határozata és felhívása.

Jarosiński W.: Bulgária felszabadulásának évfordulójára.

Saranović R.: Jugoszlávia dolgozó tömegei erősítik a harcot Tito fasiszta rendszere ellen.

Dobrowolski H.: Felix Dzerzsinszkij.

Pirinski G.: Az amerikai szlávok békegyűlése előtt.

1950. 10. sz.

Artymowska Z.: A demokratikus Németország mérlege és kilátásai.

Buszko J.: Október 28. - a csehszlovák nép ünnepe.

Nikitowicz N.: Jugoszlávia nepeinek harca a fasiszta rendszer ellen.

Boyd J.: A kanadai szlávok a békeharcban.

Muszkat M.: Lenino alatt - 7 évvel ezelőtt.

Wolicki K.: A szabadságért harcoló Kanada.

1950. 11. sz.

Świątkowski H.: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a békeharc.

Klimek H.: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és Lengyelország.

Rawicz J.: A békekongresszus után.

A lengyel pénzügyi reform.

Kassyanowicz H.: Jugoszlávia a katasztrófa szélén.

A kanadai szlávok I. kongresszusa. /Beszámoló a Torontóban 1950-ben megtartott kongresszusról./

Batowski H.: Mickiewicz utolsó útja. /95 éve halt meg Mickiewicz./

I.O.B.: Naim Frasher /1846-1900./

PRZEGLAD ZACHODNI. /Nyugati Szemle./ A poznańi Nyugati Intézet folyóirata.

1950. 9-10.sz.

Rogow W.: A volt Kelet-Poroszország benépesedésének meghatározó tényezői.

Sukert-Biedrawina: A Mazur-föld az 1848-as forradalom idején.
1950. 11-12. sz.

Klaffkowski A.: Németország egységének potsdami programja.

Grot Z.: A német nemzet forradalmi hagyományai. / A német parasztháborúk korától tekintti át a német forradalmi hagyományokat egészen a mai napig./

Chlebowczyk J.: Bismarck és a munkáskérdés.

Piprek J.: Berthold Brecht.

A mai Németország krónikája.

NOVÁ MYSL. /Új Gondolat. / A prágai Szocialista Akadémia kiadása./

1950. 8-9. sz.

Gottwald Klement: A békéről és falvaink fejlődéséről. /Lisnán, 1950. szept. 3.-án a Munka Ünnepe napján elmondott beszéd./

Gottwald Klement: Nehéziparunk további fejlődéséről. /1950. szept. 10.-én a Bányásznapon elmondott beszéd./

Slánský R.: A párt politikai színvonalának emelése meggyorsítja a szocializmushoz vezető utat. / A kétéves pártiskola megnyitó beszéde./

Stoletov V.: Micsurin és tanításának továbbfejlesztése. /A Bolsevik 1950. 10. számából átvett tanulmány./

Révai József: Megjegyzések a magyar irodalom néhány kérdéséhez. /A Társadalmi Szemlében megjelent cikk fordítása./

Teich M.: A marxista filozófia klasszikus műve. /Engels "A természet dialektikája" c. művének első kiadása alkalmából./

Lysenko T.D.: V.R. Viljams agronómiai tanítása.

1950. 10. sz.

A hatalmas békefront megfékezi a háborus uszítókat.

Csen Bo-da: Sztálin és a kínai forradalom. /A Czunsu Johao c. folyóirat 1950. dec. 15.-i /2./ számából átvett tanulmány./

Dressler A.: Klement Gottwald az államról és a jogról. /Gottwald "A szocialista államért és a szocialista jogért" c. 1950-ben megjelent művének beható elemzése./

Fierlinger Zd.: Az államosításért folytatott harc történetéhez.
/A belső reakcióval folytatott harcok a második világháború után./

Rubinstein M.: A kommunizmus materiális műszaki alapjának kiépítése. / A Bolsevik 1950. 17.számából./

Spaček B.: Néhány megjegyzés a szovjet fiziológia vitához.
1950. 11. sz.

Bulganyin beszéde a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 33.évfordulóján.

Reiman P.: Klement Gottwald, a marxizmus-leninizmus kiváló teoretikusa. /Klement Gottwald Műveinek megjelenése alkalmából./

Trofimov P.: Az etikai és esztétikai elvek egysége a szovjet művészetben. / A Bolsevik 1950. 18. számából./

Vinar O.: A pénz funkciója a szocializmus építésében.

Gautman A.: A pavlovi fiziológia alkalmazása orvostudományunkban.

Glezerman G.: A marxizmus-leninizmus az alapról és a felépítésményről. /A Bolsevik 1950. 18. számából./

TVORBA. /Alkotás./ /A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának kulturális és politikai hetilapja./

1950. 44. sz.

Rost L.: A történelem nem ismétlődhetik meg. /Németország újrafelfegyverzése és az európai nemzetek érdekei./

Pavlik O.: Iskoláink ujjászületése.

Reiman P.: A dolgozó nép hű fia. /B. Šmeral, a csehszlovák munkásmozgalom régi harcosának 70. születésnapja./

Gottwald K.: Minden egyes munkás életét drágán fogjátok megfizetni! /Gottwald 1931-ben elmondott beszéde, régi képviselőházi napló alapján. A beszédet cenzurázva közölték az akkori lapok./

Frejka L.: A csehszlovák ipar államosításáért vívott harcok történetéből. /II./

1950. 45. sz.

Gottwald K.: A Szovjetunió, a békéért és haladásért vívott világharc vezető ereje.

Kopecký V.: A Szovjetunió hathatós segítsége a Csehszlovák Köztársaságnak a szocializmus építésében.

Sochor L.: 1917 októbere - a béke fénye a nemzetek között.

Kasik V. - Kladiwa J.: A történelem ítéletet mond a hamis jós-

latok felett. / Masaryk, Peroutka. Benes^V burzsoá felfogása a Szovjetunióról./

1950. 46. sz.

Dvořák R.: Fejlődésünk szilárd támasza. / A szovjet-csehszlovák árucsereforgalmi egyezményről./

Eisler P.: Amerikai hadiraktár Európában. / Megjegyzések a Schumann-tervhez./

Gottwald K.: Nem gyűrtök le bennünket! /Gottwald 1929-ben írott cikkei./

Tureček J.: A béke védelme a jog szemszögéből.

1950. 47. sz.

Štoll L.: Mélyen igazi mű. /Gottwald Művei első kötetének méltatása./

Hub F.: Kit szolgál a Vatikán és a papság. /Adatok az egyházi hierarchia csehszlovákiai fasisztatámogató szerepléséhez./

Balk T.: A jugoszláv nép megszabadul reakciós kormányától.

Gottwald K.: Ne a bankoknak, hanem a munkanélkülieknek! /1930. dec. 16-án a képviselőházban elmondott beszéd. Hogyan támogatta a csehszlovák kormány a nagytőkéket./

Šima J.: Az aaszonyok utja a szabad élet felé. /1937-es és 1950-es statisztikákkal.

Korionov V.: A tudomány militarizálása az USA-ban.

Hoch A.: A technika az építkezés gépesítéséért vívott harcban.

1950. 48. sz.

Šíroky V.: A béke nagy ügye győz.

Rais S.: K. Gottwald, pártunk tanítója.

Gottwald K.: Szentgotthard s ami vele összefügg. /Az érdekes tanulmány első ízben 1928-ban jelent meg a cseh Kommunistická Revüében. Rámutat a szentgotthardi fegyvercsempészség szovjetellenes szándékaira./

Grekov B.D.: A történettudomány helyzete a Szovjetunióban. /Az előadás Prágában, a bölcsészeti karon hangzott el 1950 nov. 13.-án. Tanulságos áttekintés./

1950. 49. sz.

Vesely J.: A decemberi események harmincadik évfordulója. /Emlékezés az 1920. évi politikai harcokra, a csehszlovák munkásmozgalmon belüli sorsdöntő változásokra./

Císař Č.: A pártszervezetek megerősítése az iskolákban.

Volavka A.: A munkás-paraszt szövetség szükségessége. / Az első Csehszlovák Köztársaság tapasztalatai./

Havelka J.: Csepás a vatikáni reakcióra. / A hazaáruló csehszlovákiai papok szerepe, kapcsolataik a nyugati imperialistákkal./

Puček Zd.: A munka termelékenysége és a termelőeszközök kihasználása. / A csehszlovák tapasztalatok felhasználásával íródott cikk./

Graus Fr.: A feudalizmus első korszaka Csehországban. / A jó-nemű cseh marxista történész a nyugatimádó polgári kozmopolita cseh történetírás hazugságainak leleplezése után nagy vonalakban, a szovjet történettudomány eredményeinek figyelembevételével, a legrégebb cseh történelmi kor jellegzetes vonásait tárja fel./

Štern J.: A hőért folytatott harc irodalmunkban.

1950. 50. sz.

Nejedlý Zd.: Új fejezet a falusi iskolák történetében. / Beszéd a falusi tanítók I. konferenciáján./

Nosek V.: Az 1920. év tapasztalatai: ut a vereségtől a győzelemig. / Az 1920. évi nagy csehszlovákiai sztrájk s ennek folytatása az első Csehszlovák Köztársaság idején. Az akkori elbukás tapasztalatainak összegezése./

Spurný G.: A burzsoá állam igazi arca 1920. év eseményeinek tükrében. / Hogyan váltak semmivé a burzsoázia népnek tett ígéretei az első Csehszlovák Köztársaságban./

Smrkovský J.: Az állami birtokok szocialista gazdálkodása.

Eisler P.: Az amerikai háborús politika válsága. / A koreai tapasztalatok./

Alexandrov G.: Az amerikai külügyminisztérium filozófiája. / Dallas 1950.-ben megjelent könyvének kritikája./

Graus Fr.: A feudalizmus első korszaka Csehországban. / Folyt./

1950. 51. sz.

Procházka J.: Ahol Sztálin, ott a győzelem.

Drda J.: Győzünk az emberiség ellenségei felett.

Bránik J.: Gyorsabb ütemben iparosítjuk Szlovákiát.

Hradecký A.: A sztálini haditudomány győzelme. / A Berlin eleste c. filmmel kapcsolatban. Szakirodalmat is felhasználó elemzés./

Kammarí M.D.: A történelmi materializmus sztálini továbbfejlesztése. / A Voproszi Filozofii-ből átvett tanulmány, rövidítve./

Kanapa J.: Az áruló, a burzsoá irodalom hőse.

Gálský D.: Amerikai tervek Japánnal.

Kalinin A.: A jugoszláv irodalom és művészet fasizálódása.

Omelka F.: A munkához való új viszony az iskolában.

1950. 52. sz.

Mao Ce-tung cikke "A gyakorlatról". /A moszkvai Pravdából./

Rozehnal D.: Háborús hisztéria és a fasizmus előretörése az USA-ban.

Guttman A.: A reakció cszlopa a cseh tudományban. / F.Mareš szociológus idealista-fasiszta szociológiájának kritikája./

Auerhan J.: Szocialista építésünk világjelentősége. /Statistikákkal./

Pankratova A.M.: A decemberi fegyveres felkelés Oroszországban 1905-ben.

Hradecký A.: A sztálini haditudomány győzelme. /II./

1951. 1. sz.

Gottwald K.: Új győzelmek évébe.

Sochor L.: I.V. Sztálin Műveinek 3. kötete.

Reiman P.: A: új Németország munkás-elnöke.

Kotátko J.: A fordulat kezdete falvainkban.

Galuška M.: Az ENSZ V. közgyűlésének eredményei.

Gorkin A.: A szovjet demokrácia, a magasabb típusú demokrácia.

Chamrád Vl.: A szép szocialista Prágáért.

Balk T.: A Tito-féle árulás ideológiája.

Husa V.: I.V. Sztálin nyelvtudományi cikkei és történettudományunk feladatai. / A cseh történettudomány 1945 utáni eredményeinek, hibáinak, hiányosságainak kritikai felmérése. Vitaindító cikk, mely elvi szempontok megadása után a cseh történetírás soronkövetkező ideológiai és szervezeti feladataira hívja fel a figyelmet./

1951. 2. sz.

Kössük össze a marxista-leninista elméletet a gyakorlati munkával!

Jankovcová L.: A jobboldali szocialisták, népünk régi ellenségei. /Áttekintés./

David V.: A "sasok országának" szabad ünnepe. /Albániáról./

Dršina J.: A békeharc kohója. /Németország remilitarizációjá -

ról./

Taufer J.: A haladó könyv további fejlesztéséért. / A cseh könyvkiadás szemléje.

Kotátko J.: A fordulat kezdete falvainkban./II./

Hub F.: A Vatikán és Németország újjáfégyverzése.

Žuk S.: Volga-Don.

Kupa J. Sv.: A szovjet élet ritmusa. / Azsájev művének részletes analizise./

Loukotka V.: Emeljük az üzemi munkásiskolák színvonalát. / A Szovjetunió tapasztalatainak figyelembevételével írt cikk./

1951. 3. sz.

Čivrný L.: A béke ügye a mi kezünkben van! / A csehszlovák békekongresszus alkalmából íródott./

Taussigová J.: Érvényesítsük a lenini-sztálini elveket a pártmunkában!

Veselý J.: Fenyőháza, a szlovákiai kommunista mozgalom bölcsője. / A cikkben utalás történik arra a hatásra, amelyet a Magyar Tanácsköztársaság gyakorolt a szlovákiai munkásmozgalomra./

Taufer J.: A haladó könyv további fejlesztés.

Dršina J.: A békeharc kohója. /Befejezés./

Schejbal D.: Kapitalista és szocialista iparosítás.

Husa V.: I.V. Sztálin nyelvtudományi cikkei és történettudományunk feladatai./II./

1951. 4. sz.

Gottwald K.: A leninizmus a világ dolgozó népének harci zászlaja.

Kliment G.: A termelési tapasztalatok érvényesítése a tervteljesítésnél.

Stoll L.: A leninizmus győzelmes utja. /Lenin halálának évfordulójára./

Patava M.: Egy nagy humanista. /Ilja Erenburg./

Longo L.: A nép élén a békeharcban.

Tula Z.: A háboruellenes harc fokozódik.

Friš E.: A papi palástba bujt bűnözők bukása. /A szlovákiai hazáruló papokról./

Richta R.: A támadó háboru "tudományos" ügynökei./Amerikai tankönyvek kritikája./

Sládek J.: A szovjet nép erkölcsi politikai egysége.

1951. 5. sz.

Innemann K.: A pártigazolvány, a kommunista legértékesebb dokumen-

tuma.

Megsemmisítjük az imperialisták németországi terveit!

Hruska C.: Egy híres hadvezér és államférfi. /K.J. Vorosilov./

Kamenicky A.: Az új Magyarország - a béke szilárd bástyája.

Meisner J.: Tito klikkje a háborús előkészületek szolgálatában.

Volavka A.: A falu útja a szocializmushoz a Szovjetunióban és nálunk. /A csehszlovákiai Egységes Földmivesszövetkezetek eddigi fejlődésének mérlege./

Kovaljov F.: A sztahanov-tapasztalatok elterjesztéséért.

Husa V.: I.V. Sztálin nyelvtudományi cikkei és történettudományunk feladatai. /A tanulmány berejezése./

Richta R.: A támadó háború "tudományos" ügynökei. /II./

1951. 6. sz.

Kliment G.: A műszaki főiskolák szoros együttműködése az iparral.

Václavu K.: A kulák - a közellátás ellensége.

Suk A.: Fontos lépés iparunk átszervezése terén. /Az 1951. évi tervév döntő feladatairól./

Galuskà M.: A tények rácafolnak a hazugságokra. /Az életszínvonal süllyedése a nyugati kapitalista államokban, szám adatokkal./

Spacek B.: A szovjet orvostudomány útján.

Cen Po-Ta: Lenin, a kínai nép nagy barátja és tanítója.

Richta R.: A támadó háború "tudományos" ügynökei. /III./

Cernysev S.: A szovjet építészet a nép szolgálatában.

1951. 7. sz.

A nemzetek megsemmisítik a gyilkosok szövetségét. / A német háborús bűnösök szemléje./

A marxizmus és leninizmus nagyszabásu műve. /Negyed évszázada jelent meg Sztálin műve: A leninizmus kérdései./

Ždánov J.: A marxizmus-leninizmus a dogmatizmus ellen.

Gosiorovský M.: A virágzó szlovák történettudományért. /Hozzászólás V.Husa cikkéhez. Főleg szervezeti kérdésekkel foglalkozik./

Hájek M.: A Csehszlovák Kommunista Párt az opportunizmussal vívott harcban nőtt fel./A Párt fejlődési útjának tömör rajza./

Richta R.: A támadó háború "tudományos" ügynökei. /IV./

Cernysev S.: A szovjet építészet a nép szolgálatában./II./

SBORNIK ÚSTAVU SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA. /A szlovák nemzeti felkelés Intézetének Gyűjteménye./

1950. 3. sz.

Gosiorovský Milos: A Szlovák Kommunista Párt keletkezésének 30. évfordulója előtt.

Oktavec Fr.: 1920. december 13. /Emlékezés a Ruttkai vasutas munkások sztrájkjára.

Kropilák M.: Korompa a munkásmozgalom történetében.

A Kommunista Internacionálé és részvétele a Csehszlovák Kommunista Párt keletkezésében.

SLOVENSKO. /Szlovákia/ Szlovák nyelvű társadalomtudományi népszerűsítő folyóirat.

1950. 7. sz.

Rosenbaum K.: Multunk haladó hagyományáért.

Tibenský J.: Az élő Fándly. /A kiváló szlovák hazafi 200. születési évfordulójának alkalmából íródott tanulmány. Magyar vonatkozásai érdekesek./

Kemény G.G.: Adalékok a szlovák-magyar közeledés történetéhez. /Adalékok az 1860-68 közti magyar-szlovák viszony történetéhez./

1950. 8. sz.

Kemény G.G.: Adalékok a szlovák-magyar közeledés történetéhez. /II.//Gáspár Imre és Mocsáry Lajos méltatása./

Hutník F.: A szocialista munkaviszony.

Sokorski Vl.: A kulturális-nevelő funkció a népi demokratikus államokban. /A lengyel kultusz államtitkár elvileg foglalkozik a szocialista realizmus, a nacionalizmus, kozmopolitizmus fogalmaival./

Gaspar M.: Népi alkotás Szlovákiában.

STUDII. Revista de istorie si filosofie. /Tanulmányok. Történeti és filozófiai folyóirat./

1950. 3. sz.

Sztálin I.V.: Marxizmus és nyelvtudomány.

Sztálin I.V.: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

A Román Népköztársaság tudósainak távirata Joliot-Curie professzorhoz. /A Román Népköztársaság tudósai, írói és művészei a békeharokban való aktív részvételre hívják fel az USA és Nagybritannia tudósait, íróit és művészeit./

Constantinescu-Iasi P.: A XIX. századi orosz forradalmi demokráciák befolyása hazánk ideológiai áramlataira 1850-1880 között.

Prodan D.: Adatok Erdély bányászatára az 1848-as forradalmi év körül.

Prodan D.: Lenin és Sztálin - a Szocialista Szovjet Állam nagy megteremtői, vezetői és teoretikusai.

Stirbu S. és munkatársai: Az 1864 és 1921-23-as agrárreform alkalmazása a Prahova megyei Comernic község Bibescu-birtokán.

Ralea M.: A személyiség problémája a burzsoá és a szovjet pszichológiában.

Platonov G.V.: C.A. Tyimirjazev filozófiai eszméi.

C. Gh.: Kapcsolatok Nagy Péter és Brâncoveanu Konstantin között /okiratok/.

Calimachi S.: Egy 1711-es kiadatlan okmány a román-orosz katonai együttműködéséről.

A "Voproszi Isztorii" s. folyóirat a Román Népköztársaság történéseinek konferenciájáról.

A tudományos kollektívák termelési értékeslete a Román Népköztársaság Akadémiájának Történeti és Filozófiai Intézetében.

1950. 4.sz.

A Román Népköztársaság békeharcos bizottságai kongresszusának határozata.

Sztálin I.V.: Válasz az elvtársaknak.

Vinogradov V.V.: A marxista nyelvtudomány lángeszű programja.

Volgin V.P.: Egy kivételes esemény korunk tudományában./Sztálin megnyilatkozásai a nyelvészet problémáiról/.

Topsev A.V.: I.V. Sztálin a nyelvtudomány problémáiról.

Szlejszka D.B. - Nárszki I.S.: A nyugati és déli szlávok filozófiai gondolkodásának történetéből. /19.század/.

Haupt Gh.: A Herceg A.G. orosz demokrata forradalmár által Londonban kiadott "Kolokol" folyóirat hatása Romániában /1860-1870/.

Greu Al.: Nicolae Mălescu Spătarul oroszországi kapcsolatairól. /17.század/.

Marin F.: A tudományos oktatás fejlődéséről Romániában a 19. század második felében.

A Szovjetunió történeti kézikönyvének terve.

VIATA ROMĂNEASCĂ. Revista a Uniunii Scriitorilor din R. P. R. /Román Élet. A Román Népköztársaság Írószövetségének lapja./

1950. 7.sz.

Sztálin I.: Marxizmus és nyelvtudomány.

Sztálin I.: A nyelvtudomány néhány kérdéséhez.

Gafița M.: Vazov Iván.

Macoveșcu Gh.: Sahia Sándor. /Haladó román író 1908-1937./

Petroveanu M.: Az ember és a természet M. Dragomir költészetében.

Campus E.: Klasszikusaink ujjaértékelésének problémáiból.

1950. 8.sz.

Sztálin I.V.: Válasz néhány elvtáranak.

Neiman N.: V.I. Lenin és a művészet problémái.

1950. 9.sz.

Bratu H.: Balzac üzenete.

Luca E.: Az élet költészete. /Porumbacu V. verseiről./

Campus E.: Egy "elfelejtett" negyvennyolcas harcos. /C. Boliac válogatott műveinek új kiadásáról./

1950. 10.sz.

Mit tanultam a szovjet irodalomból. / C. Petrescu, E. Camilar, P. Dumitriu, M. Beniuc, V. Porumbacu, D. Desliu, Camil. Petrescu, A. Baranya nyilatkozatai./

Élmunkások-békeharcosok. /Jellemzések, rövid életrajzok/.

Jermilov V.: A békeharcos szovjet irodalom.

Georgescu P.: A szegények megyéje. /M. Sadoveanu írói fejlődése./

Mihale A.: A fiatal írók konferenciája.

Gafița M.: A békeharc egy veteránja. /Barbusse./

Campus E.: Az irodalomelmélet kézikönyvéről.

1950. 11.sz.

Burov A.I.: A marxista-leninista esztétika a művészeti naturalizmus ellen.

Caragea B.: A szocialista realizmus a képzőművészetben.

Majevszkij G.: Tolsztoj I.N.

Campus E.: Széljegyzetek a román irodalomtörténet ideiglenes tételeihez.

1950. 12.sz.

Nedosișin G.: A művészet és a valóság viszonyáról.

Marosi P.: Magyar prózairók a Román Népköztársaságban.

Mihnea Gh.: A másik Amerika irodalma. /Haladó irodalom Amerikában./

EINHEIT /Egység/.

1950. 11.sz.

A békeharc és a demokratikus egység egy új szakasza. /Külpolitikai összefoglalás, különösen a német eseményekkel kapcsolatban./

Wolf H.: Sztálin szerepe a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban. /A Forradalmat megelőző harc a burzsoázia, az intervenciók és a trockisták ellen./

Ulbricht W.: Németország összeomlása az első világháború és a novemberi forradalom idején. /Az áruló szociáldemokrácia és az ellenforradalom szerepe./

Mewis K.: A dolgozó parasztsággal való szövetség politikájának aktuális kérdései. /Nemzeti egység és a középparasztsággal való együttműködés kívánatos./

Schulz W.: A nyugatnémetországi szakszervezetek és a Kommunista Párt.

1950. 12.sz.

Az amerikai háború ellen német földön.

Ulbricht W.: A párttagok felülvizsgálata és a párttagsági könyvek kicserélése.

Vieweg K.: Legközelebbi feladatok falun. /Mezőgazdaság fejlesztése, stb./

Schön O.: A választási harc tanulságai a Párt szervezési munkája szempontjából.

Kühn L.: Kritika és önkritika - Pártunk fejlődéstörvénye.

A kommunizmus nagy alkotásai és a természet átalakítása.

Eyermann W.: A kozmopolitizmus, mint az amerikai világuralmi tervek ideológiai álarcá.

Konsultáció. Lenin "A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban" című művének időszerű jelentősége. /Adalékok a harmadik fejezethez./

DIE ARBEIT /A munka./

1951. 1.sz.

A Szakszervezetek Világszövetsége minden békeharcoshoz.

Kirchner R.: A szakszervezetek 1951. évi feladatai.

Ulbricht W.: Az ötéves terv teljesítésének néhány kérdéséről.
/Nevelési és szakmai továbbképzési kérdésekről./

Lehmann O.: Új kollektív szerződések a nép tulajdonában lévő
üzemekben.

Müller E.: A Szovjetunió szakszervezeteinek kulturmunkája.

Helbig K.: A szakszervezetek nagy iskolázási feladatai.

Grünwald H.: A Kovaljov-módszerről. /Német munkások sztahano-
vista módszereket sajátítanak el./

Ulrich F.: A munkaerőgazdálkodás kérdéséhez.

Krumm R.: A nő termelőmunkájáról.

Fiala G.: Az osztrák dolgozók tömegsztrájkja és ennek tanulságai.

Kohlmeier G.: A politikai gazdaságtudomány megalapítása a szocial-
izmusban Lenin és Sztálin által.

Demokratikus építés. /Hirek./

Nyugat- és Délnémetország. /Hirek./

Külföldi szakszervezetek. /Hirek./

Szovjetunió és a népi demokráciák. /Hirek./

Irodalom. /Könyvismertetés./

F O L Y O I R A T S Z E M L E E G Y É B O R S Z Á G O K B O L.

CAHIERS DU COMMUNISME. /A kommunizmus füzetei./

1950. 11.sz.

Cogniot G.: 33 évvel az Októberi Forradalom után: A francia nép lángoló együttérzése a Szovjetunió iránt.

Billoux F.: Széles szövetség, amely tiltakozik egy reakciós és revánusra éhes Németország felfegyverzése ellen.

Stil A.: A Szovjetunió a béke védelmezője.

Cohen Fr.: A szovjet békegazdálkodás és a kommunizmus építése.

Servant J.: A hadigazdálkodás értelme és jellemző vonásai.

Agasse R.: A dokkmunkásokkal az első vonalban, a munkásosztály kiszélesíti harcát a hadianyag gyártása és szállítása ellen.

Figüeres L.: A fiatalság szervezése és alakítása a marxizmus-leninizmus szellemében.

A Szovjetunió igazi megismertetése - harc a békéért.

/F. Greiner/

Cogniot G.: "A nemzet realitása." /H. Lefebvre./

Stil A.: proletár elbeszélő. /V. Michaut./

Készítsétek elő a Párt 30 éves évfordulójára készülő külön szám terjesztését.

A Központi Bizottság határozata /október 20/.

1950. 12.sz. /Külön szám a Francia Kommunista Párt 30 éves fennállásának alkalmából./

Thorez M.: Mi nem vagyunk egy párt a sok közül. /Összehasonlítja a Francia Kommunista Párt kongresszusát, a párttagok magatartását, harcát a többi párttal. Rámutat a Francia Kommunista Pártnak a tömegekre gyakorolt nagy befolyására és ennek okaira./

Duclos J.: A toursi kongresszus, a Francia Kommunista Párt keletkezése és fejlődése. /Történeti visszapillantás a szocialista párt 1920. dec.29-én tartott toursi kongresszusára, amely megszavazta a Kommunista Internacionáléhoz való csatlakozást, s a párt 30 éves küzdelmére./

Marty A.: A Kommunista Párt a háboru elleni harcban született és acélozódott. /Leírja a munkásosztály harcát az első imperialista világháboru alatt és a szocialista vezetők árulását, a francia dolgozók szolidaritását a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal, a Francia Kommunista Párt megalakulását és 30 éves harcát a háborus uszítók,

az imperialisták ellen a béke megvédése érdekében./

Lecœur A.: Hit, lelkesedés, pártszellem: döntő tényezők a kenyérért és a szabadságért vívott harcban.

Cachin M.: A kommunista ember nagysága. /A kommunista erkölcs magasabbrendűségéről ír, számos példán mutatja meg az új, nemesebb erkölcsű kommunista embert./

Billoux F.: A franciaországi újtipusú munkáspárt alakulásának néhány szempontja. /Rámutat a Párt keletkezésének okaira és a Párt történetének legfontosabb mozzanataira./

Cogniot G.: A munkásosztály Pártja. /A Kommunista Párt a proletáriátus élcsapata a felemelkedésért vívott harcban. Harcolt és harcol a munkásosztály egységéért./

Rochet W.: Az egység Pártja. /A munkásosztály egyesítése a Kommunista Párt politikájának alapja. A cikk leírja a Francia Kommunista Párt egységpolitikáját és a munkásosztály egyesítéséért folyó harcot./

Feix L.: A Francia Kommunista Párt gyarmatosítás és az imperializmus ellen folytatott harcának hagyományai. /Ismerteti a Francia Kommunista Párt harcát az imperialisták és a gyarmati kizsákmányolás ellen, valamint azt is, hogyan támogatta a Párt a tengerentúli népek felszabadulásért vívott harcát./

Könyvismertetés.

Roy: Aragon: Kommunisták.

Marcenac: A kasini fiatal lány. /A Moszkva közelében fekvő Kasinban élő Ina Konsztantínova levelei és naplója. A fiatal lány partizánként halt meg. Naplója nagy érték az antifasisztai irodalom számára./

Mauvais I.: A "Vie Ouvrière" című folyóiratról. /Végigtekint az 1909-ben alapított folyóirat tartalmán, küzdelmein, eredményein./

A "Cahiers" élete. /Az olvasók levelei a Cahiers du Communisme-hez./

Az 1950-es év eseményeinek kronológikus áttekintése.

1951. 1.sz.

A háború erői és a béke erői 1951-ben.

Tillon Ch.: A második békevilágkongresszus után.

Joannes V.: Az egységfront és a részleges választások. /A választásoknál a Francia K.P. egységet alkotott a szocialista munkásokkal. Ez nagy sikereket hozott, de ez csak a kezdet, amelyet követnie kell a mun-

kásosztály szilárd egységbekegyesülését./

Tourtaud A.: Háborús költségvetés, a nyomor költségvetése./Az 1951-es francia költségvetésben óriási összegek vannak hadikiadásra, viszont a szociális kiadásokat csökkentették. A dolgozók helyzete súlyosbodik./

Bénard J.: A munkásosztály részesedése a nemzeti jövedelemben és a munkásosztály harca. /A francia dolgozó lakosság fokozatosan rosszabbodó helyzete és harca a kapitalisták ellen./

Vial Th.: A sejtiszervezet: a harc és a kommunista nevelés iskolája. /A Párt szervezetéről és munkájáról./

Dumont J.: Az asszonyok bátor harca a békéért.

Ménétrier A.: A tömeg harca a népellenes elnyomás ellen. /Részletesen ír a különböző népi mozgalmakról, a béke és a béke bátor harcossai érdekében./

A kommunista párt legfőbb feladatai.

Leduc V.: Léon Blum és tanítványai.

Voguet A.: Zsdanov. Az irodalomról, filozófiáról és a zenéről.

Creussol R.: Merre tart az amerikai imperializmus?

A "Cahiers" élete.

Dokumentumok.

Sztálin elvtársához. /A születésnapja alkalmából.

Az atomöldöklés megakadályozása.

Minden franciának egyesülnie kell és együtt kell harcolnia a béke megmentéséért.

Melléklet.

Eisenhower-Montgomery devalválása, az ardennesi csata és a szovjet hadsereg felszabadító szerepe 1945-ben.

DÉMOCRATIE NOUVELLE. /Uj demokrácia./

1950. 11.sz. /Külön szám: "István Amerika hangja."/

Leduc V.: Egy amerikai évszázad?

Berlioz J.: Megmenteni a kasszát!

Claude H.: A trösztök szabad vállalkozása."

Hogyan "csinálnak" elnököt? /Harding elnökké választásának körülményei./

Egy petróleum-miniszter.

Egy amerikai generális.

Baby J.: Fasizmus jenkai-módra.

A modern inquisitio.

Cogniot G.: Rabszolgák pedagógiája és filozófiája.

Dessau J.: Az amerikai életszínvonal.

Az urak új faja.

A trumani állatvilágban.

Courtade P.: Zsoldosok keresése.

Fontenay F.: A koreai hadjárat.

Kanibálok cselekedetei.

Wurmser A.: Mac Arthur, egy szimbolum.

Binaggio, Truman barátja.

Desanti D.: Marshall és a trösztök kezei közt.

Saillant L.: A szindikátusok boncai és a munkások.

Bruhat J.: Megtagadott demokratikus tradíciók. /Az Egyesült Államokról./

Duclos J.: A világot nem fogják amerikanizálni!

1950. 12.sz.

Duclos J.: A béketábor a legerősebb /A békeharc állásáról./

Courtade P.: Az ENSZ-nek rossz a lelkiismerete. /Tryggve Lieről, a Szovjetunió elleni támadásokról, az imperialisták háborús terveiről./

De Chambrun G.: A német újrafelfegyverzés. /A Wall-Street üzelméről s az európai haderő felállításáról. A franciák érdeke a Szovjetunió javaslatainak elfogadása lenne./

Čepička A.: A csehszlovák néphadsereg. /Čepička beszédei az új káderekről, a szocializmus építésének védelméről, a hadsereg pártszervezeteinek munkájáról, s az új, magasabbrendű fegyelemről./

Michel R.: A béke és demokrácia erőinek győzelme Németországban. /A németországi választások sikeréről és az új német demokratikus parlamentről./

Ducroux J.: Új arcok a román vidéken. /A romániai mezőgazdaság nagyszerű fejlődéséről./

Palmeira S.: Védjük meg a reménység lovagját. /Luiz Carlos Prestesről, a Brazil Kommunista Párt főtitkáráról./

Magnien M.: Védjük meg Koreát, hogy megmentjük a békét. /A koreai háború és az ENSZ bűnei./

A házasság az új Kinában. /Közli az új kínai házassági törvényt és ismerteti egy modern házasság történetét./

Nowak Z.: Káderek a lengyel 6 éves terv számára. /Az ipari kö-

zép-káderekről, az egyetemi oktatásról, a mezőgazdasági káderekről, az új lengyel értelmiségről./

Alexajev A.: A népi demokráciák gazdasági fejlődése. /Az állami tervekről, az agrárreformokról, a pénzügyi rendszerről./

Figueras L.: Két hónap szabad Vietnamban.

Nemzetközi krónika.

Folyóírat szemle.

1951. 1. sz.

De Chambrun G.: A II. Békevilágkongresszus. Felirat az ENSZ közgyűléséhez. /Közi a békekongresszus által az ENSZ-hez küldött felirat szövegét./

Desanti: A kongresszus, amelyen a szemek kinyílnak. /Beszámoló a békekongresszusról./

Leriche F.: Varsó, vagy az emberben való bizalom. /A békekongresszusról./

Joliot-Curie F.: Az agresszor denunciálása.

Nenni P.: A hatodik világhatalom. /A békétábor nagy erejéről./

Cot P.: Hol az agresszor? /Szembeállítja Lincolnt Trumannel./

Duclos J.: Franciaország békét akar. /Az imperialisták agressziós politikájáról, a francia kormány intézkedéseiről, a népi tömegek békeharcáról./

Leduc V.: Bordeauxtól és La Pallice-től a Wehrmachtig. /Az amerikaiak mind több katonai tábor létesítenek Franciaországban és felfegyverzik Nyugat-Németországot./

Beér J.: A helyi tanácsok Magyarországon. /Ismerteti a helyi tanácsok létesítését és feladatait./

Magnien M.: Provokációk Kína ellen. /Az imperialisták támadásai a népi Kína ellen. Tajvan ügye. Az angol politika kétszínűsége. Kémek és diverzánssok működése./

Sadoul J.: A szovjet emberek megfékezik a természetet. /Ismerteti a nagy szovjet természetátalakítási terveket./

Berlioz J.: Szlovákia átalakulása. /Leírja szlovákiai utazásának tapasztalatait./

Arnot R.P.: Brit nyugtalanság. /Az angol politikai helyzet súlyos. Nagy angol-amerikai ellentétek. A munkásvezérek szerepe. Félelem a békétábortól./

Kahremann Ylli: 1944. november 29. Albánia szabad. /Leírja

Albánia helyzetét a háboru előtt és alatt, a felszabadulást és az ország nagyarányu fejlődését./

Folyóiratszemle.

LA NOUVELLE CRITIQUE. /Uj kritika./ 1950. 19.sz. szept-okt.

Dimitrov G.: Zárjuk el az utat a fasizmus előtt.

Haroche Ch.: Az egységért való harc egyuttal az egység megbontói elleni harc.

Besse A.: Vita a semlegességről.

Verret M.: Kulturharc az egyetemi hallgatóknál.

Mérilin R.: Az ENSZ osódje.

Gauchern J.: Jacques Prévoست költészetéről.

Zavadszskája N.B.: Georges Politzer és a pszichológia válsága.

Deluit R.: A marginalizmus vagy az elbizakodott cretinizmus virtuózai?

A modern nevelésről.

Lhermitte R.: Nevelési problémák a Szovjetunióban.

Barjonet A.: A munkásosztály és parasztság.

Thorez M.: Descartesről.

1950. 20.sz. nov.

Courtade P.: Ők "preventiv háborut" akarnak. /Az imperialisták háborus szándékairól és képmutatásáról, ismerteti az imperialista politikusok és az imperialista sajtó uszító tevékenységét./

Leduc V.: A szociáldemokrácia, a fasizmus alibije. /A szociáldemokrata párt fasizálódik az osztályharc élesedésével, a burzsoázia fasizálódásának folyamatával egyidejűleg./

Voguet A.: A legnagyobb erőfeszítéssel... /A békeharcról./

Cohen F.: A vatikáni enciklika és a harcos marxizmus. /A pápa legutóbbi enciklikájának marxista elemzése./

Kommunista filozófusok: A visszatérés Hegelhez. /A francia burzsoá filozófiáról, amely 20 év óta Hegelhez fordul, mert fel tudja használni reakciós politikájában./

Rouze M.: Jean Guéhenno. /Guéhenno reakciós írónak, az imperialisták bérencének arcképe./

Delanoue P.: Kalinin: "Kommunista Nevelés" c. könyve.

Becker H.: A mérnök helyzete a szocializmusban és a francia mérnökök harca.

Daix P.: Megjelenő könyvek. /André Wurmser: Denise, Jean Laffitte: Rose, Françoise Aragon: Kommunisták, A kasini fiatal leány, Pablo Neruda:

Canto general o. könyvét elemzi. E könyvek nagy értéket jelentenek az olvasók számára./

Nigg: Bartók Béla és a folklóre. /Ismerteti Bartók munkásságát./

L'Hermitte R.: A nyelvészeti és biológiai vita után.

Levelek a "modern nevelés"-ről. /Freinet módszerének kritikai vizsgálata./

1950. 21.sz. dec.

Kanapa J.: Vezércikk. /A francia burzsoá állam fasizálódásáról s a békeharcról./

Togliatti P.: Előszó Voltaire: "Értekezés a türelemről", című művéhez. /A mű első olasz kiadása most fog megjelenni./

Joannes V.: Francia történeti évszám. /A toursi kongresszus évfordulójára. Ez a kongresszus csatlakozott a III. Internacionáléhoz./

Duméix A.: A Kommunista Párt, az intellektuellek és a béke.

Varloot J.: A Kommunista Párt, az intellektuellek és a nemzet.

Roy C.: Nem olvassák eléggé az egyházatyákat. /Az imperialisták hasonló rágalmakat terjesztenek a kommunistákról, mint a rómaiak az első keresztényekről./

Desanti J.T.: A nyelv, a tudat és az osztályharc. /Sztálin nyelvtudományi tárgyu leveleit taglalja./

Bottigelli E.: A Hegelhez való visszatérés kérdéséhez. /A francia burzsoá filozófia mai állásáról./

Verret M.: Bernanos. /Bernanos egyedül állt, elszakadt a néptől, a reakciós kispolgári szocializmus képviselője volt./

Snyders J.: Zsdánov ilyen jártas a zenében? /Zsdánov kritikája a zenéről, Debussy, Ravel, Dukas és Stravinsky műveivel kapcsolatban./

A kommunista kritikusok.

Irodalomtörténet a tankönyvekben. /Kritikát gyakorol a tankönyvek felett./

Vita a modern nevelésről. /Levelek a modern nevelés problémáiról.

CAHIERS INTERNATIONAUX /Nemzetközi Füzetek/ 1951. 22.sz. jan.

Soukhomline V.: Az amerikai kaland Kinában.

Duret J.: A Marshall-terv bomlása.

Ulbricht W.: Németország 1918.

Brianti M.: Tito és a Nyugat.

Brianti M.: A görög kérdés.

Egyesült Államok:

Holmgren R.: A baloldali szindikalizmus.

Franciaország:

Marty-Capgras A.: Hol tart az S.F.I.O.? /A francia szocialista párt helyzetéről./

Lentin A.-P.: A haladó keresztények II. kongresszusa.

Nagy-Britannia:

Schaffer G.: A dolgozók tapasztalatai az újrafelfegyverkezés-
sel kapcsolatban.

Olaszország:

Az Atlanti Szövetség és a keresztény-demokraták széthúzása.

Mao-Ce-Tung: A népi demokrácia diktatúrája.

LA PENSÉE. /A gondolat./ 1950.

Cachin M.: Emlékek a toursi kongresszusról.

Cogniot G.: A szovjet tudomány legújabb haladásáról. II. Az
akadémikusok vitája Pavlov pszichológiájáról.

Dautry J.: Saint-Simon halálának 125. évfordulójára.

Leduc V.: A szovjet kultúra egysége.

Naan G.: Az idealizmus az angol-amerikai fizikában a vallás
és a reakció szolgálatában.

Rodinson M.: A nemzetiségi és a gyarmati kérdés.

Maublanc R.: Az "igazság-hadjárat"-ról. /Válasz a reakciós nyu-
gati lapok szovjetellenes rágalmaira./

RINASCITA 1950. 10. sz.

Secchia P.: A kommunizmus-ellenesség harmadik szakasza. / Az
olasz reakció újabb provokációs sorozatot indított meg az Olasz Kommu-
nista Párt ellen, miután a Togliatti elvtárs elleni merénylet nem járt
sikerrel. Ennek a támadásnak fő módszere a provokáció és rágalom. Ezt
leplezi le és utasítja vissza Secchia cikke./

Az olasz békemozgalom hírei.

Longo L.: Az olasz nép élet- és munkaviszonyai.

Scoccimarro M.: Gazdasági válság és háborús politika.

Di Gioia A.: Új harcok az elbocsátások ellen.

Ghini C.: Megjegyzések a Pártról: a kerületek és alapszervek.

/Az Olasz Kommunista Párt VII. Kongresszusa előkészítéséhez./

Pajetta G.: A koreai háború.

Mielli R.: Acheson "totális diplomáciája" a Távol-Keleten.

Crisafulli V.: Az amerikai demokrácia és a mi liberálisaink. /A demokrisztianus kormánypárttal szemben ellenzéki magatartást tanúsító liberális politikusok kritikája./

Romano S.F.: Az értelmiség és a kultúra helyzete Sziciliában. /Szicília kulturális elmaradottságáról és az értelmiség meneküléséről szóló beszámoló, amely megmutatja Szicília elmaradottságában és kizsákmányoltságában rejlő okokat./

Tabet D.: A vizierőművek és öntözési művek hatalmas terve. /A szocializmus országában./

Spano V.: A Kínai Népköztársaság életének egy éve.

Diaz F.: A fasizmus mithológiája. /Rövid eszmefuttatás a burzsoá ideológiának közös alapvonásáról a fasizmussal szemben elfoglalt közös ideológiai gyökereiről és a "fasiszta elméletek" alapjairól./
1950. 11-12. sz.

Longó L.: Az olasz nép harca a munkáért és kenyérért.

Amendola G.: Népi vizsgálat Dél nyomoráról. /Dél ujjászületésére alakult Nemzeti Bizottság kiadványának részletes ismertetése, amely beszámol Délolaszország rendkívüli elmaradottságáról, rámutat ennek okaira is./

Montagnana M.: FIAT nagysága és nyomorúsága. /A Fiat-művek történetének rövid összefoglalása bőséges statisztikával. Az ismertetés az olasz kapitalista fejlődés egy szakaszának fő vonásait foglalja össze és különösen élesen domborítja ki az 1945 utáni helyzetet, amikor az amerikai befolyás fokozatosan tönkreteszti az olasz nemzeti ipart, így a Fiat-ot is./

Tolloy G.: Az amerikai imperializmus "totális háborúja".

Crisafulli V.: Csak Potsdam oldhatja meg a német kérdést.

Zangrandi R.: Hogyan jutott el a Keresztény Demokrata Párt a "Scelba törvényhez"/A demokrisztianus kormánypárt 1950-es politikájának ismertetése, amely bemutatja, hogyan toldott el De Gasperi pártja az egyre nyiltabb fasizmus felé./

Ambrogi E.: Politikai perek a klerikális rendszerben. /Részletes adatokkal alátámasztott ismertetés a demokrisztianus rendszer terrorisztikus intézkedéseiről, amellyel 1947 óta egyre fokozottabban üldözi a haladó elemeket./

Radice L.L.: A nacionalizmustól a hazafiságig.

Vassails G.: A polgári tudósok tévedése az atomfizikában.

Pritt D.N.: Mennyit érnek a szovjetellenes régalomhadjárat

érvei.

Luporini C.: Filozófia és kultúra a szocialista államban.

A Szovjetunió állandó gazdasági sikerei.

Princigalli A.M.: A háboru utáni ifjúság.

Zafred M.: Bartók Béla a forradalmi muzsikus és igaz ember.

/Bartók életének rövid összefoglalása, zenéje forradalmi tartalmának elemzése, kapcsolatban a magyar forradalmi hagyományokkal./

A két rendszer együttélése és együttműködése. /Elméleti tanácsadó./

Togliatti: Ismertetés Luigi Albertini: 20 év a politikai életből/ I. kötet, 1898-1908./ Togliatti elvtárs maga foglalkozik L. Albertininek, a Corriere della Sera századeleji szerkesztőjének emlékiratszerű munkájával. A rövid ismertetés keretében nagyszerű elemzését adja a századeleji olasz politikának és rámutat azokra a reakciós erőkre, amelyek az egyre erősödő munkásmozgalommal szemben a fasizmus útját egyengetik./

1951. 1. sz.

Platona F.: Harminc év. /Az olasz Kommunista Párt fennállásának 30. évfordulójára írt politikai összefoglaló a párt harcos útjáról./

Amendola G.: Az atlanti politika válsága Olaszországban.

Secchia P.: A Párt, mint a munkáosztály legmagasabb szervezeti formája.

Giolitti A.: Az olasz nép az újrafelfegyverzés politikája ellen.

Montagnana M.: A mi sajtónk. /Ez utóbbi három cikk az Olasz Kommunista Párt VII. kongresszusának elméleti előkészítését szolgálja./

Mieli R.: A német militarizmus új fenyegetése.

De Rosa G.: Vita Amerikában a külpolitikáról.

Bianchi Bandinelli R.: Napló egy hónapról. /1950. jun. 26-tól, az amerikaiak koreai agressziójának napjától jul. 26-ig, egyéni élmények és emlékezések alapján, de sok érdekes történelmi adatot rögzítve ismerteti az egy hónap Koreával kapcsolatos főbb eseményeit./

Lombardo Radice L.: A Montessori iskola módszere és mítoszai. /A híres Montessori-féle liberális burzsoá pedagógiai iskola bírálata./

Sadoul J.: A német-szovjet egyezmény. /Történelemhamisítók./
Történelemhamisítók c. szovjet kiadvány ismertetése.

Lengyelország újabb sikerei a szocializmus építésében.

Gerratana V.: A nemzeti kérdés. /Elméleti tanácsadó./

WEG UND ZIEL. /Ut és cél./ 1950. 11. sz.

Koplenig J.: A nagy harc tanulságai. /Az osztrák munkásság közelmúltban lezajlott megmozdulása./

A sztrájkőrő sajtó egykor és most. /Szemelvények./

A béke ünnepnapja. /November 7./

Alt P.: A német monopoliiumok megerősödése - veszély Ausztriára.

Marek F.: Az alkotó marxizmus és az "elavult" Marx.

A Párt problémái.

Munkásmozgalom.

Gazdaság. /Az amerikai imperialisták háborus nyereségei./

Elmélet a gyakorlatért. /A kínai népi demokráciáról./

Tudomány és művészet.

Dokumentumok. /A Párt Központi Bizottságának 1950. okt. 12-13-án tartott teljes ülésének határozatai./

1951. 1. sz.

Harcban a békéért. /Külpolitikai áttekintés./

Strobl F.: Lenin a szabadságról.

Spira L.: A tanácsok a népi demokrácia országában. /Ismerteti a tanácsok feladatkörét és működését az egyes országokban./

Barta T.: A "szociális" Amerika. /Kisemberek kizsákmányolása Amerikában, valamint adatok az áruelő szakszervezetek működéséről./

Reicher J.: Waldbrunner királysága. /Áruelő osztrák szociáldemokratavezér politikai vonalvezetése a Marshall-terv, kapitalizmus és korrupció árnyékában./

A Párt problémái.

Gazdasági élet. A kommunizmus útján. /Szovjet gazdasági élet ismertetése./

Az elmélet a gyakorlat érdekében.

COMMUNIST REVIEW /Kommunista Szemle./ 1950. 12. sz.

Burns E.: Németország jövőjéről. /Aktuális német problémák összegezése./

Szovjet javaslatok az atomellenőrzés és a fegyverkezés csökkentése terén. /Visinszkij beszéde az Egyesült Nemzetek politikai bizottsága előtt./

Campbell J.R.: Mit jelent az újrafelfegyverkezés? /Az Angol Kommunista Párt Ipari Osztályának és Gazdasági Albizottságának konferenciái-

áján elmondott záróbeszéd./

Koedukáció a Szovjetunióban. /Cikk a szovjet pedagógiáról./

1951. 1. sz.

Green N.: Páris-Sheffield-Varsó./A békeharó állásáról./

Sosztakovics D.: A kultúra a békeharóban. /Beszéd a Béke Hiveinek II. Világkongresszusán./

Brooks G.: A háboru nem elkerülhetetlen. /Külföldi kommunisták véleménye a világpolitikáról./

Falber R.: Demokratikus centralizmus. /Szovjet és kínai belpolitika./

Glezerman G.: Alap és felépítmény. /Kivonat./

LABOUR MONTHLY /Havi Munka./ 1950. 11. sz.

Alkotók és rombolók. /Világpolitikai áttekintés./

Pritt D.N.: Az igazság a Szovjetunióról. /Utazási napló./

Crowther J.G.: A Béke Hiveinek II. Világkongresszusa.

Gollan J.: A margate-i konferencia. /Az angol "Munkáspárt" zűrzavaros konferenciájáról./

Gyilkos béke az ENSZ előtt. /A koreai "békéltetési" kísérletekről./

Könyvszemle.

1950. 12. sz.

George Bernard Shaw. /Nekrológ és méltatás./

Galacher W.: Jenki "Fejébőlöntő Jánosok". /Az amerikai üzletemberek aljasságairól./

Pritt D.N.: Sheffield és Varsó.

Szun Jat-szen kiadatlan levele. /A szovjet külügyi népbiztoshoz./

Matthews G.: Merre, Németország? /Időszerű német problémákról./

Könyvszemle.

1951. 1. sz.

Washington után. /A Truman-Attlee találkozásról./

Bernal J.D.: A béke utja. /A Varsói Világbékekongresszusról./

Teh Kao: USA-imperializmus - a kínai nép legveszedelmesebb ellensége. /Amerikai agresszió a század elejétől a koreai háborúig./

Allen C.: Növekedő forradalom a Közelkeleten. /Főleg az angol-amerikai olajháborúról és a népek növekvő ellenállásáról./

Könyvszemle.

The Modern Quarterly.

1950-51 telére.

Levy H.: Felhívás az értelmiséghez. /A békeharccal kapcsolatban./

Morris M.: A nevelés és a háboru felé való sodródás. /Anglia nevelésügyének kritikája./

Lewis J.: Népünk morális komplexumai. /A kapitalista világban élő nyugati dolgozók erkölcsi problémái./

Könyvszemle.

Political Affairs „/Politikai kérdések./

1950. 10. sz.

Hall G.: A jelenlegi helyzet és pártunk célkitűzései. /Az Amerikai Kommunista Párt harca és céljai./

Davis B.J.: Néger csapatok felhasználásáról a Wall Street agressziójában a koreai nép ellen. /A Wall Street pénzemberei ágyutöltésléknek használják Koreában a négereket, ugyanakkor otthon fokozódik a faji harc./

Bittelman A.: A Wall Street háborus készülődései és a nép életszinvonala. /Amerikában fokozódik a kizsákmányolás, süllyed az életszinvonala./

Liu Sao-csi: A Pártról. /A híres kínai könyv ismertetése./

Könyvszemle.

Salerno M.: A Vatikán reakciós szerepe a politikában. /Avro Manhattan könyvéről./

1950. 12. sz.

Foster W.Z.: A kapitalista világ uralma amerikai segítséggel. /Az amerikai kapitalizmus háborus céljairól, segítségéről a külföldi kapitalistái számára, imperialista háborus céljairól és az amerikai kommunisták feladatairól./

Field F.V.: Kína, Korea és a békeharc. /Amerika agressziójáról./

Sztálin I.V.: A forradalom perspektíváiról Kínában. /Beszéd a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának Kínai küldöttség előtt 1926.november 30-án./

Davis B.J.: A gyarmati felszabadító mozgalmakról. /A mozgalom jelentősége, a világpolitikai helyzet, a Wall Street üzelvei, az amerikai dolgozók feladatai./

Perry P.: A fehér szovinizmus elleni harc további erősítése. /Az amerikai fajelmélet, a reakciós szakszervezetek és a tőkés elleni harcról./

Siskind G.- Martel H.: Pszichoanalízis: az imperializmus ideológiai eszköze. /Különbség a szovjet, marr-lenini alapon álló lélektan és a kapitalisták által felkarolt "Freud-mítosz" között./

Fulbright A.S.: Hogyan élnek az emberek a Szovjetunióban? /Lakásviszonyokról, egészségügyről, nevelésről, társadalombiztosításról és az életszínvonalról a Szovjetunióban./

1951. 1.sz.

Bittelman A.: Lenin tanításainak győzelme. /Lenin halálának évfordulójára./

Starobin J.: A Béke Híveinek II. Világkongresszusa előtt.

Morris G.: Mit mutatnak a C.I.O. és A.F.L. összeajötövek? /Az amerikai szakszervezetek konferenciájának kritikája. A szakszervezetekben erősödik a burzsoá befolyás, kiszolgálják a tőkéseket, szitják a fajgyűlöletet./

Könyvszemle. Raymond H.: Edgar Hoover amerikai Gestapo-ja. /Max Lowenthal könyvéről, amely az amerikai titkosrendőrség, az F.B.I. visszaéléseivel és történetével foglalkozik./

Messes and Mainstream

1950. 10.sz.

Aptheker H.: Korea és a liberalizmus. /Angol és amerikai reakciós erők leleplezése a koreai háború kapcsán./

Jerome V.J.: Hollywood fajkultusza. /Amerikai fajelmélet a filmgyártásban./

Révai József: Irodalom és népi demokrácia II. / A szeptemberi számban megjelent cikk folytatása./

1950. 11.sz.

Eisenstein Sz.: A szovjet film. /A szovjet film történetének ismertetése./

Aptheker H.: A szovjetellenes "szakemberek". /Az imperialista propaganda hazugságainak leleplezése./

Gold M.: Pete Cacchione. Egy kommunista születése. /Régi amerikai kommunista halálának évfordulójára./

Könyvszemle.

1950. 12.sz.

Coching Chu: A tudomány az új Kinában. /A kínai tudományos intézmények munkájáról./

Giles B.: A Dulles-dilemma. /A reakciós amerikai politikus pályafutása és háborús tervei./

Könyvszemle.

SCIENCE AND SOCIETY /Tudomány és társadalom./

1950. 4.sz.

Phillips P.: A német szakszervezeti mozgalom az amerikai megszállás alatt. /A szakszervezetek működése és harca./

Hill Ch.: Történészek a brit kapitalizmus felemelkedéséről.

Chlakman V.: Egyesületi és szakmai szervezetek a mérnökök között.

Könyvszemle.

REVUE HISTORIQUE. /Történeti szemle./

1950. okt-dec.

Guiraud M.: Franciaország és Louisiana a 18. század elején.

Bérard J.: Ázsia összehasonlító stratigráfiája a 3. és 2. évezredben. /Claude Schaeffer archeológiai könyvéről./

Simon M.: A Holt-tengeri kéziratok. /Ismerteti az 1947-ben a Holt-tenger egy barlangjában talált héber kéziratokat./

Doehaerd R.: Kereskedelem és erkölcs Antwerpenben a 16. században. /Egy 16. századi antwerpeni kézirattal kapcsolatban ír./

Dermigny K.: San-Domingó a 17. és 18. században. /A szigetről megjelent új könyvekkel kapcsolatban végigtekint San-Domingó történetén./

Zeller G.: Franciaország története. /A renaissancétól a forradalomig. Franciaország történetéről újabban megjelent művek szemléje./

Könyvszemle.

Folyóiratszemle.

ANNALES HISTORIQUES DE LA RÉVOLUTION FRANCAISE /A francia forradalom történeti évkönyvei./

1950 okt.-dec.

Calvet H.: A praeriali törvény egy új értelmezése. /A diktatórikus centralizáció politikájának törvénye./

Jacob L.: Robespierre egy ismeretlen székfoglaló beszéde. /Robespierre ismeretlen beszéd: 1787-ben a törvénytelen gyermekek ügyében./

Marié D.: Jalliet abbé három kiadatlan levele. /Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés tagja a francia forradalomban./

Ligou D.: Az 1790-es montauban-i vallási harcok egy érdekes epizódja. /Kálvinisták és katolikusok harca./

Appolis E.: Hosszu útja a haszonélvezeti jog ügyében. /1704-

ben kezdődött per a faizás körül Montpeyroux földesura és a parasztek között. 1824-ben hozták meg a döntést./

Onnis P.: Olasz tanulmányok a francia forradalomról 1940-49.

/Olasz történészek műveiről./

Kisebb közlemények

Könyvismertetés

Jegyzetek

REVUE D'HISTOIRE ÉCONOMIQUE ET SOCIAL /Gazdaság- és társadalomtörténeti szemle./

1950. 3.sz.

Sagnac P.: A francia gazdasági élet válsága az ancien régime végén és a forradalom elején. /Sok adattal./

Renard P.: A "Nagy fejsze" ácsai, párizsi törvények 1649 és 1785-ből. /A párizsi ácsok és famunkások törvényeiről./

Delcourt A.: Társadalmi tény és gyarmattörténet. /A francia gyarmatosítás és hatása az anyaország gazdasági életére./

Belin-Milleron J.: A forradalom eszméje az 1848-as kiadatlan petíciók után. /Új frazeológia kialakulása, régi gondolatok új formát kapnak./

Bertrand J.: Az ár fogalma az első marginalistáknál. /Carl Menger és Böhm-Bawerk, a határhaszon-elmélet hívei./

Gille B.: André Déléage. /Nekrológ a háboruban elesett francia történészről és földrajztudósról./

Könyvismertetés.

WIENER GESCHICHTSBLÄTTER. /Bécsi történeti lapok./

1950. 4.sz.

Gugitz G.: Johann Ziegler bécsi művész tragédiája. /A művész öngyilkosságáról./

Till R.: Az első bécsi községi képviselőtestület tagjai 1848-ban.

Capra M.: Olajfákhegyi ájtatosság Bécsben a Szent István dóm mellett.

Új kiadványok Bécs történetéhez és a honismerethez.

Egyesületi hírek.

LE MOYEN AGE. /A középkor./

1950. 3-4.sz.

Sabbe E.: Gazdasági kapcsolatok Anglia és a kontinens között

a középkor első felében.

Foreville R.: Az epikus legenda keletkezéséhez. /Guillaume de Poitiers Gesta Guillelmi-jei./

Despy G.: Kritikai tanulmány IV. Henrik császárnak az ardenne-i apátság számára adott okleveléről.

Didier N.: II. Vilmosnak, Forcalquier grófjának statutumai a kiházasított lányokról.

Dollinger Ph.: A domaniális igazgatás átalakulása Bajorországban a 13. században.

Fournier G.: A gergovie-i gazdasági központ megalkotása a Saint-André-i premontreiek által.

Paquet J.: A papság közreműködése Brüsszel és Antwerpen közigazgatásában a 14-15. században.

Könyvszemle.

Krónika.

ZEITSCHRIFT FÜR SCHWEIZERISCHE GESCHICHTE: /Svájci történeti folyóirat./
1950. 4.sz.

Huter F.: Pápai oklevelekkel püspök és helytartó ellen. /A marienbergi Benedekrendi kolostor pápai védlevelei, azok hamisítása és a hamisítások okai./

Amann H.: Kutatások Zürich gazdasági helyzetéről a középkor végén. /A városi gazdagok, a városi nemesség, a tanácsurak nemzetségei 1336 előtt./

Martin P.E.: A genfi köztársaság visszaállítása 1813. /Ismer-teti az előzményeket./

Aubin H.: Schaffnauzeni gazdaság a középkorban. /Amann könyvének ismertetése./

Feger O.: A hadifogság problémái a sváb háboruban. /Eredeti iratok, levelek alapján ismerteti a sváb háború után a hadifoglyok ki-cserélésére és a fegyverszünetre vonatkozó tárgyalásokat./

Martinola G.: Alberto Franzoni svájci utinaplója.

Nekrológok. 1/ Rudolf Thommen. /Svájci történész, főműve: Osztrák levéltárak svájci történeti oklevelei. /5 k. 765-1499/

2/ Anton Castell. /Svájci történész, legismer-tebb műve: Die Bundesbriefe zu Schwyz/

THE ENGLISH HISTORICAL REVIEW. /Angol történeti szemle./

1950 okt. LXV. 257.sz.

Taylor A.J.: Jakab mester. /Egy 13. századi nagy építőmesterről./

Ruddock A.A.: A deptfordi Trinity House a 16. században. /Egy tengerész-gilde-ről./

Howard C.H.D.: Joseph Chamberlain és az el nem fogadott program.
/Garvin: J. Chamberlain élete c. művéről/

Latham R.E., és Timings E.K.: Hat levél a vidéki bíraskodásról.
1226-8.

Sheat T.C.: John Leland két "elveszett" műve.

Könyvszemle.

THE JOURNAL OF ECONOMIC HISTORY. /Gazdaságtörténeti szemle./

1950. nov.

Goodrich C.: Irtózás a beruházásoktól. /A kormány nem támogatta a tőkéseket a múlt században./

Landes D.: A francia válságok statisztikai tanulmányozása. /Néhány statisztikai adat a francia gazdasági életben beállott válságokról a francia forradalom előtti időktől kezdve./

Craeybeckx J.: Belgium és Hollandia gazdaságtörténete.

Könyvszemle.

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF HISTORICAL RESEARCH. /A Történelemkutató Intézet közlönye./

1950. nov.

Fryde E.B.: Anyag III. Edward hitelügyleteinek tanulmányozásához.

Kirby J.L.: Calais pénzügyletei V. Henrik korában.

Connell-Smith G.: Az Újvilággal kereskedő angol kalmárok a korai 16. században.

Lancaster J.C.: Mikrofotografia történészek számára.

Dokumentumok.

Könyvszemle.

HISTORY. /Történelem./ The Historical Association kiadása.

1950. 123-124.sz.

Young I.J.: Jegyzetek Irország norvégok által történt elfoglalásáról. /A vikingek települései Irország területén a 10.-12. században./

Veenendaal A.J.: Marlborough németalföldi hadjáratának megnyitó szakasza. /Holland források nyomán vázolja a spanyol örökösödési háború néhány mozzanatát./

Fussell G.E.-Fyrth H.: 18. századi skót mezőgazdasági munkák.

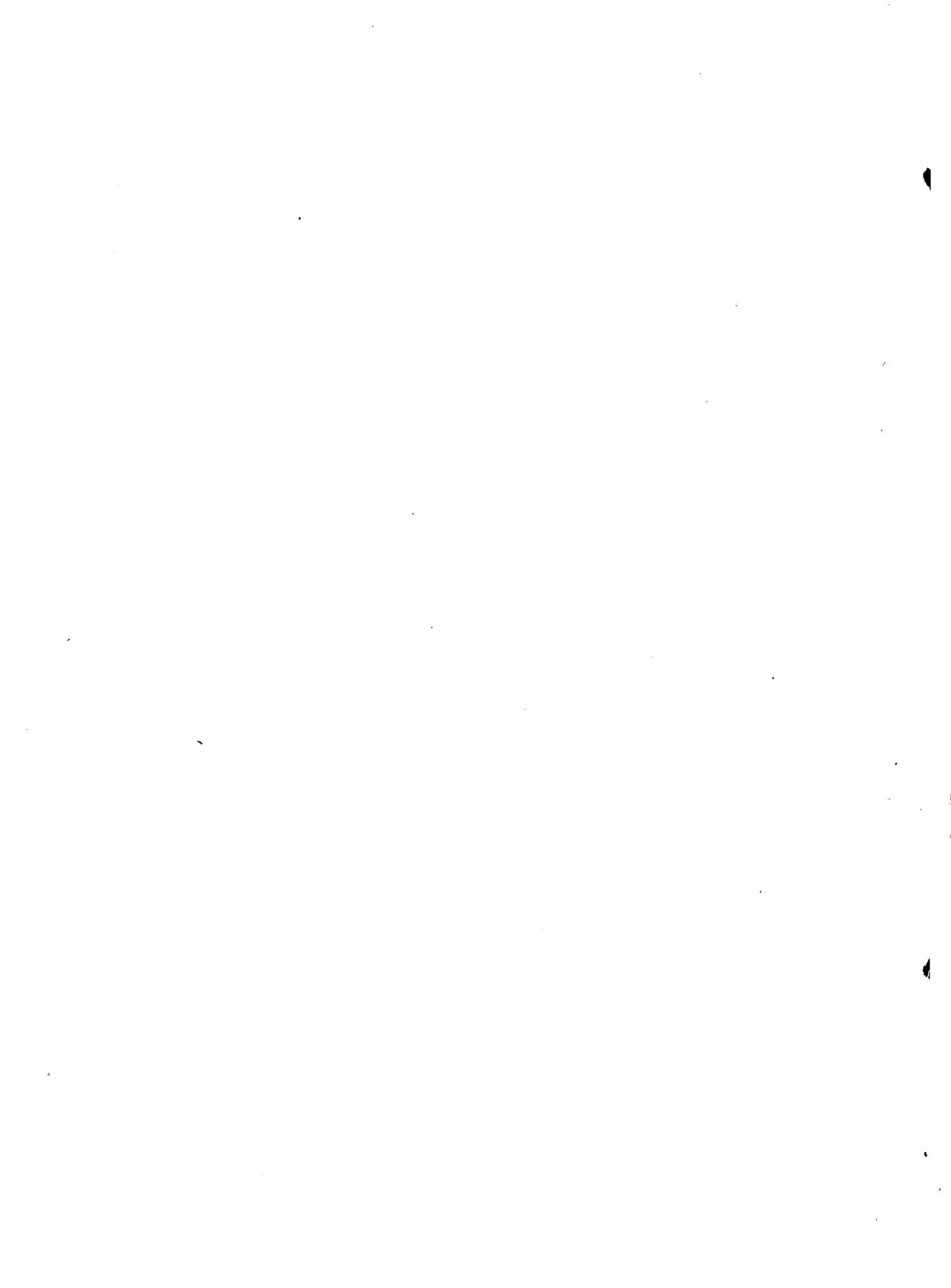
Cobban A.: Franciaország parlamentjei a 18. században.

Alun Thomas J.: A beiktatási rendszer és a pártszervezet fejlődése 1832 és 1870 között. /Angliában./

Könyvszemle.

T a r t a l o m j e g y z é k .

Narocenyickij A.L.: Az Amerikai Egyesült Államok és a japán agresszió Koreában és Kinában 1894-1895.	1
Turok V.: Az amerikai imperializmus rabló tervei a délkelet- európai államokban 1919-ben	29
Sztyepanyan C.A. A kommunizmus építése a Szovjetunióban. . .	62
Gleserman J.: A marxizmus-leninizmus az alapról és a felépít- ményről.	80
Porsnyev B.F.: A feudális állam lényege	104
Alekszejev A. - Kozodojev I. - Lazutkin J.: Komoly hibák a gazdasági válságok elméletéről és történetéről szóló könyvekben.	1144
A gazdasági válságok elméleti és történeti kérdéseinek marx- ista-leninista kidolgozásáért.	151
Intézetünkbe ujonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák	158
Szovjet folyóiratszemle	161
Folyóiratszemle a népi demokráciák országából	201
Folyóiratszemle egyéb országokból	216

U. 14578-
1117

A M. TUD. AKADÉMIA
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK
ÉRTESITŐJE

II. ÉVF. 4-6. SZ. 1951. ÁPR.-JÚN.
KÉZIRAT GYANÁNT

C I K K E K, T A N U L M Á N Y O K

VI. 6.
658/1

STEIN B. E.:

A Szovjet-Oroszország ellen irányuló imperialista intervenciós politika elemzése Sztálin elvtárs műveiben.

/Б.Е. Штейн - Анализ в трудах товарища Сталина политики империалистической интервенции против Советской России./

OKK: T.F.05302.

Felbecsülhetetlen értékű az a hozzájárulás, amellyel Sztálin elvtárs a Szovjet Állam történetének tanulmányozását gazdagította. Hatalmas kincset képvisel az az elemzés, melyet Sztálin elvtárs adott a kapitalista világnak a Szovjet Szocialista Állam ellen irányuló harca első szakaszáról.

Sztálin elvtárs a fegyveres intervenció időszakával foglalkozó munkáiban és nyilatkozataiban a lehető legmélyrehatóbban elemezte mind az intervenciót a maga egészében, mind annak egyes fejlődési fázisait és aspektusait. Ez a zseniális, általános érvényű tudományos elemzés lehetővé teszi a szovjet történettudománynak, hogy megalkossa a fegyveres intervenció igazi történetét, számtalan ténnyel illusztrálja a Sztálin elvtárs által megfogalmazott elméleti tételeket, leleplezze a burzsoá történészek hamisításait és a marxi-lenini elmélet fényében bemutassa az első szocialista állam megsemmisítésével próbálkozó kapitalista világ igazi arculatát.

Sztálin elvtársnak a fegyveres intervenció időszakával foglalkozó munkái és nyilatkozatai, valamint V.I. Lenin hasonló tárgyú megnyilatkozásai a szovjet történettudomány aranyalapjai, valódi tudományos bázist teremtenek a történettudomány számára és hatalmas távlatokat nyitnak a szovjet történészek munkássága előtt.

I.V. Sztálin közvetlenül V.I. Leninnel együtt vezette a szovjet nép harcát a fegyveres intervenció ellen, számos fronton személyesen irányította a harcot, de egyben elméletileg is elemezte a fegyveres intervenciót és feltárta lényegét.

Ez a cikk megkísérli egybeállítani a fegyveres intervencióval foglalkozó alapvető sztálini kijelentéseket és megmutatni azt, milyen rendkívüli és döntő jelentőségű értékűek ezek a megállapítások a kapitalista és szocialista világ harcának e fontos szakasza számára.

Bár a kapitalista világ fegyveres intervenciója a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után kezdődött, Sztálin elvtárs az elkövetkező fegyveres intervenció fő elemeit már a Forradalom előtti időszakban leleplezte. 1917. augusztus 19.-én megjelent "Amerikai milliárdok" című cikkében, mely az u.n. Moszkvai Tanácskozások eredményeivel foglalkozik, a következőket írta: "Most, amikor az orosz forradalom minden erejét megfeszíti, hogy megvédelmezze vívmányait, az imperializmus pedig meg akarja semmisíteni az orosz forradalmat, - az amerikai tőke milliárdokat bocsát a Kerenszkij-Miljukov-Cereteli koalíció rendelkezésére azért, hogy az orosz forradalom teljes letörése után elfojtsa a Nyugaton növekvő forradalmi mozgalmat."/1/

Ebben a néhány sorban Sztálin elvtárs zseniálisan látja meg előre a kapitalizmus elkövetkező fegyveres intervencióját, azt a tervet, amelynek megvalósítását az imperializmus előcsapata, az amerikai monopoltőke már az Októberi Forradalom előtt megkezdte /de még nem a nyílt fegyveres intervenció módszerével/ felhasználva erre oroszországi ügynökeit, a meg egyezés mellett álló pártokat.

Sztálin elvtárs rendkívüli éleslátása megnyilvánult abban, ahogyan az amerikai monopoltőke szerepét értékelte. Nem szabad elfelejtenünk, hogy abban az időben az amerikai imperializmus külpolitikája az "orosz kérdésben", azaz a fegyveres intervenció kérdésében, különösen hazug és álszent volt.

Az orosz forradalom "megfékezésének" /azaz szétzuzásának/ terve, melynek az volt a célja, hogy elfojtsa a Nyugaton növekvő forradalmi mozgalmat, a későbbiekben a fegyveres intervenció egyik fő programpontjává vált. I.V. Sztálin leleplezte mindazokat a hazug "magyarázatokat", amelyek ezt "segítségnek" tüntették fel és amelyet Amerika és a nyugateurópai imperializmus úgy reklámozott, mintha az Oroszország "eleven erőinek" önzetlen támogatása lenne.

Az 1917 szeptember 12.-én megjelent "A külföldiek és Kornyilov összeesküvése" című cikkében I.V. Sztálin számos konkrét ténnyt hozott fel arra, hogy az USA és Nagybritannia követsége résztvettek a Kornyilov összeesküvésben, és rámutatott arra, hogy ezek a diplomáciai összeesküvők a Kornyilov-féle kaland kudarca után hogyan próbáltak "bölcsen" kibujni a felelősség alól./2/

Igy tehát Sztálin elvtárs megállapította, hogy egy olyan külföldi /antant és USA/ összeesküvés áll fenn a forradalmi Oroszország ellen, amely már a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előtt megvolt. Ez még nem volt fegyveres intervenció abban a formában, ahogy a Nagy Október után kibontakozott, de

/1/ Sztálin, Művei 3. köt. 259.1.

/2/ Sztálin, Művei 3. köt. 314.1.

mindenesetre előkészület volt annak megvalósítására. A kapitalista világ már ebben az Októbert megelőző stádiumban is a belső reakcióba helyezte reményét, tehát összeesküvést szított és segítséget nyújtott Kornyilovnak, Kaleyinnnek, a kadetoknak, eszereknek és mensevikeknek. Ez volt az elkövetkező katonai intervenció első, előkészítő stádiuma.

A bolsevikok pártja által vezetett forradalmi Oroszország el tudta fojtani az Október előtti időszakban legnagyobb veszélyt jelentő Kornyilov zendülést, amely köré a reakciós erők csoportosultak, és ezzel szét tudta bomlasztani az imperialista összeesküvést, amely arra irányult, hogy elfojtsa a forradalmat és megakadályozza a dolgozók uralomrajutását.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom - mint erre a későbbiekben Sztálin elvtárs rámutatott - a két imperialista tábor elkeseredett harcának időszakában folyt le. Ez a körülmény kétségtelenül hozzájárult ahhoz, hogy a kapitalista világ táborainak nem volt "sem idejük, sem módjuk arra, hogy komoly figyelmet fordíthassanak az Októberi Forradalom elleni harcra." /3/ A két imperialista tábor, mely az egymás között dúló fegyveres harccal volt elfoglalva, nem tudta minden erejét az éppen hogy alakulóban levő szocialista állam ellen bevetni. Ez kétségtelenül nagy előnyt jelentett a szovjetország számára. Az Októberi Forradalom éppen idejében jött, mert már közvetlenül a forradalom előtt a két imperialista tábor arra készült, hogy békés alkut kössön, hogy ezáltal véget vessen az egymásközt folyó harcnak, és lehetősége nyíljon arra, hogy közösen és minél jobban szervezhesse meg a harcot az orosz forradalom ellen.

A Finnországi Szociáldemokrata Munkáspárt helsingforsi kongresszusán /1917 november 14-án/ tartott beszédében Sztálin elvtárs azt mondta, hogy az Októberi Forradalom előestéjén "... az angol-német imperialisták arról tárgyaltak, hogy Oroszország rovására bekét kötnek egymással. Ilyen béke alapján az imperialisták valoban megghiusithatták volna az orosz és - lehetséges - a nemzetközi forradalom ügyét. Az Októberi Forradalom azonban éppen jókor jött. Az Októberi Forradalom a béke ügyét a saját kezébe vette, kiűtötte a nemzetközi imperializmus kezéből a legveszedelmesebb fegyvert és ezzel halálos veszedelemtől óvta meg a forradalmat." /4/

Igy az imperialista tábor, az Októberi Forradalom előestéjén az orosz kérdésben k o m b i n á l t h a r c i m ó d s z e r t próbált alkalmazni. Ez egyrészt: összeesküvés volt és a belső reakció felhasználása /a fegyveres intervenció előkészítési stádiuma/, másrészt pedig megegyezési kísérlet a két imperialista tábor között azzal a céllal, hogy békét kössenek O r o s z o r s z á g r o v á s á r a és harcot kezdjenek e l l e n e. Ha a két imperialista tábornak /angol-amerikai-francia és német tabornak/ sikerült volna az Októberi Forradalom előtt megegyez-

^{3/} Sztálin, A leninizmus kérdesei. 1950. 102. l.

^{4/} Sztálin, Művei. 4. köt. 3-4. l.

akkor a Szovjet Államot a két imperialista tábor egyide-
fegyveres intervenciója érte volna, mert a két tábor az-
, hogy megszüntette az egymásközt folyó harcot, minden ere-
; Szovjetország ellen vethette volna latba. Ez a Szov-
; Állam számára halálos veszélyt jelentett volna. Az Októbe-
Forradalom megelőzte a két imperialista tábor kiegyezési
sérletét és ezzel jelentősen csökkentette ezt a veszedelemet.

gis, a két imperialista tábor között dúló véres háboru el-
ére is, mindegyikük megindította az intervenciót Szovjet-
ország ellen, bár ennek az intervenciónak méreteit a
lytatódó imperialista háboru korlátozta. Az első fegyveres
ervenciót a német-osztrák imperialista tábor indította meg,
használva erre a célra Trockij árulását Breszt-Litovszknál.
ljuk, hogy az osztrák-német hadak megszegve a fegyverszüne-
s, nyíltan megkezdték az előretörést kelet felé. Ezt a nyílt
nadást kezdetben feltartóztatta az éppen akkor születőben
ró Vörös Hadsereg hősi ellenállása, majd végét vetette a
eszt-litovszki békekötés. A békeszerződés aláírása azonban
általán nem szüntette meg magát az osztrák-német interven-
ót, csak hogy az más formát vett fel és a továbbiakban egy-
szt a breszt-litovszki béke "legális" keretei között fejlő-
tt tovább, másrészt a szerződés kereteit áttörve, a szerző-
s durva megszegése útján. Annak a rabigát jelentő szerző-
snek a felhasználásával, melyet a Központi Tanács /Rada/
netországgal kötött, Németország és Ausztria-Magyarország
gindította hadait Ukrajna ellen és elfoglalta azt. Sztálin
vtárs 1918. március 14-én megjelent "Az ukrán csomópont" c.
kkében kimerítő elemzését adta ama célok alapvető tartamá-
k, amelyeket az osztrák-német imperializmus Ukrajnában ma-
elé tüzött. Sztálin elvtárs hangsúlyozta, hogy "... az
ztrák-német betörésnek nemcsak gabonaszerezés a célja, ha-
m az is, sőt főképpen az, hogy Ukrajnában megdöntse a
ovjet hatalmat és visszaállítsa a régi burzsoá rendet."/5/

metországgal és Ausztria-Magyarországgal egyidejűleg a
zponti hatalmak imperialista blokkjának másik tagja, Török-
szág is megindította az intervenciót a Kaukázusontul. En-
k az intervenciónak az első szakasza a kaukázusontuli el-
nforradalmi csoportokkal való "tárgyalások" leple alatt
lyt. Sztálin elvtárs azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy
u.n. kaukázusontuli Szejm 1918 április 22-én bejelentette
kaukázusontuli terület "függetlenségét" és hogy megkezdőd-
k a béketárgyalások a török imperialistákkal, a következő-
t mondta: "... ahhoz nem férhet kétség, hogy a tifliszi
nsevikeknek és kormányuknak az orosz forradalomtól való
ggetlensége elkerülhetetlenül a török és német "civilis-
it" rablóktól való szolgai függéssé válik. Ez a hatalmon
vő tifliszi mensevikek és a török-német imperialisták sző-
tsége lesz az oroszországi forradalom ellen."/6/

/ Sztálin, Művei. 4. köt. 48.1.

/ Sztálin, Művei. 4. köt. 98.1.

Ez az elemzés, melyet Sztálin elvtárs a mensevik-török "tárgyalások" valóságos tartalmáról és céljáról 1918. május 23.-án megjelent "A kaukázusi helyzet" című cikkében adott, mint tudjuk, ragyogóan beigazolódott az 1918. év folyamán. A kaukázusontuli mensevikeknek a német-török imperialistáktól való teljes függése 1918. nyarán a Kaukázusontult egy bizonyos stratégiai és nyersanyagbázisává tette.

Sztálin elvtárs az ukrajnai és kaukázusontuli eseményekről adott elemzésével feltárta mind az ukrajnai, mind a kaukázusontuli burzsoá és egyezkedő pártok propagandájának egész hazug voltát, azt, hogy a német-török imperializmussal kötött áruló alkujukat a "nemzeti függetlenség" jelszavával akarták leplezni. Sztálin elvtárs könyörtelenül letépte a "nemzeti" álarcot, amely mögé a végvidéki ellenforradalom megpróbált elrejtőzni.

"Az Októberi Forradalom és a nemzeti kérdés" című cikkében Sztálin elvtárs a következőket írta:

"Egyesek úgy tüntetik fel a végvidéki "kormányok" harcát, mint a Szovjethatalom "lelketlen centralizmusa" ellen irányuló nemzeti szabadságharcot. Ez azonban teljesen helytelen. A világ egyetlen államhatalma sem tett lehetővé oly széleskörű decentralizációt, a világ egyetlen kormánya sem adott a népeknek oly teljes nemzeti szabadságot, mint az oroszországi Szovjethatalom. A végvidéki "kormányok" harca a burzsoá ellenforradalomnak a szocializmus ellen folyó harca volt és az is marad. A nemzeti lobogót csak a nép becsapására tüzték ki, mert ez a lobogó népszerű és alkalmas a nemzeti burzsoázia ellenforradalmi terveinek leplezésére." /7/

Mint már fentebb említettük, az osztrák-német imperializmus kihasználva az orosz-német fronton kialakult katonai helyzetet és a breszti tárgyalásokat, fegyveres intervenciót indított Szovjet-Oroszország ellen.

Ugyanakkor ezzel párhuzamosan az angol-francia-amerikai imperializmus is ugyanilyen intervenciót indított, más ürügyek leple alatt. Már az Októberi Forradalom után két hónappal és néhány nappal, pontosan 1917. december 23.-án megtörtént az antant fegyveres intervencióját érintő első programokmány aláírása. Ertjük ezen az oroszországi "befolyási övezetek" felosztásáról szóló angol-francia megállapodást. Mint tudjuk, ez az okmány volt az alapja az elkövetkező két év folyamán a fegyveres intervenció gyakorlati programjának. Az angol-francia megállapodással egyidejűleg megindult a francia-román intervenció Beszarábiában. Ezt követte az antant-intervenciók murmanszki partraszállása, az angolok, ill. franciák a murmanszki szovjet élén álló, áruló trockista Jurjev közötti "megállapodás" aláírása. 1918. április 5.-én folyt le a ja-

pánok partraszállása Vlagyivosztokban, amely távolkeleti japán-angol-amerikai fegyveres intervenció kezdetét jelentette. 1918. május 26.-án következett a cseh légiók felkelése, amelyet az angol-francia-amerikai imperializmus szervezett és támogatott. A nemzetközi burzsoázia azt hitte, hogy közel a végleges siker. Lenin így írt erről később: "...helyzetünk sosem volt olyan veszedelmes, mint ekkor. Eddig az imperialisták egymással voltak elfoglalva, most pedig az egyik csoportot elseperte az angol-francia-amerikai csoport. Ők fő feladatuknak azt tartják, hogy világszerte megfojtsák a bolsevizmust, megfojtsák fő magvát, az Orosz Szovjet Köztársaságot." /8/

Sztálin elvtárs V.I. Leninnel együtt nemcsak hogy gondosan figyelemmel kísérte a fegyveres intervenció e fázisainak fejlődését, nemcsak a szovjet nép harcának és ellenállásának szervezését vezette számos intervenció fronton, hanem mély tudományos elemzését is adta az intervenciók politikájának, leleplezte fő céljaikat, stratégiájukat és taktikájukat és ezzel fegyvert adott a szovjet nép kezébe az intervenció elleni harcra.

Sztálin elvtárs számos 1918-al foglalkozó cikkében elemzi az intervenció lényegét, stratégiáját és taktikáját, amelyek között az imperializmus mindkét táborában. Elemzése, témakörénél fogva, messze túlnyulik az intervenció egyes szakaszainak vizsgálatán. A kapitalista intervenció általános alapjait tartalmazza, feltárja az intervenció igazi lényegét és ezzel lehetővé teszi, hogy jobban el tudjunk igazodni az intervenció egyes szakaszaiban felmerülő részletproblémákban.

Rendkívül fontos elemzését adja Sztálin elvtárs "Ukrajna felszabadul" c. cikkében az intervenció politikája közös elemeinek, amelyek egyformán megvannak mind az osztrák-német, mind az angol-francia-amerikai imperializmusban. Sztálin elvtárs rámutat arra, hogy "a forradalom előtt a nyugati imperialisták, mondhatni, csendben, "hadműveletek" nélkül zsákmányolták ki Ukrajnát" viszont "az Októberi Forradalom elmet szette az imperializmus csápjait, az ukrán nép tulajdonának nyilvánította a földet és a vállalatokat, s így megfosztotta az imperialistákat a "szokásos", "zajtalan" kizsákmányolás lehetőségétől. Ezzel az imperializmust Ukrajnából kiűzték." /9/ De a világimperializmus nem akart beletnyugodni a beállott helyzetbe és /először az osztrák-német, azután pedig az antant-imperializmus/ fegyveres harcot indított, hogy kezébe kaparintsa Ukrajnát és újból megkezdje Ukrajna kizsákmányolását.

8./ Lenin, Művei, 3.kiad. XXIII.köt. 269. 1. oroszul.

9./ Sztálin, Művei, 4. köt. 179. 1.

Sztálin elvtárs e harc egyes szakaszainak elemzése során megállapítja, hogy a két imperialista tábor között sem az intervenció céljában, sem annak kivitelezésében nincs semmi különbség.

Annak a helyes taktikának és stratégiának kidolgozásában, amelyet a szovjet nép az imperialisták fegyveres intervenciója ellen irányuló harcában követett, hatalmas szerepet játszott az, hogy Sztálin elvtárs leleplezte egyrészt az "egységes és osztatlan Oroszország" jelszó, másrészt az "Oroszország végvidékei nemzeti felszabadítása" harci jelszó igazi tartalmát. Mindkét jelszó arra szolgált, hogy eltakarja a fegyveres intervenció valódi ellenforradalmi lényegét, azét az intervencióét, amelyet az imperialisták az Oroszországban élő fehér-gárdisták, burzsoá és ezekkel egy huron pendülő megalkuvó elemek segítségével valósítottak meg.

Sztálin elvtárs leleplezte ezeknek a jelszavaknak igazi lényegét:

"Egy évvel ezelőtt, még az Októberi Forradalom előtt Oroszország, mint állam, a felbomlás képét mutatta. A régi "kiterjedt oroszországi hatalom" és mellette számos, új, kis "állam", amelyek mind másfelé húztak - ez volt a helyzet."

Rámutatott arra, "a Szovjet hatalom megértette, hogy Oroszország imperialista szuronyokkal fenntartott erőszakos egységének az orosz imperializmus bukásával feltétlenül szét kellett hullania", hogy "a Szovjet hatalomnak meg kellett volna tagadnia önmagát, ha az orosz imperializmus módszereivel akarta volna fenntartani az egységet "és végül, "a Szovjet-hatalom felismerte, hogy a szocializmusnak nem bármilyen egységre, hanem testvéri egységre van szüksége, s hogy az ilyen egység csak mint az oroszországi nemzetiségek dolgozó osztályainak önkéntes szövetsége jöhet létre." /lo/ Sztálin elvtárs így folytatja: "A Szovjet-hatalom ellenségei nem mulasztották el az alkalmat, hogy Oroszország szétDarabolására irányuló "újabb kísérletekkel" még egyszer meg ne vádolják a Szovjet-hatalmat. A legreakciósabbak közülök megérezvén, hogy a végvidékek a központhoz vonzódnak, "új" jelszót adtak ki, "Nagy-Oroszország" visszaállításának jelszavát, amelyet természetesen tüzzel-vassal, a Szovjet hatalom megdöntése útján kell megvalósítani. A Krasznovok és Gyenyikinek, a Kolcsakok és Csajkovszkijak, akik tegnap még több önálló ellenforradalmi részekre akarták darabolni Oroszországot, ma egyszerre csak az "összoroszági állam" "eszméjéért" rajonganak. Az angol-francia tőke ügynökei, akiknek vitathatatlanul jó politikai szimatjuk van, s akik tegnap még Oroszország széthullására spekuláltak, ma köpönyeget fordítottak, s nagy igyekezetük-

ben egyszerre két "összoroszoszországi" kormányt alakítottak /Szibériában és Dél-Oroszországban/. Mindez kétségtelenül a végvidékeknek a központ iránt érzett leküzdhetetlen vonzalmáról tanuskodik, melyet a hazai és külföldi ellenforradalmárok most kihasználni igyekeznek. /11/

Igy I.V. Sztálin ragyogóan leleplezte az "egységes és osztatlan Oroszország" fehérgárdista jelszavának valódi lényegét, melynek célja egyáltalában nem az volt, hogy az Oroszországban élő nemzeteket valóban egyesítse, hanem hogy megdöntse a Szovjethatalmat és visszaállítsa a régi Oroszországot régi monarchista rendszerével.

Oroszország igazi egysége egyáltalán nem volt a külföldi intervenciósnak - sem Nagy-Britannia, sem az USA, sem Franciaország, sem Japán - irányára, hiszen ők arra törekedtek, hogy feldarabolják Oroszországot és gyarmatukká tegyék. A burzsoá történetírók kísérletei, amelyekkel "bizonyítani" akarták, hogy Franciaország és az USA, szemben Nagy-Britanniával, nem tápláltak Oroszország felosztására irányuló terveket, meghamistíják a való tényállást. Azok a tervek, hogy Oroszországot feldarabolják és a külföldi tőke gyarmatává süllyesszék, valamennyi intervenciósnak közös vágya volt. Kolscak, Gyenyikin, Csajkovszkij és Jugyenyics voltak azok a reális erők, akiknek segítségével Clémenceau, Wilson, Lloyd George és Churchill a Szovjethatalmat meg akarták dönteni. Hogy ezt a f ő c é l j u k a t elérjék, ideiglenesen kiadták az "egységes és osztatlan Oroszország" jelszavát. Egyrészt a balti államok, másrészt a Kaukázusontuli államok elismerése, mely Oroszország feldarabolásának tervében szerepelt, ideiglenesen a háttérbe szorult, mert mindent azoknak az erőknek a segítségére akartak összpontosítani, amelyek révén Wilson és Clémenceau azt remélték, hogy megdönthetik a Szovjethatalmat. Amikor majd ezt a célt elérik, - így képzelték ők el, - akkor majd felfedhetik kártyáikat és benyújthatják "az egységes és osztatlan Oroszország" fehérgárdista híveinek követeléseiket második céljuk elérésére: Oroszország szétadarabolására a végvidékek elszakítása útján.

1919. elején, azaz amikor már több mint egy év elmúlt a Szovjetország ellen irányuló fegyveres intervenció megindítása óta, Sztálin elvtárs összegezte a Szovjet Köztársaság harcának eredményeit:

"A világ visszavonhatatlanul és megmásíthatatlanul két táborra szakadt: az imperializmus és a szocializmus táborára.

Ott, az ő táborukban van a tőkével, fegyverzettel, kipróbált ügynökökkel és tapasztalt adminisztrátorokkal rendelkező Amerika, Anglia, Franciaország és Japán.

Itt, a mi táborunkban van Szovjet-Oroszország, fiatal szovjet-

k'ztársaságaival, itt van a nyugati országok növekvő proletárfor adalma, s ha ennek a tábornak nincsen is tőkéje, nincsenek is kipróbált ügynökei és tapasztalt adminisztrátorai, ellenben vannak tapasztalt agitátorai, akik a dolgozók szívében felgyújtják a szabadság tüzét.

E két tábor harca a tengelye a ma egész életének, ez az egész tartalma a régi és az új világ mai bel- és külpolitikájának." /12/.

Tehát Sztálin elvtárs már 1919 elején, azaz harmincegy évvel ezelőtt zseniálisan jellemezte azt a korszakot, amely a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után következett, amelyben mi most élünk. Ma természetesen teljesen mások az erőviszonyok a két küzdő tábor között.

Sztálin elvtárs nemcsak hogy felfedte a fegyveres intervenció fő elemeit és az intervenció lényegének elemzését adta, hanem kikutatta az intervenció egész folyamatát és az ebben a folyamatban végbemenő változásokat is. Ez a kutatás a felmerült tények elméleti általánosításán kívül jelentett egyben gyakorlati iránymutatást is a Szovjet Állam megfelelő taktikájának kidolgozására.

Az az alapvető megállapítás, melyet Sztálin elvtárs a fegyveres intervenció formáinak fejlődéséről tett, a fegyveres intervenció két formáját állapítja meg: a leplezetlen és leplezett intervenciót. V.I. Lenin zseniális öleslátással már 1919. januárjában észrevette, hogy ingadozás van a kapitalista környezet körében az intervenció további módszereinek kérdésében, és megállapította, hogy a kapitalista országok két csoportra oszlanak: az egyik amellett szállt sikra, hogy folytassák a fegyveres intervenciót és küldjenek saját hadseregeket Szovjet-országra, a másik pedig /természetesen saját érdekében/ az "orosz kérdés" megoldásának más utjait kereste. Sztálin elvtárs továbbfejlesztette és pontosan körülvonalmazta azt a lenini gondolatot, hogy az "orosz kérdésben" két tendencia áll fenn, és olyan tételt állított fel, amely az igazi kulcsot szolgáltatja a fegyveres intervenció további történetének megértéséhez. Megállapította, hogy az antant-burzsóázia ingadozása 1919 elején nem abból a kérdésből eredt, hogy vajjon folytassák-e az intervenciót, vagy teljesen lemondjanak róla, hanem abból a kérdésből, hogy az intervenció a továbbiakban m i l y e n f o r m á t ö l t s ö n . Sztálin elvtárs kimerítő pontossággal megállapította, hogy a fegyveres intervenciónak két módszer áll fenn: a leplezetlen, azaz amelyet az antant saját hadseregeivel folytat, és a leplezett, vagyis az, amelyet a környező államok és a fehérgárdista "kormányok" segítségével folytat úgy, hogy az antant magára vállalja e seregek löszerezéssel, felszereléssel és pénzzel való ellátását. Tehát 1919 elején az antant vezetői között a vita nem arról folyt,

rajjon folytassák-e a fegyveres intervenciót, vagy teljesen mondjanak le róla, hanem arról, hogy - f o l y t a s s á k - a l e p l e z e t l e n i n t e r v e n c i ó t, v a g y á l t s á k - e f e l l e p l e z e t t e l. Ez a rendkívül fontos tétel vezet többek között ama "véleménykülönbségek" ellegének helyes megértéséhez, melyek egyrészt Wilson és Lloyd George, másrészt Clémenceau és Churchill között fennltek. Ez a tétel az, amely lehetővé teszi, hogy letépjük Wilson és Lloyd George fejéről a "békeangyal" dicsfényt, és hogy kellő értékére szállíthassuk azt az általuk kitalált és orgalomba hozott mesét, mintha ők ellenezték volna a fegyveres intervenciót. A valóságban a Sztálin elvtárs által felállított tétel fényénél teljesen világos lesz, hogy mind Wilsonnak, mint Lloyd Georgenak 1919 elején csak a leplezetlen intervenció formája ellen és nem az intervenció lényege ellen olt kifogásuk.

zt a kimerítő elemzést, amely leleplezte a fegyveres intervenció két formáját és feltárta a kapitalista környezet háiskartyás fogásait, /melyekkel az intervenció egyik formáját egy másik akarták felcserélni/ Sztálin elvtárs "Az imperializmus tartalékai" című cikkében 1919 március 16.-án adta, ehát éppen akkor, mikor a fegyveres intervenció leplezetlen ormajáról a leplezettre való áttérés végbement. Sztálin elvtárs a következőket írta:

A szövetséges imperializmus, amely legyőzte osztrák-német etélytársait, körülbelül negy hónappal ezelőtt élesen és a eghatarozottabb formában felvetette az "orosz ügyekbe" való egyveres beavatkozás /intervenció!/ kérdését. ... De ezt a ervert szétzúzták a forradalom hullámai. Európa munkásai, aki-et magával ragadott a forradalmi mozgalom, elkeseredett had-áratot indítottak a fegyveres beavatkozás ellen. A "felsza-adult" csapatok nyilván alkalmatlanoknak bizonyultak a forradalom elleni fegyveres harcra. Sőt, amikor a felkelő mun-ásokkal érintkeztek, őket is "megfertőzte" a bolsevizmus. ... kozvetlen, leplezetlen intervenció terve tehát nyilvánvaló-a "célszerűtlennek" bizonyult. Voltaképpen ezzel magyaráz-ató Lloyd George-nak és Wilsonnak a bolsevikokkal való tár-yalások "megengedhetőségéről" és Oroszország belügyeihe va-5 "be nem avatkozásáról" szóló legutóbbi nyilatkozatai, ez-el magyarázható a Berni Bizottság elküldése Oroszországba, 3 - végül - Oroszország valamennyi "tényleges" kormányának lsmételt! / meghívása a "béke"-konferenciára." /13/

.I. Lenin a következőket írta: "Az antant kénytelen volt ki-onni csapatait Oroszországból, mert az antant-csapatok nem izonyultak alkalmasnak a forradalmi Szovjet Oroszország elle-l harcra." /14/

5./ Sztálin, Művei, 4.köt. 258-259. 1.

4./ Lenin, Művei, 3.kiad. XXIV. 593. 1. oroszul.

"De nemcsak ez a körülmény parancsolta, hogy a leplezetlen intervencióról lemondjanak. Ez a lemondás még azzal is magyarázható, hogy a harc folyamán egy új kombináció, a fegyveres beavatkozás új, leplezett formája bontakozott ki, amely bizonyosultabb ugyan, mint a nyílt beavatkozás, de a "civilizált" és "humánus" antant szempontjából "kényelmesebb." Románia, Galícia, Lengyelország, Németország, Finnország polgári kormányainak szövetségére gondolunk, melyet sebtében tákolt össze az imperializmus Szovjet-Oroszország ellen.

... Mire kell az imperializmusnak nyílt intervenció, amely "veszélyes" és azonkívül nagy áldozatokat is követel, ha lehetősége van arra, hogy mások számlájára, "kis" népek számlájára, nemzeti lobogóval palástolt és "teljesen veszélytelen" intervenciót szervezzen? ...

Az imperializmus tehát kénytelen a kardosörtetés politikájáról, a nyílt intervenció politikájára áttérni, kénytelen áttérni arra, hogy a kis és nagy függő nemzeteket próbálja bevonni a szocializmus elleni harcba." /15/

Ilyen módon miután Sztálin elvtárs felfedte a fegyveres intervenciónak egyik formából a másikba való áttérését, elemzését adta mind az okoknak, mind ezen áttérés következményeinek. Ez az analízis ragyogó példája a dialektikus módszer alkalmazásának, mely lehetővé teszi, hogy a jelenségeket fejlődésmenetükben vizsgáljuk.

Említettük fentebb, hogy Sztálin elvtárs általánosítása a fegyveres intervenció lényegéről és egyes formáiról, nemcsak hatalmas elméleti értéket képvisel, hanem rendkívüli fontosságú gyakorlati fegyvert is ad a szovjet népek kezébe a kapitalista környezet elleni harcban. Meg kell említenünk többek között, hogy a fegyveres intervenció két formájának Sztálin elvtárs által adott elemzése lehetővé tette a szovjet kormány számára, hogy helyes taktikát alkalmazzon olyan "béke"-javaslatokkal szemben, mint pl. a Prinkipo-szigeti konferencia összehívása, a Bullit-misszió és végül az u.n. "Nansen terv". Sztálin elvtársnak a fegyveres intervenció két formájáról leszűrt következtetései által vált lehetségessé, hogy helyesen ismerjék fel azt a diplomáciai csapdát, amely a "béke"-javaslatok mögött rejtőzött.

Amikor Sztálin elvtárs a fegyveres intervenció egyes formáit és a két tábornak /a fegyveres intervenció és a Szovjetország táborának/ ebben a harcban kialakult erőviszonyait elemezte, rendkívül fontos oldalát tárta fel ennek a harcnak. 1919. végén az ellenforradalom vereségének okait vizsgálva megállapította, hogy az egyik ok az ellenforradalom háttországnak bizonytalansága. Fejtegetései során a következőket írta: "Melyek az ellenforradalom és elsősorban Gyenyikin vereségének az

okai?

Gyenyikin és Kolcsak nemcsak a földbirtokosok és tőkésék jármát hozzák magukkal, hanem az angol-francia tőke jármát is. /Kiemelés tőlem - A cikkirő/
Gyenyikin és Kolcsak győzelme azt jelentené, hogy vége Oroszország önállóságának és Oroszország az angol-francia pénzeszsák fejőstehenévé válik. Ebben az értelemben a Gyenyikin-Kolcsak kormány a legnépellenesebb és legnemzetellenesebb kormány. Ebben az értelemben a Szovjet kormány az egyetlen lennapi és az egyetlen nemzeti kormány, ennek a szónak legjobbat értelmében /Kiemelés tőlem - A cikkirő/, mert nemcsak a dolgozókat szabadítja meg a tőkétől, hanem ugyanakkor megszabadítja egész Oroszországot is a világimperializmus igrájától, gyarmatból önálló, szabad országgá változtatja Oroszországot." /16/

Ez a rendkívül fontos tétel, mely a forradalom felszabadító feladatainak kettős jellegét tartalmazza, a társadalmi és nemzeti jelleget, és Sztálin elvtárs egyik legzseniálisabb megállapítása. Emellett Sztálin elvtársnak az a megállapítása, hogy a fehérgárdista banda a Szovjetországot az idegen tőke gyarmatává süllyesztené, nagy segítséget jelentett a szovjet embereknek abban, hogy sikra szálljanak szabadságukért mind az orosz, mind a külföldi kapitalisták járma ellen.

Köztudomású, hogy az antant második hadjáratának befejezése és a harmadik hadjárat megindítása között egy kis szünet állt be a fegyveres intervencióban. Ezt a szünetet a Szovjet Kormány arra használta fel, hogy megkezdje a népgazdaság nagyszemű újjászervezését. 1920 elején azt a jelszót, hogy "Mindent a frontnak" - a "Mindent a népgazdaságnak" jelszó váltotta fel.

Igy látszott, hogy Szovjetországban egy új fejlődési szakasz állt be. De az a feszült figyelem és zseniális általánosító képesség, mellyel Sztálin elvtárs a fegyveres intervenció helyzetét vizsgálta, lehetővé tette számára, hogy éppen ebben a szünetelési időszakban meglássa azt az új veszedelmet, amely a Szovjet Köztársaságot fenyegette. Ukrajna K/b/P-jának 1920 március 17-23 között lezajlott IV. konferenciáján tartott egyik beszédében, tehát éppen a fent jelzett szünetelési időszakban, a következőket mondotta: "Az antant két kísérletet tett a Szovjet Föderatív Oroszország leverésére: egyet észak felől, Kolcsak segítségével, s egyet dél felől, Gyenyikin segítségével. Mindkét kísérlet meghiúsult, de most nyilván újabb csapást terveznek, mégpedig nyugat felől. Az antant nem

olyan ostoba, hogy ne használná ki a lengyel slahta erejét, ha egyébire nem, hát legalább arra, hogy Föderációnket akadályozza az építőmunka megkezdésében." /17/

Jól tudjuk, hogy egy hónappal azután, hogy ezeket az előrelátó szavakat mondta, egyik oldalról Lengyelország és a másik oldalról Wrangel megindította az antant 3. hadjáratát.

1920. júniusának végén, tehát akkor, mikor az antant 3. hadjárata kibontakozott, Sztálin elvtárs rövidségében is csodálatosan pontos és ragyogó elemzést adott az antant mindhárom hadjáratáról mind az általános helyzet szempontjából, mind a támadások szervezeti formái tekintetében. Ez az elemzés /18/ nemcsak a fegyveres intervenció történetének általános jellegű jellemzését adta, hanem megállapította rendszeresen bekövetkező vereségeinek okait is.

Sztálin elvtársnak nemcsak az az érdeme, hogy sokoldalú, ki-merítő analízist nyújtott a fegyveres intervenció egész időszakáról, hanem a Szovjetország eme első három évének tudományos történeti periodizálását is lefektette. A Sztálin elvtárs által felállított periodizálás olyan módszert alkot, amelynek felhasználása nélkül lehetetlen, hogy Hazánk történetének azt a szakaszát tanulmányozzuk, amely az ország fennállásának legveszedelmesebb időszaka volt. Azt a három évet, mely a Nagy Októberi Szocialista Forradalomtól a fegyveres intervenció végéig tart, Sztálin elvtárs három időszakra osztja. A Bakui Szovjet 1920. nov. 6.-i ünnepi ülésén tartott előadói beszédében Sztálin elvtárs a következőket mondta: "Kétségtelen, hogy a Szovjethatalom háromévi tevékenységének ideje alatt Oroszország nemzetközi helyzete volt Oroszország életének alapvető kérdése. Volt idő, amikor Szovjet-Oroszországot nem vették észre, nem számoltak vele, nem ismerték el. Ez volt az első időszak, mely az oroszországi Szovjethatalom megszűléstől a német imperializmus szétzuzzásáig tartott. /Kiemelés tőlem - A cikkíró/. Ebben az időszakban a Nyugat imperialistái, a két koalíció, a német és az angol koalíció egymással tusakodtak, nem vették észre Szovjet-Oroszországot, hogy úgy mondjam, más gondjuk volt.

A második időszak a német imperializmus szétzuzzásától és a német forradalom kezdetétől addig az időpontig tartott, amikor Gyenyikin nagyszabású támadást indított Oroszország ellen, amikor Gyenyikin Tula kapui előtt állott. /Kiemelés tőlem - A cikkíró./ Ezt az időszakot Oroszország nemzetközi helyzete szempontjából az jellemzi, hogy az antant - miután Németországot

17./ Sztálin, Művei, 4.köt. 314.1.

18./ /ld. Sztálin Művei, 4.köt. 402-403. 1./

szétzuzta, minden szabad erejét Szovjet-Oroszország ellen fordította. Ez az az időszak, amikor tizennégy állam - utóbb mesének bizonyult - szövetségével fenyegettek meg minket.

A h a r m a d i k i d ő s z a k a z, a m e l y b e n m o s t é l ü n k, amikor már nemcsak hogy észrevesznek minket, hanem félnek is tőlünk. /Kiemelés tőlem - A cikkiró./ /19/.

E Sztálin elvtárs által felállított periodizációnak rendkívül nagy jelentősége van mind tudományos, mind gyakorlati szempontból. E periodizáció nemcsak hogy megállapítja a z o k a t a m e g k ü l ö n b ö z t e t ő j e g y e k e t, m e l y e k e g y i k i d ő s z a k o t a m á s i k - t ó l e l v á l a s z t j á k, hanem feltárja a két küzdő fél közötti erőviszonyok megváltozását is. Ebből a szempontból rendkívül fontos kiemelni azt az elemzést, amely mintegy eredménye volt a Sztálin elvtárs által megállapított 3. időszak tanulmányozásának. Ez a harmadik időszak az antant 3. hadjáratának szétzúzása után állt be, tehát a fegyveres intervenció végérvényes befejeződése után. Sztálin elvtárs ezt az időszakot, mely a "nyílt" harc időszakát felváltotta - a "békés" harc időszakának nevezte. Sztálin elvtárs azonban nem elégedett meg azzal, hogy elemzésében csak ezt a megkülönböztető jegyet állapítsa meg a harmadik és a két előző időszak között. Ilyen megkülönböztetés nem meritené ki a kérdést teljes mélységében. Ezért folytatja Sztálin elvtárs ennek a "békés" időszaknak az elemzését és számos igen fontos elemet állapít meg, amelyek lehetővé teszik, hogy ezt az időszakot teljességében tanulmányozhassuk. Ennek a kapitalista környezet és a Szovjetország közötti kölcsönös viszony tekintetében új, "békés" időszaknak a jellemzése során Sztálin elvtárs megállapítja, hogy "... b e k ö v e t - k e z e t t a h a r c b a n á l l ó e r ő k b i z o - n y o s k ö l c s ö n ö s e l i s m e r é s e /Kiemelés tőlem - A cikkiró./, hogy egyfelől az antant, mint a burzsoá ellenforradalom feje, és másfelől Oroszország, mint a proletárforradalom élcsapata között fegyverszünet állt be. A harc bebizonyította, hogy mi /munkások/ még nem vagyunk olyan erősek, hogy máris végezzünk az imperializmussal. De a harc bebizonyította azt is, hogy ők /a burzsoák/ már nem olyan erősek, hogy megfojthassák Szovjet-Oroszországot. 72o/

De Sztálin elvtárs rögtön hozzá is teszi, hogy az erőeknek ez az 1920 végén és 1921 elején /tehát az antant 3. hadjáratának szétzúzása után/ kialakult egyensúlya n e m m a r a d v á l t o z á s n é l k ü l. /Kiemelés tőlem - A cikkiró./ A burzsoázia egy bizonyos mértékben felocsudott a világháború következtében szenvedett csapásoktól és miután ismét lábra-

19./ Sztálin, Művei, 4.köt. 402-403. 1.

20./ Sztálin, Művei, 5.köt. 126-127. 1.

állt"... védelemből támadásba ment át "saját" munkásai ellen." /21/. "A burzsoázia tudja, hogy Oroszország ártalmatlanná tétel nélkül nem képes megtörni "saját" munkásait. Ezért a burzsoázia egyre erősebben fokozza tevékenységét abban az irányban, hogy u j a b b, m i n d e n e d d i g i n é l b o n y o l u l t a b b é s a l a p o s a b b t á m a d á s t k é s z i t s e n e l ő O r o s z o r s z á g e l l e n." /Kiemelés tőlem - A cikkiró./ /22/.

Igy az adott esetben is /mint a fegyveres intervenció egyik formából a másikba való átmeneténél/ Sztálin elvtárs ragyogóan alkalmazza a fegyveres intervenció tanulmányozásánál használt dialektikus módszert és ennek segítségével fel tudta tárni az intervenciónak a többlettől /mind a leplezetlen, mind a leplezettől/ elkülönülő új formáját. Nemcsak arra mutatott rá, hogy ez a forma b o n y o l u l t s á g á v a l t é r e l a z e l ő z ő k t ő l, h a n e m b e m u t a t t a e g y é b e l k ű l ö n i t ő j e g y e i t i s. A f e g y v e r e s i n t e r v e n c i ó m i n d k é t f o r m á j á b a n v a l ó s z é t z u z á s a u t á n k e z d ő h a r m a d i k i d ő s z a k v i z s g á l a t á n á l a S z o v j e t o r s z á g é s a k a p i t a l i s t a v i l á g k ö z ö t t e b b e n a z i d ő s z a k b a n b e á l l ó v i z s z o n y k ű l s ő f o r m á i r ó l a d o t t e l e m z é s t é s e n n e k a l a p j á n e g y b e n a v i z s z o n l é n y e g é t i s f e l t á r t a.

"Természetesen, kereskedelmi és egyéb szerződéseket kötnek és ezután is fognak kötni Oroszországgal, s ennek Oroszország számára igen nagy a jelentősége. De nem szabad megfélemleni arról, hogy a kereskedelmi és egyéb missziók és társaságok, amelyek elárasztják Oroszországot, kereskednek vele és segítik, egyszersmind a v i l á g b u r z s o á z i a l e g j o b b k é m e i i s /k i e m e l é s t ő l e m - A c i k k i r ó/, h o g y e n n e k k ö v e t k e z t é b e n a v i l á g b u r z s o á z i a m o s t j ó l i s m e r i S z o v j e t - O r o s z o r s z á g o t, g y e n g e é s e r ő s o l d a l a i t, j o b b a n i s m e r i, m i n t b á r m i k o r. E z o l y a n k ö r ű m l é n y, a m e l y u j i n t e r v e n c i ó k e s e t é n k o m o l y v e s z é l y t r e j t m a g á b a n.

Igaz, a keleti kérdéssel kapcsolatos surlódásokat "félreértésekre" vezették vissza. Nem szabad azonban megfélemleni arról hogy Törökországot, Perzsiát, Afganisztánt, a Távols-Keletet i m p e r i a l i s t a ü g y n ö k ö k á r a s z t j á k e l, a r a n n y a l é s m á s "j ó t é t e m é n y e k k e l" i g y e k e z n e k S z o v j e t - O r o s z o r s z á g o t g a z d a s á g i /és nemcsak gazdasági/ g y ü r ü b e z á r n i. /K i e m e l é s t ő l e m - a c i k k i r ó./ A l i g h a s z o r u l b i z o n y i t á s r a, h o g y a z u g y n e v e z e t t w a s h i n g t o n i "b é k e"-k o n f e r e n c i a n e m k e c s e g t e t b e n n ű n k e t i g a z i b é k é v e l.

Igaz, mi a "legjobb" viszonyban vagyunk Lengyelországgal is, Romániával is, Finnországgal is. Nem szabad azonban megfélemleni arról, hogy ezek az országok, különösen Lengyelország és Románia, a z a n t a n t j ó v o l t á b ó l f o k o z o t t a n

21./ Sztálin, Művei, 5.köt. 127. l.

22./ Sztálin, Művei, 5. köt. 128. l.

fegyverkeznek, /háborúra készülődnek /kiemelés tőlem - a cikkiró/ /ki ellen, ha nem Oroszország ellen?/, hogy ezek az országok, mint korábban, most is az imperializmus legközelebbi tartalékai, hogy éppen ezek az országok voltak azok, amelyek nemrég /kémkedés céljából?/ szavinkovista és petljurista fehérgárdista osztagokat dobtak át Oroszország területére.

Nyilvánvaló, hogy mindezek és más eféle tények csak egyes láncszemei az Oroszország elleni új támadást előkészítő általános tevékenységnek.

A gazdasági harc és a fegyveres harc egybekapcsolása, az ország belsőjében szervezett roham és a kívülről indított roham egyesítése - ez lesz ennek a támadásnak legvalószínűbb formája." /kiemelés tőlem - a cikkiró./ /23/

Ez, a közvetlenül a fegyveres intervenció szétzúzása után beállott időszakról adott, fent idézett sztálini tétel, nemcsak ragyogóan bebizonyosodott a Szovjetország és a kapitalista környezet viszonyának történetében bekövetkezett események révén az intervenció végét követő jónéhány év leforgása alatt, hanem egyben lehetővé tette a Szovjet Kormánynak, hogy helyes politikát folytasson a kapitalista országokkal szemben.

Sztálin elvtárs elemzésében könyörtelenül feltárta, hogy a "békés" viszony a kapitalisták részéről üres frázis és külső formáság. Ezzel megjelölte ennek a viszornak az indítóokait, leleplezte az ellenséges tevékenység titkos fajtáit, és a legnagyobb éberségre szólít fel a kapitalista környezet új, "békés" módszereivel szemben.

- - -

Ezek Sztálin elvtárs fő tanításai a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat követő három év alatti fegyveres intervenció és a kapitalista környezet szovjetellenes politikájának elemzéséről és értékeléséről. Ez az elemzés mindenekelőtt a dolgok valódi helyzetének átfogó és sokrétű ismeretén, és mind a nagy, mind a kis események és tények számbavételén nyugszik. Másodszor a marxista-leninista elmélet szilárd alapjaira épült, amelyet Sztálin elvtárs zseniálisan alkalmazott a konkrét történelmi viszonyokra. Végül pedig harmadszor ezt az elemzést elejétől végig pártszerű harcos szellem és az ügye igazában biztos harcosszervezés hite és mélységes meggyőződése hatja át. Ez a körülmény a fentebb említett első kettővel együtt Sztálin elvtárs elemzését félelmetes és éles fegyverré teszi népünk kezében.

Sztálin elvtárs általános érvényű megállapításai a fegyveres

intervenció időszakáról hatalmas elméleti és gyakorlati értéket képviselnek ma is mind a történelemmé vált események vizsgálatában, mind a béke és a szocializmus Szovjetunió-vezette tábora ellen háborút szervezni próbálkozó imperialisták új tervei elleni harc tekintetében.

Az azóta eltelt évek alatt számos levéltári anyag, memoár és más forrás került kiadásra. Ennek az anyagnak az áttekintése mindég újólag meggyőz bennünket annak az elemzésnek és prognózisnak a bámulatos pontosságáról, melyet Sztálin elvtárs a történeti helyzet tanulmányozása alapján adott. Ebben rejlik a marxista-leninista tudomány rendkívüli ereje, annak a tudománynak az ereje, melynek legzseniálisabb képviselője Sztálin elvtárs.

Megjelent az Izvesztija Akademii Nauk SzSzSzR. Szerija isztorii i filozofii. 1950. 2. számában.

CITOVICS J.:

Az USA szerepe az imperialista Németország 1918. évi teljes szétzuzástól való megmentésében.

/О роли США в спасении империалистической Германии от полного разгрома в 1918 году/

ОКК: Т.Ф.08674.

Az amerikai és részben a nyugateurópai történeti irodalomban is gyökeret vert az az álhiedelem, mintha az USA döntő szerepet játszott volna a német császárság szétzuzásában 1918-ban. Ez a mese még a szovjet történeti irodalomba is behatolt. Még egy olyan alapos munka, mint "A diplomácia története" sem mentes attól a téves megállapítástól, hogy "az Észak-Amerikai Egyesült Államok 1917. tavaszán beavatkoztak a háboruba és ennek döntő hatása már 1918 közepén érezhető volt" /1/ és hogy a compiègnei fegyverszünet Németország teljes kapitulálását jelentette. /2/ A valóság ezzel szemben az volt, hogy az USA vezető körei - különösen a háboru utolsó hónapjaiban - minden erejüket arra összpontosították, hogy megmentsek az imperialista Németországot a teljes szétzuzástól.

Lehetetlen megvilágítani azt, hogy milyen szerepet játszott a valóságban az USA az első világháború kimenetelével kapcsolatban, ha figyelmen kívül hagyjuk az akkori bonyolult nemzetközi helyzetet és főleg, ha nem vesszük előlge számításba azt a világtörténelmi jelentőségű hatást, melyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom keltett.

V.I. Lenin az I. oroszországi közoktatásügyi kongresszuson 1918. aug. 28-án tartott beszédében - tehát majdnem két és fél hónappal azelőtt, hogy Németország aláírta a compiègnei fegyverszünetet - a következőket mondta: "A vörös Lettországon, Finnországon és Ukrajnában a forradalom elfojtása Németországnak hadserege felbomlásába került. Németország vereségét a nyugati fronton jelentős mértékben az okozta, hogy a régi hadsereg már nem létezik Németországban. Az, amiről a német diplomaták félig tréfásan beszéltek - mármint a német katonák "russzifikálódása" - most már nem tréfa, hanem keserű valóság számukra. /3/

A burzsoá politikusok és történészek rendszerint egyszerűen figyelembe sem veszik és eltussolják azt, hogy milyen szerepet játszott Szovjet-Oroszország a német császárság bukásában. Még kevésbé megbocsátható azonban az, ha egyes szovjet történészek feledkeznek el erről az igazságról.

Még Szovjet-Oroszország esküdt ellensége, Ludendorff is kénytelen volt beismerni: "Most utólag állíthatom, hogy vereségünk nyilván az orosz forradalommal kezdődött. Egyrészt a kormánynak nagy gondot okozott, hogy egy ilyenirányú fejlődés veszélyét

1/ A diplomácia története, Bpest 1945. II. köt. 353. l.

2/ U.o. 368. l.

3/ Lenin, Művei, 28. köt. 67. l. oroszul.

elhárítsa nálunk, másrészt teljesen képtelennek bizonyult arra, hogy új erőt öntsön a széles népi tömegekbe és a számos ok folytán egyre csökkenő háborus akaratot bennük megerősítse."/4/

Ralph H. Lutz, amerikai burzsoá történész is, aki számos munkát írt Németország és az amerikai-német kapcsolatok történetéről /bár nem nagyon szívesen és különböző fenntartásokkal, kénytelen volt elismerni azt, hogy milyen óriási szerepet játszott Szovjet-Oroszország a német császárság szétzuzásában. "A bolsevizmus eszméi, amelyek Brasztt-Litovszkon keresztül Németországba behatoltak, majdnem ugyanolyan hatalmas erőt jelentettek a Hohenzollern Németország szétzuzásánál, mint az antant haderő." /5/

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme Oroszországban gyökeres fordulatot jelentett az emberiség történetében és így gyökeres fordulatot jelentett az első imperialista világháború menetében is. Mint köztudomású, az egész háború folyamán a Németország feletti győzelem biztosításában a keleti, orosz front játszotta a döntő szerepet. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme és ennek következtében az a körülmény, hogy Szovjet-Oroszország forradalmi háterszínre jelentett Keleten, valamint a szovjet népek Honvédő Háborúja a német megszállók ellen, nemcsak meggátolták a német császárságot abban, hogy szétzuzza az antant haderőit, hanem a legfontosabb szerepet játszotta Németország katonai erejének letiprásában is. Ha nem tudatosítjuk elég alaposan ezt a tényt, akkor nem érthetjük meg sem az imperialista világháború további fejlődését, sem kimenetelét, sem azt, hogy milyen vezető szerepet játszott az USA az imperialista Németország 1918. évi teljes szétzuzástól való megmentésében.

- - - - -

Az amerikai és részben a nyugateurópai történelmi irodalom nem szűkölködik a dicshimnuszokban, hogy milyen "bölcs" és "igazságos" politikát folytatott Wilson elnök, aki a háború elején bejelentette az USA semlegességét, viszont kb. 3 év múlva hadat üzent Németországnak és az antant oldalán belépett a háborúba. A "Wall Street Journal" nem minden alap nélkül írta: "A háború nekünk - fejlődésünk: profitot és extraprofitot hozott nekünk."

De a new-yorki bankkörök lapja természetesen sokat elhallgatott. A háború tényleg rendkívül előnyös üzlet volt az amerikai imperialisták számára. Ugyanakkor, mikor a háború európai résztvevői elnyomorodtak, az USA meggazdagodott. Az USA, mely a háborúig főleg mezőgazdasági termékeket szállított külföldre, fő-

4/ E.Ludendorff: Meine Kriegserinnerungen. 1914-1918. II.köt. 37. l. M. 1924. oroszul.

5/ R.Lutz: The German Revolution 1918-19. Stanford Univ. Cal. 1922. 119. l.

leg iparcikkeket exportáló országgá vált, adósból hitelezővé lett, "amerikai" államból - imperialista világhatalommá nőtt.

Az USA pénzoligarchái azonban egyáltalán nem elégedtek meg azzal, hogy csak gazdasági gyarapodásukra használják ki a háborút. Miután az európai háborun megszedték magukat és nyertek azon, hogy a küzdőfelek kölcsönösen meggyengítették egymást, még igen messzemenő terveket is szőttek arról, hogy felállítják az amerikai tőke uralmát Európában és az egész világon.

Ezt jól látták mindkét európai küzdő fél magasállású férfiai. Henry Steed, a Times külügyi osztályának szerkesztője egyszer, amikor amerikai tisztekkel beszélgetett, a következőket mondta: "Tudják, hogy nálunk Európában mit mondanak Amerikáról... Az amerikaiak ahelyett, hogy mindjárt a kezdetén, vagy a Lusitania pusztulásakor beléptek volna a háboruba, egyszerűen csak a kívülálló szemlélő szerepét játszották és azt a percet várták, amikor Európa összes erői kimerülnek, hogy így a legkisebb erőfeszítéssel és a legkevesebb kiadással arassák le maguknak az egész dicsőséget." /6/

"A diplomácia története" a következőképpen világítja meg az USA semlegességét: "Az európai háboru kezdetén az Északamerikai Egyesült Államok semlegességi nyilatkozatot tettek közzé.

Az Északamerikai Egyesült Államok politikája meglehetősen bonyolult volt. Nem kívánta sem az egyik, sem a másik hadviselő fél teljes győzelmét. Amerika azt szerette volna, ha Európa két egymással versengő táborra bomlik. Se Németország győzelme és hegemoniája, se Anglia és Oroszország teljes diadala nem keltett volna örömet az Északamerikai Egyesült Államokban. De Németország győzelme volt a legkevésbé kívánatos. Ez egyetlen hatalom hegemoniájára vezetett volna egész Európában. Ezenkívül köztudomásúak voltak a német imperializmusnak Latin-Amerikára, nevezetesen Braziliára vonatkozó gyarmati tervei. Az sem volt kizárva, hogy Németország és Japán szövetségre lép az Északamerikai Egyesült Államok ellen. Ez volt az egyik oka annak, hogy az Északamerikai Egyesült Államok semlegessége a háboru legelejétől fogva inkább Angliának kedvezett. Így tehát Wilson pacifista szóradatának és a háborus felek kibékítése céljából tartott beszédeinek nagyon reális alapjuk volt: ez a pacifista diplomácia megfelelt az Északamerikai Egyesült Államok érdekeinek, melyek azt követelték, hogy Európában két versengő csoport maradjon." /7/

Tehát a fenti megállapítás az USA semlegességét azzal magyarázza, hogy Európában két versengő táborra kívánt fenntartani. Ennek kétségtelen nagy jelentősége volt, de egyáltalában nem ez volt a döntő.

6/ H.Steed: Mes souvenirs. Páris, 1927. 2. köt. 153. 1.

7/ A diplomácia története, Bp. 1945. 2. köt. 288. 1.

V.I. Lenin Wilson egyik pacifista nyilatkozatával kapcsolatban még 1917.-ben a következőket írta "Burzsoá pacifizmus és a szocialista pacifizmus" c. cikkében: "Wilson beszéde tiszta hazugság és álszenteskedés, hiszen Wilson annak a burzsoáziának a képviselője, amely milliárdokat keresett a háborun, feje annak a kormánynak, amely az USA-t őrült fegyverkezési hajszába kergette nyilván egy második imperialista világháboru céljával." /8/

Lenin tehát rámutatott arra, hogy az amerikai imperializmus célja egy újabb imperialista háboru előkészítése volt. Az USA monopoltókéjének, amely Európában és Ázsiában egyaránt uralomra törekedett, érdeke volt, hogy az adott időszakban fenntartsa a két versengő felet Európában és ezzel elérje azt, hogy azok végeredményben meggye gits k egy árt.

Wilsonnak, az amerikai imperializmus szócsövének, úgy ahogy V.I. Lenin nevezi "az amerikai milliárdosok kolompósának, a kapitalista cápák lakójának" /9/ álszent, pacifista szólamai azt a célt szolgálták, hogy becsapják a néptömegeket és előkészítsék a közvéleményt az USA-ban és külföldön is arra, hogy az USA belép a háboruba imperialista tervei megvalósítása érdekében.

"A diplomácia története" a következőképpen világítja meg az USA belépését a háboruba: "Az antant veresége óriási gazdasági kárt okozott volna az amerikai imperializmusnak és politikailag súlyos csapást mért volna Wilsonra és a demokratákra. Az Északamerikai Egyesült Államok nem engedhették meg, hogy az antant vereséget szenvedjen. ...

A legbefolyásosabb kapitalista körök - Morgannal az élükön - azt követelték Wilsontól, hogy támogassa az Északamerikai Egyesült Államok adósát: az antantot. Wilson nem állhatott ellent, még ha akarta volna sem. Abban az esetben, ha az antantot leverték volna és az Északamerikai Egyesült Államok kedvező pénzügyi helyzete - a hírhedt "Prosperity" /fellen-dülés/ - összeomlott volna, a kapitalista körök hatalmas sajtója ezért elsősorban az elnököt tette volna felelőssé. /10/

Nem is beszélve arról, hogy itt nyilván ki van színezve Wilson szerepe, a fenti magyarázat egyoldaluan látja az USA háboruba lépésének főokát: mégpedig abban, hogy támogatni akarta adósát és fenn akarta tartani Európában a két vetélkedő felet.

Az USA 1917. ápr. 6-án üzent háborut Németországnak, mikor mindkét háborus koalíció készletei már eléggé leapadtak, fegyveres erői pedig kimerültek a hosszú, majdnem három év óta tartó háboru alatt, a finánctóke milliárdokat keresett a nép nyomorán és vérén, a fronton és a háttérországban pedig nőtt a

8/ Lenin, Művei, 23.köt. 180. 1. oroszul

9/ Lenin, Művei, 28.köt. 52. 1. oroszul

10/A diplomácia története, Bp. 1945. 2. köt. 239. 1.

népi tömegek hatalmas felháborodása a gyűlölt mérsárlás iránt, az uralkodó osztályok bűnös politikájával szemben. Európában forradalmi helyzet vetette előre árnyékát. Oroszországban győzedelmeskedett a februári polgári demokratikus forradalom, a munkásosztály és a parasztság a Bolsevik Párt vezetése alatt küzdött azért, hogy a polgári demokratikus forradalmat szocialista forradalomná fejlessze tovább. Az USA és az antant imperialistáinak orosz ágyútöltelékre való számításai vereséget szenvedtek. Az oroszországi forradalom és a küzdő koalíciók országaiban jelentkező forradalmi megmozdulások igen nagy aggodalmat és halálos félelmet váltottak ki az uralkodó osztályok soraiban.

Az USA-nak, miután megüzente a központi hatalmaknak a háborút és egyre növekvő gazdasági hatalmára támaszkodott, az volt a célja egyrészt, hogy a kimerült Európának feltételeket, egy saját "amerikai" békét diktálhasson, másrészt pedig, hogy az európai uralkodóosztályok megbízható támasza és védője legyen az érőben lévő forradalommal szemben.

1917. júl. 21.-én Wilson a következőket írta Housenak: "Anglia és Franciaország békeelképzeléseinek nincs semmi közös vonása a miénkkel. Mikor a háború befejeződik, majd rákényszerítjük őket, hogy elfogadják a mi békekonceptciónkat, mert akkorra pénzügyileg tőlünk fognak függni. Jelenleg nem ragaszkodhatunk ehhez, mert ez nézeteltérésekhez vezetne, amelyekről esetleg tudomást szerezhet a nép." /11/

Az USA fináncoligarchiája, amely a legtöbb hasznot húzta a háborúból, megvalósíthatatlanul nagy feladatot tűzött maga elé: megszerezni a hegemoniát Európában és az egész világon.

Legyőzhetetlen akadályt jelentett a feladat megvalósításában a győzedelmes Nagy Októberi Szocialista Forradalom. Ez lelkesítette a többi ország dolgozó tömegeit az imperialista háború elleni harcra, belőlük oltotta a saját erejükbe vetett bizalmat és fenyegető figyelmeztetésül szolgált a két küzdő koalíció imperialista főkolonposai számára.

"A "bolsevik állam" létének pusztá ténye is - írta I.V. Sztálin - megzabolázza a reakció sötét erőit és megkönnyíti az elnyomott népek szabadságharcát. /12/

Szovjet-Oroszország megalakulása és az európai országokban jelentkező forradalmi válság révén az USA és az antant imperialisták számára Németország szétzuzásának problémája elválaszthatatlanul össze volt kötve azzal a problémával, hogy saját országaikban megakadályozzák a forradalom kitörését, elnyomják a Németországban érő forradalmat és mindenekelőtt megfojtsák Szovjet-Oroszországot.

11/ Ch. Seymour: American Diplomacy During the World War. Baltimore, 1934. 270. l.

12/ Sztálin: A leninizmus kérdései. 1950. 222. l.

Közismert tény, hogy a szovjet kormánynak a küzdő felek népeihez és kormányaihoz intézett javaslatát, hogy azonnal kössenek annexió és hadisarc nélküli demokratikus békét, az USA és az antant uralkodó körei még csak válaszra sem méltatták.

1918. január 8.-án Wilson a kongresszushoz intézett üzenetében 14 pontban összefoglalt békeprogramot adott, amely megfelelt az USA fináncoligarchia érdekeinek. Wilson saját szavai szerint az ő 14 pontja "visszaütés" volt Szovjet-Oroszország békejavaslataira, és a lenini-sztálini békedekrétum ellensúlyozására és arra lett volna hivatva, hogy a nepi tömegeket egy látszólagos "demokratikus", "igazságos" békével megnyugtassa.

Wilson és apologetái eloget fáradoztak azon, hogy békeprogramját úgy tüntessék fel, mintha az magas erkölcsi célokat követett volna és mintha azt a feladatot tűzte volna maga elé, hogy az egész emberiséget boldoggá tegye. De ha lehantjuk a programról alszent burkát, akkor látszik, hogy az az uralkodó osztályok és külföldi érdekek az USA fináncoligarchia legbizalmasabb érdekeit fejezte ki. A demagogia leple alól az amerikai világuralom európai és világoralmát hirdető szószóló lép előnk. Wilson nagyszámú apologetájának a "bölcös és igazságos" elnökről zengett dithirambusai nem tudták eltakarni politikájának imperialista jellegét.

Az amerikai világuralom fő eszköze - Wilson elképzelése szerint - a "népek szövetsége" vagy a "népszövetség" lenne. Wilson úgy gondolta el, hogy ez a nemzetközi egyesülés egyrészt az USA vezető befolyása alatt a kapitalista hatalmak egységes frontját fogja jelenteni Szovjet-Oroszország ellen, másrészt pedig biztosítja az USA túlsúlyát a háboruban kimerült európai kapitalista országok táborában.

Nem is beszélve az általánosan ismert követelményekről: "a tengerek szabadságáról", "a nemzetközi kereskedelem akadályainak megszüntetéséről", amelyek nyíltan Nagy-Britannia ellen irányultak, amiről a gyarmatokra vonatkozó, hogy az angolok foglalt pont is tenuskodik, Wilson szántszándékkal homályosan fogalmazta meg az Elzász-Lotharingiára vonatkozó pontot, amely pedig olyan életbevágó kérdés volt Franciaország számára: "Azt a rosszat, amit Poroszország 1871-ben Franciaországgal szemben elkövetett Elzász-Lotharingia tekintetében, amely az egyetemes békét majdnem 50 évre a bizonytalanság állapotában tartotta, helyre kell hozni, hogy a béke mindenki érdekében ismét biztosítva legyen."

Mivel ez nem foglalt magában közvetlen követelést Elzász-Lotharingia visszaadására vonatkozólag, tehát a német imperialisták abban reménykedtek, hogy Elzász-Lotharingiát esetleg mint autonóm területet megtarthatják Németország keretei között.

Még Clémenceau, az imperialista tigris is így nyilatkozott Wilson "idealizmusáról": "Wilson nem idealista. Idealista az az ember, aki a saját ideálja szerint emel egy szocialis épít-

ményt. Wilson a gyakorlat embere, aki szilárd alapon igen tagas, masszív házat épít magának, és mikor a ház elkészült, a tetejére feltűzi 'ideálját', int a kőművesek a májusfat." /13/

Clémenceau, mikor Wilson programját jellemezte, nem minden irónia nélkül írta: "Amerikanak kevés volt a földkerekség fele arra, hogy elhelyezze tőkéit ... Azalatt, míg a mi katonáink hullottak a harcmezőn, Wilson elnök ur a háború újjai felett toprengett. Először kijelentette: nem megfelelők arra, hogy az amerikaiak figyelemre méltassak, viszont amikor beállt a világválság, nem kevesebb, mint 14 rekonstruáló pontra volt szüksége, hogy kiutat találjon." /14/

Clemenceau jól látta, hogy mikor Wilson egy "masszív" és igen tagas házat épített magának, Franciaországot ebben a házban egy kényelmes lakosztalynak tekintette, és az, hogy az "Egyesült Államoknak nem volt mindegy, hogy egy virágzó, vagy egy elpusztított Franciaországgal folytat kereskedelmet." /15/ A "dillardiplomácia" már akkor arra spekulált, hogy amerikai segítség örve alatt az U.A. aranyszekeréne köti a francia népet és gyakorlatilag mevelősitja rámat Fran o e felett.

André Tardieux, aki a háború idejére mint főztóst az USA-ba delegáltak, hogy ellenőrizze a franciaországnak szánt munició- és élelmiszerküldemények elindítását, és aki ezeken a szállítványokon több százmillió frankot keresett, "Béke" c. könyvében meséli: "Az üzleti körök /értsd: amerikai üzleti körök - A cikkiró megjegyzése/ elégedetlenek voltak, hogy Franciaország nem vonja be őket a helyreállítási munkákba. 1918 októberében Mac Adoux p nzugya isz er ol gy urvé ytervezetet kaptam, amely ilyen céokra nagy hitelt összatott rendelkezésünkre, de ipari minisztériumaink hazai ipar 'a gat' 'ra t' edtek és nem egyeztek bele abba, hogy a hitel mervenek megfelelő amerikai bevasarlásokra szolgáló tervet dolgozzunk ki. Így néhány hónappal ezelőtt a törvényjavasatot le is veték a napirendről." /16/

Franciaország amerikai leigázásának kiérteget tehát nem koronázta akkor siker. "Ez a magyarázata - írja a továbbiakban Tardieux - annak a bantó kömbösségnek, melyet az USA Franciaország i an tanusított s amelynek okait Franciaország azonban nem is próbálta kikuszoblni."

Wilson programja éles ellentétben állt az USA imperialista partnereinek - Angliának és Franciaországnak az érdekeivel. Nem akarunk most a szövetségesek táborában duló imperialista ellentétek mellett időzni, de meg kell jegyeznünk, hogy a né-

13/ Esprit de Clemenceau, Paris, 1925. 94. l.

14/ Clémenceau: Grandeurs et misères d'une victoire. Paris, 1930. 138-139. l.

15/ U.c. 148. l.

16/ A. Tardieux: Béke. 1943. 385-386. l. oroszul.

met kérdésben mindegyik szövetséges a maga külön céljait követte.

A francia imperializmus érdeke Németország teljes szétzúzása és olymértű meggyöngítése volt, hogy ezáltal lehetővé váljék az ő hegemóniájának megvalósítása az európai kontinensen.

Az angol imperializmus mindenekelőtt arra törekedett, hogy szétzúzza ellenfele gazdasági hatalmát, megsemmisítse a német konkurrenciát, felszámolja a német hadiflotta részéről fenyegető veszélyt és hogy új gyarmatokat szerezzen Németország rovására. Az angol imperializmus viszont ugyanakkor ellene volt Németország tulságos meggyengítésének, nehogy Franciaország tulságosan megerősödjék.

A viláгурalmi szerepre törő amerikai imperializmus meg akarta óvni a háboruban már amugyis épp eléggé meggyengült Németországot a teljes szétzúzástól. Anglia és Franciaország ellen-súlyozásaképpen saját befolyásának akarta Németországot alávetni és a német népet az amerikai tőke rabszolgáivá akarta tenni.

Az USA fináncoligarchiájának e terveit a német imperialisták is eléggé ismerték. Ebben a tekintetben igen jellemző jelenség volt az a cikk, amely "K.R." aláírással, "Európa diktátora" cím alatt a német félhivatalos lapban - a Norddeutsche Allgemeine Zeitungban - jelent meg: "Rövidesen elmúlnak azok az idők - írja a cikk - mikor Londonban és Párisban örömmel szemlélik a pénzből, felszerelésből, katonából álló amerikai segély megérkezését. Amerika már felfedte kártyáit. Lemond régi gesztusáról, mintha a háboru terhét ideális célok, a népek szabadsága és a német militarizmus szétzúzása érdekében vette volna magára ...

Ennek a háborunak az a következménye, hogy a gazdasági, politikai és katonai tekintetben meggyöngült Európával szemben áll Amerika, mely felszipantja az európai értékeket és kész Európa, illetőleg a világ diktátorának szerepét játszani. ...

Az Egyesült Államok mostani szövetségesei lesznek akkor azok, akik legjobban fognak szenvedni az amerikai elnyomás alatt. Ha akkor visszasírják majd a szép napokat, gondoljanak azokra az időkre, amikor a katonai fanatizmus vakká tette őket a közeli veszéllyel szemben." /17/

A német imperializmus az amerikai uralommal való fenyegetést és az ezáltal az antant uralkodó köreiből keltett nagy aggodalmat arra igyekezett felhasználni, hogy kitapogassa az Angliával való "kibékülés", sőt a Franciaországgal való kérkedő "megegyezései béke" utjait.

De sem az angol, sem a francia imperializmus nem gondolt arra,

- még kevésbé most, hogy nyilvánvaló lett Németország veresége - hogy lemondjon hódító terveiről és a kompromisszumos béke utjaira lépjen.

Az amerikai imperializmus ebben a harcban pedig gyakorlatilag a "nevető harmadik" szerepét töltötte be, mivel mind Németország, mind pedig Anglia és Franciaország elgyengülésére számított, hogy így, gazdasági hatalma segítségével "amerikai" békét kényszerítsen Európára. Így fest a valóságban Wilson elnök "bölcös" és "igazságos" politikája.

- - - - -

Az amerikai és részben nyugateurópai irodalomban széles körben elterjedt az a legenda, hogy Németország vereségében őriási szerepet játszott az amerikai hadsereg. Ezt a mesét felkarolták egyes német burzscá kutatók is, akik ebből azt a következtetést vonták le, hogyha az USA nem lett volna, akkor Németország könnyen elbánt volna európai ellenfeleivel.

A valóságban az Egyesült Államok részvétele a háboruban főleg a szállító szerepére korlátozódott. Az USA-nak a háboruba való belépését követő egy év alatt Franciaországba mindössze 329.000 amerikai katona érkezett. Az USA kormányzat nem sietett a segítséggel, mert a szövetségeseinek meggyengülése kezére játszott.

Clémenceau sürgette, hogy minél előbb küldjék az amerikai csapatokat Európába és vessék be a hadműveletekbe. De Pershing tábornok nem adott határozott választ erre a követelésre és mindenképpen igyekezett kitolni a határidőket. Clémenceau ezenkívül kijelentette, hogy elégedetlen Fochsal, aki - véleménye szerint - nem elég energikusan járt el ebben az irányban és nem használta fel jogait, melyeket mint a szövetséges haderők főparancsnoka élvezett. Ezáltal elég éles nézeteltérések támadtak Clémenceau, Foch és Poincaré között.

Clémenceau később a következőket írta: "Mindhárman - Foch tábornok, Poincaré és én - egy véleményen voltunk, hogy feltétlenül emelnünk kell a haderő létszámát a harcmezőn elesettek pótlására. De Foch tábornok és Poincaré azt akarták, hogy ez a vélemény csak vélemény maradjon, én viszont ragaszkodtam ahhoz, hogy ezt a gyakorlatban is meg kell valósítani. De ellenlábasaim nem akartak harcba szállni Pershing tábornok makacsságával, nehogy ez esetleg törésre vezessen. Más szavakkal - az ő véleményük szerint - én túl sokat akartam; amire én azt válaszoltam, hogy ők túl keveset kívánnak." /18/

A helyzet kulcsa nem Pershing makacsságában rejlik, hanem az USA határozott politikájában. Az amerikai csapatok beáramlása az európai háboru színpadára csak 1918 közepétől kezdett észrevehetően fokozódni és novemberben elég impozáns méretet

öltött: 2,057.675 főre nőtt. /19/

Az USA különösen akkor dobott át nagy haderőket az európai hadszíntérre, amikor már nyilvánvalóvá lett, hogy az ellenfél embertartaléka kimerült és a német hadsereg képtelen komoly támadó hadműveletekre. De az amerikai hadvezetőség akkor sem sietett őket harcba vetni, a háború végső szakaszára tartogatta őket. A fronton álló amerikai csapatok száma aránylag nem volt nagy.

Az amerikai hadosztályok - miután megérkeztek Franciaországba - még néhány hónapot a hátszágban gyakorlatoztak és aztán a front viszonylag nyugodt szakaszaira osztották be őket. Az 1918 novemberében Franciaországban állomásozó amerikai hadosztályok közül mindössze 18 volt a fronton. /20/

Az USA, amely akkor lépett be a háborúba, mikor európai partnerei már eléggé el voltak csigázva, vezető szerepet követelt magának a németellenes koalícióban. Az USA-nak ez a törekvése makacs ellenállásra talált Franciaország és Anglia vezető köréről részéről. Különösen Nagy-Britannia félt az amerikai befolyás megerősödésétől Európában. Abban a mértékben, ahogy az imperialista világháború - melynek ütközőpontja az angol-német antagonizmus volt - a vége felé közeledett és az Egyesült Államok beavatkozása fokozódott, Nagy-Britannia előtt egy újabb, Németországnál is veszélyesebb ellenfél merült fel: az USA. Clémenceau elmondja, hogy egyszer, amikor ő és Lloyd George üdvözölték az Európába érkezett amerikai csapatokat, az angol miniszterelnök a következőket mondta neki: "Tudja-e Ön, hogy éppen Ön kényszerített arra, hogy Anglia egyik legnagyobb vereségét üdvözöljem?" /21/

Sem az angolok, sem a franciák - akik a nyugati front egész súlyát viselték, nem voltak hajlandók arra, és különösen nem a háború végső szakaszában, hogy megerősítsék az USA helyzetét Európában, vagy még kevésbé arra, hogy átengedjék neki a vezetősereget a Németország elleni harcban.

Az első hadművelet, amelyet az amerikaiak hajtottak végre, 1918 szeptember közepén folyt le, vagyis két hónappal a háború befejezése előtt, amikor már nyilvánvaló volt a német hadsereg veresége.

A "Current History"-ban 1919-ben nyilvánosságra hozott adatok szerint az amerikai haderő elesettjeinek száma kb. 70.000 főt tett ki, a sebesülteké pedig 200.000-et. Ugyanakkor Anglia veszteségei tizszerte, Franciaországé pedig 20, illetve 14-

19/ Die Ursachen des deutschen Zusammenbruchs. III.köt. 55. l.

20/ Repington C.: The First World War, 1914-1918. London, 1920. II.köt. 487-488. l.

21/ Clémenceau: i.m. 167. l.

szeresen magasabbak voltak. Ezek az adatok - mint utólagos számítások kimutatták - még alá is voltak értékelve, ami az angol elesettek és a francia sebesültek számát illeti. /22/

Nem kevésbé meggyőzők az amerikai "segély" tényei, ami a hadifelszerelést illeti. Az USA a szövetségeseknek főleg élelmiszert és municiót szállított. Lloyd George azt írta, hogy "egyetlen amerikai mintáju, egyetlen amerikai gyártmányu fegyverből sem esett lövés ebben a háboruban. Ugyanez vonatkozik a tankokra is." /23/ Sőt még a nyugati fronton tevékenykedő amerikai hadsereg is főleg francia és angol hadfelszereléssel volt ellátva. Az egész nehéztüzérség, az összes tankok és a repülőgépek kétharmad része, amelyek az Európában időző amerikai hadsereg felszerelését alkották, francia, vagy angol eredetű volt.

Maga Pershing két és fél héttel a compiègnei fegyverszünet aláírása előtt Haig-gal való beszélgetése során egyetértett vele abban, hogy az amerikai hadsereg "csak jövő év őszére fog végérvényesen kialakulni és lesz eléggé betanítva ahhoz, hogy fontos szerepet játszon a háboruban." /24/

Igy fest a megcáfolhatatlan történeti tények fényében az az álhiedelem, hogy milyen hatalmas szerepet játszott az amerikai hadsereg Németország megverésében 1918-ban.

- - - - -

Az amerikai és részben a nyugateurópai történeti irodalomban is elterjedt az a legenda, hogy milyen békeangyal szerepet játszott Wilson elnök és milyen diplomáciai művészettel oldotta meg a kérdést. Ennek azután az lett a eredménye, hogy siettette Németország teljes szétzuzását és többszázezer emberi életet mentett meg.

Seymour professzor, az amerikai imperializmus diplomás lakója azt állítja, hogy "Wilson elnök politikai tevékenysége nélkül Németország végleges /kiemelés tőlem - A cikkíró/ szétzuzása elhúzódott volna és a háboru befejezése november 11 után még néhány héttel, sőt hónappal kitolódott volna. Wilson elnök - kiált fel Seymour - 1918-ban a német nép előtt jobbjában karddal, baljában olajággal jelent meg." /25/

Miért nem nyilvánultak meg Wilson "békeangyal" elképzelései rögtön akkor, amikor a német kormány először fordult az amerikai elnökhöz fegyverszüneti kéréssel? A háboru még több mint egy hónappal ezután is folytatódott.

2/ "Current History" 1919. február. 24o. 1.

3/ Lloyd George: Háborus emlékirataim. M. 1938. V. köt. 31o. 1. oroszul

4/ Duff Cooper: Haig. /A biography/ London, II.köt. 34o. 1.

5/ Seymour Ch.: i.m. 291. 1.

A német imperialisták a fegyverszüneti kérésükkel nem fordultak azonnal az összes ellenséges országok kormányaihoz, hanem először csak Wilsonhoz, az USA elnökéhez, nagyon jól tudván, hogy az adott helyzetben az összes ellenséges országok közül az USA-tól és Wilson elnöktől várhatják a legtöbb "jóindulatot" és az amerikai elnökben "védelmezőjüket" látták Franciaországgal és Angliával szemben.

Rädern gróf, aki a császári kincstár államtitkára volt, Hertling gróf és Max bádeni herceg kabinetjében, a német Reichstag vizsgálóbizottsága előtti nyilatkozatában 1923. december 20.-án a következőket mondta evvel kapcsolatban: "Hintze /külsügyi államtitkár Hertling gróf kabinetjében/ abban a kérdésben, hogy milyen formában és kihez kell intézni a békejavaslatot, arra a véleményre jutott, hogy ez csak Wilson 14 pontja alapján jöhet létre és ezért csak az Egyesült Államok elnökéhez intézhető, mert ellenségeink között ő volt az egyetlen, aki nyíltan előállt határozottan megfogalmazott békefeltételekkel és ez erkölcsileg arra kötelezi őt, hogy haladéktalanul hozzájárasson a tárgyalásokhoz. Mindaz, amivel Anglia és Franciaország államférfiai beszédekben Németországot fenyegették, messze tulmennek Wilson feltételein." /26/ Az a körülmény, hogy a német kormány 1918. október 3.-ról 4.-re virradó éjjel fegyverszüneti kéréssel Wilsonhoz fordult, megfelelt az amerikai imperializmus érdekeinek is, hiszen arra törekedtek, hogy a Németországgal folytatott tárgyalásokban a kezdeményezést a saját kezükbe kaparintsák és Európának "amerikai" békét akasszanak a nyakába.

Seymour professzor azt állítja, hogy Wilson igen humánus, általánosan emberi érzésektől indítatva úgy határozott, hogy nem utasítja el a német kormány kérését, hanem tárgyalásokba bocsátkozik velük. De maga Seymour önkéntelenül leleplezi a Wilson "humanizmusáról" szóló mithoszt, mert House ezredesre hivatkozik, aki - mint köztudomású - ellenzte azt, hogy egyenes elutasító választ adjanak a jegekre, sőt ő figyelmeztette az elnököt, hogyha most elutasítják a tárgyalásokra irányuló kérést, akkor télen, mikor az egész nép békét kér, enyhíteni kell a feltételeket. "Nekem ez a véleményem, - írta House Wilsonnak - a mi álláspontunk az időhuzás kell hogy legyen, de ennek nem szabad szembeszökőnek lennie." /27/

Tehát sem Wilsont, sem Houset nem az emberszeretet vezérelte, hanem tisztán az imperialista érdekek, a félszem attól, hogy forradalmi megrázkódtatások érik Európát, hogy nőni fog a népi tömegek felháborodása országaikban és hogy a győzelem gyümölcsei kicsuszhatnak a kezükből.

26/ Die Ursachen des deutschen Zusammenbruchs im Jahre 1918. Berlin, 1925. II.köt. 422. l.

27/ House ezredes levelezése, M. 1944. IV.köt. 59. l. oroszul.

Wilson beleegyezésének, hogy meggondolás tárgyává teszi a német kormány fegyverszüneti kérelmet, nemcsak az volt a célja, hogy a tárgyalások kezdeményezését a kezében tartsa és az "időhuzás" politikájával arra kényszerítse Németországot, hogy elfogadja az amerikai békeprogramot, hanem egyben az is, hogy az USA szövetségeseit is a Wilsonprogram elfogadására kényszerítse.

Jellemző, hogy Foch marsall ugyanezekben a napokban beszélt Fraser amerikai diplomatával és a következőket mondta neki: "A győzelem majdnem a kezünkben van, de a győzelemnek az a szokása, hogy az utolsó percben kicsuszik az ember kezéből. /28/. Foch marsall House véleményét ismételte, csak éppen más szavakkal. De Foch marsall szájában ez azt az aggodalmat fejezte ki, hogy az utolsó percben az Egyesült Államok megkísérlik majd ellopni a szövetségeseik Németország fölött aratott győzelmének gyümölcseit.

Wilson úgy juttatta el válaszát a német kormánynak, hogy még meg sem beszélte ezt a közös ügyet partnereivel. A partnerek ugyszólván az újságból értesültek a dologról.

Az antant vezető köreit egészen felháborította a Wilson magatartása. Pershing emondja, hogy mikor 1918. október 13-án beszélt Foch marsallal, az a német kormánynak Wilsonnal folytatott levélváltására vonatkozólag nyeltelenítette, hogy ebben az ügyben a szövetségeseiket kihagyták." /29/ Az angol vezérkar főnök, Henry Wilson nyiltabb formában fejtette ki véleményét naplójában 1918 október 14.-én: "A reggelinél megvitattuk először is azt, hogy mit fogunk mondani Wilsonnak, másodszor pedig, hogy mit kell közölnünk a sajtóval. Ami Wilsont illeti, a következőket szándékoztuk vele tudatni: meg kell értetni a németekkel, hogy az ő 14 pontja /amelyekkel nem értünk egyet/ nem alapja a fegyverszüneti tárgyalásoknak, mint ahogy a németek képzelik. A sajtó információival kapcsolatban pedig így döntöttünk: Wilson saját feje szerint cselekszik; a háborúnak még nincs vége, a fegyverszünet pedig még nem béke. Ez a nap azért érdekes, mert mindenki haragot és felháborodást érzett Wilsonnal szemben." /30/

René Tournaise, francia tábornok felháborodással írta: "Türhető-e végül is az, hogy az USA - amely hatalmas előnyöket élvezett azáltal, hogy három évig semleges volt, és hasonlíthatatlanul kevesebbet szenvedett, mint a szövetségeseik - most azt a jogot arrogálja magának, hogy egy saját belátása szerinti békét kényszerítsen Európára! /31/

28/ Jordan V.: Nagy-Britannia, Franciaország és a német probléma 1918-1939-ben. M. 1945. 22. l. oroszul.

29/ Pershing: My Experiences in the World War. New York, 1931. II. köt. 347. l.

30/ Seymour Ch.: i.m. 367. l.

31/ René Tournaise: Foch és a szövetségeseik 1918. évi győzelme. M. 1938. 239. l. oroszul.

A szövetségesek közt harc lángolt fel, amelynek céljait lehetőség szerint kendőzték. A szövetségesek táborában dúló egyenetlenség nem volt titok Németország vezető körei előtt. Ezért történt azután, hogy a német kormány második, 1918 október 12.-i jegyzékébe /az amerikai diplomácia titkos tanácsára/ előfeltételül bevették Anglia és Franciaország szolidaritását Wilson elnök kijelentéseivel, mintegy biztosítésképpen az antant igen messziremenő követeléseivel szemben.

Ugyanakkor az antant uralkodó osztályai körében észrevehetően nőtt az aggodalom a németországi forradalmi válság kiéleződése láttán. Wilson pedig, aki szovjetellenes játszmát játszott, minden erejével azon volt, hogy meggyőzze Angliát és Franciaországot arról, hogy mérsékelt feltételekkel kell megkötni a fegyverszünetet és ezzel az amerikai imperializmus céljainak megvalósulását akarta elérni.

Jellemző, hogy néhány nappal azután, hogy Wilson elnök válasza a német kormány második jegyzékére nyilvánosságra jutott, a "Berlin-West" hírközlő iroda a következőket jelentette a német főhadiszállásról: "Egy megbízható bizalmi személy a kopenhágai amerikai ügyvivővel való beszélgetésből a következőket tudta meg Wilson Németországnak küldött második jegyzékéről. Az a vélemény, hogy a jegyzék a Hohenzollernnek lemondását követelné, nem igaz, pusztán arról van szó, hogy az egyeduralkodó jogait lényegesen szűkíteni kell. ... Wilson személyesen még az előző állásponton áll, Amerika és Anglia meg vannak győződve, hogy csak egy Németország számára elviselhető béke alkotja a jövő zálogát." /32/

Most nemcsak az amerikai imperialisták, hanem a velük egy huzon pendülők Angliában is a diplomácia csatornáin és a sajtón keresztül erejüket megfeszítve tapogatóztak aziránt, hogy milyen álláspontot foglalnak el a német burzsoázia vezető körei, amelyek szintén igen félttek az érőben lévő forradalomtól. Összeesküvést szöttek a német nép ellen, az ellen az igazi demokratikus erő ellen, amely a német imperializmus kiirtására hivatott volt. Haig az angol kabinet 1918. október 19.-i ülésén kijelentette: "Azt hiszem, hogy a fegyverszünet megkötésénél csak azt kell hangsúlyozni, hogy mi kitartunk és fellepünk a franciák ellen, ha be akarnak törni Németországba régi számláik elintézésére." /33/

Haig egyáltalán nem állt egyedül. Azt, amit ő nem mondott ki, nyíltan kifejtette memorandumában Smuts. "Komoly veszéllyel fenyeget, - írta Smuts - hogy a háboru előtti rossz, de többé-kevésbé rendezett európai politikai rendszert vad káosz fogja felváltani, a volt államok töredékeinek olyan felfordult harca, amelyet most nagymértékben Oroszország példáján látunk." /34/

Lloyd George memoárjában megjegyezte, hogy Smuts e "figyelmezte-

32/ Amtliche Urkunden zur Vorgeschichte des Waffenstillstandes 1918. Berlin, 1924. 171. l.

33/ Duff Cooper: i.m. II. köt. 397. l.

34/ Lloyd George: Háborus emlékirataim. M. 1937. VI.köt. 164.l.

tető szavai" "rendkívül messzeteleket érlelő életről tanuskodnak. De nemcsak Haiget és Smutsot, hanem Lloyd Georgeot és az angol kabinet többi tagjait is közös rettegés tartotta markában a forradalmi megrázkódtatások miatt, és ugyanakkor féltek attól, hogy Németország meggyengülése folytán az angol imperializmus további vetélytársai megerősödnek.

Amikor a német kormány harmadik, 1918. október 21.-i jegyzéke napvilágot látott, Balfour angol külügyminiszter haladéktalanul azt táviratozta Washingtonba, hogy az angol kormány határozottan tiltakozik a 14 pont elfogadása ellen, mert számos más olyan feltétel van, amelyről az elnök nem emlékezett meg, de amelyhez az angol kormány ragaszkodik.

Wilson megvitatta kormánya tagjaival, hogy most mi a további teendő. A szövetségesek kifejezésre juttatták, hogy nincsenek megelégedve az amerikai elnök politikájával. Németország pedig nagy léptekkel közeledett a forradalom felé. Az "időhúzás politikája" az adott helyzetben igen komoly következményekkel fenyegetett. Wilson a kormány október 22.-i ülésén válaszképpen Line belügyminiszternek kijelentette, hogy a szövetségesekre "határozott befolyást kell gyakorolni, mert azok azon a ponton vannak, hogy többet követeljenek, mint amennyi megilleti őket." /35/

Október 23.-án Wilson válaszolt a német kormánynak: közölte, hogy a fegyveszüneti javaslatot eljuttatja a szövetségesekhez. Egyidejűleg Wilson végre meghívta a szövetségeseket, hogy a következő két szempont szerint vizsgálják felül a fegyverszüneti feltételek megszövegezését: először is a fegyverszünet megkötése Wilson beszédeiben kifejtett elvek alapján, másodsor pedig a fegyverszüneti feltételek jóváhagyása a szövetségesek katonai szakértői által, tisztán katonai elgondolásokból kiindulva.

Most, hogy a háború a vége felé közeledett és ki kellett dolgozni a fegyverszüneti feltételeket, valamint meghatározni az elkövetkező béke körvonalait, az ellentétek a szövetségesek táborában mind nagyobb erővel jelentkeztek. "A világ nagy felszabadítóinak" tábora egy puszkaporos hordóhoz hasonlított, mely bármely pillanatban felrobbanással fenyegetett.

Október 23. és 26.-a között megérkeztek Párisba a szövetséges kormányfői és külügyminiszterei. Október 26.-án megérkezett az amerikai elnök képviselője is, House ezredes, akit Wilson korábban meghatalmazással ruházott fel. "House ezredesnek, Wilson képviselőjének, a fegyverszüneti előkészítő konferencián - írja Seymour - az volt a feladata, hogy rábírja a szövetségeseket követeléseik korlátozására és arra, hogy tartásuk magukat azokhoz az elvekhez, amelyeket Wilson kifejtett és a németek már elfogadtak." /36/ Hausenak tehát a főfeladata az

35/ Jordan V.: i.m. 18. l.

36/ Seymour: i.m. 366. l.

volt, hogy rábírija a szövetségeseket az amerikai fegyverszüneti feltételek jóváhagyására.

Wilson és House nagyon jól tudták, hogy ezt a jóváhagyást csak akkor tudják elérni, ha a háború még folyik és a szövetségeseknek komoly érdeke fűződik ahhoz, hogy az USA teljes közreműködését biztosítsák. Az is világos volt, hogy ellenkező esetben, ha Németország már kapitulált, a szövetségeseket már nem kötik Wilson feltételei, és arra fognak törekedni, hogy a békekonferencián a saját terveiket valósítsák meg. Ebben az esetben Wilson sokkal nehezebben tudna nekik ellenállni.

De House alighogy Párisba megérkezett, máris a szövetségesek komoly ellenállásába ütközött. A szövetségesek nem osztották Wilson programját és még kevésbé akarták az elnök kezében hagyni a fegyverszüneti feltételek előkészítésében a vezető szerepet. A régvárt összeütközés október 29.-én House és Clémenceau, Lloyd George, Balfour és Sonnino találkozásakor kitört. A szövetségesek miniszterelnökei kijelentették Housenak, hogy egyáltalán nem hajlandók Wilson programját egészében elfogadni. Akkor House igen erős hatású eszközt vetett be, egyrészt azzal fenyegette meg a szövetségeseket, hogy az USA különbékét köt Németországgal, másrészt a bolsevizmus veszedelmével ijesztgette partnereit.

Miként a "látásukat visszanyert" német annexionisták, akiket rettegésbe ejtett az országban egyre terjedő forradalom és ezért békülést kerestek az USA és antant imperialistákkal, úgy az amerikai imperialisták is, akik ugyanazt a szovjetellenes játszmat játszották, nem egy "megbosszuló" fegyverszünetre törekedtek, hanem békére Németországgal, hogy ezáltal megerősítsék a német burzsoázia és a junkerek pozícióját és realizálhassák messzemenő imperialista terveiket.

Arról, hogy az USA és Németország közötti különbékével való fenyegetés az USA részéről csak pusztán diplomáciai manőver volt, tanuskodik az a tény, hogy egyre sürűbbek lettek a megbeszélések az USA és Németország között Franciaország és Anglia háta mögött. Ugyanakkor, mikor Párisban éles harc folyt House és a szövetségesek kormányfői között, találkozó jött létre az USA és Németország képviselői között.

Max bádeni herceg, német kancellár ismerteti memoárjában a német képviselőnek e találkozóóról szóló jelentését. A jelentésből kiderül, hogy Wilson teljesen helyeselte Németországnak Ludendorff parancsára végrehajtott "demokratizálását" és hogy az amerikai elnök követelése a császár és a trónörökös lemondásával kapcsolatban Wilson kezében csak taktikai eszköz volt arra, hogy látványosan demokratizmusával becsapja a népi tömegeket és hogy az angol és francia vezető köröket az amerikai fegyverszüneti feltételek elfogadására kényszerítse.

A német kormány képviselője Wilson megbízotta előtt /Max herceg nem közli az illető nevét/ a következő dilemmát vetette fel: ha

Németországban "szeszációs demokratikus események" mennének légből /azaz a császár és a trónörökös lemondana a trónról. - cikkiró megjegyzése/, Wilsonnak pedig ennek ellenére sem ikerülne a lésportját megvederie, a'ko Németország a fegy- ers önéi feltételeket csak részben fogádná el. "Akkor mi övet szne." - kezdte a ront birtott.

z amerikai válasza így hangzott: "Akkor nehéz helyze'be ke- ülnének a sovinszta kormányok /Anglia és Franciaország kor- ányait érte'nte alatta. - A cikkiró megjegyzése/ népeik e'ött."

német megb'zott sietv precizizovta a vál szt: "A'ko az setben, azt hiszem a háboru'oly atasa nagy rizikót jelente- e Clérenceaunak és Lloyd Georgenak." Ezt a gondolatot - amint német megb'zott kancellarjanak jelentette - megerősítette ilson képviselője is. /37/ söt mi'obb: Wilson embere kije- ertette, hogy a német kormány fegyverszüneti javaslata maga iba volt, mert ez Anglia és Franciaország kormányát a továb- i harcra ös tönözte. K'ets er is kihangsul'otta, hogy a fegy- erszüneti feltételekre a német kormánynak e'lnke des'kkel elle t volna valasz'onia, hogy v'igjon a szövetségesek oszt- ák-e a wilsoni békefeltételeket. A német és amerikai megb'i- ottak közös felhívással fejezték be megbeszélésüket: "Az is- en szerelméért tenni kell valamit, hogy megerősítsük Wilsont z antant militaristaival szemben, akik Angliában és Francia- országban hatalmon vannak." /38/

z a dokumentum külö ösen s embeszökően leplezi'le Wilsonnak, alamint hívei egész falkájának kepmu'álás'at és alszent mivöl- at. Akkor, mikor a német imperializmus erői kiapadtak, a fron- okon viszont meg'bóven hallott a'vor, mikor a világ népei a egnagyobb szenvedéseket élték át, Wilson követeli reményekkel ltatták a német imperialistákat és a további ellenállásra sztokélták öket, arra szamitva, hogy ezáltal könnyeöben tud- ak majd nyom'st gyakorolni Franciaországra és Angliára, hogy z amerikai bekefeltételek elfogadás'ara kényszerítsék öket.

letették a fegyverszüneti feltételek kidolgozás'at a szövetsé- gesek részér'l német flottában kitört'boladalmi események, a'ka e'bb'ben Sc'illig kik'öbö'összegyült tenger'szek 1918 s'tóber 28-29-én megtagad'ak a kirutást a tengerre, - felkelés 'rt ki K'ö'bb'n 1918 november 4.-én/, amelyek a németországi r'allo e'j'ekét jelentették.

am életlen az, hogy a szövetségesek a legélesebb harcok után egre 1918 november 4.-én - tehát a kiké'li felkelés napján - agadtak el a fegyverszüneti feltételek szövegét. A fegyver- süneti feltételek szövegevel e'yidejüleg eljuttattak Wilson- z azt a Lloyd George által megfogalmazott és a szövetséges

/ Max von Baden: Erinnerungen und Dokumente. Berlin-Leipzig, 1927. 533. l.

/ Max von Baden: i.m. 534. l.

kormányok által elfogadott memorandumot, amelyben kijelentették, hogy készek a 14 pont alapján megkötöni a békét. A memorandum tartalmazta azokat a kifogásokat is, amelyeket a tengerek szabadságának elvével szemben felvetettek, valamint a kárpótlásokat, melyeket a német agresszió által okozott pusztításokért követeltek.

Másnap, november 5.-én Wilson utolsó jegyzékét intézte a német kormányhoz. A jegyzék szövege tartalmazta a szövetséges kormányok memorandumát is. A záradékban Wilson kijelentette, hogy egyetért a memorandumban foglaltakkal, ami a német fegyveres erők által okozott károk megtérítését illeti, de ugyanakkor hallgatott a memorandumnak arról a részéről, amely az u.n. "tengerek szabadságát" érintette. Ez tehát nyílt bevalósa volt annak, hogy szembenáll a szövetségesek ezirányú követeléseivel.

Wilson jegyzékét november 6.-án d.e. 11 óra 50 perckor kapták meg Berlinben. November 6.-án kora reggel a Scheidemann provokáció következtében a szovjet teljhatalmu megbízott /követ/ kénytelen volt a német kormány követelésére elhagyni Berlint. Ezeknek a dátumoknak az összeesése nem véletlen. A német kormány sietve megszakította a diplomáciai kapcsolatokat Szovjet-Oroszországgal és igyekezett bekapcsolódni az USA és az antant imperialistáinak közös szovjetellenes intervenciós frontjába. Erre törekedett Wilson is.

V.I. Lenin a Szovjetek VI. összoroszországi rendkívüli kongresszusán, 1918. november 6.-án tartott beszédében a következőket mondta az antant imperialistáiról: "Tudjuk, hogy a Wilson kormányt elárasztották táviratokkal, amelyben kérték, hogy hagyja a német seregeket Lengyelországban, Ukrajnában, Észtországban, Litvániában, mert - bár ellenségei a német imperializmusnak - ezek a csapatok mindenestre megteszik feladatukat: elnyomják a bolsevikokat." /39/

Igy fest a megcáfolhatatlan történeti tények világánál Wilson elnök békeangyal tevékenységéről és diplomáciai művészetéről terjesztett legenda, amelynek állítólag az lett volna az eredménye, hogy meggyorsította Németország teljes szétzuzását, és ezzel többszázezer emberi életet mentett meg.

- - - - -

Az amerikai és nyugateurópai burzsoá történeti irodalomban épp elég legendát terjesztettek el az 1918. évi compiègnei fegyverszünetről és mindenekelőtt arról, hogy a szövetségesek miért nem használták fel győzelmüket Németország teljes és feltétlen kapitulációjára.

Még Compiègne napjaiban a szövetségesek egyes politikai és

főleg katonai tényezői felvetették a kérdést: "A fegyverszünetet miért Compiègneben írták alá és miért nem Berlinben?" Ez a kérdés különös élességet nyert néhány év múlva a versaillesi szerződés aláírása után, mikor a német imperializmus az amerikai dollárok aranyesője révén visszaállította katonai potenciálját és nyíltan, a revans zászlaja alatt a második világháború kibővítésének tervével lépett elő. Így például Mordacq táborrok, Clémenceau kancelláriájának volt főnöke 1932-ben a következőket írta: "Mi lett volna az események menete, ha 1918. november 4.-én a szövetségesek a Legfelső Tanácsban kijelentették volna, hogy folytatni akarják a háborút Németország ellen? Mit tett volna Németország ebben az esetben?"

Tekintettel kétségbeesett stratégiai és politikai helyzetére nyilván ismételtlen fegyverszüneti kérelemmel fordult volna a szövetségesekhez és elfogadta volna összes feltételeiket, még azt is, hogy a fegyverszüneti egyezményt Berlinben írják alá; elfogadta volna az ebből folyó összes következményeket, sőt azt is, hogy Németország nagy részét megszállják." /40/

Mordacq tábornok elemzi a fronton levő erők viszonyát mindkét oldalról, az embertartalmát, anyagi, élelmezési és nyersanyagkészlet arányát és a következő következtetésre jut: "Ha 1918 november 4.-én a szövetségesek elhatározták volna, hogy folytatják a háborút és a békeszerződés csak Berlinben írják alá, kilencven százalékra biztos, hogy ezt el is érték volna, mert Németország ekkor túlságosan ki volt már merülve ahhoz, hogy a háborút folytassa." /41/

Pershing amerikai tábornok emlékirataiban, melyben az első világháborúval foglalkozik, a következőket írja: "Ha a szövetségesek Németországtól feltétel nélküli kapitulációt követeltek volna, Németország kénytelen lett volna ebbe belemeenni és hadserege fegyver nélkül tért volna vissza Németországba, tehát gyakorlatilag mint becsületszóra szabadon engedett hadifoglyok serege. Németország kapitulációja előnyt jelentett volna a szövetségeseknek a békefeltételek kidolgozásánál és hatra és eszköz lett volna arra, hogy egy esetleges jövőbeli német agresszió elejét vegye." /42/

Foch marsall a szövetségesek legfelső haditanácsának ülésén 1918 október 31.-én kifejtette, hogy minden lehetőség megvan arra, hogy a hadműveleteket az ellenfél teljes vereségéig folytathatják. Viszont ugyanakkor ő maga a fegyverszünet megkötése mellett nyilatkozott.

40/ Mordacq J.: Pouvait-on signer l'armistice à Berlin?
Paris, 1930. 168. l.

41/ U.o. 184. l.

42/ Pershing: i.m. II.köt. 368. l.

Miért van az mégis, hogy a szövetségeseik egy számukra ennyire kedvező helyzetben nem döntöttek a háborúnak az ellenfél teljes szétzuzásáig való folytatása mellett? Miért nem használták ki az olyan drága áron elért fölényüket? Az ok az, hogy az USA és az antant imperialistái számára a háboru befejezése elszakíthatatlanul össze volt kötve a forradalmi mozgalom elfojtásának problémájával úgy Németországban, mint saját országukban; de méginkább azzal, hogy megfojtsák Szovjet-Oroszországot, mely a világ forradalmi mozgalomának bázisa és fókusza volt. Ennek a két problémának a reálpolitikai kapcsolata világosan megmutatkozik nemcsak a vereséget szenvedett német imperialisták politikájában, hanem a győzelmet aratott USA és antant imperialisták politikájában is.

1918 november 8.-án Foch a compiègnei erdőben átnyújtotta a német delegációnak a fegyverszüneti feltételeket. Másnap, november 9.-én pedig a felkelt katonák és munkások megdöntötték Berlinben a Hohenzollern dinasztiát.

A németországi forradalom nagy aggodalomba ejtette az antant és USA imperialistákat, mert olyan helyzet alakult ki, melynek révén a győzelem gyümölcsei kicsuszhattak kezükből. Az angol kabinet 1918. november 9.-i ülésén Henry Wilson, a brit vezérkari főnök ragaszkodott a béke haladéktalan megkötéséhez, különben - mint mondta - Németország széthullása a bolsevizmus-hoz vezet. Wilson a következőket írja erről naplójában: "Az egész kabinet ugyanezen a véleményen volt. Az igazi veszedelem számunkra jelenleg nem a németek, hanem a bolsevikok." /43/

A fennállásának egy éve alatt megerősödött fiatal oroszországi Szovjet Köztársaság és a hatása alatt a többi országban egyre terebélyesedő munkásmozgalom kudarcba fullasztotta a két küzdő koalíció terveit. Németországban és Ausztria-Magyarországon kitört a forradalom. Franciaországban, Olaszországban, Angliában a népi tömegekben hatalmas forradalmi fellángolás uralkodott. Mindkét küzdő koalíció imperialistáit halálos rettegés fogta el a legszörnyűbb ellenségtől, a "belső ellenségtől."

Az USA és az antant imperialistái, bármilyen éles ellentétek is dúltak táboraikban a német és egyéb kérdéseket illetően, főgondjuknak nem azt tartották, hogy a háborút Németország teljes és végérvényes leveréséig folytassák, hanem hogy a bolsevizmust elfojtsák, ami az ő nyelvükön azt jelentette volna, hogy nemcsak Szovjet-Oroszország felett aratnak győzelmet, hanem elfojtják a forradalmakat Közép-Európában és a forradalmi mozgalmat saját országukban is.

A német imperialisták viszont azért törekedtek a mielőbbi fegyverszünetre, hogy szabad kezük legyen az országon belül a forradalom elfojtására, bekapcsolódhassanak az USA és az antant

43/ S.Caldwell: Field-Marshal Sir Henry Wilson, Life and Diaries, London-New-York, 1927. II.köt. 148. l.

közös szovjetellenes intervenciós frontjába, és ezáltal megkönnyítsék maguknak a bekefélételeket nyugaton, valamint hogy nyugaton szenvedett vereségükért rablással kárpótolják magukat Keleten. "Ma a bolsevizmus nagyobb veszedelem, mint az antant" /44/ - mondta Scheidemann még november 5.-én egy kormányértekezleten.

Ugyanezek az elképzelések vezették a győztes országok imperialistáit is, mikor elég lényeges enyhítéseket tettek a compiégnai fegyverszüneti feltételekben ahhoz a szövegezéshez képest, melyet a szövetséges hatalmak kormányfői november 4.-én Párisban elfogadtak. /45/

A leglényegesebb engedélyek további 6 napot adtak a németeknek, a semleges zónától keletre való visszavonulásra; a Rajna jobb partján lévő semleges zónát nem 30-40 km-ben állapították meg, hanem 10 km-re a Rajnától; a Rajna balparti területek kiürítésére nem 25 napot szabtak, hanem 31 napot a fegyverszünet aláírásától számítva; az átadásra előírt teherautók számát tízezerről ötezerre szállították le; a mozdonyok, vasúti kocsik és teherautók beszolgáltatási határidejét 14 napról 36 napra terjesztették ki; az átadásra kiszabott gépfegyverek számát 30.000-ról 25.000-re csökkentették, a repülőgépeket kétezerrel ezerhétsházra; a Kelet-Afrikában állomásozó német csapatoknak biztosították a kiürítés jogát egy hónapon belül, ahelyett hogy feltétel nélküli kapitulációt követeltek volna; a fegyverszünet időtartamát 30 napról 35 napra emelték.

Ezenkívül a német delegáció kérésére a fegyverszüneti egyezmény végleges szövegén számos igen lényeges kiigazítást eszközöltek. Így pl. az A. fejezet I. cikkelyében megadták a német imperialistáknak azt a lehetőséget, hogy Elzász-Lotharingiát nem megszállt, hanem német területnek tekinthessék; az A. fejezet VI. cikkelyéhez csatolt kiegészítés révén nemcsak megmenekült a korábban megszállt területeken felállított egész német kémhalózat, hanem amnesztiát adtak a helyi lakosság ellen elkövetett német betörés, rablás, erőszak minden részvevőjének és jelentős mértékben előre eldöntötték a császár és a többi háborús bűnös felelősségrevonásának kérdését.

A legfontosabb engedmény az volt, hogy hat teljes napot biztosítottak a német hadseregnek, mely alatt szabadon mozgathatót Franciaország, Belgium és Luxemburg területén anélkül, hogy a győztes országok hadereje kísérte volna őket, holott

44/ Max von Baden: i.m., 58o. l.

45/ "A diplomácia története" eiről a következőket mondja: A magántanácskozásokon a német küldöttség csak jelentéktelen engedményeket tudott kapni." /A diplomácia története, Bp. 1945. II.köt. 369. l./

ez a fegyverszüneti feltételek megelőző megszövegezésében nem úgy volt. A német hadsereg új visszavonulási rendjének volt t. i. egy másik oldala: az antant és USA imperialisták ezzel azt akarták elérni, hogy a szövetségesek kifáradt és forradalmi csirákkal megfertőzött seregei a német katonákkal kapcsolatba kerüljenek. A vén imperialista ordas, W. Churchill, nem ok nélkül írta: "Ha ezek a seregek valami közös elhatározásra lépnek, ha valahogy letérnének a kötelesség és hazafiság utjáról, nem akadna erő, amely ellenállhatnak nekik. /46/

Különösen nagy jelentőséggel bírt a fegyverszüneti feltételek 12. cikkelyének új fogalmazása, amely teljes élességgel Szovjet-Oroszország ellen irányult. A szövetséges imperialisták, akik a Németország elleni harc ürügye alatt indították meg az intervenciót Szovjet-Oroszország ellen, most nyíltan kimondták, ebben a cikkelyben, hogy készek a német csapatokat felhasználni a szovjetellenes intervenció továbbvitelében. Németország az USA, Anglia és Franciaország ágyútöltelék-szállítója lett a Szovjet-Oroszország elleni harcban. A német imperializmus ellenfélből a győztes országok imperialistáinak sajátos szövetségesévé vált. A háborút nyugatról átvitték a keleti frontra.

Ez az oka annak, amiért Németország fegyveres erőit nem zúzták végérvényesen szét, hanem azok szép nyugodtan visszavonulhattak országukba és lényegében semilyen veszteség nem érte őket emberanyagban, sőt a katonai javak nagy részét is sikerült magukkal vinniök.

Ezért volt az, hogy a szövetséges imperialisták a compiègnei fegyverszüneti feltételek újabb enyhítése révén nemcsak hogy megmentették a német haderőt a teljes szétzuzástól, hanem lehetővé tették Hindenburgnak, hogy a Rajna jobb partján kiválogathassa legbiztosabb csapatait a németországi forradalom elfojtására, illetve a keleti frontra való át dobásra, ahol a német megszállókra a partizáncsapatok és az alakulóban levő ukrán Vörös Hadsereg csapategységei súlyos csapásokat mértek és kiűzték a német intervenciósokat a hazai földről.

Köztudomásu, hogy a császár seregeinek szétzuzásában a legfontosabb szerepet az orosz és ukrán nép hősi harca játszotta, hiszen ötven német hadosztályt vertek szét, amelyek egész a háboru végéig a keleti fronton álltak.

Az USA kormány, Wilson elnök és párisi megbízottja House ezredes voltak az okai annak - és ezt a francia kutatók és politikusok igen gyakran idézik - hogy mivel el akarták lopni az antant Németország felett aratott győzelmének gyümölcsseit, arra kényszerítették a szövetségeseket, hogy az első adandó alkalommal kössenek fegyverszünetet ahelyett, hogy a szövetséges hadak berlini bevonulásával fejezték volna be a háborút és Németország fővárosában irták volna alá a fegyverszünetet.

Erre a vádra bizonyos fényt vet House ezredes és Paul Joseph Mantou francia történész levelezése. /Mantou, mint tolmács résztvett a legfelső haditanács ülésein./ House ezredes a következőket írta Mantounak: "Gyakran mondják, hogy a bekét idő előtt kötöttek meg és hogy még 60 napig le kellett volna folytatni a háborút ahhoz, hogy véglegesen szétzúzzák Németországot. Könnyű kritizálni és vitatni a lefolyt eseményeket. De akkor, 1918 őszének döntő napjaiban, mikor Versaillesben üléseztünk és arra törekedtünk, hogy begyűjtsük a győzelem összes gyümölcseit és ne áldozzunk újabb életeteket, nehéz volt eldönteni, hogy hol végződik feladatunk e cél tekintetében és hol hős katonáinkkal szemben." /47/

Mantou House ezredes levelére a következőket válaszolta: "Veszteségeink, amelyek úgy is elég nehezek voltak a háború négy éve alatt, a háború utolsó szakaszában rendkívül súlyosak kezdtek lenni a véget nem érő elkeseredett harcok révén. Az államférfiak között a tisztán katonai elképzelések mellett az a szilárd meggyőződés uralkodott, hogy a népek bármely áldozatra készek az igaz ügy érdekében, de sosem bocsátják meg vezetőiknek, ha látják, hogy a háborút a szükséges határon túl folytatják." /48/

Mordac tábornok megkísérli megvédeni Clémenceau és Foch politikáját ellenfeleik számos támadásával szemben és hivatkozik Clémenceaunak Foch marsallal 1918 november 9.-én Senlisben folytatott megbeszelésére. Clémenceaunak arra a kérdésre, hogy vajjon nem tartja-e Foch politikai és stratégiai hibának, hogy a németekkel most kötöttek fegyverszünetet, Foch azt válaszolta: "Folytatni a háborút, ez kockázatos játék lenne. Valószínű, hogy még ötven, vagy százezer francia katonát vesztenénk el és mindez igen kétértelmű eredményért. Már ugyanis elég vér hullott, elég ebből." /49/ Clémenceau teljesen egyetértett a marsallal.

Miért jelentett volna a háború folytatása "kockázatos játékot" és még hozzá "kétértelmű eredményekért"? Erre a kérdésre a burzsoá történetírás nem ad választ, mert a burzsoá történetírás dicsőhimnuszokat zeng Foch "lovagias" szándekairól.

Ugyanakkor, amikor a fegyverszüneti feltételeket kidolgozták Versaillesben, minden erejükkel egy széles szovjetellenes intervenciós terv megvalósításának elokészítésén fáradoztak, amelybe a német haderőt is be akarták vonni. Eppen Foch volt az, aki az antant legfelső haditanácsában azt a kérdést felvetette, hogy a németeket fel kell használni Szovjet-Oroszország ellen.

Walter Lippman, reakciós amerikai újságíró, mély aggodalmát

47/ Mordacq F.: La verité sur l'armistice. Paris, 1929. 57. l.

48/ U.o. 57. l.

49/ U.o. 61. l.

fejezte ki Németország jövőbeli európai helyzetével kapcsolatban: "Ebből a háborúból egy új Európa nő ki. Ez teljesen nyilvánvaló. Csupán egy kérdés merül fel, vajjon ezt az Európát Párisban fogják-e organizálni, vagy Moszkvában dezorganizálni." /50/"A háború - ismeri be Lippman - forradalmasította Európát. Mindenütt és mindenki előtt világos, hogy elkerülhetetlen a forradalom. Lenin és Liebknecht /láthatatlanul/ jelen vannak a párisi üléseken és hangjuk minden vita során hallható. Ők azok, akikkel a világ tárgyalásokat folytat létéről." /51/

Sumner Welles, az USA külügyminiszterhelyettese a következőket írta: "A kommunista Oroszországból terjedő tenok forradalmi jellege pánikszerű hiszteriat váltott ki mind Európában, mind az Ujvilágban." /52/

W. Lippman és S. Welles nem mondanak mindent ki. Természetesen nemcsak az USA és Nyugat-Európa imperialistáinak pánikszerű hiszteriájáról van szó és mégkevésbé Leninnel és Liebknechttel folytatott vitákról, mert a szövetségesek legfelső haditanácsának ülésein nem a vitákon volt a hangsúly, hanem Szovjet-Oroszország megfojtásán, a Németországban kitörőben lévő forradalomnak az USA és antant imperialisták felügyelete alatt levő német imperialisták kezével való elfojtásán.

M. Sayers és A. Kahn haladó amerikai írók "A nagy összeesküvés" c. könyvükben írják: "Hogy a szövetséges hadseregek nem vonultak be 1918-ban Berlinbe és nem fegyverezték le véglegesen a német militarizmust, annak oka a bolsevizmustól való félelem volt, amit a német politikusok ügyesen kihasználtak." /53/

Kétségtelen, hogy az egyik fontos ok, amiért a szövetséges imperialisták lemondtak arról, hogy Berlinben és Németország felétel nélküli kapitulációja alapján kössék meg a fegyverszünetet, félelmük volt a bolsevizmustól és a népi tömegektől, melyeknek türelme vége felé járt. A munkások és parasztok a háttérországban, a katonák a fronton mind nyiltabban juttatták kifejezésre, hogy készek az orosz proletariátus példáját követni és igazi demokratikus békét kötni a népek között, olyat, amelyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hirdetett meg.

Kétségtelen az is, hogy ezt a félelmet a bolsevizmustól nemcsak a német imperialisták használták ki ügyesen, hanem amerikai gyámjaik is, akik saját külön céljukra törtek, hogy felállíthassák az amerikai tőke uralmát Európában és az egész világon.

50/ The Political Scene. An Essay on the Victory of 1918. London, 1919. X. 1.

51/ U.o. 68. 1.

52/ S. Welles: The Time for Decision. New-York-London, 1944. 12.1.

53/ M.Sayers-A.Kahn.: A nagy összeesküvés. Budapest, 1945. 83. 1.

De az okok, amiért a szövetséges imperialisták lemondtak Németország feltétel nélküli kapitulációjáról, ezzel még távolról sincsenek kimerítve.

W. Churchill cinikusan beismeri, hogy november 11.-én este, amikor kettesben beszélgettek Lloyd George-dzal a Downing Street nagytermében, kettős hangulata volt: "Egyrészt a jövő miatt aggódtam, másrészt segíteni akartam a legyőzött ellenségnek." /54/ Ezért ajánlott békét Churchill a német imperialistákkal és háborút a bolsevikokkal. /55/

Ugyanezekben a napokban jelentette ki Wilson elnök is: "És most a mi ellenségünk a világbolsevizmus." /56/

Tehát a fő és döntő ok, amiért a szövetséges imperialisták lemondtak Németország feltétel nélküli kapitulációjáról, az volt, hogy minél előbb szabad kezet nyerjenek az egy év alatt megerősödött Szovjet-Oroszország megfojtására és lehetővé tegyék a német imperialistáknak, hogy elfojthassák a forradalmat Németországban.

V.I. Lenin és I.V. Sztálin a rájuk jellemző éleslátással leplezték az imperialisták terveit és a Szovjet Köztársaság dolgozó tömegeit a legnagyobb éberségre és mozgósított készülségre hívták fel, hogy elharítsák a külföldi intervenciók újabb támadását.

I.V. Sztálin "Az imperilizmus tartalékai" c. cikkében a következőket írta: "A szövetséges imperilizmus, amely legyőzte osztrák-német vetélytársait, körülbelül négy hónappal ezelőtt élesen és a leghatározottabb formában felvetette az "orosz ügyek e" való fegyveres beavatkozás /intervenció! / kérdését. Nem tárgyalunk az "anarchikus" Oroszországgal! A "felszabadult" csapatok egy részét át kell dobni Oroszország területére, ezeket a csapatokat be kell olvasztani a Szkoropadszkijok és Krasznovok, Csenyikinyek és Licseraovok, Kolesakok és Csejkorszkiok fehérgardista egységeibe és "vasgyűrűbe" kell szorítani a forradalom fészket, Szovjet-Oroszországot - ez volt az imperialisták terve." /57/

V.I. Lenin a következőket mondta az angol-francia-amerikai imperialistákról: "Főfeladatuknak azt tartják, hogy az egész világon elfojtsák a bolsevizmust és elfojtsák fő sejtjét, az Oroszországi Szovjet Köztársaságot." /58/

Ezért az 1918. évi compiegnei fegyverszünet, amely megváltoztatta az egész nemzetközi politikai helyzetet, nemcsak a legyőzött Németország kapitulációs feltételeinek leszögezé-

54/ W. Churchill: i.m. 3. l.

55/ U.o. 258. l.

56/ V.I. Lenin, Művei, 28.köt. 198. l.

57/ I.V. Sztálin, Művei, 4. köt. 258-259. l.

58/ V.I. Lenin, Művei, 28. köt. 142. l. oroszul.

se volt, hanem kiinduló pont a győztes országok imperialista és a vereségét szenvedett német imperialisták közötti összeesküvésre Szovjet-Oroszország, a német nép és a világ összes népei ellen. Ebben az összeesküvésben úgy, amint az imperialista Németországnak az 1918. évi teljes szétzuzástól való megmentésében, a főszerepet az USA játszotta.

A Szovjetunió történetének periodizációjával kapcsolatos vita eredményeiről.

/Об итогах дискуссии о периодизации истории СССР/

OKK: T.F.08673.

A Szovjetunió története feudális és kapitalista időszakainak periodizációjáról tavasz a Voproszi Isztorii hasábjain folytatott vita nagy érdeklődést váltott ki a szovjet történészek között. A vita résztvevői és a szerkesztőséghez beküldött számos levél írója egyhanguan kiemelte, hogy a társadalmi - gazdasági formáción belüli történelmi folyamat periodizációjának kérdése már régen megérett. A tudományos munka, valamint a közép- és főiskolai történettudomány érdekei megkövetelik, hogy a Szovjetunió történetének feudális és kapitalista időszakait ugyanolyan pontos és szigorúan tudományos korszakbeosztást nyerjenek, mint 19. századvégi történetünk periodizációja, amelyet I.V. Sztálin fektetett le a SZK/b/P történetében.

A vita résztvevői rámutattak arra, hogy a periodizáció kérdésének sikeres megoldása jelenleg egyik főfeltétele a szovjet marxista-leninista történettudomány további fejlődésének.

Miután az időközben elhunyt K.V. Bazilevics prof. és N.M. Druzsinyin akadémiai levelező tag vitanyitó cikke /1/ megjelent, a SZK/b/P KB keretében működő Társadalomtudományi Akadémián tudományos ülést tartottak, melynek tárgya a Szovjetunió történetének periodizációja volt. Az ülés munkájában résztvettek: a Moszkvai Állami Egyetem, a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete és egyéb tudományos kutató intézetek, továbbá a moszkvai főiskolák történészei. K.V. Bazilevics és N.M. Druzsinyin cikkére visszhangképpen több mint 30 cikk futott be a Voproszi Isztorii szerkesztőségébe Moszkvából, Leningrádból, Kievből, Tartuból, Szaratovból, Kurszkból, Rjazanból, Irkutszkból, Sztalinoból, Zagorszkból és a Szovjetunió más városaiból. Ezek közül 21 megjelent, de a kiadatlan anyagot is tekintetbe vették a folyóiratunk előző számaiban leközölt összefoglaló cikkek szerzői.

A periodizáció kérdésének megvitatása igen élénk visszhangra talált a népi demokráciákban is /Bulgáriában, Lengyelországban és Csehszlovákiában./ Több hozzászólás érkezett Csehszlovákiából. A Szovjet Tudományos Akadémia Szlavisztikai

1/ Megjelent a Történettudományi Intézet Értesítője 1950. 7-9.sz. 83. l., illetve a 4-6. számában 10. l.

Intézete ülést rendezett Lengyelország történelmének fő kérdéseiről, melynek során nagymértékben felhasználták a Voproszi Isztorii hasábjain megjelent vitaanyagot. Aktiv részt vettek az ülés munkájában a lengyel történészek is. /2/

A vita során megvitatták a periodizáció alapelveit, kísérletet tettek arra, hogy meghatározzák az egyes társadalmi-gazdasági formációk kisebb-nagyobb időszakait. Ebből a szempontból behatóan megvitatták a K.V. Bazilevics és N.M. Druzsinyin által ajánlott, a Szovjetunió története feudális és kapitalista formációjának periodizációját.

Mindez arra indította a történészeket, hogy megvizsgálják a Szovjetunió történetének legfontosabb problémáit a prefeudális időszaktól kezdve: a feudalizmus keletkezésének kérdését, a feudális széttagoltság lényegét, a 14.-15. századi Oroszország állami központosításának társadalmi - gazdasági előfeltételeit, illetve ezek jellegét, egészen a kapitalista viszonyok keletkezésének kérdéseiig, Oroszország ipari forradalmát, a kapitalizmus és különösen az imperializmus fejlődési szakaszainak kérdéseit. Megvizsgálták ezenkívül a szovjet időszak periodizációjával kapcsolatos egyes kérdéseket is.

Magától értetődő, hogy ezekben a nagy kérdésekben nem tudtak végleges döntést hozni. A vita során csak egyes kérdésekkel kapcsolatban alakult ki többé-kevésbé egységes állásfoglalás. Ilyen kérdés pl. Oroszország története a prefeudális időszakban, továbbá az "orosz" központosított állam és a "soknemzetiségű" központosított állam kérdése. Általános törekvés volt, hogy a 14.-17. századi Oroszország társadalmi-gazdasági fejlődéséről vallott nézeteket revideálják, mert eddig e fejlődési fokot a történészek nyilvánvalóan alacsonyra értékelték. Tisztázódott az is, hogy a feudalizmuson belül két fő kapitalista érési időszakot kell megkülönböztetnünk stb. Számos kérdésben lényeges véleményeltérések merültek fel a történészek között, amelyeket csak további kutatások segítségével lehet megoldani.

I.I. Szmirnov prof., leningrádi történész, megpróbálta a vita anyagát összefoglalni. Cikkét megvitatták a leningrádi Történettudományi Intézetben és kitünt, hogy sok történész nem osztja a cikk szerzőjének véleményét. Ezért a szerkesztőség I.I. Szmirnov cikkével együtt kiadta A.V. Predtecsenszkij prof. cikkét is, mely sok kérdésben gyökeresen eltér I.I. Szmirnov véleményétől /Voproszi Isztorii, 1950. 12.sz./. Erős kritikát kapott a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében V.T. Pasuto és L.V. Cserepnin cikke "Oroszország feudalizmuskori történetének periodizációjáról," átdolgozott formában megjelent: Voproszi Isztorii, 1951. 2.sz./, melyben a

szerzők megpróbálták a feudális formáció korszakbeosztásának vitaanyagát összefoglalni. N.M. Druzsinyin összefoglaló cikke "A kapitalista viszonyok történetének periodizációjához Oroszországban" a szerző "zárszava", amelyben a vita elején tett számos megállapítását pontosabban kifejti. Kétségtelen azonban, hogy a cikk távolról sem minden kérdésben képviseli a szovjet történészek általános álláspontját a kapitalizmus korszakában a Szovjetunió területén lefolyt történeti folyamatok fő korszakaira vonatkozólag.

A mondottakból egyáltalán nem az következik, hogy a Voproszi Isztorii Tasábjaín és számos tudományos ülésen lefolyt periodizációs vita nem hozott pozitív sikereket, hogy eredménytelen lett volna, ellenkezőleg - a szerkesztőség véleménye szerint - a vita igen hasznos volt a szovjet történettudomány számára. A vita során tisztázódtak a Szovjetunió történetének egyes korszakaira és kérdéseire vonatkozó felfogások, számos új megállapítás hangzott el és kitűnt, hogy milyen jelentős hézagok vannak a szovjet történészek munkájában, melyeknek komoly figyelmet kell szentelni. Egyszóval, a vita mintegy a szovjet történettudomány alkotó felülvizsgálatát adta és jelentőségét nem tudjuk eléggé kidomborítani.

- - - - -

A vita eredményeinek összefoglalásaképpen mindenekelőtt rá kell mutatnunk arra, hogy a történészek jelentős véleményeltérései ellenére a résztvevők egyetértettek abban, hogy felül kell vizsgálni az eddig érvényben lévő, régi periodizációt. Eredményben egy hang sem hallatszott a vita folyamán. Igen helyesen hangsúlyozták, hogy ez a periodizáció még a Fokrovskij-"iskola" nézeteinek felszámolása idején jött létre, és akkor a szovjet történettudomány jelentős virányát képviselte. Jelenleg azonban már távolról sem felel meg sem a tudományos kutatómunka, sem a közép- és főiskolai oktatás követelményeinek.

A jelenleg érvényben lévő periodizációban túl nagy helyet foglal el az "állami elv" - az államformák váltakozása, az állam politikája, a törvényhozás áll az előtérben, - a népek története, a dolgozó tömegek története viszont háttérbe szorul. A központi helyen megmaradtak a "századok" és "cárok" szerinti korszakbeosztás elemei és nem etnek számot a szovjet történettudomány legutóbbi eredményeivel.

Mind ezek a megjegyzések helyesek. A Szovjetunió története, feudális és kapitalista korszakának eddig fennálló periodizációja kétségtelenül alapos felülvizsgálatra szorul. Különösen alapos helyesbítésre van szükség a 17.-18. század periodizációjában, amikor a feudális társadalom méhében már születöben voltak a kapitalista viszonyok.

A vitában a központi helyet azoknak az elveknek és ismérveknek a meghatározása foglalta el, amelyeket a feudális és ka-

pitalista formáción belüli egyes periodusok határainak megá-
llapításánál követnünk kell. A résztvevők a marxizmusnak abból
a tanításából indultak ki, hogy a történelmi folyamat alapja
a termelőerők és a termelési viszonyok fejlődése és arra töre-
kedtek, hogy hazánk történetében megkeressék azokat a jelensé-
geket, amelyek a termelési mód változásait tükrözik és így az
ország történetének pontos határköveitől szolgálhatnak.

E kérdés megvitatásának legfontosabb eredménye - a szerkesztő-
ség véleménye szerint - az, hogy a vita résztvevői egyhanguan
sikraszálltak az olyan kísérletek ellen, amelyek a társadalmi-
gazdasági formációkon belüli periodusokat kizárólag gazdasági,
illetve bázisjellegű jelenségek alapján akarták megállapítani.
Ha a periodizációt kizárólag gazdasági jelenségek alapján épi-
tenők fel, ez menthetetlenül gazdasági materializmushoz vezet-
ne. Sajnos ez a felfogás időnként jelentkezik - főleg a feudá-
lis korszakkal foglalkozó - egyes történészeinknél.

K.V. Bazilevics professzor pl. Marxnak a járadékról szóló is-
mert utmutatását követve azt ajánlotta, hogy a feudális korszak
periodizációjának alapjául a kapitalizmuselőtti járadék formái-
nak változását kellene tenni. A járadék formáinak változása va-
lóban visszatükrözi a termelési viszonyok fejlődését a feudal-
izmus időszakában. De vehetjük-e a járadék formáinak változását
a hazai történet periodizációs alapjául? Tekinthezük-e a jára-
dék bármelyik formáját a társadalmi-gazdasági élet fő jelensé-
gének? Erre a kérdésre a vita résztvevői, - igen helyesen, - ta-
gadó választ adtak és rámutattak arra, hogy a járadékformák vál-
tozása egyáltalán nem tükrözi a feudalizmus kora történelmi fo-
lyamatának teljességét és sokrétűségét.

Az a vélemény is felmerült, hogy mivel a termelőerők és a terme-
lési viszonyok a politikai felépítmény - az államfelépítés - for-
máiban nyernek kifejezést, tehát a politikai felépítményt kelle-
ne a periodizáció alapjává tenni. Ezt a véleményt a történészek
többsége határozottan elutasította. A hozzászólók kifejtették,
hogy az osztálytársadalom történetének bizonyos periodusaiban
- úgy a feudalizmusban, mint a kapitalizmusban - a politikai fel-
építmény - az állam - erősen elmarad a társadalmi-gazdasági vi-
szonyok fejlődése mögött és mint reakciós erő lép fel. I.I. Szmir-
nov javaslatát, hogy az államformák változásait tekintsük a
periodizáció alapjául, teljes joggal az orosz burzsoá történet-
írás jogi "iskolájának" felfogásába való visszaesésnek minősít-
ették.

Különösen nagy figyelmet szenteltek a vita résztvevői annak a
szerepnek, melyet a történelmi folyamatban az osztályharc "a hü-
béri rend alapvonása" és "a kapitalista rend alapvonása /3/ tölt
be.

Helyesen mutattak rá arra, hogy a szovjet történészek műveiben még mindig nincs eléggé kidomborítva az olyan nagy történeti események jelentősége, mint pl. a parasztháborúk és városi felkelések a 17.-18. században, vagy a paraszti bajalmak és munkásforrongások a 19. század első felében. I.M. Druzsinyin javaslatát, hogy a társadalmi-gazdasági viszonyok területén beállott változásokat mutató osztályharcok legdöntőbb jelenségeit vegyék a feudális és kapitalista korszakok fő határköveinek, a többség helyeselte. Az osztályharc a "történelem igazi hajtóereje", /4/ szakaszai és nagy fellendülései, erősödése és kirobbanásai, amelyek a termelési viszonyokban és a termelő módban beállott változásokat egészükben visszatükrözik, ketségtelenül a történelmi folyamat legfontosabb határköveit alkotják minden egyes osztályformáción belül. E nélkül nem lehet marxista történelmi periodizációt felépíteni.

Óvnunk kell azonban a történészeket attól, hogy az osztályharc jelenségeit a történelmi folyamat egyedüli és általános törvényszerű határköveinek tekintsék a társadalmi-gazdasági formáción belül. A hazai történelem különböző szakaszaiban a termelőerők és a termelési viszonyok fejlődése különböző konkrét formában jutott kifejezésre. Egyes esetekben az osztályharc fellendüléseiben és kirobbanásaiban, máskor az osztályharc eredményeinek megrögzítéseképpen államformákban, törvényekben, alkotmányokban jelentkeztek, sokszor pedig mint a társadalmi-gazdasági viszonyok visszatükröződése az emberek tudatában. I.V. Sztálin rámutat arra, hogy a felépítmény, miután létrejött "hatalmas cselekvő erővé válik, tevékenyen hozzájárul alapjának kialakulásához, megerősödéséhez, mindent megtesz, hogy segítsen az új rendnek a régi alap és a régi osztályok felszámolásában és megszüntetésében." /5/ Ha figyelembe vesszük azt, hogy a hazai történet menetét - és éppen a hazai történetről van szó - nemcsak a belső tényezők határozzák meg, hanem bizonyos mértékben a külpolitikai tényezőktől is függ, akkor nyilvánvalóvá válik: a történelemnek szigorúan egyoldalú, egyszempontú szakaszokra való felosztása nem vezethet pozitív eredményre. Lényegében erre a megállapításra jutottak a vita összes résztvevői, köztük N.M. Druzsinyin is, miután a periodizáció elveinek megvitatásáról magára a periodizációra tértek át.

- - - - -

A következőkben időrendben áttekintjük a Szovjetunió történetének azokat a korszakait és kérdéseit, amelyek különösen magukra vonták a vita résztvevőinek figyelmét.

Oroszország prefeudáliskori periodizációjára, tehát arra a korra vonatkozóan, "amikor a parasztokat még nem hajtották jobbagysorba", /6/ helyesléssel fogadták a moszkvai és kievi történészek és archeológusok megoldását. E szerint a 9.-lo.

4/ V.I. Lenin, Művei. 11. köt. 54. l. oroszul

5/ I.V. Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány, Bp. 1950. 7. l.

6/ Gyűjtemény a "Történelem tanulmányozásához", Pártkiadó 1937. M. 22. l.

század a szláv népek történetében nem a prefeudális periódus kezdetének, hanem betetőződésének ideje. Az új adatok világánál a prefeudális korszak kezdetét a 7.-8., sőt talán a 6.-7. században kell keresnünk, amikor a keleti szlávoknál kialakult az osztálytársadalom és az államiség.

A kérdésnek ez a megoldása nyilván helyes, bár még szükség van további alátámasztásra. A szovjet történészek kimutatták, hogy az orosz állam eredetének "norman elmélete" minden alapot nélkülöz. De még mindig nem tudtak megszabadulni azoktól a hibás elképzelésektől, melyeket a "norman elmélet" teremtett, s amelyek szerint gyakorlatilag a Kievi Állam volt az első keleti szláv állam, holott a valóságban ennek az államnak a keletkezését már három, sőt lehet hogy négyévszázados állami élet előzte meg a keleti szlávoknál, amelyek még nem tömörültek politikai egységbe.

A vita során a 9.-11. századi Kievi Államról megállapították, hogy korai feudális állam, története Oroszország történeti életének egységes korszakát adja és nem két periodust, - a prefeudális korszakot és a feudális korszak kezdetét - amint ezt azelőtt elképzelték. Az utóbbi évtizedek archeológiai kutatásának fényében a Kievi Állam úgy áll előttünk, mint hatalmas és korához mérten magas kulturájú állam, amely messze kiemelkedett számos szomszédja közül.

Oroszország történetében a kievi korszakot a feudális feldarabolódás korszaka váltja fel /12. század kezdete/, amelynek alapját a feudalizmus végérvényes győzelmével és a szabad parasztok jobbágyságba hajtásával kapcsolatos mélyreható társadalmi-gazdasági folyamatok alkotják. Ebben az időszakban az államapparátust mindenképpen hozzá kellett alakítani a feudális gazdasághoz, olyan erővé kellett tenni, hogy mindenütt és mindenkor nyomást tudjanak gyakorolni a jobbágyigába hajtott parasztságra. A természeti gazdálkodás és következésképpen a gazdasági feldarabolódás körülményei között az államhatalom helyi megerősödése kikerülhetetlenül a központi hatalom elgyengüléséhez, a politikai feldarabolódáshoz vezetett. Ebben a korszakban jelentős belső határvonalat von a tatár-mongol betörés Oroszországba 1238-ban, amely hatalmas pusztítást végez az ország termelőerőiben és Oroszországot a gazdasági és kulturális fejlődés tekintetében több mint másfél-két századdal visszaveti. A vita résztvevői helyesen ítölték el egyes történészek kísérleteit, akik a tatár-mongol dúlásnak nem tulajdonítanak fontos helyet a periodizációban, csupán azzal a megokolással, hogy ez csak külső körülmény volt, amely nem függött a belső történeti törvényszerűségektől.

A feudalizmus periodizációjának megvitatásánál nagy nehézségek merültek fel a 13. század második felének és a 14. századnak jellemzésével kapcsolatban. Ismeretes, hogy I.V. Sztálin megállapításait a keleteurópai centralizált államok és köztük az

oroszb centralizált állam megalakulásának sajátosságairól egyes történészek helytelenül értelmezték. Figyelmük középpontjában nem az állami centralizáció folyamatának társadalmi-gazdasági alapjai álltak, hanem az országnak a keleti népek betörésétől való védelmi érdekei. Ezek az érdekek azonban egyáltalán nem voltak okai az állami centralizációnak, hanem csak meggyorsították azt. Erre Sztálin elvtárs több ízben rámutatott a nemzeti kérdésről szóló műveiben és különösen kihangsúlyozta ezt Cvetkov és Alipov elvtársaknak adott válaszában. /7/

I.V. Sztálin megállapításait egyesek helytelenül értelmezték és ennek az lett a következménye, hogy a 13. századvégi és 14. századi társadalmi-gazdasági viszonyokat, különösen pedig ennek a kornak az osztályharcát nem tanulmányozták elegendő mértékben. A vita során az illető korszak gazdasági fejlődésének és társadalmi viszonyainak kiértékelésében felmerült jelentős nézeteltéréseket nyilván csak további kutatások segítségével tudjuk kiküszöbölni.

Ugyancsak nehézségekkel állnak szemben a történészek az orosz, ukrán és bjelorusz nemzetiségek kialakulásának kérdésében. Ennek szintén az az oka, hogy Oroszország 13. századvégi és 14. századi társadalmi-gazdasági története nincs elegendő mértékben kutatva. Eddig egyoldalúan tekintették ezt a kérdést, a döntő szerepet a tatár-mongol betörésnek tulajdonították, melynek következtében Oroszország részekre szakadt. Ugyanakkor azonban számba kell venni azt is, hogy milyen jelentős szerepet játszott ebben a folyamatban a feudális feldarabolódás is. Erre a kérdésre a történészek csak abban az esetben tudnak teljes világosságot deríteni, ha szorosan együttműködnek a nyelvészekkel.

A vita résztvevői szembeszálltak azzal a mai közkeletű felfogással, amely a centralizált állam történetét két szakaszra osztja: az egyik az "oroszb" állam, a másik a "soknemzetiségű" állam. Ráműtattak arra, hogy ez a felosztás nem felel meg az események valóságos menetének és I.V. Sztálin ama megállapításainak, hogy Európa keleti részén, ahol "a központosított államok keletkezési folyamata gyorsabb volt, mint a nemzetté alakulás folyamata", "vegyes összetételű államok jöttek létre, amelyek több, nemzetté még nem alakult, de már közös álalamban egyesült népből állottak." /8/ Az orosz központosított állam, már egészen a kezdetétől fogva "vegyes összetételű" állam volt, mert több olyan nem-oroszb nemzetiséget foglalt magában, akiket gyarmatilag kizsákmányoltak, de akik ugyanakkor Oroszországban megvédőjüket látták az Aranyhordával szemben /mordvinok, udmurtok, komik/. Ugyanakkor azonban ez az állam kimondottan orosz állam volt, mert "Oroszországban a nemzetiségek egyesítőinek szerepét a nagyoroszok vállalták,

7/ I.V. Sztálin, Művei. 9.köt. 176-178. l. oroszul.

8/ I.V. Sztálin, Művei. 5.köt. 35. l.

akiknek élén egy történelmileg kialakult, erős és szervezett nemesi katonai bürokrácia állt." /9/ Oroszország határainak kiterjesztése a 16. század második felében azt eredményezte, hogy még nagyobb lett benne a nem-orosz népek lélekszáma, de ez lényegében elvileg újat nem hozott. Ez a folyamat folytatódott a továbbiakban - a 17., 18., 19. században - is.

A korai és fejlett feudalizmus periodizációjának kérdései, annak ellenére, hogy elég bonyolultak, és véleményeltérések merültek fel ezzel kapcsolatban, mégsem foglaltak el központi helyet a vitában. Különösen nagy figyelmet vontak azonban magukra az oroszországi kapitalista viszonyok keletkezésének és fejlődésének kérdései.

Kitűnt, hogy V.I. Lenin utmutatását "az orosz történelem újkoráról" /körülbelül a 17. századtól/ /10/ külörféleképpen értelmezik a történészek. Egyesek véleménye szerint "az új korszak", azaz az oroszországi piac kialakulása kezdődik, a század közepétől, vagy végétől kezdődik, mikor fejlődésnek indul a manufaktúrális nagyipar. Mások véleménye szerint ez új korszakot a 17. század első negyedétől kell számítani, mikor a bojotnyikov vezetésű alatt álló paraszthéber és a lengyel-svéd intervenció után számos új jelenség merül fel az ország társadalmi-gazdasági és politikai életében, többen között a kézműipar, az áru- és pénzváltások fejlődésében és különösen az áruforgalomban. Az oroszországi piac kialakulásának kedvező feltételek már a 17. század határán, Rettegett Ivan és Borisz Godunov idején megjelentek, de a lengyel-svéd intervenció ezeket egy időre tönkretette. Nem tekinthetjük véletlen jelenségnek azt aényt, hogy az állam felszabadításában és egyesítésében a 17. század elején aktív szerepet játszott a haladó kereskedőréteg - a növekvőben levő oroszországi piac képviselői /Miryin/. A vita során ezt az utóbbi nézetet a történészek túlnyomó többsége helyeselte, bár az oroszországi piac kialakulása időbeli határainak kérdése még további kutatást igényel.

N.K. Druzsinyin az oroszországi kapitalizmus keletkezéséről szólva azt javasolta, hogy különböztessék meg a kapitalizmus elemeinek keletkezési periódusát /17.sz.-a 18.sz. 60-as évei/ és azt a korszakot, amikor a kapitalizmus formációjában kialakult alapra vált /a 18.sz. 60-as évei - 1861. .../ egyes résztvevői vitatták annak célszerűségét, hogy a kapitalista viszonyok keletkezési periódusát két részre osszák. a kapitalizmus elemeinek és a kapitalista alapnak a keletkezésére, és azt javasolták, hogy csak az alapról beszéljenek, ez azonban nem nyert általános helyeslést. Mások már magukat a terminusokat - a kapi-

9/ I.V. Sztálin, Művei. 2. köt. 329. l.

10/ V.I. Lenin, Művei. 1. köt. 153. l. /helyesebb fordítás "új korszakáról". Ford./

talizmus elemei, illetve csirái és a kapitalista alap kifejezéseket - is kifogásolták. Rámutattak arra, hogy ennek a kérdésnek a megoldásánál V.I. Lenin közismert tételéből kell kiindulni, mely a kapitalizmus három fejlődési szakaszát különbözteti meg az orosz iparban //1//, azaz beszélni kell az ipari kapitalizmust megelőző korszakról, a kis árutermelés és a tőkés manufaktúra korszakáról. Ezek a felszólalók nem értettek egyet N.M. Druzsinyin kronológiai határvonalalaival.

Ugyanez a helyzet a két periodus jellegének meghatározásánál és különösen az őket elválasztó kronológiai határvonal megvonalánál. Tehát nem lett egészen világos, hogy pontosan mit kell érteni a kapitalizmus elemein és a kapitalista alapon. Nem világították meg tényanyaggal a premanufakturális és manufakturális szakaszt a kapitalista ipar fejlődésében. Az N.M. Druzsinyin által javasolt időpont - a 18. század 60-as éveit - számos ellenvéleményt váltott ki, többen megkísérelték, hogy a 70-es évekre, sőt a 18. század végére tolják ezt a határvonalat. A Pugacsov vezetése alatt lezajlott parasztháború nagymérvű változásokat váltott ki az ország belpolitikai helyzetében, és rámutattak arra, hogy ez igen fontos történeti határkő a 18. század végén. A vita résztvevőinek többsége arra a véleményre hajlott, hogy a történeti életben sok olyan jelenség, amely a 19. század első felére jellemző, több-kevesebb mértékben a 18. század végére is áll. Egyes történészek azt a nótét vallották, hogy a fentemlitett két periodus közti határvonalat a 19. század elejére kell tenni, mikor Oroszországban megerősödött a kapitalista manufaktúra. Az egyetlen, amiben a vita résztvevői egy véleményen voltak, az volt, hogy az 1800-as év nem szolgálhat határkövül a kapitalista viszonyok keletkezésének két szakasza között. Végül pedig véget kell vetni annak a gyakorlatnak, amely a Szovjetunió történetét "a 19. századig" és "a 19. századtól" elnevezésű szakaszokra osztja.

Az oroszországi kapitalista viszonyok keletkezésének kérdésében a szovjet történés emellett mutatkozó véleményeltéréseknek megvan a maguk története. Ezek 1946-1947-ben kezdődtek és annakidején visszatükröződtek a Voproszi Isztorii hasábjain. Ma ismét világos volt, hogy ezek a viták nem vezethetnek pozitív eredményekre, ezért hogy széleskörű kutatásokat indítsunk a 18. századi és 19. század eleji gazdasági élet és társadalmi harc területén. Most ennek a vitának a végén is ugyanerre a következtetésre jutunk: a kérdés még nincs eléggé kikutatva, ha az utóbbi időben meg is jelent néhány nagy munka, amely ennek a korszaknak a gazdasági és társadalmi történetével foglalkozik. Mindezideig nincs eléggé kikutatva a 18. századi manufaktúrák - többek között a petrovszki manufaktúrák - társadalmi-gazdasági jellege, sem

II/ V.I. Lenin: A kapitalizmus fejlődése Oroszországban,
Bp. 1949. 536. skk. 1.

az oroszországi ipari forradalom kérdése.

Oroszország kapitalista formációjának N.M. Druzsinyin által javasolt periodizációja a vitán résztvevő történészek többségének helyeslésével találkozott. Itt Oroszország története kapitalista korszakának két fő periodusáról és az imperializmus korszakáról van szó. A kapitalista Oroszország történetének első korszaka, amely az 1861-es reformok után kezdődött, átfogja az 1883-ig terjedő időszakot, amikor közvetlenül az 1879-1880-as forradalmi helyzet után az ország társadalmi és politikai élete új szakaszba lépett, amikor erősödni kezdett a proletárharc és mikor elkezdődött a "harc az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt megteremtéséért" /12/. Ennek az időszaknak végpontjául a 19. és a 20. század közötti határvonal szolgál, az az idő, amikor az orosz kapitalizmus fejlődésének imperialista szakaszába lépett. Ennek az időszaknak a végpontja 1917. októbere - a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előestéje.

- - - - -

A Szovjetunió története feudális és kapitalista korszakainak periodizációs vitája nem volt mentes a komoly fogyatékoktól.

A vita egyes résztvevői távolról sem mindig alapították elképzeléseiket a tényanyag alapos és minden szempontra kiterjedő vizsgálatára. A vita során több helytelen betűszerinti magyarázat merült fel, egyesek pedig talmudista módon próbálták "magyarázni" a marxizmus-leninizmus klasszikusainak egyes megállapításait és ezeket a tételeket "alkalmazni" próbálták olyan jelenségekre és eseményekre, amelyekkel azok nem kapcsolhatók össze. I.V. Sztálin A. Holopov elvtársnak adott válaszában szigorúan elítélte az ilyen eltérést és rámutatott arra, hogy a marxizmus egyes következtetéseinek és formuláinak "derűre-borúra" való idézésének nincs semmi köze a tudományhoz, az igazi marxizmushoz. /13/

Komoly fogyatékosága volt a periodizáció kérdéseinek megvitatásában az, hogy lényegében csak Oroszország történetének periodizációjáról esett szó. Mint köztudomásu, ilyen fogyatékoságban - a Szovjetunió történetének Oroszország történetével való helyettesítésén - szenvednek a Szovjetunió történetével foglalkozó összes meglévő tankönyvek. Igaz, hogy 10-15 évvel ezelőtt, amikor a Szovjetunió történetének tankönyveit készítették, hazánk legtöbb népének /az orosz népen kívül/ történetét a szovjet történészek még nem tanulmányozták eléggé. Másképp áll a dolog jelenleg. Az utóbbi tíz év alatt

12/ A SZK/b/P története, Bp. 1950. 7. l.

13/ ld. I.V. Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány, melléklete, Bpest, 1950. 10. l.

jelentős lépést tettünk a Szovjetunió népei történetének tanulmányozásában. Megírták Gruzia, Örményország, Üzbekisztán, Tadzsikisztán, a Kazah SZSZK, Ukrajna, Bjelorusszia, Jakutia, a Tatar SZSZK és a Szovjetunió többi köztársaságának történetét tárgyaló tankönyveket és összefoglaló munkákat. Kétségtelen, hogy jelenleg a Szovjetunió történészeinek legfontosabb és legnehézebb feladata az egyes történelmi munkák készítése, amely a Szovjet népeink történetét adják kölcsönös kapcsolataik minden sokrétűségével együtt és amelyek helyesen határozzák meg a nagy orosz nép szerepét a nemzetiségek egyesítésében. Egy ilyen történelmi periodizációnak nemcsak az orosz nép történelmének periodizációján kell nyugodnia, hanem számba kell vennie a Szovjetunió többi népének történetében mutatkozó legfontosabb határvonalakat is. Ehhez viszont arra van szükség, hogy előbb tisztázzuk az egyes népek történetének periodizációs kérdéseit. A történészekre ezzel kapcsolatban komoly és alapos kutatómunka vár. Példaképpen elég ha rámutatunk azokra az ellentmondásokra, amelyek az üzbek és a tadzsik nép, vagy Gruzia és Örményország történetének periodizációjában mutatkoznak. A szovjet történészeknek elsősorú kötelessége, hogy létrehozzák a Szovjet Baltikum történetének periodizációját. Észtország történetének a Voproszi Isztorii hasábjain megjelent periodizációja, amely számos igen vitatható tételt tartalmazott, sajnos nem került megvitatás alá.

A szerkesztőségnek az a véleménye, hogy a szovjet történészeknek legközelebbi feladata a következő kérdések megvitatása: a szovjet népek történetének periodizációja, továbbá a szovjet népek csatlakozása az orosz államhoz, valamint a népi felszabadító mozgalmak és a feudális nacionalista mozgalmak ezen népek életében. Igen leveset tettek a történészek a következő igen fontos kérdések tisztázására: a burzsoá nemzetek keletkezése, a burzsoá nemzetek átalakulása új, szocialista nemzetekké.

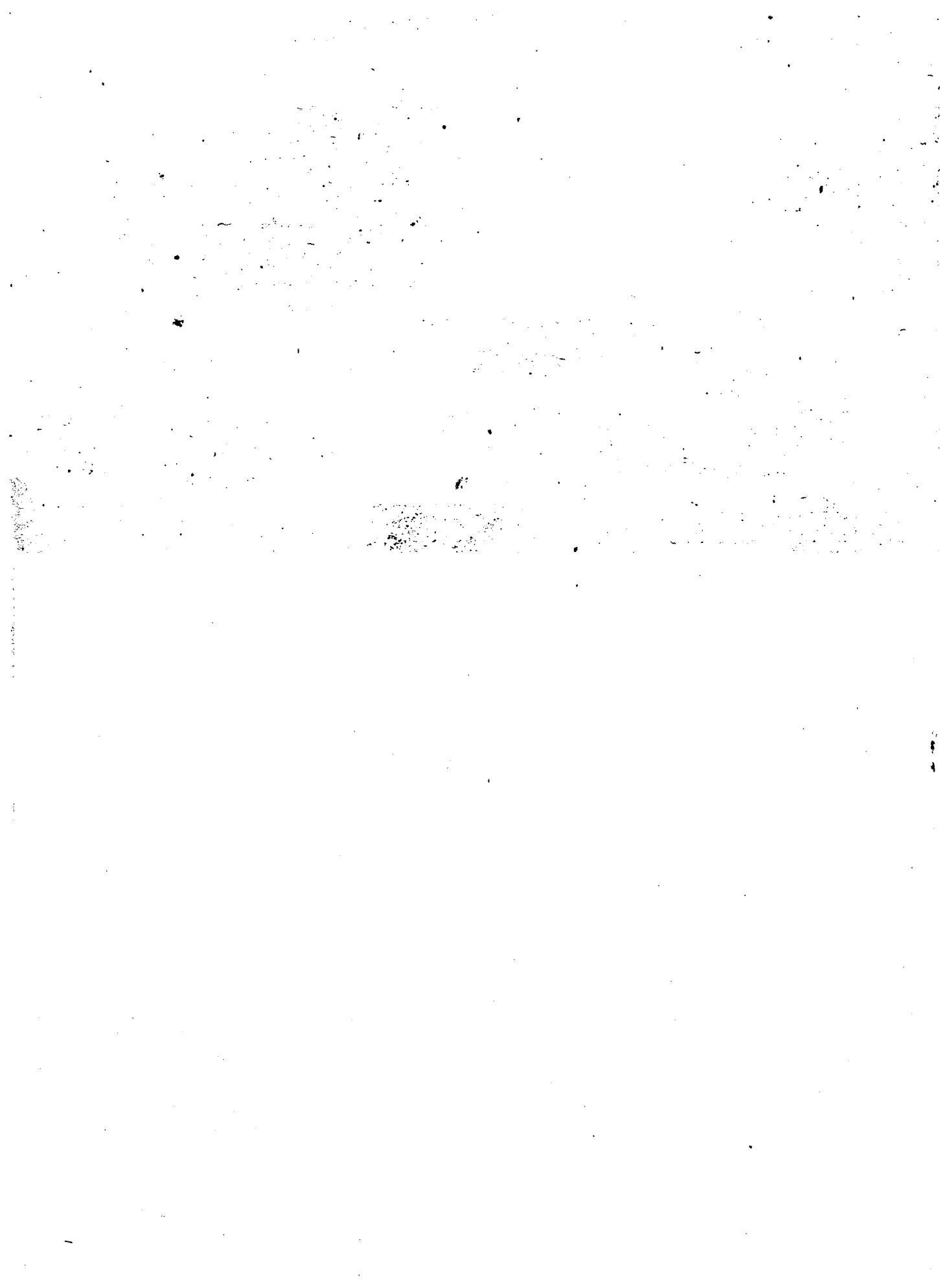
Nagy hiányossága a vitának ezenkívül az is, hogy Oroszország történetének periodizációs kérdéseit a világtörténelem periodusaitól és eseményeitől elszakítva vizsgálták. Ki kell hangsúlyoznunk, hogy I.V. Sztálin, A.A. Zslanov, és Sz.M. Kirov a Szovjetunió történelmi tankönyvének vázlatára vonatkozó megjegyzéseikben rámutattak arra, hogy hazánk történetének kérdéseit nem lehet így tárgyalni. /14/ Az egyes történészeink által követett helytelen irányzat, amely a történelmi folyamat tárgyalását a Szovjetunió területére korlátozza, ahhoz vezet, hogy elmosódik hazánk népeinek szerepe és jelentősége a világtörténelmi folyamatban.

Komoly fogyatékoságai ellenére is a Szovjetunió története

14/ ld. "A történelem tanulmányozásához" c. gyűjtemény.
22-24. l. oroszul.

feudális és kapitalista szakaszainak periodizálásáról folytatott vita nagy és változatos anyagot eredményezett, amelyet már most tekintetbe kell venni az iskolai tanterv összeállításánál, a tankönyvek, tansegédletek és előadási jegyzetek írásánál és felülvizsgálatánál. A vita pontosan megjelölte a feladatokat, amelyeket a Szovjetunió történetének feudális és kapitalista periodusainál a tudományos kutató munkában meg kell oldani, amikor számos vitás és megoldatlan kérdésre mutatott rá.

A szerkesztőség most, miután befejezi a K.V. Pazilevics és N.M. Druzsinyin cikkeivel megindult vitaanyagközlést, meg van győződve arról, hogy a Szovjetunió története kérdéseinek széleskörű megvitatása, amelynek kezdete ez a vita volt, tovább is folytatódni fog, mert "semmilyen tudomány sem fejlődhet és érhet el sikereket a vélemények harca, a kritika szabadsága nélkül." /15/. Ezeknek a kérdéseknek a megvitatását azonban kissé más irányban kell folytatni. Széleskörűen tekintetbe kell venni a szovjet népek és a világtörténet kérdéseit, új kutatások alapján, és azoknak az utmutatásoknak megfelelőleg, melyeket a történettudomány területén a marxizmus-leninizmus klasszikusai, és különösképpen I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. új zseniális munkájában adott.

A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének soronkövetkező feladatai.

/Очередные задачи Института истории Академии наук СССР/

OKK: T.F.06961

A szovjet történettudomány előtt álló nagy és felelősségteljes feladatok sikeres teljesítése jelentős mértékben a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének, ennek a szovjet történészek moszkvai és leningrádi erőt tömörítő nagy tudományos központnak a tevékenységétől függ. Az Intézetnek vezetőszerpet kell játszania a Szovjetunió és a külföldi országok alapvető történeti kérdéseinek tanulmányozásában és minden lehető segítséget meg kell adnia a szövetségi és autonóm köztársaságok történészeinek. A Történettudományi Intézet egyik legfontosabb kötelessége, hogy magasképzettségű szovjet történész-kádereket képezzen ki országunk tudományos kutató-intézetei és főiskolái számára.

A Történettudományi Intézet az elmúlt 5 év alatt jelentős munkát végzett. Több mint 150, a Szovjetunió és külföldi országok történetével foglalkozó tudományos munkát adott ki, melyek közül több igen magas elismerésben részesült. A szovjet olvasóközönség köszönetét nyilvánította a Sztálin-díjas történettudósoknak: B.D. Grekov akadémikusnak, N.M. Druzsinyinnak, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagjának, M.V. Nyecskina, M.M. Szmirin, A.C. Jeruzsalinszkij, I.I. Szmirnov, M.P. Vjatkin, B.F. Prorayev professzoroknak és más tudósoknak. A Történettudományi Intézet munkatársainak sorában jelenleg 12 Sztálin-díjas tudós van, komoly tudományos kutatáson alapuló nagy művek szerzői, olyan műveké, amelyek a marxizmus-leninizmus álláspontjáról világítják meg az orosz parasztság, a forradalmi mozgalom és a társadalmi gondolkodás történetének kérdéseit országunkban és a külföldön, országunk népeinek nemzeti felszabadító mozgalmait és az imperializmus kora nemzetközi viszonyainak történetét stb.

A Történettudományi Intézet nagy munkát végzett a közép- és főiskolai tankönyvek megalkotásával. Öt év alatt több mint 15 tankönyvet adott ki több kiadásban. Ezek között jelent meg a főiskolák számára készült "Szovjetunió története" új átdolgozott kiadása /I.-II. kötet/, "A középkor története", "Az ókor története" és a "Szovjetunió történetének" új kiadása a középiskolák 8., 9. és 10. osztályai számára.

A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete jelentős segítséget nyújtott a szövetségi és autonóm köztársaságok tudományos kutató intézeteinek a Szovjetunió népei történetének kidolgozásában. Az Intézet részvételével jelent meg

"Üzbekisztán népeinek története" /2 kötet/, a "Kazah SzSzk története", "Jakutia történetének" I. kötete és az "Adalékok Baskiria történetéhez" c. mű. Az Intézet megvitatta és megbirálta az Ukrajna, Bjelorusszia, Moldávia stb. történetéről irandó könyvek tervezeteit.

Az utóbbi 5 év alatt több, mint 100 fiatal történész végezte el a Történettudományi Intézetben az aspiranturát, illetve a doktoranturát. Huszan közülük a szövetségi és autonóm köztársaságokból származnak. Jelenleg az Intézet 95 fiatal történészt képez ki, akik közül 27 a szövetségi, illetve autonóm köztársaságok szülötte.

A Történettudományi Intézet tevékenységének eredményei kétségtelenül még jelentősebbek volnának, ha az Intézet munkájában nem lettek volna komoly ideológiai és elméleti fogyatékoságok, amelyekre a szovjet társadalom már többször is mutatott. Az utóbbi években az Intézet egyes tagjainak munkájában észlelték az eszmetelenség és politikaellenesség, burzsoá objektivizmus és kozmopolitizmus mutatkozott, hiányzott belőlük a bolshevik éberség az imperialista országok reakciós történészeinek történethamisításával szemben, és a burzsoá ideológia egyéb jelenségei is felütötték fejüket munkájukban. Ilyen hibák voltak találhatóak a "Tanulmányok az ujkori és legujabbkori történetből" /I.kötet/ c. gyűjteményben, valamint Sz.B. Veszeloovszkij akadémikusnak, I.I. Zuboknak és I.O. Fokovicsnak, az Intézet volt munkatársainak és más szerzőknek műveiben.

1950. márciusában a Szovjet Tudományos Akadémia elnöksége megvitatta B.D. Grekov akadémikusnak, az Intézet igazgatójának az Intézet tudományos munkásságáról és a tudományos káderek képzéséről szóló jelentését az 1945-49 évekre vonatkozólag. Határozatában külön hangsúlyozta: az Intézet munkájában mutatkozó fogyatékoságok fő oka az, hogy a történészegyüttes és mindenekelőtt a vezetés nem vonta le az összes szükséges következtetéseket az Szovjet Pártközponti Bizottságának az ideológiai munka kérdéséről tett határozataiból.

Az Intézet számos munkatársa komoly hibát követett el munkájában az oroszországi feudális-nacionalista ideológiák, többek között a kaukázusi Sámil mozgalom és a "szovjetizáció" koncepciójának megvilágításában.

A Szovjetunió történelmi periodizációjáról már több hónap óta folyó vita megmutatta, hogy egyes történészeknek nincs világos fogalmuk a történelmi materializmus igen fontos kérdéséről. Műveikben a szovjet burzsoá irányzatok mutatkoznak, amelyek az orosz burzsoá történetírás liberális szárnyának ökonómiai materializmusából erednek. Hibájuk fő forrása, hogy bár elismerik a gazdaság fontos szerepét a történelmi folyamatban, de nem veszik tekintetbe az osztályharc jelentőségét. Másrésztől egyes történelmi művekben nyilván-

vánvalóan tulértékelik az állam és a jog szerepét, és ezt lényegében a társadalom gazdasági rendszerének elemzésétől elszakítva tárgyalják. Innen már csak egy lépés választ el az orosz burzsoá történetírás jogi "iskolájának" felfogásától.

A fenti hibák leküzdése érdekében hatalmas segítséget nyújt I.V. Sztálin klasszikus műve "A marxizmus és a nyelvtudomány", amely a dialektikus és történelmi materializmus számos igen fontos kérdését világítja meg: többek között az alap- és felépítmény, valamint kölcsönhatásuk kérdését, a felépítmény függését az alaptól és a felépítmény aktív szerepét az őt létrehozó alap irányában.

Az Intézet munkájában mutatkozó eszmei-elméleti hibákkal számos szervezési jellegű fogyatékoság áll kapcsolatban. Ezek közül a legnagyobb hiba a tudományos káderek képzésének helytelen szervezése, aminek következtében az Intézet igen fontos osztályai - a szovjet társadalomtörténeti osztály és a külföldi országok legújabbkori történetének osztálya - mind a mai napig nincsenek elegendő számú magas szakképzettségű történésszel ellátva és munkájuk semmilyen tekintetben sem elégíti ki az ország igényeit.

A fenti hibákért való felelősség jelentős része az Intézet sajtószervét, a "Voproszi Isztorii" folyóiratot illeti, amely az elmúlt évek alatt távolról sem tudott megbirkózni feladataival. A folyóirat nem gyakorolt kellő befolyást a történettudományi munkák irányítására és eszmei-elméleti színvonalára, nem gyakorolt idejében kritikát számos hibás történeti munka fölött. A folyóirat lapjain gyakran jelentek meg hibás cikkek és dicsérő bírálatok olyan könyvekről, amelyek komoly elméleti fogyatékoságokat tartalmaztak.

A Szovjet Tudományos Akadémia elnöksége múlt év márciusában hangsúlyozta, hogy a Történettudományi Intézetben nem elég alapos a tervfeladatok teljesítésének szigorú rendszeres ellenőrzése, nem folytatnak elég komoly harcot a munkafegyelem érdekében. A Történeti Intézet ennek következtében nem teljesítette 5 éves tervét munkájának számos igen fontos részlegén, így mindenekelőtt a "Szovjetunió története" és a "Világtörténet" c. többkötetes munka esetében. A Szovjet Tudományos Akadémia elnökségének 1950. szeptember 20-i határozata rámutat arra, hogy "a többkötetes összefoglaló művek 5 éves tervének nemteljesítése annak következménye, hogy lebecsülték a művek kiadásának időbeli fontosságát, továbbá, rosszul szervezték meg a velük kapcsolatos munkát. Az Intézet igazgatósága több éven keresztül nem állította ezeket a többkötetes összefoglaló munkákat előtérbe és nem mutatott rá arra, hogy ez az Intézet tudományos munkatársai előtt álló munka elsőrendű fontosságú politikai feladat.

Csak az 1949-1950-es év jelentett fordulatot ezeknek az összefoglaló műveknek a kiadásra való előkészítése terén. Így

azután a "Moszkva történetének" 3 kötetét és a "Szovjetunió történetének" 1 kötetét már nyomdába adták.

A Történettudományi Intézet együttese most kezd hozzá az új 5 éves terv feladatainak teljesítéséhez. Az Intézetnek helyesen kell meghatároznia helyet a kommunizmus építésének munkáiban, a második háború utáni sztálini 5 éves terv során a szovjet nép előtt álló feladatok teljesítésében. Ki kell küszöbölnie a munkát akadályozó komoly fogyatékoságokat, helyesen kell kijelölnie az irányvonalat és tudományos munkásságának főfeladatait.

Az Intézet előtt álló munkák tervében központi helyet foglalnak el az általánosító jellegű összefoglaló művek, melyeknek előkészítése már több éve folyik. Ezeknek a munkáknak fontos szerepet kell játszaniuk a szovjet történettudomány fejlődésében is. Ezekben a történetészeknek hosszú éveken át tartó kutatásaik eredményeit, a Szovjetunió és a külföldi államok történetének marxista-leninista megvilágítását kell adniuk és így minél szabatosabban meg kell határozniuk elkövetkező feladataikat.

Az Intézet legnagyobb kollektív munkája a többkötetes "Szovjetunió története". Ez a munka, amelyet már a nagy Honvédő Háború előtt megkezdtek, az Intézet első kísérlete, hogy hasonló típusú munkát hozzon létre. Az Intézet együttese legyőzte a számos szervezési jellegű nehézséget és hibát és már a háború előtt elvégezte e mű munkájának egy részét. A háború után a "Szovjetunió történetének" elkészült szövegét jelentősen átdolgozták: a mű sok részét újból írták. Jelenleg több kötetet rendeznek sajtó alá és az 1951-52-es évektől kezdve a "Szovjetunió története" kötetenként kiadásra kerül.

Az Intézet előtt még hatalmas munka áll a "Szovjetunió történetével" kapcsolatban. Még előttük áll azoknak a köteteknek a munkája, amelyek országunk szovjet korszakának történetét tárgyalják. Emellett az Intézet, mint már rámutattunk, elmaradt a szovjet társadalomtörténetének tanulmányozásában. Ennek következtében a Szovjetunió története egyetemi tankönyvének III. kötete, mely a szovjet korszakot tárgyalja, már hosszú évek óta huzódik. Nemrégiben bekapcsolódtak e kötet munkájába a moszkvai állami Lomonoszov egyetem történészei. A tankönyv tervvázlata 1950-ben megjelent folyóiratunkban, de a munka befejezését csak az 1952-es évre tervezik.

A "Világtörténet" az a másik összefoglaló mű, melynek munkáját az Intézetben már szintén a nagy Honvédő Háború előtt elkezdték és most gyökeres átdolgozáson ment keresztül. A "Világtörténet" túl hatalmas, kb. 70-80 kötetre terjedő kiadvánnyá válik. Ezt a nagy terjedelmet azért irányozták elő, hogy a szerzők a világtörténetnek ne csak alapvető törté-

neti jelenségeit és eseményeit világítják meg, hanem az összes országok és népek történetében jelentkező egyes részletkérdéseket is kidolgozzák. Egy ilyen nagyméretű kiadvány létrehozásához azonban több évtizedre lenne szükség, holott a szovjet olvasóközönség - különösen a közép- és főiskolák előadói, a diákság és a propagandista aktiva - türelmetlenül várja az összefoglaló világtörténeti mű megjelenését, melyre mindennapos gyakorlati munkájában szüksége lenne. A Szovjet Tudományos Akadémia elnöksége felszólította az Intézetet, hogy készítsen tervezetet egy újabb rövidített "Világtörténetre", amelynek megírását még a mostani 5 éves tervben véghez tudják vinni.

Az 1951-52-es években fog napvilágot látni az Intézet kiadásában dicső fővárosunk, Moszkva történetének 6 kötetes műve, amely a háborúutáni első öt éves terv keretében készült el. Igen nagy érdeklődésre tartanak számot e kiadvány utolsó kötetei, amelyek Moszkva történetét a Nagy Októberi Szocialista Forradalom idején és a szovjet időszakban tárgyalják.

A szovjet ország 1953-ban fogja ünnepelni országunk másik hatalmas centruma és hősi városa - Leningrád - fennállásának 250 éves évfordulóját. Az Intézet háromkötetes művet készít elő, "Leningrád története" címmel, amelyet a város jubileumáig be kell fejeznie.

Végül a mostani 5 éves terv folyamán kollektív alapon meg fogják írni az orosz történettudomány történetét. A mű első kötet a társadalmi-történeti gondolat fejlődését fogja tárgyalni Oroszországban a legrégibb időktől kezdve a Nagy Októberi Szocialista Forradalomig. A második kötet a történettudomány fejlődését a szovjet időszakban fogja megvilágítani. E kétkötetes historiográfiai mű, melynek kidolgozásánál számba kell venni azokat a komoly hibákat, amelyeket az utóbbi években e területen számos tudósunk elkövetett, a "Tudomány és technika története a Szovjetunióban a legrégibb időktől a mai napig" című hatalmas sorozatban fog megjelenni. Ezt a Szovjet Tudományos Akadémia elnöksége vette tervbe és az Akadémia tudományos kollektívájának közös erőfeszítésével készül.

Ezek a legfontosabb összefoglaló jellegű munkák, amelyeket a Történettudományi Intézet a mostani 5 éves terv időszakra irányozott elő.

A Szovjetunió és a külföldi országok történetét tárgyaló összefoglaló jellegű műveken kívül a Történettudományi Intézet terve számos aktuális problémának és a történelem egyes fejezeteinek kidolgozását tartalmazza.

Az Intézet a Szovjetunió történetének területén Sztálin elvtárs utmutatásait követve, mely szerint a történettudománynak "elsősorban az anyagi javak termelőinek történetével, a dol-

gozó tömegek történetével, a népek történetével kell foglalkoznia", /1/ a jelenlegi 5 éves időszakban is tovább folytatja a szovjet munkásosztály és parasztság története kérdéseinek kidolgozását.

A dolgozó tömegek marxista-leninista története a kulcs a társadalmi és politikai élet összes jelenségeinek feltáráshoz. A munkásosztály és parasztság történeti problémái, melyek a Történettudományi Intézet munkájában az egyik központi helyet foglalják el, ilyen módon nagy elméleti jelentőségűek.

A Szovjetunió munkásosztályának történetével a mostani 5 éves tervidőszak folyamán számos munka fog foglalkozni. Ezek elsősorban az oroszországi ipari proletariátus kialakulásának folyamatát és munkásosztályunknak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után játszott történelmi jelentőségű szerepét tárgyalják. A.M. Pankratova, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja kiadásra készíti elő "A Szovjetunió munkásosztályának története" című nagyszabású művét, melyen már több mint 10 éve dolgozik. Ezenkívül kidolgozásra kerülnek a munkásosztály történetének egyes fejezeteiről szóló részlettemák: "A munkásmozgalom a 19.sz. 80-90-es éveiben és a marxizmus elterjedése Oroszországban", "A Donyec-medence és a Donyec-medencei proletariátus a 19.sz. 90-es éveiben", "A munkásmozgalom a Kaukázuson túl az 1905. év küszöbén", "A Szovjetunió munkásosztályának fejlődése és kialakulása a polgárháború utáni első évtizedben", "A Szovjetunió iparosítása" c. dokumentumgyűjtemény stb. Ezek a művek meg fogják világítani a proletariátus építőmunkájának történetét és forradalmi osztályharcát a kapitalizmus és a cárizmus ellen és meg fogják mutatni, hogy a szovjet szocialista állam körülményei között hogyan alakult ki egy teljesen új munkásosztály.

Országunk parasztsága történetének tanulmányozásában a Történettudományi Intézet már jelentős sikereket ért el. A következő műveket már Sztálin díjjal tüntették ki: B.D. Grekov akadémikus: "A parasztság a régi Oroszországban", N.M. Druzsinyin akadémiai levelező tag: "Az állami parasztsók és P.D. Kiszjeljov reformja" /I.köt./ és I.I. Szmirnov: "A Bolotnyikov felkelés". Jelenleg az Intézet tovább folytatja a parasztság történetének kidolgozása terén végzett munkáját a feudalizmus korán túlmenően. A mostani ötéves tervidőszakban a legfontosabb munkák lesznek N.M. Druzsinyin: "Az állami parasztság és P.D. Kiszjeljov reformja" /I.köt./, továbbá a szovjet mezőgazdaság kollektivizálásának történetére vonatkozó művek, ezek sorában két dokumentumgyűjtemény: "Az OSzSzSzk földjének nacionalizálása" és "A Szovjetunió mezőgazdaságának kollektivizálása."

A parasztság történetéhez szorosan kapcsolódik a "Földművelés története a Szovjetunióban a legrégebbi időktől napjainkig", melynek kidolgozását a Történettudományi Intézet az Összszövetségi Lenin Mezőgazdasági Akadémiával karöltve fogja kidol-

gozni B.D. Grekov és T.D. Liszenko akadémikusok vezetése alatt.

Ugy mint azelőtt, most is nagy helyet foglalnak el az Intézet munkatervében az oroszországi kapitalizmus keletkezésének és fejlődésének kérdései. A szovjet történettudósok körében jelenleg a Szovjetunió történetének periodizációjáról folyó vita megmutatta, hogy a kapitalizmus keletkezésének időszaka mindaddig az egyik legkevésbé kikutatott terület maradt. A történészek közötti vita során éppen ebben a kérdésben merültek fel a legkomolyabb nézeteltérések. Az a körülmény, hogy nem látunk elég világosan ebben a kérdésben, komoly akadályt jelent országunk történetének vizsgálatában a következő időszakokra vonatkozólag a kapitalizmus korszakában. A kapitalizmus keletkezésével és fejlődésével fognak foglalkozni az Intézet tervébe felvett következő művek: "A kapitalista viszonyok keletkezése az orosz iparban a 17.sz.-ban", "Az urali ipar és a Demidovok gazdálkodása a 18.-19. sz.-ban", "Az orosz ipari burzsoázia harca a belső piacért a 19.sz. első felében" stb.

Jelentős teret foglalnak el az Intézet munkatervében a szovjet népeknek az idegen nóditok elleni harcát felölelő történelmi témák.

A legjelentősebb mű ezen a téren Tarlé akadémikus trilógiája, mely népeinknek országunk szabadságáért és függetlenségéért folytatott harcait, mint kimagasló történelmi példaképeket tárgyalja. A trilógia első kötete, melyet a szerző már befejezett, népeinknek az 1708-1709. évi sved betörés elleni harcának történetét öleli fel. Tarlé akadémikus leleplezi a burzsoa történészek hamisításait, akik minden lehetőséggel feldicserik XII.Károlyt, de elhárítják hadikalandójának igazi okait és csúfos vereséjének körülményeit. A trilógia második kötetében a szerző újabb kutatásainak eredményeivel kiegészített formában adja közre Napoleon 1812. évi betörésének szétzuzását. A harmadik kötet a szovjet népek a cárszta terület-
rablók elleni harcát fogja tárgyalni. Ugyancsak a témát fogja felölelni a "Szovjetunió Nagy honvédő Háborújának története" című kollektív alkotás, valamint a "Pecselva védelme" című dokumentumgyűjtemény, melyet a történettudományi Intézet hadtörténeti osztálya állít össze.

A jelenlegi ötéves tervidőszakban, mint az előző években is, az Intézet komoly figyelmet szándékozik fordítani az oroszországi társadalmi eszmék és társadalmi mozgalmak történetének kérdéseire. Ezt a témát tárgyalja M.V. Nyecskina: "A forradalmi mozgalom az első orosz forradalmi helyzet éveiben" c. műve stb.

Nagy érdeklődésre tartanak számot a szocialista romzások kialakulásának kérdései, melyeket most először vettek fel az Intézet munkatervébe. Míg a Szovjetunió történetét a szovjet

időszakban a Szovjetunió történetének egyes témáin keresztül fogják megvilágítani /a munkásosztály története, a parasztság története, a földművelés története/, addig a szocialista nemzetek kialakulásának kérdéseit csak sokoldalú anyag olyan szintézise alapján lehet megvilágítani, amely feltárja a nemzet azon négy fő ismertetőjelének változásait, amelyekre I.V. Sztálin a nemzeti kérdésről írt műveiben rámutatott. Erről a tárgykőről szóló dolgozatoknak meg kell mutatniuk azt, hogy a nemzet egyik fő ismérve - a gazdasági élet közössége - a szocializmus időszakában olyan szilárdságot nyer, amely sokkal túlhaladja a kapitalizmus időszakának gazdasági közösségét. A szocialista társadalomban, ahol nincsenek antagonisztikus osztályok, más jelleget nyer az emberek lelki alkatának közössége is, amely a nemzeti kulturák közösségében nyilvánul meg. Ezek ugyanis ettől kezdve egységes szocialista tartalmat nyernek. Kétségtelen, hogy a szocialista nemzetek nyelve is sokkal egyöntetűbb, mint a burzsoá nemzetek nyelve külön területi nyelvjárásaival, illetve osztályzsargonjával. Azt hisszük, hogy fel kell vetni a szocialista nemzetek területének jellegzetességéről szóló kérdést is. A mi szocialista nemzeteinknek hasonlíthatatlanul rendezettebb területei vannak, mint mikor még burzsoá nemzetek voltak.

Jelenleg, amikor az imperializmus világában naponta megsértik a népek nemzeti és állami szuverenitását, amikor az angol-amerikai imperializmus durván elnyomja a nemzeti gazdasági életet és fegyveres erővel minden tehetőség nélkül betör idegen területekre, a lenini-sztálini nemzeti politika nagyszerű eredményeképpen létrejött szovjet szocialista nemzetek kialakulási folyamatának megvilágítása nagy eszmei-politikai jelentőséggel bír. A Történettudományi Intézetnek ki kell terjesztenie a szovjet szocialista nemzetek kialakulásának tanulmányozását, ezt egyik legfontosabb feladatának kell tekintenie és nem szabad egyes részlet-témákra szorítkoznia.

- - - - -

A külföldi országok történetének kérdései közül az Intézet munkatervében első helyen állnak az imperializmus történetének és mindenekelőtt az első és második világháború történetének kérdései. Az Intézet azt a feladatot tűzte maga elé, hogy megvilágítsa az angol-amerikai imperializmus világhatalomra törő agresszív politikáját. A szovjet történészek kutatásai a két világháború történetének területén nagy jelentőséggel fognak bírni a háborús gyűjtögetők atompolitikájának szolgálatában álló burzsoá történethamisítók leleplezésében. A szovjet történészek a rágalmozókat és hamisítókat leleplező munkáikkal a történelmi igazság és ezzel a béke, a haladás és a demokrácia védelmét szolgálják. I.V. Sztálin rámutatott arra, hogy az új háború propagandis-

táival megfelelően szembe kell szállni, idejében le kell lep-
lezni a háborus uszítókat.

A Történettudományi Intézet külön cikkgyűjteményt készít elő
"Az Angol-amerikai imperializmus harca a háboru utáni világura-
lomért" címen. Ebben a dokumentációs anyagon alapuló gyűjtemény-
ben fel fogják tárni az angol-amerikai agresszorok céljait és
módszereit, akik következetesen egy harmadik világháboru ki-
robbantására törnek. Egy másik, "A történettudomány angol-ame-
rikai hamisítói ellen" című gyűjteményben, a mai burzsoá - el-
sősorban angol-amerikai - történetírásnak az egyetemes történet
és főként a Szovjetunió történetének megvilágításával kapcsola-
tos reakciós eszméit és történelmhamisító módszereit fogják
leleplezni.

Számos művet szentelnek a kapitalista rendszer általános válsá-
gának. Ebben a tárgykörben a legnagyobb munka a V.V. Birjukovics-
nak és A.Z. Manfrednek, a történettudomány doktorainak szerkesz-
tésében megjelenő kollektív munka "Az 1914-1918 évi imperialis-
ta világháboru" lesz. A kapitalizmus általános válságának kuta-
tásában különösen nagy dígyelmet fognak fordítani a világ két
táborra - a béke, a demokrácia és a szocializmus, valamint az
imperializmus és a háboru táborára való - osztlásának.

Több monográfia foglalkozik majd az imperialista országok bel-
és külpolitikájával. Ebben a tárgykörben elsősorban A.Sz. Jeru-
szalimszkij "A német imperializmus külpolitikája és diplomáciá-
ja a 20.sz. elején" c. monográfiáját kell megemlítenünk, amely
a szerző "A német imperializmus külpolitikája és diplomáciája a
19.sz.-ban" című Sztálin díjjal kitüntetett munkájának folyta-
tása lesz. A.Sz. Jeruszalimszkij munkája feltárja azokat a
módszereket, melyek segítségével a német imperializmus agresz-
szív céljait Európában, Közel- és Közép-Keleten, Afrikában,
Távol-Keleten és a Csendes Óceán vidékén próbálta megvalósíta-
ni. Különösen részletesen világítja majd meg a könyv a német
politikát Oroszország és Anglia irányában és a sikertelen szö-
vetségi kísérletet Németország és Anglia között Oroszország el-
len. Ugyanebbe a tárgykörbe tartozik a "Fasiszta Olaszország
az 1935-1943. években" c. téma stb.

Az ujkori történet területén az Intézet munkatervében egy nagy
összefoglaló munka szerepel: "Az 1871. évi párisi kommün", mely-
nek 80-as évfordulóját 1951-ben ünnepeljük. Ebben a munkában
megvilágítást kell nyerniök a Kommün története fő kérdéseinek,
amelyek az első világtörténelmi lépést jelentették a proletari-
átus diktatúrájának létrejöttében.

A középkor és az ókor területén az Intézet munkája az "Osztály-
harc a rabszolgatartó és feudális társadalomban" tárgykör kö-
ré csoportosul. Ezt a problémát tárgyalják a következő művek:
P.J. Vipper akadémikus "Társadalmi harc a Római Birodalomban
a 3. és 4. században", J.A. Koszminszkij akadémikus "Az angli-
ai parasztság története", amely az első kísérlet az angliai
parasztság történetének megírására a korai feudális idősza-
któl a kapitalizmus korszakáig terjedő időszakban, N.A.Szidorov

történettudományi doktor "A társadalmi és politikai harc Franciaországban a 12. és 13. sz.-ban" c. műve stb.

Számos mű foglalkozni Bizánc történetével, valamint a Bizánc és Oroszország közötti kapcsolatok problémájával. Ilyenek például: M.V. Levcsenko "Bizánc és Rusz a 13.-14.sz.-ban" és F.M. Rosszejkin "Bizánci-orosz kapcsolatok a 14.-15.sz.-ban" c. művek.

Az Intézet öt éves tervében az ókor történetével kapcsolatban több, a Fekete-tenger vidékén fekvő ókori város és település történetével foglalkozó munka szerepel.

A most induló öt éves tervidőszakban az Intézet továbbra is folytatja tudományos forráskiadói tevékenységét. Az öt éves tervben több mint 50 kötet történeti forrás- és anyagkiadvány szerepel a Szovjetunió történetére vonatkozólag.

- - - - -

Az előző öt éves terveitől eltérőleg az Intézet mostani öt éves tervének számos kétségtelen érdeme van. Először is az Intézet történészei leltírájuk közös erőfeszítését olyan többkötetes összefoglaló művek megírására irányította, mint a "Szovjetunió története", a "Világtörténet" stb., míg az előző években ezeket a munkákat másolrendű, mellék munkának tekintették, és így történt azután, hogy e munkákra vonatkozólag a tervet nem teljesítették. Másodszor pedig igen jelentős helyet foglalnak el a tervben az országunk és az imperialista országok történetének aktuális problémái a szovjet korszakban.

Meg kell azonban említenünk, hogy az Intézet tervében nagyobb hiányosságok is vannak. A Szovjetunió történetének és az egyetemes történetnek számos aktuális kérdése kimaradt a tervből. Olyan kérdésekről van itt szó, amelyekkel az Intézet korábban sem foglalkozott, s amelyek egyáltalán nem nyernek megvilágítást historiográfiánkban, bár az élet már régen előtérbe állította őket.

Mindenekelőtt komoly fogyatékosága az Intézet tervének az, hogy hiányzik belőle azoknak a speciális történeti problémáknak a vizsgálata, amelyeket I.V. Sztálin a "Marxizmus és nyelvtudomány" c. művében vetett fel. Az Intézet munkatervéből hiányzanak a történettudomány elméletével foglalkozó témák. Ez arról tanuskodik, hogy a történészek lebecsülik a történelmi materializmus területén folytatott kutatásokat, holott ez a szovjet történettudomány megingathatatlan alapja. I.V. Sztálin a nyelvtudomány példáján kimerítő világossággal mutatott rá arra, hogyha a tudomány valóban élenjáró tudomány akar lenni, akkor arra van szüksége, hogy az alkotó marxizmus szelleme hassa át és erre kell támaszkodnia.

A Szovjetunió történetének területén a Történettudományi Intézet főleg orosz tematikájú kutatófeladatokra korlátozódik.

Azzal, hogy erre rámutatunk, egyáltalán nem azt akarjuk mondani, hogy az Intézet kollektívája az ország valamennyi népének történetével foglalkozzék, vagyis hogy párhuzamos munkát végezzen azzal a munkával, melyet sikerrel folytatnak a szövetségi és autonóm köztársaságok tudományos intézményeiben. Ugy véljük azonban, hogy a Történettudományi Intézetnek a Szovjetunió történetére vonatkozó összefoglaló munkái során, mikor felhasználja a szövetségi és autonóm köztársaságokban végzett kutatások eredményeit, nem szabad elzárkóznia a Szovjetunió történetének kérdéseit érintő, számos elvi fontosságú közös kérdés megoldása előtt sem.

Igy például e népek Oroszországhoz való csatlakozásának kérdése még távolról sincs helyesen megvilágítva. Használhatjuk-e széles körben a "legkisebb rossz" elméletét, ahogy ezt mindaddig számos történész teszi? Vajjon egyes népeknek Oroszországhoz való csatlakozása nem a legjobb megoldás volt-e számukra? Vajjon egyes népeknek Oroszországhoz való csatlakozása nem az egyedül lehetséges megoldás volt-e történeti fejlődésünkben?

Nem kevésbé fontos kérdés a nemzeti-felszabadító és a feudális-nacionalista mozgalmak kérdése sem. Ez olyan kérdés, melyet komolyan csak a múlt évben vetettek fel, s ennek kidolgozásában az Intézetnek márcsak azért is részt kell vennie, mivel a múltban e kérdések megvilágításánál az Intézet munkatársai komoly hibákat követtek el.

Rendkívül időszerű kérdés az orosz népnek és a Szovjetunió többi népeinek szerepe a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban, a polgárháború folyamán és a nemzetiségi körzetek szocialista építésében. Nem világos-e, hogy e kérdések vizsgálata nélkül nem lehet megírni a Szovjetunió történetét, ha azt akarjuk, hogy ez a Szovjetunió igazi története legyen, ne pedig Oroszország története, amelyhez mintegy "függelékképpen" hozzá vannak toldva kitérések a többi népek történetéről.

A külföldi országok történetének tárgykörében szembeszökő, hogy az Intézet tervéből hiányoznak a forradalmi munkásmozgalom történetét tárgyaló művek. Igen gyengén vannak képviselve a tervben azok a kutatások, melyek a szociáldemokraták áruló szerepének leleplezését szolgálják, pedig a múltban az Intézet egyes munkatársai ezen a területen komoly hibákat követtek el.

Az amerikai országok történetének tanulmányozása az Intézetben egyáltalán nem kielégítő módon folyik. A tervben nem szerepel olyan téma, mely az USA belső történetére vonatkozna. Ami Kanada és különösképpen a Latinamerikai Államok történetét illeti, ennek tanulmányozásáról az Intézet teljesen lemondott. Az amerikai kontinens népei történetének tanulmányozásában elfoglalt ezt az álláspontot egyáltalában nem tarthatjuk helyesnek. Ezeknek az országoknak az Intézet munkatervében a kellő helyet

kell elfoglalniuk.

Nem szerepelnek az Intézet tervében az imperializmus gyarmati politikájának történetéről, a gyarmati és függő országok népeinek az imperialista rabság elleni harcáról, valamint országunknak a Kelet országaival való kapcsolatáról szóló témák. Nyilvánvaló, hogy a Kelet tanulmányozásának területén a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának rendszerében a fő tudományos központ az átszervezett Orientalisztikai Intézet, de ez távolról sem öleli fel mindezeket a kérdéseket.

Ugyanezt kell mondanunk az európai népi demokráciákkal kapcsolatban is. A népi demokráciák történetével a Történettudományi Intézet nem foglalkozik, mert a Szovjet Tudományos Akadémia keretében van egy Szlavisztikai Intézet. Ez utóbbi azonban csak a szláv országok történetével foglalkozik, míg a szovjet olvasóközönséget Magyarország, Románia és Albánia története is érdekli. /Kiemelés tőlünk - Szerk./

Igy tehát a Történettudományi Intézet munkatervében nem láttak helyet igen fontos kérdések. Ezen a fogyatékoságon segíteni kell. A Történettudományi Intézetnek ki kell elégítenie az ország összes fontos igényeit, teljes mértékben és minden szempontból vissza kell tükröznie az élenjáró szovjet történettudomány szükségleteit.

V. KOROLJUK, I. MILLER, J. PISZAREV;

Vita Lengyelország történelmének és problémáiról.

Корольук В., Миллер И., Писарев Д. - Обсуждение основных проблем истории Польши/

OKK: T.F.06964

1950 október 3-án és 4-én a Szovjet Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézetében összejövotelt tartottak a szovjet és lengyel történészek. Ezen az összejövotelen megvitatták a Szlavisztikai Intézet "Lengyelország Története"-ről kiadott tervezetét.

A találkozás hozzájárult a Szovjetunió és a népi-demokratikus Lengyelország történészei közti hathatós és alkotó együttműködés megerősödéséhez.

Az ülésen megvitatták Lengyelország történetének mindazokat a legfontosabb központi kérdéseit, amelyek országunk tudományos életét erősen foglalkoztatják. Moszkvában, a Szlavisztikai Intézetben összejöttek a szovjet szlavista történészek Leningrádból, Kijevből, Lvovból. Az ülést B.D. Grekov akadémikus vezette.

B.D. Grekov bevezetőjében beszámolt a lengyel történészek előtt a Szovjet Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézetének munkájáról és részletesen ismertette az Intézet által készített kétkötetes "Lengyelország története" c. mű tervét.

A párt és a szovjet kormány - mutatott rá B.D. Grekov - nagy gondot fordítanak arra, hogy a szlavisztika minél jobban fejlődjék országunkban és igen nagy jelentőséget tulajdonítanak annak, hogy létrejöjjenek a szláv országok valóban tudományos, marxista szellemben megírt történetei. A szlávok történetével nemcsak Moszkvában foglalkoznak, hanem Leningrádban, Ukrajnában /Kiev, Lvov, Harkov/, Bjelorüssziában /Minszk/ és a balti köztársaságokban /Vilno, Riga/ is.

A Szovjet Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézetében a SZK/b/P Központi Bizottsága mellett működő Társadalomtudományi Akadémián és a Szovjetunió nagy egyetemlein, valamint pedagógiai főiskoláin szlavisztikai tudományokkal foglalkozó fiatal kádereket képeznek ki: történészeket, filológusokat, irodalomtörténészeket.

A szovjet tudósok igen nagy érdeklődést tanúsítanak a testvéri szláv népek, többek között Lengyelország története iránt.

A Szlavisztikai Intézetben a tudományos munkatársak jelentős csoportja foglalkozik Lengyelország történetével.

B.D. Grekov akadémikus kidolgozza a szláv népek - az oroszok, lengyelek, horvátok, szerbek - ősi jogának problémáját és kiemeli azt a közösséget, mely az összes szláv népek között

történelmi fejlődésük során fennáll. Jelenleg B.D. Grekov egy, a lengyel jog legrégebb emlékével foglalkozó monográfián dolgozik.

Számos tudományos munkatárs foglalkozik a következő témákkal: a középkori lengyel városok; a lengyel parasztság története; a Lengyelország és Oroszország közötti diplomáciai kapcsolatok a 17. és 18.sz.-ban; a lengyel-orosz forradalmi kapcsolatok a 19.-20. sz.-ban, a gazdasági élet és a munkásmozgalom a 19. sz. második felében, illetőleg a 20. sz. elején.

Igen nagy figyelmet szentel a Szlavisztikai Intézet a legújabbkori lengyel történet kidolgozásának, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom utáni időszaknak.

Ukrajna fővárosában, Kievdben a lengyel történettel foglalkozó tudósok tanulmányozzák a Kievi Rusz és Lengyelország közötti kapcsolatokat, az ukrán nép felszabadító harca és a lengyelországi antifeudális parasztmozgalom közötti összefüggések történetét stb. Jelentős helyet foglalnak el a kievi tudósok kutatómunkájában a lengyel-szovjet kapcsolatok és annak a hatalmas szerepnek a megvilágítása, amelyet a nagy szovjetunió a lengyel népnek a fasiszta-német rablókktól való felszabadításában és a népi-demokratikus rendszer győzelmének megerősítésében játszott.

A Lvovi egyetem tevékenyen bekapcsolódott a kötkötetes "Lengyelország története" munkálataiba. Ezenkívül a lengyel történészek a következő problémákat kutatják: a lengyel állam keletkezése; a társadalmi, gazdasági viszonyok Lengyelországban a 16.sz.-ban; az orosz-lengyel kapcsolatok a 18.sz.-ban és a következő századokban. A Lvovi egyetem többek között a következő tudományos munkákat irányozta elő: a munkásmozgalom Lengyelországban az 1922-1932 évek között; a párok Lengyelországának agrárpolitikája; a lengyel parasztság forradalmi mozgalmak. A tervben kiemelkedő hely illeti meg a népi-demokratikus Lengyelország történetének tanulmányozását. A történeti témák mellett a Lvovi szlavisták a lengyel irodalom és a nyelv problémáin is dolgoznak. A történetészek egy csoportja pedig a lengyel jog kérdéseit tanulmányozza.

Az a jelentős munka, melyet Lengyelország történetével kapcsolatban a "szovjetunió más városaiban - Minszkben, Vlnóban, Rigában - is folytatnak, tanulságossága annak a nagy érdeklődésnek, melyet a szovjet tudományosság Lengyelország története iránt tanúsít és kifejezésre juttatja a szovjet tudósoknak azt a törekvését, hogy segítséget nyujtsanak a lengyel történészeknek Lengyelország történetének valóban tudományos szellemű megírásához.

Zsanna Kormanowa prof. részletes beszámolót tartott a lengyel történettudomány jelenlegi állapotáról és a lengyel marxista történészek előtt álló központi feladatokról. Hatalmas jelentősége van a marxista-leninista történettudománynak a lengyel nép történeti múltjához való új, szocialista viszonyáért

folytatott harcában. Az előadó megemlékezett a nemesi-burzsóá lengyel történetírás szerepéről, mely a népi tömegek tudatát a nacionalizmus és a klerikalizmus mérgével fertőzte meg. Kormanowa prof. felsorolta az egyes történeti iskoláknak azokat a fő bűneit, amelyek jellemzők a lengyel burzsóázia "felfelé haladó" fejlődésének korszakára is, valamint részletesen jellemezte a lengyel burzsóá történetírás igen mély válságát az 1918-1939 évek közti lengyel burzsóá-földesuri állam időszakában. A lengyel burzsóá történetírás siralmas képének, hanyatlásának és rothadásának jegyei: menekülés a nagy problémák elől a jelentéktelen, helyi jellegű kutatásokba; a történeti materializmus elleni harc, a történeti materializmus felváltása gazdasági vulgármaterializmussal, mely a gazdaságtörténetet elszakítja az osztályharc történetétől; az eszméletlenség, agnoszticizmus hirdetése, a történelmi folyamat törvényszerűségeinek és megismerésük lehetőségének tagadása. A reakciós burzsóá történetírók kijelentették, hogy Lengyelország legujabbkori története nem a történeti kutatás, hanem a publicisztika tárgya, de egyben odaadással töltötték be a fasiszta rezsim udvari védelmezőinek funkcióját. Egy hamis "Pilsudski legendát" teremtettek és minden fajtájú és árnyalatu fasisztát dicsőítettek a pilsudskiánusoktól a "Nemzeti Demokraták" csoportjáig.

Ebből a háttérből élesen bontakoztak ki azok a kísérletek, amelyek az igazi történettudomány utjának, a marxista-leninista történetírás utjának egyengetésére irányulnak. Kormanowa professzor megvilágította a marxizmus-leninizmus elterjedésének és a marxista történeti felfogás fejlődésének történetét Lengyelországban. Igen nagy jelentősége van az élenjáró történettudomány fejlődése szempontjából a Lengyel Kommunista Pártnak, amely harcolt a Lengyel Szocialista Párt burzsóá-nacionalista nézetei ellen, kiirtotta soraiból a luxenburgianizmus csökevényeit és alapjában helyes, marxista analízist adott a lengyel társadalom osztálytagozódásának és osztályantagonizmusának, valamint a lengyel imperializmusnak és fejlődéstörténetének, továbbá a lengyel szocialista forradalom erőinek és távlatainak. A Lengyel Kommunista Párt azzal, hogy helyesen értékelte a Nagy Októberi Szocialista Forradalom gigantikus történelmi jelentőségét a lengyel nép társadalmi és nemzeti felszabadulása szempontjából, szilárd alapot teremtett Lengyelország legujabbkori történetének tudományos kutatásához. Forradalmi jelentőségű volt a történelmi gondolkodás fejlődése szempontjából az a levél, melyet Sztálin elvtárs a "Proletárforradalom" folyóirathoz intézett. Ez döntő segítséget nyújtott a hamis luxenburgianus felfogás leküzdéséhez. Sztálin elvtárs zseniális műve, a Párttörténet, melyet a lengyel kommunisták még az antifasiszta illegalitásban tanulmányoztak, fő ideológiai fegyverük lett a lengyelországi marxista-leninista történettudomány megteremtéséért folytatott harcban.

A lengyel marxista-leninista történettudományt szoros szálak fűzik a forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő hagyományaihoz, a munkásmozgalomnak az előző időszakban elért elméleti vívmányaihoz, de a fejlődés széles útjára csak a népi-demokratikus Lengyelországban, a proletariátus diktatúrájának körülményei között jutott el.

A jobboldali és nacionalista elhajlások szétzúzása, a lengyel munkáspártok egyesítő kongresszusa fontos szakaszt jelentettek a történettudomány fejlődése számára Lengyelországban.

Kormanowa professzor rámutatott arra, hogy milyen kiemelkedő jelentősége volt a lengyel marxista-leninista tudomány számára annak a beszámolónak, melyet Bolestaw Bierut, az Egyesült Lengyel Munkáspárt Központi Bizottságának elnöke az 1948. decemberi egyesülési kongresszuson tartott. Ez a beszéd általános megvilágítását adta a lengyel munkásosztály történelmi pályafutásának, annak a harcnak, melyet a munkásosztály a párt bolsevizálásáért és a proletariátus diktatúrájáért folytatott.

Kormanowa professzor ezután áttért a haladó szellemű lengyel történettudomány feladatainak jellemzésére. Rámutatott arra, hogy ezek a feladatok milyen felelősségteljesek és bonyolultak. Lengyelország marxista-leninista történetének kidolgozása azt jelenti, hogy újból végig kell tanulmányozni a lengyel történelmi folyamatot és teljeseen új, a bolsevik pártosság szelleme által áthatott történelmi szintézist kell adni. A lengyel marxista-leninista tudomány fejlődésének útja a marxista-leninista módszer teljes elsajátítása; ez kizárja a vulgarizáció és sematizmus útjára való tévedés lehetőségét. Főfeladata nemcsak a burzsoá történetírás örökségének kritikája, hanem lankadatlan harc a burzsoá-nacionalista "elméletek"-be való visszaesés és a burzsoá objektivizmus ellen.

Az előadó jellemzően az ellenséges, burzsoá ideológia fő megjelenési formáit a történettudomány frontján. Ennek egyik legkárosabb formája a kozmopolita "elmélet", melyet a Vatikán és a katolikus reakció minden módon terjeszteni igyekszik Lengyelországban, és amely Lengyelország történetében szembeállítja "Keletet" és "Nyugatot", azt hirdetvén, hogy a lengyel kultúra "nyugati" jellegű. A "Nyugat" előtt való hajbókolás, a lengyel nemzeti kultúrának és népi forrásainak lekicsinylése, annak a történelmi szerepnek a rágalmazó kisebbitése, melyet a szláv népek és különösen a nagy orosz nép betöltött, mindez azt a célt szolgálja, hogy szembeállítsa a lengyel népet a testvéri orosz néppel, hogy ideológiailag lefegyverezze a lengyel népet a nyugati imperialista hatalmak agressziójával szemben. Ezután az előadó konkrét példával, Wereszycki történész tevékenységével illusztrálta a nacionalizmus és a kozmopolitizmus közötti szoros kapcsolatot.

A lengyel marxista történészek feladata nemcsak az, hogy kö-

nyörtelenül leleplezzék az ellenséges jelenségeket, hanem hogy ujjíteremtsék a lengyel népnek a burzsoá hamisítók által eltorzított és elhallgatott, valóságos történetét, hogy fellesszék a "nemzeti büszkeség érzését a lengyel nép haladó, forradalmi hagyományainak és annak a hozzájárulásnak a bemutatásával, amellyel a lengyelek az egyetemes emberi kultúra kinccsestárát gazdagították" - mondta az előadó. Igen fontos a lengyel-orsz kapcsolatok tanulmányozása, és igen fontos, hogy bemutassák annak az együttműködésnek a gazdag történetét, melylyel Lengyelország és Oroszország haladó, forradalmi erői a közös ellenség - a cárizmus ellen harcoltak.

A marxista-leninista történetírásnak a lengyel történeti folyamat helyes tudományos feldolgozásának egyik központi fontosságú problémája Lengyelország történetének helyes periodizálása. Kormanowa professzor részletesen megvilágította, hogy milyen munkát végeztek eddig a lengyel marxista történészek a periodizáció körül. Rámutatott arra a nagy segítségre, melyet a periodizáció kérdésének a szovjet történészekkel való együttes megvitatása hozott. Ez arra ösztönözte őket, hogy számos kérdést újból végigelemezzenek és egyes döntéseket felülvizsgáljanak. Különösen érdekes ezzel kapcsolatban a lengyel történészek számára a kétkötetes "Lengyelország története" tervezetében alkalmazott periodizáció kérdéseinek felvétele. A szovjet történettudomány segítése és tapasztalata hatalmas szerepet játszik a lengyel marxista-leninista történetírás fejlesztésében. Az előadó számos példát hozott fel arra, hogy milyen időszerű feladatok állnak a lengyel marxista történészek előtt, s rámutatott arra, hogy e feladatok megoldásában a szovjet tudomány tapasztalataira támaszkodnak. Ennek során áttérnek a tudományos kutatómunka új - tervszerű és kollektív - módszerére, a levéltárak és tudományos intézményeket újraszervezik, a főiskolák történettudományi oktatómunkáját átszervezik, új iskolakönyveket írnak.

1948 őszén a lengyel történészek VII. wroclawi kongresszusán megalakult a marxista történészek csoportja, mely nagy munkát fejt ki az egyetemeken, a Lengyel Történelmi Társulatban és a Társulat által kiadott folyóiratokban.

Nagy munkát végez a Lengyel Egyesült Munkáspárt PZPR Központi Bizottsága mellett működő Történettudományi Osztály, amelyet most a Lengyel Munkásmozgalom Történetének Intézetévé szerveznek át. Az Intézet a lengyel munkásmozgalomról szóló számos anyag- és dokumentumgyűjtemény sorozat kiadását indította meg. E kiadványok periodizációs alapjául az SzK/b/P története periodizációját tették. A kiadásra előírányzott tucatnyi gyűjtemény előkészítő munkája már eléggé előrehaladt: az első lengyel munkáspárt - a "Proletariat" - történetével foglalkozó első gyűjtemény már elhagyta a sajtót. Kiadták Julian Marchlewski életrajzát, sajtó alá rendezték műveit. Számos kiadvánnyal fogják megünnepelni 1951 júliusában F.E.

Dzerzsinski halálának 25. évfordulóját. Számos kiadványt és monográfiát készítettek sajtó alá a forradalmi munkásmozgalom történetéről. A PÉER központi Bizottsága mellett működő pártfőiskola kiadta Lengyelország történetének és a lengyel munkásmozgalom történetének előadásorozatát.

Az előadó kiemelte, hogy milyen nagy fontosságu a szovjet történészek munkáinak lefordítása. A fordítások száma egyre nő. Az Egyesült Lengyel Munkáspárt elméleti sajtószerve, a "Nowe Drogi" /Uj utak/ külön mellékletet ad, "Történeti Füzetek" címmel. Az első számban közölték I.V. Sztálin, Sz.M. Kirov, és A.A. Eszlánov megjegyzéseit a Szovjetunió történetét és az ujkor történetét tárgyaló tankönyvek vázlataira vonatkozólag és közreadták a Szovjetunió történetének periodizációjáról szóló vitacikkeket a Voproszi Isztorii folyóiratból.

1950 őszén a lengyel iskolák már Misulin prof., Koszminszkij akadémikus és Jefimov professzor egyetemes történeti tankönyveit használhatták. Kiadták Tretjakov prof. munkáját a keleti szláv törzsekről. Rövidesen elhagyja a nyomdát egy cikkgyűjtemény, mely a Voproszi Isztorii-ban Lengyelország történetéről megjelent cikkeket tartalmazza.

Kormanowa prof. beszámolójának végén annak a szilárd meggyőződésének adott kifejezést, hogy ez az első találkozás mind szorosabb tudományos együttműködés kezdetét jelzi a lengyel és szovjet történészek, elsősorban pedig a lengyel nép történetével foglalkozó szovjet történészek és a lengyel szakemberek között.

Ezután I. Sz. Miller tartott beszámolót a Szovjet Tudományos Akadémia Szlávisztikai Intézetében készülő "Lengyelország története" tervvázlatáról. Rámutatott arra, hogy milyen fontos egy általánosító tudományos marxista mű megírása Lengyelország történetéről, majd az Intézet által eddig végzett munka ismertetése során részletesen jellemezte a tervezet fő fejezeteit és megrajzolta a mű felépítésének fővonalát.

A szerzőkollektívának azt a szándékot kell szem előtt tartania, hogy igazi tudományos kutatást végezzen Lengyelország történetének összes korszakaira vonatkozólag - az ősközösségi rendszertől a népi demokráciáig. Kritikailag át kell vizsgálni a burzsoá tudomány által adott egész lengyel történeti koncepciót, a marxista-leninista elmélet alapján ujonnan kell megírnia Lengyelország történetét.

A készülő műben széleskörűen vissza kell tükröződnie a nyugati lengyel területek történetének, mint a lengyel nép története szerves részének.

Nagyon fontos a szerzőkollektívának az az elvi álláspontja, hogy egy ilyen általánosító műben feltétlenül meg kell vizsgítani a lengyel kultúra történetét is, amely nélkül nem lehet teljes képet rajzolni Lengyelország történetéről.

A tervezet Lengyelország történetét a négy társadalmi-gazdasági formáció szerint osztja be: ősközösségi rendszer, feudalizmus, kapitalizmus és a népi demokrácia, mint a szocialista formáció első korszaka. A rabszolgotartó termelési mólt hiányzott Lengyelország történetéből és a lengyelországi rabszolgaságnak csak társadalmi-gazdasági alap jellege volt.

A szerzőkollektíva véleménye szerint vitathatatlanok azok az időbeli határok, amelyek a feudális formációt a kapitalista formációtól, és a kapitalizmust a népi demokráciától elválasztják. Ami az ősközösségi rendszert a feudálistól elválasztó időbeli határt illeti, ez még csak nagyon feltételesen állapítható meg.

"Lengyelország történeté"-nek tervezete a szerzőkollektívának azt az álláspontját tükrözi vissza, hogy az ősközösségi rendszer felbomlása egy hosszadalmas, sok évszázadig tartó folyamat volt, amely az 1.-2.sz.-ban erősen meggyorsult. Ebben az időben erősödött az osztályok kialakulásának folyamata, és megjelentek az előfeltételek a lengyel szlávok államalakításához. A konkrét történeti, illetőleg régészeti adatok lehetőséget nyújtanak arra, hogy a 10.sz.-nál sokkal előbbre tegyük a lengyel állam kialakulásának idejét, - amely a barzsa történetírás hagyományos dátuma volt. A 10.sz. közepére a lengyel állam már kifejlődött formában és már hosszú idő óta fennállt.

Fontos fordulópontnak kell tekintenünk Lengyelország történetében a nagy paraszt- és rabszolga felkelést, a lengyel állam válását a 11.sz. 30-as éveiben. Ez a felkelés kimagasló eseménye volt annak a harcnak, melyet a szabad földközösségben élő parasztok és a függőségben lévő parasztok a kifejlődő feudális rendszer ellen vívtak. A felkelés elfojtása a feudális viszonyok diadalát és általános elterjedését jelentette. Tehát a 11.sz. 30-as évei adják azt a határvonalat, amely a feudális formáció keretein belül betetőzte az ősközösségi rendszerről a feudális rendszerre való áttérés időszakát.

A 15.-16.sz.-ban a robotmunka nagymértékben növekedett; fokozódott a parasztok jobbágyi függősége, s ez ráütötte bélyegét a feudális Rzecz Pospolita-ban a társadalmi viszonyok fejlődésére, a kulturára, a politikai életre. Megindult a városok hanyatlása az államot gazdasági pangás és politikai anarchia kerítette hatalmába. Ennek a kérdésnek a megvilágítása nagymértékben tisztázza a Rzecz Pospolita bukásának előfeltételeit.

Lengyelország történetének egyik legkevésbé kidolgozott kérdése a feudalizmus korának parasztmozgalmai. Igaz, hogy mind a szovjet, mind a lengyel történészek dolgoznak ezen a kérdésen, de a parasztságnak a feudális földesuri elnyomás ellen vívott éles osztályharcával összefüggő kérdéseket még nem oldották meg. A szerzőkollektíva feladata, hogy ezt a kérdést teljes jelentőségében számbavegye.

Gyengén van megvilágítva a történeti irodalomban egy másik fontos kérdés is: a soknemzetiségű lengyel-litván állam, a Rzecz Pospolita, létrejöttének problémája is. Ennek a kérdésnek a megtárgyalását a szerzőkollektíva a "Lengyelország történeté"-nek tervezetében már előirányozta, és ebben Sztálin elvtársnak azok az utmutatásai vezették, melyeket a kelet európai soknemzetiségű államok kialakulásának feltételeiről mondott.

Azt a körülményt, hogy Lengyelország soknemzetiségű állammá vált, a németek, tatárok és törökök felől fenyegető külső veszély siettette. E veszélyek elhárítására egyesültek Lengyelország, Litvánia és az orosz területek erői a Német Lovagrend ellen, továbbá Lengyelország, Csehország és Magyarország erői a török hordák ellen. Ezeknek a tömörüléseknek haladó jellegük volt. De a soknemzetiségű állam kialakulásának folyamatában a nemzeti terület védelmének haladó jellegű feladata háttérbe szorult és helyébe a Rzecz Pospolita uralkodó osztályai azt a feladatot állították, hogy kiterjesszék hatalmukat orosz, ukrán és bjelorusz területekre, hogy erőszakkal betelepítsék ezeket a területeket és terveket szőtték az orosz állam leigázására.

Igy a soknemzetiségű lengyel állam jellege és történeti szerepe a 14.-15. sz.-ban - azaz kialakulásának időszakában - lényeges változásokon ment át.

A tervezet szerzői kiemelik, hogy milyen kölcsönös kapcsolatot állt fenn a lengyel feudális urak keleti agressziója és a nyugati ősi lengyel területek elvesztése, valamint a Nyugattal való külpolitikában elkövetett vészes hibák között és így feltárják a Rzecz Pospolita elkövetkező hanyatlásának okait. A Rzecz Pospolita egyfelől elnyomta az ukrán és bjelorusz népeket, ugyanakkor pedig hagyta, hogy a rabló Habsburg és Hohenzollern-monarchiák - a lengyel területek eljövendő fosztogatói és a lengyel nép rabságba döntői - megerősödjenek.

A lengyel állam megsemmisítése a lengyel nép nemzeti leigázása olyan időszakban ment végbe, amikor a lengyel nemzet kialakulási folyamata már igen előrehaladt, de a burzsoázia még gyenge volt. A nemzeti mozgalom élén ezért a szlachta /nemesség/, az a legkonszolidáltabb és politikailag legtevékenyebb uralkodó osztály állt.

A lengyel nemzeti mozgalomban már első szakaszában, az 1830-1831.-i felkelésig és különösen utána egy olyan áramlat alakult ki, amely ugyan társadalmi összetételét tekintve továbbra is nemesi jellegű volt, de burzsoá programot adott, mert lényegében burzsoá nemzeti mozgalom volt.

A lengyel függetlenség visszaállítása ebben az időszakban csak népi, agrárforradalom útján volt lehetséges. A lengyel nemzeti felszabadító mozgalom nem tudott felemelkedni erre

a színvonalra és így nem is érte el a lengyel nép nemzeti felszabadítását. De haladó szerepet játszott abban, hogy megingatta a reakciós feudális abszolutisztikus rezsimek pilléreit.

Hatalmas jelentősége volt a lengyel nép nemzeti felszabadító harca számára az orosz és lengyel forradalmi mozgalom kapcsolatának, különösen abban az időszakban, mikor az orosz és a lengyel proletariátus a történelem porondjára lépett.

A lengyel és orosz proletariátus szövetsége döntő jelentőségű tényező lett Lengyelország fejlődésében attól kezdve, hogy a nemzetközi munkásmozgalom központja Oroszországba helyeződött át és az orosz munkásosztály élére a bolsevik párt állt.

Lengyelország legujabbkori története a nagy forradalmi fordulattal, a világtörténelem legnagyobb fordulatával, az Októberi Szocialista Forradalommal kezdődik. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom új lapot nyitott Lengyelország történetében, meghozta a lengyel népnek a nemzeti felszabadulást, megmutatta a lengyel munkásosztálynak és az összes dolgozóknak az utat a kapitalizmus elnyomásától a társadalmi felszabaduláshoz.

A lengyel osztályerők viszonya, a német és angol-amerikai imperializmus által a lengyel reakciónak a forradalmi mozgalom elfojtásában nyújtott segítség, a burzsoá ügynökök aruló, felforgató tevékenysége a lengyel munkásmozgalomban, valamint a lengyel munkásosztály forradalmi előcsapata - a kommunista párt - által elkövetett hibák járultak hozzá ahhoz, hogy az 1918-ban visszaállított lengyel államban a hatalmat a kapitalisták és a földbirtokosok ragadták kezükbe, hogy ez az állam nem szocialista, hanem burzsoá-földesuri állam lett. De az összes munkások hazájának - a Szovjet Szocialista Allamnak - a fennállása ingataggá tette a lengyelországi burzsoá-földesuri rezsimet.

Sztálin elvtárs "Az Októberi Forradalom és a nemzeti kérdés" című cikkében a következőket írta: "Nem az a fontos, hogy a Keleten, sőt még a Nyugaton folyó harc sem tisztult meg még a burzsoá-nacionalista salaktól - fontos az, hogy az imperializmus elleni harc megkezdődött, hogy ez a harc folytatódik és szükségképpen el kell jutnia logikus befejezéséhez." /1/

A lengyel nép által az oroszországi Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme után az imperializmus igája alól való felszabadulásért indított harc logikus betetőzést nyert a második világháború után, amikor a hatalmas Szovjetunió a lengyel nép segítségére sietett, szétzúzta a hitleri Németországot és felszabadította Lengyelországot a fasiszta rabszolgaság alól.

1./ I.V. Sztálin, Művei, 4.köt. 170. l.

Elsőnek Staniszlav Arnold professzor szólalt fel a vitában. Rámutatott arra, hogy milyen fontos és bonyolult munka a "Lengyelország történeté"-nek tervezete, különösen az a rész, amely a feudalizmus korszakát tárgyalja.

Ezután rátért Lengyelország történetének periodizációjára a 18.sz. végéig. A tervezet ezt az időszakot a feudális formáció keretein belül két nagy kronológiai egységre bontja, amelyek között a határvonalat a 15.sz. második fele - a 16.sz. eleje alkotja /a feudális-jobbágyviszonyok kialakulása, átterés a ledolgozási járadékra, mint a feudális járadék fő formájára/. Arnold professzor azt a véleményét fejtette ki, hogy jobbnak találja, ha ezt a nagy időszakot öt kisebb kronológiai részre bontjuk: 1138-1320, 1320-1454, 1454-1573, 1573-a 17.sz. közepéig, és a 17.sz. közepétől a 18.sz. végéig. Az Arnold professzor által javasolt periodizációs beosztást nem tartjuk helyesnek, mert másodrendű kronológiai határvonalakat től az előtérbe, ugyanakkor pedig figyelmen kívül hagyja a feudális formáció történetének igen fontos időszakát: a parasztkizsákmányolás feudális-jobbágyi robotrendszerének megszületését.

A tervezetben kifejtett álláspont és Arnold professzor beosztása közt komoly eltérés mutatkozik a lengyelországi feudális viszonyok megjelenése legkésőbbi idejének meghatározása körül is. Míg a tervezet abból indul ki, hogy a feudális viszonyok, a feudális rendszer megjelenését még az u.n. prefeudális idősakra kell tenni, addig Arnold professzor kijelentette, hogy a feudális viszonyok létrejöttét Lengyelországban a 11. és 12. sz. határvonalára kell helyezni, mert véleménye szerint - éppen ebben az időben kezdődött a nagybirtok kialakulási folyamata a fejedelmi adományozások alapján. A feudális nagybirtokok rohamos fejlődéséhez - mondta Arnold professzor - hozzájárult a hadifoglyok letelepítése, a 12.sz.-tól pedig az, hogy "a nagybirtokosok a szabad parasztokat függőségbe kényszerítették. Ezek a feudális urak földjein néha védelmet találtak a fejedelmi tisztviselők tönkretévő adószedési rendszere elől." Ami a megelőző időszakot illeti, Arnold professzor kategorikusan elutasítja azt a feltevést, mely szerint nagybirtok a 10-11.sz. előtt is létezett volna. Az adókban kifejezésre jutó vazallusi állapotot tartja a közvetlen termelők akkori kizárólagos kizsákmányolási formájának. Ugyanolyan kategorikusan cáfolja, hogy feudális függő viszonyban levő parasztság létezett a 10-11. században.

Közvetlen termelők abban a korban a szabad parasztok és rabszolgák voltak. Az utóbbiak száma Arnold professzor véleménye szerint igen jelentős volt.

Arnold professzor a tervezet 6.-12.sz.-i részére vonatkozó megjegyzéseit a következőkben foglalta össze: "A feudális földbirtok kialakulásának folyamatában a fő szerepet az a

körülmény játssza, hogy a fejedelem jogának egy részét átengedte a feudális urak javára, akár közvetlen átengedés formájában, akár /mint Lengyelországban már a 12.sz.-ban/ imunitások formájában.

Arnold professzor felfogását, mely ellentmond a feudális viszonyok fejlődéséről szóló marxista álláspontnak, számos felszólaló kritikával illette.

A feudális viszonyok lengyelországi megjelenési idejével kapcsolatban felmerültek, véleményeltérés áll fenn Arnold professzor és a tervezetben megfogalmazott álláspont között a 11.sz. 30-as éveiben beállott társadalmi válság osztályjellege tekintetében is. Arnold professzornak az a nézete, hogy ezt a válságot nem lehet antifeudális mozgalomnak tekinteni és, hogy a felkelés mozgatóereje a rabszolgák voltak, akikhez csak a második időszakban csatlakozott a szabad parasztság.

A továbbiakban Arnold professzor részletesen foglalkozott a ledolgozási járadékra való áttérés problémájával a 15.-18.sz.-ban, és a folwark fejlődését, valamint a robotnak a fő feudális járadékformává való átalakítását - amint ez a tervezetben történik - kapcsolatba hozta az áru és pénzviszonyok fejlődésével, a városok növekedésével, a lengyelországi belső piac felvevőképességének jelentős nagyobbodásával. De a tervezettől eltérőleg Arnold professzornak az a véleménye, hogy lényegében a nemesi /szlachta/ folwark a földbirtokosok által kiszajátított soltész-földek alapján alakult ki. A kevés földdel rendelkező, ill. földnélküli parasztság kategóriájának megjelenését - véleménye szerint - azzal kell kapcsolatba hozni, hogy a jobbágyparaszt a robot növekedése folytán lemondott arról, hogy nagyüzemi gazdaságot folytasson.

Nagy érdeklődéssel hallgatták Arnold professzor felszólalásának azt a - sajnos csak kisterjedelmű részét, - amelyben vázolta a lengyel marxista történészek által tervezett nagymérvű kutatásokat, amelyek a 15.-18. sz.-ban a jobbágyparasztságnak a feudális kizsákmányolás elleni osztályharca problémáival foglalkoznak. Tervbe van véve az ebből az időszakból fennmaradt igen jelentős levéltári anyag alapos átkutatása, ami természetesen magától értetődőleg igen komoly mértékben ki fogja egészíteni a feudális-jobbágykori Rzecz Pospolitában folyó osztályharca képét, amelyet az általános munkákban rendszerint az eddig csak igen kismértékben feltárt anyag alapján tárgyalnak. Kétségtelenül nagy tudományos szerepet fognak játszani azok az új kutatások is, melyeket a 15.-16.sz.-i lengyel városok történetének területén a népi demokratikus Lengyelországban végeztek és amelyeknek eredményéről Arnold professzor beszámolt. Annak a ténynek, hogy ebben az időben a lengyel városokban az eredeti felhalmozás kezdeti stádiuma volt megfigyelhető és rohamosan fejlődtek az áru- és pénzviszonyok, megjelölt továbbá a bémunkán alapuló manufaktura, természetesen erősen vissza kell tükröződnie a 15.-16.sz.-i lengyel történet általános történeti

értékelésében. Ez feltétlenül ahhoz fog vezetni, hogy a történészek új utakat fognak keresni a 17.-18.sz.-i lengyel városok hanyatlását és agrárizálódását kiváltó okok tisztázásához.

Nagy érdeklődést váltott ki Kazimierz Majewski professzornak a népi demokratikus Lengyelországban folyó régészeti kutatások eredményeiről szóló felszólalása. "Az archeológiai kutatások marxista módszereinek elsajátítása a szovjet régészek tapasztalatainak tanulmányozása révén - hangsúlyozta Majewski professzor - eddigelé elképzelhetetlen kutatási távlatokat tárt fel a lengyel archeológusok előtt." A fő régészeti kutatások Lengyelországban jelenleg a régi lengyel állam kialakulásának kérdésére irányulnak. E probléma kidolgozásában részt vesznek a történészek, ethnográfusok és nyelvtudósok is.

Majewski professzor miután néhány szóban vázolta az utóbbi időben folytatott több konkrét ásatási munka eredményeit, az i.u. I. évezred lengyel történetének periodizációjára a következő beosztást, pontosabban, a régi lengyel állam kialakulási folyamatának következő periodizációs sémáját ajánlotta: 1.-4.sz. Lengyelország területén még az ősközösségi formáció keretei között élő katonai törzsi szövetségek periódusa; 5.-9. sz. számos prefeudális típusú állam fennállása lengyel földön. Jellegetes vonása, hogy ősközösségi, rabszolgatartó és feudális társadalmi és gazdasági alapok élnek egymás mellett; 10.-11.sz. a lengyel területek egyesítése egy egységes prefeudális lengyel állam keretében.

V.D. Koroljuk /a Szovjet Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézete/ rámutatott arra, hogy milyen alapvető eltérés áll fenn Arnold professzor és Majewski professzor között a feudális rendszer Lengyelországban való megjelenésének időpontjára vonatkozólag. V.D. Koroljuk kiemelte, hogy milyen nagy jelentősége van Arnold professzor számos konkrét megjegyzésének a lengyelországi feudális periódusnak megvitatás alatt álló tervezetben foglalt egyes kérdéseit illetőleg. Ezeknek számbevételére hozzá fog járulni az előkészületben levő kiadvány minőségének megjavításához. Ugyanakkor azonban kijelentette, hogy nem ért egyet Arnold professzor felszólalásának központi kérdésével - a 10.-11.sz.-i régi lengyel állam jellemzésével és a feudális viszonyok általa vázolt meghonosodásával. Kiemelte, hogy Arnold professzor mesterségesen elválasztotta az egymással szoros kapcsolatban álló és alapjában egyidejűleg kifejlődő két folyamatot: a lengyelországi feudális viszonyok létrejöttének és a prefeudális lengyel állam kialakulásának folyamatát. V.D. Koroljuk kifogásolta Arnold professzornak azt a kísérletét, hogy a nagybirtokot kirekessze a fejedelem adományozási aktusai közül. A nagybirtok megjelenését egy olyan régtől fogva földművelő társadalomban, mint amilyen a lengyel társadalom a prefeudális periódusban /6.-11.sz./ volt, a marxista történészeknek össze kell kapcsolnia az ősközösségi viszonyok széthullásának folyamatával és az

osztályok kialakulásával, azaz azokkal a folyamatokkal, amelyek a prefeudális államiséget a lengyel szlávoknál létrehozták. V.D. Koroljuk véleménye szerint a nagybirtok már jóval a 12. sz. vége előtt létrejött.

V.D. Koroljuk felszólalásának többi részében azoknak az alapvető kérdéseknek jellemzését adta, amelyeknek megoldása az előkészületben levő "Lengyelország története" azokban a fejezeteiben nyer helyet, melyek az ősi lengyel állam kialakulását tárgyalják. Majewski professzor és V.D. Koroljuk felszólalásából ítélve a régi lengyel állam kialakulási folyamatának konkrét menetéről alkotott kép általában összeesik a lengyel marxista régészek és a szovjet történészek munkában. Alapjában véve megegyezik a prefeudális lengyel államiség osztályjellegének jellemzése is. V.D. Koroljuk felszólalásában a 10.sz.-ban kialakuló lengyel államot átmeneti típusú államnak jellemezte, amelyben mennyiségileg még túlsúlyban volt az ősközösségi alap, de egyidőben állt fenn a rabszolgotartó és feudális alapokkal. A feudális alap fejlődése és megerősödése haladó vonalat jelentett az akkori Lengyelország történeti fejlődésében.

A lengyel államiség konkrét kialakulási folyamatával kapcsolatban V.D. Koroljuk kiemelte, hogy ezt széles nemzetközi síkon kell tanulmányozni, abból kell kiindulni, hogy a vizsgált periódus fő történeti ténye Kelet-Európa számára az összes szláv törzsek - többek között a lengyel törzsek - részvétele a reakciós, rabszolgotartó termelési mód felszámolásában az európai kontinensen és ennél fogva az összes szláv népek közöttük a lengyel nép - konstruktív részvétele a feudális Kelet-Európa kialakításában. Kiemelte, hogy a feudális Kelet-Európa szociális, gazdasági, politikai és kulturális jellegét a kialakuló szláv államok /a Kievi Rusz, a régi lengyel és cseh államok, a balkáni szláv államok/ és a szláv betelepülés révén a feudális fejlődés útjára lépett Bizánc határozta meg.

Befejezésül V.D. Koroljuk néhány szóban kifejtette a 11.sz.-i társadalmi válság jellegzetességeit és az Arnold professzorral folytatott vitával kapcsolatban megjegyezte, hogy a 30-as évek népi felkelésében kezdettől fogva nemcsak a rabszolgák vettek részt, hanem a szabad és függő viszonyban álló parasztság is, amiről közvetlenül tanuskodik az orosz krónika.

Az ülés során Arnold professzorral még I.Sz. Miller szállt vitába, megjegyezvén, hogy az az érvelés, amely Lengyelországban a feudális viszonyok kezdetét a 11. sz. végére teszi, kizárólag jogi természetű. I.Sz. Miller szerint Arnold prof. azzal, hogy a feudális rend megjelenését a 11. és 12.sz. határvonalára próbálja áthelyezni és tagadja fennállását a 10.sz.-ra és a 11.sz. legnagyobb részére vonatkozólag, gyakorlatilag nem ad semilyen pontos jellemzést a régi lengyel állam osztálymivoltáról, mert egyszerűsített határozottan szembeáll azzal a szándékkal, hogy Lengyelország történetében a rabszolgotartó formáció időszakát megvonják.

Ellenvéleményt jelentett be I.Sz. Miller Arnold professzor másik tételére vonatkozólag is. Nem annyira a soltészok földjei /amelyeket tényleg elfoglaltak a földbirtokosok/, mint inkább a paraszti földek kisajátítása volt a szlachta-folkwarkok kifejlődésének alapja a 15.-16.sz.-ban. A parasztlak földtől való megfosztásának erőszakos, széles körben lejátszódo folyamata volt fő oka annak, hogy a jobbágy-parasztok kevés földdel rendelkező, illetőleg földnélküli kategóriája gyorsan növekedett.

Az Arnold professzor által felvetett kérdés: hogy mikor jelent meg a feudális alap Lengyelországban - újból felszínre került B.D.Grekov akadémikus zárószavában, aki átadta alapos tanulmányozás révén szerzett igen gazdag tapasztalatát arról, hogy hogyan, illetőleg mikor alakultak ki a feudális viszonyok a régi Ruszban.

B.D. Grekov akadémikus hangsúlyozta, hogy milyen analóg Lengyelország és Rusz történelmi fejlődése a korai középkorban és rámutatott arra, hogy a lengyel marxista történészeknek lehetőségük nyílik arra, hogy a szovjet történészek tapasztalatait felhasználhatják. Véleménye szerint teljesen helytelen lenne a feudális viszonyok kialakulásának kezdeti időszakára vonatkozólag csupán a kései írásos forrásokból kiindulni, ebben a kérdésben az elő szót az archeológusoknak kell átengedni. A földművelő lengyel társadalomban a fejlődés ugyanazon az uton haladt, mint a prefeudális periódus keleti szláv földművelő társadalmában. Az uralkodó osztály itt is csak a nagybirtokosok osztálya lehetett, akiknek az érdekeit a régi lengyel állam is szolgálta. Következésképpen Lengyelországban a nagybirtok szintén jóval a 12.sz. kezdete előtt kialakult. Arnold professzor felfogása már túlhaladott álláspont a történettudomány fejlődésében, elfogadhatatlan a marxista történészek számára. Ezzel kapcsolatban viszont különösen kihangsúlyozta Grekov akadémikus azt a tényt, hogy Lengyelország történelmi fejlődése során kikerülte a rabszolgaszolgatartó rendszert, mint termelési módot, és hogy Lengyelországban az 5.-10.sz.-ban nem voltak meg a feltételek a rabszolgaszolgatartó alapnak társadalmi - gazdasági formációvá való átalakulásához.

A továbbiakban Grekov akadémikus Majewski professzor felszólalásával kapcsolatban kiemelte a lengyel marxista történészek nagy sikereit, akik gyors ütemben tüntetik el azt a szakadékot az u.n. előtörténet és történet között, melyet a burzsoá tudomány mesterségesen hozott létre. Az archeológusok részvétele a régi lengyel állam kialakulási problémájának tanulmányozásában és a feudális viszonyok meggyökerezésében záloga annak, hogy ezeket a problémákat helyesen fogják megoldani.

Natalia Gonsiorowska érdekes felszólalásában megismertette a szovjet történészeket azoknak a kutatásoknak egyes eredményeivel, melyeket Lengyelországban a kapitalista alap keletkezésének és fejlődésének periódusával, valamint a feudális rend fel-

bomlásával kapcsolatban folytatnak. Gonsiorowska érintette a feudális-jobbágykori Rzecz Pospolita-ban fennálló folwark és a belső piac kérdését és kifejtette azokat az okokat, amelyek a 17.sz. második felében és a 18.sz. első felében a gazdasági hanyatláshoz vezettek. Az agrár-reform-kísérletek /részleges visszavonás a pénzjáradékra/ a 18.sz. utolsó negyedében kapcsolatosak voltak az uralkodó osztály egy részének azzal az erőfeszítéseivel, hogy kijusson a gazdasági válságból és okuk első sorban a paraszttömegek egyre jobban kiéleződő osztályharcától való félelem volt. Kapcsolatosak voltak ezek a reformok azonban a 18.sz. második felében beálló általános gazdasági felélénküléssel is. Eppen ebben az időszakban jött létre az osztott típusú textilmanufaktúra. Megjelent a központosított manufaktúra is, amely bérmunkásokkal dolgozott. A mágnások által felállított manufaktúrák kevésbé bizonyultak életképeseknek, mint azok, amelyeket a kereskedők állítottak fel és akik a helyi iparosok munkáját használták fel. Gonsiorowska professzor kiemelte, hogy Lengyelország felosztásai, a napoleoni háborúk, a var-sói hercegségben kialakult társadalmi és gazdasági feltételek, valamint a politikai körülmények, mind akadályozták a kapitalizmus kifejlődését Lengyelországban. A kapitalizmus gyors fejlődésére kedvező viszonyok csak az 1815-1830-i Lengyel Királyságban alakultak ki. Jelenleg a kapitalista viszonyok tanulmányozása a Lengyel Királyság keretei között az az első feladat - mint Gonsiorowska professzor hangsúlyozta - melyet az ezzel a témakörrel foglalkozó lengyel történészek maguk elé tűztek. A Lengyelországban megmaradt levéltári anyag nagy távlatokat tár fel e munkák előtt.

Henrik Jablonski professzor felszólalásában hangoztatta annak a körülménynek nagy jelentőségét, hogy a "Lengyelország története"-ben visszatükröződnek a lengyel nép forradalmi hagyományai. Megemlítette, hogy több figyelmet érdemel, mint ahogyan ez a "Lengyelország története" tervezetében kifejezésre jut, az Vatikán lengyelelles politikájának rendkívül fontos kérdése különösen az új - és legújabbkori történetre vonatkozólag, valamint a lengyelországi katolikus klérus népelles, ellenforradalmi tevékenysége.

Igen nagy fontosságúak Jablonski professzornak azok a kisebb megjegyzései is, melyeket különösen a lengyel kultúra kérdéseivel kapcsolatban a tervezetre tett. A "Lengyel történet" szerzői munkaközössége elfogadta Jablonski professzor kívánságát, hogy a munkatervbe vegyenek fel egy külön fejezetet, amely a lengyel állam 1918-ban történt visszaállításával kapcsolatos problémákról írt történeti műveket világítaná meg.

Tadeusz Daniszewski professzor felszólalásában a lengyelországi munkásmozgalom kérdéseivel foglalkozott. Rámutatott arra, hogy a lengyel munkásmozgalom központi problémáit helyesen - az erre vonatkozó lenini-sztálini tanítás szellemében - állították be a tervezetbe. A tervezet fogyatékosága az egyes megfogalmazások

pontatlansága és rendkívüli rövidsége, aminek az a következménye, hogy nem tárják fel teljesen a felsorolt tények és jelenségek fontosságát. Ez különösen a Lengyel Kommunista Párt tevékenységének bemutatásával kapcsolatban észlelhető. A tervezet nem mutatja be elég alaposan, hogy milyen hatást gyakorolt a világ munkásmozgalma a lengyelországi munkásmozgalomra, holott számos esetben enélkül nem lehet helyesen megérteni és értékelni fontos tényeket: a jobboldali elhajlást a Lengyel Kommunista Pártban a II. kongresszus után és a "szélsőbaloldali" elhajlást a III. kongresszus után nem lehet függetlenül vizsgálni a Komintern egyes többi szekcióiban előforduló hasonló jelenségektől.

Ezt a jelenséget hangsúlyozta ki Józef Kowalski, aki rámutatott arra, hogy be kell mutatni az u.n. "vörösök" pártjának két csoportját az 1863.-i felkelés időszakában: a jobb szárnyat, mely a "fehérek" erős befolyása alatt állt, és a bal szárnyat, amely Dabrowski, Wróblewski, Serakowski, Bosak személyében forradalmi-demokratikus irányzatot képviselt. Ez a nagy orosz forradalmár demokraták hatalmas eszmei befolyása révén jött létre, és az 1830-40-es évek lengyel utópista-szocialistáinak és Dembowskinak hagyományait vitték tovább.

U.A. Susztyer /A Szovjet. Tud. Akadémia Szlavisztikai Intézete Leningrádi csoportja/ felszólalásában figyelmét főleg a lengyelországi forradalmi mozgalmakra, és különösképpen a munkásmozgalomra összpontosította.

U.A. Susztyer kielőmezte a Lengyel Szocialista Párt történelmi pályafutását és rámutatott arra, hogy az 1905-ös forradalom feltárta a Lengyel Szocialista Párt csődjét, elszakadtságát a munkásosztálytól, és nacionalista elméleteinek reakciós voltát. A lengyel forradalmi munkások 1905-1907-ben nem a Lengyel Szocialista Párt jelszavaival léptek fel, hanem az orosz forradalom jelszavaival karöltve az orosz proletariátussal.

Az 1905-ös forradalmi harcokban a lengyel proletariátus mint az Orosz Birodalom munkásosztályának egyik legjobb osztaga szerepelt. Az 1905-ös forradalom hatalmas hatást gyakorolt nemcsak a Lengyel Királyság, hanem a Németország és Ausztria által elfoglalt lengyel területek munkásosztályára is.

U.A. Susztyer ezenkívül kiemelte a lengyel proletariátus 1892. májusi forradalmi megmozdulását: a lódzi általános sztrájkot, amely a legfontosabb mérföldkő a lengyel munkásmozgalom történetében. Az 1892-es lódzi sztrájk után napirendre került a lengyel munkáspárt megalakításának kérdése és megjelentek a szociáldemokraták.

U.A. Susztyer kitért a lengyel szociáldemokraták által elkövetett hibákra és hangsúlyozta azt a hatalmas szerepet, amelyet a bolsevik párt, Lenin és Sztálin játszottak e hibák feltárásában és leküzdésében.

U.A. Susztyer foglalkozott a vita során felszólalók egyes meg-

jegyzéseivel is, és megállapította, hogy ezek közül sokkal egyetért. Konkrét példákon mutatta be, hogy a tervezet egyes fogyatékoságait /pl. a "vörösök" két áramlatának meglétere való utalás hiányát; azt, hogy hiányzik a lengyel forradalmi mozgalom egyes kiváló férfiainak neve a tervezetből stb./ az egyes szerzők a munka során már kiküszöbölték.

I. B. Grekov /Szovjet Tud. Akad. Szlavisztikai Int./ érdekes problémákat hozott fel a lengyel-orosz kapcsolatok kérdésével kapcsolatban, amely e két testvéri nép történetének egyik legfontosabb problémája. A multbeli lengyel-orosz kapcsolatokról szólva, I. B. Grekov kiemelte, hogy probléma kutatását a szovjet történészek a sztálini elemzés alapján végzik, mely megvilágítja a lengyel-orosz kapcsolatok mindkét ország története szempontjából való jelentőségét.

A lengyel-orosz kapcsolatoknak a legkomolyabb figyelmet szenteli a Szlavisztikai Intézet keretében készülő "Lengyelország története" című munka. I. B. Grekov rámutatott továbbá arra, hogy a lengyel-orosz kapcsolatok történetében lejátszódó egyes fontos momentumok kutatását már elindították a Lengyelország történetével foglalkozó szovjet kutatók, akiknek rendelkezésére áll Moszkva, Leningrád, Kiev, Lvov, Vilnó, Riga, Tartu és más városok hatalmas levéltári anyaga. Ezeknek a levéltári anyagoknak az átkutatása kétségtelenül új fánnyal fog vetni a lengyel-orosz kapcsolatok menetére és sok új tényre fog felszínre hozni Lengyelország belpolitikai történetének területén is. Felszólalásának végén I. B. Grekov részletesen ismertette ezeknek a szovjetunióbeli levéltáraknak az összetételét. E levéltárakat a Lengyelország 17.-18. sz.-i történetével foglalkozó szovjet történészeknek át kell kutatniok.

I. M. Bjeljavszkaja /Moszkvai Lomonoszov egyetem/ felszólalásában a 19. sz. 60-as éveiben létrejött orosz-lengyel forradalmi szövetség problémájával foglalkozott.

M. V. Miszko /Szovjet Tud. Akad. Szlavisztikai Intézete/ röviden megvilágította azt a részt, melyet ő készít ebből a kollektív munkából: "A Nagy Októberi Szocialista Forradalom - a lengyel nép felszabadítója az évszázados nemzeti elnyomás alól."

V. E. Arcimovics /Szovjet Írószövetség/ a Lengyelország történetéről készülő kollektív munkának azokat a problémáit világította meg, melyek a lengyel kultúra történetével kapcsolatosak.

Az ülés befejezéseképpen zárószót mondott I. Sz. Miller, a szerzői kollektíva vezetője és a munka irányítója, a Szlavisztikai Intézet vezetője, B. D. Grekov akadémikus. Mindketten részletesen kitértek a tervezetre vonatkozó összes kritikai megjegyzésekre, melyeket a vita során a szovjet és a lengyel történészek tettek, és kiemelték, hogy milyen nagy haszonnal járt a "Lengyelország története" tervezetének alkotó és minden szempontra kiterjedő megvitatása.

A széleskörű megvitatás révén kiderült, hogy át kell dolgozni a tervezet egyes részeit és számos fontos kiegészítést kell eszközölni. Így pl. lényeges mértékben fokozni kell annak a kérdésnek a megvilágítását, hogy milyen reakció és népelles szerepet töltött be a katolikus egyház és a Vatikán Lengyelország történetében.

Rendkívül értékesek voltak Jablonski lengyel történész megjegyzései arról, hogy a kétkötetes műbe be kell iktatni egy fejezetet a lengyel állam 1918.-i megalakulásának történetirásáról, és hogy alaposabban kell megvilágítani az imperializmus-kori parasztozalmat.

J. Kowalski és T. Daniszewski helyes észrevételeket tettek arra vonatkozólag, hogy ki kell bővíteni a tervezetnek azokat a fejezeteit, amelyek Lengyelország történetének legújabbkori szakaszát tárgyalják és a Lengyel Kommunista Párt működésének jellemzését adják.

Érdekes volt St. Arnold professzor megjegyzése, hogy a kapitalista viszonyok csirái már a 16. sz.-ban megmutatkoznak, hogy már ebben a periódusban jelen van a kereskedői manufaktúra a lengyel városokban. Szem előtt kell azonban tartani, hogy ezek a 16. sz.-i kapitalista viszonyok csak csira formájában voltak meg, amelyek azonban nem fejlődtek tovább, hanem elszáradtak, megfojtották őket. A kapitalista rend tehát csak a 18. sz. végén alakult ki. Ezt annál is inkább ki kell hangsúlyozni, mert egyes lengyel történészek munkáiban /pl. Rutkowski régebbi műveiben/ a kapitalista fejlődés útjára való átmenetet majdhogy nem a 17. sz.-ra teszik.

A szerzőkolléktiva további munkája során tekintetbe fogja venni azokat az észrevételeket is, amelyeket a vita során a többi szovjet és lengyel történészek tettek.

Az ülés végén Tadeusz Daniszewski professzor kifejezte a lengyel történészek háláját a Szlavisztikai Intézetnek a szovjet és lengyel történészek jól megszervezett tudományos tanácskozásáért, amely nagy hasznot jelentett a Szovjetunió és a népidemokratikus Lengyelország tudósainak alkotó együttműködése és a szovjet-lengyel kulturális kapcsolatok megerősítése terén.

KIRSEVSZKAJA A., VALEV L.:

A bolgár történészek folyóirata. /Az Isztoricceszki Pregled VI.évf. /1949-50/ 1-5.sz. és VII.évf. /1950-51/ 1.számának ismertetése./

/Киршевская А., Валев Л. - Журнал болгарских историков./

OKK: T.F. 06960.

A Bolgár Történettudományi Társulat tudománynépszerűsítő folyóirata, az Isztoricceszki Pregled már hetedik évfolyamába lépett. A folyóirat rögtön az antifasiszta népi felkelés 1944. szeptember 9.-i győzelme után megindult és visszatükrözi azt a jelentős minőségi haladást, amely a bolgár történettudományban az utóbbi években végbement. A szilárdan a szocialista építés útjára lépett országban a történészek előtt eddig soha nem látott új távlatok nyíltak meg az eredményismunkára, az egyetlen igazi tudományos módszer, a dialektikus materializmus módszerének elsajátítására.

1948. tavaszán a Tudományos Művészeti és Kulturális Bizottság széleskörű történettudományi vitát indított nagyszámu résztvevővel.

Valko Cservenkov 1948 decemberében, a Bolgár Kommunista Párt V. Kongresszusán a marxizmus-leninizmus oktatásáról és az ideológiai fronton folytatandó harcról tartott beszámolójában összefoglalta ennek a vitának az eredményeit és rámutatott arra, hogy a vita a bolgár történetírás bizonyos eredményeinek kiemelése mellett feltárta megengedhetetlen hibáit is, és pedig: elmaradt Bulgária új- és legújabbkori történetének kidolgozásában, a haladó bolgár történészek nem vezetnek eléggé támadó harcot a bolgár történetírásnak a fasiszta és sovinszta torzításoktól és hamisításoktól való megtisztításáért, túl gyengék a marxista történészkáderek sorai, egy részük még nem teljesen szabadult meg a burzsoá formalizmustól és objektivizmustól és nem tanúsítja a szükséges harcosságot és következetes elvhűséget.

V. Cservenkov hangsúlyozta: a legfőbb feladat, hogy a régi történészkáderek elsajátítsák a történeti kutatások marxista tudományos módszerét, a fejlődő fiatal marxista káderek pedig szüntelenül emeljék tudásuk színvonalát, továbbá a történeti fronton az öreg és fiatal káderek alkotó munkáját bolsevik módon összekapcsolják.

V. Cservenkov kiemelte, hogy milyen fontos szerepet játszik az Isztoricceszki Pregled a marxista történettudomány fejlesztésében Bulgáriában. "A vita megmutatta, hogy milyen fontos helyet

tölt be az ideológiai fronton az Isztoriczenszki Pregled - mondta V. Cservenkov. - A folyóirat arra törekszik, hogy hazánk történetének kérdéseit a történelmi materializmus szempontjából feldolgozza, hogy átértékelje a burzsoá történetírás korábbi hagyományos nézeteit. Ebből a szempontból kétségtelenül hasznos szerepet tölt be, buzdítanunk és támogatnunk kell, de a folyóiratnak át kell vinnie súlypontját hazánk új- és legújabbkori történetének kidolgozására, fokoznia kell az ellenséges és tudománytalan történeti felfogásoknak, történelmünk nagybolgár fasiszta hamisításának kritikáját. A folyóirat követelje meg munkatársaitól, hogy állandóan emeljék elméleti színvonalukat." /1/

A folyóirat 1950-51. évf. 1. számának V. Cservenkov 50. születésnapja tiszteletére írt vezércikke hangsúlyozza, hogy milyen hatalmas hatással voltak V. Cservenkov utmutatásai a folyóirat színvonalának emelésére. A folyóirat szerkesztői gárdáját kibővítették és megerősítették, megnőtt a külső munkatársak köre, még jobb lett a folyóirat tartalma. Viszont V. Cservenkov által adott utmutatások közül még sok vár megoldásra.

Szemlénkben az Isztoriczenszki Pregled 1949-50. évi 1-5.sz. és az 1950-51. évi 1.sz.-ban megjelent, főleg az új- és legújabbkor kérdésével foglalkozó cikkeket fogjuk áttekinteni.

Már az első pillantásra szembeszökő, hogy a Bolgár Kommunista Párt V. Kongresszusa óta milyen jelentős haladást tett a folyóirat az új- és legújabbkori kérdések, a társadalmi-gazdasági kérdések kidolgozásában, hogy új szemszögből vizsgálta meg a bolgár történelem problémáit és különösen, hogy mennyire nőtt az érdeklődés a marxista-leninista elmélet iránt.

A folyóirat 1949-50. évi 2. számát Sztálin elvtárs 70. születésnapjának szentelte.

A számot I.V. Sztálin "Nemzeti kérdés és leninizmus" c. műve nyitja meg, mely bolgár nyelven itt kerül először kiadásra.

Az I.V. Sztálinnak szentelt cikkek sorát Karakolov P. prof. rövid, de tartalmas cikke vezeti be: "Sztálin - a nagy Lenin ügyének lángeszű folytatója."

Harcos szellem hatja át Zs. Natan, az egyik legkiválóbb bolgár történész cikkét. Zs. Natant a szovjet olvasók már jól ismerik "Bolgár újjászületés" című, oroszra lefordított munkájáról.

A szerző sorra veszi a bolgár történelem egyes problémáit,

1/ V. Cservenkov, Georgi Dimitrov utján. Szófia, 1950. 54-55. l.

amelyek a marxista-leninista elmélet szempontjából felülvizsgálatra szorulnak. Ilyen többek között a bolgár nemzet kialakulásának kérdése. A szerző helyesen jegyzi meg, hogy "a burzsoá történetírás - hűen az idealista módszerhez - épp eléggé elködösítette ezt a kérdést." Egyes kutatók - írja Zs. Natan - azt vallják, hogy a bolgár nemzet már a középkorban létezett, mások viszont azon a véleményen vannak, hogy a bolgárak nemzetti alakulása csak az országnak török iga alóli felszabadítása után ment végbe. Zs. Natan I.V. Sztálinnak a nemzeti kérdéstről írt klasszikus műveire támaszkodva szituzza ezeket a téves nézeteket, rámutat arra, hogy az első felfogás nem veszi számításba, hogy a nemzet egy bizonyos korszaknak - a felfelé haladó kapitalizmus szakaszának - terméke, a másik viszont tudománytalanul fogja fel a "nemzet ötödik ismertetőjelét", "az államiság ismertetőjelét." A szerző ezt a véleményét fejti ki, hogy a bolgár nép nemzetté válásának időpontja, a bolgár "új-jászületés" korszaka. "Az a körülmény, hogy a bolgár nép idegen iga alatt nyögött, nem lehet akadály annak, hogy nemzetté alakuljon akkor, amikor erre minden feltétel megvolt." /165. l./ A szerző - amikor rátér a jelenkorra, ezeket mondja: "zeptember 9. után új nemzet született nálunk - a bolgár szocialista nemzet, amely a mi új, szocialista fejlődésünk terméke." /166. l./ Ezután idézi a szocialista nemzetnek I.V. Sztálin által adott meghatározását.

Zs. Natan kritikailag értékeli a bolgár történettudomány állapotát és megállapítja, hogy még minig nem eléggé bontakozott ki a harc a burzsoá ideológia maradványai ellen /nagybolgár sovinizmus, burzsoá objektivizmus, stb./ és felhívja kartársait, hogy minél alaposabban sajátítsák el a marxista-leninista elméletet. A szerző helyesen azt a követelményt állítja fel, hogy pontosabban kell elhatárolni az új korszakot - a népi demokrácia időszakát - és bemutatni a szocialista társadalom építésének törvényszerűségeit. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy Zs. Natan kritikájából részben hiányzik a konkrétum és sok bíráló megjegyzése általánosságban mozog, nem nevezi meg a hibák elkövetőit. Homályos marad mégának a szerzőnek az álláspontja is a bolgár történelem periodizációját illetően: az 1877-78-as és az 1912-14-es eseményeket pl. hogy-hogy nem Bulgária legújabbkori történetéhez számítja. /167. és 169. l./

A legnagyobb esemény Bulgária eszmei-politikai életében I.V. Sztálin műveinek bolgár nyelven való kiadása, amely hozzáférhetővé teszi a zseniális sztálini műveket a bolgár dolgozók széles tömegei számára. I.V. Sztálin műveinek első megjelent kötetével foglalkozik D. Koszev cikke, amely tömör, népszerű formában kommentálja a kötetben foglalt írásokat.

Sajnos az ebben a számban szereplő többi cikk sokkal alacsonyabb eszmei-elméleti síkon mozog, és egyik-másik komoly elvi hibákat is tartalmaz.

Tuse Vlahov "Sztálin és a nemzeti kérdés a Balkánon" c. cikké-

ben általában helyesen fejti ki a marxista-leninista tanításnak a nemzeti kérdésre vonatkozó tételait, de egyes hibás megállapításokat tesz, egyes kérdéseket kihagy és így esetleges téves magyarázatokra ad alkalmat.

Igy pl. a 174. lapon a következőket írja: "A "Kommunista kiáltványban" /Marx-Engels/ rámutattak arra, hogy a munkásosztály uralma alatt fokozatosan el fognak tűnni a nemzeti sajátosságok, valamint a népek közti különbségek is, s velük együtt eltűnik a nemzetek ellenségeskedése is egymás ellen."

Ez a megállapítás téves. A "Kommunista kiáltványban" Marx és Engels a következőket írják: "Amily mértékben megszűnik az egyik egyén kizsákmányolása a másik által, oly mértékben szűnik meg az egyik nemzet kizsákmányolása a másik által.

Ha az osztályok ellentéte a nemzeteken belül eltűnt, vele tűnik a nemzetek ellenségeskedése is egymás ellen."

Amint látjuk, itt egészen másról van szó. A nemzetek egymás közötti ellenségeskedését a nemzetek közti különbségek felszámolásától függővé tenni - amint azt a szerző teszi - azt jelenti, hogy elferdítjük a marxizmus egyik legfontosabb tételét a nemzeti kérdéstről és kiutat hagyunk a burzsoá nacionalizmus számára.

A szerző akkor is nagy hibát követ el, amikor figyelmen kívül hagyja Sztálin elvtársnak azt az utmutatását, hogy szigorúan különbséget kell tenni "az imperialista országokban, - azaz más népeket elnyomó országokban - levő forradalmak és gyarmati vagy függő országokban - vagyis imperialista országok jármában nyögő országokban - levő forradalmak között."

/2/

"A gyarmati és függő országok burzsoáziája fejlődésének egy bizonyos stádiumában támogathatja a forradalmi mozgalmat országában az imperialista elnyomás ellen." /3/

I.V. Sztálin elvtársnak ez az igen fontos utmutatása volt a gyarmati országokban és elsősorban Kínában a kommunista pártok taktikájának alapja. Ugyanilyen fontos szerepe volt a második világháború idején a hitleristák által leigázott országokban a kommunisták által vezetett népi frontok sikeres taktikájában is.

Rossz benyomást kelt, hogy a szerző igen gondatlanul idéz. A marxizmus-leninizmus klasszikusaiból vett idézetekben uralkodó zürzavarral /rövidítés utalás nélkül, önkényes hozzátevés, idézetnek feltüntetett saját megállapítás stb./ ugyszólván minden lapon találkozunk. Teljesen megengedhetetlen az, hogy I.V. Sztálin művét ne az eredeti forrásból idézzük /pl. a 18. lapon/.

2/ I.V. Sztálin, Művei, 10. köt. 10-11. 1.

3/ U.o. 13. 1.

Komoly kifogások hozhatók fel H. Gandev "Sztálin és a kínai forradalom" c. cikkkel szemben. A cikkben két ízben is /217. és 223. lapon/ súlyos ferdtések fordulnak elő, amelyek gyökerében meghamisítják Sztálin elvtársnak a forradalom eredményeként Kinában létrejött hatalom mivoltáról szóló megállapításait.

Sztálin elvtárs utmutatásaival foglalkozva, melyek szerint a proletariátusnak tömegszövetségest kell szerezni - még ha az ideiglenes, ingatag, nem elég szilárd és megbízható is, H. Gandev zárójelben magyarázatul hozzáfűzi, hogy kit tart ő ilyen szövetségesnek: "... pl. a nemzeti burzsoáziát, a kispolgárságot, a parasztságot" /226. l./ és ezzel mintegy egyenlőségi jelet tesz a burzsoázia és a parasztság közé abban, hogy mennyire megbízható szövetségesei a proletariátusnak. Arról nem is beszélünk, hogy ez gyökerében ellentmond a marxizmus-leninizmus szellemének.

1926-1927-i kínai forradalom eseményeit a szerző annyira összekeverte, hogy ulig ismeri ki magát az ember bennük. Csang Kai Sek ellenforradalmi pálfordulását a szerző nem 1927 áprilisára, hanem 1926 márciusára teszi /210. l./. Így azután érthetetlen, hogy ebben az esetben a kínai forradalom kantoni periódusát - mikor a forradalom táborában az idegen imperialisták és kínai bábjaik ellen a munkásosztály, a parasztság, a városi kispolgárság és a nemzeti burzsoázia blokkja tevékenykedett - miért 1925 május - 1927 áprilisára teszi, nem pedig 1926. márciusára /a valóságban 1926 márciusában csak ellenforradalmi kísérlet volt, míg a végleges kirobbanás csak 1927. áprilisában ment végbe./

A szerző idézi Sztálin elvtárs sürgönyét, melyet Szun Jat Szen halála alkalmából a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságához intézett és váratlanul azt az észrevételt teszi, hogy "az a sürgöny már nem a Csang Kai Sek-féle Kuomintangnak szólt, mert Csang Kai Sek katonai diktátor lett és az imperialisták és kínai reakció eszköze, hanem az új Kuomintangnak, amely székhelyét Közép-Kinában, Uhan területén állította fel. Így fejeződött be 1927-ben a kínai forradalom első korszaka." /211. l./ Ezek a sorok azt a benyomást keltik, mintha a sürgönyt Sztálin elvtárs 1927-ben küldte volna. Ha a szerző figyelmesebben olvasta volna el a megfelelő helyet Sztálin elvtárs műveiben, akkor láthatta volna, hogy Sztálin elvtárs a sürgönyt Szun Jat Szen halála utáni napon, 1925. március 13.-án küldte, vagyis még a kínai forradalom kantoni periódusa előtt.

A cikkben még sok pontatlanság és hiba van.

Az 1949/50. évf. 3. számának nagyrészt Vaszil Kolarovnak, a bolgár és nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő harcosának szentelték.

R. Karakolov professzor "A nagy proletárforradalmár és tudós" c. cikkében G. Dimitrov fegyvertársának és kebelbarátjának - Vaszil Kolarovnak - az arcképét rajzolja meg. V. Kolarov egész

életét a szocializmus szolgálatának szentelte.

Zs. Natan "Vaszil Kolarov elvtárs a bulgáriai baloldali szektáns politika és a trockizmus ellen" c. cikkében bemutatja, hogy milyen hatalmas jelentőségük volt az 1929-1934-ben a pártvezetésbe beszüremlett trockista klikk leleplezésében majd szétzuzásában, V. Kolarov harcoss forradalmi szenvedéllyel telt és szigorúan pártszerű beszédeinek, amelyek a pártról szóló lenini-sztálini tanítás ragyogó elméleti védelmét alkotják.

H. Hrisztov "V. Kolarov elvtárs és a bolgár történetírás" c. rövid cikkében megpróbálja V. Kolarov műveivel kapcsolatos kutatómunka fő állomásait vázolni.

"V. Kolarov" - írja H. Hrisztov /295. l./ - életét a marx-lenini eszmék diadalravitelének szentelte. Kolarov nemcsak elsőrangú pártvezető és lenini-sztálini típusú államférfi, hanem nagy tudású, széleskörű tudományos érdeklődéssel megáldott tudós is. V. Kolarov elsősorban az újkori bolgár történet következő témáival foglalkozott: a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása Bulgáriában, a bolgár-szovjet barátság történelmi gyökerei, Bulgária felszabadulása a török iga alól és a független bolgár állam megalapítása, az 1923. évi szeptemberi felkelés, Bulgária története az 1914-23.-i időszakban stb. Már a Kolarov cikkeiben és beszédeiben szereplő problémák felszólítása is /amelyhez hozzá kell tenni a szerző által kifejejtett agrárkérdést/, megrutátja, hogy milyen széleskörű volt az érdeklődése.

Figyelmet érdemel K. Sarova kis cikke is "Marx Károly és Engels Frigyes a délszlávok és a bolgár nép fejlődéséről", melyben megkísérli összeállítani K. Marx és F. Engelsnek a keleti kérdéssről és a törökök által leigázott szláv népek történelmi sorsáról szóló kijelentéseit. /1949/50. évf. 4-5. sz./

Mint ismeretes, Marx és Engels a nemzeti kérdést nem szűken, csak egymagában nézték, hanem szoros kapcsolatban a forradalom feladataival. A szerző rámutat arra, hogy "... tekintettel az európai országok akkori ellentétes balkáni érdekeire, Marx és Engels a Törökország által leigázott népek védelmének politikáját tartották demokratikusnak." /562. l./

Oroszország álláspontját azonban nem egészen világosan értékeli ki K. Sarova. Az egész cikkben sokkal mélyebben kellett volna feltárnia a szerzőnek I.V. Sztálin idevonatkozó cikkének /Engels: "Az orosz cárizmus külpolitikája" c. cikkéről/ tartalmát.

Az 1949/50. évf. 3. számától kezdve a szerkesztőség új rovatot nyitott a folyóiratban. A rovatot D. Koszev "Az újkori bolgár történelem periodizációjának kérdéséhez" c. cikke nyitja meg. A szerző szembeszáll azzal a bolgár történetu-

tudományban meggyökeresedett nézettel, mely szerint a bolgár történet ujkorának kezdetét Bulgariának a török iga alól való felszabadításától /1877-78/ kell számítani. D. Koszev azon a véleményen van, hogy ezt a határvonalat hátrább kell helyezni, a 18. század második felébe, amikor a török feudális rendszer máhéban létrejöttek és megerősödtek a kapitalista viszonyok. A szerző okfejtése meggyőző.

Egészében azonban a szerző által javasolt periodizációs beosztás igen vitatható, sőt véleményünk szerint sok esetben egyenesen helytelen. Azt ajánlja, hogy az ujkori bolgár történelem első korszakának a 18. század második fele és 1878 közötti korszakot tekintsük. Ezt a "korszakot" három alkorszakra osztja. A második korszaknak veszi az orszagnak a török iga alóli felszabadításától /1878/ az antifasiszta népi felkelés győzelméig, 1944. szeptember 9.-ig terjedő időszakot. Ezen belül 6 alkorszakot vesz fel.

Ebben a periodizációban nem tükröződik vissza a Nagy Októberi Szocialista Forradalom világtörténelmi jelentősége és hatása a kapitalizmus általános válságának kibeleződésére. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom, sőt pontosabban, miért miért nem az 1919. év D. Koszevnel mindössze a második korszak negyedik szakaszának kezdete, amely ... 1923.-mal ér véget.

Az a véleményünk, hogy ez a periodizáció ellentmond I.V.Sztálin Sz.M. Kirov, A... Zsdanov utmutatasának, melyet a "Megjegyzések az ujkori történet tankönyvének vázlatáról" c. műükben adtak. Ezek szerint az ujkor történetének harmadik korszakát 1918. végétől /a háboru befejezésének évétől/ kell számítani.

"Ez a korszak a kapitalista országokban fennálló imperillizmus gazdasági és politikai válságának, a fasizmus és a gyarmatokért és befolyási övezetekért dúló harcnak a korszaka ..."/4/ - írja a "Megjegyzések".

Vajjon ez a jellemzés nem vonatkozik-e Bulgáriára az első világháboru utáni korszakban?

Erre az érdekes és vitás tétéleket tartalmazó cikkekre, amely ilyen elvi fontosságú kérdéseket vetett fel, mindezüideig nem jött egy visszhang sem. A következő /4-5./ számban a szerkesztőség egy újabb kérdést, a szlav írásbeliség kialakulásának idejét, vetette fel megvitatás céljából.

Fenti számokban /1949/50. évf. 3., 4. és 5.sz./ szerepel V. Nikolov két cikke az 1905-1907.-es első orosz forradalom problémáiról és a forradalom bulgáriai visszhangjáról. Az első cikk: "Lenin és Sztálin az 1905-1907-es első orosz forradalom jelentőségéről" általános elméleti síkon mozog és a lenini-sztalini tanítást fejti ki a proletariátusnak a burzsoádemokratikus forradalomban gyakorolt hegemoniájáról és a burzsoa

4/ Gyűjtemény "A történelem tanulmányozásához". Partizdat. 1937. 26. 1.

demokratikus forradalom szocialista forradalommá való átalakításáról. A második cikk: "Az 1905-1907-es első orosz forradalom visszhangja és hatása Bulgáriában." A cikk elsősorban az illető korszak bolgár ujságaiban található konkrét anyagokon alapul. A cikk igen érdekes, mert a bolgár dolgozó tömegek forradalmi harcának egy kevésbé ismert oldalát tárja fel és rámutat az orosz és a bolgár proletariátus közti igen szoros kapcsolatokra.

Míg az egész bolgár burzsoáziát függetlenül különböző pártjainak politikai árnyalataitól - tehát úgy az oroszbarátokat, mint az oroszelleneseket - a saját munkásosztályuktól való féltelenség arra késztette, hogy a lenin ellenes állást foglaljanak el az orosz forradalommal szemben, addig a bolgár dolgozók - és elsősorban a bolgár proletariátus - lelkesen és szimpátiával és együttérzéssel fogadja az orosz munkások hősi harcáról érkezett híreket. Már a "véres vasárnap" után néhány nappal a Bolgár SzDMP /'szoros szocialisták'/ Központi Bizottsága azzal a felhívással fordult a bolgár dolgozókhoz, hogy nyújtsanak anyagi segítséget a küzdő orosz elvtársaknak. A felhívás széleskörű visszhangot váltott ki.

Az 1905. évi május elsejei tüntetések egész Bulgáriában a bolgár dolgozóknak az orosz proletariátus iránti testvéri szolidaritásának jegyében zajlottak le. A bolgár munkásosztály politikai aktivitásának növekedése magasabb harci formákra való áttérésében nyilvánult meg.

A szerző a következőképpen értékeli ki a "szoros" szocialisták álláspontját: "A "szoros" szocialisták az orosz proletariátus példáját csak arra használták fel, hogy eneljük a bolgár munkások harci szellemét, osztályöntudatát és szervezettségüket, de nem hívták fel őket a párt elméleti és taktikai átszervezésére a lenini módszerek és harci eszközök segítségével, nem hívták fel őket a döntő cselekvésre való rátérésre." /458. l./

Ez a megállapítás mindenképpen helyes. Viszont ennél kevésbé helyes - véleményünk szerint - a szerzőnek az a törekvése, hogy objektív bázist adjon a "szoros" szocialisták ezen állásfoglalása alá.

A szerző három fő tényre hoz fel, amelyek - szerinte - megakadályozták azt, hogy az orosz forradalmi események erősebb visszhangra leljenek Bulgáriában:

1./ A bolgár munkásosztály "ebben az időben szervezésének és megerősödésének kezdeti szakaszában volt" és "forradalmi hagyományokat tekintve nem hasonlítható sem az orosz munkásosztályhoz, sem Nyugat-Európa proletariátusához" /458. l./ - mondja a szerző.

2./ A bolgár munkásosztálynak /ha megnyitnóltan is/, de megvoltak már azok a politikai jogai, amelyekért az orosz proletariátus és Németország, valamint Ausztria-Magyarország

proletariátusa harcolt.

3./ A burzsoá-demokratikus fordulat Bulgáriában az országnak a török iga alól az orosz seregek által történt felszabadításának eredményeképpen ment végbe. /458-459. l./ "A bolgár népi tömegek előtt az első orosz forradalom idején nem álltak azok a forradalmi feladatok, mint amelyeket Perzsia, Törökország és Kína népeinek kellett megoldaniuk" - mondja a szerző /459. l./

Ezzel a beállítással a szerző tulságosan leegyszerűsíti a kérdést. Kezdjük a végén. Nem az a kérdés lényege, hogy a bolgár népi tömegek előtt nem azok a feladatok állnak, mint Perzsia, Törökország és Kína népei előtt. A forradalom feladatainak minden országban megvannak a maga külön sajátosságai. De állíthatjuk-e azt, hogy a bolgár népi tömegek előtt nem álltak a burzsoá-demokratikus forradalom általános feladatai? Véleményünk szerint nem.

A szerző eltekint a valóságos helyzet egész bonyolultságától, és így kihagyja a számításból a bolgár faluban fennmaradt feudális csökevényeket: a nyomasztó bérösszeget, az uszorások szipolyozását, az adóprés fokozódó nyomását, amelyek 1900-ban számos ösztönös parasztfelkeléshez vezettek /Duran-Kulakban, Sablaban stb./ és amelyeknek az lett a vége, hogy a rendőrség és a fegyveres erők véres kézzel elfojtották.

A dolgozók politikai jogairól maga a szerző azt mondja, hogy "megnyirbálták" őket, azaz ezzel elismeri, hogy politikai elnyomás alatt sinylődtek. A szerző következtetései közül mindössze a "munkásosztály gyenge szervezettsége" és a "forradalmi hagyományok erőtlensége" marad. De hiszen a magasfoku szervezettség és a szilárd forradalmi hagyományok éppen a harci folyamatban érlelődnek meg!

Az 1949/50. évf. 1. számában a központi helyet H. Hrisztov "A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása Bulgáriában" c. nagy cikke foglalja el. H. Hrisztov cikke nagy dokumentációs anyagra épült. A szerző átkutatta a honvédelmi minisztérium levéltárát, mely tartalmazza a "szoros" szocialisták illegális röpiratait, a katonák leveleit, a parancsnokok jelentéseit, amelyek jellemzik az ország gazdasági helyzetét, a hadsereg állapotát és a tömegek hangulatát úgy a hadseregben, mint a hátszországban. A szerző felhasználja a "szoros" szocialisták lapját, a "Rabotniceszki Vesztnik"-et és egyes más ujságokat is, valamint az országgyűlési naplókat és a memoár-irodalmat. A közzétett dokumentumok először szerepelnek a tudományos irodalomban és ezért igen nagy jelentőségük a legújabbkori bolgár történet kutatói számára.

A szerző jellemzi Bulgária gazdasági helyzetét az első világháború végén, a háború-okozta pusztulást és éhínséget a hátszországban és a hadseregben, rámutat arra, hogy hogyan fogadták

a tömegek az első híreket a Nagy Októberi Szocialista Forradalomról. A "szoros" szocialisták pártja azonnal és feltétlenül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom oldalára állt, széleskörű munkát irdított a hadseregben és a hátszágban eszméinek terjesztésére, aktív harrra hívta fel a tömegeket a háborúnak forradalommal való befejezése érdekében. A szerző elének tárja a 27. Csepini gyalogezredben 1918. június 1.-én kibontakozott forradalmi megmozdulást és más katonafelkeléseket és rámutat arra, hogy ezek a "szoros" szocialisták agitációs tevékenységük eredményeképpen jöttek létre és javarészt ők is vezették a mozgalmakat.

A burzsoá történetírás mindenképpen cáfolni igyekezett azt a tényt, hogy a bolgár hadseregben katonai küldött-tanácsok lettek volna. Malejev tábornok "Ludendorff rágalmaz" c. könyvében kategorikusan tagadta még a lehetőségét is annak, hogy Bulgáriában tanácsok alakulhattak volna. H. Hrisztov okmányok alapján megcáfolja ezeket az állításokat és rámutat arra, hogy a katonaküldöttek tanácsai a bolgár hadseregben már 1918. februárban megalakultak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom eszméinek hatására.

Nem hagyhatjuk azonban említés nélkül, hogy ebben az érdekes és gazdag dokumentum-anyagot tartalmazó cikkben is van néhány fogyatékoság. Így pl. "Az Októberi Forradalom közvetlen hatása a bolgár hadseregre a román fronton" c. fejezetben a szerző hogy hogy nem 1917. tavaszától kezdve fejti ki az eseményeket és bemutatja az akkor elterjedt röpiratokat. Egymásra halmozza a dokumentumokat és nem emeli ki a Nagy Októberi Szocialista Forradalom momentumát, nem hangsúlyozza ki, hogy ez milyen alapvetően újat hozott a katonatömegek harcába, nem mutat rá arra, hogy hogyan fogadták a román fronton a Szovjetek II. Kongresszusának békedekretumát. Így tehát a fejezet témája nem tárul fel a maga teljességében.

Furcsán hangzik az egyik fejezetcím: "Lázadások és zavargások." Ebben a fejezetben a szerző a katonák forradalmi felépéseiről beszél és ezek csak az uralkodó osztályok szempontjából voltak "lázasok" és "zavargások."

H. Hrisztov kutatásainak folytatása és betetőzése "Az 1918. évi katonafelkelés" c. cikke /1950/51.évf. 1.sz./. Ennek a kérdésnek az irodalma /az előbbi cikkével ellentétben/ rendkívül gazdag, de legnagyobbbrészt csak arra jó, hogy elküldösítse és összezavarja a lényegét. A bolgár burzsoá történetírás egy negyedszázadig rágalmakat szórt a bolgár népre és az 1918.-i katonafelkelést úgy akarta feltüntetni, mint egy "árulás" és "lázasok" eredményét. A kispolgári Földműves Szövetség híveinek számos cikke és brosúrája hamisan világítja meg a tényeket, mindenképpen felfújja és nagyobbítani akarja a Szövetségnek a felkelésben játszott szerepét. Végül az is befolyásolta ennek a kérdésnek a ki-

dolgozását a marxista irodalomban, hogy a bolgár proletariátus forradalmi pártja a "szoros" szocialisták, nem értékelték eléggé ennek a felkelésnek a jelentőségét.

H. Hrisztov kutatásainak értékét az alkotja, hogy a szerző az első, aki G. Dimitrov és V. Kolarov utmutatásai alapján, nagy dokumentumanyag segítségével /levéltári források felhasználásával/ elénk állítja az 1918. őszi katonafelkelésnek, annak a felkelésnek az igazi képét, amely az 1918-1923-as forradalmi válság időszakában a bolgár dolgozók első nagy megmozdulása volt. A szerző rámutat arra, hogy a felkelés a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása alatt jött létre. Oka az volt, hogy a népi tömegek súlyos helyzetben voltak úgy a fronton, mint a hátszágban, s a katonatömegek leküzdhetetlen törckvése a haladéktalan békekötésre és a háborús bűnösök megbüntetésére irányult. A dobro-polei frontáttörés 1918. szeptember 15.-én tehát nem oka, hanem csak közvetlen kiváltója volt a felkelésnek. "1918. nyarán oly nagy volt a feszültség a hadseregben, - írja a szerző, - hogy a felkelés az ellenség támadása nélkül is fellángolt volna." /70. l./

Nem kevésbé fontos tény az is, hogy H. Hrisztov eloszlatja azt az álhiedelmet, mintha a Földműves Szövetség vezető szerepet játszott volna ebben a felkelésben. Sztambolijiszki és Daszkalov megpróbáltak a felkelés élére állni, de nem skarták, hogy az döntő győzelmet arasson, nem hittek a tömegek forradalmi energiájában és csak arra törekedtek, hogy ezzel nyomást gyakoroljanak a kormányra. Ezzel természetesen csak a forradalom vereségéhez járultak hozzá. Ezeknek az ingadozó kispolgári vezetőknek a magatartását meggyőző erővel tárja fel a szerző.

A cikk helyesen jellemzi a "szoros" szocialisták állásfoglalását is. Bemutatja, hogy bár a Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatása alatt a "szoros" szocialisták pártja fokozta a háboruellenes propagandát és a katonák közötti szervezési munkát /a vladai felkelés nagymértékben ennek a munkának az eredménye/, bár felhívta a munkásokat és a parasztokat arra, hogy "kövessék orosz testvéreik példáját", - a döntő pillanatban nem merte megszervezni a katonák felkelését és az élre állni, a munkások és parasztok széles tömegeinek levonásával kiterjeszteni és diadalra vinni. Georgi Dimitrovnak és Vaszil Kolarovnak a vladai felkelésről adott nyilatkozatára támaszkodva H. Hrisztov rámutat arra, hogy a fő ok, amiért a párt visszavonult a felkelés vezetésétől, az volt, hogy még nem volt bolsevik típusú párt. Mint Georgi Dimitrov megállapította, a "szoros" szocialisták számára teljesen idegenek voltak a marxista elmélet Lenin által kifejtett új lényegbevágó tanításai a proletárforradalomról: "a munkásosztály vezetőszerepéről a burzsoá-demokratikus forradalomban, a burzsoá-demokratikus forradalom szocialista forradalomná fejlesztéséről, a fegyveres felkelésről." Mivel pártunk nem állt a

munkások és parasztek harci szövetségének lenini álláspontján - mondta G. Dimitrov - azt tartotta, hogy a katonatömegek, amelyek főleg parasztokból álltak, miután még nincsenek előkészítve a szovjet hatalomért való küzdelemre, nem alkalmasak semmiféle igazi forradalmi harcra. Ebből a marxizmus doktriner értelmezéséből kifolyólag pártunk nem vette kezébe a katonafelkelés vezetését, nem tett semmit, hogy azt általános népi felkeléssé fejlessze. Ennélfogva a felkelés elszigetelődött, mert nem volt szilárd vezetése és végülis leverték." /5/ Georgi Dimitrov rámutatott, hogyha a "szoros" szocialisták pártja a vladai felkelés időszakában helyes taktikát követett volna és kiadta volna a béke és a népi demokratikus köztársaság jelszavát, kétségtelenül egyesítette volna a város és a falu dolgozóinak óriási tömegét, a munkáspárt és a Földműves Szövetség együttműködése biztosította volna a felkelés sikerét. "A népi köztársaság kivívására hivatott győztes népfelkelés 1918. ében megváltoztathatta volna az ország és a Balkán fejlődésének általános irányát, népünk tulnyomó többsége érdekeinek megfelelően."

/6/

G. Dimitrov utmutatásainak fényében, véleményünk szerint, nem egészen helyes H. Hrisztov azon eljárása, hogy /akarva, nem akarva/ kisebbíti a "szoros" szocialisták pártja által elkövetett hibák jelentőségét, hogy igen erősen kihangsúlyozza a párt szervezeti gyengeségét és azt a körülményt, hogy a párt nem rendelkezett szervezett katonai erőkkel és a szükséges fegyverekkel. /62-63. l./

Ugyancsak az 1950/51. évf. 1. számában szerepel Zs. Natan cikke "Georgi Dimitrov elvtárs hozzájárulása a történettudomány fejlesztéséhez." Egy cikk nem képes teljesen kimeríteni ezt a fontos kérdést. A szerző a cikkben főképpen az új- és legújabbkori bolgár történet Dimitrov elvtárs által adott periodizációjával és a bolgár nép történetében lejátszódott legfontosabb időszakok - különösképpen az utolsó évszázad - és nagy események Dimitrov elvtárs által adott marxi-lenini elemzésével foglalkozik.

A szerző rámutat arra, hogy az új- és legújabbkori bolgár történetírásban egészen a legutóbbi időkig uralkodó periodizáció, amelyet a burzsoá történészek állapítottak meg, tudománytalan. A bolgár marxista történészek kevés figyelmet szenteltek ennek a kérdésnek és nem dolgozták ki a bolgár új- és legújabbkori történetperiodizációját. Georgi Dimitrov volt az első, aki ebben az irányban az utat lefektette azzal, hogy a bolgár kommunista párt történetének tudományos periodizációját adta. "A párttörténetnek ez a periodizációja, - írja Zs. Natan, - amelyet Dimitrov elvtárs a Bolgár Kommunista Párt V. kongresszusán adott, vonatkozik

5/ Georgi Dimitrov: A Bolgár Munkás /Kommunista/ Párt V. Kongresszusán, 1948.dec.19.-én mondott beszéd.Bp.1949.20.1. 6/ U.o. 19. l.

és feltétlenül vonatkoznia is kell a bolgár nép történetének tudományos periodizációjára: Bulgária uj- és legujabbkori története számára szolgáló tudományos periodizáció fővonalainak kidolgozásánál ennek a kornak a kutatója nem hagyhatja figyelmen kívül a párttörténetnek Dimitrov elvtárs által adott periodizációját." /8. l./ A cikk kiemeli Bulgária 1944. szeptember 9.-e utáni fejlődési korszakainak kérdését, amelyet Dimitrov elvtárs elméletileg rendkívül alaposan kidolgozott és fejtegetett említett beszédében.

A cikkiró adatokat hoz arra, hogy G. Dimitrov munkáiban hogyan értékelte Bulgária legujabbkori történetének legkiemelkedőbb eseményeit: az 1918. évi viadai felkelést, a bolgár vasutasok 1919-1920. évi általános sztrájkját, az 1923. június 9.-i fasiszta puccsot, az 1923. szeptemberi népiantifasiszta felkelést stb. Különösen hosszán foglalkozik a cikkiró ama megállapításokkal, melyeket a marxizmus-leninizmus klasszikusainak zseniális művei alapján G. Dimitrov a nemzetközi munkásmozgalom problémáiról és különösen a népi frontról adott. Részletesen tárgyalja G. Dimitrovnak a burzsoá nacionalizmus és a nemzeti nihilizmus ellen vívott harcát, a jobboldali szocialistáknak, a trockistáknak és a munkásosztály egyéb ellenségeinek áruló szerepét. Zs. Natan kiemeli, hogy milyen hatalmas jelentőséget tulajdonított G. Dimitrov a világ dolgozói Szovjetunió iránti hűségének és annak, hogy nem lehet igazi demokrata az, aki nem őszinte barátja a Szovjetunióknak. A cikkiró G. Dimitrov "Sztálin és a nemzetközi proletariátus" c. cikkével kapcsolatban kihangsúlyozza, hogy ebben a cikkében a bolgár nép halhatatlan vezére bemutatta, milyen felbecsülhetetlen jelentőségű Sztálin elvtárs tevékenysége az egész nemzetközi proletariátus számára, milyen hatalmas erőt jelent és milyen nagy hatást gyakorol a sztálini tanítás a munkásosztály és a világ összes dolgozóinak harcára.

Különösen fontos helyet szentel a szerző G. Dimitrov 1942-1944-ben írt cikkei elemzésének, amelyek a bolgár történettudomány kincseit alkotják: "Hová megy Bulgária?", "Bulgária válsága", "Bulgária megmentésének útja", "A Bagrianov kormányról", "A Hazafias Front programja". A szerző kiemeli, hogy milyen nagy jelentőségű ez a mély marxista értékelés, amelyet G. Dimitrov a bolgár újjászületés korszakáról és az a jellemzés, melyet a bolgár demokrata forradalmárokról - Rakovszki, Levszki, Karavelov, Botev - és a bolgár szocializmus megalapítóiról - D. Blagoev, G. Georgiev, G. Kirkov - ad. Zs. Natan azzal fejezi be cikkét, hogy Georgi Dimitrov legnagyobb hozzájárulása a bolgár történettudományhoz annak a kérdésnek a kidolgozása, miképpen folyik a szocializmus építése és hogyan győzedelmeskedik a szocializmus Bulgáriában a Szovjetunió és a nagy Sztálin döntő segítségével és vezetésével.

J. Jocov "A Földműves Szövetség vezetése /1919-1923./" c.

cikke /1949/50. évf. 3.sz./ olyan témát tárgyal, amelyet eddig még sem a szovjet, sem a bolgár történetírás nem dolgozott ki. A Földműves Szövetség kormányának az 1923. június 9.-i fasiszta puccs eredményeképpen bekövetkezett bukása után a hivatalos bolgár burzsoá történetírók mindent megtettek, hogy még a puszta tényét is elhallgassák annak, hogy ez a kormány egyáltalában létezett Bulgáriában. Azt, hogy a marxista történetírás ezt a kérdést helyesen értékelje és eredményesen kidolgozza, hosszú ideig nagy mértékben akadályozták annak a multból származó hibás értékelésnek a csökevényei, amelyek a Földműves Szövetségről a bolgár kommunisták között fennmaradtak. Másrészt a Földműves Szövetség hívei az 1944. szeptember 9.-i antifasiszta népi felkelés győzelme után olyan cikkek és brosurák tömegével árasztották el a bolgár könyvpiacot, amelyek a Földműves Szövetség kormányát és annak intézkedéseit idealizálták és számos esetben durván elferdítették a való tényeket.

Alapos értékelést nyújtott a Földműves Szövetség kormányának mivoltáról V. Cservenkov, a Bolgár Kommunista Párt történetéről tartott előadásaiban. Aktuális és fontos feladat, hogy ezt a problémát tovább kidolgozzuk. Ezért örömmel üdvözljük J. Joczovnak az "Isztoriczeszki Pregled"-ben megjelent cikkét, mely az 1918. vége - 1920. május közti időszakot fogja át. A cikkiró általános vonásaiban hüen, bár néha tulságosan vázlatosan fejti ki az események menetét, amelyek során a Földműves Szövetség először a nagyburzsoázia pártjaival koalícióban /1919. okt.6./, azután pedig - 1920. május 21.-től - önállóan hatalmon volt. A cikk fogyatékosága, hogy hiányzik belőle a fő küzdő pártok és elsősorban a Földműves Szövetség alapos jellemzése.

A bolgár népnek a fasiszta-német elnyomók ellen 1941-1944.-ben vívott harcával foglalkozik P. Topalov prof. cikke /1949/50. évf. 4-5.sz./. A cikkiró rámutat arra, hogy milyen nagy szervező és irányító szerepet töltött be a kommunista párt, tömörítette a munkásosztály körül a nép összes demokratikus erőit, létrehozta az egy központból irányított hatalmas partizánmozgalmat. A cikk számos dokumentumot használ fel a Nemzeti Ellenállás Múzeumában /Szófia/ őrzött anyagból. Sajnos a cikk tudományos apparátusa nem üti meg a mértéket: a cikkiró csak általánosságban említi a forrásokat, de majdnem sehol sem ad konkrét utalást. Értékes kiegészítésül szolgál a cikkhez az ugyanezen szám végén leközölt 13 dokumentum. Nagy érdekléssel bír az 1950/51. évf. 1. számában az anyagközlés fejezetében Nikiforov Gornenszki cikke: "Adalékok a partizánosztagok tevékenységéhez az 1944. szeptember 9.-ét közvetlen megelőző időben és a felkelés időszakában." Meg kell jegyeznünk, hogy míg a szeptember 9.-ét megelőző idők bulgáriai partizánmozgalmáról az utóbbi években számos cikk, dokumentum és memoárjellegű könyv jelent meg, addig azt a kérdést, hogy milyen nagy szerepet játszottak a partizánok a szeptember 9.-i felkelésben, még mindezideig nem világították meg

részletesen és minden oldalról a történeti irodalomban. Ezt a hiányosságot jelentős mértékben kipótolja N. Gonenszki említett cikke, amely lényegében a partizánmozgalom résztvevőinek emlékezéseiből és egyéb olyan anyagból ad áttekintést, amelyet a bolgár honvédelmi minisztérium hadtörténeti bizottsága gyűjtött.

Nagyon érdekesek azok a cikkben felhozott tények, melyek rámutatnak arra, hogy milyen hatalmas szerepet játszottak a nyugat-bulgáriai partizánosztatok, hogyan hiusították meg a hitlerista csapatoknak azt a kísérletét, hogy betörjenek a felszabadított bolgár területre és fasiszta diktaturát állítsanak fel a határmenti körzetekben.

A cikkíró rámutat arra, hogy szeptember 9.-én és az ezt követő napokban a partizánok segítségével megalakultak a Hazafias Front bizottságai és megerősödött a népi uralom. A partizánokból megalakultak a néppörseggel fegyveres alakulatai, akik a nép elért eredményeinek vártáján álltak.

A szerző, mikor megrajzolja a partizánmozgalom szerepét az 1944. szeptember 9.-i népi antifasiszta felkelés időszakában, nem veszti szem elől, hanem kiemeli, hogy a belső és külső ellenforradalom paralizálásában úgy a felkelés idején, mint utána is a fő szerepet a legyőzhetetlen felszabadító Szovjet Hadsereg jelenléte játszotta.

A tudományos közlemények fejezetében különös érdeklődésre tarthat számot két kisebb cikk: 1./ P. Panov: V.I. Lenin műveinek elterjedése Bulgáriában az első világháború előtt /1949/50.évf. 4-5.sz./ és 2./ H.Hrisztov: I.V. Sztálin műveinek elterjedése Bulgáriában /1949/50.évf.2.sz./. Mindkét cikk azt mutatja, hogy milyen hatalmas érdeklődést tanúsítottak a bolgár dolgozók Lenin és Sztálin művei iránt, minden akadályt leküzdve tanulmányozták műveiket annak ellenére, hogy az országban monarcho-fasiszta rendszer volt uralmon.

Lenin művei először 1897.-ben jelentek meg Bulgáriában. Az első világháború előtt Lenin következő művei voltak elterjedve Bulgáriában: "Mi a teendő?", "Egy lépés előre, két lépés hátra", "A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban", "A falusi szegénységhez", "Az orosz szociáldemokraták feladatai", "A párthoz" stb., valamint a Lenin cikkeit tartalmazó bolsevik ujságok: a lenini Iszakra, a Vperjod, a Proletarij stb.

Az első világháború után, mivel egyre élesebben folyt az osztályharc és a kommunista párt súlyos üldözésnek volt kitéve, I.V. Sztálin műveinek nagy részét illegálisan, vagy félig legálisan - megváltoztatott címeikkel és álnév alatt - adták ki Bulgáriában. Így adták ki I.V. Sztálin következő műveit: "A leninizmus alapjairól", "Marxizmus és a nemzeti kérdés", "Az első ötéves terv eredményei", "A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének alkotmánytervezetéről" stb. Rendkívül nagy jelentőségű volt a Bolgár Kommunista Párt kádereinek bolsevik szellemben való nevelése szempontjából az, hogy illegálisan kiadták

I.V. Sztálin klasszikus művét, az SzK/b/P történetét.

Lenin és Sztálin munkáinak terjesztéséért a fasiszta diktátorok számtalan dolgozót vetettek börtönbe, de ide is behatolt a bolsevik igazság szava. A szófiai Nemzeti Ellenállási Múzeum levéltárában őrzik a sztálini párttörténetnek és "A leninizmus alapjai"-nak azokat a példányait, amelyeket a fasiszta börtönökben másoltak le és tanulmányoztak az elvtársak.

A Nagy Honvédő Háború idején I.V. Sztálin történelmi jelentőségű parancsait és beszámolóit nyomtatott és sokszorosított, sőt kézzel másolt formában ezrével terjesztették az országban és ez lelkesítette a dolgozókat hazájuknak a hitlerista uralom alóli felszabadításáért vívott harcra. A cikkiró adatokkal szemlélteti, hogy hogyan növekedett I.V. Sztálin műveinek kiadása a népi demokratikus Bulgáriában.

Ki kell emelnünk, hogy a folyóirat szerkesztősége milyen gondosan figyelemmel kíséri a szovjet történettudomány fejlődését. A folyóirat 1949/50. évf. 1. számában átvették a Voproszi Isztorii 1949. 3. számából "A szovjet történészek feladatai az új- és legújabbkori történet terén" c. cikket /7/, a 4-5. számban a Voproszi Isztorii 1949. 7. számából M. Alpatov "Új szakasz az ókorból a középkorba való átmenet problémájának kidolgozásában" c. cikket /8/, valamint két szovjet történész tollából származó kritikát, melyben bolgár történelmi műveket bíráltak /1949/50. évf. 1. és 3. sz./

Az Isztoricészki Pregled-től, amely kiérdemli a komoly történettudományi folyóirat hírnevét, csak azt kívánjuk, hogy még jobban szélesítse ki tárgyválasztását, még bátrabban nyuljon a központi problémák felvetéséhez és még jobban emelje a cikkirókkal szemben támasztott igényességét.

7/ Magyarul megjelent: Történettudományi Intézet Értesítője, 1950. 10-12. számában, 104. l.

8/ Magyarul megjelent: Történettudományi Intézet Értesítője, 1950. 10-12. számában.

Megjelent a Voproszi Isztorii 1951. 1. számában.

ZASZTYENKER, N.:

Az "Actes du Congrès Historique du centenaire de la révolution de 1848."/Paris, 1948. 433. l./ kritikája.

/Застенкер Н. - Труды конгресса историков, посвященного столетию революции 1848 года./

OKK: T.F. 07736.

1949 elején Franciaországban egy vastag tanulmánykötet jelent meg, mely az 1948. márciusában 1848 emlékére Párisban tartott történészkongresszuson előadásra került értekezéseket tartalmazta. A kongresszus, melyet kezdeményező - az 1848-as forradalommal s az új- és legújabbkori történettel foglalkozó francia tudományos társaságok, valamint a "Comité des Sciences Historiques" - egy széleskörű nemzetközi kongresszusnak hirdettek, mint tudjuk, egész más keretek között folyt le, a negyedik Francia Köztársaság politikai vonalvezetésében nem sokkal előtte beállott éles fordulat következtében. A hirhedt "harmadik erő" táborából - a jobboldali szocialisták és MRP "keresztény demokratái" táborából - származó burzsoá politikai kalandorok levetették a béke, a demokrácia és Franciaország függetlenségéért küzdő előharcosok álarcát és amerikai gazdáik parancsára eltávolították Franciaország kormányából a francia nép érdekeinek legkiválóbb védelmezőit, a kommunistákat és a degaullista fasizmussal, illetve a kollaboracionistákkal való nyílt együttműködés útjára léptek. A "harmadik erő" pártja egész bel- és külpolitikai frontján támadást indított a munkásosztály és a francia nép dolgozó tömegei ellen és minden lépésével hitszegő és ellenséges magatartást tanúsít Franciaország felszabadítója és hű szövetségese - a Szovjetunió - ellen, elárulja Franciaország nemzeti érdekeit és függetlenségét, bűnös módon résztvesz az amerikai és angol imperialisták - a harmadik világháború gyújtogatóinak - tervei^{en}. A francia reakció dühöngését a Szovjetunió ellen irányuló provokációk kísérték, a francia kormánykörök demonstratív módon megszakították a francia-szovjet kulturális kapcsolatokat és galád magatartást tanúsítottak szovjet emberek - a szovjet kultúra művelői - iránt. Ennek azután az volt a következménye, hogy a párisi kongresszusról hiányoztak több népi demokratikus ország, és elsősorban a Szovjetunió történészei.

A párisi kongresszus egy széleskörű nemzetközi tudományos kongresszus helyett elsősorban francia /még Franciaországból sem jelent meg minden történész, akinek munkakörébe a kongresszus tematikája tartozik/ és néhány angol, olasz, belga stb. történész/ egészen szűkkörű gyülekezétté vált. Kelet-

európát a párisi kongresszuson csak Lengyelország, Csehszlovákia és Magyarország képviselték, a többi európai népi demokratikus országokon kívül pedig hiányzott még Németország és a skandináv államok is. Hangsúlyoznunk kell tehát, hogy a kongresszuson ugyyszólván csak a burzsoá történetírás volt képviselve, az igaz történettudományt - a marxista történetírást - alig néhány tudós képviselte. Nyilvánvaló, hogy összetétele folytán az 1948. évi párisi kongresszus teljes kudarcot szenvedett mint nemzetközi kongresszus és semmiképpen nem lehet az 1848-as forradalom történeti kutatásának fejlődésében jelentős mérföldkönek számítani. Ennek a ténynek burkolt beismerését megtalálhatjuk még a kongresszus "Acta"-inak bevezetőjében is.

Ennek a cikknek a szerzője, P. Fawtier akadémikus, a Comité Français des Sciences Historiques igazgatója nem fukarkodik a szavakkal az 1848-as forradalom emlékének szentelt nemzetközi kongresszus céljainak és feladatainak kifejtésében. /összegezzük az 1848-as forradalomról és következményeiről való ismereteinket és kijelöljük az újabb kutatások tervét./ De azután hivatkozik különböző nehézségekre, amelyek megakadályozták a kongresszust abban, hogy az előirányozott munkák jelentős részét elvégezze.

Mikor a kongresszus munkáját kiértékeli, nem tud rámutatni arra, hogy milyen "összegezést" hajtott végre a történettudományi kutatómunka tekintetében a kongresszus, sőt nem is szánja rá magát, hogy ezt a kérdést érintse. Jobbnak találta, hogy könnyebb témát válasszon üres szószátyársága számára. A "történeti igazság kultuszáról", valamint a "jószándéku emberek igazságkeresésének lelkesítő látványáról" szól, mintha talán a kongresszus ilyen látványt nyújtott volna. Ennek a kitérő értékelésnek az okát könnyen megtalálhatjuk, ha pusztán felsoroljuk a kongresszuson előadott, illetve az "Acta"-ban megjelent értekezéseket. Két-három kivétellel - melyekről majd alább szólunk - az értekezéseknek sem a témája, sem a tartalma nem árul el olyan szándékot, mintha az idevonatkozó történeti kutatások "összevezését" akarná adni, illetve további kutatások szervezését "kijelölni". Erről elsősorban a franciaországi forradalommal foglalkozó értekezések tanuskodnak.

Az értekezéseknek "Az 1848-as válság Franciaországban" címmel összefoglalt része a közlemények és tanulmányok tarka keverékét adja. A tanulmányok tárgyköre igen szűkkörű és főleg másodrangú, részletkérdéseket és helyi jelentőségű témákat dolgoztak fel a szerzők. Az egész fejezet az ötletszerű témaválasztás bélyegét viseli magán. Pl. ilyen témák váltják egymást: "Mazzini és az 1848.-i francia forradalom" /E. Morelli/ vagy "A hadsereg és a juniusi napok" /Doumenc tábornok/, "Étienne Arago és a postaigazgatás 1848-ban" /E. Vaillé/, "Az öltözködés Franciaországban 1848 előtt és további fejlődése" /J. Bourdon/.

De a témaválasztás minden látszólagos ötletszerűsége mellett van benne egy bizonyos logika, igen jellemző és teljesen reakciós következetesség. Egy szó sem esik a fejezetben a munkásosztály szerepéről a forradalomban, a forradalom évei alatti munkásmozgalomról. Még említés sem történik a parasztságról és az 1848-1851. évi parasztmozgalomról. Egyetlen sor sem szól a városi kispolgári dolgozó rétegek helyzetéről, a kispolgári demokrácia követeléseiről, a forradalom különböző szakaszaiban betöltött szerepéről. Az 1848-as munkásmozgalom kutatása helyett csupán egy katolikus publicista történész elnefuttatása-ait, /Duroselle - "A katolikusok és a munkáskérdés 1848-ban"/, illetve egy eléggé ismert "neoproudhonista", G. Duveau kozmopolita ömlengéseit tudja a kongresszus felmutatni. /"A munkások gondolatai az 1840-1865 évek kezdetközi kapcsolatáról."/

Nem nehéz észrevenni az ideológiai rokonságot a "harmadik erő" két képviselője között az 1848-as forradalom mai burzsoá történetírásában. Duroselle értekezését az 1848-as "szociális katolicizmus" efener történetének szentelte, elsősorban az irányzatát mutatta be, amely lacordaire Ozanam tevékenységével és az "Une nouvelle" c. lappal függött össze. Érthető, hogy megsiratja a "szociális katolicizmus" azon sikertelen kísérleteit, hogy behatoljon a munkásosztály mélyébe 1848-ban és felsóhajt, hogy az akkori klerikális körök képtelenek voltak megérteni a "munkáskérdés" jelentőségét. Duroselle elkésett kritikai siránkozásai nem mások, mint az MRP párt szociális demagógiája. Hasonló célt követett értekezésében a proudhonista Duveau is, aki azt kísérlete meg bizonyítani, hogy a francia "munkásgondolat", amely ellenségesen, harcosan állt szemben az európai kontinens reakciós hatalmaival, különösképpen Angliával a 19.sz. 40-es éveiben és azt követelte, hogy indítsanak forradalmi harcot Lengyelország és Írország felszabadításáért - a 19.sz. 60-as éveiben elvetette az elnyomott népek felszabadításának jelszavát, arccal Anglia felé fordult, és "az európai föderáció" eszméjének előharcosává vált.

Rendkívül érdekes és jellemző, hogy a "munkásgondolatnak" ezt az egész evolúcióját Duveau az "Atelier" folyóirat köré tömörült ultrareakciós kis katolikus munkáscsoport főkolompósaiknak nyilatkozataira alapítja. Ez a folyóirat a 40-es években vezetőjének, a katolikus "szocialista" Louchernek és a "National" burzsoá republikánusainak közvetlen befolyása alatt állt. Azal, hogy Corbon és Társait, a kisipari munkások reakciós felső rétegének képviselőit, a francia proletariátus nézetei kifejezőjeként állítja be a 19.sz. 40-60-as években, durva hamisítást követ el. De még érdekesebb a másik jelenség, mégpedig az, hogy mindkét szerző - úgy Duroselle, mint Duveau - tekintet a katolikus "szocializmus" tábora felé fordította: az egyik - az MRP mai "keresztény-demokrata" demagógiáját reklámozza, a másik pedig - a burzsoá kozmopolitizmus, a nemzeti nihilizmus és az "Európai Egyesült Államok" rothadt eszméit propagál-

ja, holott jól tudjuk, hogy ezek az "eszmék" az agresszív Eszak-Atlanti Paktum ideológiai előfutárai és azt a célt szolgálják, hogy Európa népeit az amerikai monopolkapitalizmus rahigájába döntseék.

Ugyazeren a sikon hozgott P. Renouvin francia történész "Az Európai Egyesült Államok eszméje az 1848-as válság időszakában" című tanulmánya. Annak ellenére, hogy az előadó kénytelen volt annak az eszmének, valamint az 1848., 1849. és 1850.-i "Békekongresszus"-nak teljes kudarcát megállapítani az 1848-as forradalom időszakában, mert azokon csak a burzsoá doktrinárok, free-traderek és angol-amerikai alszent pacifista vallási publicisták egy maroknyi csoportja gyűlt össze, mindenképpen megpróbálta, hogy valahogy kikaparja a burzsoá kozmopolitizmus ezen korei szószólóinak siralmas "alkotása-it" és kihangsúlyozza "munkáik" politikai aktualitását.

A modern burzsoá törtérettudománynak ez a mindent átfogó reakciós áramlata hatotta át a párisi kongresszus "Actái"-ban kiadott helyi tárgyú közleményeket is. Már a közlemények kiválogatása is ékesesszóó tanuság erre. Az ideiglenes kormány biztosainak, a burzsoá republikánus J. Grévynek /M. Desaunays: Jules Grévy a Jura département biztososa"/ és a polgári demokrata F. Deschampsnak a /A. Dubuc: "Frédéric Deschamps, Alsó-Szajna département köztársasági biztososa"/ tevékenységéről szóló két cikk dicsóíti az ideiglenes kormány "munkásbarát" politikáját és biztosainak reformtevékenységét. Nem csodálható, hogy a Deschampsról szóló cikk szerzője emellett elhallgatja azt, hogy milyen magatartást tanusított "hóse" az 1848. április 27.-28.-i véres roueni munkásmészárlás napjaiban. Maga a roueni felkelés és vérbefojtása ékesesszóó ítélet a munkástömegeket a társadalmi békéről szóló prédikációkkal elárasztó és csekély jelentős reformokkal kecsegtető burzsoá republikánusok és demokraták politikája felett. A hazug hozsannák menthetetlenül tönkreteszik még azt a tárgyalat départementok gazdasági helyzetére vonatkozó, nem érdektelen anyagot is, amely Desaunays és Dubuc cikkeiben szerepel.

A kongresszus "Actái"-nak irányzatára jellemző a következő cikk is: "Uj adatok monsignore Affre, párisi érsek haláláról". A cikk szerzője /Limouzin-Lamothe/ erőnek erejével megcáfolni igyekszik azt a történettudományban szilárdan megalapozott véleményt, hogy az érsek halálát a kormánycsapatok sorából származó golyó okozta, és azt a verziót próbálja feléleszteni, mely szerint egy felkelő harcos lőtte volna le az érseket.

Nem soroljuk fel a többi hasonlófajta tanulmányokat, csak két értekezésről emlékezünk még meg, amelyek kivételt képeznek a bennük foglalt hányanyag értéke és a reakciós irányzatságtól mentes feldolgozás révén. Az egyik cikk E. Tersen haladószellemű francia történész tollából származik. Tersen

érdekes leírást ad az ideiglenes kormány 1848. március 4.-i rendeletével a francia gyarmati rabszolgaság eltörlésére alakított bizottság munkájáról. A bizottság kidolgozta a rabszolgaság eltörléséről szóló híres dekretumot, mely 1848. április 27.-én meg is jelent. A Tersen által felhozott adatok feltárják azt az éles harcot, mely a rabszolgaság eltörlésének kérdésében mind a bizottságon belül, mind azon kívül dult. A rabszolgatartó ültetvényeseken kívül még a francia kikötővárosok kereskedelmi kamarái próbálták mindenáron halogatni a rabszolgák felszabadítását /sőt a marseillesi kereskedelmi kamara azzal tartotta sakkban a bizottságot, hogy egyenesen az ország összes kikötőinek sztrájkjával fenyegetőzött./ Az ültetvényesek, hajótulajdonosok és nagykereskedők blokkja ugyanolyan szívóssággal követelte a rabszolgatartók kártalanítását a rabszolgák felszabadításáért. Nem kevésbé jellemző az is, hogy a bordeauxi kereskedelmi kamara által támogatott ültetvényesek gyakorlatilag jobbaggyá tették a felszabadított rabszolgákat. Erre még a "munkaszervezés" formuláját is felhasználták, és a volt rabokból kényszerrel "termelő egyesüléseket" akartak alakítani. /299. l./

D. Tersenne nagyon helyesen rámutatott a bizottság több rendelkezésének /pl. a rabszolgatartók kártalanítása, a csavargó "felszabadított" rabszolgák büntetésével sújtása, a munkáskoalíciók betiltása a gyarmatokon stb./ reakciós ivoltára. "Ennek a burzsoá filantropiának is - mint láthatjuk - megvoltak a határai" - jegyzi meg Tersen. Kifejti, hogy a rabszolgaság eltörlésének következtében számos francia gyarmat /az Antillák, Guajana, a Reunion szigetek/ áttért a "jobbaggyrendszeren alapuló feudális rendről a proletariátust kihasználó kapitalista rendszerre." /301. l./

A másik kiemelkedőbb tanulmány J. Vidalenc dolgozata volt, melyben a szerző az Ère departement munkaviszonyaival kapcsolatban végzett kutatásainak eredményét foglalta össze. A tanulmány annak az adatgyűjtésnek egy részét dolgozza fel, melynek elkészítését a nemzetgyűlés az egész országra elrendelte. Mint tudjuk, ez az adatszolgáltató munka nem vált országos méretűvé és az egyes departementokra vonatkozó anyag igen hiányosan maradt reánk. Annál nagyobb értéket képvisel a gazdaságtörténet szempontjából az adott korszakra vonatkozólag az Ère departementról ránkmaradt anyag, mivel 1850-ben az ipari termelés tekintetében ez a departement országos viszonylatban a tizedik helyet foglalta el. Ezek az adatok a francia nemzeti levéltárban maradtak fenn, és bár nem alkotnak komplett egészet és nem nagyon pontosak, mégis lehetőséget nyújtanak számos megfigyelés és következtetés levonására. Mindenekelőtt arról tanuskodnak, hogy a 19. sz. közepére nézve tipikus jelenség Franciaországban a régi ipari formák és az új gyárvállalatok egymásmelletti egyidejű fennállása. Ez utóbbiak hatása sokkal erősebben volt érezhető a textiliparban, mint a kohá-

szatban. Annak ellenére, hogy megjelent a gőzgép, a textilgyárak gyorsabban fejlődtek a völgyekben, mint a fennsíkokon. Igen tarka, szakmánként változó képet nyújt az ipari és mezőgazdasági munkásság életviszonyait szemléltető statisztikai anyag. Általában 1847 ősze óta beszélhetünk arról, hogy a mezőgazdasági munkásság munkabére némiképpen emelkedett, az ipari munkásság jövedelme pedig csökkent. J. Vidalenc összefoglalásképpen megállapítja, hogy az Eure départementban "az egész vonalon érezhető volt a munkabér jelentős leszállítása már a forradalmi válságot megelőző időszakról kezdve, a válság pedig még tovább fokozta ezt a leszállítást. Bár pontosan nem mérhető le, de nyilvánvaló, hogy a munkabércsökkenés aránya a szakmák szerint változott." /332. l./

Az "Acták"-ban jelentős helyet, egy egész részt/"Az 1848.-i válság Franciaországon kívül"/ foglalnak el azok a tanulmányok és közlemények, amelyek számos európai országban, Angliában, Németországban, Belgiumban, a soknemzetiségű Osztrák-Magyar Monarchiában, Olaszországban és a lengyel földön lezajlott 1848.-i eseményekkel foglalkoznak. Míg a francia témákkal foglalkozó anyagban hiányoztak a széles kört át-fogó központi történelmi problémák, addig ezekben a cikkekben, nagy távlatú történelmi problematika tárul fel. Ezt részben - de csak részben - azzal magyarázhatjuk, hogy a kongresszus külföldi résztvevői természetesen olyan előadásokkal szeretettel volna szerepelni, melyek általános érdeklődésre tartanak számot. Volt azonban ennek fontosabb oka is. Hogy az "Acták" e részében számos érdekesebb és jelentősebb cikk foglal helyet, mint a francia történészeknek a franciaországi forradalom történetéből vett egyes részletkérdésekre vonatkozó dolgozatai, úgy ezt a párisi kongresszus első-sorban a népi demokráciák - Lengyelország, Magyarország, Csehszlovákia, - a kongresszuson résztvevő kisszámú csoportjának köszönheti. A népi demokratikus országok történészeinek előadásai éles ellentétben állottak azokkal a végelgyengülés jeleit mutató értekezésekkel, melyek a burzsoá törté-nészkongresszusok napirendjét rendszerint ékesíteni szokták.

A népi demokratikus országok történészei figyelmének köz-pontjában a következő kérdések álltak: országaik társadal-mának története a 19.sz. első felében, az osztályerők meg-oszlása, az osztályharc a forradalomelőtti időszakban és a forradalom idején. Ezekről a kérdésekről szóltak: a lengyel N. Gasiorowska - "A társadalmi kérdés Lengyelországban 1846-1848-ban", S. Kinniewicz - "Az agrárkérdés Lengyelországban 1848-ban", a csehszlovák J. Macurek - "Az 1848-as év Morva-országban" és M. Husova - "Az 1848-as év és a cseh nép tár-sadalmi evolúciója", a magyar Kosári D. - "Az 1848-as magyar forradalom társadalmi aspektusa" és Andics Erzsébet "Fran-ciaország, Anglia és az 1848-as magyar forradalom" stb. dol-gozatai.

Amennyire ez az "Actak"-ban közzétett rövid kivonatokból megállapítható, a felsorolt történészek legtöbbjének értekezése sokkal szélesebb területet ölelt fel, mint ahogy azt miénk elárulta. N. Gasicowska értekezése pl. áttekintést nyújtott arról, hogy hogyan valósították meg a 19. sz. első felében a feldarabolt Lengyelország egyes részeiben az agrárreformokat, bemutatta az agrárreformok korszakait, valamint képet adott arról, hogy milyen hatással voltak az 1846.-1848.-as események a kapitalizmus fejlődésére lengyel földön.

Marla Kusova, cseh marxista történész értekezésében kihangsúlyozta, hogy a lehető leggondosabban kell elemezni Csehország gazdasági és társadalmi fejlődését, hiszen ebből adódik az osztályerők megoszlása és ez adja meg a kulcsot az 1848-as csehországi események megértéséhez. Megállapítja, hogy a kapitalizmus manufaktúrális stádiumából a gyáripari stádiumba való átmenet a cseh földön a 19. sz. 30-40-es éveire esik és ezzel kapcsolatban kiemeli a cseh nemesség nemzetellenes állásfoglalását és az ifjú cseh burzsoázia összetételének sajátosságait. "A kapitalista vállalatok, gyárak, bányák, kohók, bankok stb. a feudális urak és a német burzsoázia kezében voltak. A cseh burzsoázia nagyrészt kisburzsoáziából, ipari műhelytulajdonosokból, iparosokból, értelmiségiekből, hivatalnokokból, orvosokból, ügyvédek, főiskolai hallgatókból stb. állt." /215. l./ Kusova megcúfolja a cseh és német burzsoá történészek állításait, akik tagadják, hogy a proletariátus aktív szerepet játszott volna 1848. történetében, és kiemeli, hogy a prágai proletariátus már a "forradalom előtt" 1844-ben heves társadalmi viharok ment keresztül. A cseh proletariátus 1844.-i harcai voltak a gyári munkások első nagy osztályharcai Közép-Európában." /216. l./

A cseh társadalom szociális összetételének elemzése lehetőséget nyújt Hosovanak arra, hogy megvilágítsa az osztályerők megoszlását a juniusi prágai felkelésben, valamint a prágai felkelés hatását a cseh nép történetére: "A prágai felkelés veresége a cseh politikai táborban mély szakadásra vezetett a radikális demokraták és a liberálisok között és ez kihatott az egyik fő szociális reformnak - a paraszti függőség és a robot eltörlésének megvalósítási módjára. A cseh burzsoázia jobboldala támogatta a nemesség követeléseit és a robot megváltására szavazott. Ezzel pedig biztosította a nemességnek tulajdona és következtésképpen előbbi gazdasági és politikai hatalma nagy részének megőrzését." /218. l./

Igen tartalmas volt továbbá Andics Erzsébet magyar marxista történész előadása, egy olyan kérdésről, mely mindmáig sem vesztette el időszerűségét. Az értekezés tárgya a második francia köztársaságnak és az angol Russel-Palmerston kormánynak az 1848-49-es magyar forradalomhoz való viszonya volt. Andics Erzsébet bebizonyította, hogy az angol és francia kormánynak a magyarországi forradalommal szemben tanúsított gyökerében ellenséges politikájára, amely mindenben támogatta és helyeselte

az osztrák birodalom hőhértévékenységét a magyar felkelőkkel szemben és I. Miklós intervencióját, nem annyira Palmerston, Bastide és Tocquevillenak /akiknek igyekezete arra irányult, hogy fenntartsák az európai "egyensúlyt" és Ausztriát, mint ennek szükséges elemét/ az "államrdekről" való elképzelései szolgálnak magyarázatul, mint inkább az angol és francia burzsoázia közös ellenforradalmi állásfoglalása. Anglia és Franciaország burzsoáziája félt mindenfajta demokratikus forradalomtól és gyűlölt minden forradalmat. Leginkább pedig attól a hatástól félt, melyet a diadalmas magyar forradalom az európai forradalmi mozgalomra gyakorolhat.

Ezzel kapcsolatban Andics Erzsébet kifejti az 1848-49-es magyarországi események jellegét és hangsúlyozza azt a tényt, hogy a magyar népi felszabadító mozgalom egyben burzsoá forradalom is volt. "Az a körülmény, hogy ezt a forradalmat feudális származású elemek vezették, semmennyire sem változtatja meg a forradalom antifeudális és burzsoá jellegét. A 19. század első felének folyamán a nagy- és középbirtok már piacra termelő vállalatokká vált. Ezeknek a vállalatoknak a tulajdonosa, különösképpen a középnemesség mindjobban érezték a feudális rendszer szorongatását és a burzsoá átalakulás mozgalmanak élére álltak." /220. l./

Andics Erzsébet elnevezve a burzsoá történetírásnak azt a közkeletű megállapítását, mely szerint Palmerston, Lamartine és Tocqueville "réálpolitikát" folytatott, meggyőzően bizonyítja, hogy valóban reális Kossuth meg az angol és francia munkások és demokraták politikája volt, hiszen azt követelték, hogy Anglia és Franciaország keljen a magyar függetlenség védelmére és segítse a szabadságukért küzdő népeket. A történelem későbbi menete beigazolta, hogy ez a politika teljesen helyes, reális elgondolásokon nyugodott.

"Engels Frigyes és barátja, Marx Károly igen élénk figyelemmel kísérték a magyar eseményeket és az volt a véleményük, hogy a magyar forradalom győzelme esetén minden valószínűség szerint nemcsak a Habsburg, hanem a Hohenzollern dinasztia is el fog tűnni, és hogy a junker Poroszország elveszti vezető szerepét a német államok között. Bizonyításra szorul-e az, hogy milyen nagy következményekkel járt volna a magyar forradalom győzelme Európa egész politikai fejlődésére? Akkor nem következett volna be a reakciós poroszság befolyásának növekedése, amely olyan aktív szerepet játszott a német imperializmus megszületésében, később pedig a faszizmus és a második világháború előkészítésében." /226. l./

Ugyanebben a részben - "Az 1848-as válság Franciaországon kívül" c. fejezetben - szerepel még néhány dolgozat az 1848-as forradalom történetéből, az olasz és németországi forradalomról és az 1848-as angolai eseményekről. De ha közelebbről megismerkedünk a burzsoá történészeknek ezekkel a dolgozataival, úgy nagy csalódás ér bennünket. Tartalmuk igen kevésbé felel meg a sokatígérő és sokra kötelező címeknek és az 1848-as

idők jelenkori burzsoá történetírásának tudományellenes irányzata a legkülönbözőbb vetületekben jelentkezik bennük.

J. Dhondt belga professzor "Belgium 1848-ban" c. értekezése arra a neveltséges megállapításra jut, hogy az 1848-as események Belgiumban jelentéktelenek voltak és "mesterséges jellegük" volt. Ennek a flamand reakciós történésznek a fejtegetései egy csendőri jegyzőkönyv színvonalán állnak. Dhondt véleménye szerint az 1848-as belga mozgalom a Jottrand és K. Marx vezetése alatt álló "Nemzetközi Demokratikus Szövetség" kebeléből indult ki, és ennek a Szövetségnek egy maroknyi baloldali vezetőjétől származik.

J. Sigmann "A bádai radikálisok és a német nemzeti eszme" c. cikke az egyedüli dolgozat az "Acták" között, mely a németországi 1848-as forradalom kérdését tárgyalja. De ez a dolgozat is csak az 1848-49-es bádai köztársasági mozgalom felületes krónikáját adja anélkül, hogy megkísérelné megvilágítani, vagy akár csak kitapogatni a mozgalom társadalmi gyökereit, Hecker és Struve eszméinek forrásait.

Két híres francia tudós munkájáról - Vaucher professzor "Az 1848-as év Angliában" és G. Bourgin professzor "Az 1849-es római köztársaság társadalmi alkotó munkája" c. dolgozatáról ki-
tűnt, hogy azok két más szerző nemrég megjelent, erről a témáról szóló monográfiájának ismertetései. Bourgin professzor egész munkája abból áll, hogy dicsőítő megjegyzések kíséretében ismertette Demarco olasz történész 1944-ben megjelent munkáját /"Egy társadalmi forradalom. Az 1849. évi római köztársaság"/ és nem vette észre, vagy egyszerűen elhallgatta annak hibáit és téves módszertani felfogását. /1/ Vaucher professzor cikkét E. Halévy: Az angol nép története 4. posthumus kötetének szentelte és azon igyekezett, hogy mégjobban kiélezze az elhalt francia történész művének reakciós irányzatát. Vaucher professzor cikkében azt tűzte ki céljául, hogy megcáfolja Marx és Engels következtetéseit, melyek szerint Anglia a 19. sz. 40-es éveiben az az ország volt, melyben a proletariátus és a burzsoázia közti ellentétek a legpöröbben mutatkoztak meg. Vaucher nem elégedett meg azzal, hogy kihangsúlyozza Halévy minden ízében hamis megállapítását, mely szerint az egykorú angol társadalom jellemző sajátja egy erőinek és érdekeinek tudatában levő teljesen kifejezett "középosztály" jelenléte és ez a körülmény enyhítette, sőt "kompenzálta" az osztályerők polarizálódását Angliában, hanem még felhasználta Halévy töredékben maradt munkáit és vázlatait is, hogy a chartista mozgalom hazájában a "társadalmi béke" még egy stabilizáló tényezőjét tárja fel. E szerint a számos egyházi-vallási szervezet és áramlat ideológiai-

1/ Ld. Demarco munkájáról K. Miziano: "Az 1848-49-es olaszországi forradalom övforgatója és az erről szóló legújabb történeti munkákban jelentkező fő áramlatok" c. cikkét a Voproszi Isztorii 1950. 5. számában.

lag mintegy összerasszolta az angol középosztályt és elidegenítette őket a dolgozó tömegek demokratikus követeléseitől. E. Halévynek és Vauchernak ezek a kísérletei, melyek a történeti tényekkel spekulatív kártyavárakat és fantasztikusan felnagyított egyoldalú megállapításokat állítanak szembe - napjaink "burzsoá történettudományának" igen jellemző vonása.

Az igazi történettudomány - a marxista történettudomány elleni kilátástalan harcban a burzsoá történetírás régóta elvesztette a történeti valóság iránti érzékét, amely valamikor megvolt bizonyos mértékben a burzsoá történetírás legjobb képviselőiben. Bármely ország társadalmi strukturáját tanulmányozni annyit jelent, mint mindenekelőtt vallási strukturáját vizsgálni" - idézi Vaucher Halévy magáévá tett sorait, nem is sejtve, hogy Voltaire mai utódainak eszmei kórjáról milyen éles jellemzést tartalmaznak ezek a szavak.

De Halévy esküdt reakciós "módszertana" nem az egyedüli és távolról sem legszembeszökőbb példája ennek a kórnak.

A kóros szimptomák tekintetében még jellemzőbb Ch. Morazé * francia levéltári történész speciális módszertani értekezése. Morazé dolgozata igen élénk vitát váltott ki a kongresszuson és úgy közölték le az "Acták"-ban, mint a "Források és a módszerek" c. fejezet főcikkét. Morazé cikkében az ujkori történet módszerének kérdésével foglalkozik és egy olyan tételt állít fel, mely odavezet, hogy lehetetlen az ujkori történet dokumentumai, levéltári forrásai, tényei és eseményei alapján megállapításokat tenni, sőt mintegy tagadja annak a szükségességét, hogy kell-e egyáltalában tanulmányozni ennek az időszaknak egyes történeti tényeit. Morazé azokra a közismert megállapításokra hivatkozik, hogy a kapitalista országokban az ujkori és legujabbkori történetre vonatkozó levéltári anyag nem teljes és nagy hézagok vannak benne /nem adják be a levéltárakba az igen fontos állami és diplomáciai okmányokat. /2/ Hiányzik a levéltárakból a vállalatok, a legfontosabb gazdasági szervek és a magánszemélyek stb. levéltári anyaga./ Azt ajánlja, hogy az ujkori történet kutatásában le kell mondani az események és a szereplő személyek konkrét történeti elemzéséről és a konkrét tényeken nyugvó kutatást olyan történetírással kell helyettesíteni, amely a "tömegjelenségeket", a "középvonalat" ábrázolja, a nagy időszakokat átfogó fejlődési folyamatok statisztikai adatok alapján megállapított tendenciáit tárgyalja. Nem nehéz meglátni, hogy Morazé zilált gondolataiban a burzsoá oklevelész

2/ Figyelnet érdemel Morazé kategorikus kijelentése, melynek illetékességét el kell ismernünk, hiszen az École Pratique des Hautes Etudes egy vezetőjének megállapításáról van szó: "Ami a francia kormány legfontosabb diplomáciai okmányait illeti 1944 óta, biztosíthatom önöket, hogy a "Kabinet" pecsétjével ellátott egyetlen fontos dokumentum sem kerül a levéltárba." /56. l./

tehetetlensége tükröződik vissza. Morazé tehetetlenül áll a tények áradatával szemben, melyek a kapitalista társadalom mindinkább bonyolódó történetét jellemlik, nem tudja megoldani az egyes és tömegjelenségek, a véletlen és a szükségszerűség, a történelmi folyamat törvényszerűségének problémáját. De nemcsak arról van szó, hogy beismeri a burzsoá "tudomány" tehetetlenségét és csődjét az ujkori és legujjabbkori történet tényeinek látszólagos zürzavarával kapcsolatban, hanem még világosabb lesz Morazé gondolatainak háttere, ha megvizsgáljuk, hogy hogyan alkalmazza elgondolását az 1848-as évek problémáival kapcsolatban. "A statisztika segítségével a 48-as évet egy hatalmas egységbe foghatjuk össze ... Természetes, hogy szó sem lehet arról a továbbiakban, hogy a februári és márciusi eseményeket vizsgáljuk! Az 1848-as év /egyszerűen/ a 19. század közepe lesz! Tehát így eljutunk egy olyan módszerhez, melyben a dátumok és tények nyilván elvesztik jelentőségüket. Így ott találjuk magunkat a "megközelítő" területén /Nous sommes dans l'à peu près/ ... beköltözünk a megközelítőbe!" /61. l./ 1848. konkrét története helyett tehát az egyes országok gazdasági fejlődését, a pénzforgalmat, az egyes országok lakosságának lélekszámában beálló növekedését stb. stb. mutató bizonyos mennyiségű számadatot kapunk. Ezt tartja Morazé "módszere" előnyének. Tehát az a törekvés, hogy a történelmi kutatás tárgyává egyedül a társadalmi és gazdaságtörténetet tegyék és még itt is csak azt, ami a statisztikákban jut kifejezésre, teljesen határozott célt követ Morazénél, és igen jellemző a burzsoá "gazdasági materializmusra." Ez kényelmes módszer arra, hogy lemondjunk az osztályharc menetének történeti vizsgálatáról, a burzsoá liberalizmus és burzsoá republikanizmus ellenforradalmi elfajulási folyamatának elemzéséről, a kispolgári demokrácia ingadozásainak és árulásainak tanulmányozásáról, egyszóval a munkásosztály és a munkásmozgalom számára felbecsülhetetlen értéket képviselő 1848-as tanulságok vizsgálatáról és mindezt az empirikus kategóriaként kezelt demográfiai és gazdasági fejlődés ártalmatlan "tendenciáinak" statisztikai szemléltetésével helyettesítsük.

A Morazé előadását követő vita világosan megmutatta, hogy minden egyéb elképzelésen túl az a törekvés uralkodott, hogy megtalálják az ujkori történetnek és tanulságainak meghamisítását szolgáló legjobb módszereket. Morazével szemben sem történetfilozófiai, sem szociológiai érvet nem hoztak fel, viszont igen átlátszó óvatosságra intés mutatkozott meg. Egyesek /mint pl. Poutace, francia reakciós történész/, majdnem nyíltan figyelmeztetett arra, hogy az ujkori történet "el-szociologizálása" eltávolítja belőle az "esetleges és politikai elemeket" és még nagyobb "önkényre" vezet, vagyis más szavakkal még ölesebben kihangsúlyozza a kapitalizmus hanyatlásának és pusztulásának törvényszerűségét. Mások /mint pl. Valsecchi olasz történész/, dicsérettel halmozták el Morazé-t

ötleteiért, melyek "új távlatokat" nyitnak meg, viszont kihangsúlyozták, hogy milyen veszélyt rejt magában az ő "módszere", mert a társadalmi és gazdasági tényező túlértékeléséhez vezethet a múlt történetében és ezáltal az évszázados távlatu eseményeket "talánai szemmel nézik majd" egyesek. Ismét mások /mint pl. Mme. E. Cassier belga történész stb./ azt javasolták, hogy ésszerűen "kombinálni" kell az összes módszereket és ezáltal el lehet kerülni a bennük rejlő kényelmetlenségeket. A burzsoá "ésszerűsége" való apellálás végül is eredményre vezetett, és Morazé feladva kiindulási álláspontját, zárószavában kijelentette, hogy az "új módszernek" a régi "ujabb kiegészítésül" kell szolgálnia, mely "annál szükségesebb, minél közelebb jutunk a mai korhoz". /71. l./

Ennek a vitának a kompromisszumos befejezése, a szempontok sivársága, és az a törekvés, hogy ne fogalmazzák meg világosan az elveket és eszméket, a modern burzsoá történetírás siralmas elméleti színvonalának mindezen jellemző vonásai, újlag felszínre kerültek egy másik értekezés megvitatásánál, amely a párisi kongresszus, hogy úgy mondjuk, "magját" képezte. Arra a dolgozatra gondolunk, melyet E. Labrousse prof. a francia gazdaságtörténet neves szakembere irt: "1848-1830-1789. Hogyan születnek a forradalmak" címmel. Az értekezést 1948. ápr. 4.-én, a párisi kongresszus záróülésén olvasta fel. Ez a felolvasás azért különösen érdekes és tanulságos, mert itt a burzsoá történetírásban ritka kísérletet látunk, amely tisztázni szeretné a forradalom és a forradalmi helyzet problémáját.

Labrousse bebizonyította, hogy az 1789, 1830 és 1848-as forradalmi válságokat mindenekelőtt az ezeket megelőző gazdasági válság hívta életre, valamint ennek következménye, a kiéleződött társadalmi válság: a néptömegek nyomorának végletekig való fokozódása. Labrousse döntő jelentőséget tulajdonít a gazdasági válságoknak, mint a forradalmi helyzet tényezőinek és egyben bebizonyítja, hogy a forradalmak létrejöttében emellett politikai válságoknak is szerepet kellett játszaniuk, amelyek az uralkodó körök szakadásában és erőik felborulásában jutottak kifejezésre. Ezeknek a politikai válságoknak, szakadásoknak és politikai harcoknak "társadalmi háttere" volt, "alapjában a végsőkig kiéleződött társadalmi összeütközések kifejezői" voltak. Ennek a három forradalomnak a tapasztalata - amint Labrousse bizonyította, - arról tanuskodik, hogy ezeket is a gazdasági válságok és társadalmi jellegű politikai válságok összhatása hozta létre." Most látjuk robbanó keverékünk természetét. Ez mindhárom esetben ugyanaz: nagy gazdasági megrázkódtatások találkozása nagy politikai nehézségekkel, nagy gazdasági válságok találkozása nagy politikai válságokkal, emellett a politikai válságok maguk jelentős mértékben visszatükrözik az ezt megelőző társadalmi ellentéteket és mély szakadást idéznek elő az uralkodó osztályban, vagy uralkodó osztályokban." /19. l./

Labrousse értekezésének ezek a tételről olyan megállapításokat és gondolatokat tartalmaztak, amelyek arról tanuskodtak, hogy a szerző ki próbált másolni a burzsoá történetírás szokásos felületességéből és tudománytalan szemléletjeiből és az osztály-ellentmondások fejlődési folyamatából kiindulva igyekezett kikapogtatni a forradalmi helyzet kialakulásának objektív törvényszerűségeit. Ennek a dolgozatnak a további tartalma megmutatja, hogy egy ilyen átgondolt és bonyolult problémának a kutatásában egy nemmarxista történész nem tud totálisan jutni egyes többlekévesebbé helyes megállapításoknál, amelyekre találmányra, empirikus módon jut el. Ezt a problémát csak az új társadalomtudomány képes megoldani, csak az képes a történelmi folyamatok mélyére behatolni és csak az képes feltárni a következetesen forradalmi osztály - a proletariátus - állapontját. Ez a szociál-reformista iskolát követő francia történész, aki tavol áll a forradalmi világnézettől, hamarosan eltávolodik a forradalmi helyzet problémájának tudományos tárgyalásától és hamis választ ad az értekezés címében felállított kérdésre.

Egy kalap alá veszi az 1789, 1830 és 1848-as forradalmat és nemcsak egybenyjá a burzsoá és a burzsoá-demokratikus forradalmat, hanem eltorzítja a forradalmi objektív történelmi okai és mozgatóerői közötti igen fontos különbségeket is. Nem kétséges, hogy ez a céltudatos tendencia, amely nemcsak Labrousse-ra jellemző. Az 1848-as idők franciaországának és az az végül franciaországgal való összehozás a modern francia burzsoá történetírás bal-szárnyának igen kifejezett törekvése. /3/ Labrousse értekezésében ez a tendencia jut kifejezésre az 1847.-i gazdasági válság elhárításában. Labrousse mindentartása mellett is ez a válság nem annyira visszatérő kapitalista válságként áll előttünk, hanem inkább "régitípusú" válságként, amely az 1789. évi gazdasági válságnak jellemző jegyeit viseli magán. Eszedig ez: "a gabonagazdálkodás és a textilipar régi gazdasági egyensúlyának felborítása", melyet egy elemi ok, - a rossz termés - okozott. 1847-ben - állítja Labrousse - csak az volt az új vonás, hogy a "régitípusú" válsághoz hozzáadódott egy "új típusú" válság: a gyorsan növekvő kohóipar válsága, melyet a pénzügyi és hitelválság és a vasútépítés beszüntetése hívott életre. Az egyik hamisítás maga után vonja a másikat.

Labrousse az 1847-es gazdasági válság tipikus kapitalista túltelermelési válságjellegét elmosva, elhallgatja a proletariátus helyzetét, különösen a tömeges munkanélküliséget, holott ez a munkásosztály nyomorában lényegesen nagyobb szerepet játszott 1847-ben, mint 1830-ban, nem is beszélve 1789-ről. Labrousse előtérbe tudja a nagy- és kisburzsoázia, a "versenyért sikrázó szálló burzsoázia" és a "monopolista nagyburzsoázia" közötti

3/ Ld. pl. Lefebvre G. tanulmányát az "1848 et les révolutions du XIX. siècle" c. folyóirat XXXVII. kötetében. 172-173. szám. 1946.

ellentmondásokat. Tulságosan leértékeli a munkásosztály történelmi szerepét a forradalomban és a "kistestvér", a "politikailag függő segédosztály" helyét osztja ki neki. /17. l./ Az 1848-as francia forradalomnak így teljesen eltorzított tartalmat ad, mintha ez egy különálló, semmihez sem hasonló társadalmi válság lenne és ennek alapján azután egyszerűen kikapcsolja a forradalmi proletariátus osztályharcának kényelmetlen problémáját és a júniusi felkelés történelmi jelentőségének kérdését: "Ez többé már nem a burzsoázia és arisztokrácia harca, ez még nem a burzsoázia és a proletariátus harca. Nevezhetnők valami osztályharc-háromszögnek 2 burzsoá /nagy és kis/ osztály és a nép között." /17. l./ Ebben az ékesszóló megállapításban visszatükröződik Labrousse állásfoglalásának lényege, amely teljes összhangban áll a párisi kongresszus reakciós történelemhamisító tendenciájával. Ezt az összhangot még jobban kihangsúlyozza az a körülmény is, hogy Labrousse nagy igyekezettel elbarikádozta magát a materialista történetfelfogástól és a "pozitív történelem" karosszékebe telepedett bele, melyet ugyan a burzsoá zavarosfejúek és álszentek már régen keresztül-kasul luggattak. De - amint ez már a "harmadik erő" képviselőinél általában lenni szokott - állásfoglalásuk leleplezése rövidesen következett.

Labrousse értekezésének vitája megmutatta, hogy az előadó mennyire kész a reakciós burzsoá történetírással közös frontot vállalni és kidobni hajójáról még azt a kevés tudományt is, amelyet dolgozata tartalmazott. Labrousse előadásának vitája minden szempontból tanulságos. Mindnyájan dicsérték Labrousset és ... helyesbítették és ezekben a "helyesbítésekben" kitűnt a teljes összhang. D. Halévy, a lényegében teljesen jobboldali francia történész és a nem teljesen baloldali G. Lefebvre, a belga van Kalken, és az olasz Valsecchi között. Ha különböző variánsokban is, de mindnyájan azt vitatták, hogy nem lehet a forradalom jelenségének és az ezt előidéző forradalmi helyzetnek törvényszerűségét megállapítani. D. Halévy arra szólított fel, hogy térjenek vissza Tainehez és az egyes 18.-19. századi francia forradalmakat magyarázzák a francia nép sajátos lelki beállítottságával, a forradalomba vetett ártalmas "hitével", amely - sajnos! - a nép hagyománya és "vallása" lett. Még tovább haladt a reakciós misztika útján van Kalken, aki azt fejtegette, hogy semilyen "robbarókeverék" - melyet Labrousse emlegetett - nem képes kirobbantani a forradalmat, mert ezen kívül szükséges ehhez egy bizonyos "ideológiai" szikra, amely "lemérhetetlen tényező és az emberi felfogókészség nem képes megragadni ...", mert a forradalmat olyan emberek csinálják, "akik nem tudják, hogy mit hívnak életre."

Jellemző, határterületen mozgó álláspontot foglalt el a vitában a francia burzsoá történetírás "mathiez iskolájának"

jelenlegi feje, G. Lefèvre. G. Lefèvre szolidáris volt úgy Labrousse-al, mint van Kalkennel és nem minden siker nélkül "békitette" a vitázó feleket. Egyébként nézeteik különbsége egyáltalán nem volt olyan nagy, mint az az első pillanatra látszik. Ezt bizonyította maga Labrousse is, aki zárószavában sokban késznek mutatkozott egyetérteni ellenfeleivel. Abba is belement, hogyha jelen is van az általa jellemzett "robbanókeverék", még semmi sem jelzi, hogy forradalom fog kirobbanni" /26. l./ Labrousse azután a véletlenekről szóló fejtegetésekbe bocsátkozott, melyek - szerinte - a történelem konkrét menetét meghatározzák és egyetértett azzal a megállapítással, hogy a tömegek által végrehajtott forradalmak eredményei "váratlan jellegűek" és a "véletlen" elemeit tartalmazzák.

Ezekbe a tévelygésekbe végérvényesen belegabalyodott, Labrousse gondolataiban természetesen nemcsak Labrousse kisburzsoápolitikai állásfoglalása jutott felszínre, hanem elméleti koncepciójának hibái is. Ertekezésében úgy próbálta megoldani a forradalom és a forradalmi helyzet problémáját - az osztályharc elméletének egyik központi problémáját - hogy nem támaszkodott az osztályharc tudományos elméletére a maga egészében. Labrousse tanulmánya arra is jó példát szolgáltat, hogyha egyik-másik történész el is ismeri azt, hogy az osztályharc a történeti folyamat főtartalmát képezi, de nem támaszkodik e folyamat általános törvényszerűségére, akkor ez a felfogás még nem vezet el az illető történészt a történelem materialista megértéséhez. A történelem materialista felfogásának, az osztályharc minden és bármifajta burzsoá elméletétől való különbsége - mint Lenin és Sztálin több ízben is rámutattak - mindenekelőtt abban rejlik, hogy a materiális felfogás megérti az osztályharc és az azt létrehozó termelési mód között fennálló oksági kapcsolatot, vagyis azt, hogy az osztályharcban feltárnak az adott antagonisztikus termelési mód és kifejlődésének szükségessége közötti belső ellentmondások. Az osztályharc marxista elmélete - mint erre Lenin rámutatott - "éppen azért óriási vívmánya a társadalomtudománynak," mert ez az elmélet az, amely "kidolgozta a társadalmi-gazdasági forma fogalmát." /4/

Labrousse-nak a forradalmak keletkezésével kapcsolatos fejtegetéséből hiányzott a legfőbb: a francia forradalmak kapcsolatai a franciáországi kapitalizmus objektív törvényszerűségeivel és fejlődési sajátosságaival, valamint annak megértése, hogy az 1789, 1830 és 1847-48-as forradalmi helyzetek - Lenin szavaival élve - "nemcsak egyes csoportok és pártok, hanem az egyes osztályok akaratától független objektív változások"/5/ összessége és hogy éppen ezek az objektív változások azok,

4/ Lenin, Művei. 1. köt. 434. l.

5/ Lenin, Művei. 21. köt. 19c. l. oroszul.

amelyek minden forradalmi helyzet kiterjedésének szélességét és mélységét és az összes osztályoknak a forradalmi helyzettel szemben tanúsított magatartását meghatározzák. Az a könyvedség, amellyel Labrousse lemondott a forradalom forradalmi helyzetből való keletkezési folyamatának törvényességéről valló eszméjéről és ahogy szubjektív tényező kérdését - mely a valóságban annak a kérdése, hogy a "forradalmi osztály olyan forradalmi tömegtevékenységre /képes/, mely elég erős ahhoz, hogy leöktse ... a régi kormányzatot." /6/ a forradalmi tömegtevékenység "véletlenek" és "váratlan" momentumokról szóló lapos fejtegetésekkel helyettesítette, mindez csak növelte koncepciójának tudománytalan jellegét és tehetetlenségét.

- - - - -

A párisi kongresszusnak majdnem teljes tudományos megalapozottságát természetesen nem lehetetlen nézni. Ennek ellenére, hogy az 1848-as forradalom századik évfordulójának ünneplése Nyugat-Európa számos országában hivatalos jellegű volt és számos jubilaris kiadvány látott napvilágot, még a burzsoá sajtónak is be kellett ismernie, hogy milyen kicsiny tudományos jelentősége van ennek a könyv-, cikk- és beszédgyűjteménynek. A francia történelmi folyóiratok kénytelenek voltak lehangoltan megállapítani, hogy olyan mű nem jelent meg, "amely méltó lett volna az évfordulóhoz." De ilyen "művet" nem is hozhatott létre a burzsoá történetírás, hiszen minden erőfeszítése arra irányul, hogy megamisítsa az 1848-as forradalom történelmi tapasztalatait és tanulságait, azét a forradalmát, amely a burzsoá demokrácia forradalmiságának kihalását és elhalását utatja és ekkor jelenik meg a történelem színpadán a kapitalizmus sirásója, a forradalmi proletariátus. Marx és Engelsnek az 1848-as forradalommal foglalkozó ballataiban történelmi művei kiállták egy évszázad próbáját és teljes beigazolást nyertek.

A munkásmozgalomnak az 1848-as forradalomban viselt szerepét, a népi tömeg, a parasztság és a kispolgár leghelyeztetését és mozgalmát az 1848-as évben, a burzsoá liberalizmus és a burzsoá republikanizmus ellenforradalmi elfajulásának egész képét, a marxizmus előtti szocializmus csödjét és az 1848-as tapasztalatokból okult tudományos kommunizmus cszmeinek kialakulását - tehát az 1848-as forradalom összes történelmi kutatási feladatait az élenjáró történettudomány oldja meg a burzsoá történelemírás elleni harcban. És ennek a történelemírásnak egyik mintaképe a párisi történelemszakkongresszus "Actái".

6/ Lenin, Művei. 21. köt. 190. l. oroszul.
Megjelent a Voproszi Isztorii 1951. 3. számában.

PORSNYEV B.F.:

A feudális kizsákmányolás elleni paraszti harc formái és utjai.

/ **Формы и пути крестьянской борьбы против феодальной эксплуатации /**

OKK: T.F.06227.

Az előző cikkben /1/ megvilágítottuk azt, hogy a kizsákmányolt paraszttömegeknek a kizsákmányoló feudális urak elleni harca, amely I.V.Sztálin szavai szerint "a feudális rendszer fő jellemvonása", /2/ az egész középkori történelem folyamán növekedett és elmélyült. Ez a "fő jellemvonás" visszavonhatatlanul kiélekedett a feudális rendszer fejlődésével. Igaz, hogy a parasztság ellenállása a feudális kizsákmányolással szemben a középkor elején nemcsak hogy nem volt gyenge, sőt a rabszolgák ellenállásához képest összehasonlíthatatlanul magasabb fokot jelentett. Ennek ellenére, intenzivitását tekintve jelentéktelen, majdnem nullával egyenértékű volt azzal a gigantikus feszültséggel szemben, amit ez az antifeudális ellenállás a középkor végén, az újkor elején ért az alapvető paraszttömegek és ennek megfelelően az egyes paraszttömegek magatartásában. Ez a változás a feudális társadalomnak nemkevesebbé alapvető és nemkevesebbé meghatározó és vitathatatlan eredménye, mint a termelőerőknek ugyanezen századok folyamán végbemenő lassu növekedése. Ez a feudális társadalom történetének alapvető törvénye.

Milyen konkrét tartalmat kell adni a paraszti harc, a feudális kizsákmányolás ellen irányuló paraszttellenállás általános fogalmának?

Mindenekelőtt világos, hogy a parasztság rendelkezésére a harcnak két útja állott. Vagy valamilyen uton csökkenteni /vagy megsemmisíteni/ a feudális kizsákmányolást, megakadályozni a fokozódását, csökkenteni abszolút mértékét, vagy pedig valamilyen módon növelni a paraszttudat gazdaság jövedelmezőségét és így csökkenteni a jövedelem azon részének relativ nagyságát, ame-

1/A középkor története és Sztálin elvtárs utmutatása a feudális társadalom "alapvető jellegzetességére" vonatkozóan. Izvesztyija Akagyemii Nauk SzSzSzR. Szerija isztorii i filozofii. 1949. 6. sz. Magyarul ld. A Történettudományi Intézet Értesítője. 1950. 1-3. sz.

2/Az SzK/b/P története. /Szikra. 1949. 104. 1./

lyet a kizsákmányoló elvett. A valóságban tehát, ha a kizsákmányolás fokát kifejező formula t/sz törttel, azaz a többlettermékeknek /vagy munkának/ a szükséges termékhez való viszonyával egyenlő, akkor világos, hogy a kizsákmányolás adott foka elleni harc vagy a számláló csökkentésében /vagy felszámolásában/, vagy pedig a nevező növelésében áll. Az egyik út a parasztság nyílt harca a feudális urak ellen, a másik pedig a láthatatlan, a gazdasági harc. A középkori parasztság mindkét utat felhasználja.

Vizsgáljuk meg először az első utat.

Helytelen volna azt gondolnunk, hogy a parasztok feudális kizsákmányolás ellen irányuló nyílt ellenállásának kérdése csupán a parasztfelkelésekre szorítkozik. Kétségtelen ugyan az, hogy a felkelések a középkorban a parasztok harcának legmagasabb formáját képviselték. Történetileg azonban ezeket megelőzték, majd azzal egyidejűleg használtak más ellenállási módokat is.

A nyílt paraszttellenállás három alapvető formáját különböztethetjük meg:

1./ A részleges ellenállás: bizonyos követelések, előírások, törvények teljesítésének egyéni vagy kollektív megtagadása; valamilyen tilalom megszegése; vita a hűbérurral egyes jogok és kötelezettségek tekintetében.

2./ Távozás, vagy szökés, azaz nem a hűbérur egyes követeléseivel való szembeszegülés, hanem a vele való teljes szakítás, jobb feltételek keresése más helyen; a történészek ezt a formát olykor passzív vagy individuális ellenállásnak nevezik, bár egyik terminus sem pontos, mivel a távozás kétségtelenül aktív cselekedet, és gyakran egész csoportok vagy családok hajtják végre.

3./ Felkelés, azaz kollektív erőszak alkalmazása a fennálló körülmények felszámolása céljából.

A két első forma a felkeléshez képest alsóbb formának látszik. De minden egyes jogszegés, minden egyes konfliktus a hűbérurral, minden egyes önkényes távozás már magában hordta a felkelésbe való átnövés lehetőségét. Minden egyes felkelés az ellenállásnak ezekből az alsóbb formáiból, mint magból sarjadt, ha ezek sikertelenek voltak. A felkelések a középkori falu életében ritka jelenségek voltak, de a felkelés potenciális lehetősége láthatatlanul ott volt mindennapos életében a harcnak ezen szokásosabb formáiban, sőt már az ezekkel foglalkozó gondolatokban is.

A harc két első formája történetileg szintén jóval megelőzte a felkeléseket.

A korai középkor forrásai igen kevés adatot tartalmaznak a parasztfelkelésekről. De ha feltételezzük is azt, hogy ezek

a források nem teljesen tükrözik a környező valóságnak ezt az oldalát, még akkor is el kell ismernünk, hogy a parasztfelkelés nem jellemző erre a korra. Ezzel szemben igen nagy számmal vannak olyan források, amelyek a harcnak azon formáiról tanuskodnak, amelyet mi részleges ellenállásnak nevezünk. Ezek a források a törvénykönyvek, a formulák, az oklevelek stb. Mik ezek, ha nem a legkülönbözőbb konkrét, főleg gazdasági jellegű ügyekben való érdekösszeütközések lejegyzett eredményei? Kétségtelen, hogy az élet tele volt vagyoni konfliktusokkal, amelyeket az uralkodó osztály jogszolgáltatása és törvényhozása igyekezett normákba szorítani, precedensekkel összekötni. A paraszt nem egyedül lépett fel, háta mögött ott állt a faluközösség jelentékeny törvénykezési joga, parasztokat és egész faluközösségeket a feudális urak érdekei ellen irányuló "összeesküvéssel" /conjuraciones/ vádolnak.

A feudális uraknak nagyonis számolniuk kellett a paraszti ellenállás szervezett erejével. Arra gondolhatunk, hogy bizonyos esetekben a dolog addig fajul, hogy a parasztok megkísérelték erőszakos eszközökkel megvédeni jogaikat. A legtöbb esetben azonban, ha a részleges ellenállás sikertelen volt, a parasztok nem a felkeléshez, hanem az ellenállás másik formájához, a távozáshoz folyamodtak /épp ennek megelőzésére a feudális urak gyakran engedékenységet kellett tanusítania/. A távozást az tette lehetővé, hogy a koraközepkori Európa aránylag gyéren volt betelepülve, terjedelmes műveletlen földek álltak rendelkezésre, és hiány mutatkozott munkáskezekben. Mint hospes, colonus, új települő, a paraszt kedvezőbb feltételek közé kerülhetett azoknál, mint amelyek közül távoznia kellett.

Az uralkodó osztály a paraszttellenállásnak ezt a formáját a földhözköttéssel /kreposztnoje pravo/ igyekezett kivédeni. A paraszt-tömegek földhözköttése tehát a korai középkorban az osztályharc egy aktusa, a földbirtokosok ellentámadása a paraszti ellenállás második formája, a széles méretekben alkalmazott távozás ellen.

Válaszképpen erre az ellentámadásra a parasztság tehát már akkor az ellenállás harmadik formájára, a felkelésre tért át. Nyugat-Európában a parasztfelkelések első hulláma épp a korai középkorra esik. Ezeknek a felkeléseknek a lényege a földközösségben élő szabad parasztság harca a földhözköttetés ellen. /Stelling felkelése Szászországban és sok egyéb./

A nyugateurópai parasztfelkelések első hulláma azonban nem volt jelentős. Ennek magyarázata az, hogy az erős központosított államok hiányában a földhözköttetés nem tudta valóban hatásosan megakadályozni a parasztok távozását. Sőt ellenkezőleg, a középkor későbbi századai folyamán a parasztoknak uraiktól való távozása jellemző és gyakran előforduló jelen-

séggé vált. Ezt elősegítette a feudális széttagoltság: a feudális urak elcsalták egymástól a parasztokat. De más rések is mutatkoztak a földhözkötés terén. A parasztok nemcsak új földekre, új urakhoz mentek, nemcsak távoli végvidékekre távoztak, ahol még egyáltalán nem voltak feudális urak, hanem fontos menedékhelyet jelentettek számukra a kolostorok is, amelyek kezdetben éppen a parasztok menekülésének útján keletkeztek, s ami még fontosabb, ott voltak a városok, amelyeknek alapítói között a főhelyet éppen a szökött parasztok foglalták el, s amelyeknek falai között a parasztok elérhetetlenekké váltak uraik számára. Végül pedig a keresztes hadjáratok, legalább is kezdetben, a nyugateurópai parasztoknak az egyház által szentesített tömeges menekülését jelentették, amelyet a belső kolonizáció lehetőségeinek kimerülése, továbbá a feudális elnyomás súlyosbodása hozott létre. Ami a paraszttömegeknek e mozgalomban való részvételét illeti, az számszerűségében nem marad a nagy parasztháborúk mögött.

Mindez nem jelenti azt, hogy a IX.-XIII. században, a középkor klasszikus századaiban, a paraszttellenállás adott formája, a szökés, kiszorította a részleges ellenállást. Ellenkezőleg, a feudális urakkal való viták, perek, az uradalmi kuriában folytatott harc, a faluközösségek jogainak védelmezése, a járadék, a szolgálatok, a kötelezettségek nagyságáért és jellegéért, továbbá a földekért, erdőkért, legelőkért vívott harc továbbra is mindennapos jelenség maradt a falu életében. A XIII. században az ellenállás e formájának további aktivizálódását, hogy úgy mondjuk, ujjaéledését láthatjuk, amelyről a franciaországi szokásjog összeírásának kezdete /Beaumanoir/ s Angliában a manoriális kuriák és törvényhozási szervek protokolljainak összeírásai tamuskodnak. De a XIII. századig bezárólag e harcban a végső fenyegetés nem annyira a parasztfelkelés, mint a parasztok távozásának fenyegetése volt. Ebben az értelemben a IX.-XIII. századot a parasztszökések korának lehet nevezni.

E kor egyik legnagyobb eredménye a városok kifejlődése volt, hiszen lakosságuk legnagyobb része, ismételjük, volt parasztkból állott; a középkori város nem csupán a falusi termelőerők fejlődésének, hanem a falusi osztályharc fejlődésének eredménye is volt.

Ezen a példán különösen világosan lehet bemutatni, hogy a termelőerők és az osztályharc fejlődése ugyanannak a folyamatnak két oldala. A feudális birtok termelőerőinek lassu fejlődése bizonyos fokon abban jutott kifejezésre, hogy a parasztok általános tömegéből, akik kezdetben mind mezőgazdasági, mind egyszerű iparos funkciókat teljesítettek, kivált a parasztiparosok külön rétege, vagyis azoknak a parasztnak a rétege, akik valamilyen iparhoz értettek és fokozatosan elszakadtak a mezőgazdaságtól. Ezek a parasztok az

új termelőerő megtestesülését jelentik. Ezek azonban ugyanakkor az osztályharc új, kedvezőbb körülményei között vannak a kizsákmányoló feudális urakkal szemben; sokkal könnyebben tudnak megszökni a földbirtokostól, mint a földművelő parasz-
tok, mivel nincsenek hozzákötve a feudális osztálynak a mező-
gazdasági termelés fő eszközéhez, a földre való monopóliumá-
hoz. Könnyen magukkal tudják vinni termelésüknek szinte ösz-
szes anyagi feltételeit, egyszerű eszközeiket, amelyek ha-
szontalanok az ő tudásuk, mesterségük nélkül. Gazdaságilag
nehezebb őket visszatartani, könnyebben áttörnek a gazdaságon
kivüli kényszert és megszöknek. Amikor a városokban letelep-
sznek, gazdaságilag kevésbé függenek a feudális osztálytól,
mivel kevesebb földre van szükségük, s mint városi polgárok
könnyebben lerázzák a feudális ur, a seigneur hatalmát.

Igy tehát a városok keletkezése nemcsak a termelőerők fejlő-
dése terén fontos lépés, hanem egyidejűleg igen fontos tény
a feudális társadalom osztályharcának fejlődése terén is a
paraszttok szökésének korában. A városok lakossága azonban
nem növekedhetett végnélkül. A városok növekedésének lehetősé-
gét a város és a falu közötti árucseré, vagyis a falusi gazda-
ság árutermelőképesége szabályozta.

Természetesen a városi falakon belül ugyanazok a folyamatok
folytatódnak: nőnek a termelőerők és kiélelednek az osztály-
ellentétek, amelyek azonban már mások, újak, tisztán városi
jellegűek. A feudális társadalom kizsákmányolt osztálya mint-
egy két részre oszlik, most már a falu dolgozóiból és a város
dolgozóiból, azaz a paraszttömegekből és a plebejus kézműves
tömegekből áll.

A parasztszökések korának másik igen fontos eredménye a feudá-
lis kizsákmányolás mértékének kiegyenlítődése volt a feudális
Európa különféle vidékein: a paraszttok megszöktek /vagy meg-
szöktek volna/ onnan, ahol a kizsákmányolás mértéke magasabb
volt, oda, ahol az alacsonyabb volt, ami az első esetben a ki-
zsákmányolás mértékének csökkentéséhez, a második esetben pe-
dig annak fokozatos emeléséhez vezetett. A termelési viszonyok-
nak ez a kiegyenlítődése elsősorban azokon a területeken ment
végbe, amelyeken etnikailag rokon lakosság élt, mert más
nyelvű és más kulturájú környezetbe való áttelepülés természe-
tesen nehezebb volt /legalább is egyedülálló és kisebb cso-
portok számára/; ennek a területnek a keretén belül pedig a
paraszttok áttelepedése aláásta a helyi és törzsi sajátosságokat,
a helyi nyelvjárást és elősegítette az egységes nép kialaku-
lását.

A kizsákmányolás mértékének kiegyenlítődése, a városok további
növekedésének gazdasági fékezése, a keresztes hadjáratok ered-
ménytelensége tehát ha nem is számolta fel, legalább is erős
mértékben csökkentette a paraszttok szökésének lehetőségét a
XIII. században Nyugat-Európában /mig Kelet-Európában, s külö-

nösen Oroszországban ez a lehetőség még sokáig fennmaradt/. Így tehát a földhözkötés sem jelentett többé az uralkodó osztály számára feltétlenül szükséges ténytet, és így az meg is szűnt Nyugat-Európában. Természetesen a személyes jobbágyi függés felszámolása elsősorban a parasztság győzelme volt, a paraszti harc fellendülésének eredménye. A nyugateurópai feudális urak azonban belenyugodhattak ebbe a vereségbe, mert a parasztek a gyakorlatban egyszerűen nem tudtak hová menekülni. A parasztság számára a harcnak ez az eszköze, a feudális urakkal szembeni fenyegetés, a szökés, jelentős mértékben lehetetlenné vált. Ugyanakkor pedig a parasztagazdaság termelékenységének növekedésével párhuzamosan s a paraszttulajdon megerősödésével a parasztek számára is egyre kevésbé vált kívánatosá a harcnak ez a fegyvere. A paraszteknek más eszközöket kellett keresniök. Épp ezekkel kell magyaráznunk a "részleges ellenállásnak" a XIII. századtól kezdődő, fentemlitett kiélesedését. A törvénykezési források arról tanuskodnak, hogy ez az ellenállás most viharosabb jelleget öltött, ténylegesen az "önbiráskodás" eseteibe, erőszak alkalmazásába csapott át, amely ha még nem is számítható felkelésnek, de mindenesetre a felkelést megelőző kisebb kitörések jellegét öltötte magára. A "részleges ellenállásnak" szükség volt arra, hogy valamilyen hatékonyabb fenyegetés erősítse meg, s miután a szökés lehetetlenné vált, e fenyegetéssé a felkelésnek kellett válnia.

A szökések lehetősége és a parasztfelkelések közötti fordított arányt könnyű kimutatni a középkor történetében. Így pl. a parasztfelkelések Angliában és a skandináv országokban az európai kontinensnél jóval korábban, már a XI.-XII. században megkezdődtek, mivel ezeknek az országoknak sziget és félsziget helyzete természetes határokat szabott a paraszttételepedések kiszélesedésének. Más esetekben, így pl. a normandia hercegségben, nyilvánvalóan ugyanehhez az eredményhez vezettek a politikai berendezkedés sajátosságai, amelyek nagyban megnehezítették az alattvalóknak a határokon túl való kitelepedését. Az európai kontinens első nagy parasztfelkelése, az u.n. "pastoureaux" mozgalom /1251/ szemléltetően bizonyítja, hogy a felkelésre való áttérés oly mértékben ment végbe, amilyen mértékben lehetetlenné vált a menekülés, az áttelepedés. Arra a hirre, hogy új kereszteshadjárat indul /IX. Lajosnak a fogásból való kiszabadítására/, hatalmas paraszttömegek kerekedtek fel Északfranciaországban, s vették utjukat Dél-Franciaország felé, újabb tömegeket ragadva magukkal. Amikor kiderült, hogy hamisak azok a hírek, amelyek a tengerentúlra való utazás lehetőségéről szóltak, és hogy egész Franciaország területén reménytelen dolog jobb életfeltételeket találni, akkor a sikertelen kereszteshadjárat parasztháborúhoz hasonló jelenségé alakult át.

Nyugat-Európa számára a XIV. században kezdődik meg a parasztfelkelések igazi korszaka. Oroszországban ez csak a XVI. század második felében következik be, épp azért, mivel itt a szö-

kés lehetőségei összehasonlíthatatlanul nagyobbak voltak. A parasztek itt nemcsak az egyik földbirtokostól a másikhoz tudtak költözni, hanem a végvidékekről átköltözhettek majdnem teljesen lakatlan vidékekre is. Mai kell tétéleznünk azt is, hogy kisebb paraszttömegek számára lehetőség nyílt a végtelen szibériai erdőségekre való menekülésre is. A parasztszökések útja azonban Oroszországban nem az erdők felé, hanem a termékeny sztyeppék felé vezetett. Itt alakult ki a kozákság, amely csak idővel került feudális járom alá. A későbbiekben éppen innen indultak ki a parasztfelkelések, amikor a sztyeppék megszüntek menedéket nyújtani azok számára, akik ha nem is a teljes szabadságot, de legalább is a kizsákmányolásnak enyhébb formáit keresték. Általában Oroszországban éppugy, mint a többi országokban, a parasztfelkelések kora akkor kezdődik, amikor a parasztszökések lehetősége erősen lecsökken. Oroszországban ehhez leginkább a XVI. században végrehajtott földhözkötés vezetett, amely sokkal teljesebb volt, mint Nyugaton, és nem voltak rajta repedések, szellőzőnyílások. Ami az ázsiai országok /Kína, India, stb./ parasztfelkeléseit illeti, ezek igen sok további adatot szolgáltatathatnának ezen általános tétélek helyességének alátámasztásához.

A középkori parasztháborúk a történelem további folyamán mindig megtartották a parasztszökésekkel való genetikus kapcsolatukat. A parasztek gyakran csapatokba álltak, s családjukkal, minden ingóságukkal utrakeltek, maguk előtt hajtván az állatokat. Igen jó példát mutatnak erre a huszita háborúk. A taboriták felszólították a lakosságot, hogy meneküljön a hegyekre, vagy pedig abba az öt cseh városba, ahol a taboriták győztek. "Fussatok a hegyekre!", "Fussatok az igazakhoz!", - követelték, s azzal fenyegettek, hogy a helyén maradó falusi és kisvárosi lakosság halálos bünt követ el. A cseh parasztek hatalmas tömegben felkerekedtek lakóhelyükről, s családjukkal és minden ingóságukkal a taboriták táborába mentek. A huszita hit híveit "vándoroknak" nevezték. Mint látjuk, itt a menekülés kézzelfoghatóan felkelésbe nő át!

Mellékesen megjegyezzük, hogy a parasztek szökése és felkelése között nemcsak genetikus kapcsolat van, hanem egy sajátos átmeneti formát is találunk, amely néha jelentős szerepet játszik a történelemben. Ez a parasztek szökése /erdőkbe, hegyekre/, de nem földművelés, hanem "rablás" céljából. Az erdei parasztcapatok, bandák, a "rablás", "az utonállás" olyan jelenségek, amelyek néha igen nagy lendületet és állandóságot kapnak, s néha egész országok és korszakok belső politikai atmoszférájára jellemzőek. Így volt ez pl. Itáliában a XVI.-XVII. században. A parasztek "banditizmusa" azonban lényegében közelebb áll a meneküléshez, mint a felkeléshez.

A parasztek szökését gátló külső nehézségek azonban nem voltak egyedüli okai annak, hogy azok új harci formába, felkelésekbe nőttek át. Inkább csak ösztönzésül szolgáltak ehhez. Az átnövésnek mélyebb okai voltak. A személyes munkán alapuló paraszttulaj-

don fokozatos kifejlődésével a paraszttulajdon egyre inkább ragaszkodik saját gazdaságához, nem akarja azt elhagyni, sőt mi több, a paraszttulajdon és a pénzgazdaság kifejlődése, mint tudjuk, erősen kiélezi a paraszttulajdon és a feudális urak közötti ellentétet. Megnö a szegény-paraszti réteg. A hűbérurak erélyesebben támadnak a paraszttulajdonra, a paraszttulajdon viszont egyre aktívabban védik azt, s ellentámadásba mennek át. Az osztályellentét ezen új szakaszának felel meg az osztályharc elvileg új formája, a parasztfelkelés.

Itt azonban azt is meg kell jegyeznünk, hogy nem csupán a harc és a felkelés között találjuk meg a paraszttulajdon harcának közbeeső, átmeneti formáit, hanem a részleges ellenállás és a felkelés között is. A részleges ellenállás, azaz a feudális követelések és "jogok" egyikének-másikának vitatása sikertelenség esetén gyakran a "közvetlen cselekvés" különféle formáit vonta maga után: "jogsértést", a paraszttulajdon "önkényes cselekedeteit" a vitatott feudális viszonyokkal szemben. Ilyenek pl.: a marhák ráhajtása az "urasági" földekre, erdőirtás, a vadászati, halászati monopólium megsértése stb. Ide kell soroznunk a robot szervezett megtagadását, valamint bizonyos kötelezettségek egyenes megtagadását is. Mindez természetesen még távolról sem nevezhető felkelésnek, de mindez egy lépést jelenthetett feléje. A harcnak ezek a formái bizonyos korszakokban nagymértékben jellemzőek sok európai ország agrártörténetére. Még közelebb állnak a felkeléshez a harcnak azok a formái, amelyek a nyílt erőszak, a terror fogalmát meritik ki: a földesurnak, vagy tisztviselőinek megverése, vagy megölése; házának, vagy gazdasági építményeinek /néha a talajjavító berendezések, védősövények stb./ felgyújtása vagy elpusztítása; a földesuri földek vetésének elpusztítása, kertjeik tönkretétele, a mezőgazdasági eszközök rongálása, az állatok kiirtása. Bár ezeket a cselekedeteket még mindig nem nevezhetjük felkeléseknek, mégis messze állnak a tulajdonképpeni részleges ellenállástól, s a felkelés kezdetétől, előjátékaul tekinthetőek.

Bár a felkelés a nyílt paraszttulajdon ellenállás két alsóbb formájából nő ki, mégis gyökeresen, nagymértékben különbözik azoktól. Az alacsonyabb formák a feudális kizsákmányolás csökkentésére, a felkelés pedig annak teljes felszámolására irányul. A felkelés a harcnak leginkább tömegjellegű formája. Az alsóbb formák csupán a parasztság egy részének, a felkelés pedig kivétel nélkül valamennyiének rendelkezésére áll.

A két első forma alsóbb formának számít azért is, mivel azokat a felkeléstől eltérőleg az uralkodó osztály bizonyos mértékig saját érdekében is felhasználhatja, sőt a paraszttulajdon ellen is irányíthatja.

Igy pl. ha a paraszttulajdon a részleges ellenállás segítségével elérték a seigneurialis kizsákmányolás bizonyos korlátozását, sikerült azt nekik a szokás által megállapított normák közé

szorítani, akkor először is az így felszabaduló paraszti termékfelesleget igen gyorsan megkerítik más, feudális jellegű kizsákmányolók - az egyház, az állam, az uzsorás, másodszer pedig a seigneurök és a feudális jogászok hasznosították azt a ténytet, hogy a parasztek alávetik magukat a kialakult szokásoknak és egyezményeknek, úgyesen a saját hasznukra magyarázták ezeket, bizonyos esetekben maguk is az adott pillanatban számukra kedvező "régi szokásokra" appelláltak. A feudális urak és a feudális állam még a földközösséget, a parasztek részleges ellenállásának legfontosabb szervét is fel tudták használni a parasztek kizsákmányolásának eszközeül az egyetemleges felelősség segítségével.

A parasztek szökéséből azok a feudális urak huztak hasznot, akik magukhoz csalogatták őket, gyakran néhány évre bizonyos előnyöket biztosítottak nekik, később viszont fokozták a kizsákmányolást; hasznot huztak ebből azok a feudális urak, akik a paraszti települöket nyomon követeve megjelentek a lakatlan vidékeken, a föld legfőbb tulajdonosának nyilvánították magukat, és így egyszerre új földet és új alattvalókat kaptak; hasznot huztak azok a feudális urak, akik a távozó jobbágyokat követeve, résztvettek a kereszteshadjáratokban, hogy ott a távoli tengerentuli vidékeken is létrehozzák feudális uralmukat; hasznot huztak a városok urai is az új lakók tömegéből; hasznot huzott a feudális egyház is a kolostorok növekedéséből, a kereszteshadjáratokból; hasznot huzott a feudális állam is, amikor a szökött parasztekot a határvidékeken ör- és katonai szolgálatra kötelezte, és ennek révén olykor teljesen leigázta őket. Végül pedig a feudális urak a parasztekot távozási jogát üldözési joggá változtatták, amikor ez számukra kedvező volt. Ezekben a parasztüldözésekben is könnyen megtalálhatjuk az osztályharcot és nem csupán a gazdasági számítást. Kétségtelen az, hogy a klasszikus angol "elkerítések" a gyapju árának növekedése okozta, de a földbirtokosok még azáltal is előnyhöz jutottak, hogy felszámolták a faluközösséget, általában csökkentették birtokaikon a parasztekot számát és így csökkentették a paraszti ellenállás potenciálját is. Még abban az esetben is, ha a juhtenyésztés nem növelte volna, hanem csupán konzerválta volna a földbirtokos előbbi jövedelmét, már magában az is kedvező lett volna számára, mivel a több tucat elüzött parasztekot felváltó egyetlen pásztor nem volt képes megközelítőleg sem oly ellenállást tanusítani vele szemben, mint a nagyszámu parasztekot az éles osztályharc olyan korában, amilyen a 16.- 17. század volt Anglia történetében. Ez azonban csak egyes rövidlátó földbirtokosok számítása lehetett, mert az elkerítések éppen kiváltói voltak a nagy parasztfelkeléseknek /pl. Robert Ket norfolki felkelése/; ez volt egyike azoknak a főokoknak, amely a Tudorok törvényhozását az elkerítésekkel szemben való állásfoglalásra készítette.

A parasztfelkelést azonban eltérően a paraszti ellenállás alsóbb formáitól, semmiképpen sem lehetett felhasználni az uralkodó osztály érdekében. Helyesebben szólva ez csupán akkor történhetett meg, ha a felkelés már alsó formává alakult, amikor bizonyos

mérsékelt elemek /rendszerint a parasztság ellátott felső rétege/ a felkelést befolyásuk alá kerítették, s hajlandók voltak befejezni azt bizonyos kompromisszummal. Ebben az esetben azonban a felkelés már csak részleges ellenállás. A parasztfelkelések u.n. programokmányainak nagy többségét is ebbe a kategóriába kell sorolni. A kizsákmányoltak alapvető tömege által mozgatott parasztfelkelés felfelé haladó vonalának valódi természetét azonban a Münzer-féle Artikelbrief tárja fel, de nem ideológiájában, hanem azzal, hogy nincsen benne egy pont sem a megegyezésre és tárgyalásra vonatkozólag, csupán a nemesség elleni harc érdekli. A parasztfelkelés igazi lényege: ösztönössége, vagyis nem annyira a "valamiért", mint a "valami ellen", nem annyira világos célért, mint a nyilvánvaló ellenségek ellen folytatott harc. A parasztháború célja a fennálló körülmények megszüntetése, s azoknak felszámolása, akik azokat megteremtették vagy védik. A parasztek széttépték illetve elégették a kötelezettségeiket rögzítő okiratokat, lerombolták a nemési kasszélyokat, a kolostori kancelláriákat, az adószedők irodáit, elűzték vagy kiirtották a nemeseket, az apátokat és az adószedőket. A felkelések, amennyiben az erő az ő oldalukon volt, mindig tendenciát mutatnak a kiszélesedésre, a kitörésre okot szolgáltató legutóbbi elnyomó aktus elleni harctól a minden elnyomás és minden "rágcsáló", /ahogy a francia parasztek /croquants/ a 16. században elnyomóikat gyűjtőnévvel nevezték /elleni harciig. Mikor azonban a felkelés belső ereje meggyengült, vagy amikor az ellenség tulerőbe jutott, akkor megjelent az a tendencia, amely megelégedett részleges sikerekkel, kisebb-nagyobb reformprogrammal. A befolyás ekkor a mérsékelt elemek kezébe került.

Mi gyakran hajlamosak vagyunk arra, hogy a parasztfelkeléseket ideologizáljuk, azaz hogy a parasztek gondolatait harcuk elé helyezzük, holott gondolataiknak jóval kevesebb volt az objektív tartalmuk, mint harcuknak. Csupán a proletariátus és az is csak élcsapata személyében képes megérteni igazán forradalmi harcának értelmét és célját. És ha néhány nagyobb általános gondolatot le is vonhattak a parasztfelkelések gyakorlatából, akkor ez szintén inkább annak az általánosítása, ami ellen a parasztek harcoltak, mint pozitív céljaik általánosítása. A parasztek a gyakorlatban az urak ellen küzdöttek, fegyverrel szálltak velük szembe. E szembeszállás fordított oldala lehetett az egyenlőség zavaros gondolata, de ez éppen csak negatív gondolat volt. Ez azt általánosította, aminek nem kell meglennie, igazolta az urak kiirtását, de semmit sem tudott mondani arról, hogy mi lesz a későbbiekben. A felkelő parasztek a gyakorlatban szembeszálltak a fennálló vagyonelosztással, ledöntötték a határjeleket, elfoglalták a földesurak földjeit és vagyonát. Ennek a szembeszállásnak a másik oldala lehetett a "vagyonközösség" zavaros gondolata, abban az értelemben, hogy minden a közösségé és nem az uraké. Ez nem más, mint a kisajátítás helyeslése. De mi lesz az elvesztett vagyonnal? A dolog nem ment tovább a primitív "közös konyhá-

nál", vagy a kiegyenlítő felosztásnál./1/ Végül pedig a parasztlak kénytelenek voltak az államhatalom ellen harcolni, vagyis a gyakorlatban tagadták a fennálló hatalmat. Ennek a tagadásnak a másik oldala lehetett a népiuralom, a nép hatalmának homályos gondolata. De ez is csak negatív gondolat volt, csupán a felkelés igazolása: a fennálló hatalom nem igazságos, törvénytelen. Hogy mennyire zavaros volt azonban az a gondolat, hogy milyennek kell lennie, azt megvitélhetjük a "muzeumok csarnokának" lehetőségébe vetett hitből. Az egyenlőségnek, a vagyoni közösségnek és a népiuralomnak ezek a gondolatai, mint látjuk, egyáltalán nem okai, hanem csak következményei a parasztfelkeléseknek. Nem ezek hozták létre a felkeléseket, hanem a felkelések logikája szülte őket. Csakjukban megtalálhatjuk ezeket a paraszttmozgalmak többségében. Néha többé-kevésbé széles ideológiai kidolgozást is nyertek. A 16. században teológiai formában Münzer Tamásnál az antifeudális harc kifejtett gondolatával együtt léptek fel, s csupán a 19. században Jean Meliérnél, a vallásos burkolat lehullása után szűnik el azt a teljes érvényesség, amely a paraszttforradalom ideológiája számára egyáltalában elérhető.

Minden egyes parasztfelkelést a legmélyebb belső ellentmondások jellemezték. A felkelések egyrészt természetük szerint tömegmozgalmak voltak. Sőt mi több, a belső logika azt követelte, hogy az elért sikerek mértékében egyre továbbterjedjenek. Másrésztől azonban, mint tudjuk, a parasztfelkelések alapja a parasztlak saját gazdaságának védelme volt. Ez az ellentmondás abban jutott kifejezésre, hogy a parasztlak nem akart messzire tévozni saját gazdaságától, ösztönösen korlátozni akarta a harc területét egy kis területre, lokalizálni kívánta azt. Így aztán a helyi megosztottság, a széttagoltság a parasztfelkelések jellemző jege. Jellemző azonban rá egy másik vonás is. A felkelők legaktívabb része, a vezetők, mindenképpen fel akarják számolni a helyi jelleget, újabb résztvevőket akarnak bevonni a felkelésbe, ki akarják a harcot terjeszteni újabb vidékekre. A két tendencia összeütközése fényesen kifejezésre jutott a felkelő parasztlak körét támogató nemcsak meggyőző, hanem kényszerítő rendszabályok alkalmazásában. Münzer Tamás népi reformációja ezt a kényszerítést alapelveként hirdette. De ha a felkelés nagy területekre terjedt is ki, a helyi jelleg újra megmutatkozott a parasztlak taktikájában, a csapatok szétszóródottságában, s az ellenségre mért csapások decentralizált voltában.

A paraszttmozgalmak megosztott voltának felszámolását, bizonyos mértékig elősegítették a városi plebejus mozgalmakkal a századok folyamán egyre erősödő kapcsolataik. Kezdetben a plebejusok a paraszttmozgalmaknak csak "tartalékát" alkották, lassanként azonban a város a parasztháborúk utitársából erőiknek vonzási központjává, később pedig vezetőjévé vált. Ezt nemcsak az magyarázza, hogy megváltozott a város társadalmi felépítése, s az osztályharc kielemesedett benne, nemcsak az, hogy a városi

1./ I.V. Sztálin: Beszélgetés Emil Ludwig német íróval. Partizdat. 1933. 13. 1. orosz kiadás.

kézművesek készítették azokat a fegyvereket, amelyekre a parasztfelkeléseknek szüksége volt, hanem az is, hogy a parasztfelkelés győzelméért vívott harc logikája az összetartást, a szétszórtság felszámolását követelte, s a városok már ott álltak készen mint a gazdasági élet által létrehozott természetes központok, hol az adott körzet, hol az adott kerület, hol az egész ország számára. Természetes, hogy a minden parasztfelkelésben egymással küzdő két tendencia közül a terjeszkedésre és szövetség keresésére irányuló tendencia ugyanakkor a városi mozgalmakkal való kapcsolatfelvételre irányuló tendencia is volt. Engels írta az oroszországi parasztmozgalmakról: "... a parasztok nem mennek tovább sikertelen helyi felkeléseknél, amíg a városi centrumok győzelmes harca nem ad nekik elegendő összeforrttságot és támaszt." /1/ Figyelembe kell azonban venni azt, hogy a város nem csupán a plebejusokat jelenti. A parasztháborúk szembeszálltak a városokkal is, mivel a városok felsőbb rétege egybenőtt a feudális urak osztályával. A városok megerősített falai mögött kerestek védelmet a parasztfelkelések idején a nyugati nemesek és az oroszországi földbirtokosok.

Vajjon nőnek, vagy gyengülnek a parasztfelkelések a feudalizmus bomlása idején?

A 14.-15. században a hatalmas parasztháborúk megrázták a feudális Nyugat-Európát. A Dolcino-felkelés Itáliában, a jacquerie Franciaországban, Wat Tyler felkelése Angliában, a huszita háborúk Csehországban, s a 16. század elején a nagy parasztháborúk Németországban - ujságukkal, szokatlanságukkal annyira meglepték a kortársakat s velük-együtt a történészeket is, hogy kialakult egy vélemény, amely szerint később, a 16.-18. századokban a parasztmozgalmak már kevésbé jelentősek voltak.

A valóságban azonban ezek állandóan növekedtek, egészen a feudalizmus utolsó lehelletéig, igaz ugyan, hogy nagyon egyenlőtlenül. A későbbi századok parasztfelkeléseinek tanulmányozása érdekében azonban erős harcot kell vívni a történetírás hagyományaival, és komoly bírálatnak kell alávetni a forrásokat. Gyökeresen megváltozott az uralkodó osztályokból származó kortársak viszonya a felkelésekhez, amelyekről most már nem akarnak írni, azokat már nem az első ijedelem kíváncsiságával, hanem borzadályal szemlélik. Ugyanakkor azonban a történészeknél is azt látjuk, hogy elhanyagolják ezt a témát, és csak kis részével foglalkoznak annak, amit a források tüzetes tanulmányozása révén meg lehet találni, bár az írott források nem adják vissza mindazt, ami a valóságban történt. Csak az kell, hogy tallózni akarjunk a forrásokban, tényeket akarjunk keresni, okmányszerűen akarjuk igazolni a természetesen felmerülő talányokat, fel akarjuk számolni a tudományos rutint, s akkor a 16-18. századnak ez a burzsoá történetírás által elhallgatott sötét oldala egyre nagyobb bőséggel tárul fel előttünk, mint felfedett kincs. Így pl. a 17. századról, amelyről az élt a köztudatban, hogy a nyugat-európai történelem parasztmozgalmaktól teljesen mentes fejezete,

I./ Marx és Engels, Művei, XXVIII.k. 344.1. /oroszul./

a szovjet kutatók erőfeszítései következtében kiderült, hogy az a parasztfelkelések klasszikus kora volt Angliában, Franciaországban és Németországban. Több felkelés volt a 17. században, mint a 14.-15. században és néhány közülük jelentősen nagyobb méretű volt ez utóbbi kor híres példájánál.

Következésképpen tehát az uralkodó osztály tudata egyre több figyelmeztetést kapott a parasztfelkelések lehetőségéről. Az uralkodók, a miniszterek természetesen jóval többet tudtak a felkelésekről, mint amit valaha is megtudhatnak a történészek. Fontos azonban hangsúlyozni azt is, hogy nemcsak a sporadikusan fellobbanó felkelések számítottak társadalmi erőként, hanem a rájuk vonatkozó állandó gondolat is. A "jacquerie" szó Franciaország uralkodó osztályának nevében negatív jelentőséget kapott; ez a történeti példa lehet, hogy még most is azért emelkedik ki a többiek sorából, mivel a vele kapcsolatos borzalmakat sok nemesi nemzedék nevelésére használták fel. Ez és más hasonló példák következtében tudatukban nemcsak az a gondolat élt, hogy a parasztfelkelés kitörhet /erre közelebbi példák is szolgálhattak/, hanem az is, hogy a felkelés ideiglenesen győzhet is. A Froissart által leírt borzalmas jelenetek ékesszólóan beszélnek arról, hogy ez mit jelentett.

De a parasztság körében sem halt ki a parasztfelkelés győzelme lehetőségének gondolata, mert azt történeti példák és mondák támogatták. Így sok parasztfelkelés a legkülönbözőbb időkben és a legkülönbözőbb országokban újra és újra a svájci paraszttokra hivatkozik, mint akik legyőzték uraikat, megszerezték a szabadságot. Néha találunk hivatkozásokat mondába burkolva a cseh husziták sikereire is. Még a leverte felkelés is olykor évszázadokon át társadalmi erőt alkotott, megmaradt a paraszttok emlékezetében a népköltészet révén, mint pl. a Sztjepan Razinról szóló dalok Oroszországban.

Most, a nyílt parasztharc három formájának ismertetése után térjünk vissza egy másfajta, tisztán gazdasági harcra: nem a feudális kizsákmányolás elleni közvetlen, hanem a közvetett harcra, amely a parasztgazdaság termelékenységének és jövedelmezőségének növelésében és így a bevétel kiszajátított részének viszonylag csökkentett mértékében áll. Ez a legalsóbb mód a parasztságnak a feudalizmussal való szembeszegülésében. Ezt teljes joggal egyéni ellenállásnak lehet nevezni. A gazdasági harc, ha sikeres volt, fordított viszonyban állott a nyílt harc kifejlődéséhez. Történeti következményei azonban így is hatalmasak voltak.

Miután a feudális társadalomban a földbirtokos és a paraszt gazdasága a térben megoszlik, az osztályharc már abban is kifejezésre jut, hogy a paraszt a két helyen különféle intenzitással dolgozik. Marx azt mondja, hogy a jobbágymunka napjainak száma "állandó mennyiség", amelyet a szokás, vagy az írott jog törvénytörőleg szabályoz. A hét többi napjainak a terme-

lékenysége azonban, amelyekkel a közvetlen termelő rendelkezhet, változó mennyiség," amely megnő a saját gazdaságában felhasználta "munkaerő fokozott megfeszítése" következtében./1/ Ez a gazdasági harc első formája, amely megfelel a munkajáradék korszakának.

Nem nehéz meglátnunk, hogy a feudális járadék Marx által megállapított három formája - a munkajáradék, a termény- és pénzjáradék - ama harc három progresszív fokának felel meg, amelyet a parasztság a feudális kizsákmányolás normáinak saját javára történő megjavításáért vívott. A terményjáradék uralma idején a parasztság előtt "... a munkajáradék formájával összehasonlítva nagy lehetőség nyílik meg arra, hogy időt szakkitszon többletmunka végzésére, amelynek terméke éppúgy teljes egészében sajátja, mint legfontosabb szükségleteinek kielégítésére fordított munkájának terméke." /2/ Még nagyobb lehetőség nyílik meg a feudális uraknak a fizetett járadékok, valamint a legfontosabb szükségletek fedezésén felül a paraszti jövedelem fokozására, vagyis a paraszti felhalmozás céljára, a pénzjáradék uralma idején.

Itt azonban csak az absztrakt gazdasági lehetőségről van szó. A parasztságnak csupán jelentéktelen felső rétege tudta ezt a lehetőséget valóságra váltani. A parasztság döntő többsége a valóságban nem lett gazdagabb a munkajáradéknak terményjáradékká, s a terményjáradéknak pénzjáradékká való átalakulása idején. Végül is csak a kizsákmányolók - a feudális urak, az egyház, az állam, az uzorások - gazdagodtak, mert lehetőséget találtak, hogy kisajátítsák saját maguk számára a parasztok további jövedelmek biztosítására irányuló megfeszített törekvésének gyümölcseit.

Két dolgot kell megkülönböztetnünk: a parasztok munkatermelékenységének fokozását saját gazdaságaikban, ez a parasztok megfeszített harcának formája a minden adott esetben felmerülő feudális kizsákmányolás normája ellen, olyan harc, amely meghatározta a történelem haladását a munkajáradékról, a terményjáradékon keresztül a pénzjáradékig; és az egész feudális gazdasági élet ilyen átalakulását a munkatermelékenység minden egyes elért új fokán, amelynél a termelékenység ezen növekedésének eredményei mégis alapjában véve a kizsákmányoló osztálynak jutnak. Következésképpen a paraszti munka termelékenységének és intenzitásának emelkedése végeredményben még az egyéni ellenállásnál is kevésbé hathatós harc volt a feudális kizsákmányolás ellen, bár ez utóbbi a nyílt harc legalacsonyabb foka volt. Ezen erőfeszítések gyümölcseit az uralkodó osztály igen könnyen a saját hasznára fordította; ha si-

1./ K.Marx: A tőke /oroszul/ 1935. 3.k. 572. 1.

2./ U.o. 573. 1.

került is a parasztek egy bizonyos részének ezeket a gyümölcsöket a maguk számára biztosítaniuk, ez csak a harc nyílt formáinak, többek között a felkelésnek elődázásához, ill. fékezéséhez vezetett.

Különösen világosan tudjuk ezt bemutatni a pénzjáradékra való áttérésnél.

Teljesen helytelen volna azt gondolnunk, hogy a paraszt először azért vitte be a városi piacra eladni termékeit, mert a feudális ur természetbeni járadék helyett pénzt követelt volna tőle. Nem - éppen fordítva - a feudálisok csak azután kezdték a járadékot pénzben követelni, miután a pénz mindgyakrabban, kihívóan csörrent meg a parasztek zsebében, ha pontosan teljesítették is a ledolgozást, ill. a terményjáradék beszolgáltatását. Eddig az, hogy valakinek pénze /vagy eladásra kerülő áruja/ volt, azt tanusította, hogy az illető "felső" társadalmi réteghez tartozott.

Alapjábanvéve a parasztagazdaságoknak piacra való termelése és a város és a falu közötti áruforgalom kifejlődése, nem volt más, mint a feudalizmus elleni népi harc egyik jelensége, mint egy nyomás gyakorlása, ill. helyesebben kísérlete, hogy "elmeneküljön" előlé azáltal, hogy jelentősen felemeli a munkatermelékenységet és ezzel fokozza a gazdálkodás jövedelmét.

Ez valójában így is volt, hiszen a parasztlakosság egy részének menekülése a városba - amelyről már fentebb volt szó - csak egyik oldala volt ennek a forradalmi folyamatnak. A város elképzelhetetlen olyan környező falusi lakosság nélkül, amely a városi iparüzőknek eladja élelmitermékeit és megvásárolja az ő készítményeiket. Következésképpen ugyanakkor, mikor egyesek azáltal harcoltak a feudális kizsákmányolás ellen, hogy a városba menekültek, mások és szomszédaik is harcoltak a feudális kizsákmányolás ellen azzal, hogy megfeszített munkával felesleget hoztak létre gazdaságukban és közvetlen kapcsolatot tartva fenn ezekkel a menekültekkel, eladásra vitték nekik cikkeit és megvásárolták az ő termékeit. A harcnak mindkét formája lényegében egyet képezett, az egyik elképzelhetetlen a másik nélkül. A parasztagazdaságoknak piacra termelő gazdaságokká való átalakulása nélkül, a parasztek által előállított termékfelesleg nélkül nem keletkezhetek volna és nem létezhetek volna a középkori városok. Városok nélkül viszont nem jöhetett létre a parasztagazdaságoknak piacra termelő parasztagazdaságokká való átalakulása. Mind a két szárny közösen intézett támadást a feudalizmus ellen.

Igy a feudális társadalom termelőerőinek fejlődésében bekövetkezett hatalmas lépés egyben hatalmas lépést jelentett a közvetlen termelőknek a feudális kizsákmányolás elleni harcában. A városok, a piacra termelő falusi gazdaságok keletkezése és a falu és a város közötti egyszerű áruforgalom megindulása, nemcsak a társadalmi termelés növekedésének kifejezése volt,

hanem a feudális kizsákmányolás elleni népi - alapjában véve paraszti - ellenállás hatalmas fellendülésének és sikerének kifejezése is. Minő a városba távozott paraszt-kézműiparosok kiválása, mind a parasztgazdaságok intenzívvé válása azáltal, hogy bizonyos "fölösleget" termeltek, valamint ezen "fölöslegek" átváltása áruba, pénzbe, megvásárolt iparszerszámba, egyszóval valamibe, amire a feudális ur nem tart igényt, mindezek a jelenségek az osztályharc egyes aktságait jelentették, ha legalacsonyabb és legkevésbé hathatós formájában is, amelyek gátolták magasabbrendű formáinak kifejlődését.

De noha a "második nagy munkamegosztás" is alapjában véve nagy népi felzudulás kifejezése is volt a feudalizmus ellen, sorsa ugyanaz volt, mint a vak népi támadás sok egyéb ösztönös cselekmények által elért sikereinek. A gyümölcsöket egyáltalán nem a népi tömegek élvezték.

A feudális osztály kezdett rátérni a paraszti szolgáltatások "kommutációjára", azaz a természetbeni járadékoknak pénzbeli szolgáltatásokká való átváltoztatására. A parasztságnak azok az álmái, hogy "meg tudja magát váltani", végnélküli pénzbeli szolgáltatások kötelezettségévé váltak. És azt, amit nem tudtak elvenni a feudális urak, mivel a parasztek nyílt ellenállásába ütköztek, azt a feudális állam kezdte elvenni adó formájában. A pénzjáradék körülményei között csak a parasztságnak egy kis rétege tudott meggazdagodni és kapitalizálódni. Más esetekben az uralkodó osztály nem közvetlenül sajátította ki a parasztgazdaság intenzívvé válásának gyümölcsseit, azaz a pénzjövedelmet, hanem a robotmunka közvetlen fokozására vette az irányt, - hiszen a parasztgazdaságok tapasztalata megmutatta, hogy az intenzíválás általában lehetséges. Végül nem sokkal jobb volt a - tegnap még paraszt - városi kézműiparosok legnagyobb részének sorsa, az ő eredményeiket a város urai, a patricius felső réteg, a keletkezőben lévő burzsoázia fordította saját hasznára.

Igy tehát a gazdasági harc minden formája - ha a közvetlen sikerről beszélünk - ugyanolyan sikertelen, eredménytelen volt a parasztság nagy tömegei számára, mint a nyílt harc összes formái is. Az a törekvésük, hogy mennyiségileg csökkentsék a feudális kizsákmányolást, csak arra vezetett, hogy az minőségileg átalakult. Abban a kísérletükben, hogy teljesen megsemmisítsék, kudarcot vallottak. De mégis előrelendítették a történelmet.

Igy a közvetlen termelőknek ez az antifeudális gazdasági nyomása, amelyről beszéltünk, mély történelmi következményekkel járt: megalakultak és kiterjedtek a piaci kapcsolatok és viszonyok, megalakultak a piacok, először helyi jelleggel, azután később, szélesebb területekre kiterjedően. A piacviszonyok kialakulását semmiképp sem lehet a kereskedők, a kereskedő burzsoázia javára írni. Nem a burzsoázia teremtette meg,

mint felépitményt, a piaci kapcsolatokat a nép gazdasági tevékenysége felett, hanem a nép maga építette fel kereskedelmi-közvetítő tevékenységével arra az alapra, amelyet a népi, paraszt-kézműiparos piaci kapcsolatok keletkezése és kiterjedése hozott létre. A piac nem felülről fejlődött ki, a kapitalista kereskedők tevékenységének eredményeképpen, hanem alulról. A kapitalista kereskedők csak birtokukba vették azt a talajt, amelyet nem az ő kezük készített elő. És mivel a fentvázolt népi nyomás nem volt valamiféle egyszeri jelenség, hanem különböző formában újból és újból megvalósult, a kereskedők mind nagyobb mértékben használták ki a népgazdaság piacra termelő jellegét és hozzájárultak ahhoz, hogy a kapcsolatok az egyes vidékek között kialakuljanak és hogy végül azok nemzeti piacba olvadjanak össze. Így Oroszországban a területek, vidékek és fejedelemségek összeolvadását egy egészbe - Lenin szavai szerint - "... a csere erősödése az egyes területek közt, a fokozatosan fejlődő áruforgalom, a kis helyi piacok országos piacban való összpontosulása idézte elő." /1/ Természetesen a kereskedők közvetítő szerepe nélkül a parasztok és iparosok árucseré-kapcsolataikat nem tudták volna a nemzeti piac színvonalára emelni, bár igaz, hogy a paraszt is, mikor belátogatott a városba, itt gyakran megtudhatta a távolabbi városokban, sőt még a külföldi piacokon uralkodó árakat is. Kétségtelen, hogy a kereskedőnek is fontos szerepe volt a nemzeti piac kialakításában, azonban a kialakulásnak bár rejtett, de alapvető rugója mégis az alulról - a népi paraszti tömegek részéről jövő kiapadhatatlan nyomás volt, amely a parasztgazdaságok eladásra kerülő általános termékmennyiségének növekedésében csúcsoadott ki. A nemzeti piac fokozatos történelmi kialakulásának legmélyebb alapja a feudalizmussal szembe fordított népi ellenállás egyik formája: a munkaerő megfeszítésének fokozódása a felszabadulás céljával és a nép közti árucseré-kapcsolatok kiterjedése.

Ez valami egészen más, mint a kereskedőknek az egész korai középkor folyamán megnyilvánuló szokásos tevékenysége. Ez utóbbit nem érdekelte, hogy vajjon egy nyelven beszélnek-e egymással a közvetlen termelők, akik közt ő közvetít, hogy gazdasági kapcsolatban állanak-e, érintkeznek-e egymással - sőt az még előnyösebb volt neki, minél idegenebbek voltak egymás számára. /2/ Ezzel szemben a nemzeti piac kialakulásának előfeltétele - mint Lenin mondja - az, hogy "... egy államba kell összeforrasztani azokat a területeket, amelyeknek lakossága egyazon nyelven beszél; el kell háritani mindazokat a különféle akadályokat, amelyek a nyelv fejlődésének és irodalmi megrögzítésének útját állják. A nyelv az emberi érintkezés legfontosabb eszköze; a nyelv egysége és akadálytalan fejlődése egyik legfontosabb fel-

1./ Lenin Művei. I. kötet. 153. l.

2./ Ld. Marx, A tőke, III. kötet. 20. fejelet. "A kereskedőtőke történetéből." oroszul./

tétele a valóban szabad és széles kiterjedésű, a modern kapitalizmusnak megfelelő kereskedelmi forgalomnak és a lakosság egyes osztályok szerinti szabad és széleskörű csoportosulásának, végül feltétele annak, hogy a piac szoros kapcsolatban legyen minden egyes nagy vagy kis gazdasági eggyeddel, eladóval és vásárlóval." /1/

Mint látjuk, Leninnél az igazi belső népi gazdasági kapcsolatokról van szó, amelyek azután a kapitalista kereskedők számára talajul szolgáltak. Lenin rámutat egy még mélyebb talajalatti rétegre, amely ezen össznépi gazdasági kapcsolatok lehetőségének történeti előfeltételét képezte: az egységes össznépi nyelv kifejlődésére, amely hatalmas területek lakosságát forrasztotta egybe. De ez nem is kis mértékben ismét csak a parasztok antifeudális harcának eredménye. Éppen ez az, ami törvényszerű kísérője a parasztok elmenekülésének, szökésének, ill. átköltözésének. A parasztmigráció már teljes ütemben folyt valóban már jóval a nemzeti piac kialakulása előtt a korai középkorban is: "... a földesurak és a kolostorok különböző helyekről parasztokat szedtek össze..." /2/ A parasztok átköltözései elsimitották a helyi nyelvjárássok közti választfalakat és bizonyos mértékben nivellálták az össznépi beszélt nyelvet, valamint a lélektani beállítottságot s a kulturális és mindennapi szokásokat azokon a területeken, amelyeket rokon népek népesítettek be. Ehhez még hozzájárult a parasztok harcának egy másik formája is: a részleges ellenállás, az obcsinák közötti "megegyezések" gyakorlatával, a közeli és távoli szomszédoknál létesült rend állandó figyelembevételével, a "szokásra", a megszabott "járadéokra", okmányokra és példákra az írott és íratlan jogra való hivatkozásával. Szóval a parasztfelkelések igen nagy erővel simitották el a közös mozgalomba bevont szomszéd vidékek közötti nyelvi, lélektani és a mindennapi életben felmerült különbségeket, és ez sokszor igen nagy területekre terjedt ki. Nem is tudjuk eléggé felbecsülni pl. az 1525. évi nagy parasztháborúval kezdődő és a 30 éves háborúban a "parasztok és katonák háborújáig" terjedő német parasztmozgalmak jelentőségét a nem is hasonló területi nyelvjárássokból összetevődő német nyelv, valamint a német nemzeti jellem kialakulása szempontjából.

Mint látjuk, azoknak a formáknak és utaknak a kérdése, ahogyan a parasztok a feudális kizsákmányolás elleni harcukat folytatták, elszakíthatatlanul összefügg a nemzetek kialakulásának kérdésével is a középkor végén - az újkor elején.

Lenin a következőket írta: "Mindenegyik jelenkori nemzetben két nemzet van... Minden nemzeti kulturában két nemzeti kultúra van." /3/ Az egyik nemzet: a dolgozók, a kizsákmányoltak

1./ Lenin: Válogatott művei, I.k. 816.1.

2./ Lenin művei, I.k. 153. 1.

3./ Lenin művei, 20.k. 16. 1. oroszul.

tömege, a másik pedig az uralkodó kizsákmányolók. Ezek formálisan egy nemzetet alkotnak, azonban lényegében engeztelhetetlen ellenségei egymásnak. Ha ez így van, felmerül a kérdés: hogy lehet ezekből egy igazi, homogén nemzet? Lenin világosan megadja a választ rá: bár az uralkodó nemzeti kultúra "... a földesurak, pópák, és a burzsoázia kulturája" /1/ de az igazi nemzeti kultúra az a kultúra, amely a dolgozók, a kizsákmányoltak tömegeinek életkörülményei között jön létre, a demokratikus kultúra.

Ebből világosan kitűnik, hogy a történésznek elsősorban melyik osztály sorsának vizsgálatához kell fordulnia, mikor a nemzetek kialakulásának lassu folyamatát akarja tanulmányozni.

A nemesség, a földbirtokososztály olyan osztály, mely nemcsak hogy nem képezi a nemzetet, hanem a történelem folyamán igen gyakran a nemzetellenesség, kozmopolitizmus elemét alkotja, amely könnyen elszakad a nemzettől, minden nemzeti kultúrától, sőt még a nyelvi közösségtől is: az orosz nemesség franciául beszélt, hogy elkülönítsék magukat a "köz-"néptől. De a burzsoázia sem alkotja a nemzetet. Igaz, hogy a "burzsoá nemzetek" életében a burzsoázia vezető, uralkodó helyzetet foglal el, azonban I.V. Sztálin mindenesetre csak abban az értelemben nevezi őket "burzsoá" nemzeteknek /2/, amennyiben a felfelé haladó kapitalizmus időszakában fejlődtek ki, és megfelelnek a kapitalista, burzsoá társadalmi rendszernek, de nem abban az értelemben, mintha a burzsoázia bármikor is belső magjukat alkotta volna. A nemzet nem a burzsoázia körül alakul ki. Vajjon ez nem látható-e világosan a burzsoázia magatartásából olyan államokban, ahol az alapvető nemzeti érdekeknek ellentmond egy más, erősebb nemzet uralma? Vajjon egy elnyomott nemzet burzsoáziája a legtöbb esetben nem árulja-e el akkor saját nemzetének érdekeit, nem kezd-e kooperálni, nem lép-e a politikai árulás, a kulturális sztrájk törlesztés és törlesztés útjára? Következésképpen nem a nemesség, nem a burzsoázia - hanem a népi dolgozó tömegek, a parasztok és a munkások - a nemzet alapvető részei.

De a történelem azon fokán, mikor a nemzetek kialakulása végbement, a városi munkások még teljesen jelentéktelen réteget képeztek a fő termelő osztály - a parasztság - hatalmas tömegéhez képest, sőt ők maguk is még nemrég parasztok voltak. Ez azt jelenti, hogy a nemzet magvát, lényegét abban a korban, mikor a nemzetek kialakultak, a parasztság képezte. És tényleg, a történelmi tapasztalat azt mutatja, hogy minden esetben, mikor egy nemzetet a multban rabigába hajtottak, vagy rabságba vetéssel fenyegettek, a parasztság volt a nemzeti függetlenségért vívott harc főereje.

1./ Lenin művei, 2o. 8. 1. oroszul.

2./ Ld. Sztálin művei, 11. 365-370. 1.

A marxizmus sohasem tárgyalta a nemzeti kérdést elkülönítve a nemzeti mozgalmak kérdésétől. A nemzetek kialakulása előfeltétele volt a nemzeti-félszabadtó és nemzeti-egyesítő mozgalmaknak, de viszont ez a nemzeti harc hatalmas hatást gyakorolt a nemzetek kialakulására. Enélkül - tehát "békés" evolúciós folyamat útján - lehetetlen elképzelnünk a nemzetek kialakulását. A nemzetek a nemzeti mozgalmak tüzeiben és viharaiban értek meg.

Világos, hogy a nemzetek kialakulásának konkrét története és a parasztek antifeudális harcának konkrét története mélyrehatóan, szervesen összefügg egymással, hogy a parasztkérdés a nemzeti kérdés alapja és lényege. Ezt I.V. Sztálin a következő rövid, mélyenszántó tétélekben foglalta össze:

"... a nemzeti kérdés alapját, belső lényegét mindenestre a parasztkérdés képezi. Eppen ez az, ami megvilágítja, hogy a parasztság a nemzeti mozgalom fő.hadseregét képezi, hogy paraszthadsereg nélkül nincs és nem is lehet nagyarányu nemzeti mozgalom. Eppen ezt tartják szem előtt, mikor azt mondják, hogy a nemzeti kérdés lényegében parasztkérdés." /1/ Ezeket a tétéleket kell mindenkinek alaposan átgondolni, amikor a nemzetéről és a nemzeti kérdéstről szóló sztálini tanítást tanulmányozza. Ezek feltárják azt a lenini tételt, hogy minden nemzetben két nemzet van, és egyenesen rámutatnak arra az osztályra, amely a két nemzet egyikének a fő, az igazi nemzetnek legfontosabb részét képezi. Ez az osztály pedig a parasztság.

Igaz, I.V. Sztálin fent idézett szavai a nemzeti kérdés lényegét világviszonylatban a proletár forradalom korszakában jellemzik. /2/ A felfelé haladó kapitalizmus korszakában, a burzsoá-demokratikus forradalom korszakában viszont a nemzeti harc nagyrészt a burzsoázia érdekeinek, a különböző nemzetek burzsoáziája által folytatott versengő harc érdekeinek volt alárendelve és ebben az értelemben burzsoá harc volt. /3/ De I.V. Sztálin erre a korszakra vonatkoztatva is megkülönbözteti a burzsoáziától az igazi, a valódi nemzetet: pl. arról szól, hogy mi lesz előnyös "... a nemzetnek, vagyis a nemzet többségének, vagyis a dolgozó rétegeknek". /4/ Arról beszél továbbá, hogy akkor is "a nemzeti mozgalom erejét az határozza meg, mennyire vesznek részt benne a nemzet széles rétegei, a proletariátus és a parasztság." /5/ Ez azt jelenti, hogy a nemzetek kialakulása történetének korai fokain, mikor a proletariátus még nem volt kifejlődve, a parasztkérdés alkotta a nemzeti kérdésnek mintegy rejtett, láthatatlan, potenciális lényegét, a proletár-forradalom időszakában vi-

- 1./ Sztálin művei, 7. 71-72. 1. oroszul.
- 2./ Ld. Sztálin művei, 7. 222-223. 1. oroszul.
- 3./ Ld. Sztálin művei, 2. 333. 1.
- 4./ Sztálin művei, 2. 338. 1.
- 5./ Sztálin, művei 2. 331. 1.

szont ez a lényeg nyiltan előtérbe lépett és háttérbe szorította a burzsoázia kérdését. Végül pedig a proletárforradalom és a szocializmus építése teljesen kirekeszti a burzsoáziát a nemzet összetételéből és a nemzetet burzsoá nemzetből szocialista "össznépi" nemzetté alakítja át, amely belső szociális viszonyában csak a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségét képviseli. /1/

Más oldalról ugyanerre a következtetésre vezet I.V. Sztálinnak egy másik zseniális általánosítása. A különböző európai államokban fennálló nemzeti elnyomás fokának összehasonlító tanulmányozása alapján I.V. Sztálin egy világos törvényszerűséget tárt fel: ez az elnyomás annál erősebb és nyiltabb, "... mennél közelebb áll a hatalomhoz a régi földbirtokos arisztokrácia..." /2/ Természetesen az imperializmus korszakában távolról sem a "régii földbirtokos arisztokrácia" egymagában tartja fenn a nemzeti elnyomást, de annál jellemzőbb, hogy mégis ő az, amely mindenütt "... a nemzeti elnyomást támogató társadalmi erők egész kórusát" támogatja. /3/ Ebből világos, hogy a földbirtokos arisztokrácia, azaz a feudális urak voltak a multban is az az osztály, amely ellen minden nemzeti mozgalom elsősorban küzdött, azaz amely elleni harcokban a nemzetek kialakultak és kifejlődtek. És ez épp azt jelenti, hogy I.V. Sztálin adott megfigyelése a történetíró figyelmét újból a fentidézett sztálini tételre irányítja, hogy "a nemzeti kérdés lényegében parasztkérdés", mert ugyan ki lett volna a feudális urak ellen, "a régi földbirtokos arisztokrácia" ellen folytatott harc fő harcosa, ha nem a parasztság.

Tényleg a különböző országok középkori lovagjai és mágnásai sokkal közelebb álltak egymáshoz, mint a "saját" paraszti-ikhoz. A feudális osztály jellemző sajátsága egy és ugyanakkor a helyi korlátozottság és a kozmopolitizmus volt. A nemzetek csak úgy tudtak létrejönni, ha legyőzik, összezuzzák a feudális osztályt ezekkel a tulajdonságaival együtt. A nemzetek kialakulásának története ezért egyben az antifeudális harc története is.

Kétségtelen, hogy a nemzetek végérvényesen csak a feudális társadalom történetének végén alakultak ki, mikor a feudális társadalom mélyén már kifejlődött a kapitalista alap, de a parasztság antifeudális harca, mely szintén felfelé törő vonalon halad az egész középkor folyamán, maximumát, legnagyobb erejét szintén a feudális társadalom történetének végén éri el. A nemzet elemei is az egész középkor folyamán a parasztság antifeudális harci formáinak és utjainak fejlődésével együtt alakultak ki. "Persze - írja I.V. Sztálin - a nyelv,

1./ Id. Sztálin, Művei, 11. 369-371. 1.

2./ Sztálin, Művei 3. 55. 1.

3./ Sztálin, Művei, 3. 55. 1.

a terület, a kulturális közösség stb. - nem az égből hullottak, hanem lassanként jöttek létre, még a kapitalizmus előtti időszakban. De ezek az elemek csak csirájukban voltak meg, s a legjobb esetben csak potenciát, lehetőséget jelentettek olyan értelemben, hogy a jövőben, bizonyos kedvező körülmények fennforgása esetén, nemzet kialakulására vezethettek. A lehetőségből csak a felfelé haladó kapitalizmus időszakában lett valóság, amikor már volt nemzeti piac, amikor már voltak gazdasági és kulturális központok."/1/ A nemzeti közösségnek ezek az egyes potenciális elemei természetes termékeit képezték annak a harcnak, melyet a parasztság a feudális kizsákmányolás ellen vivott.

A közösségre minden kizsákmányolt osztálynak szüksége van a kizsákmányolók elleni harcában - mind a rabszolgáknak, mind a jobbágyparasztoknak, mind a bérmunkásoknak. A közösségi érzés fokozódása a harc fokozódásának tünete és feltétele. De a rabszolgák között nem alakult ki akárcsak valamiféle közösségi érzés sem, mert igen különbözők voltak mind nyelvük, mind kulturájuk, mind törzsi hovatartozásuk, mind hazájuk tekintetében, melyhez mindegyikük ragaszkodott. Közösségi összetartásuk, még ennek maximális jelentkezése idején is sokkal kisebb mérvű volt, semhogy ez nemzeti közösséget jelentett volna. A proletariátus közössége magasabb a nemzeti közösségnél; nemzetközi - és a nemzeti közösség ennek csak egy elemét képezi. A feudális urak által kizsákmányolt parasztok közössége kulminációs pontján, legmagasabb fejlődési stádiumában, nemzeti közösséget jelent. Itt, magától értetődik, nem tudatosodott, ösztönszerű közösségről van szó, amely történetileg alakult ki a parasztok tudatos akarata és törekvése mellett.

I.V. Sztálin klasszikus meghatározása a nemzetről a következőképpen hangzik: "A nemzet az emberek történelmileg kialakult tartós közössége, mely a nyelvnek, a területnek, a gazdasági életnek, és a kultúra közösségében megnyilvánuló lelki alkatnak közössége alapján keletkezett." /2/ Eppen ez volt az a "bázis", amelyet a parasztok antifeudális harcának egész története és minden formája kialakított. A fokozódó részleges ellenállás során /kezdvé a szomszédos parasztfaluközösségek "szerződéseitől"/ különösen az átköltözések és szökések révén lassan, fokozatosan kialakult a nyelv, a terület, a lelki alkat és a kultúra elemeinek történelmi közössége. A parasztoknak a városokkal folytatott fokozódó áru- és pénzforgalmi kapcsolata nyomán kialakultak a gazdasági élet történelmi közösségének alapjai. A felkelések révén különös erővel összeforrt történelmi sorsuk közössége, igen erősen kikristályosodtak a nemzeti közösségnek már fennálló

1./ Sztálin, Művei, 11. 366-367. 1.

2./ Sztálin, Művei, 2. 321. 1.

elemei. Nem szorul külön bizonyításra, hogy meglássuk, az 1525. évi parasztháború mennyire fontos momentum volt a német nép kialakulásában. Ez a háború tényleg Németország háborúja volt a torz nemzetellenes német állam ellen, és a parasztháború veresége igen erősen akadályozta a német nemzet további kifejlődését. A cseki nemzet is a német és Habsburg uralom ellen vívott parasztfelkelések tüzeiben, és a magyar nemzet is a nemzeti parasztháborúk láncolatában alakult ki. A végtelenségig hozhatnánk példákat a parasztmozgalmak történetéből. Nagyon jellemző, hogy pl. a francia parasztlélektől és plebejusoktól a 17. század népi felkelései forradalmában könnyen legyőzték a számukra nem létező határokat az egyes "tartományok" között, tehát ezzel hozzájárultak a nemzetnek alulról jövő kialakulásához, míg a feudális-abszolutisztikus közigazgatás és a nemesség számára ezek a "tartományok" teljesen különböző és egymástól elkülönülő "vidékeket" jelentettek.

De itt rá kell mutatnunk az ellenkező oldalra is. A történelem nem ismer olyan parasztfelkelést, amely az egész nemzeti területre kiterjedt volna. A parasztlélektől sohasem tudták teljesen kihasználni azt a közösséget, amelyet maguk ösztönösen alakítottak. Ennek akadályát képezte az az ellentétes irányzat, amely jellemző a parasztlélektől harcára: a szövetségesség irányzata, amelynek indítóká az volt, hogy a parasztlélektől elsősorban saját gazdaságát védte. Ennek a két irányzatnak másképp eredője az, hogy a parasztlélektől a vidékek - néha hatalmas területek - közössége alapján tevékenykedtek, de sohasem az egész ország, az egész nemzet arányában.

Tehát a parasztlélektől szerepe a nemzetek keletkezésében erősen ellenmondó. A parasztlélektől sokévszázados antifeudális harcával kialakítja a nemzet minden elemét, egész bázisát, amelynek alapján azután a nemzet létrejön. A parasztlélektől teszi ki a kialakuló nemzet alapját, magvát. Azonban a parasztlélektől harc a nemzet kialakulásának lehetőségét nem váltja valóra. Ehhez arra van szükség, hogy a vezető szerepet a burzsoázia vegye a kezébe, azaz hogy "egy nemzetben belül két nemzet" jöjjön létre. A burzsoázia politikai és kulturális vezetők a történetileg kialakult nemzeti közösséget potenciából valósságra váltják, de mindenesetre maguk aratják le az egész harcoló gyümölcsöt. Az angol és francia burzsoázia forradalmak voltak a végérvényes szülők az angol és francia nemzetnek, "a nemzet győzelmének a provinciális széttagoltság" felett. /1/ Ezek a hatalmas fordulatok a parasztlélektől antifeudális harcának, a feudalizmust likvidáló "jobbágyparaszti forradalmak"nak a betetőzését képezték. De a győzelem gyümölcsöt kiszáradította magának a "nemzeti" burzsoázia, amely ezeket a parasztlélektől és szövetségességeiket - a városi plebejusokat - a "nemzeti" állam segítségével elnyalta.

1./ Marx és Engels, Művei, VII. 54-55. l. oroszul.

Megjelent: az Izvesztija Akademiiai Nauk SzSSZSR Szerija Isztorii i filozofii, 1950. 3. számában.

INTÉZETÜNKBE UJONNAN BEÉRKEZETT
SZOVJET TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MUN-
KÁK.

Canava L.: Vszenarodnaja partizanszkaja vojna v Belorusszii protiv fasisztszkih zahvatcsikov. Cs.I. Zarozsgyenyie i razvityie partyizanszkovo dvizsenyija. Minszk, 1949. 353. l. /Az egyetemes népi partizánharc Bjelorussziában a fasiszta rablók ellen. I. rész. A partizánmozgalom keletkezése és kibontakozása./

Diplomatyicseszki Szlovar. t. II. M. 1950. 996 hasáb. /Diplomáciai szótár/ Kitűnő segédeszköz diplomaták és diplomáciai történészek számára.

Kafengauz B.B.: Isztorija hozjajsztva Demidovih v XVIII-XIX. vv. t. I. M.-L. 1949. 524. l. /A Demidov család gazdaságának története, I. köt. /A munka első kötete a címen túlmenőleg az uráli kohászat keletkezésének és 18. századi történetének történetét adja a Demidov család üzemei szervezetének, fejlődésének bemutatásával.

Kiszjeljov Sz.V.: Drevnyaja isztorija juzsnoj Szibirii. M. 1951. 642 l. + térkép. /Dél-Szibéria története a i.u. X. századig./ Nagyszabásu munka, mely az archeológiai leletek alapján kitűnő képet ad ennek az írásos kutatók által gyéren megvilágított területnek a kulturájáról a neolitikától az i.u. X. századig.

Knyiga Bolsomu csertezsju. M.-L. 1950. 229 l. 1627-ben összeállított hivatalos jegyzék, mely az orosz birodalom egyes városai közti utirányt és távolságot adja. Filológiai szövegkiadás /K.N. Szerebina/ bevezetéssel.

Isztoriczeszkij matyerializm. /Szerk. F.V. Konsztantynova/ M. 1951. A történelmi materializmus kézikönyve.

Kresztyanszkoje dvizsenyie v 1861 godu poszle otmeni kreposztново prava. Cs. I. t. II. M.-L. 1949. 368 l. /A parasztszozgalmak 1861-ben a jobbágyság eltörlése után./ A cári belügyminiszterium jelentéseinek gyűjteménye, amely részletesen visszatükrözi a jobbágyszabadság utáni parasztszozgalmat.

Mesalin I.V.: Matyeriali po isztorii kresztyanszkoj promislennosztyi, t. II. M.-L. 1950. 562 l. /A paraszti-
par történetére vonatkozó források./ Hatalmas levéltári anyagot tartalmazó okmánypublikáció 2. kötete. További fontos anyagot ad a moszkvai kormányzóság 18. sz. és 19. sz. eleji textiliparának történetéhez és így lehetővé teszi a kapitalista alap továbbfejlődésével kapcsolatos kérdések tárgyalásának kiszélesítését.

- Mesalin I.V.: Teksztijlnaja promislennosztj kresztjan moszkovszkoj gubernii v XVIII i pervoj polovinye XIX veka. M.-L. 1950. 259. l. /A moszkvai kormányzóság parasztextilipara a 18. században és a 19. század első felében./ Nagy tényanyagon nyugvó gazdaságtörténeti monográfia részletes statisztikákkal.
- Obrazovanyie germanszkoj demokraticheszkoj reszpubliki, Dokumenti i matyeriali. M. 1950. 171. l. /A Demokratikus Német Köztársaság kialakulása, Okmányanyag./
- Obrazovanyie kitajszkoj narodnoj reszpubliki, Dokumenti i matyeriali. M. 1950. 135. l. /A Kínai Népköztársaság kialakulása. Okmányanyag./
- Partyija bolsevikov v borbe za vossztanovljenie i dalnyejszeje razvityije narodnovo hozjajsztya SZSZSZR v poszlevojennoj period. M. 1950. 160. l. /A bolsevikok pártjának harca a Szovjetunió népgazdaságának helyreállításáért és továbbfejlesztéséért a háború utáni időszakban./ A Bolsevik Párt történetét tanulmányozó politikai körök segédkönyve gazdag anyaggal.
- Polnoje szobranie russzkih letopiszzej. t. XXV. M.-L. 1949. 462 l. /Az orosz krónikák teljes gyűjteménye. 25. kötet./ A 15. század végén keletkezett moszkvai évkönyv filológiai szövegkiadása.
- Poveszty vremennih let. M.-L. 1950. t. I-II. 404 + 555 l. + 2 térkép. Az orosz őskronika filológiai szövegkiadása, mai orosz nyelvre való fordítással és egy kötet kommentárral.
- Knyipovics T.N.: Tanaisz. M.-L. 1949. 178. l. Tanaisz vidékének története az i.e. 3. században a legújabb szovjet archeológiai kutatások eredménye alapján.
- Usztyugov N.V.: Baskirszkoje vossztanyie 1737-1739 gg. M.-L. 1950. 155. l. /Az 1737-1739 évi baskir felkelés./ Részletesen bemutatja a cári kizsákmányolás ellen irányuló felkelést.
- Valev L.B.: Iz isztorii otecsestvvennovo fronta Bolgarii 1942 jul - 1944 szentyábr. M. 1950. 104 l. + térkép. /A bolgár Hazafias Front történetéből./ Bemutatja Bulgáriát a monarcho-fasiszta klikk és a német megszállók uralma alatt és részletesen tárgyalja a Hazafias Front ellenállási mozgalmát.
- Voproszi Isztorii religii i atyeizma. M. 1950. 420. l. /A vallás és az ateizmus történetének kérdései./ Cikkgyűjtemény, melyben az ősvallásoktól kezdve a Vatikán mai politikájáig különféle tárgyú vallási kérdésekkel foglalkozó tanulmányokat találunk.

Voproszi markszisztoszko-lenjinszkoj filozofii. M. 1950. 480. 1. /A marxista-leninista filozófia kérdései./ A marxizmus-leninizmus fontos kérdéseivel foglalkozó cikkgyűjtemény.

Za mir i demokratiju v Grecii. M. 1950. 260. 1. /A békéért és demokráciáért Görögországban./ A Görög Ideiglenes Kormány által francia nyelven kiadott második kék könyv orosz fordítása. Részletesen foglalkozik az angol-amerikai blokk beavatkozási politikájával és háborus terveivel.

S Z O V J E T F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

BOLSEVIK

1951. 3. szám

Aknázzuk ki a technikát a legnagyobb mértékben.

Perevertajlo A.: A Kínai Népköztársaság - a demokrácia és a béke országa.

Vasziljev P.: A mezővédő erdősávok és jelentőségük a kommunizmus építésében.

Hrennyikov T.: A szovjet zene újabb fellendülése.

Berjozkin A.: Az amerikai imperializmus a Szovjetállam esküdt ellensége. /Az USA ellenséges tevékenysége 1917. óta./

Nagy-Britannia utja a szocializmus felé. /Nagy-Britannia Kommunista Pártjának programja, melyet Nagy-Britannia Kommunista Pártjának Végrehajtó Bizottsága 1951. január 13.-án fogadott el./

Morjev V.: Az USA imperialista monopoliukai - a béke és a demokrácia fenyegető veszélye. /A Labor Research Association által kiadott "Monopoly today" New York, 1950. 128 l. című könyv szerzői leleplezik - bár az ottani "hivatalos" adatok alapján - a monopoliukai igazi arcát./

4. szám

Sztálin elvtárs beszélgetése a Pravda munkatársával.

A háboru kitörésének megakadályozásáért és a béke fenn-tartásáért vívott harc programja.

Baglikov B.: A Bolsevik Párt tizedik kongresszusa.

Hromov P.: A munkatermelékenység fokozásának tartalékai a szocialista iparban.

Szlanszkij R.: A csehszlovák kommunista párt harca a szocializmusért.

Anyiszimov I.: Az irodalom és a művészetek a békeharcban.

Melnyikov L.: Az egyesült kolhozok pártszervezetei.

Zelenov T. és Szavickaja R.: Lenin és Sztálin műveinek külföldi kiadásai.

Csertkov V.: Egy könyv a szovjet hazafiságról. /"A szovjet hazafiságról." Cikkgyűjtemény. 1950. M./

5. szám

Hazánk virágzásáért, a béke megőrzéséért.

Venediktov I.: A gép- és traktorállomások a szocialista mezőgazdaság újabb fellendüléséért vívott harcban.

Gubarev T.: Az osztálykülönbségek felszámolásáról a Szovjetunióban.

Tyereskin V.: Újabb szakasz a békeharcban.

Lavricsenko M.: A kapitalista országok parasztságának harca a földért és a Békéért.

Zsukov K.: A gép- és traktorállomásokon folytatott párt-politikai munkáról.

Beljájev N.: A kolhozelnökök képzése és nevelése.

Babuskin B.: A Vasuti Közl. Kiadó által 1950. folyamán kiadott termelési ujitói irodalom szemléje.

Könyvismertetés:

Kunyina A.J.: Az amerikai világoralmi tervek kudarca 1917-1920-ban. 1951. 236 l. /Ism.: J. Boriszov./

6.szám

Előre a szovjet tudomány és kultúra újabb sikerei felé.

Pusztovajlov I.: Klasszikus mű országunk szocialista iparosításáról. /I.V. Sztálin: "A Szovjetunió gazdasági helyzetéről és a Párt politikájáról" c. beszámolójának 25. évfordulójára./

Zsukovszkij J.: A szocialista rend a szovjet nép jóléte szakadatlan növekedésének alapja.

Csermenszkij V.: A militarizmus fokozza a proletárok elnyomorodását a kapitalista országokban.

Pokrovszkij B.: Hogyan tanulják a kommunisták egyénileg a marxista-leninista elméletet.

Kalugin J.: Hogyan keresnek a háborun a latinamerikai földbirtokok és kereskedők.

Camerjan I.: Nemzet és nemzetiség.

Nyikolajev V.: Két tábor a mai amerikai irodalomban. /"A mai amerikai irodalom" M. 1950. 237.l. c. gyűjtemény ismertetése./

Kovaljov J.: A kínai falu nyomoruságos múltjáról. /Csen Po-ta: "Vázlat a mai földjáradékról Kinában". 1950. 101 l. - c. mű ismertetése./

7.szám

A békéért, demokráciáért és szocializmusért!

Kruzsikov V., Obicskin G.: V.I. Lenin Műveinek 4. kiadása.

Ljudvigov B.: A munkásosztály harcának kiemelkedő példája. /A tifliszi május 1.-i tüntetés 50. évfordulójára./

Ivanov V.: A szovjet irodalom újabb fellendüléséről.

Vasziljev A.: A svédországi jobboldali szociáldemokraták az amerikai imperialisták kiszolgálói.

A Tito-Rankovics klikk Jugoszláviát az agresszió hídfőjévé teszi. /A jugoszláv forradalmi emigránsok lapja nyomán./

Gorgyin A.: Az ár és az áralakulás a Szovjetunióban.

Nyikolajev V., Csugajev A.: A harcos jogtudományi folyóiratért. /A "Szovjetszkoje Goszudarsztvo i Pravo" 1950. évi 1.-2. számának kritikája./

8. szám

A szovjet nép nagyszerű győzelme. /Az első háború-utáni ötéves terv sikeres, határidőelőtti teljesítése./

Ponomarjov B.: A munkásosztály a békeharc élén.

Zsimerin D.: A kommunizmus elektroenergetikai bázisainak építése.

Mordvinov A., Szanzsejev G.: A Forradalom után írásbeliséghez jutott szovjet népek nyelveinek fejlődése.

Podugolnyikov M.: A gyári pártszervezetek vezetéséről.

Kronrod J.: A szocialista felhalmozás és a szovjet gazdaság újabb hatalmas fellendülése.

A lenini Iszkra. Gyűjteményes kötet az első szám megjelenésének 50-éves évfordulójára. 1950. 452. l. /Ism. Kosztyin A./

Lomonoszov M.B.: Válogatott filozófiai művei. M. 1950. 758 l. /Ism. B. Kuznyecov./

9. szám

A pártmunka újabb fellendüléséhez.

Poszkrebise v A. és Poszpelov P.: Sztálin Műveinek 13. kötete.

Volodarszkij L.: A szocialista ipar hatalmas fellendülése.

Zapotocky A.: A szocializmus alapjainak építése Csehszlovákiában.

Grotewohl O.: A német nép harca a békéért és Németország egységéért.

Az indiai Kommunista Párt programtervezete.

Bisztrov N.: A pártkabinetek szerepe a marxizmus-leninizmus propagandájában.

Könyvismertetés:

Cornforth, Maurice: In defence of Philosophy. Against Positivism and Pragmatism. London. 1950. 260 l. /Ism.: M. Jarosevszkij - Hibái ellenére is hasznos fegyver a demokrácia és szocializmus ellenségei ellen./

PARTIJNOJE PROSZVESCSENJE /Pártoktatás/

1951. febr. /2.sz./

Sztálin elvtárs beszélgetése a Pravda tudósítójával.

Erősítsük meg a pártoktatás irányítását.

Nazarenko I.: A káderek marxista-leninista kiképzése.

Vinogradszkij T.: Harcoljunk a propagandistákkal való foglalkozás lebecsülése ellen!

A SZK/b/P KB-ának agitprop. osztályán. /Értekezlet a kommunisták egyéni tanulása tárgyában./

Szoboljev A.: A Bolsevik Párt elméleti alapjai.

Ignatyev V.: Hogyan vezessük le a "Bolsevikok pártja az imperialista háboru időszakában. A második forradalom Oroszországban" c. szemináriumot.

Orlov P.: Hogyan vezessük le "A bolsevikok pártja a Szovjetunió Nagy Honvédő Háborujának időszakában" c. szemináriumot.

Rogyionov V.: A Párt körzeti bizottsága és a pártoktatás.

Kologyin M.: Fokozzuk a sajtó szerepét a pártpropagandában.

A pártoktatás kérdései a pártbizottsági plénumokon:
Az előadói propagandamunka megjavításának rendszabályairól.

A kommunisták marxista-leninista képzéséről.

Az esti pártiskolák munkájának megjavításáról.

A pártsemináriumok munkájáról.

Szarkiszov B.: Több jó könyvet a pártoktatási hálózat számára!

Kravcsenko A.: Mélyebben tanulmányozzuk és terjesszük a propagandamunka módszereit!

PRAVDA

1951. február

1.

A bolsevik nemzetiségi politika diadala. /A Kirgiz SzSZK megalakulása./

Razzakov I.: Szovjet Kirgizia 25 éve.

Viktorov J.: Truman példájára - Hitler módszerével. /Attlee Forest-hilli beszédéről./

2. Talenzskij N.: A nagy sztálingrádi győzelem.

3. A hatalmas fellendülés jelében. /A népi demokratikus országok eredményeiről./

Jakubov T.: Szovjet-Azerbajdzsán a választások előtt.

Britannia utja a szocializmushoz. /Az Angol Kommunista Párt programja./

4. Pusztovarov I.: A szovjet haza hatalmáért folyó harc programja. /20 éve beszélt I.V. Sztálin a szocialista ipar dolgozóinak első össz-szövetségi konferenciáján./

Viktorov J.: Nemzetközi szemle.

Zsukov J.: Miért utazott Plevén Trumanhoz.

5. A szovjet tudomány alkotó ereje.

A szovjet-román szerződés évfordulója.

6. A békeszerető népek akarata. /A Béke Világtanács titkárságának határozatáról./

Kalnberzin J.: Szovjet-Lettország felvirágzásáért.

Szégyenteljes határozat. /A Kínai Népköztársaság ellen irányuló törvénytelen ENSZ-határozatról./

Az angol-szovjet barátsági társaság évi konferenciája Londonban.

Az USA a nagy monopóltőke agresszív diktaturájának országa.

7. Munkaverseny a technika jobb felhasználásáért.

8. A pártmunka további lendületéért.

Korionov V.: A véres amerikai imperializmus.

9. A kommunizmus építkezései - az egész nép ügye.

Loginov N.: A kommunizmus építésének nagy programja. /Öt éve beszélt I.V. Sztálin Moszkva sztálini választókerületének választói gyűlésén./

Nam-Ir: A koreai nép szeretett gyermeke. /A három éve fennálló néphadseregről./

10. Nyunka V.: A Sztálini Alkotmány napsütésében./A Litván SzSZK fejlődése./
Viszokov I.: Az amerikai imperializmus a kínai nép esküdt ellensége.
11. A kommunisták és pártonkívüliek sztálini blokkja.
Naumov P.: A fasiszta revans-várók fegyvercsörgetése. /A nyugatnémet revans-szellemről./
Korionov V.: Nemzetközi szemle.
12. Undaszinov N.: Szovjet-Kazahsztán a választások előtt.
Rasszagyin G.: Az atomlovagok hatalmában. /Az amerikai filmgyártás lezülése./
13. Zaszlavszkij D.: A béke és demokrácia harcosa. /Gorkij válogatott cikkeinek most megjelent gyűjteményéről./
A Wall-Street szolgálatában. /A burzsoá sajtó, rádió és mozi az USA-ban./
14. A megbonthatatlan szovjet-kínai barátság győzelme. /A szerződés évfordulójára./
Brezsnyov L.: A népek barátságának zászlaja alatt. /A Moldvai SzSZR fejlődéséről./
Tarle J.: "Oroszország hű fiait." /L. Nyikulin ilyen című regényét bírálja, amely az 1813-14 évi felszabadító harcokról szól, de nem ábrázolja témáját világosan és teljesen./
Majevszkij V.: A háború és éhség politikája ellen. /Az angol életszínvonal fokozódó csökkenéséről./
15. Csevicselov V.: A vezetés bolsevik módszereinek diadala. /A SzK/b/P XVIII. konferenciájának tizedik évfordulójára./
Borzenko Sz.: A nagy barátság. /"A kínai-szovjet barátságról" címen Pekingben megjelent cikkgyűjteményt ismerteti./
16. Jegorov A.: A Karelo-finn SzSZR a választások előtt.
Zsukov J.: A náciknak nincs helyük Párisban. /A náci tábornokok látogatása ellen lefolyt tüntetésekről./
17. I.V. Sztálin elvtárs beszélgetése a "Pravda" tudósítójával.
A Szovjet Tudományos Akadémia elnökének megválasztása.
A.N. Nyeszmejanov, a Szovjet Tudományos Akadémia elnöke.
18. A szovjet nép nagy ünnepe. /A választásokról./
Erősödik a szovjet-magyar barátság. /A Szovjet-Magyar Szerződés aláírásának harmadik évfordulójára./

- Sztálin elvtárs nyilatkozatának külföldi visszhangja.
19. A szovjet nép egysége. A választásokról.
20. Sztálin elvtárs nyilatkozatának külföldi visszhangja.
21. Rasszagyin G., Filippov I.: Mi folyik az ENSZ titkárságában.
22. Jelentés az OSzSzSzk Legfelső Tanácsának választási eredményeiről.
Az OSzSzSzk Legfelső Tanácsa tagjainak teljes jegyzéke.
A Béke Világtanács első ülészsaka. /Pietro Nenni beszéde/
23. A Szovjet Hadsereg és Hadiflotta napjának ünneplése.
A Béke Világtanács ülése. /Yves Farge: A német és japán kérdés békés megoldása stb./
24. A Béke Világtanács ülése. /Gabriel d'Arboussier, Oparin A.I. akadémikus, Kuo Mo Zso beszéde/
Bierut B.: A lengyel nép harca a békéért és a hatéves terv. /Bierut B. beszámolója az Egyesült Lengyel Munkáspárt KB-nak plénumán/
25. A szovjet kormány 1951. febr. 24.-i válasza Nagy-Britannia 1951. febr. 17.-i jegyzékére.
A Béke Világtanács ülése. /Erenburg I., Dembowski J. stb. beszéde/
26. A SzK/b/P határozata a márc. 8.-i Nemzetközi Nőnapról.
A Béke Világtanács felhívása.
Gottwald K. beszéde a Csehszlovák KP Központi Bizottságának plénumán.
27. A Béke Világtanács ülése. /Bernal professzor stb. beszéde/
Rákosi Mátyás beszéde a MDP 2. Kongresszusán.
28. A Béke Világtanács ülése. /A kanadai, braziliai és indiai küldött beszéde/
- március
1. A Szovjet Kormány és a SzK/b/P Központi Bizottságának határozata az újabb árleszállításról.
A Szövetségi Köztársaságok Legfelső Tanácsainak választási eredményeiről.
A Béke Világtanács ülése. /Az uruguayi, indonéziai, koreai küldött beszéde/
2. A Béke Világtanács ülése. /Az egyiptomi, olasz, délafrikai, nagybritanniai küldött beszéde/

3. A Béke Világtanács ülése. /Határozat a békemozgalom szervezési kérdéseiről és kiterjesztéséről. - A német, görög küldött beszéde./
4. A Béke Világtanács ülése. /Az Egyesült Államok küldöttjének beszéde./
5. A Béke Világtanács ülése. /Franciaország, Burma, Ceylon, Bulgária küldöttjének beszéde./
6. A Béke Világtanács ülése. /Spanyolország, Anglia, Olaszország küldöttjének beszéde./
7. Bocskin A.: A déli sztyeppék átalakulása.
Nabatcsikov A.: A fasiszta reakció dühöngése az USA-ban.
Kahn A.: Összeesküvés a nép ellen c. könyvéről.
A finn kommunista párt plénumán. /Aaltonen, a FKP elnöke beszámolója./
8. A Szovjetunió 1951. évi költségvetése. /Zverev pénzügyminiszter beszámolója./
Cukanova A.: A szovjet nők - a kommunizmus tevékeny építői. /Nemzetközi nőnap/
A SzK/b/P X. Kongresszusának 30. évfordulója.
9. A Szovjetunió 1951. évi költségvetésének vitája.
Rauh H.: Nyugat-Németország újrafelfegyverzése a dolgozók elnyomorodására vezet.
10. Rasszagyin G., Filippov I.: Az USA gazdasági élete militarizálásának következményei.
12. A Német Kommunista Párt kiáltványa Nyugat-Németország lakosságához.
13. Törvény a Szovjetunió 1951. évi költségvetéséről.
Törvény a háborus propaganda eltiltásáról és a béke védelméről.
14. Zsavoronkov V.: A nép jólétének emelkedése és a szovjet kereskedelem feladatai.
A Német Kommunista Párt feladatai a béke fenntartása, az egységes Demokratikus Németország létrehozása érdekében.
15. Az 1950. évi Sztálin díjak odaítélése.
17. Majevszkij V.: A szénválság Angliában.
18. Nyeszmejanov A.: a Szovjet Tudományos Akadémia elnöke: A szovjet tudomány újabb kiemelkedő sikerei /Az 1950-es Sztálin díjakról./
Cachin M.: A kommün zászlaja. /A Párisi Kommün kikiáltásának 80. évfordulójára./

19. Korionov V.: Nemzetközi szemle.
20. Erenburg I.: Soha! /Örültek és gazemberek egy maroknyi csoportja lebirhatja-e az emberiséget?/
21. Zsukov I.: Két politika. /A külügyminiszter helyettesek párisi értekezletéről./
22. Marinyin M.: Az USA gazdasági életének krónikus rothadása és az agressziós politika.
23. Filippov I.: A Wall-Street igájában. /Az USA gazdasági expanziója./
24. Az európai munkáskonferencia Nyugat-Németország újrafelfegyverzése ellen.
25. Scserbina V.: Majakovszkij munkásságának helyes megvilágítása.
Orehov F.: Nemzetközi szemle.
26. Pudovkin V.: Találkozások Indiában. /A szovjet kultúraküldöttség látogatása Indiában./
Majevszkij V.: A háborus hisztéria szításának politikája ellen. /Mit tesz az angol nép a háborus uszítók ellen./
Viszokov I.; Deljuszin L.: A földreform Dél-Kínában.
28. Alekszejev A.M.: A kapitalista államok háborus költségvetései. 1951. M. /Ism.: Kuzminov I./
29. Zsukov I.: Az amerikai imperialisták felfegyverzik Japánt.
30. Rasszagyin G.: Kinek hajt hasznát a fegyverkezési verseny.
Naumov P.: Az egységes és békeszerető Németország ellenségei.

április

1. Neruda P.: A miniszter urak. /Történeti áttekintése azoknak az agresszív cselekményeknek, amelyeket az USA a latin-amerikai államok ellen elkövetett./
2. Fedoszejev P.: Az amerikai "geopolitikusok" - az agresszió hirdetői.
Zsarov V.: A fülöpszigeti népi felszabadító hadsereg /a Hukbong/ megalakításának 9. évfordulója.
4. Gerő Ernő: A magyar nép felszabadulásának 6. évfordulója.
Zsakov J.: A fegyverkezési verseny aláássa Franciaország gazdasági életét.
5. Az olasz nép harca a békéért, a munkáért és szabadságért. /P. Togliatti beszéde az Olasz Kommunista Párt VII. kongresszusán./
6. Poszpelov P.: Lenin műveinek negyedik kiadása.

7. Szkobelein D. akadémikus: A nemzetközi Sztálin békedíj kitüntetéttjei.
8. Terjesszük a tudományos ismereteket a tömegekben.
Majevszkij V.: "Idegháboru" az angol parlamentben.
9. Csikobava A.: Ujabb nyelvtudományi munkák.
10. Karpov Sz.: Titoista provokátor az imperialisták szolgálatában. /M. Pijade tárgyalásai./
11. Ponomarjov B.: A munkásosztály a békeharcban és a dolgozók léteérdekéi. /Országonként tárgyalja a munkások harcat./
12. Andropov J.: A párt ellenőrző szerepe a termelésben.
13. Dorosev I.: A szocialista iparosítás politikájának diadala.
14. Az OSzSzSzk 1951. évi költségvetése.
15. Kijranen: A tanneristák hatalomra törnek /A finn szociáldemokraták áruló szerepe./
16. Teljes erőnkkel harcoljunk a békéért, a szabadságért és függetlenségért! /A latinamerikai békeharcosok tanácskozása./
17. A Szovjet Állami Tervhivatal és a Központi Statisztikai Hivatal jelentése a 4. szovjet öt éves terv teljesítéséről.
18. Truman elnök átlátszó manőverei. /Mac Arthur leváltása./
19. A Komszomol Központi Bizottságának VI. plénuma.
20. Orehov F.: Az angol-amerikai vetélkedés a Közel- és Középkeleten.
21. Cirankievicz J., a lengyel minisztertanács elnöke: Az örök és törhetetlen barátság szerződése.
22. Lenin művei az egész világ dolgozóinak közkinccse. /Lenin születésének 81. évfordulója./
Majevszkij V.: Anglia gazdasága a háboru szolgálatában.
23. Moszkvin P.: A nemzeti jövedelem emelkedése a szocializmus országában.
Naumov P.: Az imperialisták manőverei Nyugat-Berlinben.
24. Belov P.: Micsurin műveinek filozófiai jelentősége.
25. Alekszijejev A.: Két rendszer - a háboru utáni gazdasági fejlődés kétféle eredménye. /A szocialista és a kapitalista rendszer szembeállítása./
Zsukov J.: Jogos kérdés. /Miért huzzák a nyugati hatalmak képviselői a párisi tárgyalásokat?/

26. Borovszkij V.: Latin-Amerika militarizálása.
27. A sztrájkmozgalom az USA-ban.
Rasszagyin G. és Fillippov I.: Hollywood a háborus propaganda szolgálatában.
28. Naumov P.: Egyre nő a Németország újrafelfegyverzése elleni mozgalom.
29. Longo, Luigi, az Olasz Kommunista Párt főtitkárhelyettese: Erősödik a munkásosztály egysége a békéért, a munkéért és a szabadságért vívott harcban.
30. Szobko V.: A két tábor.
Oszipov V.: Kik az USA hadsereg vezetői.

május

1. Szurkov A.: A győztesek tavasza.
2. A május elsejei diszfelvonulás Moszkvában.
Május elseje ünneplése külföldön.
3. Zsukov J.: Az imperialisták mesterkedése Észak-Afrikában.
4. Zverev A.: Az új államkölcson.
Naumov P.: A militarizálás következményei /Nyugat-Németországban/
Stihl, André, a 1° Humanité szerkesztője: A béke és a háború sajtója.
5. Lebegyev V.: A bolsevik sajtó napja.
Zaszlavszkij D.: A korrupt burzsoá sajtó.
6. Korionov V.: Nemzetközi szemle.
7. Pszurcev N.: A szovjet rádió a béke ügyét szolgálja.
Rasszagyin G. és Filippov I.: A monopoliumok hangja.
8. Pieck W.: A Szovjetunió iránti hála napja.
Dej G.: A harc és győzelem utja /A Román Kommunista Párt 30 éves évfordulójára./
9. Szokolovszkij V. marsall: A nagy győzelem /6. évfordulója/
Zsukov J.: A fasizmushoz vezető út /A francia "választási reform"./
10. Csecsetkina O.: Az intervenciók iránti gyűlölet./Róma./
11. Duclos J.: A fasizmusnak nem fog sikerülni!
12. Az indiai Kommunista Párt programtervezete.
13. Zsukov J.: Két politika. /Párisi levél./
Marinyin M.: Nemzetközi szemle.

14. Kijranen I.: Háborus hisztéria Skandináviában.
15. Az ukrán mezőgazdasági dolgozók felajánlásai Sztálin elvtársnak.
Duclos J.: A francia nép nem engedi ujjáéleszteni a fasiszmust.
16. Iljicsev L. és Petrov Sz.: I.V. Sztálin műveinek 13. kötete.
17. Zapotocky A.: A dicső 30 év /A Csehszlovák Kommunista Párt megalakulásának 30.-ik évfordulója./
Togliatti P.: Az olasz községi választások előtt.
18. A terror, nyomor és éhínség ellen, /A latin-amerikai országok első regionális mezőgazdasági konferenciája./
19. A háborus előkészület zászlaja alatt, /A francia jobb-oldali szocialisták kongresszusához./
20. Pervencev A.: Izlandi jegyzetek. /A szovjet kultúra képviselőinek látogatása Izlandban./
21. Dubrovin L.: A kulturforradalom nagy vívmánya. /Az általános tankötelezettség./
22. Szemjonov N.: A franciaországi nemzetközi filmfesztivál eredményei.
23. Grigorjan V.: Az imperializmus fullajtárjai. /A jobboldali szocialisták "Internacionáléja./
24. Polevoj B.: Lelkesítő példa. /Magyarországi levél./
25. Zsakov J.: Fasiszta terror Franciaországban.
Az imperialisták mesterkedései Finnországban.
Tkacsenko A.: Ridgeway vezérkarának hamisításai.
26. Az állam érdekei jönnek mindennek előtt.
Baharev A.: A kommunisták haladnak az élen. /A cimljanszki építkezéseknél is./
27. A Kínai Népköztársaság jegyzéke a Japánnal kötendő békeegyezmény kérdésében.
28. Az amerikai imperializmus gazdasági expanziója.
Viktorov J.: Nemzetközi szemle.
29. A Kínai Központi Kormány és a helyi tibeti kormány közti megegyezés.
30. Juszov B.: Tibet /Tájékoztató./
31. A tibeti nép öröme.

VOPROSI ISZTORII

1951. 1. szám

A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének soronkövetkező feladatai.

Guszjatnyikov P.: A lenini Iszkra az 1901-1903. évi oroszországi politikai tömegtüntetések lelkesítője és szervezője.

Rubinstein N.: Az amerikai imperializmus szovjetellenes politikájának történetéhez.

Druzsinyin N.: Az oroszországi kapitalista viszonyok történetének periodizációjáról.

Itenberg B.: A "Dél-oroszországi Munkásszövetség" tevékenysége.

Fagyejev A.: Dekabristák a Kaukázusi Hadtestben.

Koroljuk V., Miller I., Piszarev J.: Vita Lengyelország történetének fő problémáiról.

Könyvszemle:

Kirsevszkaja A., Valev L.: A bolgár történészek folyóirata. /Isztoriczeszki Pregled, VI. évf. /1949/50/ 1-5.sz. és VII. évf. 1.sz. ismertetése és bírálata./

Bírálatok:

DALREVKOM. Anyaggyűjtemény. Habarovszk. 1949. 147 l. /Az intervenció leverése után alakított Távokkeleti Forradalmi Bizottság tevékenységéről szóló anyaggyűjtemény. / /Ism.: Pavlov N./

Hucisvili J.: A Gori-i kerület az 1905-1907. évi forradalom időszakában. Tbiliszi. 1950. 162. l. /Ism.: Jakovlev N./

Piotrovszkij B.B.: "Karmir Blur". Az Örmény Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete és az Állami Ermitázs 1939-1949 évi archeológiai expedíciójának eredményei. Jerevan. 1950. 96 l. /Ism.: J. Krupnov./

Nagy Péter cár levelei és iratai. 9. köt. 1. rész. M.-L. 1950. 526 l. /A kiadott okiratok 1709 január-decemberi időszakot ölelik fel. / /Ism.: L. Nyikiforov./

Dovzszenok V.I.: A hadügy a Kievi Államban. Kiev./ukránul/ 1950. 86 l. /Ism.: N. Voronyin/

A nagy orosz nemzet jótékony hatása a jakut nép fejlődésére. Gyűjtemény, I.rész. Szerk.: Novgorodov A.I. a filozófiai tud. kandidátusa. Tudományos népszerűsítő sorozat. Jakutszk. 1950. 272 l. /Ism.: Szafronov F./

Popescu-Doreanu N.: Nicolae Balcescu és az 1848-as romániai forradalom. Bucuresti. 1948. fordítása románból. Moszkva. 1950. 163. l. /Ism.: Kolker B./

A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében megvédett doktori disszertációk.

2.szám

Megemlékezés a tudomány nagy munkásáról és szervezőjéről, Szergej Ivanovics Vavilovról.

Galperin A.: A koreai kérdés nemzetközi viszonylatban Korea Japán által történt annexiójának küszöbén /1905-1910./

Topeha P.: A japán dolgozó tömegek harca a demokratikus, független és békeszerető Japánért.

Pasuto V., Cserepnynin L.: Oroszország történetének periodizációja a feudalizmus korában.

Losz F.: Az ukrajnai munkásosztály kialakulásának kérdéséhez.

Zimin A., Naszonov A.: A novgorodi őskrónika u.n. troice-i kéziratáról.

Könyvismertetések:

Stein, B.: München történetének egy újabb angol hamisítása. /Ism.: Documents on British Foreign Policy, 1919-1939. 1. 2. köt. 3-ik sorozat. London, 1949. 692 l. - A kiadvány sok leleplező erejű történeti dokumentumot közöl a csehszlovák kérdésre vonatkozólag, azonban meghamisítja München előtörténetét./

Miljutyin D.A. naplója. 3. köt. M. 1950. 323 l. /Ism.: J. Tarle - A kiadvány az 1878. jan. 2.-1880. dec.31.-ig terjedő anyagot tartalmazza./

Kafengauz B.B.: Poszoskov I.T. élete és működése. M.-L. 1950. 188 l. /Ism.: P. Alefirenko. - A kis mű kiválóan megvilágítja Poszoskov kiemelkedő publicisztikai és közgazdasági tevékenységét./

Szuovorov A.V. 1. köt. /Adatok az orosz hadsereg történetéhez./ Szerk. G.P. Mescserjakov ezredes. M. 1949. XLIII + 789 l. /Ism.: Fortunatov P. Ez az "Orosz hadvezérek" sorozatban megjelent dokumentumgyűjtemény nagyban elősegíti a kiváló orosz hadvezérre vonatkozó kutatásokat./

Diplomáciai szótár. 2. köt. M. 1950. 996 l. /Ism.: J. Tarle, A. Jeruszalimszkij. - Az új- és legújabbkori diplomácia történetét átfogó hatalmas munka pontos, tömör meghatározásaival és jellemzéseivel minden kutató és minden tanár elengedhetetlen kézikönyve./

Zasztyenker N.: Az 1848.-i francia forradalom. M. 1948. 202 l. /Ism.: Birjukovics V. - Az iskolai segédkönyvnek szánt népszerű kiadvány minden érdeme mellett számos hibát tartalmaz, úgyhogy nem nagyon ajánlható a tanárok számára./

Archives internationales d'histoire des sciences. 1949. jul. 8. 827-1043 l. /Ism.: Golant V.: Ez az UNESCO kiadvány tudomást sem vesz a Szovjetunió hatalmas kulturális vívmányairól, egy cikkében pedig Kína történetét igyekeznek eltorzítani./

Catala Jean: Ők elárulják a békét. M. 1950. 206 l. Fordítás franciából. /Ism.: Antvuhin V. - Catala, aki hosszú évekig a moszkvai francia követség információs osztályának volt főnöke, ebben a könyvében leleplezi a reakciós francia titkos diplomáciát és a Szovjetunió ellen irányuló mesterkedéseit./

Kordt Eriich: Wahn und Wirklichkeit. Die Aussenpolitik des Dritten Reiches. Stuttgart. 1947. 419 l. /Ism.: Nyekrics A. - Ez a történelemhamisító 1939-1940-ben a fasiszta Németország külügyminiszteri tanácsosa volt, aki maga is résztvett Ribbentropnak a szudéta-kérdés ügyében folytatott tanácskozásain. Jelenleg a bajor klerikális kormány tanácsosa./

Krónika:

Kacsalkin N., Pronstein A.: A Rosztov-területi Áll. Levéltár.

Bondarendo V.: A Litván SzSzk Központi Áll. Levéltára.

Sevczuk G.: Az Ukrán SzSzk Tudományos Akadémia Történeti Intézetének tudományos kutatómunkája az 1950 év folyamán.

3. szám

Molok A.: Páris munkásai a Kommün napjaiban.

Szamorukov N.: Lopatyin G.A. /1845-1918/ társadalmi és politikai tevékenysége.

A Szovjetunió történetének periodizációjával kapcsolatos vita eredményeiről.

Miller A.: Amerikai terv Konstantinápoly és a Dardanellák megszerzésére 1919-ben.

Kritika és könyvismertetés:

Kan Sz.: A párisi kommün jegyzőkönyveinek kiadásáról. /Az 1871. márc. 28.-ápr. 30.-ig terjedő ülések anyagát tartalmazó első kötetet 1928-ban adta ki két francia liberális burzsoá történész, a második kötetre kiadó hiányában csak 1945-ben került sor, holott ez a kötet a kommün kutatói számára nélkülözhetetlen anyagot, a májusi ülések jegyzőkönyveit tartalmazza.

Jepifanov P.: A Russzkaja Pravda keletkezésének kérdé- séhez. /Juskov Sz.V.prof.: A Russzkaja Pravda keletkezé- se, forrásai és jelentősége. M. 1950. 378 l. - művének ismertetése. Az első kísérlet a Russzkaja Pravda átfogó archeográfiai és jogtörténeti elemzésére, amelyben azon- ban sok hibás és tudománytalan megállapítás van, a szer- ző nem használja fel eléggé a marxizmus-leninizmus klasz- szikusainak utmutatásait./

Morozov V.F.: A moszkvai bolsevikok harca 1917-1918-ban a szovjet köztársaság fegyveres erőinek megteremtéséért. M. 1950. 147 l. /Ism.: Poljakov J. és Satalin M. - A té- ma még mélyrehatóbb és minden szempontra kiterjedő kutá- tást igényel./

Vetoskin M.K.: A Bajkálon-tuli bolsevikok és az 1905- 1906. évi csítai fegyveres felkelés. 1949. 346 l. /Ism.: V.Dulov. - A munkát megnehezítette, hogy nemcsak a mű témájára, de még a határterületekre nézve sincs feldol- gozva az anyag. A munka, hiányosságai mellett is, érté- kes tanulmány./

Kutuzov M.I.: Dokumentumok. 1.köt. Szerk.: Beszkrovnij L.G. alezredes. M. 1950. XLVII. + 793 l. /Ism.: L.Les- csinszkij - A gyűjtemény több mint 900 hadtörténeti és egyéb dokumentumot tartalmaz, melyeknek 80%-a most ke- rül először kiadásra./

Szerbina K.N.: Knyiga Bolsomu Csertyezsu. M.-L. 1950. 229. l. /Ism.: Gemp K. - Régvárt kiadása ennek a fontos 17.sz.-i emlékek, melybe azonban több pontatlanság csuszott bele./

Szerbina K.N.: Az usztjugi krónikagyűjtemény. M.-L.1950. 127 l. /Ism.: Naszonov A.: Ennek a krónikának az 1781, 1819.-i kiadásai már könyvészeti ritkaságokká váltak és így nagyon kívánatos volt egy filológiai kiadás./

Bezimenszkij L., Guszinszkij N.: A németországi szak- szervezeti mozgalom a második világháború után. 1950. 175 l. /Ism.: Guliga A. - A szerzők a német történelem fontos összefüggéseiben tárgyalják a keletnémetországi szakszervezetek tevékeny építő munkáját és rámutatnak arra, hogy hogyan próbálják elfojtani a nyugati megszál- lási övezetben a német szakszervezeti mozgalmat./

Az Actes du Congrès du centenaire de la révolution de 1848. Paris. /1948, 433 l./ kritikája. /Ld. a Történet- tudományi Intézet Értesítője 1951. 4-6. számát./

Morton A.L.: Anglia története. M. 1950. 462 l. /Ism.: Csernyajev A. - A könyv - amely Angliában 1948-ban je- lent meg - a történelmi materializmus alapján áll és azt következetesen alkalmazza. Hiányossága, hogy nem száll polémiába a burzsoá történészekkel./

A Lex Salica. Ford. Gracianszki, szerk. V.F.Szemjonova.
M. 1950. 167 l.

4.szám

A középázsiai népek történetének egyes kérdéseiről.

Grigorjan Z.: Az örmények részvétele a 19.sz. orosz-perzsa háborúkban.

Kovaljov J.: A demokratikus átalakulás a Kínai Népköztársaságban.

Nyecskina M.: A "legkisebb rossz" formula kérdéséhez. /Az Orosz Birodalomhoz való csatlakozás értékelése./

Jacunszkij V.: A főiskolai történeti tankönyvek felépítésének kérdéséhez.

Jakunyin A.: A kazahsztani nemzeti mozgalmak jellegének értékeléséhez a 19.sz. 30-40-es éveiben.

Ivanov M.: Az 1907. január-februári válság Iránban. /Az 1905-1911-es iráni forradalom történetéből./

Levintov N.: A kresznai felkelés. /Bulgária, 1878./

Petrusevszkij I.: Rasid-ad-din feudális gazdasága.

Könyvszemle:

Nyikonov A. és Pancsenkova M.: "A történettudomány az iskolában" folyóirat az 1949-1950. években.

Zaborov M.: A "Vizantijiszskij Vremenyik" az 1949-1950. években.

Peszkina J.I.: A Nemzetiségi Népbiztoság és tevékenysége 1917-1918-ban. M. 1950. 153 l. /Ism.: N. Juskevics - Hasznos könyv a lenini-sztálini nemzetiségi politika tanulmányozásához./

Omarova I.O. és Pankratova A.M.: A Kazah SzSzk története a legrégebbi időktől máig. II.köt. Alma Ata, 1949. 450 l. /Ism.: Kim M. és A. Jakunyin - A kötet a Nagy Októberi Szocialista Forradalomtól a mai napig terjedő kort öleli fel. Általában jól összefogták a bő anyagot, de több komoly hiba is van a könyvben./

Petrov Sz.: Pugacsov Penza környékén. Penza. 1950. 139 l. /Ism.: Fedoszov I. - Több hiányosság mellett /kevés levéltári anyag/ érdekkeltő olvasmány./

Történeti Archivum. V. köt. Kiadja a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete, M.-L. 1950. 453. l. /Ism.: Andrejev A. - A Szovjetunió 15.-19.sz.-i történetének forrását tartalmazza./

Trever K.V., Jakubovszkij A.J., Voronyec M.E.: Üzbekisztán népeinek története, 1.köt. A legrégebb időkötől a 16. sz. kezdetéig. Taskent, 1950. 472 l. /Ism. M. Gyakonov - Komoly marxista munka./

L'offensive française contre le Viet-Bac./A travers les documents français capturés en cours d'opérations./ A Demokratikus Vietnami Köztársaság főparancsnokságának kiadványa, Vietnam, 1940. 102 l. /Ism.: Sz. Pogoszov. - Az 1947. végén kibontakozott nagy csata menete. Megvilágítja a francia intervenciók vereségének okait./

Szaharov N.: A Tambov-területi Állami Levéltár.

Artamonov M.: Szerkel-Bjela Vezsa ásatása 1950-ben.

IZVESZTYIJA AKAGYEMII NAUK SZSZSZR, SZERIJA ISZTORII I FILOZOFII. /A Szovjet Tudományos Akadémia közleményei. Történelmi és filozófiai sorozat./

1951. 1.szám

Kuznyecov B.G.; Vavilov Sz.I. a tudomány történése.

Poszpelov P.N.: A lenini Iszkra 50. évfordulója.

Druzsinyin N.M.: Az északi dekabristák programja.

Borovoj Sz.J.: Orlov M.F. dekabrista és "Az állami hiteltől" szóló könyve.

Rabinovics M.G.: Az ostromtechnika Oroszországban a X.-XV. században.

Volk Sz.: A dekabristák a burzsoá Nyugatról.

Koroljuk V.D.: A Rzecz Pospolita, a francia diplomácia és Mazepa árulása.

Könyvszemle:

Grekov B.D., Jakubovszkij A.J.: Az Aranyhorda és bukása. M.-L. 1950. 478 l. /Ism.: Szkrzsinszkaja J.Cs./

Szadnyikov P.A.: Vázlatok az opricsnyikek történetéből. M.-L. 1950. 593 l. /Ism.: Cserepryin L.V./

Kallisztov D.P.: Vázlatok az ókori északi Fekete tenger-mellék történetéből. L. 1949. 287 l. /Ism.: Sztruve V.V. akadémikus./

Krónika:

A Szovjet Tudományos Akadémia történelmi és filozófiai alosztályának egyesített eriváni ülése.

A Szovjet Tudományos Akadémia Bizantinológiai ülése, /1950. dec. 6-8. Moszkva./

A Szovjet Tudományos Akadémia ülése a dekabrista mozgalom és az 1825. évi felkelés emlékére.

ISZTORICESZKIE ZAPISZKI /Történeti Tanulmányok/

1950. 35.szám

Kucskin A.P.: A kazak félféudális bajok felszámolása 1928-ban.

Gimpelszon J.G.: Hogyan rabolták ki Dél-Oroszország gazdaságát az intervenciósok és fehérgárdisták 1919-ben.

Geftyer M.J.: Az amerikai tőke behatolása a cári Oroszországba az első világháborúig.

Gingyin I.F.: Az Állami Bank alapszabályellenes kölcsönei és a cári kormány gazdaságpolitikája.

Basarin G.P.: A földbirtoklási viszonyok Jakutiában a 18. sz. végén és a 19. sz. első harmadában.

Glagoljeva A.P.: Az olonyeci fémipari üzemek I. Péter korában.

Budovnyic I.U.: Priszelkov M.D. történetirői munkássága és hibái. /A régi Oroszországgal kapcsolatos számos értékes történeti kutatása mellett úgy állítja be az orosz föld kulturáját, mint Bizánc függvényét./

Kovalevszkij A.P.: Ibn-Fadlan szavahihetőségének fokáról.

Saszkolszkij I.P.: El volt-e mégva Oroszország a liv háboru után a Balti tengertől?

VESZTNYIK AKADEMII NAUK SZSZSZR. /A Szovjet Tudományos Akadémia Értesítője./

1951. 1.szám

Poszpelov P.N.: Lenin halálának 27. évfordulója.

Koszulnyikov A.P.: Lenin és Sztálin, a szovjet szocialista állam megteremtői és vezetői.

Polevoj J.Z.: Nagy csaták és győzelmek előhírnöke. /A lenini Iszkra a demokráciáért és szocializmusért, az imperializmus elleni harcban./

Oparin A.I.: A második Békevilágkongresszus eredményei.

Kovda V.A. prof.: A sztyeppék és sivatagok sztálini természetátalakítási terve.

Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkái és a nyelvoktatás kérdései a szovjet iskolában. /A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Irodalmi és Nyelvészeti alosztályának és az OSzSzsZK Pedagógiai Akadémiájának közös ülése és az ülésen hozott határozat./

Tarlé akadémikus ünneplése 75. születésnapján és tudományos, pedagógiai és társadalmi tevékenységének 50. évfordulója alkalmából.

Az Orosz Irodalmi Intézet /Puskin Ház/ munkásságáról.
A gazdasági válságok elméletéről és történetéről szóló
könyvekben előforduló súlyos hibákról. /Mendelszon és
Figurnov műveinek hibáiról./

A műridizmus mozgalmának jellege és SAMIL.

2. szám

Csudakov J. A.: A tudomány vívmányainak bevezetéséről a
gyakorlatba.

Avgyijev V. I. prof.: Az Akadémia Orientalisztikai In-
tézetének új feladatai.

Ünnepi ülések Moszkvában és Leningrádban az Igor-ének
első kiadásának 150. évfordulója alkalmából.

Tolsztoj halálának 40. évfordulójára rendezett akadémiai
ülés.

Könyvszemle:

Gorkij Műveinek gyűjteményes kiadása 30 kötetben. /Ism.:
Ovcsarenko A. I./

3. szám

A Szovjet Tudományos Akadémia 1951. febr. 16.-i közgyűlése.
/Elnökválasztás, A. N. Nyeszmejanov akadémikusnak, az Aka-
démia új elnökének, beszéde./

A Szovjet Tudományos Akadémia 1951. febr. 2.-i rendes évi
gyűlése: Topcsiljev A. V.: Az Akadémia 1950. évi tevékeny-
ségének eredményei. Az Akadémia aranyérmeinek és díjain-
ak odaitélése az 1950. évre.

A Kínai Népköztársaság békés sikerei a békés építésben.
/A Szovjet Tudományos Akadémia újjászervezett Orientalisz-
tikai Intézetének első tudományos ülése./

A dekabrista felkelés 125. évfordulója tiszteletére rende-
zett ülésekről szóló beszámoló.

VESZTNYIK DREVNYEJ ISZTORII /Ókori Értesítő/

1951. 1. szám

Vitassuk meg alkotó módon az ókori történet problémáit.

Iljin G. F.: A rabszolgaság sajátosságai az ókori Indiában.

Maskin N. A.: A római Afrika városi rendszere.

Panovics A.: A colonatus a római törvényhozásban. /2-5. sz./

Rozanova N. P.: A jaltai muzeum epigráfikus emlékei.

Kolotova M. G. és Boruhovics V. G.: A pánhellenizmus és az
ókor burzsoá történetírása.

Zlatkovszkaja T.: Az aldunai törzsek i.sz. első két évszázadában.

Maskin N.A.: Az ókori Róma története" c. könyvének megvitatása.

Könyvismertetés:

Maskin N.A.: Az ókori Róma története. M. 1949. 736 l. /Ism. Szevasztyanova O.I. - Az újabb, 1950-es kiadásban a szerző figyelembevett a kritikai megjegyzéseket. Téves Peregudovnak a Vesztnyik viszsei skoli-ban /1950.8.sz./ megjelent kritikája a könyvről./

Nyikolszkij V.K.: Az emberiség gyerekkora. M. 1950. 154 l. /Ism.: Tarkov P.N. - Örvv levezetési: A vadságtól a barbársáig. A barbárság kora. Az ősközösségi rendnépszerű története sok új archeológiai anyag bevonásával./

Behn F.: Vor- und Frühgeschichte. Wiesbaden. 1948. /Ism.: A. Mongajt - Az előszóban ugyan elítéli a német fasiszta történetírást, de maga is a német archeológia fasiszta agressziós elméleteit követi./

IZVESZTYIJA AKACYEMII NAUK SZSZSZR. OTGYELENYIJE LITYERATURI I JAZIKA. /A Szovjet Tudományos Akadémia közleményei. Irodalmi és nyelvtudományi sorozat./

1951. 1.szám /X.köt./

Beleckij A.I.: I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak jelentősége a szovjet irodalomtörténeti kutatás számára.

Ozsegov Sz.I.: Az orosz nyelv fejlődésének fő vonásai a szovjet korszakban.

Szanzsejev G.D.: A nyelvek történeti fejlődésének kutatásához.

A Szovjet Tudományos Akadémia Elnöksége és a Szovjet Pedagógiai Akadémia Elnöksége közös ülésén hozott határozat az iskolai nyelvtanítás ügyében.

SZLAVJANYE /Szlávok. A Szovjetunió Szláv Bizottságának folyóirata./

1951. 2.szám

Sztálin elvtárs beszélgetése a Pravda tudósítójával.

A nagy sztálini program megvalósulása.

Dubinyin G.: Életünk boldogsága.

Udalcov I.: A csehszlovák dolgozók sikerei a szocializmus felé vezető uton.

Poljánov N.: Nyugat-Németország újrafelfegyverzése - a békét fenyegető veszély.

Jugoszlávi népei letépi magukról a fasiszta rabszolgaság béklyóit.

Lengyelország népgazdaságának kiemelkedő sikerei.

Bulgária gazdasági eredményei.

A bolgár kultúrcsoportok varázása.

Az USA "pszichológiai stratégiájának" kudarca.

Kalinyin A.: A szovjet harcos - a népek felszabadítója.

Vinogradov V. és Kuznyecov P.: A szláv népek nyelvrokonsága.

Ozerov V.: Tolsztoj A.N. a békeharcban.

Kondrasova M.: A békéért. /"A béke őrségén" M. 1950. c. cikkgyűjtemény ismertetése./

Sztarosztyin A.: Az új élet iskolája. /A lengyel parasz-
tók látogatása a Szovjetunióban./

Praszolov Sz.: A csehszlovák nép februári győzelme.
/Aloiz Sloboda, Anna Tucsikova, Vera Sloboda: "Ez történt
februárban". M. 1950. c. könyv ismertetése./

Krónika:

Az ősi orosz városok archeológiai kutatása.

3. szám

A Szovjetunió a béke vártáján.

Főfeladat a békeharcban.

Gyerzsavin N.: A törhetetlen barátság és az alkotó együtt-
működés.

Imeljov N.: A Titó-klikk az imperialista agresszorok ter-
veiben.

Pavlicsenko L.: A jugoszláv nők harca a Titó-klikk ellen.

Két levél. /Az osztrák-magyar földesurak elől kivándorol-
ni kényszerült Danyil Makuh és az ittmaradt és azóta fel-
szabadult Ivan Kitik levélváltása./

A nép jólétéért. /A Szovjetunióban újból és újból leszál-
litják az árakat, míg az USA-ban az árak egyre emelked-
nek./

A nők a kommunizmus aktív építői.

A magas termésekért Lengyelországban, Bulgáriában és Cseh-
szlovákiában.

Kulturélet Lengyelországban.

Anglia egyszerű emberei leleplezik a Szovjetunió elleni
rágalmakat.

Az agresszió költségvetése. /A Titó-klikk költségvetése./

Kedrov V.: A nép szolgálata. /Filatov V.P. szemorvos pályája és a róla elnevezett "Ukrán szembetegségeket kutató intézet" munkája./

Zsdanov Ny.: Nagy pályafutás. /Maria Todorova szövőnő Leningrádban tanul textilipari főiskolán./

Rudnyev L.: A bolgár építészeti kiállítás Moszkvában.

Rilszkij M.: Sevcsenko velünk van. /Halálának 90. évfordulójára./

Gundorov A.: A békéért és demokráciáért küzdő nagy harcos szava. /Gorkij M.: A békéért és demokráciáért. M. 1951. c. cikkgyűjteményének ismertetése./

Kalinyin A.: Az új győz. /Zalewski V.: A traktorok felébrésztik a tavaszt. M. 1950. Ford. lengyelből. - Ismertetés/

Morozov A.: Az orosz tudományos és technikai gondolat elsősege. /Bolhovityinov V., Bujánov A., Zaharcenko V., Osztromov G.: Történetek az oroszok elsőségéről. M. 1950. c. könyvének ismertetése. A cári idők alatt elnyomott tudósok felfedezéseiről./

Gromov V.M.: Vuk Karadzics és az orosz kultúra c. diszsertációjának ismertetése.

4. szám

A Szovjetunió a béke hatalmas bástyája.

A nemzetközi Sztálin-díjak.

Kozlov V.I.: A bjelorussz nép a békeharcban.

A békét nem vármunk kell, hanem ki kell harcolnunk!

Savrov J.: Nagy nemzetközi jelentőségű egyezmény. /A szovjet-lengyel barátsági, kölcsönös segélynyújtási és együttműködési egyezmény./

Martinov I.: A szovjet művészet ünnepe. /Az Akadémiai Nagyszínház 175 éves évfordulójára./

Levél kanadai barátokhoz. /Abból az alkalomból, hogy a kanadai ukránok elhatározták egy Sevcsenko szobor felállítást./

Vessünk véget a bűnös koreai háborúnak. /A kapitalista országokban megjelenő haladó szellemű szláv ujságok nyomán./

Nazarova A.: Az emigráns jugoszlávok egyik a Tito-klikk elleni harcban.

Zsavoronkov N.: A békés munka szolgálatában. /A Sztálin-díjas tudósokról./

Moszkva monumentális épületei.

A természet nagy átalakítójának öröksége. /A lengyel micsurinisták/

Tíhi, az új lengyel bányaváros.

A lengyel-német barátság.

A hazugot előbb utoléri mint a szanta kutyát. /Egy francia delegáció tagjai leleplezik a jugoszláv propaganda hazugságait./

Szityin V.: A kahovkai vizierőmű.

Beljajev V.: Alkotó barátság. /Az Új Csehszlovákia c. filmet szovjet és cseh szakemberek közösen vették fel./

Golubev P.: Gabrovo munkásainál. /Gabrovo Bulgária egyik legrégebbi textilipari központja./

Könyvismertetés:

Sztálin-díjjal kitüntetett művek:

Csesznokov D.: Herzen világnézete. M. 1948. /Ism.:

V. Baszkakov: Komoly marxista munka./

Piszarzsevszkij C.: D.I. Mendelejev. M. 1949. /Ism.:

Morozov A. Vonzó formában tárja fel a nagy orosz tudós életét./

Berjozkin A.: Az USA a Szovjetunió ellen irányuló 1918.-1920. évi fegyveres intervenció aktív szervezője és résztvevője. M. 1949. /Ism.: A. Nyikonov./

Alekszejev A.: A kapitalista államok katonai költségvetései. M. 1949. /Ism.: A. Jevrojszkov./

Kravcsuk P.: Hatszáz nap Ukrajnában. Toronto. 1950. /Ism.: Sztjefányik Sz. - A szerző az igazsághoz hűen írja le látogatását Ukrajnában./

Szlovák mesék. M. 1950. /Ism.: B. Scsuplecov. - Értékes hozzájárulás a szláv testvérnépek művészetének megismeréséhez./

SOVJETSZKOJE GOSZUDARSTVO I PRAVO. /A szovjet állam és jog./

1951. 1. szám

A kommunisták és pártonkívüliek sztálini blokkjának hatalmas győzelme.

Fegykin G.I.: Lenin harca a Szovjetállam megerősítéséért a külföldi fegyveres intervenció és a polgárháború éveiben. /Lenin művei 30. és 31. kötetének megjelenése alkalmára./

Baginján K.A.: A békét nem várunk kell - hanem ki kell harcolnunk. /A II. Békevilágkongresszus manifesztumáról./

Trajnyin A.N.: Az amerikai nép demokratikus erői elleni támadás. /A "Felforgató" tevékenység ellen hozott Mac Carran - Wood törvényről./

Sabad B.A.: Az USA fasizálása.

Kozsevnyikov M.V.- Martiszevics I.D.: Az egyetemi jogtudományi képzés néhány kérdése.

Zeigyin J.L.-Kozsevnyikov F.I.: A demokratikus jogászok nemzetközi szövetsége tanácsának varsói ülése.

Az albán népköztársaság alkotmánya. /1950.jul.4./ Az alkotmány orosz fordítása.

2.szám

Cshikvadze V.M.: A kommunizmus építésének sztálini programja sikeresen valósul meg az életben.

Farberov N.P.: A Szovjetunió a soknemzetiségű állam mintaképe.

Venediktov A.V.: Az állami tulajdon a Szovjetunióban és igazgatásának megszervezése.

Durbenyevszkij V.N. és Ladizenszkij A.M.: A távolkeleti agresszió és intervenció a nemzetközi jog megvilágításában.

Zadorozsnij G.P.: Az ENSZ, melyet a béke védelmének bástyájául alakítottak meg, az agresszív háboru eszközzé válik.

Lazarev M.I.: Az angol-amerikai faji megkülönböztetés és Azsia népei.

Szolovjev Sz.N.: Az európai népi köztársaságok területi közigazgatási berendezése.

Krónika:

Az Összszövetségi Jogtudományi Intézet és a Jogtudományi All.Kiadó szerkesztőségi tanácsa megvitatja a Pravda 1950. aug.19.-i cikkét: Nyikolajeva V.: "Az állam és a jog kérdéséről írt könyvekben előforduló komoly hibákról."

Kritika:

Levin D.B.: A diplomáciai immunitás. M.-L. 1949. 41o l. /Ism.: Baginjan K. és Lazarev M. - Nem veszi figyelembe a marxizmus tanításait, de annál gyakrabban hivatkozik nyugati "tekintélyekre". Használhatatlan objektivista munka./

3.szám

A szovjet demokrácia diadala. /A szövetségi és autonóm köztársaságok legfelső tanácsainak választási eredményei./

Kareva M.P.: Az állam és a jog kérdései V.I.Lenin műveinek 32.kötetében.

Zujev V.I.: Az orosz jogtudományi gondolkodók prioritása a szuverenitás elméletének megalkotásában és fejlesztésében.

Kosztricin B.V.: Az Antarktisz birtoklásának kérdéséhez.

Alekszandrov B.A.: Az USA fegyveres agressziója Taivánban.

Boriszov Sz.: A nemzetközi bíróság megtagadta az ENSZ főtitkárától a kért teljhatalmat.

Braule I.L.: A jogviszony tárgyának kérdése a szovjet magánjog szerint.

Milajev Z.R.: "Demokratikus" választások amerikai mintára.

I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. művének megvitatása a moszkvai jogtudományi egyetemeken.

Könyvismertetések:

Bratusz Sz.M.: A magánjog alanyai. M. 1950. 367 l.

/Ism.: Halfina R. - Jól használható pozitív munka./

Hide Ch.Ch.: A nemzetközi jog, ahogy azt az USA értelmezi és alkalmazza. M. 1950. 523 l. /Ism.: O. Bogdanov és G. Szubbotyin: Hide "az egész világ az amerikaiaké" doktrína tipikus képviselője./

Jessup, Philipp: A Modern Law of Nations. New York. 1948. /Ism.: D. B. Levin prof.: A nemzetközi jog kozmopolita hamisításának tipikus példája./

4. szám

Cshikvadze V.M.: Az állam és jog kérdései V.I. Lenin műveinek 33. kötetében.

Trajnyin A.N.: A békevédelmi törvény.

Kazancev N.D.: Fejlesszük a bolsevik kritikát és önkritikát a szovjet jogtudományban.

Pokrovszkij Sz.A.: A dekabristák politikai nézetei.

Zadorozsnij G.P.: Az ENSZ közgyűlésének szégyenletes határozata./Kína "agresszornak" nyilvánítása./

Levin I.D.: Az USA államrendszerének fasizálása.

Dmitrijev J.P.: A totális kémszervezet, az amerikai háborús gyűjtőegységek fegyvere.

Könyvismertetések:

Jevgenyev V.V.: A jóvátételek nemzetközi-jogi szabályozása a második világháború után. M. 1950. 200 l. /Ism.: Boguszlavszkij M. és Sz. Molodcov - Leleplezi az USA agresszív politikáját./

VOPROSZI FILOZOFII /A filozófia kérdései/

1951. 1.szám

I.V. Sztálin beszélgetése a Pravda tudósítójával.

Topcsijev A.V.: A kommunizmus anyagi-technikai bázisának megteremtése és a szovjet tudomány feladatai.

Okulov A.F.: V.I. Lenin műveinek 33. kötete.

Kon I.Sz.: A tudomány, mint a társadalmi tudat formája.

Kuznyecov I.V.: Sz.I. Vavilov harcos dialektikus materialista hazafi és tudós.

Baszkakov V.G.: N.G. Csernisevszkij harca a darvinizmus tudományos alapjaiért.

Motiljova T.L.: A világ haladó szellemű irói a békeharcban.

Karpov M.M.: A. Einstein filozófiai nézeteiről.

Sztorcsak L.I.: Lobacsevszkij eszméinek jelentősége a tér és időfogalmak fejlődésében.

Sersenko L.A.: Az amerikai kommunisták harca a reakció filozófiája ellen.

Sejnmán M.M.: A kardját csörtető szellemi sötétség nyilatkozata. A. Pius "Humani Genocis" enciklikája.

Szidorov M.I.: A leninizmus keletkezésének történelmi feltételei.

Grigorjev A.A.: A fizikai földrajz egyes kérdéseiről.

Manyin J.M.: A nemzetközi jog kérdései. /Az SZK/b/P KB mellett működő Társadalomtudományi Akadémia "Ucsonnie Zapiszki" 9.sz.-nak ismertetése./

German L.I.: A Vatikán reakciós tevékenységének leleplezése a francia kommunisták munkáiban. /R. Garaudy: L'église le communisme et les chrétiens. Paris. 1949. c. munkájának ismertetése. - Az utóbbi évek egyik legjobb külföldi műve a Vatikánról./

SZOVJETSZKAJA ARHEOLOGIA

1950. XIII.köt.

Ljapuskin I.I.: A Dnyeper-balparti erdőssztyeppe u.n. "temetkezési területek" kulturájának emlékei az i.u. 1. évezred első feléből.

Zamjatyin Sz.N.: Az első orosz ásatási utasítás. /1679./

1951. XIV. köt.

Silov V.P.: A meotiszi törzsek elhelyezkedése.

Korzuhina F.G.: A kievi ékszerészek a mongol betörés előtt.

SZOVJETSZKAJA ETNOGRAFIA /Szovjet néprajz/

1951. 1.szám

Koszven M.O.: A kaukázusi hegyi népek társadalmi rendszerének problémája a korai orosz etnográfiaiban.

Vaszilevics G.M. és Levin M.G.: A rénszarvastenyésztés típusai és eredete.

Sztyepanov N.N.: V.N. Taticsev és az orosz etnográfia.

Kusnyer P.I.: A Szovjetunió új iskolai etnográfiai térképe.

Holzman Philipp: The Young Maxim Gorky. New York. 1948.
/Ism.: I. Dimitrakov - Gorkij életpályájának meghamisítása./

LITYERATURNAJA GAZETA /Irodalmi Ujság/

1951. febr. 1. 13.sz.

Piszarzsevszkij O.: Az orosz elsőbbség. /Az orosz tudománytörténet eredményeit népszerűsítő elbeszélés kötet ismertetése./

Klimovics I.: A keleti népek kulturájának kérdései a Nagy Szovjet Enciklopédiában. /A második és harmadik kötet címszavai magas színvonalúak, de vannak még mindig hibák./

Lukasevics V.: "A választások marshallizálása" Nyugateurópában.

febr. 3. 14.sz.

A béke védelméről szóló törvény.

Junovics M.: M. Gorkij az imperialista reakció elleni harcban.

Bikov K.: Romániai benyomások.

febr. 6. 15.sz.

Bonte F.: A megszentelt Urat a szovjetek hagyja. Miért nem támogatja a Plevén kormány a Varsói Békekongresszus határozatait.

Jerusalimszkij A.: A "Diplomáciai szótárról." /A legújabbban megjelent II. kötetet ismerteti./

febr. 8. 16.sz.

A vezér szava. /Sztaalin elvtárs 1946. febr. 9.-i beszédéről./

Az új élet menete. /Lapszemle a népi demokratikus országokból./

Csakovszkij A.-Antonov Sz.: Amerikai gyilkosok Koreában és otthon.

febr.10. 17.sz.

Saginyan M.: Új könyvek a tudományról. /Az orosz tudomány történetéről szóló művekhez fűz egy-két megjegyzést./

Vorobjov L.: A történettudomány a népi demokratikus Bulgáriában. /Rövid áttekintés a történettudomány fejlődéséről és feladatairól./

Japán - Mac Arthur koncentrációs tábora.

febr.13. 18.sz.

Szimonov K.: Békeőrségen.

Fegyin K.: I. Erenburg.

Mihejev V.: A boldogság utja. /A szovjet-kinai szerződésről./

febr.15. 19.sz.

Saginyan M.: Új könyvek a tudományról. /Folyt./

Az USA - a négergek gettója.

Csernisev V.: Latin-Amerika a dollár hatalmában.

Csornaja L.: Barna szín. /A Wehrmacht feltámasztásáról./

febr.17. 20.sz.

Fast H.: Az USA és a békeharc.

febr.20. 21.sz.

Pritt D.N.: Attleenek szüksége van a Szovjetunió elleni rágalom-hadjáratra.

Courtade P.: A rágalmozók leleplezése. /A francia közvélemény I.V. Sztálinnak a Pravda tudósítójával folytatott beszélgetéséről./

febr.22. 22.sz.

Fagyeejev A.: Az író munkája.

febr.27. 24.sz.

Montague I.: A Foreign Office porhintése. /Az angol kormány és az újságok hazugságai I.V. Sztálinnak a Pravda tudósítójával folytatott beszélgetésével kapcsolatban./

márc. 1. 25.sz.

Makoganyenko G.: Egy új mű a Padiscsev követő költőkről.

/Orlov V.: Az 1790-1800-as évek orosz felvilágosult írói./

Tarle J.: Az intervenciók a vereség utján.

márc. 3. 26.sz.

Vihirev R., Nyikolajeva N.: A népi demokráciák színműirodalma.

Igy néz ki a marshallizált életforma. /Vaj helyett ágyu/

márc. 6. 27.sz.

A világ népei nem engedik Nyugat-Németország és Japán újrafelfegyverzését. /A Béke Világtanács 34 tagjának nyilatkozata./

márc. 8. 28.sz.

Karavajeva A.: A nők a békeharcban.

Kozsevnyikov V.: Békeegyezmény /A Béke Világtanács felhívásáról./

márc.10. 29.sz.

Galjatkina K., Ganyelin R., Furszenko A.: Az USA imperializmus a népek szabadságának ellensége. /Hogyan próbálták az USA imperialisták megakadályozni az Októberi Forradalmat./

márc.13. 30.sz.

Erenburg I.: Az író és az élet.

Szofronov A.: Finnországi jegyzetek. /A nép békevégya és a szocialdemokrata vezetőemberek áruló politikája./

márc.15. 31.sz.

Rjurikov B.: Lenin levelei /Művei 34-35.köt./

Prudkov O.: A süketek monológjai /A nyugati hatalmak taktikája a párisi tanácskozásokon./

márc.17. 32.sz.

Az 1950. évi Sztálin díjasok. /Irodalmi és művészeti./

márc.20. 33.sz.

A fiatal írók második összszövetségi tanácskozása. /Pogogyin, Goncsár beszédei./

Chilanti F.: Miért nem hoz de Gasperi békevédelmi törvényt.

márc.22. 34.sz.

Bonte F.: A francia nép a békeegyezményt követeli.

márc.24. 35.sz.

Szlobodjanjuk I.: A jenkik Spanyolországban. /A barcelonai eseményekhez./

márc.25. 36.sz.

Fegyin K.: Az író művészi tudása.

márc.27. 37.sz.

Szajjanov V.: Grady- hóhérdiplomata.

A Szovjet Tudományos Akadémia Filozófiai Intézete Munkaközössége: "Történelmi materializmus." 1950. 748 l. Goszpolitizdat. /Ism.: Okulov A./

márc.29. 38.sz.

Izakov B.: Fals-Street /A Fleet-Street ujságjainak hazugságai./

márc.31. 39.sz.

Hankovszkij A.: Leleplezett hazugságok exportja /Az USA külügyminisztérium kiadványai azokról a "jótétemények"-ről, melyeket a Wall-Street tett a mezőgazdaságnak. A cikk szerzője leírja a Grand Cooly erőmű történetét./

Kalugin J.: A latinamerikai kufárok véres üzlete. /A washingtoni amerikaiközi tanácskozásokról./

ápr. 3. 40.sz.

Norden A.: Truman igája. /A nyugat-német nép szenvedései az Adenauer kormány alatt./

Kiszlova I.: Upton Sinclair keresi wall-streeti gazdái kegyeit.

ápr. 5. 41.sz.

Montague I.: A Bevan/munkaügyi miniszter/ - a demagóg. /Egy "baloldali" labourista portréja./

Kutejcszikova V.: Egy mexicói diák a szocializmus országáról. /Angel Bassols Batalla: Öt év a Szovjetunióban c. könyvéről./

ápr. 7. 42.sz.

Bulahovszkij L.: Az ukrán nyelvészek fontos feladatai.

Scatelli S.: A békéért és kenyérért! /Az olasz dolgozók "fordított" sztrájkjairól./

ápr.10. 43.sz.

Szkobelein D.: Joliot Curie a nagy tudós és békeharcos.

Courtade P.: Amerika ma.

ápr.12. 44.sz.

Herst W.: Bonni levél. /A német nép az ujrafelfegyverzés ellen.

Osanyin L.: Heriberto Jara. /A nemzetközi Sztálin békedíj kitüntetésétje.

ápr.14. 45.sz.

Tarle J.: Hewlett Johnson /A nemzetközi Sztálin békedíj kitüntetésétje.

Kertscher G.: "Hadd huzza Nyugat-Németország szűkebbre a nadrágszíját."

ápr.17. 46.sz.

Pudovkin V.: Cannesban /A filmfesztiválról./

Az osztrák nép a békeegyezményre szavaz.

ápr.19. 47.sz.

Krivickij A.: A Pentagon /Az amerikai hadügyminiszterium/

ápr.21. 48.sz.

Jelisztratov A.: Az ausztráliai gengszterek. /Pert indítottak F. Hardy író ellen, "Dicstelen uralom" c. regényéért, melyben az ország utolsó 60 évének történetét rajzolta meg./

A Wall-Street és Hirohito új hadserege. /Az amerikaiak újra felfegyverzik a japán hadsereget./

ápr.24. 49.sz.

Kiszeljov Sz. és Montgajt A.: Az archeológia és a Marr "elmélet".

Groneck I.: Két világ határa Berlinben.

ápr.28. 51.sz.

Neszmejanov A.N.: A tudósok nemzetközi együttműködése.

Az USA katonai bázisainak hálójá.

máj. 1. 52.sz.

Gribacsov N.: 1951. májusa.

máj. 5. 53.sz.

Az író és az ujság /Cikksorozat/

Fjodorov V.: Az igazság hangja. /A népi demokráciák sajtója a Pravda utján haladnak./

máj. 8. 54.

Nyikolajev V.: A békéért küzdő hadsereg. /A szovjet harcos a népi demokráciák irodalmában./

máj.12. 56.sz.

Catala J.: Franciaország amerikai megszállásának térképe.

máj.15. 57.sz.

A Nemzetközi Ujságíró Szövetség Végrehajtóbizottságának ülése, Budapest /Derek Kartun, Zaszlavszky D. stb. fel-
szólalása/

máj.19. 59.sz.

Fischer E.: A helyzet Ausztriában.

máj.22. 60.sz.

Cseprakov V.: Mi folyik a new-yorki tőzsdén.

máj.24. 61.sz.

Vazsdajev V.: Egyetem Kárpátukrajnában.

De Gaulle francia Hitler akar lenni.

máj.29. 63.sz.

Ivascsenko A.: Az irodalom népi jellegének kérdése.

VOPROSI EKONOMIKI

1951. 2.szám

Djacsenko B.: Az önálló gazdasági elszámolás, mint a gazdaságkodás szocialista módszere.

Sztarodubrovskaja V.: A lenini-sztálini szövetkezeti terv sikerei Bulgáriában.

Vasziljeva V.: A gyarmatok munkásosztályának harca az imperializmus ellen.

Rubinstein M.: A rabló amerikai imperializmus.

Könyvszemle:

Gladkov I.: Új anyag a kommunista szombatokról. /2 dokumentumgyűjtemény: "Kommunista szombatok Moszkvában és a Moszkvai kormányzásban 1919-1920-ban" - "Kommunista szombatok Északon" 1919-1920." ismertetése.

Cin Ven-li: Az amerikai imperializmus kínai gazdasági agressziójának története. Shanghai. 1950. 81 l. /Ism.: N.S./

3.szám

Gatovszkij I.: A szovjet állam gazdaságszervezési tevékenysége a háborúutáni időszakban.

Poljanszkij F.: Az orosz manufaktura kérdései V.I. Lenin munkáiban.

Jefimov G.: A Szovjetunió - a kínai nép nagy barátja.

Becsin A.: A militarizmus tobzódása és az ellentétek kiéleződése a kapitalista országokban.

Volszkij V.: Az olajértékesítési piacokért folytatott angol-amerikai harc kiéleződése.

Pokrovszkij Sz., Cvilev R.: Az amerikai imperializmus agresszív politikáját leleplező könyvek. /Jean Baumier, Négy évvel ezelőtt. Az "új rendtől" az atlanti-paktumig. M. 1950. - Jean Baumier: Forces de Guerre dans la Ruhr. Paris. 1948./

4. szám

Opackij L.: A szovjet nép életszínvonalának további emelkedése a háborúutáni időszakban.

Polscsikov A.: Az USA munkásosztályának egyre fokozódó elnyomorodása a kapitalizmus általános válságának időszakában.

Novikov P.: Malájföld népeinek nemzeti felszabadító harca a brit imperializmus ellen.

Alekszejev A.: A lend-lease /kölcson-bérlet/ - az agresszív amerikai imperializmus fegyvere.

Vatolin L.: Izrael - az amerikai imperializmus közelkeleti bázisa. A munka összehangolása a gazdaságtudomány területén. /A Szovjet Tudományos Akadémia Gazdaságtudományi Intézetének értekezlete./

Könyvismertetés:

Cseprakov V.: A kényszer-munka a tőke országaiban. M. 1950. /Ism.: M. Mosenszkij: Nagy leleplező anyagot tartalmazó pozitív munka./

Kucsinszkij J.: Nyugat-Németország az USA gyarmata. M. 1950. /Ism.: G. Harahasjan: Bő tényanyaggal leplezi le az amerikai agresszorok nyugatnémetországi politikáját./

NOVOJE VREMJA

1951. febr. 14. 7.sz.

A nagy barátság. /A szovjet-kinai szerződésről./

A fegyverkezési hajszá ellen.

Szergejeva N.: A Marshall-terv dicstelen vége. /A nyugat-európai gazdasági életet az Észak-Atlanti tömb USA-vezette szervezete irányítja./

Avarin V.: A kínai nép sikerei a gazdasági fronton. /Folyt./

A nemzetközi életből. /Jegyzetek./

Barabanscsikova L.: Bécs munkás-külvárosaiiban. /Beszámoló az osztrák munkásosztály nehéz helyzetéről./

Hogyan cáfolta meg önmagát az amerikai külügyminisztérium.

Izakov B.: A Fehér Ház színpalái mögött. /Leahy tengernagy: I was there ... New York. 1950. c. emlékiratairól./

A nemzetközi események krónikája.

febr. 21. 8. sz.

Sztálin elvtárs beszélgetése a Pravda tudósítójával.

A szovjet demokrácia diadala. /A szövetségi köztársaságok febr. 18.-i választásai./

Jankovcova I.: A dolgozók életszínvonala a népi demokráciákban.

Szerov M.: Az olasz-francia megbeszélés eredményei. /febr. 12-14, Santa Margherita./

Berezskov V.: Az angol nép a háborús előkészületek ellen.

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Rugyam V.: Egy régi szász városban. /A meissenai porcellángyárról./

A szakszervezeti hamisítók /Deklin és társai "szabotázszt lepleznek le" az angol kereskedelmi flottában./

Alekszandrov G.: A jobboldali szocialisták a háborús uszítók szolgálatában. /Ismertetés egy hasonló című cikkgyűjteményéről. Pollit H., Thorez M., Grotewohl O. stb. cikkei./

A nemzetközi események krónikája.

febr. 28. 9. sz.

A béke erőinek győzelméhez vezető út. /Sztálin elvtárs beszélgetése a Pravda tudósítójával./

Bezimenszkij L.: A Béketanács ülésén.

Vasziljeva V.: Laosz és Kambodzsa népeinek felszabadító harca.

Fast H.: Fehér terror az Egyesült Államokban.

Rovinszkij L.: Az amerikai emberevők tervei.

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Avgyejev A.: Mongolia sztyeppéin.

Az Ukrán Szakszervezeti Tanács küldöttségének látogatása Skóciában 1950. decemberében.

Tarle: Tegnap és ma. /Ism.: A.J. Visinszkij: Diplomáciai szótár II. kötetét./

Melléklet: A Szovjet Kormány 1951. febr.24.-i jegyzéke Nagy-Britanniához.

márc. 7. 10.sz.

A Béke Világtanács történelmi jelentőségü határozatai.

Ujabb árleszállítás a Szovjetunióban.

Konsztantyinovszkij G.: A német nép Németország újrafelfegyverzése ellen.

Krilov V.: Japán felfegyverzése.

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Cao Ming: Egy kínai nő életutja.

Jurjeva A.: Szardínia - az inség szigete.

Nemzetközi események krónikája.

Melléklet: A Béke Világtanács üléseinek anyaga.

márc.14. 11.sz.

A békevédelmi törvény.

A béke költségvetése és a háboru költségvetése. /A Szovjetunió és az USA költségvetése./

Nabatov E.: Latin-Amerika Washington felügyelete alatt.

Izakov B.: A franciaországi kormányválság margójára.

Axioti M.: Ismeritek-e Görögországot?

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Bezimenszkij L.: A lipcsei vásáron. /márc.4- /

Vityin Sz.: Zürich - Bern - Genève. Utijegyzetek.

Makszimov Sz.: "A dinamitpénzek" történetéből. /Bemutatta Nobel Alfréd fegyvergyáros igazi arcát.

A nemzetközi események krónikája.

márc.21. 12.sz.

Mi a dolgok lényege? /A külügyminiszterhelyettesek párisi tanácskozásáról./

Az élenjáró tudomány és kultúra világközpontja. /Az 1950. évi Sztálin-díjakról./

Nabatov E.: Latin-Amerika Washington felügyelete alatt. /Folyt./

Leonyidov A.: Bevin távozása. /Bevin politikai pályafutásáról./

Jordanszkij V.: A nép győzelme. /A koreai nép harca./

Jakusev M.I.: A Posta-Világszövetség tevékenységéről.

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Valigura I., bányász, a Szovjetunió Legfelső Tanácsának tagja: Ahogy egy bányász látja a dolgokat.

Grigorov K.: Petrics falva /Hogyan alakult át ez a Szófia-Környéki falu a felszabadulás óta./

Kjamilev H.: Nazim Hikmet - a Béke dalnoka.

A nemzetközi események krónikája.

márc. 28. 13. sz.

Európa munkásosztálya nem engedi meg Németország újrafelfegyverzését.

Petrusov A.: Uj korszak a népi demokráciák mezőgazdaságának fejlődésében.

Szeverov M.: A barcelonai események és a spanyolországi helyzet.

Zvjágin J.: Az imperialisták harca az iráni olajért.

Kornjilov A.: A nyugati hatalmak agresszív politikája és Finnország.

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Varencov M. prof.: Az indiai tudományos kongresszuson.

Lavrenyov A.: Az Egyesült Államok hétköznapjai.

A nemzetközi események krónikája.

ápr. 4. 14. sz.

Sztrájkharcok a kapitalista országokban.

Nyikityin Sz., Orlikov L.: Ázsia gazdasági problémái és az ENSZ. /Az ENSZ ázsiai és Távolkeleti gazdasági bizottságának ülése Lahoreban, febr. 28.-márc. 7./

Csurinov A.: Tavasz a koreai faluban.

Trajnyin A.: A dzsungei törvénye. /A Mac Caran - Wood törvény magyarázata./

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Zaszlavszkij D.: Bulgáriai jegyzetek.

Karpovics M.: A munkások szava. /A nyugat-németországi munkások beszámólnak a náluk uralkodó helyzetről, az európai munkáskonferencián./

Tarle J.: Nemrég. /Ism.: M. Mourin: Les tentatives de paix dans la seconde guerre mondiale /1939-1945/. Paris. 1949./

Sibrjájev N.: Az amerikai "sajtószabadságról."

A nemzetközi események krónikája.

"Kiss Katalin házassága". Illusztrációk a filmből.

ápr.11. 15.sz.

A nemzetközi Sztálin-díj kitüntetettjei.

Melnyikov D.: A Schuman-terv - a háboru előkészítésének terve.

Vejcman N.: A mérleg vádol /A nagy amerikai rt.-k mérlegei./

Mihajlov Sz.: Az amerikai imperializmus mesterkedései az Lszaki Sarkon.

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Bezimenszkij L.: Berlinben.

Lavrenyov A.: Az amerikai nép hangja.

Zsivov M.: Egy lengyel író találkozásairól. /Ism.:Leon Kruczkowski, a nagy költő és békeharcos leírja látogatását a Szovjetunióban, Berlinben, New Yorkban stb./

A nemzetközi események krónikája.

ápr.18. 16.sz.

A béke ügye legyőzhetetlen. /A Béke Világtanács párisi irodájának betiltásáról./

Az európai népi demokratikus országok mezőgazdaságának együttműködéséről.

Kuznyecov B.: Joliot Curie, a tudós és békeharcos.

Leonyidov A.: Hewlett Johnson, a béke barátja.

Szegyin L.: A washingtoni deklarációk és a latinamerikai valóság. /Az USA és a latinamerikai államok külügyminisztereinek köthetes tanácskozásai./

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Okonyisnyikov A.: Dzenszindza. /A haladó szellemű tokiói művészek színházáról./

Szpiridonov P.: A földviszonyok Olaszországban. /R.Grieco: Problemi di politica agraria. Roma.1950. c. könyvének ismertetése./

A nemzetközi események krónikája.

ápr.25. 17.sz.

A nagy győzelem. /A Szovjetunió 4. ötéves tervének sikeres teljesítése./

B.A.: Egy eredménytelen ülés. /Az ENSZ gazdasági és szociális tanácsának XII. ülése, Santiago, febr.20-márc.21./

Avarin V.: Szun Cin Lin - a kínai nép büszkesége. /A Kínai Népi Segély Bizottság elnöke, a nemzetközi Sztálin békedíj kitüntetettje./

Seveljova J.: Eugenie Cotton, a béke harcosa. /A nemzetközi Sztálin békedíj kitüntetettje./

Jordanszkij V.: Gaztettek Koreában.

Saillant Louis, a Szakszervezeti Világszövetség főtitkára: A Szakszervezeti Világszövetség a gyarmati kizsákmányolás elleni harcban./

A nemzetközi életből. Jegyzetek.

Az új Lengyelország építői.

Noszov F.: Melbournetól Sidneyig.

Berezskov V.: Anglia költségvetéséről.

Cs.L.: A Rayburn rendszer. /Rágalmak terjesztése./

A nemzetközi események krónikája.

18.sz.

Május elseje.

Szolovjov I.: Előre a Békeegyezményért!

Terry Simone: A nagy csata. /A reakciós sajtó szerepe és a békeharcosok hatalmas munkája Franciaországban./

Fast H.: A nép békét akar. /Az amerikai nép békeharca./

A nemzetközi életből.

Szorokin A.: A moszkvai Vörös Proletár gyár Sztálin-díjas szerelő-lakatos: A kapitalista szerszámgép, amely a munkásnak még a velejét is kiszipolyozza és a szovjet autotaggyár.

Viszokov I.: Tavasz Kinában. /Ma Hin Csan mandzsuriai él-munkás felhívása a szovjet tapasztalatok tanulmányozására és bevezetésére./

Jordanszkij V.: A fellendülés útján. /Az 1951. évi első negyedének terveredményei Lengyelországban./

Kutejcsikova V.: Jara tábornok - a béke hadseregének katonája. /Jara tábornok, a nemzetközi Sztálin díjjal kitüntetett kiváló mexicói államférfi életpályájáról és új könyvről: "Európa a békéért harcol"./

S.N.: Hogyan tartják be Ausztráliában az emberi jogokat.

A nemzetközi események krónikája.

19.sz.

A hitlerista Németország felett aratott győzelem évfordulójára.

Inber Vera: A béke győzelme.

Constantinescu M.: Románia villamosítási terve.

Neruda Pablo: Hogyan élnek a népek Latin-Amerikában.

Rogov V.: A földreform Csö-cian tartományban.

Berezskov V.: Célratörő manőver. /Bevan angol miniszter lemondása és távolabbi politikai céljai./

A nemzetközi életből.

Bezimenszkij L.: Hat év alatt. /A serény építőmunka a Demokratikus Német Köztársaságban és a haladó dolgozók harca a fasiszta német kormány ellen Nyugat-Németországban./

Kudarc. /A norvég dolgozók nem hiszik el a reakciós propaganda hazugságait./

Dirksen, Herbert von: Moskau, Tokio, London. 20 Jahre deutscher Aussenpolitik, Stuttgart. /Ism.: Melnyikov D. - München kulisszái mögött. - A reakciós volt német moszkvai nagykövet visszaemlékezéseit az amerikaiak imperialista politikájuk szolgálatában akarják felhasználni./

A nemzetközi események krónikája.

20.szám

Hol vannak a nehézségek okai? /Az amerikai imperialisták és lakájaik igyekeznek elgáncsolni a külügyminiszterhelyettesek tárgyalásainak sikerét./

Leontyev A.: A szocializmus és a kapitalizmus gazdasági versenye a háboru utáni időszakban.

Mikuszon I.: Az imperializmus szakszervezeti lakájai Ázsiában. /A sárga "internacionálé" törekvései Ázsiában./

Gundorov A.: Ukránok Kanadában.

A nemzetközi életből.

Kanja V.: Az igaz barát. /A normamegállapító a kapitalista országokban a tulajdonos láncos kuttyája - a népi demokráciákban a munkások igaz barátja. Egy cseh normamegállapító munkája./

Szmirnov V.: Albániában.

Narszkij I.: A burzsoá Lengyelország összeomlásának történetéhez. /Grosch V.: 1939. szeptember forrásainál. M. 1951. ismertetése./

A nemzetközi események krónikája.

VESZTNYIK MOSZKOVSZKOGO UNIVERSZITETA. /A moszkvai egyetem értesítője./ 1951. 1.szám

Társadalomtudományi sorozat 1.szám

Nyemakov N.I.: A lenini szövetkezeti terv - a mezőgazdaság szocialista átalakításának terve.

Laptyikov M.I.: A lenini-sztálini szocialista iparosítási politika diadala. /A SZK/b/P XIV. kongresszusának 25 éves évfordulójára./

Gunyko G.Sz.: Engels Frigyes a fegyveres felkelésről és a proletárforradalom fegyveres erőiről.

Nyikiforov V.N.: A Csang Kai-sek klikk és a japán területablók összeesküvése a második világháborúban./1942-1945/

Trembickaja A.A.: Az egyesült szocialista párt és a háborús veszély Franciaországban az első világháború küszöbén /1912-13/

Levkovszkij A.I.: Az angol uralom válsága Malájföldön.

Karin A.I.: Lenin és Sztálin a Szovjetek köztársaságáról, mint a proletárdiktatura legjobb államformájáról.

Szaketti A.L.: Pereszvetov I.Sz. politikai programja.

KRATKIE SZOOBSCSENIJA. INSZT. ISZTORII MATERIALNOJ KULTURI. /Az Anyagi Kultura Történeti Intézetének Rövid Közleményei/ 1950. XXXIII.szám.

Archihevszkij A.V.: A novgorodi ásatások.

Ljapuskin I.I.: A Dnyeper-balparti temetkezésekből előkerült kultúremlékek.

Akcsurin Z.A., Jefimov A.M., Szmirnov A.P., Hovanszkaja O.Sz.: A nagy-bolgáriai ásatások.

Tyernozskin A.I.: Ásatások Szogdiában /Csacs/

1950. XXXIV.szám

Grakov B.N.: Az archeológia soronkövetkező feladatai a szkita-szarmata korról kapcsolatban.

Blavatszkij V.D.: A szkíták stratégiája és taktikája.

Meljukova A.I.: A szkíták hadai és hadiművészetük.

Kaposina Sz.I.: Az állatábrázoló stílus emlékei Olviából.

Szmirnov K.F.: Az Északi Káspi-mellék szarmata törzsei.

Trubnyikova N.V.: A Volga-Oka-Moksa mellék törzsei és kapcsolataik a szkítákkal és szarmatákkal.

Ribakov B.A.: Az ulicsokról.

Tarakanova Sz.A.: Pszkov keletkezéséről.

Okladnyikov A.P.: Archeológiai kutatások a Szelenga alsó folyásánál.

KRATKIE SZOOBSCSENIJA. INSZT. ETNOGR. /A Szovjet Tudományos Akadémia Etnográfiai Intézetének Rövid Közleményei./

1950. 11.szám

Kusnyer P.I.: Az etnikai határsávok lakossága etnikai összetételének meghatározására szolgáló módszerekről.

Smeleva M.N.: A kárpátukrajnai ukránok nemzeti viseletének történetéből.

Zsdanko T.A.: A karakalpakok történetének vizsgálata a szovjet uralom évei alatt.

1950. 12.sz.

Tolsztoy Sz.P.: A szovjet néprajz fejlesztésének fő feladatai és útjai.

Csebokszarov N.N.: A szovjet baltikumi népek etnogenezisének kérdései az etnográfia és antropológia megvilágításában.

Moora A.H.: A szovjet baltikumi népek etnogenezisének kérdései az archeológiai adatok szerint.

Pelse R.A.: A lett és orosz kulturális kapcsolatok.

Moora A.H.: Az észt-országi kapcsolatok a 18.-20.sz.-ban az etnográfia adatok szerint.

Velicer V.N.: Etnográfiai munka 1949-ben az Észti SZSZK-ban.

Kunyser P.I.: Adatgyűjtési program a Szovjet Baltikum kolhozparasztsága kulturális és mindennapi életének kiutatására, illetve etnográfiai anyag gyűjtésére.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E A N É P I D E M O K R Á -
C I Á K O R S Z Á G A I B Ó L.

PEOPLE'S CHINA

1951. febr. 1. sz.

Az ázsiai kérdések békés megoldásához vezető ut. /Csu-En-Lai válasza az ENSZ-nek./

Ju Cseng: A földművelési reform antifeudális egyesült frontja. /Az ellenséges tevékenység izolációja, összefogás a középparasztokkal, munkafeladatok./

Hszu-Csi: Eszmével felfegyverzett önkéntesek. /Tudósítás a kínai önkéntesek szelleméről Koreában./

Ke Csia-lung: A koreai háboru és az áruk helyzete Kinában és az Egyesült Államokban. /Áremelkedés, kapitalisták gazdagodása Amerikában, stabilizáció, adóleszállítás Kinában./

Kínai ujdonságok.

márc. 1. sz.

Vegyétek kezetekbe a béke ügyét! /A Sztálin-nyilatkozat visszhangja./

Feng C.C.: Ázsia szembehelyezkedik Japán amerikai újra-felfegyverzésével. /Támadó bázis kiépítése, egyezmények megszegése, adatok a fegyverkezésről./

Tszai Cseng: Az asszonyok megvédik a békét, szembehelyezkednek az amerikai imperializmussal. /Kínai nők békeharca a háborus uszítók ellen./

Ling-Feng: A kínai koreaiak. /Kína északkeleti részében élő koreaiak, mint nemzetiség a demokratikus koreai köztársaságban, kulturális fejlődésük, politikai szerepük./

Amerikai katonák hangja. /Fogságba esett amerikai katonák elítélik a koreai háborút./

Kínai ujdonságok.

A kínai-szovjet barátság és szövetség nagy éve. /Csu-En-Lai Pravdának írt cikke./

márc. 16. sz.

A Béke Világtanács első ülésének felhívása és határozatai.

Kuo Mo-Zso beszéde a Béke Világtanácsban.

Kína és a Béke Világtanács.

A népi demokratikus diktatura megerősödése. /Az ellenforradalmi tevékenységet büntető új kínai törvényekről./

Cseng-Hszin-Zsu: A kínai nép nagy egysége. /A proletárdiktatúra kínai megnyilvánulásai az egyes osztályok felé./

Burchett Wilfred: Az ausztráliai nép nemet mond Japán újrafelfegyverzésnek. /Menzies és Spender ausztráliai reakciós politikusok háboru előtti, alatti és utáni politikája, a sydneyi tüntetés Dulles ellen, az ausztráliai nép békeharca./

Li-Su-seng: Munkások és parasztok nevelése. /Kínai kulturális intézkedések./

Az amerikaiak bünei Szöulban.

Könyvszemle. Szimonov "Harcoló Kiná"-ja.

Kínai ujdonságok.

A termelészövetkezetek növekedése. /45.000 TSzCs működik Kínában./

ápr. 16.sz.

Liu Sao-csi: A népképviselői konferenciáról. /Kína valamennyi körzetének közigazgatási tisztviselői konferenciára gyűltek össze Pekingben./

Kao Kang: Gazdasági és nemzetvédelmi munkálatok északkeleten. /Északkelet-kínai termelési és nemzetvédelmi erőfeszítések ismertetése./

Hsziao Csien: Hogyan kapják vissza a parasztok a földet. /Képek az agrárreformok végrehajtásáról./

Ku Ling: "Emberbaráti" árvaházak. /Külföldi apácák bünei a kínai gyermekek ellen./

Kínai hírek.

ŻYCIE SŁOWIAŃSKIE /A szlávok élete./ A lengyelországi Szláv Bizottság folyóirata.

1950. 12.szám

Swiatkowski H.: A sztálini alkotmány tizennegyedik évfordulója.

Berman J.: Az alap és a felépítmény Sztálin nyelvtudományi munkáinak tükrében.

Urbanczyk St.: Sztálin a nyelvről.

Batowski H.: Jugoszlávia népei és a Szovjetunió.

Kryspin J.: Lengyelország és a demokratikus Németország barátságának útján.

Mysak L.: Kanada minden 13. lakója szláv.

PRZEGLAD HISTORYCZNY /Történeti Szemle./

1950. 1-2. sz.

Arnold St.: A feudális rendszer kezdetei Lengyelország -
ban./Grekov és Porsnyev idevágó kutatásainak felhasználá-
sával íródott cikk./

Janka R.: Prehisztórikus és korai történeti bányász- és
kézműves-termelőeszközök Sziléziában.

Tymieniecki K.: Szláv régészeti tanulmányok. /Lugiak és
svévek./

Ketrzynski St.: Dagome Iudex.

Lowmianski H.: Lengyel-ország kapcsolatok az első Piasz-
tok alatt.

Manteuffel T.: A ciszterek szerepe Lengyelországban a
12. században.

Labuda G.: Az első szláv állam. Poznan 1949. 357.1.
/Ism. Tymieniecki K./

PRZEGLAD ZACHODNI /Nyugati Szemle/

1951. 1-2. sz.

Kowalenko W.: Az ősszlávok és a szlávok legrégebb kapcso-
latai a Baltikummal.

Ziélkowska H.: Pomeránia és a balti kereskedelem a kora-
történeti időszakban.

Lesinski H.: A szláv tengerpart kereskedelme a 13. sz.-
ban.

Chlopocka H.: A Nyugati Tengerpart városainak gazdasági
életéhez a 13. és 14. sz.-ban.

Cieslak F.: A Baltikum és az Északi Tenger tengeri jogá-
nak történetéhez.

Biskup M.: Elblang a keresztes háború idején.

Gieysztor A.: A lengyel koratörténeti kutatások 1950-ben.

3-4. sz.

Gieysztor A.: Koratörténeti kutatások Csehszlovákiában.

Magr A.S.: Chelcsicky és Budny Simon.

Grabowski T.: A felvilágosodás szlovák uttörői.

Grygier T.: A lengyel ügy Keletporoszországban 1870-
1900. között.

VORBA /Alkotás/ A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának kulturális és politikai hetilapja.

951. 8.szám

Sztálin nyilatkozata a Pravda munkatársának.

Nosek V.: A forradalmi éberség, a februári győzelem parancsa. /A csehszlovák belügyminiszter az országban leleplezett ellenforradalmi összeesküvésről./

Rais St.: A februári győzelem jelentősége. /A csehszlovák igazságügyminiszter a burzsoázia feletti februári cseh győzelem évfordulóján 1848 februárját értékeli./

Procházka J.: Legyőzhetetlen hadsereg. /A Vörös Hadseregéről./

Az igazság szavai. /Sztálin elvtárs nyilatkozatának kommentárja./

Rozehnal D.: Önállóságunk ellenségei. /Történelmi visszatekintés a burzsoá cseh politikusok tevékenységébe. A mostani cseh emigráció tevékenysége./

Vesely J.: Krompachy /Korompa/ két tanusítványa. /Értékes adalék a szlovákiai munkásmozgalom történetéhez a 20-as években./

Bartošek K.: 1921 februárjában jött létre a csehszlovákiai Kommunista Ifjúsági Szövetség. /Korabeli sajtó-szemelvényekkel./

.szám

Gottwald Kl. beszámolója a Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának 1951. febr. 22.-i ülésén.

Pachta J.: K. Gottwald irásai és a mi történettudományunk. /Gottwald összegyűjtött irásainak értékelése a mai cseh marxista történetírás szempontjából./

Vinter A.V.: A kommunizmus nevében. /A Szovjetunió kommunista építkezései./

Tarle J.: A Népszövetség dicstelen utján.

Jiráněk J.: Smetana szellemében a béke-harcban.

Kopecký J.: A harcos hangját nem lehet elhallgattatni. /J.K.Tyl értékelése, adatokkal a Bach-korszak csehországi hangulatáról./

Stegar S.A.: Az amerikai imperialisták világalomra való törekvésének történetéből. Wilson - a legenda és a történelmi valóság. /Az amerikai imperialisták szovjetellenes tevékenységének történetéből 1918-1923 közt./

10. szám

Bátran előre a békéért és a szocializmusért. /Kommentár a Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának üléséhez./

Erbán E.: A nemzet termelőerőinek béke-mozgósítása. /A csehszlovák munkaügyi miniszter tanulmánya a csehszlovák ipari termelés eddigi eredményeiről./

Frejka L.: "Ha Attlee miniszterelnök ur..." /A Sztálin-nyilatkozat kapcsán szembeállítja egymással az angliai fegyverkezés és a Szovjetunióbeli békés felépítés adatait./

Císař C.: Magasabb marxi-lenini öntudatosságért. /A Párt-propaganda és agitáció jelentőségéről; a soron következő feladatok a Párt központi vezetőségének ülése után./

Goldmann J.: Ötéves tervünk feladatainak emelése.

Auerhan J.: A falu szocializmus felé vezető útjának törvényszerűségei.

Stránský F.: A titói "ötéves terv" szegyeteljes csődje.

Cedik V.: Pavlov tanainak filozófiai jelentősége.

Sychra A.: Zenetudományunk lefontosabb feladatai.

11. szám

A Szovjetunió Kommunista /b/ Pártjának tapasztalatai az osztályellenesség elleni harcban.

Volozenin A.: Taras Sevcsenkoról.

Burival Z.: Kultur munkánk új fellendülése.

Dutt Palme: Népi demokráciáért Angliában.

Balk T.: Az árulás útja. /Titoék útja./

Kabrhel J.: Az Egységes Földművesszövetkezetek, a falu szocialista átalakításának uttorói.

Hájek J.: A csehszlovák film új jelentős sikere.

Popov J.A.: Pavlov tanainak jelentősége a klinikai orvostan szempontjából.

Auerhan J.: A falu szocializmus felé vezető útjának törvényszerűségei.

Sychra A.: Zenetudományunk legfontosabb feladatai.

12. szám

Molotov V.M.: A japán, német s egyéb trockista ügynökök kártevésének, diverziójának és kémkedésének tanulságai. /A SZK/b/P KB-nak 1937. II.28.-án tartott ülésén elhangzott beszéd./

Rybák J.: P. Jilemnicky.

Vaculik M.: A szocializmus legjobb építői kerüljenek a Csehszlovák Kommunista Pártba.

Volavka A.: A kulák, a szegény- és középparasztok ellen-sége.

Az erő és büszkeség számai. /Az ipari termelés a kapita-lista és a mai Csehszlovákiában./

Vojtovičová G.S.: Az USA politikája a horogkereszt je-gyében.

Prykril L.: Javítsuk meg a marxizmus-leninizmus önálló tanulását.

Vesely J.: A párisi kommün, a francia nép harcos ha-gyományáé. /Hogyan vélekedtek a kommünről a marxizmus klasszikusai./

Potuček F.: Egészségügyünk új útja.

Schwartz O.: A Csehszlovák Ifjusági Szövetség feladatai a főiskolákon.

,szám

A kulturális propaganda-munka magas eszmeiségéért.

David V.: A szocializmus magyarországi építőinek kongresszusa.

Vetiska R.: A kritika és önkritika.

Suk A.: Merítsünk saját nyersanyagforrásainkból.

Erenburg I.: Az író és az élet.

Nesmejanov A.: A szovjet tudomány kiváló sikerei.

Marinin M.: Az USA-gazdálkodás krónikus rothadása és a politikai agresszió.

Volavka A.: A kulák, a szegény- és középparaszt ellen-sége.

Solta V.: A képzőművészeti kritikában megnyilatkozó kozmopolitizmus ellen.

,szám

Elvszerűség, a kommunista alapvető tulajdonsága.

Bacilek K.: A burzsoá nacionalisták az illegalitás ide-jében és a Szlovák Nemzeti Felkelés előkészítésének idő-szakában. /A Clementis-Husák-Novomesky-féle szlovák összeesküvők viselkedése az első Csehszlovák Köztársaság idejében és a náci megszállás alatt./

Taussigová J.: A harc a Sling-féle irányzat ellen a pártmunka hiányosságainak eltüntetését jelenti.

Paramov M.: A Szovjetunió gazdasági együttműködése a népi demokráciákkal.

Procházka V.: A győzelmes szocializmus alkotmánya. /A burzsoá alkotmányok és a sztálini alkotmány szembeállítása./

Macek J.: I.V. Sztálin művei és a cseh nemzet kialakulásának kérdése. /Sztálin nyelvtudományi cikkeinek megálapításait alkalmazza a cseh fejlődésre./

15.szám

A műszaki értelmiség szerepe a szocialista versenyben.

Richta R.: Klement Gottwald Műveinek 2. kötetéhez.

Zupka F.: A szakszervezetek - a szocializmus iskolája.

Lenin az irodalomról.

Hoffmeister A.: A francia nép harca a burzsoázia fasiszta terveivel.

Lažanska I.: Új ember születik a falun.

Paramov M.: A Szovjetunió és a népi demokráciák gazdasági együttműködése.

16.szám

Jonáš J.: A szocializmus építői. /A csehszlovákiai könnyűipari miniszter tanulmánya a cseh ipari fejlődésről./

Spurný G.: Erősítsük a közigazgatás kapcsolatát a tömegekkel.

Sefránek J.: Irodalmunk néhány eszmei problémája.

Žukov J.: A béke erői győznek.

Volavka A.: A kulák - a szegény- és középparaszt ellen-sége.

Paramov M.: A Szovjetunió és a népi demokráciák gazdasági együttműködése.

17.szám

A békeharc nagy győzelme. /A Szovjetunió háboru utáni 5 éves tervének teljesítése./

Reimann P.: Az irodalmi kiadványok magas eszmeiségéért.

Bárta M.: Lenin Válogatott Műveinek kiadásához.

Novotný A.: A járási pártértekezletekről.

Sedlák V.: A szocialista kiskereskedelem fejlődése.

Kotátko J.: Az Egységes Földművesszövetkezetek munkájának helyes megszervezése.

18.szám

Kopecký V.: Mit köszönhetünk a Szovjetunióknak szocialista építésünkben.

Bacílek K.: Változik Szlovákia arculata.

Veselý J.: A Csehszlovák Kommunista Párt a nép boldogságáért vívott harc élén.

19.szám

Nosek V.: Benes E. politikai profiljához./Leleplező cikk Benesről, mint az imperialisták ügynökéről. Adatok Benes emigrációs politikájához./

Voda-Pexa: Mire tanít a SzUK/b/P és Sztálin elvtárs harca a pártban megbujó ellenséges ügynökök elleni harc terén. /A Sling-Svermová-Clementis ügy tanulságai./

Ahrens F.: A nyugatnémetországi nép kezébe veszi a béke ügyét.

Soukup M.: A román Kommunista Párt 30 évéhez.

20.szám

Rais S.: A Csehszlovák Kommunista Párt, a munkásosztály vezető ereje.

Kopecký V.: A győzelem napja. /A felszabadulás évfordulója./

Firlinger Zd.: A Csehszlovák Kommunista Párt, önállóságunk hordozója. /Történelmi visszatekintés a Párt fejlődésére./

Gosiorovsky M.: A Csehszlovák Kommunista Párt, a szlovák nép pártja.

Veselý J.: A proletár internacionalizmus a Csehszlovák Kommunista Párt alapelvei közt.

Jerman J.: Hogyan harcolt a Csehszlovák Kommunista Párt a béke fenntartásáért.

Kozelka B.: A párt gottwaldi vezetésének harca a lenini szervezési elvek érvényesítéséért.

22.szám

Reimann P.: Hogyan harcolt a Csehszlovák Kommunista Párt a munkásosztály egységéért.

Voda-Pexa: Gottwald harca az idegen ügynökök ellen a pártban.

Volavka A.: A Csehszlovák Kommunista Párt, a munkás-paraszt szövetség szervezője.

Rozehnal D.: Az imperialisták a náci revanseszmét szitják.

Červinka F.: Ellenségek és árulók a cseh munkásmozgalomban a 19.sz.-ban.

SLOVENSKO /Szlovákia/ Társadalomtudományokat népszerűsítő folyóirat.

1950. 10.szám

Hutník F.: Közgazdaság és politika. /Közgazdaság és politika összefüggéseiről./

Tibenský J.: A népszerűsítés alapvető problémái.

1951. 1.szám

Mitir M.: Engels Frigyes, a nagy forradalmi gondolkodó és a proletariátus vezére. /Születésének 130. évfordulójára./

Kropilák M.: Az emlékezetes 1921-es esztendő. /A szlovák munkásmozgalom 1921. évben lezajlott eseményeiről számol be, a lubochnyai /fenyőházi/ kongresszusról, a korompai sztrájkáról./

Szamosi G.: Az atomenergia használata békés célokra.

Grašinec E.: A nyelvtudomány a feudalizmus korától a szocializmusig. /Történeti áttekintés, foglalkozik a marxizmussal Sztálin elvtárs cikkei alapján./

2.szám

Erhard A.: Marx és Engels írásainak jelentősége a marxista filozófia keletkezése szempontjából. /Fordítás németből./

Ružička V.: Angol-egyiptomi Szudán, az imperialista kizsákmányolás példaképe.

Timofejev: A szocialista realizmusról. /fordítás/

3.szám

Marták J.: Az imperializmus alkonya.

Magis D.: A marxizmus-leninizmus és a tudományos előrelátás.

Gregorec J.: A szó a művész kezében. Jilemniczky P. születésének 50. évfordulója alkalmából.

Vinter-Popovj-Zubrik-Jermakov: A kommunizmus nagy építkezései.

Hutník F.: A szocialista módon való termelés előkészítése. /A szocialista politikai közgazdaságtan néhány kérdéséről./

Barta J.: Bojnice, ablak a szlovák őskorba. /Bojnice környéki kutatásokról számol be./

SBORNÍK ÚSTAVU SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA /A Szlovák Nemzeti Felkelés Intézetének Gyűjteménye./

1950. 2.szám

Gošiorovský M.: Végre teljesen világos a szlovák nemzeti felkelés kérdése. /A Szlovák Kommunista Párt múlt évben tartott IX. kongresszusának kritikája Husák, Novomesky, Smidke szerepével kapcsolatban./

Udalcov I.I.: A szlovák felkelés 1944-ben. "A 2.sz.-ban közölt cikk folytatása./

Kropilák M.: "Čierny Blh" község a szlovák felkelésben.

Čachtický R.: Az illegális kommunista sajtó kezdeteiről. /A fasiszta uralom idején./

Egy ellenálló szlovák község a náci megszállás idején. /Podkaniče község krónikája nyomán feldolgozta F.O./

4.szám

Oktavec Fr.: A szlovák munkásmozgalom néhány kérdéséhez.

Oktavec Fr.: A lubochnyai kongresszus. /A szociáldemokrata szlovák baloldal csatlakozik a III. Internacionáléhoz./

LUPTA DE CLASĂ /Osztályharc/

1950. 1.szám

A Román Népköztársaság 1950. évi állami tervére vonatkozó törvény.

Sălăjan L.: Két év a Román Népköztársaság kezdetei óta.

Frunza M.: A leninizmus eszméinek hatalmas ereje.

Niculescu P.: Az éberség az ujtipusu Párt egyik alapvető problémája.

Jianu P.: A termeléssel összekapcsolt új tudományért /A Román Népköztársaság Akadémiájának Erőgazdálkodási Intézetéről./

Florea V.: Az imperialista tábor egy vereségekkel telt esztendeje.

6.szám

Sztálin I.: Marxizmusról a nyelvtudományban.

Gheorghiu-Dej Gh.: A Párt sorainak megtisztításáért.

Stoica Chivu: A nehézipar fejlődése a szocializmus építésének egyik alapvető problémája.

Cusnir-Mihailovici Clara: Lenin és Sztálin a párttag minőségéről.

Petrovici Neculai: A SzSzSzR a kommunizmus építésének útján.

Brucean Silviu: A jobboldali szociáldemokrácia az angol-amerikai imperializmus ügynöksége.

7-8.szám

Sztálin I.V.: Egyes nyelvészeti problémákról.

Sztálin I.V.: Válasz egyes elvtársaknak.

A Román Munkáspárt Központi Bizottsága teljes ülésének a párttagok felülvizsgálata eredményére és a Pártba való új tagok felvételére vonatkozó határozata.

A Román Munkáspárt Központi Bizottságának döntése a pártoktatás 1949-1950. iskolaév eredményei és az 1950-1951. iskolaév előkészítéséről.

Mitin M.B.: I.V. Sztálinnak egy újabb hozzájárulása a marxizmus-leninizmus fejlődéséhez. /I.V. Sztálinnak a nyelvészeti problémákkal foglalkozó munkáiról./

Prisnea C.: A szocialista iparosítás hazánk szocialista rendje építésének döntő tényezője.

Matei Gh.: A munkásosztály életszínvonalának növekvő rosszabbodása a kapitalista országokban.

9-10.szám

A Román Munkáspárt Központi Bizottsága teljes ülésének döntése az ország villamosításának tervéről.

Gheorghiu-Dej Gh.: elvtárs jelentése a Román Munkáspárt Központi Bizottságának teljes ülésén az ország villamosítására vonatkozó tervről.

Bunaciu Avram.: A Román Népköztársaság területi beosztása jelentős állomás a szocializmus alapjai építésének útján országunkban.

Filipaş Cornelia: A munkásifjak Szövetségének szerepe az iskolákban.

Roller Mihail: A kapitalizmus viszonylagos megszilárdulása Romániában /1923-1929/

Seraciu P.: Az analfabétizmus megszüntetésének munkája Nagybánya és Radna vidékén.

1951. 2.szám

Sztálin I.V.: A Pravda munkatársának adott nyilatkozat.

A Román Munkáspárt Központi Bizottságának március 8.-ra, nemzetközönre vonatkozó határozata.

Editorial: A Szovjet hadsereg a Béke Hadserege.

Chirtoacă Pavel: A pártvonal helyes alkalmazásáért, a mezőgazdaság szocialista átalakításának kérdéseiben.

Ŕăceanu Ileana: Minden figyelmet arra fordítsunk, hogy a nőket bevonjuk a szocializmus építéséért folyó harc-
ba.

Gere Mihai: Hogyan alkalmazzák Kolozsvár vidékén a Ro-
mán Munkáspárt Központi Bizottságának a pártoktatásra
vonatkozó határozatát.

Stoffel Emerik: Nyugatnémetország újrafelfegyverzése
veszélyezteteti a népek békéjét és biztonságát.

Nestor Ignat: A marxista-leninista tanítás a háború és
béke kérdéséről.

STUDII. Revistă de istorie si filosofie. /Tanulmányok. Törté-
neti és Filozófiai Szemle./

1951. 1.szám

Angol-amerikai imperializmus - a román nép halálos el-
lensége.

Constantinescu-Iași P.: A párisi kommün és visszhangja
az egykoru romániai sajtóban. /1871-1880./

Știrbu S.: A dekabristák forradalmi mozgalmanak befolyá-
sáról az 1821-es hazai forradalmi eseményekre.

Tretiakov P.: A népek eredetére vonatkozó egyes problé-
mák, I.V. Sztálin nyelvi és nyelvészeti munkáinak tükré-
ben.

Zviaghin I.: Előszó "N. Bălcescu és az 1848-as forrada-
lom" c. munkához. /orosz nyelvű kiadás./

Porsnyev B.F.: A feudális állam lényege.

A Román Népköztársaság régészeti tudományának aktuális
helyzetéről.

Savulescu Tr.: S.I. Vavilov.

Stanciu Stoian: A pedagógus Eminescuról.

Ralea M.-Gulian C.I.: Az amerikai imperialisták igazi
"erkölcsi eszméi".

Haupt Gh.: "Tanulmány a monarchiákról". /Cantemir D.
egy kiadatlan kézírata/

V.V.: Varga Katalin elfogatásával kapcsolatos új adatok.

Jelentés a Román Népköztársaság Akadémiája Történeti és
Filozófiai Intézetének termelési értekezletéről.

Jelentés a Román Népköztársaság Akadémiája Román-Szovjet
Tanulmányok Intézetének 1950-es évi munkájáról.

STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIE VECHĂ /Őstörténeti Tanulmányok és Kutatások./

1950. II. szám

Sztálin elvtársnak az ősközösség és rabszolgaság fokának társadalmával foglalkozó munkáinak történelmi jelentősége.

Dumitrescu Hortensia: Régészeti kutatások Văleniben. /Neamţ megye/

Berciu D.: A patriarhátus megjelenése és fejlődése a Román Népköztársaság területén.

Canarache V.: Mezőgazdasági szerszámok a Román Népköztársaság területén az őskorban.

Petrescu Dâmboviţa M.: Ujabb adatok a moldvai festékes temetkezésről.

Florescu Gr.: A Capidavai Cocceiusok családjára vonatkozó újabb felirat.

Tudor D.: Olténiában feltárt "protobulgár" edények.

Ştefan G.: Egy Dobrogeában feltárt i.u. 6. századi római mérleg.

Vulpe Radu: Az alsómoldvai sáncról és Atanarik faláról.

Barnea I.: Egy aegyissusi felirat.

Nestor I.: Új problémák a Román Népköztársasági neolitikummal kapcsolatban.

Floca Octavian: Déva határán lévő telep a barbarizmus első fokának végéről. /Egy eddig még ismeretlen civilizáció Erdély területén/

Dancoviciu C.: Az ősi település Apulumban /Gyulafehérvár/.

A Román Népköztársaság Akadémiája Történeti és Filozófiai Intézete Őstörténeti osztályának tevékenysége az 1949-1950-es akadémiai év folyamán.

A Román Népköztársaság Akadémiája által kiírt pályázat tudományos témái.

1951. I. szám

A Román Népköztársaság régészeinek tanácsközása.

Garván-i /Dinogetia/ ásatások.

A Jijie-völgyi /Iasi-Botoşani-Dorohoi/ szektorban végzett 1950. évi ásatások.

Előzetes jelentés a Hăbăşesti-i ásatásokról.

A szászvárosi-hegység dákjai életének tanulmányozása. /Grădiştea Muncelului-i régészeti szektor./

Az 1950. évi kampány alkalmával végrehajtott régészeti kutatások Histriában.

Sărata Monteoru-i régészeti ásítások.

A Duna-Fekete-tengeri csatorna nyomvonalán végzett régészeti kutatások.

Előzetes jelentés a poianai régészeti szektor tevékenységéről - Tecuci 1950.

Șuleteai és Birlălești - Murgeni-i kutatások.

Verbicioara-Dolj-i régészeti szektor.

Foltești-i /Galății/ ásítások.

Jelentés Rast-Dolj régészeti szektor működéséről.

Cristești-i ásítások.

A szt. Györgyi-i régészeti szektor által végzett kutatások eredményeiről - Bereck 1950-ben.

Az őstörténeti tudományos kutatómunka feladatai a következő ötéves periódusban.

BULETIN ȘTIINȚIFIC.

1950. 2-4. sz.

Moisiu Constantin: Ujabb adatok a dák érmek eredetéről és jellegéről.

Condurachi Em.: Görög gyarmatok a Fekete-tenger balpartján és harcuk a római hódítás ellen.

Constantinescu-Iași P.: A demokratikus Blokk.

Roller Mihail: "A Romániai Kommunista Párt 1941. szeptemberi alap-programja."

MUZEUL ROMÂNŌ-RUS /Román-orosz muzeum/

1950.

A román-orosz történelmi kapcsolatok emlékeinek 1948-ban alapított gyűjteménye. /Ismertetés, képekkel./

EINHEIT /Egység/

1951. 4. szám

A Béke-Világtanács határozatai.

Winzer O.: Rosa Luxemburg harca a militarizmus és háboru ellen.

Hönecker E.: A Szabad Német Ifjuság öt éve.

Müller Ch.: A békemozgalom helyzete Nyugat-Németországban.

Leuschner B.: Az 1951-i népgazdasági év főfeladatai.
/III./

Arlt E.: A teljesítménybér szerepe a munka termelékenysége növelésében.

Zsukov-Verezsnyikov, Majszki, Kalinyicsenko: Virhov-féle idealista sejtelmélet megcáfolása a szovjet tudomány által. /I./

Böhm K.: Így készülnek a háborúk. /Norden: "Így készül a háború" c. könyv ismertetése./

5. szám

A Német Kommunista Párt Kongresszusa.

Rau H.: A mezőgazdaság feladatai az ötéves terv első évében..

Schörnig F.: A 80 éves Párisi Kommün.

Zsukov-Verezsnyikov, Majszki, Kalinyicsenko: A Virhov-féle idealista sejtelmélet megcáfolása a szovjet tudomány által. /II./

Oelssner F.: A MDP II. Kongresszusa.

A Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának határozata az általános iskolák legközelebbi feladatairól.

DIE ARBEIT /A munka/

1951. 3. szám

Sztálin I.V. válaszai a Pravda tudósítójának kérdéseire.

Brose W.: Németek egy asztalhoz!

Perk W.: A tömeggyilkos Krupp szabadonbocsájtása.

Helbig K.: A szociáldemokratizmus elleni harc a szakszervezetekben /II./

Rakow H.: Új bércsoport-katalogus.

Vick W.: A művezetők feladatai a néptulajdonban lévő üzemekben.

Kovaljoy F.: A sztahánovi tapasztalatok tudományos általánosításáról és tömeges elterjesztéséről.

Schädel R.: Szakképzés az ötéves tervben.

Binz A.: Több éberséget az anyagellátásnál. ①

Fritsch M.: Ötéves tervünk és a bányászok feladatai.

Müller E.: A szovjet szakszervezeti kulturmunka néhány módszeréről.

Müller M.: A szakszervezeti káderek fejlődéséről.

Bagratuni A.: Kényszermunka az USA-ban.

Kohlmeij prof.: Termelőerők, termelőviszonyok és tulajdon a szocializmusban.

Chrustow F.: Az emberek tudatában élő kapitalista maradványok elleni harc.

Erfurt L.: A nő a békeharcban.

Rovatok: Demokratikus építés.

Nyugat- és Délnémetország.

Szakszervezeti Világszövetség.

Külföldi Szakszervezetek.

Szovjetunió és népi demokráciák.

Irodalom.

4. szám

Európai munkáskonferencia Németország újrafelfegyverzése ellen.

Willim H.: I.V. Sztálin nyilatkozatának jelentősége a szakszervezetek és a békeharc számára.

Ulbricht W.: Az államapparátus munkájának megjavításáról.

Evers H.: Lenin terve a szocializmus felépítésére.

Deter A.: A nyugat-berlini üzemek akcióegységének szükségességéről.

Helbig K.: A szakszervezetek mint a demokrácia és szocializmus iskolái.

Gebauer P.: Az 1951. évi népgazdasági terv.

Starck A.: A szakszervezeti aktíva.

Jaeger R.: A szovjet szakszervezetek vezetése.

Kerda H.: A kollektív szerződés átalakító ereje.

Wolf W.: Az üzemi kollektív szerződés egyes kérdéseiről.

Lehmann O.: Termelési értekezlet - a szakszervezet egyik feladata.

Klinger E.: Az aktivista iskolák szerepéről.

Hoernle prof.: Demokrácia a falun.

Huth R.: A munkához való jog.

Helbig K.: A szociáldemokratizmus elleni harc a szakszervezetben.

Antkowiak A.: A szovjet irodalom jellege és jelentősége.

Vogt W.: A művészet lebecsülése a szakszervezetben.

Fickenscher W.: A Szovjet-Enciklopédia német nyelven.
II. kötet.

Szemle.

Irodalom.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E E G Y É B O R S Z Á G O K -
B Ó L .

CAHIERS DU COMMUNISME /A Kommunizmus Füzetei/

1951. 2. szám

Harc a jobboldali szocialisták ellen, a munkásosztály egységéért.

Kriegel M.,-Valrimont: A béke Németországgal lehetséges.

Guyot R.: A szajnai federáció friss tapasztalatai a háboru elleni harcban. /A Francia Kommunista Párt szajnai federációja nagy szerepet játszik a háboruellenes delegációk szervezésében, a Németország felfegyverzése és Eisenhower látogatása elleni tiltakozásban, de még vannak eléggé súlyos hibák a szervezésben. Ezeket ki kell küszöbölni./

Rochet W.: A munkásosztály, a semlegesek és a békéért való együttes harc. /Nagyobb egységgel és egységes tevékenységgel meg lehet menteni a békét./

Flavien: A Párt munkája vidéken. /Ismerteti a francia földművesek helyzetét, s a Francia Kommunista Párt szervező és agitációs munkáját a parasztság különböző rétegei közt./

Joannes V.: Az imperialista agresszorok két lakája: Tito és Franco. /Leírja a két hóhér tevékenységét és rámutat, hogy a végső szót a népek fogják kimondani./

Baby J.: A Tőke. /Marx műve a tudomány kimerithetetlen kincsesbányája./

Lecoeur A.: A Fougerson-kiállítás: "A bányavidék" /A munkásság megvitatta Fougerson kommunista festő műveit. A vita termékeny volt./

Borissenko L.: Eisenhower tábornok meghamisítja a történelmet. /Az amerikai tábornok neve alatt megjelent egy könyv: Európai kereszties hadjárat, amely a második világháboruról szól. Ez tele van történethamisítással./

Eisenhower álarc nélkül. /Eisenhower egész tevékenysége népek elnyomására irányul, akár mint katonai parancsnok, akár mint politikus, akár mint a Columbia egyetem vezetője tevékenykedik./

A "Populaire-Dimanche" /E vasárnapi lapot a jobboldali szocialisták adják ki. A cikk rámutat a lap háborura uszító, munkásáruló szerepére./

"A nemzetközi szakszervezeti mozgalom" /E folyóiratot a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség adja ki. Hatalmas fegyver e lap a nemzetközi proletariátus kezében./

A Franciaországi munkásosztály egyik harci fegyvere./A Cahiers du Communisme szerepe a francia dolgozó nép küzdelmében./

Tiltakozás az új Wehrmacht és Franciaország túlzott felfegyverzése ellen. /A Kommunista Párt Központi Bizottságának nyilatkozata. Követeli, hogy 1951 folyamán kössenek békét Németországgal, tartsák meg szigorúan a potsdami határozatokat. A legnagyobb szolidaritásnak kell összekötnie a francia, német munkásokat s a világ többi munkását./

Az Olasz Kommunista Párt 30 éves.

Mao Ce-Tung: Az elmélet és gyakorlat kapcsolata, az elmélet és cselekedet kapcsolata. /Hosszabb értekezés az elmélet és gyakorlat viszonyáról./

3. szám

A Kommün tanulsága: A munkáspárt szükségessége.

Berlioz J.: A proletár demokrácia felsőrendű demokrácia.

Bonte F.: A nagyburzsoázia nemzetárulása és kozmopolitizmus, a munkásosztály hazafisága és nemzetközisége.

Casanova L.: Lenin tanításai és a mi küzdelmünk a háború ellen.

Quatrepoint M.: A szakszervezetek szakadár Internacionáléja, az amerikai kormány eszköze.

Pannequin P.: A vezetés elve és módszere s alkalmazásuk a párt szervezeteiben.

Desanti T. L. Casanova: "A Kommunista Párt, az értelmiség és a nemzet" c. könyvről.

Figueres L.: A szabad Vietnamból tértem vissza.

A mi küzdelmünk követelményeinek szírvonalán álló elméleti folyóiratért.

A Központi Bizottság határozata 1951. febr. 15.

A Központi Bizottság bucsuja Ambroise Croizat-tól /Croizat, a Központi Bizottság tagja, a munkásmozgalom régi harcosa 1951. febr. 11.-én 50 éves korában a náci börtönben szerzett betegségében elhunyt./

Függelék:

Dudinszki: A szocialista iparosítás sikerei a népi demokrácia országaiban.

4. szám

A dolgozó tömegek harca a háborús gazdálkodás és a nyomor ellen.

Marty A.: Néhány szempont Blanqui tevékenységéhez.

Michaut V.: Marx, a francia munkásmozgalom történetirója.

Dupuy F.: Mélyítsük ki a küzdelmet Németország felfegyverzése ellen és az öt nagyhatalom békeegyezményéért.

Baby J.: A Tőke meghamisítása és a szociáldemokraták artimarkizmusai.

Noirot P.: A Szovjetunió és a népi demokráciák együttműködése: egy új világ előképe.

Mensien R.: A sportolók közös akciója követeléseik teljesítéséért és a békéért.

Crémieux F.: A mi harcunk az igazságért, Amerika hangjának háborús uszítása ellen.

A pártgyűlések, a kommunisták forradalmi nevelésének iskolái.

Ibarruri D.: Új szakasz a spanyol nép küzdelmében.

Leduc V.: Kalinin: A kommunista nevelés c. könyvéről.

Egretaud M.: Mao-Ce Tung: Az új demokrácia és A forradalmi háború taktikája Kinában c. műveiről.

Szolidaritás Barcelona dolgozóival.

A dolgozók meghátrálásra tudják kényszeríteni a kormányt és a tőkéseket.

5. szám

A választások és a nemzeti békepolitikáért folyó harc.

Patinaud M.: A békeegyezmény követelése és a Szovjetunió példája.

Garaudy R.: A mi propagandánk feladatai és módszerei.

Cogniot G.: A kommunizmus építése és a szovjet állam szerepe.

Vieuguet A.: Küzdelem a rendőri provokáció ellen.

Houzé R.: Az elnyomás ellen: politikai védelem és tömegmozgalom.

Feix L.: Az elnyomott népek küzdelme és az imperialisták manőverezése. /Az Afrikai Demokratikus Szövetség helyzete./

Pannequin: Észak és Pas-de-Calais bányászainak sztrájkja 1941-ben.

Kriegel-Valrimont: Mollet Guy /az S.F.I.O. munkásáru-
lőtitkára/

Dumoulin E.: A háborus gazdálkodás és a dolgozó osztályok helyzete Franciaországban.

Leduc V.: Az "Esprit" c. folyóirat, a "harmadik út" és a békeharc.

Vassails G.: P. Langevin: "A gondolat és a cselekedet" c. könyvéről.

A Központi Bizottság felhívása.

A Politikai Bizottság és a Központi Bizottság határozata a grenay-i rendőri provokáció tárgyában.

Molok A.: A párisi munkások a Kommün alatt.

A Kommüntől Maurice Thorezig.

DÉMOCRATIE NOUVELLE /Uj Demokrácia/

1951. 2.szám

Duclos J.: A békeharc és a semlegesség. /A béketábor erői növekednek. Az imperialisták megdöbbenően látják, hogy azok közül, akikre számítottak, sokan semlegesek. Az imperialisták ezeket kommunistáknak nevezik. A kommunisták azonban nem semlegesek, hanem harcosok. Csak a tömegek harcos fellépése mentheti meg a békét./

Berlioz J.: A lefegyverzett Németország a béke záloga. /Az imperialisták Németországot második Koreává akarják tenni./

Kuo Mo Zso: A kínai kultúra és a nyugat. /A kínai tudományról és irodalomról./

Desanti D.: A koreaiak és kínaiak a békét védik.

Leduc V.: A dollárkirályok a szabadság kereszteslovagjai. /Az imperialisták gyűlölik a Szovjetuniót, háborúra uszítanak ellene s uszításukat a Szabadság védelmének jelszávaiba burkolják./

Eisenhower nem felel. /Mikor az amerikaiak Eisenhower vezetése alatt 1942-ben partraszálltak Algirban, 27 bebörtönzött kommunista levelet irt a tábornokhoz. Rámutattak, hogy hazafiságukért, náciellenes magatartásukért ülnek börtönben. A tábornok nem felelt nekik. Az amerikaiak gyűlölik a kommunistákat s fasiszták módjára lépnek fel ellenük./

Gheorghiu-Dej: Dománia villamosítása. /Románia a Szovjetunió nyomán nagy villamosítási tervet dolgozott ki és hajt végre./

Boffa G.: Az olasz nemzeti ellenállás. /Az olasz tömegek harcolnak a békéért és a kenyérért./

Arakeljan A.: A szocialista tulajdon a Szovjetunióban.
/A cikk ismerteti a szocialista tulajdon eredetét és formáit./

Bierut B.: Lengyelország a szocializmus építésének útján.

Michel R.: Tito a pusztulás felé halad.

Könyvkritika:

Claude H.: Merre tart az amerikai imperializmus?

Nicolle J.: A német demokratikus köztársaság születése.

Nemzetközi krónika.

Folyóiratszemle.

3.szám

Duclos J.: A háborus bűnösök szorult helyzetben vannak.
/Főleg francia vonatkozású eseményekről a fegyverkezés-
sel és a békeharccal kapcsolatban./

Sadoul J.: A Szovjetunió a kommunizmus felé halad. /A nagy szovjet alkotások ismertetése./

Dresch J.: Szén és újrafelfegyverzés. /Németország új-
rafelfegyverzésének és a széntermelés problémáinak ösz-
szefüggése./

4.szám

Duclos J.: Szovjetellenesség: a háborus uszítók fegyve-
re.

Courtade P.: Sztálin békeüzenete. /A Sztálin-nyilatko-
zat jelentőségéről./

Berlioz J.: "Ohne uns". /Nyugat-Németország népének
elszánt békeakarataról./

Feix L.: A haladó Afrika. /Északafrika népe és az aktu-
ális kérdések. Amerikai támaszpontok, a nacionalisták
szerepe./

Leduc V.: Jenki atrocitások. /Koreai rémtettek./

LA NOUVELLE CRITIQUE /Uj Kritika/

1951. 23.szám

A kiadó válasza Pleven ujságjának vezércikkére. Rámutat
a burzsoázia demagóglájára és hazugságaira.

Houze R.-Vegier J.-P.: Hogyan harcolnak? /Az imperialis-
ta hadviselés borzalmairól s a tömegek békeharcáról./

Daix P.: A Rousset-pör és a francia törvényesség Daix rámutatott Roussetnek a Szovjetuniót rágalmozó hazudozásaira. Ezért Rousset pört indított ellene. A perben világosan megmutatkozik, hogyan igyekeznek a francia burzsoá bíróság az igazságot elnyomni./

Delarue M.-Mouillaud M.: A Kommunista Párt, az intellektuális és az eszmék harca. /Folytatás./

Verret: Az intellektuális és a pártszellem.

Sillen S.: G.B. Shaw.

Calas R.: Lecke az élő marxizmusból. /Kalinin: Kommunista nevelés c. könyvének ismeretése. A könyvet a francia hatóság nem engedi be Franciaországba./

Vernant J.-P.: Az ember és a munka a szocialista társadalomban.

Brochon P.: Folklore és forradalmi tradíciók. /A francia néprajzi kutatók tanuljanak a szovjet néprajztól. Kutassák a francia nép forradalmi hagyományait a nép költészetében./

Deluit R.: Elsőbbséget Németországnak! /Németország ipara Franciaországtól vesz nyersanyagot s a kész áruk nagy részét Franciaországban adja el. Ezzel súlyos károkat okoz Franciaország iparának. De a Platten kormány amerikai parancsra engedi ezt és hozzájárul Németország újrafelfegyverzéséhez./

Desanti J.T.: A diszkréció professzora. /Hibermann, a Monthly Review szerkesztője "kitanította" a haladó írókat és politikusokat, hogy ne folytassanak baloldali propagandát, legyenek diszkrétek. A cikk rámutat az imperialisták bérencei és a haladás harcosai közti erkölcsi és magatartásbeli különbségekre./

Magnien M.: Hazugságok Kináról. /Egy, a demokratikus Kinát gyalázó hazug könyv hamis adatainak leleplezése./

Nizet: Levél a marginalizmusról. /E felfogást vallja valamennyi burzsoá professzor./

Desanti J.T.: Sztálin leveleiről. /Sztálin elvtárs nyelvészetre vonatkozó leveleiről./

L'Hermitte R.: Vita a Szovjetunióban az irői "mesterségről" /Vera Panova irői irodalmi cikke és a nyomában támadt vita ismertetése./

Levelek a modern nevelésről. /Az "új iskolák" nem mutatják meg a való életet./

Bánky S.: A színész és a munkásosztály.

24. szám

Garaudy R.: Háborus propaganda és kommunista propaganda. /Osszehasonlítás a háborus uszások és a békétábor propagandája között./

Kanapa J.: A fuvelások és a nemzet. /Néhány neofasiszta hazugság leleplezése./

Berman J.: Alépitmény, felépitmény és ideológiai harc. /Sztálin nyelvtudományi leveleiről./

Noars J.: Georges Duhamel arcképe. /Cáfolat a kapitalisták zsoldjába szegődött francia irodalmár néhány kijelentésére./

Besse A.: A "hivatalos" történetírás nagy hibája. /A nyugati burzsoá történészek rágalmairól./

Marty A.: Új írások Blanquiról. /A párisi kommün nagy forradalmi alakjáról./

Coartade P.: Tito és a nemzetközi proletariátus. /A nemzetközi proletariátus határozott állásfoglalása Tito banditáival szemben./

Desanti J.: A tudomány, az osztályok harca és a Párt szelleme. /Értekes cikk döntő ideológiai kérdésekről./

Cohen F.: A szovjet festészet sikere és problémái.

26. szám

Leduc V.: A szociáldemokrata kód. /Ellentmondások, zavaros politikai vonalvezetés./

Desanti J.: Hol vannak a dogmatikusok? /Válasz a rágalmakra./

Révai J.: Kultúra és osztályharc a népi demokráciákban. /A népi demokrácia néhány problémájáról./

Suret-Canale J.: A meghamisított párisi kommün. /Egyes nyugati történészek a kispolgárság forradalmának tartják a párisi kommünt. Ezzel kapcsolatban válasz egyéb rágalmakra./

CAHIERS INTERNATIONAUX /Nemzetközi Füzetek/

1951.25.sz.

Charrière J.: A népi Kína a szocializmus felé halad. /A felszabadítás utáni problémák: infláció, éhség elleni harc, agrárreform stb./

Szukomlin V.: Lehet-e szovjet imperializmusról beszélni? /Az imperialista rágalmak leleplezése./

Bettelheim Ch.: A francia gazdasági élet 1951-ben. /Magas árak, életszínvonal csökkenése, beruházási nehézségek stb./

Benard J.: A munkásosztály elszegényedése. /Franciaország és a Marshall-terv./

Duret J.: A francia ipar és a Schuman-terv. /Kartellizáció, amerikaiak a háttérben./

Pejtavin E.: A technikai szakoktatás szocialista perspektívái. /Szovjet szakoktatás ismertetése. A francia munkásosztály vegye kezébe a technikai szakoktatást./

Halad a világ. /Rövid cikkek./

Comisco és szocializmus. /Az áruló szociáldemokrata szak-szervezetek üzelmeinek leleplezése./

Harminc nap. /Hirek/

Könyvszemle.

26.sz.

Lyon-Caen G.: A klasszikus demokrácia jövője. /Népi demokrácia, az amerikai "demokrácia" fasizálódása./

Schaffer G.: A munkáspárt krízise. /Az angol munkáspárt és politikája, Bevan bukása, fegyverkezési program./

• Modzelewski Z.: A párisi kommün tradíciói a lengyel munkásmozgalomban. /Lengyelek szerepe a párisi kommünben, hatása a lengyel munkásmozgalomra./

Dresch J.: A közeli konfliktusok és az olaj. /Angol-amerikai olajháború és közeli feudalizmus./

Benard J.: A munkásosztály nyomorúságának okai Franciaországban. /Fegyverkezés, infláció stb./

Halad a világ. /Rövid cikkek./

Harminc nap. /Hirek/

Könyvszemle.

LA PENSÉE /A Gondolat/

1951. 34.sz.

Neszmejanov A.: A Szovjetunió kulturális és ipari haladása.

Riou M.: A béke híveinek második világkongresszusa után. /A békeharc állása./

Besse G.: A francia egyetem fasizálódása.

Dutt P.: G.B. Shaw. /Nekrológ/

Cogniot G.: A koreai nép, története, kulturája.

35.sz.

Joannès V.: A párisi kommün, a nemzetközi munkásmozgalmom és az Állam kérdése. /Értékes cikk a párisi kommün 80. évfordulója alkalmából, fontos megállapításokkal./

Albouy P.: Victor Hugo és a Kommün. /Hugo szerepének és állásfoglalásának kiértékelése./

Prenant M.: Észrevételek a magyarországi tudományos tervezésre. /Értékes megállapítások az Akadémia tudományos munkaterveivel kapcsolatban./

Magnien M.: Az új Kína kulturája.

RINASCITA

1951. febr.

Negarville C.: Hadjárat a szabadságért.

Alicata M.: A földreform Calabriában.

Scoccimarro M.: Az atlanti hadsereg és Németország újrafelfegyverzése.

Grieco R.: A parasztság földért és munkáért vívott harcának perspektívái.

Ghini C.: Gyári szervezeteink.

Colombi A.: A provokátorok és az ellenség ügynökei elleni harc.

Spano V.: Az Egyesült Államok és Kína.

Salinari C.: Irodalom és nemzeti élet Antonio Gramsci felfogásában.

Lapin N.: Az igazság az ardenne-i csatáról. /Vopr. Iszt.

Rago, M.: Az új ^{1950. 2. sz. -ből}Alberia.

Bertoni D.J.: "Letture popolari" /Népi olvasmányok. Egy 19. század 30-as éveiben megjelent népi folyóirat ismertetése, forradalmi szerepének értékelése.

márc.

Donini A.: Előre a békéért vívott harcban!

Crisafulli V.: Az elárult Alkotmány.

Noberasco G.: Az ipar helyzete Liguriában.

Di Vittorio G.: A kommunistáknak a munkásosztály egységéért vívott harcának sikerei.

Manacorda G.: A Párt és vezetőszerpe a kultura területén.

Baratto M.: Hatásosabb kulturális tevékenységért.

Berti G.: A Szovjetunió és Olaszország nemzeti érdekei.

Sosztákovics D.: Giuseppe Verdi műve. Sosztákovics 1951. jan. 27.-én a moszkvai Nagy Színházban mondott beszéde.

Trombatore G.: Megjegyzések a 18.sz. irodalmáról.

A Csehszlovák Kommunista Párt gazdasági előrehaladása és forradalmi ébersége.

Rinaldi D.: Az első mozgalmak a nők felszabadításáért a cári Oroszországban. Az olasz pártfőiskola egyik hallgatójának tanulmánya.

Ferri F.: A munkás-paraszt szövetség.

Manacorda G.: Az olasz munkásmozgalmak a munkás és szocialista kongresszusok tükrében. Harmadik folytatás. /Előző az 1950. 7.sz.-ban. Ez a rész az 1853-1891. korszakot öleli fel./

ápr.

Az olasz polgárokhoz.

A községi és tartományi választások előtti felhívás.

Longo L.: A munkásegység problémái a VII. pártkongresszuson.

Sacchetti W.: Egy esztendő ellenállás a "Reggiane" felszámolása körül. A Reggiane gépgyár Emilia tartomány legnagyobb ipari üzeme. Az olasz kormány amerikai parancsra már 1950-ben tervekbevette a gyár felszámolását. De a munkások egy éves hősiességben ezt eddig megakadályozták.

Amendola G.: A Dél megmozdul. A délolaszországi népi mozgalmakról.

Secchia P.: Javítsuk meg a kommunisták munkáját a tömegszervezetekben.

Di Castiglia R.: Jemolo, vagy a meggyötört antikommunista. Eles és szellemes vitacikk Jemolo: A meggyötört Olaszország /1946-1951/ c. könyvéről.

Mieli R.: Atlanti politika és békekormány. Széles külpolitikai helyzetelemzés.

Cobau L.: Egy hősnő Giuseppe Garibaldi életében. Adalékok Garibaldi feleségének, Anita-nak életéből.

Bianchi Bandinelli Ranuccio: Munkánk az iskolában.

SOCIETÀ

1951. 1.szám

Procacci G.: A franciaországi kapitalizmus kezdeteinek történetéhez. A szerző vitába száll a francia polgári történetesek periodizációjával, akik a kapitalizmus kezdeteit Franciaországban a 16.századra teszik. Vitatja azt is, hogy akár a monarchia egységesítő törekvései, akár a kereskedelmi tőke

megjelenése határozná meg a kapitalizmus kibontakozásának kezdetét.

Sapegno N.: Giannone és a vallási reform. A 17. századi olasz felvilágosodás egyik képviselőjének, Giannone-nak "Triregno" c. művét elemzi.

Ragionieri E.: A Risorgimento Marx és Engels műveiben. Igen értékes, bár teljességre nem törekvő tanulmány Marxnak és Engelsnek azokat a cikkeit, megjegyzéseit gyűjti össze és interpretálja, amelyek a 19. századi olasz forradalmi mozgalmakra, az egység kialakulására vonatkoznak.

Tudomány, természet és történelem Gramscinál. Három vitacikk, amelyek Aloisinak "Gramsci, a tudomány és természet, mint történelem" c. cikkével /Societá 1950. 3. sz./ száll vitába. Az eredeti cikk szerzője, Aloisi is megvédi álláspontját.

Banfi A.: A pszichoanalízisről szóló vitához.

Catullus a demokrata? Timpanaro rövid cikkben igyekszik megcáfolni Amroggio Donini Catullus értékelését. Donini egy új Catullus kiadás előszavában demokratikusnak értékeli a költőt. Timpanaro vitacikke után Donini is kifejti álláspontját, bebizonyítva eredeti tételét.

Carbone G.: Antonio Gramsci műveinek néhány kommentárjáról. Szemle az olasz folyóiratok és a napisajtó recenziói, kommentárjai fölött, amelyek Gramsci műveiről megjelentek. A szerző élesen feltárja a burzsoá kritika ferdtéseit és reakciós célzatosságát. A szemlét Gramsciról és műveiről írt cikkek bibliográfiája egészíti ki.

WEG UND ZIEL /Ut és Cél/

1951. 2. szám

Wimmer E.: Németország újrafelfegyverzésének kérdéséhez.

Száz éves amerikai agresszió Kína ellen.

Indokina és a gyarmati rendszer válsága.

Mao Ce-Tung: A gyakorlatról.

Mi az UNO? Minek kellene lennie?

4. szám

Nagy feladatok előtt. /Az osztrák elnökválasztás./

A berlini felhívás.

Johann Koplenig /Koplenig elvtárs 60. születésnapja alkalmából rövid életrajz./

West Fr.: Az éberség - minden kommunista kötelessége.

Spira L.: Az emberek döntenek a háborúról és békéről.

A párt kérdései: Az ifjúság megnyerése.
Szegényparasztok az ipari üzemekben.

Munkásmozgalom: Provokátorok és kémek az osztrák munkásmozgalom történetében.

Gazdaság: A kizsákmányoló tulajdonoztatás.
A csehszlovák és magyar felemelt ötéves terv.
Gazdasági kapcsolatok a Szovjetunió és a népi demokráciák között.

Világpolitika: Franco és a jobboldali szocialisták.

Dokumentumok: Sztálin a háborúról és békéről.
Kortükör.

1951. 5. sz.

Bürnberg F.: Az osztrák kommunisták élén./Koplenig elvtárs 60. születésnapjára./

Fischer E.: Harc a békéért.

Honner F.: Egy időszaki könyv. /Koplenig: Beszéd és cikkek 1924-1950 c. könyve/

Stein W.: A profit emelkedik / fokozódik az osztrák dolgozók kizsákmányolása/.

Alt P.: A Schuman-terv.

Marek .: A kommunista erkölcs.

A párt kérdései: Az alsóausztriai tartományi szervezet fejlődése.
A munkásifjúság helyzete.

Munkásmozgalom: Az osztrák baloldali szocialista párt.

Gazdaság: A Szovjetunió költségvetése.
Külkereskedelem és hadigazdálkodás /Ausztriában/.

DIE ARBEIT. BÉCS,

1951. 4. sz.

Fiala G. a dolgozók jelöltje.

Fiala G.: Új manőver az egységes bérharc ellen.

Hornik L.: A nagyhatalmak egységéért, a békéért.

Egy szocialista szakszervezeti vezető: Vissza az osztályharcához.

Rovatok:

Szakszervezet és üzem.
Gazdaság és statisztika.
Ifjúsági irások.
Nemzetközi szemle.
Jegyzetek.

5. sz.

Május 1-i üdvözlét Bulgáriából.

A Szakszervezeti Világszövetség ülése, Bécs.

Koplenig elvtárs és a szakszervezeti munka.

Lauscher F.: Legyen vége az áruzsorának.

Volter H.: Az uzsora-jövedelmiadó.

Zickler G.: Iskolamunka az osztrák szakszervezeti szövetségben.

Rovatok:

Szakszervezet és üzem.

Gazdaság és statisztika.

Szociálpolitika és munkajog.

Nemzetközi szemle.

Jegyzetek.

COMMUNIST REVIEW

1951. febr.

Pollitt Harry: Új perspektiva a brit nép számára /az Angol Kommunista Párt programjáról/

Mahon J.: Harc az egységért./ A munkásság akcióegységének megszervezéséről a párt utmutatásával./

Palme Dutt R.: Küzdelem a brit függetlenségért. /Amerika ellen/

Bush A.: Szellemi munkások feladatai.

Gollan J.: Az öregek. /Az angliai idős személyek ellátatlanságának problémájáról, mint a kapitalista rendszer járulékaról./

Lenin: Pártszervezet és pártirodalom.

1951. márc.

Burns E.: Népi demokrácia - Anglia urja a szocializmushoz. /Az Angol Kommunista Párt programjának jelentőségéről./

Grahl J.: A Munkás-párt és a parlamenti munkás párt./ A Munkás-párt eredetéről, feladatának sikertelenségéről, az Angol Kommunista Pártról, mely egyedül képes a munkásmozgalom egységes vezetésére./

Woddis J.: A maláji rendőrállam.

Dunman J.: A brit mezőgazdaság osztályszerkezete.I.

...sztétika /"The New American Encyclopedia"-ba irt cikk 1859-ben/.

Könyvszemle:

Fagan H. és Hilton R.H.: az 1381-es angol felkelés./ism.B.H./

/Kitünő munka, amely nemcsak az angol történelem egy nagyobb részletét mutatja be, de elősegíti a 17. századi burzsoá forradalom hátszereinek megértését./

MONTHLY REVIEW

1951. ápr.

Burns E.: Világbéketanács határozatai.

Bennett M.: Ujrafelfegyverkezés és a költségvetés.

Jeffries N.: A szovjetek az osztálytársadalomban./Az Angol Kommunista Párt által összehívott Nemzeti nő-konferenciájáról és annak céljairól/.

Garnan D.: A nagy középosztálybeli zúza ar.

Dunman Jack: A brit mezőgazdaság osztályszerkezete.II.

Wren St.: Állami monopolkapitalizmus.I.

máj.

Pollitt Harry: Az öt hatalmi egyezmény.

Armstrong P.: A Colombo kizsákmányolási terv./A Angol Munkáskormány nagy figyelmet tanúsított a Dél és Dél-Kelet-Ázsia gazdasági együttműködési Colombo-terv iránt/.

Brooks W.: Hiataltság és a munkásokért.

Wren S.: Állami monopolkapitalizmus.II.

LABOUR MONTHLY

1951. febr.

D.R.P.: Havi jegyzetek: Kezeket el Európától./Politikai feljegyzetek az új-nácizmusról, Amerika politikájának válságáról, Eisenhowerről, Schumacherről/.

Fritt J.N.: Öredek Indiáról. /Az indiai börtönökről, koldusokról, lakásviszonyokról, munkabékekről/.

Arnot R.P.: Nyugat-Németország és Japán újramilitarizálása. /Az utolsó 5 évben semmi sem renditette meg annyira a brit népet, mint Nyugat-Németország újrafelfegyverzése./

A.R.F.: J.M. Andrews-nak /1870-1950/, a délafrikai munkásmozgalom nagy építőjének nekrológja.

Eaton J.: Szocializmus és acél.

Mao Tse-Tung: A gyakorlatról. A felismerés és gyakorlat közötti kapcsolatrol.

Könyvszemle:

Collins H.: A mai szakszervezetek. /Hasznos kézikönyv/

England B.E.: Szakszervezeti problémák.

márc.

D. R.P.: Havi jegyzetek: Hadd üvöltjön az oroszlan. /Anglia belpolitikájáról, Lippmann teóriájáról, Cole professzor dilemmájáról, az AKP. programjáról./

Pritt D.N.: Több világosságot Koreával kapcsolatban.

Quaestor: A Munkás-kormány és a Munkás-párt jövője.

Mao-Tse-Tung: A gyakorlatról /folytatás/

ápr.

D.R.P.: Havi jegyzetek: Szét kell tőpni a hazugság hálóját. /Mi az agresszió? Az agresszió új meghatározása. Nagybritannia vasfüggönye. Az angol munkásosztály hősie ellenállása/.

S.F.R.: Nagybritannia a békéért.

Purcell H.: Németország felfegyverezve, vagy lefegyverezve.

Hannington W.: Ipari forradalom. /Szakszervezeti mozgalmak a bér visszatartás ellen/.

Klugmann J.: Truman ur Titoja. /Titoizmus, a ma trockizmus/.

Angus J.: Burma utja a szabadság felé.

C.S.: A halál kereskedői. /A brit háborus politikáról a múltban 1914-től és ma. Lenin meghatározásával jellemzi: "A háboru borzalmas, de borzalmasan hasznothozó. A brit üzletemberek, tőkéssek, bankárok részvételéről a háborus propagandában, s a lefegyverzésellenes mozgalomban./

Könyvszemle:

Schaffer G.: Német újrafelfegyverzés háboruhoz vezet.

Davidson B.: Ismét egyszer. /Nyugat-Németország portréja./ /Mindkét könyv leleplező, használható irás Nyugat-Németországról./

máj.

Dutt R.P.: Havi jegyzetek: A háboru ára. /1951 május 1-ről, Mac Arthur bukásáról, az agreszió változatlaniságáról, Morrison angol külügyminiszter bemutatkozásáról, a népi demokráciákról stb./

Gallacher W.: Május 1 és a fiatalság.

Eaton J.: Háborus költségvetés.

"Figyelő": Egy telenganai /Hyderabad állam/ fogoly írja.

Levél Pekingből.

Mahon J.: Látogatás Magyarországon.

Shiniayev V.: Levél egy szovjet mérnöktől.

C.S.: A halál kereskedői. No.2.: I.G. Farben.

Könyvszemle:

Gallacher W.: Emelkedj mint az oroszok. /1945-50-es brit parlamenti események története és bírálata./

THE MODERN QUARTERLY.

1951. No.1.

Levy H.: Felhívás az intellektuelekhez.

Morris M.: Nevelés és a háborus hullám.

Cornforth M.: Caudwell és marxizmus.

Meek R.L.: Keynes helye az elméleti gazdaságtörténetben.

Lewis J.: Népünk erkölcsi komplexusa. /Ismételt tanulmány marxizmusról és erkölcsről./

"La Pensée": A "Modern Quarterly" elvtársi bírálata.

Könyvszemle:

Lukács György: Európai realizmusról tanulmányok /A. Kett-le./

No. 2.

Canterbury érsek: Mélyreható tanulságok Varsóban. /Kiemeli, hogy Sztálin 4 év alatt négyszer üdvözölte a béketárgyalásokra vonatkozó javaslatot: Rooseveltnek, Wallacenak, Stassennek és Kingsley Smith-nek 1946-47-48 és 49-ben./

Crowther J.G.: Varsó után. /A varsói békekongresszus 9 pontjáról./

POLITICAL AFFAIRS

1951. febr.

Bővített külön szám az USA KP. 15-ik Kongresszusa alkalmából.

Foster W.Z.: Amerikai kapitalista hegemonia, nemzeti veszély és izoláció. /Üzenet a Kongresszusnak/

Hall H.: Összefoglaló beszámoló a Kongresszus számára.

Winston H.: Mozgósítsuk a pártot nagy feladataira.

Williamson J.: A Párt szakszervezeti munkájának fővonalai.

Winter C.: Mienk az új típusú Párt.

Gates J.: Erősítsük a harcot a Browderizmus, Titoizmus és Trockizmus ellen.

Thompson R.: Foster elvtárs új könyve - nagy marxista mű.

Jackson J.: A háborus gazdaság hatása délen.

Flynn E.G.: A munkavédelem harcos tradíciói ihletik mai harcainkat.

Perry P.: Munkánk a mezőgazdasággal foglalkozó tömegek között.

Jones C.: A béke ügyében az asszonyok egységéért.

Potash I.: A békéért való egységes front kiszélesítéséért a Szakszervezetekben.

Ross C.: Az ifjuság a békeharcban, a militarizáció ellen.

Ganett B.: Néhány ideológiai feladat a békeharcban.

Jerome V.J.: Hadd vigyük harcba a kultúra fegyverét.

Amter I.: Levél a Kongresszushoz.

Andren C.: Portoricóban a küzdelem árja emelkedik.

Üdvözet a testvérpártoktól.

márc.

Foster W.Z. 70-ik születésnapjára száma.

Az USA Kommunista Pártja Nemzeti Bizottságának méltatása: Foster W.Z. Pártunk kimagasló vezetője.

Denis E.: Üdvözet a börtönből.

Foster W.Z.: Truman "Nemzeti veszély állapota"

Hall G.: Foster, mint a világbéke mozgalom vezetője.

Williamson J.: Egy páratlan amerikai munkásvezető

Davis B.J.: Foster hozzájárulása a nemzeti és gyarmati felszabadítás ügyéhez.

Flynn E.G.: Bill Foster korai évei

Bittelman A.: Foster - Pártunk vezetője.

Jones C.: Foster elméleti és gyakorlati segítsége asszonyok közt végzett munkánkhoz.

Amter I.: Foster - a munkanélküliek nagy történelmi harcainak vezetője.

Hammersmark S.T.: Foster régebbi harcai a munkásokat félrevezetők ellen.

Wortis R.: Foster vezetése a tügyári munkásoknál.

Dreiser Th.: "Neki én sokkal tartozom" /a nagy író Foster 60-ik születésnapjára írt méltató sorainak újbóli közzélése, a szerkesztő megjegyzéseivel, hogyha Th. Dreiser élne, ismét üdvözlőné 70-ik születése napján/.

ápr.

Denis E.: Béke - a legfőbb és mindenekelőtti cél. /Denis E. elvtárs, az USA KP. főtitkárának new-yorki első beszéde börtönből való kiszabadulása után.

Sztálin I.V. nyilatkozata a Pravda levelezőjének. /Fordítás a Pravda 1951 febr. 17-iki számából./

Hall G.: A Sztálin intervju - egy csapás a háborus uszítókra.

Winston H.: A klubok aktivizálásának eszközei.

Meo Tse-Tung: A gyakorlatról.

Fine F.M.: A ke skciók kifejlesztéséről.

Blumberg A.S.: Jegyzetek az 52-es választási eshetőségekről.

Basset Th. R.: Washingtoni alkotmány Portorico számára.

Martel H.: Nemzetközi Bányász Szakszervezet elnöke, a Francia Bányászok Nemzeti Egyesületének titkára/; Szaktáriánusságnak el kell tűnnie!

Gannet B.: A demokrácia történelmietlen kezelése. /Az USA KP 15-ik kongresszusa ideológiai feladatokat tűzött ki megvitására - ehhez hozzászólás/.

MASSES AND MAINSTREAM

1951. febr. Vol. 4. No. 2.

Sillen S.: A mi időnk./A néger-történelmi hétről, "Nat. Turner"-ről szóló bemutatóról, Ibsen darabjának felújításáról./

Pittman J.: Mi van a tökéletesítéssel? Az amerikai négerkérdésről és annak megoldásáról./

Levelek néger asszonyoktól: 1827-1950.

Gold M.: William L. Patterson: harcos veterán.

Wells W.R.: Halálra vagyok ítélve. /Egy halálra ítélt amerikai néger megrázó története./

Berry A.: /Szentanu beszámolója/. Felkelés Portoricóban.

Aptheker H.: A néger tudós és feltaláló.

márc. Vol. 4. No.3.

Sillen S.: A mi időnk a martinsvillei tömeggyilkosságról, irodalmi problémákról, pittsburgi kommunisták elítéléséről.

North J.: Bill Foster - egy amerikai eposz.

Ford J.W.: Foster és a Néger-Munka-Szövetség.

Üdvözlét Fosterhez 70-ik születésnapja alkalmából. /Gus Hall, H. East, R. Kent, M. Gold./

Foster W.Z.: "Amerika politikai története" c. most megjelent könyvből.

Brown I.L.: Milyen út nyílik a néger író számára?

Dutt R.P.: G.B. Shaw.

Foster W.Z.: Amerika politikai története /H. Aptheker/.

ápr. Vol. 4. No.4.

Sillen S.: A mi időnk. /Az Amerika-ellenes bizottság hollywoodi művészek és írók elleni akciójáról, a becsületes amerikai íróról, mint hősről, L.L. Brown: "Vasváros" c. kimagasló regényéről./

Du Bois W.E.B.: Megállom helyemet. /A neves, 83 éves író elítélésével kapcsolatban, béke-hitvallásának közlése./

Shields A.: Pittsburg: A béke ügye a bíróság előtt.

Nelson S.: Spanyolország sorsáról. /Részlet az író a Franco-ellenes harcról szóló hosszabb léziratából./

Brown L.L.: Milyen ut nyilik a néger író számára? II.

Clay E.: Sikueiros: Művész fegyverben. /Mexixoi nagy realista festőről, B.A. Sikueirosról, aki megnyerte a 25. kétéves kiállításon a nemzetközi díjat.

Zie S.: Az S.S. Figaro-eset. "Le Figaro" c. francia lap gunyneve S.S. Figaro, mivel annyi náci történetet közöl. E sorozatban D. Bousset újságíró kereszties hadjáratot indított a koncentrációs táborok ellen, amelyek kapcsolatba hozott az u.n. szovjet munkatáborokkal. Adatai nemisságát, cikkei hazugságát a "Les Lettres Francaise"-ben leleplezte P. Daix, az ellenállási megállom kitüntetett hőse, akit e leleplezése miatt bíróság elé állítottak. A Szovjetunióellenes átkokat az USA propaganda sugallta és a tanukat dollárokkal fizették le."

Wharton F.: Sinclair Lewis.

REVUE HISTORIQUE.

1951. jan.-márc.

Mousnier R.: A pénzügyek fejlődése Franciaországban és Angliában az augsburgi liga háboruja és a spanyol örökösödési háboru idején.

Sainte Fare Garnot J.: Jegyzetek az ókori egyiptomi válásokról.

Machu J.: Cyrene, a város és uralkodója a hellenisztikus korban.

Chaunu P.: Chile és a Plata vidéke a 16. és 17. században.

Spitzmüller A.: 1918 ősze Ausztria-Magyarországon.

Lefebvre G.: A forradalom és a császárság. /Könyvszemle/.

Könyvszemle

Folyóiratszemle és tudós társaságok

Bibliográfia

Krónika.

ápr.-jun.

Gagé J.: Gades, India és az atlanti hajózás az ókorban.

Borschak E.: A mongol támadáselőtti Rusz, Ukrajna és Oroszország.

Marinesco C.: J. Coeur aragon, katalán és nápolyi üzle-
tei. /J. Coeur 15. századi francia üzletemberről szóló
iratok publikálása./

Soares de Azevedo J.: A lissaboni francia konzulok a
16. és 17. század elején.

Vaussard M.: Az olasz janzenisták és a papság polgári Al-
kotmánya.

Renouvin P.: Az angol politika a müncheni krízis idején.

Renouard J.: A középkor egyháztörténete.

Lefebvre G.: A forradalom és császárság.

Könyvszemle.

Folyóiratok és tudós társaságok.

Krónika.

ANNALES

1950. jul.-szept.

Dhondt J.: Rendek vagy államhatalmak. A flandriai államok
példája. /A X. századtól a francia forradalomig./

Leuilliot P.: Az elzászi protestantizmus. /Történeti át-
tekintés a reformációtól kezdve, főleg Strassburgra vonat-
kozó adatok./

Könyvszemle.

okt.-dec. 4. sz.

Dion R.: A burgundi szőlők eredete. /G. Roupnel: A francia
föld története c. munkájával kapcsolatban római források
alapján ír a híres burgundi szőlőkről./

Vossen Pr.: Városi architektúra a 18. században. /A 18. szá-
zadi írók könyvei alapján a városi építkezésekről ír./

Vachon L.: A mai francia földművelés. Az auvergnei földmü-
velés tönkremenéséről és annak okairól.

Dion R.: A verduni szerződés kérdéséhez.

Bloch J.: Az indiai orvostudomány és a görög elméletek. /J.
Filliozat könyve alapján összehasonlítja az antik indiai
és görög tudományos elméleteket./

Salin É.: Temetkezési ingóságok. /A Meroving-kori sírokban
talált tárgyakról./

Richard J.P.: A nagy évszázad és hősei. /Bénichou: A nagy
évszázad morálja és Nadal: A szerelem Corneille műveiben c.

könyvek alapján fejtegeti a 17. század nevezetes embereinek lelkivilágát./

Leuilliot P.: A restauráció két krónikája /Dél-Échuze újságjáról és Stendhal Courier anglais-éról./

Schnerb R.: Marx Proudhon ellen. /Marx Misere de la philosophie c. művének új francia kiadása alkalmából Marx és Proudhon vitájáról./

Febvre L.: Egy civilizáció története./Chappey: A nyugati civilizáció története 1870-1950 c. művéről./

Braudel F.: Martinique /E. Revert: Martinique c. földrajzi munkájáról./

Leveletárakról.

A Frere-k iratai /1790-tól/.

A Ruizok archivuma /II. Fülöp idejében nagy vagyonu bankárcsalád üzleti papirjai/.

A champegne-i archivumokról.

Nekrológ.

Marcel Mauss-ról. /M. Mauss francia szociológus./

Georges Pages-ról /IV. Henrik és XIV. Lajos koráról írt./

Louis Halphen-ről. /A legkiválóbb burzsoá középkori történészek egyike.

Könyvszemle.

Folyóiratszemle.

ANNALES HISTORIQUES DE LA REVOLUTION FRANCAISE. 1951. jan-márc

Cobb R.: Robespierre egy kiadatlan levele. /Homályos tartalmu magánlevél, 1790. júniusán kelt./

Hyslop B.: A francia forradalom történetéről folyó kivatások iránya éa a tanulmányozás jelenlegi állapota. /Az 1950. augusztusi nemzetközi történészkongresszuson elhangzott beszámoló az amerikai kiadványokról. Az előadó a Cahiers de doléances-okkal kapcsolatban végzett kutatásokat./

Herlaub: Carnot és a párisi választókerületek tüzérszázadai tüzérműve 9-én.

Boussoulade J.: A presbiterianizmus az 1797 és 1801-es zsinatokon.

Dahan E.: Francois-Joseph L'Ange /1743-1793 /sz 1793-ban kivégzett L'Ange kezdeményezője volt a szövetkezeti gazdasági kódesznak majd a föld magántulajdona eltörlésének./

Gueschot J.: Dejory és "a szabad színek emberei". /D. A négerrek és mulatások emancipációjának ügyével foglalkozott./

Paron J.: Jeanbon Saint-André kiadatlan levele.

Kompagnac E.: Danton könyvtára

Lefebvre G.: Ledru des Essart tábornok néhány levele.

Cobb R.: Boulland letartóztatása a 2-ik forradalmi év messidőjén. /10-ik hó/.

Közlemények, könyvszemle.

MITTEILUNGEN DES INSTITUTS FÜR ÖSTERREICHISCHE GESCHICHTS -
FORSCHUNG.

LIX. k. 1-2 füzet 1951.

Fichtenau H.: Bizánc és az aacheni palota./ Összehason-
lítja a Nagy Károly korabeli Aachent Bizánccal./

Beer K.: A Reformatio Sigismundi-val kapcsolatos kutatás
jelenlegi állása.

Uiblein P.: Carnuntum feltárásának kezdetei. /A Carnuntum
ra vonatkozó kutatások története.

Posch F.: A stájer tartományi fejedelemség keletkezése.

Appelt H.: Középkori oklevélirók kontrasigillumai.

Unterkircher F.: A „Peregrinarius Hugonis” 1342. /Ismerte-
ti a vers kéziratát és tartalmát./

Rieger R.: A bécsi Ujépület.

Könyvismertetések.

Beküldött könyvek jegyzéke

Különböző hírek

Az intézet krónikája

Nekrológok

Srbik Henrik /a legkiválóbb osztrák történetirók egyike/

Thommen Rudolf /középkori történész, kitűnő forráski-
adványokat készített/.

Ausserer Károly: /Déltiroli történetet írt, heraldikával
és turkológiával foglalkozott./

WIENER GESCHICHTSBLÄTTER

1951. 1.sz. 6. évf./66/

Karl Renner halálára.

Till R.: A bécsi városi közigazgatás és a Bécs történetéről
szóló mű sorsa.

Mechtler P.: A bécsi nyugati pályaudvar építésének történeté-
hez.

Jäger-Sunstenau H.: A Szt. István-templom kórusának tetőze-
tén lévő címerdísz.

Kratochwill M.: A "Cap Wien" / Az 1872-74-es nagy osztrák-magyar észak-sarki expedícióról.

Új könyvek Bécs történetéről.

Társulati hírek.

THE JOURNAL OF MODERN HISTORY.

Vol XXII, No. 4. 1950. dec.

Cherry G.L.: A jakotiták törvényes és eszmei helyzetük 1688-89-ben.

Kublin H.: A japán szocialisták és az orosz-japán háború.

Jegyzetek:

Tannenbaum Edvard E.: Jaques Bainville.

Szemlecek:

Warth R.D.: Az orosz "Enigma": Néhány újabb tanulmány nyugati írók tollából.

Okmányok:

Hill H.B.: A "Nagy Félelem" következménye/a francia forradalom "Nagy Félelem" néven ismert rövid időszakáról. Ezzel kapcsolatos okmányközlése valószínűleg 1790 júniusából./

Scott F.D.: Egy 1813-as javaslat a Zollvereinre.

Könyvszemle:

Fisher S.N.: Törökország külföldi kapcsolatai, 1481-1512 Urbana, Ill. 1949.

Ames R.: Morus Tamás és utópiája. Princeton, 1949.

Ogle A.: A Lollard-torony tragédiája. A R. Hunve eset. A reform Parlament 1529-33. Az események története Wolsey bukásától Erzsébet születéséig. Oxford /USA/ 1949.

Brandel P.: A Földközi-tenger és a földközi-tengeri világ II. Fülöp korában. Páris, 1949.

Salaman R.N.: A burgonya története és társadalmi hatása. Cambridge, 1949.

Kraus M.: Az Atlanti civilizáció. Ithaca /USA/ 1949.

Geyl P.: Napoleon ellen és mellette. New Haven, 1949.

Masson F.: Napoleon Szent Ilonán, 1815-1821. Oxford /USA/ 1949.

Albrecht-Carrié R.: Olaszország Napoleonról Mussoliniig. New-York, 1950.

Schnerb R.: Rouher és a második birodalom. Páris, 1949.

Wallace S.A., Gillespie F.E.: B. Moran naplója, 1857-1865. Chicago, 1949. /B. Moranak a londoni amerikai követség beosztottjának naplója./

Hancock W.K.: Britt háborús gazdaság. London, 1949.

Weizman Ch.: életrajza New-York, 1949. /Izrael első elnöke/ Bibliográfia.

T a r t a l o m j e g y z é k .

Stein B.E.: A Szovjet-Oroszország ellen irányuló imperialista intervenciók politika elemzése Sztálin elvtárs műveiben.	1
Citovics J.: Az USA szerepe az imperialista Németország 1918-ik évi teljes szétzuzástól való megmentésében	18
A Szovjetunió történetének periodizációjával kapcsolatos vita eredményeiről	44
A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének soronkövetkező feladatai	57
Koroljuk V., Miller I., Piszarev J.: Vita Lengyelország történelmének főproblémáiról	69
Kirsevszkaja A., Valev L.: A bolgár történészek folyóirata./ Az Isztoriceszki Pregled VI. évf. /1949-50/ 1-5. sz. és VII. évf. /1950-51/ 1. számának ismertetése./	87
Zasztyenker M.: Az "Actes du Congres Historique du centenaire de la révolution de 1848." /Paris, 1948. 433. l./ kritikája	103
Porsnyev B.F.: A feudális kizsákmányolás elleni paraszti harc formái és utjai	119
Intézetünkbe újonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák	142
Szovjet folyóiratszemle	145
Folyóiratszemle a Népi Demokráciák országaiból	187
Folyóiratszemle egyéb országokból	204

11118
15748

A M. TUD. AKADÉMIA
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK
ÉRTESITŐJE

II. ÉVE 7-9. SZ. 1951. JUL.-SZEPT.
KÉZIRAT GYANÁNT

SZEGEDI KÖNYVTÁR-EGYESÜLET	
Tudománytörténeti Osztály	
Left. napló: <u>VI</u>	Léz.: <u>a.</u>
..... csoport: <u>1156</u> / 1. szám.	

C I K K E K, T A N U L M Á N Y O K

KUKIN D.:

A szovjet nép világtörténelmi győzelme a Nagy Honvédő Háboruban.

Кукин Д.: Всемирно-историческая победа советского народа в Великой Отечественной войне .

A.3274.

Junius 22.-én mult tiz éve, hogy a Szovjet Fegyveres Erők, zseniális hadvezérük, I.V. Sztálin vezetése alatt nagy Hazánk szent határainak védelmére keltek a fasiszta agresszorok galád betörése ellen.

Ennek a hitszegő agresszióknak a kimenet le közismert. Már több mint 6 éve mult, hogy a Szovjet Fegyveres Erők világtörténelmi győzelmet arattak a hitleri Németország felett és arra kényszerítették a fasiszta rablókat, hogy teljesen és feltétel nélkül megadják magukat. Mint a történelem tanúsága mutatja, mindig teljes vereség lett a szent földünkre betörő rablók osztályrésze.

A szovjet népnek a német fasizmus és a japán imperializmus felett aratott győzelme újabb elévülhetetlen lapokat irt be a demokráciáért s a szocializmusért vívott felszabadító harcok krónikájába. Minél távolabb merül a történelembe 1945. május 9.-ének magasztos napja, annál ragyogóbban és fensegesebben áll az egész világ előtt a szovjet nép győzelmének jelentősége, annál mélyebben érzik át a szovjet emberek és az egész világ dolgozói a Bolsevik Párt vezető és irányító szerepét, annak a pártnak, melynek élén a népek nagy vezére, Sztálin elvtárs áll, és amely a német fasizmust - a nemzetközi imperialista reakció faltörő kosát - szétzúzta.

De azoknak a ragyogó győzelmeknek a sorozatát, melyet a szovjet nép a Nagy Honvédő Háboruban mind a frontokon, mind a hátszágban aratott, a szovjet szocialista állam egész fejlődése készítette elő, Lenin-Sztálin pártjának bölcs vezetése, hatalmas politikai és szervező munkája. Ezeket a győzelmeket úgy értük el, hogy hazánk meg a háboru előtti években tervszerűen felkészült az aktív védelemre.

Lenin és Sztálin előre látták a katonai betörés veszedelmét, mely a Szovjetuniót az imperialisták felől fenyegette és fáradhatatlanul gondoskodtak hazánk védelmi felkészültségének megerősítéséről. A Bolsevik Párt tudta, hogy nem lehet az országot

nehézipar nélkül megvédeni. A Párt szem előtt tartotta Lenin szavait, hogy nehézipar nélkül nem lehet megvédeni az ország függetlenségét, hogy nehézipar nélkül elpusztulhat a szovjet rendszer. A Bolsevik Párt tehát Lenin és Sztálin utmutatásait követve rendületlenül és következetesen az ország szocialista iparosításának politikáját követte. A szovjet nép történelmileg páratlan rövid idő alatt országunkat elmaradt országból élenjáró országgá, agrárországból ipari országgá tette.

A Bolsevik Párt vezetése alatt megvalósították a szocialista forradalom egyik legnehezebb feladatát - a kis parasztgazdaságokat a szocializmus útjára vezették, felszámolták a kulákságot, mint osztályt, a teljes kollektivizálás alapján. Megteremtették a Szovjetunióban a gépesített nagyüzemi szocialista mezőgazdaságot.

Az ország iparosítását és a mezőgazdaság kollektivizálását kitűző sztálini politika sikeres megvalósítása, a kizsákmányoló osztályok felszámolása - azt eredményezte, hogy új termelési viszonyok jöttek létre a Szovjetunióban, hogy a szocializmus győzedelmeskedett. A szovjet társadalomban a háború kezdetén már nem voltak antagonisztikus osztályok. A szovjet társadalom a munkások, a parasztok és az értelmiség összeforrott családját képezte. Csak ilyen alapon bontakozhattak ki a szovjet társadalom olyan motorjai, mint az erkölcsi-politikai egység, a Szovjetunió népeinek barátsága, a szovjet hazafiság.

A Bolsevik Párt élén Lenin ügyének nagy továbbvivőjével, Sztálin elvtárssal, határozottan és következetesen harcolt a dolgozók összes ellenségei ellen, és arra törekedett, hogy emelje a nép forradalmi éberségét. Hatalmas jelentősége volt a szovjet állam megerősödésére és a Szovjetunió védelmi erejének fokozódására annak, hogy a szovjet szerveket és a párt-szervezeteket megtisztították az ellenséges elemektől, felszámolták a trockista-buharinista kémek és gyilkosok bandáját, hazánk kártevőit és árulóit. A trockista-buharinista árulók maroknyi csoportjának felszámolásával elértük azt, hogy a fasiszta rablók nem rendelkezhetnek országunkban "ötödik hadoszloppal".

A Bolsevik Párt által vezetett szovjet nép sokrétű és fáradhatatlan munkájának köszönhető, hogy a Szovjetunió gazdasági és katonai ereje már a háború előtti években jelentősen megnőtt, hogy létrejöttek úgy az anyagi, mint az erkölcsi és politikai előfeltételek az aktív védelemre, a súlyos és hosszú háború sikeres viselésére, és az agresszorok feletti győzelemre.

A Szovjetunió és a világ összes szabadságszerető népei ellen indított hitleri katonai agresszió kibontakozásának egyik legfontosabb feltétele az volt, hogy hosszú időn keresztül készítették elő az angol-amerikai imperialisták aktív támogatásával. Az első világháború után az összes államok imperialistái, és mindenekelőtt az USA fokozottan tömte Németországot pénzzel, segítette hadiparának ujjaélesztésében, gazdasági és katonai potenciáljának növelésében. A külföldi tőkebeáramlás Németországba egyedül az 1924-1929 közötti hat év alatt több mint 10-15 milliárd márkát tett ki hosszulejártatú beruházásokban és több mint 6 milliárd márkát rövidlejártatú befektetésekben. Ebben a főszerepet az amerikai tőkebefektetések vitték, amelyek az összes hosszulejártatú kölcsönöknek legalább 70%-át képezték. /1/ Tehát Németország nehéziparának és hadiparának ujjaélesztése az Amerikai Egyesült Államok uralkodó köreinek aktív és széleskörű pénzügyi támogatása mellett folyt le. A hitleri Németország fegyverkezési kiadásai a második világháború kezdetéig kb. 90 milliárd márkát tettek ki, és ennek jelentős részét az amerikai monopoli-umok fedezték. A szovjet nép sohasem fogja elfelejteni, hogy sok bomba, amely városainkat, falvainkat pusztította el és számos lövedék, amely a szovjet emberek között kaszált, az amerikai imperialisták előlegéből jött létre.

A másik legfontosabb és döntő körülmény, amely a hitleri agresszió kibontakozásában közrejátszott, a hitleri Németország u.n. "megbékéltetésére" irányuló politika és a kollektív biztonságról való lemondás politikája volt Anglia, Franciaország és az USA imperialistái részéről. Ez, az agresszor ösztönzését szolgáló müncheni politika ahhoz vezetett, hogy kitört a második világháború és a hitleri Németország betört a Szovjetunióba. "A benemavatkozás politikája - mondta Sztálin elvtárs - az agresszióknak való kedvezést jelenti, a háború szabadjára való engedését - következésképpen világháborúvá való átváltozását. A benemavatkozás politikáját ez a törekvés, ez a kívánság hatja át: nem zavarni az agresszorokat abban, hogy elvégezzék sötét munkájukat; nem zavarni, mondjuk, Japánt abban, hogy háborúba bonyolódjék Kinával, de még jobb, ha a Szovjetunióval; nem zavarni, mondjuk, Németországot abban, hogy elmerüljön az európai ügyek hinarjában, hogy háborúba keveredjék a Szovjetunióval; hadd süppedjenek a háború összes résztvevői mélyen a háború mocsarába; titokban még biztatgatni is őket, hadd gyengítsék és erőtlennítsék egymást, azután pedig, amikor már eléggé legyengültek - kilépni friss erővel a színre, természetesen "a béke érdekében" és diktálni a legyengült háborús feleknek a saját feltételeiket." /2/

1/ Ld.: Történelemhamisítók, 1951. 9-10. 1.

2/ Sztálin: A leninizmus kérdései, 1950. 673. 1.

Az angol-amerikai imperialisták, amikor a hitleri Németországot a Szovjetunió megtámadására provokálták, arra számítottak, hogy a fasiszta Németország a legfőbb ütőerő a Szovjetunió ellen, az egész világ kommunista és demokratikus mozgalma elleni harcra. Az USA és Anglia imperialistái arra számítottak, hogy a hitleri Németország, ha nem is semmisíti meg a Szovjetuniót, de mindenesetre visszaveti, elgyengíti és aláássa nemzetközi befolyását.

Az amerikai imperialisták aktívan támogatták a hitleri agressziót, és szították Angliában és Franciaországban a münchenista politikát. "Az Amerikai Egyesült Államok nemcsak, hogy nem léptek fel a kárhozatos politika ellen, hanem ellenkezőleg, mindenképpen támogatták azt. Ami pedig az amerikai milliárdosokat illeti, azok folytatták a tőkebefektetést a német nehéziparba, segítséget nyújtottak a németeknek hadiiparuk fejlesztésében, s ily módon felfegyverezték a német agressziót, mintha azt mondogatták volna: "Harcoljatok csak, európai urak, váljék egészségetekre, hadakozzatok csak az isten segítségével, mi pedig szerény amerikai milliárdosok, keresni fogunk háborutokon és száz, meg százmillió dollár extraprofitot vágunk zsebre."

/3/

A hitleri Németország a Szovjetunió ellen indított háború kezdeti időszakában sok ideiglenes előnnyel rendelkezett. Váratlanul támadott, hadserege már mozgósítva volt, és ehhez még kétéves tapasztalata volt már a modern hadviselésben Európában. A hitleri fasiszta hadsereg parancsnoksága a háború kezdetéig 170 hadosztályt tolt előre a Szovjetunió határára és kezdetben számbeli fölényben állt tankok és repülőgépek tekintetében. Kihasználta, hogy nem volt második front Európában és ugyanakkor a megszállott európai országok hatalmas anyagi erőforrásaira támaszkodott.

A hitleri Németország támadásával kapcsolatban a Bolsevik Párt és a szovjet állam előtt olyan hatalmas és bonyolult feladatok álltak, amelyeket még egy országnak sem kellett megoldania a történelem folyamán. "A háború - mondta Sztálin elvtárs Moszkva Sztálin-kerületének választói gyűlésén - bizonyos értelemben vizsgának vetette alá a mi szovjet rendszerünket, államunkat, kormányunkat, a mi kommunista pártunkat". /4/ A szovjet állam és a Bolsevik Párt becsülettel kiállták ezt a kemény vizsgát. Lenin-Sztálin pártja igazságos, felszabadító, honvédő háborúra vezette, lelkesítette és szervezte a szovjet népet a hitleri Németország ellen.

Sztálin elvtárs 1941. július 3.-i történelmi jelentőségű rádióbeszédében mélyreható marxista-leninista elemzést adott a

3/ Történelemhamisítók, Budapest, 1951. 57. l.

4/ Olvasókönyv a marxizmus-leninizmus tanulmányozására, Budapest, 1949. I. 207. l.

Szovjetunió ellen indított hitlerista támadás révén kialakult katonai és politikai helyzetről, leleplezte a hitlerista hadsereg győzhetetlenségéről terjesztett legendát, rámutatott arra, hogy feltétlenül vereséget fog szenvedni és meghatározta a Szovjet Hadsereg és a nép feladatait a szocialista haza védelmében. I.V. Sztálin felhívása szent harcra lelkesítette a szovjet embereket a rablók ellen.

A Szovjetunió harca a fasiszta Németország ellen nemcsak az Októberi Szocialista Forradalom nagy vívmányainak, a szocializmus vívmányainak megvédéséért folyt, hanem magának a Szovjetunió népeinek nemzeti létéért vívott háború volt. "Tehát a Szovjetállam létéről és haláláról" volt szó, mondotta Sztálin elvtárs - "arról, hogy szabadok maradjanak-e a Szovjetunió népei, vagy pedig rabszolgaságba süllyedjenek." /5/

A szovjet nép Nagy Honvédő Háborúját a hitleri Németország ellen az egész haladó emberiség támogatta, amely a Szovjetunióban a szocializmus és a demokrácia erőinek biztos támaszát látja. "A fasiszta Németország elleni háborút nem tekinthetjük közönséges háborúnak, - mutatott rá Sztálin elvtárs. - Ez nemcsak két hadsereg közötti háború. Ez a háború egyben az egész szovjet nép nagy háborúja a német fasiszta haderők ellen. A fasiszta elnyomók ellen vívott és az egész népet felölelő Honvédő Háborúnak nemcsak az a célja, hogy az országunk fölött tornyosuló veszélyt megszüntesse, hanem az is, hogy segítsük Európa minden népét, mely a német fasizmus igája alatt nyög." /6/

Sztálin elvtárs élesen rámutatott arra, hogy milyen súlyos és komoly veszedelem függ ezekben a napokban a szovjet Haza felett, felhívta a szovjet embereket, hogy vessék le a béke-idők hangulatát és mozgósítsák minden erejüket és minden eszközt a betörő német-fasiszta rablók szétzuzására. Azt a feladatot állította a Bolsevik Párt és a szovjet nép elé, hogy egész munkájukat a háborús szükségleteknek megfelelően szervezzék át, a lehető legnagyobb segítséget nyújtsák a frontnak, megerősítsék a Szovjet Hadsereg hátországát, lássák el a hadsereget elsőrangú haditechnikai felszereléssel, a szovjet hátország minden erejét és eszközét mozgósítsák a front megsegítésére.

A szovjet népek összes erői mielőbbi mozgósítása érdekében 1941. június 30.-án megalakították az Állami Honvédelmi Bizottságot I.V. Sztálinnal az élén. Ennek a Bizottságnak a kezében tömörült az egész hatalom az államban. I.V. Sztálint honvédelmi népbiztossá nevezték ki.

A Bolsevik Párt vezére utmutatását követve hatalmas munkafel-

5/ Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról, Bpest, 1949. 9. 1.

6/ Sztálin: i.m. 11-12. 1.

lendülést szervezett a munkásosztály, a kolhozparaszttság és a szovjet értelmiség között. A pártszervek álltak népgazdaságunk hadigazdaságra való átállításának ügye élére. Az egész világ előtt megmutatkozott a szovjet rendszer páratlan fölénye, a szovjet emberek lángoló hazafisága, a Bolsevik Párt szervező és mozgósító szerepe. Ennek ragyogó bizonyítéka volt, az a történelemben példa nélkül álló kolosszális teljesítmény, mikor rövid idő alatt átköltöztették országunk termelőerőit a déli és nyugati vidékekről az ország keleti részébe. A szovjet háttország dolgozói rendkívül nehéz és bonyolult munkát végeztek, az ipari bázisok keletre való áthelyezésében és a munkásoknak és többi alkalmazottaknak az új helyekre való áttelepítésében és ottani elhelyezésében.

Az ipar és közlekedés munkásainak hősi munkája és a párt- és szovjet szervek erőfeszítései révén sikerült megmenteni a fő iparvállalatokat, rendkívül rövid idő alatt újra beindítani a munkát az új helyeken és hozzálatni a termelőmunkához. Sok vállalatnál a gyártás másfél-két hónappal a kiürítés után már ismét megindult. 1942 közepén már a legtöbb áttelepített iparvállalatnál tulszárnyalták a kiürítés előtti termelési színvonalat. /7/ Ilyen feladatot csak a szocialista rendszer feltételei mellett, a munkásosztály és a sokmilliónyi többi dolgozó lelkes és önfeláldozó munkája révén, a Kommunista Párt és Sztálin elvtárs bölcs vezetésével lehetett megoldani. Nincs egyetlen olyan burzsoá ország, amely ilyen súlyos és bonyolult feladatot végre tudott volna hajtani.

A szovjet háttország átépítésében és megerősítésében hatalmas elméleti és gyakorlati jelentőséggel bírt Sztálin elvtársnak a háboru sorsát eldöntő állandóan ható tényezőkről 1942 február 23.-i 55.sz. parancsában adott utmutatása. Sztálin elvtárs rámutatott, hogy a háboru sorsát most olyan állandóan ható tényezők döntenek el, mint: a háttország szilárdsága, a hadsereg szelleme, a hadosztályok száma és minősége, a hadsereg fegyverzete, a hadsereg parancsnoki karának szervezőképessége. A sztálini haditudománynak ez a rendkívül fontos tétele, amely egyéb tényezők között kihangsúlyozta, hogy milyen nagy jelentősége van a szilárd háttországnak az ellenség feletti győzelemben, mozgósította a Bolsevik Pártot és a szovjet népet a szovjet háttország megerősítéséért vívott fáradhatatlan és odaadó harcra. A háboru időszakában nemcsak helyreállították a keletre áttelepített gyárak munkáját, hanem újabb nagyolvasztókat, gyárakat, bányákat, vasutakat és erőműveket építettek.

A Bolsevik Párt Sztálin elvtárs vezetése alatt a szovjet emberek energiáját azoknak a kolosszális lehetőségeknek a helyes kihasználására irányította, amelyeket már sokkal a háboru

77 Ld. "Tervgazdaság" 1944. 1.sz. 7. l. oroszul.

előtt teremtettek, és a Vörös Hadsereg hadifelszereléssel való ellátását szolgáló hadiipart mind nagyszerűbb kibontakozásra szervezte. "Ha nem számítjuk a háboru első évét - mondotta Sztálin elvtárs - amikor az iparnak keletre való áttelepítése késleltette a hadiipar kifejlődését, akkor láthatjuk, hogy a háboru további három éve alatt a pártnak sikerült olyan eredményeket elérni, amely lehetővé tette nemcsak azt, hogy ellássuk a frontot elegendő mennyiségű ágyúval, gépfegyverrel, puskával, repülőgéppel, harciocsival, lözzerrel, hanem azt is, hogy mindebből nagymennyiségű tartalékot gyűjtünk. Ezenkívül köz szert tény, hogy a mi fegyvereink minőség szempontjából nemcsak hogy nem maradtak el a német fegyverek mögött, hanem általánosságban felülmulják azokat." /8/

A háboru utolsó három éve alatt harckocsiiparunk évente átlag több mint harmincezer tankot, rohamágyút és páncélkocsit gyártott. Repülőgépiparunk ugyanezen idő alatt évente mintegy negyvenezer repülőgépet, ágyúiparunk évenként mintegy százhuszezer különböző kaliberű ágyút, mintegy négyszázötvenezer géppuskát és gépfegyvert, több mint hárommillió puskát és mintegy kétmillió géppisztolyt gyártott. Aknavetőiparunk 1942-1944. évek folyamán évenként átlagban százezer aknavetőt gyártott. Csupán 1944-ben több mint kettőszáznegyvenmillió lövedéket, bombát és aknát és hetmilliárd négyszázmillió töltényt gyártott. /9/

A háboru megkövetelte az ország munkáskádereinek átosztását. Számos munkást kellett helyettesíteni, akiket a Vörös Hadseregbe hívtak be, és mindenekelőtt biztosítani kellett a munkaerőt ugy az egyre növekvő hadiipar, mint általában az egész nehézipar számára.

Az ipar munkaerővel való ellátásában nagy szerepet játszottak az állami munkaerőtartalékok, amelyeket még a háboru előestéjén Sztálin elvtárs kezdeményezésére alakítottak. A Honvédő Háboru ideje alatt az állami munkaerőtartalékok rendszerében kb. kétmillió szakmunkást képeztek ki. /10/.

A munkások összetétele nagymértékben megváltozott, megnőtt a nők és az ifjúság aránya, akik becsülettel teljesítették a Haza iránti kötelességüket. Örök időkre bevonulnak a történelembe a gyárakban és üzemekben, a kolhozokban és szovhozokban végzett munka terhének nehezét saját vállalkra vevő szovjet nők és dicső ifjuságunk példátlan munkahőstettei. A szovjet nők, ifjak és lányok a haza becsülete és függetlensége érdekében vitézséget és hősiességet tanúsítanak a munka

8/ Olvasókönyv a marxizmus-leninizmus tanulmányozására, 1949. I. köt. 213. l.

9/ Ld. Olvasókönyv, 213-214. l.

10/ Ld. "Tervgazdaság" folyóirat, 1944. 1.sz. 12. l. oroszul.

frontján. Méltónak bizonyultak apáikhoz és fiaikhoz, férjeikhez és fivéreikhez, akik a német fasiszta szörnyetegekkel szemben védelmezik a Hazát." /11/

Hogy megerősítsék a munkafegyelmet és munkarendet és jobban tudják kihasználni a munkaerőt, külön intézkedéseket vezettek be; megtiltották, hogy a munkás, vagy tisztviselő elhagyja az ipari vállalatnál betöltött helyét, a vasuti és folyami szállítást hadiszolgálatnak jelentették ki, a vállalatoknál kötelező tülörát vezettek be. A Bolsevik Párt hatalmas szervező és nevelő munkája következtében az emberek még fegyelmezettebbek kezdtek lenni, méginkább felfejlődtek és megtanultak katonásan dolgozni.

A háboru napjaiban a Bolsevik Párt volt a munkások, kolhozisták és értelmiségiek millióit felölelő szocialista verseny újabb fellendülésének szervezője. A szocialista verseny kibontakozására hatalmas mozgósító erővel bírt az, hogy a legjobb vállalatokat a SzK/b/P Központi Bizottságának, az Állami Honvédelmi Bizottságnak, a Szakszervezetek Országos Központi Tanácsának és a megfelelő népbiztosságoknak vörös vándorzászlóival tüntették ki, valamint az, hogy a legjobb termelési eredményeket jutalmazták.

A Nagy Honvédő Háboru éveiben a sztahánovista mozgalom sokfajta formát vett fel. Széles körben elterjedt a többgépes munkások, a front- és ifjusági brigádok, a kétszázasok, háromszázasok, sőt ezresek mozgalma. /Ez utóbbi azt jelentette, hogy az illető dolgozók 200, 300 és 1.000%-ra teljesítették normájukat./ Az 1943-1944-es években a munkatermelékenység az iparban 40%-kal nőtt. 1944 nyarára ipari munkásaink 35-40%-a sztahánovista lett. /12/

A munkatermelékenység növekedése, különösen a hadiiparban, és a hadicikkek önköltségének a leszállítása következtében 1944-re a hadicikkek ára összevéve kb. 35 milliárd rubellel szállt le. /13/

A Bolsevik Párt szervezőmunkája és a szovjet nép hősi önfeláldozó munkája eredményeképpen felszámolták a fasiszta Németország fölényét a felszerelés mennyiségében és haditechnikában, és megszervezték a közlekedés pontos munkáját. A közlekedésre és elsősorban a vasuti közlekedésre, kolosszális feladatok hárultak, és igen nagy szerepet játszott a front megsegítésében. A vasutnak több ezer vállalatot és intézményt, és a békés lakosság sokmilliós tömegeit kellett

11/ Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborujáról, 154. l.

12/ Ld. Gatovszkij L.: A Szovjetunió gazdasági győzelme a Nagy Honvédő Háboruban. 1946. 77. l. oroszul.

13/ Ld. "Tervgazdaság", 1944. 1.sz. 13. l. oroszul.

országunk keleti részére átdobnia. A vasutak mintegy 1.200.000 gépi felszereléssel megrakott vagonot vontattak a kiürítés idején. Döntő szerepet játszott a vasut a frontszállításokban: utánpótlást, felszerelést, municiót, élelmet, ruházatot vitt és sebesülteket hozott.

A fasiszta banda, mikor rátört a Szovjetunióra, arra számított, hogy nem elég szilárd a szovjet rendszer, nem elég erős a szovjet háttország. A hitleristák abban reménykedtek, hogy miután seregük behatol a Szovjetunióba, konfliktusok fognak kitörni a munkások és parasztok között, összeütközések országunk különböző népei között és a szovjet állam szét fog hullani. A háboru menete porbadöntötte a német-fasiszta rablók üres számításait, hogy a szovjet háttország nem lenne elég erős. Országunk összes népei, élükön a nagy orosz néppel, a nagy Sztálin vezetésével még szorosabban tömörültek Lenin-Sztálin pártja körül és egy szívvel-lélekkel, óriási hazafias lelkesedéssel keltek szocialista hazánk védelmére.

A Bolsevik Pártnak a szovjet háttország megerősítésére és átszervezésére irányuló sokrétű politikai és szervező tevékenysége, ragyogó eredményekre vezetett. A szovjet háttországot I.V.Sztálin 1942 végéig a következőképpen jellemezte: "El kell ismerni, hogy országunknak sohasem volt még oly szilárd és szervezett háttországa, mint ma." /14/

A hitleri Németország betörése súlyos kárt okozott a Szovjetunió mezőgazdaságának. A német fasiszta rablók megszállották országunk legfontosabb mezőgazdasági vidékeit: Ukrajnát, a Don és Kubán-vidéket, a Sztavropol-vidéket, a Krimet és más területeket.

A számos körzet ideiglenes elvesztése révén felmerült nehézségek ellenére mezőgazdaságunk kielégítően megbirkózott az ország és a front élelmiszerrel, valamint az ipar nyersanyaggal való ellátásával. Lenin-Sztálin pártja a kolhozparasztság minden erejét és a kolhozrendszer minden tartalékát mozgósította Hazánk védelmére. A szovjet parasztság, ugyanugy, mint a munkásosztály is lelkes szovjet hazafiságot tanúsított Hazánk védelmében. "A Vörös Hadsereg a háboru negyedik esztendejében, a kolhozparasztság gondoskodása folytán, nem szenved szükségét élelmiszerben - mondotta Sztálin elvtárs. - A kolhozparasztok és kolhozparasztnők élelmiszerrel látják el a munkásságot és értelmiséget, nyersanyaggal az ipart, biztosítják a front számára fegyverzetet és felszerelést előállító üzemek és gyárak normális munkáját. Kolhozparasztságunk tevékenyen és a Haza iránti kötelességének teljes tudatában működik együtt a Vörös Hadsereggel az ellenség feletti győzelem elérésében." /15/

14/ Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborujáról, 58. l.
15/ U.o. 154. l.

Nem maradt el a munkásosztály és a parasztság mögött a frontnak való segítségnyújtásban szovjet értelmiségünk sem. A szovjet tudományra a háború napjaiban újabb felelősségteljes feladatok hárultak. 1942-ben I.V. Sztálin a következő táviratot intézte a Szovjet Tudományos Akadémia elnökéhez: "Remélem, hogy a Szovjetunió Tudományos Akadémiája a tudomány és a termelés területén az újító mozgalom élére áll és az élenjáró szovjet tudomány központjává válik népünk és a többi szabadságszerető nép legadázabb ellensége - a német fasiszmus ellen kibontakozott harcban.

A Szovjetunió kormánya kifejezést ad annak a meggyőződésének, hogy a Szovjetunió Tudományos Akadémiája, melynek élén Ön áll, a szovjet nép Nagy Honvédő Háborújának súlyos napjaiban becsülettel teljesíti magasztos kötelességét a Hazá iránt."/16/

Sztálin elvtárs felhívása harcra lelkesítette a szovjet tudósokat hazánk és a Szovjet Fegyveres Erők katonai erejének megerősítésére. Sikeres munkát végeztek ezen a téren is a tudósok és tervezőmérnökök. A szovjet haditechnika már a háború első napjaiban is felülmulta minőség tekintetében az ellenség technikáját, a front új, tökéletesített katonai felszerelést és hadigépeket kapott. Megszervezték a legújabb típusú felszerelés sorozatgyártását. A Hazával szemben teljesített szolgálataiért a tudomány, a technika, a kultúra és művészet számos kiemelkedő képviselőjét Sztálin-díjjal tüntették ki. Sok tudóst, konstruktőrt és mérnököt jutalmaztak a Szocialista Munka Hőse kitüntető címmel. "Értelmiségünk, - mondotta Sztálin elvtárs, - a technika és a kultúra területén merészen halad az újítás útján, sikeresen fejleszti tovább a modern tudományt és alkotólag alkalmazza annak vívmányait a Vörös Hadsereg fegyverzetének előállításánál. A szovjet értelmiség alkotómunkájával felbecsülhetetlen szolgálatot tett az ellenség szétzúzása ügyének." /17/

A Szovjet ország egységes katonai táborrá való átalakításának döntő jelentősége volt a hitleri Németország és az imperialista Japán szétzúzásában.

A Szovjetunió szocialista gazdasága erősebbnek bizonyult a fasiszta Németország gazdaságánál, holott az majdnem az egész kapitalista Európa termelési és nyersanyagtartalékai-val rendelkezett.

Már sokkal a háború befejezése előtt megkezdődött a német rablóktól felszabadított szovjet vidékek gazdaságának helyreállítása. Ez csak az országunkban uralkodó szocialista

16/ Sztálin és a szovjet tudomány, Bpest, 1950. 276. l.

17/ Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról, 154. l.

gazdasági rendszer révén vált lehetségessé. A Szovjetunió Népbiztosainak Tanácsa 1943 március, április és májusában rendeleteket hozott számos megszállás alól felszabadított terület gazdaságának helyreállítására. 1943 augusztus 22-én adták ki a Szovjetunió Népbiztosi Tanácsának és a SzK/b/P Központi Bizottságának külön-határozatát: "A német megszállók alól felszabadított körzetek gazdaságának helyreállítását biztosító halaszthatatlan intézkedésekről". A felszabadított körzetek gazdaságának helyreállítására a Szovjetunió Népbiztosi Tanácsa mellett egy Helyreállítási Bizottságot szerveztek.

A szovjet állam még jobban megerősödött a háboruban. Annak a gigantikus munkának a következtében, melyet a szovjet nép a háterszágban a Bolsevik Párt vezetése alatt véghezvitt, országunk gazdasági győzelmet aratott az ellenség felett. "Ugyan-ugy, ahogyan a Vörös Hadsereg hosszas és nehéz párviadalban katonai győzelmet aratott a fasiszta haderő fölött, a szovjet háterszág dolgozói gazdasági győzelmet arattak az ellenség fölött a hitlerista Németországgal és cinkosaival folytatott párviadalban." /18/ A szovjet nép - mondotta I.V. Sztálin - méltán vívta ki magának a hős nép dicső címét. A Szovjetunió összes népei önfeláldozóan segítettek a Vörös Hadseregnek a hitlerista rablók szétzuzásában. Ferapont Golovatyj szaratovi kolhozparaszt megtakarított pénzét - 100.000 rubelt - egy harci repülőgép beszerzésére ajánlotta fel. Az ő kezdeményezésére mozgalom indult meg országunk dolgozói között, a Vörös Hadsereg alapjába való gyűjtésre. 1941-1944-ig országunk dolgozói több mint 16 milliárd rubelt adományoztak a Vörös Hadsereg alapjába. A honvédelmi alapba hatalmas mennyiségű ékszer és mezőgazdasági termék is került be.

A szovjet hazaszeretet ragyogó megnyilvánulása volt az is, hogy a dolgozók a háboru alatt nagymértékben jegyezték államkölcsönüket. Mind a négy háborus államkölcsönt az előirányzott összegen felül messze tuljegyezték. A szovjet nép a háboru ideje alatt több mint 100 milliárd rubel kölcsönt adott az államnak. A szovjet emberek lösi munkája a háboru idején jelentőségében f lért frontarcosaink katonai hőstetteivel. "A szovjet emberek háterszágban véghezvitt munkahőstetteinek éppugy, mint harcossaink által a fronton véghezvitt hervadhatatlan haditetteknek forrása a lángoló és éltető szovjet hazafiság, - mondta Sztálin elvtárs.- A szovjet hazafiság ereje abban áll, hogy nem faji, vagy nacionalista előítéletekre, hanem a népeknek a Szovjet Haza iránti lelkes odaadására és hűségére, az országunkban élő valamennyi nemzet dolgozóinak baráti szövetségére támaszkodik. A szovjet hazafiságban harmonikusan olvadnak egybe a népek nemzeti hagyományai és a Szovjetunió minden dolgozójának közös érdekei. A szovjet hazafiság nem választja el,

18/ Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborujáról, 153. 1.

hanem ellenkezőleg, egységes testvéri családban tömöríti országunk valamennyi nemzetét és népét. Ebben kell látnunk a Szovjetunióban élő népek megbonthatatlan és egyre szilárduló barátságának alapját." /19/

Hatalmas erővel jelentkezett a szovjet emberek magasfoku öntudata, lángoló hazafisága a partizánmozgalomban is. A Bolsevik Párt által szervezett és vezetett partizánmozgalom a Honvédő Háború idején hatalmas méreteket öltött. Mindenütt, ahol a Vörös Hadsereg ideiglenesen kénytelen volt átengedni az ellenségnek egyes területeket, a pártszervezetek előkészítették az embereket a partizánháborúra és földalatti munkára. A partizánmozgalom keletkezése és növekedése a Nagy Honvédő Háború igazságos és felszabadító jellegéből folyt. A fasiszta iga elleni háború egyetemes népi jellegű harc volt.

Az embergyűlölő fajelmélet, melyet a német fasiszták ideológiai fegyverüknek választottak, a világ összes népeit harcra indította Németország ellen. A hitleristák által folytatott faji gyűlölködés ideológiája és elmélete Németország belső gyengeségének és külpolitikai elszigetelődésének forrása lett." A hitleristák - mondotta Sztálin elvtárs - a háború folyamán nemcsak katonai, hanem erkölcsi és politikai vereséget is szenvedtek. Valamennyi faj és nemzet egyenjogúságának országunkban meghonosodott ideológiája, a népek barátságának ideológiája teljes győzelmet aratott a hitleristák vadállati nacionalizmusban és faji gyűlölködésben megnyilvánuló ideológiáján." /20/ A szovjet népnek a hitleri Németország ellen vívott Nagy Honvédő Háborújában a marxizmus-leninizmus ideológiája, mint az élenjáró, leghaladóbb ideológia, teljes győzelmet aratott a fasiszta ideológiája, a reakció és a szellemi sötétség ideológiája felett.

A Honvédő Háború győzelmes befejezése megnutatta a szovjet nép történelmi szerepének teljes nagyságát. "Ma már mindenki elismeri, - mondta Sztálin elvtárs - hogy a szovjet nép önfeláldozó harcával megmentette az európai civilizációt a fasiszta pogromlovagoktól. Ez a szovjet nép nagy világtörténelmi érdeme." /21/

A második világháborúban a hitleri Németország fasiszta hadseregével sokkal erősebb ellenfél volt, mint Németország hadseregével az 1914-1918-as első világháborúban. A német fasiszták ebben a háborúban felhasználták a csatlósállamok hadait és majdnem egész Európa tartalékait. "Es ha Németor-

19/ Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról, 154-155. l.

20/ U.o. 156. l.

21/ U.o. 156. l.

szág számára előnyös hadviselési feltételek ellenére mégis az elkerülhetetlen pusztulás szélére jutott, úgy ez azzal magyarázható, hogy Németország legfőbb ellenfele, a Szovjetunió tulszárnyalta röben a hitleri Németországot." /22/

A Bolsevik Párt és személyesen Sztálin elvtárs vezetése alatt a Szovjet Fegyveres Erők tökéletesítették harci szakértelmüket. A Szovjet Hadsereg, amelytől távol áll a pangás, a sablonmunka, a maradiság és konzervativizmus, gyorsan elsajátította a modern háborús tapasztalatokat. Ragyogó bizonyosság a Vörös Hadseregbeli harcosok tökéletes haditudására az, hogy a Nagy Honvédó Háboru éve alatt megalakították a gárdacsoportokat és alakulatokat. A gárdacsoportok 1941 őszének súlyos és kitartó csatáiban születtek. A Vörös Hadseregnek azokat a legkiválóbb alakulatait és csapategységeit, amelyek visszaverték a számbeli fölénybe evő ellenség nyomását a Moszkvához vezető út távoli és közeli szakaszain és a front más részelekein, a gárdacsoport megtisztelő és kitüntető címével jutalmazták. A Nagy Honvédó Háboru idején számos csapatot és alakulatot tüntettek ki a gárda csapat címmel. A háboru végére minden fegyvernemnél voltak már gárdacsoportok és alakulatok: a gyalogságnál, a tüzérségnél, a páncélosoknál, a lovasságnál, a mérnöki és műszaki egységeknél, a híradósoknál, a repülőknél és a hadiflottánál is. Míg a háboru kezdeti szakaszában a Vörös Hadseregben csak gárdaezredek és hadosztályok voltak, addig a háboru végére már gárda hadosztályok és seregek voltak.

Az élenjáró gárdacsoportok és alakulatok tapasztalatából tanult az egész Vörös Hadsereg. I.V Sztálin a legfelsőbb főparancsnok 1944. február 23.-i 16.sz parancsában megparancsolta valamennyi közlegényének és tiszthelyettesnek, hogy úgy verjék az ellenséget, ahogy derek gárdistáink verik, valamennyi fegyvernem tisztjeinek és tábornokainak, hogy batrabban és fokozottabb mértékben használják fel a harci gyakorlatban legjobb gárdacsoportaink és osztáraink tapasztalatait. /23/ Harcosaink, tisztjeink és tábornokaink ragyogóan megoldották ezeket a feladatokat.

A nemet-fasiszta rablók és a japán imperialisták elleni harcban a hazánkban lakó összes nemzetek harcosai tömeges hősiességnek adták tanujelét. 1946. január 15.-i adatok szerint a Szovjetunió érdemrendjeivel és érmeivel kitüntetettek között hazánk 194 nemzetéből és nemzetiségéből való harcosok voltak képviselve. A Szovjetunió Hőseinek sorában a következő nemzetiségű harcosok voltak: 7223 orosz, 1817 ukrán, 221 belorussz, 149 tatár, 91 kazah, 90 zsidó, 82 örmény, 73 gruz, 66 üzbec, 54 mordvin, 40 azerbajdzsán, 38 csuvas, 35 baskir, 23 osszét, 18 mari, 16

22/ Sztálin: A Szovjetunió Nagy Honvédó Háborujáról, 150-151. l.
23/ U.o. 134. l.

türkmén, 14 tadzsik, 10 kirgiz, 10 komi, 9 észt, 9 lett, 8 litván, 8 karél, 8 udmurt. A Szovjetunió hősei között soknemzetiségű hazánk sok más népének képviselői is ott szerepelnek.

A Vörös Hadsereg a nagy Sztálin vezetésével, hősi tetteivel, páratlan magasságra emelte a szovjet fegyverek dicsőségét, Hazánk hatalmát és nagyságát.

A Kommunista Párt által nevelt Vörös Hadsereg, kitartóan és bátran tartóztatta fel a hitlerista hadigépezet nyomását az 1941-1942-es években.

A Szovjetunió Fegyveres Erői megvalósították az aktív védelem sztálini taktikáját és kudarcba fullasztották a hitlerista hadvezetőség által kidolgozott "villámháborus" tervet.

Súlyos vereséget szenvedett a német hadsereg Moszkva alatt 1941 decemberében. Itt megállították a németek előretörését és döntő ellentámadásba mentek át a szovjet csapatok. A Vörös Hadsereg 40 napig tartó szüntelen támadása a német-fasiszta seregek csupán halálukban 300.000 főbe került.

A sztálini hadvezetési módszer felülmúlhatatlan példája volt a németek Sztálingrad alatti körükerítése és szétzúzása. A sztálingradi csata idején a kezdeményezés a hadműveletekben a Vörös Hadsereg kezébe ment át.

A háború menete során kimagasló esemény volt a kurszki csata. A Vörös Hadsereg meghiúsította a németek előretörését az Orel-, Kurszk- Belgorod körzetben és hetet nap múlva áttért a védelemtől a támadásra. "Ha a sztálingradi csata meggyezte Sztálin elvtárs - a német fasiszta hadsereg alkonyának előhírnöke volt, úgy a kurszki csata katasztrófa elé állította." /24/

Az 1943. év fordulópont volt a háború során. 1944-ben kiindult a Vörös Hadsereg nagy támadása, és az év végére kiűzték a német fasiszta rablókat a szovjetunió földjéről és a hadműveleteket átvitték a többi európai állam területére.

"A sztálini stratégiai terv sikeres megvalósítása 1944-ben nagy katonai és politikai eredményekre vezetett. A szovjet hadak csapásainak hatása alatt a hitleri Németország volt szövetségesei: Románia, Finnország, Bulgária, megadták magukat és Németország ellen indítottak háborút. Magyarország a fegyverletétel küszöbén állott. Ilyen módon alapjában véve teljes lett Németország elszigetelése. Az így kialakult hadihelyzet azt jelentette, hogy a Szovjetunió képes Németországot a szövetségesek segítsége nélkül, saját erővel

megszállni és Franciaországot felszabadítani." /25/

A szovjet seregek következetes csapásaik sorával 1945 elején messze nyugatra visszavetették az ellenséget, felszabadították egész Lengyelországot és Csehszlovákia jelentős részét, elfoglalták Kelet-Poroszország nagy részét és a németek által elragadott Sziléziát. A Szovjet Hadsereg nyomása alatt Németország utolsó európai szövetségese - Magyarország - is kivált a háborúból. A Szovjet Hadsereg 1945. április közepén elfoglalta Ausztria fővárosát Bécsot, szétzúzta a fasiszta német csapatok elvágott keletporosz csoportját, elfoglalta a fasiszta Németország számára olyan nagy jelentőséggel bíró sziléziai iparvidéket, és Berlin kapujáig jutott.

A berlini német hadseregcsoporthoz szétzúzása után 1945 május 2.-án teljesen birtokába kerítette Berlint, és kitűzte a győzelmi lobogót a német imperializmus központja felett. 1945. május 8.-án a német főparancsnokság képviselői Berlinben aláírták a feltétel nélküli megadásról szóló szerződést.

A Nagy Honvédő Háború a Szovjetunió teljes győzelmével fejeződött be.

A Szovjetunió hűen szövetséges kötelezettségéhez bekapcsolódott az imperialista Japán elleni háborúba, hogy ezáltal lerövidítse a háború befejezésének időtartamát, hogy hozzájáruljon az általános béke mielőbbi visszaállításához és biztosítsa határainak biztonságát keleten. A Szovjet Hadsereg alakulatainak fegyveres előretörése és a japán csapatok jelentős részének szétzúzása megadásra kényszerítették Japánt. Japán állami és katonai képviselői 1945. szeptember 2.-án aláírták Tokióban a feltétel nélküli megadásról szóló szerződést.

Ily módon tehát Hazánk megszabadult mind nyugat felől a német támadás fenyegetésétől, mind kelet felől a japán támadás veszélyétől. A Szovjetunióknak a hitleri Németország és az imperialista Japán felett aratott győzelme annak volt köszönhető, hogy a szovjet népnek a történelemben példa nélkül álló, hősi harca élére a bolsevikok bölcs pártja és annak vezére, a nagy hadvezér és zseniális politikai és katonai stratégia, Sztálin elvtárs, állt. "A mi szerencsénk az - mondta Molotov elvtárs - hogy a háború nehéz éveiben a Vörös Hadsereget s a szovjet népet a Szovjetunió bölcs és kipróbált vezére - a nagy Sztálin vezette előre. Sztálin generalisszimusz nevével összeforrvan vonultak be hazánk történelmébe és a világtörténelembe hadseregünk dicső győzelmei."

/26/

+ + +

25/ Jozsif Visszarionovics Sztálin, Rövid életrajz, Bpest, 1949. 203-204. l.

26/ V.M. Molotov: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 28. évfordulója. /Idézve: I.V.Sztálin, Rövid életrajz, 230. l./

Az amerikai történelemhamisítók minden eszközzel igyekeznek kisebbiteni a Szovjetunió és Fegyveres Erőinek óriási és döntő szerepét a hitleri Németország szétzuzásában.

Az újabb világháború egyik legodaadóbb gyujtogatója, Eisenhower, 1945. május 8.-án, Németország kapitulációjának napján, az amerikai katonákhoz intézett parancsában a következőket írta: "A tengeren, levegőben és szárazföldön elért sikereitek bámulatba ejtették a világot. Sok nemzet - az amerikai, a brit, kanadai, francia, lengyel és más nemzetek vére segítették kivívni a győzelmet." /27/ Tehát a szovjet népet, amely a rémet fasizmus elleni háború fő terhét viselte vállain, az amerikai tábornok egyszerűen a 'más nemzetek' közé sorolta. Ugyanilyen szellemben próbálják az amerikai korrump firkászok is ábrázolni a második világháború történetét.

De az egész világ becsületes emberei, mindazok, akiket nem vakít el a Szovjetunió elleni gyűlölet, nagyon jól tudják, hogy a Szovjetunió és Fegyveres Erői nélkül, lehetetlen lett volna győzelmet aratni a hitleri Németország fölött. Az egész háború tartama alatt a szovjet nép és Fegyveres Erői lényegében hihetetlen nehéz körülmények között vállalva harcoltak a hitleri Németország és csatlósai ellen.

Míg a Szovjetunió és Fegyveres Erői jóhiszeműen teljesítették a szövetségből folyó kötelezettségeiket, addig az USA és Anglia kormánya és katonai vezérkara ezzel ellentétben rosszulindulatúan nem teljesítették kötelezettségeiket. Az USA és Anglia imperialista köreinek hétpróbás politikai kufarai segítették a hitleri Németországot és arra törekedtek, hogy megmentsek, amikor már nyilvánvaló lett, hogy bukása kikerülhetetlen.

Az USA és Anglia uralkodó köreinek a második világháború éveiben folytatott álnok és hitszegő politikájáról ékeesszólan tanuszkodnak az amerikai és angol kormány ügynökeinek a hitlerista kormány képviselőivel, a fasiszta Németországgal való megegyezés és különbéke megkötésére irányuló titkos megbeszélései.

Az USA és Anglia imperialistái szabotálták a második front megnyitását, és álszent módon azt hangoztatták, hogy csapataik nincsenek még felkészülve az aktív hadműveletekre. Fő erőiket tudatosan Észak-Afrikában összpontosították, azon a hadszínteren, melynek nem volt döntő jelentősége a háború kimenetelére, és csak egyes felderítő csoportokat tettek partra Nyugat-Európa partvidékén. Mindez lehetőséget adott Hitlernek arra, hogy összes erőit a szovjet-német frontra

27/ J.V. Tarle: A Wall Street Shylockjai. Lityeraturnaja Gazeta, 1951. február 8. oroszul.

dobja és ez volt a fő oka azoknak az átmeneti jellegű sikertelenségeknek, amelyeket a Szovjet Fegyveres Erők 1942 nyarán szenvedtek.

A második frontot még 1943-ban sem nyitották meg. Csak 1944 nyarán tették partra csapataikat az USA és Anglia a francia partvidéken, mikor már teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy a Szovjet Hadsereg egyedül is szét tudja zúzni a fasiszta Németországot és felszabadítani Európát a fasiszta elnyomás alól. Az USA és Anglia imperialistái ennél is ismét csak saját imperialista céljaikat követték. Mindenekelőtt az volt a fő gondjuk, hogy megmentsek a reakciós erőket Európában és jónéhány országot Európában engedelmes vazallusukká tegyenek, hogy kirabolják ezeknek az országoknak a népeit és elfojtsák a békéért és a nemzeti függetlenségért küzdő demokratikus erőket.

Az USA és Anglia imperialistái arra törekedtek, hogy minél előnyösebb helyzetet teremtsenek a Szovjetunió elleni harcra.

Az USA és Anglia imperialistái becsapták országaik népeit, azt hangoztatták, mintha az USA és Anglia bőséges segítséget nyújtanának a Szovjetunióknak. Valójában ez segítség rendkívül jelentéktelen volt azokhoz a kolosszális lehetőségekhez képest, amelyekkel az USA rendelkezett és a legkevésbé sem hasonlítható össze azzal a hozzájárulással, amelyet a szovjet nép a hitleri Németország szétzúzásában teljesített.

Az USA-val és Angliával ellentétben a Szovjetunió az egész háború tartama alatt szüntelenül és következetesen teljesítette szövetséges kötelezettségeit. Elég, ha az 1944 évvégi eseményekre utalunk, amikor az angol-amerikai csapatok az Ardennesekben sietve meghátráltak a német fasiszta csapatok előtt és az angolok és amerikaiak rendkívül súlyos helyzetbe kerültek. A Szovjet Hadsereg a Legfőbb Főparancsnok, Sztálin elvtárs parancsára a tervbevett időpontnál korábban ment át döntő támadásba, ezzel arra kényszerítette a hitlerista hadvezetőséget, hogy Nyugaton lévő erőinek jelentős részét átdobja Keletre és ezzel megmentette az angol-amerikai csapatokat a pusztulástól.

A második világháború komoly vereséget mért az egész imperialista táborra. Kirekesztette a két legmilitaristább és legagresszívabb imperialista államot - Németországot és Japánt - amelyeket pedig a nemzetközi reakció arra szánt, hogy kihasználja a Szovjetunió ellen. A fasiszmus elleni döntő harcban megszülettek Közép- és Délkelet-Európában a népi demokratikus országok, amelyek felszabadultak az imperialista rabság alól és a szocialista építés útjára léptek. Ázsiában a nagy kínai nép, Korea és Vietnam népei ledobták az imperializmus igáját és sorsukat a

saját kezükbe vették. A Német Demokratikus Köztársaság megalakulása fordulópont volt Európa történetében.

A második világháború új erővel mutatta meg a kapitalizmus teljes csődjét és népeléles jellegét. A dolgozók milliói mindjobban meggyőződnek arról, hogy megmentésüket csak a szocializmusban találhatják meg.

A hitleri Németország és az imperialista Japán szétzuzásának eredményeképpen hatalmas antiimperialista, emokratikus tábor keletkezett és erősödött meg a nagy Szovjetunióval az élén. Ez a tábor az egész haladó emberiség együttesen harcol a békéért, az amerikai-angol háborús gyujtogatók, az imperialista reakció és elnyomás ellen.

Napról-napra mind szélesebben bont ki a békeharcosok hatalmas mozgalma. Az egyszerű emberek millióinak tudatába az egész világon egyre mélyebben vésődnek bele Sztálin elvtárs szavai, hogy "a béke fennmaradhat és tartós lesz, ha a népek kezükbe veszik a béke megőrzésének ügyét és végigkötvetnek mellette. A háború elkerülhetetlenné válhat, ha a háborús uszítóknak sikerül hazugságaikkal behálózniuk a néptömegeket, megteveszteni és új világháborúba sodorni őket." /28/

Megvédeni a békét - ez most minden dolgozó legfontosabb, legégetőbb feladata, mindenkié, akinek drága a haladás és a népek jobb jövője. Elért elsőrangú jelentőségű a békevédelmi kampány, mint eszköz az amerikai imperialisták ezen újabb világhuralmi önjelölték bűnös üzemeknek leleplezésére.

A békeharcosok aktív táborában ott áll a 475-milliós nagy kínai nép, Közép- és Délkelet-Európa népi demokratikus országainak dolgozói, Mongólia, Korea, Vietnam népei és az egyszerű emberek százmilliói az összes kapitalista országokban. Ennek a hatalmas tábornak az élén a szocializmus nagy országa, a Szovjetunió áll.

A Szovjetunió békeszerető sztálini külpolitikája az egész haladó emberiség letérdekeit szolgálja.

Sztálin elvtárs még a háború időszakában rámutatott arra, hogy nemcsak a háborút kell megnyerni, hanem iztosítani kell a népeknek a hosszú tartós békét, leleteulenné kell tenni egy újabb agresszió, egy újabb háború kitörését, ha nem csak örökre, de legalább is hosszú időre. Ezeknek a vezérünk által kitűzött céloknak a megerősítéséért fáradhatatlanul és következetesen küzd a szovjet diplomácia.

Sztálin elvtárs lángeszű vezetőse alatt a Szovjetunió nemcsak megerősítette határai biztonságát, megvédte országunk

népeinek állami érdekeit, nemzeti önállóságukat, szabadságukat, kulturájukat, hanem megóvta a békét más országok népei számára is. A második világháború befejezése óta a Szovjetunió fáradhatatlanul küzd a háborús uszítók megfékezéséért, a hosszú és tartós béke biztosításáért.

A Lenin-Sztálin pártja által vezetett szovjet nép a győzelmes Nagy Honvédő Háború befejezése után hozzálátott a békés, építő munkához. A szovjet nép a kommunista építésnek azt a nagy programját követte, amelyet Sztálin elvtárs választói előtt 1946. február 9.-én mondott beszédében fejtett ki, és a háború utáni időkből kiemelkedő sikereket ért el a gazdasági és kulturális építésben.

A Szovjetunió negyedik /háborúutáni első/ ötéves tervét a szovjet nép sikeresen teljesítette, sőt számos feladatot jelentősen túl is teljesített. Helyreállították az ország háború sújtotta vidékeit, elerték, sőt jelentősen túl is haladták az ipari és mezőgazdasági termelés háború előtti színvonalát.

A szocialista termelés növekedése biztosítja országunk gazdasági és politikai hatalmának további megerősödését.

A szocialista ipar és mezőgazdaság növekedése révén szüntelenül emelkedik a szovjet nép anyagi jóléte és kulturája.

A szovjet népnek a negyedik sztálini ötéves terv folyamán aratott győzelmei újabb ragyogó bizonyítéka annak, hogy milyen mérhetetlen fölényben áll a szocialista gazdasági rendszer a kivénhedett kapitalista rendszer felett.

A szovjet népnek a békés, építő munka területén aratott győzelmei hatalmas hozzájárulást jelentenek a világ békéjének ügyéhez.

Immár hat év múlt el a diadalmas Nagy Honvédő Háború befejezése óta. Ebben a világtörténelmi jelentőségű tekintetben példa nélkül álló háborúban különösen ragyogóan mutatkozott meg a szovjet társadalmi és állami rendszer mérhetetlen fölénye bármely nem-szovjet rendszer felett, a szovjet hadtudomány fölénye a burzsoá hadtudomány felett, a Szovjet Fegyveres Erők fölénye a kapitalista államok fegyveres erői felett. De történészeink mind-éddig még nem irták meg a széles népi tömegek részére ennek a fenséges hőseposznak a méltó történetét.

Sztálin elvtárs örökéletű műve "A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújáról" és 1946. február 9.-én a moszkvai Sztálin-választókerület választói gyűlésén mondott történelmi jelentőségű beszéde nemcsak az 1941-1945. évi Nagy Honvédő Háború történetének, hanem az egész második világháború történetének fő problémáit világítja meg mély marxista elemzéssel.

A szovjet nép katonai történetének tanulmányozására és kidolgo-

zására a legértékesebb segédkönyvek az I.V. Sztálin születésének 70. évfordulójára megjelent kiváló művek: K. Vorosilov: "A Nagy Honvédő Háború lángeszű hadvezére" és N. Bulgaryin: "Sztálin és a szovjet Fegyveres Erők." Ezek a munkák a tudományos kutatás mintául szolgálnak a szovjet történészek számára, és kijelölik számukra a tudományos munka egész programját.

A szovjet történészek feladata, hogy műveket alkossanak a Nagy Honvédő Háború történetéről. A szovjet olvasó könyveket vár Sztálin elvtárs hadvezéri tevékenységéről, a Szovjet Hadsereg és Flotta Sztálin elvtárs lángeszű vezetése alatt vívott nagy csatáiról, nagy Hazánk szabadságért és függetlenségért vívott küzdelmeiről.

Teljes értékű műveket kell írni I.V. Sztálin kiváló fegyvertársainak, a sztálini iskola hadvezérei tevékenységéről a Nagy Honvédő Háborúban. Meg kell mutatni a Szovjetunió Hőseinek kiváló hadihőstetteit, amelyek Hazánk és a Szovjetunió népeinek dicsőségére válnak.

A szovjet nép megvédte Hazája szabadságát és függetlenségét és rendületlenül áll a béke és a népek biztonságának vartájan.

A Bolsevik Párt, a nagy Sztálin által lelkesített szovjet emberek odaadó munkájukkal mind újabb és újabb sikereket érnek el a kommunizmus építésében, megerősítik szocialista Hazájuknak - a világbéke szilárd bástyájának - hatalmát.

A béke, a demokrácia és a szocializmus ólén álló és a nagy Sztálin lángeszűje által vezetett Szovjetunió kemény és biztos léptekkel halad a kommunizmus ragyogó csucsai felé.

KUNYINA A.J.:

Az amerikai világhuralmi tervek kudarca 1917-1920-ban.
/Мозькве, 1951. 236 p. / /Смартетти: J., Ананова, /

Кунина А.Е. Провал американских планов завоевания мирового господства в 1917 - 1920 гг. / Рец.: Е.Ананова. /

A.: 3275.

A szovjet történészek figyelme az utóbbi években mind gyakrabban irányul az 1917-1920-as időszakra. Gyakran foglalkoznak az USA-nak a Szovjetunió elleni ellenforradalmi intervencióban játszott szerepével, az amerikai imperialistáknak az 1919-es párisi békekonzferencián felszínre került expansziós terveivel. Elég ha megemlítjük A. Berezkin Sztálin díjjal jutalmazott művét /1/ és utalunk a számos tudományos cikkre, mely a Voproszi Isztorii, az Izvesztija AN SzSzSzR és az Isztoricsesszkije Zapiszki AN SzSzSzR hasábjain az utóbbi időben megjelent. /2/ Ezek közé a munkák közé tartozik A.J. Kunyina most megjelent könyve is.

Mindenekelőtt ki kell emelnünk a mű harcos politikai állásfoglalását és rendkívüli aktualitását.

A.J. Kunyina meggyőzően mutatja be művében, hogy az amerikai imperializmus, harminc éven keresztül nemcsak mindenképpen támogatta és felfegyverezte a szovjet állam összes ellenségeit, hanem közvetlenül is résztvevett a népünk ellen irányuló véres gaztettekben, hazánk kirablásában, a függetlensége elleni

- 1/ A. Berezkin: Az USA - a Szovjetunió elleni fegyveres intervenció aktív szervezője és résztvevője. /1918-1920/. 1949.
- 2/ Id. pl.: A. Guliga: Az USA szovjetellenes intervenciójának kezdeti időszaka. /1917-1918/. Voproszi Isztorii, 1950. 3. sz. - A. Guliga: Az USA szerepe a szovjet távolkeleti japán betörés előkészítésében 1918. elején. Isztoricsesszkije Zapiszki, 33. 1950. - V. Turok: Az amerikai imperializmus délkelet-európai sabló tervei 1919-ben. Voproszi Isztorii, 1950. 11. sz. - J. Citovics: Az USA szerepe az imperialista Németország 1918. évi teljes szétszúrtától való megmentésében. /Magyarul: M. Tud. Akad. Történettudományi Intézete Értesítője, 1951. 4-6. sz. / - N. Rubinsztejn: Az amerikai imperializmus szovjetellenes politikájának történetéhez. Voproszi Isztorii 1951. 1. sz. - A. Miller: Amerikai terv Konstantinápoly és a Dardanellák elfoglalására 1919-ben. Voproszi Isztorii 1951. 3. sz. - J. Piszcarev: Az USA imperializmus balkáni expansziójának történetéhez /1918-1923/. Izvesztija AN SzSzSzR, szeriája Iszt. i fil. 1950. 4. sz.

merényletekben. Kimutatja, hogy az amerikai imperializmus a szovjet nép legádázabb és legmakacsabb ellensége.

A könyv első három fejezete leleplezi az amerikai imperializmus Oroszország ellen irányuló terveit és politikáját. Kunyina bebizonyítja: az USA-nak az a terve, hogy Oroszországot gyarmatává tegye, népeit pedig az amerikai imperialisták rabszolgáivá, legfontosabb alkotórésze azoknak az amerikai terveknek, amelyek egy világbirodalom megvalósítására törekszenek, a Wall-Streettel az élén.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom kudarcba fullasztotta az amerikai imperializmus széleskörű agressziós terveit.

Az amerikai imperializmus - mint a szerző kimutatja - a szovjet állam megalakításának első percétől annak legádázabb ellensége volt. Annak a fenekedő gyűlöletnek, melyet az amerikai imperializmus a Szovjet Köztársaság ellen táplált, nemcsak az a magyarázata, hogy az Októberi Szocialista Forradalom megghusította az amerikai kufárok minden "sikerét" Oroszország leigázásában és kirablásában, kudarcra ítélte hazánk rabságbahajtásának terveit; hanem az is, hogy az Októberi Forradalom törte az első rést a kapitalizmus rendszerén. "Ez nemzetközi méretű fordulat volt, - írta Sztálin elvtárs, - mert először törték át a tőke nemzetközi frontját, először vitték a gyakorlat terére a kapitalizmus megdöntésének kérdését." /3/ Az amerikai imperialisták, akiknek az az érdeke, hogy fenntartsák a kapitalista rendszert, és helyreállítsák mindent átfogó jellegét, célul tűzték maguk elé a Szovjet állam megsemmisítését.

A.J. Kunyina kiemeli: az USA uralkodó körei imperialista osztályérdekeik kedvéért minden lehetőt megtettek, hogy megsemmisítsék a szovjet rendszert Oroszországban, hogy elfojtsák a forradalmi és nemzeti felszabadító mozgalmat, amely az oroszországi Nagy Októberi Szocialista Forradalom hatására a világ összes országaiban mind nagyobb méreteket öltött./34.1./

Az USA nemcsak támogatta a Kalegyin, Krasznov, Kolcsak és a szovjet hatalom többi ellenségei köré tömörülő belső intervenció összes erőit, hanem a Szovjetunió ellen irányuló fegyveres intervenció szervezője és aktív résztvevője is lett. A könyvben külön fejezet tárgyalja az amerikai imperializmus szerepét a Szovjetunió területére való betörés megszervezésében.

Már akkor, 1918-ban, az volt az USA számítása, hogy felhasználja Németország fegyveres erőit a Szovjetállam megsemmisítésére - hangsúlyozza a szerző. Miután ezek a tervek kudarcba fulladtak, az amerikai imperializmus minden reményét a csehszlovákokba vetette, akiknek zemdülését közvetlenül az

3/ Sztálin: Művei, 5. köt. 192. 1.

oroszsországi USA képviselők és az USA japáni nagykövete, Morris, készített elő. /49. l./ Ugyanakkor, 1918-ban megegyezés jött létre az amerikai imperialisták és a japán kormány között arra, hogy felhasználják a japán csapatokat a szovjet hatalom ellen a Távol-Keleten.

Az amerikai kormány képmutató frázisokba burkolódva kijelentette, hogy az USA nem akar Oroszország belsejébe beavatkozni, de ugyanakkor Murmanszkon keresztül csapatokat küldött a Szovjet Köztársaság északi részére és Vladivostokba keresztül a Távol-Keletre. Ezek a csapatok olyan magatartással manuszítottak Oroszországban, mintha egy meghódított országban lennének. Szovjet földön végrehajtott véres gáztetteik az amerikai imperializmus történetének legszégyenteljesebb lapjai.

A Compiègne-i fegyverszünet megkötése lehetővé tette az USA-nak és az antantnak a Szovjet-Oroszország elleni harc fokozását és a minap még ellenségként velük szemben álló német csapatok felhasználását arra, hogy Oroszország szomszédaival - elsősorban Lengyelországgal és a balti államokkal együtt "vasgyűrűbe szorítsák" a forradalom fészket, Szovjet-Oroszországot. /4/

A Vörös Hadsereg győzelmes előretörése megghusította az intervenciósok terveit. A szovjet állam hatalmas ellenállást szervezett a külföldi és orosz ellenforradalmárok ellen.

A szerző munkájában részletesen ismerteti azt a térképet, amellyel az amerikai külügyminiszterium az USA küldöttséget a párisi békekonferenciára felszerelte. Ez a térkép ékesszóló tanubizonyossága annak, hogy milyen agressziós terveket forgattak fejükben az amerikai imperialisták Oroszországgal szemben. Megcáfolhatatlanul tanusítja, hogy az USA imperialisták nemcsak az egész Baltikumot, Belorussziát és Ukrajnát akarták elszakítani Oroszországtól, hanem a Kaukázust, Szibériát és a középázsiai területeket is. /81. l./

Ezek a hihetetlen tervek nemcsak egyes valóságérzéküket elvesztett eszelősök lázálmai voltak. Ilyen volt az amerikai kormány hivatalos programja, amellyel az 1919-es párisi békekonferencián megjelent. Ez a terv a forradalmi Oroszország körülkerítésének és megfojtásának terve volt.

Az amerikai kormány nem elégedett meg a Szovjet-Oroszország területén "felállítandó" új "államok" határainak megállapításával, hanem már arra is tervet kovácsolt, hogy hogyan tegye ezeket az "államokat" az USA mezőgazdasági és nyersanyag szállító függvényévé, olcsó nyersanyagforrásává és az amerikai árucikkek piacává. Erre a célra már 1918 decemberében alakítottak egy külön társaságot, az u.n. "Hadikereskedelmi tanács orosz osztályá"-t, amelynek igazgatói az amerikai monopoliumpok képviselői voltak,

4/ U.e.-4. köt. 259. l.

kincstárnoka és titkára pedig John Foster Dulles, a Szovjet-állam ellensége és egy harmadik világháboru gyujtogatója.

Az északi vidék, Nyugat-Szibéria, Turkesztán megszállt körzeteiben, a fehérgárdista bandák által elfoglalt területeken az amerikai gyarmatosítók megszervezték a nép nagyarányu ki-rablását. Fillérekért vásárolták fel az orosz lent és vászon-árut, az értékes fémeket, érceket, a szőrmét, gabonát. A felvásárlást az orosz népnek nyújtott "segítségnek" nevezték.

Párisban a Népszövetség felállítását követelő amerikai imperialisták főcélja az volt, hogy létrehozzanak egy szovjet-ellenes és ellenforradalmi szövetséget. Ennek azt a feladatot szánták, hogy visszaállítsa Oroszországban az imperialista "rendet" és elnyomja az egész világon a forradalmi és nemzeti felszabadító mozgalmat. "A fuldokló imperializmus az utolsó szalmaszálba, a "Népszövetségbe" kapaszkodik, mely a helyzet megmentése érdekében egységes szövetségbe tömöríti az egész világ rablóit," - mutatott rá Sztálin elvtárs./5/

A Lenin-Sztálin nagy pártja által vezetett hős szovjet nép meggyőztette a nemzetközi reakció élén haladó amerikai imperialisták agressziós terveit. "Az USA Szovjet-Oroszország ellen irányuló rabló terveinek kudarcra egyben az amerikai világuralmi tervek bukását is jelentette," - hangsulyozza a szerző. /234. l./

Éppen ez magyarázza azt az aktív szovjetellenes politikát, amelyet az USA a következő években folytatott. Az Október utáni időszakban Szovjet-Oroszország megsemmisítése, illetve minél hathatósabb meggyengítése volt az USA külpolitikájának célja. Ez a gondolat készítette elő és tette lehetővé a második világháborút, ez az alapja az új világháboru ki-robbantására irányuló USA politikának, ezt a politikát folytatja ma az agresszív amerikai imperializmus.

A.J. Kunyina könyvének negyedik fejezete azokkal az amerikai tervekkel foglalkozik, amelyek az imperialista Németországot a szovjetellenes erők faltörő kosának, az amerikai reakció láncos kutyájának akarják felhasználni Európában.

Az V., VI. és VII. fejezet az amerikai imperializmusnak az európai országokban az első világháboru következtében és a Nagy Októberi Szocialista Forradalom közvetlen hatására mind nagyobb méreteket öltő forradalmi mozgalom elleni harcáról szól.

Ebben a harcban megmutatkozott az amerikai imperializmus igazi jellege: az USA a nemzetközi reakció legfőbb bástyája, olyan erő, amely önként magára vállalta a nemzetközi "zsán-

dár" szegyenletes szerepét.

Az európai népek forradalmi mozgalma elleni harc az amerikai imperializmus viláгурalmi törekvéseinek része.

Ezért támogatták az amerikai imperialisták minden módon a helyi reakciót, segítettek reakciós kormányokat uralomra, és közreműködésükkel előkészítették az európai országok leigázását. A rabságbahajtás egyik módszere az u.n. "segítség" volt, amelyet az USA az éhező és a háboru által tönkretett európai népeknek a nyakába varrt. A VII. fejezetben a szerző részletesen elemzi az amerikai "jólelkűség" igazi jellegét, leleplezi a hírhedt ARA /American Relief Administration/ tevékenységét és hogy milyen szerepet osztottak ki erre a szervezetre az amerikai imperializmus rabló terveinek megvalósításában.

Az e cikkben foglalt anyag egy részét a szerző már régebben publikálta. /6/ Ez a közlemény volt az első, amely az ARA 1943-ban kiadott dokumentumait /7/ elemezte.

Az ARA anyaga azt tanúsítja, hogy az amerikai imperialisták már 1918-1919-ben megkísérelték az európai országok nyakába varrni a "Marshall terv" hasonmását, és arra számítottak, hogy az USA raktáron heverő és piacot nem találó áruieért cserébe megkapják Európa gazdasági és politikai diktátorának szerepét. Az ARA Európában a forradalmi mozgalom véreskező elfojtására szolgáló eszköz volt, és az volt a hivatása, hogy az európai államokat bevonja a szovjet állam elleni harcba.

A könyv két utolsó fejezete az USA-nak a tengerek ugynevezett "szabadságáért" és gyarmatbirodalmának megteremtéséért folytatott harcát jellemzi.

Az USA harca a viláгурalomért 1917-1919-ben kudarcba fulladt. "Az európai népek rabigába hajtására törő rabló amerikai tervek megvalósításának útjába állt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom és az Oroszország népei által felállított szovjet hatalom." /229. l./

A.J. Kunyina könyve minden érdeme mellett sem mentes több fogyatékoságtól, amelyek közül a főbbeket meg kell említenünk.

Amikor a szerző az amerikai viláгурalmi tervekről beszél, nem volna szabad megelégednie csak az európai országok irányában folytatott USA politika megvilágításával. A szerző helyesen járt el akkor, amikor a középpontba az USA-nak Szovjet-Orosz-

6/ Ld. A. Kunyina: Az USA imperialista expanziója Európában az első világháboru után. /Voproszi Isztorii. 1948. 3.sz./

7/ Ld. S. Bane és R. Lutz: Organisation of American Relief in Europe 1918-1919. Stanford University. California. 1943.

ország leigázásáért az Októberi Forradalom után létrehozott szocialista rendszer ellen folytatott harcát állította. De amíg elég figyelmet szentelt a többi európai ország ellen irányuló USA-terveknek, teljesen érthetetlen okokból hallgatással ment el a Latin-Amerika ellen kiagyalt tervek mellett, pedig köztudomású, hogy Latin-Amerika az USA-imperializmus agressziós terveiben sohasem állt az utolsó helyen. Az is tudott dolog, hogy a világháború után a latinamerikai országok leigázásáért folytatott harc újabb szakaszába lépett. Teljes joggal elvárhattuk volna a könyvtől, hogy az USA Latin-Amerika ellen irányuló terveit is megtárgyalja.

Nem érthető az sem, hogy miért nem szólt semmit a szerző az USA távolkeleti terveiről sem, noha köztudomású, hogy a Távol-Kelet problémáinak az USA mindig igen nagy figyelmet szentelt. Az amerikai imperializmus számos képviselője a Kína leigázásáért és a Csendes-óceán uralmáért folytatott harcot fontosabb feladatnak tartotta, mint az amerikai hegemonia megerősítését Európában.

A könyv nagyon helyesen mutat rá, hogy az USA éppen azért törekedett "Nagy-Örményország" mandátumára, mert ennek a mandátumnak a /amelybe nemcsak Szovjet-Örményországot foglalják bele, hanem a Kaukázuson túl más országait is, a bakui olajkörzettel együtt!/ felhasználásával Örményországot a Kaukázus, a szovjet Fekete-tenger mellék és Közép-Ázsia elleni támadás bázisává akarta tenni. Meg kellett volna említeni az USA Iránnal, Afganisztánnal és Kínával kapcsolatos terveit is.

A szerző helyesen rajzolja az amerikai imperializmusnak azt a törekvését, hogy a "nyitott kapuk" elvét kiterjessze a szövetségesek gyarmatbirodalmára, de ezt nem fejti ki, nem beszél arról, hogyan folyt az amerikai tőke behatolása és hogyan terjedt ki az USA befolyása ezekre az államokra. A szerző hallgat többek között a kanadai kérdésről is, holott éppen a háború évei alatt és az utána következő időszakban az amerikai befolyás erősebb lett Kanadában, mint az angol. Nem szabad e tény jelentőségét lebecsülnünk, sem az 1919-1920-as idősakra, sem a Washingtoni konferencia időszakára vonatkozólag, amikor Kanada nyíltan az USA oldalára állt. /pl. az angol-japán szövetség kérdésében./

Természetesen nem volt rá mód, hogy a szerző egyformán részletesen és kimerítően bemutassa az USA világuralomért folytatott harcának összes oldalait, de ilyen fontos momentumokat mégsem lett volna szabad kihagynia.

Egyoldaluan vizsgálja a szerző Törökország kérdését. Egy szót sem szól azokról a kapcsolatokról, amelyeket az amerikai kiküldöttek Törökország komprádor-burzsoáziájával kö-

töttek. Ezek annyira félték a népi forradalomtól, hogy készek voltak bármilyen feltételek mellett is szerződésre lépni az amerikai imperializmussal. Olyan reakciósok, mint Bekir Szami bej, Ahmed Emin és egyéb hozzájuk hasonlóak, arra is hajlandók voltak, hogy lemondjanak Törökország függetlenségéről és kiszolgáltassák az országot az USA-nak, csak az amerikai imperialisták segítsék őket leszámolni a népi mozgalommal.

Egy szóval sem említi a szerző, hogy a kemalista vezetők mennyire /Ali Fuad tábornok, Kara Vaszif, stb./ Amerika bérencsei voltak, hogy tárgyalásokat folytattak az amerikai képviselőkkel és a törökországi amerikai mandátum szálláscsinálóinak ajánlkoztak. Nem beszél a szerző az amerikai imperialisták kapcsolatairól Kemallal, aki kézzel-lábbal igyekezett meggyőzni az amerikaiakat arról, hogy a kemalista mozgalomnak semmi köze sincs a bolsevizmushoz. Azt is meg kellett volna említeni, hogy a szovjet nép győzelme az intervenciók felett Törökországot is megmentette annakidején. Az intervenciók oroszországi veresége után a török ellenforradalmárok kénytelenek voltak lemondani arról a tervükről, hogy nyiltan az Egyesült Államokhoz forduljanak Törökország feletti amerikai protektorátus felállítására ügyében.

Nem szól a szerző arról a tervről sem, hogy amerikai protektorátus alá akarták rendelni Bulgáriát. Nem említi a könyv az USA igényeit Macedóniára és Albániára. Semmit sem szól az USA fegyveres intervenciójáról az Adriai-tenger dalmát partvidékén. Nem tárgyalja az USA harcát a balkáni forradalmi mozgalom ellen, annak ellenére, hogy ez szemléltető epizódja az USA-imperializmus európai zsandártevékenységének. Lppen az USA törekedett mindenáron arra, hogy egy soknemzetiségű szerb-horvát-szlovén államot hozzanak létre, amelynek központja a monarchista Szerbia lett. Hiába vártak a kis népek Wilson támogatására. A fő-képmutató többbizben eresztett szélnek demagóg nyilatkozatokat az elnyomott népek iránti "együttérzéséről", "demokratizmusáról", de nem is válaszolt a horvát nép kérésére, hogy támogassa függetlenségi harcukat, és ragaszkodott hozzá, hogy a horvát köztársaságot a szerb királyság keretei közé zárják. Az amerikai imperializmus Szlovénia reakciós katolikus pártjára, annak vezetőjére, Korosecre és a helyi burzsoáziára támaszkodva azt remélte, hogy a szerb-horvát-szlovén államot adriai tengeri bázisává, újabb szovjetellenes kalandokat előkészítő katonai-stratégiai hídfőjévé teheti.

Mindez nem tükröződik eléggé vissza A.J.Kunyina könyvében, de bizunk benne, hogy ezeket a hiányosságokat pótolni fogják az új kiadásban, amelyre, remélhetőleg rövidesen szükség lesz.

A könyvben van néhány pontatlanság. Abban a jól megírt fejezetben, melyben a szerző azt tárgyalja, hogyan akarja az USA Németországot, mint fő európai szovjetellenes erőt felhasználni

ni, megemlíti, hogy az USA ragaszkodott Csehszlovákia jelentős részének és egész Ausztriának elcsatolásához Németország javára. Az amerikai imperializmusnak ezt a követelését a szerző 1919-re, a párisi békekonferencia idejére teszi. /112. l./ Kétségtelen, hogy Párisban az amerikai delegáció és maga Wilson is ragaszkodott ehhez, de a követelést már jóval korábban lerögzítették.

Az Anschluss eszméjét az amerikai imperialisták már 1918. októberében elég pontosan megfogalmazták. /8/

Mikor az amerikai Anschluss-hívek és angol elvrokonaik kénytelenek voltak lemondani követelésükről és engedni ebben a kérdésben Franciaországnak, egyértelműen kijelentették, hogy ez az engedményük csak ideiglenes, hogy előbb, vagy utóbb az Anschlusst megvalósítják, mert erre Németországnak szüksége van. Mindazok az érvek, amelyeket Párisban az Anschluss amerikai ügyvédei felhoztak, később megismétlésre találtak azoknak a német igényeknek "megalapozásában", melyeket Hitler a Szudétákra és Ausztriára formált.

Mikor Hitler 1938-ban elfoglalta Ausztriát, tudta, hogy ez az agressziós cselekedet, amelyet a szerző nem pontosan "a hitleri agresszió első lépésének" /113. l./ nevez, helyeselni fogják az amerikai imperialisták.

A könyvet a szerző széleskörű forrásanyag alapján írta meg, de nem tanulmányozta mindig elég behatóan ezeket a forrásokat. Kevésbé használja fel többek között az amerikai kongresszus jegyzőkönyveit, különösen a szenátus üléseinek anyagát, ahol az USA külpolitikájának kérdéseit széles körben megvitatják. A szenátus dokumentumai világot vetnek az amerikai imperialisták különböző csoportjai között fennálló ellentétek lényegére és jellegére. Ezek az ellentétek természetesen nem érintik a főkérdést, az USA világuralmi igényeit, de segítenek kideríteni a taktikai kérdésekben, az amerikai imperializmus rabló politikája irányának és módszereinek kérdéseiben fennálló ellentétek problémáit. Nem használ fel a szerző a párisi békekonferenciára vonatkozó számos érdekes amerikai okmánypublikációt. Többek között igen kevés szó esik a Dresel misszióról, holott ez igen nagyjelentőségű. Nem mutatja be eléggé a hadikárpótlások kérdése körül felmerült ellentéteket.

A.J. Kunyina könyvének jó a stílusa, könnyen olvasható, egyes helyeken azonban a szerző nem kerülte el a standard sablonos, kevésbé kifejező megfogalmazást, ami elszegényíti nyelvét és nem szolgál a könyv diszével.

Igen rövid és nem teljes a könyv tudományos apparátusa.

A fenti fogyatékok és egyes hiányok azonban termé-

szetesen nem csökkentik a könyv komoly pozitív jelentőségét. Hasznos segédkönyvül szolgál majd diákjaink részére és nagy közkedveltségnek fog örvideni a szovjet értelmiség széles körében.

Megjelent: a Voproszi Isztorii, 1951. 6. számában.

KOZLOV V.K.:

I.V. Sztálin a Szovjetunió szocialista nemzetek kialakulásáról és fejlődéséről.

Козлов В.К.: И.В.Сталин о формировании и развитии социалистических наций в СССР.

I.V. Sztálin alkotó módon gazdagította és továbbfejlesztette a marxista tudományt az új korszaknak, az imperializmus és proletárforradalmak korának, a szocializmus győzelmének és országunkban a kommunizmus építésének viszonyaira alkalmazva. Sztálin elvtárs továbbfejlesztette a marxizmus-leninizmus elméletét és megteremtette a nemzeti-gyarmati kérdés teljes és világosan felépített tanát.

A nemzeti kérdés mindig Sztálin elvtárs figyelmének középpontjában volt és marad továbbra is. I.V. Sztálin már 1904-ben "Hogyan fogja fel a szociáldemokrácia a nemzeti kérdést?" c. cikkében - amelynek a leninista ideológia és politika megalapozásában a nemzeti kérdésre vonatkozólag hatalmas jelentősége volt - mint a nemzeti kérdés nagy teoretikusa lépett fel, mesterien kezelve a marxista dialektikus módszert. 1913-ban megírta "Marxizmus és nemzeti kérdés" című zseniális művét, amelyben gondosan és mélyrehatóan dolgozta ki a burzsoá nemzetek keletkezésének tudományos elméletét s élesen és nagy erővel "állított szembe ... két módszert, két programot, két világnézetet a nemzeti kérdésben: a II. Internacionáléét és a leninizmusét." /1/

A Lenin és Sztálin által kidolgozott marxista nemzetelmélet lehetővé teszi, hogy helyesen fogjuk fel a nemzetek keletkezésének és fejlődésének folyamatát és döntő jelentősége van a forradalmi párt által a nemzeti kérdésben folytatott következetesen internacionalista politika meghatározásában.

I.V. Sztálin általánosította a Nagy Októberi Szocialista Forradalom szerepét és jelentőségét és a Szovjetunió szocialista építésének tapasztalatát a nemzeti kérdés megoldásában és a "Nemzeti kérdés és leninizmus" című, 1929-ben írt művében ő volt az első, aki a marxista irodalomban mélyenszántó elméleti alapot adott a szocialista nemzetek tanának. Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy az Októberi Forradalom véget vetett a kapitalizmusnak, és egyben a burzsoá nemzeteknek, a burzsoá korszak szükséges termékének is és új, szocialista nemzeteket, igazán összeforrott, össznépi nemzeteket hívott életre.

Sztálin elvtárs nevéhez fűződik országunkban a szocialista

1/ I.V. Sztálin: Rövid életrajz, 50. l.

nemzetek kialakulásának egész folyamata. Az Októberi Forradalom győzelme után I.V. Sztálin, mint a párt és a szovjet állam nemzeti politikájának kimagasló vezetője lép fel, 1923-ig Sztálin elvtárs állt a Nemzetiségi Ügyek Népbiztosságának az élén. Sztálin elvtárs volt az, aki a nemzetek felszabadítását kikiáltó szovjet hatalom első történelmi jelentőségű dokumentumait kidolgozta. Az ő nevéhez fűződik azoknak az utaknak és módoknak kidolgozása, amelyekkel a proletárdiktatura kikiáltása után a nemzeti kérdést megoldották. Az ő vezetésével valósul meg az azelőtt szétszórt népek egyesítése egy nemzeti egységbe. Az ő nevéhez fűződik a szocialista nemzetek nemzeti államiságának fejlődése és ezen államiság formáinak megalapozása.

A szovjet népek egyenlőtlenségének felszámolásában és a proletár internacionalizmus ideológiájának megerősítésében Sztálin elvtárs X. és XII. pártkongresszuson tartott beszédeinek kiemelkedő jelentősége volt. Sztálin elvtársnak ezek a beszédei meghatározták a párt és a szovjet állam cselekvési programját a népeknek a szocializmus szellemében történő átalakításában. Sztálin elvtárs "A keleti népek egyetemének politikai feladatai" című beszédében, a SzK/b/P XVI. kongresszusán tartott beszámolójában mély megalapozást ad a népek kulturális fejlődésének kérdéséhez a proletariátus diktaturájának időszakában. I.V. Sztálin ezen beszédei - melyekben kifejtette a formájában nemzeti és tartalmában szocialista kultúra fejlődését - kimagasló szerepet játszottak a szocialista nemzetek szellemi arculatát megváltoztató szovjet kulturforradalom megvalósításában.

A Bolsevik Párt, mely engesztelhetetlen harcot folytatott a burzsoá nacionalisták, trockisták, buharinisták és a marxizmus egyéb ellenségei ellen, rendületlenül a lenini-sztálini nemzeti politikát követte.

A Szovjetunióknak a szocializmustól a kommunizmusig vezető történelmi fejlődési szakaszában Sztálin elvtárs vezetése alatt a szocialista nemzetek példátlan gazdasági és kulturális fejlődésen mennek át.

Országunk ideológiai és politikai életében hatalmas jelentőségű esemény Sztálin elvtárs 1950-ben megjelent munkája: a "Marxizmus és nyelvtudomány". I.V. Sztálin ebben a zseniális művében továbbfejleszti a marxista-leninista filozófiát, különösen a történelmi materializmus kérdéseit. Kifejti a marxizmus álláspontját az alap és felépítmény kérdésében, rámutat a nyelvnek a többi társadalmi jelenség körében elfoglalt sajátos helyzetére, kihangsúlyozza, hogy a kultúra tartalmilag a társadalom minden új fejlődési szakaszával változik, rámutat arra, hogy a szocialista kultúra nemzeti formáit a továbbiakban is minden eszközzel fejleszteni kell, kiemeli, hogy a nyelv közössége -

- egyike mind a burzsoá, mind a szocialista nemzetek négy fő ismérvének. Ezeknek a kérdéseknek sztálini kidolgozása nagyszerű hozzájárulás a marxizmus-leninizmusnak a nemzeti kérdésben vallott elméletéhez.

A nagy Sztálin alkotó munkája a nemzeti kérdés területén szakaszról-szakaszra egyre jobban kibontakozó képet mutat. A Szovjetunió szocialista népei élő bizonyosságai a nemzeti és gyarmati kérdésről adott zseniális sztálini tanításnak. Ennek a Bolsevik Párt által megvalósított tanításnak hatalmas forradalmasító jelentősége van. Az imperialistáknak és uszályhordozóiknak - bármilyen eszközökhöz is folyamodnak - nem sikerül a burzsoá nemzetek szocialista nemzetekké való forradalmi átalakulásának kerülhetetlen történelmi folyamat feltartóztatniok.

A proletárforradalom győzelme, a proletárdiktatura megszilárdulása, a kizsákmányoló osztályok ledöntése megváltoztatták Oroszország fejlődésének történelmi utját. Az Októberi Forradalommal kezdődött a kapitalista rendszer szocialista rendszerbe való forradalmi átalakulásának folyamata. Ettől kezdve új korszak kezdődik mind a nemzetek, mind a nemzeti viszonyok történetében Oroszországban.

A szovjet hatalom már a forradalom első hónapjaiban felszabadította a rabság alól Oroszország népeit, megszüntette a nemzeti elnyomást, kihirdette a népek szabadságát és jogegyenlőségét, és kijelentette, hogy a szovjet hatalom szellemével nem fér össze semmilyen kiváltság, akár faji, akár nemzetiségi hovatartozás tekintetében, épp úgy, mint a nemzeti kisebbségek elnyomása vagy jogegyenlőségük korlátozása sem.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme nemzetiségi megkülönböztetés nélkül felszabadította a kizsákmányolás alól az összes dolgozókat, megteremtette a talajt a népek tartós egyesüléséhez, a népek közötti barátság és a proletár internacionalizmus ideológiájának megszilárdulásához.

Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy a burzsoá társadalmi viszonyok keletkezése, a kapitalista termelési mód győzelme, a nemzeti piacok keletkezése megvetették a burzsoá nemzetek létezésének alapját. A burzsoá nemzetek a kapitalista korszak kikerülhetetlen termékei. Ezeknek a nemzeteknek sorsa össze van kötve a kapitalizmus sorsával, és a kapitalizmus bukásával az általa létrehozott burzsoá nemzeteknek is meg kell szünniök.

A nemzeteket nem szabad metafizikai szemszögből vizsgálni, elszakítva azoktól a konkrét történelmi körülményektől, a-

melyek között keletkeztek és fennállnak. A nemzetek a fejlődés és a változás dialektikus törvényeinek vannak alávetve. Míg a burzsoá nemzet a kapitalista korszak társadalmi fejlődésének szükségszerű és elkerülhetetlen formája, addig a szocialista nemzet a szocializmus korában és a kommunizmus bizonyos fejlődési szakaszaiban ugyanolyan társadalmi fejlődési forma.

Ebből nem következik az, hogy a burzsoá nemzetek felszámolása és a szocialista nemzetek keletkezése valamilyen ösztönös folyamat lenne. Nem szabad elfelejteni, hogy a burzsoá nemzetek mögött bizonyos osztályok és pártok állanak, amelyek hatalmas erőszakszervezettel és a szellemi befolyásolás erős eszközeivel rendelkeznek és mindenképpen fenn akarják tartani a régi, burzsoá nemzeteket s el akarják háritani a szocialista nemzetek létrejöttét. Ezért a szocialista nemzetek keletkezésének első döntő előfeltétele a proletárforradalom, mert a proletariátus, amely azt végrehajtja, dönti meg a kapitalizmust, számolja fel a burzsoáziát és nacionalista pártjait. A proletariátus, miután kezébe vette a hatalmat, megkezdi a kapitalizmus forradalmi átalakítását szocializmussá és a burzsoá nemzetek átalakítását szocialista nemzetekké.

Ez az átalakítás nem valamilyen egyszeri aktus, hanem sokrétű és ellentétekkel teli, bizonyos időszakaszt igénybe vevő folyamat, melynek leforgása alatt megy végbe a régi állapotból az új állapotba való átmenet, a régi nemzet társadalmi, politikai és szellemi arculatának gyökeres megváltozása.

A szocialista nemzetek kialakulásának politikai alapját a proletariátus diktaturája képezi, ez vezeti és irányítja ezt a folyamatot. A régi nemzeteket a szocializmus szellemében formálja át. Ennek az átalakító tevékenységnek a folyamán a burzsoá nemzetek összes elemei teljes, vagy részleges változáson mennek át.

A nemzet egyik legfontosabb ismérve a gazdasági élet közössége. A kapitalizmus fejlődése, a munkamegosztás, a közlekedés fejlődése, stb. belső gazdasági kapcsolatot teremtettek, amely a nemzet egyes részeit egy egészbe fogja össze. A burzsoá nemzeteken belül ezt a gazdasági kapcsolatot a kapitalista magántulajdon alapján nyugvó termelési viszonyok révén érik el, melyeket a fölé- és alárendeltségi viszony jellemez. Érthető, hogy a nemzeteknek a szocializmus szellemében való átalakításában az előfeltétel legelsősorban a burzsoá nemzetek gazdasági alapjának gyökeres megváltoztatása, mely az osztálystrukturát, a felépítmény jellegét, az illető nemzet szellemi és társadalmi-politikai arculatát meghatározza. Ugyanúgy megváltoztatja a burzsoá nemzetek másik elemét is - a nemzeti kultúra specifikus sajátosságának közösségében megnyilvánuló lelki alkat közösségét. Ami a nemzetek olyan ismérveit illeti, mint a terület és a nyelv

közössége, ezek semilyen gyökeres változáson nem mentek keresztül. A nép területét a nép érdekeinek megfelelően pontosan meg lehet határozni, de nagy változások nem érik. Alapjában változatlan marad a nyelv is.

A szocialista nemzetek kialakulása bonyolult és nehéz folyamat, amely a kizsákmányoló osztályok és ügynökeik maradványai elleni éles harcban zajlik le és átfogja a politika, a gazdaság és az ideológia területét.

A fent mondottak az Októberi Forradalomnak ama népek szocialista átalakításában vitt szerepét jellemzik, amelyek már az Októberi Forradalom előtt konszolidálódtak. Ilyen nemzetek közé tartozik az orosz, ukrán, belorussz, tatár, baskir, üzbekek, kazah, azerbajdzsán, örmény, gruz, észt, lett, litván, türkmén, moldvai stb. De az Oroszország területén élő népek nem mind mentek keresztül a kapitalista fejlődés szakaszán. Egyes népek Közép-Ázsiában, a Kaukázusban, Északon és mások az Októberi Forradalom előtt a fejlődés kapitalizmus előtti fokozatán állottak. Nem váltak és nem is válhattak nemzetté, mert nem kötötte őket össze a gazdasági élet közössége és területileg is szét voltak tagolva. Ezek a népek a kapitalista fejlődési fokozat megkerülésével tértek át a szocialista életformára és már nem a burzsoázia vezetésével konszolidálódtak, hanem a szovjet hatalom égisze alatt, a munkásosztály vezetésével váltak szocialista nemzetté. Ez a történelemben példa nélkül álló tény még csak megerősíti azt, hogy milyen kimagasló szerepet játszott az Októberi Szocialista Forradalom nemcsak a régi, burzsoá nemzetek átalakításában, hanem a nemzetté még nem vált népek nemzeti konszolidációjában is. Ehhez még hozzá kell vennünk azt is, hogy a népek nemzetté válásának az Októberi Forradalom győzelmével elkezdődő folyamata páratlanul gyors ütemben folyt le, mert a szovjet uralom ehhez a legkedvezőbb feltételeket teremtette meg.

Az Októberi Forradalom lelkesítője és szervezője a Bolsevik Párt volt, Leninnel és Sztálinnal az élén. A Bolsevik Párt hazánkban már uralomrajutásának első napjaitól kezdve a nemzeti kérdés megoldásáért folytatott harc élére állt. A Bolsevik Párt volt a szocializmus építésének és a szocialista nemzetek kialakulásának lelke. Hogyha a nemzeti kérdést nálunk jobban oldották meg, mint bármely más soknemzetiségű államban, úgy ezt hazánk népei a Bolsevik Pártnak, a marxizmus-leninizmus megingathatatlan alapján felépült leninista nemzeti politikájának köszönhetik.

Miben áll a szocialista nemzetek kialakulásának folyamata?
Melyek azok a feladatok, amelyeket a Bolsevik Párt a régi

nemzetek szocialista szellemben való átalakítása során megoldott?

Az Októberi Forradalom megdöntötte a kizsákmányoló osztályok uralmát, megsemmisítette a régi, burzsoá államapparátust, véget kellett vetnie és valóban véget is vetett a nemzeteknek az imperialista Oroszországban fennállott kényszer egységének. Az Októberi Forradalom felállította országunkban a proletariátus diktaturáját és ezzel létrehozta a feltételeket a nemzetek közötti új kapcsolatoknak, a szocialista népeknek nem az erőszakon, hanem a testvériségen és önkéntességen alapuló igazi egységének a megteremtéséhez.

Mivel a proletárdiktatura a kapitalista rendszernek szocialista rendszerre való átalakítása érdekében folytatott harc alapvető főfegyvere, a proletárdiktatura törvényszerűen nemzeti formát ölt, és ez a proletár államot még közelebb hozza és értetőbbé teszi a népi tömegek számára. És a Bolsevik Párt már uralomrajutásának első napjaitól kezdve azáltal erősítette meg a proletárdiktaturát, hogy a nemzeti területeken fejlesztette a szovjet államiséget. A Párt vezetése alatt hatalmas munka indult meg Oroszország közigazgatási átalakításáért a nemzeti ismertetőjelek figyelembevételével.

Miután a szovjet államiség megvalósult a nemzetiségi körzetekben, V.I. Lenin és I.V. Sztálin több ízben rámutattak arra, hogy szoros barátságot kell létrehozni Oroszország népei között. Ezt követelte mint feltétlen szükségességet a dolgozó tömegek sarkalatos érdeke, ezt diktálta az egész nemzetközi helyzet. A szovjet köztársaságokban élő nemzetek egyetemes népi jelleget öltő egyesítő mozgalmát betetőzte a Szovjetek I. Összszövetségi kongresszusán a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetségének megalakulása.

A Szovjetunió megalakulása, melynek buzdítói és szervezői V.I. Lenin és I.V. Sztálin voltak, világtörténelmi jelentőségű esemény volt. Az egységes szovjet szövetségi állam biztosítja a szocialista nemzetek baráti együttműködését, minden nép nemzeti érdekeinek az egyetemes államérdekkel való harmonikus összekapcsolását. A soknemzetiségű szovjet állam életképességéről tanuskodik a Szovjetunió szakadatlan megerősödése és kiterjedése - új autonom köztársaságok és területek, nemzetiségi körzetek, új szövetségi köztársaságok alakulása. Jelenleg a Szovjetunió 16 szövetségi köztársaságot, 16 autonom köztársaságot, 9 autonom területet és 10 nemzetiségi körzetet egyesít magában. A szocialista nemzetek ezen szovjet államiségi formái a szocialista nemzetek keletkezése és fejlődése során alakultak ki és visszatükrözik azokat a különbségeket, amelyek a nemzetek között a földrajzi helyzet, a népsűrűség és az egyes nemzetek lélekszáma tekintetében fennáll.

A Szovjetunió szocialista nemzetének megvan a maguk nemzeti államisága. De az államiság egyik, vagy másik formájának megléte nem ismerve a szocialista nemzetnek. Sztálin elvtárs már 1929-ben rámutatott arra, hogy mennyire hibás az a nézet, amely szerint a nemzet ötödik ismervének az illető nemzet sajátját, másoktól különálló államát is fel kell venni.

A szovjet nemzeti államiság segítette a dolgozók széles tömegeinek fölemelését az államigazgatásnak, a szocialista társadalom építésének ügyéhez. A szovjet nemzeti államiság létrejött és a Szovjetunió megalakulása olyan politikai forma volt, amely aktívan hozzájárult a régi nemzetek gazdasági alapjának és szellemi arculatának megváltozásához.

A régi nemzetek gazdasági átalakulása a szocialista nemzetek kialakulásának elválaszthatatlan része. A Bolsevik Párt hozzálogott Oroszország egész társadalmi rendszerének szocialista alapokon való következetes és tervszerű átalakításához, és különösen nagy figyelmet szentelt a nemzetiségi vidékek gazdasági fejlesztésének. Első feladatául azt tűzte ki, hogy következetes harcot folytasson a nemzeti egyenlőtlenségnek a társadalmi és gazdasági élet minden területén fennálló maradványai ellen.

A történelmileg kialakult gazdasági egyenlőtlenség által létrejött tényleges nemzeti egyenlőtlenség felszámolása nélkül a szövetségi állam keretei közt élő népek helyes és tartós együttműködését nem volt lehetséges megteremteni. A gazdasági egyenlőtlenség felszámolása elválaszthatatlan része volt a népek szocialista szellemben való átalakításáért folytatott harcnak és ez a szocialista termelési mód megerősítése és az orosz népnek a nemzetiségi körzetek dolgozó tömegei számára nyújtott mindennapos óriási önzetlen segítségnyújtása által vált elérhetővé. Míg az első ötéves terv éveiben a Szovjetunió régi ipari körzeteiben az ipari termelés térfogata kétszeresére növekedett, addig a nemzeti köztársaságok és területek ipari termelése ugyanazon idő alatt több mint a három és félszeresére emelkedett. A második sztálini ötéves terv éveiben a Bolsevik Párt a szocialista nemzetek népgazdaságának még rohamosabb ütemét biztosította. A nagyipari termelés 1936-ban az 1913. év termelésével összehasonlítva az OSZSZSZK-ban 7,8-szorosára, az Ukrán SzSZK-ban 6, 9-szeresére, a Belorussz SzSZK-ban 15,9-szeresére, a Gruz SzSZK-ban 18,6-szeresére, a Tadzsik SzSZK-ban 116-szorosára, a Kirgiz SzSZK-ban 95-szörösére növekedett.

Az ország szocialista iparosítása és a mezőgazdaság kollektivizálása döntő tényezők a szocialista termelési mód megerősítésében és elhatározó jelentősége volt a nemzetek egyenlőtlenségének felszámolásában és a szocialista nemze-

tek gazdasági kialakításában.

A gazdaság szocialista átalakítása mind a társadalom teljes egészében, mind pedig a Szovjetunió területén élő nemzetek szempontjából gyökeres változást hozott létre az osztálystruktúrában és a társadalmi viszonyokban. Országunkban először szünték fel véglegesen az összes kizsákmányoló osztályokat, teljességgel megsemmisítették az okokat, amelyek az embernek ember által való kizsákmányolását és a társadalomnak és a nemzeteknek kizsákmányolókra és kizsákmányoltakra való megosztását létrehozták. A szovjet társadalmat az egymással barátságos osztályok: munkásosztály, parasztság és értelmiség kezdtek képezni és ezenkívül a szocialista építés menetében gyökeresen megváltoztak maguk a Szovjetunió dolgozói is. A szocialista termelési mód megerősödésével felszámolták a nemzetek régi gazdasági közösségét és újat alkottak helyett. Ennek a közösségnek az alapja a szocialista gazdasági rendszer és a termelési felszerelés és eszközök szocialista ajdona. A szocialista termelési mód megerősödésével a soknemzetiségű szocialista állam győzhetetlen erővé vált, mert rendíthetetlen gazdasági alapon nyugszik.

A burzsoá nemzetek politikai és gazdasági tartalmának a szocializmus szellemében való átalakítása a legfontosabb és legdöntőbb tényezője a szocialista nemzetek kialakulásának. De ennek a folyamatnak egyik összetevője a nemzetek szellemi arculatának megváltozása is.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmet aratott a marxizmus-leninizmus, a proletár internacionalizmus ideológiájának aszklaja alatt. Győzelmének eredményeképpen megdöntötték a kizsákmányoló osztályokat - a népellenes ideológiák fő forrását - szüntették és eltemették a hazug burzsoá és kispolgári nézetek egész rendszerét, amely a kapitalizmus örökkévalóságát és a nemzeti elnyomás felszámolásának képtelenségét, stb. hirdette. Ez - amint Sztálin elvtárs írta "gyökeres fordulatot" hozott létre "az egész világ kizsákmányolt tömegeinek mindennapi életében és hagyományaiban, kulturájában és ideológiájában." /2/

Az egész soknemzetiségű szovjet nép érdekeit kifejező és a nemzetek barátságán alapuló új világnézetért folytatott harc érdekében szét kellett zuzni az összes pártellenes és népellenes áramlatokat, lehetőséget kellett nyújtani a népi tömegeknek, hogy a gyakorlatban győződjenek meg a marxista-leninista elmélet helyességéről, hogy kiirtsák az emberek tudatából a nacionalizmust, a vallási hóbortokat, a multból öröklött szokásokat és hagyományokat és beléjük oltsák az új nézeteket a

2/ I.V. Sztálin: Művei, 10.köt. 240. l. oroszul.

munka, a tulajdon, az állam iránt, az emberi együttélés új szabályait, amelyek megfelelnek a szocializmus alapelveinek. Mindezek óriási fontosságú feladatok képezték a kulturforradalom tartalmát. Ezek a feladatok roppant nagy politikai és kulturális nevelőmunkát igényeltek a Bolsevik Párt részéről az összes nemzetek körében a széles népréteg tudatának átalakítása és átnevelése, a tartalmilag más minőségű szocialista kultúra lényegét, hasonló hatatlan fölényét a burzsoá kultúra fölött.

Sem a burzsoá, sem a szocialista kultúra nem lehetnek nemzetietlenek. A nemzeti kultúra a kapitalizmusban tartalmában burzsoá, formájában nemzeti.

A nemzeti kultúra a proletárdiktatúrában tartalmában szocialista és formájában nemzeti, az a célja, hogy a tömegeket a szocializmus és internacionalizmus szellemében nevelje. V.I. Lenin és I.V. Sztálin hűhűdően harcoltak a nemzeti kultúra lebecsülésére, a nemzeti nihilizmus ellen. A nemzeti nyelv mindig egyetlen népi nyelv volt és ezt a szerepet ma is sikeresen tölti be. A nemzeti nyelv hazánkban az Októberi Forradalom után új szavakkal és kifejezésekkel gazdagodtak, amelyek a szocialista termékek, az új állam és az új kultúra, stb. következtében keletkeztek. Ennek következtében a nemzeti nyelvek hajlékonyabbak és gazdagabbak lettek, alkalmasak arra, hogy teljes mértékben felárják a szocialista kultúra tartalmát.

A szocialista kultúra hazánk különböző népeinél különbözik formájában, de lényege emellett mindig egy marad: szocialista tartalom, szocialista eszmiség. Azt is meg kell jegyeznünk, hogy a nemzeti kultúra fejlődése a kapitalizmus viszonyai között mindenekelőtt az uralkodó nemzet nemzeti kultúrájának fejlődését jelenti az elnyomott, alárendelt nemzeti formák fejlődésének rovására. A burzsoá társadalomban a nem-uralkodó nemzetek nemzeti kultúráját korlátozza és elnyomja az uralkodó nemzet kizsákmányoló osztályainak politikája. A szovjet viszonyok között viszont minden szükségeset megteremtettek a nemzeti formák viragzására az egységes szocialista tartalom lapján. A szocialista kultúra nemzeti formáinak változatossága a szocialista tartalmat az összes nemzetiségek dolgozói számára hozzáférhetővé és érthetővé teszi.

A Bolsevik Párt kitartóan és következetesen folytatta a kulturális építés lenini-sztálini politikáját és kimagasló eredményeket ért el.

I.V. Sztálin így jellemezte az országunkban lezajlott kulturforradalmat és feltárta lényegét: "Az általános, kötelező, a Szovjetunió nemzetiségi nyelvein folyó elemi oktatásnak életbeléptetése, az összes különböző fokozatu iskolák és tanulók számának növekedése, a főiskolát végzett szakemberek szá-

mának növekedése, az új szovjet értelmiség megteremtése és megerősödése - ez a nép kulturális emelkedésének általános képe." /3/

A kultúrforradalom, mely a szocialista építés történelmileg szükségszerű alkotórésze volt, mélyrehatóan megváltoztatta az emberek lélektanának alapjait, felvirágoztatta a nemzeti kultúrákat, megerősítette az élenjáró, legmélyebb eszmei tartalmu kulturát - a szocialista kulturát. A kultúrforradalom felszámolta a nemzetek közötti kulturális egyenlőtlenséget és a Szovjetunió összes népeit a szocialista kultúra színvonalára emelte fel. Országunkban a nemzeteknél új lelki és erkölcsi tulajdonságok jegecesedtek ki, amelyek megfelelnek az új termelési módnak és az új termelési viszonyoknak. A szocializmus termelési viszonyai kitepték az individualizmus, az apolitikusság, a népek közötti bizalmatlanság és ellenségeskedés gyökereit. Az összes nemzetek dolgozóinak széles tömegei felemelkedtek az egyetemes népi, egyetemes állami érdekek magasrendű átértéséhez. A tömegeket átható szocialista öntudat a szovjet társadalom hatalmas lendítőereje lett. Erről a legnagyobb mértékben tanuskodik a szocialista munkaversenynek és legmagasabb formájának, a sztáhanovista mozgalomnak a fejlődése, a tömeges hősiesség, az újító mozgalom, a szocialista hazáért való tanúsított önfeláldozás.

A nemzeti kulturák fejlődésének mértékében eszmei közelség alakult ki a Szovjetunió különböző nemzeteinek népei között, a Szovjetunió testvéri népeinek egymás története és kulturája iránti kölcsönös megbecsülése alapján kulturális közösség jött létre. De a legszilárdabb alapot a népek egymáshoz és elsősorban a nagy orosz néphez való közeledése alkotta, az orosz néphez, melynek kulturája vezető szerepet játszott és játszik ma is változatlanul a Szovjetunió összes többi népeinek kulturális fejlődésében. A marxizmus-leninizmus ideológiája, a proletár internacionalizmus ideológiája a Szovjetunió osztatlanul uralkodó ideológiája lett. A szocialista nemzeteknek ezen az alapon kialakult kulturális közössége azt jelentette, hogy megerősödtek a szocialista nemzetek egységének ideológiai alapjai, és testvéri együttműködésük az egységes szövetségi állam keretein belül.

A szocializmus győzelme azt jelentette, hogy befejeződött a szocialista nemzetek kialakulási folyamata. Ezt a folyamatot a Bolsevik Párt vezette. A párt politikája biztosította a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségét mindegyik nemzetben belül és az összes nemzetiségek munkásosztálya és parasztsága közötti szoros baráti kapcsolatokat, ami ahhoz vezetett, hogy hazánkban legyőztük a nemzeti ellentéteket és a társadalmi élet minden területén létrehoztuk az összes nemzetek érdekegységét.

3/ Sztálin: A leninizmus kérdései, 691-692. 1.

A marxizmus-leninizmus azt tanítja, hogy a kapitalizmusról a szocializmusra való áttérés időszakában az osztályharc különösen éles formákat ölt. A szocializmus építése, a szocialista nemzetek kialakulása nem volt és nem is lehetett sima folyamat. Erős harcot kellett vívni a kizsákmányoló osztályok és pártjaik maradványai ellen, ügynökeik - a trockisták, buharinisták, nemzeti elhajlók és a szocializmus többi ellenségei ellen. Oroszország munkásosztálya a Bolsevik Párt vezetésével, a dolgozó parasztsággal való szövetségben, az összes országok munkásosztályának támogatására támaszkodva, sikeresen valósította meg a régi nemzeteknek a szocializmus szellemében történő átalakítását.

A szocialista nemzetek kialakulása szemléletesen mutatta a szocialista felépítmény, és elsősorban a Bolsevik Párt által vezetett szovjet állam gigászi alkotó szerepét. A szovjet állam hatalmas aktív erőnek bizonyult, amely népünket a régi alap és a régi osztályok felszámolására és a szocialista alap kialakítására és megerősítésére mozgósította és szervezte.

A szocialista nemzetek megmutatták szilárdágukat és teljes életképességüket a Nagy Honvédő Háború éveiben, mikor még jobban megerősödött a szocialista nemzetek állama és a Szovjetunió népei még szorosabban tömörültek Lenin-Sztálin pártja körül.

A szovjet nép megvalósította a népgazdaság helyreállítására és fejlesztésére irányuló háborúutáni ötéves népgazdasági tervet, újabb kimagasló sikereket ért el és messze maga mögött hagyta a háború előtti idők számos eredményét. A szovjet nép által elért kiváló eredmények lehetőséget teremtettek arra, hogy 1950-ben hozzáfoghattak olyan gigászi építmények, mint a kujbisevi és sztálingrádi vízierőművek a Volga folyón, a Türkmen Főcsatorna, a Dnyeper-menti kahovkai vízierőmű, a délkrajnai és északkrimi csatornák építéséhez. Ezek a nagyszerű építmények egyogóan fejezik ki a lenin-sztálini politika diadalát, és ennek lebirhatatlan erejéről tanuskodnak.

De a kommunizmus építése során a Bolsevik Párt nemcsak azt biztosítja, hogy országunk szocialista nemzeteinek termelőeri rohamos fejlődést érnek el, hanem a szellemi kulturában is bőséget teremt, amely nélkül a kommunizmus elképzelhetetlen. 1950-ben a Szovjetunió főiskoláit - a levelező hallgatókat beleszámítva - 1,128.000 hallgató látogatta, tehát 316.000-rel több, mint a háború előtt. Az általános iskolákban, technikumokon és más szakiskolákban több mint 36 millió tanuló tanult, tehát majdnem 2 millióval több, mint 1948-ban. 1949-től kezdve országunkban megkezdték a hétéves tankötelezettség megvalósítását, úgy a városokban, mint falun.

A Bolsevik Párt, amely a kommunizmus építését vezeti, biztosítja a szocialista nemzetek mindenirányú fejlődését. Harcol az összes szocialista nemzetek népgazdaságának és kulturájának további fellendítéséért, hogy elérjék a kommunizmus által megkövetelt színvonalat. Megvalósítja országunk összes dolgozóinak kommunista nevelését, a nemzeti értelmiségi káderek képzését és eszmei-politikai megerősítését. A Bolsevik Párt szervezi az országunk népei és nemzetei közötti együttműködést és kölcsönös segítséget a kommunista építés minden területén és a szocialista nemzetek és nemzeti kulturák közötti további közeledés politikáját követi.

Országunkban a szocialista nemzetek közeledésének folyamata gyönyörű eredményeket hozott. A Bolsevik Párt ideológiája szellemileg országunk minden nemzetét összeforrasztotta. A Szovjetunió összes népei odaadóan teljesítik a Bolsevik Párt politikáját. A nép és a kommunizmus szétbonthatatlan egységbe olvadt össze.

Az egyre gyarapodó sikerek a Szovjetunió gazdasági építésének minden területén szemléltetően tanuskodnak a szocialista nemzetek egyre fokozódó gazdasági közeledéséről.

Ugyanilyen közeledési folyamat megy végbe a kultúra területén is. És ez nem véletlen, mert a nemzeti kulturák fejlődése az egységes szocialista tartalom, az igazi nemzetköziség alapján megy végbe, és bármelyik szocialista nemzet nemzeti kulturája a szovjet szocialista kultúra alkotórészét képezi. Ezért a Szovjetunió népei a Szovjetunió bármely nemzetiségének kulturális vívmányára büszkék, ezért a nemzeti kulturák növekedése és rohamos fejlődése mértékében egyre jobban megerősödik a Szovjetunió népei közötti kulturális közösség, aminek elsőrangú fontossága van ugy minden nép nemzeti kulturájának, mint a nemzetközi kultúra gazdagodása szempontjából.

Amikor a szovjet szocialista nemzetek közeledési folyamatáról beszélünk, meg kell említenünk azt a nagyszerű tényt, hogy a Szovjetunió nemzetei egyre szorosabban tömörülnek az orosz szocialista nemzet - a Szovjetunió legkimagaslóbb nemzete - körül, amely rendkívül fontos szerepet játszik a szocialista nemzetek kialakulási folyamatában és ugyanilyen szerepet tölt be további fejlődésükben.

A szocialista nemzetek politikai, kulturális és gazdasági közeledési folyamata a szocializmus alapján folyó fejlődésük törvénye.

A legfontosabb feltétel, amely biztosítja a szocialista nemzetek további fejlődését a kommunizmus felé vezető úton, a szocialista nemzetek egyre szorosabbá váló és összeolvadásuk felé haladó közeledésének útján - ez a leghatározottabb és legkönyörtelenebb harc az emberek tudatában még megmaradt kapitalis-

ta csökevények és a burzsoá-nacionalista ideológia jelenségei ellen, a dolgozó tömegeknek a szovjet hazafiság és a népek közti barátság szellemében, a szocialista internacionalizmus szellemében való nevelése.

De - amint Sztálin elvtárs erre rámutat, a szocializmus egy országban aratott győzelmének korszakában még nincsenek meg azok a feltételek, amelyek a nemzetek és a nemzeti nyelvek összeolvadásához szükségesek. Sztálin elvtárs, amikor feltárta, hogy a nemzetek milyen fejlődési folyamaton mennek át, a világ-proletárdiktatura korszakában, rámutatott arra, hogy ennek a diktaturának az első szakasza az azelőtt elnyomott népek és nemzeti nyelvek fejlődésének és felvirágzásának, a nemzetek közti egyenjogúság megerősítésének, a nemzetek közötti bizalmatlanság felszámolásának, és a nemzetek közti nemzetközi kapcsolatok létrehozásának és megerősítésének korszaka lesz.

Csak a proletáriátus világdiktaturája időszakának második szakaszában és olyan mértékben, amint az egységes szocialista világgazdaság kialakul "kezd majd kialakulni valamilyen közös nyelv, mert a nemzetek csak ebben a szakaszban fogják érezni, hogy nemzeti nyelvükön kívül egy közös nemzetközi nyelvre van szükségük, amely megkönnyíti érintkezésüket, gazdasági, kulturális és politikai együttműködésüket." /4/

Az emberiség következő fejlődési korszakában, a kapitalizmus megdöntése után a nemzeti különbségek és nyelvek kezdenek majd elhalni, és helyüket átadni egy az egész világ számára közös nyelvnek, "amikor a szocialista világgazdasági rendszer eléggé megerősödik s a szocializmus a népek életmódjává lesz, amikor a nemzetek a gyakorlatban meggyőződnek arról, hogy a közös nyelv előnyösebb a nemzeti nyelveknél." /5/

Az a kidolgozás és mélyreható elméleti megvilágítás, amit I.V. Sztálin a népek fejlődési távlatairól adott, a világ összes kommunista pártjai számára kimagasló jelentőségű. Hatalmas jelentősége van annak, hogy Sztálin elvtárs feltárta a nyelvek fejlődési sajátosságait a kapitalizmus uralmának korszakában és a szocializmus világméretű győzelme utáni korszakban.

A szocializmus világméretű győzelméig nincs biztosítva a nyelvek szabad fejlődése, ilyen körülmények között csak győztes és legyőzött nyelvek lehetnek. A nyelvek kereszteződése, amely a nyelvek uralmáért folyó harc során megy végbe, nem új nyelvek kialakulásához vezet, hanem az egyik

4/ Sztálin: Művei, 11.köt. 380. l.

5/ U.o. 380. l.

nyelv győzelméhez és a másik vereségéhez. A nyelvek fejlődésének ezek a törvényszerűségei, amelyek jellemzőek a kapitalizmus uralmának korszakára, elvesztik erejüket a szocializmus uralmának korszakában. Ilyen körülmények között "szó sem lehet egyes nyelvek elnyomásáról és vereségéről és más nyelvek győzelméről. Itt ... a nemzeti nyelvek százaival "lesz dolgunk", amelyek közül a nemzetek huzamos gazdasági, politikai és kulturális együttműködésének eredményeképpen ki fognak emelkedni eleinte a leggazdagabbá vált egységes övezeti nyelvek, azután pedig az övezeti nyelvek egy közös nemzetközi nyelvvé olvadnak össze, amely természetesen nem lesz sem német, sem orosz, sem angol nyelv, hanem egy új nyelv, amely magába olvasztotta a nemzeti és övezeti nyelvek legjobb elemeit." /6/

Melyek hát a burzsoá és a szocialista nemzetek közötti alapvető különbségek?

I.V. Sztálin azt tanítja, hogy a burzsoá nemzetek élén a burzsoázia és nacionalista pártjai állanak. A burzsoázia megsemmisítette a feudalizmust és a feudális széttagságot, össztömörítette és összeforrasztotta a nemzetet, rányomta bélyegét a nemzet egész arculatára, osztályérdekeinek megfelelően alakította ki szellemi és társadalmi-politikai arculatát. Az ilyen nemzeteket vezető burzsoázia osztálybékét hirdet a nemzetben belül, a "nemzet egysége" érdekében, nemzetének területét más országok rovására akarja kiterjeszteni, bizalmatlanságot és gyűlöletet terjeszt más nemzetek iránt. A burzsoázia és nacionalista pártjai a nemzeti kisebbségek elnyomásának és az imperializmussal való közös front fenntartásának politikáját folytatja, azért, hogy megtartsa uralmat és elnyomhassa a népek nemzeti felszabadító mozgalmát.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom teljesen új korszakot nyitott a nemzetek fejlődésének történetében az előző, burzsoá nemzetektől gyökeresen eltérő új szocialista nemzetek keletkezésének, kialakulásának és felvirágzásának korszakát. I.V. Sztálin a következőképpen mutatott rá ezekre a gyökeres különbségekre: "A munkásosztály és internacionalista pártja az az erő, amely ezeket az új nemzeteket összeforrasztja és vezeti. A nemzetben belül a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetsége, melynek az a célja, hogy a szocializmus győzelmes építése érdekében felszámolja a kapitalizmus maradványait; a nemzeti elnyomás maradványainak megsemmisítése a nemzetek és nemzeti-kisebbségek egyenjogúsága és szabad fejlődé-

6/ I.V. Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány, Szikra. Melléklet, 9-lo. 1.

se érdekében; a nacionalizmus maradványainak megsemmisítése a népek közötti barátság megtartása és a nemzetköziség megvalósítása érdekében; egységfront valamennyi elnyomott és nem teljesjogu nemzettel a hódító politika és a hódító háborúk elleni harcban, az imperializmus elleni harcban - ilyen ezeknek a nemzeteknek szellemi és társadalmi-politikai arculata." /7/

A burzsoá és szocialista nemzetek elsősorban gazdasági alapjaik tekintetében különböznek egymástól. Gazdasági alapjaik különbözősége határozza meg osztályösszetételük és szellemi arculatuk, társadalmi-politikai érdekeik és törekvéseik különbözőségét.

A kapitalista magántulajdon, a burzsoá nemzetek gazdasági alapja, leküzdhetetlen akadályt alkot a nemzetek közeledésének ügyében, ez a főoka a népi tömegek nyomorának és éhínségének, kulturális elvadulásának és politikai jogfosztottságának. Jellemzően szemléltetik ezt a szocialista nemzetek fejlődéséről és a velük határos külföldi, még burzsoá nemzetek helyzetéről szóló összehasonlító adatok. Országunkban a cárizmus megdöntése előtt ugy egyik, mint másik körülbelül egyforma gazdasági és kulturális színvonalon állott.

A szovjet hatalom idején az Azerbajdzsán és Üzbek SzSzk-ban a szocialista ipar hatalmas fókuszai, épültek ki, élenjáró technikával ellátott szovhozok és kolhozok alakultak. A velük szomszédos Irán és Törökország ugy mint azelőtt, most is elmaradt agrárországok maradtak. Iránban a parasztok 2/3-ának nincsen földje, mert a megművelt földek 62 százaléka a földbirtokosok kezében van. Törökországban a parasztok tulnyomó többségének nincs földje. A szovjet uralom idején az Azerbajdzsán és Üzbek SzSzk-ban teljesen felszámolták az irástudatlanságot. Ezeket a köztársaságokat széleskörű iskolahálózat borítja. Iránban viszont a mai napig a lakosság 85 százaléka analfabéta. Az Üzbek SzSzk-ban jelenleg 36 főiskola van, azaz minden 175.000 lélekre jut egy. Törökországban mindössze 10 főiskola van, azaz 1.950.000 lélekre jut egy. Az Azerbajdzsán SzSzk-ban 13 színház van, 2.100 kulturpalota és klub. Az Üzbek SzSzk-ban 23 színház és 3.011 kulturpalota és klub. Semmi ilyen hasonló nincs Iránban, vagy Törökországban. Az Azerbajdzsán SzSzk-ban 5.902 orvos működik, azaz minden 525 emberre jut egy, Iránban mindössze 1.500 orvos található, azaz minden 11.333 lélekre jut egy. /8/

Egyetlen burzsoá nemzet még csak nem is álmodhat olyan si-

7/ Sztálin: Művei, 11.köt. 369-370. l.

8/ Ld.: Berija: A kommunizmus győzelmeinek nagy lelkesítője és szervezője, 1949. oroszul.

kerekről, mint amilyeneket a szocialista nemzetek a Szovjetunióban a gazdaság és kultúra területén elértek. Pedig nem szabad elfelejtenünk, hogy a burzsoá nemzetek 50, 100, sőt 200 év óta is fennállnak, míg a szocialista nemzetek országunkban csak azután keletkeztek és alakultak ki, miután a kapitalizmust megdöntöttük Oroszországban, miután a burzsoáziát és nacionalista pártjait felszámoltuk, miután a proletárdiktatúrát és a szovjet rendszert megerősítettük. A szocialista gazdasági rendszer és a termelőeszközök szocialista tulajdona - a szocializmus alapjai - feltétlenül közelhozzák egymáshoz az embereket, végérvényesen felszámolják a nemzeti viszályokat, páratlan feltételeket teremtenek az összes nemzetek gazdasági és kulturális felvirágzásához.

A burzsoázia és uszályhordozói - hogy megmentsek a kapitalizmust és fenntartsák a burzsoá nemzeteket, osztálybékét hirdetnek a nemzeten belül, betiltják és terrorizálják a haladó szervezeteket, fizikailag megsemmisítik a másként gondolkodókat, egész országokat börtönné és koncentrációs táborokká tesznek. A hitleri náci németországi példáját követik ma az USA főkolompósai és lakájaik Görögországban és más országokban.

Vajjon az osztályérdekek milyen egységéről lehet például szó az Amerikai Egyesült Államokban "ahol a legnagyobb szakadék tátong az arcátlan, sárban és luxusban fetregő milliárdosok maroknyi csoportja és az örökösen a nyomor határán tengődő dolgozók milliói között." /9/

Az Amerikai Egyesült Államok, élén a fináncsőke mánásaival, a világreakció központja lett. Az USA a népek igazi börtöne, 14 milliónyi néger gyakorlatilag meg van fosztva a politikai és állampolgári jogoktól. Mindössze a lakosság 20 százalékának van lehetősége orvosi ellátás igénybevételére. Az USA-ban, ahol a felnőtt lakosság között 20 milliónyi analfabéta van, ahol 6 milliónyi gyerek meg van fosztva az iskolázás lehetőségeitől, az 1950-1951 évi állami költségvetésből a közoktatás mindössze egy százalékban részesül, az 1949-ben fegyverkezésre fordított kiadások viszont 26-szorosan tulszárnyalják a közoktatásra és egészségvédelemre fordított összegeket.

A burzsoá nemzetek ellenséges osztályokból állanak és belsőleg nem forrhatnak össze.

A magántulajdonon és kizsákmányoláson alapuló burzsoá nemzetekre kibékíthetetlen belső ellentmondások jellemzők, melyeknek következtében a legszigorubb szükségszerűséggel jönnek létre a burzsoá nemzetek felszámolására szolgáló feltételek. Az osztályok engesztelhetetlen harca - a burzsoá társadalom és a burzsoá nemzetek közelgő átalakulásának döntő hajtóerői. De -

9/ Lenin: Művei, 28.köt. 45. 1. oroszul.

amint Sztálin elvtárs rámutat - az osztályok ellentéte és elkeseredett harca a burzsoá nemzeteken belül, nem jelentik a nemzetek széthullását. A burzsoázia és a proletariátus érdekellentétét, az elkeseredett és egyre fokozódó osztályharcot nem szabad metafizikailag nézni, mint az egymással ellenségesen szembenálló osztályok közötti minden kapcsolat megszakadását. Amíg a kapitalizmus fennáll, a burzsoát és a proletárt mint a burzsoá társadalom részeit a gazdasági szálak fűzik össze. Itt az ellentétek egységének dialektikus törvénye működik.

Minden burzsoá nemzetben két nemzet van. Van Amerika, amely Trumané és Achesoné, és van Howard Fast és Paul Robeson Amerikája. Van Laval és Pétain Franciaországa és van Henri Barbusse és Joliot-Curie Franciaországa. Bármely burzsoá nemzetben két kultúra van jelen. A kiszolgált, hanyatló burzsoá kultúra mellett megvannak a fejlődő demokratikus és szocialista kultúra elemei, amely kultúra a haladást szolgálja és amelyé a jövő.

A burzsoá nemzetekkel szemben a szocialista nemzetek egységes egészt képeznek és valóban egyetemes népi jellegűek. A szocialista nemzetek az egymással baráti viszonyban álló és akarategységükkel és társadalmi-politikai törekvéseikben összeforrt munkásosztályból, parasztságból és értelmiségből állanak. A barátság és az erkölcsi és politikai egység a szovjet szocialista nemzetek jellemző vonásai.

A burzsoá nemzetek dolgozó tömegei a galád imperialisták által nyomoruságos tengődésre vannak ítélve. Ezzel szemben a szocialista nemzetek legfontosabb fejlődéstörvénye a nép jólétének szakadtlan emelkedése. A Szovjetunióban egyedül a háboru utáni időben négyizben szállították le az élelmezési és ipari cikkek árait. Ezáltal a lakosság összesen 202 milliárd rubel nyereségre tett szert. Az állam gondoskodása a nép életszínvonalának emeléséről csak a szocializmus világában, a szocialista nemzetek világában lehetséges.

A szocialista nemzetek szellemi arculatuk tekintetében is gyökeresen különböznek a burzsoá nemzetektől. "A burzsoá nacionalizmus és a proletar internacionalizmus - írta Lenin - ez két egymással kibékíthetetlenül ellenségesen szembenálló, az egész kapitalista világ két nagy táborának megfelelő jelszó, két politikát /sőt mi több, két világnézetet/ fejez ki a nemzeti kérdésben." /lo/

Leninnek ezek a szavai, melyeket még 1913-ban írt, világosan kifejezésre juttatják a kapitalista világ két fő egymással harcoló osztályának - a burzsoáziának és a proletariátusnak a nemzeti kérdésben vallott álláspontját, jel-

lo/ Lenin: Művei, 2o. köt. 1o. 1. oroszul.

lemzik a burzsoá és szocialista nemzetek szellemi arculatának ellentétét.

A nacionalizmus a kizsákmányoló osztályok politikája és ideológiája. Ezzel a mérgező eszközzel a burzsoázia bizalmatlanságot és gyűlöletet olt be az emberekbe az idegen nemzetek iránt, elnyomja a nemzeti kisebbségeket, és idegen területeket rabol el.

Az imperialisták rabló ösztönei, rettegésük a béke, demokrácia és szocializmus egyre fokozódó és erősödő erejétől a reakciós politikusok, filozófusok és jobboldali szocialisták által elültetett faji fanatizmus legtorzabb formáit hozták létre. Az USA-ban és Angliában mind szélesebb méretekben terjesztik a modern malthuziánusok mindenfajta emberevő elméletét, amely azt a célt szolgálja, hogy az amerikai-angol imperialisták érdekében megszilárdítsák az emberpusztítás barbár kultuszát, bebizonyítsák a népek közötti háborúk kikerülhetetlen voltát, elrejtsek a burzsoá nemzetek sokmillió dolgozó tömegeit gyötrő éhínség és nyomor igazi okait. Nem kevésbé elterjedt a reakció országaiban az agresszív nacionalizmus egyik legarcátlanabb formája, a kozmopolitizmus. Ennek az elméletnek a hirdetői dühödt vadsággal vetik magukat a nemzeti szuverenitás elvére, és azt a szörnyű gondolatot próbálják belopni az emberek közé, hogy a népeknek nemzeti szuverenitásuk fenntartására irányuló törekvése a háborúk és viszályok okai, hogy a népeknek jó az, ha átengedik magukat az amerikai imperialistáknak, hadd falja fel őket.

A kozmopoliták és a malthuziánusok, ezek a cimeres gazemberek és embergyűlölők, cinikus arcátlansággal úgy tüntetik fel a háborút, mint a társadalmi haladás eszközét. Mivel a háboruban látják a legjobb eszközt arra, hogy az amerikai monopoliumok kezükbe kaparintsák a világhuralmat, arról üvöltöznek, hogy a háború kiküszöbölése a nemzetek halálának első szimptomája lenne, stb.

Ilyen a faji fanatizmus szélső határáig jutott nacionalizmus népellenes ideológiájának lényege.

A burzsoá nacionalizmus, a munkásmozgalom és a népek felszabadító mozgalmának legveszélyesebb ellensége, még él és képes arra, hogy megmérgezze az emberek tudatát. Erről újabb bizonyosságot nyújt a Tito-klikk burzsoá nacionalistáinak áru-
ló politikája Jugoszláviában, akik - mint ez várható is volt - áttértek a fasizmusra és Jugoszlávia nemzeti érdekeinek közvetlen elárulására. A Tito-Rankovics klikk sovinszta faji politikát, a nemzeti kisebbségek vadállati elnyomásának politikáját folytatja, megfosztja őket a szabad fejlődés minden lehetőségétől.

A Lenin és Sztálin vezette Bolsevik Párt, egész tevékenysége folyamán határozottan harcol a burzsoá nacionalizmus minden

megjelenési formája ellen. Lenin-Sztálin pártja a dolgozó tömegeket a proletár internacionalizmus zászlaja alatt tömörítette, a kapitalizmus és a kizsákmányoló osztályok felszámolására vezette őket, mert ezek voltak a nacionalista, népelenes ideológia forrásai. A szocializmus győzelmével a proletár internacionalizmus ideológiája lett az osztatlanul uralkodó ideológia országunkban. A Szovjetunió a hazánk népei közti barátság és dicsőségük erődje lett.

A proletár internacionalizmus a szocialista nemzetek ideológiája, a társadalmi és nemzeti elnyomás alól felszabadult egyenlő jogokat élvező népek barátságának ideológiája. A szovjet ideológia a szovjet hazafiság ideológiája, mely szöges ellentétben áll a burzsoá nacionalizmussal. A szovjet embereket a szovjet nemzeti büszkeség, a szocialista haza iránti szeretet, az élelő szovjet hazafiság szellemében nevelik. A szovjet emberek tiszteletben tartják a többi népek jogait és szabadságát, védelmezik nemzeti érdekeiket és nemzeti függetlenségüket.

A proletár internacionalizmus a dolgozó tömegek alapvető érdekeit fejezi ki és ezért a népek nemzeti és állami szuverenitásnak eszméjét hordozza. A jelenlegi körülmények között a burzsoáziát állati rettegés tölti el a népek egyre növekvő felszabadító mozgalmával szemben, kész saját nemzetének és saját népének érdekeit is bármikor elárulni, népét bármikor eladni, csak hogy önző osztályérdekeit megvédje. A haladó egyetemes nemzeti érdekek egyedüli képviselője a kommunista pártok által vezetett proletariátus.

A proletár internacionalizmus elképzelhetetlen a nemzeti szuverenitásért vívott harc nélkül, a népek szabadságáért, becsületéért és függetlenségéért való kiállás nélkül. Ma, amikor az imperialista reakció olyan eszeveszett támadásba lendült, a nemzetek csak úgy tudják nemzeti függetlenségüket és nemzeti szuverenitásukat megvédeni, ha megerősítik az egész világ dolgozóinak harci egységfrontját. A jelenlegi körülmények között a nemzeti függetlenségért vívott harc szükségszerűen összeolvad az imperializmus ellen, a békéért, demokráciáért és szocializmusért vívott harccal. A proletár internacionalizmus lényege mai szakaszában abban áll, hogy harmonikusan összekapcsoljuk a nemzeti szuverenitásért, az igazi népi demokráciáért folytatott harcot az egész Szovjetunió által vezetett antiimperialista tábor közös harcával.

Tehát a szocialista és burzsoá nemzetek gyökeresen különböznek egymástól gazdasági alapjaik, osztályösszetételük és lelkialkatuk tekintetében. Ezenkívül sarkalatosan különböznek a más nemzetekhez és népekhez való viszonyukban is.

Az egyes nemzeteknek más nemzetekre gyakorolt nemzeti elnyomása és felettük való uralma, a nemzetek között szított gyűlölet törvényszerűen következik a burzsoázia és pártjai által vezetett régi nemzetek természetéből. A kapitalizmus elképzelhetetlen annexió és nemzeti elnyomás, rablás és háború nélkül, melyeknek az a célja, hogy megfojtsák a kis és gyenge nemzeteket. "Az imperializmus - mondotta Lenin - az a korszak, mikor a "nagyhatalmak" egy maroknyi csoportja egyre fokozottabban elnyomja az egész világ nemzeteit." /11/

A kapitalizmus és a burzsoá nemzetek-egész története, különösen az imperializmus korszakában, a népek elleni durva erőszaknak, szabadságuk és jogaik letiprásának története, az imperialista vadállatiasság és a gyarmati háborúk története.

A második világháború azonban hihetetlen mértékben fokozta a népek öntudatának kifejlődését és hatalmas mértékben kiélezte a gyarmati rendszer válságát. Ilyen körülmények között az angol, francia, holland és egyéb gyarmatosítók nem tudtak megbirkózni az egyre növekvő nemzeti felszabadító mozgalommal, és az USA imperialistáira kezdtek támaszkodni, akik a népi szabadság elnyomóinak szerepét vállalták magukra.

Az amerikai imperialisták a legvadállatibb, a legrablóbb módszereket alkalmazzák a gyarmati népek elnyomásában. Megteremtették a szörnyű gyarmati rendszert, és immár több mint 50 év óta könyörtelenül elnyomják Porto-Rico és a Fülöp szigetek népeit. "Segély" örve alatt szétzüllesztik Latin-Amerika, Törökország, Szaudi Arábia és más országok gazdaságát. Az USA népek és nemzetek függetlenségének és állami szuverenitásának halálos ellensége. A világuralmat tüzték ki céljuknak és arra törekednek, hogy Nyugat-Európa országait is gyarmati függvényüké tegyék.

Az USA uralkodó körei a nemzetközi együttműködést durva diktátummal helyettesítik. Világuralmi lázalmuk megvalósítása céljából, két darabra igyekeznek szakítani a német nép élő testét, vissza akarják állítani a német imperializmus és feléleszteni a nacionalista Németországot. Az USA agresszív politikájának sugalmazói meggyújtják a nemzetközi együttműködést, lábbal tiporják az államok és népek szuverén jogait, az ENSZ-et az egyenlő jogú nemzetek világszervezetéből egy amerikai szolgálatban álló szervezetté változtatják. Az amerikai imperialisták "a keleti népek jóbarátainak" köntösében tetszelegnek, holott a valóságban nyílt imperialista rablást folytatnak. Segítik az angol, francia, holland gyarmatosítókat Indokina, Malaya, Indonézia és India nemzeti felszabadító mozgalmainak könyörtelen elfojtásában. Megszállták a Kína területéhez tartozó Taivan szigetet. A szabadságszerető Koreát romhalmazzá tették, azért,

II/ Lenin: Művei, 21.köt. 287. 1. oroszul.

mert a koreai nép nem akar amerikai elnyomás alatt élni.

Teljesen más politikát folytat a népek és nemzetek közti viszonyok tekintetében a Szovjetunió, a szocialista nemzetek állama. A szovjet külpolitika a népek közti béke és barátság politikája. Ez a politika közvetlenül a szocialista társadalmi rendszer alapjaiból és a szovjet nép érdekeiből folyik. A Szovjetunióknak nincs szüksége külföldi expanzióra. Nincs szüksége gyarmati hódításokra. A szocializmus ellene van a nemzeteken gyakorolt erőszaknak. A szocialista nemzetek törvénye az egységfront az összes elnyomott és jogfosztott nemzetekkel a hódító politika és hódító háborúk elleni harcban, az imperializmus elleni harcban.

A Szovjetunió az összes népek szabadságának és függetlenségének biztos előharcosa, ellensége a nemzeti és faji elnyomásnak, a gyarmati kizsákmányolás minden formájának. A szovjet kormány szakadatlanul és következetesen a béke és a nemzetközi biztonság komoly biztosítékát jelentő programot képviseli. A Szovjetunió békeszerető javaslatait változatlan dühvel támadja az ENSZ agresszív magja. De a szovjet külpolitikának mélyrehatóan forradalmasító jelentősége van. Az emberek egyre újabb millióit nyeri meg.

Az antiimperialista tábor, a béke és a demokrácia tábora, élén a Szovjetunióval - a világbéke bástyájával és zászlóvivőjével, ma az egész nemzetközi helyzetnek hatalmas tényezőjévé vált. Minden ország munkásainak öntudata egyre magasabbra emelkedik, nőnek és erősödnek a munkásosztály és az összes dolgozók nemzetközi demokratikus szervezetei. Jelenkorunknak ez a nemzetközi mozgalma porrázuzza az imperialista rablók terveit.

A demokrácia és a szocializmus egyre növekvő erői mind nagyobb rettegésbe ejtik a rabló amerikai imperializmus ideológusait. Egyikük, Herbert Hoover, egyik nemrégiben tartott beszédében keserűen beismerte: "az igazság felháborító." Igen, az igazság az imperialisták részére rendszerük alkonyán valóban felháborító. De a történelem halad a maga útján, kérlelhetetlen törvényeinek engedelmeskedve. A világ népei nem akarják tovább eltűrni lealázó helyzetüket, meg akarnak szabadulni a véres imperialista háborúktól, imperialisták és kizsákmányolók nélkül akarnak élni. Felkesítő például és mintaként a Szovjetunió áll előttük, a kommunista jövő népeinek testvéri családja.

Világtörténelmi jelentősége van annak, ahogy a Szovjetunió a nemzetiségi kérdést megoldotta, ahogy Sztálin elvtárs a szocialista nemzetek kialakulásának elméleti megvilágítását adta, ahogy zseniálisan feltárta a szocialista nemzetek fej-

lődésének törvényszerűségeit és távlatait a szocializmusnak egy országban aratott győzelmi periódusában és a nemzetek, a nemzeti kulturák és nyelvek összeolvadását a kommunizmus győzelme után az egész világon. A bolsevizmus a mintakép a nemzetiségi kérdés megoldásának politikájában, stratégiájában és taktikájában.

A népi demokratikus országok kommunista és munkáspártjai felhasználták a Szovjetunió tapasztalatait és segítségét és a szocializmus felépítésének útján történelmileg páratlan rövid idő alatt hatalmas sikereket értek el. A népi demokratikus államok megtörték az osztályellenesség ellenállását, irányt vettek a kapitalista elemek felszámolására és így egész társadalmi életük tervszerű szocialista átalakítását megvalósítják. A népi demokráciák lenini-sztalini tanítás által vezetett kommunista és munkáspártjai a nemzetiségi kérdés megoldásában is hatalmas sikereket értek el.

A nemzetiségi kérdés Közép- és Délkelet-Európa országaiban a burzsoá-földesuri rendszer korszakában végsőkéig kiéleződött. Ezeknek az országoknak uralkodó osztályai sovini zta politikát folytattak, könyörtelenül letiporták és elnyomták a nemzeti kisebbségek jogait. Az uralkodó osztályok bűnös politikája ezeket az országokat a nemzetiségi összeütközések és belső harcok arénájává tették. Ez volt a közép- és délkelet-európai soknemzetiségű országok gyengességének egyik forrása.

A népi demokratikus rendszer biztosította az összes népek és nemzetek igazi egyenjoguságát és minden szükséges feltételt megteremtett politikai, gazdasági és kulturális fejlődésükhöz. Jelenleg a népi demokratikus országokban megvalósul a régi nemzeteknek a szocializmus szellemében való átalakítása, kialakulnak a szocialista nemzetek, amelyeknek élén a munkásosztály és internacionalista pártjai állanak.

Csehszlovákiában a szlovák nemzet minél erőteljesebb fejlesztése céljából megteremtették a szlovákok nemzeti törvényhozó testületét - a Szlovák Nemzeti Tanácsot - létrehozták a megbizottak kollegiumát végrehajtó kormány szerv minőségben. A Román Népköztársaság minisztertanácsa mellett külön nemzeti kisebbségi osztályt szerveztek, amely arra van hivatva, hogy a kisebbségek érdekeit képviselje és szabad fejlődésüket biztosítsa. A bolgár nagy nemzetgyűlésben a macedon és török lakoságnak külön képvisellete van.

A népi demokratikus kormányok a nemzetek egyenjoguságának politikáját folytatják és minden feltételt megteremtnek formájában nemzeti, tartalmában szocialista kulturájuk fejlődéséhez. Romániában magyar nyelvű ujságokat és folyóiratokat adnak ki, magyar elemi és középiskolák működnek, valamint magyar egyetem. Hasonló a helyzet a többi népi demokratikus köztársaságokban is.

A népi demokratikus országok közti kölcsönös kapcsolatok törvényévé vált a kölcsönös segítség és az egyenjogúság. Ezek az országok mind szorosabban tömörülnek a Szovjetunió köré, benne látják függetlenségük és a szocializmus útján való sikeres előrehaladásuk alapját és következetes védelmezőjét.

A szocializmus építésében és a szocialista nemzetek kialakításában a népi demokratikus országokban elért sikerek, melyeket a Szovjetunióval azonos módszerekkel valósítottak meg, megerősítik a marxista-leninista elmélet helyességét a nemzetiségi kérdésben és a Szovjetunióban a nemzetiségi kérdés megoldásában gyűjtött tapasztalatok világtörténelmi jelentőségét.

Sztálin elvtársnak a szocialista nemzetekről adott tanítása, melyet a Bolsevik Párt megvalósított, büszkeséget oltak országunk dolgozóiba szocialista hazájuk iránt és a kommunizmusnak a Szovjetunióban való felépítéséért folytatott harcra lelkesítik őket.

Sztálin elvtárs tanítása felfegyverzi a nemzetközi proletariátust, a kommunista testvérpártokat az imperializmus ellen, országunk szabadságáért és függetlenségéért, a burzsoá nemzetek felszámolásáért és a szocialista nemzetek megmentéséért vívott harcban.

L.V.:

Az orosz nép kialakulásának és nemzetté válásának kérdéseiről.
/Elméleti konferencia a SzITA Történettudományi Intézetében./

Л. В. - В Институте истории Академии наук СССР.

A.: 2148.

A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének a Szovjetunió 19. századig terjedő történetével foglalkozó osztályán 1951. febr. 1-2.-án elméleti konferenciát tartottak az orosz nép /narodnoszty/ kialakulásának és nemzetté válásának kérdéseiről. A vitán történészek, valamint a nyelvtudósok és művészettörténészek vettek részt.

Mavrogin V.V. professzor beszámolójában, amely az orosz nép etnikai fejlődéséről tartott konferencia kiindulási pontját alkotta, az orosz nép etnikai fejlődésének következő vázlatát adta.

1./ A szláv nyelvek elemei a messzi őskorban alakultak ki. A nemzetiségi rend időszaka a szlávok ősei legerősebb nyelvi és következőképpen etnikai közösségének időszaka volt, mert a nyelv az emberi érintkezés legfontosabb eszköze, mely az etnikai hovatartozóságot meghatározza.

2./ A szlávok széttelepülését Kelet-Európa hatalmas síkságain a keleti szláv törzsi nyelveknek a nem-szláv nyelvekkel való kereszteződése kísérte. Ebből a folyamatból a keleti-szláv nyelvek kerültek ki győztesként, ami egyben a keleti-szláv törzsi nyelvek elkülönüléséhez is vezetett.

3./ A 8-9. században az ősközösségi rend felbomlásával és a feudális viszonyok kifejlődésével - amelyek a Kievi Állam kialakulásához vezettek - a keleti-szláv törzsek egy az egész államban közös nyelvet beszélő egységes régi orosz /drevnyerusszkij/ népbe tömörültek.

4./ A 11. század végén és a 12. század elején létrejött feudális feldaraboltság az egységes régi orosz nép állami hanyatlását idézte elő. Az államnak és a népnek ebben a felbomlásában döntő szerepet játszott a tatár-mongol hódítás.

5./ A termelő erők fejlődése Oroszország északkeleti és északnyugati részén a 14-15. században, és az orosz földnek egységes központi államba való tömörülése a nagyorosz nép kialakulásának alapja lett. A 14.-15. században újból kialakult nagyorosz nép minőségileg különbözött a kievi korszak egységes régi orosz néptől, mert kialakulása teljesen más körülmények között, a feudális társadalom termelőerőinek sokkal magasabb fejlettségi színvonalára mellett folyt le.

6./ Az orosz nép kialakulása a krivicsek, az Ilmen tó melletti szlovének, a vjaticsok és szeverjánok ősi területén ment végbe. A nagyorosz nyelv kialakulásában a vezető szerepet a középorosz nyelvjárások vitték, bár bizonyos szerepet az északi-orosz nyelvjárások és a szeverszki terület lakosságának a délorosz és középorosz nyelvjárásokhoz közelálló nyelvjárásai is játszottak.

7./ A 14.-16. században kialakultak az orosz nemzet egyes elemei: a nyelv, a terület és a kulturális közösség, de nemzet még nem alakult ki, mert hiányzott a nemzeti piac. Az orosz nép csak "az orosz történelem új korszakában" válik nemzetté, mikor az össz-orosz nemzeti piac kialakul és megjelennek a kapitalizmus elemei. "Az orosz történelemnek ez az új korszaká" -t V.V. Mavrogyin professzor - V.I. Lenin ismert útmutatására támaszkodva a 17. századra teszi.

A nemzeti piac kialakulásával az orosz nép orosz nemzetté fejlődik, az orosz nép nyelve pedig - melynek alapját a kurszk-oreli nyelvjárás alkotja - orosz nemzeti nyelvé.

Azt a vázlatot, melyet V.V. Mavrogyin professzor az orosz nép etnikai kialakulásáról adott, a konferencián résztvett történészek és nyelvészek számos fontos kérdésben sok szempontból vizsgálat és kritika tárgyává tették.

Az összes felszólalók hangsúlyozták, hogy szük az a tudományos bázis, amelyre V.V. Mavrogyin elgondolását felépítette, kiemelték, hogy ugyyszólván kizárólag csak nyelvészeti anyagra alapította. Az az egyoldalúság, amellyel így az orosz nép keletkezését és fejlődését kezelte, a nép elméleti meghatározása. V.V. Mavrogyin az etnikai közösség alapjául a nyelvi közösséget /amelyet, különböző időszakokban a területi közösség, valamint a kulturális és politikai élet közössége egészít ki/, a nép nemzetté válásánál pedig a gazdasági közösséget veszi.

A.A. Novoszelszkij, G.D. Szanzsejev, A.A. Zimin, V.T. Pasuto, N.I. Pavlenko és más felszólalók azon a véleményen voltak, hogy a népet már kialakulásának legkorábbi szakaszaiban is változatlanul jellemzik a gazdaság, a nyelv, a terület és a kultura közösségében megnyilvánuló közösségének bizonyos elemei. Azt a nézetet vallották, hogy a népet ugyanazon közös jegyek jellemzik, amelyek a nemzetet is meghatározzák. Ennél természetesen számba kell venni ennek a közösségnek különböző fokozatait, a nép és a nemzet különböző fejlődési szakaszaiban. Ezzel kapcsolatban, G.D. Szanzsejev felvette, hogy a kievi államban létrejött közös gazdasági bázis jellege különbözött Nagy Károly és Caesar birodalmának gazdasági bázisától.

A vita résztvevői egyhanguan azon a véleményen voltak, hogy

V.V. Mavrogyin beszámolójának a kievi korszak előtti része hipotetikus és kevésbé meggyőző.

A.A. Novoszelszkij rámutatott arra, hogy V.V. Mavrogyin beszámolójának ebben a részében módszertani hibát követett el, amellyel újra életre keltette a történettudomány által már elvetett őshaza-elméletet. A.A. Novoszelszkij tiltakozott V.V. Mavrogyin azon megállapítása ellen, mellyel az etnikumnak a feldaraboltság állapotából az egység felé való fejlődését Marr téves felfogásának tulajdonította. A.A. Novoszelszkij felhívta a figyelmet arra a megállapításra, melyet I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" című művében állított fel a nyelvek fejlődési szakaszairól, amelyek "a nemzetiségi nyelvektől a törzsi nyelvekhez, a törzsi nyelvektől a népek nyelvéhez, a népek nyelvétől a nemzeti nyelvekhez" /Budapest, 1950. 12.1./ vezetnek.

V.T. Pasuto azt a véleményét fejtette ki, hogy a nép az osztálytársadalom egyik kategóriája. A nép kialakulása párhuzamosan történik az ősközösségi viszonyok felbomlásával. Az archeológiai ásatások és elsősorban B.A. Ribakov kutatásai azt mutatják, hogy az osztályok kialakulásának folyamata Oroszországban nem a 8.-9. században kezdődött, hanem lényegesen korábban: a 4. században. Sokkal a kievi állam megjelenése előtt már létrejöttek a keleti szlávoknál politikai tömörülések. Ezért a régi orosz nép kialakulását - mondja V.T. Pasuto - kapcsolatba kell hozni a keleti-szláv nép kialakulásával, mert különben a kievi állam 8.-9. században kialakuló egységes népe váratlan és előtörténet nélküli jelenségnek tűnik.

V.T. Pasuto rámutatott arra, hogy nincs megalapozva a beszámoló még egy központi tétele, mégpedig az, hogy az őskor a szlávoknál igen erős nyelvi és kulturális közösség korszaka volt.

Komoly ellenzést váltott ki az a jellemzés, melyet V.V. Mavrogyin a régi orosz népről adott. G.D. Szanzsejev, V.N. Szidorov és mások kritikával illették V.V. Mavrogyin ama elképzelését a régi orosz népről, amely szerint az teljesen kialakult és tartós közösséget alkotott volna. I.V. Sztálin a nemzetről adott jellemzésében kihangsúlyozza, hogy a nemzet az emberek történelmileg kialakult tartós közössége. A nép semmiképpen sem ilyen tartós közösség. De még a nemzet sem egyszerre alakul tartós közösséggé. A nemzet kialakulása hosszadalmas folyamat. Ezért több évszázaddal a nemzet kialakulása előtt nem beszélhetünk a nép kialakulási folyamatának befejeződéséről. V.N. Szidorov joggal emelte ki, hogy a kievi állam 2-3 évszázados fennállása alatt, a törzsi nyelvjárások nem tűnhettek el. G.D. Szanzsejev ugyancsak rámutat arra, hogy a kievi államban törzsi sajátságok és törzsi nyelvjárások léteztek, amelyek addig még nem mosódtak el. G.D. Szanzsejev véleménye szerint a kievi államban megvolt a keleti-szláv egységnek az a három csoportja, amelyekből a későbbiek

folyamán a három keleti-szláv testvéri nép - az orosz, ukrán és bjelorussz - eredt. Ugyanezt a gondolatot fejtegették hozzászólásaikban V.T. Pasuto és A.A. Zimin is.

G.D. Szanzsejev professzor igen meggyőzően kimutatta, hogy amennyiben a kievi államban a törzsi különbségek és nyelvjárások bizonyos nivellált színvonalra jutottak volna, akkor semmiféle mongol betörés, semilyen feudális feldarabolódás nem vezetett volna ahhoz, hogy az egységes régi orosz népből három - bár rokon, de - különböző nép vált volna ki.

Birálat tárgyává tették V.V. Mavrogyinnak azt a nézetét is, mely szerint a feudális feldarabolódás korszaka az orosz földek gazdasági, politikai és etnikai felbomlásának időszaka lett volna. A kievi állammal összehasonlítva a feudális feldarabolódás időszakában az orosz földek közötti gazdasági kapcsolatok erősödtek és fejlődtek. Annak ellenére, hogy Oroszország számos "önálló kis államra" oszlott, nem beszélhetünk arról, hogy az államegység teljesen eltűnt volna. Az állami szuverenitás felaprozódott, de az államegység kezdetben megmaradt a kievi nagyfejedelem, majd később a vlagyimiri és még később a moszkvai nagyfejedelem névleges politikai vezetéseinek formájában. A politikai kapcsolatok az orosz földek között a feudális feldaraboltság korszakában jobban kifejlődtek és összefonódtak, mint a kievi időkben.

V.T. Pasuto nem ért egyet azzal a felfogással, mely szerint az orosz nemzeti nyelv csak a kievi állam felbomlásának eredményeképpen fejlődött volna ki. Neki az a véleménye, hogy I.V. Sztálin tanítása, mely szerint a nemzeté még nem alakult nép államának felbomlása maga után vonja az illető nép egységes nyelvérék felbomlását is - melyet ő a mongol nyelven mutat be - nem alkalmazható az akkori Oroszországra. Az orosz nép fő területén /az északkeleti és északnyugati Oroszország/ tovább folyt a közös történelmi élet és megmaradt az orosz nyelv. /A mongoloknál nem ez volt a helyzet/. Az orosz nyelv és orosz nép fejlődése - V.T. Pasuto véleménye szerint - szakadatlanul tovább folytatódott a kievi állam idejétől és ezért nem lehet a régi orosz népet a nagyorosz néppel szembeállítani. Ugyanezt a véleményt fejtette ki G.D. Szanzsejev is.

N.N. Voronyin felszólalásában arról beszélt, hogy a feudális kultúra a 12. században és a 13. század első felében fellendült és felvirágzott. Míg a 9.-11. században az orosz kultúra csak főleg a Volhov-Dnyeper viziut mentén fekvő néhány központra összpontosult, addig a következő időszakban a kievi kultúra újabb központokra - Rusz szélső határaiig - kiterjed és ami különösen fontos, igen mélyen gyökeredzik meg a népi tömegekben. Nem véletlen jelenség

az, hogy a 11. századtól kezdve és különösen a 13. században megjelenik az orosz mesterek nagy tömege az orosz kultúra minden területén /az ötvösművészetben, az építészetben, a festészetben, az öntőiparban, stb./ Az írni-olvasni tudás ebben az időszakban megszűnik az uralkodó osztályok kizárólagos előjoga lenni. Az archeológiai leletek arról tanúskodnak, hogy az írásbeliség széles körben behatol az ipar körébe.

A feudális feldarabolódás nem szakította meg a kievi állam kulturájának fejlődését. Ugyancsak nem állította meg az orosz kultúra fejlődését a mongol hódítás sem.

L.H. Puskarjov felszólalásában kiemelte, hogy milyen fontos a folklóre kutatása, mert ez nemcsak arra nyújt lehetőséget, hogy rá tudunk mutatni a mély közösségre az orosz nép kialakulási folyamatának egész ideje alatt, hanem meg is tudjuk jelelni fejlődésének bizonyos szakaszait.

N.V. Usztyugov és N.I. Pavlenko az orosz nép nemzetté alakulásának kérdéséhez szóltak hozzá és kimutatták, hogy V.V. Mavrogyin beszámolója pontatlan és ellentmondó úgy az orosz nép nemzetté válását kiváltó okok meghatározásában, mint az orosz nemzet kialakulási folyamatának kronológiai kereteit illetően.

V.V. Mavrogyin az orosz nemzet kialakulását összekapcsolja az oroszországi piac 17. századi kialakulásával. N.V. Usztyugov és N.I. Pavlenko felhívták a figyelmet arra, hogy helytelen V.V. Mavrogyin elképzelése az oroszországi piacról. Először is az oroszországi piac kialakulását nem lehet a 17. vagy 18. század keretei közé szorítani - mivel ez egy hosszú folyamat volt, amelynek betetőződése a kapitalista korszakban ért véget. Másodsorban, mikor a nemzeti piac kialakulásának folyamatáról, a 17.-18. századi orosz állam gazdasági fejlődéséről beszélünk, a termelés problémájára kell figyelmünket elsősorban irányítanunk és nem az árucseré problémájára, mint ezt V.V. Mavrogyin professzor beszámolójában teszi. A társadalmi rend jellegét nem a kereskedelmi kapcsolatok, hanem a termelő erők és a termelési viszonyok határozzák meg. De a 17. században az új termelő erők és termelési viszonyok még nem adták kapitalista alapot /uklad/.

I.V. Sztálin megállapításából következik, hogy a népek a kapitalizmus kialakulásával együtt fejlődtek nemzetté: "A hűbériség felszámolásának és a kapitalizmus fejlődésének folyamata egyuttal az a folyamat is, melyben az emberek nemzetté egyesülnek."/1/ Oroszországban ez a korszak a 17.-19. századot foglalja magában.

Tehát a 17. század csak a betetőző korszak kezdete az orosz nép kialakulásában és nemzetté válásában. Az orosz nemzet kialakulási folyamata folytatódik a 18. és 19. században.

1/ Sztálin: Művel, 2.köt. 328. 1.

N.V. Usztyugov az előadónak arra a hibájára is rámutatott, hogy az orosz nemzet kialakulási folyamatát csak a gazdaság fejlődésével kapcsolja össze és figyelmen kívül hagyja a szellemi kultúra kérdéseit.

Nagy érdeklődést váltott ki P.K. Alefirenko felszólalása, amelyben azt fejtegette, hogy az orosz nemzet kialakulása visszatükröződött az orosz társadalmi gondolkozásban, s ez viszont hozzájárult az orosz nemzet kialakulásához.

Nagy nézeteltérések merültek fel a vita résztvevői között az alap kérdésében, melyen az orosz nép és nemzet nyelve kifejlődött.

V.V. Mavrogyinnak azt a tételét, hogy a moszkvai nyelvjárás alapját a középorosz nyelvjárások adták, támogatta M.N. Tyihomirov. V.N. Szidorov véleménye szerint az orosz nép nyelvének kialakulásában a főszerepet a vlagyimirsuzdali nyelvjárás játszotta. P.Sz. Kuznyecov rámutatott arra, hogy mennyire komplikált a moszkvai nyelvjárás, magán viseli az északi, középorosz és déli nyelvjárások vonásait.

I.V. Sztálin azon megállapításának megvitatása során, hogy az orosz nemzeti nyelv alapját a kurszk-oreli nyelvjárás adja, G.D. Szanzsejev, V.N. Szidorov és mások azt a véleményüket fejtették ki, hogy a kurszk-oreli nyelvjárás alatt általában a délorosz nyelvjárásokat kell érteni, és nemcsak a Kurszk és Orel környéki nyelvjárásokat.

V.V. Mavrogyin zárószavában elismerte számos elméleti jelle-
gü bíráló megjegyzés helyességét. Így például lehetősé-
g tartotta, hogy felülvizsgálja azt a kérdést, hogy milyen
fokú volt az egység és a közösség a kievi állam népei kö-
zött. De egyes elvi jelentőségű megállapításokat V.V. Mav-
rogyin nem fogadott el. Többek között továbbra is kitart
amellett a tétel mellett, hogy a régi orosz nép állama a
12.-13. században szétesett, továbbá amellett a felfogás
mellett, hogy a feudális feldarabolódás korszaka, az orosz
földök lakossága közti gazdasági, kulturális, politikai
és etnikai kapcsolatok bomlási korszaka volt.

A vita megmutatta, hogy úgy az orosz, mint más nép etno-
genézisének problémáját csak a történészek, nyelvészek,
etnográfusok és művészettörténészek egyesült erejével le-
het megoldani. V.V. Mavrogyin professzornak és a Szovjet
Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének a Szov-
jetunió 19. századig terjedő történetével foglalkozó cso-
portjának kezdeményezését a történészek, nyelvtudósokon
és művészettörténészekon kívül is a legnagyobb mértékben
támogatni kell.

Megjelent: a Voproszi Isztorii, 1951. 5. számában.

JACUNSZKIJ V.:

Hozzászólás a főiskolai történelmi tankönyvek strukturájának kérdéséhez.

Яцунский В.: К вопросу о структуре учебников истории для высшей школы.

A főiskoláinknak szánt tankönyveket a szovjet történészek nagyobb munkaközösségei komoly erőfeszítések árán írták meg és ezek a szovjet történettudomány legnagyobb eredményei közé sorolhatók. E művek kísérlik meg elsőizben azt, hogy igazi marxista-leninista szempontok alapján nyujtsanak szintetikus képet hazánk és az egyetemes világ történelmi fejlődéséről. Ezek szerzői első izben tesznek kísérletet arra, hogy a főiskolák történelmi fakultásai részére kézikönyveket írjanak. Könyvek éppen ezért még nem mentesek a hibáktól. /Az alábbiakban a következő tankönyveket tesszük vizsgálat tárgyává: "A középkor története", I.köt.1941., II. köt. 1939. "Ujkori történet" I-II. rész, 1939. "A Szovjetunió története" I.köt.1947, II. köt. 1949./

Minden történelmi tankönyvben két, egymással összefüggésben álló szempontot különböztetünk meg: a tankönyv strukturáját /a történelmi tények megválasztását, a történelmi folyamat periodizálását és a legfontosabb ténycsoportok kiemelését/, valamint maguknak a tényeknek előadását és magyarázatát/ a közöttük lévő kapcsolatok megállapítását, ezek értelmezését és történelmi jelentőségük meghatározását/. A tények hű visszaadása és helyes értelmezése ellenére azonban a tankönyv rossz strukturája azt eredményezheti, hogy az olvasó helytelen és torz képet nyer a történelmi folyamatról.

A történelmi tankönyvek együttesen az előadásokkal mintegy alapul szolgálnak ahhoz, hogy a hallgató történelmi világszemlélete kialakulhasson. Így tehát nem is kell különösen hangsúlyozni, hogy mennyire fontos az általános történelmi összefoglalások és a tankönyvek helyes strukturája.

A szovjet főiskolai történelmi tankönyveket aránylag nem rég írták. Ezeket a középkori történet első, 1938-ban megjelent, kötetének kivételével, közvetlenül a Nagy Honvédő Háború előtt, 1939-1940-ben adták ki. A Szovjetunió történetének két kötete és a középkor történetének első kötete már két kiadásban jelent meg, a középkor történetének második kötete és az ujkori történet tankönyve ellenben csak egy kiadásban látott napvilágot. Természetes, hogy tankönyveink strukturája jelenleg még nem alakult ki.

Mindhárom tankönyv szembeszökő és feltétlenül értékes vonása, hogy alapos /habár még mindig nem elegendő/ figyelmet szentelnek a forradalmi és általában a népi mozgalmaknak. Egyéb tekintetben

a tankönyvek strukturája nem teljesen egyöntetű és ezért külön-külön fogjuk vizsgálat alá venni ezeket.

Legelsősorban azt tartjuk szükségesnek hangsúlyozni, hogy a tankönyveket csak strukturájuk szempontjából boncolgatjuk és nem vesszük figyelembe azt a módot, ahogyan ezek a történeti tényeket előadják és értelmezik.

Nézzük először is az ujkori történet tankönyvét. A kapitalizmus korszaka a feudális korszakhoz viszonyítva a termelő erők nagymérvű fejlődését hozta magával. A gazdasági élet rendkívül bonyolulttá vált. Milyen mértékben veszi figyelembe a tankönyv a termelő erők és a termelési viszonyok fejlődését?

A gazdaságtörténettel a tankönyv vagy azokban a rövid bevezető részekben foglalkozik, amelyek mintegy adalékul, illetve megvilágításul szolgálnak a továbbiakban rendszerint jóval részletesebben leírt politikai eseményekhez, vagy pedig a gazdaságtörténettel csupán kiegészítik ezeket. A gazdaságtörténet az egész oldalszámnak 11%-át, a politikai történet viszont közel 89%-át teszi ki. /A százalékos arányt az oldalszámok összegezése alapján negyedoldalmi pontossággal számítottuk ki/. Amikor a szerzők katonai eseményekről és diplomáciai tárgyalásokról írnak, nem fukarkodnak a részletekkel. Amikor azonban a termelő erőkről és a termelési viszonyokról esik szó, egyszerre takarékoskodni kezdenek a hellyel még abban az esetben is, ha nagy történelmi jelentőségű dolgokról írnak. Elég csak arra rámutatnunk, hogy a 19. század 70-90-es éveiben jelentkező és az egész világra kiható agrárválság jellemzésével csak 9 sorban foglalkoznak, tehát éppen olyan röviden, mint Bülow lemondásával és jóval rövidebben, mint az ugynevezett "záberni incidenssel."

Ez a "rövidrefogott" jellemzés nem adhat teljes képet az egész világra kiterjedő mezőgazdasági válságról. A szerzők tankönyvükben idézik ugyan a marxizmus-leninizmus klasszikusainak kijelentéseit, még egészen másodrangú fontosságú történelmi eseményeknél is szólnak, de indokolatlanul egy szóval sem említik azt, miképpen vélekedett Engels és Lenin a 19. század 70-90-es éveinek mezőgazdasági válságáról. /Lásd: Marx és Engels, Összes Művek IV. kötet, 140. oldal, 4. kiadás, oroszul/. Ez a példa tipikusan jellemzi az egész tankönyvet.

A világ, valamint az egyes országok gazdaságtörténetének legnagyobb jelentőségű tényeivel egyszerűen nem foglalkoznak. A tankönyv pl. mit sem szól arról, hogyan változott meg Nyugat-Európában a 19. században szervezési és technikai szempontból az egész földművelés, miképpen vált

ez intenzívebbé és mint növekedett terméshezama, Jóformán semmit sem szólnak az európai kontinensen végbement ipari forradalomról. A tankönyv nem foglalkozik külön részben a kulturtörténettel sem.

A középkori történelem tankönyvében a társadalom- és gazdaságtörténettel foglalkozó fejezetek /a 10.-12. századbéli nyugati feudális társadalom, Nyugat-Európa gazdasági fejlődése a 11. század végén és a városok kialakulása, a feudális városok, a nyugateurópai kapitalizmus létrejötte/ tulajdonképpen csak tömör vázlatok. Az egyes országok történetével foglalkozó fejezetek közölnek ugyan adatokat az illető országok gazdasági fejlődéséről, de sokszor csak az illető kormányok gazdaságpolitikáját vázolják fel. El kell ismernünk, hogy ez a tankönyv nem állítja olyan kifejezetten és egyoldalúan előtérbe a történelmi folyamat egyik tényezőjét, a politikai történetet, mint ezt az ujkori történelmi tankönyv teszi.

A középkor történetének tankönyve súlyt helyez a kulturtörténetre. /Nyitvahagyom azt a kérdést, hogy megfelelő megvilágításba helyezi-e a kulturtörténetet./ A könyv a hallgatót röviden megismerteti a 16.-17. századbéli természettudomány és matematika fejlődésével, Kopernikus, Galilei, Newton és más híres tudósok munkájával. Azonban mit sem tud meg a tankönyvből a 19. századbéli tudomány sikereiről, a természettudomány és a matematika fejlődéséről, pedig ezidőben a tudomány rendkívül nagy szerepet játszott és kiindulópontja volt a technika fejlődésének. A tankönyv ezzel szemben nem fukarkodik a királyok és miniszterek, hadvezérek és diplomaták neveivel. A két kötet névmutatójában közel 1300 /!/ név szerepel, Darwin nevét azonban ezek között hiába keressük.

A középkor történetének tankönyve néhány szót mond a középkori iskolai oktatás módszereiről és röviden jellemzi a középkori egyetemeket. Az ujkori történet tankönyve sem általánosságban nem beszél a népművelésről, sem pedig külön az egyetemekről. Nincs szó benne az ujkori irodalom és művészet fejlődéséről sem.

A középkori történet tankönyvében a politikai történet nemcsak hogy vezető szerepet játszik, hanem kimondottan tulsúlyba kerül a társadalom-, gazdaság-, és kulturtörténettel szemben. A szerzők itt úgy a politikai történet, mint a társadalom-, gazdaság- és kulturtörténet terén különböző kritériumokat tartanak szem előtt annak meghatározásánál, hogy tulajdonképpen mit is lehet történelmi jelentőségű ténynek számítani és mit könnyen mellőzhető történelmi részletadatnak.

A Szovjetunió történetének tankönyve a gazdaság- és kulturtörténetnek valamivel több helyet szentel, mint ahogy azt a középkor történetének tankönyve teszi. Általában azonban a tankönyv strukturája ugyanolyan, mint a középkor történelmi tankönyvének.

strukturája. Tekintettel arra, hogy hazánk történeti fejlődését helyesen megvilágítani csak kifogástalan strukturájú tankönyvvel lehet, részletesebben kívánok foglalkozni a Szovjetunió történetének tankönyvével.

A tankönyv mindkét kötete nagyon behatóan fejtegeti nemcsak a kormányok kül- és belpolitikáját, hanem még a trónöröklés kérdéseit és az egyéb jelentéktelen eseményeket is.

Alább néhány példát idézünk.

Az I. kötet beszél Iván Ivanovics Krasznijról, erről a jelentéktelen fejedelemről, a Szvidrigajlo és Zsigmond közötti dinasztikus viszálykodásról, ismerteti a III. Iván halála utáni bonyolult trónörökösödési kérdést és beszél arról, mint bontotta fel III. Vaszilij az első feleségével kötött házasságát. Ugyanez a kötet külön paragrafusban foglalkozik II. Péterrel és leírja a gyermekcár körül dúló különféle intrikákat.

A II. kötet nagyon részletesen foglalkozik a Szemjonovszkijezred lázadásával. El kell ismernünk, hogy ennek csakugyan volt történelmi jelentősége, a szerzők azonban még azt is szükségesnek tartották elmondani, hogy a pétervári főkormányzó szárnysegédei két héten keresztül jóformán nem is aludtak.

Az ilyen példáknek se szeri, se száma.

A tankönyv olyan kormányjavaslatokról is beszél, melyek soha sem emelkedtek törvényerőre. Érthető volna e törvényjavaslatok iránti érdeklődés olyan szakkutatóknál, akik a kormánypolitika történetét vizsgálják, tankönyvben azonban felesleges ezeket az adatokat idézni.

A háborúk leírásánál a szerzők nem takarékoskodnak az orosz, sőt még az ellenséges tábornokok neveivel sem. Amikor azonban a gazdaság- és kulturtörténetről esik szó, az előadás egyszerre szükséztávává válik, több ízben pedig csak az események rövid felsorolására szorítkozik.

Ez a tankönyv is ugyanugy adja elő a társadalom- és gazdaságtörténetet, mint az ujkori és a középkori történet tankönyve. Figyelmét ez a tankönyv is főként a termelési viszonyok történetére összpontosítja, a termelő erők fejlődéstörténetét viszont vagy egészen elhanyagolja, vagy pedig a legminimálisabb mértékben foglalkozik vele. A társadalom- és gazdaságtörténeti anyagot bevezetés gyanánt adja elő, ami csak arra szolgál, hogy a politikai történet eseményeit jobban megvilágítsa; a nagyobb jelentőségű történeti eseményeket sokszor figyelemre sem méltatják.

Mint ismeretes, az orosz burzsoá történetírás igen nagy figyelmet szentelt az oroszországi gyarmatosítás történetének,

de ezt burzsoá nacionalista szemszögből vizsgálta. Egy szovjet történész számára természetesen elfogadhatatlan, hogy ezt a problémát burzsoá módszerekkel oldja meg. A szerzők vissza is utasítják ezt a lehetőséget, de ugyanakkor a fürdővízzel kiöntik a gyereket is. Az orosz és ukrán településtörténettel jóformán nem foglalkoznak. Csak elszórtan közölnek adatokat a gyarmatosításról. Így pl. megemlékeznek a 18. században az ukrán sztyeppevidék betelepítéséről és ugyanakkor külföldiek letelepedéséről az ukrán sztyeppén és a Volga vidékén.

Az orosz és ukrán népek letelepedése mai területükön még szorosabb kapcsolatba hozta az orosz állammal ezeket a földeket és lehetővé tette, hogy a feketeföld vidék hatalmas területét művelés alá lehessen venni és ki lehessen aknázni az Ural vasércet stb. A település kétségtelenül nagy történelmi jelentőségű esemény volt hazánk történetében. A szovjet történészek nagy igyekezettel dolgoznak azon, hogy kiderítsék a település osztály jellegű alapjait és a település egyes fejlődési szakaszainak gazdasági hatását. Ezzel kapcsolatban utalunk V.I. Sunkovnak a szibériai paraszti betelepüléséről írott könyvére. A Szovjetunió története tankönyvnek szerkesztői azonban nyilvánvalóan ezeket a problémákat részletkérdéseknek tekintik, amelyek kedvéért nem hajlandók meilőzni a trónöröklés egyetlen kérdését, egyetlen diplomáciai megbeszélést, vagy kormányjavaslatot sem.

A szerzők egyáltalán nem veszik figyelembe Oroszország lakosságának előzőleg már betelepített területek hozzácsatolása révén létrejött jelentős gyarapodását és a lakosság természetes szaporodását sem veszik tekintetbe. Pedig már I.V. Sztálin hangsúlyozta, hogy a népesség növekedése "nem a fő erő, amely az emberek társadalmi rendjének jellegét meghatározza". Ehhez azonban azt is hozzátette, hogy "a népesség növekedése természetesen befolyással van a társadalom fejlődésére. /1/ A 18. század elejétől a 20. század elejéig Oroszország lakosságának növekedési aránya Európa lakosságához viszonyítva csaknem háromszorozódott.

Nyilvánvaló tehát, hogy a lakosság szaporodása nem olyan jelentéktelen történelmi részletkérdés, amelyet egy tankönyvben figyelmen kívül lehet hagyni.

A tankönyv csak igen gyér adatokat közöl a mezőgazdasági és ipari termelés, valamint a közlekedés történetének köréből; sokszor nem is elemzi ezeket gazdaságtörténelmi szempontból és nem foglalkozik velük kellő részletességgel. Sok ilyen adatot figyelmen kívül is hagy.

Erre vonatkozóan az alábbiakban néhány példát idézünk. Nagyon

1/ A SzK/b/P rövid története, 1950. 147. old.

keveset foglalkoznak a szerzők a közlekedési utak fejlődésével. Semmit sem írnak a 17. századbeli orosz állam vízi és szárazföldi utjairól. Nem jellemzik az orosz állam kül- és belkereskedelmi kapcsolatait és ezáltal a 17. századbeli oroszországi piac problémái elvonntá válnak. Amikor a szerzők ismertetik az orosz népgazdaság állapotát a 18. század első negyedében /mólosleg szólva mindezt "I. Péter gazdasági reformjaival" kapcsolatban tárgyalják/, nem közölnek részleteket a visnyevolocki-csatorna létesítéséről, semmit sem szólnak arról, hogy 1718-1731-ben a Ladoga tó egy részét megkerülő csatornát építettek. A szerzők nem szentelnek figyelmet annak, milyen közlekedési kapcsolatai voltak az Uralnak Oroszország többi részével, főképpen pedig Pétervárral a 18. században és a későbbi időkben.

A tankönyv II. kötete már megemlékezik a mari és tyihvini csatornahálózatról. A szerzők a bécsi kongresszussal kapcsolatban azonban nem mulasztják el megemlíteni, hogy mennyit táncoltak a diplomaták és a diplomáciai szerződések ismertetésénél még külön kiemelik, hogy "de Morny francia követet különös tisztelettel fogadták és elhalmozták kedveskedéseikkel". Ezzel szemben az új csatornahálózatokkal kapcsolatban már azt sem tartják szükségesnek, hogy utaljanak az új víziutak fekvésére. Azt sem mondják meg, miért volt szükség ezekre az új csatornahálózatokra és mi volt ezek előnye a régi, visnyevolocki csatornával szemben.

A szerzők a 19. sz. második negyede gazdasági életének jellemzésénél rámutatnak arra, hogy "a kormány hozzáfogott a korábbi csatornák kijavítására", arról azonban már nem beszélnek, hogy miből is állottak ezek a javítási munkálatok. Hallgatnak a közutak építéséről is. A moszkva-pétervári vasút építéséről csak annyit mondanak, hogy 9 év alatt épült államköltségen és 1851-ben nyílt meg. A szerzők azonban az orosz történeti fejlődés megvilágítása szempontjából kevésbé jelentősnek tartják annak közlését, hogy mint folyt le az építés, honnan vették a sineket, mozdonyokat és vagonokat, mint azt, hogy I. Sándor trónralépésétől kezdve Péterváron ismét frakkot és cilindert kezdtek hordani, amit Pál annakidején eltiltott.

A reformkor utáni korszakban folyó vasutépítésekkel kapcsolatban a szerzők csak az építési tervekről beszélnek és nem konkretizálják, hogy merre vezettek a 60-as 70-es években épített vasutvonalak. Csak általánosságban beszélnek a 80-as években folyó vasutépítésekről és egyetlen szóval sem emlékeznek meg a vasutüzemi fejlődésről. Ahelyett, hogy a víziközlekedésnek a reform utáni fejlődéséről beszélnének, csak néhány számadatot közölnek a gőzhajók számának növekedéséről.

Nem méltatják nagyobb figyelemre az ipar történetét sem.

Pedig B.A. Ribakov könyvéből láthatjuk, milyen gazdag anyagot gyűjtöttek össze archeológusaink a régi orosz iparra vonatkozóan. Igaz ugyan, hogy ez a mű már a tankönyv megírása után jelent meg, az anyag azonban nagyrészt ismeretes volt már Ribakov feldolgozása előtt. A tankönyvben igen gyér adatokat találunk a régi orosz iparral kapcsolatban. Futólagosan megemlítik ugyan, hogy az orosz államban sőt is bányásztak, de a sóipart és ennek jelentőségét már nem tárgyalják. A 17. századbéli kohászati manufaktúrákat két sorban intézik el és ezért nem is kapunk róluk világos képet. Teljesen figyelmen kívül hagyják a 18. századbéli urali kohászat történetét, I. Péternek a kohászattal kapcsolatban hozott rendelkezéseire csak néhány szóval utalnak.

A tankönyv egyes helyeken említést tesz az oroszországi pamutiparnak a 19. század első felében végbement fejlődéséről, hivatkozik a pamutipar történetének egyes adataira, ezzel azután elintézettnek veszi a kérdést. Hiába keresünk a tankönyvben felvilágosítást arra, hogyan alakult ki és hogyan fejlődött ez az iparág, miért játszott vezetőszerepet és milyen gazdasági jelentősége volt az orosz iparban. •

A tankönyv nagyon kevés adatot közöl a mezőgazdasági termelés fejlődéséről. Nem ismerteti pl. konkrétan a 16.-18. századbéli mezőgazdasági technikát, nem közöl konkrét termés-adatokat az 1861-es jobbágy-reform előtti és utáni időkből, nem utal arra, hogy a reform után Oroszország éléstára Novorosszia és a Volga vidék lett. Pedig az utóbbi tény jelentőségét annak idején már Lenin is kihangsúlyozta.

Számtalan hasonló példát hozhatnánk fel.

A tankönyv szerzői jóval nagyobb figyelmet szentelnek a termelési viszonyok, mint a termelő erők történetének. A termelő viszonyok fejlődésének ismertetése kevés kivétellel csak rövid adalékokat nyújt a politikai történethez. Nagyon hiányosan rajzolják meg a munkásosztály kialakulásának történetét. A parasztok történetének fontos mozzanatait figyelmen kívül hagyják. Így pl. a 14.-15. századbéli történet előadásánál nem használnak fel egy olyan rendkívül értékes dokumentumot, mint pl. Cyprián metropolitának a Konsztantinov-kolostor számára adományozott oklevelét és nem veszik figyelembe a novgorodi birtokösszeirásokat.

Idézzünk most példákat a kulturtörténet köréből. Mint ismeretes, az orosz tudomány a 19. század második felében hatalmas léptekkel haladt előre. Az orosz tudósok számos felfedezése világra szóló jelentőségű lett.

A tankönyv első kiadásában a jobbágyreform utáni orosz tudomány bonyolult fejlődésével öt és fél oldal foglalkozik, vagyis háromszor kevesebb, mint amennyit az 1863.-i lengyel felkelésnek szentelnek. A tankönyv második kiadása 11 oldalon foglalkozik a

jobbágyreform utáni orosz tudománnyal, tehát jelentős mértékben bővült, de még így is túlságosan rövid maradt. Ennek következtében a tankönyv tudományunk számos, nagyjelentőségű eredményével egyáltalán nem foglalkozik.

Erre vonatkozóan idézünk néhány példát.

"Oroszország ásványkincseinek tanulmányozása terén nagy munkát végeztek A.P. Karpinszkij és A.A. Inosztancev, Észak-Oroszország, az Ural és a Kaukázus geológiai viszonyainak kutatói", - írja az orosz geológiai tudomány fejlődéséről B.M. Kocsakov, a fejezet szerzője. Mennyit tud meg ebből az olvasó a jobbágyreform utáni korszak orosz geológiájának sikereiről? Először is az ásványkincsek tanulmányozásával a nagy kutatók egész serege foglalkozott és ez a két tudós sem kizárólag a B.M. Kocsakov által említett területek ásványkincseit tanulmányozta. De ami a legfőbb hiba, hogy B.M. Kocsakov azonban még említésreméltónak sem tartja, hogy az orosz tudósok milyen nagy eredményeket értek el a kontinensek egyhatoda geológiai strukturájának tanulmányozásában. Nem beszél A.P. Karpinszkijnek és követőinek a nagy orosz sikeres geológiai történetével és strukturájával foglalkozó nagyjelentőségű munkáiról, számos olyan geológus művéről, akik nagyjelentőségű felfedezéseket és megfigyeléseket tettek.

Semmit sem szól a geológiai bizottság munkájáról.

Az orosz paleontológiáról a következőket mondja: "V.O. Kovaljevskij, zseniális orosz tudós, forradalmasította a paleontológiát és elsősorban alkalmazta ezen a téren Darwin tanát". Ez az állítás helytálló. De nem szabad elfelejteni azt, hogy az orosz tudósok V.O. Kovaljevskijnek korán megszakadt tudományos munkája után is világviszonylatban is sokat tettek a paleontológia továbbfejlesztése érdekében./2/ Az olvasó nélkül csak magát a zseniális tudóst látja, nem pedig az orosz paleontológiát, amelyet egész sor kutató képvisel.

B.M. Kocsakov beszél arról, hogy világviszonylatban milyen jelentős eredményeket értek el az orosz tudósok a klimatológia területén. Mint írja, A.I. Vojejkov "A föld égővei" c. híres munkája "világviszonylatban is jelentős tudományos mű." Arra azonban már nem mutat rá, hogy tulajdonképpen mi-
ben rejlik a jelentősége az orosz klimatológia e klasszikus munkájának. Pedig a kiváló szovjet klimatológus, L.Sz. Berg, a Szovjet Földrajzi Társaság nemrégien elhunyt elnöke, nem-

2/ Ld.: L. Davitasvili "Az evolúciós paleontológia története Darwintól napjainkig" c. Sztálin-díjjal jutalmazott könyvét, Moszkva-Leningrád, 1948.

régen mutatott rá arra, hogy A.I. Vozejkov egyik megalapítója volt a klimatológiának, mint tudománynak./3/ B.M. Kocsakov egyáltalában nem beszél az orosz meteorológia és klimatológia fejlődéséről, a Központi Geofizikai Obszervatorium eredményes munkájáról, mely nemrégün ünnepelte fennállásának 100 éves jubileumát /4/. /1849-1949/.

A szerző rámutat arra, hogy "Mikluho-Maklaj tanulmányozta Uj-Guineát, az indonéziai szigetcsoporthoz és a Csendes-óceáni szigeteket." Ez így is van. Minderről azonban oly röviden beszél, hogy az olvasó semmi lényegeset sem tud meg Mikluho-Maklaj munkájáról: nem domborítja ki az Uj-Guineán végzett kutatásainak jelentőségét, pedig ezek szereztek a tudósnak világhírnevet. Azt sem jegyzi meg, hogy milyen emberimogatartást tanúsított N.N. Mikluho-Maklaj a bennszülöttek iránt.

B.M. Kocsakov N.M. Przsevalszkijnek Közép-Ázsiában tett utazásairól szólva nem mutat rá arra, hogy N.M. Przsevalszkij volt a Gobi-sivatag első nagy kutatója és hogy az " orosz követői vezető szerepet játszottak Közép-Ázsia tanulmányozásában.

Említést sem tesz a Földrajzi Társaság munkájáról, pedig ebben az időben ez már széleskörű működést fejtett ki.

A matematikai tudományoknak az 1861-es reform utáni fejlődésével mindössze 12 sorban foglalkozik. Ez pedig csak arra elég, hogy felemlítse P.L. Csebisev munkáit és röviden jellemezze Sz.V. Kovaljevskijét. Pedig köztudomású, hogy P.F. Csebisev volt a matematikában az u.n. pétervári matematikai iskola tudományos irányzatának megalapítója. Eszméi, mint egyik matematika-történészünk mondja, "jótékonyan éreztették hatásukat a szovjet matematikusok túlyom többségénél". /5/ A rendkívül rövid előadásnak az a következménye ebben az esetben is, hogy a szaktudomány történeti összefoglalása helyett mindössze néhány tudósról kapunk futólagos említést.

I.V. Sztálin arra tanítja a szovjet történészeket, hogy a tömegek történetét állandóan figyelemmel kell kísérniök. A szovjet történészek ezen utmutatás szem előtt tartásával a kulturtörténet tanulmányozásánál mindenkor tekintetbe kell venni a tömegek kulturális színvonalának történetét, mert főként ebből ítélheti meg a korabeli iskolák és népi műveltség színvonalát.

Az iskola történetét a tankönyv két kötete bizonyos mértékig megvilágítja ugyan, de magával az alsófoku iskolával alig foglalkozik, pedig ez a legjelentősebb kulturgóc a néptömegek körében.

3/ Ld.: L.Berg "A klimatológia alapjai", 2.kiadás, 3. l. és L.Berg: "A 100 éves Szovjet Földrajzi Társaság, Moszkva-Leningrád, 1946. 139-140. l.

4/ Ld.: Pravda, 1949. november 1./

5/ Ld.: B.Gnyeczenko: "Az orosz matematika vázlatos története", Moszkva-Leningrád, 1946. 125. l.

/A közép- és főiskolák is ilyen góccokat jelentenek az értelmiség széles köreibben./ A tankönyv mit sem szól a technikai oktatás történetéről, eltekintve attól, hogy az I. Péter korában folyó technikai oktatást röviden ismerteti. Egyetlen egy adatot sem találunk az írás-olvasás elterjedéséről.

A Szovjetunió története második kötetének alig egyötöde foglalkozik a gazdaság- és társadalomtörténettel, alig egyharmada a kultúrtörténettel. A könyv kétharmad részét szenteli viszont a társadalmi mozgalmak történetének, beleértve a politikai gondolkodást, a bel- és külpolitikát, valamint háborukat is. A politikai történet tehát kétszerannyi helyet foglal el, mint a gazdaság és kultúrtörténet együttvéve. Az első kötet körülbelül ugyanezt a képet mutatja.

A dolgozó lakosság mindennapi életének története, lakásának, ruházatának, táplálékának vizsgálata, egyszóval mindaz, ami konkrét képet nyújt a dolgozó tömegek életviszonyairól és amelynek tanulmányozására I.V. Sztálin felhívja a figyelmet, hiányzik a tankönyvből. Az Anyagi Kultura Történetének Intézete kiadásában nemrég megjelent "A régi Rusz kultúrtörténet" szemléltetően mutatja, milyen gazdag történeti anyagot hagytak felhasználatlanul a Szovjetunió története tankönyvének szerzői. Mindhárom tankönyv figyelmen kívül hagyja a történeti folyamat /beleértve a gazdaságtörténeti adatokat is/ ismertetésénél azt a konkrét földrajzi helyzetet, amelyben ez a folyamat végbement. A történeti eseményeket úgy adják elő, mintha nem is egy meghatározott természeti környezetben, hanem absztrakt matematikai térben mentek volna végbe. Amikor I.V. Sztálin azt hangsúlyozza, hogy a földrajzi környezet nem döntő feltétel a társadalmi fejlődésben, egyúttal arra is rámutat, hogy "ez természetesen befolyással van a társadalom fejlődésére, gyorsítja, vagy lassítja a társadalom fejlődésének menetét". /6/ Engels hátramaradt írásai között /7/ találunk egy megkezdett munkát Irország történetéről. Ennek első fejezete felvázolja az ország gazdasági helyzetét és természeti forrásait. Engels itt nemcsak Irország természeti világát jellemzi, hanem azt is kimutatja, milyen jelentőséget kell tulajdonítani annak a befolyásnak, amit a természeti adottságok az ország gazdasági életére egyes történeti korszakokban gyakorolnak.

A marxizmus klasszikusainak megállapításai alapján hibának kell tartanunk, hogy a tankönyvek teljesen figyelmen kívül hagyják a földrajzi környezet szerepének történetét.

Határozottan szembe kell szállni azzal a felfogással, hogy a gazdaság és a kultura történetének kidolgozása az illető szakemberek feladata, és az ebből következő felfogást, mely szerint a tankönyvek jelenlegi strukturája arányos, el kell

6/ A SZK/b/P története, 1950. 146. l.

7/ Ld.: "Marx-Engels Archivum", X. kötet

vetnünk. A történet speciális ágainak, köztük a had- és diplomácia történetnek kidolgozása valóban a szakemberek feladata. Ez azonban nem jogosít fel bennünket arra, hogy továbbra is a régi hagyományt kövessük és egy szintetikus történeti tankönyvben az egész történeti folyamat helyett csak annak egyik részét adjuk és futólagos kitéréseket tegyünk a többi történeti szaktudomány területére.

Befejezésül szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy korántsem kívánom háttérbe szorítani a politikai történetet, vagy akár csak csökkenteni ennek jelentőségét. Csak arra kívánok felhívni, hogy a marxizmus-leninizmus megköveteli a tankönyvektől, hogy ezek állandóan tekintettel legyenek a történeti folyamat valamennyi fontos területére.

Magától értetődik, hogy a történeti tankönyvek jelenlegi egyoldalú strukturáját nem úgy kell megváltoztatni, hogy az illető tankönyvek terjedelmét növeljük, hanem úgy, hogy részeiket megfelelő arányba hozzuk egymással.

СЕМЕРИССКИЙ И.:

Государственный сборник статей о истории СССР и истории Советского Союза

Чемерисский И.: Некоторые замечания на проспект учебника истории Советского общества.

A.3276.

V.M. Molotov 1938-ban, a főiskolai dolgozók tanácskozásán mondott beszédében rámutatott arra, hogy "az a döntő feladat, hogy főiskoláinkat nagy ügyünkhöz, a szocializmus ügyéhez méltó, jó tankönyvekkel ellássuk. Ez feltétlenül hozzájárul ahhoz, hogy főiskoláinkat egy újabb, még magasabb színvonalra emeljük." /1/ A szovjet történészek az utóbbi években számos tankönyvet irtak főiskolák számára, melyek egyes hiányosságokat leszámítva, nagy pozitív szerepet játszottak a történeti oktatás és a történettudomány fejlesztésében, a tudományos ismereteknek a Szovjetunió dolgozói közötti terjesztésében. De még nincs teljesen megoldva a kérdés az összes történeti diszciplínák tekintetében. Különösen komoly hiány az, hogy a szovjet társadalom történetéről nincs főiskolai tankönyv. Egy ilyen tankönyv, ha magas színvonalon mozog, nagy segítséget nyújt majd a szovjet társadalomtörténetre specializálódó történészkáderek kiképzésében. A tankönyvnek mintaképpül a SzK/b/P történetét, Sztálin elvtárs, a tudomány nagy korifeusa e zseniális munkáját kell vennie. Nagyban hozzájárulhat a tankönyv minőségének emeléséhez, hogy a tankönyvnek a Voproszi Isztorii hasábjain megjelent tervezetét a történészek széles körben megvitatják.

A tankönyv minősége sokban függ felépítésétől. A legfőbb dolog az, hogy a történelmi folyamat tudományos, marxista-leninista periodizációján épüljön fel. Sztálin elvtárs a SzK/b/P történeti tankönyvének szerzőihez intézett levelében rámutatott arra, hogy a legfőbb oka annak, hogy az SzK/b/P történeti tankönyvei nem voltak kielégítőek, az volt, hogy "nem volt jó a felépítésük, és nem volt helyes az események periodizációja." /2/ A tankönyv felépítésének egyik igen fontos eleme az is, hogy az eseményeket történeti-kronológiai folyamatosságukban tárgyaljuk. A Népbiztosok Tanácsa és a SzK/b/P Központi Bizottsága a Szovjetunió történetének isko-

1/ V.M. Molotov: A főiskoláról. A főiskolák dolgozóinak első összszövetségi tanácskozásán, 1938. május 15.-én tartott beszéd. 1938. 13. 1. oroszul.

2/ Gyűjtemény "A történelem tanulmányozásához", 1937. 28. 1. oroszul.

lai oktatásról szóló 1934. május 16.-i határozatában kiemelte: "Ahhoz, hogy a tanulók a történelmet alaposan elsajátítsák, döntő feltétel, hogy a történelmi események tárgyalásánálbe-tartsuk a történelmi kronológiai egymásutániságot." /3/

A szovjet társadalom történetének marxista-leninista periodizációját megtalálhatjuk V.I. Lenin és I.V. Sztálin zseniális munkáiban és legelsősorban a SzK/b/P történetében. Ezt a periodizációt kell a tankönyvnek alapul venni.

A tervezet részei: bevezetés és nyolc rész. A részek fejezetekre oszlanak, a fejezetek pedig bekezdésekre. A tervezet a következő részekre oszlik: I. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom előkészítése és véghezvitele. /1917 április-1918./ - II. A külföldi katonai intervenció és a polgárháború, /1918-1920./ - III. A Szovjetunió a népgazdaság helyreállításának békés munkájára való áttérés időszakában. /1921-1925./ - IV. A Szovjetunió az ország szocialista iparosításáért vívott harc időszakában /1926-1929./ V. A Szovjetunió a mezőgazdaság kollektivizálásáért folytatott harcban. /1930-1934./ - VI. A Szovjetunió a szocialista társadalom felépítésének befejezéséért és a sztálini alkotmány bevezetéséért folytatott harc időszakában. /1935-1941./ - VII. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborúja /1941 június-1945./ - VIII. A Szovjetunió a kommunizmus felé vezető úton.

Ezek közül az első öt részt a SzK/b/P története VII-XI. fejezete periodizációja alapján állapították meg. Az utolsó két fejezet beiktatásának szükségessége nyilvánvaló. Ami a VI. részt illeti /1935-1941/ evvel külön kell foglalkoznunk.

I.V. Sztálinnak az SzK/b/P történelmi tankönyv szerzőihez intézett levelében és a SzK/b/P története rövid tanfolyamában külön fejezet foglalkozik "a szocialista társadalom felépítésének befejezéséért és az új Alkotmány bevezetéséért" folytatott harc időszakával. /1935-1937./ /4/

Egyes tantervekben és segédkönyvekben ezt az időszakot 1941-gyel fejezik be. /5/ Ugyanigy járt el a tervezet is, az 1935-1941-ig terjedő időszakot egy fejezet alá vonta. Ezzel szemben más tantervekben és tansegédletekben egy külön korszakot vettek fel: "A Szovjetunió a szocializmus építésének befejezéséért és a kommunizmusra való fokozatos áttérésért folytatott harcban a háború előtti években /1938-1941./" cím alatt. /6/ Ez a periodizáció helyesebb, mert a Sztálini Alkotmány életbeléptetése

3/ U.o. 18. l.

4/ Gyűjtemény "A történelem tanulmányozásához, 31. l. - A SzK/b/P története, 399. l.

5/ Ld.: A Szovjetunió története, Tankönyv a középiskolák számára, Szerk. A.M. Pankratova, 1948. - A Szovjetunió történetének programja a történettudományi tanszékek részére, 1951.

6/ A SzK/b/P történetének programja, 1950. Pártfőiskola kiad.

lényegében befejeződött 1937 végére, az 1938-1941 időszakra pedig a szocializmusról a kommunizmusra való áttérés harci programja jellemző. Így vetette ezt fel I.V. Sztálin a XVIII. pártkongresszuson mondott beszédében. A XVIII. pártkongresszus határozatában megjegyezte, hogy "A Szovjetunió a harmadik ötéves terv idején új fejlődési szakaszba ért, a z o s z t á l y n é l k ü l i s z o c i a l i s t a t á r s a d a l o m f e l é p i t é s e b e f e j e z é s é n e k é s a s z o c i a l i z m u s r ó l a k o m m u n i z m u s r a v a l ó f o k o z a t o s á t t é r é s n e k a s z a k a s z á b a" /7/. A tankönyvben az 1938-1941-es időszakra célszerű egy új részt szentelni, és ezzel a részek száma kilencre nőne.

A tervezet minden egyes részében tárgyalásra kerül egyéb kérdések mellett a szovjet kultúra története is, ami lehetővé teszi, hogy helyesen tudjunk felfogni minden időszakot a maga sokrétűségében és láthatjuk, hogy milyen kapcsolatban áll a szovjet kultúra története a dolgozóknak a kommunizmus felépítéséért folytatott harcával. Igaz, hogy valamelyest megnehezíti a kérdést az egyes részek viszonylag szűk kronológiai kerete, nehéz lesz leírni a kultúra történetét és a kiemelkedő kulturális tényezők életrajzát ilyen rövid időszakokban, de hiszen ez a maga teljességében ugyanis a szakirodalom és nem az általános történeti tankönyv feladata.

A készülő tankönyv fő részeit - a tervezet szerint - meg fogja előzni egy bevezetés, amely vázlatosan ismerteti a szovjet társadalom olyan legfontosabb elméleti problémáit, mint a Nagy Októberi Szocialista Forradalom egyetemes történeti jelentősége, Lenin és Sztálin tanítása a szocialista forradalomról, a proletárdiktatúráról és a szocializmus egy országban való felépítésének lehetőségéről stb. Az anyagnak ilyen beosztása mesterséges szakadást idéz elő a marxista-leninista elmélet tanulmányozása és a történeti tények tanulmányozása között. Ezt az eljárást a Párt elítélte. "A SzK/b/P rövid tanfolyamának megalkotásánál a SzK/b/P Központi Bizottsága abból indult ki, hogy a marxista-leninista tanítást a történeti tények alapján kell oktatni. A SzK/b/P Központi Bizottsága azt tartotta szem előtt, hogy a marxista-leninista elmélet ilyen kifejtése felel meg legjobban a célnak, mert a történeti tényeken lehet legjobban, legtermészetesebben és legérthetőbben bemutatni a marxizmus-leninizmus fő eszméit, mert a SzK/b/P története maga a marxizmus-leninizmus gyakorlati megvalósulása, mert a marxista-leninista elmélet helyességét és életrevalóságát a gyakorlat, a proletariátus osztályharcának tapasztalata igazolja, és a marxista-leninista elmélet a gyakorlattal való lehető legszorosabb kapcsolat

77 "A SzK/b/P a kongresszusok, konferenciák és a KB plénumok határozatainak és döntéseinek tükrében." 2.rész, 727. i. oroszul.

révén, a proletariátus forradalmi harcának gyakorlati tapasztalatából leszűrte általános következtetések révén fejlődött és gazdagodott." /8/

Ha a szerzők az elméleti kérdéseket a bevezetésbe foglalják bele, akkor - nehogy ismétlésekbe kelljen bocsátkozniuk - az egyes időszakokat és eseményeket tárgyaló részekben, illetve fejezetekben csökkenteniük kell az általános elméleti következtetéseket leszűrő anyag terjedelmét.

A szovjet társadalom elméletét a Szovjetunió történetének tankönyvében szoros kapcsolatban kell tárgyalni a szovjet társadalom történetével. Mintaképpen a SzK/b/P történetét kell ebben a tekintetben választaniuk, amely az igen bonyolult elméleti kérdések tömegét a történeti eseményekkel való kapcsolatban vizsgálja. Például a Nagy Októberi Szocialista Forradalom világtörténelmi jelentőségét az Októberi Forradalommal foglalkozó részben kell feltárni, a szocializmusnak eredetileg egy országban való felépítési lehetőségéről szóló lenini-sztálini tanítást Leninnek az imperializmusról szóló műveivel és az OK/b/P XIV. konferenciájának határozataival kapcsolatban kell vizsgálni stb. Ami a bevezetést illeti, ebben a szovjet társadalom-történet tanulmányozásának feladatait és jelentőségét kell jellemezni, valamint a történetírás kérdéseit stb. kell tárgyalni. Ezenkívül a történeti tényekből leszűrhető általános következtetések megkönnyítésére jó lenne, ha minden rész végén röviden összefoglalnák a tanulságokat, a tankönyv végén pedig általános összefoglalást adnának a tanulságokból.

A tervezet mentes azoktól a hibáktól, melyeket mindeddig a különböző tansegédletek és tantervek a szovjet társadalom fő időszakai közti kronológiai határvonalak meghatározásában elkövettek.

Sok tantervben és tansegédletben a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előkészítését és véghezvitelét a szegényparaszt-bizottságok megalakításával /1918 június/ fejezték be és a Szovjetek V. Kongresszusát, a "baloldali" eszerek lázadásának felszámolását és az első szovjet alkotmány elfogadását a polgárháboru időszakához kapcsolják, /9/ holott a szovjet ország életében a polgárháboru és az intervenció éppen 1918 júliusának közepére lett elhatározó jellegű, fő momentum. 1918. július 29.-én állapította meg I.V. Lenin: "Országunk újból háboruba sodródott,

8/ U.o. 679. l.

9/ Ld.: A Szovjetunió történetének programja a történettudományi fakultások számára, 1948. - I.I. Minc akadémikus egyetemi előadásai, 1946. - A Nagy Szovjet Enciklopédia, 1. kiad. A Szovjetunió történetének vázlatja - A Szovjetunió történetének tankönyve a középiskolák számára, Szerk. A.M. Pankratova.

és a forradalom győzelme most teljesen attól függ, hogy ki győz ebben a háboruban. /10/ 1918 júniusa és júliusának eleje volt a vége annak a viszonylag békés pihenésnek, amelyet a Szovjet ország 1918 tavaszán élvezett. Az egész nagyipar államosítása 1918 júniusában és az első szovjet Alkotmány elfogadása fontos, betetőző mozzanatok voltak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom véghezvitelében. A tervezet készítői helyesen jártak el, mikor a SzK/b/P története szerint a Nagy Októberi Szocialista Forradalom időszakát olyan eseményekkel fejezik be 1918 júliusának elején, mint a Szovjetek V. kongresszusa, a "baloldali" eszerek lázadásának felszámolása, és az OSZSZSZK első alkotmányának elfogadása.

A történészek között egészen a legutóbbi időkig az volt az általános eljárás, hogy a polgárháborút és a külföldi katonai intervenciót egészen a Távols-Kelet felszabadításáig, 1922. végéig tárgyalják, azután pedig, mikor a népgazdaság helyreállításáról került szó, újból visszatértek az 1921-1922-es évek eseményeihez. /11/ A polgárháború és az intervenció időszakába belefoglalni az 1921-1922. évek számos eseményét akkor célszerű, ha külön a polgárháborút tárgyaljuk. A Szovjetunió általános történetének előadásánál azonban ez a periodizáció elmosza azt a történeti fordulatot, amely 1920 végén a háborúról a békére való áttérés kezdetével a Szovjetunió életében lejátszódott és a japán intervenciók ellen 1921-1922-ben vívott harcot elszakítja ezen évek történeti körülményeitől. A tervezet, úgy mint a SzK/b/P története is, két részre osztja a Távols-Kelet felszabadítását. Az első részt /1920/ a polgárháború és az intervenció időszakában tárgyalja, a másodikat pedig a népgazdaság helyreállításának békés munkájára való áttérés időszakában. Ez a beosztás elősegíti mind a két időszak, mind a Távols-Kelet felszabadítása történetének helyes átértését.

Számos tankönyv és tansegédlet a szovjet népgazdaság helyreállításának befejezését, és a XIV. pártkonferencia, valamint a XIV. partkongresszus /1925/ határozatait nem a helyreállítási időszakba utalja, hanem a népgazdaság szocialista iparosításáért folytatott harc időszakába utalja, /12/ holott a szovjet nép 1925-ben még a népgazdaság helyreállításával volt elfoglalva és csak 1926-ban - a XIV. pártkongresszus

10/ Lenin, Művei 28.köt. 13. l.

11/ I.I. Minc akadémikus egyetemi előadásai: A Szovjetunió történetének programja a történettudományi fakultások számára, 1948; Nagy Szovjet Enciklopédia, 1. kiad. A Szovjetunió történetének vázlatja.

12/ Ld.: Nagy Szovjet Enciklopédia, 1. kiad., A Szovjetunió történetének vázlatja - A Szovjetunió története középiskolák számára, Szerk. A.M. Pankratova.

határozataival felfegyverezve, fogott az ország iparosításához, a szocialista ipar olyan óriás vállalatainak építéséhez, mint a sztálingrádi traktorgyár, a Dnyeprogesz, a Turkesztán-Szibériai vasutvonal. A tervezet teljesen helyesen követi a Párttörténet utmutatását és a Szovjetunió szocialista iparosításáért vívott harc időszakát nem 1925-tel, hanem 1926-tal kezdi.

A tervezet egyes részeinek belső felépítése, a részeknek fejezetekre, a fejezeteknek, bekezdésekre való osztása a legtöbb esetben nem jól sikerült. A tervezet minden részében az a legfőbb hiba, hogy megokolatlanul eltér a szovjet társadalom történetének, V.I. Lenin és I.V. Sztálin műveiben adott tudományos periodizációjától, megbontja az események történeti egymásutánját, mesterségesen csoportosítja az anyagot, pontatlan fejezet és bekezdéscímeket ad, helytelenül használja fel Lenin és Sztálin több megállapítását.

Az 1-6. rész felépítésénél a tervezetben a szovjet társadalomtörténet egyes időszakainak a Párttörténetben adott tudományos periodizációjából kellett volna kiindulni. A Párttörténet sarkalatosan különbözik a korábbi párttörténet-tankönyvektől, mert az utóbbiak a bolsevik párt történetét "kiszakitotta az ország történetéből". /13/ A Párttörténet periodizációja nemcsak a SzK/b/P történetének, hanem a Szovjetunió történetének is mélyen-szántó tanulmányozásán alapszik. Különösen fontos ez a periodizáció a szovjet-időszaknál, amikor a bolsevik párt lett a kormányzó párt.

Ha a részletesebb tárgyalás miatt az anyag további alfejezetekre való beosztása látszik szükségesnek, akkor először is osszuk fel az egyes időszakok történetét a Párttörténetnek megfelelő fő szakaszokra, ezeket a szakaszokat viszont feloszthatjuk a főbb történeti eseményeknek megfelelő kisebb részekre. Ami a tervezetet illeti, ez azt jelenti, hogy az egyes fejezeteit a Párttörténet megfelelő fejezetei szerint kell beosztani, és ezeket azután beoszthatjuk alfejezetekre az egyes események részletesebb leírásának megfelelően.

Mikor a tervezet eltér a szovjet társadalomnak attól a tudományos periodizációjától, melyet Sztálin elvtárs a Párttörténetben adott, ez hibákhoz és helytelen megállapításokhoz vezet.

"A Nagy Októberi Szocialista Forradalom előkészítése és véghezvitele" c. fejezetben az Ideiglenes Kormány válságának kezdetét az áprilisi tüntetést megelőző időszakba utalta, holott ez a válság csak utána kezdődött. "Az április 20-21-i események az Ideiglenes Kormány válságának kezdetét jelentették." /14/ A

13/ Gyűjtemény "A történelem tanulmányozásához." 28. l. oroszul.
14/ A SzK/b/P története, Rövid tanfolyam, 1950. 229. l.

A tervezet vét az események történeti egymásutánisága ellen, amikor Lenin Áprilisi Téziseit az ideiglenes Kormány 1917 március-áprilisi politikájának elemzése elé helyezi, holott ha nem ismerjük ezt a politikát, nem érthetjük meg az Áprilisi Tézisek tartalmát.

A SzK/b/P története a Szovjethatalom megszilárdításáért folytatott harc lényegének következő klasszikus megfogalmazását adja: "Ahhoz, hogy a Szovjethatalom megszilárduljon, szét kellett rombolni, össze kellett törni a régi, burzsoá államgépezetet és meg kellett teremteni helyébe a Szovjetállam új gépezetét. Továbbá meg kellett semmisíteni a rendiség maradványait és a nemzeti elnyomás rendszerét, meg kellett szüntetni az egyház kiváltságait, fel kellett számolni az ellenforradalmi sajtót, a különböző legális és illegális ellenforradalmi szervezeteket, fel kellett oszlatni a burzsoá Alkotmányozó Gyűlést. Végül a föld nacionalizálása után államosítani kellett az egész nagyipart is, azután pedig - ki kellett jutni a háborús állapotból, végezni kellett a háborúval, amely mindennél jobban gátolta a Szovjethatalom megszilárdulását.

Mindezeket az intézkedéseket néhány hónap leforgása alatt 1917 végétől 1918 közepéig, hajtották végre." /15/

A tervezetben ez a történeti folyamat darabokra szabdalva szét van dobálva "A Nagy Októberi Szocialista Forradalom" című fejezetben /"A Szovjetállam megszervezése" és "A szocialista építőmunka első lépései" című paragrafusokban, / "A Szovjethatalom diadalmenete" /"A Szovjetek III. Összoroszországi kongresszusa és a Szovjet Alkotmány alapjainak kidolgozása" c. paragrafusban/ és "Harc a Szovjethatalom megszilárdításáért. A breszti béke" című fejezetekben. /"Békétárgyalás Németországgal. A breszti béke és a lélekzetvételel ki-harcolása. A VII. pártkongresszus" paragrafusokban/. A fenti legutolsó fejezetet, amelyet a tervezet külön a Szovjethatalom megszilárdításának szentel, a következő kérdéseket foglalja magában: a breszti béke, a szocialista építőmunka megkezdésének lenini terve, a Szovjetek V. összoroszországi kongresszusa és az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság első Alkotmányának elfogadása.

Ilyen módon a burzsoá államgépezet széttörése és a Szovjetállam új gépezetének megteremtése el vannak szakítva a Szovjethatalom megszilárdításáért folytatott harctól és a Szovjetország áttérése a békekötés után a szocialista építőmunka új szakaszára elmosódik azáltal, hogy a breszti béke és szocialista építőmunka megkezdésének lenini terve egy fejezetben van egyesítve. Sokkal helyesebb lenne, ha egy külön fejezet szólna a Szovjethatalom megerősítéséért folytatott

harcról és ez a fejezet ölelne fel olyan kérdéseket, mint a Szovjetállam szervezete és a breszti béke, egy másik fejezet pedig összefoglalná a szocialista építést 1918 márciusától júliusig.

V.I. Lenin és I.V. Sztálin a Szovjethatalom kiterjesztését Oroszország egész területére 1917 októberétől 1918 február-márciusáig a Szovjethatalom diadalmenetének nevezték. A Párttörténetben a Szovjethatalom diadalmenetéről az Októberi Forradalom győzelmével foglalkozó paragrafusban van szó. /16/ A tervezet a szovjethatalom diadalmenetét elszakítja az Októberi Forradalom győzelmétől, és ennek következtében ez a győzelem Pétervárra és Moszkvára korlátozódik; még a forradalomnak a fronton és az ország legfontosabb központjaiban aratott győzelmét is elválasztották az Októberi Forradalom győzelmével foglalkozó fejezettől. Helyesebb volna a Szovjethatalom diadalmenetét az Októberi Forradalom győzelmével foglalkozó fejezetben tárgyalni és itt ennek a kérdésnek egy vagy több paragrafust szentelni.

A Párttörténet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom világtörténeti jelentőségének értékelését a 7. fejezet legvégén adja. /17/ A tervezet viszont ezt a kérdést egyesítette az Októberi Forradalom győzelmének okairól szóló kérdéscsoporttal és a megfelelő rész közepén hozza rögtön az Októberi Felkelés győzelmének és a Szovjetállam megszervezésének jellemzése után, holott világos, hogy csak akkor értheti meg teljesen a tanuló az emberiség történetében új korszakot nyitó Nagy Októberi Szocialista Forradalom kolosszális világtörténeti jelentőségét, ha áttanulmányozza az Októberi Forradalom előkészítésének és véghezvitelének egész korszakát, megismerkedik a Szovjethatalom első hónapjaiban 1918 nyaráig megvalósított mélyreható átalakításokkal.

A Szovjetunió történetét a külföldi katonai intervenció és a polgárháború éveibe /1918-1920/ a Párttörténet négy főkorszakra osztja, amelyek közül mindegyik komoly mértékben különbözik a többiektől, a Szovjetország katonai s belső és külső helyzetének szempontjából. Az első korszak - részben 1918 tavaszától, alapjában nyarától 1918 októberéig - a fehérgárdista lázadók és a külföldi intervenciók elleni harc kezdete, az a korszak, amikor a Szovjetországot katonai táborrá alakítják át és fő vonalában bevezetik a hadikommunizmust. A második korszakot - 1918 novemberétől 1919 márciusáig - a német megszállók szétzúzása és az általuk elfoglalt szovjet terület felszabadítása jellemzi, a középparaszt átállása a Szovjethatalom mellé, a forradalmi mozgalom növekedése Európában. A harmadik korszak, amelyik az 1919 tavaszától /sőt részben már 1918 végétől/ 1920 tavaszáig lezajlott eseményeket öleli fel, az antant intervenciójának megerősö-

16/ Ld.: U.o. 257. l.

17/ Ld.: U.o. 272. l.

dését jelentő korszak, amely az intervenciós seregek szétzuzásával, Kolcsak, Jugyenyics és Gyenyikin fehérgárdista seregeinek a szétzuzásával és az 1920 tavaszi három hónapos lélekzetvétellel fejeződik be. Az utolsó, negyedik korszak az 1920-as évek és részben 1921 elejének olyan eseményei foglalja magba, mint a lengyel fehércsapatok és Vrangel szétzuzása, a kaukázusontuli terület és Közép-Ázsia felszabadítása, a Távols-Kelet felszabadításának kezdete.

A polgárháború és az intervenció történetének periodizálása a tervzetben ellmond a Párttörténet által a polgárháború és intervenció történetéről adott periodizálásnak, valamint az antant Szovjet-Oroszország ellen indított három hadjáratáról Sztalin által adott jellemzésnek.

A tervezet egyesíti a polgárháború első két szakaszát, a német megszállók által elfoglalt szovjet területek felszabadítását 1918 végén és 1919 elején a polgárháború első szakaszába foglalja bele. Az ilyesfajta periodizáció elmosza azt a fontos fordulatot a polgárháború és az intervenció menetében, amely 1918 végén történt Németország veresége és az ott kitört forradalom után. A németországi forradalom viszont, amely az Októberi Forradalom hatalmas hatását viselte magán, forradalmasította Európa országait. /18/ A tervezet ezzel szemben V.I. Lenin és I.V. Sztalin útmutatásai ellenére az 1918-1919-ben Európában megindult forradalmi fellendülést, amely Szovjet-Oroszország számára kedvező nemzetközi helyzetet teremtett, nem a németországi forradalommal hozza kapcsolatba, hanem az antant országok doigozóinak az intervenció elleni tiltakozásával. A polgárháború első két szakaszában folyó szocialista építést külön fejezetbe foglalja és ezzel elszakítja a Szovjetország katonai és politikai helyzetét belpolitikai és társadalmi-gazdasági helyzetétől; pl. a Szovjetország átalakítását katonai táborra, elszakítja a hadikommunizmus bevezetésétől. Az a tény, hogy egy fejezetben tömöríti a polgárháború első és második szakaszában folyó szocialista építés anyagát, elmosza az egyes szakaszok alapvető megkülönböztető sajátosságait a Szovjetállam belpolitikai helyzetének szempontjából: az első korszakot az jellemzi, hogy a Szovjetországot katonai táborra alakítják és alapjában bevezetik a hadikommunizmust, a másodikat pedig az, hogy a középparasztság és a városi kispolgárság széles tömegei a Szovjetha alom oldalára állnak és a Pártnak a középparaszttal szemben folytatott politikájában is fordulat áll be. A tervezetben a polgárháború első és második szakaszát pontosan el kellett volna határolni, közülük mind-egyiknek egy-egy fejezetet szentelni, amely a Szovjetország katonai, belpolitikai és nemzetközi helyzetét jellemezné.

A tervezet leegyszerűsítve ábrázolja az antant első hadjáratát Szovjet-Oroszország ellen 1919 tavaszán. Ennek a kombinált hadjáratnak tervével, Sztálin elvtárs szavaival élve "Kolcsak, Gyenyikin, Lengyelország, Jugyenyics és a turkesztáni és archangelszki vegyes angol-orosz osztagok együttes támadását készítették elő. A hadjárat sulypontja Kolcsak területén volt." Ennek a hadjáratnak egyik legfontosabb megkülönböztető sajátosságát Sztálin elvtárs az antant nyílt intervenciójában látta. /19/ Az antant ezt a hadjáratot előkészítve 1918 őszétől kezdve erősítette az intervenciót és kiegészítette méreteit, növelte intervenció csapatainak létszámát, újjászervezte és újrakezefegyverezte a fehér seregeket, a Szovjetország ellen uszította Kelet-Európa államait. Az antant seregek jelentős erőt vettek részt 1919 tavaszán az antant első hadjáratában. A szovjet csapatok csapásai alatt, valamint az intervenció csapatok közt kezdődő forradalmi mozgalom és az európai forradalmi fellendülés eredményeképpen az antant hadveretősége 1919 tavaszán és nyarán kénytelen volt szétvert seregei maradványait kivonni a szovjet területről. Az antant nyílt intervenciója az antant első hadjáratával megbukott. Időrendben a forradalmi felkelés a Fekete-tengeri francia flottában André Marty vezetése alatt /1919 április/ egybeesik a Vörös Hadsereg támadásával Kolcsak ellen, a külföldi csapatok visszahívása Északról 1919 nyarán pedig Kolcsak és Jugyenyics szétverésével. Eppen ezért a történetben először az antant intervenció megerősödéséről van szó, azután Jugyenyics és Kolcsak széveréséről és utána a déli intervenció kudarcáról. /20/ Ezzel szemben sok történész úgy tekinti az antant intervenció megerősödését 1918 végén-1919 elején, mint a polgárháborús az intervenció történetének különálló korszakát /21/, olyasvalamit, mint az antantnak még egy hadjáratát, amely mintegy vereséggel végződött az első hadjárat kezdete előtt. Hasonló nevezetek tikrózódnak a tervzetben is, ahol külön fejezet foglal kozik "az antant-seregek támadása Szovjet-Oroszország ellen" című témával. Ebben a fejezetben 1918. végének és 1919. elejének olyan különféle eseményeiről van szó, mint az intervenció veresége Délen, a permii katasztrófa felszámolása, a forradalmi fellendülés Európában stb. Ezen kívül a fehér legyel csapatok támadását Litvániában és Belorussziában /1919 április-augusztus/ szintén elszakítja az antant első hadjáratától és a második hadjáratához csatolja. Ezzel már önmagában véve sem rajzolja meg teljességgel az antant első hadjáratának képét és kisebbíti a Szovjetországot fenyegető veszélyt.

19/ Ld.: I.V. Sztálin, Művei, 4.köt. 339. 1.

20/ Ld.: Párttörténet, 206-290. 1.

21/ Ld.: I.Minc: A Szovjetunió története /1917.április-1925./ A SzK/b/P Központi Bizottsága mellett működő Pártfőiskolában tartott előadások, Moszkva, 1946; Nagy Szovjet Enciklopédia, I.kiad., A Szovjetunió történetének vázolata.

A Kolcsak, Jugyenyics és Gyenyikin szétzuzásával foglalkozó fejezetben az anyag csoportosításánál a tervezet nem fordít elég figyelmet az események kapcsolataira, kronológiai egymásutánjára és történeti jelentőségére. Pétervár védelmét Jugyenyicsal szemben 1919 nyarán rögtön Kolcsak támadásának kezdete utánra a Vörös Hadseregnek a keleti fronton 1919 áprilisában végrehajtott támadása elé helyezi, holott Jugyenyics támadásának éppen az volt az értelme, hogy elvonja a Vörös Hadsereg figyelmét a keleti frontról, ahol az ország sorsa eldőlt. /22/ A Gyenyikin-lele csapatok támadásának és a szovjet nép harci mozgósításának tárgyalásánál a tervezet szerzői átérnek a nyugati, turkesztáni és az asztraháni frontokon folyó hadműveletekre és utána újból visszatérnek a Gyenyikin elleni harcra.

Nincs pontosan elhatárolva az antant második és harmadik hadjárata. A Gyenyikin-hadsereg maradványainak felszámolását Dél-Ukrajnában és Észak-Kaukázusban, mely a második antant-támadás szétzuzásának epilogusa volt, a harmadik hadjáratához csatolták, amelyet - Sztálin elvtárs szavai szerint - Lengyelország támadása vezetett be. /23/ Ugyanigy - eltérőleg a Parttörténettől - az 1920 eleji háromnapos lélekzétvételt nem a második antant-hadjáratával együtt tárgyalják, hanem a harmadikkal. Az 1919 végi és 1920 eleji szocialista építőmunka anyagát három fejezet között darabolják fel: "Az antant második hadjárata" /"A szocialista építőmunka sikerei és a Szovjetország nemzetközi helyzetének megerősítése 1919 végén" c. paragrafus/, "Az antant harmadik hadjáratának szétzuzása" /"A Szovjetország nemzetközi és belső helyzetének megerősítése 1920 kezdetén. A háromnapos lélekzétvétel. A IX. Pártkongresszus" c. paragrafusok/ és "A polgárháború a nemzetiségi körzetekben és a Távol-Keleten. A szovjet nép történelmi jelentőségi győzelme a polgárháboruban" /"A szocialista építőmunka Ukrajnában és Belorussziában 1920-ban" paragrafus/ című fejezetek között.

Kétséges, hogy "A polgárháború a nemzetiségi körzetekben és Távol-Keleten" fejezetcím, amelyet majdnem minden programban és tankönyvben megtalálunk, helyes-e, mert a polgárháború történetét nem területileg, hanem kronológiai egymásutánjában kell vizsgálni, és az illető fejezetben nem az ezeken a területeken lezajló egész polgárháborúról van szó, hanem csak felszabadításukról az 1919 végétől 1920 végéig, vagy 1921 eleji terjedő időszakban. Helyesebb lenne ezt a fejezetet "Kelet-Ázsia és a Kaukázus felzabarádítása. A Távol-Kelet felszabarádításának kezdete" címmel ellátni. Még jobb lenne a Parttörténet példája nyomán ezt a fejezetet az

22/ Ld.: Sztálin, Művei, 4.köt. 277. 1.

23/ U.o. 338. 1.

e fővel /Az antant harmadik hadjárata/ egyesíteni egy fejezetbe, mely a Szovjetországnak az intervenció és ellenforradalmi erők felett aratott végleges győzelmével foglalkozna. A Vörös Hadseregnek és a szovjet népnak az intervenció és fehérárklista seregek felett aratott győzelme okait helyesebb lenne egy külön zárófejezetben vizsgálni.

"A kulturális építőmunka a polgárháború éveiben" fejezetet nem a háború végére, a Szovjetország győzelmét kiváltó okok magyarázata után kellene tenni, hanem valamivel előbbre, mert a kulturális-felvilágosító és ideológiai munka játszott bizonyos szerepet a győzelem elérésében.

"A Szovjetunió a népgazdaság helyreállításának békés munkájára való áttérés időszakában /1921-1925/" részben egy fejezetbe vannak tömörítve olyan különböző időszakok, mint a Szovjetország helyzete a háborútól a békére való áttérés időszakában /1920 vége-1921 eleje/ és a "nep" bevezetése /1921/. A Szovjetunió 1921-1923-ban elért sikerei, melyeket a Párt történet egy részben tekint át, a tervezetben négy fejezet között oszlanak meg a Párt sorainak meg erősödését a tervezet a "nep"-re való áttéréssel foglalkozó fejezetbe utalja; a Szovjetunió sikerei 1922-ben és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének megalakulása külön fejezeteket képeznek; Lenin szövetkezeti tervébe abba a fejezetbe utalja, ahol V.I. Lenin utolsó cikkeit követő év eseményeiről szól /V.I. Lenin halála, Lenin felhívása/. Ez a felépítés lehetővé teszi, hogy részletesebben tárgyaljon egyes eseményeket, viszont elmossa a tanuló tudatában a Szovjetunió áttérése egyik szakaszból a másikba egy-egy történeti időszak keretein belül.

A Szovjetunió iparosításáért folytatott harc időszakával foglalkozó rész felépítés szempontjából a legközelebb áll a Párt-történet megfelelő fejezetéhez. De ebben a részben majdnem az összes 1928. évi események megtersőgesen az 1927-es eseményeket tárgyaló fejezetbe kerültek, aminek az lett a következménye, hogy a két fejezet között két részre van szakítva a kulákság és buharinista ügynökei ellen 1928-1929-ben vívott harc. Jobb lenne a Párt történet mintájára egy fejezetben vizsgálni az 1928-1929-es eseményeket. Ez annál is inkább helyesebb lenne, mert 1928-ban - az első ötéves terv első évében - a Szovjetunió a háborúelőtti sztálini ötéves tervek megvalósításának szakaszába lépett. /24/

"A Szovjetunió a mezőgazdaság kollektivizálásáért folytatott harc időszakában /1930-1934/" című részben "Az ötéves terv harmadik, döntő éve és a népgazdaság összes ágazatainak ujjaszervezése" c. fejezet nemcsak az 1931. évi iparosítás sikereiről

24/ Ld.: J.V. Sztálin: Beszéd Moszkva Sztálin-kerületének választói gyűlésén. 1946. február 9. Olvasókönyv a marxizmus-leninizmus tanulmányozására. 1949. 211. l.

szóló anyagot tartalmazza, hanem a kollektivizálás terén a három év alatt elért sikereket is /1931-1934/. Az 1930-1934-es évek külpolitikai eseményei két paragrafus között uszlanak meg, az első fele az illető rész közepén foglal helyet, a második fele pedig zárja az illető részt. A trockista árulók elleni harc nem képez külön paragrafust, mint a Párttörténetben, hanem a SzK/b/P XVII. kongresszusának szentelt paragrafus végén foglal helyet. A tervezet szerzői nem követték ebben a részben a Párttörténet megfelelő fejezetének felépítését, de nem is sikerült nekik ezen az időszakon belül periodizációs szempontból pontosan és világosan elhelyezni az eseményeket.

A mezőgazdaság kollektivizálásáért folytatott harc időszakával foglalkozó rész felépítésében és tartalmában nem tükröződik vissza Sztálin tanítása a Szovjetállam fejlődésének két fázisáról. /25/ A szovjet jogtörténészek között nemrég vita keletkezett arról az időpontról, hogy mikor tért át a Szovjetállam az első fejlődési fázisról a másodikra. A vita A.I. Gyenyiszov professzor szerkesztésében megjelent "A Szovjetunió államának és jogának története" c. tankönyvben előfordult hibák kritikájával kapcsolatban merült fel. Ez a tankönyv a mezőgazdaság kollektivizálásáért folytatott harc időszakát teljesen a Szovjetállam fejlődésének első fázisába utalta. Ezt a felfogást a szovjet jogtörténészek egyhangulag elvetették. A vitában résztvevő tudósok, bár véleményük között kisebb eltérések mutatkoztak, arra a következtetésre jutottak, hogy a Szovjetállam első fejlődési fázisáról a másodikra való átmenet a mezőgazdaság kollektivizálásáért folytatott harc időszakában zajlott le. /26/ A tervezet azon fejezetében, mely a mezőgazdaság kollektivizálásáért folytatott harccal foglalkozik, egyetlen szó sem esik az első fázisról a másodikra való átmenetről. Ez annál is inkább furcsa, mert az Októberi Forradalomnak szentelt részben megadja a Szovjetállam első fejlődési fázisának jellemzését.

Fentebb már említettük, hogy "A Szovjetunió a szocialista társadalom felépítésnek befejezéséért folytatott harcnak és a Sztálini Alkotmány bevezetésének időszakában /1935-1941/" című részből egy az 1938-1941-es eseményeket felölelő önálló részt kellene kihasítani. Ha ezt a részt jelenlegi formájában vizsgáljuk, akkor mindenekelőtt azt vesszük észre, hogy "A buharinista-trockista kémek, kártevők, hazaárulók maradványinak felszámolása" c. paragrafus megelőzi a "Nagy Sztálini Alkotmány" c. paragrafust és ezzel megbontja az események kronológiai történeti sorrendjét. Gyengén van kidolgozva ebben a részben a szovjet népnek a harmadik sztálini öt éves terv

25/ I.V. Sztálin: A leninizmus kérdései, 1950. 712-713. l.

26/ Ld.: "Szovjet állam és jog" c. folyóirat, 1950. 12. sz.

teljesítésmert folytatott harca és ennek a harcnak három és fél év alatt elért eredményei, holott a harmadik ötéves terv a Szovjetunió népgazdaságának fejlődésében fontos szakaszt képezett. Ennek az ötéves tervnek egyedül első három éve alatt a termelési eszközök előállítására több mint másfélszeresére nőtt. / 7 Nem történik említés a tervezetnek ebben a fejezetében Bartrak és a szovjet kormányának olyan fontos intézkedéséről, mint "Kolkhozok földjeinek védelme az elherdálástól", valamint a kerzani csatorna és számos új gyár építéséről stb. szülői beszéd. A tankönyvben egy fejezetet, vagy legalább egy paragrafust kellene szentelni azoknak az eredményeknek az összegezésére, melyeket a Szovjetunió gazdasági fejlődésében a háború előtti ötéves tervek folyamán elért, hiszen ekkor teremtett meg a Szovjetunió az a hatalmas gazdasági bázisát, melyet később a Nagy Honvédő Háború éveiben felhasználtak. 2

Egyoldaluan vannak megvilágítva a kérdések "Nyugat-Ukrajna és Nyugat-Belorusszia felszabadítása, Litvánia, Lettország és Észtország felvétele a Szovjetunióba, a "Kareli-Finn és Moldvai SzSzK" alakítása" című fejezetekben. A tervezetből itélve ez a fejezet majdnem kizárólag a diplomáciai és katonai eseményekkel foglalkozik majd. Ezzel kapcsolatban felmerül az a kérdés, hogy az 1939-1945 folyamán a Szovjetunió kötelékébe felvett köztársaságok és területek /Litvánia, Lettország, Észtország, Nyugat-Ukrajna, Nyugat-Belorusszia, Besarábia és Észak-Bukovina Kárpátukrajna, Ruva/ története, hol foglaljon helyet a szovjet társadalom történetében. Ezek a körzetek egész sokévszázad történetük folyamán politikai, gazdasági, kulturális és nemzeti szempontból kapcsolatban álltak országunk többi részével. Történetüket röviden megvilágítja "A Szovjetunió története" tankönyv első két kötetében.

Semmi kétség arra, hogy ezeknek a vidékeknek történetében kiemeljük azokat a nem tanulmányozandó "fehér pontokat", melyeket a Szovjetunióval való elszakított 20-25 éves időszakuk jelent. Természetes, hogy ezeknek a vidékeknek a történetét nem lehet ebben a részben tárgyalni, melyek a Szovjetunióval az iparosításért vagy a kollektivizálásért folytatott harcával foglalkoznak. Ugyancsak nem lehet ezen vidékek részletes történetét adni a Szovjetunió általános történetében, mert hiszen ez az egyes köztársaságok történetét tárgyaló tankönyvek feladata. Mindenesetre egyes fő adatokat meg kell adni, mert ezek

27/ Ld. "A Szovjetunió népgazdaságának helyreállítását és fejlesztését célzó 1946-1950-es ötéves tervről szóló törvény." M. 1946. 6. l. oroszul.

28/ Ld.: I.V. Sztálin: Beszéd Moszkva Sztálin-kerületének választói gyűlésén, 1946. február 9. Olvasókönyv a marxizmus-leninizmus tanulmányozására, 1949. 211-216. l.

révén megértjük csatlakozásukat a Szovjetunióhoz. A polgárháborúval és az intervencióval foglalkozó részben nem szabad megfeledkezni a Baltikum, Nyugat-Ukrajna és Nyugat-Belorusszia, Kárpát-Ukrajna, Beszarábia és Észak-Bukovina dolgozóinak nemzeti és társadalmi felszabadulásukért 1918-1920-ban folytatott harcáról, arról, hogy ezeknek a népeknek akarata ellenére az imperialisták fegyveresen, erőszakkal elszakították őket a Szovjetországtól, verszerinti testvéreiktől. Ugyanebben a fejezetben kell röviden megemlekezni arról, hogyan érte meg Tuva a Vörös Hadsereg segítségével felszabadulását.

A Nyugat-Ukrajna, Nyugat-Belorusszia, a Baltikum, Beszarábia és Észak-Bukovina felszabadulásával foglalkozó fejezetben külön fejezetekben kell foglalkozni minden egyes vidékkel. Ezekben a paragrafusokban be kell mutatni azt a nemzeti és társadalmi elnyomást, amely alatt ezeknek a vidékeknek a dolgozói 1920-1939-ben "saját" és külföldi kizsákmányolóik igája alatt sinylődtek, ezeknek a vidékeknek gazdasági, társadalmi és kulturális hanyatlását a burzsoá-földesuri diktatura idején, a dolgozók harcát a kommunisták vezetése alatt a szovjet hatalomért, a Szovjetunióval való egyesülésért. Ugyanebben a fejezetben, vagy a harmadik ötéves tervvel foglalkozó fejezetben kell tárgyalni azt a hatalmas haladást, amelyet ezek az új szovjet köztársaságok és területek már a Szovjethatalom első éveiben, illetve hónapjaiban /1940-1941/ elértek. A Nagy Honvédó Háborúval foglalkozó részben meg kell emlékezni arról, hogy Tuva 1944-ben belépett a Szovjetunió kebelébe és hogy milyen eredményeket ért el 1921-1944-ben a Szovjetunió testvéri segítségével. Amikor azt tárgyalja, hogy Kárpát-Ukrajna 1945-ben egyesült az Ukrán SzSZK-gal, röviden jellemezni kell az ukrán dolgozók életét és harcát az azelőtti, burzsoá Csehszlovákiában és a fasiszta Magyarországon.

A Szovjetunió határainak előretolása 1939-1940-ben, mint tudjuk, a hitleri Németország elleni "keleti" front megteremtéséhez vezetett, mely véglegesen 1940 júniusában alakult ki, amikor a Baltikum, Moldva és Bukovina felszabadultak. /29/ A tervezet viszont különválasztja a "keleti" front megalakítását az új szovjet vidékek felszabadításától és abba a fejezetbe utalja, mely a Szovjetunió külpolitikájával foglalkozik az 1940 nyarától 1941 júniusáig terjedő időszakban.

A tervezetnek a Nagy Honvédó Háborúval foglalkozó részében a periodizáció nagyon eldarabolt és pontatlan. I.V. Sztálin és K.J. Vorosilov a Nagy Honvédó Háború menetét négy fő szakaszra osztják: 1./ A háború kezdetétől addig az időpontig, míg a Szovjet Hadsereg ellentámadásba ment át Sztálingrádnál /1941 júniustól-1942. novemberig./ Ez az időszak a németek előnyo-

29/ Ld.: Történelemhamisítók /Történelmi megállapítás/, 1951. 66-67. 1.

mulásának, a Szovjet Hadsereg aktiv védekezésének, és a szovjet erők mozgósításának időszaka; 2./ a gyökeres fordulat éve a háboru menetében /1942.novembertől 1943. végéig/; 3./ 1944 - a Szovjetunió döntő győzelmeinek éve; 4./ 1945 - a hitlerista Németország és az imperialista Japán szétzuzásának éve. /30/. Ennek a négy időszaknak mindegyike úgy a hadműveletek menetének, mint az ország bel- és külpolitikai helyzetének, valamint a háttország munkájának szempontjából különbözik egymástól. A tervezetben a háboru első időszaka három önálló időszakra van felbontva, a harmadik időszakkal két fejezet foglalkozik. Az egyik fejezet a Szovjetunió katonai és nemzetközi helyzetét tekinteti át, a második fejezet pedig a háttország munkáját. Ez a periodizáció megakadályozza, hogy megértsük a Nagy Honvédő Háboru fő szakaszait és fordulópontjait. A tervezet nemcsak a háboru egyes szakaszait, hanem még az egyes eseményeket is szétbontja. Pl. a Moszkváért folyó csatát két önálló paragrafusra osztja, amelyek közé beékel egy paragrafust a háttország munkájáról. Az 1944-es év jellemzőjéül a tervezet a partizánmozgalom frontjának kiterjedését veszi, holott 1944-ben a Szovjet Hadsereg már csaknem teljesen befejezte a Szovjetunió területének felszabadítását a német megszállók alól és ezzel kapcsolatban a partizánmozgalom, miután teljesen teljesítette feladatait, sikeresen haladt munkája vége felé és nem terjedt jobban ki.

A tervezet utolsó része, mely a Szovjetunió történetének háboru utáni időszakával foglalkozik, egy négy paragrafusra osztott fejezetből áll. A negyedik paragrafus, amely a Szovjetunió külpolitikáját tárgyalja, mintegy befejezésül is szolgál, magában foglalja a Szovjetunió Legfelső Tanácsának 1950. évi választásait. Elég, ha egy pillantást is vetünk a tervezetnek erre a fejezetére, láthatjuk, hogy a szovjet történészek nem szentelnek elég figyelmet a háboru utáni időszak történetére. Mindenekelőtt szembeűnő az, hogy milyen kis teret szentelnek ennek a résznek, holott a háboru utáni időszak kronológiai kereteit tekintve nem kisebb, hanem nagyobb, mint a szovjet társadalom történetének egyéb időszakai. A paragrafusok felépítése, az első kivételével, tematikai elven nyugszik, ami inkább megfelelne egy beszámolónak, mint egy történeti tankönyvnek. Ideje lenne, hogy a szovjet társadalom e fontos időszakán belül Sztálin elvtársnak és a párt és a kormány vezetőférfiainak kijelentéseire támaszkodva tudományos periodizációt állapítsunk meg.

Teljesen helyes, hogy a tervezet az első háboru utáni sztálini ötéves tervet a szovjet társadalom történetében külön időszaknak veszi. De míg a megelőző időszakokat szakaszokra osztja, addig a háboru utáni ötéves terv időszakánál nem válnak ki ilyen szakaszok,

30/ Ld.: I.V. Sztálin. A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborujáról. 166-167. l., K.J. Vorosilov: Sztálin és a Szovjetunió Fegyveres Erői, 100-103. l. oroszul.

csakán egyes eseménycsoportok, holott kétségtelen, hogy az ötéves terv teljesítéséért folyó harcban voltak meghatározott időszakok. A Párt és a kormány vezetőinek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 29-33. évfordulóján mondott beszédeiben az ötéves terv minden egyes évére pontos jellemzés található, amelyet ezen időszak történetének felépítésénél alapul lehetne venni. De a háborúutáni ötéves tervért folytatott harc egyes szakaszai periodizációjának kidolgozása és megokolása külön vizsgálatot kíván, ami meghaladja ennek a cikknek a kereteit.

Az "Izvesztyija AN SzSzsZR, szerija isztorii i filoszofii" folyóirat hasábjain 1948-1950-ben megjelent Porsnyev cikkek vitája.

Обсуждение статей Б.Ф. Поршнева, опубликованных в журнале "Известия АН СССР, Серия истории и философии" 1948-1950 гг.

A. 2149.

Az "Izvesztyija AN SzSzsZR szerija isztorii i filoszofii" hasábjain 1948-1950-ben B.F. Porsnyev professzornak négy cikke jelent meg: "A tömegeknek a burzsoá forradalmakban játszott szerepéről szóló marxista-leninista tanítás mai állása" /1948. 6.sz./ /1/, "A középkor története és Sztálin elvtárs utmutatása a feudális társadalom "alapvető jellegzetességére" vonatkozóan" /1949. 6.sz./ /2/, "A feudális kizsákmányolás elleni paraszti harc formái és utjai" /1950. 3.sz./ /3/ és "A feudális állam lényege" /1950. 5.sz./ /4/.

A felsorolt cikkeket idén januárban megvitatták a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének a középkor történetével foglalkozó osztályán. A vitát a tudományos társadalom nagy érdeklődéssel kísérte.

B.F. Porsnyev professzor bevezető beszédében rámutatott arra, hogy a fentemlített cikkek egy "A népi tömegek harcának szerepe a feudális társadalomban" című előkészületben levő monográfiájának fejezeteit képezik. A szerző véleménye szerint a vita lényeges fogyatéksága, hogy most tartják, mikor munkájának három fejezetét - köztük az alapvető központi fejezetet: "A paraszti harc és a középkor történetének fő korszakai" c. cikket a vita résztvevői még nem ismerik.

Porsnyev professzor munkája fő feladatának azt tartotta, hogy Marx-Engels-Lenin-Sztálinnak a tömegek történelmi szerepéről szóló gondolatát tanulmányozza és ezeket a középkori történet sarkalatos problémáira alkalmazza. A szerző kiemelte, hogy műve lényegében polemikus és élesen szembeáll "egyes szovjet történészek felfogásával, akik nem értékelik eléggé, sőt egyenesen tagadják a tömegek kizsákmányolók elleni harcának jelentőségét a feudális társadalom történelmi folyamatában." Ez a polemikus irányzat eredményezi azt - mutat rá Porsnyev professzor - hogy munkájában nem egyformán világítja meg a feudális társadalom

1/ Az egyetemi tankönyv III.kötetének irodalma, 1. é.n. Kézirat

2/ A M.Tud.Akad.Történettud.Int.Értesítője, /TIE/ 1950. 1-3.sz.

2. 1.

3/ TIE, 1951. 4-6.sz. 119. 1.

4/ TIE, 1951. 1-3.sz. 104. 1.

történetének minden oldalát, hanem csak egy témát, amelyet most a legidősebbnek tart.

A vita során elsőnek J.M. Szaprikin, a történettudományok kandidátusa /Moszkvai Állami Egyetem/ szólalt fel. Eles kritikával illette B.F. Porsnyev cikkeit és kijelentette, nemcsak arról van szó, hogy a szerző egyes hibákat követett volna el, hanem egész koncepciója helytelen, a marxizmust vulgármaterializmussá torzította, a marxizmus-leninizmus klasszikusainak a feudalizmusról tett alapvető megállapításait revidálta és elvetette a szovjet történettudomány eredményeit.

J.M. Szaprikin szerint B.F. Porsnyev fő hibája abban a teljesen helytelen törekvésben állik, hogy a történelmi folyamat főerejének az osztályharcot tüntesse fel, holott a valóságban az a legfőbb erő a termelési mód. Az osztályharc nem oka a társadalom fejlődésének - mint ahogy ezt B.F. Porsnyev beállítja - hanem az illető termelési mód, a termelő erők és termelési viszonyok akkori állapotának következménye."

J.M. Szaprikin B.F. Porsnyev lényeges hibájának rója fel, hogy tagadja az uralkodó osztályok haladó szerepét a történelem bizonyos korszakaiban. Szaprikin elvtárs véleménye szerint a szerző nem érti a történelmi fejlődés dialektikáját, eltorzítja és vulgarizálja a történelmet és úgy állítja be a feudális társadalom történetét "... hogy az a feudális urak örök harca a paraszttal. A paraszttal mindig rabszolgatartókká akarnak válni, a paraszttal viszont megakadályozzák őket ebben és arra kényszerítik őket, hogy feudális urak legyenek."

B.F. Porsnyev cikkeiben - mutat rá J.M. Szaprikin - idealizálja a feudalizmus korának népi mozgalmait, minden eszközzel elkenőzi a parasztfelkelések szétaprózottságát, ezzel szemben kihangsúlyozza erejüket és összefogásukat. Szembeállítja a dolgozó parasztság személyi magántulajdonát a burzsoá magántulajdonnal és ezzel tagadja a parasztmozgalmak objektív burzsoá tartalmát a feudalizmus hanyatlásának korában.

Végezetül pedig azzal vádolta a szerzőt, hogy nem ősmunka, egyetlen történész sem nevez meg, akivel vitába száll, sőt közvetve a marxizmus-leninizmus klasszikusainak nézeteivel polemizál.

Sz.D. Szkazkin, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja rámutatott arra, hogy hibás és a marxizmus-leninizmus klasszikusainak semmifele megállapításával sem támasztható alá B.F. Porsnyevnek az a "törvénye", mely az osztályharcnak az egyik formációból a másikig való növekedését és kiéleződését hirdeti. /5/ E "törvény" értelmében az osztályharcnak a feudális formációban élesebbnek kell lennie, mint a rabszolga-

tartó formációban - ezt a felfogást viszont nem osztjuk. Sz.D. Szkazkin arra hivatkozik, hogy amikor Sztálin elvtárs az osztályharcot, mint a rabszolgatartó társadalom fő vonását jellemzi, kiméletlen harcnak nevezi, a proletariátusnak a burzsoázia ellen vívott harcát pedig legélesebb harcként karakterizálja, de a feudális társadalomban folyó osztályharc jellemzéséhez nem fűz hozzá ilyen jelzőket.

Sz.D. Szkazkin hangsúlyozta, hogy B.F. Porsnyev elméleti építményeiben az osztályharcot a történelmen kívül szemléli és immanensen fejlődő kategoriává változtatja. B.F. Porsnyev mesterségesen leegyszerűsítette a feudális társadalomban folyó osztályharcot, lényegében a jobbágyparasztoknak a feudális urak elleni harcára korlátozta, ezzel leértékelte a városok fejlődését a feudális társadalomban és eltorzította a burzsoázia szerepét. Ezek a hibák annak a szemléletnek az eredményei, hogy teljesen jogosulatlanul átvitte a kapitalista társadalom feltételeit és viszonyait a feudális társadalomra. A szerző egy szóval sem említi, hogy a feudális társadalom méhében kiépül a kapitalista rendszer és ezért az osztályharc a késői feudalizmus időszakában a különböző erők és irányzatok igen bonyolult fonadékát alkotják. Ugyanebből a leegyszerűsítésből származik az a marxizmus-leninizmus klasszikusainak tanításával ellenkező, hibás elmélet is, hogy a feudális állam fejlődése kizárólag a jobbágyparaszság növekvő osztályharcának következménye. A valóságos történelmi folyamat nem szorítható Porsnyev professzor elméleteinek Prokrustes-ágyába.

Marr kétségtelen hatásáról tanuskodik B.F. Porsnyev ama állítása, hogy a nemzeti nyelv "nem is kis mértékben a parasztok anti-feudális harcának eredménye" és hogy "a parasztfelkelések igen nagy erővel simították el a szomszéd vidékek közti nyelvi ... különbségeket." /6/ Ez a megállapítás gyökerében ellentmond a Sztálin elvtárs "Marxizmus és nyelvtudomány" c. művében adott utmutatásnak.

V.F. Szenjonov, a történettudományok doktora rámutatott, hogy B.F. Porsnyev cikkeiben igen korlátozott konkrét történelmi anyag került felhasználásra, amely semmiképpen sem elég ilyen komoly elméleti és módszertani kérdések megoldására. Emellett a szerző még nem használta fel azt az egész hatalmas elméleti kincset, ami a marxizmus-leninizmus klasszikusainak műveiben található, és csak egyes idézeteket hozott fel, amelyek - véleménye szerint - különösen alkalmasak az egyes általa felállított tételek igazolására. B.F. Porsnyev cikkei "hihetetlenül összeszűkítik és elszegényítik a középkor történelmi folyamatát."

V.F. Szenjonov indokolatlannak találja, hogy a parasztok passzív

ellenállását - a szolgáltatások előtt való kitérést, a szökést stb. - az osztályharcot számítsuk. Helyteleníti azt a tételt is, hogy a parasztek helyzete állandóan rosszabbodott. B.F. Porsnyev egyenesen kigunyolja azokat a történészeket, akik kifogásolják, holott voltak a parasztek helyzetében bizonyos javulási időszakok és nem véletlenül beszél Marx a 15. századról, mint az angol parasztek "aranykoráról."

V.F. Szemjonov hangsúlyozza, hogy helytelenül értelmezi B.F. Porsnyev Lenin tanítását arról, milyen szerepet játszott az oroszországi piac Oroszországnak központositott állammá való válásában.

V.F. Szemjonov azt a következtetést vonja le, hogy B.F. Porsnyev megvitatásra került cikkei nem kielégítőek, de ugyanakkor hangsúlyozza, hogy nagyra értékeli B.F. Porsnyev konkrét történeti kérdésekkel kapcsolatos kutatómunkáját és azt ajánlja, hogy inkább ezzel foglalkozzék. Ami pedig az általános következtetéseket leszűrni akaró elméleti kutatásokat illeti, ezek - V.F. Szemjonov véleménye szerint - olyan bonyolultak és felelősségteljesek, hogy "egy ember nem képes megbirkózni velük."

Ezen utóbbi kijelentés ellen szólalt fel Z.V. Udalcova, a történettudomány kandidátusa és kiemelte, hogy elméleti kutatások folytatása - egyenesen ez a szovjet történészek kötelessége. B.F. Porsnyev munkáinak abban áll a pozitív jelentőségük, hogy Porsnyev szakított azzal az utóbbi időkben tapasztalható irányzattal, hogy sok szovjet középkori történész csak eseménytörténettel foglalkozik, Porsnyev viszont bátran és élesen felvetett számos igen fontos elméleti kérdést a feudális társadalom történetéből.

Z.V. Udalcova kifejtette, hogy nem ért egyet J.M. Szaprikin felszólalásával. Szerinte Szaprikin néha eltorzítja Porsnyev cikkeinek tartalmát és tagadja mindazt a pozitív vonást, - amely ezekben a cikkekben van. Ilyen pozitív vonásnak tartja Z.V. Udalcova azt, hogy a szerző rendkívül széles keretek között mutatja be az osztályharc hatását a feudális társadalom életének majdnem minden szférájára. Ugyanakkor B.F. Porsnyevnek az is, hogy kihangsúlyozza a népi tömegek aktív társadalmi szerepét a régi, elavult termelési mód megsemmisítésében és aktív építő szerepét az új termelési mód kialakításában és a társadalom termelő erőinek fejlesztésében.

Z.V. Udalcovának Sz.D. Szakazintól eltérőleg az a véleménye: B.F. Porsnyevnek igazán van abban, hogy a feudális társadalomban folyó osztályharcot minőségileg magasabb színvonalon állónak tartja, mint az a rabszolgatartó társadalomban volt, vagyis hogy az osztályharc fejlettségi foka megfelel a gazdasági fejlődés magasabb fokának, tehát az osztályharc a kapitalista társadalomban magasabb fokozatot ért el a feudális

társadalomban lefolyt osztályharchoz viszonyítva.

Pozitív vonása B.F. Porsnyev cikkeinek az is, hogy a szerző részletesen kielemezte a feudális társadalomban folyó osztályharc különböző formáit és nem szorítkozott - mint ez gyakran előfordul - csak a legmagasabb formára, amelyet már lehetetlen észre nem venni, a felkelésekre. De az átmenetnek az az egymásutánisága a parasztság osztályellenállásának egyik formájából a másikba - ahogy ezt Porsnyev felállítja - kötetelyeket vált ki Z.V. Udalcovából. Megjegyzni, hogy a szerző nem értékelte kellőleg a parasztságnak a jobbágysorba hajtás folyamata ellen kifejtett tömegellenállását, a korai feudalizmus parasztfelkeléseit.

Z.V. Udalcova kifejtette azt a véleményét, hogy Porsnyev számos hibát követett el a városok keletkezésének és a feudális állam fejlődésének kérdésében, de ugyanakkor gyümölcsözőnek tartja Porsnyev kísérletét, hogy kihangsúlyozza ezekben a folyamatokban az osztályharc szerepét.

Végülis azt a következtetést szüri le, hogy B.F. Porsnyev cikkeiben lévő hibák és fogyatékok ssagok abból származnak, hogy a szerző a kérdések egyik oldalára összpontosította figyelmét és ez a kérdés többi oldalainak rovására ment. Mindent összevéve B.F. Porsnyev helyes úton halad, és műve a felsorolt hibák kiküszöbölése után értékes hozzájárulást képezhet a szovjet történettudományhoz.

V.V. Birjukovics, a történettudományok doktora, kijelentette, hogy B.F. Porsnyev cikkei nem a kötnak valami elvileg újat a 17. századi franciaországi nép mozgalmakat tárgyaló fő művéhez képest, hanem mintegy annak elméleti kvintesszenciáját és főművének módszertani alapvonalát adják.

V.V. Birjukovics teljesen egyetért a cikkek alaptendenciájával, hogy a dolgozó tömegek harcának kérdését úgy kell felvetni, hogy az a középkor egész történetének fő, központi kérdése, és össze kell kapcsolni a feudális társadalom életének összes területeivel. Egyetért azzal a kritikával is, amelyet B.F. Porsnyev a feudális társadalom ellentmondásai, a parasztság és a feudális urak közötti ellentétek jelentőségének elsősorú fontosságát lekicsinylő álláspontból folyó hibák fölött gyakorol. "De külön kérdés a jó elgondolás és más kérdés ennek az elgondolásnak egy bizonyos történeti koncepcióban való megtestesítése" - mondta V.V. Birjukovics. B.F. Porsnyev koncepcióját helytelen, idealista koncepciónak kell bélyegeznünk.

B.F. Porsnyev a helyes elgondolás továbbfejlesztése során rendkívül leegyszerűsítette a történelmi folyamat egész menetét és leegyszerűsítette, illetve ezzel elferdítette a marxista-leninista metodológiát.

V.V. Birjukovics a Porsnyev által elkövetett hibák gyökerét abban látja, hogy a szerző elsősorban abból a hibás tételből indul ki, hogy a feudális társadalom egész történelmi fejlődésének - belevéve a termelőerőket is - fő forrása az osztályharc, amikor is a feudális társadalom fennállásának egész ideje alatt az osztályharc egyetlen formája a parasztoknak a feudális urak ellen vívott harca volt. B.F. Porsnyev magát a termelőerők fejlődését is az osztályharc következményének tekinti. Más szóval a feudális társadalom termelőerőinek egész fejlődése antifeudális folyamat. Az osztályharc fogalmát rendkívül kiterjesztett értelemben kezeli, teljesen indokolatlanul beleveszi még a parasztoknak anyagi helyzetük megjavítására irányuló törekvését és a parasztagazdaság bővített ujratermelését is. B.F. Porsnyev koncepciójában a felszólaló rokonvonalakat talál Dühringnek Engels által szétzuzott nézeteivel.

B.F. Porsnyev kihagyja számításból a burzsoáziát, elferdíti a burzsoá nemzetek kialakulási folyamatát és egyenesen ellentmondásba került a marxizmus-leninizmus klasszikusainak ebben a kérdésben adott, kétféleképpen nem értelmezhető megállapításával. Ebből származik ugyancsak, hogy B.F. Porsnyev tagadja az abszolút monarchiának fejlődése bizonyos szakaszaiban betöltött haladó jelentőségét, tagadja a nemzeti egység megerősítésében játszott szerepét és azt, hogy lehetőséget biztosított a kapitalista viszonyok fejlődése számára a feudalizmus körülményei között.

Sz.A. Pokrovszkij professzor /Jogtudományi Intézet/ felszólalásában rámutatott arra, hogy B.F. Porsnyev elméleti építményei szkematikusak és el vannak szakítva a történelem valóságos menetétől. Porsnyev professzor elsikkasztotta az osztályharc tartalmát és ennek az absztrakt osztályharcnak mint valamilyen álkulcsnak a segítségével próbálja megoldani az összes legbonyolultabb történelmi kérdéseket. Teljesen hibás, el van szakítva az élettől és az osztályok reális harcától, B.F. Porsnyevnek az a burzsoá irodalomból átvett megállapítása, hogy a feudális urak hatalma kezdetben a törvénykezési hatalomból indul ki. Sz.A. Pokrovszkij rámutatott arra is, hogy magában Porsnyev sémájában is ellentmondások vannak, hogy egyaránt a parasztok szökésével magyarázza mind a központi állam keletkezésének, mind hiányának tényét.

A B.F. Porsnyev cikkeiben foglalt fő tételek védelmében szólt fel T.I. Ojzermann, a filozófiai tudományok kandidátusa /Filozófiai Intézet/. Kijelentette, hogy Porsnyev cikkeirek fő irányvonala bizonyos szkematizmus és részleges hibák ellenére is helyes és gyümölcsözőleg fog latni. Ezek a cikkek követik Sztálin elvtársnak azt az utmutatását, hogy a történelmet elsősorban mint a dolgozó tömegek történetét kell vizsgálnunk. T.I. Ojzermann különösen kiemeli annak az elemzésnek az értékét, melyet Porsnyev a burzsoá forradalmakról

adott, amely kihangsulyozza /a tudományos irodalmunkban még létező nézetekkel ellentétben/ a népi tömegek döntő szerepét az összes szociális forradalmakban. Rendkívül értékesek Porsnyevnek azok a kutatásai, melyekben a parasztság feudális urak elleni osztályharcának eddig igen kevésbé kikutatott burkolt formáit tanulmányozza.

A.D. Epstyejn, a történettudományok kandidátusa, csatlakozott a Porsnyev cikkeivel kapcsolatban korábban tett több kritikai megjegyzéshez, de külön foglalkozott azzal a tárgyalásmóddal, mellyel Porsnyev a parasztfelkeléseket fejtegeti. A felszólaló azt a következtetést szűrte le, hogy Porsnyev a kérdéseket idealista állásponton vizsgálja, hogy a parasztság különböző szociális csoportjainak és programjuknak konkrét történeti elemzését "elpszichologizálja", hogy maga a parasztfelkelések jellemzése Porsnyevnél lényegében az ösztönösség idealizálását és a forradalmi ideológia szerepének lekicsinylését képezi.

A feudális állam fejlődési szakaszait nem lehet teljes egészükben az osztályharc fejlődésével magyarázni. "A középkor sokévszázados történetében nem találunk példát olyan államra, amely nem volna elég erős a parasztmozgalom elnyomására." a feudális állam fejlődését egészen más tényezők magyarázzák s ezeket B.F. Porsnyev figyelmen kívül hagyja.

A.D. Epstyejn rámutatott arra, hogy az a tény, hogy B.F. Porsnyev ilyen hibás cikkekkal előhozakodott, csak azáltal történetelt meg, hogy "B.F. Porsnyev körül egészségtelen légkör alakult ki - a feldicsérés, sőt a reklám légköre."

V.V. Sztoklickaja-Tyereskovics, a történettudományok doktora, azt a kérdést fejtegette, hogyan világítja meg B.F. Porsnyev a városok keletkezésének kérdését a feudális társadalomban. Rámutatott arra, hogy B.F. Porsnyev szkematikusan és hibásan tárgyalta ezt a fontos kérdést, figyelmen kívül hagyja a városok szerepét, amikor pedig a városok keletkezéséről szól, átsiklik a társadalmi munkamegosztás és a termelőerők elhatározó jelentőségén. A konkrét történeti tényeknek ellentmondó, kiáltó leegyszerűsítésnek tartja, hogy B.F. Porsnyev Olaszország meghódítását a 16. században Franciaország és Spanyolország részéről csak az olasz parasztok osztályharcának kiéleződésével magyarázza.

J.A. Korhov magántanár /Moszkvai Állami Pedagógiai Főiskola/, részletesen elemezte és bírálta a feudális állam fejlődésének B.F. Porsnyev által adott skemáját és hangsúlyozta mind azt, hogy módszertanilag hibás a feudális állam formaváltozásának magyarázati kísérlete, mind azt, hogy ez a skéma egyáltalán nem felel meg a konkrét történeti tényeknek. J.A. Korhov szerint el kell vetni B.F. Porsnyev skemáját, mégpedig elsősorban azért, mert gyökerében ellentmond a marxizmus-leninizmus klasszikusai ama nézeteinek, amelyeket a feudális állam fejlődési szakaszairól adtak.

M.M. Szmirin, a történettudományok doktora, hibásnak tartotta több felszólaló vádját, amely szerint B.F. Porsnyev indokolatlanul állapítja meg, hogy magát a termelőerők fejlődését az osztálytársadalomban az osztályharc határozza meg. Ebben B.F. Porsnyevnek igaza van, ez a megállapítása teljesen megfelel Marx ama utmutatásának, hogy "a termelőerők a jelenkorig az osztályok eme antagonisztikus rendszere révén fejlődtek."//

B.F. Porsnyev abban követ el hibát, hogy a parasztság antifeudális osztályharcát a feudális rendet erősítő tényezőnek tekinti.

Nincs igaza B.F. Porsnyevnek akkor sem, amikor az osztályharc kifejlődésének fő törvényeit próbálja lerögzíteni a feudalizmus korában, mirtha ezek egyformán kötelezőek és alkalmazhatóak lennének minden országra. A paraszti ellenállás formáit konkrét történeti körülmények között kell vizsgálni és csak ilyen elemzés alapján lehet általános momentumokat megformulálni.

M.M. Szmirin rámutat arra, hogy hibás B.F. Porsnyev ellenlábainak okfejtése, akik annak a bizonyítására, hogy nincs közvetlen kapcsolat a parasztek osztályharcának fejlődése és a feudális állam központosítása között, az 1525-i német parasztháború leverésének példájára hivatkoznak, holott Németország akkor teljesen decentralizált volt. "Ezzel szemben - mutatott rá M.M. Szmirin - a parasztháború elfojtása éppen az uralkodóosztály erőinek speciálisan az osztályelnyomásra való tömörülésére példa, nemzeti egyesítő funkció nélkül, amelyhez nem voltak meg a feltételek." A parasztháborút elfojtó Sváb Szövetség nemcsak Délnyugat-Németország legnagyobb fejedelmeit tömörítette, hanem Brandenburgot is.

Jogosak azok a megjegyzések, hogy nem szabad figyelmen kívül hagyni az abszolút monarchia haladó szerepét és azt a haladó szerepet, melyet a burzsoázia a történelemben játszott. De nem érthetjük meg az abszolútizmus korának osztályharcát, ha nem vizsgáljuk a népi mozgalmakat. "Ha az abszolút monarchiának csak a burzsoáziával való kapcsolatát vizsgáljuk, akkor kutatásunk nem lesz történettudomány." Sztálin elvtárs utmutatásainak teljesítése nemcsak a népi mozgalmak szélesebbkörű vizsgálatát jelenti, hanem jelenti azt is, hogy a kultúr-történetet, a politikai történetet, a gazdaságtörténetet úgy mutassuk be, mint a népek történetét, a dolgozók történetét." Feltétlenül ki kell hangsúlyozni, hogy a burzsoázia szerepe a burzsoá forradalmakban azáltal és akkor nagy, amikor és amennyire a burzsoázia a néppel halad.

Z.V. Moszina, a történettudományok kandidátusa, felszólalásában kijelentette, hogy nem ért egyet azzal a magyarázattal,

// Marx: A filozófia nyomorusága, Goszpolitizd. 1941. 52. l.

melyet B.F. Porsnyev cikkeiben a nemzetek kifejlődésének és a feudális állam fejlődési korszakainak kérdéséről adott, viszont egészükben véve ezeket a cikkeket úgy jellemezte, hogy értékesek és helyesen vetik fel a feudális társadalom történetének legfontosabb kérdését, a népi tömegek szerepét.

F.V. Konsztantyinov, a filozófiai tudományok kandidátusa /Filozófiai-Intézet/ kijelentette, hogy a cikkek számos fogyatékosága ellenére is B.F. Porsnyev "fontos dolgot végez és ebben őt buzdítani kell."

B.F. Porsnyev cikkei értékes kísérletet képeznek arra, hogy elméleti síkra emeljék a tényanyagot, mert a történészeknél gyakran fenyeget az a veszély, hogy lebecsülik az elméleti általánosítást és eseménytörténetbe merülnek el.

F.V. Konsztantyinov rámutatott azoknak a kritikai megjegyzéseknek a helyességére, hogy B.F. Porsnyev túl távan értelmezi az osztályharc fogalmát, idevon olyan mozzanatokat is, mint azt, hogy a paraszt intenzívvé teszi gazdalkodását. De egyben komoly eredménynek tartja, hogy B.F. Porsnyev az osztályharc különböző - mind nyílt, mind burkolt - formáit kutatta.

B.F. Porsnyev munkáiban F.V. Konsztantyinov szerint a legkomolyabb fogyatékoság, a szkematizmus. B.F. Porsnyev helyesen hangsúlyozza ki, hogy a feudális állam lényege az, hogy a kizsákmányolók osztályának uralmi fegyverét képezi, viszont ennek az államnak a fejlődését leegyszerűsítve közvetlenül az osztályharcból vezeti le.

Maga az osztályharc Porsnyevnél "a levegőben lóg, nincs gazdaságilag alátámasztva". B.F. Porsnyev a kizsákmányolást osztályharcnak veszi. "A feudális ur fő ereje, amelyet Ön nem akar nyomon követni - figyelmezteti F.V. Konsztantyinov a szerzőt - nem annyira páncélingében és lándzsájában van, mint inkább abban, hogy monopoltulajdonában van a feudális termelés fő eszköze - a föld." B.F. Porsnyev cikkeiben a leglényegesebb fogyatékoság, hogy fogyatékos az osztályviszonyoknak - az osztályharc forrásainak - gazdasági elemzése.

F.V. Konsztantyinov csatlakozik azokhoz a kritikai megjegyzésekhez, hogy hiba elhallgatni, hogy a feudális társadalom uralgó osztálya, a közponosított állam, a burzsoázia egyes történeti időszakokban bizonyos haladó szerepet játszott. A történészek nem az a feladata, hogy elhallgassa ezeket a jelenségeket, hanem, hogy megmagyarázza.

Éles kritikával illette B.F. Porsnyev cikkeit N.A. Szidorova, a történettudományok doktora, "a marxizmus-leninizmus alaptételeit revideálni akaró kísérletnek" nevezte őket, "olyan kísérletnek, amely baloldali megfogalmazásban van burkolva és ezért különösen veszélyes."

N.A. Szidorova rámutat arra, hogy a történelmi materializmusnak a marxizmus-leninizmus klasszikusai által megfogalmazott tételeivel ellentétben, B.F. Porsnyev a termelési mód fejlődését eredménynek, az osztályharc következményének veszi. "Ennek eredményeképpen az osztályharc elveszti lényegét, történelemfelettivé, teljesen elvont kategóriává válik és B.F. Porsnyev - hogy Marx szavaival éljünk - mintegy "álcaként" használja, hogy vele "feltarjjon" bármely történeti jelenséget." Magát az osztályharcot "csak a különböző harcoló osztályok törekvési és akarati funkciójának tekinti."

A parasztság kérdését érintve N.A. Szidorova rámutatott, "B.F. Porsnyev arra törekedett, hogy minden erővel kihangsúlyozza a népi tömegek döntő szerepét a középkor történetében és a burzsoá forradalomban, és ezért a csak a proletariátusra jellemző vonásokat atviszi a parasztságra és minden határnyomat eltérő a parasztság és proletariátus között, egy közös fogalom alá - "a dolgozó és kizsákmányolt tömegek" fogalma alá - tömöríti őket és a l t a l á b a n is a kizsákmányolók elleni egyelő harc osoknak tekinti őket és egyenlő mértékben állítja szembe őket a burzsoáziával, mint a burzsoázia engesztelhetetlen ellenlábait."

N.A. Szidorova röviden kitért arra, hogy B.F. Porsnyev a feudális állam tárgyalásánál tagadja a marxizmus-leninizmus klasszikusainak számos köztudomásu megállapítását, sőt elferdíti M.Sz. Sztálinnak burzsoa nemzetekről és keletkezésük okairól szóló tanítását. Ezután bővebben foglalkozott Porsnyev cikkeinek történelemellenességével. Pá huzamot vont B.F. Porsnyev és M.M. Pokrovszkij felfogása között és azt a következtetést vonta le, hogy Porsnyev cikk i visszaesést jelentenek a Pokrovszkij-iskolába es megjelenésük rendkívül negatív jelenség.

M.A. Alpatov, a történettudományok kandidátusa, rámutatott arra, több hozzászó ónak hibás az az állásponjtja, hogy nem tartják szükségesnek megemlí eni a megvitatásra került cikkek érdemeit, valamint az a kijelentésük, hogy mindnyájan tisztában voltak B.F. Porsnyev cikkei nélkül is annak az óriási jelentőséggel, milyen fontossága volt a parasztek osztályharcának a feudális társadalomban, milyen hatalmas szerepet játszottak a tömegek a társadalomnak a rabszolgatartó termelési modról a feudális és a feudális termelési módrol a kapitalis a módra való áttérés idején és hogy a Porsnyev által indított polemika tárgyaltan és kiagyalt. M.A. Alpatov konkrét példákas hozott fel arra, hogy azok a nézetek, amelyek ellen I.F. Porsnyev sikraszállt, még nincsenek kiirtva és hogy az ellenük irányuló harc a szovjet történettudománynak továbbra is feladata marad.

A.V. Melnyikova /Moszkva Területi Pedagógiai Főiskola/ igen

elszomorítónak tartotta, hogy a vita - véleménye szerint - nem adott választ számos kérdésre, melyeket Porsnyev vetett fel, mert a bírálók nem kísérelték meg saját maguk feltárni az osztályharc fogalmát a feudális társadalomban. Melnyikova elvtársnő kijelentette, hogy nem ért egyet Szidorova, Szaprikin és Epstyejn elvtársak véleményével.

Ezután I. Z. Tyiraszpolszkaja szólalt fel, védte B.F. Porsnyev cikkeinek alapvető tételeit és kifogásolta számos hozzászóló . . . kritikai megjegyzéseit. Kijelentette, hogy azoknak a kartársaknak az álláspontját, akik a feudális társadalom fejlődése kérdésében, a probléma megoldásában mindent a termelőerők fejlődésére építenek, hasonlónak tartja ahhoz az állásponthoz, amelyet a Pravda hasábjain a kapitalista válságok elméletéről és történetéről írt egyes hibás munkákkal kapcsolatban bírálattal illettek. Ezeknek a munkáknak a szerzői a gazdasági élet jelenségeit közgazdasági, technikai szemszögből közelítették meg és a termelőerők fejlődési folyamata mögött nem látták meg azokat az ellentmondásokat, amelyek között a folyamat leperog. A Pravda utmutatásait pedig a középkorral foglalkozó történészeknek is tekintetbe kell venniük.

P. F. Galanza professzor /Összszövetségi Jogtudományi Intézet/ mint a B.F. Porsnyev által bírálat tárgyává tett "Az állam és jog története" c. tankönyv egyik szerzője, polemizált Porsnyevnek a tankönyvet érintő kritikájával és csatlakozott azokhoz a bíráló megjegyzésekhez, amelyek a feudális állam Porsnyev által felépített skémájával kapcsolatban elhangzottak.

Gyesznyickaja elvtársnő /Leningrádi Gercen Pedagógiai Főiskola/ sikerülteknek, komoly figyelmet érdemlőnek találta B.F. Porsnyevnek a burzsoá nemzetek kialakulásával foglalkozó egyes tételeit, viszont kiemelte, hogy lényeges fogyatékoság, amely nagymértékben csökkenti B.F. Porsnyev cikkeinek hasznos eredményeit, az, hogy nem eléggé támasztja alá konkrét anyaggal fő tételeit.

B.F. Porsnyev professzor válaszában csak néhány kritikai megjegyzést fogadott el. Elismerte, hogy kevés teret juttatott cikkeiben a gazdasági életnek és ezt a hibáját azzal okolta meg, hogy sok dologról azt tartotta, ugyanis "köztudomású, megállapodott tény és így nem szükséges megismételni". Nem arról van szó - mondotta B.F. Porsnyev - hogy az általa felvetett megállapítások bizonyos mértékben ellentmondanak a feudális társadalom gazdaságának, sőt - amint ezt egyes felszólalók kijelentették - hogy tagadnák jelentőségét. Éppen ellenkezőleg, csak a népi tömegek harcának számbavételével lehet helyesen értékelni és kielemezni a gazdaságot. B.F. Porsnyev feladatát abban látja, hogy részletesebben és szemléletesebben mutassa ezt be, széles síkon világítsa meg a feudális gazdaság kérdéseit és ezzel számolja fel cikkeinek egyoldalúságát, amely egyoldalúság

azonban nem szolgálhat okul az általa megfogalmazott főbb megállapítások helyességének tagadására.

B.F. Porsnyev a felszólalóknak éles "ellenkritika" formájában válaszolt, számos kritikai megjegyzést megtámadott, azonban ez nem elégítette ki az ellentétes állásponton állók legtöbbjét, és nem adott választ számos fontos megjegyzésre.

J.A. Koszminszkij akadémikus leszúrta a vita eredményét és megállapította, hogy B.F. Porsnyev cikkeinek elgondolása hasznos és gyümölcsöző. Kiemelt néhány fontos megállapítást, amelyet szerinte Porsnyev érdeméül kell tekinteni. Eme eredmények közé sorozta a fontos és valóban szükséges elméleti kérdésfelvetésen kívül a paraszti ellenállás fogalmának továbbfejlesztését és különböző - nyílt és burkolt - formáinak rendszerezését. J.A. Koszminszkij nem értett egyet Porsnyev bírálójának számos megjegyzésével és kijelentette, hogy helyesnek tartja B.F. Porsnyev olyan megállapításait, mint pl.: a paraszti ellenállás hatása a feudális járadék formáinak változására, hogy a paraszt gazdaságát csak a feudális ur elleni szakadatlan harcban tudta jobbá tenni, és végül az a gunyos megjegyzéseket kiváltó megállapítás, hogy a lovagi fegyverzet a parasztfelkelésekkel kapcsolatban fejlődött.

J.A. Koszminszkij alaptalannak tartja egyes hozzászólók következtetését, hogy B.F. Porsnyev valamilyen "új", a marxizmus-leninizmus klasszikusait revideálni akaró elméletet fejt ki. Hasonlóképpen alaptalannak és csak a vita hevében született megállapításnak tartja B.F. Porsnyev ama vádját N.A. Szidorova és J.M. Szaprikin ellen, hogy ők elfeledkeztek a marxizmus-leninizmus elsőrendű fontosságú tanításairól.

De - folytatta J.A. Koszminszkij - annak ellenére, hogy B.F. Porsnyev elgondolása ellen nem lehet kifogást emelni, nem véletlen, hogy a cikkek számos felszólalóban azt a benyomást keltették, hogy hibásak és hogy ellentmondanak a marxizmus-leninizmus klasszikusai egyenes utmutatásainak. Ebben maga a szerző a bűnös, mert a feudális termelési módot nem a maga teljes egészében tette vizsgálat tárgyává, hanem csak annak egy bizonyos oldalát, amely így mintegy erős felnagyításban tárul elénk, ugyanakkor pedig más oldalak a szerző figyelmén kívül maradtak és így elsikkadtak. Azzal, hogy B.F. Porsnyev kihangsúlyozta a paraszti ellenállás szerepét a feudális társadalom történetében, ez elvonta őt a többi szemponttól és így elferdítette a jelenségek valóságos arányát és egészében véve nem a valóságnak megfelelő képet adott.

Mint számos hozzászóló, úgy J.A. Koszminszkij is hibának tartja az Izvesztyija Akagyemii Nauk SzSzSzR folyóirat szerkesztősége részéről, hogy B.F. Porsnyev cikkeit nem vitacikkek formájában közölte.

J.A. Koszminszkij akadémikus felhívta a vita résztvevőit és magát B.F. Porsnyevet is, hogy cikkeiben is vitassák meg a kérdéseket a sajtóban és ezzel is aktívan járuljanak hozzá a megvitatott cikkekben előforduló hibák kiküszöböléséhez.

A lefolytatott vita kétségtelenül jelentős pozitív eredményeket hozott. Számos lényeges fogyatékossgot és hibát tárt fel B.F. Porsnyev professzornak az Izvesztyija AN SzSzsZR-ben megjelent cikkeiben.

A vita felhívta a szovjet középkori történészek figyelmét a problémák elmélyült kidolgozására I.V. Sztálinnak azzal a tanításával kapcsolatban, hogy a történettudományban "elsősorban az anyagi javak termelőinek történetével, a dolgozó tömegek történetével, a népek történetével kell foglalkoznia,"/8/ és azt a kérdést állította előtérbe, hogy környértelen harcot kell folytatni a "gazdasági materializmus" összes csökevényei-ellen a szovjet történettudományban és hogy minél bátrabban kell felvetni és megoldani a feudális társadalom történetével kapcsolatos elméleti problémákat.

B.F. Porsnyevnek az a kísérlete, hogy a középkori történet számos igen fontos kérdését veti fel és felhívja a középkori történészek figyelmét azoknak a kérdéseknek minél mélyrehatóbb vizsgálatára, amelyek I.V. Sztálinnak a népi tömegek történelmi szerepéről szóló utmutatásával kapcsolatosak, pozitív tény. De az a mód, ahogy B.F. Porsnyev számos általa felvetett problémát megold, már alapkiindulásában helytelen és arról tanuskodik, hogy súlyos elhajlások vannak nála a marxizmus-leninizmus elméletétől. Porsnyev professzor cikkeire jellemző a marxizmus vulgarizálása, a szkematizmus, a történelmi folyamat mechanikus felfogása, amely abban jut kifejezésre, hogy a társadalom fejlődéstörvényeinek vizsgálatában és feltárásában figyelmen kívül hagyja a gazdaság szerepét, nem vesz tudomást a társadalom termelőerőinek és termelési viszonyainak fejlődéstörvényeiről. A feudális társadalomban forrongó osztályharcot a termelőerők és termelési viszonyok fejlődésétől elszakítottan tárgyalja és ez a történelmi folyamat marxista felfogásának vulgarizálásához vezet. Cikkeiből hiányzik a mult jelenségeihez a marxizmus-leninizmus által megkívánt történelmi viszonyulás, szkematizmus és gapiesség uralkodik bennük /a parasztságot egységes tömegnek veszi a feudális társadalom fejlődésének mindegyik szakaszában, ahogy a feudális széttagoltság felszámolásának időszakában a királyi hatalom szerepét tárgyalja, valamint a burzsoázia szerepét a burzsoá nemzetek kialakulásában, vagy a burzsoázia szerepét a burzsoá forradalmakban stb./.

Ezeket a hibákat és fogyatékokat részletesen elemzi J.A. Koszminszkij akadémikus folyóiratunk következő számában megjelenő cikkében. Ebben a cikkben a vitában résztvevők többségének véleményével egybehangzóan teljes joggal megállapítja, hogy Porsnyev elméleti építménye tele van erőszakoltságokkal és szkematizmussal, hogy nem felel meg a történeti tényeknek és nem világítja meg ezeket a tényeket, hanem erőszakoltan belekényszeríti azokat egy előre felépített szkémába.

B.F. Porsnyev leegyszerűsítette az osztályviszonyokat és az osztályharcot a feudális társadalomban, teljesen kihagyta a számításból a feudális társadalom összes osztályait és rétegeit a jobbágyparasztokon és a feudális urakon kívül. Ennek az a természetes következménye, hogy eltorzította a történeti valóságot és magának az osztályharcnak a tartalmát.

Kijelentésszerűen elismeri ugyan a gazdaság szerepét, de gyakorlatilag említés nélkül megy el a társadalom e legfontosabb és meghatározó oldala mellett és elszakítja az osztályharcot a termelési mód fejlődésétől. Indokolatlanul kitérít az "osztályharc" fogalmát és végeredményben a gazdaságot az osztályharcra helyettesíti, az osztályharcot állítja a gazdaság helyére. B.F. Porsnyev elméletében az osztályharcot törvénytfeletti, immanensen fejlődő kategóriává teszi.

Történetellenes és nem nyer megerősítést a feudális társadalom történetének konkrét anyagában a B.F. Porsnyev által felállított háromtagú szkéma a jobbágyparasztok osztályharcának fejlődéséről: a részleges ellenállás - a szökés - és a felkelés, holott ez a szkéma rendkívül fontos szerepet játszik a szerző minden konstrukciójában. Ezzel határozza meg a feudális járadék formáinak változását, a városok keletkezését, a feudális állam fejlődését. De nem lehetnek helyesek a következtetések, ha hibás alapra épültek. Meg kell jegyeznünk, hogy B.F. Porsnyev a középkori városok fejlődésének, a feudális állam fejlődésének kérdésébe különösen sok zűrzavart, szkematizmust vitt. Számos következtetésében gyökeresen eltért a marxizmus-leninizmus klasszikusainak közvetlen utmutatásaitól.

B.F. Porsnyev cikkeinek lényeges fogyatékokait és hibáit még elmélyíti az, hogy a cikkek fellebbezhetetlen és dogmatikus hangon vannak írva, hogy a szerző hallgatással megy el olyan tények mellett, melyek nem illenek bele szkémájába, és tág értelmezést ad olyan tényeknek, amelyeket álláspontjának megerősítésére szolgáló példaként felhoz.

A szerzőt vezető fő eszmének az értékét és gyümölcsöző hatását az egyes konkrét megfigyeléseknek és általános következtetéseknek az értékét rendkívül nagy mértékben csökkentik elkövetett számtalan hibája. Ezek a cikkek, polemikus éles-séggel támadják a gazdasági materializmust, de nem oldották

meg azt a feladatot, amelyet a szerző maga elé tűzött, holott arra lettek volna hivatva, hogy fegyverül szolgáljanak a burzsoá elméletek ellen. Nem alkalmasak arra, hogy a szovjet történettudomány fegyverül szolgáljanak. Ahhoz, hogy hivatásukat betöltsék és ilyen fegyverré váljanak, radikális átdolgozásra van szükségük, meg kell szabadítani a cikkeket a szkematizmustól, történetellenességtől, dogmatizmustól.

Az "Izvesztyija AN SzSzsZR, szerija isztorii i filozofii" szerkesztősége tudatában van annak, hogy komoly hibát követett el azzal, hogy ezeket a cikkeket közölte, vagy legalább is hogy nem vitacikkek formájában adta ki.

A vita eredményeinek értékelésénél mindenekelőtt ki kell emelni, hogy helytelen álláspontot foglaltak el azok a kartársak, akik ahelyett, hogy adatszerű, részletes kritikával segítettek volna a szerzőnek a hibák feltárásában és kiküszöbölésében, tartózkodtak a kritikától és arra az utra tértek, hogy a szerzőt a kritikától megvédjék, sőt hogy feldicsérjék cikkeit. Ezek a felszólalások egyáltalán nem tartalmaztak kritikai elemet és így objektíve csak akadályozták a szerzőt abban, hogy elfogadjá az igazságos kritikát, amellyel a vita legtöbb résztvevője a cikket illette. Erről tanuskodik az a tény, hogy B.F. Porsnyev nem volt hajlandó elfogadni a teljesen megalapozott kritikai megjegyzések egy jelentős részét és ebben arra hivatkozott, hogy számos felszólaló az ő álláspontját támogatta.

A vita eredményeit leszűrve megállapíthatjuk, hogy egyes felszólalók komoly elvi hibákat követtek el.

Igy pl. A.D. Epstyejn azt állította, hogy "az érdekek közössége és a cselekvési egység aligha fűzhetne össze a falusi lakosság különbözőfajta társadalmi csoportjait"! Nem beszélünk ennek a tételnek a stilisztikai és logikai zavarosságáról, pusztán a tartalomra fordítjuk figyelmünket. A.D. Epstyejn ezzel azt állítja, hogy a parasztság differenciálódási folyamata a késői feudalizmus körülményei között és következésképpen még a kapitalista termelési mód győzelme előtt olyan ellentéteket szült a parasztság egyes rétegei között, amelyek lényegében kizárták annak lehetőségét, hogy a függő viszonyban lévő jobbágyparasztság összes rétegei közös frontot alkossanak a jobbágytartó urak ellen. Nyilvánvaló, hogy ez a tétel homlokgyenest ellentmond V.I. Lenin közvetlen utmutatásának, hogy még a kapitalista társadalomban is "a jobbágysággal, a jobbágytartó földesurakkal és a szolgálatukban álló állammal szemben a parasztság továbbra is o s z t á l y, mégpedig nem a kapitalista társadalom, hanem a jobbágyságon alapuló társadalom osztálya ...", hogy a régi jobbágyrendszerrel ellenségesen áll szemben" az e g é s z p a r a s z t s á g" /9/. A.D. Epstyejn kijelentése gyökerében el-

lentmond a Pártunk által az orosz forradalom első szakaszában /1905-1917 febr./ kiadott fő stratégiai jelszónak: "Az egész parasztsággal együtt a cár és a földesurak ellen, semlegesítve a burzsoáziát, a polgári-demokratikus forradalom győzelméért ..." /10/

A vita során B.F. Szemjonov és V.V. Sztoklickaja-Tyereskovics felszólalásából az a felhívás hangzott el, hogy mondjunk le az "erőnket meghaladó", általános következtetéseket levonó elméleti munkákról, hogy teljesen a konkrét történelmi kutatások területére vonuljunk vissza. Nyilvánvaló, hogy az ilyen kijelentés hibás és veszélyes és igaza van F.V. Konsztantyinov professzornak, aki felszólalásában a következőket mondta: "Veszélyes a történészekre nézve, mikor egész hevüket arra fordítják, nehogy felnagyítsák a népi tömegeknek a történelemben játszott szerepét, nehogy túlértékeljék az osztályharc szerepét, nehogy kisebbsítsék a burzsoázia szerepét, nehogy eltolozzák az elméleti momentum szerepét történettudományi kutatásaikban."

Kétségtelen, hogy a lefolyt vita pozitív eredményeket hozott. De hasonlíthatatlanul jelentősebbek lennének az eredmények, ha a vita szervezése nem szenvedett volna súlyos fogyatékoságokban, amelyek alapján abban jutottak kifejezésre, hogy nem megfelelő teljességgel szűrődtek le a vita eredményei. E fogyatékoságai miatt nem sorolhatjuk ezt a vitát a sikerült, igazán alkotó, szovjet tudományunkat gyarapító viták sorába. A Történettudományi Intézet vezetőségének több figyelmet kell szentelnie a történelem elméleti kérdéseit tárgyaló viták szervezésére.

10/ I.V. Sztálin: A leninizmus kérdései, 1950. 195. l.

Megjelent az "Izv.AN SzSzsZR, szerija isztorii i filozofii" 1951. 2. számában.

SEVCSUK G.:

Az Ukrán Tudományos Akadémia Ukrán Történettudományi Intézetének kutatómunkája az 1950. év folyamán.

Шевчук Г.: Научно-исследовательская работа Института истории Украины Академии наук Украинской ССР за 1950 год.

A.3277.

Az Ukrán Tudományos Akadémia Ukrán Történettudományi Intézetében kilenc osztály van: a feudalizmus, a kapitalizmus, a szovjet társadalom történetének osztálya, hadtörténeti osztály, a népi demokratikus országok történetének osztálya, egyetemes történeti osztály, a nemzetközi kapcsolatok osztálya, a történetírás és a levéltárak történetének osztálya és az archeográfiai osztály. A hadtörténeti, egyetemes történeti osztályát, a nemzetközi kapcsolatok osztályát, a történetírás és levéltárak történetének osztályát az Intézet 1950. júliusában történt újjászervezésekor alakították meg.

A feudalizmus, a kapitalizmus és a szovjet korszak történetével foglalkozó osztályok kutatómunkájában az elmúlt évben a főhelyet "Az Ukrán SzSzk története" c. kétkötetes mű befejező munkálatai és az Ukrán SzSzk történetének legfontosabb és a legkevésbé kikutatott kérdéseinek monografikus vizsgálata foglalták el.

Az Ukrán SzSzk történetének kétkötetes munkáját 1947 végén kezdték el. A mű első kötetét, mely az ősközösségi rendszertől a második polgári demokratikus forradalomig /1917.febr./ időszakot öleli fel, teljesen befejezték és 1950. októberében átadták az Ukrán Akadémiai Kiadónak.

A kötet Ukrajna történetének igen fontos kérdéseit világítja meg, mint pl. az ősközösségi rendszer történetét és az osztálytársadalom keletkezését a keleti szlávoknál, a feudális viszonyok keletkezését és kialakulását, az ukrán nép kialakulását, a kozákság eredetét és történelmi szerepét, az ukrán nép 1648-1654 évi felszabadító háboruját Bogdán Hmelynickij vezetése alatt és Ukrajna csatlakozását Oroszországhoz, a feudális-jobbágyviszonyok fejlődését a 17. század második felében és a 18. században, Ukrajna és Oroszország dolgozóinak közös harcát a feudális elnyomás és a külföldi hódítók ellen, I. Péter reformjainak jelentőségét Ukrajna számára, Ukrajna állami-politikai felépítését a 17.-18. században.

A 19. század és 20. század kezdete történetét tárgyaló fejezetek a következő kérdésekkel foglalkoznak: a feudális jobbágyrendszer felbomlása, a kapitalizmus fejlődése Ukrajnában, a Cyrill-Method szervezet története, T.G. Sevcsenko, a nagy ukrán forra-

dalmár demokrata költő tevékenysége, az ipari proletariátus kialakulása és forradalmi harca, a marxizmus terjedése Ukrajnában, az 1905-1907-es forradalom a sztolipini reakció Ukrajnában, az újabb forradalmi fellendülés, Ukrajna az első imperialista világháborúban, a második polgári-demokratikus forradalom, a bolsevik szervezetek története Ukrajnában. Ez a könyv tárja fel először teljességében az ukrán és a nagy orosz nép történeti kapcsolatait.

Az első kötethez 6 történeti térkép van csatolva: "a kievi állam", "Ukrajna a 16. században", "Az ukrán nép 1648-1654 évi felszabadító harca", "Ukrajna területének a 17. század második felében Csozországához csatolt része", "A poltavai ütközet", "Ukrajna a 18. század második felében."

"Az Ukrán SzSzk történeté"-t több ízben megvitatták Ukrajna tudományos és társadalmi szervezetei. Különösen nagy segítséget kapott a könyv szerzőinek munkaközössége a SzK/b/P Központi Bizottsága mellett működő Marx-Engels-Lenin Intézet és a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének tudományos munkatársaitól.

A kötet megírásában résztvettek: N.N. Petrovszkij, és L.M. Szlavin, az Ukrán Tudományos Akadémia levelező tagjai, M.A. Rubacs, a történettudományok doktora, I.D. Bojko, K.G. Guszlisztij, V.A. Gyagyicsenko, A.F. Jermolenko, F.J. Losz, J.I. Sztjecjuk, és F.A. Jasztrebov, a történettudományok kandidátusai. A szerkesztőbizottság tagjai voltak: A.K. Kaszimenko, F.J. Losz, V.A. Gyagyicsenko, P.A. Lavrov, F.P. Sevcsenko, F.A. Jasztrebov. A kötet felelős szerkesztője: A.K. Kaszimenko, az Ukrán Történettudományi Intézet igazgatója.

Lényegében a második kötet munkája is befejeződött. A második kötet megírásában résztvettek: Sz.N. Belouszov, L.A. Kovalenko, P.A. Lavrov, A.E. Szluckij, N.I. Szuprunyenko, tudományos munkatársak, a történettudományok kandidátusai.

Fontos helyet foglaltak el a feudalizmus, a kapitalizmus, a szovjet társadalom történetének osztályai és a hadtörténeti osztály munkatervében Ukrajna történetének monografikus kutatásai.

1950-ben a következő problémák feldolgozását folytatták: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a szocialista építés Ukrajnában, az Ukrán SzSzk a Nagy Honvédő Háborúban, a feudális jobbágyviszonyok fejlődése és a népi tömegek harca a társadalmi és nemzeti elnyomás ellen Ukrajnában, a kapitalizmus fejlődése és a forradalmi mozgalom növekedése a 19. században és a 20. század elején Ukrajnában.

Mindezek a problémák a témák egész sorát ölelik fel, amelyeknek kidolgozása több évre van előirányozva. Számos témát már 1950-ben kidolgoztak.

A következő, jelentős tudományos érdeklődésre számot tartó monografikus munkákat irták meg az Intézet tudományos főmunkatársai: K.G. Guszlisztij: "A kozák parasztfelkelések Ukrajnában a 16. század második felében és a 17. század első felében", I.A. Gurzsij: "A jobbágyrendszer bomlása és a kapitalista viszonyok további fejlődése Ukrajna falusi gazdaságában a 19. század első felében", F.A. Jasztrebov: "A forradalmi demokratikus mozgalom fejlődése Ukrajnába a 19. század 40-es éveiben."

T.Sz. Kompan tudományos munkatárs megírta és megvédte kandidátusi disszertációját, melynek címe: "A munkásosztály kialakulása a délukrán vasércbányászatban és kohászati iparban /a 19. század 80-90-es éveiben./

M.A. Rubacs, a történettudományok doktora, monográfiát irt: "A lenini földdekretum megvalósításáért folytatott harc Ukrajnában /1917-1918/" címmel - F.K. Sztojan, tudományos főmunkatárs pedig a következő témáról irt monográfiát: "A szovjet építőmunka Ukrajnában az 1921-1925 években." A.B. Szluckij tudományos főmunkatárs befejezte monográfiáját: "A pártépítés és szovjet építőmunka Ukrajnában a szocialista iparosításért vívott harc időszakában."

"Az Ukrán SzSzk a Nagy Honvédő Háboruban" című témát csak 1950 második felében kezdték kidolgozni, azután, hogy a hadtörténeti osztályt megszervezték. Ezt a kollektív munkával készülő monográfiát a tudományos munkaterv 40-45 ivre irányozta elő. A monográfia megírásában a következők vesznek részt: I.I. Szlinyko, P.N. Balkovoj, V.I. Klovov, A.L. Kronyik, I.T. Kulik, P.K. Sapa tudományos főmunkatársak és A.V. Ivasin-Nadtoká munkatárs. A monográfia szerzői tervvázlatot állítottak össze, amelyet széleskörben meg fognak vitatni. A monográfia befejezését 1952 első felére irányozták elő.

Az archeográfiai osztály több archeográfiai gyűjteményt készített elő kiadásra: "A lvovi orosz krónika" /a kötet összeállítói: N.N. Petrovszkij, az Ukrán Tudományos Akadémia levelező tagja, és A.A. Bevzo tudományos munkatárs/, "Az orosz és az ukrán nép közös harca a feudális elnyomás ellen a 18. század második felében", /összeállították: N.N. Petrovszkij, az Ukrán Tudományos Akadémia levelező tagja és J.I. Sztjecjuk tudományos főmunkatárs/ P.P. Gudzenko, tudományos főmunkatárs, a következő gyűjtemény összeállításán dolgozik: "A munkásellenőrzés és az ipar államosítása Ukrajnában". A gyűjteménynek 1951-ben kell elkészülnie.

L.A. Fovalenko tudományos főmunkatárs befejezte az ukrán történetirással kapcsolatos következő téma kidolgozását: "A történetírás fejlődése Ukrajnában a feudális viszonyok bomlásának és a kapitalista rendszer kifejlődésének időszakában a 18. század végén és a 19. század első felében." A munka a következő kérdése-

ket világítja meg: a nemesi forradalmárok nézetei a történetírásról és szerepük Ukrajna történetének kidolgozásában, a reakciós nemesi történetírás Oroszországban és az ukrán nemzeti-nemesi történetírás, a liberális burzsoá történetírás keletkezése Oroszországban és az ukrán burzsoá-nemzeti történetírás kezdetei, a burzsoá liberális történetírás megindulása, a forradalmi demokraták döntő szerepe a történettudomány fejlesztésében Oroszországban a 19. század első felében és Ukrajna történeti problémáinak kidolgozása.

Nagy helyet foglalt el az Intézet 1950. évi munkatervében a kiadói tevékenység. Az év leforgása alatt az Intézet tagjai által írt jelentős számú munka jelent meg. Megemlítjük a legfontosabbakat: A.K. Kaszimenko: "Ukrajna fő történeti korszakainak kidolgozásáról és megvilágításáról". Ez a munka összefoglalást ad arról, hogy milyen munkát végeztek az Ukrán SZSZK történetírói az utóbbi három év alatt; P.F. Sevcsenko: "Harc a szovjet uralomért Kárpátukrajnában", az első marxista könyv erről a kérdésről; I.I. Kompanyijec könyvé a szovjet uralom felállításáért folytatott harcról Bukovinában; F.J. Losz brosurája: "Ukrajna munkásosztályának vezető szerepe az ukrán népnek a cárizmus és a földesuri-kapitalista elnyomás ellen vívott felszabadító harcában" /ez folytatása annak a munkának, mely 1949-ben "Az ukrán munkásosztály kialakulása Ukrajnában" cím alatt jelent meg/; I.A. Gurzsij monográfiája: "Felkelés Turbaji faluban" /az egyik legkiemelkedőbb és legnagyobb felkelésről szól, mely a balparti Ukrajnában 1789-1793-ban zajlott le./

Ezenkívül még a következő művek kerültek kiadásra: Sz.N. Belouszov: "Az ukrán nép egyesülése egy egységes Szovjet-Ukrán államban", V.A. Gyagyicsenko: "A svéd hódítók szétzúzása a 18. század elején, K.G. Guszlisztij: "A Kievi Rusz".

Tavaly az Intézet két tudományos ülésszakot tartott. Az elsőt Lvovban 1950. április 19-22-ig. Ezen résztvettek a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének és Szlavisztikai Intézetének képviselői. Ezt az ülést annak szentelték, hogy emeljék a történészek munkájának eszmei-elméleti színvonalát és azokkal a feladatokkal foglalkoztak, amelyek az USZSZK nyugati területein élő dolgozók kommunista nevelése terén a történészekre várnak.

Az ülésen a következő beszámolók hangzottak el: "Lenin és Sztálin a szovjet társadalom történetének tanulmányozásában elvégzendő feladatokról" /előadó: D.Z. Manuilszkij, az Ukrán Tudományos Akadémia rendes tagja/. - "A Kievi Rusz" /M.N. Tyihomirov, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja/, "A szláv népek haladó szerepe a történelemben" /Sz.D. Szkazkin a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja/, "A mai burzsoá történetírás válsága" /M.A. Alpatov, a történettudományok

kandidátusa/, "Ukrajna fő történeti szakaszainak kidolgozása és megvilágítása" /A.K. Kaszimenko, a történettudományok kandidátusa/, "Az ukrán és orosz népek évszázados barátságának történelmi jelentősége" /F.P. Sevcsenko, a történettudományok kandidátusa/, "A történészek feladatai az ukrán burzsoá nacionalizmus ideológiai maradványainak kiirtásáért folytatott harcban" /L.V. Garkusa, a filozófiai tudományok kandidátusa/.

Az ülés anyagát az Intézet kiadásában megjelenő "Naucsnijsze Zapiszki" külön kötetében kiadták.

1950 májusában tartotta az Intézet második ülésszakát, amelyet A.V. Szuvorov, a nagy orosz hadvezér halála 150. évfordulójának szenteltek.

A második háború-utáni sztálini ötéves terv tudományos munkaterve a következő kérdések kidolgozását irányozta elő, melyeknek aktuális jelentősége van mind a Szovjetunió, mind az USzSzk története szempontjából: a proletariátus forradalmi harca keletkezésének és fejlődésének története, a parasztság története, az ukrán és az orosz nép külföldi hódítók ellen, a társadalmi elnyomás ellen vívott közös harcának története.

Fontos helyet foglal el a tervben az ukrán nép felszabadító harcának kérdése a nemesi Lengyelország ellen /1648-1654/, Ukrajna csatlakozása Oroszországhoz és ennek történelmi jelentősége.

Különösen nagy figyelmet szentel az Intézet tudományos kutatómunkájában a következő kérdéseknek: a Nagy Októberi Szocialista Forradalom Ukrajnában, a szocialista építőmunka, a Nagy Honvédő Háború története, valamint a társadalmi gondolat fejlődésének és a történettudománynak a története Ukrajnában.

KOSZEV D.:

A bolgár történettudomány feladatai.

Косев Д.: Задачи на българската историческа наука.

A.3273.

A bolgár történettudomány az ideológiai front egyik legfontosabb szakaszát foglalja el. Alapvető és halaszthatatlan feladatait a bolgár nép vezére és tanítója, Georgi Dimitrov már 1946-ban kijelölte, amikor a "Filozofska miszal" /Filozófiák gondolat/ című folyóirat szerkesztőjével folytatott beszélgetésében megjegyezte, hogy "történeti irodalmunk és a tan-könyvek, amelyekből a tanulók és az ifjuság más rétegei népünk történelmét tanulmányozzák, telve vannak rendkívül karos fer-dítésekkel és o romba hamisításokkal." Georgi Dimitrov ebből a megállapításból kiindulva a bolgár történelem terén a kö-vetkező feladatokat jelölte ki: 1./ Fel kell tární és meg kell bírálni a történeti hamisításokat általában és a bolgár történelem meghamisítását különösen; 2./ Minél előbb ki kell dolgozni és népszerűsíteni kell a "tudományos, marxista kri-tériumot a népünk történetében bekövetkezett fontos korszakok és nagy események helyes megmagyarázására, különösen az utób-bi évszázad alatt, és ezt világosan és meggyőzően a történeti terye tudományos elemzésének alapján kell megtenni." Georgi Dimitrov ugyanakkor rámutatott arra, milyen nagy jelentősége van a bolgár nép tudománya, marxista történetének. "Nem niá-ba hangsúlyozzuk, - mondta - hogy jelenünkben és jövőnkben leggyöb tanítónk a helyesen feldolgozott történelem és erté-kes tanulságokból álló gazdag kincses házának felhasználása. Mint a kenyerre és a levegőre, úgy van szükségünk történel-münk saját marxista filozofiajára." /1/

Georgi Dimitrov eme utmutításainak szellemében a Bolgár Kom-munista Párt történelmi jelentőségű V. kongresszusa /1949./ megkonkrétetben jelölte ki a bolgár történettudomány alap-vető és halaszthatatlan feladatait. A kongresszus által a marxista-leninista oktatás kérdésében elfogadott határozat harmadik része ezt mondja: "következetes és határozott tá-madás: kell indítani a marxizmus-leninizmussal szemben el-lenséges elméletek és nézetek ellen a tudomány, művészet és kultúra minden területén, amelyek a tökécs uralom évtizedei alatt begyöveződtek, különösen a nacionalizmus, a nagybol-gár sovini mus és a fasiszta ideológia, anarchizmus, trockiz-mus stb. minden maradványa ellen, mert ezeknek leleplezése és legyőzése nélkül gondolni sem lehet az előrehaladásra."

1/ Ld.: Filozofska miszal, 2.évf.3.sz. 7. l. bolgárul.

Ezen az általános feladaton túl, amelynek teljesítésében nemcsak a történészeknek, hanem a tudomány egyéb területein dolgozó kutatóknak is részt kell venniük, a Bolgár Kommunista Párt V. kongresszusa a bolgár történettudomány számára még a következő különleges feladatot is kijelölte: "Meg kell szervezni ma valóságunk problémáinak tudományos feldolgozását, miközben különleges figyelmet kell fordítanunk arra, hogy minél előbb teljesen meg kell leplezni és meg kell bírálni a bolgár történelem burzsoá-kapitalista fordításait és meghamisításait a távoli őskortól napjainkig, amelyek a történeti irodalomban megvannak, és meg kell írni Bulgaria tudományos, azaz marxista-leninista történetét egészen napjainkig." /2/

Az így kijelölt feladat megoldásának útján történettudományunk megtisztogatná a burzsoá történetírás káros örökségét, népünket történeti fejlődésének konkrét tudományos ismeretével fegyverezné fel, hozzásegítene ahhoz, hogy országunk új szocialista állampolgárának öntudata kialakuljon, azé az állampolgaré, aki el van szánva rá, hogy megvédje hazáját ellenségeivel szemben és felépítse benne az új, boldog életet.

Ezek a lehetőségek hatalmas jelentőséget adnak a történettudománynak az ideológiai front szempontjából. Ez a jelentőség határozza meg azt is, hogyan viszonylik hozzá Georgi Dimitrov és a Bolgár Kommunista Párt V. kongresszusa.

Georgi Dimitrovnak azonban a "Filozofszka miszál" szerkesztőjével, T. Pavlov elvtárrsal folytatott beszélgetése óta négy év telt el, a Bolgár Kommunista Párt V. kongresszusának határozatai óta pedig másfél év. Mit tett ez alatt az idő alatt a bolgár történettudomány a számára kijelölt feladatok megoldásáért?

Nem tagadhatjuk azt, hogy 1944 szeptember 9-től máig a bolgár történettudomány jelentős eredményeket ért el. Legnagyobb vívmánya kétség kívül Georgi Dimitrov történelmi jelentőségű beszámolója a Bolgár Kommunista Párt V. kongresszusán. Népünk vezére ebben a beszámolójában felvázolta a Bolgár Kommunista Párt fejlődésének periodizációját és fővonalait az utóbbi 60 év folyamán, értékes útmutatásokat adott a bolgár történelem számos jelentős eseményének helyes megértéséhez és a gyakorlatban mutatta meg a bolgár történészeknek, hogyan kell megírni a bolgár nép történetét. Rendkívül nagy jelentősége van Bulgaria legújabbkori történelme szempontjából Georgi Dimitrov művei III. kötetében összegyűjtött cikkeinek, beszédeinek és beszámolóinak. A bolgár történettudomány fontos bővülését jelentik Vaszil Kolarov beszámolói és cikkei az Aprilisi Felkelésről, a Felszabadító Háborúról, a Bolgár Népköztársaság Dimitrovi Alkotmányáról, a "baloldali" szektarianizmusról és trockizmusról stb. A "Lenin és adatok a Bolgár Munkáspárt /kommunisták/ történetéhez" és "Az 1923. évi

"Szeptemberi Felkelés 25. éves évfordulója" című gyűjteményes munkák idejében jelentek meg, mint értékes segédeszközök történelmünk legújabb eseményeinek tanulmányozásában. A szocializmus utján haladó népünk jelen fejlődésében előálló tények megvilágításában komoly jelentősége van Váiko Cservenkov elvtárs beszámolójának. Bennük tudunk önértékelést és kapnak általánosítást. A munkáinknak azok a új folyamatai és jelenségei, amelyeknek hirtelen megjelentősége van a történelmez számára, aki a Szeptember 9. után bekövetkezett korszakal foglalkozik.

A Bolgár Kommunista Part vezetőinek mindezek a munkái és nyilatkozatai rendkívül sokat segítenek történettudományunknak, történelmünk fontos eseményei felé irányítják.

Bizonyos jelentősége van a Part vezetése alatt a történettudomány kérdéseiről lefolytatott vitáknak is.

Gyakorlati eredményeket értünk el a középiskolák és a néphadsereg stb. számára írt bolgár történelmi tankönyvek összeállításában és bár ezeknek is k a hiányosságuk, mégis jobbak a régiéknél. A történelmi-filológiai terén a történelmi oktatás marxista-leninista alapú átszervezése folyik, ebben érvényesül a szovjet történettudomány hatalmas tapasztalata. Végül mint a bolgár történettudomány jeentős eredményét kell fel- említenünk az "Isztorics szki Pregled" /Történelmi Szemle/ című folyóiratot, amelynek 6 évfolyamában számos bolgár és egyetemes történelmi tárgyú cikk található.

Az eredmények ellenére azonban még távol vagyunk azoknak az alapvető és alaszthatatlan feladatoknak teljesítésétől, amelyeket Georgi Dimitrov és a Bolgár Kommunista Part V. kongressusa jelöltek ki a bolgár történeteszek számára.

Az első feladat megvalósítása terén - leleplezni és megbírálni a bolgár történelem burzsoá-kapitalista ferdítéseit és hamisításait a legregibb korszaktól maig - az, amit a bolgár haladó történeteszek megtette, te jességgel ki nem elegendő. Haladó történészeink rendszerint megelégszenek általános köznyelvyekkel a bolgár burzsoá történetírás részéről elkövetett ferdítésekkel és hamisításokkal szemben anélkül, hogy konkrétan foglalkozzanak egyes meghatározott burzsoá történészekkel és lelepleznék hamisításaikat. Valóban, egyes haladó történészek meg bírálnak különböző burzsoá szerzőket, vagy azok különböző műveit, azonban ez véletlenül és tervszerületlenül történik. Eppen ezért a haladó bolgár történettudomány feladata, hogy szervezeten, tervszerűen fogjon hozzá a burzsoá történetírás ferdítéseinek és hamisításainak leleplezéséhez.

Mint ismert, a burzsoá történészek jelentős történelmi irodalmat hagytak örökül, amely főképp Bulgária multjával foglalkozik. A tehetségtelen "műkedvelő" történészek nagy száma mellett a burzsoá történetírás terén egyes tehetséges

kutatók, az emlékek és források ismerői is dolgoztak, akiknek művei erős hatással voltak a bolgár értelmiség széles köreire. A hivatalos történettudománynak ezek a megalkotói és vezetői Szeptember 9-ig népünk eszmei "nevelőinek" szerepét töltötték be, a burzsoá osztály szempontjából vizsgált történelem eszközeivel. Minthogy ennek az osztálynak az érdekeit fejezték ki, azt a törekvését, hogy örökkévalóvá tegye uralmát és a népet a nagybolgár célok és érdekek megvalósítására ösztönözze, ezek a történészek tagadták a társadalmi fejlődés törvényszerűségeit, a "történettudomány" révén támogatták a bolgár burzsoázia hódító politikáját. Történeti munkáikkal közvetlenül vagy közvetve marxista történettudományunkkal szálltak vitába Szeptember 9-ig, a burzsoá érdekek védelmében olyan tényeket tagadtak le, mint azt, hogy Bulgáriában volt feudalizmus. Megújulásunkat teljesen helytelenül, mint művelődéstörténeti folyamatot magyarázták, tagadták népünk fejlődését a kapitalizmus útján az 1878-as Felszabadulás után stb.

A marxista történészek feladata nem az, hogy olyan burzsoá szerzőket bíráljanak és leplezzenek le, akiknek a művei nem gyakoroltak különösebb hatást vagy idővel feledésbe merülnek, hanem csakis olyan burzsoá történészeket, mint V.N. Zlatarszki professzor, a háborus bűnös B. Filov, D. Sztrasimirov, Sz. Radev és sokan mások, akiknek a műveit az ifjabb nemzedékek sorra olvasták, sőt még ma is olvassa sok főiskolás, történelemtanár és mások. Ha a feladatot így jelöljük ki, világossá válik, hogy helyes megoldásához szükség van minden haladó bolgár történész kollektív, szervezett erőfeszítésére.

Nem is elég, hogy csak meghíráljuk és leleplezzük a burzsoá történetírás tudományellenes, reakciós jellegét. Tudományszomjas népi ifjuságunk és a dolgozók általában, akiknek érdeklődése a bolgár történelem iránt szüntelenül növekszik, hazánk általános kulturális színvonalának emelkedésével együtt, nem tanulmányozhatják a bolgár nép multját csupán a burzsoá történetírással szemben gyakorolt kritikákból. Nem elég, hogy csak leleplezzük és megtagadjuk a reakciós burzsoa történeti irodalmat. Szükséges az, hogy ennek a helyére új, tudományos, marxista történeti irodalmat állítsunk. És ez valóban a legnagyobb, a legnehezebb és ugyanakkor a legfontosabb feladat, amely a bolgár történészek előtt áll. De tekintettel arra, hogy egy gazdag marxista történeti irodalom létrehozása hosszabb időt kíván és jóval több káldert, mint ahánnyal ma endelkezünk, a Bolgár Kommunista Párt V. kongresszusa korlátozottabb, de halaszthatatlan feladatot jelölt ki a bolgár történettudomány számára: minél előbb meg kell ími Bulgária tudományos, marxista-leninista történetét a legrégebb kortól napjainkig.

Egy eléggé részletes tudományos népszerűsítő bolgár történet felfegyverzi a haladó bolgár társadalmat a bolgár dolgozó nép sokévszázados tapasztalatával. Felfedi a bolgár társadalom törvénysze-

rü fejlődését és a dolgozó tömegek véres harcait a különböző kizsákmányoló osztályok ellen a századok folyamán, és ezzel Bulgáriában segítséget nyújt a szocializmus minden építőjének, hogy világosabban lássa a hazánk nagy és férgyes jövőjéhez vezető utat. Eppen ezért a tudományos népszerűsítő bolgár történelem megírásának minden további halogatása és elhalasztása azt jelenti majd, hogy haladó történészeink nem értelmessé, jól kötelességüket és felelősségüket abban a nagy harcban, amely náunk a szocialista társadalom felépítéséért folyik.

A részletes tudományos népszerűsítő bolgár történet megírása haladó történészeink módszertani és tudományos felkészültségének igazi erőpróbája lesz. Meg fogja mutatni, milyen mértékben sajátítottak el a marxizmus-leninizmust és a történeti tényanyagot.

A burzsoá történetírás örökségének megbírálása és leleplezése és Bulgária tudományos népszerűsítő történetének megírása azonban nem meríti ki a bolgár történettudomány feladatait. Sőt már most előrelátható, ha figyelembe vesszük történettudományunk mostani színvonalát, hogy a tudományos népszerű történelem, melynek tervezete már készen van, és tematikájának kidolgozása most folyik, nem elegendi majd ki a marxista-leninista történettudomány valamennyi követelményét. A tudományos népszerűsítő bolgár történet gyors megírásának az a célja, hogy ideiglenesen segítsen a haladó bolgár társadalom egy kiáltó hiányán. Egy tudományos népszerűsítő, részletes történetet, mely a marxista-leninista történettudomány valamennyi követelményének eleget tesz, olyat, amelyet a szovjet történettudomány már megírt, csakis mint múltunk legfontosabb eseményeivel és legegésőbb kérdéseivel foglalkozó számos tudományos kutató monográfia eredményét lehet és kell is megírni. Eppen ezért a bolgár történettudomány nagy feladata - ahogy előbb gondottuk - az, hogy létrehozzon egy gazdag marxista-leninista történeti irodalma, mely helyettesítse a reakciós burzsoá történetírást. Egyetlen fontosabb eseménynek, egyetlen fontosabb kérdésnek sem szabad maradnia a bolgár történelemben, amelyet marxista-leninista szempontból ne dolgoztak volna fel.

Ennek a nagy feladatnak megoldásához három dologra van szükség: 1./ A bolgár történészeknek megbízhatóan el kell sajátítaniuk a marxizmus-leninizmust. 2./ Gazdag tényanyagot kell felhalmozni országunk gazdasági, politikai és művelődéstörténete terén; 3./ Új kádereket kell kilépezni.

Nem szabad eltitkolnunk, hogy a történelem terén dolgozó tudományos kutatóink nagyobb része, beleértve a marxista történészeket is, módszertani szempontból még igen gyenge. Erre sok példát hozhatunk fel. Eppen ezért legyen a bolgár történészek állandó feladata, hogy szüntelenül tanulmányozzák Marx-Engels-Lenin-Sztalin nagy tanítását. Itt vannak Marx és

Engels összegyűjtött művei. Itt van V.I. Lenin műveinek megjelent 27 kötete és I.V. Sztálin műveinek 12 kötete. Rendelkezésünkre áll a szovjet történettudomány hatalmas tapasztalata is. A bolgár történészeknek olyan mértékben kell elsajátítaniuk a marxista-leninista módszertant, hogy önállóan és alkotó módon alkalmazhassák a bolgár történelem problémáinak kutatásában. Enélkül a bolgár történettudomány az előtte álló feladatok egyikét sem teljesíthetné helyesen.

Természetesen fölösleges bebizonyítanunk azt, hogy a történettudományban éppen úgy, mint minden más tudományban, a tudományos dolgozók számára nem elegendő csupán megbízhatóan elsajátítani a tudományos módszertant. Szükséges ugyanakkor a történeti tényanyag alapos ismerete. Rendszerint azt mondják, hogy a burzsoá történetírás negatívuma a történeti valóság elferdítése és meghamisítása, amit le kell leplezni és el kell vetni, pozitívuma pedig az általa felhalmozott tényanyag, amelyet át kell venni és fel kell használni. Ez azonban nem egészen igaz. Igaz az, hogy a burzsoá történetírás nagy tényanyagot gyűjtött össze a bolgár történelem korábbi szakaszaira, azonban éppen úgy igaz az is, hogy a burzsoá történészek elsősorban olyan történeti anyagot gyűjtöttek össze, amely alkalmas volt idealista konstrukcióik számára. Ennek következtében burzsoá történetírás által gyűjtött történeti anyag alapján lehetetlen megvilágítani tudományos módon a bolgár történelem problémáit és eseményeit, ha nem beszélünk arról, hogy a burzsoá történészek osztálymeggondolásokból kiindulva nem fordítottak figyelmet Bulgária multjának számos fontos eseményére és kérdésére.

Nem hallgathatjuk el azt, hogy a burzsoá történettudomány ezzel a jellegzetességével egyes marxista történészeink tudományos munkájára is kihatással volt. Ezek nem csupán a történeti adatokat vették át tőle, hanem gyakran azokat a magyarázatokat is, amelyeket már a burzsoá tudósok hoztak létre. Eppen ezért a bolgár történészek fontos feladata, hogy kritikailag vizsgálják át a burzsoá történetírás által összegyűjtött tényanyagot és különösen Bulgária ujkori történetére nézve gyűjtsenek új, gazdag történeti anyagot. Igaz, hogy itt a bolgár történészek, különösen azok, akik ujkori bolgár történelemmel foglalkoznak, olyan akadályokba ütköznek, amelyeknek a legyőzése nélkül a bolgár történettudomány nem fejlődhetik tovább helyesen. Levéltár-ügyünk állapotáról van szó. Mindenki, aki történettudományi kutatómunkával foglalkozott, tudja azt, hogy a történettudomány számára a levéltári anyag rendkívüli, elsődleges jelentőségű. Ezért szükséges, hogy igen komolyan figyeljünk fel arra az állapotra, amelyben most történeti levéltáraink vannak, és hogy minden rendszabályt használjunk fel annak érdekében, hogy tudományos alapon szervezzük meg, hogy a történettudomány kutatóműhelyeivé változtassuk át ezeket. Mindezideig történeti levéltáraink különböző intézményeknél és intézeteknél vannak szétszórva, vagy magánsze-

mélyek kezében vannak. Itt az ideje már, hogy létrejöjjön egy központi állami történeti levéltár, hogy ez vegye kezébe az országban a levéltárügy vezetését.

Ami az új káderek képzését illeti a történelem terén, a kérdés világos. Az új káderekre szükség van és gyors felnevelésükért minden megtörténik.

Igy tehát a halaszthatatlan feladatokon túl - mint a burzsoá reakciós történetírás leleplezése és egy tudományos népszerűsítő bolgár történelem megírása, - a bolgár történészek előtt nagy feladat áll, - létrehozni a gazdag marxista-leninista történeti irodalmat, hogy az nyújtson segítséget fiatal nemzedékeink szocialista nevelésében. Persze rendkívül nagy jelentősége van annak, hogyan fognak hozzá történészeink ennek a feladatnak a megoldásához. Nem az a kérdés, hogy akármilyen marxista-leninista történeti irodalmat hozunk létre, hanem olyan irodalmat, amellyel helyesen meg lehet oldani és meg lehet világítani Bulgária történelmének legfontosabb problémáit és legnagyobb eseményeit. Nem szabad elfelejteni Georgi Dimitrov utmutatását, hogy különleges figyelmet kell fordítani az utóbbi száz esztendő bolgár történetére. Történetünknek ezt a részét hanyagolták el leginkább a burzsoá történészek; ezt ferdítették el és hamisították meg a legotrombábban a burzsoá közírók, holott éppen ebben vannak a legmélyebb tanulságok dolgozó népünk számára.

A bolgár történettudomány egyik legelső és legfontosabb feladata, hogy részletesen kidolgozza a bolgár munkásosztály történetét, harcainak, sikereinek, balsikereinek és szenvedéseinek történetét. Igen részletesen ismerjük a középkori és újkori háborúk történetét, a különböző burzsoá kormányzatokét, azonban ismereteink a bolgár munkásmozgalom, százévszázados történelmünk leghaladóbb, legnagyobb mozgalmanak a története terén rendkívül hiányosak. Marxista történészeinknek feltétlenül foglalkozniuk kell a munkásmozgalom történetére vonatkozó anyag összegyűjtésével és történetének megírásával. Természetes, hogy a bolgár munkásmozgalom történetének kidolgozásánál a legfontosabb helyet a dicső Bolgár Kommunista Pártnak kell juttatni, amely a munkásosztály és valamennyi dolgozó harcos élcsapata és vezetője, a reakciós burzsoázia uralma elleni harcokban. Georgi Dimitrov megállapította a Bolgár Kommunista Párt fejlődésének fő szakaszait és megadta multjának világos és pontos értékelését. A bolgár marxista történészekre hárul az a feladat, hogy részletesen dolgozzák ki a Bolgár Kommunista Párt történetét és konkrét tényekkel mutassák be a dolgozók harcában játszott vezető szerepének egész nagyságát, hatalmas erőfeszítéseit és áldo-

zatait.

Történeti irodalmunknak nagy hiányossága, hogy nincsenek tudományos monográfiák a bolgár forradalmi munkásmozgalom fő képviselőinek életéről és működéséről. A bolgár dolgozó népnek alaposan meg kell ismernie leghűbb fiainak és nagy vezetőinek működését és tanulnia kell példájukból. Szükséges, hogy Dimitar Blagov, Georgi Kirkov, Vaszil Kolarov élete és forradalmi működése, de különösen a bolgár dolgozó nép legnagyobb fiának, Georgi Dimitrovnak élete és forradalmi műve kell, hogy tudományos kutatás tárgyává és széles dolgozó tömegek számára is hozzáférhetővé váljék. Amit eddig ebben az irányban tettek, igen kevés. És ez nem nyugtathat meg a marxista bolgár történészeket.

Történeti irodalmunk kevés helyet szentel a parasztság történetének, holott köztudomású, hogy a dolgozó paraszti tömegek történelmünkben hatalmas szerepet játszottak. A bolgár történelem valamennyi korszakában a parasztság képezte ki Bulgária dolgozó lakosságának alapvető részét. Ezen ivül a munkásosztály megjelenéséig a dolgozó parasztság volt a bolgár társadalom legforradalmibb hargulatu része, a monarchofasiszta diktatura korszakában pedig a parasztság volt a munkások legfőbb és legjobb szövetségesei. Így tehát, ha nem fordítunk kellő figyelmet a parasztságra és évszázados harcokra a kizsákmányoló osztályok - a feudális bojárság, a török feudális urak és a bolgár török urzsóázia ellen - ez azt jelenti, hogy a bolgár történelmet egyoldaluan ábrázoljuk. Ezért a bolgár történet-tudományunk a dolgozó parasztság életét és harcait valamennyi korszakán keresztül alapvetően kell kutatnia.

A haladó bolgár történészek alandó feladta kell, hogy legyen gazdaságtörténetünk kutatása a legrégebb korszaktól napjainkig. Egyetlen történeti eseményt sem lehet tudományosan megmagyarázni, ha nem ismerjük a tőrlelőerők fejlődését országunkban, múltjának különböző korszakain keresztül. És ha létezik még a bolgár történelem sok vitás, vagy megmagyarázatlan kérdése, ezt mindenekelőtt annak a körülménynek kell tulajdonítani, hogy Bulgária gazdaságtörténete nincs kellőképpen feldolgozva.

Be kell vallanunk, hogy a haladó bolgár történészek többségének tudományos működésében (szeptember) óta hiányzott a felelősség és a pártismerő viszonyulás a bolgár történelem kérdéseivel. Ezzel magyarázhatjuk meg azt a tényt, hogy marxista történészeink több figyelmet szenteltek számos másodrendű kérdésnek, viszont nem látták meg azt, milyen hatalmas jelentősége van annak, hogy kidolgozzák az 1923. évi szeptemberi dicsőséges antifasiszta felkelés történetét. És ha nem adták volna ki "Az 1923. évi Szeptemberi Felkelés 25. évfordulója" c. gyűjteményes munkát, amelyben megtalálhatóak a felkelés vezető résztvevőinek cikkei, ifjabb nemzedékeinknek nem lett volna meg a lehetőségük, hogy

részletesebben ismerkedjenek meg az ujkori bolgár történelem legnagyobb eseményének történetével. Az ebben a gyűjteményes munkában elmondottak persze nem adnak teljes képet a dolgozó tömegek által a Bolgár Kommunista Párt vezetése alatt a tőkés burzsoázia bűnös monarchofa iszta diktaturája ellen vívott nagyszerű harc lendületéről. Az 1923. évi Szeptemberi Antifasiszta Felkelés történetét a legnagyobb részletességgel kell kidolgozni. Az, hogy 27 év telt el a Szeptemberi Felkelés óta és még nincs megírva teljes története, valóban a bolgár történettudomány nagy hátramaradásának bizonyítéka.

A bolgár történészek fontos feladata, hogy kidolgozzák az évszázados orosz-bolgár kapcsolatok kérdését. Mint ismeretes, a bolgár nép és a Szovjetunió barátsága, amely Georgi Dimitrov szavai szerint számunkra olyan szükséges, mint a napfény és a levegő, mindenekelőtt a két testvéri ország közös érdekein és azon az önzetlen segítségen és védelmen alapszik, amelyet a nagy Szovjetunió ad az iruknak. Ismeretes ugyanakkor az is, hogy a bolgár-szovjet barátságnak mély történeti gyökerei vannak, ezek azon a testvéri anyagi, erkölcsi és katonai segítségen épülnek fel, amelyet az orosz nép adott a bolgár népnek nemzeti művelődési felemelkedéséért és a török rab-szolgaság alól való politikai felszabadításáért folytatott harcában. A baloldali bolgár történészeknek tudományosan, teljes mélységükben kell feltárniok és megvilágítaniok a bolgár-szovjet barátságnak ezeket a történelmi alapjait és ugyanakkor le kell leplezniök egyes burzsoa történészek minden ferdtetését és hamisítását az orosz-bolgár kapcsolatok "megvilágítása" terén.

A fentebb vázolt feladatok természetesen távolról sem meritik ki a bolgár történettudomány tematikáját. A tőkés burzsoázia reakciós, nepellenes politikája, a bűnös monarchofasiszta diktatura, a hősi antifasiszta népi felszabadító mozgalom 1941-1944 között, a bolgár történelem periodizációjának kérdése és még számos más probléma az, amelyet bolgár történészeknek szintén alapvetően kell kutatniok. Nem szabad elhanyagolni a bolgár történelem őskori és középkori szakaszának kérdéseit sem. Multunknak ezen a területén is számos fontos probléma van, mint pl. a régi trákok társadalmi formációjának a problémája, az a kérdés, hogyan tért át Bulgária az ősközösségből a feudalizmusba stb., ezeknek alapvető kutatása nélkül lehetetlen megírni Bulgária jó marxista-leninista történetét. A legfontosabb az, hogy a bolgár történészek több tervszerűséget vigyenek be tudományos kutató munkájukba, figyelmüket fordítsák inkább a bolgár történelem nagy eseményei és alapvető kérdései felé.

Ha ezt nem tesszük meg, hanem továbbra is kikerüljük a nagy eseményeket és a tisztázatlan problémákat, ha másodrendű és apró kérdések tanulmányozásába mélyedünk, olyan helyzetbe jutunk, amelyet a közmondás ezekkel a szavakkal fejez ki:

"Nagy felhőből kis eső."

Mindezeknek a feladatoknak a megoldásában nagy felelőssége van Tudományos Akadémiáknak is, mely mindezideig még nem tette meg a szükséges lépéseket ebben az irányban az V. kongresszus határozatainak megfelelően, holott ott kifejezetten szó van szerepéről.

Ma az egész bolgár dolgozó nép, a Bolgár Kommunista Párt és a népi demokratikus hatalom vezetése alatt, hősi harcot folytat a szocializmus építéséért hazánkban és a béke és demokrácia világtáborának megerősítéséért, melynek élén a legyőzhetetlen Szovjetunió áll. Nem kétséges, hogy ennek a harcnak a sikerei nagy mértékben ideológiai frontjának egészséges voltától, a művészet és tudomány, különösen az ideológiai tudományok fejlődésétől függ és ezek között van a történettudomány is. "Hatalmas a történettudomány jelentősége - mondja Váiko Cservenkov elvtárs - nemcsak széles tudományos világnézet kialakítása szempontjából, hanem abból a szempontból is, hogy felfegyverzi népünket múltjának helyes ismeretével helyes tanulságoknak a levonásával mi hátrányok érdekében" /3/ ezért a haladó bolgár történészek kötelessége, hogy minél előbb megtisztítsák a bolgár történettudományt az idealizmus, a nagybolgár sovinizmus és a burzsoá objektivizmus maradványaitól és átvaltoztassák a dolgozó tömegek és az ifjú nemzedékek új ideológiai fegyverekkel való felfegyverzésének arzenáljává.

Csak akkor foglalhatja el majd a bolgár történettudomány a szocializmus felépítéséért és a tartós békeért a világon való megteremtéséért folyó nagy harcban osztályreszül jutó méltó helyét.

3/ A Bolgár Kommunista Párt V. kongresszusa. I. rész, Szófia, 1949. 289. l. bolgárul.

Megjelent: a Novo Vreme 1950. 8. számában.

ŘÍHA O.:

Az amerikai imperialisták szegyenletes szerepe Csehszlovákia történetében.

Říha O.: Hanebná role amerických imperialistů v dějinách Československa.

A. 3272.

Az Egyesült Államok története az amerikai imperializmus kezdete óta ragadozás, fosztogatás és kizsákmányolás szakadatlan láncolata. Egyébként már az Amerikába jött első "amerikaiak" is talán a legnagyobb fosztogatók voltak, akiket ismer a történelem. A legkegyetlenebb módon sajátították ki Amerikának és népének minden gazdagságát és kincsét. Az indián törzsek kiméretlen tizedelésével együtt megsemmisítették azok kulturáját is csak azért, hogy kezükbe kaparintassák az aranyat és egyéb természeti kincseket.

A kizsákmányolás országa maradt Amerika a XIX. század közepén lezajlott amerikai forradalom nagy, fényes lapjainak ellenére a további évszázadokban is. Nálunk pl. az elmúlt évszázadban olyan elképzelés alakult ki, hogy Amerikában vagynt az utcán lehet összeszedni. Ez az elképzelés természetesen csak üzleti cikk volt: az amerikai kivándorlási társaságok ügynökei terjesztették mindenekelőtt, akiknek legfőbb érdekük volt, hogy olcsó munkaerőt szállítsanak kenyéradóiknak. Az emberi nyomoruság ez élősdíjei így legfőbb "tudósítói" lettek az "amerikai életnek." Természetesen hazug volt ez az üzleti reklam. Ha egyszer megírják a new-yorki dohánygyárak, a chicagói vágóhidak munkásságának kétségbeejtő viszonyait és az amerikai bányákban uralkodó állapotokat, akkor derül csak fény a legszegyenletesebb kizsákmányolásnak arra a hallatlan méretére, amit az amerikai kapitalisták a közep európai bevándorlókon elkövettek.

Az amerikai kapitalizmus gyors növekedése rendkívül erős agresszióval és hódításvágygal járt együtt; a XX. század elején az amerikai imperialisták tényleges urai lettek az egész északamerikai kontinensnek és vállalkozásokba kezdtek Délamerika meghódítására.

A kapitalizmus imperialista stádiumát, az óriási amerikai monopóliumok uralmának korszakát az amerikai imperializmus a történelem első imperialista rablóháborújával, az 1898. évi spanyol-amerikai háborúval kezdte meg. Ezzel a háborúval kezdte meg az amerikai imperializmus a Csendesóceán meghódítására irányuló hadjáratát. Ettől kezdve a világ legragadozóbb és legkegyetlenebb imperializmusának, az amerikai imperializmusnak /melynek versenytársa egyedül csak

a hitleri imperializmus lehet/ a történelem folyamán minden lépését az emberi életek ezreinek feláldozása, óriási nélkülözés, nyomor és a kulturjavak pusztítása kísérte.

Az első világháború, melynek előkészítésében az amerikai imperialistáknak jelentős részük volt, örömmel üdvözölt alkalom volt terveik megvalósítására. A harcoló felek gazdasági kimerülése és növekvő pénzügyi függőségük az amerikai tőkéből, mely épen a harcoló államokba irányuló szállításokból erősödött rendkívüli módon, valamint a hatalmas háborúutáni befektetések és a háború által kimerített európai monopolistáknak juttatandó kölcsönök átvilágatai, mindez a legjobb kilátásokkal kecsegtette az amerikai imperialistákat a háború utáni tevékenységet illetőleg. Emellett a fő gyarmati versenytárs Anglia, Franciaország, Belgium és Hollandia meggyengülésével további előfeltétel teremtődött az amerikai tőke számára a gyarmati és függő országokba való behatolásra. A nemzetközi helyzetben bekövetkezett eme változások alapján az amerikai dollarcápák hatalmas távlatot láttak maguk előtt: urává lenni az egész világnak. E cél elérésére terveket dolgoztak ki és erre irányították minden tevékenységüket. Már több mint 35 éve töri magát az amerikai imperializmus az egész világ leigázására és meghódítására.

A világhuralomért való harc az alapja az amerikai "semlegességnek" az első világháború első éveiben is: "Amerika, míg az egész világ szörnyű szenvedésben ment át, a világ nyomorából csak és csak hasznot húzott. Ez egyszer nem állott utjában, hogy a meggazdagodásának tárgya Európa lett, ez egyszer nem számított a Monroe-elv, most csak az európai arany számított. Valóságos áradatban hömpölygött oda, mert csak Amerikának voltak készletei, amelyekkel elláthatta a harcoló Európát és így Amerika segítségére sietett Európának, hogy Európa "kitartsa" a háborúban, mert minél tovább tart az, Amerika számára természetesen annál jobb. Ez volt az amerikai részvétel igazi arculata a háborúban." /1/

Az amerikai imperialisták álláspontját a háború kérdésében, minden egyes sakkhúzásukat - akár Középeurópáról és Csehszlovákiáról, akár bármi más ügyről volt szó - az amerikai pénzügyi emberek és monopolisták világhuralomra való törekvése diktálta, élükön Woodrow Wilson állt. Elárulta ezt az az amerikai lap, amely rendszerint Wilson nézeteinek adott hangot, amikor még a háború idején ezt írta: "Európában a világhuralomért folyik a háború. A világ feletti uralomhoz két dolog szükséges: dollárok és bankok. Dollárjaink vannak, bankokat alapítunk és uralkodni fogunk a világ felett."

1/ Nejedly: A népi demokráciáért, II. 145. l. Csehül.

Valóban így lehet röviden jellemezni az amerikai imperialistáknak és Wilsonnak az első világháború alatt követett politikáját, melyet a "semlegesség", "pacifizmus", a "demokrácia terjesztése" stb. képmutató szavaival palástoltak.

Az amerikai imperialisták számára a háború óriási üzleti vállalkozás volt, ahogy azt nyíltan beismerte a háború befejezésének idején az amerikai újságírók szóvivője angliai látogatása alkalmával, mikor félelmetes cinizmusmal jegyezte meg:

"Az anyag, amelyről itt szó van, nem borotvapenge, szappan, vagy nadrág, hanem emberi vér és emberi életek. A hősiesség volt mindig a legmegszokottabb dolog a háború idején, e háborúban legszebb azonban ennek kereskedelmi szervezete volt."

A történelem bebizonyította, hogy az USA-imperialistáknak ez a vérszomjas pénzügyi érdeke az alapja egész "moráljuknak" és politikájuknak.

A kereskedelmi ügyletek minden várakozást felülmuló méretei és a mérhetetlen gazdagodás, amit a háború jelentett, rendkívüli mértékben továbbberősítette az amerikai imperialisták agresszióját, melynek szószólója Wilson lett - "az amerikai militaristák feje, a kapitalista cápák segítőtársa", ahogy találóan jellemezte őt Lenin. Wilson mint nagyvonalú demagóg igyekezett "demokratikus" mezbe es ígéret kbe burkolni az amerikai imperialisták céljait és bitorló programját, kik megkísérelték a számukra elérhetőnek vélt világuralom megszerzését. Wilson a nagyvonalú demagógot negligálta még a minden hájjal megkent francia reakciós és militarista Clemenceau is, aki úgy jellemezte Wilsont, hogy "úgy beszél mint Jézus Krisztus és úgy cselekszik, mint Lloyd George" /angol gyarmati rabszolgotartó./

Ez valóban hiteles arckép az amerikai businessmanok hivatalos főszószólójáról. Ez a tény nem leplezi el semmilyen hivatalos hálaének és dicsfény sem, amivel az áruló publicisztika körülkerítette Wilson személyét. S ezt a ténytet teljes mértékben megerősíti az amerikai imperialistáknak a világ leigőzésára irányuló terve, melyet Wilson terjesztett elő a 14 pontjában 1918 januárjának elején. Wilson 14 pontja az amerikai imperializmus világos programja. A Wilson által javasolt és népszerűsített "Nemzetek szövetségének" nem kevesebbnek kellett volna lennie, mint "az amerikai imperializmus vezetése alatti államok blokkjának, melynek alapján a nemzetközi politika bármely kérdését a USA érdekei szerint lehetne megoldani." /Stegar/

Az amerikai imperializmus e világuralmi koncepciójában természetesen jelentős hely jutott az Osztrák-Magyar Monarchiának is. Az amerikai imperialistákat ebben egyáltalán nem akadályozta sem a monarchia reakciós jellege, sem a nemzetiségi nyomás, mely az elnyomott nemzetekre nehezedett,

akik a Nagy Októberi Szocialista Forradalom példájától vezetve, akkory harcot kezdték az osztrák iga alól való nemzeti és társadalmi felszabadulásra. Wilson kerteles nélkül bejelentette a Vatikánnak küldött válaszában, hogy "az USA nem tartja helyénvalónak a birodalom szétbomlasztását."

Az amerikai imperialisták még 1917. december 4-én bejelentették Wilson szavaival a világnak: "Meg kell azonban mondanunk, hogy semmikép sem kívánjuk az osztrák-magyar birodalmat meggyengíteni vagy átcsoportosítani."

Végül még Masaryk is, aki mindenképen igyekezett Wilsont minden igazság ellenére magasztalni és kedvezően feltüntetni, kénytelen volt a köztársaságba való visszatérése után jelentésében Kramár burzsoá kormányának elismerni, hogy Wilson az utolsó pillanatig a csehek és szlovákok önállósága ellen volt; Masaryk itt elismerte, hogy pl. az 1918. év elején alig néhány hónappal a háboru befejezése előtt és teljes félévvel azután, hogy a cseh és szlovák nép érzéseit kifejező Vizkereszti Deklaráció közvetlenül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom által kiadott, a végső következtetésekig terjedő önrendelkezési jog felszavára hivatkozott, ebben az időben az amerikai imperialisták szóvalója, Wilson még "Ausztia integritása mellett" volt.

Ilyen álláspontot foglaltak el az amerikai imperialisták a monarchia elnyomott nemzeteinek életkérdéseivel kapcsolatban. S hogy ennek nyomatókat adjanak, 1918. február közepén Wilson utján pénzügyi segítséget ajánlottak fel annak az osztrák-magyar kormánynak, melynek hadat üzentek. Ilyen volt a valóságban az amerikai pénzügyi emberek "harca" a "végleges világbékéért, az összes nemzetek felszabadításáért" stb. - ahogy demagóg hangon hirdette a világnak Wilson Amerika hádbalépésekor. Az Ausztia-Magyarország léte iránti megkülönböztetett érdeklődés jellemezte Wilsont és az amerikai imperialistákat egész a háboru végéig, sőt éppen ez kényszerítette őket arra, hogy figyelmet szenteljenek a monarchia nemzetiségi összetételének is. Semmi esetre sem azért, hogy segítsenek az elnyomott nemzeteknek a harcukban, hanem hogy a megbukott és újjáalakított kormányoknak segítsenek a forradalmi mozgalom elnyomásában.

Az amerikai imperialistáknak, akik egyedül azért vettek részt a háboruban, hogy megsokszorozzák hasznukat és uralmuk alá hajtásák az egész világot, semmiféle érdekük nem füződött a cseh és szlovák néphez, - természetesen azon az érdeken kívül, hogy miként vehetnék kézbe a bankokat, gyárakat és a föld kincseit, miként zsákmányolhatnák ki a cseh és szlovák népet. A "Nation" c. angol folyóirat még 1918. március 2-án is figyelmeztette a "szövetségeseket, hogy "... nem lesz béke, ha nem haladnak következtetésen Wilson elnök mögött az osztrák államegész fenntartására irányuló elvében".

A Wall Street "ideológusa", Walter Lippmann ezt nyíltan így ir-

ta meg: "Mindenesetre ... az önrendelkezés elve bizonyos értelemben mélyen nem-amerikai és nemcivilizált ..." /Az Egyesült Államok külpolitikája és háborus céljai./

Lippmann megerősíti a ténnyt, hogy Wilson egyszerűen nem tanúsított érdeklődést közép-európai nemzeti államok megalakulása iránt: "Wilsonnak, az új nemzetközi rend /értse: az amerikai világuralom - a szerk. megjegyzése/ apostolának az igazi főcélja a nemzeti önállóság feladása volt ... De kénytelen volt engedelményeket tenni annak, amit úgy neveznek, hogy szokásos előítéletek, engedelményeket, melyek elleplezték és tagadták az igazi célt".

Lippmann itt "a k's népek iránti érdeklődés" kifejtésével leleplezi Wilson képmutatását és egész demagógiáját. Wilson ellene volt a nemzeti önrendelkezés jelszavának, de kénytelen volt engedelményeket tenni az "előítéleteknek", vagyis a Nagy Októberi Forradalom által tette lelkesített közép-európai népek döntésének, hogy harcolni fognak a nemzeti függetlenségért. Ami a csehek és szlovákok Ausztria elleni harcat illeti, Wilson itt a Vizkereszti Deklaráció után csak hosszú idő múlva kezdett "engedelményeket tenni". E mellett az ő "előítéleteknek tett engedelményei" nagyon ködösek voltak és "az önkormányzati fejlődés alkalmáról" beszéltek. Amerikai, angol és francia lapok Wilson ez engedelményét úgy kommentálták, hogy az kísérlet Ausztria megmentésére. Wickham Steed burzsoa angol újságíró "a népelnyomó Habsburg-uralom új palástjának" mondotta ezt.

A csak a saját hasznukat hajszoló amerikai imperialisták Wilsonnal az élükön valóban megátalkodott ellenségei voltak a csehek és szlovákok önállóságának.

A Wall Street legelőkelőbb imperialistái által gondosan kiszámított és fontolóra vett amerikai hódítási remények és Wilson világuralmi tervei nem valósultak meg. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom eltépte a lánca leggyengébb szemet és óriási sebet ütött az egész imperializmuson és minden világuralmi törekvésen.

"Az Októberi Forradalom az első forradalom a világon, amely nyugat munkásainak és katonáinak élő példát mutatott a mekkvésre és arra sarkalta őket, hogy lépjenek a háború és az imperializmus igája alól az igazi felszabadulás útjára. A munkások és katonák felkelése Ausztria-Magyarországon és Németországban munkás- és katonatanácsok alakulása, Ausztria-Magyarország nem teljesjogu népeinek forradalmi harca a nemzeti elnyomás ellen, - eléggé ékesszólóan bizonyítja ezt." - írta I.V. Sztalin. /2/

2/ I.V. Sztalin, Művei, 4.köt. 169-170. l.

A csehszlovák burzsoázia és különösen Masaryk elferdítette a valóságot úgy, mintha Wilson "régóta fogva érdeklődést tanúsított volna a csehek és szlovákok iránt". A való helyzet ezzel szemben az, hogy Wilson egyáltalán soha nem tanúsított érdeklődést a cseh és szlovák nép iránt és hogy csak érdeklődni kezdett a lehetőségek iránt, miképpen használja fel Középeurópa népeit, köztük a cseheket és a szlovákokat dühödt harcában a Nagy Októberi Forradalom ellen, a Nagy Októberi Forradalom gondolatainak Nyugateurópába való győzelmes áthatalását akadályozó gát kiépítésében.

Mert az oroszországi munkásosztály első proletárkormányának megalakulása és a hatalmas visszhang, amit az emberiség történetének ez a korszakalkotó fordulata kiváltott az egész világ dolgozó népeiben, egyrészt félelmet keltett az amerikai imperialistákban, másrészt megátalkodott gyűlöletet Szovjetország ellen. A népi tömegek forradalmi nemzetfelszabadító mozgalma alá ásta az alapokat, melyeken a kapitalista uralom nyugodott, aláásta az agresszív amerikai imperializmus alapjait is és sokszor gondosan kidolgozott terveit a világ monopolista leigázására. A munkásosztály által vezetett széles néptömegek állandóan erősödő forradalmi mozgalma legfőbb akadálya lett a világ feletti uralmat megszerezni akaró amerikai imperialisták terveinek és törekvéseinek.

Ezért az amerikai imperialisták legfőbb törekvése arra irányult, hogy megsemmisítsék a nemzetközi forradalmi mozgalom támaszát - az oroszországi szovjethatalmat. Az amerikai imperialisták vezető és kezdeményező szerepet játszottak a szovjethatalom elleni intervenciók harcokban. "Az angolok és amerikaiak - írta Lenin - úgy járnak el, mint az orosz szabadság hőhérei és csendőrei, ahogyan ez a szerep be volt töltve I. Miklós orosz hóher alatt ... Ezt a szerepet most Wilson ügynökei vállalták magukra. /3/

Az amerikai imperialisták intervenciók rablóhadserőjét küldenek Oroszországba, melyet Vladivosztokban és Murmanszkban raktak partra. Lenin erről ezt mondta: "Az amerikai milliárdosok, ezek a modern rabszolgatartók, éppen most különösen tragikus oldalt nyitottak fel a véres imperializmus véres történetében." /4/

Éppen ezért a véres amerikai imperialisták minden erejükkel azon voltak, hogy megtörjék és elfojtsák a többi kapitalista államokban egyre nagyobb és nagyobb, elemi mereteiben kibontakozó népi felszabadító mozgalomát. Épp a proletártömegek sikerei voltak azok, ahogy Lenin írta 1918. októberében, amelyek "a nemzetközi burzsoáziában, melynek élére az angol-amerikai és francia burzsoázia állott, veszett dühöt váltottak ki és azt a törekvést, hogy gyorsan ellenforradalmi erőket szervezzenek a forradalom s mindenek-

3/ Lenin, Művei, 23.kötet, 315. l.

4/ Lenin, Művei, 28.kötet, 4. oldal.

előtt annak az adott pillanatban legfőbb tüzfészke, az oroszországi szovjet hatalom elfojtására."

Egyedül innen ered Wilson egyszeriben felébredt érdeklődése Masaryk iránt, amit Masaryknak, Szovjetországból való elutazása után, azonnal tolmácsol Japánban az amerikai követ. Az emlékirat, melyet Masaryk az amerikai követ kérésére dolgozott ki, egyebek között azt a körülményt is hangsúlyozza, hogy Oroszországban sikerült a cseh és szlovák foglyokból 50.000 főből álló hadtestet szervezni: ezek "kitűnő katonák" és megvan a lehetőség "másik ugyanilyen nagysagu hadtest" szervezésére.

A Szovjetország elleni harc volt a főtárgya Wilson és Masaryk 1918 júniusi első személyes megbeszélésének is. Ekkor már javában folyt a szovjetellenes akció, melyet a háttérből az amerikai és többi imperialisták irányító tak és melyet Gajda, Syrový, Čechek és társai engedelmes eszközként hajtottak végre, s hogy ebben az akcióban jelentős része volt az Egyesült Államok cselszövő imperialista politikájának is, azt bizonyítja a külügyminiszter um által 1918 július 5-én a vladivosztoki amerikai konzulnak küldött távirat. távirat szövege a napnál világosabban bizonyítja, hogy a szovjetellenes fegyveres intervenciót, melyet a légiók vezetősége szervezett, a washingtoni Fehér Ház sugalmazta: "Közölheti szóbelileg a cseh vezérekkel", - olvassuk a táviratban - "hogy az ön értesül se szerint kormányunk az oroszországi cseh katonaságot olyan elemnek tartja, amely inspirálja a katonai erőket ... Továbbá, hogy a vezérek /t. i. Gajda és a többiek - a szerk. megjegyzése/ magatartását Vladivosztokban és Nyugatszibériában annyira példásnak // tartja, hogy az elismerést és támogatást érdemel ... Hasonló távirat ment a moszkvai konzulnak is. Az ő feladata, hogy e táviratot elküldje szamarai és cseljabinszki cseh vezéreknek, kik a Volgánál akarnak arcvonalat alkotni, vagy átvonulni Szibériába aszerint, hogy mit tartanak a szövetséges kormányok helyesebbnek." //

Ez a távirat azt bizonyítja, hogy a légiók orosz nép elleni harcban való felhasználásának sugalmazói az amerikai imperialisták voltak, élükön Wilsonnal, akik a maguk "elveinek" megfelelően az orosz, cseh és szlovák emberek életét és vérért egyszerűen dollárra váltották át rabló terveikért a fiatal szovjethatalom elleni harc érdekében, akik a légiókban semmi mást nem láttak a cseh burzsoázia által ugyszólván poton pénzen eladott alkalmas és főleg olcsó "ágyutöltelék-nél."

Wilson és az amerikai kormány ugyanis "készséggel" nyújtottak kölcsönt Masaryknak a "szibériai hadsereg felszerelésére és fenntartására" összesen 29.800.000 dollár összegben.

A kiadást gondosan felszámolták, de nem az amerikai imperialisták terhére, hanem Masaryk terhére, aki azt úgy terjesztette elő kifizetésre népünknek, mint az amerikai imperialisták egyik "ajándékát" a csehszlovák államnak.

A csehszlovák légióknak a szovjet hatalom megdöntéséhez eszközként való felhasználása, amiben olyan jelentős része volt az USA-nak és Wilsonnak, szemléltetően bizonyítja, hogyan képzelték el az amerikai imperialisták Wilsonnal az élen a népek "jogát az élet- és kormányforma megválasztására." Amíg a Nagy Októberi Szocialista Forradalom minden fenntartás nélkül kiűzte és következetesen védelmezte a népek önrendelkezési jogát, az amerikai imperialisták mesterkedtek ezzel a fogalommal és csak ott használták, ahol ez számukra megfelelő ürügynek kínálkozott az előnyösebb pénzügyi behatolásra és a világ meghódítására.

Az amerikai imperializmus nemcsak az intervenció pénzbeli "ügyleteinek" jelentős részét vállalta a fiatal szovjet köztársaság elleni harcban, hanem vezető ereje lett a szovjetellenes felvonulásnak és vállalta a főszerepet a forradalmi mozgalom elleni ideológiai harcban is.

De az amerikai imperializmus nemcsak a Szovjetunió ellen támadott, mégis ott vitte is a főszerepet. Az Egyesült Államok, amely átvette "Európa csendőrének" szerepét, hasonló buzgalommal kezdte meg a harcot a forradalmi mozgalom ellen Középeurópában. Az Egyesült Államok, Anglia, Franciaország és a többi imperialista államok még a "központi hatalmak" országainak vereségét is arra használták fel, hogy olyan fegyverszüneti feltételeket szabjanak, melyekben jelentős helyet foglal el a forradalmi mozgalom elleni harc követelménye; végezetül még az esetleges fegyveres közbelépés "jogát" is fenntartották feltételeikben a csehszlovákiai, magyarországi, ausztriai és szerbiai népi felszabadító harcok forradalmi erői ellen. Ez volt a főtárgya a szövetséges hatalmak tárgyalásainak és megbeszéléseinek még abban az időben is, amikor az orosz nép hősi példájától vezettetett dolgozó nép az osztrák-magyar monarchia évszázados jármának megdöntéséért harcolt. Még 1918. november 2.-án is, a már nem létező monarchiával kötendő fegyverszünet feltételeiről tárgyalva a "rendfenntartás" ürügye alatt Bajorország és Csehország megszállásának gondolatával foglalkoztak ezek a tényezők. Hogy mit jelentett ez a formula, az kitűnik Benes jelentéséből, aki a szövetségesekhez intézett memorandumában 1918. november 13.-án kifejezetten arra hívja fel a figyelmet, hogy az összes kezdeményezéseit egyetlen gondolat hatja át: "Előkészíteni a talajt Ausztria-Magyarországon ... hogy a csehek a szövetségesek beleegyezésével és támogatásával megvedhessék országukat és a szövetségesek országait a nagyon fenyegető bolsevista mozgalomtól."

Wilson egyenesen fegyveres közbelépéssel fenyegetett a forradalmi hullám ellen, a középeurópai országok és köztük Csehszlovákia néptömegei ellen. 1919-ben, a versaillesi békekonferencia megnyitása előtt, amikor "a kisépek békeszerető pártfogója"-ként ünnepelte magát, titkárának kijelentette: "Most rajtunk van a sor, nekünk kell a világkonferencián védelmezni az új rendet, ha eh - szép szerével, ha szükséges - erővel." /5/

A dolgozó-nép kormánya elleni gyűlölet és ellenséges érzés volt tehát az a közös platform, amelyen találkozott Wilson és a többi antant imperialista Masarykkal, akik egyenesen a középeurópai ellenforradalmi rend "biztosítékaként" ajánlottak fel. Ezért tekintett a népi mozgalom által fenyegetett cseh burzsoázia is olyan reményekkel egyetlen védelmezőjére, Wilsonra és Masarykra.

Az amerikai imperialisták minden erejüket megfeszítették az ellenforradalmi kormányok pozícióinak megszilárdítására. Ahogy Oroszországban 1917-ben minden erejükkel igyekeztek hatalmon tartani és megszilárdítani Kerenszkij reakciós burzsoá kormányát, ugyanúgy támogatták mindenütt, ahol a proletariátus hatalmas forradalmi támadólendülettel igyekezett megdönteni a burzsoázia hatalmát, a munkásosztály árulóit és a burzsoázia ügynökeit. Így 1918-ban és 1919-ben az angol és francia imperialisták minden erejükkel igyekeztek megszilárdítani az ellenforradalmi hatalmat Magyarországon ugyanúgy, mint Ausztriában a szociáldemokrata áruló Renner és Bauer reakciós kormányát és Kramár és Tusár kormányát Csehszlovákiában. A haladás e csődbejutott ellenségeinek helyzetét legjobban jellemli a populáris magyar miniszterelnök szavai, aki nyíltan beismerte, hogy az ő reménye "három szóban foglalható össze - Wilson, Wilson és még egyszer Wilson."

Az amerikai imperializmus védő szárnyai alatt és instrukciói szerint támadott a csehszlovák burzsoázia is a munkásmozgalom ellen 1920-ban, és amerikai puskákból lőttek a csehszlovák burzsoázia véres terrorának első áldozataira.

E tények fényében megértjük Masaryk "háláját" Wilson iránt, kiről a "Világforradalomban" azt írta, hogy "személyesen és úgyis mint az Egyesült Államok képviselője hatalmas erkölcsi és politikai erővé lett Európában."

Az amerikai imperialisták voltak azok, akik a burzsoá csehszlovák kormánynak a Magyar Tanácsköztársasággal szembeni ellenforradalmi beavatkozása háttérben álltak. Mihelyt 1919. március 21.-én megalakult a Magyar Tanácsköztársaság, az amerikai misszió tagjai jegyzékekkel és javaslatokkal árasztják el Washington a tanácshatalom katonai közbelépés útján való

likvidálására, melynek végrehajtására "elsősorban csehszlovák és román katonaságot" ajánlanak. S mihielyt a Párisban "békekonferencia" cégjelzés alatt üléselő nemzetközi ellenforradalmi vezérkar az amerikai imperialisták unozolására a katonai intervenció mellett dönt, az amerikai misszió tagjai azok, akik haladéktalanul fontos helyeket foglalnak el az intervenció hadseregek parancsnokságain. Az imperializmus amerikai csendőrei sehol sem hiányoztak, amikor Európában népellenes hadjáratról volt szó.

A forradalmi mozgalom elfojtásánál az amerikai imperialisták még egy politikai fegyvert használtak, és pedig az élelmiszerszállítványokkal való csalásokat. Ezt az akciót a későbbi amerikai elnök, Herbert Hoover irányította. Az akció politikai jellegét leleplezte közeli munkatársa, Gregory, aki cinikusan beismerte, hogy "a balkánizált Középeurópa etetése és támogatása volt az egyik harci eszköz, melyet Hoover a bolsevista hullám feltartóztatására alkalmazott."

A további háborúra előkészített, túltömött amerikai raktárok élelmiszerszállítványai - Gregory szerint - "minden kétségen kívül sok élelmet és gazdasági tényezőt modern fegyverként juttattak át Európába ..."

Ugyanugy Wilson is az európai élelmiszerszállítványokban látta "az egész európai helyzet kulcsát". Ezt leszögezte a kongresszus vezető tényezőihez küldött levelében, mert a bolsevizmust, úgy mond, "nem lehet erővel, hanem csak élelmiszerszállítványokkal megállítani." E tapasztalat birtokában kísérelték meg eredménytelenül az amerikai imperialisták a második világháború után is feltartóztatni a szocializmus győzelmes forradalmi előretörését. A Marshall-terv lényegében hű másolata a Hoover-féle "segítségnek", melynek szintén az imperialista cápák bevált fegyvereként kellett volna szolgálnia a forradalmi mozgalom elfojtását.

Mint a "bolsevizmus által közvetlenül fenyegetett ország" Csehszlovákia is az első világháború után mindjárt "amerikai segítséghez" jutott. Ennek azonban egész jellege arra vallott, hogy az akciónak semmi köze sincs az igazi segítséghez és hogy itt mindenekelőtt tipikus amerikai propaganda-"business"-ről van szó. Az egész akció egyáltalán nem vette figyelembe iparunk szükségleteit, szándékosan nem vette tekintetbe az ipari nyersanyaghiányt, hanem az amerikai élelmiszeripar háborús készleteinek elhelyezését szolgálta mindenekelőtt. Az amerikai "segítség" célja ismét csak az volt, hogy elfoglalja az európai gazdasági életben a legjelentősebb pozíciókat és így megteremtse az előfeltételeket a Wall Street régi imperialista világhatalmi terveinek a megvalósítására. Az amerikai imperialisták számára ez az egész akció hallatlan vagyonszerzési lehetőség volt. Elvégre még a burzsoá "Pritomnost" is elismerte akkor, hogy "ez a segítség nem volt ingyen", sőt "az állam

súlyos eladósodásával végződött" /!/. E "segítség" kifejezett zsfora-jellegét bizonyítja a Rasin-féle adósságtörlesztési terv is. A gabona, zsír- és konzervszállítmányokért Csehszlovákiának 33 millió dollár megfizetését írták elő. Az árfolyammanipulációk oda vezettek, hogy végül is csak kamatokban Csehszlovákiának csaknem 25%-át kellett fizetnie az összegnek, amelyért közvetlen a háború után élelmiszereket adtak el. A csehszlovák lakosság legszélesebb rétegeinek ez a nyílt, szégyentelen megrablása, - a csehszlovák burzsoázia természetesen áthárította e terhek megfizetését a népre, - legjobban mutatja az amerikai imperialisták, Wilson és Hoover "humánus segítségének" "baráti" jellegét.

Ugyanabban az időben, amikor az amerikai imperialisták ezekkel a legszégyentelenebb feltételekkel segítettek a cseh burzsoáziának a legszélesebb neptömegekkel szembeni harcában, a párisi békekonferencia Wilson elnökletével ahhoz az egyenesen Wilson által formulázott következtetéshez jutott, hogy "az egyetlen helyes megoldás, ha az új államoknak előírják az elért szabadság anyagi terheinek megfizetését."

Wilsonnak ez az embernyuzó üzleti spekulánsra valló álláspontja megerősíti azt a tényt, amit Lenin állapított meg, amikor ezt írta: "A háború mindenütt hihetetlen nyomort okozott - s a háborúért mindenütt, beleszámítva a "felszabadító" nemzeteket is, százalékot kell fizetni adóban. Miféle százalék ez? Milliárdokat kitevő adó ez a milliomos uraknak azért, hogy voltak olyan kegyesek és megengedték a munkások és parasztok millióinak, hogy megöljék és rokkanttá tegyék egymást a kapitalista haszon elosztása kérdésének megoldása érdekében."

Ezzel az "üzleti spekulációval" magyarázható az a "nagy és őszinte érdeklődés", amit Masaryk szerint maga Wilson elnök tanúsít ügyünk iránt."

Megfelel és beleillik az imperialista erők ellenforradalmi vezérkara tárgyalási hangnemébe az, amit a konferencia egyik résztvevője, Kramář 1922-ben oly nagy dicsérettel ír az amerikai álláspontról: "Amerikától nem várhatunk semmi olyant, ami ne járna együtt kölcsönös gazdasági előnyökkel is. Ambar Párisban igen radikálisan körül akarta kanyarítani a királyságunkat a wilsoni elvek szerint, azért mégiscsak ... az orosz ügyek miatt most rokonszenves előttünk az anyagi előnyökkel kapcsolatos megnemalkuvó magatartásával. Amerika pedig nagy szerepet fog játszani a világpolitikában ... s nem békél meg a Szovjetunióval. Ez az Oroszország elleni politika az alapja Amerikával való együttműködésünknek. ..."

A Szovjetunió esküdt ellenségének ez a lojális megnyilatkozása világosan leleplezi a dolgok összefüggését. Nyilvánvaló, hogy az a kötelék is, amellyel a csehszlovák burzsoázia, és

mindenekelőtt Masaryk és Benes Csehszlovákiát az amerikai imperialistákhoz akarták láncolni, egyedül a Szovjetunió elleni gyűlöletre volt alapítva.

Az amerikai imperialisták csehszlovákiai "business"-e nagyon jól sikerült. A forradalmi mozgalom elfojtása 1920 decemberében a kapitalista rend megszilárdulását jelentette és azt, hogy a Csehszlovák Köztársaságot a legkülönbözőbb monopolok kényének kedvének szolgáltatták ki, melyek közül az amerikai társaságok kezébe került Csehszlovákia egész kőolajipara és az elektrotechnikai ipar nagy része is. A kapitalista uralom megszilárdulása a köztársaságban egyidejűleg tárt ajtót nyitott az amerikai kereskedelmi kémszolgálatnak is, olyannyira, hogy végül a burzsoá közgazdasági publicisták is kénytelenek voltak megállapítani, hogy a csehszlovák ipari termelésről legtöbbit az amerikai statisztikákból tudnak meg.

1922-ben a Wall Street urai a csehszlovák burzsoá hatalom megszilárdítására 50 millió dollár kölcsönt engedélyeztek. E kölcsönt igen megalázó feltételekkel kötötték meg. Az állam zálogba adta // a vám- és a dohányjödéd jödvedelmét és 8% kamat fizetésére kötelezte magát //. E mellett az amerikai kalózok kikötötték, hogy a kölcsön 10 éven belül nem mondható fel. Hasonló módon engedélyezték Csehszlovákiának a második kölcsönt is 1925-ben, úgyhogy a csehszlovák pénzügyi élet összes adóterhe az amerikai bankokkal szemben 1925-ben 185.071.023 dollárt tett ki.

Az amerikai kölcsönök egész nyíltan uzsora-jellegűek voltak. Az Egyesült Államok kormánya és az amerikai pénzügyi körök egyetlen célt követtek vele: az adós államok gazdasági leigázását. E kölcsönök funkciójáról már az első világháború alatt kijelentette az amerikai kongresszus egyik tagja: "Ezek a kölcsönök végleges és lerázhatatlan ellenőrzést adnak államunknak a világ pénzügyei felett."

Uzsora-jellegűek voltak a feltételek is, amelyekkel az amerikai pénzemberek "hajlandók" voltak kölcsönözni. Az amerikai kölcsönök az amerikai tőke kezébe adták a döntést is afelől, hogy mit vásárolnak a kölcsönadott pénzen és ellenőrzést jelentettek az illető ország gazdasági és pénzügyi élete felett.

Gazdasági és politikai életünkbe még egy módon avatkoztak be a Wall Street kalózai. 1924-29 közt hatalmas összegeket uháztak be a német iparba, melynek egész sor vállalata volt a Csehszlovák Köztársaságban. Ezzel a közvetett részvétellel nem mindennapi jelentős befolyást biztosítottak maguknak mind a termelésben és a bérpolitikában, mind a politikai életben. Ma már ismerjük a közzétett dokumentumok sokaságából az amerikai imperializmus közvetlen részvételét és érdekét a fasiszmus németországi hatalomrajuttatásában, mint az ipari téren való "együttműködés" eredményét.

Ilymódon áramlottak naponta a csehszlovákiai dolgozó nép vére-
ből és veritékéből kisajtott hatalmas hasznok közvetlenül és
közvetve az amerikai imperialisták kezébe. Népünk hosszú éve-
ken keresztül nehéz árat fizetett a cseh és szlovák burzsoá-
ziának az amerikai imperialistákkal való szégyenletes össze-
kötötéséért.

Valóban nehéz lenne szégyenletesebb szerepet találni, mint
amelyet Csehszlovákia történetében születésekor és fejlődésé-
nek első éveiben játszott éppen az amerikai imperializmus,
melyet a csehszlovák burzsoázia hazug módon "szövetségesnek"
és "barátnak" tüntetett fel.

Népünket megtanította a történelem, hogy az amerikai imperial-
istáktól nemcsak hogy semmi jót nem várhat, de hogy az ameri-
kai imperialisták voltak mindenkor inségének és nyomorának,
áldozatának és szenvedésének okozói, s hogy mindenkor a leg-
kegyetlenebb ellenségei voltak és ma is azok népünknek, a-
kikkel szemben az egész népnek résen kell lennie.

Ezért nagy és köztársaságunk minden egyes polgárának élete
számára igen nagyjelentőségű fordulat történetünkben már ma-
ga az a tény, hogy népeink sorsa, hála a Szovjetunió 1945
évi felszabadításának és hála a népi demokráciánknak, ma már
nem függ és soha nem is fog függeni a véres amerikai impe-
rialisták kufárkodó rosszakaratától.

MACIU V.:

Az angol-amerikai imperialisták tevékenysége Romániában az utolsó világháború előestéjén.

Maciu V.: Despre acțiunea imperialiștilor anglo-americiani in România in ajunul ultimului război mondial.

A. 3271.

Lenin még 1916-ban, "Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka", c. munkájában megállapította az Egyesült Államok kapitalizmusának elősdi voltát és gazdasági fejlődésének gyorsaságát, valamint az Angliában megindult s a tőkének tulajdonítható rothadási folyamatot. /1/ Valóban az Északamerikai Egyesült Államok az első világháborúból, melybe végül is belépett, hogy biztosítsa gazdasági és politikai uralmát, meggazdagodva és fejlett gazdasággal került ki, ugyanakkor az európai kapitalista országok, győztesek, vagy legyőzöttek, elszegényedtek és eladósodtak. Európa adósából, ami 1914-ben volt, 1919-re hitelezőjévé vált. Ebből kifolyólag míg 1914-ben, a háború megkezdése előtt 1887 millió dollár értékű aranykészlete volt, 1924-re odáig jutott, hogy 4570 millió dollár értékű aranykészlettel rendelkezett, ami a világ egész aranykészletének közel fele tette ki. /2/ Az amerikai monopolisták hasznot húzva az európai szárazföld romjaiból /kivéve a Szovjetuniót/, mind a győztes, mind a legyőzött országokban egész sor ipari- pénzügyi- és kereskedelmi vállalatot kaparintottak meg. A német ipart az Amerikából kapott hitelek alapján állították helyre.

A világimperializmus központja így áttevődött az Egyesült Államokba. Ez nem azt jelenti, hogy Franciaország és még inkább Anglia nem játszottak továbbra is jelentős szerepet az imperialista világban. Mint győztesek, megtartották és növelték gyarmatbirodalmukat, egyszersmind kiszélesítve gazdasági és politikai befolyásukat Délkelet-Európa iparilag kevésbé fejlett országaiban a legyőzött Németország kárára.

Az első világháborút követő évek után, 1923 és 1929 között a kapitalista gazdaság viszonylag megszilárdult, ami optimizmussal töltötte el az imperialista köröket, különösen az amerikaiakat. A kapitalista országok munkástömegei kénytelenek voltak elfogyasztani a saját maguk által termelt árukat s ez vezetett az 1929-1933-as nagy gazdasági válsághoz, amely a gazdasági válságok történetében példátlan méreteket öltött. Egy sor európai

1/ Lenin, Vél.művei, 1.köt. 1023. l.

2/ André Siegfried: Les Etats Unis d'aujourd'hui, Paris, 1936. 229. l.

országban, melyeket az amerikai és angol imperialisták fosztogatása legyöngített, a nemzetközi csereforgalmat akadályozta a bevétel korlátozása és a devizák ellenőrzése. Romániában, ahonnan az imperialisták 1929-1933 között majdnem 20 milliárd arany lejt vontak ki az 1929. febr. 2.-i pénzstabilizáció által megállapított értékben, a deviza-ellenőrzést 1932 májusában, a bevétel korlátozását pedig ugyanazon év novemberében vezették be.

A válságból való kiemelkedés mindenekfelett a dolgozók rovására történt. A béreket leszállították, a munkásokat tömegesen bocsátották el, a parasztokat kényszerítették, hogy terményeiket nevetséges árakon adják el. Hogy fékentartsák a dolgozó tömegek elégedetlenségét, az angol-amerikai imperialisták azokban az országokban, amelyek kevésbé tudtak a válság csapásainak ellenállni, önkényuralom bevezetését támogatták. Hazánkban a forradalmi munkásmozgalmakat üldözték és a burzsoázia növelhette profitját, habár 1933-mal kezdődőleg a válság valójában gazdasági depresszióba ment át, mégpedig egy különleges formában, anélkül, hogy a gazdasági válságokat szokás szerint követő prosperitás visszatért volna.

Ebben az időszakban a kapitalizmus egyenetlen fejlődése a különböző országokban még jobban megnövekedett. Mendelsohn Leo úgy vélekedik "Lenin, Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelső foka c. könyvének kiegészítő adataihoz" című munkájában, hogy a különböző országok világháborús gazdálkodásának igen változatos fejlődési feltételein kívül ennek az egyenlőtlenységnek fokozódása részben a monopóliumok gigantikus megnövekedésének tulajdonítható, ami egyrészt a technikai haladás zavaros fejlődését idézte elő; másrészt a Szovjetunió megalakulását, ami korlátozta "a kapitalista világ terjeszkedésének általános lehetőségeit, megfosztva azt a nyersanyag egy jelentős forrásától, terményei számára egy jelentős piactól és megakadályozva azt fölösleges tőkéjének beruházásában. De előidézte mindennekelőtt magának a rendszernek fokozódó hanyatlását, amely hanyatlás jellemző a kapitalizmus általános válságának korszakára "abban az időpontban, mikor a termelés növekedésének lehetőségei nagyban csökkentek, az egyes vállalatok, iparok és országok közötti verseny pedig e lehetőségeknek vetélytársaik kárára történő tágitása céljából egyre élesebbé válik." /3/

Az angol-amerikai imperialisták gazdasági és politikai tekintetben támogatták a náci Németországot, mivel a hitlerizmusban látták a kommunizmus elleni legbiztosabb fegyvert. Sőt mi több, az angol-amerikai imperialisták szüntelenül azon mesterkedtek, hogy szövetségükbe vonják Németországot.

3/ Varga E.-Mendelsohn L.: *Données complémentaires a "l'impérialisme" de Lénine*, Paris, 1950. 353-354. 1.

Hogy levezessék Hitler hódítási étvágyát, elősegítették Délkelet-Európa felé a német gazdasági terjeszkedést. Maga W. Churchill 1938 július 14-én A. Foersterrel, a danzigí nácik fővezérével, folytatott megbeszélésében szükségesnek tartotta, hogy Németország foglalja el helyét a világ két-három vezető hatalma között; mi nem görditenénk akadályt a német kereskedelem békés, fokozatos befolyásának fejlődése elé a Duna-medencében." /4/ W. Churchill késznek mutatkozott biztosítani A. Foerstert afelől, hogy "egy általános európai megegyezésbe olyan pontot is fel lehetne venni, amely Angliát és Franciaországot arra kötelezné, hogy minden erejével Németország segítségére siessen, ha az Oroszország részéről akár Csehszlovákián, akár bármilyen más úton keresztül ki nem provokált támadás áldozatává lenne. /5/

Tehát, amint Sztálin elvtárs a SzK/b/P XVIII. kongresszusa Központi Bizottságának 1939 márciusi jelentésében rámutatott, hivatkozva az 1935-1938 évekre, "az új imperialista háború tényé változott", az angol-amerikai imperialisták elkezdtek tömöríteni soraikat.

Miután Hitler 1938 márciusában lerohanta Ausztriát, az angol imperialisták Neville Chamberlain miniszterelnök kezdeményezésére Csehszlovákia feláldozásával arra törekedtek, hogy Angliából, Németországból, Franciaországból és Olaszországból megalkossák a nyugateurópai hatalmak blokkját. Ez a politika vezetett a szégyenteljes müncheni egyezményhez. Chamberlain, hogy a Führer kedvében járjon, éppen 1938 december 12-én jelentette ki az Alsóházban: "Egyetlen angol-francia szerződés, vagy paktum sem foglalja magában Anglia számára azt a kötelezettséget, hogy segítséget nyújtson Franciaországnak." /6/ A közvélemény nyomására azonban 1939 február 6-án kénytelen volt visszatérni a kérdésre és kijelenteni: "Franciaországot s a mi országunkat olyan közös érdekek kapcsolják össze, hogy Franciaország létérdekeinek veszélyeztetése, bármely oldalról jöjjön is, szükségszerűen országunk azonnali segítségét vonja maga után." /7/ De Hitler tudva, hogy az angol-francia imperialisták ezalkalommal sem fognak megmozdulni, szembeszállt velük és 1939 március 15-én elfoglalta Csehszlovákia maradványait.

Az említett jelentésben I.V. Sztálin a Németország, Olaszország és Japán részéről ismételt csapásokat elszenvedett angol-amerikai imperialisták passzivitását nemcsak azzal magyarázza, hogy féltek az agresszorok összeomlása után kitörő kommunista forra-

4/ Okmányok és adatok a második világháború előzményeiről, I.köt. 132. l.

5/ U.o. 131. l.

6/ V.P. Patyomkin: A diplomácia története, III.köt. 705. l.

7/ U.o.: 706. l.

dalomtól, hanem azzal is, hogy a kollektív biztonság politikáját feladva azt akarták, hogy Japán háborúba keveredjék Kínával, vagy ami nekik még jobb, a Szovjetunióval. Németország pedig merüljön el az európai ügyekben, keveredjék háborúba a Szovjetunióval. Ilyenformán az imperialisták arra törekedtek, hogy "hagyjanak minden háborús résztvevőt mélyen elmerülni a háború iszapjába, titokban bátorítsák őket, hagyják, hogy legyengüljenek és egymást kimerítsék és azután, mikor már eléggé legyengültek, friss erőkkel tűnjenek fel a színen, közbelépve természetesen a "béke érdekében" s diktálva feltételeiket a háborúban meggyengített hadviselő országoknak."

A bevitel korlátozása és a deviza ellenőrzésének bevezetése után meg lehetett állapítani, hogy Anglia kevéssé volt érdekelve a romániai bevitelben - kivéve a petróleumot. - Talált ő gabonát és vágómarhát kedvezőbb áron más országokban. Ezért Románia kénytelen volt erősíteni kiviteli és beviteli kereskedelmét a gyenge valutájú országokkal, mint Németországgal és Olaszországgal, melyek ugyanazzal a nemzetközi cseremódszerrel éltek, mint ami néhány év múlva hazánkban a náci Németország gazdasági és politikai befolyásának növekedésére vezetett. Az angol-amerikai imperialisták azonban nem akartak lemondani romániai gazdasági és politikai pozícióikról, mert birtokukban volt hazánkban az ipari-, bank- és biztosító vállalatok nagy része. Így 1939-ben a román-amerikai petróleumtársaság részvényei majdnem teljes egészükben a Standard Oil of New Jersey tröszt birtokában voltak, melynek tőkéje 900 millió lej volt, és amely 1934 óta részese lett a Sospire petróleumtársaság felügyeletének, a Vacuum Oil Company amerikai vállalat fiókjának, amely a kőolajtermékek értékesítésével foglalkozik az általa felvásárolt Photogennel együtt 36 millió lej tőkéje volt; a new-yorki International Telephone and Telegraph Corporation tröszté volt a romániai telefonüzem koncessziója és 1938-ban 1500 millió lej tőke volt a birtokában. A Ford tröszt fiókján, a Ford-Románián kívül, melynek 1939-ben 90 millió lej tőkéje volt, az amerikai imperialistáknak még más kisebb petróleum, textilbank- és kereskedelmi vállalatok is voltak birtokukban.

Az angol imperialisták a petróleum- és bányaiiparban voltak érdekelve és ugyanakkor résztvettek a textilipar, a biztosítási- és szállító-vállalatok és a bankszektor felügyeletében. Így a petróleumban az angol-holland Royal Dutch-Shell tröszt birtokolta majdnem egészében az Astra Romana társaságot, melynek tőkéje 1939-ben 2034 millió lej volt, viszont más angol vállalatok felügyelete alatt volt a Steaua Romana, mely 1939-ben 1.000 millió lej tőkével rendelkezett; azután az Unirea, melynek tőkéje 720 millió lej volt, Sospire 260 millió lejjel, Gura Ocnitei, 100 millió lejjel és mások, mind angol felügyelet alatt állottak.

A bányászat terén az angol imperialisták felügyelete alatt volt részben az Uzinele de Fier si Domeniile Resita a Vickers trösztön keresztül; az Uzinele Metalurgice Unite Titan, Nädrag, Cälan, Societatea Malaxa, stb. stb.

A textiliparban az angol monopolisták erös poziciókat tartottak birtokukban. Így a Romanofir 125 millió lej tőkével legnagyobb-részt a The Central Agency Ltd-hez tartozott; a Tesatoriile Reunite S.A.-na jelentös angol tőkerészesedése volt; a Coddington si Lamb 200 millió lej tőkével egészében angol volt, míg az Uzinele Textile Sf. Gheorghe-nak 100 millió lej tőkével jelentös angol részesedése volt.

A kémiai iparban, a biztosításban és a szállításban az angol imperialisták százmilliói voltak, míg a bankszektorban megközelítőleg 500 millió lejük.

Hogy nyugodtan kizsákmányolhassák országunk javait és hogy kiszipolyozzák a román munkások erejét, az angol imperialisták társultak a haza burzsoáziával, amely elárulta a román nép érdekeit. A legfőbb angol-amerikai vállalat igazgatótanácsában mind a burzsoá-földesuri, mind a liberális, mind a nemzeti-paraszt pártok vezető politikusai benne voltak. Ezeket drágán megfizették árulásukért és némelykor tőkerészesedésük is volt. Maga II. Károly, a burzsoá-földesuri rendszer feje, több angol-amerikai tőkéjü vállalatban vett részt a dolgozó nép veritékéből kicsavart jelentös tőkékkel, pl. a Societatea Malaxa és az Uzinele de Fier si Domeniile Resita-ban, ahol egyike volt a fő-részvényeseknek. Az angol finánc-tőke pörázán II. Károly Romániában az angol-amerikai imperialisták ügynöke volt. Máskülönb a burzsoá-földesuri, nemzeti-paraszt és nemzeti liberális pártok is az angol-amerikai gazdasági és politikai érdekek védelmének szolgálatára adták magukat. Londonból várták a jeladást, mind belpolitikai, mind főleg külpolitikai tájékozódásuk tekintetében. A királyság vezetése alatt hazánkat szovjetellenes hadi támaszponttá tették. Ha a diplomáciai kapcsolatok 1935-ben helyre is álltak, a burzsoá-földesuri rendszer semmit sem tett annak érdekében, hogy a szocializmus országával igazi barátságot szilárdítson meg. Az angol-amerikai imperialisták, éppen mikor nyilvánvalóvá vált a hitleri veszedelem, megakadályozták országunkat abban, hogy az agresszorral szembeni védekezés céljából nagy keleti szomszédjára támaszkodják.

Az angol-amerikai imperialisták cserében szabad teret engedtek a német gazdasági behatolásnak, amely kompenzációs kereskedelmi cserék útjára lépett. Ezt a politikát követve nemcsak megengedhették maguknak azt, hogy cseréket bonyolítsanak le más országokkal, melyek semmiképpen sem akadályozták a pénzforgalmat, hanem le is vezették a naci agressziót dél-kelet és kelet felé abban a reményben, hogy később ugyancsak ők szedik majd le ennek az agresszióknak a gyümölcsét, amint ez az első világháboru után történt.

Még 1939 február 22.-én Helmuth Wohlthat, a német 4 éves terv megbízott miniszteri igazgatója, gazdasági tárgyalásokat folytatott a román kormánnyal szükség esetén az agresszióval való fenyegetés módszerét is alkalmazva, /8/ minek következtében a román kormány Csehszlovákiának a náci Németország által történt elfoglalása pillanatában a román hadsereg általános mozgósítását rendelte el és fellármázta az angol és francia kormányokat. Mivel Hitler még nem volt felkészülve a háború elindítására, Wohlthat egyelőre megelégedett azzal, hogy március 23.-án aláírjon egy szerződést, melynek értelmében Romániából a német gazdaság agrár-függvénye lett volna. A román-német gazdasági szerződés valójában a román és a német kormány között 1935. március 23.-án kötött megegyezést fejtette ki, melyek azután pénz és kifizetések cseréjére vonatkozó más szerződések közt lettek, továbbá lovas német megbízott kivánság-jegyzéke, aki 1938-ban Bukarestben fenyegette a román kormányt folytatott gazdasági tárgyalásokat. Csehszlovákia elfoglalása és az angol imperialisták érzéketlensége a hitler is a agressziókkal szemben okozták azt, hogy az aláírt okirat nagyon kedvező volt a náci Németország számára.

A román királyság és a német birodalom közötti gazdasági kapcsolatok előmozdításáról szóló szerződés, ahogy az 1939 március 23.-i okmányt nevezték, úgy szöveg, hogy ez egy "több évre szóló gazdasági terv, amely alapelveként meg fogja őrizni a kölcsönös gazdasági csere egyensúlyát." A valóságban olyan intézkedéseket írt elő, melyeknek alkalmazásával a román gazdaság német függőségbe került, s melyeknek célja elsősorban Hitler háborús előkészületének szolgálata volt.

Igy a gazdasági terv célja: növelni a Németországnak szükséges termények, különösen a takarmány, olajos és textilnövények termelési területét; fejleszteni a meglévő mezőgazdasági iparokat és "új mezőgazdasági iparokat és feldolgozó üzemeket létesíteni", fejleszteni a faipart, vegyes román-német társaságokat hozni létre a dobrudzsai kalkopirit, a bánáti króm-ércek és a Vatra Dornei-Brosteni-vidéki mangán-ércek feltárása és értékesítése céljából"; megvetni az alapjait "egy vegyes román-német társaságnak, amely az olaj ki-termelésével, egy kutfurási program végrehajtásával és kőolaj feldolgozásával fog foglalkozni"; Németország rendelkezésére bocsátani "szabad területeket, melyeken ipari és kereskedelmi vállalatokat fog felállítani", valamint raktárakat, és átalakító üzemeket a német hajózás számára; határozatot hozni a román és német bankok együttműködésére, "a különböző üzletek finanszírozása céljából."

A szerződés 5. cikkelye kikötötte, hogy előirányzatai "már

8/ Nota recapitulativă a ambasadorului german la Londra,
Dirksen, in Documente și Materiale, II.köt. 179. l.

az aláírás keltétől kezdve" ideiglenesen életbelépnek a köicsős jövöhagyásig./9/

Az áruló Grigore Gafencu márc. 24.-én kijelentette a sajtónak, hogy "a Németországgal kötött szerződés aláírása újabb bizonyítékát adja Németország megértő szellemének és a béke megszilárdítására irányuló akaratának." /10/ Becsapta népünket, mert elhitette vele, hogy a náci Németországnak nyújtott rabságbadöntő engedmények biztosítják az ország békéjét, pedig a valóságban a hitleri hadsereg által történő elpusztítását és a kelet felé irányuló német agressziót siettették.

A közvélemény fel volt kavarva. Hogy lecsillapítsák, a Timpul című félhivatalos lapban március 27.-én megjelent egy cikk, "Illetékes körök megállapításai" címmel, amely képmutatóan azt állította, hogy a román-német gazdasági szerződés "semmiféle politikai aktusnak sem a következménye."

A fasiszta és pro-fasiszta körök el voltak ragadtatva. A Curentul c. lap március 26.-án szerkesztőjének aláírásával "A román-német gazdasági szerződés" címmel közölt egy cikket, mely dicsőítette a kormányt a szerződés megkötéséért, míg másrészt örvendezett, hogy Németország fel fogja fegyverezni Romániát, bizonyára a szovjetellenes háboru előkészületeire gondolva.

Egyedül az egész nép érdekeit képviselő Romániai Kommunista Párt ítélte el ennek a gazdasági szerződésnek a megkötését, mely a német, fasiszta imperialisták rabságába hajtotta hazánkat.

A román-német gazdasági szerződés aláírása valójában II. Károly király főuri kormányának szégyenteljes meghódolása volt a náci Németország előtt. Ez a szerződés nemcsak hogy Románia gazdaságát a németet kiegészítő, attól függő gazdasággá változtatta s iparunk megsemmisítésére tört, hanem a szabad zónák létesítésével hazánkat a félgymarmati sorban lévő országok közé juttatta.

Az angol kormányt a londoni román nagykövet tájékoztatta a román-német gazdasági tárgyalások menetéről. A szerződés közzétételekor a romániai angol vállalatok részvényesei felismerték, hogy nincs már messze az a pillanat, amikor osztozkodni kell a német imperialistákkal hazánk javainak elrablásában.

Az 1939. március 23.-i német-román gazdasági szerződés általános előirányzatának keretében a fasiszta kormány 1940 december 4.-én egyezményeket kötött Németországgal, amelyek által Románia gazdasága teljesen német uralom alá jutott.

Az angol imperialisták és az Egyesült Államoknak a háboruba való belépése után az amerikaiak is igyekeztek olyan formában állcazni hazánkban lévő vállalataikat, hogy ezekkel ne lehessen úgy bánni, mint ellenséges vagyonnal akkor, mikor köztük és Románia

9/ A szerződés szövegét ld.: a "Finanțe și Industrie" c. folyóirat 1939. márc. 26.-i számában.

10/ Timpul 1939. 680.sz. márc. 25.

között kitör a háboru.

Az angol és amerikai vállalatok egy részét német vállalatokba bujtatták, másrésztük a hitlerista rendszer magas funkcionáriusait vette be vezetőségébe, vagy egyes régebbi német részvényesek, esetleg olyanok vezetése alá kerültek, akiknek ebből az alkalomból bizonyos számú részvényt átengedtek. Jellemző a "Britania" biztosító társaság álcázási esete, amelyik, élve az említett módszerrel, 1940 szeptemberében "Alemania"-ra változtatta nevét.

Máskülönben a nácik ellenségeik üzleteit illetően megértőknek bizonyultak, mert különböző angol és amerikai uralom alatt álló országokban nekik maguknak is jelentős vállalataik voltak. Így az I.G. Farbenindustrie émet tröszt védte a Standard Oil Company of New-Jersey trösztnek, a Romano-Americana egyesület tulajdonosának romániai érdekeit, mivel ez is védte az ő amerikai érdekeit. Ebben a formában az angol és amerikai trösztök romániai vállalatai tovább tudtak dolgozni gazdáik érdekében egyszersmind a német hadigépezet számára is termelve.

Távol állva attól, hogy helytelenítsék az Antonescu rendszert, az angol-amerikai imperialisták igyekeztek, amennyire csak lehetett, támogatni azt, W. Churchill, ameddig csak tudta, késleltette a vele való békés kapcsolat megszakítását. Iuliu Măniun és Dinu Brătianun keresztül az angol-amerikai imperialisták kapcsolatokat tartottak fenn az Antonescu-rendszerrel, melyet a nemzeti parasztpártiak és a nemzeti liberálisok nyíltan támogattak, hogy kiszolgálja őket szovjetellenes céljaik elérésében. W. Churchill abban reménykedett, hogy az angol-amerikai hadsereg benyomul a Balkánra, hogy azután Ion Antonescunak és a két burzsoá-földesuri történelmi pártnak segítségével elfoglalhassa magának Romániát. Így még függőbb helyzetbe akarta hozni Romániát a londoni és new-yorki monopolistáktól, mint 1940-ig volt.

Mikor a náci Németország veresége a sztálingrádi ragyogó szovjet győzelem után már bizonyossá vált, az angol-amerikai imperialisták siettek e történelmi jelentőségű győzelem eredményeinek megsemmisítését előkészíteni. Churchill és Roosevelt casablancái összejövétele alkalmával 1943 januárjában a brit miniszterelnök "világosan megmondta, azt várja, hogy Olaszországon a Balkán félsziget egyik vagy másik oldalról való megtámadásának érdekében áthaladjanak". Feltétlenül szükségesnek tartotta, hogy az angol-amerikai hadsereg partraszállása a Balkánon és nem az európai kontinens egyéb részein történjék, azt hozva fel kifogásnak, hogy közös frontot kell megalakítani a Szovjettel. A valóságban Churchill a Balkán félsziget és Románia elfoglalására törekedett, hogy megakadályozhassa a szovjet hadsereg előretörését nyugat felé, s hogy megtartsa ezeket a területeket az angol-amerikai imperialisták uralma

alatt.

Az 1943. december elején tartott teheráni konferencián, melyen I.V. Sztálin, Roosevelt és Churchill vettek részt, ez utóbbi szovjet nyomára elfogadta egy nyugat-európai front kezdeményezését, de makacsul kitartott kérése mellett, hogy a Balkánon is létesítsenek egy frontot. "Valahányszor a miniszterelnök érveket hozott fel balkáni támadásunk érdekében, mondta Roosevelt fiának, Eliottnak, a teremben levők előtt nyilvánvaló volt, hogy valójában mire gondolt. Mindenekfölött ő Közép-Európába akart behatolni azzal a céllal, hogy a Vörös Hadsereget távoltartsa Ausztriától és Romániától, sőt ha lehet Németországtól is. Sztálin tudta, én tudtam, mindenki tudta ..."/11/. Ugyanebből a forrásból kiderült, hogy a balkáni front létesítése nem az angol-amerikai erők elégtelensége és a győzelmet minél kevesebb amerikai áldozattal kivívni akaró amerikai hadvezetés kényelmessége, hanem a Szovjetunió ellenállása miatt hiúsult meg, ami megmentette hazánkat attól, hogy Görögországi mai sorsára jusson.

Az angol-amerikai imperialisták Kairót már 1940 óta délkelet-európai kémközpontjukká tették. 1943-44-ben Kairó fontos diplomáciai központjuk is lett. Iuliu Maniu kijelentései szerint /12/ neki magának is voltak kairói kapcsolatai az angol-amerikai imperialistákkal, ezeket a kapcsolatokat pedig már a háború kezdete óta Antonescu kormánya ismerte és támogatta. 1943-ban a burzsoá földesuri történeti pártok Romániát az angol-amerikai imperialista hadseregek behívásával akarták a háborúból kikapcsolni, másodszer is elárulva a román népet. Știrbei Barbut küldték Kairóba, akinek az angol és amerikai monopolistákkal fenntartott szoros kapcsolatai közismertek voltak s ehhez Ion Antonescu is beleegyezést és segítséget adott. Iuliu Maniu nem sokára közeli hívét, Constantin Vișoianut is Kairóba küldte. A burzsoá földesuri pártoknak ezek az ügynökei fegyverszünet megkötésére irányuló tárgyalások örve alatt, az angol-amerikai imperialisták segítségével arra igyekeztek, hogy biztosítsák a trösztök uralmának fennmaradását hazánkban. Romániát ismét az angol-amerikai diplomácia és stratégia rendelkezésére akarták bocsátani. Ezért késleltették, amennyire csak tudták, hazánk kikapcsolódását a háborúból, arra törekedve, hogy a fegyverszünet megkötésében a döntő szó a londoni és washingtoni kormányoké legyen, noha ezek Észak-Erdélyt sem biztosították Romániának, míg a Szovjetunió kijelentette, hogy nem ismeri el a bécsi diktátumot és vissza fogja állítani az 1940-ik évi határt Románia és Magyarország közt.

Annak a felelőssége, hogy nem folytak közvetlen tárgyalások a

11/ Roosevelt Elliot: Asa a văzut-o El. București 1946, 137.1.

12/ Procesul Marii Trădări Naționale. București, 1946. 205. 1.

Szovjetunióval, mely előnyösebb feltételeket ajánlott a fegyverszünet megkötésére, mint az angol-amerikai imperialisták Kairóban, a volt történeti pártokat terheli. Maga Mihail Antonescu a fasiszta kormány külügyminisztere elismeri ezt a per folyamán tett vallomásában. "Az volt a benyomásom - jelentette ki - hogy Maniu ur ebben a korszakban szívesebben tárgyal hármásban, azaz az összes szövetségeseikkel és nem közvetlenül a Szovjetunióval bizonyos garanciák vagy a fegyverszünet létrejöttének felelősségében való együttes részvétel miatt ... az igazság az, - hogy a Kairóból Stirbei úron s ezen a hármásban való tárgyalási módon keresztül érkezett feltételekben nem szerepelt ez az Erdélyre vonatkozó záradék, míg a Legfelső Szovjet Hadvezetőség által Stockholmon át küldött fegyverszüneti feltételek magukba foglalták Erdély visszacsatolásának záradékát." /13/

Míg a pro fasiszta és fasiszta kormányok a második világháború előestéje és kezdete óta a burzsoá földesuri történeti pártok támogatásával hazánk javait és függetlenségét eladták, hol az angol-amerikai, hol a hitlerista, hol ismét az előbbi imperialistáknak, hogy részesedjenek az azok által megszervezett kifosztásban, a romániai Kommunista Párt az elnyomó államapparátus kegyetlen csapásai alatt súlyos, de elszánt harcot vívott mind az angol-amerikai kizsákmányoló monopolisták, mind a hitlerista támadók ellen és nagy áldozatokat hozott.

Kevéssel azután, hogy Hitler megindította a szovjetellenes háborút, 1941 szeptemberben a pártvezetőség kiadta a Platform-t mely az egész nép harcanak programját tartalmazta, s melynek megvalósítása a hitlerista iga alól való felszabadításra vezetett. A romániai Kommunista Párt 1943 januárjában megszervezte a Hitler-ellenes Hazafias Frontot, majd 1944. május elsején a Munkások Egységfrontját, előkészítve az Antonescu-rendszer megbuktatását. A szovjet hadsereg győzelme 1944. augusztus 23.-án hazánknak a hitlerista pusztító uralma alól való felszabadulására vezetett, s egy demokratikus rendszer kialakulását segítette elő. Az a tény, hogy hazánkat a szovjet hadsereg szabadította fel és nem az angol-amerikai csapatok hódították meg, amint W. Churchill és Iuliu Maniu akarták, biztosította népünk számára a lehetőséget, hogy sikeresen harcoljon mind a belső, mind a külső kizsákmányolók eltávolításáért, hogy egy népi demokratikus rendszert vezessen be s megkezdje a szocializmus építését.

13/ U.o. 81. I.

Megjelent: a Studii Revistă de istorie și filosofie, 1951.4.számában.

INTÉZETÜNKBE UJONNAN BEÉRKEZETT
SZOVJET TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MUN-
KÁK

Duhovnie i dogovornie gramoti velikih i ugvelnih knyazej

XIV-XVI vv. Sajtó alá rendezte L.V. Cserepnin. M. 1950.
588. l. /A 14.-16. századi nagy- és részfejedelmek okle-
velei és szerződésai. - Pontos szövegkritikai kiadás, bő
földrajzi hely- és névmutatóval./

Isztorija kulturi drevnyej Ruszi. Domongolszkij period. II.

/A mongol betörés előtti Oroszország kulturájának törté-
nete./ Szerk.: N.N. Voronyin és M.K. Karger. M.-L. 1951.
546. l. /A munkaközösség szerzői ebben a kötetben kimeri-
tően tárgyalják a mongol betörés előtti korszakban Orosz-
ország társadalmi rendjét és a szellemi kultúra minden
területét.

Karger M.K.: Arheologicszeszkije isszledovanyija drevnyego

Kieva. Kiev. 1951. 252. l. /Arheológiai kutatások a régi
Kievben./ A mű az 1938 és 1947. közötti ásatásokról számol
be bő fényképanyag kíséretében.

Poszelenyija epohi neolita i rannego metalla na szevere evro-

pejszkoj csasztyi SzSzsZR. Szerk. M.J. Fossz. M.-L. 1951.
173. l. /A Matyeriali i isszledovanyija arheologii SzSzsZR
sorozat 20. kötete./ Neolitikori és korai fémkori települé-
sek a Szovjetunió európai részének északi felében./

Ranovics A.B.: Ellenizmi ego isztoricszeszkaja rol. M.-L. 1950.

/A hellenizmus és történeti szerepe./ A mű végigkíséri
Makedóniai Sándort hódító útján, áttekinti az utódállamok
történetét, valamint azt, hogy milyen szerepet játszott a
hellénisztikus kultúra, mint a rabszolgatartó társadalom
történetének egy új korszaka.

Szagyikov P.A.: Ocserki po isztorii opricsnyini. M.-L. 1950.

594. l. /Tanulmányok az opricsnyina történetéből./ Szagy-
ikov kutatásai alapján láthatjuk, hogy Rettegett Iván tuda-
tos politikát követett az opricsnyina megalakításával: meg-
akarta erősíteni a központosított orosz államot és meggyen-
gíteni a feudális arisztokráciát.

Szbornyik dokumentov po szocialno-ekonomicszeszkoj isztorii Vizan-

tyiji. Felelős szerk.: J.A. Koszminszkij. M. 1951. 320. l.
/Bizánc társadalom- és gazdaságtörténetére vonatkozó okmányok
gyűjteménye./ A házagpótló főiskolai kézikönyv fordításban ad-
ja Bizánc társadalom- és gazdaságtörténetére vonatkozó fontos
források egyes részleteit, bevezető magyarázatokkal.

Szlovo o polku Igoreve. Tanulmányok és cikkek gyűjteménye. Szerk.:

V.P. Adrianova-Peretc. M.-L. 1950. 480. l. /Igor ének/ A gyűj-

teményes kötet számos fontos tanulmányt tartalmaz erről a fontos irodalom- és társadalomtörténeti forrásról.

Tarle J.V.: Russzkij flot i vnyesnyaja polityika Petra. I. M. 1949. 124. l. /Az orosz flotta és I. Péter külpolitikája./

Tiszjacsnaia knyiga 1550 g. - Dvorovaja tyetragy pjatyiszeszjati
tik 3odov XVI. veka. Sajtó alá rendezte A.A. Zimin. M.-L. 1950. 456. l./Szövegkiadás bő névmutatóval és jegyzetekkel./ Ez a két fontos történeti dokumentum mutatja, hogy Rettegett Iván milyen céltudatosan erősítette a nemességet, hogy támasza legyen a bojár arisztokrácia önkénye ellen.

S Z O V J E T P O L Y Ó I R A T S Z E M L E

BOLSZEVIK

1951. 10. szám

A népi tömegek döntő szerepe a béke védelmében.

Lobanov P.: A szocialista mezőgazdaság a háború utáni öt-
éves tervben.

Beresztnyev V.: A szocialista kulturáról és a szovjet
kulturforradalomról.

Fzacion B.: Az egység - a munkáosztály fő fegyvere.

Longo L.: Az olasz Kommunista Párt a munkáosztály egysé-
géért.

Marinyin M.: A jobboldali labouristák - az angol-amerikai
imperializmus lakójai.

Korjagin A.: A SzK/b/P történetéből tartott előadások le-
vezetésének egyes kérdései.

Klocszo V.-Furov V.: Hogyan vezetik a pártszervezetek a
falusi kulturális nevelő munkát.

Alekszandrov B.: Tibet - a Kínai Népköztársaság elválaszt-
hatatlan része.

11. szám

Fáradhatatlanul emeljük a gazdasági vezetés színvonalát!

Konsztantyinov F.: Nagyszerű hozzájárulás a történelmi
materializmus fejlesztéséhez. /A "Marxizmus és nyelvtudo-
mány" megjelenésének első évfordulója./

Talenszkij N.: A nagy történelmi lecke. /A hitleristák hit-
szegő betörésének 10 éves évfordulója./

Mjasznyikov A.: A.M. Gorkij és a szovjet irodalom.

Koplenig I.: Harc az osztrák munkásság egységéért.

Duclos J.: A jobboldali szocialisták a proletariátus halá-
los ellenségei.

Grisin I.: A politikai tömegmunka a nagy építkezéseken.

Kurojedov V.: A káderek gazdasági képzéséről.

Könyvszemle:

Hromov P.A.: Oroszország gazdasági fejlődése a 19. és 20.
században. 1800-1917. M. 1950. 551. l. /Ism.: Ljascsenko
P. - A mű sok - főleg módszertani - fogyatékoságban szen-
ved./

12. szám

A marxizmus-leninizmus alkotóereje.

A Kínai Kommunista Párt fennállásának 30. évfordulója.

Leontyev A.: V.I. Lenin klasszikus műve az imperializmusról. /Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelső fokának művét 35 évvel ezelőtt írta meg./

Csikobava A.: A szovjet nyelvtudomány új útja.

Prokofjev V.: Murman bolsevikjei a halipar fellendítéséért folytatott harcban.

Jakovlev F.: A nyilvántartás vezetése a pártban.

Batirev V.: A hitel szerepe a Szovjetunió népgazdaságában.

Könyvismertetés:

Orlov V.: A felvilágosodás orosz hívei az 1790-1800-as években. 1950. 476 l. /Ism.: D. Blagoj./

Zsilin P.: Szenteljünk-több-figyelmet az agitátorok igényeinek. /A SzK/b/P Rosztov-, Gorkij-területi és Tatár SzSzk bizottságai agit.-prop.osztályai által kiadott "Agitátorfüzetekről."/

Foster W.Z.: A világkapitalizmus alkonya. Ford. angolból. M. 1951. 252 l. /Ism.: V. Cseprakov./

13. szám

Konkréten, hathatósan irányítsuk a gabonagyűjtést és be-
adást.

Kammari M.: I.V. Sztálin kimagasló filozófiai műve. /Az "Anarchizmus vagy szocializmus" megjelenésének 45. évfordulójára./

Grigorjev A.: A technika kihasználásának megjavítása és a munkaszervezés kérdései.

Csojbalzan H.: A mongol nép nagy ünnepe. /A Mongol Népköztársaság fennállásának 30. évfordulójára./

Borkov G.: A pártaktívával való foglalkozásról.

Sztyepakov V.: Az alapszervezeti titkárok instruálása.

Trofinov P.: Súlyos hibák egy művészettörténeti munkában. /M.V. Alpatov, Egyetemes művészettörténet. I.köt./1948./ II.köt./1949./ bírálata./

14. szám

A szovjet irodalom újabb fellendülés útján.

A pártmunka a szovjet szervezetekben.

Molodcov V.: Az ellentétek a szocializmusban és leküzdésük utjai.

Orloy A.: A népi demokratikus országok kommunista és munkáspártjai harcban a szocializmusért.

Kuusinen H.: Finnország dolgozói a békéért, demokráciáért és a függetlenségért folytatott harcban.

Tretyakova J.: Az előadói propaganda megszervezésének kérdései.

Kritika:

A Szovjetunió története, II.köt. Oroszország a 19.században. Szerk. M.V. Nyedskina, 1949. 870 l. /Ism.: L.Ivanov - Ebben a javított és bővített második kiadásban a szerzők sok hibát kijavítottak, azonban még így is több fogyatékoság maradt benne./

15.szám

Emeljük a szocialista verseny vezetésének színvonalát.

Kedrov B.: A természetben és a társadalomban bekövetkező ugrásszerű fejlődés formáiról.

Kozsuhov Sz.: Hogyan értékeljük M.I. Kutuzovnak az 1812. évi Honvédő Háboruban betöltött szerepét.

Kabin I.: A német nép harca Nyugat-Németország újrafelfegyverzése ellen.

Jepisev A.: A pártkonferenciák határozatainak végrehajtása.

Ababkov T.: Politikai pártmunka a bányákban.

Laptyev I.: A város és falu közötti ellentét felszámolása a Szovjetunióban és a köztük fennálló különbségek megszüntetésének módjai.

Kritika:

Történeti materializmus. Szerk.: F.B. Konsztantyinov. 1951. 747 l. /Ism.: M.Kornyejev, M.Procko, A.Maszlin - Lényeges hibái mellett is hasznos segítség a marxista-leninista elmélet tanulmányozóinak.

FRAVDA

1951. június

1. Popova A.: A gyermekek életéért és egészségéért. /Gondoskodás a gyermekről a Szovjetunióban./

Filippov I.: A militarizálás áldozatai. /A gyermekek szomorú sorsa az USA-ban./

- Zsukov J.: A francia reakció machinációi a választások előtt.
2. Viktorov J.: A monopoliumok összeesküvése. /J.S.Martin All Honorable Men. Boston, 1950. c. könyve alapján ismerteti az USA és náci monopolisták II. világháboru utáni kapcsolatait./
3. Marinyin M.: Nemzetközi szemle.
A kommunizmus rendithetetlen harcosa. /M.I. Kalinyin halálának 5. évfordulójára./
4. Zaszlavszkij D.: Az "Amerika" c. folyóiratról. /Kiadja az USA tájékoztató szolgálata orosz nyelven. A cikkiró leleplezi a folyóirat hazugságait./
A Schuman terv - a háboru terve. /A szovjet delegátus felszólalása az ENSZ Gazdasági Bizottságában./
5. Jelisztratov A.: Az agressziós politika szolgálatában. /Megjegyzések az amerikai burzsoá irodalomról./
Zsukov J.: A francia reakció blokkja.
6. Ohab E.: Az amerikai imperialisták armányainak kudarca Lengyelországban.
7. Borovszky V.: Spanyolország népe folytatja a harcot.
9. Az Aaland szigetek önkormányzatának megvitatása a finn parlamentben.
10. Duncan J.: A béke erői nőnek Nagy-Britanniában.
A gazdaság militarizálása katasztrofálissá teszi a nyugateurópai munkások helyzetét.
11. Orehov F.: Nemzetközi szemle.
13. A fegyverkezési hajszája tönkreteszi Nyugat-Európa népeit. /A. Arutyunyan felszólalása az ENSZ európai gazdasági bizottságában./
14. Leontyev A.: A kapitalizmus általános válságáról. /Válasz az olvasónak./
15. Zsukov J.: A rendőri "neoszocializmus". /Jules Moch rendszere./
16. Luca V.: A Román Népköztársaság gazdasága a fellendülés útján.
17. Viktorov J.: Nemzetközi szemle.
18. Gorkij halálának 15. évfordulójára.
19. Alekszejev A.: A nemzetközi kapitalista hitel - az imperialista agresszió fegyvere. /Ljubimov prof. könyveinek ismertetése./

- Kijpanen I.: A finn reakció aktivizálódik.
20. Vinogradov V.: A szovjet nyelvtudomány az új úton.
21. Ubricht W.: Erősítsük meg a béke ügyét egész Németországban.
22. Jugyin P.: Kimagasló hozzájárulás a marxizmus-leninizmus elméletéhez. /I.V. Sztálin: "Marxizmus és nyelvtudomány" c. művének egyéves évfordulója./
- Platonov Sz.: A szovjet nép nagy győzelme. /A hitlerista betörés 10. évfordulójára./
23. Gromiko A. beszéde a külügyminiszterhelyettesek tanácskozásán.
24. Malik J.A. rádióbeszéde.
- Zsukov J.: A nyugati hatalmak kétszínű játéka.
25. Marinyin M.: Nemzetközi szemle.
27. Osztrovityanov K.: I.V. Sztálin nyelvtudományi művei és a közgazdaságtan kérdései.
29. Fedorenko N.: A marxizmus-leninizmus klasszikusainak művei kínai nyelven.

július

1. Csu Te: Hogy zúzta szét a kínai nép az amerikai imperializmus által felfegyverzett reakciós Csang-Kai Sek klikket.
2. Marinyin M.: Lenin: Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelső foka c. művének 35. évfordulójára.
3. Tyihonov Ny.: A vezér történelmi jelentőségű beszéde. /I.V. Sztálin 1941. júl.3.-i rádióbeszédének 10. évfordulójára./
- Viktorov J.: Nemzetközi szemle.
4. I.V. Sztálin: Anarchizmus vagy szocializmus c. művének 45. évfordulójára.
5. Az első lépés a koreai kérdés megoldására.
- Misin A.: A francia reakció manőverei.
7. Ibarruri Dolores: A harc Spanyolországban.
8. Zsigarev P.: A sztálini repülő a szovjet nép büszkesége.
- Korionov V.: Nemzetközi szemle.
9. Majevszkij V.: Az amerikai megszállók Angliában.
10. Zsivkov T.: Jugoszlávia fasiszta típusú rendőrállam.
11. A mongol népi forradalom 30. évfordulója.
12. Az iráni olajipar államosításának kérdéséhez.

14. Borzenko Sz.: Az amerikaiak manőverei Japánban./Szuncsonban az I. amerikai hadtest vezérkarától zsákmányolt titkos feljegyzések./
15. Majevszkij V.: A fegyverkezési hajsza és az angol gazdasági élet.
Marinyin M.: Nemzetközi szemle.
16. Markov M.: A különbéke Japánnal - az amerikai agresszió fegyvere.
Makarenko J.: A demokratikus Lengyelország ellenségei. /A katolikus főpapság és a Vatikán./
18. Filippov I.-Litosko J.: Az amerikai-monopolisták félnek a békétől.
19. Kairov I.: A felnövő nemzedék kommunista nevelése.
20. A "Bogdán Hmelnyickij" operáról.
Grigorovics V.: A dolgozók kizsákmányolásának fokozása az USA-ban.
21. Azizjan A.: A proletár internacionalizmusról.
22. Molotov elvtárs beszéde a lengyel ujjászületés hetedik évfordulója alkalmából.
Orehev F.: Nemzetközi szemle.
23. Majevszkij V.: Az angol "munkáspárti" politika válsága.
Csecsetkina O.: A sztrájkmozgalom Olaszországban.
24. Bikov K.: A pavlovi fiziológia utján.
27. Kebin I.: Az alkotó káderek eszmei politikai nevelése.
Majevszkij V.: Anglia és a japán "különbéke."
29. Japán az amerikai imperialisták agressziós terveiben.
30. Marinyin M.: Nemzetközi szemle.
31. A lengyelországi kémszervezet ellen kiadott vádirat.
augusztus-.....
1. A Morisson nyilatkozat és a Pravda válasza.
2. A kínai nép a népi felszabadító hadsereg fennállásának 24. évfordulóját ünnepli.
3. A történelmi materializmus. Szerk.: F.V. Konsztantyinov. M. 1950. /Ism.: Csesznokov D., Molodcov V., Platkovszkij V./ A könyv alapos átdolgozásra szorul, hogy teljesértékű tankönyvvé váljék./
4. Rasszagyin G.: A militarizálás igája alatt. /A fegyverkezési hajsza hatása az USA életére./

6. A külföldi sajtó visszhangja Morisson nyilatkozatára és a Pravda válaszára.
Korionov V.: Nemzetközi szemle.
8. Truman és N.M. Svernyik üzenetváltása.
9. Ponomarjov B.: A gazdaság militarizálása és a dolgozók kifosztása a kapitalista országokban.
10. Külföldi sajtóvisszhang Truman és N.M. Svernyik üzenetváltásáról.
11. Grigorjan V.: "Demokratikus szocializmus" - az imperialista reakció fegyvere.
12. Orehov F.: Nemzetközi szemle.
Fehér könyv a Nyugat-Németországban folytatott amerikai-angol intervenciók politikájáról és a német imperializmus fel-támasztásáról.
13. Az 1951. júliusában a Szovjetunióba látogató amerikai szak-szervezeti küldöttség beszámolója.
14. Kim Du Bon: A koreai nép megvédi szabadságát és független-ségét.
Majevszkij V.: Anglia dolgozóinak elnyomorodása.
17. A kínai külügyminiszter nyilatkozata a Japán "békeszerződés tervezetről".
18. Filippov I. és Litosko J.: Miért fokozódik az USA-ban az in-fláció.
19. Amerikai kémek és diverzánok elítélése Kinában.
20. Viktorov J.: Nemzetközi szemle.
21. Mihajlov N.: Az ifju békeharcosok seregszemléje. A fegyverke-zési hajszá fokozódása az USA-ban.
22. Majevszkij V.: Egy új világot láttak. /Az angol munkásküldött-ség tagjai a Szovjetunióban tett látogatásukról./
23. Kuznyecova R.: A cseh irodalom klasszikusa /Alois Jirasek születésének 100. évfordulójára./
24. Polevoj B.: A magyar filmgyártás realista alkotása. /Különös házasság./
Filippov I. és Litosko J.: Az amerikai szakszervezeti főkolom-posok - a béke ellenségei.
26. N.K.: A jugoszláv munkásosztály fokozza a harcot a fasiszta Tito-rezsim ellen. /Belgrádi levél/.
27. Kuusinen O.: A háborús gyujtogatók internacionáléja.

28. Naumov P.: Az amerikai monopoliumpok ujjáélesztik a német imperializmust.
Rasszagyin G.: Nemzetközi szemle.
29. Pevznyer J.: A japán monopolitőke a második világháboruban és utána. M. 1950. 534 l. /Ism.: I. Kalinyin - Hibás könyv, helytelenül világítja meg a mai Japán gazdasági és politikai életét./
Majevszkij V.: A brit trade-unionok vezetői, az imperializmus kiszolgálói.
30. Anyiszimov I.: Az amerikai imperializmus leleplezője.
/Th. Dreiser írói pályafutása - születésének 80. évfordulója alkalmából./

VOFROSZI ISZTORII

1951. 5.szám

Satagin N.: A Bolsevik Párt 8. kongresszusa és a Vörös Hadsereg építése.

Birman M.: Az USA és az antant ellenforradalmi szerepe Bulgáriában 1918-1919-ben.

Jeruszalimszkij A.: Anglia távolkeleti imperialista politikájának történetéből a 19. század végén. /Lord Beresford küldetése./

Okunyeva M.: Az USA imperialista intervenciója Kubában 1899-1901 és 1906-1909-ben.

Rabinovics M.: A régi Moszkva feltárására irányuló archeológiai kutatások.

Szemle:

Szeleznyov K.: A francia nép történetének problémái a Francia Kommunista Párt elméleti sajtójában. /A "Cahiers du communisme" 1947-1950 évi számainak ismertetése./

"A kommunista szombatok Moszkvában és a moszkvai kormányzószágban az 1919-1920. években." Dokumentumgyűjtemény. Szerk.: G.D. Kosztomarov. M. 1950. 352 l. /Ism.: J. Poljakov./

"A földrajztudomány kérdései." 20. Cikkgyűjtemény /A Szovjetunió történeti földrajzáról./ M. 1950. 355 l. /Ism.: D. Lebegyev/

Valk Sz. N.: A szovjet archeográfia. M.-L. 1948. 291. l. /Ism.: Kocsakov - Hézagpótló mű, melyben azonban sok még a hiba, pl. az elavult irodalomra való gyakori hivatkozás./+/
+/ A kritikai megjegyzéseket a művek ismertetőinek bírálataiból vettük.

Nyikiforov L.A.: Az orosz-angol kapcsolatok I. Péter idején. M. 1950. 276 l. + 1 térkép. /Ism.: A Kozacsenko./

Az első novgorodi évkönyv régibb és újabb szövegváltozata. Szerk. A.N. Naszonova. M.-L. 1950. 640 l. /Ism.: D. Lihacsov/

"Igor-ének" Kiad.: V.P. Adrianova-Peretc. M.-L. 1950. 483 l.

"Igor-ének". Cikkgyűjtemény. Szerk.: V.P. Adrianova-Peretc. M. 1950. 478 l.

Lihacsov D.Sz.: Az Igor-ének. M.-L. 1950. 162 l.

Manfred A.: A 18. századvégi francia polgári forradalom. /1789-1794/. M. 1950. 174 l. /Ism.: K. Dobroljubszkij./

Maskin N.A.: Augustus principátusa. /Keletkezése és társadalmi tartalma./ M.-L. 1949. 685 l. /Ism.: A. Tyumenyev./

Kuczynski Jürgen.: Studien zur Geschichte des deutschen Imperialismus. Band I. Monopole und Unternehmerverbände. Berlin, 1948. 463 S. /Ism.: D. Zandberg - Hibái és hiányosságai ellenére is eredményes munka./

Wycech Czeslaw: Z dziejow chlopskich walk o spoleczne wyzwolenie. /A parasztok társadalmi felszabadulásért vívott harcának történetéből./ Warszawa. 1949. 296 l. /Ism.: I. Kosztyusko/

Krónika:

L.V.: A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének a Szovjetunió történetével a 19. századig foglalkozó részlege február 1-2.-i konferenciájának munkája.

T.G.: A tomszki pedagógiai főiskola történettudományi tanaszékén az 1950 évben végzett tudományos munka.

6. szám

Kukin D.: A szovjet nép világtörténelmi győzelme a Nagy Honvédő Háboruban.

Szemelvények a "Moszkva története többkötetes monográfiából."

Kon I.: A történettudomány specifikumának és feladatainak kérdéséhez.

Csemerisszkij I.: Néhány megjegyzés a szovjet társadalomtörténeti tankönyv tervezetéhez.

Rejsznyer I.: A külföldi keleti országok elmaradottságának kérdéséhez az ujkor kezdetéig.

Kuharszkij P.: Az 1911 évi franciaországi parasztmozgalom.

Lezin V.: Az amerikaiak koreai agressziójának előkészítését leleplező dokumentumgyűjtemény.

Könyvszemle:

Gavrilov B.: A moszkvai bolsevikok katonai munkája az első orosz forradalom éveiben, M. 1950. 162 l. /Ism.: L. Ivanov.

Az oroszországi munkásmozgalom a 19. században. Dokumentum és anyaggyűjtemény. Szerk.: A. M. Pankratova. II. köt. két részben. I. r. 1861-1874. II. r. 1875-1884. M. 1950. I. r. 697 l. II. r. 778 l. /Ism.: Sz. Dmitrijev/

Zsilin P. A.: Kutuzov ellentámadása 1812-ben. M. 1950. 191 l. + 2 térkép /Ism.: P. Fortunatov/

Sakolszkij I.: A 17. századeleji karéliei svéd intervenció. Petrozavodszk. 1950. 164 l. + 1 térkép. /Ism.: G. Zamjatyin./

A "Przeglad historyczny" lengyel történettudományi folyóirat 1950. évi /51. évfolyamának/ ismertetése és kritikája. /V. Koroljuk./

Kunyina A. J.: Az amerikaiak világuralmi terveinek kudarca 1917-1920-ban. /Ism.: Ananova J./

Zlatkin I. J.: A Mongol Népköztársaság - az új demokrácia országa. Történeti áttekintés. Szerk.: I. M. Majszkij. M.-L. 1950. 289 l. + 1 térkép. /Ism.: F. Caplin és I. Jurjev./

Szvoboda A., -Tucskova A., -Szvobodova V.: A Vatikán összekövése a Csehszlovák Köztársaság ellen. M. 1950. 275 l. /Ism.: J. Piszarev./

Rochester A.: Az amerikai kapitalizmus /1607-1800/. M. 1950. 151 l. /Ism.: Voblikov D. - A könyv inkább tényanyagánál fogva értékes, gyakran eltér a marxista módszertől./

Krónika:

B. F. Porsnyev cikkeinek megvitatása a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében. /A. Moszkalenko./

7. szám

I. V. Sztálin nyelv tudományi munkáinak jelentősége a szovjet történettudomány szempontjából.

Szemelvények a "Moszkva története" c. többkötetes műből.

Kovalenko L.; T. G. Sevcsenko demokrata forradalmár történeti nézetei.

Kucskin A.: "A szovjet társadalom története" c. készülő tankönyv munkálatai. /A tankönyv tervvázlatára vonatkozó vita ezzel a cikkel lezárul./

Jeremjan Sz.: Örményország feudális-kori történetének periodizációjához.

Szafargalijev M.: Tatária történetének egyik vitás kérdése. /A tatárok eredetének kérdése./

Gyerékacs P.: I.V. Lenin - a kommunista munka nagy előharcosa.

Volkov Sz.: A 18. századi Oroszország egy értékes történeti forrása. /Az első orosz gazdaságföldrajzi munka - írta 1727-ben I.K. Kirillov./

Ganyelin R.: Az "Olney doktrina" és meghamisítása az amerikai történetírásban.

Könyvismertetések:

Fortunatov P.K.: Az 1877-1878-as háború és Bulgária felszabadítása. M. 1950. 179 l. /Ism.: L. Beszkrovnij. Jó, hasznos összefoglalás./

Hacsapuridze G.V.: Adalékok Gruzia történetéhez /19. század első fele./ Tbiliszi, 1950. 562 l. /Ism.: G. Arutyunov. Alapos munka, egyes hibáit egy következő kiadásban kellene kijavítani./

Tiszjacsnaja knyiga /1550/ és a 16. század 50-es éveiben kiadásra került Dvorovaja tyetragy. Sajtó alá rend.: A.A. Zimin. M.-L. 1951. 455 l. /Ism. - l. Szmirnov. Rettegett Iván reformjait tartalmazó két fontos okmány alapos kiadása./

Poveszty vremennih let /Orosz őskronika/. I-II. M.-L. 1950. 404 ill. 554 l. /Ism.: V. Pasuto. Értékes, jól felszerelt forráskiadvány./

Goncsarov B.K.: A Rajkov környéki gorogyiscse. Kiev. 1950. 149 l. + XXXII tábla. /Ism.: N. Voronyin - E fontos 11-13. századbeli földvár archeológiai kutatása alapján a korabeli lakosság gazdasági és kulturális életének leírása./

Togliatti P.: Gramsci, Milano, 1949. 138 l. /Ism.: K. Kirova - Togliatti könyve három cikket tartalmaz Antonio Gramsciról, az Olasz Kommunista Párt vezetőjéről, az olasz proletariátus vezérééről./

Dutt, P.: A brit birodalom válsága. M. 1950. 230 l. /Ism.: F. Volkov - Nagy elméleti és tudományos értékű marxista munka./

Schmidt, P.: Statist auf diplomatischer Bühne, 1923-1945. Erlebnisse des Chefdolmetschers in Auswärtigen Amt mit den Staatsmännern Europas. Bonn. 1949. 604 S. /Ism.: L. Kutakov - Hitler tolmácsának memoárja, az angol-amerikai gyámok égisze alatt megjelent újabb történelemhamisítás./

Kuczynski, Jorgen és Grete Wittkowski: Die deutsch-russische Handelsbeziehungen in den letzten 150 Jahren. Berlin, 1948. /Ism.: I. Kobljakov - Fogyatékoságai mellett is értékes és fontos munka./

Duggan, L.: The Americas /The search for hemisphere security/. New York, 1949. 242 l. /Ism.: Gonyionszkij Sz. Az USA-nak a latinamerikai államok irányában folytatott politikáját próbálja elkendőzni./

Krónika:

Tyhonov D.: A Szovjet Tudományos Akadémia Orientalisztikai Intézetének kéziratanyaga.

IZVESZTYIJA AKAGYEMII NAUK SZSZSZR, SZERIJA ISZTORII I
FILOSZOFII. /A Szovjet Tudományos Akadémia közleményei.
Történelmi és filozófiai sorozat./

1951. 2.szám

Hacsapuridze G.V.: Szovjet Gruzia fennállásának 30. évfordulója.

Zselubovszkaja E.A.: A franciaországi forradalmi események 1870 augusztus elején.

Szevosztyanov G.N.: Stimson "el nem ismerési doktrínájának" kérdéséhez. /Leleplezi, miért nem ismerte el az USA 1932-ben Mandzsuria megszállását a japánok által./

Tavanec P.V.: A logikai ítélet és a mondat. /Nyelvészeti cikk./

Kutakov L.N.: A történelmi jogok visszaállítása. /A Szovjetunióhoz a Japán feletti győzelme révén visszakerültek a régtől a Szovjetunióhoz tartozó Dél-Szahalin és a Kurili szigetek./

Buskanyec J.A.: A Kolokol 1860. március 1.-i számában "Egy orosz ember" aláírással megjelent levél szerzőjének kérdéséhez.

Könyvszemle:

Diplomáciai szótár, II.köt. M. 1950. 996 l. /Ism.: V.V. Birjukovics/

Mohov N.A., Russzev J.M., Bereznyakov N.B., Koroban V.P. és J.Sz. Groszul: A feudális viszonyok Moldvában a 14.-18. században. Cikkgyűjtemény. Kisinev. 1950. 254 l. /Ism.: F.A. Grekul/

Szvoboda A., Tucsikova A., Szvobodova V.: Ez történt februárban. /Beszámoló a csehszlovákiai februári eseményekről./ M. 1950. 203 l. /Ism.: J.A. Piszarev/

Brit külpolitikai dokumentumok, 1919-1939. /Szerk.: J.L. Woodward/ Harmadik sorozat. III.köt. 1938-1939. London, 1950. 667 l. /Ism.: A.M. Nyekrics. /Egyes rendkívül fontos események elsikkasztásával teljesen meghamisítják annak a történeti periodusnak a képét, mikor a hitlerista Németország végleg megszállta Csehszlovákiát./

Krónika:

Egyes cikkek megvitatása a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében: Sainbajev G., Ajdarova H., és Jakunyin A.: Kazahsztán történeti kérdéseinek marxista-leninista megvilágítása. /Megjelent a Pravda, 1950. december 26. számában./ Porsnyev B.F.: A tömegeknek a burzsoá forradalmakban játszott szerepéről szóló marxista-leninista tanítás mai állása. /Izvesztyija AN SzSzsZR, Szerija Iszt. i. Fil. 1948. 6.sz./, A középkor története és Sztálin elvtárs utmutatása a feudális társadalom "fővonásáról" /Izv. 1949. 6.sz./, A feudális kizsákmányolás elleni paraszti harc formái és utjai /Izv. 1950. 3.sz./ A feudális állam lényege /Izv. 1950. 5.sz./ c. cikkek megvitatása.

1951. 3.szám

Konsztantyinov F.B.: Hogyan fejlesztette tovább Sztálin elvtárs az alapról és a felépítményről szóló marxista-leninista tanítást.

Szpirkin A.G.: I.P. Pavlov tanítása a két jelzési rendszerrel - a nyelvről szóló sztálini-tanítás (természettudományi alapja.

Kozminszkij J.A.: A feudalizmus korában folyó osztályharc problémájáról. /Hozzászólás B.F. Porsnyev cikkeihez./

Kiszjeljov Sz.V.: A szovjet archeologia a háború utáni első öt év alatt.

Saszkolszkij I.P.: Új adatok az Oroszország elleni 1240. évi svéd hadjáratról.

Könyvismertetés:

Rubasevszkij A.A.: I.V. Micsurin elméleti hagyatékának filozófiai jelentősége. M. 1949. 307 l. /Ism.: D.M. Trosin/

Glezerman G.: A kizsákmányoló osztályok felszámolása és az osztálykülönbségek felszámolása a Szovjetunióban. M. 1949. 490. l. /Ism.: F.D. Hrusztov/

Berjozkin A.V.: Az USA - a Szovjet-Oroszország elleni katonai intervenció aktív szervezője és résztvevője. /1918-1920./ /Ism.: L. Gincberg./

Kunyina A.J.: Az amerikai világuralmi tervek kudarca. 1917-1920-ban. /Ism.: L. Gincberg./

Krónika:

Értekezlet a Szovjet Tudományos Akadémia etnográfiai intézetében. /1951. január 23-február 3./

"A Türkmén SzSzk története" I. és II. köt. megvitatása a Szovjet Tudományos Akadémia történettudományi és filozófiai osztályán.

Az 1946-1950 évek archeológiai kutatásainak eredményei.

VESZTNYIK AKAGYEMII NAUK SZSZSZR /A Szovjet Tudományos Akadémia Értesítője./

1951. 4. szám

Gyeborin A.M.: A félelem - az imperializmus ideológiájának alapja.

Tudományos ülések:

Népi mozgalmak a Bizánci Birodalomban. /A történeti-filozófiai szakosztály ülése./

5. szám

Kozminszkij J.A.: A szovjet bizantinológia eredményei és feladatai.

VESZTNYIK DREVNYEJ ISZTORII /Ókori Értesítő/

1951. 2. szám

Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáinak jelentősége a szovjet archeológia számára.

Sztruve V.V.: A nemzet keletkezésének problémája és az ókor történetének kérdései.

Leneman J.V.: A rabszolgát jelentő ókori görög megnevezések.

Stajerman J.M.: A rabszolgaság a 3.-4. században a római birodalom nyugati provinciáiban.

Zejeszt I.B.: Új adatok a Boszporusz és a déli Feketetengeter-vidék kereskedelmi kapcsolatairól.

Remennyikov A.M.: A római birodalom és az északi Feketetengeter-mellék törzsei között folyó háború 250-251-ben.

Fjodorov G.B.: A Marr "elmélet" hatásának leküzdése az archeológiában. /Az anyagi kultúra történeti intézetének tudományos tanácsa ülése 1950. decemberében./

Zaborov M.A.: A későrómai birodalom történetének problémái a Szovjet Tudományos Akadémia történeti és filozófiai osztályának 5. bizantinológiai ülésén.

Könyvismertetés:

Ranovics A.B.: A hellénizmus és történeti szerepe. /Ism.:
Zeljin K.K./

Okladnyikov A.P.: Jakutia multja az orosz állammal való
egyesülésig. Jakutia története, 1.köt. Jakutszk, 1949./Ism.
Sz.A. Tokarev./

Gvetajeva G.A.: Az ókor archeológiai kérdései az egyetemek
és pedagógiai főiskolák "Ucsnije Zapiszki"-jében.

IZVESZTYIJA AKAGYEMII NAUK SZSZSZR. OTGYELENIJE LITYERATURII
JAZIKA. /A Szovjet Tudományos Akadémia közleményei. Irodalmi és
nyelvtudományi sorozat./

1951. 3.szám

A szovjet nyelvtudomány a fellendülés utján.

Vinogradov V.V.: Az alapvető szókinccs és szóalkotó szerepe
a nyelv történetében.

Csernih P.J.: A nyelvfejlődés kapcsolata a nép történetével
I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak fényénél.

Sapiro A.B.: Az orosz írásmód és a helyesírás kérdései I.V.
Sztálin nyelvtudományi munkáinak fényénél.

Mihalcsi D.J.: A moldvai nyelvtudomány néhány feladata I.V.
Sztálin munkáinak fényénél.

Tolsztoj N.I.: A sztálini nyelvtudományi munkák és a bolgár
nyelvtudomány.

Krónika:

Az irodalomtörténeti kutatás kérdései I.V. Sztálin nyelvtudo-
mányi munkáinak fényénél.

PREPODAVANYIJE ISZTORII V SKOLE /Történelemoktatás az iskolában./

1951. 1.szám

Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkái és jelentőségük a tör-
ténettudomány szempontjából.

Zsdanov M.J.: A lenini Iszkra.

Busujev Sz.K.: A délszlávok nemzeti-felszabadító harca és az
1877-1878-as orosz-török háború.

Iscserikov P.F.: Szalavat Julajev - a baskir nép vezére és
Pugacsov küzdőtársa.

Klasszen V.A.: Hogyan alakítsuk ki a gyerekekben a feudaliz-
mus fogalmát.

Könyvismertetések:

Az 1905-1907-es forradalom Oroszország nemzetiségi körzeteiben. Cikkgyűjtemény. Szerk. Fankratova A.M. és Sziđorov A.L. M. 1949. 810 l. /Ism.: Sz.V. Csekrizsov./

A legújabbkori történelemből vett témát feldolgozó szépirodalom szemléje. /Ism. R.M. Inglezi./

2. szám

Kazanszkij P.A.: A Bolsevik Párt X. kongresszusa.

Mitrofanov N.: A Német Demokratikus Köztársaság kialakulása.

Epstejn A.D.: A reneszánsz korának világnézete és kultúrája.

Janko-Trinyickaja A.A.: A történelemtankönyv új kiadása és az első tapasztalatok az oktatási munkában. /Koszminszkij, A középkor története, 1949./

Könyvismertetések:

Kiszeljov Sz.V.: Dél-Szibéria őstörténete. M.-L. 1949. 364 l. /Ism.: Buscsik L.P./

Passzek T.Sz.: A tripoljei-települések periodizációja. /i.e. III-II. évezred./ M.-L. 1949. 248 l. /Ism. B.L./

Szmirnov I.I.: A Bolotnyikov felkelés. L. 1949. 528 l. /Ism.: Paszcsetnova I./

Bredel W.: Ernst Thälman. Oktyábr folyóirat. 1950. /Ism.: Zaharova G./

A Geschichte in der Schule folyóirat az 1949-1950. években. /Kiadja a Német Demokratikus Köztársaság Közoktatásügyi Minisztériuma./

Az 1871.-es párisi kömmün 80. évfordulójára. /Az irodalom áttekintése. /P. Inglezi és T. Kremleva./

Oroszország a 19. század első felében. /A történelmi szépirodalom szemléje./ V. Gorbacsevszkij.

3. szám

Ivasin I.F.: A Szovjetunió a béke, demokrácia és a szocializmus hatalmas bástyája.

Szomin N.I.: Az USA imperialista agressziója a 19. század végén és a 20. század elején.

Nyecskina M.V.: A dekabristák, az első orosz forradalmárok.

Goldberg N.M. és Orlov V.A.: "Az USA a 19. század végén és a 20. század elején" c. téma tanulmányozása.

Lejbengrub P.Sz.: Az imperialista Japán szétzúzása 1945-ben.

Mazurenko P.J.: A tanulók egyéni munkája "A Szovjetunió államberendezése" c. témából.

Anyiszimov I.G.: A szépirodalom felhasználása az alkotmánytani órákon.

Zak M.I.: Kirándulások "A Szovjetunió társadalmi felépítése" témával kapcsolatban.

Könyvismertetés:

Buscsik L.P.: A Szovjetunió története tanításának kérdései. Középfiskolai tanárok segédkönyve. M. 1949. 210 l. /Ism.: A.A. Vagin - A hatalmas módszertani anyagot nyilván nem lehet egy ilyen kis könyvben összefoglalni, de így is jelent némi segítséget a pedagógusoknak./

Gittyisz I.V.: A gyerekek gondolkozásra nevelésének kérdései az elemi történeti oktatásban, IV.oszt. 1950. 80 l. /Ism.: J.V. Szornyev - A szerző értékes elgondolása nem nyert kielégítő megoldást./

Brincev A.A., Kazsdan A.P., Sztarodubec P.A.: Feladatok a levelező középfiskolai tanulói számára. Az ókor története. V-VI. oszt. M. 1950. 64 l. /Ism.: Kudrjavcev O.V. - A könyv fogytékosságai mellett is jó módszertani segítség./

4. szám

Emeljük még jobban a Szovjetunió történetét és alkotmányát tanító tanárok módszertani tudásának színvonalát.

Zsogov P.V.: Az USA expanziós politikája az első imperialista világháború éveiben /1914-1918/

Konakov D.M.: A dolgozók elnyomódása a kapitalista országokban.

Szimonovszkaja L.V.: Kína középkori történetének fővonalai.

Hmelev A.N.: Az első történetórák az V. osztályban.

Merzon I.O.: A történetórákra való felkészülés és az óratervezés elkészítése.

Dajri N.G.: Az ismétlés a X. osztályban.

Spilberg D.J.: A történelem ismétlése a VIII-X. osztályban.

Andrejeva F.I.: Az ismétlési rendszer a történetórákon.

Iljakova M.P.: Tájékoztató anyag felhasználása az Alkotmány oktatásában.

Könyvismertetés:

Középkori történeti olvasókönyv. Szerk. N.P. Gracianszkij és Sz.D. Szkazkin, M. 1950. 347 l. /Ism.: Moszkalenko A.J. Az anyag összeválogatása miatt inkább a főiskoláknak való, a középiskolák számára egy olyan történeti olvasókönyv volna szükség, amely a tantervet követi./

Az ókori Róma. Olvasókönyv. Szerk. Sz.L. Utcsenko, M. 1950. 333 l. /Ism.: N.M. Posztovszkaja és O.V. Kudrjavcev - Fogyatékoságai mellett is hasznos mű./

Kotok V.F. és Kupric N.J.: A Szovjetunió-alkotmánya, Tansegédlet középiskolai tanárok számára, M. 1950. /Ism.: Incertov A.F./

Milonov N.P.: Arjazani terület falvai és városai történetének főbb forrásai és a terület történetének tanulmányozási módszertana. Rjazan, 1950. /A.Rogyin - Mindkettő hasznos oktatási segédlet./

Zaharova G.: Szépirodalom a tanulók számára.

Bibliográfiai összeállítás a Szovjetunió alkotmányát tanító tanárok számára.

SZLAVJANYE. /Szlávok. A Szovjetunió Szláv Bizottságának folyóirata.

A szovjet nép hatalmas győzelme. /A Nagy Honvédő Háboru kezdetének 10. évfordulója./

I.V. Sztálin üdvözlő levele, melyet Csehszlovákiának a Szovjet Hadsereg által való felszabadítása hatodik évfordulójára a prágai ünnepek alkalmával a csehszlovák néphez intézett.

Piszarzsevszkij O.: A győzedelmes élet. /A háboru utáni ötéves terv hatalmas eredményei./

A békét nem várunk kell - hanem kiharcolnunk!

Amerikai kényszermunkán. /Az Amerikába kivándorló munkások sorsa./

Jurenjev R.: Csehszlovákia filmművészete.

A békés építés költségvetései. /Az OSzSzSzk 1951. évi költségvetése./

Az ötéves terv feladatainak felemelése Csehszlovákiában.

A lengyelországi népszámlálás előzetes eredményei.

Népi olvasóköri a bolgár falvakban.

A barátság és nemzetközi együttműködés egy szép példája.
/A Horthy rendszer alatt ellenségesen szembeállított magyar és cseh nép ma a legszorosabb baráti kapcsolatokat létesítette./

A háborús bűnösök védnökei. /A "szocialista" Tschadek volt aktív fasiszta, ma az osztrák kormány igazságügyminisztere./

Kretov F.: Mihail Ivanovics Kalinyin. /Halálának 5. évfordulójára./

Ogyincov A.: A Volgán. /A sztálini építkezésekről./

Ojupa I.: Virágozz, Szovjet Ukrajna!

Ticsina P.: Bulgáriában. /Egy író utinaplójából./

Kravcsuk Pjotr.: A torontói ukrán munkásotthon. /Kanadai levél/

Könyvszemle:

Vinogradov V.V.: Az orosz nyelv /Alaktan/. 1947. /Ism.: P. Kuznyecov/

Blagoj D.D.: Puskin művészi pályafutása /1813-1826/. 1950. /Ism.: Sz. Petrov/

Gyerzsavin K.: A bolgár színház. Történeti vázlat. M.-L. 1950. /Ism.: A Szobkovics/

"Oucrainien Canadien". Az ukrán származású haladó kanadai ifjúság lapja. /Ism.: Sz. Scserbatih/

A moszkvai lengyel képzőművészeti kiállítás.

6.szám

A történelem tanulságos leckéje. /A hitlerista hordák sorsa tanulság az agresszorok számára./

A békét nem vármunk kell - hanem ki kell harcolnunk.

Podkopajev I.: A Szovjetunió - a nagy példa.

Gorkij M.: Kikkel tartotok, "kultura mesterei"?

Gyerzsavin K.: M. Gorkij hagyatéka a népi demokratikus Lengyelországban.

Kucser V.: Éhinség, nyomor, nélkülözés. A Kanadában megjelenő ukrán ujság alapján./

Kirszanov V.: Gyarmati elnyomás alatt. /A jugoszláv dolgozók helyzete./

Dobrudzsa holnapja.

A nemzetközi életből.

Melnyikov N.: A sztalingrádi nagy építkezés.

Koralov E.: Dimitrovgrad.

Sztefanyik Sz.: A. Mickiewicz műveinek gyűjteményes kiadása.

Markov D.: Majakovszkij Bulgáriában. /Sz. Ruzsakiév: Majakovszkij és a bolgár irodalom fejlődése, Szófia, 1949. c. könyvének ismertetése./

Krilov Sz.: Az új utak szolgálatában. /Msztyiszlavec O. Könyve az Amerikába szökött ukrán nacionalisták mesterkedéseiről.

7. szám

Nagy hozzájárulás a marxista tudományhoz. /Sztálin elvtárs nyelvtudományi műveinek egyéves évfordulója./

Koszlov V. I.: Szovjet-Belorusszia sikerei.

A békét nem ölbetett kézzel kell várjunk - hanem ki kell harcolnunk.

Gerics P.: Az uruguayi szlávok a békeharcban.

Mit adott a lengyel népnek a népi demokratikus Lengyelország hétéves fennállása óta.

Volin B. és Morozov V.: Felix Edmundovics Dzerzsinszkij.

Alekszandrov A.: Az amerikai imperialisták ellenséges politikát folytatnak a népi demokratikus országokkal szemben.

Popivoda P.: A fasiszta Tito-klika - a szláv népek esküdt ellensége.

A munka hősei az új Csehszlovákiában.

Varsó területének kiterjesztése.

A dollár szolgálói.

Zakrutkin V.: A Don-menti építkezés.

Bulgakov A.: A szeretet és a gyűlölet dokumentumai. /Gorkij látogatása Csehszlovákiában az 1923-1924. években./

Kravcsuk P.: A Sevcsenko emlékmű leleplezése Kanadában. /Torontoi levél./

Arcimovics V.: Szovjet írók könyvei a népi Lengyelországban.

Könyvismertetések:

Stoll L.: Tricet let boju za českou socialistickou poesii, Praha, 1950. /Ism.: Nyikolszkij Sz. - A cseh irodalom utolsó harminc évének értékes analízise./

A Szlavisztikai Intézet dolgozatai, II. köt., M. 1950.
/Ism.: Piszarev J. - Számos tudományos és ismeretterjesztő értekezést tartalmaz./

SZOVJETSZKAJA KNYIGA. /A szovjet könyv/

1951. 1.szám

Szarkiszov B.J.: V.I. Lenin műveinek 32. kötete.

Efendijev H.Sz.: V.I. Lenin és I.V. Sztálin művei az arabidzsán nyelven.

Könyvismertetések:

Könyvek az orosz felfedezőutakról.

Jefremov F.: Tízéves bolyongás. M. 80. l. /Ism.: D.M. Lebegyev. Utvonda: Orenburg - India. Ez a régi utazó 1774-ben indult el és értékes leírást ad a Kara Kumról, Kizil Kumról, Iránról, Horezmről, Buharáról, Ferganáról és Kasgáriáról./

Kruzenstern I.F.: Utazás a világ körül 1803, 1804, 1805 és 1806 években a Nagyvezda és Nyeva hajókon. M. 1950. 320 l. /Ism.: D.G. Panov./

Golovnyin V.M.: Művei. Hajót a Dianán 1807-1809-ben Kronstadtból Kamcsatkába. M.-L. 1949. 508 l. /Ism.: L.Sz. Berg./

Lazarev A.P.: Feljegyzések a Blagonamerennij hadihajón 1819-1822-ben a Behring szorosba és a világ körül tett felderítő utról. M. 1950. 476 l. /Ism.: A.I. Minyejev./

Kozlov P.K.: Utazás Mongoliába. /1923-1926/. Napló. Sajtó alá rendezte J.V. Kozlova. M. 1949. 236 l. /Ism.: A.G. Grumm-Grzsimajlo/.

Kruzkov V.Sz.: Dobroljubov világnézete. M. 1950. 580 l. /Ism.: A.M. Jegolin./

Priszelkov M.D.: A Troicei évkönyv. M.-L. 1950. 516 l. /Ism.: M.N. Tyihomirov - Ennek az értékes, 1812-ben a moszkvai tűzvész alkalmával elpusztult kronikának a rekonstrukciója./

2.szám

Koszulnyikov A.P.: V.I. Lenin műveinek 33. kötete.

Petrov Sz.M.: Harcban a békéért és a demokráciáért.

Könyvismertetések:

"A lenini Iszakra." 1900-1950. Az első szám megjelenésének 50. évfordulójára kiadott gyűjtemény. M. 1950. 452 l. /Ism.: A.V. Prjamkov./

"A Kazah SzSzk története a legrégebb időktől máig." Második, javított és kiegészített kiadás. I. köt. 510 l. II. köt. 452 l. Alma Ata, 1949-1950. /Ism. R.M. Raimov. Az 1945-ös kiadás hibáit jórészt kiküszöbölték./

Pasuto V.T.: A Halics-Volhiniai fejedelemség történetének vázlatja. M. 1950. 332 l. /Ism.: A.A. Zimin/

3. szám

Lebegyev V.Sz. és Basilov N.M.: V.I. Lenin műveinek 34. és 35. kötete.

Könyvismertetések:

Peszkina J.I.: A Nemzetiségi Népbiztosság és tevékenysége 1917-1918-ban. M. 1950. 156 l. /Ism.: Sz.A. Zalesszkij./

"A jobbágyság eltörlése." A parasztreform végrehajtásáról szóló belügyminiszteri jelentések, 1861-1862, M.-L. 1950. 310 l. /Ism.: P.A. Zajoncsovskij./

Rozskova M.K.: A cári kormány gazdaságpolitikája a Közép-Keleten a 19. század második negyedében és az orosz burzsoázia. M.-L. 1949. 392. l. /Ism. V.K. Jacunskij és F.J. Poljanszkij/

4. szám

Kovda V.A.: A sztálini természetátalakítási terv és a szovjet tudomány.

Könyvismertetések:

Jerihonov L.: Az orosz forradalmi demokraták és a társadalmi gondolat a délszlávoknál a 19. század 60-70-es éveiben. 1950. 168 l. /Ism.: Vorobjev L.V. és Karaszev V.G./

Dutt Palm: /az Angol Kommunista Párt alelnöke/; A Brit Birodalom válsága. Ford. angolból. M. 1950. 232 l. /Ism.: Vinogradov V.A./

Ivanov-Omszkij I.I.: A történelmi materializmus a földrajzi környezetnek a társadalom fejlődésében játszott szerepéről. M. 1950. 244 l. /Ism.: A.J. Popov és J.N. Szemjonov - A felsorolt tevédek, stb. csökkentik az egyébként nagy és érdekes anyagot tartalmazó fontos mű értékét./

5. szám

Abalin Sz.M.: V.I. Lenin műveinek negyedik kiadása.

Könyvismertetések:

Kunyina A.J.: Az amerikai világuralmi tervek kudarcra 1917-1920-ban. M. 1951. 236 l. /Ism.: Leontyev B.L./

Korionov V.: Az amerikai imperializmus - a népek legádázabb ellensége. M. 1951. 184 l. /Ism.: B.L. Leontyev./

Szagyikov P.A.: Cikkek az opricsnyina-történetéből. M.-L. 1950. 594 l. /Ism.-Smidt Sz.O. - A burzsoá történészek csak IV. Iván önkényuralmi intézményének tekintették az opricsnyinát, az elhunyt Szagyikov cikkei viszont rámutatnak lényegére./

Hromov P.A.: Oroszország gazdasági fejlődése a 19.-20. században. /1800-1917/ 1950. 552 l. /A.D. Guszakov./

SZOVJETSZKOJE GOSZUDARSZTVÓ I PRAVO /A szovjet állam és jog/
1951. 5.szám

Goljakov I.T.: Az állam és jog kérdései V.I. Lenin műveinek 34. és 35. kötetében.

Fegykin G.I.: A szovjet szocialista jog meghatározásának kérdéséhez.

Gercenzon A.A.: Az imperialista burzsoázia bűncinekek leleplezése - a szovjet jogtudomány feladata.

Halfina R.O.: A faji és nemzetiségi megkülönböztetés az amerikai jogtudományban.

6.szám

A bolsevik vezetés sztálini elvei. /Sztálin elvtárs: Uj helyzet - uj feladatok a gazdasági építőmunkában c. beszédének 20. évfordulója./

Kozsevnyikov F.I. és Melesko J.P.: A Szovjetszkoje Goszudarsztvo i Pravo főfeladatai.

Kozsevnyikov F.I.: A nemzetközi jog néhány kérdése I.V. Sztálin Marxizmus és nyelvtudomány c. művének fényénél.

Kiricsenko V.F.: Harc az európai népi demokráciák gazdasági rendszerébe való bűnös beavatkozások ellen.

Csizsov K.J.: Az USA gazdasági expanziója - az államok szuverenitását fenyegető veszély.

Krasznopolszkij A.Sz.: A szovjet állami társadalom-biztosítás természetéről.

Könyvismertetés:

Diplomáciai szótár. Főszerk: A.J. Visinszkij, M. I.köt. 1948. XXXII + 856 l., II.köt. XXXIV + 996 l. /Ism.: Sz. Boriszov, V. Durgyenyevszkij, G.Zadorozsnij/

SZOVJETSZKAJA ETNOGRAFIA /Szovjet Néprajz/

1951. 2.szám

Potapov L.L.: Az etnográfiai kiállítások fő kérdései a szovjet múzeumokban.

Bagyer O.N.: A régi Vetluga vidék a marik etnogenezisének és a Volgavidék korai történetének kérdéseivel kapcsolatban.

Szmirnova J.Sz.: A nevelésbeadás és örökbefogadás az abházoknál a 19.-20. században.

Kudrjavcev M.K.: A páriák /Az indiai kasztrendszer néhány sajátosságáról./

Tokarev Sz.A.: Az orosz forradalom-előtti és a szovjet etnográfia fejlődésének fő szakaszai.

Koszven M.O.: A nemzetség és törzs történelmi viszonyáról.

Gudkova-Szenkevics V.V.: A rokon nyelvcsoportok és nyelvcsaládok keletkezésének problémájához.

Lavrov L.I.: A soknyelvűség okai Dagesztánban.

Zsdanke T.A.: A Szovjet Tudományos Akadémia Néprajzi Intézetének munkája 1950.-ben.

Csisztov K.V.: Karél epikus dalok.

VOPROSZI FILOZÓFII /A filozófia kérdései/

1951. 2.szám

Sztyepanyan C.A.: A szocializmus alapjainak megerősítése és fejlesztése, a kommunizmus felépítésének feltétele.

Kozlov V.K.: I.V. Sztálin a szocialista nemzetek kialakulásáról és fejlődéséről a Szovjetunióban.

Vilenszkaja E.Sz.: Az orosz felszabadító eszme kialakulási sajátosságáról a 18. században.

Lehnyer J.A.: Új adat Herzen és Ogarjov eszmei fejlődésének korai szakaszáról.

Jegerman E.J.: Az olasz kommunisták harca Croce reakciós filozófiája ellen.

Szajapina O.I.: Az USA monopolisták tudós lakájai szitják a háborús hiszteritát.

Kovalcsuk A.Sz.: Az alap és felépítmény kérdésének megvitatása.

VOПРОСИ ЭКОНОМИКИ /A közgazdaság kérdései./

1951. 5.szám

A Szovjetunió Tervbizottságának és a Központi Statisztikai Hivatalának jelentése a 4. /háboru utáni első/ ötéves terv eredményeiről.

Arakeljan A.: Az önálló gazdasági elszámolás és a termelési alapok minél jobb kihasználásáért folyó harc.

Karavajev A.: A kolhozok anyagi-termelési bázisának megerősítéséről.

Napalkov Sz.: A kommunizmus nagy építkezései és az öntözéses földművelés a Szovjetunióban.

Kornyijenko A.: N.G. Csernisevszkij, mint a vulgáris burzsoá gazdaságtan kritikusa.

Jakimov A.: A Mongol Népköztársaság a szocializmus felé vezető úton.

Lemin I.: Anglia gazdasági élete a háborus gyujtogatók szolgálatában.

Könyvismertetések:

Az Ukrán SzSzk Népgazdaságának fejlődése. /Szerk. D.F. Virnyik/ Kiev. 1949. 577 l. /ukránul/. Ism.: A.Omarovszkij.

6.szám

Szazanov A.: Az alap és felépítmény kérdései Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáiban.

Kuzminov I.: A Szovjetunió népgazdaságának szakadatlan fejlődése - a szocializmus törvényszerű jelensége.

Kozirev I.: A tömegek részvételének új formái a takarékoságért vívott harcban a leningrádi vállalatoknál.

Ganstak V.: A termelési részlegek és brigádok önálló gazdasági elszámolásának megszervezése az uráli gépgyárakban.

Ivlijev Sz.: D.I. Mendelejev harca a malthuziánusok reakciós zagyva elképzelései ellen.

Asztafjev G.: A Kínai Kommunista Párt harca a gazdasági elmaradottság felszámolásáért és az ország iparosításáért.

Puhlov N.: Románia mezőgazdaságának fejlődése.

Vronszkij B.: Harc az USA-ban a békéért és demokráciáért.

Tudományos termelési konferencia az üzemek belüli gazdasági elszámolás kérdéseiről.

Könyvszemle:

Majorov Sz.: Az élenjáró szovhozokról szóló irodalom.

Grecsev M., Danyilevics M.: Uj könyvek Argentina gazdasági és politikai helyzetéről.

NOVOJE VREMJA

1951. 21.szám

Németország újrafelfegyverzése - az európai biztonságot fenyegető veszély.

Markov M.: Az imperialisták csendesóceáni elképzelései.

Lapickij I.: Azokról, akiknek kell a háboru /Az USA monopolkapitalistái/

Montague I.: Anglia egyes problémái /Londoni levél/
A nemzetközi életből.

Pervencev A.: Észak-Európában. /Az író utinaplója - Stockholmi, dániai látogatása./

Dubovickij V.: A milanoi ipari kiállítás.

Könyvszemle:

George Marion: All quiet in the Kremlin. New York 1951.
/Ism.: E.R. - Ez a haladó író 4 hónapot töltött 1950-ben a Szovjetunióban és tényanyaggal cáfolja meg az imperialista országokban terjesztett rágalmat./

22.szám

A japán békeszerződésről.

Szomorogyinov I.: Az angol-amerikai ellentétekről. /A külföldi sajtó nyomán./

Szeverov M.: Paul Henri Spaak multja és jelene.

A nemzetközi életből.

Pervencev A.: Európa északi részén /Befejező közlemény: Izland - Az író naplójából./

A párisi sportpalotában. /A Szovjetunió kosárlabdacsapata kivívja a világbajnokságot./

V.N.: Az amerikai monopóliumok és a "rendkívüli állapot."

Mikuszon I.: Hogyan élnek az angol-iráni Olajtársaság munkásai. /"Les conditions de travail dans l'industrie du pétrole en Iran. Bureau International de Travail. Genève, 1950. - ismertetése./

23.szám

A szakszervezeti tömegek és a reakciós vezetők.

Levcsenko Sz.: Játék megosztott szerepekkel. /Truman és Mac Arthur a koreai kérdésben./

Jersov T.: Tibet békés felszabadítása.

A nemzetközi életből.

L.G.: A mai Görögország /Athéni levél./

Galan V.: Az ígéret földje. /A fiatal író leírja egy román termelő szövetkezet hatalmas fejlődését./

Sz.L.: Törökország az amerikai hurokban.

Hardy Frank: Power without glory. /K. Prichard - A haladó fiatal ausztráliai író regénye, leleplezi a burzsoá társadalom igazi arcát./

24. szám

Az igazság a Szovjetunióról - a békeharc fegyvere.

Krongod J.: A fegyverkezési verseny és az infláció az atlanti blokk országában.

Dubovickij V.: Az olasz községi választások /Római levél/

Carter D.: Az atomprofit. /Levél Kanadából./

Bruszkov V.: A jugoszláv nép harca a fasiszta rezsim ellen /sajtószemle./

A nemzetközi életből.

Kornvilov V.: Korea földjén /Egy újságíró jegyzetei./

Könyvszemle:

Pokrovszkij Sz.:

A béke elleni összeesküvés leleplezéséhez. /Jean Baumier: De Hitler à Truman, Paris, 1950. c. könyvének ismertetése./

25. szám

A nagy történelmi lecke. /A fasiszta hordák hitszegő betörésének tízéves évfordulója./

Tarle J.: Számítások és elszámítások. /A német és ujsütetű fasiszták kudarca./

Iszajev F.: Hibás stratégia. /A villámháború méltó bukása./

Kuusinen O.: A béke finn ellenségeinek arzenáljából.

Smeljov N.: A külföldi sajtó a japán békeszerződés előkészítéséről.

Az amerikai katonai bázisok - az agresszió fegyverei.

A nemzetközi életből.

Drda Jan: Hitünk csillagai. /A fasiszták terroruralma Csehszlovákiában és kiverésük a Szovjet Hadsereg által./

A békés munka együttműködése. /Panyin elvtárs utinaplójából, és látogatásának magyar és bolgár sajtóvisszhangjából./ 1./ Magyarország vasutvonalain. 2./ A bolgár barátainknál.

26.szám

A párisi tárgyalások megszakadásáról.

Dicstelen kaland. /Junius 25.-én mult egy éve, hogy az USA imperialisták elindították a koreai intervenciót./

Kammari M.: A marxista tudományt gazdagító kincs. /A "Marxizmus és nyelvtudomány" megjelenésének egyéves évfordulójára./

Bodrov N.: A franciaországi választások az amerikai imperializmus vereségét jelentik.

A nemzetközi életből.

Plesakov A.: A koreai amerikai intervenció egy éve.

Berezskov V.: Az USA külügyminiszterium "módszerei".

Kornyilov V.: Korea földjén.

27.szám

Az igaz ügy győzelmeskedett. /A német fasiszták hitszegő betörésének és I.V. Sztálin rádióbeszédének tizéves évfordulója./

Kirillov N.: Az amerikai katonai bázisok fenyegetik a népek biztonságát.

Szolodkin R.: Nyersanyagválság Angliában.

Zvjagin J.: A külföldi sajtó az iráni olajról.

A nemzetközi életből.

Marjanov N.: Három katona. /Három szovjetember harca a Honvédő Háboru idején a fronton és most a munka arcvonalán./

Fedorenko N.: Kirándulás Jan-an-ba.

Könyvismertetés:

Görlitz W.: Der deutsche Generalstab. Frankfurt a/M. 1950. /Ism.: Melnyikov D. - Az amerikaiak által szolgálatba visszaállított náci tábornokok szószólója./

Nemzetközi események krónikája.

28.szám

A chicagói békekongresszus /Junius 29.-július 1.-ig/

A munkásosztály akcióegységéért.

Zjuzin A.: Kína szakszervezetei az ország iparosításáért folytatott harcban.

Avgyejev A.: A mai Mongólia /Levél Ulan Batorból./

Brandani Mario: Róma és Moszkva. /Milyen gyönyörű mindkét főváros kívülről, de milyen különbözők belülről./

A nemzetközi életből.

Fjodorov M.: Washington.

Bogolepova L.: Mit láttunk Csehszlovákiában.

Könyvismertetés:

Carter Dyson: A jövő a miénk. Regény. Toronto, 1950. /A ki-magasló kanadai békeharcos tehetséges munkája./

A nemzetközi események krónikája.

29. szám

A népek követelik a békeegyezményt.

Kornijilov A.: A jelenlegi finnországi politikai helyzetről.

Zelbman F.: A nemzeti vállalatok a Német Demokratikus Köz-társaságban.

Zvjagin J.: A külföldi sajtó az iráni olajról.

A nemzetközi életből.

Gilelsz E.: Szovjet művészek Olaszországban. /Utinapló/.

Rudnyev A.: A megszállt Japánban /Tokiói levél./

L.R.: Zsonglőrködés a tervezésben. /Megjegyzések az 1951-1955 évekre szóló svéd állami terv margójára./

Akszel J.: Egy haladó szellemű újságíró utijegyzetei. /Hronek: A mi nagy világunk, Praha, 1951. c. könyvének is-mertetése. Hronek beutazta a Szovjetuniót, Kínát, Mongoli-át és Koreát./

A nemzetközi események krónikája.

30. szám

A népek testvéri együttműködése.

Trigorin Z.: A japán békeszerződés kérdéséhez.

Pogoszov Sz.: Az imperialisták Indo-Kínában.

Krasznapolszkij V.: Amerikai csapatok Franciaországban. /A külföldi sajtóból./

A nemzetközi életből.

Csirkov B.: A finn filméletről. /Az országot elárasztják az amerikai fércelemek./

Kosztjagin P.: Kaszba. /Utibenyomások Algir szegénynegyedéről./

Afanaszjeva O.: Egy hitlerista katona emlékiratai. /A. Heusinger: Befehl im Widerstreit. Tübingen, 1950. c. könyvének ismertetése./

I. K.: John Kingsbury a Szovjetunióról. /A jeles amerikai békeharcos "Soviet Impressions" New York, 1951. c. könyvének ismertetése./

A nemzetközi események krónikája.

VESZTNYIK MOSZKOVSZKOVO UNIVERSZITYETA /A moszkvai egyetem értesítője./ 1951. 4.szám

Társadalomtudományi sorozat 2.szám

Dobrodomova L.F.: A lenini Iszkra harca az ujtipusu pártért.

Zlobina V.M.: V.I. Lenin és I.V. Sztálin tanítása a politikai tömegsztrájkokról.

Csmiga A.F.: A nagy fordulat éve az ukrán kolhozok építésében.

Szidorov N.A.: A korai városi kultúra Franciaországban.

Szaprikin J.M.: A levellerek viszonya az osztályoknak a földért folyó harcához.

Furman A.J.: A tudomány társadalmi természetéről.

Ojizerman T.I.: A marxista dialektika és a formális logika viszonya.

Könyvismertetés:

Kuznyecov P.Sz.: Értékes nyelvtudományi munka. /A nyelvtudomány kérdései I.V. Sztálin műveinek megvilágításában. A főiskolai oktatóknak a Moszkvai Egyetemen 1950 augusztusában tartott előadások gyűjteménye. M. 1950. - ismertetés./

KRATKIE SZOOBSCSENIJA. INSZT. ISZTORII MATERIALNOJ KULTURI /Az Anyagi Kultúra Történeti Intézetének Rövid Közleményei./

1950. XXXV.szám

Ribakov B.A.: Az ulicsok.

Tarakanova Sz.A.: Pszkov keletkezéséről és ennek idejéről.

Blavatszki V.D.: Az antik kultúra a Fekete tenger északi vidékén.

Blavatszki V.D.: Az antik gorogyiscse kulturrétegéről.

Okladnyikov A.P.: Archeologiai kutatások a Szelenga-menti platon.

Knyipovics T.N.: Az olbiai expedíció fő eredményei.

Jakobszon A.L.: Herszonezosz középkori rétegeinek ásatásai.

Paraszenko V.R.: A minszki vár ásatásai /X.-XII. század./

КРАТКИЕ СООБЩЕНИЯ. АН ССРСР ИНСТИТУТ СЛАВЯНОВЕДЕНИЯ.
/A Szovjet Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézetének rövid közleményei./

1951. 1. szám

Markov D.F.: Majakovszkij és a bolgár forradalmi költészet.

Bibliográfia: I. Majakovszkij műveinek bolgár fordításai.

II. Bolgár kritikák Majakovszkij műveiről.

Nyikolszkij Sz.V.: Majakovszkij Csehszlovákiában.

Fejgelman L.Sz.: Majakovszkij Lengyelországban.

Ivanova N.H.: Majakovszkij műveinek lengyel fordításairól.

Bibliográfia. Majakovszkij műveinek lengyel fordításai.

2. szám

Udalcov I.I.: Csehszlovákiának a Szovjet Hadsereg által történt felszabadítása óta eltelt öt éve.

Szmirnova V.A.: A népi demokratikus Csehszlovákia építőmunkája.

Valev L.B.: Bulgária Hazafias Frontjának történetéből. /1942. július-1945. május/

Piszarev J.A.: A mezőgazdasági viszonyok és a parasztmozgalom a szerb-horvát-szlovén államban 1918-1923-ban.

Konobejev V.D.: Bulgária fegyveres erőinek kialakulása a török iga alól való felszabadulás időszakában /1876-1879./

Doszt्यान I.Sz.: Társadalmi-gazdasági viszonyok a szerb falvakban az 1804. évi felkelés küszöbén.

Grekov I.B.: "Az 1686. évi "örök béke."

Szancsuk G.E.: A cseh "Majestas Carolina" /1355/ törvénykönyv, mint történeti forrás a cseh nemzeti állam kialakulásának tanulmányozására.

LITYERATURNAJA GAZETA /Irodalmi Ujság/

1951. június 16. 71.sz.

Bonte Fl.: Franciaország a június 17.-i választások előtt.

jun.19. 72.sz.

Ziysz Sz.: Hogyan segít az USA legfelső bírósága a Wall-Streetnek.

jun.21. 73.sz.

Hajduska István: /a Néphadsereg szerkesztője/: A magyar-jugoszláv határon.

Catala J.: De Gaulle - a Wall Street lakája.

jun.23. 74.sz.

Chilanti F.: Truman veresége Olaszországban.

jun.26. 75.sz.

Walden: Kurt Schumacher, a szociáldemokrata áruló.

jun.30. 77.sz.

Petrov V.: Elias Erkko a hazugságyáros /A Helsinkii sanomat finn ujság tulajdonosa./

Hikmet N.: Az amerikaiak Törökországban.

jul. 3. 78.sz.

Courtade P.: A külügyminiszterhelyettesek tanácskozása után.

jul. 5. 79.sz.

Belinkov Sz.: A dollár Ankara felett.

jul. 7. 80.sz.

Clark J.: Miért harcolnak? /Az amerikai katonák Koreában./

jul.10. 81.sz.

Sosztakovics Sz.: Az angolok Iránban.

jul.12. 82.sz.

Pudovkin V.: Összeesküvők /A Grósz-per/

jul.14. 83.sz.

Anyiszimov A.: A hágai nemzetközi bíróság döntéséhez.

jul.17. 84.sz.

Zeillon S.: A leigázhatatlan Spanyolok.

jul.19. 85.sz.

Bhattacsaria B.: Az éhínség Indiában.

Neruda P. és Amado J.: A terror uralma az amerikai kontinensen.

Sosztakovics D.: Amerika hangja.

jul.24. 87.sz.

Mikuszon I.: A sztrájkok megrázzák a kapitalista világot.

jul.26. 88.sz.

Izakov B.: Az angol-amerikai "barátság" dzsungeljében.

jul.28. 89.sz.

Pudovkin V.: A nép művészete /Magyarországi benyomások./

Lungu A.: Izraelben /Utijegyzetek./

jul.31. 90.sz.

Dunyin M.: Afganisztán-Pakisztán-India /Utijegyzetek.

1. Kabul/

aug. 2. 91.sz.

Dunyin M.: Utijegyzeteinek folytatása. /2. Afgán földön./

Norden A.: Pánik a "bonni államban", /A nyugatnémetországi delegátusok minden akadály ellenére is eljutnak a berlini VIT-re/

aug. 4. 92.sz.

Görögország a börtönök hazája.

aug. 7. 93.sz.

Dunyin M.: Utijegyzeteinek folytatása. /3. Pakisztáni kontrasztok./

aug. 9. 94.sz.

Dunyin M.: Utijegyzeteinek folytatása /4. Indiai földön/

aug.11. 95.sz.

Clark J.: A washingtoni képmutatók /A Truman-nyilatkozat utóhangjai./

aug.14. 96.sz.

Osanyin L.: A fiatal németek. /A berlini VIT/,

A haszon és az árak emelkedése az USA-ban. /A Daily Worker szemléltető statisztikája./

aug.16. 97.sz.

A sajtószabadság Franciaországban.

aug.18. 98.sz.

Az ifjuság a béke vártáján áll. /A berlini VIT-ről./

aug.21. 99.sz.

Zivsz Sz.: Milyenek az amerikai fegyházak?

aug.23. 100.sz.

Beniuc M.: Az én Romániám.

Prudkov O.: A san-franciscoi konferencia körül.

aug.25. 101.sz.

Gulia G.: MacCloy: Nyugat-Németország serifje.

aug.28. 102.sz.

A háborus uszítók kórusa. /Az amerikai és marshallizált sajtó lapjairól./

Clark J.: A Smith törvény működésben. /A kommunisták üldözésére használják fel./

aug.30. 103.sz.

Erenburg I.: A békeegyezmény.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E A N É P I D E M O K R Á C I Á K
O R S Z Á G A I B Ó L,

PEOPLE'S CHINA

1951. május 16.

Feng Ji-csen: Kína megszilárdítja győzelmeit. /Harc a belső ellenség, a feudalizmus stb. ellen./

Cseng C. K.: A Wall Street háborús békeszerződése Japán számára. /Csendesóceáni paktum létrehozása támadó célból./

Kínai újdonságok. /Hirek/

június 1.

Mao Ce-tung: "A gyakorlatról". /Idézetek Mao Ce-tung művéből.

Liu Ning-I.: Ázsia útja a szabadság és a felvirágzás felé. /Harc a gyarmati imperializmus és az amerikai agresszió minden formája ellen./

Ven Csao: Egy heilungkiangi paraszt-harcos. /Tudósítás a koreai frontról./

Kínai újdonságok. /Hirek./

június 16.

Tibet visszatér az anyaországhoz. /Aktuális politikai vezércikk./

Lien Tien-mo: Egy igazságos japán békeszerződésért ... /A szovjet javaslatokat Kína minden erejével támogatja./

Jao Hua: Tunhuang - a régi művészet kincsesháza. /Nyugat-Kanszu-tartománybeli buddhista szentély a hegyek között./

Kínai újdonságok. /Hirek./

1951. július 1.

Peng Csen: A marxizmus-leninizmus győzelme Kínában.

Lu Ting-ji: A kínai forradalom világraszóló jelentősége.

Csu Te: Hogyan semmisítette meg a kínai nép az amerikai Imperialisták által felfegyverzett reakciós Csang Kai-sek klikket.

Nie Jang-csen: Hogyan semmisítette meg a kínai nép a japán Fasiszta agresszorokat.

Kínai újdonságok. /Hirek./

július 16.

Liu Sao-Csi: Beszéd a Kínai Kommunista Párt 30. évfordulója alkalmából.

Hu Csiao-mu: A Kínai Kommunista Párt 30 éve.

Egy éves a koreai háboru.

Kínai újdonságok /Hirek/.

SPRAWY MIĘDZYNARODOWE. /Nemzetközi kérdések./ A Lengyelországi Nemzetközi Kérdések Intézetének folyóirata.

1951. 1-2.sz.

Muszkat M.: Az amerikai imperializmus - a nemzetek szabadságának ellensége.

Rubinsztajn N.: Az amerikai imperializmus szovjetellenes politikájának történetéből.

Zotowski I.: Az "atomdiplomácia" csődje.

Litwinski St.: A lengyel reakció nemzetellenes politikájának történetéből. /Az 1919.évi párisi békekötés hivatalos dokumentumai alapján íródott tanulmány Paderewski szerepéről./

Sidor K.: A békeharc új szakasza.

Zalonski D.: Izrael politikai, társadalmi és gazdasági helyzete.

Porphyrogenis M.: Görögország az amerikai imperializmus markában.

TVORBA /Alkotás/ A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának kulturális és politikai hetilapja.

1951. 23.szám

Zápotocký A.: A szocializmus alapjainak felépítése Csehszlovákiában.

Kárný M.: Az ő utjuk. /A nyugati cseh burzsoá emigráció reakciós tevékenységének ismertetése./

Půček Zd.: A munka termelékenysége és az átlagos keresetek.

Reiman P.: Hogyan harcolt a Csehszlovák Kommunista Párt a munkásosztály egységéért. II.

Kalina A.: Tito Jugoszláviája, a háborus előkészületek tüzfészke.

Šik O.: A pártoktatás második évének értékelése.

Hájek S.J.: A revizionizmustól a háboru előkészítéséig. /A jobboldali szociáldemokraták szerepe a múltban és ma.

24. szám

Spurný G.: Első szocialista elnökünk. /K. Gottwald elnökké választásának 3. évfordulójára./

Rais St.: Sztálin nyelvtudományi művei és a mi jogtudományunk feladatai. /A csehszlovák igazságügyminiszter tanulmánya./

Smida J.: A tanév befejezéséhez.

Kolonej K.: A kommunizmus materiális technikai alapjának felépítése a Szovjetunióban.

Vlašák F.: Műszaki tudományunk új útja.

Reiman P.: Hogyan harcolt a Csehszlovák Kommunista Párt a munkásosztály egységéért. III. /A jobboldali csehszlovák szociáldemokrata vezetők árulása a gazdasági válság idejében./

Opat J.: Hogyan teremtett rendet a Csehszlovák Kommunista Párt a belső ellenséggel. /Harc Bubnik áruló ellen az 1924-25-ös években./

25. szám

A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának határozata az általános és középiskolák tankönyveire vonatkozólag.

Nejedlý Zd.: J.K. Tyl és a cseh színjátszás.

Hronek J.: A Szovjetunió győzelme - az emberiség győzelme.

Hradecký A.: A Szovjetunió, a kommunizmus legyőzhetetlen erődje.

Auerhan J.: A normák felülvizsgálása és a dolgozók életszínvonalának emelése.

Reiman P.: Hogyan harcolt a Csehszlovák Kommunista Párt a munkásosztály egységéért. IV. /A burzsoáziát kiszolgáló reformista politika vége./

26. szám

Szélesen kifejleszteni az ideológiai munkát!

Judin P.: A marxizmus-leninizmus jelentős gazdagodása. /Sztálin elvtárs nyelvtudományi cikkeiről./

Dolanský J.: A Sokol nevelő munkájáról.

Hradský J.: Az igazság és győzelem a koreai nép oldalán van.

Oplustil V.: Olaszország és Franciaország népe a békére szavazott.

Kubka F.: A Wall Street hasztalan élesztgeti Hitlert.

Leontyev A.: A kapitalizmus általános válsága.

Málek I.: A szovjet tudomány alapjai és ereje.

Zika J.: Nagyobb gondot a műszaki irodalomra.

27. szám

Pen Csens: A marxizmus-leninizmus győzelme Kinában.

Ostrovitanov K.: J.V. Sztálin műve: "A marxizmus és a nyelvtudomány kérdései" és a közgazdaságtudomány.

Riha O.: Az amerikai imperialisták szégyenteljes szerepe Csehszlovákia történetében.

Volanská H.: Pavlenko, a szovjet ember.

Holubec L.: A főiskolák munkájának magas eszmeiségéért.

Spitzer J.: A burzsoá nacionalizmus és kozmopolitizmus ellen irodalmunk magasabb eszmeiségéért.

Doležal J.: A Csehszlovák Kommunista Párt 30 éves harcainak dokumentumaiból.

Málek I.: A szovjet tudomány alapjai és ereje.

28. szám

Knap V.: J.V. Sztálin Műveinek IV. kötete.

Frejka L.: Hogyan sajátította el pártunk a tömegmunka bolsevik módszereit.

Gordon S.A. tábornok: A Tito-klikk bünei a háború alatt.

Kavka Fr.: A Csehszlovák Kommunista Párt a huszita hagyomány őrizője. /Hogyan harcolt a párt az első Csehszlovák Köztársaság idején a huszita hagyományokért./

Sobotka L.: A szovjet mezőgazdaság tapasztalataiból.

Sgall P.: Sztálin nyelvtudományi munkái és a prágai nyelvészeti strukturalizmus.

Spitzer J.: A burzsoá nacionalizmus és kozmopolitizmus ellen irodalmunk magasabb eszmeiségéért. II.

29. szám

Laffitte J.: A béke világmozgalom kifejlődése. /A Béke Világtanács főtitkárának cikke./

Mucha B.: A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottsága elnökségének határozata a tankönyvekről - jelentős segítség iskoláinknak.

Silhan V.: Miért hajtjuk végre a szocialista iparosítást.

Kremenák B.: Lengyel testvéreinkkel a közös úton.

Vlček K.: A meggyőzés, a falusi munka módszere.

Bradác Zd.: Hogyan számolt le a Csehszlovák Kommunista Párt Jilek és társainak áruló csoportjával. /A csehszlovák munkásmozgalom harcai a belső ellenséggel./

Spitzer J.: A burzsoá nacionalizmus és kozmopolitizmus ellen irodalmunk magasabb eszmeiségeért. III.

30.szám

A párt-nevelés további kifejlesztéséért.

Rais St.: A dolgozó nép - uralkodó és gazda. /A csehszlovák igazságügyminiszter cikke.

Hruška C.: Lenin, Sztálin és a SzK/b/P segítsége pártunk megalapításánál és bolsevizálásánál.

Fierlinger Zd.: Az árulás dokumentumainak margójára. /A Documents of British Foreign Policy 1919-1939" gyűjtemény néhány érdekes adatáról./

Scserbina V.: Majakovszkij művészetének helyes megvilágítása.

Smida J.: A tanítószáz tanulásának jelentősége.

Kotyátko J.: Az Egységes Földműves Szövetkezetek további fejlesztése.

Sekaninová G.: A háborús előkészületek diplomáciája.

Bradác Zd.: Hogyan számolt le a Csehszlovák Kommunista Párt Jilek és társainak áruló csoportjával. /Folyt./

Kaminek J.: A normák felülvizsgálata.

LUPTA DE CLASĂ /Osztályharc./

1951. 3-4.sz.

A Román Munkáspárt Központi Bizottsága Politikai Irodájának a "Scântela" c. napilap tevékenységével kapcsolatos határozata.

A vetési terv időre és jó feltételek mellett való teljesítése alapvető gazdasági feladat.

Cretu Nicolae: A Béke Világtanácsa jelentős erő a nemzetközi politikában.

Scarlat Const.: Az ország villamosítása hatalmas fegyver a kapitalistáktól örökölt gazdasági elmaradottság felszámolásáért folytatott harcban.

Chisineyschi Liuba: Adjunk új lendületet a szocialista versenynek.

Rachmuth I.: Az európai népi demokratikus országok szocialista iparosítása.

Nicolescu-Mizil P.: A Román Munkáspárt Központi Bizottsága Határozatai és Végzései gyűjteményének megjelenéséhez.

Popa Gr.: A tudomány újabb lendületéért a Román Népköztársaságban.

A Pártéletből. Több figyelmet a Vidéki Pártbizottságok pártoktatóinak képzésére és előkészítésére.

Egyes hiányosságok az alapszervek átcsoportosításának végrehajtását illetően.

A szovjet irodalom jelentős tényező dolgozó népünknek a szocializmus építéséért folytatott harcra való mozgósításában.

5-6.szám

Gheorghiu-Dej Gh.: A Párt 30 éves küzdelme Lenin és Sztálin zászlaja alatt.

Luca Vasile: A Romániai Kommunista Párt V. Kongresszusának történelmi jelentősége.

Colin Dumitru: A kőolajtermelő munkások harca a Párt vezetésével.

Lupta Gavril: I.V. Sztálin műveinek 9. kötete.

Pártunk 30 éves évfordulójára megjelent könyvek.

STUDII. Revista de istorie și filosofie.

1951. II.szám

Egy kiváló értékű program a társadalmi tudományok művelésére. /A RKP 30 éves története./

Gotoyschi Gr.-Ionescu Vasile: "A Román Munkáspárt Központi Bizottságának Határozatai és Végzései. 1948-1950.

Dinu Vasile: Gh. Gheorghiu Dej: "Cikkek és beszédek".

Muresanu Tamara: "A Romániai Kommunista Párt megalapítása óta eltelt 30 év. 1921-1951." című album.

A Román Népköztársaság forradalmi harcának muzeuma.

Răta Victor: "A Párt 30 éves küzdelme a szocializmusért, békéért és a haza boldogulásáért."

Adatok A Romániai Kommunista Párt történetéből.

Stănescu Eugen: "A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Joszif Visszarionovics Sztálinhoz."

Simona A.: "A társadalomtudományok problémái.

Constantinescu-Jasi P.: "Az anya- és gyermekvédelmi egyesület"-ről.

Simonian E.: Rendkívüli adalék a marxizmus-leninizmus tárházához. /I.V. Sztálin "Anarchizmus, vagy szocializmus" c. cikksorozata publikálásának kezdete 45. évfordulójára./

Maciu V.: Az angol-amerikai imperialisták tevékenysége Romániában a második világháború előestéjén.

Constantinov F.V.: Állam és jog. /"Történelmi materializmus" c. munkából, mely megjelent a politikai irodalmi Állami Kiadónál, Moszkva, 1950./

Rachmuth I.: Kiszélesített szocialista újraépítés és a nemzeti jövedelem gyarapításának forrásai.

ANALELE ROMANO-SOVIETICE. Seria istorie-filosofie.

1951. 6. szám

Miron Constantinescu elvtárs előadása a Nagy Nemzeti Gyűlésen a Román Népköztársaság nemzetgazdaságának fejlődését szolgáló Ötéves Terv törvényéről, /1951-1955./ /Kivonat./

A Román Népköztársaság nemzetgazdaságát fejlesztő ötéves terv törvénye, az 1951-1955 évekre, /Kivonat./

Oizerman T.I.: Lenin és Sztálin az osztálygyökerekről és a metafizika ismeretelméleti gyökereiről.

Sobolev A.: Az alap- és felépítményről.

Stirbu S.: A "dekabristák" ideológiai és forradalmi öröksége.

Cvetajev V.: A Szovjet Haderő a béke és a népek közötti barátság védőbástyája.

Petrescu M.: Néprajzi kutatások a Szovjetunióban.

Melvil I.C.: Pragmatizmus - az imperialista reakció filozófiája.

Gheorghe Stefan idejéből való kiadatlan okirat a Román-Orosz múzeumban.

Könyvismertetések.

7. szám

I.V. Sztálin válasza a "Pravda" szerkesztőjének.

A Sztálin-díjak kiosztása.

Emlékbeszéd S.I. Vavilov felett.

Mitin M.: Marx és Engels: "Kommunista Kiáltványa" a tudományos kommunizmus programmirata.

Stein B. E.: A Szovjet Oroszország elleni imperialista intervenciók politika elemzése Sztálin elvtárs műveiben.

Asztafjev G. V.: I. V. Sztálin és a kínai nép nemzeti felszabadításáért folytatott mozgalma.

Tolsztojev S. P.: I. V. Sztálin nyelvészeti problémákkal foglalkozó munkáinak jelentősége a szovjet néprajz fejlesztésében.

Sodov V. V.: Descartes filozófiája és a jelenkori Franciaország ideológiai harca.

Cainov I.: A Nagy Szovjet Enciklopédia második kiadása. Az első kötet megjelenéséhez.

Könyvismertetések.

8. szám

Sobolev A.: A Bolsevik Párt elméleti alapjai.

Sztepanyan C. A.: A történelmi materializmus kérdéseinek továbbfejlesztése I. V. Sztálin által a Nagy Honvédő Háború idején.

Pilipenco N. V. Uibo A. A.: Egy jelentős adalék a természettudományok fejlődéséhez.

Serebrennicov B. A.: Adalékok az összehasonlító történeti módszer fogyatékoságainak problémájához a nyelvészetben.

Alpatov M.: A jelenkori reakciós történetírás - az amerikai háborús uszítók fegyvere.

Stepanov V.: V. I. Lenin "Materializmus és empirikriticizmus" c. könyve egyéni tanulmányáról.

Könyvismertetések.

EINHEIT /Egység/

1951. 2. szám

Össznémet alkotmányozó tanácsot kell alakítani.

Winzer O.: Hadigazdálkodási jelenségek Nyugatnémetországban és a munkásosztály feladatai.

Kronrod J.: A szocializmus hatalmas győzelme. /A háború utáni ötéves terv határidőelőtti teljesítése./

Schön O.: A tagkönyvcseré néhány kérdéséhez.

Paterna E.: Ernst Thälmann harca a KPD-ban a baloldali elhajlók ellen.

A munkásmozgalom dokumentumai.

3. szám

I.V. Sztálin nyilatkozata a Pravda tudósítójának.

A marxista-leninista eszme - a békehare hatalmas fegyvere.

Mao Ce Tung: A gyakorlatról.

Leuschner B.: Az ötéves terv főfeladatai - 1951 az ötéves terv első éve /I./

Neumann R.: A kapitalizmus általános válságának kiéleződése és kihatása Németországra.

Schiel W.: Jugoszlávia - amerikai háborus góc Európában.

Konzultáció a SzK/b/P történetéből.

4.-5. szám ismertetését ld.: a TIE 1951. 4-6. számában.

6. szám

A német szocialista egységpárt öt éve.

Ulbricht W.: Ernst Thälman harca a német nép megmentéséért.

Axen H.: A politikai tömegmunka legközelebbi feladatai.

Wirth E.: A szovjet munkamódszerek szerepe népgazdasági terünk teljesítésében.

Einicke L.: A német munkásosztály egy hű fia. /Fritz Heckerth halálának 15 éves évfordulójára./

Sztálin a német munkásmozgalomról. /A KPD perspektíváiról./

A munkásmozgalom dokumentumai.

7. szám

A májusi tüntetések történetéről.

Schön O.: Engedékeny magatartás a párttag és tagjelölt felülvizsgáló bizottságok munkájában.

Lemnitz A.: Az első háboru-utáni szovjet ötéves terv teljesítése.

Melis E.: Ernst Thälman harca a KPD-ban a jobboldali oppor-
tunisták ellen.

Danyilevics M.: A parasztság harca Latinamerika országaiban az imperialista iga és a feudális reakció ellen.

Sztálin a német munkásmozgalomról. /Levél Me-rt elvtárshoz./

Konzultáció a SzK/b/P történetéről.

A munkásmozgalom dokumentumai.

8-9. szám

A népszavazás - német hozzájárulás a békeharchoz.

Ulbricht W.; Johannes R. Becher - a német nemzet költője.
/60. születésnapjára./

Ackermann A.: Az új "istenek tanácsa" - a Montan-Unió megalkotása.

Kling W.: A nyugatnémet gazdaság az amerikai háborús tervben.

Korb R.: Új szakasz a népi demokratikus országok állami felépítményének fejlődésében.

Psenyicin N.: Teremtő együttműködés tudósok és a termelésben résztvevők között.

Melis E.: Ernst Thälman harca a KPD-ban a jobboldali opportunisták ellen. -

Sztálin a német munkásmozgalomról. /A nemzetközi helyzet-ről és a kommunista pártok feladatairól./

A munkásmozgalom dokumentumai.

DIE ARBEIT /A munka/

1951. 2. szám

Kovaljov F.: A sztahanovista tapasztalatok tudományos általánosítása és tömeges elterjesztése.

Helbig K.: Harc a szociáldemokratizmus ellen a szakszervezetben.

Willim H.: A békeharc - a szakszervezetek központi feladata.

Lehmann O.: A bérpolitika egyes kérdései a Német Demokratikus Köztársaságban.

Groh-Kummerlów G.: A társadalombiztosítás új rendje.

Ottó E.: Az IG-Fémüvek és az ötéves terv.

Kühn K.: Az IG vegyigár feladatai az ötéves terv végrehajtásában.

Grünwald H.: Kritikai megjegyzések az 1950. 4. évnegyedben lezajlott tömegversennyel kapcsolatban.

Schiemann A.: Munkaszabályzat.

Filippow A.F.: Egyes sztahanovistáktól a sztahanovista üzemig.

Müller E.: A szakszervezeti kulturális tömegmunka tervéről.

Perk W.: A Böckler-klikk a háborus uszítók táborában.

Ulfert G.: A jobboldali szociáldemokrata szakszervezetek vezetőinek szerepe. /II/

Kohlmeij G.: A szocialista termelőmód előkészítése és az átmeneti gazdaság.

3.-4. . számok ismertetését ld.: TIÉ 1951. 4-6. számában.

5.szám

Népszavazás Németország újrafelfegyverzése ellen és a békeszerződés megkötéséért 1951-ben.

Gebauer F.: Május 1. az újrafegyverzés elleni népszavazás jegyében.

Kirchner R.: A szovjet szakszervezetek közreműködése a népgazdasági tervek végrehajtásában.

Perk W.: A nyugatnémet szakszervezetek vezetősége az újrafelfegyverzés nyílt támogatója.

Scharch I.: Sztálin megtanít bennünket a háborus uszítók teleplezésére.

Hänsel G.: Az ifjúság és a diákok világtalálkozója a békéért.

Bettelheim Ch.: A francia munkásosztály helyzete.

Sonntag E.: A munkatörvény megvalósításáról.

Huth R.: A munkabrigádok szerepéről.

Villim H.: Valamit az aktivista tervekről.

Lücke K.: A teljesítményberről a berlini üzemekben.

Peschke P.A.: A társadalombiztosítás - a szakszervezetek ügye.

Ottersberg K.: A munkás és paraszt egyetemi hallgatók növelése az ötéves terv fontos feladata.

Jaeger R.: Az instruktor tevékenysége a szovjet szakszervezetben.

Evers H.: A sztálini természetátalakító alkotások.

Antokowiak A.: A szovjetirodalom jellege és jelentősége.

Kranke R.: Felmondási jog a Szovjetunióban.

Kohlmeij G.: A szocialista tulajdon.

Golowan N.D.: A munkahelyi önelszámolás elve.

A szabad német szakszervezetek vezetősége Wilhelm Pieck és Otto Grotewohl elvtársnál.

Harc a választójogért - Nyugatnémetországban.

A barcelonai sztrájkok és jelentősége.

A béketábor nagy győzelme. /Szovjet háborúutáni 5 éves terv befejezése./

Uj szovjet kollektív szerződés.

A lengyel bányászat évi mérlege.

Irodalom.

6. szám

Ulbricht W.: Az USA imperialisták világhódító politikája és Nyugatnémetország ujrafelfegyverzése.

Az európai munkásbizottság felhívása a népszavazásra.

Schirdewan K.: Minden erőt a népszavazás győzelméért Nyugatnémetországban és Nyugatberlinben.

Kraushaar A.: Barátunk - a Kínai Népköztársaság.

Matousch G.: A Schuman-terv.

Perk W.: A nyugatnémet szakszervezeti sajtó a háborus uszítás szöcsöve.

Schaffer G.: Anglia dolgozói a LABOUR-kormány amerikai politikája ellen.

Miller E.: A kulturális tömegmunka a szakszervezetben.

Musall K.: Az üzemi kollektívszerződések megkötése.

Wolf W.: A teljesítményelv magasabb öntudatra nevel.

Huth R.: A szakszervezetek feladatai a lakásügy terén.

Männicke A.: A munkavédelem helyzetéről.

Kaiser F.: A munkatörvény az új munkajog alapja.

Pöggel G.: A szakszervezetek üzemi esti tanfolyamainak jelentősége.

Möbius W.: A magánkapitalista üzem helyzete a mi antifasiszta-demokratikus rendünkben.

Erxleben G.: Szakszervezeti sajtómunkánkról.

Helbig K.: A nemzeti felszabadítóharc kiváló tankönyvé.
/Sztálin: Marxizmus és nemzeti kérdés./

Evers H.: A sztálini természetátalakító alkotások /II/

Antkowiak A.: Harc a kozmopolitizmus és formalizmus ellen.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E E G Y É B O R S Z Á G O K B Ó L.

CAHIERS DU COMMUNISME. /A Kommunizmus Füzetei/

1951. 6.szám

A kommunisták politikai tevékenysége a békéért folyó harcban.

A Francia Kommunista Párt programja.

Frachon B.: A francia munkásosztály együttes harca a békéért és a kenyérért.

Flavien J.: A francia földművelés elsorvasztása és a Párt tevékenysége vidéken.

Fajon E.: A Bolsevik Párt éleslátása és a fasiszta Tito-Klikk bűnei.

Cogniot G.: A Párt helyzete az elmélet területén Sztálin nyelvtudományról szóló munkájának fényében.

Calas R.: Az Olasz Kommunista Párt 8. kongresszusa.

Vial Th.: Az üzemekben vitott harc szervezése és vezetése.

Minden nép növekvő küzdelme a békeegyezményért.

A nevelők egysége a békéért, követeléseikért és a fasizmus ellen.

Souchal: Az MRP /katolikus párt/ kongresszusa.

Jovannes V.: A Szocialista Párt kongresszusa.

Prerrard A.: Zsoldos Károly /De Gaulle arcképe./

Fréville J.: "Marx és Engels: A gothai és az erfurti program kritikájá"-ról.

Baby J.: "A világ éhsége" és az új malthusianizmus. /Vogt V. 1948-ban megjelent könyvéről/.

Figueres L.: Noiro: "A háboru nem szükségszerű" c. könyvéről. /A Kommün 80. évfordulójára.

Molok A.: A párisi munkások a Kommün alatt /befejező közlemény/

DÉMOCRATIE NOUVELLE /Uj Demokrácia/

. 1951. jun. sz.

Duclos J.: A nemzetárulás mérlege. /Külpolitikai áttekintés./

Young E.P.: A japán macarthurizmus. /Amerikai politika Japánban./

Braun M.: Vihar Spanyolországban.

Vernant J.P.: Bevan és az angol krízis.

jul.sz.

Duclos J.: A francia választások után.

Mignot E.: Petróleum és az iráni nép.

Ulbricht W.: Békeszerződést Németországgal!

aug.sz.

Duclos J.: Politikai játékok Franciaországban.

Kegel G.: Schuman-terv - Truman-terv.

Smorodinov I.: Angol-amerikai ellentmondások. /Aktuális politikai áttekintés./

LA NOUVELLE CRITIQUE /Uj Kritika/

1951. jun.sz.

Jerome V.I.: A "nyugati" kultúra amerikai forrásai. /Az erőszakos amerikai politikáról./

Fer F.: A burzsoá tudomány rothadása.

Kanapa J.: A művészet és erkölcsisége.

jul.-aug. sz.

Bruguier M.: Igazság, rendőrség és fasizmus.

Wurmser A.: A Kommün és az irók. /Párisi Kommün./

Desanti D.: A szovjet irodalom szakaszai.

Mathon C.: A micsurinizmus győzelmének mérlege Franciaországban.

CAHIERS INTERNATIONAUX /Nemzetközi Füzetek/

1951. jun.sz.

Szukholmin V.: Wilsontól Trumanig.

Hincker M.: A marokkói nemzeti mozgalom

Pleck W.: Rosa Luxemburg forradalmi öröksége.

jul.-aug.sz.

Basso L.: Szövetség a proletariátus és a középosztály között.

Hermann J.M.: Az USA elnyomó osztályainak befolyása.

Révai J.: Az író felelőssége.

Duret J.: A fegyverkezés a társadalmi haladás ellen.

LA PENSÉE /A Gondolat/

1951. máj.-jun.sz.

A nemzetközi Sztálin békedíjak,

Vassails G.: A véletlen dialektikája.

Soboul A.: Marx Károly és a francia forradalmi gyakorlat
jul.-aug.sz.

Prenant M.: Ki tartja hát fenn a vasfüggönyt a tudósok között?

George P.: Paraszti szellem és dinamikus mezőgazdaság Magyarországon.

Kahn S.B.: A Kommün történetének problémái. /Párisi Kommün./

Mayer R.: A Kommunista Párt, az értelmiségiek és a nemzet.

WEG UND ZIEL /Ut és cél/

1951. 3.szám

A veszély növekszik. /Az imperialisták háborus készülődései és a békenarcosok feladatai.

Stein W.: A munkanélküliség - a háborus politika következménye. /A Marshall-terv következtében több mint négyszerezére emelkedett az osztrák munkanélküliek száma./

Spira L.: A kapitalista Jugoszlávia.

Strobl F.: A korrupció rendszere. /Az Ausztriában kipattant korrupciós botrányokkal kapcsolatban rámutat a jobboldali szociáldemokraták szerepére./

Pártélet:

Határozat az ifjúsági munka megjavítására.

Községi politika.

Munkásmozgalom:

A brit kommunisták új programja.

Gazdaság:

Propagandazaj a termelékenység emelése körül. /Kapitalista viszonyok között a termelékenység emelése csökkenti a dolgozók életszínvonalát./

Világpolitika:

Dokumentumok a koreai háborúhoz.

Tudomány és művészet:

Osztrák irodalomtörténet.

4.-5.számok ismertetését ld.: a TIE 1951. 4-6.számában.
6.szám

Új feladatok előtt. /Politikai szemle./

Koplenig J.: A Párt - életünk tartalma. /Koplenig elvtárs beszéde, melyet 60. születésnapján tartott ünnepi ülésen mondott el./

Spira L.: A frankfurti internacionale. /Comisco/

Friedrich E.: Növekszik az áruzsora.

West F.: MacArthur - politika MacArthur nélkül.

Pártélet:

Pártunk ereje.

Gazdaság:

A lengyel hatéves terv sikere.

Világpolitika:

Bevan és az angol imperializmus válsága.

Harc a közepkeleti olajért.

Elmélet:

Utban Október felé. /Sztálin összegyűjtött műveinek III. kötete./

Tudomány és művészet:

Marx - "kritika" a második köztársaságban.

Könyv és folyóiratszemle.

7-8.szám

Tíz éve. /A Szovjetunió elleni fasiszta támadás évfordulója./

Koplenig J.: Munkásegység a bérletörés és a háborus veszély ellen.

Rosner J.: Neofasizmus Ausztriában.

Strobl F.: Hazugságsajtó és háborus készülődések.

A Szovjet nép világtörténelmi győzelme. /Az első háborutáni ötéves terv eredményeiről./

Stein W.: A bérek és az árak.

Lenz G.: A Marshall-terv három éve.

Lang F.: Az olasz választások.

Frei B.: A spanyol nép hősi küzdelme.

Pártélet: A politikai és erkölcsi tisztaság megvédi a Pártot az ügynököktől és az ellenségtől.

Gazdaság:

A népi demokrácia a nép boldogulása.

A kenyér és tejárak felemeléséről.

Elmélet:

A magántanulás kérdéséhez.

Könyvek és folyóiratok.

Levelsláda:

Bécs - A szakszervezeti Világszövetség székhelye.

Dokumentumok:

Az osztrák KP Központi Bizottsága VIII. teljes ülésének határozata az ifjúsági munka megjavításáról.

DIE ARBEIT. BÉCS. /A Munka/

1951. 3.szám

Az "Arbeit" februári számának lefoglalása.

Horn O.: Harc az általános béremelésért.

Neubauer F.: Meddig maradnak még a náci-kereseti adók?

Elser V.: A társadalombiztosító reformja.

Furch B.: A szocializmustól a katekizmusig. /Egy jobboldali szociáldemokrata vezér marxista-ellenes cikkéről./

Rovatok:

Szakszervezet és üzem.

Gazdaság és statisztika.

Szociálpolitika és munkajog.

Dolgozó nő.

Jegyzetek.

Szerkesztői üzenetek.

4.-5. számok ismertetését ld. a TIE 1951. 4-6. számában.

6.szám

Fiala G.: Az osztrák szakszervezeti szövetség II. kongresszusának összehívása.

Horn O.: A kereseti adóteher elviselhetetlen.

Lauscher F.: Tartományi munkáskamara választások Alsó-Ausztriában.

Horkel K.: "Termelékenységemelés" kinek a számára?

Mautner F.: Kasnacich - Schmid ur és a marxizmus.

Rovatok:

Szociálpolitika és munkajog.

Dolgozó nő.

Piatalok irnak.

Nemzetközi Szemle.

Jegyzetek.

Szerkesztői üzenetek.

7.-8. szám

Hornik L.: Egység az áruzsora és bértablás elleni harcban.

Hexman F.: A közeli üzemitanács-választások elé.

Horkel K.: Mi történik az osztrák nagybankokkal? Az idegen pénzügy behatolása.

Haiduk O.: Küldöttséggel a Szovjetunióban.

Rovatok:

A szakszervezeti sajtóból.

Szociálpolitika és munkajog.

Nemzetközi szemle.

Jegyzetek.

Szerkesztői üzenetek.

COMMUNIST REVIEW

1951. június

Rothstein A.: Szovjet gazdasági fejlődés.

Matthews G.: A politika válságban. /Az angol bel- és külpolitika válságáról és a jövőbeli helyes politikáról, melyhez H. Pollitt ápr. 27.-i felhívása mutatott utat./

McLennan R.: A szocialista államosításról. /Az angol államosításokról 1945 óta, melyek a kapitalizmus fenntartását célozzák./

Klugmann J.: Pártnevelés és az angol ut a szocializmushoz. /Az 1951 márc. 11.-én tartott Nemzeti Nevelési Konferencia hangsúlyozta, hogy a Pártnevelés központjában az elkövetkező 6 hónapban az új pártprogram elmélyült tanulmányozása és megvitatása lesz./

Könyvszemle:

Stewart B.: W. Gallacher: "Rise like Lions" c. új könyvének hosszabb ismertetése.

LABOUR MONTHLY

1951. jun.

R.P.D.: Jegyzetek a hónapról. /A munkáskormány programjáról és politikájáról, az újrafelfegyverkezési program hatásáról, a munkásosztály tiltakozásáról, munkáspárti szervezetek és szakszervezetek kritikájáról a munkáskormány kül- és belpolitikája ellen./

Davies S.O.: A munkáspárt és az újrafelfegyverkezés.

Montagu I.: Igazság és béke. /Truman és Attlee szovjetellenes rágalmairól. Szembeállítja ezzel az igazságot./

Kahn A.E.: A fiatalság megbénítása. /Az USA iskolákban az atombomba ellen védekező gyakorlatokról./

Allen C.: A perzsiai mozgalom.

A 25 évvel ezelőtti Labour Monthlyből egy cikk közölve:
Az általános sztrájkra emlékezés.

Könyvszemle.

jul.

30 éves jubileumi szám, 1921-1951.

R.P.D.: Jegyzetek a hónapról.

Három évtized. /A Labour Monthly indulásának körülményeiről, munkatársairól, az 1921-es világ- és a belső angliai helyzetről./

Pritt D.N.: A sztrájkhoz való jog. /Angliában a sztrájkhoz való jog története és jelentősége./

Pollitt H.: A Labour Monthly 30 éve.

Quaestor: Az öthatalmi egyezmény.

Kerrigan P.: Spanyolország 15 év múltán. /1936-tól./

R. Page Arnet bevezetésével: William Morris kiadatlan levelei.

Üdvözetek a Labour Monthly 30 éves évfordulójára különböző haladó személyiségektől és haladó folyóiratoktól.

Könyvszemle.

aug.

Dutt R.P.: Jegyzetek a hónapról. /Koreáról, az angol újrafelfegyverkezésről, az imperialisták háborús készülődéséről, a koreai tárgyalásokról, a munkáskormány politikájáról./

Purcell H.: Mozgolódás a szakszervezetekben. /Hogyan ellenzik a munkáskormány kül- és belpolitikáját./

Clegg A.: Uj Kina, ahogyan én láttam.

Fritt D.N.: A parisztáni per.

Gollan J.: A frankfurti "internacionále." /A "szocialista" Internacionále ujjáalakulásáról és résztvevőiről./

Pelt J.: /a Reuter volt berlini főtudósítója/: Nyílt levél egy Nyugat berlini ujságíróhoz.

Üdvözetek a Labour Monthlyhoz a 30. évforduló alkalmából további személyiségektől és ujságoktól. /Köztük van a Szabad Nép üdvözléte is./

Könyvszemle. /Rövid ismertetés, - a többi között, - Rákosi Mátyas az MDP II. kongresszusán elhangzott beszédének brosúrájáról. /Angolul megjelent./

THE MODERN QUARTERLY

1951. 3.sz.

Eyfe J.: Malthus és a malthusizmus.

Fendleton W.: Parasztmozgalmak Olaszországban.

POLITICAL AFFAIRS

1951. máj.

Dennis E.: MacArthur eltávolítása.

Dennis E.: Fokozzuk és szélesítsük a békéért való harcot. /Az USA Kommunista Párt Központi Bizottságának szélesebb körű ülésén elhangzott beszéd egy része./

Williamson J. és Stein S.: A munkásság életszínvonalának megtartása és a küzdelem a békéért. /A cikk tartalmát a szerzők a május 1. megünnepléséhez és annak amerikai és nemzetközi hagyományaihoz kapcsolják.

Bittelman A.: Merre halad a "Monthly Review" c. folyóirat? /A "Monthly Review" c. folyóirat két éve indult, mint "független szocialista folyóirat", iránya ma jobbra hajló, Tito szimpatizáns, antimarxista. A szerző éles kritikájával reméli, hogy segíti a szerkesztőket, hogy újra a helyes irányban vezessék a lapot./

Newman H.: Az amerikai nép tétje a Fülöp szigeti függetlenségben. /Az amerikai imperializmus fülöp-szigeti céljairól és a fülöp-szigeti nép imperialista ellenes mozgalmáról./

Rochet W.: A francia mezőgazdaság és a mezőgazdasággal foglalkozó lakosság védelme. /A franciaországi KP 1950 áprilisában tartott 12. kongresszusán elmondott beszédéből részlet. A cikk foglalkozik a francia mezőgazdaság

válságos helyzetével, annak okaival, a Marshall-terv Franciaországra gyakorolt pénzügyi hatásával stb./

Friss I.: Bérek a szocialista berendezésű társadalomban.

Könyvszemle.

jun.

Dennis E.: A békéért való harc folytatódik.

Bittelman A.: MacArthur és a "Nagy vita." /MacArthur a Szenátus előtt, hogyan állította be koreai viselt dolgait, hogyan mentették őt a szenátorok stb./

Gordon M.: Bűn és kapitalizmus.

Az Amerikai Kommunista Párt Ohio állambeli csoportja: Ön-kritika és a küzdelem a kollektív vezetésért.

Hall R.F.: Az amerikai külügyminiszterek találkozója.

Cantor E.: Döntsük le a néger gettó falait.

Lobr G.: Az egyesült demokratikus Németország jelentősége.

Alexandrov G.: Egy új, nagyszerű hozzájárulás a leninizmus kincsestárához. /Sztálin nyelvészeti cikkeiről. A Szovjet Irodalom 1950. 11. számából átvett közlemény./

Friss I.: Bérek a szocialista berendezésű társadalomban. /Befejező közlemény./

jul.

Az USA Kommunista Pártja Nemzeti Bizottságának felhívása 1951. június 15.-én a kommunista vezetők elfogatásakor: Amerika a veszély órájában - egyesüljünk! Mentjük meg a demokráciát és a békét.

Bittelman A.: Kik az összeesküvők? /Az amerikai monopolkapitalisták az összeesküvők, a béke ellen, a demokrácia ellen. A szerző utal az amerikai fasizálódási folyamatra, a Legfelsőbb Birósági ítéletekre stb./

Malik J.A.: Malik történelmi fontosságú nyilatkozata. /Malik elvtárs 1951. jun.23.-i rádiónyilatkozatának közlése./

Smith J.S.: A béke öthatalmi egyezményéért. /A világ-béke-mozgalomról./

Perry P.: A kaliforniai farm-kérdés.

Alexandrov G.: Egy új nagyszerű hozzájárulás a leninizmus kincsestárához. /Sztálin: "Marxizmus a nyelvészetben" c. munkájáról./

Stewart G.: A finanszkapitalisták chicagói csoportja. /Az Illinois állambeli Kommunista Pártbizottsághoz tartozó munkaközösség kutatásain alapuló cikk./

Könyvszemle.

MASSES AND MAINSTREAM

1951. máj.

A Szerkesztők: 1951 május 1.

Clark J.: A kultúra virágzása a Szovjetunióban.

Aptheker H.: A megtettesült háború. /Az amerikai monopolkapitalisták háborus nyereségeiről. - Az amerikai monopólvállalatok nyeresége 1936-39 között 3.4 billió dollár volt, 1940-45. között 8.7 billió dollár, 1946-1950. között a hideg háború és a koreai háború éveiben 18.5 billió dollár./

jun.

Sillen S.: A mi időnk. /Koreáról, Du Bois bebörtönzéséről, a békemozgalomról./

Lawson J.H.: Visszatérve a "szabad világba". /Börtönből való kiszabadulásáról és az amerikai "szabadságról."/

jul.

Szerkesztőség: Küzdjünk a szabadságért. /Az amerikai, 1776-os szabadságeszme megcsufolásáról, az amerikai imperialisták fasiszta törvényeiről./

Aptheker H.: Faji törvények az USA-ban.

SCIENCE AND SOCIETY

1951. 1.sz.

Lanoue H.: Indo-Kína. /A Cahiers Internationaux 1950 októberi számából átvett közlemény./

Collins H.H.: A szovjet köztársaságok alkotmányai.

Stewart N.: Oszd meg és uralkodj: brit politika India történelmében.

Donini A.: A megváltás /salvation/ mítosza és az ókori rabszolga társadalom. /A Hetedik Vallástörténeti Kongresszuson /1950 szept. 4-9. között Amsterdamban tartva/ felolvasott tanulmányból részlet./

Könyvszemle.

2.sz.

Dobb M.: A háború utáni szovjet ujjaépítés.

Bernstein S.: Az amerikai munkásszervezet, munkásság és a párizsi kommun.

Könyvszemle.

3.sz.

Greenleaf R.: Történelem, marxizmus és Henry Adams.

Jürgen K.: A német szakszervezeti mozgalom.

Könyvszemle.

ANNALES

1951. jan.-márc.

Leclant J.: A kávé és a kávéházak Párisban /1644-1693/

Chevalier M.: A mai francia vidék: Haut Couserens-ban.

Hilton R.H.: Volt-e a feudalizmusnak általános válsága?

Roover de, R.: A középkor és a statisztika.

Gernet L.: A görög gondolat eredete.

Aynard A.: Toponymia és történelem.

Braudel F.: V. Károly és II. Fülöp Spanyolországa.

Leuilliot P.: Evrard és Desly "Avennes-i ipar története" c. könyvéről.

Braudel F.: A francia közgazdaság a 17. században.

Schneer R.: Egy 19. századi "liberális" /Alméras: Odilon Barrot c. könyvével kapcsolatban./

Imberdis F.: A "görbe" földek problémájához. /A nem egyenes határral határolt földekről./

Febvre L.: Ahol Robespierre hasznot húz a kollektív munkából. /Megjelent Robespierre "Discours"-ának első kötete./

Febvre L.: Vidéki történeti társaságok tevékenysége.

Leuilliot: Könyvtárak és muzeumok.

Rövid jegyzetek.

Könyvszemle.

1848. REVUE DES RÉVOLUTIONS CONTEMPORAINES

1951. május

Chatelain: Az időszaki vándorlók és a forradalmi eszmék terjedése Franciaországban a 19. században. /Limousin, Auvergne, Szavoja, March vidékén vizsgálja a vándorlások hatására a városokból a falvakra kisugárzó ideológiai hatást./

Ainberg S., Tagriatskova-Augrand P.: A vörös falragasz. /A párisi kommun idején az orosz követség épületében maradt diplomata levelezéséről, s az abban talált 1871. január 5.-én megjelent falragaszról./

A köztársasági Lyon az 1870-es háború előestéjén és a lyoni kommun forradalmi napjai.

Lesompt C.: Három testvéri szövetség 1848-ban Lille környékén. /A szövetségek három szervezete, mely két éven keresztül lendületet adott a környék munkásmozgalmának./

Selvo Mastellone: A francia hajóraj és 1848. május 15-ének forradalmi eseményei Nápolyban.

WIENER GESCHICHTSBLÄTTER

1951. 2. sz.

Auer E.M.: Egy alapítólevél 1771-ből. /Az Erzsébet-Terézia alapítvány alapítóokirata./

Marx J.: A Bécsről szóló irodalom áttekintése. 1949/50.

Weissenhofer A.: 19. századi bécsi templomépítkezések.

Srbik Henrikről.

Swatosch L. halálára /Simmeringről írt több cikket és munkát/

Geyer R. 60. születése napjára. /Geyer bécsi levéltáros. Sok munkát írt az ausztriai bányászatról, a pénzről, a telekkönyvekről stb./

Új könyvek Bécs és Ausztria történetéről.

Egyesületi hírek.

BLÄTTER FÜR HEIMATSKUNDE

1951. 1-2. sz.

Schütz J.: A gazdagságról és szegénységről. Polgárházak áráról a 18.-19. században.

Steinlechner, A.: Ókori germán fejedelmi sir feltárása Strättwegen.

Farnleitner L.: A Burgstall hegyen gyanítható őskori telephelyről.

Wolfram R.: Egy újonan felfedezett stájer táncról.

Lamprech O.: Tanulmány a középstájer földesuri nagybirtok kialakulásához a 14.-15. században.

Posch Fr.: Stájer parasztlakó robotstrájkja II. József korában.

SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR GESCHICHTE /Svájci történeti folyóirat/

1951. 1.sz.

Niquille J.: Egy 15. századi freiburgi kantoni előljáró /Jean Gambach/.

Schoop A.W.: Dr. Kern első párisi küldetése 1855-57-ben. /Svájc diplomáciai kapcsolatai III.Napoleonnal./

Andreas W.: Goethe és Károly Ágost weimari herceg svájci utazásának költségei.

Bertoliatti F.: Zelger Felixnek, a mendrisioi helytartónak történeti kutatásai.

Müller A.: Lucerni ujságírás ujjaalakulási válsága. /1839-41./

Haasbauer A.: Lavater Johann Kaspar és a leghiresebb svájci sajtóper. /Lavater állásfoglalása Haller kiadásában megjelent: "Helvet Annalesek" perben./

Meyer Br.: Meyer Károly-halálára. /Meyer híres svájci történeti műve./

Könyvszemle.

DEUTSCHES ARCHIV FÜR ERFORSCHUNG DES MITTELALTERS /Német archívum a középkor kutatására/

1951. 2.sz.

Baethgen Fr.: Monumenta Germaniae Historica. Jelentés az 1948/49. évekről. /Beszámoló az 1948-49-ben megjelent forráskiadványokról./

Dold A.: A reisbachi és freisingi zsinati statutum.

Schiffer Th.: II. Henrik és II. Konrád.

Peyer H.G.: Barbarossa Frigyes, Monza és Aachen.

Offler H.S.: Bajor Lajos prokuratoriumai a római kuria számára.

Duch A.: A Chronicon Wirziburgense egy félreismert kézírata.

Könyvszemle és bibliográfia.

THE ENGLISH HISTORICAL REVIEW /Angol Történeti Szemle/

1951. 259.sz.

Lyon B.D.: A pénz-hűbér az angol királyok idején 1066-1485. /A pénz-feudumnál a senior a vazallusnak nem birtokot, hanem meghatározott összeget juttat./

Wenham R.B.: Erzsébet királynő és az 1589-es portugál expedíció.

Carsten Fr. L.: Clève és a Mark ellenállása a Nagy Választófejedelen zsarnoki politikájával szemben.

Galway M.: Alice Perrers fia, John. /III. Edward törvénytelen fiáról./

Davies G.: Harley Róbert bukása 1708-ban.

Könyvszemle.

Rövid jegyzetek.

THE ECONOMIC HISTORY REVIEW

1951. 3.sz.

Kuznets S.: Statisztikai irányok és történelmi változások.

Trevor-Roper H.R.: Az Erzsébet-kori arisztokrácia.

Hobsbawn E.J.: A tramping-rendszer. /A 19. századi szervezett vándorló-rendszer, munkások számára./

Becher A.F.: Lakáshelyzet Angliában és Walesben az 1930-as nagy depresszió idején.

Lennard R.: Korai angol kallozó malmok 1327 előtt. /Felsőrolás./

Fryde E.B.: A fiatalabb Hugh Despenser, - II. Edward korabeli arisztokrata - letétjei olasz bankároknál.

Connel-Smith G.: Thomas Howell - gazdag posztókereskedő a 16. században - számlakönyve.

Lloyd Prichard M.F.: Norwich, - Anglia egyik városa. hanyatlása

Ashworth W.: Brit-ipari helységek a 19. században.

Szemlecek.

BULLETIN OF THE INSTITUTE OF HISTORICAL RESEARCH

1951 máj.

Stone L.: Thomas Cromwell politikai programja.

Kolbner R.: Az "Esprit des Lois"-ról íródott, Helvetiusnak tulajdonított levelek hitelessége.

Okmányok:

Barker E.E.: Töredékek az Aethelweard-krónikából. /Az Aethelweard-krónika, az angol-szász krónika egyik változatának latin fordítása, 893-ig terjedő időben./ /Bevezetés és okmányközlés./

Robson E.: Néhány irat Frederick Howardtól, Carlisle 5-ik grófjától. /1748-1825./

Könyvszemle.

Disszertációk ismertetése:

Douch R.: William Montague életpályája, földjei, családja.
/1301-44./

Miller H.: A korai Tudor peerség, 1485-1547.

Hull F.: Mezőgazdaság és mezőgazdasági társadalom Essexben
1560-1640.

Történeti kéziratok szerzeményezése. .

REVUE HISTORIQUE VAUDOISE

1951. jun.

Spahni J. Chr.: A genolier-i és a givrins-i feliratos kövek.

Beer, de G. R.: Angolok Vaud földjén.

Lacher W.: Palézieux /vaudi helység/ kormányzói a berni uralom alatt.

Anet D.: Egy 18. századi vincellér: Anet Gabriel emlékezete.

Kupfer E.: Egy 15. század végi morgesi prelátnak.

Junod L.: Motaz Eugène halálára. /A Vaud-i Történeti Társulat díszelnöke volt, jeles történész, a Vaud kanton történeti szótárának szerkesztője./

Egyesületi hírek.

A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének 1951 évben megjelent kiadványai.

Magyar Történeti Bibliográfia 1825-1867. I.kötet /Általános rész/, III.kötet /Politika, jog, oktatás-iskolák, tudomány, művészet, sajtó, vallás-egyházak./ Szerkesztette a Történettudományi Intézet munkaközössége, I.Tóth Zoltán vezetésével. Akadémiai Kiadó.

Haraszti Éva: Az angol külpolitika a magyar szabadságharc ellen. Közoktatásügyi Kiadó.

Kosáry Domokos: Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába. Közoktatásügyi Kiadó.

Sajtó alatt:

Magyar Történeti Bibliográfia 1825-1867. II.kötet /Gazdaság/

I.Tóth Zoltán: Parasztmozgalmak az Erdélyi Érchegységben a 19. század első felében.

Magyar Történelmi Társulat 1951-ben megjelent kiadványai

Réti László: Bethlen-Peyer paktum.

Kovács Endre: Bem József és a magyar szabadságharc.

Elekes Lajos: Hunyadi hadserege.

Kató István: A magyar jakobinus-mozgalom.

Barta István: Kossuth Lajos 1848-49-ben. I.köt.: Kossuth Lajos az utolsó rendi országgyűlésen, 1847/48. Akadémiai Kiadó.

Barta István-Spira György /szerk./: Kossuth Lajos: Fel mindnyájan a hon védelmére. Művelt Nép

Ember Győző: Iratok az 1848-i parasztmozgalmak történetéhez. Közoktatásügyi Kiadó.

Mérei Gyula: A magyar iparfejlődés 1790-1848.

Karácsonyi-Heckenast-Spira-Lukács: A magyar nép története. /Rövid áttekintés./

Fekete Sándor: Vasvári Pál./Művelt Nép/

Kovács Endre: Bem apó /Művelt Nép/

Elekes Lajos: Hunyadi János /Művelt Nép/

I.Tóth Zoltán: Varga Katalin /Művelt Nép/

Esze Tamás-Köpeczi Béla: Esze Tamás /Művelt Nép/

Karsai Elek-Pamlényi Ervin: A fehér terrorsor /Művelt Nép/

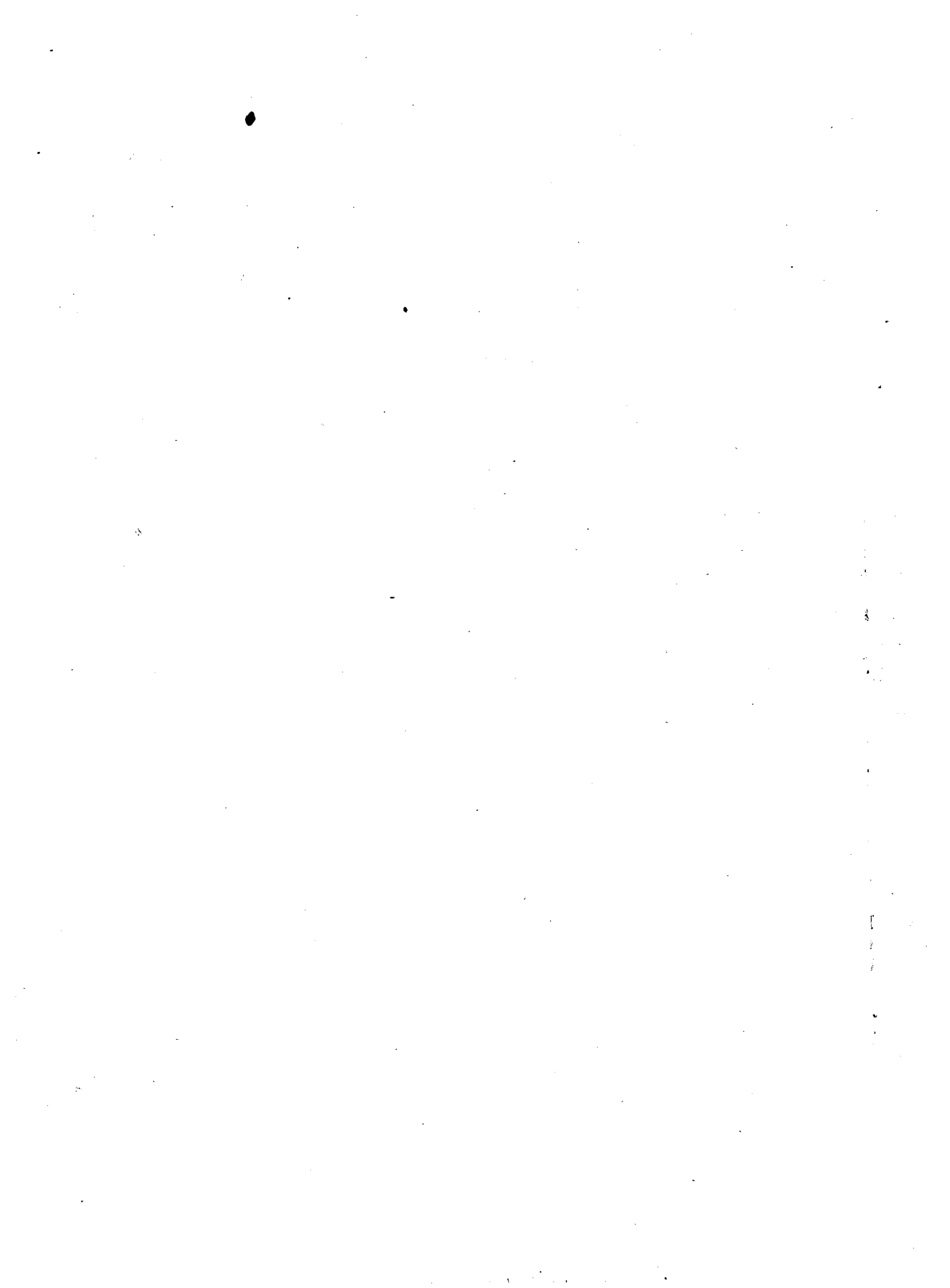
T a r t a l o m j e g y z é k

Kukin D.: A szovjet nép világtörténelmi győzelme a Nagy Honvédő Háboruban	1
Kunyina A.T.: Az amerikai világuralmi tervek kudarca 1917-1920-ban	21
Kozlov V.K.: I.V. Sztálin a Szovjetunió szocialista nemzetének kialakulásáról és fejlődéséről	30
L.V.: Az orosz nép kialakulásának és nemzeté válásának kérdéseiről	53
Jacunkszkij V.: Hozzászólás a főiskolai történelmi tankönyvek strukturájának kérdéséhez	59
Csemerisszkij I.: Néhány megjegyzés a szovjet társadalom történetének tankönyvtervezetéhez	70
Az "Izvesztyija AN SzSzsZR, szerija isztorii i filozofii" folyóirat hasábjain 1948-1950-ben megjelent Porsnyev cikkek vitája	<u>87</u>
Sevcsuk G.: Az Ukrán Tudományos Akadémia Ukrán Történettudományi Intézetének kutatómunkája az 1950 év folyamán	103
Koszev D.: A bolgár történettudomány feladatai	108
Říha: Az amerikai imperialisták szégyenletes szerepe Csehszlovákia történetében	118
Maciu V.: Az angol-amerikai imperialisták tevékenysége Romániában az utolsó világháboru előestéjén	131
Intézetünkbe ujonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák	141
Szovjet folyóiratszemle	143
Folyóiratszemle a népi demokráciák országaiból	177
Folyóiratszemle egyéb országokból	189
A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének 1951 évben megjelent kiadványai	204

VIII/1578
1419

A M. TUD. AKADÉMIA
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK
ÉRTESITŐJE

II. ÉVF. 10-12. SZ. 1951. OKT.-DEC.
KÉZIRAT GYANÁNT

SZEGEDI TUDOMÁNYOS ÉS Társadalmi Intézetek Könyvtár	
Lelet napló:	Lsz.: 721
csoport:	szá:

C I K K E K , T A N Ú L M Á N Y O K

JUGYIN P.F.:

I.V. Sztálin nyelv tudományi műveinek jelentősége a társadalomtudományok fejlődése számára. x/

И. Ф. Ядин: «Значение работ И. В. Сталина по вопросам языкознания для развития общественных наук.»

OKK: A 8558.

I.

I.V. Sztálin zseniális alkotása, a "Marxizmus és nyelv tudomány" kimagasló hozzájárulás a marxizmus-leninizmus kincsestárához. Hatalmas jelentősége van valamennyi társadalomtudomány számára, I.V. Sztálin szilárd elméleti alapot teremtett a nyelv tudomány számára és egyben számos új tanítással és következtetéssel gazdagította a dialektikus és történelmi materializmust. Ezenkívül I.V. Sztálin nyelv tudományi munkáiban továbbfejlesztette a marxizmus-leninizmus tanításait az alapról és felépítményről, a szocialista államról, a nemzetekről és a nemzeti nyelvekről a kommunizmus korszakában és a szocialista társadalom fejlődésének törvényszerűségeiről.

Ezek a munkák nagy lépést jelentenek a marxista-leninista filozófia fejlődésében.

I.V. Sztálin műve, a "Marxizmus és nyelv tudomány", forradalmat teremtett a tudományban és nagyszerű felfedezést jelentett először a nyelv tudomány kérdéseiben. A marxizmus-leninizmus klasszikusainak műveiben számos irányutató tételt találunk, a nyelv természetéről és a nyelv tudományról. I.V. Sztálin volt az első, aki a marxizmus történetében szilárd alapokat rakott le a marxista nyelv tudomány számára a maga egészében, egyszer mindenkorra kiűzte e tudományágból az idealizmust, a vulgáris materializmust és a metafizikát, létrehozta a nyelv tudomány valóban marxista alapelveit.

x/

/A Szovjet Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Osztályának ülésén 1951. június 21-én I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelv tudomány" c. klasszikus műve megjelenésének egy éves évfordulója alkalmából tartott előadás./

I.V. Sztálin kimerítő, pontos marxista meghatározásokat adott a nyelvtudomány főbb problémáiról. Elsősorban mélyreható meghatározást adott a nyelvről, mint sajátos társadalmi jelenségről, amely mindig működött, mióta a társadalom létezik. A nyelv a társadalom keletkezésével és fejlődésével együtt keletkezik és fejlődik és a társadalom elhalásával együtt hal el. A társadalmon kívül nincs nyelv. A nyelv - I.V. Sztálin meghatározása szerint - olyan eszköz, szerző, amelynek segítségével az emberek egymással érintkeznek, kicserélik egymással gondolataikat és kölcsönösen megértik egymást. "A gondolatok kicserélése állandó és létfontosságú szükséglet, minthogy nélküle lehetetlenség az emberek együttes tevékenységét megszervezni a természet erői elleni harcban, a szükséges anyagi javak megteremtéséért vívott küzdelemben; lehetetlen sikereket elérni a társadalom termelőtevékenységében - következésképpen lehetetlen magának a társadalmi termelésnek a létezése. Ebből következik, hogy olyan nyelv nélkül, mely érthető a társadalom számára, és közös annak tagjai számára, a társadalom megszűnik termelni, felbomlik és megszűnik, mint társadalom létezni." /1/ Ilyen minden szempontra kiterjedő és rendkívül pontos meghatározást a nyelvről és a társadalom fejlődésében betöltött szerepéről eddig még nem ismert a tudomány. Sztálin elvtárs felfegyverezte a tudományt a nyelvről szóló igaz marxista tanítással és ezzel beláthatatlan és kimeríthetetlen lehetőséget nyújtott a szovjet nyelvtudomány fejlődésére.

I.V. Sztálin zseniálisan kidolgozta a nyelvnek a termeléshez, gazdasági alaphoz, az alapon nyugvó felépítményhez és a társadalom életének más jelenségeihez való viszonyát. Ragyogó elmével bebizonyította, hogy a nyelv nem tartozik egy gazdasági alaphoz sem, egy felépítményhez sem és ezzel feltárta a maga teljességében a nyelvnek, mint a társadalmi élet és tevékenység minden körét egyformán kiszolgáló társadalmi jelenség sajátos jellegét és kihangsúlyozta, hogy sajátos szerepet tölt be a társadalmi termelés fejlődésében. "A nyelvet nem ez vagy az az alap, nem a régi, vagy az új alap hozza létre egy adott társadalmon belül, hanem századok folyamán a társadalom történetének és az alapok történetének egész menete. A nyelvet nem egy valamelyik osztály hozza létre, hanem az egész társadalom, a társadalom valamennyi osztálya, száz, meg száz nemzedék erőfeszítése. A nyelv nem egy valamelyik osztály szükségleteinek kielégítésére jön létre, hanem az egész társadalom, a társadalom valamennyi osztálya szükségleteinek kielégítésére." /2/ Ezek a tételek a szovjet nyelvtudományt kimentették abból a mély válságból és a teljes sűrűsárből, amelybe Marr és követői taszították.

1/ I.V. Sztálin. Marxizmus és nyelvtudomány, 21. l.

2/ U.o. 7-8. l.

I.V. Sztálin a nyelvtudománynak nemcsak azokat a kérdéseit vizsgálta meg és döntötte el, amelyek a marxista elmélet általánosabb problémáival állnak kapcsolatban, tehát a nyelv viszonyát az alaphoz és a felépítményhez, hanem feltárta a nyelvtudomány belső sajátos jellegét, hogy mi ennek a tudománynak a lényege - tartalma és fejlődésének útjai, zseniálisan megvilágította a nyelv keletkezésének kérdéseit, hogy a hangnyelv az egyedüli, és valóságos nyelvi forma, hogy mi a jelentősége a nyelv alapvető szókincsének és szótári szókészletének történelmi fejlődése folyamatában, feltárta, hogy mi a jelentősége a nyelvtani rendszernek, mint a szóképzés, ragozás és a szófüzés szabályai összességének, amelyek lehetővé teszik, hogy az emberi gondolat materiális nyelvi burokkba öltöztessük. I.V. Sztálin számos más nyelvtudományi kérdést is eldöntött: kritika tárgyává tette a nyelv stadiális fejlődésének elméletét, leleplezte a nyelv osztálytermészetét hirdető elmélet vulgarizáló jellegét, meghatározta a nyelvjárások és zsargonok mivoltát és szerepüket és súlyos bírálattal illette Marrnak a hangnyelv kiküszöböléséről, az összehasonlító-történelmi módszerről szóló tudományellenes idealista elméletét. Mindez új utakat nyit a szovjet nyelvtudomány előtt a további eredményes fejlődésre.

I.V. Sztálin azt tanítja, hogy a nyelv a társadalom fejlődésének minden szakaszában - a nemzetségek, törzsek, népek nyelvéből a nemzeti nyelvekig - közös és egységes nyelv a társadalom számára, egyformán szolgálja a társadalom összes tagjait, függetlenül azok társadalmi helyzetétől. Köztudomásu, hogy a nyelv közössége a nemzet egyik fő ismérve.

I.V. Sztálin leleplezte Marrnak és követőinek a "nyelvek kereszteződéséről" szóló tudományellenes elméletét és egyben mélyen-szántó marxista elemzést adott a nyelvek kereszteződésének valóságos folyamatáról a szocializmus világméretű győzelméig, és a nyelvek összeolvadásáról a szocializmus világméretű győzelme után.

Az osztálytársadalomban, amikor a kizsákmányoló osztályok alkotják az uralmon lévő erőt, amikor a nemzeti és gyarmati elnyomás dühöng, amikor még nincs nemzeti egyenjogúság, a nyelvek kereszteződése az egyik nyelv uralmáért folyó harc során megy végbe. Érthető - mondja I.V. Sztálin, hogy ilyen körülmények között pl. két nyelvből végeredményben nem egy új nyelv alakul ki, hanem az egyik nyelv győz és a másik nyelv vereséget szenved.

Másként áll a helyzet a nemzeti nyelvek fejlődésében a szocializmus világméretű győzelmének körülményei között. Amikor a kapitalizmust megsemmisítik minden országban, amikor megsemmisítik a kizsákmányoló osztályokat, amikor a nemzeti és gyarmati elnyomást felszámolják, a nemzetek egymásiránti bizalmatlanságát a kölcsönös bizalom és a nemzetek közeledése fogja felváltani, a nemzet nyelvek pedig az együttműködés révén lehetőséget nyernek egymás

gazdagítására. Ilyen körülmények között - mutat rá I.V. Sztálin - szó sem lehet egyes nyelvek elnyomásáról és vereségéről és más nyelvek győzelméről. "Itt nem két nyelvvel lesz dolgunk, amelyek közül az egyik vereséget szenved, a másik pedig győztesen kerül ki a küzdelemből, hanem a nemzeti nyelvek százaival, amelyek közül a nemzetek huzamos gazdasági, politikai és kulturális együttműködésének eredményeképpen ki fognak emelkedni eleinte a leggazdagabbá vált egységes övezeti nyelvek, azután pedig az övezeti nyelvek egy közös nemzetközi nyelvvé olvadnak össze, amely természetesen nem lesz sem német, sem orosz, sem angol nyelv, hanem egy új nyelv, amely magába olvasztotta a nemzeti és övezeti nyelvek legjobb elemeit."/3/

I.V. Sztálin ezen zseniális tanításai megmutatják a nemzetek és nemzeti nyelvek fejlődésének útjait a kommunizmus világnéretű győzelme után.

A szovjet tudományban a nyelvtudomány az egyik legfontosabb helyet foglalja el. Ennek a tudománynak fontos szerepet kell játszania a kommunista kultúra grandiózus építésében, a szocializmusról a kommunizmusra való fokozatos átmenetben.

II.

I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak hatalmas jelentősége nem merül ki azzal a hozzájárulással, melyet közvetlenül a nyelvtudománynak jelentett. A marxizmus-leninizmus klasszikusainak minden egyes zseniális műve új fényvel világítja meg az elmélet sok kérdését. I.V. Sztálin ezen munkáiban a marxista-leninista elmélet további nagy lépést tett fejlődésében, újszerűen világította meg a társadalomtudományok számos rendkívül fontos kérdését.

I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. műve klasszikus példa arra, hogy hogyan kell a marxizmust alkalmazni a társadalmi élet minden oldalának tanulmányozására, a legbonyolultabb társadalomtudományi kérdések alkotószellemű megoldására.

I.V. Sztálin nyelvtudományi munkái többi klasszikus művének különösen "A dialektikus és történelmi materializmusról" szóló munkájának folytatását és továbbfejlesztését képezik. I.V. Sztálin Marx, Engels és Lenin nyomában a tudományos megismerés új adataiból kiindulva ragyogóan megálapozta a filozófia és a történelmi materializmus alapvető kérdéseit. "A dialektikus és történelmi materializmusról" c. mű oly rendkívül jelentős lépés volt a marxista-leninista filozófia fejlődésében, hogy a filozófiát a maga egészében a tudomány jelenkori fejlettségi szintjére emelte, a nemzetközi proletármozgalomnak és a Szov-

jetunióban a kommunizmus építésének mai tapasztalatával egyszintre hozta.

I.V. Sztálin ebben a klasszikus művében a materialista történelem felfogásának és a társadalom fejlődéstörvényeinek rendszeresített elméletét adta. Megmutatta azt, hogy a társadalom anyagi léte az elsődleges és szellemi élete a másodlagos, lezármazott, hogy "a társadalom anyagi élete objektív valóság, amely az emberek akaratától függetlenül létezik, a társadalom szellemi élete pedig ennek az objektív valóságnak, a létnek visszatükröződése."

/4/ I.V. Sztálin rámutatott arra, hogy a társadalom anyagi életében a döntő, fő erő a létfenntartási eszközök megszerzésének módja, az anyagi javak termelési módja. Az anyagi javak termelésének módja - a termelőerők és a termelési viszonyok együttvéve. Ebben a termelőerők alkotják a tartalmat, a termelési viszonyok pedig a termelés társadalmi formáját. "Amilyen a társadalom termelési módja, olyan, alapjában véve, maga a társadalom is, olyanok a társadalom eszméi és elméletei, politikai nézetei és intézményei." /5/ A termelési mód végeredményben meghatározza a társadalmi jelenségek - a politikai rendszer, a jog, az eszmék, az elméletek - összességét.

I.V. Sztálinnak ezek a tételei a Marx, Engels, Lenin által kidolgozott tételek továbbfejlesztései és konkretizálásai.

I.V. Sztálin újabb munkájában, a "Marxizmus és nyelvtudomány" o. művében továbbfejleszti és konkretizálja azokat a fő tételeket, amelyeket "A dialektikus és történelmi materializmusról" szóló művében kifejtett. I.V. Sztálin ez utóbbi művében klasszikus meghatározást adott a társadalom anyagi életének feltételeiről, feltárta a termelési mód - mint a társadalom anyagi életfeltételeinek rendszerében a legfőbb erő - lényegét, amely meghatározó jelentőségű a társadalom jellegére, kifejtette a termelőerők és a termelési viszonyok közötti kölcsönös viszonyt, és különösen kihangsúlyozta, hogy milyen nagy szerepet töltenek be a termelési viszonyok a termelőerők fejlődésében, a haladó eszmék és politikai intézmények pedig a társadalom fejlődésében. A nyelvtudományi munkáiban I.V. Sztálin már továbbmegy: főleg az alap és felépítménynek és kölcsönös kapcsolatuknak és viszonyuknak dialektikáját vizsgálja és fejleszti tovább.

Mindenekelőtt ki kell emelnünk, hogy Sztálin elvtárs nagyszerű és kimerítő jellemzést adott arról, hogy mi a gazdasági alap és mi a társadalmi alapon nyugvó felépítmény. E két kérdés megoldásának elsőrangú jelentősége van, mert enélkül nem lehet helyesen tudományosan megérteni a társadalom fejlődésének törvényszerűségeit, azt, hogy hogyan váltja fel egyik politikai rendszert egy

4/ A SzK/b/P története, 142.1.

5/ U.o. 149.1.

másik, enélkül nem tudjuk helyesen megérteni a társadalmi tudat fejlődésének törvényeit. Sztálin elvtársnak az alapról és a felépítményről adott tanítása annál is nagyobb jelentőséggel bír, mert azzal a nagy történeti tapasztalattal gazdagodott, amelyet a Szovjetunióban az Októberi Forradalom előtt fennállott burzsoá gazdasági alap és burzsoá felépítmény megsemmisítése és a szocialista gazdasági alap és szocialista felépítmény megteremtése nyújtott. I.V. Sztálin megállapításai az alapról és a felépítményről ma-
gukban foglalják Marx, Engels és Lenin minden fontos tételét és ugyanakkor számbaveszik mindazt az újat, amit a társadalom történetének fejlődése, a proletariatus osztályharcának tapasztalata Marx, Engels és Lenin halála után hozott.

I. V. Sztálin nyelvtudományi műveinek megjelenéséig néha a társadalom gazdasági alapjához számították a termelőerőket, a technikát. Tudjuk, hogy Plechánov számos művében teljesen hibásan tárgyalja a termelési mód, az alap és a felépítmény fejlődésének kérdéseit, amikor végeredményben a földrajzi környezetből vette le őket.

A termelési mód összekeverése ill. azonosítása a gazdasági rendszerrel - mellyel filozófiai, gazdasági, történeti stb. irodalmunkban gyakran találkozunk - hibás és káros következtetésekre vezet. Kétségtelen, hogy a társadalom anyagi életének feltételei, az élet anyagi eszközeinek termelése létrehozzák és meghatározzák végeredményben az összes társadalmi jelenségek működését, - többek között a társadalom politikai felépítésének különböző formáit, a tudat különböző formáit, beleértve a természetről és a társadalomról szóló tudományt is. De ez csak általános, mintegy algebrai formula. Ebben a formulában arról van szó, ami végeredményben a társadalmi élet összes oldalait meghatározza, nem pedig arról, ami közvetlenül a politikai alakulatok egyik vagy másik típusát és egészben véve az egész felépítményt meghatározza.

I.V. Sztálin "A dialektikus és történelmi materializmusról" szóló munkájában rámutatott arra, hogy a termelési viszonyok a termelőerők társadalmi formája, amely tevékenyen hat a termelés fejlődésére. I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáiban továbbfejleszti a termelési viszonyok kérdését, arra összpontosítja a figyelmet, hogy a termelési viszonyok képezik a társadalom gazdasági alapját, gazdasági bázisát. I.V. Sztálin meggyőzően bemutatja, hogy a termelés, a termelőerők nem közvetlenül, nem egyenesen határozzák meg a társadalom politikai rendszerét, eszméit, eszméleteit, hanem a gazdasági alap közvetítésével. Pontosan ugyanígy a felépítmény sem közvetlenül tükrözi vissza a termelésben beállott változásokat, hanem az alapon beállott változásokon keresztül. "... A felépítmény a termelőerők fejlődésének színvonalában beállott változásokat nem egyszerre és nem közvetlenül, hanem az alapon már végbement változásokon keresztül tükrözi." /6/

6/ I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány, 10.1.

A termelési viszonyok, mint tudjuk, arra a kérdésre válaszolnak, hogy kinek a kezében vannak a termelőeszközök. Az egyes termelési viszonyok alapja a tulajdon formája. Ezért érthető, hogy éppen a termelők különböző fejlődési színvonalai által meghatározott termelési viszonyok közvetlenül hívják életre a társadalmi felépítmény összességét. Például a felépítménynek olyan fontos alkotórészei, mint az állam, a jog közvetlen kifejezői az illető társadalomban uralkodó termelési viszonyoknak és alapjuknak - a tulajdonformának. A politika - tanította Lenin - a gazdaság koncentrált kifejezéserejét. A jog - tanítja a marxizmus - az uralkodó osztálynak törvénybe iktatott akarata.

Ebből következik, hogy nem maguk a termelők, a termelés, a technika határozzák meg automatikusan az illető társadalom politikai és jogi rendszerét és eszméit, hanem azok az emberek közötti viszonyok, amelyek a társadalmi termelés folyamán kialakulnak.

A termelők mai színvonala a kapitalista államokban olyan, hogy régen és teljes mértékben megérett arra, hogy ezekben az országokban a szocializmusra való áttérés megindulhasson. De bár a termelés kész erre az áttérésre, mégis mivel a termelőeszközök a burzsoázia kezében vannak, a gazdasági szerkezet, a gazdasági alap ott nem szocialista, hanem kapitalista. Tehát a kapitalizmus gazdasági rendszerének megsemmisítése nélkül lehetetlen az átmenet a szocializmusra, bár a termelők megérték erre az átmenetre.

Ezért van elsőrendű jelentősége I.V. Sztálin tanításainak a társadalom gazdasági rendszeréről, a gazdasági alapról.

A gazdasági alap kérdésének felfogásában két szélsőség, két vélemény áll fenn. Az első szélsőség az, hogy a gazdasági alap fogalmát egyesek a termelésre, a technikára akarják korlátozni. Ez a felfogás nem tudományos, nem marxista felfogás, mert a társadalmi fejlődés törvényszerűségeinek vulgáris, mechanikus értelmezéséhez vezet. Tudjuk, hogy a termelés fejlődése a gazdasági alap megváltozására, pusztulására vezet. A gazdasági alap vulgáris, mechanikus felfogásának szerszögéből az következik, hogy a gazdasági alap megváltozásával a termelésnek, a technikának el kell pusztulnia, meg kell semmisülnie. Ezzel szemben köztudomású, hogy a kapitalizmus által létrehozott termelést, technikát a győzedelmes proletariátus nem pusztítja el, hanem az új társadalom szolgálatába állítja. Sőt a fenti álláspont ahhoz az elképzeléshez vezet, hogy a termelés, a technika automatikusan saját maga határozza meg a társadalom politikai rendszerét, eszméit és intézményeit, holott a helyzet távolról sem így áll. Például az USA-ban a termelés, a technika jelentősen magasabb színvonalon áll, mint Romániában, vagy Bulgáriában, de a gazdasági rendszer, a gazdasági alap az USA-ban kapitalista, Romániában és Bulgáriában pedig sikeresen folyik a szocialista alap építése.

A másik szélsőséges felfogás a gazdasági alapot a termelőktől, a termeléstől elszakítva szemléli. Ez ahhoz vezet, hogy az osztá-

lyok, az emberek kapcsolatait a társadalomban valami absztrakt dolognak tekinti, valami olyanak, aminek semmi köze sincs az anyagi termelés folyamatához. Ennek azután az az eredménye, hogy -szerintük - a társadalmi élet összes oldalai önmagukért vannak, a termelés önmagáért van és nincs kapcsolata az osztályviszonyokkal, a politikai rendszerrel és ideológiával. E szempont szerint a politikai nézetek, a tudomány, a filozófia, stb. mind csupán az emberek gondolkodási tevékenységének születtei és nem az anyagi javak termelési folyamata, a társadalom anyagi életének feltételei hívják őket életre. Holott minden gazdasági alapot és felépítményt a termelők egy bizonyos meghatározott fejlődési színvonaláig, a termelés fejlődésének meghatározott színvonaláig hoz létre.

Tudjuk, például, hogy a tőke társadalmi viszony. De csak akkor társadalmi viszony, mikor a termelőeszközök a társadalom egy részének birtokában vannak és így lehetősége nyílik a kizsákmányolásra és kizsákmányolja a társadalom ama részét, a társadalom többségét, amely nem rendelkezik termelőeszközökkel. A Rubin-féle mensevik idealisták azt bizonygatták, hogy a tőke, érték - tisztán társadalmi viszony abban az értelemben, hogy nem áll kapcsolatban anyagi termelés folyamatával. Ez a legtisztább idealizmus, nincs ebben a társadalmi viszonyok marxista felfogásának egy szíle sem.

Hogy I.V. Sztálin a gazdasági viszonyokat, a gazdasági rendszert vizsgálat tárgyává tette, ennek az a nagy jelentősége, hogy elveti a gazdasági alap vulgáris, mechanikus és idealista felfogását és a gazdasági alap pontos, tudományos, marxista értelmezésével fegyverez fel bennünket.

I.V. Sztálin zseniális megállapításai a gazdasági alapról képezik a politikai gazdaságtan és a történelmi materializmus további kidolgozásának alapját.

III.

A marxizmus-leninizmus azt tanítja, hogy minden gazdasági rend életre kelti, létrehozza a neki megfelelő politikai, jogi és ideológiai felépítményt. I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. munkájában részletesen továbbfejleszti a marxizmusnak a felépítményről adott tanítását, megállapítja, hogy mi a felépítmény, a társadalmi élet milyen jelenségei tartoznak hozzá, rámutat a felépítménynek a régi, elhaló alap megsemmisítésében és az új alap létrehozásában és megerősítésében játszott szerepére. I.V. Sztálin minden szempontból jellemzi a felépítményt és kimutatja a nyelv példáján, hogy nem kivétel nélkül minden társadalmi jelenség tartozik az alaphoz, vagy a felépítményhez. Vannak olyan jelenségek a társadalom életében, amelyek sok történelmi korszak, több termelési mód folyamán jönnek létre, sok gazdasági alapot és minden egyes korszakban különböző társadalmi osztályokat szolgálnak ki. A tudomány feladata elsősorban

az, - tanítja Sztálin elvtárs - hogy nem csak azt kell vizsgál-
nunk, ami a közös sok jelenségben, hanem azt is, ami a sajátos
egy-egy jelenségben.

I.V. Sztálin rendkívül pontos meghatározást ad az alapról és a
felépítményről: "Az alap: a társadalom gazdasági rendje, a tár-
sadalom fejlődésének adott szakaszában. A felépítmény: a tár-
sadalom politikai, jogi, vallási, művészeti és filozófiai nézetei
és az ezeknek megfelelő politikai, jogi és egyéb intézmények." /7/

I.V. Sztálin ezen általános megállapításából következik, hogy
a felépítmény a társadalom azon eszméit és nézeteit, valamint
a megfelelő intézményeket foglalja magában, melyek az illető
gazdasági alap szükségleteinek megfelelnek. A gazdasági alap az
elsődleges, a felépítmény a másodlagos, amely a gazdasági alap-
ból leszarmazott.

I.V. Sztálin különös nyomatékkal hangsúlyozza, hogy a felépít-
mény átmeneti történeti jellegű. "A felépítmény annak az egy kor-
szaknak a terméke, amelynek folyamán az adott gazdasági alap él
és működik. Eppen ezért a felépítmény rövidéletű, megszűnik és
eltűnik az adott alap megszűnésével és eltűnésével." /8/

Rendkívül nagy, alapvető jelentősége van Sztálin elvtárs ama sza-
niális elemzésének, melyet az alap és a felépítmény kölcsönös vi-
szonyának dialektikájáról adott. Ezzel végérvényesen kiküszöböl-
te, kibruudalta a marxista tudományból a felépítményről alkotott
mindenféle menzevik elképzelésnek még a nyomát is, mert ezek azt
próbálták bizonyítani, hogy a felépítmény passzívan kullog az
alap után, nem játszik komoly átalakító szerepet a társadalmi
fejlődésben. "A felépítményt az alap hozza létre - mondja I.V.
Sztálin - ez azonban egyáltalán nem azt jelenti, hogy a felépít-
mény csupán visszaturkózi az alapot, hogy passzív, semleges, kö-
szömbös magatartást tanúsít alapjának sorsa iránt, az osztályok
sorsa, a rend jellege iránt. Ellenkezőleg, miután létrejött, ho-
ttalmas cselekvő erővé válik, tevékenyen hozzájárul alapjának ki-
alakulásához, megerősödéséhez, mindent megtesz, hogy segítsen az
új rendnek a régi alap és a régi osztályok felszámolásában és
megszüntetésében." /9/

Tehát a felépítmény természeténél fogva rendkívül nagy aktív
erő. I.V. Sztálin tanításának ezt az oldalát az alapról és a
felépítményről állandóan szemük előtt kell tartaniuk a társada-
lomtudományok - és nem is csak a társadalomtudományok - összes

7/U.o. 6. 1.

8/U.o. 9. 1.

9/U.o. 7. 1.

művelőinek, hogy helyesen tudjanak eligazodni a történelmi, gazdasági és politikai kérdésekben. A felépítmény rendkívül nagy aktív ereje onnan származik, hogy az illető társadalom uralkodó osztályai hozzák létre azzal a céllal, hogy megerősítsék és örökérvényűvé tegyék uralmukat.

Az alap és felépítmény kölcsönös viszonyáról alkotott reális felfogásnak azon a tényen kell alapulnia, hogy a gazdasági alap belső ellentmondásokat tartalmaz. Az osztálytársadalomban ezek osztályellentétek; a kapitalista társadalomban - a burzsoázia és a proletariátus közötti ellentétek. I.V. Sztálin megcáfolta és tudománytalannak bélyegezte azt a felfogást, mely szerint az osztályellentétek, az elkeseredett osztályharcok a társadalomnak külön osztályokra való bomlására vezetnek. "Amíg a kapitalizmus létezik - tanítja Sztálin elvtárs - a burzsoát és a proletárt a gazdasági élet minden szála egymáshoz kapcsolja, mint az egységes tökéletes társadalom részeit. A burzsoák nem élhetnek és nem gazdagodhatnak, ha nem állanak rendelkezésükre bérmunkások, a proletárok nem élhetnek, ha nem vállalnak bérmunkát a kapitalistáknál."/10/

A kapitalizmus gazdasági alapjának sajátossága a kibékíthetetlen, antagonisztikus ellentét a burzsoázia és a proletariátus között. A közöttük dúló harc hív életre különböző eszméket, elméleteket és ezeknek megfelelő intézményeket. A kapitalista társadalomban a burzsoázia a gazdaságilag uralkodó osztály. A burzsoázia arra törekszik, hogy örökké tartóvá tegye uralkodó helyzetét és éppen ebből a célból hoz létre megfelelő felépítményt gazdasági alapja felett. Tehát az osztálytársadalomban mind a gazdasági rend, mind az ennek megfelelő felépítmény osztályjellegű.

Különösen fontos szerepet tölt be az osztálytársadalomban az állam. Az állam segítségével az uralkodó osztályok erőszakkal kényszerítik a dolgozókat, hogy vessék magukat alá a kizsákmányolóknak, erőszakkal próbálják megőrizni a termelőeszközök birtoklásának megingathatatlanságát, fenntartani gazdasági alapjukat. I.V. Sztálin már az "Anarchizmus vagy szocializmus" c. munkájában rámutatott arra, hogy a kapitalizmus fennmaradása "elsősorban azzal magyarázható, hogy a kapitalista állam, a kapitalista kormány védelmezi."/11/

Hogy meg tudjuk ítélni, milyen szerepet játszik az állam és a jog - mint felépítmény - alapjának megőrzésében, meg kell néznünk a mai burzsoá államokat, és különösen a legfőbb kapitalista országot - az Amerikai Egyesült Államokat. Az USA kormánya és egész államapparátusa a kapitalista monopoliumpok

10/ U.o. 18. 1.

11/ I.V. Sztálin, Művei, 1. k. 350. 1.

kezében van és végrehajtja reakciós politikájukat.

Az USA és a többi országok burzsoáziája az imperializmus korszakában minden vonalon reakciós politikát kezdett folytatni. Lenin annakidején szeniális módon rámutatott arra, hogy a politikai reakció az imperializmus korszakában a monopoltoke gazdasági alapján nyugvó felépítmény. Lenin kihangsúlyozta, hogy a politikai intézmények "gazdasági alapon emelkedő felépítmények. Látjuk például, hogy a moderna európai államok különböző politikai formái arra szolgálnak, hogy megszilárdítsák a burzsoázia uralmát a proletariátus felett."/12/

De egyedül egy erő segítségével - ha még olyan hatalmas erő is, mint az állam - nem tudja a burzsoázia uralmát fenntartani. Még egy szellemi erőre is szükség van, amely a dolgozókat arra kényszerítse, hogy önként engedelmeskedjenek a kizsákmányolók - nak. Ehhez még egy szellemi behatásra is szükség van, hogy a népet az uralkodó osztályok számára szükséges, megfelelő irányba terelje. Ezt a célt szolgálják az ideológiai erők: az eszmék, az elméletek, a vallás, a társadalom filozófiai, művészeti és egyéb nézetei, amelyek szintén az alap felépítményét képezik.

"Az alap éppen azért hozza létre a felépítményt, hogy ez szolgálatára legyen, hogy tevékeny segítséget nyújtson neki kialakulásában és megerősödésében, hogy tevékenyen küzdjön a régi, önmagát túlélő alapnak és régi felépítményének felszámolásáért. Mihelyt a felépítmény lemond erről a kiszolgált szerepéről, mi-helyt a felépítmény a maga alapja aktív védelmének álláspontjából a közömbösség álláspontjára helyezkedik saját alapja irányában és egyforma magatartást tanúsít az osztályok irányában, le-gott elveszti felépítmény minőségét és megszűnik felépítmény lenni."/13/

A felépítmény tehát nem tanúsít közömbös magatartást a társadalmi osztályokkal szemben. Természeténél fogva osztálytársadalomban osztályjellegű.

Magától értetődik, hogy az uralkodó osztályok felépítményük kö-rébe csak olyan eszméket, olyan elméleteket, művészeti, filozófiai és egyéb nézeteket iktatnak be, amelyekre nekik van szükségük, amelyek az ő céljaikat - a fennálló gazdasági rend megör-zésének és megerősítésének célját szolgálják. Ezzel kapcsolat-ban nyilvánvaló, hogy az uralkodó osztályok kiszorítani, megsemmi-síteni igyekeznek azokat az eszméket és elméleteket, azokat a mű-vészeti és filozófiai nézeteket, amelyek az ő érdekeik ellen irá-nyulnak. Bizonyítékul arra, hogy éppen így áll a dolog, a kapita-

12/V.I. Lenin, Vél. Művei, I. köt. 67. l.

13/ I. V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány, 7. l.

lista országokban uralkodó mai helyzetre utalunk. A kapitalista országokban, különösen az USA-ban, Angliában, Franciaországban, Olaszországban késhegyre menő osztályharc folyik jelenleg az ideológiai fronton. A burzsoázia és lakójai hadat indítottak mindazon haladó eszmék, elméletek, filozófiai és művészeti nézetek ellen, amelyek nem felelnek meg az uralkodó osztályoknak. A burzsoázia fegyvertárába a legreakciósabb, legembergyűlölőbb, legművészellenesebb eszméket vette fel, egyrészt azért, hogy megfélemlítse a népi tömegeket, másrészt azért, hogy megmérgezze öntudatukat és engedelmes szolgáivá tegye őket.

Az ideológia osztályjellegével kapcsolatban egy lényeges kérdést kell tisztáznunk, mégpedig azt, hogy a társadalmi tudat formái közül melyek tartoznak a felépítményhez. Erre a kérdésre vonatkozóan az utóbbi időben folyóiratainkban számos cikk jelent meg és a szerzők a legellentétesebb álláspontokat képviselték. Egyeseknek az a véleménye, hogy a tudomány a felépítményhez tartozik, mások viszont azt állítják, hogy nem a felépítményhez, hanem közvetlenül a termeléshez tartozik. Egyesek a művészetet és az irodalmat a felépítményhez számítják, másoknak viszont az a véleménye, hogy nem tartozik a felépítményhez, vagy csupán a reakciós művészet és a reakciós irodalom - a haladó művészetet és irodalmat viszont kizárják a felépítmény köréből stb.

Ezeknek a kérdéseknek a helyes megoldása, a megoldásnak helyes uton való keresése csak a társadalom fejlődéstörvényeinek materialista felfogásából lehetséges és ha számbavesszük a társadalmi tudat egyes formáinak sajátos jellegét, miután konkrét elemzésnek vetettük alá sajátos természetüket.

A felvetett kérdések helyes megvilágításához mindenekelőtt abból a vitathatatlan marxista tételből kell kiindulni, hogy a társadalmi tudat minden formája a társadalom anyagi létének viszszatükröződése. A társadalom szellemi életének összes jelenségeit a társadalom anyagi életének szükségletei idézik elő és határozzák meg. A társadalom anyagi életének feltételei határozzák meg a társadalom életének egész menetét, beleértve a szellemi életet is. A társadalom anyagi életének feltételeiben a meghatározó erő az illető társadalom termelési módja, mert ez hozza létre a neki megfelelő eszméket, elméleteket és intézményeket.

Az egyes történeti korokban a termelőerők, a technika, a tudomány távolról sem egyformán fejlődnek. És ennek az oka egyedül a termelési mód jellege, a társadalom gazdasági rendszerének jellege. Marx és Engels a Kommunista Kiáltványban rámutattak arra, hogy a "...a burzsoázia nem lehet meg a termelőeszközök, tehát a termelési viszonyok, tehát minden társadalmi viszony állandó forradalmasítása nélkül...A burzsoázia alig százéves osztályuralma alatt tömegesebb és kolosszálisabb termelőerőket hozott létre, mint minden letűnt nemzedék

együttvéve. Természeti erők leigázása, gépek, a vegyészet alkalmazása az iparban és földművelésben, gőzhajózás, vasutak, vilamos távírók, egész világrészek művelés alá vétele, folyók hajózhatóvá tétele, a földből előteremtett népesség; - melyik korábbi század sejtthette, hogy a társadalmi munka méhében ilyen termelőerők szunnyadnak?" /14/

A kapitalizmus már régen megszűnt haladó termelési mód lenni és ma a termelőerők, a tudomány, a technika és a kultúra fejlődésének legerősebb fékezője lett.

A Szovjetunió története bebizonyította, hogy a szocializmus az egyedüli termelési mód, amely a termelőerők, a tudomány, a technika és kultúra korlátlan fejlődését biztosítja. A Szovjetunió fennállásának három évtizede alatt olyan sikereket ért el ezeken a területeken, hogy messze tulszárnyalta majdnem az összes kapitalista országokat 200-300 éves történeti fejlődésükkel együtt.

Ezekből a példákból következik az a kézenfekvő következtetés, hogy a társadalmi tudat összes területeinek - beleértve a természettudományok, a művészet, irodalom, politikai gazdaságtan, történelem stb. - fejlődését a társadalom anyagi szükségletei hívják életre. Ez az a materialista alap, amelyből kiindulva a társadalom fejlődését ideológiai és szellemi élete minden oldalának és formájának fejlődését vizsgálni kell.

Ebből a szempontból kell kiindulnunk, amikor a társadalomban létező eszmék, elméletek és nézetek eredetének kérdését vizsgáljuk. De mint tudjuk, az eszmék, elméletek, nézetek, miután létrejöttek, aktív erőre kapnak és visszahatnak az anyagi élet feltételeire. Továbbá a társadalmi tudat összes formái viszonylagos önállóságra tesznek szert és megvan saját fejlődéstörténetük. A legfontosabb mindebben az, hogy a társadalmi tudat minden formájának megvan a maga sajátossága, különleges jellege, keletkezésének és fejlődésének külön törvényei.

Vegyük pl. a tudományt. Itt azonnal kézenfekvő, hogy nem szabad egy kalap alá vennünk a természettudományokat és a társadalomtudományokat. A természettudományoknál maga a tárgy jellege adja meg a természettudomány sajátosságát, amely elkülöníti pl. a társadalomtudományoktól. A társadalomtudományok a társadalmi és gazdasági életet, az osztályharcot, az államot, jogot, vallást, művészetet, irodalmat vizsgálják, közvetlen kapcsolatban állnak a társadalom életével és mintegy aktív formái a társadalmi harcban való részvételnek. A társadalmi osztályok mind közvetlenül érdekelve vannak ezekben a tudományokban, mert ezek maguknak az oszt.

tályoknak a létét érintik. Ezért a társadalomtudományok osztálytudományok a szó legközvetlenebb értelmében.

I.V. Sztálin arra tanít bennünket, hogy konkrét történeti szempontból vizsgáljuk a társadalmi jelenségeket és az egyetlen tudományos nézőpontból, a marxizmus nézőpontjából, ítéljük meg azokat. A felépítmény a társadalom filozófiai, politikai, jogi és egyéb nézeteit és az ezeknek megfelelő intézményeket jelenti. Az osztályok politikai, filozófiai, jogi nézetei a legteljesebben és a legrendszeresebben a társadalomtudományokban jutnak kifejezésre. Jól tudjuk, hogy pl. van burzsoá filozófia és politikai gazdaságtan, van proletár filozófia és politikai gazdaságtan, van kispolgári filozófia és politikai gazdaságtan. Mindezek a tudományok osztályok szemszögéből igyekeznek kialakítani úgy a történeti folyamatot, mint a társadalom mai állapotát. De csak a proletár filozófia és politikai gazdaságtan az, amely a társadalom politikai nézeteit visszatükrözi, akár az illető felépítményhez tartozik, akár a letűnt felépítmény elemeit, vagy a jövődő felépítmény előfeltételeit képezi.

A társadalomtudományok és elméletek, mint a különböző osztályok gazdasági érdekeiért folyó harc közvetlen és aktív formái, mint a társadalom politikai felfogását visszatükröző osztálytudományok, vagy az illető felépítménybe tartoznak, vagy a múlt, letűnt felépítmény elemei illetve a jövődő felépítmény előfeltételei.

Kissé másként áll a helyzet a természettudományokkal, amelyeknek kutatási tárgya a természet. Ezek a tudományok olyan jelenségeket vizsgálnak, amelyek nem állnak közvetlen kapcsolatban a társadalmi rendszer jellegével, a társadalmi osztályokkal. Azok a törvények, amelyeket a fizika, kémia, matematika feltár - nem osztálytörvények. Ezek a törvények számos évszázadon keresztül vannak működésben és egyaránt kötelezőek az összes osztályokra. Pl. a vonzás törvénye egyformán hat az összes történeti korszakokban. Azok a törvények, amelyeket az élő természettel foglalkozó tudományok tanulmányoznak, szintén nem osztálytörvények. A fiziológia törvényei pl. egyformán érvényesek úgy a burzsoára, mint a proletárra. Mind az a közvetlen következtetést kell leszűrniük, hogy nem szabad egy kalap alá vennünk a természettudományok és a társadalomtudományok jellegét, bár mindkettőben közös az, hogy az anyagi élet feltételei hívták azokat életre, hogy a társadalmi osztályok az anyagi javak termelésének növelésére és ezenkívül egyéb célokra használják fel őket. Továbbá a természettel foglalkozó tudományok olyan jelenségekkel foglalkoznak, amelyek kevés változást szenvednek évszázadokon, sőt évezredekön keresztül. Így például az organizmusok fajtái általános vonásaikban ugyanazok maradtak Aristoteles ideje óta. Ezzel szemben az emberiség történetében ezalatt az idő alatt több fajdonferma, több termelési mód váltotta fel egymást. A természettudományok

szettudomány történetében grandiózus fölfedezéseket tesznek, egész forradalmakat hoznak létre, amelyek azt eredményezik, hogy a természet törvényeiről való régi felfogást új felfogás váltja fel. Ez volt a helyzet a sejtek fölfedezésénél, Darwin tanításánál, az atom részzeit alkotó apró részecskék fölfedezésénél. Ezek a nagy fordulatok, forradalmak a természettudományban nem mindig esnek össze a társadalmi forradalmakkal. azzal az időponttal, amikor az egyik állapot leváltja a másikat, illetve az egyik felépítést felváltja egy másik.

Tehát a természettudományok jellegükkel fogva képesek arra, hogy a természet fejlődésének objektív törvényeit tárják fel, olyan objektív igazságokat, amelyek nemhogy az emberek tudatától, de még az illető korszak társadalmi rendszerének jellegétől sem függenek.

A természetet kutató tudományoknak van még egy sajátosságuk. Ezek rendszerint közvetlen kapcsolatban állnak a termeléssel, illetve közvetlenül szolgálják a termelést. A fizika, a kémia és a technikai tudományok minden jelentős fölfedezése nagymérvű változásokat idéz elő a termelésben. A modern nagyvállalatoknak vannak tudományos kutatóintézetek, amelyek egyenesen és közvetlenül szolgálják a termelés szükségleteit. A kapitalista világ egész modern technikája a tudomány adatain épül fel ugyanúgy, mint a szocialista társadalom technikája ugyancsak a jelenkori tudomány adatain nyugszik. Ebből az következik, hogy a természettudományok egyformán kiszolgálják a kapitalista és szocialista társadalmat.

A természettudományoknak mindezen sajátosságai arra a következtetésre készítetnek bennünket, hogy közvetlen formájukban - mint a természettel foglalkozó tudományok - nem felelnek meg azoknak a feltételeknek, amelyeknek a felépítménynek meg kell felelnie. I.V. Sztálin rámutat a felépítmény megkülönböztető vonására, hogy az nincs közvetlen kapcsolatban a termeléssel. "A felépítmény nincs közvetlen kapcsolatban a termeléssel, az ember termelő tevékenységével. Csak közvetve, a gazdasági életen keresztül, az alapon keresztül van kapcsolata a termeléssel."/15/

A természettudományok viszont annak ellenére, hogy teljes egészükben nem tartoznak felépítményhez, kétségtelenül mégis tartalmaznak néhány felépítményi elemet és kapcsolatban állnak a felépítménnyel. Mind a társadalomról szóló tudományok, mind a természettel foglalkozó tudományok a társadalmi tudat formáját képezik és így elkerülhetetlenül egy bizonyos világnézetre - azaz az illető társadalom által kimunkált filozófiai felfogásra - épülnek. Már Engels rámutatott arra, hogy akár akarják a természettudósok, akár nem, elkerülhetetlenül a filozofia irányítja őket. A természettudósok egy bizonyos társadalomban élnek, egyik vagy másik társadalmi osztályhoz tartoznak és egy vagy más formában részt vesznek a társadalmi életben. Az egyes tudományok jellege nem szorítkozik csupán a tények összegyűjtésére és osztályozására. Az anyagokból és a tárgyak-

ből ilyen vagy olyan világnézet segítségével gazdagodnak. A tudomány felfedezéseiből bizonyos világnézeti jellegű következtetést vonnak le. Meg kell említenünk egy tényt, amely annyira fontos a természettudományok számára, amely szükséges eleme a tudományos gondolkodásnak, és ez a hipotézis, a teorema, az analógiák stb. amelyeket a tudósok már azelőtt fölállítanak, mielőtt még kísérleti adatokkal be tudnák bizonyítani helyességüket. A természettudósok tudományos tevékenységének erre az oldalára igen nagy hatással vannak az általuk vallott filozófiai nézetek.

Ma minden haladó gondolkodású tudós tudja, hogy a dialektikus materializmus filozófiája az a hatalmas erő, amely a természettudomány fejlődésében a páratlan sikereket létrehozta. A világnézeti tényező a természettudományt máris kapcsolatba hozza a felépítménnyel. A világnézet, a filozófia a korszakokkal együtt változik és minden korszakkal együtt változik a természettudósok világnézete is.

A természettudomány teljes egészében a gazdaságilag uralkodó osztályok szolgálatában áll. A tudósok összes intézeteikkel és laboratóriumaikkal együtt függenek az uralkodóosztályoktól. Az uralkodóosztályok gazdasági érdekeiből folyó meghatározott feladatokat állítanak eléjük. Sőt mi több, a kapitalista világ uralmon lévő osztályai különösen ma, nyíltan és cinikusan felhasználják a természettudományt osztályérdekeik és politikai céljaik szolgálatában a munkásosztály, a dolgozók elleni harcra. Az amerikai imperialisták szigorú monopólium és ellenpárt alá vetették a természettudományt és agresszív céljaikra fordítják fel egy új világháború előkészítésére, a világuralom megszerzésére. Hogy milyen szörvényméreteket ölt a természettudomány haladó eszméinek üldözése, erről az USA-ban folytatott "percek" tanuskodnak. A burzsoázia tudós lakájai tudatosan meghamisítják a jelenkori természettudomány eredményeit az imperializmus igazolására. Ennek eléggé meggyőző tanúsága a biológiában a Morgan-Mendel elmélet, amely teljesen az imperializmus reakciós politikájának szolgálatában áll. A burzsoáz biológusok teljesen elferdítették ennek a tudománynak a jellegét, teljesen az idealizmus igájába hajtották és mindezt a kapitalista elemet igyekeznek belőle kiirtani.

Mindezekből a tényekből azt a következtetést kell levonnunk, hogy a természettudományok - amelyeknek vizsgálati tárgya a szerves és szervetlen természet és amelyek közvetlenül a termelést szolgálják - magukban nem osztálytudományok és nem tartoznak a felépítményhez. De minthogy a kapitalista társadalomban az uralkodó világnézet a burzsoáz idealista világnézet, ez vezeti a burzsoáz országok tudósainak többségét is tudományos munkájában és a tudósok a természettudományi felfedezéseiből levont következtetéseket ennek a világnézetnek rendelik alá. Mivel a természettudomány a termelést szolgálja, amely viszont

a burzsoázia tulajdonában van /a burzsoá társadalomban/, így az uralmon lévő osztályok a természettudományt nemcsak termelési célra, hanem politikai harcra, osztályharcra használják fel és így a természettudományok felépítmény-jellegű vonásokat nyernek.

IV.

Lenin rámutatott arra, hogy egyetlen társadalmi formáció sem létezik tiszta formában, hanem mindegyikben mindig jelen vannak a régi, elhalóban lévő formáció maradványai és az új, jövőző formáció csirái. Minden társadalmi rend osztályharcában résztvesznek az elhaló osztályok képviselői - amelyek egy bizonyos ideig még továbbtengetik életüket és harcolnak a győztes rendszer ellen - valamint az új, születőben lévő gazdasági rendszer, az újonnan keletkező osztályok képviselői is.

Mivel minden történelmi korszakban egymás ellen harcoló, különböző, egymással ellentétben álló osztályok vannak jelen, minden történelmi korszak az eszmék és nézetek és intézmények nagyobb körét hívja életre, mint ahogyan ez megfelelné az uralmon lévő osztályok érdekeinek. Az ideológia területén elkecsereglett osztályharc indul meg, a régi alapot védő elhaló eszmék és a születő bázist védő új eszmék között. A burzsoá gazdasági rendszer méhében sokáig fennmaradnak a feudalizmus csökevényei. Az uralkodó burzsoá eszmék mellett létrejönnek, megerősödnek és kifejlődnek a munkásosztály eszméi - a marxizmus.

A gazdasági alap megváltozásával megsemmisül, megváltozik az alapon nyugvó hatalmas felépítmény is. Ez azt jelenti, hogy elpusztul a politikai rend, a jog, megváltoznak az elméletek, eszmék, a társadalom filozófiai, művészeti és egyéb nézetei, amelyek az elhalóban lévő alapot szolgálták és védték. De mindaz az élenjáró, új elem, amely a régi társadalom méhében született, nem pusztul el, hanem új, még nagyobb, erőre kap.

Igy világos lesz az, hogy milyen szerepet játszik az irodalom és művészet a társadalom életében. Az irodalom és a művészet fejezi ki legteljesebben a társadalom művészeti és esztétikai nézeteit és ezért visszatükrözi a különböző társadalmi osztályok érdekeit. Ebből következik, hogy osztályjellegű és a felépítmény körébe tartozik, mert amint a társadalomtudományok, úgy az irodalom és a művészet is feltétlenül aktív részt vesz a különböző társadalmi osztályok harcában. Minden korszak irodalmában és művészetében teljes mélységükben visszatükröződnek az illető gazdasági rend ellentmondásai és az irodalom és művészet maga is harcban, ellentmondásokon keresztül fejlődik tovább. Azzal, hogy elutasítjuk a művészetet és az irodalmat az illető felépítményből, vagy nem soroljuk őket felépítmény-jellegű jelenségekhez - ez azt jelenti, hogy tagadjuk osztályjellegüket és osztálytársadalomban, azt jelenti, hogy tagadjuk aktív részvételüket az egyik vagy másik alap megerősítéséért vagy megsemmisítéséért folyó

arcban. Ez az elképzelés azonban nem illik össze a marxizmus-
al. I.V. Sztálin helytelennek tartotta, hogy a pártbeli
lethez tartozó fogalmakat és meghatározásokat használjunk a
szépirodalomban, és 1929-ben - azaz abban az időszakban, ami-
or országunkban elkeseredett osztályharc dult - a következő-
t írta: "Szépirodalmunkban leghelyesebb lenne osztályfogal-
akkal, vagy éppenséggel olyan fogalmakkal operálni, mint "szov-
jet", "szovjetellenes", "forradalmi", "ellenforradalmi" stb./16/
ilágos, hogy a szovjet, forradalmi irodalom aktív segítséget
nyújtott a szocialista alap meggyökeresedéséhez és megerősödésé-
hez, a szovjetellenes, forradalomellenes irodalom pedig azért
marcolt, hogy országunkban fennmaradjanak a kapitalista viszo-
nyok.

De azért, hogy a művészetet és irodalmat a felépítményhez sorol-
juk, súlyos hiba lenne azt gondolni, hogy minden értékes és
magyszerű alkotás, amelyet az elmúlt történelmi korszakokban te-
cemtettek, elpusztul azon az alapon, hogy a gazdasági alap el-
űnésével megváltozik az általa léterhozott felépítmény is.

Puskin alkotásait természetesen az orosz társadalom fejlődésé-
nek nemesi korszaka hívta életre. De Puskin génusza magasan
fölötte állt korának, az uralmon lévő osztály önző érdekeinek.
Puskin a jobbjárendszerben és az önkényuralomban annyira meg-
látta a visszatetsző oldalakat, hogy föllázadt ellenük. Látta
a parasztok nyomoruságos életének minden nehézségét, minden
szenvetését. Rokonszenvvel viseltetett a francia forradalom
iránt, rokonszenvvel kísérte figyelemmel az orosz társadalom
kebelében megnyilvánuló antifeudális haladó eszméket, de Orosz-
ország fejlődésének akkori feltételei nem vezették Puskit ar-
ra a gondolatra, hogy a társadalmi rendszert gyökeresen meg-
 kell változtatni. Puskin az emberi élet sokkal magasabb
ideáljait énekelte meg, mint amilyenek őt körülvették. Ezeket
az ideálokat olyan tökéletes művészi formában testesítette meg,
hogy művészi munkái úgy kerültek az orosz kultúra történetébe,
mint az orosz nép legnagyobb alkotásai. Puskin alkotó mun-
kája túlélt a feudalizmus és kapitalizmus korszakát. Az igaz-
ságtalanság, az elnyomás, az embertelenség haragra gerjelt os-
torozása úgy zengett műveiben, mint egy riadó, és harcra szó-
litott a földesuri és kapitalista elnyomás igazságtalanságai
ellen. Ezért törvényszerű jelenség, hogy Puskin alkotásai iga-
zi felvirágzásukat a szocializmus korszakában érték meg.

Vajjon mindez azt jelenti, hogy Puskin szépirodalmi alkotásai
nem osztályjellegűek, hanem osztályfeletti alkotások? Egyálta-
lában nem. Már Belinszkij is el tudott igazodni ebben a látszó-
lagos ellentmondásokban. Ezt írta Puskinról: "Eljön az idő, mi-
kor Puskin Oroszország klasszikus költője lesz, az ő alkotásai
révén fog kialakulni és fejlődni nemcsak az esztétikai, hanem
az erkölcsi érzék is..." /17/

16/ I.V. Sztálin, Művei, 11.k. 356-357.1.

17/ V.G. Belinszkij, Művei, 3. köt. 1948. 640.1. oroszul.

De ugyanakkor szenálisan meglátta Puskin művének tartalmában a történelmi korlátokat is. Az "Anyegin Eugen" című verses regényéről azt írta, hogy "Anyegin, Lenszkij és Tatjana alakjában Puskin az orosz társadalmat kialakulásának, fejlődésének egy fázisában ábrázolta, és milyen igazan, milyen élethűen és milyen művészi tökélyel ábrázolta!... A költő személye - amely olyan teljesen és ragyogóan tükröződik vissza ebben a verses regényben, milyen gyönyörű és humánus képet mutat mindenütt... Mindenütt megláthatjuk benne az embert, aki testestől-lelkestől az általa ábrázolt osztály lényegét kitevő alapelvek képviselője, egyszóval mindenütt megláthatjuk benne az orosz földesurat... Puskin ebben az osztályban mindent megtámad, ami ellenkezik a humanitással, de osztályának alapelve - örök igazságot jelent neki..."/18/

Puskin alkotásai szoros kapcsolatban állnak a népművészetrel, az orosz nép által évszázadok során át kialakított művészi, költői formákkal. Puskin szenálisan tükrözte vissza a népi alkotások szellemét. Ezért van az, hogy magasan kiemelkedik a földesurak önszó érdekei fölé, ezért van az, hogy a cár és lakójai gyűlölték Puskit, hajszolták, üldözték és megölték őt. De mindamellett történetellenes felfogás lenne az, hogy Puskin művészi alkotásait kiszakítsuk abból a társadalmi környezetből, azok közül a történelmi feltételek közül, amelyekben Puskin élt és alkotott.

A történelem sok példát ismer arra, hogy egy művész megszakította kapcsolatait osztályával, áttért egy másik osztály eszméi és politikai álláspontjára és harcolt annak az osztálynak a megdöntéséért, amelyhez korábban tartozott. Természetes, hogy az uralkomán lévő osztály elveti az ilyen művész alkotásait, nem fogadja be felépítményének tárnásába és harcol ellene. Ilyen jelenségek mindig előfordultak a történelemben. Lenin a következőket írta Tolstojról: "Tolstoj születése és nevelkedése révén a legfelső orosz arisztokráciához tartozott, de szakított annak a körnek összes meggyökeresedett nézeteivel és utolsó műveiben szenvedélyes kritikával támadta az akkori állami, egyházi, társadalmi, gazdasági rendet, amely a tömegek rabszolgasorsán, nyomorán a paraszatok és általában a kisbirtokosok tönkretételén nyugodott..."/19/ A való életben megessik, hogy egy művész, ha realista és igazi művész, osztályrokonszenve és politikai meggyőződése ellenére kénytelen osztálya ellen fellépni. Engels írta Balzacról: "Nagy műve állandó sirém a jó társaság elkerülhetetlen hanyatlásáról, minden rokonszenvével az eltűnésre ítélt osztály pártján van... Saját osztályrokonszenve és politikai elfogultsága ellen kényszerült cselekedni... Az én szememben ez a realizmus egyik legnagyobb diadala és az öreg Balzac egyik legnagyobb vonása..."/20/

- 18/ V.G. Belinszkij, Vél. Filozófiai Művei, 1941. 265. l. oroszul.
19/ V.I. Lenin, Művei 16. köt. 301. l. oroszul.
20/ Marx-Engels, Vél. levelek, 472. l.

Hasonlóképpen áll a helyzet a többi társadalmi nézettel és elmélettel is. A filozófia, a politikai gazdaságtan és a történelem is a társadalom különböző rétegeinek érdekeit tükrözik vissza. De a régi alap és a régi felépítmény elpusztulása mellett mindaz megmarad, ami haladószellemű volt a régi társadalomban. Például a burzsoa klasszikus politikai gazdaságtan, a hégeli filozófia, a francia utópista szocializmus racionális magva, mint tudjuk, forrásul szolgáltak a marxizmus keletkezéséhez.

Hibát követnek el azok az elvtársak, akik az irodalmat, a művészetet, sőt a filozófiát is kizárják a felépítményből azon az alapon, hogy ezeknek a felépítményhez való sorolása mintegy annak tagadásához vezetne, ami értékes a múlt örökségéből. Ez bürokratikus álláspont, amely nem képes megérteni az ideológiai felépítmények fejlődésének sajátosságát. Már Engels megmagyarázta, hogy az új gazdaság, az új alap nem teremt teljesen új ideológiai felépítményt, mert az új osztály irodalma, művészete és filozófiája nem nőhet ki teljesen kopár földön. Ezek a felépítmények annak az új élenjáró eszmei anyagnak a talaján nőnek ki, amelynek élenjáró elgondolásoknak a talaján nőnek ki, amelyek a régi társadalom keretei között kezdtek kialakulni.

Ez nyilván teljes egészében vonatkozik mind az irodalomra, mind a művészetekre. Természetes az is, hogy az új, élenjáró osztályok - amelyek a régi, reakciós osztályokat leváltják, folytatják és továbbfejlesztik a múlt hagyatékának legértékesebb elemeit. A proletariátus, mint a leghaladóbb és legforradalmibb osztály törvényes örököse mindannak, ami jót a világkultúra a mai időkig alkotott.

I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. művében zseniálisan jellemezte a régi alap és a régi felépítmény megszűnésének és az új alap és a neki megfelelő felépítmény létrejöttének törvényszerűségeit. I.V. Sztálin megállapításai azért bírnak különös meggyőző erővel, mert a Szovjetunió gyakorlati tapasztalatával indokolta meg. "Az utóbbi harminc év folyamán Oroszországban megszűnt a régi kapitalista alap és új, szocialista alap épült. Ennek megfelelően megszűnt a kapitalista alapon nyugvó felépítmény és létrejött az új felépítmény, amely megfelel a szociális alapnak. Következésképpen a régi politikai, jogi és egyéb intézményeket új, szocialista intézmények váltották fel." /21/

I.V. Sztálin kifejti és konkretizálja Lenin azon megállapítását, hogy a régi alap és a régi felépítmény leváltása a szocialista forradalom során megy végbe. Lenin a következőket írta: "Marx egész történelmi felfogásából következik, hogy olyan nagyra becsülte a forradalmi szakaszokat az emberiség fejlődé-

ében... Éppen ezekben a szakaszokban mutatkozik meg legjobban, hogy milyen közvetlen szerepet játszanak a különböző osztályok a társadalmi élet formáinak meghatározásában, ilyenkor rakják le a politikai "felépítmény" alapjait, amely azután hosszú ideig támaszkodik a megújult termelési viszonyok bázisára."/22/

Annak során, hogy a Szovjetunióban felépültek a szocializmus alapjai, létrehozták a szocialista gazdasági alapot és az annak megfelelő szocialista felépítményt. A Szovjetunióban a szocialista gazdasági alap bázisát a termelőeszközök társadalmi, öszznépi és szövetkezeti tulajdon képezi, amelyet két egymással baráti kapcsolatban álló osztály - a munkásosztály és a kolhozparaszt-ság - képvisel. A szocialista felépítményt képezik: a Kommunista Párt által vezetett szovjet szocialista állam, a marxizmus-leninizmus, mint a Szovjetunió uralkodó világnézete, a szocialista erkölcs, a szovjet művészet, irodalom és a szovjet társadalom egyéb nézetei és intézményei.

A szocialista felépítmény alapvetően különbözik az összes régi felépítménytől. Nem a kizsákmányolók érdekeit szolgálja, hanem a dolgozók, az egész társadalom érdekeit.

A szovjet szocialista felépítmény a legnagyobb forradalmi építő erő. Hatalmas hatást gyakorol a szovjet gazdasági alapra és a termelőerők fejlődésére. Soha még a történelem során nem képviseltek az állam és a haladó eszmék olyan erőt, mint amelyet a Szovjetunióban a szovjet állam és a kommunista eszmék, a Kommunista Párt - az irányító vezető erő a szocialista állam egész rendszerében - az egész szovjet nép hatalmas szervező és mozgósító ereje. A Kommunista Párt politikája a szovjet társadalom életalapja. A szocializmusban, ahol nincsenek kizsákmányoló osztályok és antagonisztikus ellentétek, ahol a gazdasági élet tervszerűen folyik, a felépítmény és az alap viszonya megváltozott, úgyhogy a felépítménynek az alapra és a termelőerőkre való visszahatása rendkívül mértékben megnövekedett. A szocialista felépítmény döntő hatást gyakorol a szocialista építés ütemére, és szerepe egyre növekedni fog a kommunista társadalom felépítésének folyamán.

A Lenin-Sztálin pártja által vezetett szocialista állam a kommunizmus építésének legfőbb eszköze, mely mind nagyobb mértékben tölti be gazdasági szervező és kulturális-nevelő funkció-ját.

I.V. Sztálin megállapításai az alapról és a felépítményről Kulturális
"Ez a fegyverekkel fegyverzik fel pártunkat és kádereinket, és ez elősegíti, hogy mind mélyebben hatolhatnak be a társadalom fejlődéstörvényeinek lényegébe, a kommunizmus győzelmét bizto-

22/ V.I. Lenin, Marx, Engels, marxizmus, 193. l.

sító törvények lényegébe. Sztálin elvtárs tanításai felfegyverzik a kapitalista országok Kommunista Pártjait is és megmutatják, milyen irányban kell a harcot folytatniok, hogy megsemmisítsék, szétzúzzák a burzsoá felépítményt, elsősorban a burzsoá államot, mint a munkásosztály győzelmének, a munkásosztály uralmának útjában álló legfőbb erőt.

I.V. Sztálin nyelvtudományi munkái szocialista társadalomban keletkezett és fejlődő törvényszerűségek számos kérdését újszerűen veti fel. "A dialektikus és történelmi materializmusról" c. művében I.V. Sztálin klasszikus jellemzést adott a dialektika törvényeiről. Ezek a törvények egyetemés jellegűek és a külső világ összes jelenségére - a természetre, a társadalomra, a gondolkodásra - egyaránt érvényesek. A dialektika törvényei különösképpen az anyag mozgási formáitól függően jelentkeznek, és mindig mint konkrét törvények nyilvánulnak meg. A mennyiségi változásokról a minőségi változásokra való átmenet, a régi minőségi állapotból az új minőségi állapotra való áttérés az antagonisztikus társadalmak fejlődésében mindig robbanásszerűen, társadalmi forradalmak útján megy végbe. Ilyen hatalmas robbanás, hatalmas forradalom volt országunk történetében a Nagy Októberi Szocialista Forradalom.

Hazánk a szocialista forradalom után a kapitalizmusról a szocializmusra való áttérés átmeneti időszakán ment keresztül, felépítették a szocialista társadalmat és jelenleg a szocializmusról a kommunizmusra való fokozatos átmenet szakaszában vagyunk.

I.V. Sztálin a szocializmus építésének egész időszaka folyamán lépésről-lépésre elméletileg általánosította a szocialista építés tapasztalatait, feltárta és megfogalmazta az átmeneti időszaknak, a szocializmus korszakának törvényeit. I.V. Sztálin a szocialista építés vezetésében, a Párt és a nép tapasztalatainak általánosításában kifejtett gigászi tevékenysége során megalkotta a szocialista építés minden szempontra kiterjedő kidolgozott elméletét, a szocialista állam rendszerezett elméletét, kidolgozta a kommunista építés lehetőségének kérdését a Szovjetunióban és a szocializmusról a kommunizmusra való fokozatos átmenet módjainak kérdését... I.V. Sztálin műveiben minden viszonylatban továbbfejlesztette a marxizmus tudományát. Új ragyogó felfedezés volt a marxista elmélet számára, a dialektika ama törvényének megállapítása, hogy milyen jellegűen nyilvánul meg a régi minőségből az új minőségbe való átmenet a szocialista társadalom körülményei között. A szocializmus a társadalmi fejlődés új formája, tehát itt a dialektika törvényei is mésképpen nyilvánulnak meg, mint azokban a társadalmakban, melyekben antagonisztikus társadalmi osztályok léteznek. I.V. Sztálin a következőket írja: "Általában azoknak az elvtársaknak a tájékoztatására, akik vonzódnak a robbanásszerű átmenetekhez, meg kell mondani, hogy a régi minőségből egy új minőségbe robbanás útján való átmenet törvénye nemcsak a nyelv fejlődésének történetére

nem alkalmazható, hanem ez a törvény nem mindig alkalmazható az alap, vagy a felépítmény körébe vágó más társadalmi jelenségekre sem. Ez a törvény kötelező arra a társadalomra, amely ellenséges osztályokra oszlik. De egyáltalán nem kötelező arra a társadalomra, amelyben nincsenek ellenséges osztályok."/23/I.V. Sztálin ezt a megállapítást a Szovjetunió paraszti gazdaságának kialakulásából vett klasszikus példával indokolja meg: "Mi nyolc-tíz esztendő leforgása alatt országunk mezőgazdaságában megvalósítottuk az átmenetet a burzsoá egyéni-paraszti rendről a szocialista kolhoz-rendre. Ez forradalom volt, amely megsemmisítette a régi burzsoá gazdasági rendet a falun és új szocialista rendet teremtett. De ez a fordulat nem robbanás útján ment végbe, vagyis nem a fennálló hatalom megdöntése és új hatalom felépítése útján, hanem a falu régi burzsoá rendszeréről egy újra való fokozatos áttérés útján. És ezért sikerült véghezvinni, mert ez felülről jövő forradalom volt, mert a fordulat a fennálló hatalom kezdeményezésére ment végbe, a parasztság zömének támogatásával."/24/

I.V. Sztálin tanításából az következik, hogy a szocialista társadalom körülményei között a fejlődés szintén a dialektikus törvényei szerint megy végbe, hogy a szocializmus további fejlődése során is újabb minőségi jelenségeket fog szülni a társadalom életében. Az egyik minőségi állapotból a másikba való átmenet grandiózus jellegénél fogva a forradalmi átalakulás jellegét fogja viselni. A kommunizmusra való átmenet hatalmas ujitást fog jelenteni társadalmunk termelőerőinek fejlődésében. A szocializmus elvéről /"mindenki képességei szerint, mindenkinek munkája szerint"/ a kommunizmus elvére /"mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint"/ való átmenet hatalmas minőségi változásokat fog jelenteni a szovjet társadalom életében. A kommunizmus további fejlődése során példátlan magasságot fog elérni a tudomány, a technika fejlődése, ami a termelőerők fejlődésében egy új, még magasabb színvonalhoz fog vezetni. De ezek a nagyszerű eltolódások a szocialista és kommunista társadalom fejlődésében, amelyek ütemük és méreteik tekintetében egyenlő jelentőségűek lesznek a forradalmi ugrásszerű átalakulásokkal, nem viselik és nem fogják viselni a társadalom forradalmak jellegét, nem lesznek kapcsolatosak a társadalmi rend megváltozásával, hanem a kommunista társadalmi rend alapján, robbanások nélkül fog végbemenni. Ezeket az átalakulásokat felülről az állam, a kommunista párt fogja tudatosan és fokozatosan előkészíteni, és az egész nép fogja tudatosan és tevékenyen megvalósítani.

A szocialista társadalom fejlődésének ez az új dialektikus törvényszerűsége, melyet I.V. Sztálin fedezett fel, rendkívül nagy

23/ I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány, 26. l.

24/ Uo. 26-27.l.

kincsekkel gazdagítja a tudományos kommunizmus elméletét, a marxizmus elméletét és a marxista-leninista filozófia továbbfejlesztését jelenti. A mi dicső Bolsevik Pártunk a szocialista fejlődés törvényeinek új felfogásával gazdagodott. Ez még magasabbra emeli kérdéseink eszmei és tudományos színvonalát és meggyorsítja haladásunkat a kommunizmus felé.

I.V. Sztálin ama megállapításai, melyekkel megoldotta az egyik minőségi állapotból a másikba való átmenet kérdését a szocialista társadalomban, az alkotószellemű marxizmus ragyogó példája, a társadalomtudományokkal foglalkozó szovjet tudósok számára követendő példakép arra, hogyan kell alkotó szellemben kutatni életünk új jelenségeit, hogyan kell alkotó szellemben és nem dogmatikusan alkalmazni a tudományban a legnagyobb forradalmi erőt - a marxista-leninista dialektikát.

-.--.-

Azok közül a kérdések közül, melyeket I.V. Sztálin nyelvtudományi műveiben felvetett és megoldott, csak néhány kérdést érintettem, ezekben a művekben azonban ezenkívül még számos olyan kérdés szerepel, melyeknek rendkívül nagy fontosságuk van a társadalomtudományok fejlődésére. Ezeknek a sorába tartozik a nyelv és a gondolkodás kapcsolatának felvetése és megoldása. I.V. Sztálin megállapította, hogy bármilyen gondolatok is merüljenek fel egy ember agyában és bármikor is keletkezzenek ezek "csak a nyelvi anyag alapján, a nyelvi kifejezések és mondatok alapján fejlődhetnek és létezhetnek. Gondolatok, amelyek mentesek a nyelvi anyagtól, mentesek a nyelvi "természeti anyagtól" - nem léteznek."/25/

Ez a nyelvnek a gondolkodás eredetében és fejlődésében, azaz a külső világnak az ember által történő megismerésében játszott szerepéről szóló tétel, új oldalról világítja meg a megismerés tudományos, azaz marxista elméletének materialista jellegét és halálos csapást mér a modern idealista tanokra, amelyek a gondolkodást nemcsak a külső világtól, hanem a nyelvtől is el akarják szakítani, mert az idealisták felfogása szerint a gondolkodás valamilyen misztikus "szellem", amelyet valamilyen felső erő sugároz az emberbe. De ezt a fontos témát még külön értekezéseken és külön előadásokban kell tudományosan kidolgozni.

I.V. Sztálin nyelvtudományi műveiben több ízben rámutatott a dogmatizmus és a talmudizmus káros mivoltára és a szocialista forradalom és a szocialista építés nagyszerű feladatainak

alkotószellemű megoldásával újabb nyomatékkal fejtette ki a marxizmus tanítását a társadalmi jelenségek történeti szempontú kezeléséről. Így például Marx és Engels a 19. század negyvenes éveiben, mikor a kapitalizmus még nem jutott el monopolista szakaszába és többé-kevésbé egyenletesen fejlődött felfelé haladó vonalán, arra a következtetésre jutottak, hogy a szocialista forradalom nem győzhet egy országban, hanem csak úgy győzhet, ha egyidejűleg az összes civilizált országokban vagy azok többségében arat győzelmet. A 20. század elején, amikor a kapitalizmus nyilvánvalóan átnőtt a monopol-kapitalizmusba, a fölfelé haladó vonala lefelé haladó vonallá lett, és az egyenetlen fejlődés törvénye előre meghatározta azt, hogy a proletarforradalom különböző időkben ért meg a különböző országokban, Lenin arra a zseniális következtetésre jutott, hogy most a forradalom egyidejű győzelme az összes országokban lehetetlen lett, hogy most a forradalom győzelme kezdetben egy vagy néhány országban vált lehetségessé. I.V. Sztálin megállapítja, hogy ez a két következtetés két különböző korszaknak felel meg, és mindegyik igaz a maga korára. A talmudisták és bibliamagyarázók viszont nem hatoltak be a dolog lényegébe és formalista módon idézték ezt a két különböző megállapítást és így az a véleményük, hogy az egyik közülük helyes, a másik viszont helytelen. De Sztálin elvtárs megállapítja, hogy mindkét következtetés helyes, azonban nem föltétel nélkül, hanem mindegyik a maga korára.

Hasonlóképpen áll a dolog egy másik rendkívül fontos kérdéssel - az állam kérdésével a kommunizmusban. Engels az Anti-Düiringben - azt írta, hogy a szocializmus győzelme után az államnak el kell halnia. Ezzel az alapon - mutat rá I.V. Sztálin - a szocialista forradalomnak a Szovjetunióban aratott győzelme után a talmudisták és bibliamagyarázók azt kezdték követelni Pártunktól, hogy hozzon intézkedéseket a szovjet állam mielőbbi leépítésére. I.V. Sztálin zseniálisan megállapította, hogy Engels formulája nem avult el, hanem a szocializmusnak az összes országokban vagy az országok többségében aratott győzelmét tartja szem előtt. De a szocializmus először egy országban győzött. Ebből, valamint a mai világhelyzet tanulmányozásából kiindulva az orosz marxisták arra a következtetésre jutottak, hogy amíg a győzedelmes szocializmus országa körül a kapitalista környezet fennáll, amikor a szocialista forradalom csak ebben az egy országban aratott győzelmet, addig nem szabad meggyengíteni, hanem meg kell szilárdítani és minden eszközzel megerősíteni az államot, az állami szerveket, a felderítő szerveket, a hadsereget, hogyha nem akarja ezt, hogy a kapitalista környezet szétmorzsolja.

Ezeken a példákön I.V. Sztálin újólag példát mutatott arra, hogyan kell új kérdések igazi dialektikus megoldását adni, hogyan kell helyesen továbbfejleszteni a marxista dialektikát. A marxizmus leninizmus hatalmas elmélete újabb zseniális alkotással gazdagodott. I.V. Sztálin nyelvudományi munkái megerősítik Sztálin elvtárs azon szavait, hogy a marxizmus mint tudomány nem fogyhat

egyhelyben, hanem szakadatlanul fejlődnie és gazdagodnia kell a tudomány új adatai, a munkásmozgalom tapasztalata és a népi tömegek forradalmi tapasztalatai alapján.

-.-.-.-

I.V. Sztálin esszenciális nyelvtudományi műveinek megjelenése ki-nagasló esemény volt a szovjet nép és a világ kommunista moz-galmának eszméi életében. Ezek a művek ragyogóan bizonyítják a marxizmus nagy alkotószellemi erejét, amely szakadatlanul fejlőd-ik és gazdagodik új tapasztalattal, új tudással.

"A marxizmus - tanítja I.V. Sztálin - a természet és a társada- lom fejlődéstörvényeinek tudománya, az elryomott és kizsákmá - nyolt tömegek forradalmának tudománya, a szocializmus minden országban való győzelmének tudománya, a kommunista társadalom építésének tudománya."/26/

A marxizmusnak ez a klasszikus meghatározása új feladatokat ál- lit tudományos kérdéseink, az ideológia frontjának dolgozó elé, és arra kötelezi őket, hogy a Szovjetunióban folyó kommunista építés gyakorlati tapasztalatainak és a nemzetközi kommunista mozgalom tapasztalatainak általánosítása alapján dolgozzanak ki új elméleti problémákat.

I.V. Sztálin azt tanítja, hogy semmiféle tudomány sem fejlőd- het és érhet el sikereket a vélemények harca, a kritika szabád- sága nélkül.

I.V. Sztálin nyelvtudományi művei új széles távlatokat tártak fel a szovjet tudomány fejlődése előtt és új alkotó lendület- re, újabb győzelmek kivívására buzdítják a szovjet értelmisé- get, az egész szovjet népet a kommunizmus diadala érdekében.

26/

I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány, melléklet 10-11.l.

Megjelent: a Vesztyik Akademyai Nauk SzSzsZr 1951. 7. számában.

Sztálin I. ö.

Nyolc évvel ezelőtt jelent meg I. V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" című munkájának második kiadása.

I. V. Sztálin: Ennek a munkának a szerzője, a leninista H. B. Cseretov a "Pravda" napilapban közlött egy cikket.

OKK: A SZ44.

Egy esztendővel ezelőtt jelent meg I. V. Sztálin kimagasló munkája, a "Marxizmus és nyelvtudomány".

Sztálin elvtárs minden egyes munkájának megjelenése mind gondoskodást, mind tudományos téren újabb fellendülést idéz elő. Sztálin elvtárs minden egyes munkája arra készítet bennünket, hogy komolyan alaposan átgondoljuk az általa felvetett kérdéseket. Sztálin elvtárs társadalmi és tudományos életünknek mindig legfontosabb és legnehezebb pillanataiban szólal meg, s ezzel segítséget nyújt és a helyes utra vezet bennünket.

Sztálin elvtárs a jelen esetben is abban a pillanatban szólalt meg, amikor világosan kitűnt, hogy tudósaink utat tévesztettek a nyelvtudomány kérdéseiben.

Mindannyian jól emlékszünk az elmúlt évben a "Pravda" hasábjain lezajlott nyelvészeti vitára. A vita során N. J. Marr ugynevezett "új nyelvelméletéről" elhangzott helyes kritikai megjegyzések mellett, megjelentek hibás cikkek is, amelyek védelembe vették tudománytalan tételeit. De még azok a nyelvészek sem tudták feltárni Marr hibáinak mély módszertani gyökereit, nem tudták e hibák mélyreható, valóban tudományos bir latát adni, akik a Marr-féle elképzelések ellen foglaltak állást. A vita meddő maradhatott volna, vagy még jobban összezonyolhatta volna az amúgyis összezavart kérdést.

És ekkor jött Sztálin elvtárs nyelvészeti segítségére. Végtelen világossággal és pontossággal tarta fel N. J. Marr elaptételeinek hibát, tudománytalan jellegét, új utat mutatott nyelvudományunknak, új, valóban marxista szakaszt nyitott meg nyelvudományunk történetében.

Sztálin elvtárs munkája felbecsülhetetlen értékű gyarapodása minden tudomány alapjának, a marxista-leninista elmélet kincsesládájának. Ez a mű világosságot teremtett olyan fontos kérdésekben, mint az alap és a felépítmény kérdése, a társadalmi termelés, az osztályok és az osztályharc kérdése, a forradalmi robbanások és a "felülről" végrehajtott forradalmak kérdése a szocialista államban, továbbá sok más kérdésben.

Sztálin elvtárs munkája a legközvetlenebbül érint minden tudományt, különösen a társadalomtudományokat és mindenekelőtt a történelmet.

Sztálin elvtárs közvetlenül kitűzött a történészek elé számos igen fontos problémát: az ősi osztály nélküli társadalom, a népek keletkezése, a legrégebbi államok jellege és típusa, a nemzetek és a nemzeti kultúra stb. kérdését. Noha a szovjet történészek és szakemberek a történettudományok területén - ennek a kifejezésnek széles értelmében - sokat dolgoztak ezeknek a problémáknak megoldásán, nem lehet azt mondani, hogy itt már minden rendben van, hogy ezeket a kérdéseket már megoldottuk.

Nem is kerülhettek megoldásra, ha figyelembe vesszük, hogy sokat közülük Márr hírhedt "új nyelvelmélet"-ének álláspontjáról kiindulva próbáltak megoldani. Olyan széles kérdésekre gondolkodtak, mint a népek keletkezése, az etnogenezis és a nyelvek keletkezése közötti kapcsolat, stb.

Teljesen érthető, hogy miért váltott ki olyan hatalmas fellendülést Sztálin elvtárs "Marxizmus és nyelvtudomány" című munkájának megjelenése a társadalomtudományok képviselői körében.

A Szovjet Tudományos Akadémia Történelmi és Filozófiai Osztályának valamennyi intézetében számos tudományos ülést tartottak az összegyűjtőosztályok, tudományos tanácsok; számos pártgyűlés, elméleti konferencia zajlott le, amelyeknek célja a Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáiban található új elméleti tételek alkotó elsajátítása volt. Sztálin elvtárs utmutatásainak megvilágításában felülvizsgálták és számos új problémával kiegészítették a Történelmi és Filozófiai Osztály 1951-es és 1951-1955-ös tervét.

Sztálin elvtárs munkájának megjelenésével kapcsolatban igen bonyolult és felelősségteljes feladatok vártak a Filozófiai Intézetre. Az Intézet munkatársainak hatalmas munkát kellett végezniük a marxista-leninista filozófia azon problémáinak sokoldalú megvilágítása és kidolgozása terén, amelyeket Sztálin elvtárs oldott meg zseniális munkájában. A Filozófiai Intézet munkatársai ebben az irányban már jelentős munkát végeztek.

Az Intézetben 1950. folyamán és 1951. első felében állandóan folyt Sztálin elvtárs munkáinak tanulmányozása és a legutóbbi munkájában felvetett elméleti kérdések kidolgozása. Ezalatt az idő alatt az elméleti konferenciákon és üléseken tizennyolc előadást és közleményt olvastak fel.

Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáinak megvilágításában felülvizsgálták és kiegészítették az Intézet valamennyi tervét, a disszertációk tematikáját, a sajtó alá előkészített kéziratokat,

ezek között olyanokat is, mint a "Történelmi materializmus", "A szovjet hazafiságról", stb.

Az Intézet Sztálin elvtárs munkájának megjelenése évfordulójára gyűjteményt adott ki. "A dialektikus és történelmi materializmus kérdései I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" című munkájában". A Filozófiai Intézet a Nyelvtudományi Intézettel együtt egy kollektív munkát készít: "A szovjet nyelvtudomány filozófiai alapjainak továbbfejlesztése I.V. Sztálin által". Az Intézet osztályain számos olyan témán dolgoznak, amelyek Sztálin elvtárs új munkájából következnek.

Az Intézet nagy munkát végzett Sztálin elvtárs eszméinek propagálása terén. A Filozófiai Intézet munkatársai egy év alatt több mint kétszáz előadást tartottak és huszonkilenc cikket tettek közzé a Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáival kapcsolatos kérdésekről. A "Marxizmus és nyelvtudomány"-ban megvilágított kérdések propagálásában és kidolgozásában tevékenyen részt vett a "Voproszi Filozofii" című folyóirat, amelynek hasábjain számos cikk jelent meg a nyelvtudomány kérdéseiről, a szovjet szocialista nemzetek nemzeti nyelvének fejlesztéséről stb.

Sztálin elvtárs munkái megjelenésének évfordulójára a Filozófiai Intézet kiállítást rendezett a Sztálin elvtárs által felvetett problémák kidolgozásával foglalkozó munkáiról; az Intézet számos tudományos munkatársa előadásokat és felolvasásokat tartott Moszkvában és más városokban.

Rendkívül nagy jelentősége van Sztálin elvtárs "Marxizmus és nyelvtudomány" című munkájának a szovjet történészek számára is.

Sztálin elvtárs munkái, amelyek megvilágítják a társadalom történetének számos igen fontos kérdését, amelyek újabb gyarapodását jelentik a dialektikus és történelmi materializmus elméletének, új elméleti tételekkel gazdagítják a történelem módszertanát, arra kötelezik a szovjet történészeket, hogy kritikailag vizsgálják felül eddigi munkájukat, válasszanak ki újabb aktuális problémákat és végezzenek konkrét munkát ezek kutatása terén.

Abban, hogy a T ö r t é n e t i I n t é z e t ezeket a feladatokat megvalósíthatta, nagy szerepet játszottak a viták és a történelem legfontosabb problémáinak megvitatásai Sztálin elvtárs munkáinak megvilágításában.

A "Marxizmus és nyelvtudomány" című munka megjelenése óta eltelt egy év során a Történelmi Intézetben több mint tizenöt ülést, gyűlést és elméleti konferenciát tartottak azokról a kérdésekről, amelyek közvetlenül kapcsolatosak Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáival. Ezek a viták megmutatták, hogy a nyelvtudományban található hibák felütöttek fejüket a történettudományban is, a leegyszerűsítés és a vulgarizálás formájában. Így például a Porsnyev professzor cikkeiről folytatott vita során, amely az európai középkor

történetének legfontosabb kérdéseivel foglalkozott, Sztálin elvtárs munkáinak alapján komoly hibákat tártak fel a történelmi materializmus egyes elméleti tételeinek értelmezésében, valamint a középkor számos konkrét problémájának megoldásában.

Egyes történészek, akik kritikátlanul foglaltak állást Marr-elméletéhez, számos komoly hibát követtek el, különösen az etnogenezis területén.

Olyan kérdésekre gondolok itt, mint általában a népek eredete és ezen belül a Szovjetunió népeinek eredete; ezeket a kérdéseket A.D. Udalcov, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja, Marr álláspontjáról kiindulva próbálta megoldani. A Történeti Intézet ülésén Udalcov elismerte hibáit és ígéretet tett arra, hogy újra felülvizsgálja a problémát Sztálin elvtárs utmutatásainak megvilágításában. Ugyanezt kell elmondani Tolstov professzor és Gyerzsavin akadémikus munkáiról is. A marriamusra jellemző leegyszerűsítést találjuk meg Gyerzsavin akadémikus könyvében, "Az orosz nép eredete"-ben, melyben Marr stadiális-fejlődés-elméletét kísérelte meg alkalmazni, különböző etnikai összetételű törzsekre.

Igen nagy hibákat tartalmazott az Ukrán Tudományos Akadémia által előkészített "Ukrajna története", Bjelorusszia történetének tankönyvtervezete és számos könyv a Szovjetunió más népeinek történetéről. Komoly hibákat követtek el a történettudomány egyéb területein /néprajz, archeológia stb./ dolgozó szakemberek is.

Sztálin elvtárs korszakalkotó módszertani utmutatásainak hatalmas jelentőségük van a Szovjetunió történetének kutatásában a feudális és a kapitalista korszak periodizációjának megoldása terén is; az ezzel kapcsolatos problémákat egy vita során a "Voproszi Isztorii" című folyóirat hasábjain vitatták meg.

Sztálin elvtárs utmutatásai az alap és a felépítmény kapcsolatáról, a felépítmény aktív szerepéről, a népek kialakulásáról, a nyelv szerepéről a társadalom történetében, segítséget nyújtanak ahhoz, hogy felülvizsgáljunk és új módon oldjunk meg számos kérdést olyan kollektív munkákban, mint "A Szovjetunió története" /II. köt./, "Moszkva története" /IV. és V. kötet/, "A Szovjetunió története" főiskolai tankönyv III. kötete stb.

Az alapról és a felépítményről szóló sztálini tanítás többek között arra indít bennünket, hogy új módon nyuljunk hozzá a feudalizmus kialakulásának kérdéséhez Oroszországban. Teljes önkritikával el kell ismerni, hogy ebben a kérdésben mi, ennek a korszaknak kutatói, nem eléggé pontosan láttuk az alap és a felépítmény kapcsolatát és a felépítmény szerepét az alap felé.

Egy például történelmünk prefeudális és feudális korszakának kérdésében, az ősi orosz állam kialakulásának kérdésében gyak-

ran felépítmény jellegű tanubizonyosságoktól vezettettük magunkat és nem vettük kellőképpen figyelembe az alap helyzetét az illető időszakban. Pedig a feudális viszonyok fő ismervét nem a felépítményben, hanem az alapban kell keresni. "... A felépítmény a termelőerők fejlődésének színvonalában beállott változásokat nem egyszerűen és nem közvetlenül, hanem az alapban végbement változások után, a termelésben történt változásokon, az alapban már végbement változásokon keresztül tükrözi", - mondja Sztálin elvtárs. /1/

Másfelől, "...a felépítmény, miután létrejött, hatalmas cselekvőerővé válik, tevékenyen hozzájárul alapjának kialakulásához, megerősödéséhez, mindent megtesz, hogy segítsen az új rendnek a régi alap és a régi osztályok felszámolásában és megszüntetésében." /2/

Ezeknek az elméleti tételeknek megvilágításában biztosabban tudjuk megoldani a feudalizmus kialakulásának kérdését országunkban.

A szovjet archeológusok által nemrégiben feltárt archeológiai adatok, amelyek a termelőerők magas színvonaláról beszélnek, a 9. századnál korábban, s a nemzetiségi társadalom felbomlását és az osztályok megjelenését hozzávetőlegesen időszámításunk első évezredének közepére teszik, lehetővé teszik számunkra, hogy mélyebben megértsük az írásos források tanúságait is a politikai szövetségek fennállásáról már a 6. sz. végén és a 7. sz. elején / a duleb-szövetség és valószínűleg az antszövetség/. Ezeknek a politikai alakulatoknak létrejötté teljesen megfelelt azoknak a változásoknak, amelyek a termelőerők fejlődésének hatására a termelési viszonyokban végbementek, és természetesen ez az új felépítmény a maga részéről visszahatott az alapra. A felépítmény hatására megerősödött a nagy földbirtok, növekedett az arisztokrácia gazdasági és politikai jelentősége. A szmerd-parasztok nagyobb mértékben kerültek függőségbe. Létrejött a feudális termelési mód.

Lenin teljes joggal állította, hogy a jobbágság Oroszországban már a 9. században fennállott. /3/

A 10. század legelejéről származó, görögökkel kötött szerződésekben már megtalálhatók a bojár nagybirtokosok, akik állandó örök-birtokaikon éltek. Ezek aktív politikai erőt képviseltek, és támogatták saját fejedelmük hatalmát. Jelentékeny idő kellett ahhoz, hogy ezek a társadalmi viszonyok megérhessenek.

A bojárok, az erős fejedelmi hatalomra támaszkodva, mégjobban megszilárdítják gazdasági és politikai pozíciójukat, kiszélesítik

1/ Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány, 1950. 10. l.

2/ U.o. 7. l.

3/ V.I. Lenin, Művei, 20. köt. 398. l.

földbirtokaikat, növelik a tőlük függőségben lévő lakosság számát, áttérnek a parasztek kizsákmányolásának viszonylag haladottabb formájára, a terményjáradéokra. Az, hogy a szolgálatban belül szmerdek is voltak, ösztönzőleg hatott erre az áttérésre. "A terményjáradék, - mondja Marx - a közvetlen termelő magasabb kulturális színvonalát tételezi fel, következésképp munkája és általában a társadalom fejlettségének magasabb fokát; a terményjáradék a megelőző formától /azaz a munkajáradéktól. A cikkíró megjegyzése/abban különbözik, hogy a többletmunkát most már nem természetes formájában teljesítik, ezért aztán már nem is a földtulajdonos vagy képviselője közvetlen felügyelete vagy kényszer alatt; ellenkezőleg a közvetlen termelőnek a többletmunkát saját felelősségére kell teljesítenie a viszonyok erejének következtében, nem pedig a közvetlen kényszer erejének következtében és a korbács helyett a törvény határozatától hajtva."/4/

A termelőerők növekedése az egyes vidékeken lehetővé tette a gazdasági fejlődést és újabb gazdasági politikai központek megjelenését, amelyek versenytársai lettek "az orosz városok anyjának". A főnemesség függetlenségének fokozódása végeredményben a kievi állam feldarabolódásához vezetett, ami már a 11. század elején, sőt valamivel előbb is észrevehetővé vált.

Az alap, miután létrehozta a maga felépítményét, maga is megváltozik a felépítmény hatására, miután pedig megváltozott, átalakítja a maga felépítményét is.

A 9-11. század folyamán az államrend két formáját figyelhetjük meg. Kétségtelen azonban, hogy ennek az egész időszaknak folyamán feudális termelési viszonyok uralkodtak:

"A munkajáradék terményjáradékká való átalakulása, - mondja Marx, - ha gazdasági szempontból nézzük a dolgot, a földjáradék lényegén semmit sem változtat"/5/.

A prefeudális időszakot tehát korábbi időpontra kell tenni, a kievi állam kialakulását megelőző időpontra.

Igy látom lehetségesnek új módon megoldani a feudalizmus kialakulásának problémáját Oroszországban, Sztálin elvtárs utmutatásainak megvilágításában.

Ez nem egészen hasonlít arra, ahogyan azt a folyamatot Sztálin elvtárs "Marxizmus és nyelvtudomány" című munkájának megjelenése előtt elképzeltük.

Természetesen nem ez az egyetlen probléma, amelyet a történetészeknek felül kell vizsgálniuk.

4/ Marx és Engels: Művei XIX. köt. 2. rész, 356-357. old. oroszul.
5/ U.o. 356. old.

Sztálin elvtárs alapvető utmutatásainak termékeny alkalmazása képezi alapját a Történeti Intézet munkájának a többkötetes "Világtörténelem" és a "Szovjetunió története" című művekben. A történészekre még sok munka vár a népek és nemzetek keletkezésének, a nemzeti kulturák kérdéseinek, a rabszolgotartó és a középkori feudális államok jellemzésének terén.

A szovjet történészek fő feladata most az elméleti kutatás elmélyítése a történettudományok területén, az elmélet pontosabb és precízebb alkalmazása a konkrét problémák kutatásánál.

Hatalmas jelentősége van Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáinak az Anyagi Kultura Története Intézetének számára is.

Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáinak megjelenése előtt az Anyagi Kultura Története Intézetében /IIMK/, különösen annak leningrádi fiókiintézetében, sajtóságos "Marr-kultusz" uralkodott. Sok tudományos munkatárs Marr hibás munkáira támaszkodott és maga is komoly hibákat követett el: úgy vélte, hogy a nyelv és a kultura ugyanaz, összezavarta az etnogenezis és a nyelv keletkezésének kérdéseit, stb. Sztálin elvtárs munkái, amelyek újabb felbecsülhetetlen gyarapodását jelentik a marxizmus-leninizmus kincsestárának, Marr hibás tételeit az archeológia terén is leleplezik.

Az Anyagi Kultura Története Intézetének hatalmas munkát kellett elvégeznie a Marr vulgarizáló tételeiből származó hibák kiküszöbölésével, s a szovjet archeológia problémáinak kidolgozásával Sztálin elvtárs munkáinak világánál. Ebből a célból az IIMK-ban egy éven keresztül rendszeresen tartottak különböző tanácskozásokat és vitákat, amelyeknek eredményei az "Izvesztyija AN SzSzsZR" a "Vesztnyik Drevnyej Isztorii," a "Voproszi Isztorii" hasábjain és az osztály más időszakos kiadványaiban láttak napvilágot.

Különösen ki kell emelni az IIMK Tudományos Tanácsának 1950. december 28-30-i nyilvános ülését, amely megvitatta az archeológia feladatait Sztálin elvtárs műveinek megvilágításában. Az ülésen feltárták és megvitatták azokat a hibákat, amelyeket az Intézet leningrádi fiókiintézetének volt igazgatóhelyettese, A.P. Okladnyikov professzor előadásában, és néhány más elvtárs felszólalásában, - az Intézet leningrádi fiókiintézete Tudományos Tanácsának 1950. novemberében tartott ülésén elkövetett. A vita eredményeképpen megállapították az archeológia további feladatait és kidolgozták az intézkedéseket az archeológia különböző területein a Sztálin elvtárs által felállított problémák tanulmányozására. Az Intézet leningrádi fiókiintézetének Tudományos Tanácsa külön ülést tartott a feltárt hibák leküzdésére.

1951. áprilisában, a Történelmi és Filozófiai Osztály ülészsaka és az IIMK plénuma, az elmúlt öt évben lezajlott archeológiai ex-

pedisiók eredményeivel foglalkozva, meghallgatták P.N. Tretyakov, a történettudományok doktora előadását: "A szlávok eredetének kérdése Sztálin elvtársnak a nyelvről és nyelvtudományról írott munkái megvilágításában" és A.V. Arcihovszkijnak, a történettudományok doktorának, "Marr hatásának leküzdése az archeológiában" című előadását.

Az Anyagi Kultúra Történetének Intézetében a nyelvészek, antropológusok és etnográfusok / a Tudományos Akadémia Intézetei és a Moszkvai Egyetem munkatársai / részvételével megtartott elméleti konferenciáján számos előadást vitattak meg, ezek között P.N. Tretyakov előadását: "Sztálin a nyelvről, mint az emberek érintkezésének eszközéről a társadalomban" és B.A. Ribakovnak, a történettudományok doktorának előadását: "A nyelv keletkezéséről szóló sztálini tanítás"-ról.

Az Intézet tudományos kutatómunkájának 1951. évi tervéhez pótlólag bevették a következő témát: "Az etnogenetikai kutatások módszertana a nemzetről és a nyelvről szóló sztálini tanítás megvilágításában"; ezt a témát a Történelmi és Filozófiai osztály más intézeteivel együtt dolgozza ki.

Az Intézet felülvizsgálja az "Adatok és kutatások a Szovjetunió archeológiája területéről" című sorozat sajtó alá rendezett köteteit /19-28.sz./, valamint az 1950-ben befejezett gyűjteményeket, monográfiákat és újból kiadott munkákat, ezek között Tretyakov könyvét: "A keleti szláv törzsek"-et.

Hatalmas jelentősége van Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáinak a nyelvészettel szorosan összefüggő néprajz számára is.

Köszönjük, hogy a néprajz területén is érvényesültek azok a hibák, amelyek Marr és követői úgynevezett "új nyelvelmélet"-e hibás tételeinek kritikátlan elfogadásából fakadtak. Különösen megmutatkozott ez a vallás történetének, a gondolkodás és a beszéd fejlődési szakaszainak kutatásában és az etnogenezis problémáinak kidolgozásában.

Sztálin elvtárs munkái, amelyek megmutatták a marri "elmélet" egész helytelenségét, új távlatokat tártak fel az etnográfusok, antropológusok és folkloristák előtt.

Sztálin elvtárs munkái elméleti gazdagságának elsajátítása és alkotó felhasználása került a Néprajzi Intézet figyelmének középpontjába. A Néprajzi Intézet ezeknek a feladatoknak megvalósítása érdekében számos intézkedést hajtott végre, amelyek közül különösen ki kell emelni a következőket: Sztálin elvtárs utmutatásainak megvilágításában felülvizsgálták az Intézet azon munkáit, amelyeket 1950. második felében adtak nyomdába; részletesen és kritikailag felülvizsgálták a folklorisztika területén végzett munkákat, ahol Marr hatása szorosan összefonódott Veszelojszkij burzsoá iskolájának hatásával. 1957. februárjában megkezdtek a nagy előkészítő munkákat ahhoz, hogy...

nyos ülészekhez, amelyen az etnogenetikai kutatások módszertanát vitatják meg a nemzetről és a nyelvről szóló sztálini tanítás megvilágításában.

Az 1951. január 23-tól február 3-ig megtartott néprajzi tanácskozáson, amelyen résztvettek a szövetségi köztársaságok képviselői, a Szovjet Tudományos Akadémia fiókkintézetekének és a külföldi intézeteknek képviselői, meghallgatták Csebokszarov professzor előadását: "Az etnogenezis problémái tanulmányozásának jelenlegi állása és soronlévő feladatai I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak megvilágításában" címmel. A tanácskozás kijelölte a néprajz munkájának átállítására alkalmas módszereket.

A Szovjet-Baltikum folkloristáinak rigai konferenciáján V.I. Csicsarov, a történettudományok doktora, előadást tartott "A marrizmus elleni harc kérdései a folklorisztikában" címmel.

Meg lehet említeni még az Intézet munkatárseinek cikkeit és munkáit azokról a kérdésekről, amelyek közvetlenül összefüggenek Sztálin elvtárs munkáival, mint például Sz. P. Tolszov professzor cikke, "I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak jelentősége a szovjet néprajz fejlődése szempontjából" /Szovjetszkaja Etnografia" 1950. 4. sz./, V.V. Buryin speciális kutatását, amely a beszéd keletkezésének és fejlődésének problémájával foglalkozik és a Marr-féle koncepciók ellen irányul.

A Néprajzi Intézetnek hatalmas munkát kell végeznie Sztálin elvtárs utmutatásainak gyümölcsöző alkalmazása terén az Intézet által előkészített, "A világ népei" című többkötetes kiadványon.

Átszervezi munkáját a Szlavisztikai Intézet is, ez az összetett intézet, amelynek kötelékében történészek, nyelvészek és irodalomtörténészek dolgoznak.

Feladatok, teljes feladatok állanak a Szlavisztikai Intézet nyelvészeti osztálya előtt. Ennek az osztálynak végre kell hajtania Sztálin elvtárs közvetlen utmutatását a szláv nyelvek összehasonlító tanulmányozásának szükségességéről.

Az Intézetnek a jelen pillanatban még nincs meg az ehhez szükséges káderei. A Nyelvtudományi Intézetrel közösen megartott számos tanácskozás felvetette azt a feladatot, hogy széleskörű képzettséggel rendelkező szlavista filologus kádereket képezzenek és megindítsák a munkát a szláv nyelvek összehasonlító nyelvészetének megírása terén.

A szlavista történészek és a szláv irodalom szakemberei felülvizsgálják már befejezett munkáikat és újabb problémákat vetnek fel a Sztálin elvtárs által megjelölt irányban.

A megnevezett intézeteken kívül jelentős munka folyik Sztálin elvtárs munkáinak tanulmányozása és utmutatásainak megvalósítása

terén a Szovjet Tudományos Akadémia Történelmi és Filozófiai Osztályának összes többi tudományos intézményeiben; a Keletkutató Intézetben, a Természettudományok Történetének Intézetében és a Művészettörténeti Intézetben is.

A Keletkutató Intézet összegeste az eredményeket, amelyeket a legfontosabb nyelvészeti kérdések kidolgozása terén, a kínai és török nyelvek tanulmányozása terén értek, azoknak az alapvető tételeknek megvilágításában, amelyeket Sztálin elvtárs állított fel; megvitatták ezenkívül a következő problémát: "A nemzetek létrejötte és a nemzeti kérdés helye Kelet gyarmati országában", megvitatták az alap és felépítésmény kérdését a Kelet országaira vonatkozólag; cikkgyűjteményt készítettek elő: "Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkái és a keleti nyelvek tanulmányozásának időszerű problémái" címmel.

A Természettudományok Történetének Intézeté monográfiát készítő "I.V. Sztálin és a természettudomány" címmel.

A Történelmi és Filozófiai Osztály időszakos kiadványaiban és az intézetek tudományos közleményeiben /"Izvesztyija AN SzSzsSzR, szerija isztorii i filozsofii", "Voproszi filozsofii", "Voproszi isztorii", "Isztoriosszkije zapiszki", "Vesztrjyk drevnyej isztorii", "Szovjetszkaja etnografija", "Kratkije szoobacszenyija IIMK", stb./ az egész év folyamán megjelentek olyan cikkek, amelyek megvilágították a különböző tudományok területén dolgozó intézetek munkájának átépítését a Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáiban található utmutatások világánál.

Ez azonban távolról sem elegendő.

A társadalomtudomány munkásaira - különösen a történészekre és filozófusokra - még komoly és alapos munka vár azoknak az új elméleti tételeknek termékeny alkalmazása terén, amelyek I.V. Sztálin kimagasló nyelvtudományi műveiben találhatók. Ugyanakkor elengedhetetlen, hogy még mélyebben és rendszeresen tanulmányozzuk I.V. Sztálin valamennyi munkáját. A történészekre és filozófusokra váró hatalmas feladatok sikeres megoldása csakis Sztálin elvtárs valamennyi munkájának teljes felhasználásával lehetséges. Így például a történészek számos komoly hibát követtek el a középpázsiai és kaukázusi népek történetének bemutatásában, holott I.V. Sztálin műveiben megtaláljuk a kulcsot a nemzeti kérdés megoldásához.

I.V. Sztálin nagyszerű utmutatásainak termékeny alkalmazása és valóra váltása lehetetlen, ha nem folytatunk határozott harcot a maradiság és a dogmatizmus ellen, amelyek távol állnak a marxista-leninista elmélet forradalmi, átalakító szellemétől.

Bátrabban kell gyakorolni a bolsevik bírálatot és önbírálatot, úgy, hogy a széleskörű tudományos viták során, az Osztály intézeteinek mindennapi munkájában véglegesen leküzdjük a marxizmussal ellenséges mindennemű "elmélet"-csökevényeket, legyen az a Marr-féle "új nyelvelmélet", az ökonómiai vulgármaterializmus visszhangja, vagy a burzsoá ideológia hatásának más megnyilvánulása. Emlékeztetni kell arra, hogy kritikai felülvizsgálásra szorulnak még a jó munkák is, amelyekben lehet néhány gyenge hely, hiba és hiányosság, amelyeknek feltárása kétségtelenül hasznos, mindenekelőtt a munkák szerzőinek.

Ahhoz, hogy munkánkban sikereket érjünk el, mindig Sztálin elvtársnak azt az utmutatását kell követnünk, hogy "semmilyen tudomány sem fejlődhet és érhet el sikereket a vélemények harca, a kritika szabadsága nélkül". Bátrabban és elvszerűbben kell bíráltni, fogadni a kritikát, sikraszállni tudományos meggyőződésünk mellett, vagyis harcolni a tudományos igazságért, hiszen ennek keresése a tudós tudományos kötelessége; mindezt a dolog ismeretével felvértezve kell cselekedni, úgy hogy ne érzjük be felületeseleg megjegyzésekkel, hanem hatoljunk be mélyen a tudományos vita tárgyába.

I.V. Sztálin utmutatásainak megvilágításában újból és újból felül kell vizsgálnunk az Osztály intézeteinek tudományos kutatási tematikáját, több művet kell alkotnunk, amelyek konkrét anyagokon keresztül világítják meg a Sztálin elvtárs munkáiban kifejtett elméleti tételeket.

Az osztály jelenlegi ülásszakának nemcsak az a feladata, hogy összegezze a már elvégzett munka eredményét, hanem az is, hogy további munkára hívja fel a tudományos dolgozókat a Sztálin elvtárs által kitűzött feladatok megvalósítása terén, hogy együttes erővel tervezzék meg ezeknek a munkáknak az útját. A legközelebbi jövőben fogják megtartani az etnogenetikai kutatások módszertanának kérdéseivel foglalkozó tanácskozást, a nemzetről és a nyelvről szóló sztálini tanítás megvilágításában. A vitát a Héprajzi Intézet rendezi, az Anyagi Kultura Történetének Intézetével, a Történeti Intézettel és a Nyelvtudományi Intézettel együtt, széles aktív bevonásával valamennyi olyan tudományos intézményből, amely ezen a témán dolgozik.

Tervebevtük ezenkívül egy értekezlet megtartását a nemzetek problémájáról Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkájának megvilágításában. Ezt a Történeti és a Keletkutató Intézet fogja megrendezni a Moszkvai Állami Egyetemmel és az SZK/b/P Központi Bizottsága mellett működő Társadalomtudományi Akadémiával együttesen.

Sztálin elvtárs "Marxizmus és nyelvtudomány" című munkája egyéves évfordulójának megünneplésére a Szovjet Tudományos Akadémia Történelmi és Filozófiai Osztályának valamennyi intézményében és inté-

zetében kibővített üléseket tartottak a tudományos tanácsok, a tudományos élet széles rétegeinek részvételével. Ezeken az üléseken több mint harminc előadást vitattak meg, amelyek a Sztálin elvtárs által a nyelvtudomány kérdéseiről adott utmutatások alkotó megvalósításával foglalkoztak.

Egy év telt el Sztálin elvtárs korszakalkotó művének megjelenése óta. Ez alatt az idő alatt nemcsak a nyelvtudományban ment végbe fordulat, hanem az összes, különösen a hűmán-tudományokban. Tudósaink az egész emberiség lángeszű vezérének, a tudományok korifeusáinak Sztálin elvtársnak vezetésével biztosan haladnak azon az uton, amely újabb eredményekhez vezet a szovjet tudományt.

-.-.-.-.-

Megjelent: az "Izvesztija Akagyemii Nauk SzSzsZR, szerij 1sz-torii i filozofii, 1951. 4. számában.

Néhány fontos történeti kérdés I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényében. /A Történettudományi Intézet Tudományos Tanácsának 1951. június 29-i ülése./

Годовщина со дня опубликования гениального произведения И.В. Сталина - Сессия Ученого совета Института истории.

OKK: A 8345.

I.V. Sztálin a "Marxizmus és nyelvtudomány" c. klasszikus munkájának megjelenése gyökeres fordulatot jelentett nemcsak a nyelvtudományban, hanem rendkívül fontos szerepet játszott az összes társadalomtudományok fejlődése szempontjából is. A Történettudományi Intézet Tudományos Tanácsának június 29-én I.V. Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány c. zseniális műve megjelenésének első évfordulója tiszteletére rendezett ülése lényegében annak az alkotó fejlődésnek volt a szemléje, amelyen a történettudományok, nagy vezérünk és tanítómesterünk nyelvtudományi művei utmutatásainak megvalósítása során, keresztülmentek.

A Tudományos Tanács ülésén előadást tartottak: B.D. Grekov és J.A. Koszminszkij akademikusok, P.N. Poszpelov a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja és A.N. Naszonov a történettudományok doktora.

Az ülés résztvevői nagy érdeklődéssel hallgatták P.N. Poszpelovnak, az Akadémia levelező tagjának "I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. klasszikus munkája - az alkotó marxizmus újabb kiemelkedő hozzájárulása a tudományhoz" c. előadását.

Az előadó rámutatott arra, hogy Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkái nemcsak a nyelvtudomány területén jelentettek fordulatot, hanem rendkívül jelentőségük van "az emberi társadalom további forradalmi fejlődési távlatainak és a párt lenini-sztálini nemzetiségi politikájának megvalósítása szempontjából is.

Sztálin elvtárs nagyszerű tudományos okfejtéssel mutatta be, hogy milyen tévuttra vezettek Marr és tanítványainak kísérletei, amikor a nyelvet a "felépítmény" kategóriájába sorolták, továbbá továbbfejlesztette a marxizmus-leninizmus tanításait az alapról és felépítményről, a felépítmény aktív szerepéről, a szocialista államról, a nemzetek és nemzeti nyelvek fejlődésének távlatairól, az antagonisztikus osztályok nélküli szocialista társadalom fejlődésének törvényszerűségeiről.

Ezután B.D. Grekov tartotta meg előadását a következő címmel: "A feudalizmus keletkezése Oroszországban I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényében."

Az előadó kifejtette, hogy Sztálin elvtársnak "A marxizmus és

nyelvtudomány" c. művében az alapról és felépítményről adott utmutatásai arra készítetik a történészeket, hogy új módon oldjanak meg sok kérdést, többek között a feudalizmus keletkezésének kérdését Oroszországban. Nem találunk a feudalizmus lényegéről világos felfogást a nemesi, vagy burzsoá történetírásban, de gyakran még olyan történészeknél sem, akik magukat marxistáknak tartják./M.N. Pokrovszkij, N.A. Rozskov, stb./

A feudalizmus lényegének meghatározását Engels adta meg a "Család, a magántulajdon és az állam eredete" c. művében. Erre a problémára Marx, V.I. Lenin és I.V. Sztálin több ízben visszatértek.

"A rabszolgaság, a kizsákmányolás első, az antik világra jellemző formája; ezt követi a jobbágyság a középkorban és a bérmunka az újabb korban. Ez a szolgaság három fő formája, amelyek a civilizáció három nagy korszakára jellemzők..." /1/ - írta Engels.

A nehézség abban rejlik - mondta B.D. Grekov akadémikus - , hogy minden egyes társadalmi-gazdasági formáció kialakulásának pontos kronológiai határait megállapítsuk. Ez különösen vonatkozik a népek történetének régi korszakaira.

B.D. Grekov az írásos források és az archeológiai adatok alapján azt a következtetést vonja le, hogy Ruszban már a 7. században megjelent a föld magántulajdona és ezzel együtt a gazdag földbirtokosok részéről a rabszolgáknak és a függőségbe került parasztoknak /szmerd/ kizsákmányolása.

Igy már a 7-8. század átmeneti időszak a törzsi rendszerről az államra, olyan időszak, amikor az ipari és kereskedelmi munka elvált a mezőgazdasági munkától.

Mindezek az adatok segítségünkre vannak abban, hogy megértsük az írásos források /arab, bizánci, gót és orosz források/ közléseit a 6. századtól kezdve, amelyekből megtudjuk, hogy a szlávok nemcsak az akkori időkhöz képest rendelkeztek tökéletes fegyverzettel, hanem felszabadulást vittek a bizánci társadalom elnyomott tömegei számára is. Bizonyításul idézi a szír Pszeudo-Zaharias megállapításait, aki már 555-ben azt írja a "rosz" népről, hogy hatalmas testalkatu, nehéz fegyverzettel rendelkező emberek, akik inkább a gyalogos hadrendet részesítik előnyben a lovas hadsereggel szemben.

A 6. századi bizánci történetíró, caesareai Prokopios, azt írja a szlávokról és antokról, hogy "egész életük és törvényeik egyöntetűek", hogy nem egy uralkodónak vannak alárendelve, hanem

"demokráciában" élnek, hogy az antoknak egy istenük van, Perun, aki a villámok teremtője és mindenek ura. Ez azt jelenti, hogy az antok már a 6. században sem primitív fejlődési fokon állottak, hanem magas színvonalat értek el. Maurikios Stratega 6. századi bizánci katonai író arról beszél, hogy milyen a helyzete a foglyoknak a szlávoknál: "foglyaikat nem tartják rabságban, mint a többi népek..."

Mind ezek alapján megállapíthatjuk, - mondotta F.D. Grekov akadémikus - hogy Prokopios a szlávokat az u.n. katonai demokrácia korszakában írja le, mégpedig nem a korszak kezdeti, hanem végső stádiumában. Ez átmeneti időszak volt az osztálytársadalom felé. Ebbe az időszakra tartozik a lengyel állam kialakulása, ugyanebben az időben jelent meg a cseh állam és néhány évtizeddel korábban a keleti szláv állam /a volhiniaiak politikai szövetsége és lehetséges, hogy az antok politikai szövetsége is/.

A későbbi - 9., 10. és 11. századbéli - források tanulmányozása alapján már tudjuk, hogy az orosz nép hosszú utat tett meg fejlődésében és szó sem lehet arról, hogy az orosz társadalom a 9-10. században primitív fokon állt volna.

B.D. Grekov az őskronikának a fejedelmi földtulajdonról, udvari várak meglétéről és a várak személyzetéről adott adatai alapján megállapítja: "ezek a tények arról tanuskodnak, hogy a földbirtoklás természetesen folytatódott Ruszban, amely akkor kezdődött, amikor megjelent a föld magántulajdona és a nemzetiségi viszonyok kezdtek szétbomlani."

A föld új magántulajdona kb. a 6-7. században jelent meg, erre az időre viszi vissza az előző a földbirtokos arisztokrácia kialakulását, azaz azoknak az előjogokat élvező földbirtokosoknak a megjelenését, akik idegen munkát zsákmányoltak ki.

Az állam megjelenése nagymértékben segítette a földbirtokosokat uralmuk megszilárdításában.

Nemcsak az a fontos, hogy a kizsákmányolásnak magát a tényét megállapítsuk, hanem az is, hogy kit zsákmányolt ki az orosz nagybirtokos a 9-11. században, mert ez határozza meg a kievi és a kievi korszak előtti Rusz társadalmi-gazdasági formációját is.

Engels azon utmutatásai alapján, hogy a "föld köztulajdonával járó ősi, természetes közösségben rabszolgaság vagy egyáltalán nem fordult elő, vagy csak igen alárendelt szerepet játszik/2/" B.D. Grekov megállapította, hogy két világ állott fenn: a római világbirodalom rabszolgatartó világa és az u.n. "barbár" világ, / ily neveztek a római rabszolgatartók/- ezek a germánok, szlávok stb.

27 Engels, Anti-Dühring, 152. 1.

Ugyanakkor, amikor a római birodalom rabszolgotartó termelési módja belülről kezdett bomlani, "a barbárok" eredményesen fejlődtek és tömörültek a közös ellenség, a római rabszolgotartók ellen és végül megdöntötték Rómát és a rabszolgaságnál enyhébb rendszert fejlesztettek ki és tettek uralkodóvá, a függőség jobbágyi formáját, amely magasan a rabszolgaság felett állt.

A római köznép egyesült a "barbárokkal" és egy új, feudális típusú államot hoztak létre szabad paraszti földközösséggel.

Mindaz arról tanuskodik, hogy a rabszolgotartás nem volt uralkodó a 6-8. századi szláv társadalomban, sőt a szlávok aktívan harcoltak a rabszolgotartás ellen, és ezzel meg tudták nyerni maguknak a népi tömegeket.

Igy feltehetjük, hogy Ruszban a szmerdek kizsákmányolása volt uralkodó és ennek alapján megvan az okunk annak a feltételezésére, hogy az orosz arisztokrácia birtokai feudális mintára voltak megszervezve. Következésképpen a feudális termelési mód Ruszban már a 9. században fennállott. A feudális termelési mód 9. századi meglétéről V.I. Lenin is szólt.

A 9. században az állami hatalom, azaz a felépítmény segítette a bojárokat abban, hogy mégjobban kiterjesszék földbirtokaikat, megerősítsék uralmukat a parasztság felett és hozzájárult a feudális alap kiterjesztéséhez.

A bojár seniorrá, alattvalóinak uralkodójává, fegyveres kíséretének tagjaival szemben pedig szuzerénné válik.

A 6-7. század - a katonai demokrácia és az első szláv államok kialakulásának, a balkáni támadásoknak korszaka - prefeudális korszak, mely átmenetet képez az ősközösségi rendszerről a feudális rendszerre,

Éppen ebben az időszakban alakult ki az a felépítmény, amelyre a feudalizálódó arisztokráciának szüksége volt, amely megkönnyítette, hogy uralma alá vegye a földeket és az addig szabad parasztokat.

A feudális viszonyok alapvető és döntő ismerve a függő viszonyban lévő parasztság kizsákmányolásának nyilvánvaló tulsulya - a kievi Ruszban már a 9. században szemünk előtt áll.

A.N. Naszonov, a történettudományok doktora "A régi orosz nép kialakulásának kérdése I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak fényénél" c. előadásában a régi orosz, vagy keleti szláv népre vonatkozó adatok elemzésével foglalkozott. Az előadó azt a véleményét fejtette ki, hogy a régi orosz nép kebelébe a keleti

n szláv lakosság két fő csoportja tartozott: az északi /ebben a legjelentősebb a krivicsek törzse volt/ és a déli /az antok utódai./

A.N. Naszonov rámutatott arra, hogy az ant kultúra genetikus kapcsolatban áll a közép Dnyeper vidéken a 9.-11. században kialakult Rusz ragyogó és gazdag kulturájával.

A régi források elemzése alapján az előadó arra a következtetésre jutott, hogy a "Rusz" nép elnevezés, mint népi elnevezés, Délen merült fel, a keleti szláv nép kialakulásának kísérő jelensége volt és idővel az összes keleti szláv "törzsek"-re átment.

Az előadó megengedi azt, hogy a nemzetségi-törzsi kapcsolatok felbomlásának, az osztályok kialakulásának, a fegyveres fejedelmi kíséreték létrejöttének és a hadjáratok viselésének körülményei között a lakosság egy részének migrációja /a 7. és 8. században/ nemcsak délnyugati irányban folyt, hanem bizonyos mértékben délfelé, a Fekete-tenger partvidékére, Taurisba is. Ezeket az oroszokat a Közép-Dnyeper vidéktől a nomádok /az ugorok, majd a besenyők/ 9. századi betörése és a 11. században a kunok betörései szakították el.

A régi orosz nép kialakulásának egyik fontos közvetlen tényezője a keleti szláv lakosság állami kapcsolatának kialakulása volt, amely felváltotta a törzsi kapcsolatokat.

Az előadó véleménye megegyezik B.D. Grekov véleményével, hogy a kievi állam az egyik utolsó láncszem volt a politikai események azon láncolatában, amely a kelet-európai államok kialakulásának történetét képezi és melynek első láncszeméig 6-7. századra mennek vissza.

A kutatások megállapították, hogy még a kievi állam kialakulása előtt fennállott egy állam a Közép-Dnyeper vidéken, amelyet "orosz földeknek" neveztek és amelynek területe kb összeesik azazal a területtel, amely a leletek topográfiai adatai szerint az ant kultúra magvát képezte.

A kievi állam kialakulása fokozta a keleti szláv "törzsek" északi és déli csoportjának közeledését. A feudális termelési mód és osztályalakulás kiterjedésének során rendszerint a régi törzsi központok helyén alakultak ki a jövőbeli feudális kisállamok központjai, amelyek uralmukat a törzsi szervezetek által lakott területekre kiterjesztették. Így a lakosság összetételét tekintve különböző törzsek területeiből alakult "földek" jöttek létre. A 10-11. század folyamán ezeken a "földeken" szilárdult meg Kiev uralma.

A régi "orosz föld" volt a kievi állam területi és politikai magva.

Az új kapcsolatok nemcsak abban jutottak kifejezésre, hogy a "földök" délre az főhatalom alá kerültek, hanem abban is, hogy egyenlő jogi normák terjedtek el.

Az előadó rámutatott arra, hogy már a 11. században és a 12. század elején kialakult Ruszban egy egységes felfogás a keleti szláv "törzsek" etnográfiai területének etnográfiai egységéről.

A régi orosz népre vezethető vissza a három testvérnép - a nagy-orosz, ukrán és belorusz - amelyek később más társadalmi-gazdasági és politikai körülmények között fejlődtek ki. De már a kievi korszakban létrejöttek bizonyos helyi sajátosságok, amelyek azután kifejlődtek és az egyes népek jellegének alapját képezik.

Ezután J.A. Koszminszkij, akadémikus, tartotta meg előadását: "A burzsoá nemzetek kialakulása I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak fényében" címmel.

Rámutatott arra, hogy a burzsoá tudomány azért képtelen tudományos meghatározást adni a nemzetről, mert arra törekszik, hogy a nemzeti elnyomást igazolja és a kozmopolitizmust követi.

Csak a győzelmes szocializmus országában vezethet a nemzeti elnyomás megszüntetése a korábban elnyomott nemzetek nemzeti újjászületéséhez, nemzeti kulturájuk fejlődéséhez.

Csak a marxista-leninista tudomány képes tudományos meghatározást adni a nemzetről. I.V. Sztálin megadta a nemzet klasszikusan világos, pontos és kimerítő jellemzését. "A nemzet - mondja Sztálin elvtárs - az emberek történelmileg kialakult tartós közössége, mely a nyelvnek, a területnek, a gazdasági életnek és a kultúra közösségében megnyilvánuló lelki alkatnak közössége alapján keletkezett." /3/

Sztálin elvtárs rámutatott arra, "hogy a nemzet nem egyszerűen történelmi kategória, hanem egy meghatározott korszak kategóriája" a feudalizmus felszámolására és a kapitalizmus győzelme korszakának kategóriája.

A felfelé haladó kapitalizmus korszakában kialakult nemzeteket I.V. Sztálin burzsoá nemzeteknek minősíti, amelyek élesen különböznek a szocialista nemzetektől, mert ez utóbbiak "sokkal szorosabban egybeforrtak, mint bármely burzsoá nemzet, mert ...mentesek... a kibékíthetetlen osztályellentétektől." A burzsoá nemzetek vezető ereje a burzsoázia és a burzsoázia pártja.

3/

I.V. Sztálin, Művei, II. köt. 321. l.

J.A. Koszminszkij akadémikus azt tűzte ki feladatául, hogy követti az angol burzsoá nemzet kialakításának folyamatát, mely a kapitalizmus hajnalán, a kapitalizmusnak a feudális széttagoltság feletti diadalának időszakában ment végbe.

Angliában ez a folyamat a 15. század végén kezdődik. "A 15. század végére "...Franciaország és Anglia már többé-kevésbé centralizáltak és a nemzetek már kialakultak."/4/

A folyamat a 17. századi angol burzsoá forradalom idején tetőződik be.

A továbbiak során J.A. Koszminszkij éles kritikával illette az angol-amerikai burzsoá nacionalista elméleteket, amelyek azt próbálják bizonygatni, hogy az angol és amerikai nemzetek különleges tulajdonságokkal rendelkeznek, abból kifolyólag, hogy az "angolszász fajhoz" tartoznak, amely mintegy hivatott arra, hogy másfajú népeket kormányozzon és megajándékozza őket a "civilizáció és a demokrácia" javaival.

De mi tudjuk - mondta az előadó - hogy a nemzet mindenekelőtt közösség, az emberek meghatározott közössége, de ez a közösség nem faji és nem törzsi közösség. "A mai olasz nemzet rómaiakból, germánokból, etruszokból, görögökből, arabokból stb. alakult ki. A francia nemzet gallokból, rómaiakból, brittekből, germánokból stb. tevődött össze. Ugyanezt kell mondanunk az angolokról, németekről és más nemzetekről, melyek különböző fajokhoz és törzsekhez tartozó emberekből alakultak nemzetté." /5/

Az előadó a nemzeteknek Sztálin elvtárs által adott négy fő ismérvből kiindulva vizsgálta az angol burzsoá nemzet kialakulási folyamatát.

A nemzet ismervei között Sztálin elvtárs első helyre a nyelvi közösséget állította.

Sztálin elvtárs "Marxizmus és nyelvtudomány" c. művében azt mondja, hogy "a nyelv azoknak a társadalmi jelenségeknek sorába tartozik, amelyek mindig működtek amióta társadalom létezik."/6/

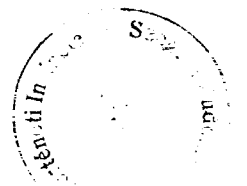
Sztálin elvtárs a kapitalizmust megelőző időszakbeli /11-12. század/ angol nyelv történetének példáján megoldja a nyelvtudomány egyik legfontosabb kérdését, a nyelv "osztályjellegének" kérdését.

"...A nyelvet és fejlődési törvényeit csak abban az esetben lehet megérteni, ha a legszorosabb kapcsolatban tanulmányozzák a

4/ Marx-Engels Archivum X. köt. 343. l. oroszul.

5/ I.V. Sztálin, Művei, II. köt. 317. l.

6/ I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány, 21. l.

társadalom történetével - annak a néppel a történetével, amely a tanulmányozott nyelv és amely ennek a nyelvnek alkotója és hordozója." /7/

J.A. Koszminszkij akadémikus megállapítja, hogy a régi angol nyelv sohasem volt egységes nyelv és számos törzsi dialektusra oszlott, amelyek három fő csoportra tagozódtak: a northumberlandi, merciai és wessexi nyelvjárásra. A normann hódítás végét vetett Wessex kulturális tulsúlyának és fokozta a "nyelvjárások anarchiáját" az angol nyelvben. A felső osztályok nyelve egy bizonyos időre a francia nyelv lett /amelyet a hódítók hoztak magukkal/ a latin nyelv mellett, mely az állami intézmények, bíróságok, hivatalos- és magánokiratok, az irodalom és az iskolák nyelve volt.

A nyelveknek ebből a "kereszteződéséből" egyáltalán nem valamilyen harmadik nyelv került ki. "A győztes" az angol nyelv lett. "...a kereszteződés nem valamely új, harmadik nyelvet eredményez, hanem megőrzi az egyik nyelvet, de megőrzi annak nyelvtani szerkezetét és alapvető szókincsét a lehetővé teszi számára, hogy saját fejlődésének belső törvényei szerint fejlődjenek." /8/

A dialektusoknak egy egységes nemzeti nyelvvé való koncentrációját mindenek előtt a "gazdasági és politikai koncentráció" okozta.

Az angol köznyelv és irodalmi nyelv a londoni dialektus alapján alakult ki, amely a délangliai és középanyliai dialektusok sajátosságait foglalta magában.

London Anglia kereskedelmi és ipari központja volt.

Londonnak az egész országgal és az egész országnak Londonnal való gazdasági kapcsolata hozzájárult ahhoz, hogy a londoni dialektus egyetemes angol nyelvvé vált.

Az egyetemes angol nyelv létrejöttére kétségtelenül hatása volt az angol burzsoá forradalomnak, amely felszámolta a feudális széttagoltság maradványait és betetőzte a területi közösség kialakítását.

A 16. században a kapitalista viszonyok fejlődése során kialakul a nemzeti piac, az ország gazdasági közösségének alapja.

J.A. Koszminszkij véleménye szerint a kutató számára a legnagyobb nehézséget a nemzet negyedik ismérve - "a lelki alkat közössége", vagy "a nemzeti jellem" - kialakulásának története okozza.

7/ I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány, 21.1.

8/ U.o. 27.1.

A lelki alkat közössége a kultúra közösségében jelentkezik. J.A. Koszminszkij V.I. Lenin és I.V. Sztálinnak a "két kultúráról" - a burzsoá és proletár kultúráról - adott utmutatásaira hivatkozva elemzi Anglia burzsoá kultúráját - a "puritanizmust", a konzervativizmust, a hagyományok előtti hajbökölést, a címkórságot, és különösen a "kömpromisszum szellemét." "Az angol burzsoázia - mondta J.A. Koszminszkij - nagy és dicstelen utat tett meg a 17. századi puritánoktól a mai kereskedelmi és politikai kufárokig, akik hazájukat eladták az amerikai monopolistáknak."

Ráután a burzsoá Anglia igazi nemzeti kultúrájából hoz fel példákat, amely az egyetemes emberi kultúrát olyan kincsekkel ajándékozta meg, mint Shakespeare, Milton, Byron és Dickens művei. De Angliának ezek a nagy nemzeti írói mindig kritikus szemmel nésték az angol burzsoázia "lelki alkatát" és a legujabbkori angol-amerikai burzsoá kultúra lemondott ezekről a nagy nevekről.

A burzsoá kultúrával egyidejűleg fejlődik ki a népi tömegek kultúrája is, amely azonban nem tud a kapitalizmus korszakában teljesen kifejlődni. De kifejezésre jut az angol forradalom demokratikus ábrulatainak ideológiájában - a diggerok mozgalmában, Winstanley pamfletjeiben.

Angliában, mint néhány más nyugateurópai államban is, a nemzet kialakulása egyben az állam kialakulását is jelentette. "Az angol, francia és egyéb nemzet ugyanakkor angol stb. állam is."/9/

Az angol nemzet kialakulása még a feudális állam keretei között megy végbe és ez a feudális állam bizonyos mértékig mint nemzeti állam épül fel. Az angol burzsoá forradalom, amely megdőntötte az abszolút monarchiát, betetőzi az angol burzsoá nemzet és az angol burzsoá állam kialakulását.

Az előadó megállapítja, hogy az angol állam kettős nemzeti jellegű. Az angol nemzeti állam úgy alakult ki, hogy maga alá rendelte az ir nemzetet, amely politikai és azután gazdasági függőségben állt az uralkodó nemzettől.

Az angol burzsoá forradalom időszakába tartozik Anglia átnövése soknemzetiségű államba. Anglia már nemzeti állammá válásának korszakában a gyarmati hódítások, a bennszülött lakosság kiirtásának és a fehér és fekete rabszolgákkal üzött kereskedelemnek útjára lép.

Az angol nemzet, mint a többi burzsoá nemzet is, nem egységes, nem össznépi nemzet, mert belülről kibékíthetetlen osztályellentétek emésztik. A burzsoá nemzetek sorsa össze van kötve a kapitalizmus sorsával és pusztulásuk elkerülhetetlen. Ez azt jelenti, hogy az angol burzsoá nemzetnek át kell adnia helyét egy szoci-

9/ I.V. Sztálin, Művei, II. köt. 323. l.

alista nemzetnek; "a burzsoá nemzetek felszámolása nem általában a nemzetek felszámolását, hanem csak a burzsoá nemzetek felszámolását jelenti. A régi burzsoá nemzetek romjain új, szocialista nemzetek keletkeznek és fejlődnek." /10/.

10/ I.V. Sztálin, Művei XI. köt. 371.l.

Megjelent: Az "Izvesztyija Akagyemii Nauk SzSzsZR, szerija isztorii i filozofii" 1951. 4. számában.

GLEZERMAN G.:

Az alap és felépítmény a szocializmusról a kommunizmusra való átmenet időszakában.

Г. Глезерман: Базис и надстройка при переходе от социализма к коммунизму.

OKK: Kiad.csoport.477.

A Lenin- Sztálin pártja által vezetett szovjet nép biztos és kemény léptekkel halad a kommunizmus felé vezető úton. A kommunizmus a mi országunk számára már nem távoli jövő, amely csak a mérész elméleti elképzelés számára hozzáférhető, hanem a szovjet emberek gyakorlati építőmunkájának közvetlen célja. Minden újabb sikeresen megvalósított ötéves terv közelebb hozza a Szovjetuniót ehhez a magasztos célhoz. A grandiózus sztálini természetátalakítási tervben, a sztálini kor gigászi építményeiben, a Szovjetunió termelőerőinek hatalmas fellendülésében már feltáruulnak a szocializmus országa kommunista holnapjának körvonalai.

A szocializmusról a kommunizmusra való átmenet - mint ezt a marxizmus-leninizmus tanítja - fokozatosan történik. A kommunizmus második fázisára való fokozatos átmenet lehetőségét elsősorban az biztosítja, hogy a Szovjetunióban már megvalósult a kommunizmus első szakasza, már létrejött a szocialista társadalom alapja és felépítménye.

A szocializmusnak a Szovjetunióban aratott győzelme eredményeképpen létrejött gazdasági rend beláthatatlan távlatokat nyit meg a termelőerők fejlődése előtt, a munka azon magasfoku termelékenysége és a közszükségleti cikkek azon bőségének elérése előtt, amelyeket a kommunizmus megkövetel. Az ezen az alapon felépült szocialista felépítményektársadalmunk irányító és szervező ereje, amely lehetővé teszi az előrehaladást a kommunizmus felé.

I.V. Sztálin a dolgozók zseniális vezére és tanítómestere munkáiban megalapozta a kommunizmus felépítésének lehetőségét a Szovjetunióban és megmutatta a szocializmusról a kommunizmusra való átmenet konkrét útjait. A bolsevikok pártja a kommunizmus építésének sztálini programjától vezettetve harcol a Szovjetunió termelőerőinek nagymérvű fejlesztéséért, a kommunizmus anyagi és technikai alapjainak megteremtéséért, az osztálykülönbségek fokozatos eltörléséért, a város és a falu közötti korábbi ellentét csökkenéséért, a munkásosztály és a parasztság kulturális és technikai színvonalának felemeléséért, a szellemi és fizikai munka dolgozói közötti különbség kiküszöböléséért, a kapitalizmus maradványainak felszámolásáért és az új, szocialista vonások megszilárdításáért a szovjet emberek tudatában. A kommunizmus építésének a párt által előtérbe állított feladatai vi-

lágosan mutatják azt az irányt, amelybe a kommunizmusra való átmenet időszakában a szocialista társadalom alapjának és felépítőményének a fejlődése halad.

-.-.-.-

A szocialista társadalom - mint minden más társadalom - alapja gazdasági rendje. A gazdasági rend jellegének megállapításánál a marxisták abból indulnak ki, hogy kinek a birtokában vannak a termelőeszközök. A termelőeszközök tulajdona a társadalom termelési viszonyainak alapja.

A szocializmus gazdasági rendszerét I.V. Sztálin mélyrehatóan jellemezte műveiben. Elemezte a szovjet társadalom gazdasági rendszerét és szembeállította a kapitalizmus gazdasági rendszerével. Ennek során különös figyelmet fordított arra, hogy kinek a birtokában vannak a termelőeszközök, hogy a termelés fejlődése milyen alapelveknek van alávetve, melyek a mozgató tényezői, hogyan és kinek az érdekében történik a nemzeti jövedelem elosztása, hogy milyen a viszony a termelés és a tömegek fogyasztása /vásárlóereje/ között, hogy kinek a számára dolgozik a munkásosztály és a dolgozó parasztság. Ilyen módon I.V. Sztálin műveiben megtalálhatjuk a szocializmusra jellemző termelési viszonyok, elosztás és csere, vagyis a szocializmus gazdasági rendszerének a maga egészében vett minden szempontra kiterjedő teljes jellemzését.

A szocialista társadalom gazdasági szerkezetét képező termelési viszonyok egész rendszerének alapját a termelőeszközök szocialista társadalmi tulajdona alkotja, amelynek két formája van: az állami és a szövetkezeti - kolhoztulajdon. "A Szovjetunió gazdasági alapja a szocialista gazdasági rendszer és a termelési eszközök szocialista tulajdona," - tanítja Sztálin elvtárs. /1/ A termelőeszközök szocialista tulajdona osztatlanul uralkodó a Szovjetunió népgazdaságában. A szocialista tulajdon már 1936-ban a Szovjetunió termelőeszközeinek 98,7 %-át ölelte fel /az ipar termelőeszközeinek 99,95 %-át, a mezőgazdaság termelőeszközeinek pedig 96,3 %-át./ A szocialista állam tulajdonában vannak: a föld és méhe, a vizek és erdők, gyárak és üzemek, szén- és ércbányák, a vasutak, a vízi- és légi közlekedési eszközök, a bankok, a telefon és táviró, a szovhozok, a gép- és traktorállomások, a közüzemek és a lakóházak nagyrésze a városokban és ipari vidékeken stb. Az állami, össznépi tulajdon nemcsak legmagasabbrendű formája a szocialista tulajdonnak, hanem mérvét tekintve ez képviseli a túlnyomórészt. A második ötéves terv végére az ipar termelőeszközeinek 97,35 %-a, a mezőgazdasági termelőeszközöknek pedig 76 %-a volt az állam birtokában. A szövetkezeti-kolhoz-tulajdonban vannak: a kolhozokban és szövetkezeti szervezetekben lévő közösségi vállalatok élő- és holt állományukkal, továbbá a társadalmi tulajdont képező épületek és kolhozok és szövetkezeti szervezetek által előállított termékek. A szövetkezeti-kolhoztulajdon a második ötéves terv végére az ország - - - - -

1/ A SzK/b/P története. 416. l.

termelőeszközeinek 8,7 %-át foglalta magában /ebből 2,6 % esik az iparra és 20,3 % a mezőgazdaságra./

Mind az állami, mind a szövetkezeti-közhoztulajdon formája kizárja az embernek ember által történő kizsákmányolását. Ezen szocialista tulajdonformák alapján alakulnak ki az elvtársi együttműködés és szocialista kölcsönös segítség azon viszonyai a kizsákmányolástól mentes dolgozók közt, amelyek a Szovjetunió összes dolgozóit egybetömörítik.

A szocialista termelési viszonyok létrehozása új mozgatótényezőket teremtett a termelés fejlődésében. A kapitalizmussal ellentétben - ahol a termelést a konkurenciának és a magas kapitalista haszon biztosításának elve vezérli - a szocializmusban a termelés fejlődését a tervszerű vezetés és a dolgozók anyagi és kulturális színvonalának rendszeres emelését célzó elvek irányítják. Ennek következtében létrejöttek a feltételek a Szovjetunió termelőerőinek szakadatlan növekedésére. A termelőerők szakadatlan növekedése a szocialista gazdaság egyik fejlődéstörvénye. Erről szemléletesen tanuskodik az a tény, hogy az utóbbi 20 év alatt /1929-től 1949-ig/ az ipari termelés a Szovjetunióban 762 %-kal, ugyanakkor az USA-ban mindössze 59 %-kal, Angliában 42 %-kal nőtt, Franciaországban és Belgiumban viszont az 1929-es évhez viszonyítva még csökkent is. A szocialista gazdasági rendszer fölénye a Szovjetunió számára lehetővé tette, hogy a háború utáni ötéves terv folyamán még gyorsabb ütemben gyarapítsa termelőerőit, mint a háborúelőtti években. Az ipari termelés mértéke 1950-ben /a háborúelőtti 1940. évi termeléshez viszonyítva/ 73 %-kal növekedett/ a tervben előirányzott 48 % helyett./

A szocialista gazdasági rendszerre nemcsak a termelés szakadatlan növekedése jellemző, hanem a dolgozók jólétének rendszeres emelkedése is, ami szintén a szocialista gazdaság egyik fejlődéstörvénye. A termelőeszközök társadalmi tulajdonná változtatása a kizsákmányoló osztályok felszámolása gyökeres változásokat eredményeztek a nemzeti jövedelem elosztásában. A szovjet társadalomban a nemzeti jövedelem elosztása nem a kizsákmányoló osztályok meggazdagodásának érdekében, hanem a munkások és parasztok anyagi helyzetének rendszeres emelése és a szocialista termelés kiterjesztése érdekében folyik faluban és városban egyaránt. Míg a kapitalista államokban a nemzeti jövedelem több mint felét a kizsákmányoló osztályok sajátítják ki, addig a Szovjetunióban az egész nemzeti jövedelem a dolgozóké. 1950-ben a Szovjetunió nemzeti jövedelmének 74 %-át a dolgozók anyagi- és kulturális szükségleteinek kielégítésére fordították, 26 %-át pedig a szocialista termelés kiterjesztésére és más egyetemes állami és társadalmi szükségletekre. A munkások, tisztviselők, valamint a parasztok jövedelmének összege 1940-hez viszonyítva /összehasonlítói árakban/ 62 %-kal növekedett.

Gyökeresen megváltozik a szocialista gazdaságban a termelés és a fogyasztás közti viszony is. Míg a kapitalizmusban a tömegek fogyasztását /vásárlóképeségét/ nyomoruságos helyzetük határozza meg és ez mindig elmarad a termelés növekedése mögött - ami a termelésben válságokat okoz - addig a szocializmusban " a dolgozók anyagi helyzetének rendszeres javítása és szükségletei /vásárlóképeségük/ szakadatlan növekedése, mint a termelés kibővítésének állandóan duzzadó forrása, megóvja a dolgozókat a túltermelési válságoktól, a munkanélküliség és a nyomor növekedésétől." /2/

Végül a szocialista gazdasági rendszer jellemző vonása még az is, hogy a munkásosztály és a dolgozó parasztság az ország ura, és nem a kapitalisták, hanem a maga számára, saját szocialista társadalma és állama számára dolgozik. Ennek következtében gyökeresen megváltozott a munka jellege és a munkához való viszony. Míg a kapitalizmusban a munka személyi, magánügy, addig a szocializmusban közvetlen társadalmi jelentőséget kap. "Ott Nyugaton, - mondta Sztálin elvtárs, - a munkások azért termelnek, hogy munkabért kapjanak, és a többire csak legyintenek. Nálunk a termelés társadalmi ügy, államügy, becsület dolga." /3/

A szocializmusban a munkára való új társadalmi ösztönző erő a munkásoknak a munkájuk eredményében való személyes anyagi érdekeltségével párosul. A szocialista társadalomban az előállított termékeket a "mindenki képességei szerint, mindenkinek munkája szerint" eln alapján osztják el. A szocialista elosztási elv egybekapcsolja a dolgozók társadalmi és személyi érdekeit és ezzel ösztönzi a munkatermelékenység emelkedését, a szocialista verseny fejlődését, a munkások szakképzettségének növekedését.

A munka javadalmozása, a szovjet kereskedelem nagymérvű fejlesztése, a szocialista gazdálkodás olyan előmozdító erőinek felhasználása, mint a pénz, az ár, az önálló gazdasági elszámolás, a haszon, mindez hozzájárul a szocialista termelés rendkívül gyors fejlődéséhez. A szocialista állam ezen gazdasági mozdatóerők segítségével felhasználja az értéktörvényt, amely a szocializmusban átalakult formában a népgazdaság tervszerű irányításának célját szolgálja.

A termelőeszközök társadalmi tulajdona gazdasági szükségessé teszi a népgazdaság tervezését. Az állami népgazdasági terv nemcsak előírányozza a különböző gazdasági és kulturális ágak fejlődésének távlatait, hanem törvényerővel bír és meghatározza a fejlődést. " A mi terveink nem prognózis tervek, nem véletlenekre fölépített tervek, - mondotta Sztálin elvtárs a XV. pártkongresszuson, - hanem irányító tervek, amelyek kötelező erővel

2/ I.V. Sztálin, Művei, 12. köt. 344.1.

3/ U.o. 13. köt. 264. 1. oroszul.

birnak az irányító szervekre és amelyek meghatározzák gazdasági fejlődésünk irányát a jövőben az egész országra vonatkozó lag." /4/

A szocialista társadalom gazdasági rendszerének mindezen vonásai meghatározzák felsőbbrendűségét a kapitalizmus és az összes megelőző társadalmi formációk gazdasági rendszerével szemben. Az összes megelőző társadalmi alapok történelmileg kikerülhetetlenül korlátozottak voltak és ez okozta felszámolásuk szükségességét. A termelőerők ellentmondásba kerültek a termelési viszonyokkal, amelyek - Marx kifejezése szerint - a fejlődés béklyóivá váltak. A szocialista társadalomban a termelési viszonyok teljes összhangban állnak a termelőerők jellegével és ez korlátlan távlatokat nyit meg a termelőerők fejlődése előtt. Mint I.V. Sztálin rámutatott, a szocializmusban a termelési folyamat társadalmi jellegét a termelőeszközök társadalmi tulajdona támasztja alá.

A szocialista társadalom alapja mentes az antagónisztikus ellentmondásoktól, a különböző osztályok érdekeinek összeütkezésétől, mely utóbbi kikerülhetetlen minden a termelőeszközök magántulajdonán alapuló kizsákmányoló társadalomban. A termelőeszközök társadalmi tulajdona tömöríti a dolgozókat, nem pedig szétválasztja őket. A szocialista alap a Szovjetunióban a munkások, parasztok és az értelmiség és az országunkat lakó összes nemzetek és nemzetiségek között uralkodó elvtársi együttműködés és kölcsönös segítség reális alapja.

A szocialista alap felépülésével létrejöttek a szükséges feltételek a szovjet társadalomnak a kommunizmus felé való további előhaladásához. A kommunista építés összes feladatainak megoldási kulcsa a szocialista termelés növekedése. A történelmi materializmus azt tanítja, hogy a termelés határozza meg bármely gazdasági rend fejlődését.

Ez teljes mértékben vonatkozik a szocialista rendszerre is, amely fokozatosan átnő a kommunizmusba. A szocializmusból a kommunizmusba való átmenet végső fokon a szocialista termelés fellendülésétől függ. Ennek az átmenetnek a gazdasági alapja a szovjet nép gazdaság összes ágazataiban osztatlanul uralkodó szocialista termelési viszonyok. A feladat az, hogy a szocialista termelést minden eszközzel fejlesszük és megteremtjük a kommunizmusba való átmenethez szükséges anyagi-technikai alapokat. A szocialista termelési viszonyok, amelyek határtalan távlatokat nyitnak meg a termelőerők fejlődése előtt, biztosítják a város és falu, a szellemi és fizikai munka közötti korábbi ellentétek maradványainak végleges legyőzéséhez és a munka szerinti elosztásról a szükségletek szerinti elosztásra való átmenet-hez szükséges anyagi előfeltételeket.

4/ I.V. Sztálin, Művei, 10. köt. 327. l. oroszul.

A szocializmus szovjetunióbeli győzelme eredményeképpen már gyökerében aláástuk, alapjában megsemmisítettük a város és a falu közti ellentétet, de még jelentős különbségek maradtak fenn a város és a falu között mind a termelés fejlődési színvonalában, mind a kulturális fejlődés színvonal tekintetében, a falu ezekben a viszonylatokban még mindig elmarad a város mögött. A város és a falu közötti különbségek a gazdaság területén abban jutnak kifejezésre, hogy még az iparban a termelőeszközök majdnem teljes mértékben állami, össznépi tulajdonban vannak, amely a termelőeszközök társadalmiasításának legmagasabb fokát jelenti, addig a mezőgazdaságban jelentős helyet foglal el a szövetkezeti-kolhoztulajdon.

A szocialista termelési viszonyok mind a városban, mind a falun létrejöttek, ez képezi az alapot arra, hogy mind fokozottabb ütemben aláashassuk a város és a falu közötti korábbi ellentétek csőkevényeit és hogy ezáltal fokozatosan elmosódjanak a munkásosztály és a parasztság közötti határok. Elterében az átmeneti időszakról, mikor a munkásosztály és parasztság különböző gazdasági rendszerekhez voltak kötve: a szocialista és kisárutermelő rendszerhez, ma a munkásosztálynak és a parasztságnak közös gazdasági alapja van, és ez pedig a termelőeszközök társadalmi tulajdona. Ezen az alapon halad az osztályhatárok elmosódása.

Ennek a folyamatnak az üteme végső fokon mind a város, mind a falu termelőeszközök fejlődésétől függ. A szocialista ipar bőven ellátja a mezőgazdaságot új technikával, ami lehetővé teszi a mezőgazdasági termelés összes ágazataiban a komplex gépesítés bevezetését. A gépesítés révén egyre nő a mezőgazdasági munka termelékenysége. Jellemző adat, hogy már 1940-ban 1 métermázsza gabona termeléséhez a fizikai munkának kevesebb mint a felére volt szükség mint 1933-ban. A háború utáni ötéves terv évei alatt a mezőgazdaság technikai felszerelése jelentősen nőtt, több mint 150 fajta új magastermelékenységi mezőgazdasági gépet vezettek be a tömeggyártásba. Jelentős fejlődést ért el a mezőgazdaság villamosítása. A kolhozbéli és kolhozközi villamosítási munkák száma 1950-ben meghaladta a 8.500-at, a mezőgazdaság villamosításának háborúelőtti színvonalát ezzel majdnem háromszorosan szárnyaltuk túl. A Volgán, Dnyeperen, Amu-Darján épülő gigantikus vízierőművek lehetőséget fognak nyújtani arra, hogy még szélesebb körre terjesszük ki a mezőgazdasági termelés gépesítését, még hatalmasabb területekre terjesszük ki az aszályos földek öntözését és vizellátását. A grandiózus sztálini természetátalakítási terv végrehajtása bő és állandó termést biztosít függetlenül az időjárási viszonyoktól.

A szocialista város vezető szerepe a faluval szemben a gép- és traktorállomások tevékenységében jut kifejezésre, amelyek a kolhoztermelés fő erejét és a szocialista ipar és mezőgazdaság termelési kapcsolatainak legfontosabb formáját képezik. A gép és traktorállomásokon már a második ötéves terv végén a kolhoztermelésben alkalmazott gépek több mint 4/5-e volt

összpontosítva. A gép és traktorállomások mind több termelési folyamatot végeznek el a mezőgazdaságban. A mezőgazdaság gépesítésének a gép- és traktorállomások segítségével való fejlesztése, a szovhozok fejlődése törvényszerűen egyre nagyobb súlyt biztosít a termelőeszközök állami tulajdonának a falun.

Ezzel párhuzamosan gyarapszik a szövetkezeti-kolhoztulajdon is. A kis kolhozok egyesítése széleskörű lehetőségeket nyitott a kolhozok társadalmi gazdálkodásának mind gyorsabb fejlődése számára és arra, hogy a kolhozokat sokágu gazdaságokká alakítsuk át. A nagy kolhozok jobban tudják kihasználni a mai technikai felszerelést, nagyobb munka- és pénzforrásokkal rendelkeznek, a közös gazdaságokban létesített beruházási munkák, állattenyésztési helysék, öntözőcsatornák és víztárolók, villanytelepek építése, mezővédő erdősávok ültetése stb. számára. A kolhozok társadalmi gazdagságának nagymérvű fejlődése lehetőséget nyújt arra, hogy mind nagyobb mértékben és minden szempontból kielégíthessük a kolhozisták személyi szükségleteit. A kolhozok anyagi technikai bázisának további gyarapodása biztosítja a mezőgazdasági termelőszövetkezetekről a kommunára való fokozatos áttérés előfeltételeit.

A kommunizmus felső szakaszában, amikor véglegesen kiirtottuk a város és a falu közötti korábbi ellentét csökevényeit, a mezőgazdaság technikai felszereléssel való ellátottságának és munkatermelékenységének színvonala tekintetében meg fogja közelíteni az ipart, és az ipar és a mezőgazdaság dolgozóinak munkája öszenépi tulajdönt képező termelőeszközökön fog alapulni. Ez a munkások és a parasztek közötti osztálykülönbségek eltűnését fogja eredményezni.

A szocialista termelés fejlődése képezi az anyagi alapot a szellemi és a fizikai munka közötti ellentét végleges kiküszöböléséhez és vezet a munkások és a parasztek, valamint az értelmiség közötti határok fokozatos elmosódásához. A szocialista társadalomban már megsemmisült ennek az ellentetnek az osztályalapja. A szellemi munka nem áll szemben a fizikai munkával - mint az antagonisztikus osztálytársadalmakban - a fizikai munka mind jobban közeledik a szellemi munkához. A szellemi és fizikai dolgozók közötti különbségek teljes felszámolásának előfeltétele mind a termelési technikának, mind maguknak az anyagi javak termelőinek igen magas fejlettségi színvonala.

A technika haladása és mindenekelőtt a termelés átfogó gépesítése és automatizálása felszabadítja a munkásokat a súlyos fizikai munka alól, a szakképzettség nélküli munka elhalásához és magas szakképzettséget és magas kulturális-műszaki színvonalat igénylő új szakmák megjelenéséhez vezet. A kommunizmus anyagi-technikai bázisa megkívánja az automata rendszerű gépek széleskörű alkalmazását, amelynél a munkás csak az ellenőr szerepét tölti be. Az automatizálás a Szovjetunió iparában máris rendkívül széleskörű

alkalmazást nyert. A folyamatos automata-termelést tökéletesíteni fogjuk és ez közezi az átmenetet az automatikus műhelyek és üzemek felé. A kommunista társadalom technikájának mintaképeül az az autómátr szgyarto automataüzem szolgál, amelyet szovjet tervezőmérnökök egy csoportja tervezett meg. Ebben a gyárban az egyes termelési folyamatokat automatizálva van: A nyersanyagot az olvasztókemencébe való berakástól egészen a kész termékig. Egy ilyen gyár munkaerővel való ellátása 4.5-szer kevesebb munkást igényel, mint egy nem automatizált üzem. A munkás munkája egy automatizált gyárban alig különbözik a technikus vagy a mérnök munkájától. Az automatikus gyárban nincs szükség gépkezelőkre és főképp magas szakképzettségű gépmesterek látják el az irányítást.

A szocialista termelés új technikája fejlettségi fokának megfelelő termelési tapasztalatokat és képességeket követel az embertől, megkívánja szakképzettségük emelését, kulturális és technikai színvonaluk fejlődését. A szellemi és fizikai munka közötti ellentét megszüntetésének az az útja, hogy a munkások kulturális és technikai színvonalát a mérnökök és technikusok munkájának színvonalára emeljük fel, emint erre I.V. Sztálin rámutatott: "Semmi okunk sincs kételkedni abban, hogy a szellemi és fizikai munka közötti ellentét alapjait csakis a munkások kulturális és technikai színvonalának ilyen emelése szüntetheti meg, hogy csakis ez biztosíthatja a munkának azt a magas termelési mennyiségét és a fogyasztási cikkeknek azt a bőségét, ami szükséges ahhoz, hogy az átmenetet a szocializmusból a kommunizmusba megkezdhessük."/5/

A szocialista termelés fejlődése lehetővé teszi a munka arányában való elosztásról a szükségletek szerinti elosztásra való átmenetet. Jól tudjuk, hogy az elosztás módját a termelési mód, a termelés jellege és fejlettségi foka határozza meg. Lenin és Sztálin partja mindig sikraszállt minden olyan kísérlet ellen, amely az elosztás kérdéseinek felvetését és megoldását a szocialista termelés fejlődési feladataitól különállóan akarta megoldani. Ezzel szemben filozófiai és közgazdasági irodalmunkban a szocializmusról a kommunizmusra való átmenet vizsgálatánál a leggyakrabban az elosztás kérdésre viszik át: tervezeteket, amelyek ki egyes termékek fizetés nélküli elosztására, az állam általános egyes élelmiszeri adagok fizetés nélküli kiszolgáltatására, a lakosság számára néhány szolgáltatásnak az állami költségvetés terhére való foganatosítására stb. /Lásd pl. a Szovjet Akadémia Gazdaságtudományi Intézetében tartott elméleti konferenciáról szóló beszámolót, Vörös Könyvtár c. folyóirat 1950. 10. sz. 106-107. l./ Az elosztás problémáját teljesen elszakítva vizsgálják attól a feladattól, hogy először meg kell teremteni a kommunizmus anyagi-technikai bázisát, tovább kell fejleszteni a szovjet kereskedelmet, meg

57 I.V. Sztálin, A leninizmus kérdései, 623. l.

kell erősíteni a Szovjetunió pénzrendszerét. Hiszen éppen ezeknek a feladatoknak a megoldása teremti meg a reális lehetőséget a szükségletek szerinti elosztásra való áttéréshez!

Azokban a kísérletekben, hogy az elosztás kérdéseit első helyre állítsák és önálló jelentőséget tulajdonítsanak neki, a kommunista építés számára káros, "fogyasztási" felfogás jut kifejezésre, amely a kispolgári ideológiára jellemző. I.V. Sztálin rámutatott arra, hogy a szükségletek szerint való elosztáshoz előbb teljesen el kell látni az országot fogyasztási javakkal és el kell érni a termékbőséget, ezért a szocializmusról a kommunizmusra való áttérés főfeltétele a Szovjetunió alapvető gazdasági feladatának teljesítése, amely abból áll, hogy túl kell szárnyalni a legfejlettebb kapitalista országokat az egy lakosra eső ipari termelés méretei tekintetében. Ehhez feltétlenül szükséges, hogy a termelőerők újabb hatalmas fellendülését érnék el. Legalább a háromszorosára kell emelnünk a háborúelőtti termeléshez képest a Szovjetunió ipari termelésének mértékét. A mezőgazdaságban a főfeladat az összes mezőgazdasági növények termésének jelentős növelése, a közösségi állattállomány gyors gyarapítása, ugyanakkor az állatok produktivitásának jelentős emelése. Csak a szocialista termelés nagymérvű fejlődése, a munkások kommunista öntudatának további növekedése és a munkának elsőrendű életszükségletté való válása nyitja meg a lehetőséget a szükségletek szerinti elosztásra való áttéréshez.

--- --

A szocialista alapnak országunkban új, szocialista felépítmény felel meg. A felépítmény létrehozása ugyanúgy, mint a szocialista alap felépítése, hosszadalmas folyamat eredménye. Ennek a folyamatnak nem betetőző pontja, hanem kezdete az 1917. évi Októberi Szocialista Forradalom, amely felszámolta a régi államgépezetet és megalapította a Szovjetek hatalmát. A Bolsevik Párt által vezetett munkásosztály felhasználva az 1917 októberében kivívott politikai hatalmat, megvalósította a gazdasági élet szocialista átalakítását, és ennek az átalakulásnak az alapján jött létre teljes egészében a szocialista felépítmény.

1934 januárjában a SzK/b/P XVII. kongresszusán Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy "a szocialista társadalom talapzatát a Szovjetunióban már leraktuk és csak az marad hátra, hogy betetőzzük a felépítménnyel..." /6/ Ennek a feladatnak a megvalósítása során fogadták el 1936-ban a Szovjetunió új Alkotmányát, amely a gazdaságban a szocializmus győzelmét tükrözi vissza és erősíti meg a törvényhozás terén. Az új Alkotmány alapján teljes fejlődést ért el a szocialista demokrácia. Így tehát a szovjet társadalom politikai felépítménye összhangba került a szocialista gazdasággal

67

I.V. Sztálin, A leninizmus kérdései, 1951. 571.1.

és az osztályerők megváltozott viszonyával.

A szocializmusban a Bolsevik Párt óriási nevelőmunkája eredményeképpen gyökeresen megváltozott a szovjet emberek öntudata, erkölcsi és szokásai. A szocialista ideológia és erkölcs - amelynek hordozója korábban csak a munkásosztály és kommunista élcsapata volt - most az egész nép ideológiája és erkölcsé lett. Kialakult az új, szovjet ember, akinek szellemi arculata gyökeresen eltér a kapitalista világ embereinek arculatától.

A Szovjetunióban megvalósult hatalmas történeti változások eredményét I.V. Sztálin a következő szavakkal fejezte ki: "Az utóbbi 30 év folyamán Oroszországban megszűnt a régi kapitalista alap és új szocialista alap épült. Ennek megfelelően megszűnt a kapitalista alapon nyugvó felépítmény és létrejött az új felépítmény, amely megfelel a szocialista alapnak." /7/

A szocialista társadalom felépítménye a szocialista társadalom politikai, jogi, művészeti, filozófiai és egyéb nézeteit foglalja magában, azaz a szocialista ideológiát minden megjelenési formájában és az ennek megfelelő politikai, jogi és egyéb intézményeket.

A szocialista társadalomban uralkodó politikai nézetek a Bolsevik Párt és a Szovjet Állam politikájában jutnak kifejezésre és megvalósításra. Ez a politika a szocialista rend megszilárdítására és továbbfejlesztésére, a kommunizmus felépítésére irányul. A Bolsevik Párt és a Szovjet Állam politikája vezető és irányító szerepet játszik az ország életében. Mind a gazdasági élet, mind a kultúra a szocializmus országában a Párt irányító befolyása alatt fejlődik. A Bolsevik Párt helyes, lenini-sztálini politikájának köszönhető, hogy a szocializmus győzelmet aratott a Szovjetunióban. A Párt helyes politikája az első és legfontosabb feltétele a kommunizmus öntudatos és tervszerű felépítésének hazánkban. Ezért a Bolsevik Párt politikája képezi a szovjet rend létalapját.

A Párt politikáját a szovjet politikai intézményeken és elsősorban a szovjet államapparátuson keresztül valósítja meg. Társadalmunk politikai intézményeinek rendszerébe tartoznak a dolgozók küldöttjeinek Szovjetjei, amelyek a Szovjetunió politikai alapját alkotják. A politikai intézményekhez tartoznak nemcsak az állami intézmények, hanem az a számos társadalmi szervezet is, amelyek a szovjet államapparátust a tömegekkel összeköti. A szovjet államapparátus egyik legfontosabb sajátossága - melynek folytán gyökeresen különbözik az összes megelőző államok apparátusaitól - az, hogy nem a tömegek fölött áll, nem különül el a tömegektől, hanem éppen ellenkezőleg összeolvad a tömegekkel. A szovjet államapparátus - mint Sztálin elvtárs rámutatott

7/ I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány 6.1.

- nemcsak a Szovjetekből áll, hanem a Szovjetekből, valamint az összes és mindenfajta pártonkívüli és párttagvesztések sokmilliónyi szervezetéből is. "A szovjet és párttagvesztéseket körülvevő milliós szervezetek nélkül a Szovjethatalom létezése és fejlődése, e nagy ország vezetése és igazgatása teljesen elképzelhetetlen volna."/8/ A dolgozók összes szervezeteinek - mind a társadalmi mind az állami szervezeteknek - vezető magva a Bolsevik Párt.

Lenin azt írta, hogy "minden politikai felépítmény /amelyek elkerülhetetlenek, amíg nem fejeződik be az osztályok megszüntetése, amíg nem jön létre az osztály nélküli társadalom/ végeredményben a termelést szolgálja és ezt a felépítményt végző fokon az illető társadalom termelési viszonyai határozzák meg"./9/ A szocialista állam is politikai felépítményt képez. Ennel következőben funkcióját és formáját végeredményben a szocialista termelési viszonyok határozzák meg. De a szocializmus politikai felépítménye különleges szerepet játszik az alap fejlesztésében és a Szovjet - unió gazdaságának vezető és irányító erejét képezi.

Államunk különleges gazdasági szerepét a szocialista gazdaság természete határozza meg. A szocialista gazdaság a termelőeszközök társadalmi tulajdonán alapul és így egységes tervszerű vezetést igényel, amelyet a szocializmus körülményei között az állam valósít meg. A szocialista állam kezében összpontosulnak a fő termelőeszközök, és ez olyan hatalmas gazdasági rugó felhasználásával, mint a népgazdasági terv, biztosítja a Szovjetunió népgazdaságának szakadatlan fejlődését. A szocialista állam tervezi az ipar, a mezőgazdaság, a közlekedés fejlesztését és irányítja gazdasági szervein keresztül a gyárakat és üzemeket, szénbányákat és ércbányákat, szovhozokat, gép- és traktorállomásokat, irányítja a kolhozok fejlesztését, elosztja a pénzforrásokat, megállapítja az áruforgalom mértékét, megvalósítja a szakképzett kaderek képzését és elosztja ezeket a kadereket a népgazdaság szükségleteinek megfelelően stb. A szocialista állam gazdaságszervező munkájával biztosítja az anyagi előfeltételeket a kommunizmus felső szakaszába való áttéréshez. A szocialista állam aktív alkotó szerepe megmutatkozik a szovjet társadalom anyagi és szellemi életének minden szférájában.

Úriási szerepet töltenek be a szocialista társadalom fejlődésében a szovjet jogban megtestesült szovjet jogi eszmék is. A szovjet jog a munkásosztály akaratainak, a Bolsevik Párt által vezetett egész szovjet nép akaratainak terénben megtestesült kifejezése. A szovjet jog visszatükrözi a szocialista gazdasági viszonyokat és befolyással van ezeknek a viszonyoknak továbbfejlődésére és megszilárdulására.

A szovjet jog védi és megerősíti a szocialista állam pillereit, mindenképp a társadalmi tulajdon, mint a szovjet rend szent

8/I.V. Vzt. Len, Művei, 7. köt. 171. l.

9/Lenin, Művei, 32. köt. 60. l. oroszul.

és sérthetetlen alapját. A társadalmi tulajdon védelme - hangsúlyozta I.V. Sztalin - "a forradalmi törvényesség főgondja... napjainkban"./10/ A szocialista állam az általa létrehozott jogi normák segítségével megszilárdítja a munkafegyelmet, ellenőrzi minden dolgozónál a munka mennyiségét és a fogyasztás mértékét. Ilyen normák megállapítása nélkül lehetetlen lenne a szocialista gazdaság működése, mert mint Lenin rámutatott, "... ha nem akarunk utópizmusba esni, akkor nem szabad a dolgot úgy képzelnünk, mintha az emberek, megdöntve a kapitalizmust, egy csapásra megtanulnának a társadalom érdekében dolgozni, minden jogszabály nélkül..."/11/

A szovjet jog hatalmas fegyver a kommunizmusért folytatott harcban. Államunk ennek a fegyvernek a segítségével biztosítja a szocialista társadalmi viszonyok megszilárdítását és fejlesztését és a kapitalizmusnak a gazdasági életben és az emberek tudatában megmaradt csökevényeinek leküzdését. A szocialista állam törvényei nemcsak megőrzik a jogszertőket, hanem hozzájárulnak az új társadalmi fegyvelm kialakításához is és ahhoz, hogy a szocialista közösségi élet szabályai gyökeret verjenek a mindennapi életben. A szovjet törvények a legszélesebbkörű demokratikus jogokat biztosítják a dolgozóknak, egyben bevezetik őket az aktív politikai életbe és fejlesztik politikai öntudatukat.

A szocialista társadalom felépítményéhez tartozik a jogi normák mellett az új, kommunista erkölcs is, amely minden állampolgártól megköveteli, hogy teljesítse államunk törvényeit, gondoskodjék a társadalmi tulajdon megőrzéséről, a munkafegyvelm és a szocialista közösségi élet szabályainak betartásáról, becsülettel teljesítse társadalmi kötelességeit. Ennek az erkölcsnek a legfontosabb alapelvei jutnak kifejezésre a Sztalin alkalmánynak a szovjet állampolgárok kötelességeiről szóló cikkelyeiben, és ez mutatja, milyen szoros kapcsolat áll fenn a szocialista társadalomban az erkölcs és a jog között. Az új, kommunista erkölcsnek az összes szovjet emberek magatartási normáját kell képeznie, hogy lehetővé váljék a kommunizmus felső szakaszára való áttérés. Lenin azt tanítja, hogy csak akkor tudunk fel szölesen a kapuk a kommunizmus első szakaszáról a második, felső szakaszára való áttéréshez, ha a szocialista közösségi élet szabályainak betartása berögződött szokássá válik.

A szocialista elp idezi elő az új művészeti nézetek fejlődését is, és ezek a nézetek a szocialista realizmus módszerét követő irodalomban és művészetben nyernek megtestesülést. A szovjet művészet - amelyet a bolsevik eszmélet szelleme hat át - hatalmas eszköz a szocialista társadalmi tudat kialakítá-

10/ I.V. Sztalin, A leninizmus kérdései, 503. l.

11/ Lenin, Vél. művek, 2. köt. 233. l.

sában. A szocialista művészetnek az a feladata - mint ezt a SzK/b/P Központi Bizottsága kiemeli - hogy visszatükrözze a szovjet társadalom életét szakadatlan előrehaladásában és segítségül szolgáljon a szovjet ember legjobb jellemvonásainak további kialakításához.

A szocialista társadalom filozófiai nézetei a kommunista párt világnézetében - a dialektikus és történelmi materializmusban, az egyetlen tudományos világnézetben testesülnek meg. Ez a világnézet országunkban a legszélesebb népi tömegek közkincsé lett. Ez képezi a tudomány és a szocialista kultúra fejlődésének eszméi, elméleti alapját.

A szocialista társadalom politikai, jogi, művészeti, filozófiai és egyéb nézetei a társadalmi lét visszatükröződései. A szocialista ideológia a régebben uralkodó ideológiai formáktól elpérbén a legmegfelelőbbben és legpontosabban tükrözi vissza a társadalmi létet. A kapitalista gazdasági rendszer megsemmisítévével eltűnnek azok az okok, amelyek az emberek tudatában a társadalmi lét-ről fantasztikus, elferdített képzeteket hoztak létre. A szocializmus és kommunizmus körülményei között az emberek társadalmi viszonyai teljesen világossá válnak úgy a termelésben, mint az elosztásban is. Már Marx megjósolta, hogy a szocialista társadalomban "a gyakorlati mindennapi élet viszonyai az embereket egymáshoz és a természethez napról-napra átlátzó, értelmes vonatkozások közé állítják", hogy a társadalmi élet rendszere csak akkor fogja levetni misztikus ködös leplet, "ha majd mint szabadon társult emberek terméke, ezek tudatos tervszerű ellenőrzése alatt áll." /12/

De ehhez, - mondta Marx, - a társadalom meghatározott anyagi alapjára van szükség. Ilyen alapot képez a szocializmus gazdasági alapja.

A szocializmusban a termelési viszonyok mentesek az osztályellentétektől, a kizsákmányoló osztályokat felszámolták, és ezzel együtt kiküszöbölődött a társadalmi tudat antagonisztikus volta, amely az összes megelőző társadalmi-gazdasági osztályformáció sajátja volt. Az osztálytársadalom sokévezredes fennállása óta most először jött létre olyan társadalom, amelyre egységes ideológia, egységes politikai, jogi, erkölcsi, művészeti, filozófiai nézetek jellemzőek. A szovjet társadalomban a szocialista felépítménnyel szemben mindössze az emberek tudatában még megmaradt kapitalista örökövények - a már felszámolt termelési mód maradványai - állnak szemben. Ezen régi felépítmény örökövényeinek sorába tartoznak pl. a vallási nézetek, valamint az ezeknek megfelelő vallási intézmények /az egyházak stb./, amelyek természetesen nem tartoznak a szocialista társadalom felépítményéhez.

A szocialista társadalomban uralkodó élenjáró politikai, jogi, művészeti, filozófiai és egyéb nézetek és az ezeknek megfelelő

12/ Marx, A Tőke, I. köt. 90. l.

intézmények szervező és irányító szerepet játszanak a társadalom fejlődésében. A szocialista társadalom egyik fontos sajátága az, hogy gazdasági törvényei nem ösztönös, vak erőként működnek, hanem tudatosan kerülnek alkalmazásra. Ezzel kapcsolatban igen nagy jelentőséggel bír a szocialista társadalomban az, hogy a tömegek helyesen fogják fel a társadalom fejlődésének törvényeit, további előrehaladásának feladatait és utjait. Ezeknek a törvényeknek az ismeretét a marxista-leninista elmélet adja, amely a Bolsevik Párt politikájának tudományos alapját képezi és amely utmutatóul szolgál a kommunista építés összes feladatainak megoldásában. Ilyen gigászi szerepet a társadalom átalakításában nem játszott és nem is játszhatott semmiféle más elmélet sem.

A kommunista társadalmat a dolgozók milliói - élcsapatok, a Bolsevik Párt vezetésével öntudatosan, minden erejük latbavetésével építik. A kommunizmus első szakaszáról a második felső szakaszra való áttérés nem ösztönös, hanem tudatos, tervszerű folyamat. A kommunizmus felé való előbbrehaladásunk jelentős mértékben függ a kommunista ideológiának a tömegek tudatában való meggyökeresésétől, a dolgozók kommunista öntudatának növekedésétől és a tudatukban rejlő kapitalista csökevények leküzdésétől. Ezért van az, hogy a Bolsevik Párt rendkívül komoly figyelmet fordít a tömegek kommunista nevelésére és erre az ideológiai munka minden eszközét - többek között a művészetet is - felhasználja.

Lenin-Sztálin pártja és a Szovjet Állam gondoskodik a dolgozók szellemi fejlesztéséről, kommunista világnézetük kialakításáról, magas erkölcsi elvek és mélyreható művészi ízlés neveléséről. A SzK/b/P Központi Bizottságának az ideológia kérdéseiről szóló határozatai azt mutatják, hogy a Párt és az állam nemcsak az anyagi termelés tökéletesítését tartják elsőrangú feladatuknak, hanem a nép szellemi fejlesztését, szocialista tudatának gyarapítását, kulturája gazdagítását is.

Arról, hogy Pártunk és Államunk milyen hatalmas munkát végez a szocialista társadalom ideológiai felépítésének fejlesztésében, a nép kulturális gyarapításának szervezésében, tanuszkodik a Szovjetunió kulturális-népművelési intézményeinek egyre növekedő hálózata. A Szovjetunióban 880 főiskola, kb 220 ezer általános iskola van, amelyekben a tanítás a Szovjetunió népeinek több mint 100 nyelvén folyik. Ezenkívül van több mint 110 ezer klub és több mint 800 színház. A klubok és a kölcsönkönyvtárak száma 1950-re 1940-hez viszonyítva 15 %-kal emelkedett, a moziberendezések száma pedig, több mint másfélszeresére. 1950-ben a Szovjetunióban több mint 7700 újrag jelent meg, melyeknek egyszeri példányszáma meghaladja a 33,500.000-et. A Szovjetunió a kiadott irodalom mennyisége tekintetében tulszárnyalja a világ összes országait. A szovjet hatalom femállása óta mintegy 971.000 könyvet adtak ki 12 és 1/2 milliárd példányszámban.

A szovjet rend a kulturális intézményeknek nemcsak mennyiségi gyarapodását biztosította, hanem tartalmuk és tevékenységük gyökeres megváltozását is. Míg a kapitalista társadalomban ezek az

intézmények a tőke öngyő érdekeit, néptől idegen és a néppel al-
lenségesen szembenálló burzsoá eszmék terjesztését szolgálják,
addig a Szovjetunióban ezek az intézmények a nép érdekeit a le-
hető leghaladóbb szocialista eszmék terjesztését szolgálják. Te-
vékenységükben a kommunista nevelés feladatait és a szovjet dol-
gozók kulturális színvonalának emelését tartják szem előtt. A
Szovjetunióban, ahol a szocialista állam irányítja a kultúra
összes ágainak fejlődését, a kiadók, újságok, folyóiratok, szín-
házak, mozik, intézetek és iskolák a nép szolgálatában, a kom-
munizmus felépítésének szolgálatában állnak. A szocialista ál-
lam ezen a negyszázi intézményen és szervezeteken keresztül való-
sítja meg kulturális, népművelő munkáját, amely arra irányul,
hogy leküzdje az emberek tudatában megmaradt kapitalista csöke-
vényeket, minél nagyobb mérvben fejlessze a szocialista kultúrát
és ezáltal megteremtse a kommunizmus magasabb szakaszának szel-
lemi előfeltételeit.

A kommunizmus - Sztálin elvtárs meghatározása szerint - olyan
társadalmat képvisel, "ahol a tudománynak és a művészetnek elég-
gő kedvező feltételei lesznek ahhoz, hogy teljes virágzást ér-
jenek el". Ilyen társadalom felépítése elkerülhetetlen a
szocialista kultúra további fellendülése nélkül. A szovjet tudom-
ány szakadatlan fejlődése, a termelői erővel kapcsolatainak
megszilárdulása elősegíti a szocialista termelés rendkívül gyors
fejlődését, a kommunizmus anyagi-technikai bázisának megteremté-
sét, a közszükségleti javak bőségének előrészét, a tudományos is-
mereteknek a tömegekben, a legszélesebb körben való elterjeszté-
se elősegíti annak a történelmi jel népművelő feladatának a megvaló-
sítását, hogy "minden munkás és mivelt emberből szocialista és
művelt emberré" tegyünk.

A szocializmusról a kommunizmusra való átmenet előfeltétele a ré-
gi magántulajdonosi pszichológiának, a múltáról való régi nézetek
csökevényeinek, a társadalmi tulajdonhoz való lelkiszeretlen vi-
szonyoknak stb. felszámolása, a kommunizmus felső szakaszára való
átjárás folyamán a szocialista társadalom felépítményének egyik
legfontosabb feladata, hogy az emberek tudatát a kommunizmus szel-
lemében átalakítsa és új vonásokat fejlesszen ki bennük.

A szocializmus és kommunizmus ugyanannak a társadalmi és gazdasá-
gi formációnak két foka, mindössze a kommunizmus gazdasági és
szellemi érettségének foka különbözteti meg őket. Ez azonban sem-
miképpen sem zárja ki azt, hogy a szocialista társadalom alapjá-
ban és felépítményében a kommunizmusra való átmenettel kapcsolat-
ban változások jöjjenek létre. A szocializmus gazdasági rendszeré-
ben megvalósuló változások a társadalmi tulajdon továbbfejle-
désében és az ezen alapuló termelési viszonyok továbbfejlesztésé-
ben, a szocialista tulajdon két formájáról egyetlen formára, a ter-
melőeszközök kommunista tulajdonának formájára való áttérésben, az

elosztási viszonyok megváltozásában - a munka alapján való elosztásról a "mindenki képessége szerint, mindenkinek szükségletei szerint" elv szerint elosztásra való áttérésben nyilvánul meg.

A szocializmusról a kommunizmusra való átmenet az új típusú termelési viszonyok - az elvtársi együttműködés és a szocialista kölcsönös segítségnyújtás viszonyának - további fejlődését jelenti. Míg a múltban a társadalom fejlődése a termelőerők és a termelési viszonyok közötti összeütközések keletkezése és ezeknek az összeütközéseknek forradalmi úton való megoldása révén valósult meg, addig a szocializmusban, - ahol a termelési viszonyok teljesen megfelelnek a termelőerők jellegének - ilyen összeütközések ki vannak zárva.

A termelőeszközök társadalmi tulajdona - amely mind a szocialista mind a kommunista termelési viszonyok alapja - gyökeresen különbözik az összes előzőleg fennállott tulajdontípusoktól abban, hogy határtalan távlatokat nyit meg a termelőerő fejlődése előtt és ezért a társadalom további fejlődésének tulszárnyalhatatlan formája. A kommunista társadalom fejlődése a társadalmi tulajdon alapján, mint a kommunista termelési viszonyok megingathatatlan bázisa alapján fog korlátlanul végbemenni.

A kommunista társadalom alapjának ez a sajátosságos volta viszatükröződik felépítményének fejlődésében is. A szocializmusban - mint fentebb említettük - az egész társadalomra nézve egyforma élenjáró politikai, jogi, esztétikai, filozófiai eszmék uralkodnak. A kommunizmusra való átmenet és a kapitalizmus csökevényeinek leküzdése révén ezek az eszmék szilárdan meggyökeresednek a társadalom összes tagjainak tudatában. Amikor a kommunizmus végleges győzelmet arat, mikor a politikai felépítmény elhal, a szocializmusban uralkodó esztétikai, filozófiai nézetek, erkölcsi alapelvek nem fognak eltűnni, hanem továbbfejlődnek. Ebből következik, hogy a szocializmusnak és a kommunizmusnak nemcsak közös gazdasági alapja van - mégpedig a termelőeszközök társadalmi tulajdona - hanem közös ideológiai alapja is, és ez a marxizmus-leninizmus.

A marxista-leninista ideológia is lankadatlanul fog fejlődni az új történelmi tapasztalatok általánosítása révén. "A marxizmus - mert tudomány - nem állhat egy helyben, a marxizmus fejlődik és tökéletesedik" - tanítja Sztálin elvtárs./14/ Ez a fejlődés a marxizmus megingathatatlan alapelvei révén jön létre, amelyeknek a helyességét az élet erősítette meg. Tehát a szocialista társadalomra nem az egyik világnézetnek egy másikkal való felváltása jellemző, hanem a győzedelmes marxista-leninista világnézet mind szélesebb körökben való elterjedése és alkotó szerepében való fejlődése, mert a marxista-

14/ I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelv-tudomány /MLKK. 63.sz.melléklet 11.1./

leninista világnézet az objektív igazságot képviseli és nincs már szüksége arra, hogy bármely más világnézet felváltsa.

A szocialista társadalom alapjában és felépítményében a változások a régi minőségű elemek fokozatos elhalála és az új minőségű elemek fokozatos felhalmozódása útján jönnek létre. I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. zseniális munkájában rámutatott arra, hogy a társadalom történetében a minőségi változások nem mindig robbanásszerűen mennek végbe. A régi minőségről az újra való robbanásszerű áttérés törvénye arra a társadalomra kötelező, amely ellenséges osztályokra oszlik. De általában nem kötelező arra a társadalomra, amelyben nincsenek ellenséges osztályok."/15/ I.V. Sztálin a régi burzsoá egyéni parasztgazdasági rendszerről a szocialista kolhozrendszerre való áttérés példáján rámutatott arra, hogy még a gazdasági alpnak a szovjet falun végbemenő olyan mélyreható, forradalmat jelentő átalakulása sem robbanásszerűen történt, hanem fokozatos átmenet útján. "Ez azt azért sikerült véghezvinni, mert ez felülről jövő forradalom volt, mert a fordulat a fennálló hatalom kezdeményezésére ment végbe a parasztság zömének támogatásával."/16/

Ebből következik, hogy a társadalom fejlődésében a régiről az újra való fokozatos átmenet csak úgy lehetséges: 1/ha a gazdasági alapjában nem antagonisztikus és ennek következtében a társadalom nem oszlik egymással ellenséges osztályokra; 2/ha a felépítmény nem akadályozza, hanem éppen ellenkezőleg elősegíti a társadalom anyagi életének megérett fejlődési feladatait, és ezeket felülről jövő kezdeményezéssel a dolgozó tömegek alulról jövő támogatásával, vagy alulról jövő kezdeményezéssel a hatalom felülről jövő támogatásával valósítják meg.

Mivel a szocialista társadalom nem oszlik ellenséges osztályokra, hanem az azt alkotó összes osztályok és társadalmi csoportok - a munkáosztály, a parasztság és az értelmiség - baráti együttműködése alapján fejlődik, így tehát felépítménye is a társadalmat a maga egészében szolgálja. Az összes, ellenséges osztályokra oszló társadalmakban a felépítmény egy osztály érdekeit szolgálja, annak a helyzetét erősíti meg és elnyomja a többi osztályokat. A szocialista társadalomban a politikai felépítmény, amely biztosítja a társadalom állami vezetését a munkáosztály részéről, a társadalom egészének - azaz a munkásoknak, a parasztnak és az értelmiségnek - az érdekeit fejezi ki. A szocialista felépítmény nem áll ellentétben a néppel, hanem a nép fegyvere, a népet szolgálja.

A szocialista társadalomban nincs és nem is lehet ellentét a felépítmény működése és a dolgozó tömegek érdekei között, nem

15/ I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány 26.1.
16/ U.o. 26-27. 1.

lehet olyan antagonizmus, mint amilyen a kizsákmányoló társadalmakban van, ahol az állam ellenségesen áll szemben a néppel és idegen tőle. A szocialista állam tevékenysége megfelel a tömegek érdekeinek, és a tömegek támogatását élvezi. Ez az egyik forrása a szocialista állam erejének és hatalmának.

A megelőző társadalmakban a felépítőmunka kezdetben viszonylag haladékos szerepet játszott, de később kikerülhetetlenül a társadalom anyagi életének fejlődési szükségleteivel ellentétbe került és akadályává vált, és így a forradalmi osztályoknak erőszakosan el kellett szüntetnie. A szocializmusban lehetetlen az ilyen ellentét: itt a felépítőmunka egyszerű forradalmosító erő, amely meggyorsítja a társadalom fejlődését.

A szocialista felépítőmunka kezdeményezőként lép fel a társadalom anyagi élete fejlődési feladatainak megvalósításában, osztatlan támogatást élvez a dolgozó tömegek részéről és tudatosan vezeti a társadalom életét. Ebben rejlik a szocialista társadalom törvényszerűségeinek alapvető különbsége a megelőző társadalométól, ahol a fejlődés ösztönösen egyre fokozódó társadalmi összeütközések és kataklizmák során megy végbe.

A szocialista társadalom alapjának és felépítőmunkájának megváltozását a kommunista társadalomba való átnövés folyamatában nemcsak a fokozatosság jellemzi, hanem az is, hogy ezek során a szocializmus pillérei még jobban megerősödnek és továbbfejlődnek.

I.V. Sztálin munkáiban zseniálisan feltárta a szocializmusról a kommunizmusra való átmenet dialektikáját és kifejtette, hogy a kommunizmus a szocializmus pilléreinek megszilárdulása és továbbfejlődése révén valósul meg. Sztálin elvtárs több ízben kritikával illette mindazokat a dogmatikusokat és vulgarizátorokat, akik leegyszerűsítetten képzeltek el a szocializmusról a kommunizmusra való átmenetet és azt hirdették, hogy a szocializmus alapelveit minél sürgetőbb "fel kell számolni". Sztálin elvtárs a SZK(b) XVII. kongresszusán, a Központi Bizottság beszámolójában megsemmisít kritikát gyakorolt egyes funkcionáriusoknál a szovjet kereskedelem iránt tanúsított felelősségérzetnélküli negatívitását és a fölött a "baloldali" fecsegés fölött, hogy a szovjet kereskedelem túlhaladott stádium, és hogy a mi pénzünk már "hasztalan elszámolási szelvény" vált. Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy a pénz és a kereskedelem nálunk még sokáig fennmarad és hogy a kommunista termékcsereire való áttérés csak akkor lesz lehetséges, ha a szovjet kereskedelem ideális megszervezése végre lesz hajtva.

I.V. Sztálin ugyanebben a beszédben arról a zürzaverről is, amely az egyes elvtársak fejében a mezőgazdasági artele és a kommuna kérdésében uralkodik és rámutatott azoknak a "baloldali" próbálkozásoknak a terhetatlanságára és káros mivoltára, ame-

lyek úgy képzelték, hogy egyszerre átugrunk a kommunára és lemondunk az artel megerősítéséről. I.V. Sztálin kihangsúlyozta, hogy csak a kifejlődött és jómódu artel alapján lehetséges a kommunára való áttérés: "A jövő kommunája fejlettebb technika és fejlettebb artel alapján, a termékbőség alapján fog létrejönni" /17/. Ezzel I.V. Sztálin kihangsúlyozta, hogy bűn lenne mesterségesen meggyorsítani az artelről a kommunára való áttérés folyamatát. Az artelnek fokozatosan kell átnőnie a kommunába, olyan mértékben, ahogy az ehhez szükséges anyagi előfeltételek létrejönnek /azaz: a magasfejlettségű technika és a termékbőség az artelekben/, olyan mértékben, ahogy az összes kolhozisták meggyőződnek ennek az átmenetnek a szükségességéről. I.V. Sztálin ezen utmutatásaiból világosan kitűnik, hogy minden erővel meg kell szilárdítani a mezőgazdasági artelt, amely a kommunizmusra való átmenet egész időszaka alatt a kolhozrendszer alapvető formája marad.

I.V. Sztálin a SzK/b/P XVI és XVIII. kongresszusán tartott beszámolójában és számos más beszédében óles kritikával illette a betűragókat és dogmatikusokat, akik arra szólították fel a pártot, hogy hozzon intézkedéseket a szovjet állam megelőbbi elhalására. Sztálin elvtárs rámutatott, hogy az ilyenfajta nézetek rendkívül károsak és veszélyesek a kommunizmus ügyére, mert lebecsülik szocialista államunk gépezetének jelentőségét, politikai nemtörődomséget szülnek, ami azután kedvező talajt teremtett a trockisták és buharinisták felforgató kéntevékenységének. I.V. Sztálin alkotó szellemben továbbfejlesztette a marxista elméletet és arra a következtetésre jutott, hogy az állam fennmarad nálunk a kommunizmus időszakában is, ha addig még nem semmisül meg a kapitalista környezet és nem lesz kiküszöbölve a kívülről jövő támadás veszélye. Csak akkor lesz lehetséges az államhatalom elhalása, az egész politikai felépítmény elhalása, ha a szocializmus sorozatos győzelme az egyes országokban a szocializmusnak az államok többségének aratott győzelméhez vezet, ha a győzelmes kommunizmus országának kapitalista környezetét szocialista környezetévé váltja fel. De ezt csak úgy készíthetjük elő, ha minél jobban kifejlesztjük az államhatalmat. "...végső fokig fejleszteni az államhatalmat éppen az államhatalom elhalásához szükséges feltételek előkészítése céljából - ez a marxista formula,-" tanítja Sztálin elvtárs. /18/

I.V. Sztálin megalapozta a kommunizmus egy országban való felépítésének lehetőségét és rámutatott arra, hogy a szocialista társadalom alapja és felépítménye a kapitalista környezet ellenére is teljes mértékben elérheti azt a magas fejlődési fokot, amelyet a kommunizmus megkövetel. Ezzel kapcsolatban a külső körülmények, a két rendszer közti ellentétek és harc kikerülhetetlenül visszatükröződnek a kommunista társadalom felépítményében, szükségessé te-

17/ I.V. Sztálin, A leninizmus kérdései, 591 l.

18/ I.V. Sztálin, Művei, 12. köt. 394. l.

szik a hadsereget, a büntetőszerveket, a felderítő szerveket és következésképpen az állam fenntartását a kommunista társadalom kívülről jövő támadás elleni védelmére. Amíg a kapitalista környezet fennáll, a szocializmusnak és a kommunizmusnak közös politikai alapja lesz és ez a szocialista állam. Ebből az a feladatunk származik, hogy minden erőnkkel meg kell erősítenünk a szocialista államot, az államhatalmi szerveket, a felderítő szerveket, a hadsereget, mint a kommunizmus felépítésének legfontosabb politikai feltételeit.

Sztálin elvtárs fenti utmutatásaiban az az általános törvényszerűség jut kifejezésre, amely a szocialista társadalom alapjának és felépítményének fejlődését jellemzi. A szocializmusról a kommunizmusra való átmenet a szocialista társadalom alapjának és felépítményének nem felzárkózását, nem megsemmisítését követeli, hanem éppen ellenkezőleg megszilárdítását és továbbfejlesztését. Míg a megelőző társadalmak fejlődése végeredményben szükségszerűen a régi alapnak és a régi felépítménynek új alappal és új felépítménnyel forradalmi úton való felváltásához vezetett, addig a szocialista társadalom fejlődése törvényszerűen alapjának és felépítményének megerősítéséhez vezet, mert ennek alapján valósul meg a kommunizmusra való átmenet. A kommunizmus építésének gyakorlati feladata országunkban annyit jelent, hogy meg kell erősítenünk szocialista társadalmunk alapját és felépítményét, és ezzel megteremtjük a kommunizmus győzelmének anyagi és szellemi előfeltételeit.

A szocialista társadalom alapjának megerősítése azt jelenti, hogy meg kell szilárdítanunk és gyarapítanunk kell a szocialista társadalmi tulajdont - a szovjet rend gazdasági alapját - következésképpen meg kell valósítanunk a munka szerinti javadalmazás szocialista elvét, meg kell javítanunk a munka megszervezését, emelünk kell a szocialista munkafegyelmet, ki kell fejlesztenünk a szovjet kereskedelmet, meg kell szilárdítanunk a Szovjetunió pénzügyrendszerét, fokoznunk kell a Szovjetunió tervgazdasága összes gazdasági rugójának hatásfokát.

A szocialista társadalom felépítményének megerősítése annyit jelent, hogy gondoskodnunk kell az országunkban uralkodó politikai, jogi, művészeti, filozófiai nézetek továbbfejlesztéséről és a tömegek között való elterjesztéséről, meg kell erősítenünk a szocialista állam, az államhatalmi szervek, a hadsereg, a felderítő szervek erejét és szervezettségét, még jobbra kell tennünk a Párt által vezetett összes állami és társadalmi szervezetek munkáját. Azt jelenti, hogy lankadatlanul kell erősítenünk a szocialista törvényességet, meg kell valósítanunk a szocialista jog normáit, tökéletesítenünk kell ezeket a jogot, hogy a kommunizmusért való harc minél hatalmasabb fegyverévé váljék.

Csak ilyen módon gyorsíthatjuk mind a szocialista termelés fejlődését, a kommunizmus anyagi-technikai bázisának létrehozását,

mind a dolgozók kommunista öntudatának fejlesztését, mind ezek a kommunizmusra való átmenet szükséges feltételei.

I.V. Lugašin zseniális munkája, az alaprol és felépítmenyről szóló marxista elmélet továbbfejlesztése kádereinknek új fegyvert ad közébe, mert jobban segítik a kommunista építés útját, és segít rámutatni arra, hogy a kommunizmus első szakaszára való átmenetben milyen hatalmas jelentősége van a szocialista alap és felépítmeny megszilárdításának és továbbfejlesztésének.

-.-.-.-

BURDZSALOV E.:

A sztálini Párttörténet és a történettudomány.

Э. Бурджалов: Сталинский "Краткий курс истории ВКП/б/ и историческая наука.

OKK: A 8559.

13 évvel ezelőtt, 1938 október 1-én jelent meg I.V. Sztálin zsebníális műve: A SzK/b/P története, rövid tanfolyam. Ez a mű a marxista gondolkodás azon hatalmas alkotásai közé tartozik, melyek nemcsak megvilágítják a világot, hanem befolyásolják a dolgozókat a világ forradalmi átalakításának folyó harcában.

Egyetlen tevényt egyetlen elmélet sem játszhat és nem is játszhat olyan hatalmas szervező, mozgósító és átalakító szerepet a társadalom fejlődésében, mint a marxizmus-leninizmus. Ennek az a magyarázata, hogy a marxizmus-leninizmus helyesen juttatja kifejezésre a társadalom anyagi életének szükségleteit és az új gyakorlati tapasztalatok általánosítása révén szakadatlanul előrehalad, fejlődik és tökéletesedik. A marxista-leninista elmélet alkotószellemű jellege magából a lényegéből folyik és ez hatalmas életadó erejének legfontosabb forrása.

A sztálini Párttörténet az alkotó marxizmus egyik legkiemelkedőbb alkotása. A nagy mű általánosítja a Bolsevik Párt gazdag tapasztalatait, amelyhez hasonlóval egy párt sem rendelkezik az egész világon - és továbbfejleszti a marxista-leninista tanítás összes főteteleit. A bolsevizmus története és elmélete elszakíthatatlan egységet képez. "A SzK/b/P története" - a marxizmus-leninizmus a gyakorlatban. A Párttörténet a bolsevizmus tudományos története és ezzel együtt a marxizmus-leninizmus alapvető ismereteinek enciklopédiája.

Sztálin elvtárs már 1931-ben, a "Proletárforradalom" c. folyóirat szerkesztőségéhez intézett levelében rámutatott arra, hogy a bolsevizmus történetének kérdéseit a megfelelő magas színvonalra kell emelni, Pártunk történetének tanulmányozását tudományos, bolsevik vágányokra kell állítani. Ezt a feladatot töltötte be "A SzK/b/P története". A sztálini Párttörténet megjelenésével Pártunk egyedülálló, valóban tudományos vezérfonalat kapott a bolsevizmus történetéhez és elméletéhez.

A Párttörténet - eltérőleg az előző tankönyvektől - a Párt történetét hazánk egész történetével szoros kapcsolatban tárgyalja. Minden fejezetében mély elemzést ad az ország gazdasági és politikai állapotáról és az illető időszak nemzetközi helyzetéről, amelyeknek eseményeit az egyes fejezetek vizsgálják. Ezzel még alaposabban megértjük, hogy milyen objektív feltételek határozták meg a Párt elméleti és gyakorlati tevékenységét az egyes történeti korszakokban.

a Párttörténet megmutatja, hogy a Párt milyen lankadatlan és engesztelhetetlen harcot vívott az ellenséges irányzatokkal szemben, hogy a bolsevikok harca a bolsevikellenes áramlatokkal és frakciókkal szemben a leninizmusért folytatott elvi harc volt, hogy az antagonisztikus osztályok felszámolása előtt elkerülhetetlenek voltak a pártonbelüli ellentétek és hogy a SzK/b/P fejlődése és megszilárdulása ezeknek az ellentéteknek a leküzdése során ment végbe. A SzK/b/P története az eszerek, mensevikék, anarchisták, nacionalisták kispolgári pártjai és trockista-buhanirista fullajtárjaik elleni harc története, a proletariátus ezen ellenségei szétzuzásának története. Szétzuzásuk nélkül lehetetlen lett volna az Októberi Forradalom győzelme és a szocializmus építése a Szovjetunióban.

A Párttörténet a SzK/b/P történetének tudományos periodizációját adja. A periodizáció alapját országunk társadalmi életének legfontosabb eseményei képezik, amelyek meghatározták a Kommunista Párt feladatait és taktikáját az egyes történeti időszakokban. A SzK/b/P történetének helyes periodizációja lehetővé tette, hogy a marxista-leninista elmélet fényével sugározzuk be azt a dicső utat, amelyet Pártunk az első, kis marxista köröktől és csoportoktól a munkásoknak és parasztoknak a világon első szocialista államát irányító hatalmas Bolsevik Pártjáig megtett.-

Az előző tankönyvek a mult eseményeinek leírására szorítkoztak és a SzK/b/P történetét az elmult dolgok könnyűfajslulyu és felületes elbeszélése formájában fejtették ki. Ezzel szemben a Párttörténet tudományos, marxista-leninista magyarázatot ad a történeti eseményekről. A SzK/b/P történetét nem mint tények és példák tömkelegét tekinti, hanem rámutat az események belső kapcsolataira, feltárja a Párt történeti fejlődésének törvényszerűségeit és ezzel átadja az egész világ kommunistáinak és munkásainak a bolsevizmus nagyszerű tapasztalatait.

Az egész Párttörténetet a munkásosztály forradalmi pártja elméletének és gyakorlatának egysége hatja át. A Párttörténet a Bolsevik Párt történetét mint a marxizmus-leninizmus gyakorlati alkalmazását tekinti át és a marxizmus-leninizmus fő eszméinek alapján fejt ki. Sztálin elvtárs megmutatja azt, hogy a marxista-leninista elmélet tételeit állandóan megerősíti a forradalmi gyakorlat, a proletariátus osztályharcának tapasztalata és a marxizmus-leninizmus ennek a gyakorlatnak, ezeknek a tapasztalatoknak az általánosítása révén fejlődik tovább és gazdagodik. Feltárja a marxizmus-leninizmus egész egységét és örökségét és kifejti mindazt az utat, amivel Lenin és Sztálin gazdagította e nagy tanítást azáltal, hogy a marxizmust alkotó módon továbbfejlesztette és általánosította a munkásosztálynak az imperializmus és a proletárforradalmak korszakában, a kommunista építés korszakában szerzett új harci tapasztalatait.

"A marxizmus - mutat rá Sztálin elvtárs - a természet és a társadalom fejlődéstörvényeinek tudománya, az elnyomott és kiszákmányolt tömegek forradalmának tudománya, a szocializmus minden országban való győzelmének tudománya, a kommunista társadalom építésének tudománya."/1/

A Párttörténet ezt a tudományt még magasabb fokra emelte. I.V. Sztálin a Párttörténetben általánosította a tudomány legújabb eredményeit, az utóbbi évtizedek rendkívül gazdag forradalmi gyakorlatát s továbbfejlesztette és konkretizálta a természet és a társadalom fejlődésének törvényeit. "A dialektikus és történelmi materializmusról" c. mű, mely a Párttörténet egyik része, a marxista-leninista filozófia igazi csúcsa. E művében Sztálin elvtárs rendkívül világos és tömör formában kifejtette a kommunizmus elméleti alapját, a dialektikus és történelmi materializmust.

A Párttörténetben Sztálin elvtárs figyelmének középpontjában a történelmi materializmus főproblémája - a társadalmi élet anyagi, gazdasági és szellemi ideológiai bázisai közti kölcsönös kapcsolat problémája - áll. I.V. Sztálin minden oldalról megvilágítja a történelmi materializmus azon alaptételét, hogy a társadalom anyagi élete, mindennapi léte az elsődleges és szellemi élete a másodlagos, hogy a társadalmi tudat a társadalmi lét visszatükröződése.

Sztálin elvtárs egyben rámutat arra is, hogy a társadalmi eszmék, elméletek, politikai nézetek, politikai intézmények ugyanakkor, amikor a társadalom anyagi életének visszatükröződései, egyben vissza is hatnak rá. A társadalom elhaló erőinek érdekeit szolgáló régi reakciós eszmék gátolják a társadalom fejlődését. A társadalom haladó erőinek érdekeit szolgáló új, élenjáró eszmék viszont megkönnyítik fejlődését. "Az új társadalmi eszmék és elméletek, miután a társadalom anyagi életének fejlődése által felvetett új feladatok alapján létrejöttek, utat törnek maguknak, a neptömegek közkincsévé válnak, mozgósítják, szervezik őket a társadalom hanyatló erői elleni harcra s ilyen módon megkönnyítik a társadalom sorvadó erőinek megdöntését, amelyek gátolják a társadalom anyagi életének fejlődését..."/2/

A Párttörténet rendkívül nyomatékkal és logikával tárja fel a történelmi materializmus által megállapított társadalmi fejlődéstörvények és a Kommunista Párt gyakorlati tevékenysége közötti belső kapcsolatot. A munkásosztály pártjának, hogy ne tévedjen a politikában - mutat rá Sztálin elvtárs - a társadalom

1/ I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány, MLKK. melléklet 10-11. 1.

2/ A SzK/b/P története, 144. 1.

fejlődéstörvényeit kell követnie, tevékenységében a társadalom anyagi életének konkrét feltételeiből kell kiindulnia és olyan társadalmi elméletekre kell támaszkodnia, mely "helyesen tükrözi vissza a társadalom anyagi élete fejlődésének szükségleteit s ennél fogva mozgásba tudja hozni a nép nagy tömegeit, mozgósítani tudja őket, soraikból meg tudja szervezni a proletárpárt nagy hadseregét, amely kész szétverni a reakció erőit és utat törni a társadalom haladó erői számára."/3/

Sztálin elvtárs a társadalom fejlődéstörvénye' által vezettetve általánosította a Párttörténetben a Szovjetunió Kommunista /bolsevik/ Pártjának és a világ forradalmi munkásszorgalmának hatalmas történeti tapasztalatát, mélyenszántó magyarázatot adott hozzá és a marxizmus-leninizmusnak az elnyomott és kizsákmányolt tömegek forradalmáról és a szocializmus világméretű győzelméről szóló tanítást egy újabb fokra emelte. A lassu mennyiségi változásokról a gyors és hirtelen minőségi változásokra való átmenet törvényéből következik, hogy az elnyomott osztályok által végrehajtott forradalmi átalakítások természetes és kikerülhetetlen jelenségek, hogy a kapitalizmusról a szocializmusra való átmenetet csak a kapitalista rendszer minőségi megváltoztatása, azaz szocialista forradalom útján lehet végrehajtani. A Párttörténet feltárja minden társadalmi forradalom gazdasági alapját és az új társadalmi eszméknek, az új politikai intézményeknek és az új politikai hatalomnak a forradalomban játszott szerepét.

I.V. Sztálin a három orosz forradalom tapasztalatára támaszkodva kimutatja a nyugateurópai szociáldemokráciát és a mensevikek "elméleteinek" tarthatatlanságát a tudomány szempontjából és politikai kártevésüket azzal, hogy kinal falat emelnék a polgári és a szocialista forradalom közé és tagadják a parasztság forradalmi részvételének lehetőségeit. I.V. Sztálin átámasztja és továbbfejleszti Leninnek azt az elméletét, hogy a polgári-demokratikus forradalom átnő a szocialista forradalomba.

Abból kiindulva, hogy az új történeti feltételek között, az imperializmus feltételei között a marxisták előbbi megállapításai, mely szerint a szocializmus nem győzhet egy országban - érvénytelenek lettek - Sztálin elvtárs a szocialista forradalomnak egy új lenini elméletét fejlesztette ki. A szocializmus egy országban aratott győzelméről szóló lenini elmélet mérhetetlen jelentősége nemcsak abban van - mutat rá Sztálin elvtárs - hogy gazdagította és előrevitte a marxizmust, de abban is, hogy forradalmi távlatot nyit az egyes országok proletárjai előtt, busdítja kezdeményező készségüket nemzeti burzsoáziájukra gyakorolt nyomásukban, megszilárdítja hitüket a szocialista forradalom győzelmében.

Sztálin elvtárs a társadalmi fejlődés törvényeit követve a Szovjetunióban végbemenő szocialista építés tapasztalatai alapján a Párttörténetben továbbfejlesztette a kommunista társadalom felépítéséről szóló marxista-leninista tanítást. A Párttörténet bemutatja, hogy miért kezdte Pártunk az ország iparosításával a szocialista gazdaság kifejlesztését, hogy melyek a Szovjetunió szocialista iparosításának utjai és módszerei, hogy az ország iparosításának és a mezőgazdaság kollektivizálásának megvalósítása miatt és hogyan teremtett döntő feltételeket a Szovjetunióban a szocializmus győzelme számára.

I.V. Sztálin minden oldalról megvilágította a Szovjetunióban a szocializmus győzelme következtében beállott társadalmi-gazdasági változásokat és feltárta, hogy milyen hatalmas világtörténelmi jelentősége van annak, hogy a Szovjetunióban a szocialista társadalom felépült. "A szocializmus felépítése a Szovjetunióban - mondja a Párttörténet - az emberiség történelmének legnagyobb fordulata s a Szovjetunió munkásosztályának és parasztságának világtörténelmi győzelme." /4/ A Párttörténet mélyreható jellemzést ad a Szovjetunióban már felépített szocialista társadalom gazdasági alapjairól és fejlődésének törvényszerűségeiről és rámutat arra, hogy milyen rendkívül széleskörű lehetőséget tár fel a szocializmus győzelme Hazánk további felvirágzásában.

A Párttörténet kiemeli a Szovjetunió új Alkotmányának hatalmas jelentőségét, mert ez az Alkotmány a szocializmus és a munkásparaszt demokrácia győzelmét jelenti. A Sztálini Alkotmány lezögezte azt a világtörténelmi jelentőségű tény, hogy a Szovjetunió fejlődésének új szakaszába ért, a szocialista társadalom építésének befejező szakaszába és a szocializmusról a kommunizmusra való fokozatos átmenet szakaszába.

Sztálin elvtárs a Párttörténetben kifejtett számos igen fontos marxista-leninista elméleti kérdést még alaposabban kidolgozta a SzK/b/P XVIII. kongresszusán mondott beszédében, mely a kommunizmus program-dokumentuma volt. Sztálin elvtárs ebben a beszédében továbbfejlesztette a szocialista társadalom lenini elméletét és arra a következtetésre jutott, hogy a Szovjetunióban fel lehet építeni a kommunizmust abban az esetben is, ha fennmarad a kapitalista környezet. I.V. Sztálin a szovjet állam óriási tapasztalatára támaszkodva természetesen, átfogó jellemzést adott a szocialista államról, elemezte államunk fejlődési szakaszait, funkcióinak változásait és rámutatott arra, hogy az államot a kommunizmusban is fenn kell tartani abban az esetben, ha továbbra is fennmaradna a kapitalista környezet. Sztálin elvtárs mélyreható jellemzést adott a szocialista rend politi-

^{4/} A SzK/b/P története, 334. l.

kai alapjairól és mozgató erőiről s kijelölte a szocializmusról a kommunizmusra való áttérés utját.

A fasiszta barbárok ellen vívott egyetemes népi harc kemény éveiben I.V. Sztálin továbbfolytatta hatalmas elméleti munkáját és egyre jobban fejlesztette és előbbrevítte a marxizmus-leninizmust. A "Szovjetunió nagy Honvédő Háborujáról" c. műben - mely beszédeit és prarncsait tartalmazza - Sztálin elvtárs - továbbfejlesztette a szovjet haditudományt, a szovjet szocialista állam elméletét, a szocialista állam funkcióinak és erőforrásainak elméletét.

Kimagasló hozzájárulás volt a marxizmus kincsestárához I.V.Sztálin zseniális műve, a "Marxizmus és nyelvtudomány". Ebben a műben először nyertek kidolgozást a marxista nyelvtudomány elméleti alapjai, került feltárára a nyelv természete és funkciója és e mellett a dialektikus és történelmi materializmus más fontos kérdései. I.V. Sztálin klasszikus nyelvtudományi művei a Párttörténetnek a dialektikus és történelmi materializmusról szóló fejezetéhez csatlakoznak és annak közvetlen folytatását képezik.

I.V. Sztálin a Párttörténetben kidolgozta a társadalom anyagi és szellemi élete közötti viszony kérdését és ezt nyelvtudományi munkáiban továbbfejlesztette. Sztálin elvtárs ebben a művében mélyreható jellemzést ad az alapról és felépítményről, mélyen-szántóan feltárja kapcsolatukat és kölcsönhatásaikat. Rámutat arra, hogy a társadalmi jelenségek bizonyos közös vonásokon kívül különleges sajátosságokkal is bírnak - amelyek megkülönböztetik őket egymástól. Ezzel I.V. Sztálin véget vetett az irodalmunkban még fennmaradt vulgárizálásnak és leegyszerűsítésnek és előmozdította a történelmi materializmus alkotószellemű kidolgozását.

A Párttörténet feltárja, hogy a társadalmi eszmék, elméletek, nézetek, politikai intézmények okosati összefüggésben vannak a társadalom anyagi életével, de arra is rámutat, hogy visszahatnak az anyagi életre és arra, hogy milyen aktív szerepet játszanak a társadalom fejlődésében. I.V. Sztálin nyelvtudományi műveiben még alaposabban kifejtette a felépítmény aktív szerepének kérdését, rámutatott arra, hogy a felépítményt az alap hozza létre, de "miután létrejött, hatalmas cselekvő erővé válik, tevékenyen hozzájárul alapjának kialakulásához, megerősödéséhez, mindent megtesz, hogy segítsen az új rendnek a régi alap és a régi osztályok felszámolásában és megszüntetésében."/5/

A Párttörténet kifejti és megalapozza a természetnek és a társadalomnak a mennyiségi változások ugrásszerű minőségi változások-

5/

I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány 7.1.

ba való átmenete útján történő fejlődését. Sztálin elvtárs nyelv-
tudományi munkáiban még alaposabban konkretizálta és mélyebben
kifejti az ugrásszerű változás marxista fogalmát. A régi minőség-
ből az új minőségbe való áttérés nem mindig robbanás útján tör-
ténik - mutat rá Sztálin elvtárs - számos alap- és felépítmény-
jellegű jelenség fejlődése nem robbanás útján megy végbe, hanem
az új minőségi elemek fokozatos felhalmozódása és a régi minősé-
gi elemek elhalálása útján.

A Párttörténet először tárta fel a mezőgazdaság kollektivizálá-
sának - mintegy felülről, az államhatalom kezdeményezéséből ki-
induló és alulról, a parasztok sokmilliónyi tömege által támoga-
tott forradalomnak a sajátosságait. A "Marxizmus és nyelvtudo-
mány" c. műben ezt a tételt Sztálin elvtárs továbbfejleszti és
konkretizálja: a régi burzsoá rendet a falun felszámoló és az
új szocialista rendet létrehozó forradalom "nem robbanás útján
ment végbe, vagyis nem a fennálló hatalom megdöntése és új hata-
lom felépítése útján, hanem a falu régi burzsoá rendszeréről egy
újra való fokozatos áttérés útján." /6/

A Párttörténet rendkívül mélyrehatóan feltárja a marxizmus alkotó
jellegét. I.V. Sztálin nyelvtudományi műveiben még nagyobb
nyomatékkal kihangsúlyozza az alkotó marxizmus jelentőségét és
sikra száll a bibliamagyarázók és talmudisták ellen, akik le-
akarják alacsonyítani és el akarják sekélyesíteni a marxizmust.
Sztálin elvtárs rámutat arra, hogy a marxizmus mint tudomány ál-
landóan fejlődik és gazdagodik újabb tapasztalatokkal, újabb is-
meretekkel - egyes tételeinek és következtetéseinek tehát az
idők folyamán feltétlenül meg kell változniuk, azokat feltétle-
nül fel kell cserélni az új történelmi feladatoknak megfelelő
újabb tételekkel és következtetésekkel. "A marxizmus nem ismer
el megváltoztathatatlan következtetéseket és tételeket, amelyek
minden korra és időszakra kötelezők. A marxizmus mindennemű dog-
matizmus ellensége." /7/

Behát teljesen tarthatatlan az az eljárás mód, ahogy a bibliama-
gyarázók és talmudisták a marxizmus-leninizmus elméletét és
többek között magának a Párttörténetnek a megállapításait keze-
lik. A Párttörténet tanulmányozása nem terjedhet pusztán a té-
nyek és egyes megállapítások bemagolására. Ez ellenkezik a Párt-
történet szellemével. Ez a zseniális sztálini mű a Párt és az
Állam kádereit a marxizmus-leninizmus eszméin neveli és a marx-
izmus-leninizmus tanításait a történelmi eseményeken mutatja be,
és teljesen idegen tőle a dogmatizmus és a bibliamagyarázók el-
járás módja. Mind a Párttörténetnek, mind a marxizmus-leninizmus
többi klasszikus művének tanulmányozása feltétlenül öntudatos,
alkotószellemű viszonyt kell hogy ébresszen bennünk a marxizmus-

6/I.V. Sztálin, Marxizmus és nyelvtudomány, 26. l.

7/U.o. melléklet 11. l.

leninizmus elmélete iránt, hogy szervesen tudjuk összekapcsolni az elmélet kérdéseit a kommunista építés feladataival és gyakorlatával.

--- --

A sztálini Párttörténet felbecsülhetetlen fegyver volt a materialista világnézet megszilárdításáért folyó harcban az emberi tudás minden területén és elsősorban a történettudományban. Ujabb hatalmas csapást mért az emberi társadalom történetének burzsoá-idealista felfogására, és megalapozta és továbbfejlesztette a társadalmi fejlődés egyedül helyes elméletét, a marxista elméletet.

A burzsoá történetírás osztálylényegénél fogva nem képes az igazi tudományos ismeretek talajára állni. A kizsákmányolók érdekében meghamisítja a történeti tényeket és elferdíti a történeti folyamatot. A történeti fejlődés egész menete elkerülhetetlen pusztuláshoz vezet a kapitalista rendszert. Ezért a burzsoá történészek tagadják a történeti folyamat objektív törvényszerűségét és a történelmet mint tudományt - hogy úgy mondjuk - mint ballasztot, a tengerbe vetik. Azt állítják, hogy a történelem és a törvényszerűség olyan fogalmak, amelyek kölcsönösen kizárják egymást. A burzsoá történészek a társadalmi fejlődés történetét véletlenek káoszának tartják és munkájukat az empirizmus és a szélsőséges szubjektívizmus hatja át.

A marxizmus volt az, mely a történelmet igazi tudománnyá tette. A Párttörténet kimutatja a történelmi folyamat objektív törvényszerűségét és ebből kiindulva meghatározza a történettudomány feladatait. A társadalom összes jelenségeit - mint a természet jelenségeit is - kölcsönös kapcsolat fűzi egymáshoz és egymással okozati összefüggésben állanak. Ezért ezeket a jelenségeket az őket létrehozó feltételek szemszögéből kell néznünk. Minden a környező viszonyoktól, a helytől és az időtől függ. "Érthető - hangsúlyozza I.V. Sztálin a Párttörténetben - hogy a társadalmi jelenségek ilyen történelmi szemlélete nélkül történettudomány létezése és fejlődése lehetetlen, mert csakis az ilyen szemlélet óvja meg a történettudományt attól, hogy véletlenségek káoszává és a legostobább tévedések halmozaként váljon..." /8/

Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy a társadalom élete megismerhető, mint ahogy megismerhető a természet, hogy a társadalom fejlődéstörvényeinek adatai - mint a természet fejlődéstörvényeinek adatai is - az objektív igazságok jelentőségével bír, megbízható adatok. "Tehát - vonja le a következtetést Sztálin elvtárs - a társadalom történetéről szóló tudomány, a társadalmi élet jelenségeinek minden bonyolultsága ellenére, éppoly exakt tudománnyá válhat, mint, mondjuk, a biológia, olyan tudománnyá, amely a társadalom fejlődéstörvényeit fel tudja használni gyakorlati alkalmazás céljából." /9/

8/ A SZK/B/P története 135.1.

9/ U.o. 141.1.

A burzsoá történészek változatlan kategóriákkal operálnak, idegen tőlük a fejlődés fogalma, az ujnak a régi ellen irányuló harcának fogalma, az emberi társadalom fokozatos előrehaladásának fogalma. A burzsoá történészek munkái történelemellenesek. A marxizmus-leninizmus a burzsoá tudománytól eltérően következetesen és minden szempontból követi a historizmus elvét. A Párttörténet konkretizálja és továbbfejleszti ezt az elvet és a társadalmi jelenségeket keletkezésük, fejlődésük és elhalásuk szempontjából vizsgálja. A fejlődés folyamata nem egyszerű mennyiségi növekedési folyamat, nem körmozgás, nem a már megtett ut ismétlése. A Párttörténet a fejlődés folyamatát "előrehaladó mozgásként, felfelé ivelő mozgásként, a régi minőségi állapotból új minőségi állapotba való átmenetként, az egyszerűtől a bonyolult felé, az alacsonyabbtól a magasabb felé haladó fejlődésként" jellemzi. /10/

Sztálin elvtárs bemutatja, hogy az ellentétek harca, a régi és az új között, az elhaló és a születő közötti harc a történelmi fejlődés törvénye. A marxista történettudomány ennek a törvénynek az ismeretére támaszkodva fölfedi a történelmi események igazi lényegét, ellentmondásos jellegüket és meghatározza a történelmi fejlődés irányát, tendenciáját.

A burzsoá szociológusok és történészek elferdítik a történelmi események igazi okait. A történelmi eseményeket egyes emberek eszmei motívumaival magyarázzák, akiket a magántulajdon "széles", "a közmorál" stb. "örök elve" mozgat. A marxizmus-leninizmus a burzsoá szociológiával ellentétben abból indul ki, hogy a történelmi fejlődés döntő hajtóerője, a társadalom anyagi életének feltételei. Ezek határozzák meg a társadalmi rend jellegét, képezik a szellemi élet, a társadalmi eszmék és elméletek, a politikai intézmények stb. kialakulásának forrását.

A Párttörténet konkretizálja és továbbfejleszti ezt a tételt és megállapítja, hogy bár a földrajzi környezet és a lakosság növekedése is alkotórésze a társadalom anyagi életfeltételeinek, mégis ez a két tényező nem alapvető erő a társadalom fejlődésében. A Párttörténet ezzel leleplezi a burzsoá ideológusok azon képtelen kísérleteit, amelyekkel a társadalmi fejlődés bonyolult folyamatait "a földrajzi környezet" hatásával, a dolgozó tömegek nyomorát a kapitalizmusban az abszolút túlnépesedés törvényeivel próbálják magyarázni. I.V. Sztálin rámutatott arra, hogy a társadalom anyagi életfeltételeinek rendszerében az anyagi javak termelési módja az alapvető, meghatározó erő.

A burzsoá történészek tudomást sem vesznek az anyagi javak termelőről, a dolgozó tömegekről és a bonyolult és ellentmondó történelmi folyamatot kiemelkedő személyiségek tevékenységére

vezetik vissza. Ezzel szemben a marxizmus-leninizmus a társadalmi fejlődés történetét mint a termelési módok fejlődéstörténetét, mint az anyagi javak termelőinek - a dolgozó tömegeknek - történetét vizsgálja. A Párttörténet megállapítja, hogy "...a történettudomány, ha igazi tudomány akar lenni, nem vezetheti többé vissza a társadalmi fejlődés történetét a királyok és hadvezérek, a "hóditók" és "lelészók" tetteire, hanem elsősorban az anyagi javak termelőinek történetével, a dolgozó tömegek történetével a társadalmi fejlődés történetével kell foglalkoznia".^{11/}

A vulgármaterializmussal ellentétben a marxizmus elismeri az egyén szerepét a társadalom fejlődésében, de abban látja elsősorban az egyén jelentőségét, hogy mennyire helyesen ismeri fel a társadalom gazdasági fejlődésének követelményeit és az élenjáró osztály érdekeit. "Kiváló egyéniségek - mondja a Párttörténet - semmivé válhatnak, ha eszméik és kívánságaik ellentétben vannak a társadalom gazdasági fejlődésével, ha ellentétben vannak az élenjáró osztály szükségleteivel és - fordítva - kiváló emberek valóban kimagasló egyéniségek lehetnek, ha eszméik és kívánságaik helyesen fejezik ki a társadalom gazdasági fejlődésének követelményeit, az élenjáró osztály szükségleteit."^{12/} A burzsoá történészek minden módon arra törekednek, hogy elkenőzzék az osztályellentéteket és az osztályharcnak a társadalom fejlődésében betöltött szerepét.

A Párttörténet leleplezi ezeket a kísérleteket és rámutat arra, hogy a kiméletlen, elkeseredett osztályharc a kizsákmányoló társadalmak / a rabszolgatartó, feudális, kapitalista társadalmak / fővonása. A Párttörténet rámutat arra, hogy a proletariátus osztályharca teljesen természetes, elkerülhetetlen jelenség, és ezért nem szabad elkenőnk a kapitalizmus ellentmondásait, hanem fel kell tárnunk és ki kell fejtenünk őket, nem szabad elkenőznünk az osztályharcot, hanem végig kell vezetnünk azt és engesztelhetetlen proletár osztálypolitikát kell folytatnunk, nem pedig reformista, megalkuvó politikát.

A Párttörténetnek ezek a megállapításai hatalmas jelentőséggel bírnak a kapitalista országok kommunista pártjai számára, amelyek harcot vívnak a munkásosztály galád árulói - a jobboldali szociálistákkal. A jobboldali szociálisták azt prédikálják, hogy a burzsoázia és a proletariátus érdekei közösök, hogy a kapitalizmus békés uton "átnőhet" a szocializmusba, ezzel arra törekednek, hogy megmentsek a burzsoá rendet a pusztulástól, segítsenek a kapitalistáknak a dolgozók kizsákmányolásában és egy újabb világmérszárlás előkészítésében.

A burzsoá történetírás az "osztályfelettliség" leplével takarózik hogy ezzel elfedje azt, hogy a kizsákmányolókat szolgálja. A valóságban semmilyen osztályfeletti történettudomány nem létezik. A burzsoá történészek az elhaló reakciós osztályok érdekeit szolgálják és műveikkel az ő uralmukat, az ő politikájukat akarják

11/ U.o. 150.1.

12/ U.o. 20.1.

igazolni. Már Engels megírta, hogy "a burzsoázia mindent áruvá változtat, és így a történelmet is. Már természetének, létfeltételeinek sajátosságából következik, hogy minden árut meghamisít. Így meghamisította a történelmet is. Hiszen a legjobban ezt a munkát fizetik meg, amelyben a történethamisítás leginkább megfelel a burzsoázia érdekeinek." /13/

Manapság a burzsoá történészek különösen szörnyű arányokban hamisítják a történelmi eseményeket és tényeket. Az USA-ban olyan történelmi "munkákat" adnak ki, amelyekben a kapitalista monopoli-umok "nagy küldetéséről és humanizmusáról" szóló örvölt eszméket hirdetnek, elítélik a rabszolgaság eltörlését, a munkás szervezeteket összeesküvő szervezeteknek kiáltják ki, az amerikai imperializmus hódító háborúit igazságos háborúknak állítják be, a hírhedt "amerikai demokráciát" mint az osztályok együttműködésének példaképet dicsőítik.

Az USA-ban és más imperialista államokban sok burzsoá történész nyíltan prédikálja egy újabb világháború szükségességét. Erre jellemző az amerikai történelmi társaság elnökének, K. Reed-nek 1949-ben elmondott beszéde. K. Reed arra hívja fel a történészeket, hogy harcosabb álláspontot foglaljanak el a Szovjetunióval és a népi demokratikus országokkal szemben. Reednek az a nézete, hogy a történész feladata úgy magyarázni a történelmi tényeket, hogy ez a mai háborús sziziték malmára hajtja a vizet. Reed véleménye szerint ebben áll a történész társadalmi felelőssége.

A burzsoá történészek mindenekelőtt azon fáradoznak, hogy a nemzetközi kapcsolatok és háborúk történetét - főleg pedig a második világháború történetét - imperialista gazdák érdekeinek megfelelően "magyarázzák". A tények meghamisításával és hamis dokumentumok becsempészesével eltorzítottan ábrázolják a Szovjetunió és a többi országoknak a második világháború előtt és után folytatott külpolitikáját, valamint minden esz- közzel lebecsmérik a Szovjetunió szerepét a hitlerista Német- ország és az imperialista Japán szétzuzásában. A burzsoá történészek történelemhamisító "munkája" nem lekiicsinylendő részét képezi annak az ideológiai előkészítő munkának, amelyet az utóbbi években az amerikai-angol imperialisták egy újabb világháború kirobbantására széles körben megindítottak.

"A SzK/b/P története" fegyver minden és mindenfajta történelemhamisítás ellen. Objektíven, nitelesen fejti ki az eseményeket és tényeket és helyes, tudományos magyarázatot ad róluk. Egyéb kérdések között "A SzK/b/P története" az igazságnak megfelelően világítja meg a nemzetközi kapcsolatok történetét. I.V. Sztá- lin követi és továbbfejleszti Leninnek az imperializmusról szó- ló elméletét és ennek alapján mélyrehatóan elemzi az imperia- lista államok gazdasági és politikai helyzetét és politikáját.

Sztálin elvtárs feltárja az első világháború okait és menetét és jellemzést ad azokról az erőkről, amelyek később az emberiséget egy második világháború poklába taszították. A Párttörténet nemcsak a világháborút közvetlenül kibontakozó fasiszta agresszív államok tetteit leplezi le, hanem védaökeiknek - az USA, Anglia és Franciaország burzsoá kormányainak - politikáját is.

A Párttörténet kifejti a szovjet kormány külpolitikájának alapjait, amely már a Nagy Októberi Szocialista Forradalom legelső napjaitól kezdve a béke kivívására, valamint a nemzetek közötti barátság létrehozására és megszilárdítására irányult. A sztálini Párttörténet segíti a szovjet embereket és a világ összes dolgozóit, hogy mélyrehatóan megértsék annak a harcnak történelmi jelentőségét, amelyet a Szovjetunió vezetett hatalmas demokratikus tábor a békéért, az imperialista háborús gyujtogatók ellen folytat.

A Párttörténetet - mint a marxizmus-leninizmus klasszikusainak többi műveit is - a harcra kész szellem hatja át. A marxizmus-leninizmustól távol áll a burzsoá objektívizmus, amely az "osztályfelettlenség" örve alatt a kizsákmányoló rend meggingathatatlanát védi. A marxizmus nyíltan a leghaladóbb osztály - a proletariatus - álláspontjára helyezkedik. A társadalmi fejlődés egész menete a proletariatus diadalához vezet, és csak ha a proletariatus álláspontját foglaljuk el, tudjuk helyesen, objektíven megvilágítani az emberiség sokévszázados történetét.

"...A mi nézeteinkért - írja V.I. Lenin - maga a történelem száll sikra, lépten-nyomon az élet valósága áll ki mellettük". /14/

-.-.-.-

A Párttörténet hatalmas szerepet játszott a szovjet történettudomány fejlesztésében. Felfegyverezte a szovjet történészeket a marxista-leninista módszerek ismeretével és ragyogó példát mutatott a módszerek alkalmazására konkrét történelmi anyagokon. A Párttörténet kiváló fegyver volt a burzsoá történetírás befolyása ellen, és a szovjet történettudományban fejedt felűtő mindenfajta anti-marxista ferdités és vulgarizálás ellen vívott harcban. A SzK/b/P Központi Bizottsága 1938. nov. 14-én kiadott "A pártpropaganda megszervezéséről a Párttörténet megjelenésével kapcsolatban" határozatában kiemelte, hogy a történettudományban előforduló anti-marxista ferditések és vulgarizálások "az ugynevezett Päkrovszkij iskola" befolyására vezethető vissza, mert ez az irányzat a történelmi tényeket elferdítve, a történelmi materializmussal ellentétben magyarázta és a jelenkor szemszögéből világította meg, nem pedig azoknak a feltételeknek a szemszögéből, amelyek között az illető történelmi események lefolytak, és ezzel eltorzította

14/ V.I. Lenin, Művei, 10. köt. 7.1. oroszul.

a történeti valóságot". A Párttörténet megjelenésének nagy jelentősége volt azoknak a tudományellenes nézeteknek szétzúzásában, amelyeket ez az "iskola" hirdetett és amelyek egy időben széles körben terjedtek el a szovjet történészek között.

A Párttörténet egész tartalmával szemléltetően cáfolta meg a Pokrovszkij "iskola" által propagált megengedhetetlen eljárást, amely szembeállította az objektivitást a pártossággal. Az igazi objektivitás és a bolsevik pártosság azonosak. A Párttörténet következetesen a bolsevik pártosság elvét követi, feltárja a társadalmi fejlődés objektív törvényszerűségeit és ezen az alapon a történeti események egyedül helyes, tudományos magyarázatát adja. A Párttörténet a történeti eseményeket azon körülmények szemszögéből vizsgálja, amelyekben azok lefolytak és úgy mutatja be a történetet, ahogy a valóságban megtörténtek. Azt tanítja, hogy a történelmet ne tegyük se jobbá, se rosszabbá.

A Párttörténettől egyaránt távol áll mind az elvont szematizmus, mind az empirizmus. Hatalmas tényanyagra támaszkodva, világos képet rajzol a SzK/b/P történetéről, teljes konkrét történeti sokrétűséggel. Azzal, hogy a fő, tipikus eseményeket és tényeket állítja előtérbe, meghatározza a történelmi fejlődés vezérfonalát. A Párttörténet arra tanít, hogy a társadalmi jelenségeket kölcsönös kapcsolatukban és kölcsönös okozati összefüggésükben vizsgáljuk, az emberi társadalom történetét mint egységes, konkrét, szakdolgozati fejlődési fokozatot mutassuk be, ellentmondásaival együtt.

A Párttörténet az elméletet a történeti tények alapján fejti ki és a történeti tényeket a marxizmus-leninizmus elméletének fényével sugározza be. Ebben a dialektikus egységben rejlik Sztálin klasszikus művének nagyszerű ereje. Sztálin elvtárs a Párttörténetben általános képet adott a termelőerők és a termelési viszonyok fejlődéséről a legrégebbi időktől napjainkig, bemutatta a termelési viszonyok fő típusait és a régi termelési viszonyokról az újakra való átmenet útjait. Ez szilárd alapot ad az összes társadalmi-gazdasági formáció mélyreható tanulmányozására. A Párttörténet és a marxizmus-leninizmus klasszikusainak többi munkái a szovjet történettudományt mindazzal felfegyverezték, ami az emberiség sokévszázados történetének a történelmi materializmus fényénél való vizsgálatához szükséges.

A Párttörténet megjelenése nagy fellendülést jelentett a szovjet történettudományban. A szovjet történészek a Párttörténet útmutatásait követve, kidolgozták az ősközösségi, rabszolgatartó és feudális rend fejlődésének fontos problémáit. Széleskörűvé vált és elmélyült a történeti kutatások tematikája: művek jelentek meg a népgazdaság, kultúra, forradalmi mozgalom, külpolitika és nemzetközi kapcsolatok történetéből; tankönyvek láttak napvilágot a Szovjetunió történetének és az egyetemes történetnek legtöbb fejezetéből. A szovjet történészek egyes történeti problémákkal kapcsolatos kutatásairól az utóbbi évek-

ben megjelent művek lehetővé tették, hogy megjelenhettek az első összefoglaló munkák a gruz, örmény, kazah, üzbek, tadzsik nép és hazánk más népeinek történetéről.

De a szovjet történettudomány mindezen eredményei ellenére is, még elmarad azoktól a követelményektől, amelyeket a Párttörténet állított fel. Még számos olyan rendkívül fontos feladatot nem oldottak meg, amelyeket a Párttörténet állított a történettudomány elé. A szovjet történészek nem vették eléggé tekintetbe Sztálin elvtársnak a Párttörténet megjelenése után történeti kérdésekben tett számos megnyilatkozását, nem vonták le az összes szükséges következtetéseket a SzK/b/P Központi Bizottságának ideológiai kérdésekről hozott határozataiból. A történeti munkákban fel-felítik fejüket a burzsoá objektivista hatások, a burzsoá történetírás csökevényei és az ugynevezett Pokrovszkij "iskola" antimarkista megállapításai.

A szovjet történészek műveiben a legfőbb fogyatékoság mindezig az, hogy nem küzdötték le a történelem és az elmélet közötti űrt. Sok történész még nem sajátította el kellőképpen a történelmi materializmus elméletét és nem alkalmazza elég alaposan konkrét történeti kutatásaiban. Néhány történeti munka elméleti színvonalja alacsony. Sok történészünk műve nem gazdagítja, nem viszi előre a történelmi materializmus elméletét. Sőt mi több, történészeink nem ritkán csak a tények egyszerű kifejtésére szorítkoznak. Elyen üres empirizmus, "faktologizmus" rést jelent a burzsoá objektivista nézetek beszüremlésére. A marxizmus-leninizmus mélyreható elsajátítása nélkül, a konkrét történeti anyagnak a történelmi materializmus elmélete alapján való megvilágítása nélkül, a történeti munkák elméleti színvonalának nagymérvű emelkedése nélkül nem fejlődhet gyümölcsözően a szovjet történettudomány.

A Párttörténet rámutatott arra, hogy a társadalmi fejlődés története mindenekelőtt a termelési módok története, a termelőerők és a termelési viszonyok fejlődésének története, az anyagi javak termelőinek története, a dolgozó tömegek története, a népek története. Sajnos ez a megállapítás még számos történészünknel nem vált igazi vezérfonallá a konkrét történeti anyag kutatásában. Gyöngén dolgozzák fel hazánk gazdasági történetének rendkívül fontos kérdéseit /az oroszországi piac kialakulását, a jobbágyreform előtti manufaktúrák jellegét, az oroszországi ipari forradalmat, stb./

Egyes történeti monográfiákban és tankönyvekben nem juttatnak kellő helyet a termelőerők és a termelési viszonyok történetének. Így például a gazdasági fejlődés története a "Szovjetunió története" című főiskolai tankönyv második kötetében csak mintegy bevezetésül szolgál a politikai történelemhez, nem kapcsolódik hozzá szervesen. Még egy olyan témát is, mint "Az 1859-1861-es forradalmi helyzet kezdete", a gazdasági élettől függetlenül vizsgál.

A szovjet történettudomány még mindig gyengén világítja meg az anyagi javak termelőinek, a dolgozó tömegeknek történetét. B.D. Grokov akadémikusnak, az oroszországi parasztokról szóló műve a 17. sz-ig terjed, a parasztság története a következő századokban és különösen a 20. században szinte egyáltalán nincs megvilágítva alapvető kutatásokban. Gyengén dolgozták ki a munkásosztály és a munkásmozgalom történetének kérdéseit is.

A Párttörténet a történészek figyelmét az osztályharc tanulmányozására irányította, mint amely minden antagonisztikus társadalmi rendszer mozgatóereje. Ezzel szemben az Oroszország és más országok feudális rendszerének történetéről szóló számos munkában - többek között "A Szovjetunió története" főiskolai tankönyv első kötetében olyan tendencia nyilvánul meg, amely a gazdasági életet az osztályharctól és a politikától függetlenül tárgyalja; az ökonomiai materializmusra való hajlamot mutatja az, hogy a történeti folyamat menetét kizárólag a gazdasági tényezők működésére vezeti vissza. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a szovjet történettudománytól távol áll a történeti folyamat mind idealista, mind vulgármaterialista felfogása.

A szovjet történészek V.I. Lenin és I.V. Sztálin műveire, valamint a Párttörténet megállapításaira támaszkodva arra hívták, hogy további tudományos munkákban dolgozzák ki a SzK/b/P történetének kérdéseit. Ezt a feladatot azonban nem teljesítik kielégítően. A sajtóban csak igen ritkán jelennek meg népszerűsítő cikkek, vagy kisebb broszurák a SzK/b/P történetéről.

A szovjet történészek Lenin és Sztálin műveire, különösen pedig a Párttörténetre támaszkodva jelentős munkát végeztek a Szovjetunió története periodizálásának kérdésében. Azt a hibás, elvont szociológiai sémát, amelyet a Pokrovszkij "iskola" vezetett be, egy újabb periodizációval váltották fel, amely lényegében helyesen tükrözi vissza a konkrét történeti folyamat szakaszait. De az a beosztás, amelyet ma a tantervekben és tankönyvekben használnak, még mindig nem felel meg teljesen a marxista-leninista történettudomány követelményeinek. A Szovjetunió történetét tárgyaló tankönyvekben és tantervekben egyes korszakok periodizálásánál az államrendszerben beállott változást, sőt a cárok uralkodásának idejét veszik alapul. Még nem irtottuk ki teljesen azt a helytelen eljárást, hogy a történelmet századok szerint osztják be. "A Szovjetunió története" főiskolai tankönyv 2. köteté pl. a 19. sz-ot egymagában tárgyalja.

Több mint egy évig folyt a Voproszi Isztorii folyóirat hasábjain a Szovjetunió története feudális és kapitalista időkorszakainak periodizálását tárgyaló vita. A vita résztvevői mind megállapították, hogy a mostani tankönyvekben és tantervekben alkalmazott periodizációt felül kell vizsgálni. A vita bizo-

nyos eredménnyel járt, hozzájárult néhány konkrét történeti probléma tisztázáshoz, de a főkérdés megoldatlan maradt. A Voproszi Isztorii szerkesztősége a vita eredményeinek összefoglalásában mindössze az egyes történészek véleményeiről adott rövid ismereteket, de nem határozta meg pontosan saját álláspontját, holott a Voproszi Isztorii folyóiratnak nem az a hivatása, hogy a véleményeket regisztrálja, hanem, hogy a történettudomány fejlődését irányítsa.

A szovjet történettudomány fejlődésében nagy szerepet hivatottak betölteni I.V. Sztálin kiváló nyelvtudományi művei. Sok történészünk, archeológusunk és etnográfusunk kutatásaiban hosszú idő óta Marr elméletének hibás megállapításait követték. Marr nézeteinek sok közös gyökere van Pokrovszkij nézeteivel, és mindketten tudományellenes, vulgarizáló, leegyszerűsítő elméleteket hirdettek a marxizmus örve alatt. Mindkét irányzat a való tényeket és eseményeket elferdítette és arra törekedett, hogy a történeti folyamatot vulgármaterialista, skolasztikus szemléletbe szorítsa bele. A Pokrovszkij "iskola" antimarxista, leegyszerűsítő nézeteit még nem küzdöttük le végérvényen. Részben ezzel magyarázhatjuk azt, hogy a szovjet történészek feltétel nélkül felkarolták Marr hibás tételeit és a Voproszi Isztorii folyóirat 1949 novemberében vezércikkben hívta fel a történészeket, hogy a Marr-elmélet alapján álló, tudományos műveket alkossanak.

Egyes szovjet történészek és archeológusok még I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek megjelenése után is úgy vélekedtek, hogy a Marr-elmélet kritikája nem vonatkozik közvetlenül rájuk. A Voproszi Isztorii csak jelentős késedelemmel vetette fel ezt a kérdést. Csak most indult meg történészeink és archeológusaink munkáinak felülvizsgálata Marr nézeteiről a Sztálin elvtárs által adott kritika fényénél.

Történészeink között még nemrég is közkézen forogtak burzsoá objektivista és kozmopolita nézetek. Számos történeti munkában megnyilvánult a külföld előtt való hajbókolás, az orosz nép szerepének lekicsinylése, stb. Ez, az eszmévilágunktól idegen, burzsoá ideológia megjelenése volt, a burzsoá történetírás és az u.n. Pokrovszkij "iskola" befolyásának maradványa. A szovjet történettudomány kritikailag felülvizsgált sok történeti eseményről és történeti személyről alkotott értékelést. De néhány történész számos fontos kérdésben továbbra is a burzsoá kutatók által összegyűjtött és elferdítetten magyarázott anyag rabságában maradt.

A szovjet történettudomány nagy munkát végzett a szovjet népek történetének kutatásában. Az utóbbi évek alatt erre a kérdésre vonatkozólag nagy anyag gyűlt össze, de ezt az anyagot eddig még nem általánosították megfelelően és így nem lett a Szovjetunió történetének szerves alkotórészévé; még nem tárták fel igazán a népek közötti kapcsolatokat és az orosz nép befolyását országunk többi népeinek fejlődésére még mindig nem mutattak be kellőképpen. A Szov-

jetunió népeinek történetéről írt egyes művekben még megjelennek a burzsoá nacionalizmus csökevényei. Így egyes történészeink az Oroszország határvidékein lezajló minden nemzeti mozgalmak felszabadító és haladó mozgalomnak minősítettek. A történészek ebben a kérdésben nem elemezték alaposan, konkrétan az egyes mozgalmakat és nem a belpolitikai és nemzetközi politikai helyzetnek azokból a sajátságaiából indultak ki, amelyek között ezek a mozgalmak lezajlottak. Ez leegyszerűsítő, történelemellenes eljárás volt, mely idegen a marxizmus-leninizmustól.

A nemzeti mozgalmak kiértékelésénél I.V. Sztálin ama utmutatása kell hogy vezessen bennünket, mely szerint a nemzeti kérdést nem öncélú, hanem "különböző árnyalatokat vesz fel aszerint, hogy milyen osztály veti fel és mikor," /15/ és hogy "a nemzeti mozgalmak óriási többségének kétségtelen forradalmi jellege éppannyira viszonylagos és sajátos, mint amennyire viszonylagos és sajátos egyes külön nemzeti mozgalmak esetleges reakciós jellege." /16/

A szovjet történészek előtt az a hatalmas politikai és tudományos jelentőségű feladat áll, hogy megírják a szovjet szocialista társadalom történetét. A Szovjetunió történetéről írt legjobb tankönyvért indított versenynek a kormány által kiküldött döntőbizottsága még egy 1937-i határozatában pontos utmutatásokat adott a szovjet történészeknek, hogyan kell megvilágítani a szovjet társadalom történetét. A határozatban pl. arról volt szó, hogy az 1917-1920-as évek történetével foglalkozó résznek az a fogyatékosága, hogy ez időszak történetét "majdnem kizárólag a polgárháborúra szűkíti le és nem nyújt áttekintést országunk társadalmi rendszerének azon átalakításáról, amelyet a szovjet hatalom ez alatt az időszak alatt végrehajtott."

A kormányzati döntőbizottság komoly kritikával illette a tankönyv azon fejezeteit, amelyek a Szovjetunióban folyó békés szocialista építéssel foglalkoznak. A döntőbizottság megjegyezte, hogy a szerzők nagyrésze "a Szovjetunió szocialista társadalma felépítésének korszakát leginkább felkiáltójelekkel, elragadtatott felkiáltásokkal, különbözőfajta hatásos anekdotákkal, dalokkal és általános jellemvonásokkal rajzolja, és ehhez még felsorolja az első ötéves terv 3-4 legnépszerűbb elsőszülettét..."

Jelenleg tudósaink nemcsak a polgárháború történetét dolgozzák ki alaposan, hanem a békés szocialista építésnek, különösképpen az ország iparosításának és a mezőgazdaság kollektivizálásának korszakát is feltárják. Megindult a szovjet nemzeti köz-társaságok történetének tanulmányozása is. A szovjet időszak történetének kidolgozásába jelentős mértékben vannak be fiatal tudomá-

15/ I.V. Sztálin, Művei. 1. köt. 33.1.

16/ I.V. Sztálin, Művei. 6. köt. 157.1.

nyos kádereket. A szovjet társadalom történetéből nagyszámu kandidátusi disszertáció készül.

A szovjet társadalom történetének tanulmányozása azonban még mindig nem kielégítő. Még mindig nem készültek nagy általánosító munkák a szovjet szocialista társadalom történetéről. A szovjet időszak történetéről és a SzK/b/P történetéről szóló disszertációk - kevés kivétellel - nem jelentek meg és így nem váltak a történettudomány közkincsévé.

A szovjet társadalom történetének kutatási munkái hosszú ideig I.V. Minc akadémikus csoportjának volt a monopóliuma, amely a szovjet időszak történetének megvilágításában súlyos hibákat követett el és a "faktológiai" irányzathoz ragaszkodott. Minc akadémikus előadásai a Szovjetunió történetéről mintegy könnyed elbeszélést képeztek az elmúlt eseményekről, a Szovjetunió történetét képekben és epizódokban adták elő.

Rendkívül fontos kérdés, hogy a szovjet társadalom történetéről szóló munkák eszméi és tudományos színvonalát emeljük. Azok a szovjet társadalom történetének kérdéseivel foglalkozó cikkek, amelyek a folyóiratok hasábjain nagyritkán megjelennek, túlnyomórésztükben leíró jellegűek és ritkán mennek tovább a tények kifejtésénél. Nemrég jelent meg a Voproszi Isztorii 1951. 6. és 7. számában egy fejezet a többkötetes "Moszkva története" című könyvből, amelyet a Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete rendezett sajtó alá. Ez a fejezet Moszkva kulturális életével foglalkozik az 1935-41-es évekre vonatkozóan. A szerző ebben mégcsak kísérletet sem tesz arra, hogy általánosítsa a történeti anyagotm pusztán az adatok, események és nevek felsorolására szorítkozik, szóval nem ad komoly tudományos munkát.

Pedig történészeinknek nagyszerű alapjuk van ahhoz, hogy a szovjet szocialista társadalom igazi tudományos történetét megírják. Elsősorban rendelkezésükre áll a Párttörténet, amelyben mélyrehatóan megvannak világítva a Szovjetunió szocialistaépítésének összes szakaszai és fő problémái. A szovjet történészek Lenin és Sztálin munkáit, a Párt és a szovjet kormány határozatait követve arra hivatottak, hogy nagy anyag alapján világosan és mélyrehatóan mutassák be a szovjet szocialista társadalom fejlődésének törvényszerűségeit, amely társadalom nem ösztönösen jött létre, mint a többi társadalmi formáció, hanem amelyet a Bolsevik Párt és a szovjet emberek hőies, közös munkájában hozott létre tudatosan. Országunk élete ezen történeti időszakának tanulmányozása segítséget nyújt a szovjet népnek, a szocializmusról a kommunizmusra való fokozatos átmenet feladatainak a megoldásában, a többi ország dolgozóinak pedig a szocializmus győzelméért folytatott harcukban.

A szovjet történettudomány irányítója a marxista-leninista elmélet, amely a történeti valóságnak egyedül adja helyes magyarázatát és történészeinket megbízható fegyverrel látja el az emberiség

igazán tudományos történetének a megírásához. A marxizmus-leninizmus nem tűri a sablonmunkát és az egyhelybentopogást. A szovjettörténettudomány az idealista és vulgármaterialista eltévelyedések, a dogmatizmus és talmudizmus elleni elszánt harc során fejlődik. Csak akkor tudunk további sikereket elérni a szovjet történettudományban, ha valóban marxista, alkotó szellemben nyulunk a történeti problémák megoldásához. A sztálini Párt-történet és a marxizmus-leninizmus klasszikusainak többi művei azok az erők, melyek a tudomány összes ágait ezzel az alkotó módszerrel fegyverzik fel.

-.-.-.-

Tizenhárom év múlt el azóta, hogy a sztálini Párttörténet megjelent. Sok, rendkívül nagy történelmi jelentőségű esemény zajlott le a földön ez alatt az idő alatt. A Szovjetunió győzelmesen került ki egy rendkívül súlyos háborúból és hatalmas sikereket ért el a kommunista építésben. Újabb szakadás történt a világimperializmus láncán és számos közép- és délkelet európai ország a Szovjetunió példája nyomán, a szocialista fejlődés útjára lépett. Hatalmas győzelmet aratott a kínai nép. Létrejött és megerősödött a béke és a demokrácia hatalmas tábora, amelynek az élén a szovjet szocialista állam halad.

Ezekben a győzelmekben méltán van rendkívül nagy szerepe a sztálini géniusz klasszikus művének, a Párttörténetnek. Ez az a mű, amely az összes országok kommunistáit a bolsevizmus elméletével, a SzK/b/P-jának és a Szovjetunió dolgozóinak a szocializmusért vívott győzelmes harca gigászi tapasztalataival fegyverezte fel és fegyverzi fel a jövőben is. A Párttörténet továbbfejlesztette és gazdagította a marxista-leninista elméletet, még magasabb színvonalra emelte a marxizmus-leninizmus propagandájának ügyét, millió és millió ember eszmei-elméleti színvonalát emelte azzal, hogy beavatta őket a világ legforradalmibb elméletének alapjaiba.

Országunk Kommunista Pártja a Párttörténet által minden szempontból megvilágított és továbbfejlesztett marxista-leninista elméletet követve, vezeti a szovjet népet a kommunizmus felé. A népi demokratikus államok kommunistái a Párttörténet révén a Szovjetunió szocialista építésének nagyszerű tapasztalataival gazdagodnak. A Párttörténetből merítik a kapitalista országok kommunistái a bölcs utmutatást népeiknek a kapitalista rabság és a nemzetiségi elnyomás alól való felszabadításért vívott harcukban. A marxizmus-leninizmus győzedelmes zászlaja alatt élnek, harcolnak és győznek a világ dolgozóinak milliói.

- - - - -

Megjelent a "Bolsevik" 1951. 18. számában.

IVANOV M. s

Az 1907. január-februári válság Iránban. /Az 1905-1911. évi iráni forradalom történetéről./

М. Иванов: Январско-Февральский кризис 1907 г. в Иране /из истории иранской революции 1905-1911 гг./

Az ázsiai népek történetében forradalmasító szerepet játszott az 1905-1907. évi oroszországi forradalom. "Az ázsiai népek politikai élete különösen erős kényszerűséget kapott az orosz-japán háborútól és az orosz forradalomtól -" /1/ írta V.I. Lenin 1908-ban.

Az 1905. évi orosz forradalom hatása alatt, amely Ázsia népeit "az ember elemi jogaiért, a demokráciáért folytatott harcra" /2/ ösztönözte, Iránban az 1905-1911-es években antifeudális és antiimperialista polgári forradalom bontakozott ki. Az európai imperialista hatalmaknak érdekük volt, hogy Iránt felgyarmati sorban továbbra is kiszákmányolják, összeküldtek a forradalom ellen és támogatást nyújtottak az iráni feudális reakciónak. "A Balkánon, Törökországban és Perzsiában folyó események - mutatott rá Lenin - lényegükben az európai hatalmaknak az Ázsiában egyre terebélyesedő demokratikus mozgalmak elleni ellenforradalmi koalíciójára vezethető vissza". /3/

Az iráni forradalom első időszakában a lakosság széles demokratikus rétegei mellett a kereskedők, a liberális földbirtokosok és a papok is résztvettek. A forradalmi táborban még nem voltak külön csoportok. A liberális földbirtokosokból, papokból és a kereskedő burzsoáziából álló liberális szárny együtt lépett fel a demokratikus szárnyal, amelyben ebben a szakaszban, főképpen a városi kispolgárság volt képviselve. Közös céljuk volt, megakadályozni a hatalom korlátozása, az alkotmány bevezetése és annak a megakadályozása, hogy a külföldi tőke még súlyosabb igába hajtsa Iránt. A nép széles tömegei - a városi kispolgárság, a parasztok és munkások - a forradalom kezdetén még nem léptek fel saját követeléseikkel és szervezeteikkel. A városi kispolgárság még a liberális tábort követte.

Ilyen körülmények között az 1906. aug. 5-1 tömegmozgalom nyomására Mozaffar-ed Din sah kénytelen volt rendeletet kiadni az alkotmány bevezetéséről és a medzlisz /parlament/ összehívásáról. 1906. októberében hívták össze az első medzliszt, melynek tevékenysége még az alaptörvény /a medzlisz jogainak és felhatalmazásának/ jóváhagyása előtt indult meg. Ezzel a medzliszben már ebben az idő -

1/ V.I. Lenin, Művei, 15. köt. 198. l. oroszul.

2/ U.o. 19. köt. 66. l. oroszul.

3/ U.o. 15. köt. 199. l. oroszul.

szakban jobb- és baloldali csoportok alakultak ki az egyes kérdések megvitatásánál; különösen az alaptörvényről / a szenátusról, a sahnak a medzslisz feloszlatására vonatkozó jogáról, stb. voltak eltérők a nézetek; ezek a különvélemények azonban még nem kerültek eléggé a felszínre. A baloldali küldöttek rendszerint feladták álláspontjukat és csatlakoztak a jobboldali és a centrum véleményéhez, akik a sah udvarával való megegyezés mellett voltak. Másrészt viszont a reakció, élén a sah udvarával, még nem tudott felocsudni abból a csapásból, amelyet számukra az alkotmány kikiáltása és a medzslisz 1906. októberi összehívása jelentett. A súlyos beteg Mozaffar-ed Din sah reménytelen állapota miatt 1906. decemberében Tebrizből Teheránba hívta Mohammed-Ali Mirza trónörökösöt és a hatalmat teljes egészében az ő kezébe adta át. A trónörökös ugyan a vad reakció híve és az alkotmány ellensége volt, de nem mert nyíltan fellépni a medzslisz és az alkotmány hívei ellen. Az alaptörvény megerősítésénél pusztán arra törekedett, hogy lehetőség szerint korlátozza a medzslisz felhatalmazását és minél szélesebbkörű jogokat biztosítson a sahnak. Mohammed-Ali Mirza ilyen álláspontjának egyrészt az a magyarázata, hogy még nem tudott maga köré gyűjteni elég reakciós erőt, másrészt pedig az, hogy trónralépése előtt nem mertte maga ellen ingerelni a medzsliszt. Ezeknek a körülményeknek köszönhető, hogy ebben az időszakban nem került olyan éles összeütközésekre sor a medzslisz és a sah udvara között, mint amilyenek a későbbiek folyamán bekövetkeztek.

1907-ben a demokratikus mozgalom fejlődésével, a forradalmi táborban megindult az elkülönülési folyamat a liberális és demokratikus irányzatok között. Az első elkülönülési szimptomák a január-februári válság - a sah és a medzslisz közti összeütközés - idején jelentkeztek. Ennek a válságnak a történetével foglalkozik jelen cikkünk.

1907. január-februárban az iráni reakció élén a Mozaffar-ed-Din halála után éppen akkor trónralépett Mohammed-Ali sahral, kísérletet tett arra, hogy támadásba menjen át az alkotmány, a medzslisz és az egész forradalmi mozgalom ellen.

Az alaptörvény jóváhagyása után, 1907. január 2./15/-én a medzslisz vezető politikusaiknak egy csoportját a sahhoz rendelték. A sah kijelentette a képviselőknek, hogy a medzsliszben egyebet sem csinálnak, mint fecsegni és zendülést készítenek elő. Azt követelte, hogy a medzslisz első sorban a pénzügyi kérdésben hozzon határozatot, teremtse elő a sah udvara és a kormány számára szükséges anyagi eszközöket./4/

Ezután Mohammed-Ali sah már nem titkolta a medzslisz iránti ellenséges érzületét. Nem hívta meg a január 19-i koronázására a

4/ lásd: Leningrádi Központi Állami Történeti Archivum Pénzügyminisztériumi ügyiratok /a továbbiakban rövidítve: CGIAL, KMF/ 164.fasciculus, I. rész, 28. l.

medzslisz tagjait, a mi élénk tiltakozást váltott ki a medzslisz részéről. /5/ Mohammed-Ali sah arra törekedett, hogy a medzslisz elleni támadás céljára maga köré tömörítse a reakciós politikusokat. Ezért külföldről visszahívta Amin-esz-Szultan volt szadr-azamot, /6/ ezt a közismert reakciós politikust, a demokratikus, sőt a liberális mozgalom esküdt ellenségét, akit 1903-ban a népi mozgalom nyomására leváltottak és kénytelen volt az országot elhagyni. Mohammed-Ali sah azt tervezte, hogy vagy a szenátus elnökévé, vagy újból szadr-azammá nevezi ki. /7/

Ezzel egyidejűleg a sah olyan intézkedéseket tett, hogy emelje saját népszerűségét a közvélemény előtt és diszkreditálja a medzslisz. Azt igyekezett megmutatni, hogy ő a medzslisz "haszontalan fecsegésével" szemben "a nép érdekeiről" gondoskodik, és ezért egyes udvari és állami tisztviselőkről leváltott néhány különösen közgyűlöletben álló reakcióst, többek között Amir-Bahadur-Dzseng, udvari minisztert, Naszr-esz-Szultan /8/ szepahdart /9/ és másokat. /Rövid idő múlva azonban a legvadabb reakciós, Amir-Bahadur-Dzseng ismét közbekerült a sahhoz és a sah bizalmi emberévé lett/. A sah parancsára bizottságokat alakítottak katonai reformtervezet, valamint a szenátus, az igazságügyminisztérium és városi közigazgatás szervezeti szabályzatának kidolgozására. Tüntető módon bejelentették, hogy a sah le akarja szállítani a csillistáját évi 500.000 tumaról 60.000 tumarra. Érvénytelenítették Mozaffar-ed-Din sahnak, a nyugdíjak, az állami és a sah birtokába tartozó földek adományozásáról, értéktárgyak és pénzek ajándékozásáról 1906. augusztus 5-e után kiadott rendelkezéseit, azzal az indokolással, hogy a sah már akkor beteg volt. Mozaffar-ed-Din sah háremét feloszlatták és a hárem tagjainak szerény nyugdíjakat állapítottak meg.

A sahnak ezeket a - gyakorlatban ugyan végre nem hajtott - rendeleteit és intézkedéseit arra használták fel a sah udvarának emberei, hogy a sah népszerűségét propagálják. Nagy dobra verték

5/ lásd: Az első medzslisz üléseinek jegyzőkönyve /rövidítve: I. M.J./, 53.l. Teherán, 1325. /1905-1947/.

6/ Szadr-azam = iráni miniszterelnök

7/ lásd: CGIAL, KMF, 164. f. I. rész, 30.l.

8/ Naszr-esz-Szaltant /az iródalomban inkább Szepahdar néven ismeretes/ leváltása Mohammed-Ali sah személyes ellenségeinek táborába vitte. Ez volt az alapja annak, hogy később Giljanban az 1909-ben Mohammed-Ali sah ellen fellépő forradalmi fedai osztagok vezetőihez közeledett. /Fedai = olyan ember, aki az igaz ügyért, adott esetben a forradalom ügyéért, kész magát feláldozni a harcban./

9/ Szepahdar = hadparancsnok.

azt a mesét, hogy a sah tizháposcsmunkája alatt többet tett a népért, mint a medzslisz fennállásának hosszú hónapjai alatt./10/

A reakció így a sahkal az élén, ilyenmódon készítette elő a medzslisz elleni támadást.

De a körülmények kedvezőtlenül alakultak a reakció tervei számára. Az országban egyre nőtt és terjedt az imperialistaellenes demokratikus mozgalom, amely egyrészt a külföldi imperialisták, másrészt a belső reakció ellen irányult. A harcba a lakosság mind szélesebb demokratikus rétegei kapcsolódtak be. Ez abban jutott kifejezésre, hogy Irán számos vidéki városában endzsumeneket /11/ szerveztek. Eredetileg az endzsumeneket, mint a lakosság képviselői szerveit, arra alakították meg, hogy ellenőrizzék a medzslisz képviselőinek választását, de önhatalmulag kiterjesztették tevékenységi körüket és egyes helyeken a kormányzó és a helyi hatóságok feletti ellenőrzés szerveivé váltak. Ebben példát mutatott Azerbajdzsán és központja, Tebriz.

A tebrizi endzsument 1906. őszén alakították meg. Ez a szervezet szoros kapcsolatban állt Tebriz lakosságának széles köreivel. Befolyása és tekintélye a városban rövidesen annyira megnőtt, hogy lényegében a lakosság által választott nemhivatalos hatalmi szervvé vált és ellenőrzést gyakorolt a helyi hatóságok felett. Még Mohammed-Ali Mirza is - aki abban az időben, mint trónörökös Azerbajdzsánt kormányozta - kénytelen volt megalkudni a tebrizi endzsumennel és 1906. novemberében hivatalosan is elismerte fennállásának jogérvényességét. Tebrizben az a sajátos helyzet alakult ki, hogy a hatalmat a fő kormányzóval párhuzamosan az endzsumen gyakorolta. Az endzsumen, Tebriz lakosságára támaszkodva, nyíltan fellépett a sah hatósági közegei ellen és az ő akaratuk ellenére is, önállóan keresztülvitt több olyan intézkedést, melyek a széles népi tömegek érdekeit szolgálták. Szilárd, szabott árakat állapított meg kenyérrre és húzra, keresztülvitte a súlymérték-reformot, üldözte a spekulánsokat, elkobozta a nagy földbirtokosok és spekulánsok gabonakészleteit, utánanézett a lakosság panaszainak, stb. A tebrizi endzsumen intézkedéseiben a legerősebb támogatást a lakosság dolgozó rétegei részéről és a kereskedők részéről kapta./13/

Az endzsumen kiküldte képviselőit a járási székhelyekre és Azerbajdzsán körzeteibe, hogy a helyszínen szervezzék meg a forradalmi munkát. Az ő segítségükkel alakultak meg az endzsumenek Azerbajdzsán járási központjaiban.

A tebrizi endzsumen olyan erőt jelentett, hogy 1907. január elején nem engedte, hogy a Mokammed-Ali Mirza helyére kineve-

10/ lásd:CGIAL, KMF, 164. f., I.rész, 29-34. l.

11/ Endzsumen = gyűlekezet, társaság

13/ lásd:"Kék könyv. Perzsia" I.sz. 1909. 20.l./Blue Book.Pers-

sia. No. I.1909.- rövid: BBP./

zett Nizam-ol-Molk kormányzó ellássa a tartomány kormányzását.

Az azerbajdzsáni forradalmi események mutatják, hogy itt az iráni forradalom a továbbiak során polgári demokratikus forradalom vonásait öltötte.

1907. elején megalakították az endzsument Giljan tartomány központjában, Rest városában. Jellemző, hogy az endzsumen megszervezésében itt aktív résztvettek a medzslisz tebrizi képviselői, /14/ akik Tebrizből Teheránba vivő utjuk során Restben időztek.

Restben a nép hangulata a sah ellen irányult. A város lakosai kijelentették, hogy nem vesznek részt Mohammed-Ali sah megkoronázása alkalmából rendezett ünnepeken, ha erre a medzslisz nem ad utasítást. Csak miután Teheránból táviratot kaptak, mely szerint Mohammed-Ali sah jóindulatu magatartást tanúsít az alkotmány iránt, voltak hajlandók Rest lakói ünnepi kivilágítást rendezni, feldiszíteni a bazárokat /ezek voltak a szokásos ünnepi megnyilvánulások Iránban/. /15/

1906. végén megalakították az endzsument Iszfahánban. Az iszfaháni endzsumen hetente kétszer tartott ülést és beleszólt az iszfaháni tartományi kormányzóság összes ügyeibe.

1907. januárban megalakult az endzsumen dél-iráni Farsz tartomány központjában, Siraz városában. Az endzsumen a lakosság különböző rétegeiből kikerült 30 képviselőből állt. /16/ Endzsument alakultak Irán többi városaiban és körzeteiben is.

1907. elején Irán északi városaiban és körzeteiben önkéntes fegyveres forradalmi alakulatokat szerveztek, az ugynevezett fedai osztagokat. A későbbiek során a fedai-mozgalom lett a forradalom fő fegyveres ereje.

Az első említést a fedai osztagokról az angol misszió 1907. februári jelentésében találhatjuk. A jelentés megjegyzi, hogy Restben két fedai társaság működik, egy nyílt és egy titkos. /17/

A fedai osztagokat főképen a mudzsahidok szervezetének kezdeményezésére alakították meg. /18/ A mudzsahidok társaságának vezetői illegális konspiratív szervezetek voltak. Az első ilyen

14/ lásd: CGIAL, KMF, 171 f. II. rész, 7. l.

15/ lásd: BB.P. 17.1.

16/ lásd: u.o. 17.1.

17/ lásd: u.o. 18.1.

18/ Mudzsahid = a hit, az igaz ügy és az adott esetben a forradalom ügyének harcosa.

szervezetek Észak-Írán városaiban még 1905-ben alakultak. Tagjai főképpen a lakosság forradalmi érületű kispolgári rétegeiből - a kereskedőkből, az alsópapságból, a kisbirtokosokból, iparosokból és parasztokból - kerültek ki. A szervezetekhez részben munkások is csatlakoztak. A mudzsahid szervezetek tevékenységét az oroszországi - különösen kaukázusontuli - forradalmi mozgalom eszméi és példája lelkesítették. A mudzsahidok a kaukázusontuli bolsevikokkal az általuk a török és iráni munkások között a baki ipartelepeken alakított "Hummet" szervezeten keresztül tartották fenn a kapcsolatot. A mudzsahidok társaságának fő célja az iráni reakció és az imperialisták ellen, a nemzeti függetlenségért és Irán demokratikus átalakításáért folytatott harc volt.

Az endzsumenek, fedai osztagok és a többi szervezetek mellett, -amelyeknek tevékenységében megmutatkozott a széles népi tömegeknek a belső reakció elleni, egyre fokozódó ellenséki sége - az országban imperialistaellenes tömegmozgalom is kialakult. Iszfahánban és más városokban bojkottot indítottak a külföldi áruk ellen./19/ Azerbajdzsánban a lakosság megtagadta, hogy utadót fizessen az orosz utkoncesszió igazgatóságának. Az utasználat járulék megtagadása néha az utfelvigyázó megbízottakkal való összeütközésekre vezetett. Egy alkalommal az azerbajdzsáni kormányzó által az utigazgatóság segítségére küldött lovascsapat komoly ellenállásba ütközött a parasztok részéről és így kénytelen volt Tebrizbe visszatérni. A pénzváltók és kereskedők Tebrizben bojkottálták az angol Sahansah Bank által kibocsátott bankjegyeket /20/. Egyre fokozottabban hangzott fel az a követelés, hogy bocsássák el a belga származású vám- és postaügyi minisztert, Nauss-ot és más külföldi hivatalnokokat. Enzeli lakosai azért emeltek panaszt a medzsliszben, hogy a halászati területek bérlői nem adnak el perzsáknak "szuf" halat, holott a Lianozov társaság úgy kapta meg a halászati koncessziót, hogyha ezt a halfajtát csak perzsáknak adja el. Az enzeli halászok többiben panasszal járultak a medzslisz elé a Lianozov koncesszió igazgatóságának tevékenysége miatt./21/

1907. január 15.-én a medzslisz ülésén felvetették a perzsa kozákbrigád kérdését. Aga Szeid Mohammed mudzsahid, aki ezt a kérdést felvetette, tiltakozott az ellen, hogy a perzsa kozákok nem iráni mintájú egyenruhát és idegen kitüntetésekkel hordanak, és hogy megadták a katonai tiszteletadást a cári követeknek, de ugyanakkor nem tisztelegtek Naib-esz-Szaltan iráni há-

19/ lásd: CGIAL, KMF, 172. f. II. rész, 7. l.

20/ lásd: BB.P. 17. l.

21/ lásd: I.M.J. 29.1. - CGIAL, KMF, 171. f. I. rész. 119, 163, 230. stb. l.

ügyminiszternek./22/

1907. elején egyre fokozódott a tiltakozás a hatóságok, a tartományi és körzeti kormányzók stb. önkénye ellen. A sah által kinevezett kormányzók önkényes tevékenysége - amelyet azelőtt természetesen tartottak és amely ellen a lakosság részéről nem nyilvánult meg nyílt és határozott ellenállás - most viharos tiltakozást és felháborodást váltott ki. A sah hatóságainak önkényétől és önhatalmi eljárásaitól sujtottak panasszal járultak a medzslisz elé, abban reménykedve, hogy ott védelmet találjanak. 1907. jan. 15. és 17-én a medzsliszben megvitatták Asze -ed-Doule horaszani kormányzó tulkapásait. A horaszani kormányzó akadályokat támasztott a medzslisz választásai idején, valamint az angolokkal szoros kapcsolatban, pestisjárvány ürügye alatt megtiltotta a helyi lakosoknak, hogy 20.000 harvar /23/ búzát kivigyenek külföldre.

Ő maga viszont 60.000 harvar búzát felvásárolt a lakoságtól az általa megállapított harvaronkénti 15 kranos éron és ugyanazt 15 tumanért /24/ adta el harvanonként. Aszef-ed-Doule és más hatósági személyek Horaszánban úgy bántak a helyi lakossággal, mint a rabszolgákkal. Önkényük odáig fajult, hogy Kucsanban adótartozás miatt több mint 300 leányt és asszonyt adtak el rabszolgának.

Jellemző, hogy Aszef-ed-Doule ezen tulkapásait a medzslisz ülésén az iparosok képviselője, Aga Szeid Hoszein Borudzserdi vetette fel és ragaszkodott Aszef-ed-Doule megbüntetéséhez. Január 22-én ugyancsak Aga Szeid Hoszein Borudzserdi tárta fel a medzslisz ülésén a tonkabuni tollabok /egyházi iskolák hallgatói/ panaszát a tonkabuni kormányzó, Amir Aszad, /Szepahdar fia/ garázdálkodása miatt. Amir Aszad megbotozta Mohammed Sarlatmadar sejket és megtépte szakállát, mert az - miután megérkezett az utasítás Teheránból a medzslisz választásainak lefolytatására - ragaszkodott ahhoz, hogy ezeket a választásokat lefolytassák és endzsument alakítsanak a választások szabályos levezetésének ellenőrzésére./25/ Szeid Hoszein - akit más képviselők is támogattak - azt követelte, hogy Amir Aszadot mozdítsák el a kormányzói tisztségről, utalják törvény elé és büntessék meg. Az egyik képviselő azt javasolta, hogy az ilyen kormányzókat - a többiek okulására - akasszák fel Teherán főterén, a Tuphanon./26/

A medzslisz és a sah, valamint részben a medzslisz és a kormány közötti viszony erősen megromlott. A ministerek a medzslisz elleni támadásra készülő sah utasítására, gyakran nem jelentek meg a medzsliszben, hogy választ és magyarázatot adjanak a képviselők kérdéseire. Vagy egyszerűen tagadták, hogy a képviselők által felhozott tények igazak, vagy ígértették, hogy kivizsgálják a panaszokat, de ezeket

22/ lásd: CGIAL, KMF, 171. f. II. rész, 210.1. I.M.J. 50.1.

23/ 1 harvar = 300 kg.

24/ 1 tuman = 10 kran.

25/ lásd: I.M.J., 59.1. CGIAL, KMF. 171. f. I. rész, 232-233.1.

26/ lásd.u.o.

az ígéreteiket nem teljesítették. Ez elégedetlenséget és felháborodást váltott ki a medzslisz képviselői között, amely még csak fokozódott azután, hogy a sah nem hívta meg a képviselőket a koronázásra, és különösen azután, mikor elterjedtek a hírek, hogy a sah támadást készül indítani a medzslisz ellen.

A sah nyíltan ellenséges magatartást tanúsított a medzslisszel szemben és a továbbiakban egyáltalán nem vette tekintetbe követeléseit. A medzslisz többszörös kitartó sürgetésére és követelésére, hogy Naussot bocsássa el, azzal válaszolt, hogy 1907. január végén kiadott rendelkezésével megerősítette Naussot a vám- és postaügyi miniszterségben. A ferman kihangsúlyozta Nauss "tapasztalatát, tudását és becsületességét", köszönetet mondott előző munkájáért, hogy a vámügyeket "mintaszerű rendbe" hozta, és annak a reményének adott kifejezést, hogy Nauss nagy "tapasztalatával" a jövőben is a pénzügyek területén fog dolgozni. A sah naponta magához hívatta Naussot a pénzügyekről való jelentéstétel végett./27/

A sahezen magatartása még jobban kiélezte ellene a hangulatot a medzsliszben. A medzslisz jan. 22-i viharos nyílt ülésén megvitatták a kormányzók visszaélései és önkényes eljárásai miatt beérkezett panaszokat, valamint azt a tényt, hogy ugy a miniszterek, mint a sah környezete tudomást sem vesznek a medzsliszről. Ezután a medzslisz vezető képviselőinek csoportjai Tabatabaj és Behbehani mudzstehidok részvételével nem-hivatalos értekezletet tartottak. Az értekezleten megvitatták az előállott helyzetet és élesen bírálták a sah udvarának állásfoglalását. "Sőt azt is mondták - amint ezt az orosz pénzügyminiszter teheráni képviselőjének, Osztrogradszkijnak, január 10 /23/-i Pétervárra küldött jelentésében olvashatjuk - hogyha a sah továbbra is semmibe veszi a medzsliszt, akkor lehetséges a köztársasági kormányformára való áttérés."/28/ Csak Szeid Abdolla Behbehani mudzstehid többszörös felszólalására határozták el, hogy nem élezi ki a sahhall való viszonyt. A mudzstehidok nevében levélben kérték a sahot, rendelje el, hogy a miniszterek vegyenek részt a medzslisz ülésein.

Ebben az időszakban a medzslisz képviselői között még széles körben el volt terjedve az a vélemény, hogy a legnagyobb rossz nem a sah, hanem az őt körülvevő udvari emberek és miniszterek, akik a sahot tévuttra vezetik. A medzslisz nem szállt szembe a monarchikus rendszerrel, sem a Kadzsar dinasztiával. A köztársasági kormányformára való áttérés lehetőségéről folytatott megbeszélések csak epizódok képeztek és nem voltak jellemzők a medzslisz képviselőinek általános magatartására. A képviselők többsége, élükön a liberális földbirtokosok, a nagy- és közép-

27/ lásd: CGIAL, KMF, 164. f. I. rész, 41.1.

28/U.c. 35. 1.

kereskedő burzsoázia és a papság képviselőivel, csak arra törekedtek, hogy a sah hatalmát az alkotmány révén korlátozzák, hogy a sah és környezete ossza meg a hatalmat a társadalom ezen rétegeinek képviselőivel.

De Mohammed Ali sah és az egész reakciós feudális vezetőréteg nem akartak engedni uralmukból és a régi reakciós rendszer visszaállítására és az alkotmány eltörlésére törekedtek. Ez volt a medzslisz és a sah közti ellentét főoka.

Az események fejlődése során ez az ellentét még jobban elmélyült. Január 29-én a medzslisz hivatalos nyilatkozatot követelt arra vonatkozólag, hogy a miniszterek felelősek a medzslisznek, hogy kötelesek megjelenni a medzsliszben és beszámolni a medzslisz előtt tevékenységükről. Követelte továbbá azt, hogy a legközelebbi időben az összes minisztereket hivatalosan mutassák be a medzslisznek./29/ Január 31-én a medzslisz ülésén megjelentek az összes miniszterek, a hadügyminiszter és a vám- és postaügyi miniszter kivételével. A képviselők azt követelték, hogy a miniszterek ismerjék el felelősségüket az alaptörvény és a medzslisz előtt, számoljanak be a medzslisznek munkájukról. Erre a miniszterek többsége azt válaszolta, hogy előbb ki kell dolgozni egy határozatot a miniszterek munkájáról. A képviselők különös nyomatékkal követelték, hogy a pénzügyminiszter viselje a felelősséget a vámügyekért is. Követelték, hogy a belga Naussot bocsássák el és hogy a továbbiakban külföldiek ne viselhessenek miniszteri tiszteket./30/

Nauss és a többi belga vámhivatalnok leváltásának kérdése volt az egyik fő ütközőpont. Az országban egyre nőtt az antiimperialista hangulat és így Nauss miniszteri tisztsége sértette az irániak nemzeti érzületét. Ezért Nauss leváltásának követelése nagy közkeveltségnek örvendett az iráni lakosság körében. Különösen erős volt az elégedetlenség Nauss és a többi belga hivatalnok tevékenységével szemben a kereskedők, a papság és a nacionalista értelmiség köreiből. Az értelmiséget az háborította fel, hogy a belgák fontos és jól jövedelmező állásokat foglaltak el Irán államapparátusában és háttérbe szorították az irániakat. A kereskedők nem voltak megelégedve a vám és posta működésével. A papság azt sérelmezte, hogy ha a külföldiek befolyásos tiszteket töltenek be Iránban, vagy ha általában fokozódik a külföldi befolyás, ez csökkentheti a papság befolyását az ország gazdasági és politikai életére. A papság elégedetlenségét még fokozta az, hogy Nauss számos olyan nyilatkozatot tett, amelyet az irániak a muzulmán vallás és papság megsértésének, illetve ezek ellen irányuló gunyknak tartottak.

1905-1906. végén a belga vámhivatalnokok és különösképpen a Nauss elleni mozgalom olyan jelleget öltött, hogy Nauss veszélyesnek

29/ I.M.J., 69-70.1.- CGIAL, KMF 171. f. II. rész, 34-37.1.

30/ lásd: I.M.J., 70-72.1.- CGIAL, KMF, 171. f. II. rész, 36-40.1

tartotta, ha továbbra is Iránban marad. Ezért azzal az ürüggyel, hogy kereskedelmi tárgyalásai vannak Törökországgal, Konstantinápolyba utazott és csak 1906. őszén tért vissza Teheránba. Gyakorlatilag az volt a helyzet, hogy nemcsak a vám- és postaügyek álltak felügyelete alatt, hanem Irán egész pénzügye is. Ő ellenőrizte az állam és a sah kincstárát és a pénzverdét is. Nauss, mint az imperialista hatalmak ügynöke, mindenképen arra törekedett, hogy egy újabb angol-orosz kölcsön-szerződés megkötését biztosítsa.

Természetes tehát, hogy Nauss elbocsátásának követelése nem került le a medzslisz napirendjéről az alkotmányos mozgalom kezdete óta. De 1906. végén, mikor a reakciósok és ellenfelei közötti harcban a fő helyet az alaptörvény jóváhagyása foglalta el, Nauss elbocsátásának követelése kissé a háttérbe szorult. 1907. január végén ez a kérdés újra az első helyre került a medzslisznek azzal a követeléssel kapcsolatban, hogy a miniszterek a medzslisz előtt számoljanak be az államügyekről és elsősorban a pénzügyekről. Különösen nagy eréllyel vetette fel Nauss elbocsátásának kérdését a medzsliszben a volt kereskedelemügyi miniszter, Szaad-ed-Doule, akinek személyi ellentéte is volt Nauss-szal /Nauss közrejátszott abban, hogy Szaad-ed-Doulet a kereskedelemügyi miniszteri tisztről elmozdították/. Nauss - mint már fentebb láttuk - nem jelent meg a medzslisz előtt. Naszr ol-Molk pénzügyminiszter, a képviselők kérdésére azt válaszolta, hogy ő nem viselhet felelősséget a vámügyekért és egyéb pénzügyekért, mivel Nauss nincs neki alárendelve és a három utóbbi év alatt még jelentést sem nyújtott be a vámügyi igazgatás tevékenységéről.

A medzslisz azt követelte, hogy a szadr-azam nyújtsa be a felelős miniszterek jegyzékét. A szadr-azam a jegyzéket el is küldte, de Nauss nem szerepelt a medzslisz előtt felelős miniszterek között. /31/ Tehát a medzslisz nem tudott érvényt szerezni az alaptörvényben lefektetett igen fontos jogának, hogy az ország pénzügyei feletti ellenőrzést gyakoroljon. Mohammed Ali sah így próbálta semmivé tenni az alig egy hónapja megerősített alaptörvény hatályát és visszaállítani az alkotmány bevezetése előtti helyzetet.

Ez méginkább fokozta az elégedetlenséget és a felgerjedést az országban. Az egyre növekvő demokratikus, antiimperialista mozgalom rendkívül erős hatást tett a medzsliszre, a reakció elleni határozottabb fellépésre ösztönözte. A baloldali képviselők, sőt a medzslisz üléseiben résztvevő közönség is, már ebben az időben azzal vádolta a medzsliszt, hogy nem mutat elég aktivitást a reakciósok elleni harcban. Így pl. február 5-én a közönség arra kényszerítette az ülésről távozó képviselők

31/ lásd: BB.P. 18.1.

selőket, hogy térjenek vissza az ülésterembe és az egyik jelenlevő megállapította, hogy a medzslisz semmit sem tett a nép érdekében és hogy ez egyenlő a nép elárulásával./32/ A következő ülésen, feb. 7-én Hadzsi Szeid Mohamed Sagir és a medzslisz elnöke nehezményezték, hogy a nép a medzsliszt tehetetlenséggel vádolja és hogy példaképpen a tebrizi endzsamet hozza fel, amely számos hasznos intézkedést valósított meg a nép érdekében./33/ Válaszképpen az iparosok képviselője, Haszan Al' sejk kijelentette, hogy "a teherániak helyeslik a tebrizie tevékenységét és nem akarnak elmaradni mögöttük"./34/ Mikor a medzslisz elnökének javaslatára fontos aktuális kérdések megvitatása helyett a medzslisz munkarendi szabályzatát olvasták fel, az ülésen résztvevő közönség kiáltozni kezdett: "Furcsa, hogy mivel foglalkoztok. Mi haszna van a népnek ebből a haszontalan felolvasásból?" Olyan fenyegetések is hallatszottak, hogy ott helyben leszámolnak a képviselőkkel, mint a nép árulóival, ha továbbra is így működnek./35/ Tehát az országszerte egyre növekvő demokratikus mozgalom erős hatást gyakorolt a medzsliszre.

1907. február 8-án megérkeztek Teheránba a medzslisz tebrizi képviselői. Teherán lakossága ünneppélyesen fogadta őket és a fogadás népi tömegtüntetéssé vált. Teherán utcáin ujjogva üdvözölte a tömeg a demokratikus mozgalom élén haladó azerbajdzsáni és tebrizi képviselőket. Az azerbajdzsáni képviselők iránti különösen nagy megbecsülést azzal fejezték ki, hogy előttük az uton úrüket vágta le./36/ Spring-Rice, Anglia teheráni követe, az iráni eseményekről szóló beszámolójában az 1907. februári eseményekről azt írja, hogy a Teheránba érkező tebrizi képviselőket majdnem uralkodónak kijáró tiszteltetésben részesítették. /37/

A tebrizi képviselők megérkezése Teheránba "nagyobb határozottságot adott a forradalmi mozgalomnak"/38/ mutat rá a február 8-15-i teheráni eseményekről adott jelentésében az orosz misszió. A nép egyre nagyobb nyomást gyakorolt a medzsliszre, egyre fokozottabban követelt határozott intézkedéseket a reakció ellen. Az orosz pénzügyminiszter perzsiai megbízottja, Osztrogradszkij, 1907. február 12-i jelentésében ezt írja: "A medzslisz legutóbbi ülésére különösen jellemző "az utca" részvétele."/39/

32/ lásd: I.M.J., 18.1.

33/ lásd: u.o. 79.1.

34/ CGIAL, KMF, 171. f. II. rész 58.1.

35/ lásd: u.o. 60.1.

36/ lásd: u.o. 164. 1. II. rész. 83.1.

37/ lásd: BB.P. 19.1.

38/ CGIAL, KMF, 164.f. II. rész, 83.1.

39/ U.o. 6.1.

Azerbajdzsán és Tebriz hatása nem merült ki az azerbajdzsáni képviselők teheráni utjával. Tebriszben - mint a perssa Lezámi-tóló és Kölcsönfolyósító Bank tebrizi fiókjának vezetője, Bugyilovics, 1907. január 29-i /febr. 11./ sürgönyében közölte - az endzsumen "amely már régen kezébe vette a hatalmat, számos követeléssel lépett fel a sahhal szemben" és sztyájkot rendelt el a városban./40/

Erre bezárták a bazárokat, üzleteket, boltokat, iparosműhelyeket és állami intézményeket.

Nőtt a mozgalom Irán többi nagy városában: Resben, Iszfahanban, Sirazban, Jezdben is.

A tebrizi képviselők teheráni megérkezése utáni napon a medzslisz ultimátumot intézett a kormányhoz és követelte a következő hét követelés azonnali teljesítését: Az alkotmány kiegészítését és annak kimondását, hogy a kormányforma szigorúan alkotmányos; a miniszterek számának nyolcra való csökkentését és a medzslisz, nem pedig a sah előtti felelősségre való kötelezését; az udvari miniszteren kívül egy miniszter se viselhesse a "vesir" címet; idegenek ne tölthessenek be miniszteri tisztet; biztosítsák a törvényes jogokat az endzsumeneknek és az egész országban alakítsanak helyi endzsumeneket; olyan jogokat biztosítsanak a vidéki endzsumeneknek a vidéki hazóságokhoz való viszonyukban, mint amilyenekkel Teheránban a medzslisz a központi hatóságokkal kapcsolatban rendelkezik; váltsák le Nausszot és Priemet, mint idegeneket, a vámügyi miniszteri és a fővámgazgatói tisztről; teljesítsék a tebrizi endzsumen követelését a sah egy bizalmi emberének, Szaad-ol-Molk-nak tisztességéből való elmozdításáról./41/

A sah megtagadta a medzslisz követeléseinek teljesítését és a terrorintézkedések útjára lépett. A szarbasoknak /katonáknak/ kiosztották a töltenyeket és azt a parancsot kapták, hogy tünnető módon, a köztérenken tisztítsák meg a berendeződött ágyukat. Naib-esz-Szaltan hadügyminiszter, a sah nagybátyja és a sah többi bizalmi emberei saját vagyonukból körülbelül 150.000 tumant osztottak szét a hadsereg tagjai közt, akik már több mint egy év óta nem kaptak zsoldot./42/ Február 8-án a sah úgy intézkedett, hogy Nauss haladéktalanul szerezzon a külföldi bankokban 150.000 tumant az országban fellángolt demokratikus mozgalom elfojtására. A pénzre a sahnak nemcsak a hadsereg zsoldjának kifizetésére volt szüksége, hanem arra is, hogy megvesztogesse a mudzstehidokat és az alkotmányos mozgalom kiemelkedő politikusait. Nauss bejelentette a sahnak, hogy ő és

40/lásd: CGIAL, KMF, 164.f. I. rész, 57.l.

41/lásd: u.o. II. rész, 83.l.

42/lásd: u.o.

Friem készek haladéktalanul lemondani, ha ez megnyugtatója a kedélyeket. Erre a sah a következőket válaszolta: "Semmiestre sem. Elég volt az engedményekből. Minden újabb engedmény csak még jobban elmérgesítené a helyzetet". /43/ A sah támogatásért Angliához és a cári Oroszországhoz fordult, és hogy nemcsak pénzügyi segítségre számított, az látható Osztrogradszkijnak február 13-án Pétervárra küldött jelentéséből. Arra számított, hogy az Anglia részéről Szisiztanban és Irán déli részén fogatosított katonai felvonulások és a cári Oroszország részéről Azerbajdzsán és Horassan felé történő katonai mozdulatok /44/ jelentős támogatást nyújtanának neki a demokratikus mozgalom elleni harcában.

Spring-Rice-nek, Anglia teheráni követének, a sah pénzügyi segítségkérésére való válaszából igen világosan és meggyőzően kitűnik az angolok demagóg propagandájának az a hazugsága, hogy Anglia Oroszországgal ellentétben minden segítséget megadott az iráni népnek a reakciós Mohammed Ali sah ellen, az alkotmányért vívott harcában. A sah, mikor megkapta a mezzlisz követeléseit, magához hívatta N.S. Hartvig orosz követet, "hogy közösen megvitassák az esetleg fogatosítandó rendszabályokat és tisztázzák, hogy a sah számíthat-e szükség esetén Oroszország pénzügyi és erkölcsi támogatására". /45/ Az orosz követ - amint ezt Osztrogradszkij jelentésében ismertette - "húzódozott ettől az audenciától, mert nem tartotta kívánatosnak, hogy Oroszországot a későbbiek során a reakció érdekében kifejtett provokációjával vádolják." /46/ Maga Osztrogradszkij, akinek vezetése alatt az Orosz Leszámitoló és Kölcsönfolyósító Bank állott "keréken megtagadta, hogy a sahnak akárcsak egy krant is adjon". /47/

Másképp járt el az angol követ. A sah kérésére Spring-Rice haladéktalanul utasítást adott az angol Sahansah Bank igazgatójának, Rabbinnek, hogy szolgáltasson ki Naussnak 150.000 tumant. /48/ Csak ezután ígérte meg Hartvig Spring-Ricennek, hogy a cári Oroszország résztvesz "ennek a 150.000 tumannak a folyósításában és ezt a leg-rövidebb időn belül írásba fogják foglalni." /49/

Mikor Rabino Spring-Rice utasítását megkapta, levélben értesítette Naussot, hogy a pénz másnap reggel rendelkezésére áll. Az angolok ezen pénzügyi támogatása csak még jobban megerősítette a reakciós Mohammed Ali sahot abban a szándékában, hogy elfojtsa a forradalmi mozgalmat az országban. A sah titkára, Sapsal kijelen-

43/ U.o. I. rész, 48.1.

44/ lásd: u.o. II. rész, 8.1.

45/ U.o. 7.1.

46/ U.o.

47/ U.o. 8.1.

48/ lásd: u.o. I. rész 48-49, 51.1; II. rész 4-9.1.

49/ U.o. I.rész, 49.1. Az angol és orosz kormány között egyezmény állt fenn, amelynek értelmében "a perzsa kormánynak nyújtott minden pénzügyi támogatásban Anglia és Oroszország egyenlő részben kell hogy részesedjék".

tése szerint, amint Mohammed Ali sah biztos lett az angol pénzügyi segítségben "szilárdan elhatározta, hogy nem enged a medzslisz újabb követeléseinek és szükség esetén kész erőszakkal folytatódni és csak a pénzt várja, amellyel a legéhesebb szájakat betömheti."/50/

A felhozott tény meggyőző tanubizonyosság arra, hogy az imperialista Anglia képviselőjének az iráni forradalmi mozgalom és a Mohammed Ali sah vezette reakció közti harccal szemben elfoglalt álláspontja velejéig antidemokratikus, reakciós volt. Sőt mi több, az sahnak, a medzslisz-szel és a forradalmi mozgalommal szemben nyújtandó segítség kezdeményezése éppen az angol imperializmus képviselőjétől indult ki. És ez nem volt véletlen, hanem visszatükrözte azt a politikai irányvonalat, melyet az angol imperializmus az iráni forradalommal szemben követett. Az angol okmányok arról tanuskodnak, hogy Anglia iráni képviselői már ebben az időben intervenciót készítettek elő az iráni forradalom ellen. Így Spring-Rice, Anglia teheráni követe, 1907. február 6-án Grey angol külügyminiszterhez intézett táviratában úgy nyilatkozott, hogy össze kell állítani egy "pénzügyi, illetve katonai intézkedéseket tartalmazó tervet arra az esetre, ha az európaiak életének és vagyonának védelme ezeket az intézkedéseket feltétlenül szükségessé tenné". /51/ Ezt a tervet csak azért nem valósították meg, mert maga a sah is kénytelen volt lemondani arról a kísérletről, hogy ilyen úton szilárdítsa meg helyzetét. Hírek keltek szárnyra Teheránban, hogy a sah külföldi bankoktól pénzt próbál szerezni a demokratikus mozgalom elleni harcra és ez fokozta a felháborodást a sah ellen. A városban olyan hírek is terjedtek el, hogy a sah a külföldtől pénzt kap "a medzslisz szétkergetésére". /52/ Ezek a hírek még jobban felszították a nép elégedetlenségének tüzeit és fokozták a sah ellenfeleinek aktivitását.

A medzslisz bejelentette, hogy az adott körülmények között nem tudja tovább folytatni munkáját. A várost - mint ezt a február 8-15-ig terjedő időben lefolyt teheráni eseményeket áttekintő orosz jelentés mondja - elárasztották a sah és bázalmi emberei elleni próklamációkkal. A medzslisz tagjai összegyűltek a medzslisz épületében és kijelentették, hogy addig el nem távoznak, amíg a sah eleget nem tesz bejelentett követeléseiknek. Azzal fenyegették meg a sahot, hogyha ezt nem teljesíti, akkor bezáratják a bazárokat és széles tömegeket mozgatnak meg./53/ Körülbelül 3.000 ember gyűlt össze a medzslisz kertjében és udvará-

50/ U.o. II. rész, 8.1.

51/ BB.P., 8.1.

52/ CGIAL, KMF, 164. f. II. rész, 9-10.1.

53/ lásd: u.o. 84. 1.

ban, hogy a medzsliszt megvédje a reakciók esetleges támadása ellen./54/ A sah és politikája elleni elégedetlenség és felháborodás oly erős volt, hogy a főrangú egyházi személyek - a mudzsahidok - akik ekkor már hajlottak a sahkal való kompromisszumra - félték attól a vádtól, hogy elárulják a forradalom ügyét és attól, hogy a sah megvesztegette őket; így kénytelen-kelletlen a medzslisz épületében tartozkodó képviselőkhez csatlakoztak.

A medzslisz képviselői, akik között a legaktívabb szerepet Hadzsi Ismail Magazeli, tebrizi kereskedő és más tebriziek játszották, rendszeresen érintkeztek távirat útján a vidéki városokkal, ahol a medzslisznak a sahhoz intézett ultimátuma után a tömegmozgalom még nagyobb méreteket öltött. Restben komoly zavargásokra került sor és ebben aktív részt vettek a fedaiok. Sirazban, Jezáben, Iszfahánban, Kazvinban és más városokban is tüntetésekre került sor és a bazárokat bezárták. Egyes városokban, mint pl. Kazvinban, a demokratikus elemek és a reakciók között összeütközésekre is sor került./55/

De a forradalmi mozgalom ezekben a napokban a legnagyobb erővel Azerbajdzsánban bontakozott ki. Ez a vidék volt "a medzslisz összes követeléseinek támaszpontja" - mint azt Osztrogradszkij, február 11-én Pétervárra küldött táviratában jelentette./56/ A bazárok bezárása és a február 8-ára hirdetett sztrájkok után a nép Tebriszben áttért a felkelésre. A forradalmárok a tebrizi endzsumen vezetése alatt elfoglalták az összes kormányhivatalokat: a postát, a vámhivatalt, a távirát, a lőszerraktárt, stb., sőt még a kaszárnyákat is. Ebben aktív szerepet játszott a fedai szervezet. Azerbajdzsán kormányzóját és tisztviselőit, a posta-, vám- és más hivatalnokokat és sok reakcióst, akik szembe akartak szállni a forradalmi osztagokkal, letartóztatták. Agyukat, fegyvereket, puskaport és más hadianyagot keritettek kezükbe a forradalmárok. Mindenütt őrséget állítottak fel./57/ Az utcákban

megjelentek a vörös zászlók. Két nap múlva vörös zászló lengett a tebrizi táviráda épületén is. A felkelők autonómiát követeltek Azerbajdzsán számára, abban az esetben, ha a sah nem teljesíti a medzslisz követeléseit./58/ Táviratot küldtek Teheránba, melyben kijelentették, hogyha a sah nem teljesíti a medzslisz összes követeléseit, akkor az azerbajdzsániak nem fizetnek többé adót a kormánynak./59/

A forradalmi tábor és az iráni reakció közti első komoly összeütközés megmutatta, hogy míg Anglia és Oroszország imperialista kormányai arra törekedtek, hogy Irán reakciós erőinek nyujtsanak támogatást, addig az imperializmus és a feudális reakció ellen irányuló népi mozgalom erős szövetségesre talált Oroszország

54/lásd: BB.P. 19.1.

55/ lásd: CGIAL, KMF, 164.f. I.rész 60, 101, 112-113.1.

56/ Uo. 51. 1., 57/ lásd: uo. 57.stb.1., 58/ lásd: uo.57. 62.1.

59/ lásd: uo. 171. f. II. rész. 17.1.

forradalmi tömegei részéről. A forradalmi mozgalomnak Iránban, mint láttuk, mély gyökerei voltak. A belső ellentéteket még tetézte a tömegeknek az imperialisták garázdálkodása elleni mély felháborodása. A forradalom az 1905. évi orosz forradalom hatására indult meg. A forradalmi Oroszországnak és elsősorban egyik ellenjáró osztágnak, a kukázusontuli bolsevikoknak a példája hatalmas eszmei befolyást gyakorolt az 1905-1911. évi iráni forradalomra. Eppen Oroszország közelségének következménye volt az, hogy Irán északi területei - az iráni Azerbajdzsán és Giljan - a forradalomban Irán többi területei előtt haladtak és a forradalmi mozgalom fő bázisai és támaszpontjai voltak. Az iráni forradalom burzsoá-demokratikus forradalom jellegét öltötte.

A cári Oroszország iráni képviselőinek a forradalom éve alatt, és különösképpen a január-februári válság idején bekövetkezett eseményekről szóló jelentései is lehetőséget nyújtanak annak a vizsgálatára, hogy milyen nagy segítséget kapott az iráni Azerbajdzsánban és Giljanban kibontakozó forradalmi mozgalom a forradalmi Oroszország részéről.

1907. kezdete óta Mohammed Ali sah több ízben kifejezte komoly aggodalmát, hogy milyen erős befolyást gyakorolt az iráni forradalomra a forradalmi Oroszország és elsősorban a Kaukázusontul. Hartviggal, a cári követtel, 1907. január 21-én lefolytatott beszélgetése során a sah panaszkodott, /mint ezt Hartvig jan. 25-i levelében olvashatjuk/, hogy az iráni forradalmi mozgalmat "nagy mértékben elősegítik a Kaukázusból emigrált, semmirekellő /értsd: forradalmi - A cikkiró/ elemek, főleg az örmények, akiknek tevékenységi központja Baku". "Mindez - írta Hartvig - természetesen igen nyugtalanította Mohammed Ali sahot és bucsuzáskor hangsúlyozottan kérte tőlem, hogy tudósítsuk a kaukázusi hatóságok által az emigráció megakadályozásával kapcsolatban foganatosított intézkedésekről". /60/ Hartvig febr. 13-i táviratában hivatkozott arra, hogy "Azerbajdzsánból és Giljanból beérkezett hírek arról tanuszkodnak, hogy kétségtelenül kapcsolatok állanak fenn a helyi agitátorok és a kaukázusi titkos bizottságok között". /61/ Osztrogradszkij, az orosz pénzügyminiszter képviselője 1907. febr. 13-i jelentésében azt írta, hogy Oroszország közelsége Iránhoz más körülményekkel egyetemben, elősegítette olyan feltételek kialakulását, "amelyek mellett a tebrizi mozgalom igen komoly veszélyt rejt magában a perzsa kormány számára és ugyanakkor komoly fegyvert jelent a teheráni radikálisok kezében." /62/

A tebrizi eseményekről - ahol, mint láttuk, a sah elleni felkelésig jutott el a mozgalom - Teherán rendszeresen értesült

60/ Uo. 104. f. I. rész, 116-117.1.
 61/ Uo. 86.1.
 62/ Uo. II. rész, 6.1.

táviró útján, hiszen a táviró Tebrizben a forradalmárok kezén volt./63/A forradalmi mozgalom fellendülése Tebrizben, Restben és más vidéki városokban erős hatást gyakorolt a teheráni helyzetre. Arra ösztönözte a teheráni alkotmányvédőket, hogy határozottabb cselekvések útjára lépjenek a sahkal szemben. A teheráni és vidéki forradalmi mozgalmak nyomására, a medzslisz a sahkal és a kormánnyal folytatott tárgyalásai során nem volt hajlandó engedményt tenni.

1907. febr. 10-én este felfegyverzett teherániak csoportosan gyülekeztek a medzslisz épülete körül. Febr. 11. reggelére a medzslisz udvarában kb 5-6.000 felfegyverzett ember gyült össze, akik felkészültek a medzslisz megvédésére és várták a sah választát. A sah - mint Spring-Rice, angol követ a februári eseményekről szóló jelentésében írta - fenyegető figyelmeztetést kapott, hogy olyan fedai osztagok is jelen vannak, amelyek készek magukat feláldozni a sah elleni harcban./64/

Tehát Teheránban és az egész országban az erőviszonyok nyilvánvalóan nem a reakció javára alakultak. Még Mosir-ed Doule szadrazam és teheráni politikai körökben befolyásos fiai, Mosir-ol-Molk és Metamen-ol-Molk, sem osztották a sah álláspontját. Az egyik legfontosabb vitatott kérdésben - Nauss elbocsátásában - Mosir-ed-Beule, ha nem is nyíltan, de titokban támogatta az alkotmányvédőket. Mosir-ed-Doule más vitás kérdésekben is közelebb állt hozzájuk, mint a sahhoz./65/ Fiai, különösen Haszan-han Mosir-ol-Molk, még sokkal baloldaliabb álláspontot foglaltak el. Osztrogradszkij febr. 13-i jelentésében közölte, hogy Haszan-han résztvesz az "Ettehadie"/szövetség/ és "Az alkotmány barátai" nevű forradalmi társaságokban, és hogy kapcsolatai vannak a bakui fedaiokkal./66/ Január 31-i sürgönyében pedig azt írta, hogy "Mosir-ol-Molk egy olyan titkos társaságban vesz részt, amelynek elhatározott szándéka, hogy a medzsliszt még bombákkal is támogatja"./67/ Mosir-ed-Doulének és fiainak a január-februári válság idején elfoglalt álláspontja rendkívül jellemző. Mosir-ed-Doule és fiai a nacionalista hangulatú liberálisok közé tartoztak, akik a sahnak az alkotmány bevezetéséről kiadott rendeletéig aktív részt vettek az alkotmányos mozgalomban. A rendelet megjelenése és a medzslisz összehívása után, Mosir-ed-Doule és fiai rendkívül mérsékelt álláspontot foglaltak el. Arra törekedtek, hogy közlatozzák a medzslisz jogait és felhatalmazását, többek között az alaptörvény tervezetének összeállításában. Tehát semmiképp sem számíthatjuk őket a forradalmárok közé. És ha 1907. január-februárjában még ezek a mérsé-

63/ Lásd:uo. 83.1.

64/Lásd: BB.P. 19.1.

65/ Lásd:CGIAL, KMF, 164.f. II.rész 11.1.

66/Lásd: uo. 11.1.

67/ Lásd: u.o. I. rész, 45.1.

kelt liberálisok is lényegében a sah ellen léptek fel, akkor ez jól mutatja, hogy a sah reakciós politikájában csak a reakciós feudális arisztokrácia felró rétegére támaszkodhatott, és hogy a lakosság széles tömegei - beleértve a feudális uralkodó osztály liberális rétegeit is - ellene léptek fel.

Mohammed Ali sah, aki tehát nem rendelkezett semmiféle szilárd bázissal az országban, kénytelen volt engedni, Először azzal próbálkozott, hogy megnyerje magának a papságot. A medzslisz azt követelte, hogy tartsák be a kormányforma szigorúan alkotmányos jellegét, a sah viszont arra kérte a medzsliszt, hogy ne ragaszkodjanak a "masrute" /alkotmányos/ szóhoz, hanem iktassák be ehelyett a "masru'e" /azaz a vallási törvényeken, a sariaton alapuló/ szót. Ez a javaslat, amely rendkívül kedvező volt a mudzstehideknek és általában a papságnak, a medzsliszben éles ellenzéssel találkozott, különösen a tebrizi képviselők részéről, akik vonakodtak bárminemű engedményt tenni a sahnak. A javaslatot szavazásra bocsátották és nagy szótöbbséggel elvetették./68/. A sah képviselője, Móbber-esz-Szaltan, kénytelen volt a sahot felkeresni és az udvarból csak naplemente után tért vissza a sah új fermanjával /leiratával/. Ebben szó volt arról, hogy amióta az elhunyt sah rendelete az iráni medzslisz megalakításáról megjelent, azóta Irán "az alkotmányos államok sorába lépett." Szó volt továbbá benne arról, hogy a kormányzat törvényeket dolgoz ki a minisztériumokról és más állami intézményekről, valamint az endzsumenekről "Mohammed próféta vallási törvényeinek megfelelően." Ezeket azután a kormány végre fogja hajtani./69/ A leirat bejelentette, hogy Nausot és Priemet elbocsátották. Aszef-ed-Doulet, akinek elbocsátását a medzslisz követelte, Horaszan főkormányzói tisztében Rohn-ed-Doule herceggel váltották fel.

Tehát a sah kénytelen volt a medzslisz összes fő követeléseit kielégíteni. De ezt csak azért tette, mert félt, hogy esetleg a "felfegyverzett tömeg megtámadja a palotát"./70/ De ez az egyezmény egyáltalán nem jelentette azt, hogy /71/ a sah meg akarta változtatni a medzsliszhez, és még kevésbé a demokratikus mozgalomhoz való viszonyát. A sah arra számított, hogy engedményeivel átmeneti nyugalmat teremtsen, amelyet felhasználhat arra, hogy előkészítse hadseregét a medzslisz és a demokratikus mozgalom elleni harcra. "A sah - jelentette Osztrogradszkij febr. 13-i levelében - egyáltalán nem érezte kötelességnek ígéreteit és az volt a szándéka, hogy fokozatosan és észrevétlenül felkészüljön a komoly harcra. Tudomást szereztem arról, hogy a sah egyes megbízható ezredei parancsot kaptak ar-

68/ Lásd: Uo. II.rész, 84.1.

69/Lásd:Uo. 85.1.

70/Lásd: Uo.

71/Lásd:Uo. I.rész, 90.1.

ra, hogy vonuljanak Tebrizbe. Teheránba rendelték a bahtiar lo-
vasság és a talisi lovasok alakulatait."/72/ Hartvig is beszámolt febr. 15-i táviratában a sah harcra készülő terveiről, hogy "bőven jutalmazta a hadsereget, kiegészítette a kozák brigádokat, és ami a fő, testőrséget szervezett kurdokból, bahtiarokból és ajzorokból."/73/

A sah, miután gyűjtötte a fegyveres erőket a forradalom elleni harcra, kísérletet tett arra, hogy a főpapságot maga oldalára vonja. Ebben már azért is számíthatott sikerre, mert 1907. elejétől a széles népi tömegek forradalmi tevékenységének fokozódásával, az endzsumentek és fedai osztagok megalakításával, olyan jelek mutatkoztak, hogy a főpapság megváltoztatta álláspontját a forradalmi mozgalommal szemben. Már a medzlisz jan. 15-i ülésén Szeid Mohammed és Szeid Abdollah mudzstehidék a tebrizi endzsument ellen léptek fel. Szeid Mohammed mudzstehid tiltakozott az ellen, hogy Tebrizben és Azerbajdzsán más helyein helyi medzliszokat /így nevezte ő az endzsumenteket/ alakítottak, amelyek csak zűrzavart és anarchiát teremtettek. Többek között azal vádolta a tebrizi endzsument, hogy a tebrizi Hadzsi Mirza Haszan mudzstehidét birtokainak és vagyonának az endzsument rendelkezésére való bocsátására kényszerítette. Kijelentette, hogy az endzsumentek léte jogellenes, mert csak egy medzlisz lehet az országban /Teheránban/. /74/. A febr. 8-11-i események idején a főpapság, többek között Tabatabaj és Behbehani mudzstehidék, ingadozást mutattak és hajlottak a sahkal való kompromisszumra. De - mint Hartvig febr. 15-i táviratában írja - "féltek attól a vádtól, hogy a kormány megvesztegette őket és így kénytelenek voltak mindeddig együtt haladni még a szélsőséges forradalmárokkal is". /75/ Mindez megalapozta a sah számításait, hogy sikerülni fog a főpapságot megnyernie.

Febr. 13-án a sah magához hívatta a papság képviselőit, többek között Tabatabaj és Behbehani mudzstehideket, valamint Mirza Mehszen /Abdolla Behbehani mudzstehid veje/ és Mirza Szádeg /Mohammed Tabatabaj mudzstehid fia/ képviselőket, akiknek a kiadásában és szerkesztésében a "Medzlisz" című lap megjelent. A sah a velük való beszélgetésben arra törekedett, hogy szembeállítsa őket a forradalmi mozgalommal, a sariatot /a vallási törvényeket/ pedig az alkotmányos szabadsággal. Aga Szeid Mohammed mudzstehid Osztrogradszkijnak adott közlése szerint a sah kijelentette: "Ti számíttok az ország legkiválóbb embereinek, az ország színe-javának. Büszke szeretnék lenni rátok. De ne szolgáltatok okot arra, hogy csalátkozzam beintete. A ti erkölcsi erőttök olyan hatalmas, hogyha holnap úgy öntöznének - amitől Allah óvjon meg - hogy engem kizárjatok az Iszlám kebeléből, akkor velem - a sahok sahjával - legutolsó szolgálatom se enne egy tá-

72/ Uo. II. rész, 12. l.

73/ Uo. I. rész, 93. l.

74/ Lásd: I. M. J. 49. l.

75/ CGIAL, KMF, 164. f. II. rész, 10. l.

nyérből és én teljesen egyedül maradnék. De ez a hatalmas erő hatalmas kötelességeket is ró reátok, és nektek az a hivatások, hogy ezt az ország javára használjátok fel. Ezért parancsoljátok meg a képviselőknek, hogy folytassák munkájukat... Álljatok rendithetetlenül a sariat vártáján, mert az új kezdeményezéseket is ennek megfelelően kell bevezetni. Nincs a világon szabadabb és átfogóbb törvény, mint a sariat. A szabadság - széleskörű fogalom, de a sariat még szélesebb. Akik a sariattól eltávolodnak, azok a szabadságot fordított értelemben fogják fel, ezek számára a szabadság a bünbarlangok és bordélyházak szabad látogatásával egyenlő. Én nem tudom így felfogni és elismerni a törvényt, mert én muzulmán vagyok, aki szilárdan hiszek a Koránban, és azt kívánom, hogy a szabadság a sariat formájában diadalmaskodjék. Ezért írtam leiratomban, hogy az összes törvényeknek összhangban kell állniuk a sariattal."/76/

Miután a mudzstehidek eltávoztak, a sah még ott tartotta Mohszent és Szadegot, a "Medzslisz" c. lap szerkesztőit és felszólította őket, hogy zabolázzák meg a forradalmi mozgalmat. "Ne engedjétek, hogy a mozgalom tovasodorjon benneteket, hiszen ti hivatátok életre. Vegyétek a kormányrudat a kezetekbe és irányítsátok az erőket", /77/ - mondta nekik. Kérte továbbá őket, hogy ne éljenek vissza a sajtóval, amely már rendkívül jelentős szerepet kezdett játszani az ország társadalmi-politikai életében.

Bár ezzel a beszélgetéssel a sahnak még nem sikerült a főpapságot a reakció oldalára vonni, de mindenesetre elég erős hatást váltott ki a papság körében. A papság magatartása az 1907. január-februári események idején, arról tanuskodik, hogy az alkotmányvédő mozgalom táborában szakadás jelei mutatkoztak. Egyrészt fokozódott a lakosság demokratikus rétegeinek aktivitása, ami megmutatkozott az endzsumenek, a mudzsahid-szervezetek és a fedai osztagok tevékenységének szervezésében. Másrészt viszont, már 1907. januárjában előfordult, hogy a főpapság fellépett az endzsumenekkel szemben, mert kezdett elégedetlen lenni a forradalmi mozgalom növekedése miatt és arra törekedett, hogy megegyezésre jussanak a sahhal. Mind ez arról tanuskodik, hogy a forradalmi tábor és a reakciós tábor közti harc újabb fázisába lépett, amely a forradalom kezdeti időszakával szemben, mind az osztályerők elosztása, mind az egyes osztályok és rétegek állásfoglalása tekintetében különbözött. Az osztályerők viszonyában először az 1907 január-februári események idején észlelhető változások továbbfejlődtek a forradalmi mozgalom következő szakaszában. Ez az új szakasz azzal az időponttal kezdődött, amikor febr. 11-én a sah elfogadta a medzslisz követeléseit és lényegében 1907. végén fejeződött be, miután a medzslisz kiegészítéseket függesztett az alaptörvényhez, amelyek az iráni alkotmány fő-részét képezték.

-.--.-

76/ U.o. 13.1., 77./ U.o. 14.1.

Megjelent: a "Voproszi Isztorii" 1951. 4. számában.

RUBINSTEIN N.:

Az amerikai imperializmus szovjetellenes politikájának történetéhez.

Рубинштейн Н.: К истории антисоветской политики американского империализма.

Az amerikai imperializmus külpolitikájának követője minden nehézség nélkül megállapíthatja azt a minden kétséget kizáró tényt, hogy az amerikai imperializmusnak a Szovjetunióval szemben folytatott mai politikája nem új jelenség. Meggyőződhetünk erről, ha összehasonlítjuk a mai amerikai diplomácia dokumentumait, és a diplomácia vezetőinek kijelentéseit a 30 évvel ezelőtti dokumentumokkal és kijelentésekkel. Például az 1920. szept. 2-i "Colby jegyzékben" megtalálhatjuk mindazoknak a szovjetellenes rágalmozó vádaknak egész arzenálját, amelyeket az amerikai diplomácia ma is használ. Colby akkori amerikai külügyminiszter ezen jegyzéke tartalmaz kirohanásokat a szovjet rendszer ellen és rágalmakat arról a "propagandáról", amelyeket a szovjet diplomácia állítólag alkalmaz, és arról szóló rágalmakat, hogy Szovjetország beleavatkozik mások ügyeibe. A jegyzék kijelenti, hogy megszakítják a szovjet kománnyal folytatott tárgyalásokat, majd a "kommunizmus filozófiája" ellen intéz kirohanásokat, majd megint álszentfrázisokat puffogat az amerikai kormánynak a békére való törekvéséről és az orosz nép iránti baráti érzületéről.

Természetesen ez nem a véletlenek találkozása. A Szovjetunió külügyminisztere az Észak-Atlanti paktumról szóló nyilatkozatában rámutatott arra, hogy az USA, Anglia és Franciaország vezető körei által diktált külpolitika ugyanevezett "új irányzata" "azt jelenti, hogy visszatértek a Szovjetunió elszigetelésének régi szovjetellenes irányzatához, amely a második világháborút megelőző években folytattak és amely az európai civilizációt majdnem katasztrófába döntötte." 1/

Az utóbbi időben a szovjet történeti irodalomban számos tanulmány jelent meg, amelyek fényt vetnek az amerikai imperializmusnak a Szovjetunióval szemben főképpen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom utáni első években folytatott politikájára. Ezek a cikkek dokumentációs anyag alapján meggyőzően bebizonyítják, hogy az USA kormánya nemcsak résztvett az 1918-1920. évi szovjetellenes intervencióban, hanem annak egyik fő bujtogatója volt. Az is megállapítást nyert, hogy 1921-ben az USA uralmon lévő körei a Volga menti rossz termést arra igyekeztek felhasználni, hogy széleskö-

1/ Pravda, 1949. jan. 29.

rú kőhálózatot építsenek ki, támaszpontokat létesítsenek az amerikai imperializmus számára a Szovjetunióban és "segítség" leple alatt szolgaságba taszítsák a szovjet államot.

A szovjet történeti irodalomban sokkal kevésbé dolgozták ki az amerikai imperializmus által az elkövetkező években - a Szovjetunió "elismerését" megelőző években - folytatott politika kérdéseit, holott az amerikai imperializmusnak a Szovjetunió irányában folytatott politikájának elemzése erre az időszakra vonatkozóan kétségtelenül nagy érdeklődésre tarthat számot.

Sztálin elvtárs a szovjet-amerikai viszony kérdésében az 1921-1933 időszakban elhangzott kijelentései lehetővé teszik, hogy világosságot derítsünk az USA részéről a Szovjetunió irányában folytatott politika fő vonalaira és sajátosságaira, az amerikai imperializmus szovjetellenes magatartásának igazi okaira.

A szovjet történészek számára ebben a kérdésben igen fontos utmutatást tartalmaznak I.V. Sztálinnak 1934. jan. 26-án a XVII. Pártkongresszuson elhangzott beszámolójában mondott szavai, mely szerint az Októberi Forradalom óta eltelt évek folyamán "Az Északamerikai Egyesült Államokat a különböző országokban egy tekintették, mint a mindenféle szovjetellenes irányzatok védőbástyáját"./2/

Az USA-ban hol egyik, hol másik burzsoá párt - hol a demokraták, hol a republikánusok - képviselői kerültek hatalomra, egymást váltották az elnökök, a miniszterek. A méltóságteljes Woodrow Wilson után Warren Harding következett, majd Calvin Coolidge jutott a Fehér-házba, utána pedig Herbert Hoover. A külügyminiszteri poszton Lansinget Colby, majd Hughes és Kellog váltotta fel. Az amerikai Munkaszövetséget először Gompers vezette, majd később Green. Ezek az emberek az amerikai monopolisták szolgálatában állottak és mindnyájan az amerikai imperializmus szovjetellenes politikáját folytatták.

Majon hol rejlenek ennek a politikának a gyökerei, igazi okai? Melyek ennek a maradi, ostoba csökönyösségnek és csökönyös ostobaságnak az indító tényezői?

-.-.-.-

Az amerikai imperialisták már régen kinyújtották rabló karmait hazánk felé. 1917 tavaszán a burzsoá Ideiglenes Kormány segítségével azon fondorkodtak, hogy a kezükbe kaparintsák Oroszország kincseit. Az USA kormánya felajánlott az Ideiglenes Kormánynek egy kizsákmányoló kölcsönt és a petrográdi amerikai követet, Francis, azzal indokolta javaslatát, hogy "Oroszország beáthatatlan erdőszégekkel, mérhetetlen érc- és olajtartalékokkal

¹Sztálin, A leninizmus kérdései, 554.1.

s hatalmas kiterjedésű szántóföldekkel rendelkezik", "A helyzet mindkivül előnyös lehetőséget tartogat számunkra"./3/ - táviratolta Francis Washingtonba, azzal a megjegyzéssel, hogy így az USA felügyeletet gyakorolhatna Vlacivoszok és az egész szibériai fővasútvonal felett.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom eszeveszett gyűlöletet és dühöngést váltott ki az amerikai imperialistáknál. Ennek első sorban terveik megghiúsulása az oka, hogy Oroszországot, az USA hatalmas gyarmataként "hirtökükbe kerithetik". De volt még egy másik ok is, amely az amerikai imperializmust a szovjet állam esküdt ellenségévé tette.

Sztálin elvtárs már három hónappal az Októberi Forradalom előtt leleplezte az amerikai imperializmus ellenforradalmi terveit, mikor azt írta:

"Most, amikor az orosz forradalom minden erejét megfeszíti, hogy megvédelmezze vívmányait, az imperializmus pedig meg akarja semmisíteni az orosz forradalmat - az amerikai tőke milliárdokat bocsát a Kerenszkij-Miljukev-Cerretelli koalíció rendelkezésére azért, hogy az orosz forradalom teljes letörése után elfojtsa a Nyugaton növekvő forradalmi mozgalmat... Ez tény."/4/

Az amerikai imperializmust halálos félelembe ejtette az a tény, hogy az Októberi Forradalom kővetkeztében rés támadt az imperializmus nemzetközi frontján. "Ez az áttörés fordulatot jelentett a világtörténelemben, mert közvetlenül fenyegette a világimperializmus egész épületének épségét, mert a Nyugaton harcoló erők viszonyát gyökeresen megváltoztatta Európa munkásosztályának előnyére... a nemzetközi burzsoázia, érezve a veszélyt, az orosz áttörés felzámolását tűzte ki legközelebbi céljául."/5/

Teljes határozottsággal mondhatjuk, hogy a szovjet kormány 1917. október 26-án nyilvánosságra hozott tiszti demokratikus programja és békeharca a legádázabb dühöt váltotta ki az USA uralkodó köréből.

Mikor Lansing Wilsonhoz intézett levelében úgy nyilatkozott a szovjet békedekréteréről, hogy "az közvetlen fenyegető veszélyt jelent az összes államok fennálló társadalmi rendje ellen", kétségtelenül mindenekelőtt az amerikai imperializmus érdekeit tartotta szem előtt,

A háberu megszüntetése a Szovjet Köztársaság által javasolt program alapján elkerülhetetlenül bukásra ítélté volna mindazokat a terveket, amelyeket ezzel a háborúval kapcsolatban az ame-

3/ "Papers relating to the Foreign relations of the United States", 1918. Russia, Vol. III, p. 2. 187. Washington, 1932.

4/ I. V. Sztálin, Művei, 3. köt. 2. l.

5/ Sztálin, Művei, 5. köt. 88. l.

rikai imperializmus táplált. Ha az angol imperialisták már kezükbe kaparintották ázsiai Törökország jelentős részét, ha Franciaország Elzász-Lotharingia visszacsatolására számíthatott, akkor milyen "kárpótlásra" tarthatott igényt Washington, ha a háború tényleg annexiók és hadisarcok nélküli demokratikus békével végződött volna 1917 novemberében, azaz alig egy félévvel azután, hogy az USA belépett a háborúba?

Nem szabad elfelejteni azt a körülményt sem, hogy az USA a háború idején a kizárólagos egyedüli hitelezője volt. Világossá vált, hogy a Washington által London és Párizs rendelkezésére bocsátott hatalmas katonai hitelek az amerikai imperialisták kezében az elkövetkezendő békekonferenciákon a legerősebb fegyverek lesznek.

Ezért érthető, hogy az amerikai imperialisták majd megőrültek, amikor tudomást szereztek az Összszövetségi Központi Végrehajtó Bizottság 1918. jan. 28-i rendeletéről, amely "minden feltétellel és minden kivétel nélkül" /6/ az összes külföldi kölcsönöket semmisnek nyilvánította. Az amerikai imperialistákat a legkevésbé sem érdekelte az orosz adósság, mint olyan, mert ez az összeg Anglia és Franciaország adósságaihoz képest jelentéktelen volt. A fő veszélyt abban látták, hogy merényletet követtek el a magántulajdon "szent" elve ellen.

Rettegő félelem töltötte el az amerikai imperialistákat, amikor megtudták, hogy Oroszországban megdőntötték a kapitalista rendszert, hogy felállították a proletárdiktatúrát. A szovjet kormány megalakítása, a béke dekrétum és a külföldi kölcsönök annullálása okozták Lansing külügyminiszter páni félelemmel elöltött kijelentéseit. "Ha a bolsevikok uralmon maradnak, akkor számunkra már abszolút semmi remény nincs", /7/ - írta ő.

Nem véletlen műve az, hogy éppen az USA volt az első, amely Szovjet-Oroszországot blokád alá helyezte. 1917 novemberében az USA kormánya bejelentette, hogy mindaddig felfüggeszti a hadianyag- és élelmiszerszállítást Oroszországba, "amíg a bolsevikok vannak hatalmon és békekötési programjukat szorgalmazzák." /8/

Ma már elég világosan feltárták azt, hogy az USA vitte a vezetőszerepet a szovjetellenes katonai intervencióban.

1917 decemberében az USA finanszírozta Kalegyin fehérgárdista kalandort. Az USA szorgalmazta a nemesi Lengyelország katonai egységeinek megalakítását Szovjet-Oroszország ellen. A bojárok kezében lévő Románia-ak jutalomképpen támogatást ígért Wilson a békekonferencián a szovjet állam elleni fellépéséért. A breszti tárgyalások idején az USA kormánya Szovjet-Oroszországot be

6/A Szovjetunió külpolitikája, I.köt. /1917-1920/M.1944.47.1.

7/iasd: Izv.A.N., szerija isztorii i filozofii, 1949.287.1.oroszul
8/iasd: Foreign Relations, 1918. Russia, I.köt. 266.1.

akarta vonni a Németország elleni háboruba, hogy a Szovjetek fiatal Köztársaságát II. Vilmos császár seregei segítségével szét-
dulassa.

1918 tavaszán az USA kormánya azt javasolta Masaryknak és Benesnek, hogy az Oroszországban lévő cseh-szlovák katonai alakulatokat szovjetellenes zendülések szervezésére és a szibériai fővasutvonal elfoglalására használják fel. Az USA pénzelte a zendüléseket és a zendülések vezetőinek az "Oroszországnak nyújtott gazdasági segély" elnevezésű költségvetési rovatból nyújtott hitelt. Az amerikai imperialisták arra törekedtek, hogy szétdarabolják Szovjet-Oroszországot. Walter Lippman, Wilson "14 pontjának" felhivatalos kommentátora azt javasolta, hogy hazánkat parcellázzák fel különböző területekre és tegyék gyarmattá; az USA, Anglia és Franciaország között "mandátumként" osszák fel a Kaukázust, Közép-Ázsiát és a többi területeket. A Baltikumban még Németország veresége után is meghagyták a német seregeket az USA kormányának követelésére. Hazánk területére mind nagyobb tömegben küldték az amerikai csapatokat.

Minél inkább fokozódott az Októberi Forradalom hatása hazánk határain kívül, annál jobban sietett az amerikai imperializmus, hogy végezzen Szovjet-Oroszországgal. Az USA a szovjet államot erkölcsileg és politikailag el akarta szigetelni, hogy ezt a feladatot megkönnyítse magának.

Az USA lett annak a szovjetellenes hazug propaganda kampánynak az aljas szervezője, melyhez hasonló méretű még nem volt.

Az amerikai ujságokat teletöltték a Szovjet-Oroszországról szóló undorító, kiagyalt hazugságokkal és fékevesztett szidalmakkal. Éppen az USA-ban adták ki a vad szovjetellenes hamisítások nagy gyűjteményét, az ugynevezett "Sisson dokumentumokat". Az amerikai szenátus még attól sem riadt vissza, hogy egy külön bizottságot szervezzen, az ugynevezett Overman szenátusi bizottságot, az oroszországi események "szemmelkísérésére". Nem nehéz meglátnunk, hogy a "Sisson dokumentumok" az USA mai szovjetellenes külügyminisztériumi kiadványainak mintája volt, az Overman-bizottság pedig a hírhedt "Amerikaellenes Tevékenységet Vizsgáló Bizottság" elődje.

Az USA szovjetellenes intervenciójának néptéka rendkívüli módon fokozódott 1918 vége után, miután fegyverszünetet kötöttek Németországgal. Az 1919 és 1920-as évek a Szovjet-Oroszország ellen irányuló legintenzívebb harc időszakai.

Ennek magyarázatát nemcsak abban kereshetjük, hogy az amerikai imperialisták mindenképpen folytatni akarták az intervenciót, hanem az USA bel- és külpolitikai életének újabb jelenségeiben is.

Az 1919-es évben hatalmas hullámokat vetett a sztrájkmozgalom az USA-ban. 1919 novemberében a sztrájkolók száma kétmillióra nőtt.

Fokozódott a forradalmi mozgalom. Megalakult az USA Kommunista Pártja. Az amerikai burzsoázia sietve igyekezett széttörni a forradalmi munkásszervezeteket, végetvetni a sztrájkoknak és osztályhelyzetét megerősíteni az országban. A burzsoázia ebben teljes támogatást nyert az AFL /Amerikai Munkásszövetség/ részéről, amelynek vezetői Gompers-szel és Green-nel az élen, az amerikai proletariátus forradalmi mozgalomának fellendülésében a szakszervezetekben elfoglalt monopolhelyzetük halálos fenyegetését látták.

A szovjetellenes kampány az uralkodó osztályok részére ürügyül szolgált a munkások elleni terrorintézkedésekre.

"A vállalkozók, akik a háboru két éve alatt fogcsikorgatva látták a munkabérek emelkedését...most érezték, hogy eljött az órájuk. A németeket szétverték, most "ki lehet oktatni" a munkásokat. Mire? nézzétek csak: a munkások közötti agitátorok magától értetődően bolsevik banda és már ideje, hogy a vállalkozó illő jövedelemre számithasson vállalatából"/9/

Minél inkább elfogta az amerikai burzsoáziát "a vörös veszélytől való rettegés", annál inkább dühöngött a Wilson kormány. Terror-módszerekkel nyomta el az amerikai proletariátus forradalmi mozgalmát. Tömeges méretekben ütöttek rajta a munkásszervezeteken, tömegével tartóztatták le, ítelték kényszermunkára /Palmer főügyész/ és deportálták az USA baloldali pártjának tagjait. A deportáltakat a Beauford hajón szállították el az amerikai sajtó nagy ujjongása mellett és a "Moszkva keze" és a "bolsevik veszedelemről" hangoztatott vad rivalgás közepette.

A belpolitikai indítóokok távolról sem szolgáltatták az egyetlen okot a minden irányban megindított szovjetellenes kampány fokozódására.

Az 1919-1920-as időszak az amerikai imperializmus széleskörű expanziójának szakasza volt Európában, valamint a Közel-, Közép- és Távol-Keleten.

Ezen expanzió vezetésének legfontosabb szervezési központja elsősorban az USA-nak a párizsi békekonferencián résztvevő küldöttsége volt, másodsor pedig az ugynevezett amerikai "segélyszervezet". Az Európa és a Közel- és Középkélet országainak nyújtott "önzetlen segélyt" hirdető hirverés arra volt hivatva, hogy leplezze a Németországba, Ausztriába, Magyarországra, Csehszlovákiába, Lengyelországba, a Baltikumba és Törökországba és más országokba küldött amerikai missziók kereskedelmi, politikai és kémtevékenységét.

A cinizmusnak és átszenteskedésnek micsoda keveréke House ezredesnek 1918. november 27-én Wilsonhoz intézett sürgönye, amely-

^{9/}Allan, Alig tegnap történt.M. 1933. 29-30.1.

ben az elnök belső tanácsadója az "Európa polgári lakosságának nyújtott segélyről" szólva, sietve megjegyzi, hogy az ezen célra szolgáló árukészleteket az USA-ból kell küldeni és ez nagy hatást fog gyakorolni az amerikai piacokra./10/

Azonban nem szorítkoztak pusztán tervekre és tervezetekre. Hoover amerikai "Segélyszervezete" hatalmas méretű exportműveleteket bonyolított le, felhasználva az élelmezési intervenciót az európai reakció erőinek megszilárdítására és a forradalmi proletariátus szétverésére, mint ezt pl. Magyarországon tették. A dollár betolakodása Európába gyors ütemben fokozódott. "Lengyelországot megveszik az amerikai ügynökök - írta Lenin. Nincs egyetlen olyan gyár, üzem, egyetlen iparág sem, amely nem az amerikaiak zsebében volna."/11/

Ezek a "felvásárlási ügyletek" rendkívül kedvezőek voltak az amerikai imperialisták számára annál is inkább, mert nem arannyal fizettek, hanem az USA-ban eladatlanul heverő kukoricával és ócska hadianyagokkal.

A lengyel-szovjet háború tetőfokán, röviddel azután, hogy a Vörös Hadsereg Varsó külvárosáig eljutott, az USA kormánya egy szovjetellenes manifesztumot adott ki - az ugynevezett "Colby jegyzéket". Az USA külügyminisztere, Colby, felhívta az összes kapitalista államok kormányait, hogy semmilyen körülmények között se ismerjék el Szovjet-Oroszországot.

Az USA kormány szovjetellenes rágalomokkal bőven fűszerezett jegyzékében kijelentette "...nem javasolja, hogy bármilyen tárgyalásokat is folytassanak, illetve kapcsolatokat építsenek ki a szovjet rezsimmel, amelyek túllépnének azokon a szűk határokon, amelyek között a fegyverszüneti tárgyalásoknak folynia kell"./12/

A szovjet kormány válaszában leleplezte a "Colby jegyzék" hazug, rágalmozó kijelentéseit és rendkívül pontosan körvonalazva, meghatározta álláspontját a két rendszer egymás mellett élésének kérdésében.

A szovjet kormánynak a "Colby jegyzékre" adott - és hazug tartalmát leleplező - válaszában kijelentette: "Colby ur súlyosan téved, hogyha azt hiszi, hogy csak akkor állhatnak fenn normális kapcsolatok Szovjet-Oroszország és Északamerika között, ha Oroszországban a kapitalista rendszer van uralmon. Ezzel szemben az oroszországi szovjet kormány szükségesnek tartja mind Oroszország, mind Északamerika érdekében, hogy már most - társadalmi és politikai rendszerük ellentétes volta ellenére is - hozzanak létre teljesen korrekt és lojális, békés, baráti kapcsolatokat..."/13/

De az amerikai imperialisták még akkor is folytatták a szovjet

10/ House ezredes archivuma, M.1944.IV.köt. 184.1.

11/ I.V.Lenin, Művei, 30.köt. 13.1. oroszul.

12/ A Szovjetunió külpolitikája, I.köt.500.1, 13/ Uo. 505-506.

ország ellen irányuló ellenséges politikájukat, mikor a Vörös Hadsereg az intervenciósokat - köztük az amerikai intervenciósokat is - teljesen szétzúzta és kiebrudalta a szovjet állam területéről, és mikor az angol, német és több más burzsoá kormány kénytelen volt /1921-ben/ Szovjet-Oroszországgal félig kereskedelmi, félig politikai egyezményeket kötni.

Az 1921. évi rossz termést a Volga-vidéken az USA kormánya újból arra a kísérletre akarta felhasználni, hogy felszámolja a szovjet hatalmat és visszaállítsa a kapitalizmust Oroszországban. Hoover, az ARA /American Relief Administration/ elnöke, a Volga-vidék éhezõ lakosságának nyújtandó "segítség"-et arra igyekezett felhasználni, hogy Szovjet-Oroszországban széles amerikai kémhálózatot ültessen be, és kémei köré ellenforradalmi fészkeket tömörítsen. Ugyanakkor Hoover akadályozta, hogy az USA-ban élelmiszert gyűjtsenek a Volga-vidék éhezõ lakosságának.

Nagy dobra verték az ARA "segítségét", de hallgattak arról, hogy az amerikai monopolisták ennek a segítségnek az örve alatt olyan dohos gabonát és évek óta heverõ gyógyszereket szállítottak Szovjet-Oroszországba, amelyek nem találtak piacot az USA-ban, és hogy az amerikai kormány nem volt hajlandó Szovjet-Oroszországnak hitelt nyújtani élelmiszervásárlásra. Az USA kormánya minden erejével arra törekedett, hogy elszigetelje a szovjet államot és meggyengítse helyzetét a nemzetközi porondon. Így az USA kormánya nem hívta meg Szovjet-Oroszország képviselőit az 1921-1922. évi washingtoni konferenciára, holott itt a Távol-Keletet érintõ és a szovjet állam számára rendkívül nagy fontossággal bíró kérdéseket tárgyaltak meg. Ezzel szemben a Szovjet-Oroszországot feneketlenül gyűlölõ Hughes külügyminiszter áldásától kísérve, megjelentek Washingtonban Miljukov és Akszentyev, ez a két fehérgárdista figura. Hughes ellenséges magatartása a szovjet állam iránt, elsõsorban a munkásosztállyal szemben tanúsított általános és különösen az amerikai munkásosztály iránti átlásfoglalását tükrözte. Hughes, aki tagja volt az USA legfelsõbb bíróságának, 1914-ben háromszoros büntetést szavazott meg a Frambury városi sapkakészítõk ügyében azzal kapcsolatban, hogy a munkások 1902-ben, tehát 12 évvel ezelõtt, bojkottálták a vállalkozókat. A pénzbüntetésre ítélt munkások kénytelenek voltak minden ingóságukat eladni, hogy a kamatokkal 240.000 dollárra növekedett büntetést kifizessék, nem szólva arról, hogy annakidején már 60.000 dollárt kifizettek. Hughes az 1915. évi választásokon elnökjelöltként lépett fel és a munkásokat intézett az Adamson törvényben foglalt nyolcórás munkanap; a vasutasok munkaidejének csökkentése és fizetésük felemelése ellen. A washingtoni konferencián Hughes annak a "kivánságának" adott kifejezést szavakban, hogy Japán szüntesse be a szovjet Távol-Kelet megszállását, a gyakorlatban azonban provokációs politikát folytatott, amelynek az volt a célja, hogy a Szovjetországtól szakítsák el a távolkeleti területeket.

Röviddel ezután a genovai és hágai konferencián 1922-ben az USA kormánya a konferenciák kulisszái mögött az olajmonopóliumok tulajdonosainak utasítására nyomást gyakorolt az európai államok kormányaira, és ennek az lett az eredménye, hogy megszakadtak a tárgyalások Szovjet-Oroszországgal.

A lausannei konferencián az USA képviselője, Child, szembeszállt azzal a szovjet javaslattal, hogy tiltsák meg bármilyen hadihajó áthaladását a Dardanellákon és tiltakozott a ellen, hogy bármilyen megszorítást is tegyenek ebben a tekintetben. Az USA a Törökország kérdésében fennálló angol-amerikai ellentétek ellenére is - amikor a Szovjetunió elleni harcról volt szó - haladéktalanul támogatta Curzont. "Child azon kijelentése, hogy Amerika ragaszkodik ahhoz, hogy hadihajói mindenüvé elmehessenek, ahová a kereskedelmi hajói, kétségtelenül nagy erőt adott az angol megállapításnak"/14/ - írta a New York Times.

1923-tól kezdve az amerikai imperializmus kiterjeszti expanziójának méreteit Európában a "békéltetés" és a gazdasági "segély" zászlaja alatt.

A szovjetellenes kampány erősödése az USA-ban, az USA kormány vezetőinek a Szovjetunió ellen irányuló deklarációi és gyakorlati intézkedései közvetlen kapcsolatban állnak az amerikai imperializmus európai politikájával a Ruhr-megszállás idején és később. Az 1923 év folyamán Hughes három ízben szerepelt nyilvánosan szovjetellenes-jellegű kijelentésekkel.

Az USA haladó gondolkozású köreinek követelésére, hogy állítsák helyre a normális diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval, Hughes azzal válaszolt, hogy a szovjet kormány nem ismerte el a cári kormány adósságait és a hirhedt "bolsevik propagandára" hivatkozott.

Az USA kormánya segítségére volt a fehérgárdista Stark admirálisnak, aki az orosz hajókat Manillába irányította. A szovjet kormány ez ellen tiltakozását az USA tudomásul sem vette./15/

Az amerikai külügyminisztérium, az amerikai burzsoá sajtó és az AFL aktívan támogatták Curzon ultimátumát és angol-szovjet konfliktust akartak kirobbantani ezzel az ultimátummal kapcsolatban. Sem a Szovjetunióba ellátogatott és a normális diplomáciai kapcsolat felvétele mellett nyilatkozó szenátorok, sem a tömeggyűlések, melyek ilyen értelmű határozatokat hoztak, nem tudták semennyire sem eltéríteni a Harding-kormányt kitűzött irányvonalától; a Harding-kormány még attól sem riadt vissza, hogy a szovjetellenes kampányban nyilvánvaló koholmányokat használjon fel. Harding utóda, Coolidge, a Szovjetunióval való viszony kérdésében folytatta

14/ New-York Times, 1922. dec.22.

15/ F.Shuman: American Policy toward Russia since 1917. 230,231.p. New-York, 1928.

elődje vonalvezetését, Coolidge a szenátushoz 1923 decemberében intézett első üzenetében az orosz néppel szemben kifejezett néhány átszent bók után kijelentette, hogy az USA kormánya megváltoztatja viszonyát a Szovjetunióval szemben, ha ott "hajlandóság mutatkozik" az amerikai kapitalistákat Oroszországban vagyonuk államosítása révén ért veszteségek kártalanítása és a háborús adósságok kifizetése ügyében. Coolidge "feltételei" között szerepelt továbbá, hogy tüntessék el a Szovjetunióban az amerikai intézmények iránti ellenséges "szellemet".

Coolidge nek a Szovjetunió részéről várt "bűnbánat" jeleiről szóló arcátlan tirádái ellenére is, a szovjet kormány a Külügyi Népbiztosság útján kijelentette, hogy őszintén kívánja a szoros barátságot az USA-val és kész arra, hogy az USA kormányával közösen vitassanak meg az üzemekben érintett minden kérdést.

De Coolidge és Hughes sürgősen elutasították a szovjet javaslatokat./16/

Coolidge szovjetellenes kijelentései összhangban állottak az USA expanziós terveinek megvalósítására való felhívásával.

"Mi már nem vagyunk többé egy gyenge nép, amely főleg az idegen erő elleni védekezésre van utalva - szavalt az elnök és deklamációja a Monroe doktrína "elavult" felfogása ellen szólt. -...Az új hatalom új kötelezettségeket jelent... Idealizmust akarunk. Olyan álmokra vágyunk, amelyek felemelik az embereket és népeket. Ezek az erények már magukban értékesek, csak nem szabad szerzetesi szellemben felfognunk őket."/17/

Coolidge hosszú beszédének rövid lényege egész világosan feltárult a londoni konferencia határozatainak végrehajtása és a Dawes terv megvalósítása során. Valóban az amerikai imperializmus "erényei" igen távol állnak az u.n. szerzetesi erényektől. Az USA szilárdan megvetette lábát Európában és ezenkívül arra törekedett, hogy monopolizálja az európai és ázsiai piacokat. Ezek a törekvések álltak az USA kormány szovjetellenes politikája és a Szovjetunió elszigetelésére irányuló állandó próbálkozásai mögött. Különösen az angol-szovjet kereskedelem fokozódása aggasztotta az USA kormányt. A "Berliner Tageblatt" new-yorki tudósítója azt jelentette, hogy "az utóbbi időkben ipari körökben bizonyos elégedetlenség észlelhető, mert az angol ipar állandóan újabb megrendeléseket kap Oroszországból."/18/

A Morning Post párizsi tudósítója egy olajügyi szakértővel folytatott beszélgetéséről szóló tudósításában kifejtette, hogy a

16/Lásd: "Nemzetközi krónika", 1.sz. 1924. 106.1.- "A Szovjetunió külpolitikája." II. köt./1921-1924/ M. 1944. 821.1.

17/ "Nemzetközi krónika" 1. sz. 1924. 115.1.

18/ Berliner Tageblatt, 1923. dec.31.

Standard Oil Trustnek az az érdeke, hogy a szovjet olajvidéken a termelés megálljon, mert a Trust sokmillió dollárt költött távolkeleti olajtárolók felállítására és nem akarja, hogy ott szovjet olajat adjanak el./19/

Az amerikai monopolistákat rendkívül izgatták az európai országok felé irányuló szovjet gabonaexport fokozódásáról beszámoló jelentések. "Oroszország ki akarja ragadni az USA kezéből a gabonapiacot" - ez a cím hangoskodott a New-York Herald Tribune egyik cikke élén./20/

Annak, hogy Coolidge nem volt hajlandó tárgyalásokat folytatni a Szovjetunióval, egyik célja kétségtelenül az volt, hogy megakassza az akkoriban folyó szovjet-angol tárgyalásokat.

Az USA kormány szovjetellenes törekvéseiben továbbra is elég fontos szerepet játszottak a belpolitikai motívumok. Bár 1923-1924-ben nem volt olyan fellendülés az északamerikai proletariátus forradalmi mozgalmában, mint 1919-ben, a kormány mégis minden eszközzel azon volt, hogy elszigetelje a szakszervezeteket bármilyen baloldali befolyástól. A bolsevizmus madárijesztője Gompers és az AFL többi vezetőjének kezében a munkásosztály balratolódása elleni harc fegyvere volt. "A kormány - írta a World c. ujság - attól fél, hogyha a Szovjetuniót elismerik, akkor a radikális frakciók megerősödhetnek és esetleg a kezükbe ragadják a munkásszövetségek feletti ellenőrzést...Az amerikai munkásmozgalom Oroszország elismerése révén esetleg harciasabb álláspontot foglal el, mint ma, Gompers ellenőrzése alatt."/21/

A bolsevizmus madárijesztője, a "Moszkva keze" felkiáltások, ez volt az állandó vezértéma az amerikai monopolistáknak a munkások és a farmerek elleni harcában. Ez a handabandázás olyan arányokat öltött, hogy még egy szenátor is, Wells, Montana állam szenátora, kénytelen volt beismerni, hogy a "bolsevik fenyegető veszély"-re egy kissé tulsokat hivatkoznak. Wells a gyermekmunkáról szóló törvényjavaslat megvitatásával kapcsolatban a szenátusban idézett egy vidéki floridai ujságból, amely a gyermekmunkáról szóló törvény megszavazásáért indított mozgalmat "kommunista összeesküvésnek" minősítette és megállapította, hogy a mozgalom vezetői "szoros kapcsolatban állnak az oroszországi szovjetekkel." "Még olyan valaki is, aki csak ritkán olvas ujságot - mondta Wells - feltétlenül észreveszi, hogy egy idő óta minden törvényjavaslatot, illetve minden változtatást a politikában, amely nem felel meg a nagy business érdekeinek, szocialista, kommunista javaslatnak hirdetnek, amelyet Moszkva

19/ Morning Post, 1923. nov.7.

20/ New-York Herald Tribune, 1923. jul.25.

21/ lásd: a Központi Végrehajtóbizottság hirei, 1924. jan.11.

sugall, sőt esetleg irányít." /22/ Wells felhozta, hogy ugyanilyen szellemben kezelik a mezőgazdaság megsegítéséről hozott törvényeket, vagy a nagy adófizetőkről, az általuk fizetett adókról és a bezsebelt haszonról készített kimutatások nyilvánosságra hozását, stb. Charles Chow, Massachusetts pénzügyi bizottságának elnöke, olyan megokolással tiltakozott a gyermekmunka törvényjavaslatának liberális részről ajánlott helyesbítése ellen, hogy ez a helyesbítés az "ifjuság államosítását" jelentené, mint ahogy ezt "Oroszországban megvalósították." /23/

Az USA kormány ellenséges magatartást tanusított azokkal a javaslatokkal szemben, hogy vegyék fel a diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval, sőt Coolidge és Hughes azt is igyekezett meggátolni, hogy más országok hasonló kísérleteket tegyenek. Abban, hogy a Szovjetunió nemes, baráti politikát folytatott Kína iránt, az USA kormánya fenyegető veszélyt látott a saját politikájával szemben, mert hisz ő arra törekedett, hogy még súlyosabb gyarmati szolgaságba taszítsa Kínát. Ezért 1924-ben arcátlan módon beleavatkozott a Szovjetunió és Kína között folyó tárgyalásokba és megakartta akadályozni a szovjet-kinai meg egyezést.

Az USA uralkodóköréit rendkívül aggasztotta, hogy az Októberi Forradalom eszméi egyre fokozottabb hatást váltottak ki Kínában és a Szovjetunió tekintélye egyre nőtt a kínai népi tömegek között. Az amerikai imperialisták dühöngve látták, hogy a kínai képviselők, tudósok és főiskolások népművelési szervezetei mind élesebben követelték a Szovjetunióval a diplomáciai viszony helyreállítását és ankétokat rendeztek a pekingi egyetemen olyan kérdésekről, mint például: "Amerika vagy Szovjet-Oroszország barátja-e Kínának?" Az ankéton Szovjet-Oroszország ötször annyi szavazatot kapott, mint Amerika. Arra a kérdésre pedig, hogy "Ki a világ legjobb embere?" egyöntetűen az volt a válasz, hogy: "Lenin". /24/

Washingtonban tudtak arról, hogy 1924. márc. 8-án Pekingben a központi parkban emléktáblát emeltek V.I. Lenin emlékére, valamint arról, hogy Lenin halála alkalmából nemcsak Pekingben, Sanghajban és Kantonban tartottak gyásztelvonulást és tömeggyűléseket, hanem Tien-cinben, Han-kouban, Csan-saban, Csen-zsuban is, de a megyei székvárosokban, sőt a legeldugottabb vidéki városokban is.

22/ Congressional Record of the II. Session of the 68th Congress. LXVI. köt. 2. rész. 1438. hasáb, Washington 1925.

23/ Uo. 1446. hasáb.

24/ Pravda, 1924. január 25.

Nem hiába táviratozta a sanghaji kereskedelmi kamara az Alaszkába látogató Harding elnöknek: "A Kínai Köztársaságban rendkívül komoly a helyzet és tanácsos, hogy minő Ön, mind más amerikai vezetőemberek nagy figyelmet szenteljenek ennek a kérdésnek, mert különben 400 millió kínai kénytelen lesz lemondani arról az ál-
máról, hogy életét az amerikai demokrácia mintájára építhesse fel, és kénytelen lenne azoknak a vezetését elfogadni, akik szö-
ges ellentétben állanak a békéről és az emberi jólétről kialakított eszményeinkkel."/25/

Itt természetesen nem a kínai nép, hanem az amerikai vállalkozók, pénzemberek és kereskedők "álmairól" volt szó. Nem hiába mondta Godkin, az egyik amerikai szervezet Kínában székelő titkára: "Meglepő, hogy milyen széles körben terjedtek el a bolsevik eszmék a kínai ifjuság körében!... Nem Oroszország mutatja-e az utat Kína számára?"/26/

Nagy zavarba jöttek az amerikai imperialisták, mikor meghallották, hogy a Szovjetunió a jogegyenlőség alapján akar szerződést kötni Kínával és lemond a "boxer-kárpótlás" Oroszországot megillető részéről.

A kormány félt, hogy még jobban meginog az USA befolyása Kínában és ezért sürgősen törvényjavaslatot nyújtott be a kongresszushoz, hogy annullálják a "boxer-kárpótlás" Amerikának járó még fennmaradt összegét, hogy ezzel "ujabb bizonyítékát adja Kínával szembeni baráti érzületének."

Egyes nehezebb felfogású képviselők nem tudták megérteni, hogy miért helyesli egyszerre Hughes kijelentése szerint a kormány a "boxer-kárpótlás"-ról benyújtott törvényjavaslatot, holott eddig majdnem egy negyed évszázadon keresztül könyörtelenül követelte a kínai néptől.

Igy például, Rogers képviselő felszólt ennek a "jogos és igazságos pénzügyi követelésnek" a törlése ellen és megjegyezte, hogy ezt az USA többi adóssai esetleg precedensnek fogják tekinteni. /27/ Bármennyire is próbálták bizonygatni Rogersnek könnyebb felfogású kolégái, hogy a "boxer-kárpótlás" eltörlése "elősegíti az USA és Kína közötti barátságos kapcsolatok szorosabbá válását", meg hogy Kína már jóval túlfizette az 1900. évi boxerláadás idején az USA-t ért veszteségeket és a büntető-expedícióban való részvétel költségeit, Rogers hajthatatlan maradt. Csodálkozását

25/ Lásd: Vörös Ujság /Krasznoj Nov/ 1924. 3.sz.- A.Ivin, Levelek Kínából, 187.1.

26/ Uo. 190.1.

27/ Congressional Record, Proceedings and Debates of the I Session of the 68th Congress of the USA, Washington, 1924. /LXI. köt. 8. rész, 8053-8055. hasáb./

fejezte ki, hogy egy ilyen kérdést, amelyet azelőtt fel sem vettek, egyszerre ilyen sietősen el akarnak intézni. Blundgeon képviselő félre nem érthető módon megmagyarázta azt, hogy miért került a javaslat megvitatásra. "Ez üzlet! - Beszélhet Ön kérem a művelődésről és a küldetésekről és mindezekről a dolgokról, de ez végeredményben mégis csak kereskedelmi javaslat, amelyet a **businessmanok** akarnak."/28/

A "boxer-kárpótlás" fennmaradt részének eltörléséről szóló határozat a képviselőházban 211 szavazattal 114 ellenében /107-en tartózkodtak a szavazástól/ ment keresztül, a szenátusban pedig amelynek tagjai úgy látszik jobban voltak tájékozva a nemzetközi ügyekről, egyhangulag./29/.

Az amerikai imperialisták a kínai kormánynak előbb mézes-madzagot adtak, aztán megesőrdítették a korbácsot.

Az USA kormánya öt nappal azután, hogy a szenátus elfogadta a "boxer-kárpótlás" törlését, hivatalosan beleavatkozott a szovjet-kínai tárgyalásokba. "Figyelmeztette" a kínai kormányt arra, hogy a diplomáciai kapcsolatok felvétele a Szovjetunióval és egy létrejövő megegyezés "nemzetközi bonyodalmakhoz" vezethet."/30/

A minden teketória nélküli és cinikus fenyegetéstől megijedt a külföldi imperialistáktól függő helyzetben lévő akkori reakciós kínai kormány is megszakította a tárgyalásokat, holott az előzetes megegyezést már aláírták. Az amerikai reakciós sajtó nem titkolta örömujjongását. A New-York Times egyik cikkében azt írta, hogy a szovjet-kínai tárgyalások úgy látszik "végérvényesen csődöt mondtak". /31/ Az amerikai reakció öröme azonban - mint az események megmutatták - korai volt.

Hamarosan kitűnt, hogy az USA durva beavatkozása Kína belügyeibe, afféle bumerágnak bizonyult. Olyan erős felháborodást váltott ki a lakosság széles köreiből, hogy a kínai parlament még meghallgatni sem volt hajlandó a külügyminisztérium előadójának ehhez a kérdéshez fűzött magyarázatát.

1924. május 31-én aláírásra került a Szovjetunió és Kína közötti kérdések szabályozásának általános alapelveiről szóló megállapodás.

Ez a szerződés a legádázabb dühre gerjesztette az amerikai imperialistákat és az USA még a szerződés aláírása után is folytatta intrikáit. 1924. szeptember elején a Kinában állomásozó amerikai csapatok parancsnoka tüntető felvonulást rendezett vezérkarával a Kvantung-Vladivosztook vasutvonal mentén./32/Sherman, az USA kínai nagykövete, a pekingi diplomáciai testülettel

28/Uo. 8064. 1.

29/ Uo. 8065, 8323.1.

30/ "A Szovjetunió külpolitikája".II.köt.897.1.

31/ New York Times, 1924. márc. 20.

32/ Sherman, Sherman

együtt igyekezett megakadályozni azt, hogy a Szovjetunió vissza-
kapja az orosz követség épületét Pekingben. De mindezek az ár-
mánykodások kudarcot vallottak. Szeptember 21-én a szovjet kor-
mány Csan Co-lin-nal aláírta a Kvantun-Vladivosztook vasutvonal-
ról szóló megegyezést, amely majdnem semmivel sem különbözött a
máj. 5-én, a kormánnyal Pekingben aláírt szerződéstől. Okt. 5-én
ott lobogott a Szovjetunió követségének pekingi épületén a szov-
jet zászló.

A szovjet-kinai megegyezés megkötése után, az USA-ban egyre erő-
södő szovjetellenes kampány nehezen tudta leplesni az amerikai
imperialisták elkéseregését, akik arra számítottak, hogy szilár-
dan megvetik lábukat Mandzsuriában és egész Kínában. Később, az
1925. évi kínai forradalom kezdete után, a Kölnische Zeitung c.
burzsoá német ujság 1925. jul. 20-án tudósítást közölt Washington-
ból, mely szerint ott teljes erőfeszítéssel keresik a kínai esemé-
nyek "moszkvai szárait", mert Amerika "rendkívül nagy kiterjedésű
piac" a bolsevikokról szóló fecsegések számára.

Az USA kormánya Európában minden erőfeszítéssel megtett, hogy meg-
akadályozza Franciaország és a Szovjetunió között a diplomáciai
viszony felvételét. Ebben az ügyben hosszas levelezés folyt a
washingtoni francia követség és az amerikai külügyminisztérium
között. Az amerikai reakciós sajtó nyíltan azt követelte, hogy a
francia kormány ne állítsa helyre a Szovjetunióval a diplomáciai
viszonyt - legalább addig, amíg az angol-szovjet egyezmény "kér-
dése nem tisztázódik." Tudniillik ugyanabban az időben az USA-ban
körömszakadtáig menő kampányt folytattak, hogy megakadályossák
ennek az egyezménynek az aláírását. Így nem nehéz elképzelnünk
az amerikai imperialisták tervét. Arra számítottak, hogyha egyide-
jűleg gyakorolnak nyomást Mac Donaldra és Herriotra, ezzel meg-
híusítják az angol-szovjet egyezményt és a Franciaország és a
Szovjetunió közötti diplomáciai viszony felvételéről szóló meg-
állapodást. "Az amerikai kormány a francia kormány tudomására
hozta - írta a New York Herald Tribune - hogy az USA-nak semmi-
képpen sem áll szándékában megváltoztatni addig álláspontját a
Szovjetunió de-iure elismerésében, míg Oroszország nem ismeri
el pénzügyi kötelezettségeit - a pénzügyi kötelezettségeket ugyanugy, mint a
társadalmiakat - és nem ismeri el a magántulajdon szentségének
jogát".

"Ez azt jelenti - magyarázta a l'Humanité: - Mr. Hughes tudomására
hozta vazallusának, hogy a Franciaország és a Szovjetunió közötti
bármilyen közeledési kísérlet nem volna inyére öméltóságának"/33/

A francia reakció a Szovjetunió elismerése ellen agitált és az
USA támogatására számított. "Mit kockáztatunk, ha várunk? - mon-
ták az elismerés ellenzői -... Ha Anglia és Olaszország beadják a
dereukat, akkor az USA "tüzálló" lesz. Majd tőlük veszünk pél -
dát..."/34/

33/ l'Humanité, 1924. szept.14.

34/ L'Europe nouvelle, 1924. jan.12. 34-35.1.

A sajtóközleményekből ítélve, az 1924 nyarán Európába látogató Hughes azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy megakadályozza Franciaország és a Szovjetunió között a diplomáciai viszony felvételét és az angol-szovjet szerződés megkötését. Az újságok rámutattak arra, Hughes azért utazott Berlinbe, "hogy minden eszükkel felszámolja a rapalloi vonalvezetést" és hogy Stresemannal való találkozásakor rátámadt a német miniszterre a szovjet-német konfliktus felszámolása miatt./35/

Franciaországgal szemben Hughes erőfeszítései hiábavalóknak bizonyultak. A Herriot-kormány, Washington befolyása ellenére is, kénytelen volt felvenni a Szovjetunióval a diplomáciai viszonyt. A szovjet állam egyre növekvő súlya többet jelentett, mint a Coolidge-kormány és Hughes külügyminiszter próbálkozásai.

Ami Angliát illeti, az USA nem tudta megakadályozni azt, hogy a Mac Donald-kormány de-iure elismerje a Szovjetuniót, de azért minden erővel azon volt, hogy meggyőztesse az angol-szovjet szerződés aláírását.

A New York Times már a labourista kormány uralomrajutásának első napjaiban megnyugtatta olvasóit, hogy a "munkáspárti" vezetők nemcsak ellenségei Szovjet-Oroszországnak, de a szovjetellenes rágalmak kiagyaltásában is ők viszik el a pálmát.

Az amerikai burzsoá sajtó az angol-szovjet tárgyalások megindulása óta ádáz kampányt folytatott az egyezmény ellen. A New York Times helyeslőleg nyilatkozott az angol bankárok memorandumáról, jónak találta Mac Donaldnak a londoni konferencia megnyitásán mondott beszédét és annak a reményének adott nyíltan kifejezést, hogy a labourista miniszterelnök "majd megszorítja a bolsevikokat"./36/

Teljesen világos az is, hogy az a szovjetellenes hamisítvány-sorozat, amelyet a külügyminisztérium 1924 folyamán kiadott, nemcsak belső használatra szolgált, hanem arra is, hogy újabb fegyverrel lássa el az angol konzervatívokat és liberálisokat - az egyezmény ellenfeleit. A tárgyalások küszöbönálló megszakításáról szóló közleményeket az amerikai sajtó leplezetlen örömmel fogadta./37/ Ezt az örömet azonban teljes fejetlenség és zürzavar váltotta fel, amikor az egyezményt mégis aláírták.

A Hearst sajtó kénytelen volt megállapítani, hogy az angol-szovjet egyezmény aláírása az amerikai diplomácia vereségét jelenti.

Érdekes megemlíteni, hogy a New York Times és néhány más lap, ezt jóskolták, hogy az egyezményt nem fogják ratifikálni./38/

35/ A Központi Végrehajtóbizottság közleményei, 1924. aug. 12.

36/ New York Times, 1924. ápr. 25.

37/ lásd: A Központi Végrehajtóbizottság közleményei, 1924. aug. 10.

38/ New York Times, 1924. aug. 14.

Hughes / ez az "akasztófárávaló" és "kolcsakfajzat", ahogy Sztálin elvtárs őt nevezte/, választási beszéde is kétségtelenül arról tanuskodott, hogy az USA kormánya u'abb nyomást szándékozik gyakorolni Angliára, hogy meggyőztesse a angol-szovjet egyezmény létrejöttét. Amikor a konzervatívok bedobták a "gyújtóbombát" - a "Komitern levelet", azt a szovjetellenes hamisítványt - a külügyminisztérium nagy lelkesedéssel üdvözölte megjelenését és azt jósolta, hogy Anglia és a Szovjetunió között megszakad a viszony és a Szovjetunió elismerése Franciaország részéről el fog odázódni.

A New York Times - annak ellenére, hogy londoni tudósítója szerint a "Komitern-levél" eredetiségét nem lehetett megállapítani - vezércikkben azt bizonygatta, hogy a levél eredetisége "kétségen felül áll". /40/

A Mac Donald-kormány bukása és az, hogy a konzervatív kormány megtagadta az angol-szovjet egyezmény ratifikálását, örömet váltott ki az USA vezető köreiből. A New York Times Chamberlain "szilárdtságának" dicséretét zengte. /41/

Az angol konzervatívok is kifejezték meglepedésüket, hogy szolidaritás áll fenn Anglia és az USA között a Szovjetunióhoz való viszony kérdésében. A Morning Post "El kell utasítani a szovjetekkel való szerződést!; Az amerikaiak helyeslik lépésünket!" címek alatt hozta washingtoni tudósítóinak jelentéseit. "Az angol és az amerikai kormány most egyetértének az oroszokkal szemben követett politikájukban, ami mindkettőjüknek nagy erőt ad" - írta a konzervatívok sajtóorgánuma. /42/

Természetesen mind az angol, mind az amerikai sajtó "szerényen" elhallgatta, hogy milyen szerepet játszott az USA kormánya az angol-szovjet egyezmény meggyőztetésében. De ezt a szerepet Sztálin elvtárs már akkor leleplezte.

A Szovjetunió és Anglia közti "tárgyalások kiindulópontja - mutatott rá Sztálin elvtárs - a háborús adósságok tényleges annullálásának gondolata volt. Eppen ezért hiúsították meg ezt a szerződést. Ki hiúsította meg? Kétségtelenül Amerika". "... Minthogy ez a terv az a háborús kölcsönök annullálásának gondolatából indult ki, Amerika pedig nem akart ilyen precedenst teremteni, mert akkor elvesztette volna azokat a milliókat, amelyekkel Európa neki tartozik, Amerika "tanácsot adott" a szerződés meggyőstetésére." /43/.

Mint már láttuk, Washington "tanácsait" túláradó hálával fogadták az európai imperialista harcias körei. Churchill és Poincaré, Austin, Chamberlain és Gustav Stresemann az USA külügyminisztériu-

40/ New York Times, 1924. nov. 5.

41/ New York Times, 1925. jan. 11.

42/ The Morning Post, 1924. nov. 24.

43/ I.V. Sztálin, Művei, 7. köt. 309.1.

mában látták teljes joggal szovjetellenes terveik támaszát, amint ma is abban látja Churchill, Bevin, Plevelen és Adenauer támaszát.

De a szovjetellenes intrikák, amelyek épp elég nagy helyet foglaltak el az USA külpolitikájában, nem hozták meg a várt eredményeket. Az amerikai imperialisták azon számítása, hogy a Szovjetuniót a Dawes-tervbe bevonják, szappanbuborékként szerte-foszlott. A Szovjetunió sikeresen lépett a szocialista iparosítás sztálini tervének megvalósítása útjára. Nem sikerült a szovjet állam elszigetelése, sőt, nemzetközi kapcsolatai egyre jobban gyarapodtak és mindinkább fokozódott külkereskedelme. A Szovjetunióval való kereskedelmi kapcsolatok fejlesztését egyes amerikai ipari csoportok is kitartóan követelték. Figyelmet érdemel az a tény, hogy 1925-ben a Standard Oil Company néhány évre előre meg akarta venni a Szovjetunió exportra szánt olajának nagyrészét. A Standard Oil, jogi tanácsadója, Mr. Charles Evans Hughes tanácsára cselekedett így. Ez ugyanaz a Hughes volt, aki mint külügyminiszter azt bizonygatta, hogy Moszkvának semmiféle kapitalista ügyekben sem szabad hinni. Napról-napra nőtt a szocializmus országának presztizse és tekintélye a kapitalista országok dolgozói között.

A dolgozók vonzódása a Szovjetunióhoz, örült dühöt váltott ki az amerikai imperialisták és az amerikai szakszervezeti mozgalomban ülő ügynökeik részéről. Az AFL hisztérikusan tiltakozott az ellen, hogy az USA haladószellemű munkásszervezetei - más országok példája nyomán - munkásküldöttséget küldjenek a Szovjetunióba. A Szovjetunió esküdt ellensége, az AFL elnöke, Green, azt követelte az AFL kebelébe tartozó szakszervezetektől, hogy akadályozzák meg azt a "rosszszándéku tervet", hogy pénzt gyűjtsenek a delegáció kiküldésére.

De Green szovjetellenes rágalmai és tilalmai nem hatottak. 1927 őszén megérkezett a Szovjetunióba az első amerikai munkásküldöttség. Eppen ezzel a küldöttséggel való beszélgetésében adta meg Sztálin elvtárs a leninizmus lényegének és a SzK/b/P politikájának ragyogó magyarázatát. Ez volt az a beszélgetés, melynek során Sztálin elvtárs rámutatott arra, hogy a két rendszer - a kapitalista és szocialista rendszer - ellentéte nem zárja ki a kapitalista államokkal az ipar, a kereskedelem és a diplomáciai kapcsolatok terén kötendő megegyezések lehetőségét. "Azt hiszem, hogy az ilyen megegyezések lehetségesek és célszerűek a békés fejlődés körülményei között"/45/ - mondta Sztálin elvtárs, és kihangsúlyozta, hogy a megállapodások tartására nemcsak a Szovjetuniótól, hanem szerződő feleltől is függ és hogy a szovjet kormány semilyen leigázó feltételeket tartalmazó megállapodásokat nem fogad el. Tehát Sztálin elvtárs megmagyarázta, hogy a Bolsevik Párt és a szovjet kormány

^{45/} I.V. Sztálin, Művei, 10. köt. 123.1. oroszul.

milyen álláspontot foglal el a két ellentétes társadalmi rendszer egymás mellett élésének kérdésében. Az amerikai reakciós propaganda azonban olyan makacsul ragaszkodik ennek az állásfoglalásnak általuk kiagyalt eltorzításához - ez abból is látható, hogy A.J. Visinszkijnek, az ENSZ közgyűlésre küldött szovjet delegáció fejének, több mint két évtizede évről-évre emlékeztetnie kell őket Sztálin elvtárs 1927-ben tett világos kijelentéseire.

Az amerikai munkásküldöttség résztvevőivel folytatott beszélgetésében Sztálin elvtárs megemlítette, hogy a Szovjetunióval való normális kapcsolatok felvételének esküdt ellenségei sorába tartoznak az AFL vezetői. "Mivel magyarázhatjuk azt, hogy a Szovjetunió elismerésének kérdésében az AFL vezetői reakciósabb álláspontot foglalnak el, mint sokan a burzsoák közül? Mivel magyarázhatjuk, hogy olyan burzsoák, mint Bora ur és mások, a Szovjetunió elismerése mellett vannak, az amerikai munkásmozgalom vezetői viszont Gomperstől Greenig a legreakciósabb propagandát folytatták és folytatják ma is az első munkásköztársaság, a Szovjetunió elismerése ellen?" /46/

A küldöttség hazatérése után, beszámolójában megállapította, hogy milyen óriási eredményeket ért el a Szovjetunió és javasolta, hogy vegyék fel a szovjet kormányval a diplomáciai kapcsolatot. Ugyanilyen értelemben nyilatkozott a második amerikai munkásküldöttség is.

Ezeknek a delegációknak a sikerei és az az élénk visszhang, amelyet megállapításaik a munkástömegek széles körében kiváltottak, aggodalmat keltettek az amerikai burzsoáziában.

Az USA uralkodó köreit különösen a Szovjetunió sztálini békepolitikájának nemzetközi visszhangja indította dühöngésre. Az amerikai imperialisták minden lehetőséget megragadtak, hogy el vegyék a háboru elhárítására irányuló szovjet javaslatok hitelét és hogy a Szovjetuniót politikailag elszigeteljék. Ezek a számkésések bujtak meg a Kellog-paktum pacifista szóvirágai mögött. A leszerelési konferencia összehívását előkészítő bizottság 5. ülésén, az USA képviselője, Gibson felszólalásában a Kellog-paktum tervezetét nyíltan összekapcsolta az általános leszerelés szovjet javaslata elleni harccal.

Gibson magasztalta az egyezménytervezetet, amelynek az a célja, hogy a háborut - mint a nemzeti politika eszközt - kiküszöbölje, de ugyanakkor sikraszállt az ellen, hogy "határozott javaslatokat fogadjanak el a haladéktalan, teljes leszerelésről". /47/

46/ I.V. Sztálin, Művei, 10. köt. 145-146. 1. oroszul.

47/ F. Shuman, American-Policy toward Russia since 1917. New-York, 1928. 247.1.

Három hét múlva Kellog,- először szólalt fel nyilvánosan a szovjet-amerikai viszonyról,- megerősítette azt, hogy az USA továbbra is a Szovjetunió el nem ismerésének álláspontján áll, különösen képen a "szovjet propaganda" miatt./48/

Kellog ebben a nyilatkozatában az USA kormányának állásfoglalását úgy próbálta feltüntetni, mintha ez passzív ellenséges viszony lenne a Szovjetunió irányában.

A valóságban az USA továbbra is aktív szovjetellenes politikát folytatott.

A Kellog-paktum a Szovjetunió elleni háborus készülődés alkotórészt képezte. Nem hiába szerepeltek a paktumban olyan lényeges fenntartások /amelyeket az USA kormánya minden megjegyzés nélkül elfogadott/, hogy ezek semmissé tették a háborúról való lemondás kötelezettségvállalását. Nem hiába tartották távol a szovjet kormányt a paktum tárgyalásain való részvételtől és csak akkor hívták meg a paktumhoz való csatlakozásra, amikor 15 állam már aláírta azt.

Az USA kormányának igazi céljai rövidesen napvilágra kerültek, mikor védőszárnyai alá próbálta venni a Kvantung-Vladivosztoki vasútvonallal kapcsolatos konfliktusban bűnös kínai militaristákat azzal az ürüggyel..., hogy a Szovjetunió megsértette a Kellog paktumot.

1929 végén, mikor a Szovjetunió alaposan kioktatta a tulkapói kínai militaristákat és tárgyalásokat kezdett a mukdeni kormánnyal a Kvantung-Vladivosztoki vasútvonal körüli konfliktus elszámolása ügyében, az USA, mint Franciaország és Anglia is, beavatkoztak, hogy meghiúsítsák a megegyezést. Az USA kormányának deklarációja, a Kellog-paktumra való "emlékeztetés" mellett, félreérthetetlen fenyegetést is tartalmazott a szovjet kormány irányában.

A szovjet kormány leleplezte ennek a beavatkozásnak az igazi tartalmát. Megállapította, hogy az USA kísérlete, hogy nyomást gyakoroljon a mukdeni kormánnyal már megkezdett közvetlen tárgyalásokra - ez barátságtalan lépés az USA kormánya részéről.

A szovjet kormány emellett emlékeztetett arra, hogy egy ilyen beavatkozás annál kevésbé engedhető meg, különösen az USA kormány részéről, hiszen az saját kívánságára semmiféle hivatalos viszonyban nem áll a Szovjetunió kormányával./49/

A 1929-ben kitört világgazdasági válság a kapitalista országokban megrendítette az amerikai imperializmus állásait.

Uo. 238.1.

Uo. "A Szovjetunió külpolitikája", III. köt./1925-1934./ M.1245. 403-405.1.

"Emlékezzenek csak vissza a tőkés országok két és fél évvel ez-
előtti helyzetére - mondta Sztálin elvtárs a XVI. Pártkongressz-
szuson -...Dicsfény övezte az Északamerikai Egyesült Államokat,
mint a legvirulóbb kapitalizmus országát. Győzelmi himnuszokat
zengtek a "felvirágzásról". Térdre hulltak a dollár el...t...Ez
volt tegnap. És most?...**"Felvirágzás"** helyett - tömegnyomor és
munkanélküliség hatalmas növekedése. A mezőgazdaság fellendülé-
se helyett - a parasztság milliós tömegeinek koldusbotra jutása.
Szertefoszlának a kapitalizmus mindenhatóságáról és különösen
az északamerikai kapitalizmus mindenhatóságáról szőtt illúziók.
Egyre jobban halkulnak a dollárt és a tőkés racionalizálást ma-
gasztaló himnuszok"./50/

Azokban az években, amikor az USA és a többi kapitalista orszá-
gok gazdasági élete a válsággal kapcsolatban erősen megrendült,
a Szovjetunióban az első sztálini ötéves terv győzelme megmutat-
ta a társadalmi viszonyok szocialista rendszerének fölényét.

Az amerikai imperialisták, hogy elvonják az amerikai proletaria-
tus, a farmerek és a középső rétegek figyelmét a válság igazi
okairól és megerősítsék a saját erősen megingott helyzetüket,
újabb szovjetellenes kampányt indítottak el, melyben a gyűlölet
és a düh a paroxizmusig fokozódott. Hazug meséket költöttek a
szovjet "dömpingről", kényszermunkáról" és "vallásüldözésekről".

Az amerikai burzsoá ujságírók - ezek a "toll utonállói", ahogy
őket Sztálin elvtárs nevezte - szovjetellenes gúnyiratokat agyal-
tak ki a "vörös kereskedelem fenyegető veszélyéről" és "a szovjet
imperializmusról". Hoover elnök, a San Francisco News tudósítójá-
nak adott nyilatkozatában kijelentette: "Az igazat szólva, éle -
tem célja - Szovjetország megsemmisítése".

Az USA volt a hangadó a Szovjetunió ellen irányuló imperialista
reakció közös hadjáratában, a szovjetellenes blokádnak és egy újabb
intervenció előkészítésében. De az amerikai imperialisták nem so-
kára tarthatták ezt az álláspontjukat. A szocializmus győzelme a
Szovjetunióban, a szocialista gazdaság rendkívüli fellendülése,
még magasabb fokra emelte a Szovjetunió nemzetközi tekintélyét
és presztizsét. Az amerikai iparmágnásoknak, különösen a válság
éveiben szükségük volt a szovjet megrendelésre. Az USA lakossá-
gának széles körei, elsősorban a munkások, követelték a Szovjet-
unióval a normális kapcsolatok felvételét.

Az USA-t álláspontjának megváltoztatására kényszerítették a távol-
keleti események is; ahol az 1931. évi japán intervenció Mandzsuri-
ában, rendkívül kiélezte a japán-amerikai ellentéteket.

1933-ban az USA új elnöke, a Hoovert leváltó Franklin Rooseveltt,
azt javasolta, hogy állítsák helyre a diplomáciai kapcsolatokat a

50/ I.V. Sztálin, Művei, 12. köt. 255.1.

Szovjetunióval és elismerte azt, hogy eddig az időig a viszony nem volt normális./51/

Mivel magyarázhatjuk azt, hogy az amerikai imperializmus bizonyult a szovjet állam legmakacsabb és legengesztelhetlenebb ellenségének, hogy az USA volt az az ország, amely csak 16 évvel azután vette fel a normális diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval, hogy Oroszországban a szovjet hatalom létrejött, - tehát egy teljes évtizeddel később, mint Anglia és Franciaország? Miért van az, hogy az USA-t számos évezet keresztül, különböző országokban úgy tekintették - mint erre Sztálin elvtárs rámutatott - mint "a mindenféle szovjetellenes irányzatok védőbástyáját"/52/, azaz ugyanazt a szerepet játszotta, mint amelyet most olyan különösen buzgón játszik?

A többi országokhoz képest olyan fiatal amerikai imperializmus alig látott napvilágot és máris tulszárnyalta a régi kapitalista államokat. V.I. Lenin annakidején megjegyezte, hogy "az Egyesült Államoknak nincs egyenrangú vetélytársa sem a kapitalizmus fejlődésének a XIX. század végén és a XX. század elején tapasztalt gyorsasága, sem az általa már elért igen magas fejlődésfok... tekintetében"./53/ Az imperializmus ismérvei az USA-ban nyertek legteljesebb és legtömörebb kifejezést. Az USA-ban létrejött a termelés és a tőke legmagasabbfoku koncentrációja, éppen itt jelent meg a legnagyobb fináncoligarchia és a leghatalmasabb monopoliumok. Az USA a XX. század elején alig másfél évtized alatt adós államból a világ hitelezője lett.

Éppen az USA volt az, ahol az osztályharc, a kapitalizmusra végső szakaszában jellemző összes ellentmondások a legmeztelebbsül, a legélesebben és a legkönyörtelenebbsül felszínre jutottak. "Amerika lett... egyike az első országoknak, ahol a szentelen, sárban és pompában hempergő milliárdosok maroknyi csoportja és az örökösen a nyomor szélén tengődő dolgozók milliói között a legnagyobb szakadék tátong," /54/ írta Lenin. Vlagyimir Iljics rámutatott arra, hogy milyen véreskezű terroret fejtenek ki a kapitalisták által felfegyverzett, felbékelt osztagok a sztrájkolók ellen, a szabad és demokratikus amerikai köztársaságban"./55/

Az amerikai imperializmus később lépett a világháboru színpadára, mint az angol, francia és német imperializmus. A területablás az amerikai kontinensen, a Spanyolországgal való háboru, a Fülöp-szigetek és Cuba elfoglalása, a kis latinamerikai államokba és Kínába való betolakodás, mindez csak előjáték

51/ "A Szovjetunió külpolitikája" III. köt. 671.1.

52/ I.V. Sztálin, A leninizmus kérdései, 50-54.1.

53/ V.I. Lenin, Az agrárkérdésről, II. köt. 206.1.

54/ V.I. Lenin Művei, 28. köt. 45. 1. oroszul.

55/ Uo. 439. 1. oroszul.

volt az amerikai monopóliumok hatalmas gyarmatbirodalmának meghódításához, az amerikai imperializmus világoralomra való törekvéséért vívott harcához. Ugylátszott, hogy kedvezőbbben nem is alakulhatott volna a helyzet a világoralom új várományosa számára. Az USA majdnem "végszóra" lépett be a világháborúba, és minden erő kifejtés nélkül, mint az antant fő hitelezője fejezte azt be. A háboruban mind az USA szövetségesei, mind ellenfelei legyengültek. A dollárbirodalom előtt az expanzió páratlan lehetőséggel tárultak fel. Ezt az expanziót nemcsak az USA-ban lévő kolosszális pénzüsszegek támasztották alá, hanem London, Párizs, Petrográd, Róma és más fővárosok adósságai is. Az amerikai imperialistáknak ugyszólván minden lehetőségük megvolt arra, hogy expanziós és világoralmi terveiket álcázzák. A "demokrácia" nevében léptek fel, a "békeangyal" szerepét játszották és a megkínzott és elgyengült Európa sebeire gyógyírként kondenzált tejet csöpögtettek, amelynek a Hoover-féle ARA sietett piacot szerezni. Képmutatás, farizeusság és álszenteskedés dolgában az amerikai imperialisták messze maguk mögött hagyták angliai kollegáikat. Marx annakidején megjegyezte, hogy olyan mértékben, ahogy a fejlődő termelőerők és a fennálló társadalmi rend közötti ellentmondások fokozódnak, az uralkodó osztály ideológiája egyre több képmutatással telítődik. Marx rámutatott arra, hogy mennél inkább leleplezi az élet ennek az ideológiának a hazugságát, annál képmutatóbbá és "fenköltebbé" válik a burzsoázia nyelve./56/ És valóban Wilson pacifista és bibliai frázisaival éppen annyira tulszárnyalta Palmerstont, amennyire a XX. századi amerikai mozdony Stephenson lassujáratu "Rakétáját".

De az amerikai imperializmus nagy előretörését éppen akkor kezdte el, amikor a világtörténelem egy új korszaka köszöntött be, amely az egész kapitalista rendszer végének közeledtét jelezte. 1917. október 25.-én Oroszországban az első rést ütötték az imperializmus nemzetközi frontján. A két világrészben elterülő ország hatalmas térségein egy új rendszer, a leghaladóbb társadalmi rendszer - a szocialista állam - született meg.

A világ két társadalmi rendszerre való szétválása és a proletárdiktatura államának létrejötte hatalmas akadály és gátat jelentett az amerikai imperializmus expanziójának és világoralmi terveinek útjában. Az USA uralkodó körei folytatni akarták a világháborút, hogy a hadműveletek révén minél kedvezőbb pozícióba szerezzenek a világkonferenciára. De Szovjet-Oroszország már alig egy félévvel azután, hogy az USA belépett a háborúba, magasra emelte az igazán demokratikus béke lobogóját. Az 1917. okt. 26-i lenini-sztálini dekrétumban testet öltött szovjet békeprogram kihuzta a talajt az USA uralkodó köreinek tervei alól. Később, a fegyverszünet megkötése után, az amerikai monopóliumok tulajdonosai számítással arra alapozták, hogy amíg a "demokráciáról" "pacifizmusról" és az USA "önzetlen segítségéről" szóló propagandaszólamokba belesüketült európaiak hálalmát

rebegnek tengerentúli megmentőiknek, addig az amerikai monopoliu-
mok kezükbe tudják kaparintani az európai kontinenst. De a szov-
jet állam vezetérei, Lenin és Sztálin leleplezték Wilson a Hamis
"békeangyal" és munkatársai képmutató, kenetteljes beszédeit,
megállapították, hogy mindez csak az USA imperialista expanzió-
jának álcázására szolgál. Az Egyesült Államok "elnöke", "a kis-
polgárok és a pacifisták bálványja", akit a kapitalista államok
kispolgársága és elsősorban a reformista vezetők - Kautskytól
és Haasetól, egész Blumig és Mac Donaldig - istenítették, Lenin
és Sztálin beszédeiben és cikkeiben természetesen valójában jelent
meg, mint "az amerikai milliárdosok feje, a kapitalista cápák ki-
szolgálója". "Az idealizált demokratikus köztársaság... a való-
ságban a legeszeveszettebb imperializmus mintaképének bizonyult,
amely könyörtelenül elnyomta és letaposta a gyenge és kis népe-
ket."/57/

Ez a leleplezés rendkívül súlyos csapás volt az amerikai imperi-
alistákra, veszélyeztette expanziós terveik és tetteik további
leplezését. Az USA világhitelezői helyzete lehetővé tette, hogy
még jobban kiterjessze expanzióját és mindjobban fokozódó nyo-
mást gyakoroljon adóssaira. A Szovjetunió mégsem fizette meg az
USA és a cári ill. az Ideiglenes Kormány közötti szerződésekből
folyó adósságokat. Ez a vérszes "precedens" továbbra is megmaradt
és állandó aggodalomba ejtette az USA-t.

Az amerikai imperialisták szörnye félték az Októberi Forrada-
lomnak, az USA és az európai országok munkásosztályára, Kelet
gyarmati és függő viszonyban élő népeire gyakorolt eszmei befo-
lyásától. Pedig az a hatás évről-évre, sőt napról-napra fokozó-
dott. "Szovjet-Oroszországnak - írta Sztálin elvtárs még 1919
márciusában - elkerülhetetlenül a proletár világforradalom zász-
lóvivőjévé, olyan központtá kellett válnia, és valóban azzá is
vált, amely magához vonzza Nyugat és Kelet élenhaladó forradal-
mi erőit"./58/ A hatalmas szovjet államnak már maga a léte ret-
tegést és gyűlöletet keltett az amerikai imperialistákban. A
sztálini békepolitika leleplezte mind a Dawes-terv, mind a
Young-terv, mind a Kellogg-paktum igazi imperialista lényegét.
Lerántotta az álarct Coolidge és Hoover "békeangyal"-szózatai-
ról, amint Wilson már korábban lerántotta a leplet. 1924.
decemberében - tehát egy negyedszázaddal az amerikaiak koreai
agressziója előtt - a Szovjetunió kijelentette, hogy az USA kor-
mányának tagjai "nem tudják megkülönböztetni, hogy hol végződik
az ő államuk területe és hol kezdődik egy másik szuverén állam
területe". Az általános fegyverkezés csökkentését hirdető szov-
jet javaslatot megakadályozták az amerikai imperialistákat abban,
hogy erőltetett ütemben építsék hadiflottájukat, repülőgéppark-
jukat és egyéb hadianyagkészleteiket. A szocialista nemzetek lét-
rejötté a Szovjetunióban, a soknemzetiségű szovjet állam megerő-

57/ V.I. Lenin Művei, 28. köt. 52., 169. l. oroszul.

58/ I.V. Sztálin. Művei, 4. köt. 256-257.l.

sődése, rendkívül élesen megmutatta azt a különbséget, ami a Szovjetunió politikája és az amerikai imperializmus visszataszító faji politikája, az USA harmincmillió néger lakosságának szörnyű elnyomása között fennáll. A Szovjetunió felvetette a jelszót: "El a kezekkel Kinától!" - amikor az USA és a többi imperialista államok gyarmati politikája ellen szállt sikra. Végül az első sztálini ötéves terv kimagasló győzelmei megmutatták a világ népeinek - és így az amerikai népnek is - a szocialista rendszer fölényét és a kapitalista rendszer, "az amerikai életforma" tarthatatlanságát. Az amerikai imperializmus éppen ezért foglalta el a legellenségesebb álláspontot a Szovjetunióval szemben, mert az USA, - mint erre Sztálin elvtárs rámutatott - a kapitalizmus fő országa, fellegvára. /59/

"Az egész világon a vonzás két fő, de egymással ellentétes központja és ennek megfelelően az e központok felé való vonzás kétirányú alakul ki: Anglia-Amerika a burzsoá kormányok számára és a Szovjetunió a Nyugat munkásai és a Kelet forradalmárai számára, - mondta Sztálin elvtárs 1925-ben. - Anglia-Amerika gazdagságával vonz, Angliától és Amerikától hiteleket lehet kapni. A Szovjetunió forradalmi tapasztalataival vonz, annak a harcnak a tapasztalataival, amelyet azért vívott, hogy felszabadítsa a munkásokat a kapitalizmus alól és az elnyomott népeket az imperializmus alól". /60/

Burzsoá miniszterek utaztak Washingtonba és New-Yorkba kölcsönökört. Bankárok és ipari vállalkozók ösztönöztek oda, hogy ügyleteket kössenek az amerikai monopoliumpokkal, reformista szakszervezeti vezetők, hogy megtanulják az AFL felfelmosaitól a munkásosztály érdekeinek elárulását, európai újságírók, hogy átvegyék a Hearst konzernben sírgölgődő amerikai kollegáik - a toll utonállói - tapasztalatait.

A Szovjetunió a népi tömegeket, a kapitalista országok munkásosztályát, a gyarmatok népeit, a sztálini eszmék erejével, megvalósításuk történelmi jelentőségű sikerével és a sztálini békepolitikával vonzza.

Éppen ennek a mágneses vonzásnak - a szocialista állam vonzásának - gigantikus, leküzdhetetlen ereje volt az, amely az amerikai imperialistákat veszett dühre gerjesztette, mert sohasem akartak bele nyugodni abba a ténybe, hogy két ellentétes társadalmi rend egymás mellett fennálljon. Ezért van az, hogy az az állam, amelyben a legélesebben jutott kifejezésre az imperialista világuralomra való törekvés, 16 éven keresztül nem volt hajlandó jogilag elismerni a szovjet államot és mivel nagyobb lehetőségekkel rendelkezett belső piac tekintetében, mint az európai államok, szabotálta a kereskedel-

59/

lásd: I.V. Sztálin, Művei, 12. köt. 265.1.

60/ lásd: I.V. Sztálin, Művei, 7. köt. 299.1.

mi és gazdasági kapcsolatok kifejlesztését a Szovjetunióval. Ezért volt az, hogy az USA számos éven keresztül aktívan akadályozta, hogy más országok gazdasági és diplomáciai kapcsolatokat létesítsenek a Szovjetunióval, illetve a már meglévőket megerősítsék. Az USA-nak ez a ténykedése jól visszatükrözi világuralomra való törését. Az amerikai imperialisták féltek, hogy konkurrensaik és vetélytársaik megvetik lábukat az orosz piacon, és hogy a Szovjetunióval való kapcsolatok felvétele bizonyos előnyöket hoz Anglia, Franciaország és Németország számára, és másrészt attól, hogy a Szovjetunió a más országokkal való kereskedelmi kapcsolatok fokozódását s át gazdasága gyarapítására használja fel.

De a huszas években az európai kapitalista államok - Anglia, Franciaország - többé-kevésbé még önálló politikát folytattak. Igaz, hogy kissé később, 1931-ben André Siegfried, francia író megállapította, hogy Angliában az USA-val szemben egy bizonyos "alsóbbrendűségi komplexum" jelentkezik. De mindenesetre az angol és francia miniszterek akkor még nem utazgattak évente többször is Washingtonba dolláralamizsnáért. Az angol és francia kabineteket akkor még Londonban és Párizsban állították össze, nem pedig a tengerentúl; Charles Dawes és Owen Young még nem rendelkeztek annyira minden tekintetben az európai miniszterelnökökkel mint ezt egy negyedszázaddal később Paul Hofman és Averell Harriman tették. Tény az, hogy Anglia és Franciaország az USA minden mesterkedése ellenére is, 1924-ben felvette a diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval. De az USA kormánya továbbra is kitartott álláspontja mellett, nem ismerte el a Szovjetuniót.

Az amerikai imperializmus szovjetellenes politikája mindig néppellenes volt. Ez a politika ellenkezett az USA haladó gondolkodású munkásainak szilárdan és világosan kifejezett akaratával, az USA széles dolgozó tömegeinek törekvéseivel, mert ezek azt követelték, hogy vegyék fel a baráti kapcsolatot a szovjet állammal. A dolgozóknak ez az óhaja világosan megmutatkozott akkor, mikor az 1918-1920-as intervenció idején Szovjet-Oroszország védelmére keltek, mikor tömegmozgalmat indítottak a valgamelléki inségtől sujtottak megsegítésére, és mikor munkásküldöttségeket küldtek a Szovjetunióba. Az Egyesült Államok kiváló emberei, az amerikai munkásmozgalmak veteránjai, a haladó amerikai értelmiség tagjai azt követelték, hogy létesítsenek baráti kapcsolatokat a nagy szovjet állammal, sikraszálltak az ellen az aljas szovjetellenes kampány ellen, amelyet a kormánypolitika végrehajtói, a vállalkozók, az elvnelküli diplomaták és a lepénzelt újságírók folytattak. Nemcsak John Reed és William Haywood - akiknek porai a Kreml falai alatt nyugszanak - nemcsak Charles Rutenberg és William Foster - az amerikai munkásosztály bátor harcosai - tudták azt, hogy az amerikai imperializmus szovjetellenes külpolitikája elválaszthatatlan reakciós belpolitikájától. Tudták ezt - ha nem is teljes mértékben, olyan emberek is, mint Lincoln Steffens, Theodor Dreiser és sokan mások. De az USA

kormány - az amerikai monopoliumpoknak ez a végrehajtóbizottsága - kegyetlenül üldözte mindazokat, akik tiltakoztak a Szovjetunióval szemben követett ellenséges politika ellen és azt követelték, hogy vessenek véget Lansing, Colby, Hughes és Kellogg politikájának.

Az USA kormánykörei siketek maradtak azoknak a kapitalista köröknek a felhívásaival szemben, akik bár nem tápláltak semilyen szimpátiát a szovjet állam társadalmi rendszere iránt, mégis reális szemmel nézték a Szovjetunió egyre növekvő erejét és befolyását a nemzetközi életben, és annak a lehetőségét, hogy a Szovjetunió hatalmas vásárló lehetne az amerikai piacon. Nem hallgatták meg sem Robins ezredest, sem Cooper alezredest, sem azokat a szenátorokat és képviselőket, akik a Szovjetunióban tett látogatásuk során gyűjtött adatok alapján azt követelték, hogy vegyék fel a normális diplomáciai viszonyt és fejlesszék a kereskedelmi kapcsolatokat a Szovjetunióval.

Az imperialista reakció az USA-ban nem vett figyelembe egy olyan vitathatatlan tény, hogy szovjetellenes politikája feltétlenül kudarcba fog fulladni. Még a vakok is láthatták, hogy a katonai intervenció, a gazdasági blokádnak, a gazdasági bojkottkísérletek, a diplomáciai elszigetelés, a szovjetellenes rágalomok és hazugságok özönét, ezt a szennyes és méregbemártott fegyvert felhasználó ideológiai háború - mindez nemcsak hogy nem vezetett a szovjet állam meggyengítésére, hanem részben bumeráng lett, amely elsősorban az Egyesült Államokat kólintotta fejbe.

Visszont a Szovjetunió gazdasági és politikai hatalma, nemzetközi tekintélye, a szocializmus győzelmének hatása a világ dolgozóira - és így az USA dolgozóira is - szakadatlanul növekedett. Ennek ellenére a Szovjetunióval szemben folytatott amerikai politika 16 éven keresztül változatlan maradt. Ehhez a szovjetellenes politikának a makacs fenntartásához nagyban hozzájárult az amerikai uralkodó körök politikai látásának egy sajátos betegsége. A huszas évek második felében beálló ipari fellemdülés nemcsak az USA-ban, hanem Európában is az amerikai kapitalizmus "rendkívüliségének" idióta elméletét hozta létre. A reformista szakszervezeti vezetők és a jobboldali trockista renegátok dicsőítették az amerikai "prosperitást" és ugyanúgy hajbókolnak Hoover előtt, mint annakidején Wilson előtt. "Amerika a szocialisták iskolája" - ezt a címet adta cikkének Wellock, a "független" labourista párt tagja. "Henry Ford egy meggondolt munkásvezetőre... emlékeztet bennünket" - ömlengett a labourista Daily Herald. /61/ Az amerikai imperialistákat és ügynökeiket elkábította az a tömjénfüst, amelyet oly buzgón gyűjtöttek a dollárnak a stampferek, bauerek, macdonaldok és blumok és nem akarták látni azokat a tényeket, amelyek arról tanuskodtak, hogy egyrészt nem is olyan szilárd az USA gazdasági helyzete, másrészt meg, hogy egyre növekszik a szovjet állam ereje és hatalma. Így az USA uralkodó köreiben meggyökeresedett az az abszurd elképzelés, amelyet olyan gyilkos ironiával leplezett le Sztálin elvtárs 1933. december 25-én a New York Times tudósítójával folytatott beszélgetésében. "Van egy filozófiai rendszer - a szocializmus - amelynek az a lényege, hogy az illető ember nem hisz a külvilág létezésében, hanem csak saját énjében - mondta Sztálin elvtárs. - Hosszu ideig úgy lát-

hogy az amerikai kormány egy ilyen filozófiai rendszert vall és nem hisz a Szovjetunió létezésében"./62/ Egy páratlan méretű és súlyosságu válságra, az 1929-1933 évek gazdasági válságára volt szükség ahhoz, hogy az USA uralkodó körei elpártoljanak ettől az "elmélettől", bár így is csak egy időre, mert ez a vak osztálygyűlölet és a reakciós elmezavar szülte ostoba "elmélet" - mint a későbbi évek megmutatták, hajlamos a kiújulásra.

-.-.-.-

62/ Pravda, 1934. jan. 4.

Megjelent: a "Voproszi Isztorii" 1951. 1. számában.

IVANOV L.:

Bírálat "A Szovjetunió története" főiskolai tankönyv II. kötetéről.

Л. Иванов: Об учебнике истории СССР.

OKK: Szegedi Tudegy. k. 6449.

A Szovjetunió 19. századi történetét tárgyaló egyetemi tankönyv 1949-ben megjelent második kiadása visszatérőül azokat az eredményeket, amelyeket a történettudomány az első kiadás óta eltelt tiz év alatt elért. A tankönyvön tett változtatások részint egyes - többek között nagyfontosságú - kérdéseket érintenek, részint érintik bizonyos mértékben a tankönyv szerkesztését is.

Az első kiadás számos helytelen - néha kompromittált és burzsoá-objektivistá jellegű - megállapítást és értékelést felülvissgálták és kijavították. Megjavították a könyv kompozícióját is, így megközelíti azokat a követelményeket, melyeket a főiskolai tankönyvvel szemben támasztunk.

A "Szovjetunió története" második kötete a feudális rendszer bomlásának s az oroszországi új kapitalista rendszer győzelmének és megszilárdulásának időszakát öleli fel. Ilyen szempontból világítja meg az ország gazdasági fejlődését, az önkényuralom belpolitikáját, a felszabadító mozgalom történetét és a kulturális fejlődést. A tankönyv részletesen vizsgálja az 1859-1861 évek forradalmi helyzetét, amely a jobbágyrendszer eltörléséhez vezetett. A kezdetektől alaposan megvilágítja a demokratikus forradalmi mozgalmat, az orosz forradalmi demokraták vezető egyéniségeinek, mint Gercen, Belinszkij, Csernisevskij, Dobroljubov és fegyvertársaiknak világnézetét a társadalmi és politikai tevékenységét. Az első kiadáznál részletesebben követi a jobbágyreform utáni korszak főtörténeti folyamatát - a proletariatus kialakulását.

Jelentős figyelmet szentel a könyv a kultúra problémáinak. A 19. századot az orosz nép alkotóerőinek hatalmas fellendülése, a nemzeti irodalom és művészet, a tudományos és a technikai gondolat felvirágzása jellemezte. A tankönyv tartalmazza az ezen fellendülést jellemző alapvető tényeket. A kultúra fejlődését mint történeti, társadalmilag meghatározott folyamatot vizsgálja, amelynek alapját a "két kultúra" - egyrészt a reakciós földesuri, másrészt a haladó, jobbágyrendszerellenes, demokratikus kultúra - elhatárolódása képezte. Feltárja a könyv az élenjáró orosz kultúra világjelentőségét, hatását az oroszországi népek - a szláv és egyéb népek - társadalmi tudatára és kulturájára. Újabb anyag bevonásával széles sikon mutatja be, hogy milyen hatalmasan gyarapították az orosz tudósok, feltalálók, új földré-

szek kutatói a világ tudományát. Helyesen emeli ki a könyv, hogy milyen hatást gyakorolt az orosz forradalmi demokraták munkáiban továbbfejlesztett materialista filozófia a természettudományok és az exact tudományok fejlődésére, hogy milyen nagy befolyást gyakorolt a forradalmi demokrata esztetika a kritikai realizmus fejlődésére az irodalomban és a művészetben.

"Nekünk mindenekelőtt a Szovjetunió történetének olyan tankönyvre van szükségünk - állapították meg a "Szovjetunió története" c. tankönyvtervezethez fűzött megjegyzésekben - I.V. Sztálin, Sz.M. Kirov és A.A. Zsdanov - melyben Oroszország története nem válik el a Szovjetunió többi népének történetétől s melyben a Szovjetunió népeinek története ugyancsak nem szakad el az általános európai történettől és általában a világtörténettől." /Társ.Szemle 1949. 454.1./

A bírálatunk tárgyát képező tankönyv második kiadásában a szerzők munkaközössége ennek a feladatnak a megoldásában is előbbre jutott. Elég részletesen van megvilágítva a Szovjetunió népeinek története s ezzel kapcsolathat különös nagy figyelmet szentel a könyv annak, hogy hogyan erősödnek és szélesednek a kapcsolatok az orosz nép forradalmi mozgalma és az oroszországi nemzetiségi vidékek felszabadító mozgalmai között. De a 19. század első felében lezajlott számos nemzeti mozgalom jellemzésénél súlyos hibák akadnak a tankönyvben. /Ezekről majd alább lesz szó./

Sokkal teljesebben és helyesebben van kidolgozva az "Oroszország és a szláv népek" témája, mint az első kiadásban. Világosan feltárja a könyv Oroszország történelmi szerepét a balkáni szlávoknak a török igtától való felszabadulásában. Módszertanilag helyesen vezetik le a szerzők azt a különbséget, ami a cárizmusnak a Törökország elleni háborúban követett céljai és ezeknek a háborúknak objektív eredményei között fennáll. Mégis meg kell állapítanunk, hogy az Oroszország és a szláv népeknek a krími háboru utáni kölcsönös kapcsolataival foglalkozó XXVI. fejezet a többi fejezeteknél gyengébben van megírva, számos pontatlan megfogalmazást tartalmaz s egy újabb kiadásban majd komoly átdolgozásra szorul.

A "Szovjetunió története" második kötetét széleskörű szerzői munkaközösség készítette elő: A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének a Moszkvai Állami Egyetemenek, stb. számos tudományos munkatársa. A könyvet még megjelenése előtt tudományos fórumok széles körben megvitatták. A megvitatás során felmerült kritikai megjegyzések közül sokat a szerzők figyelembe vettek a munka sajtóba adása előtt. A tankönyv minőségének javulása bizonyossága történettudományunk emelkedésének a szovjet történetészkaderek elméleti és tudományos fejlődésének.

De a jelentős javítások ellenére is még maradtak a tankönyvben komoly fogyatékoságok és hibák, helytelen megfogalmazások és távves értékelések számos történelmi jelenség és esemény tárgyalásánál.

A történeti materializmus azt tanítja, hogy a társadalom fejlődésének története mindenekelőtt a termelés fejlődésének története, a termelési módok története, a termelőerők és a termelési viszonyok fejlődésének története. "Tehát a történettudomány főfeladata a termelés törvényeinek, a termelőerők és a termelési viszonyok fejl. törvényeinek, a társadalom gazdasági fejlődése törvényeinek tanulmányozása és feltárása." /A SzK/b/P története, 150. lap./

Milyen mértékben oldották meg ezt a feladatukat a "Szovjetunió története" második kötete szerzői? A tankönyv Oroszország gazdasági fejlődésének két külön fejezetet /I. és XXI./ szentel: az egyik a feudális jobbágytartó gazdaság felbomlásával és a kapitalista viszonyok kialakulásával foglalkozik Oroszországban a 19. század első felében; a másik a kapitalizmus fejlődését tárgyalja a jobbágyreform utáni korszakban /1861-től az 1890-es évek elejéig/. Mindkét fejezet nagy tényanyagot tartalmaz. Az első fejezetet az új kiadásban jelentősen átdolgozták mind felépítése, mind pedig a tárgyalt kérdések lényege tekintetében. Alaposabban kidolgozták a nagyipar, a közlekedés stb. fejlődésének körleseit, kísérleteket tettek a termelőerők fejlődéséből és azon társadalmi- gazdasági és politikai eltolódások közötti kapcsolatok feltárására, amelyeket az előbbi létrehozott. A XXI. fejezetben pótlásokat iktattak be a 19. századvégi társadalmi eltolódásokról, a kapitalista társadalom új osztályának - a proletariátusnak - a keletkezéséről, a burzsoáziról és a kapitalista városról az 1861. évi reform után stb.

Bármennyire is eltérő azonban a két gazdasági fejezet tartalma, mindkettőnek néhány közös fogyatékosága van. Ezen fogyatékoságok közé tartozik elsősorban is az, hogy a tárgyalásmód főleg leíró jellegű és a tények és szám adatok felsorolása közben elcsúszad a legfőbb - a gazdasági fejlődés törvényszerűségeinek megvilágítása. A tankönyv nem ad alaposan kifejtett jellemzést a kapitalizmus fejlődésének manufakturéra időszakáról, s egyáltalán nem tisztázza az ipari forradalom kérdését. Igaz, hogy a történészek és közgazdászok között még nincsen kialakult vélemény az oroszországi ipari forradalom kronológiai kereteiről. De egy főiskolai tankönyv megírása alkotó munka, amely a szerzőktől nemcsak a már elért eredmények összegezését kívánja meg, hanem számos esetben önállóan kell egyes kérdéseket megoldaniuk. Ilyen szempontból az ország gazdasági fejlődését tárgyaló fejezetek sokkal alacsonyabb színvonalon állnak, mint az általános színvonal. Nem tárja fel a tankönyv az oroszországi kapitalizmus fejlődésének egyenetlenségét és ennek okait. Bár a tárgyalás egészen a 90-es évek közepéig halad, mégis még kísérletet sem tesznek a szerzők, hogy az Oroszországban a 20. sz. elején a monopolkapitalizmus előtti kapitalizmusról a monopolkapitalizmusra való átmenetet előkészítő feltételek megérésének kérdését vizsgálat tárgyává tegyék.

Ezeknek a fejezeteknek az elméleti színvonala is elég alacsony. A belső ipari piac kialakulásának, ennek a még a jobbágyreform előtti időszakban elkezdődött folyamatnak a problémájával sem foglalkozik az első fejezet. Emiatt hiányzik a fejezetből az elméleti

irányvonal és a rákövetkező fejtegetésekkel való kapcsolat. Különösen gyenge elméleti viszonylatban a XXI. fejezet. Felületesen adja elő a könyv a kapitalizmus fejlődésének legfontosabb kérdését, a parasztság differenciálódását. "A parasztság - mondja a tankönyv - rétegekre bomlott. Az egyik poluson kivált belőle a falusi burzsoázia, a másikon pedig a termelőeszközöket elvesztett szegénység." /251.l. Kiemelés tőlem - A cikkíró/. A tankönyv, mint a továbbiak során, itt sem veszi figyelembe a parasztság rétegződési folyamatának igen fontos sajátosságát, amelyet az 1861. évi reform földesuri jellege és az orosz falun fennmaradt számos jobbágyrendszerbeli maradvány megléte idézett elő. Ez a sajátosság abban állott, hogy a szegényparasztnak megmaradt a nadrágszizjelke, amely a földhöz kötötte őt, és hogy lassu, fokozatos, gyötrelmes folyamat során földnélkülivé vált a parasztság. V.l. Lenin volt az első, aki feltárta azt a narodnyik irodalom és a zemsztvo-statisztikák által agyonhallgatott tényt, hogy kialakult a juttatott telekkel rendelkező bérmunkások hatalmas tömegű osztálya. /Ld. Lenin: A kapitalizmus fejlődése Oroszországban, 68.l. skk./ amely a proletariatus kialakulásának és a munka állandó tartalékhadserege létrehozásának legfőbb forrása volt. A XXI. és XXV. fejezetek /amelyek a proletariatus keletkezésével külön foglalkoznak/ nemcsak hogy nem adnak valamennyire is világos fogalmat erről a folyamatról, hanem még meg sem említi Lenin terminusát, "a juttatott telekkel rendelkező bérmunkások" meghatározást. A parasztság rétegződésének egyoldalú, vázlatos kifejtése révén a hallgatók nem fogják helyesen kiismerni magukat az oroszországi kapitalizmus konkrét sajátosságaiban, az orosz proletariatus kialakulásának sajátosságaiban, holott ezeknek a kérdéseknek elsőrangú jelentőségük van a történelmi folyamat egészének megértésében.

De nem kap a hallgató alapos fogalmat a jobbágyrendszer maradványairól sem, sem ezeknek társadalmi és politikai jelentőségéről. A szerzők súlyos módszertani hibát követnek el, amikor a ledolgozási rendszert elszakítják az 1861-es reform után fennmaradt nemesi latifundiumoktól, amelyek az oroszországi jobbágyrendszer maradványainak legerősebb támaszai voltak. A tankönyv mellőzi Leninnek még azt a közismert megállapítását is, hogy a ledolgozási rendszer Oroszország mezőgazdasági elmaradottságának, az egész népgazdaság pangásának fő és alapvető oka. A XXI. fejezet - amely egyébként túl van zsúfolva számadatokkal, mégcsak nem is említi azt a szembeszökő tényt, hogy milyen rendkívül alacsony a termelékenység a parasztok szerszámaival megmunkált földesuri földeken - sokkal alacsonyabbak, mint a kisparashti telkeken.

A szerzők egy másik, nem kevésbé komoly hibát is elkövetnek, hallgatással mellőzik a paraszti telekbirtoklásban mutatkozó jobbágyrendszerbeli maradványokat, nem is említi a középkori "elrekesztések" tömegének fennmaradását, amelyek szétválasztották a parasztokat és a földhöz láncolták őket, holott Oroszország történetét a 19. sz.-ban és különösen a 20. századeleji oroszországi eseményeket - mint Lenin írta 1908-ban - egyáltalán nem lehet megérteni,

ha nem hangsúlyozzuk ki ennek a ténynek a jelentőségét./Ld. Az agrárkérdésről, 2. köt.11.1./

Az Oroszország gazdasági fejlődéséről szóló fejezetek az új kiadásban nyilván komoly átdolgozásra szorulnak. A szerzői munkaközösségnek át kell gondolnia a gazdasági anyag elhelyezését a tankönyv általános szerkezetében. A jelen kiadásban az I. és XXI. fejezet mintegy elszigetelt egységet képez, amely nem kapcsolódik szervezen a tankönyv többi részéhez és amely jelentős mértékben el van szakítva országunk politikai történetének tárgyalásától. És ezzel szemben a gazdasági folyamatok vizsgálata-nál nagyon kismértékben van figyelembevéve a felépítmény jelen-ségek visszahatása.

I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. művében kihangsú-lyozta, hogy a felépítmény, melyet az alap hozott létre, nem passzív, nem közömbös a saját alapjának a sorsa, az osztályok sorsa, a rendszer jellege iránt. "Ellenkezőleg, miután létrejött, hatalmas cselekvő erővé válik, tevékenyen hozzájárul alapjának kialakulásához, megerősödéséhez, mindent megtesz, hogy segítsen az új rendnek a régi alap és a régi osztályok felszámolásában és megszüntetésében." /I.V. Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány, 7.1./ Sztálinnak ez a megállapítása a felépítmény aktív jellegéről, az alap megerősítésében vitt szerepéről - a legfontosabb ut-mutató a történeti jelenségek tanulmányozásánál. Az alap és a felépítmény kölcsönös hatásának világosan kifejezésre kell jutni a történeti tankönyvek, előadási anyagok felépítésében és tartal-mában.

A történettudománynak - mutatott rá Sztálin elvtárs - ha igazi tu-domány akar lenni, elsősorban az anyagi javak termelőinek törté-netével, a dolgozó tömegek történetével kell foglalkoznia. A je-len tankönyv elég alaposan mutatja be a dolgozó tömegek helyzetét, harcukat az elnyomók ellen, ennek a harcnak a szakaszait, helyét és jelentőségét Oroszország történetében. Összehasonlíthatatlannal gyengébben világítja azonban meg a dolgozóknak - mint az anyagi javak termelőinek - szerepét. Mindaz, amit erről a tankönyvben ta-lálunk, az mindössze néhány futó megjegyzés a szibériai telepeseke-ről /761.1./ az első orosz vasút építőiről - a jobbágy Cserepano-vokról, a feltaláló Dubinyin fivérekről /383.1./ stb.

Ezzel szemben az orosz népnek gazdag története van, mint a dolgozó, hatalmas anyagi értékeket teremtő népnek. Szibéria, az Észak és Dél-Oroszország végtelen területeit az orosz nép keltette életre. Az érintetlen talajokat, a szűz erdőket, a föld méhét, amely mind-azideig "holt kincs" volt, az egyszerű ember munkája tette gyümöl-csözővé. A jobbágy munkások, iparosok számos nemzedéke által felhal-mozott munkakészségek az egyik feltétele annak, hogy aránylag olyan gyorsan fejlődött ki a kapitalista nagyipar. A népi tömegek alkotó munkája történetének vissza kell tikrózódnia a tankönyv lapjain.

Az új kiadás előkészítésénél a szerzői munkaközösség figyelembe vette azt az éles kritikát, amellyel a pártájtó azokat a súlyos hibákat illette, amelyeket a "Kazah SzSZK története"-nek első kötete /1943/Közép-Ázsiának Oroszországhoz való csatlakozásának kérdésében elkövetett. Ezek a hibák abból származtak, hogy az illető könyv szerzői nem fogták fel és nem értékelték, hogy mekkora haladást jelentett az Oroszországhoz való csatlakozás Középázsia népei számára, gazdasági és kulturális fejlődésük, társadalmi és nemzeti felszabadító harcuk számára. Ezek a hibák megvoltak a "Szovjetunió története" második kötete első kiadásában is. Most ezeket kijavították.

De ezeket a javításokat nem kísérte okai mélyreható elemzése. Ennek következtében sok szovjet történész továbbra is hamisan, történelemellenesen értékelte a 19. század első felében lezajlott számos reakciós, nacionalista mozgalmat, mint például a Samil és a müridizmus mozgalmát a Kaukázusban vagy a Keneszari Kaszimov szultán vezetésével indult felkelést Kazahsztanban. Ezeket a mozgalmakat a birálatunk tárgyát képező tankönyv is idealizálja és antimarxista álláspontból világítja meg. Samil, Törökország hábjja és az angol gyarmatosítók ügynöke, aki a kaukázusi feudális katonai felsőréteg érdekeit képviselte, úgy jelenik meg a könyvben, mint népi hős, a nemzeti szabadság harcosa, és az általa vezetett feudális, reakciós, torz vallási mozgalom - mint nemzeti, felszabadító mozgalom /XI. fejezet/. Szerzői Kaszimov feudális nacionalista felkelése, amely ellentmondott a kazah nép legalapvetőbb érdekeinek, - hiszen az ő érdekük az Oroszországhoz való csatlakozás volt - a tankönyvben mint "a kazah nép legjelentősebb nemzeti felszabadító mozgalma a 19. században" szerepel./224.l./ Igaz, hogy utalás történik arra, hogy ez a mozgalom "bonyolult és ellentmondó" volt, és hogy "Keneszari feudális egyesítő kán volt, de nem lehet őt az elnyomott kazah nép vezérének tekinteni"/225.l./ azonban ezek a megjegyzések nem változtatnak azon, hogy a felkelés általában helytelenül van értékelve. Ehhez még hozzáveendő, hogy helytelen őt "egyesítőnek" a központosított állam harcosának nevezni, hiszen a rabló feudális urak főkolomposa volt, aki a patriarchális nemzetségi viszonyokat akarta megőrizni, a nemzetségek között viszályokat szított, hogy megerősítse uralmát népe gazdasági és kulturális fejlődésének feltartóztatása árán.

Vajjon mi az ezen mozgalmak értékelésében elkövetett hibák gyökere? Mindenekelőtt az, hogy megfélemlöztek a marxizmus-leninizmusnak arról a követeléséről, hogy a nemzeti kérdést és a nemzeti mozgalmakat azon konkrét történeti feltételek között kell vizsgálni, amelyek azt létrehozták. "A nemzeti kérdés nem önálló, egyszersmindenkorra adott valami. A nemzeti kérdés csak része a fennálló rend átalakítására vonatkozó általános kérdésnek s ezért teljes egészében a társadalom helyzete, az országban uralkodó hatalom jellege és általában a társadalmi fejlődés egész menete határozza meg."/Sztálin Művei, 4. köt. 160.l./ A nemzeti mozgalmak értékelésénél elsőrendű fontosságú,

hogy társadalmi természetüket, osztálycéljaikat világítsuk meg. A bírálókat tárgyát képező tankönyv szerzői nyilvánvalóan nem értékelték a dolognak ezt a legfontosabb oldalát. Így a Kaukázusban, Imeretiában, Kahetiában a 19. század elején lezajlott felkelések jellemzésénél /264-266.l./ szó esik úgy a népitömegek részvételéről a felkelésekben, mint a fejedelmek és a nemesek azon kísérleteiről, hogy a népitömegek saját érdekében használják ki, de a szerzők kitérnek e mozgalmak általános értékelése elől. A tankönyvben nem szerepel Sztálin elvtárs ismert megállapítása a feudális-monarchista "nacionalizmusról", nincs kellően bemutatva ennek a nacionalizmusnak reakciós szerepe, a hűbéruraknak az a törekvése, hogy a "felszabadítás" jelszava alatt régi kiváltságait szerezzék vissza.

A burzsoá nacionalisták - a dolgozók legádázabb ellenségei - minden erőfeszítésüket latbavetették, hogy minden lehetséges hamisítással felfújják azt, ami országunk népeit a történelmi múltban széjjelválasztotta, és minden módon elkenjék és elrejtsek azt a haladó és a történelem folyamatában végeredményben döntő tényezőt, amely Oroszország népeit egyesítette, s amely a szocialista forradalom győzelme révén felszabadította őket a politikai, társadalmi és nemzeti elnyomás alól. A burzsoá nacionalista nézetek csökevényei, amint a tények megmutatták, itt-ott még ma is előfordulnak. A szovjet történészeknek határozottan harcolniuk kell a nacionalista elhajlások ellen, és különösen nagy figyelmet kell szentelniük az országunk népei közötti történelmi kapcsolatoknak minden szempontból való mélyreható feltárására. Meg kell mutatniuk sorskömöységüket, nemzeti fejlődésük alapvető érdekeinek és elnyomásuk elleni felszabadító harcuknak kömöségét.

"A kapitalizmus fejlődése - írta Sztálin elvtárs - már a múlt században a termelési és cseremód internacionalizálására a nemzeti elzárkózottság megszüntetésére, a népek gazdasági közeledésére és óriási területeknek egy összefüggő egészben való fokozatos egyesítésére irányuló tendenciát mutatott." /Sztálin, Művei, 5. kötet, 195.l./ Ez a megállapítás teljes egészében vonatkozik Oroszországra is. A feudális viszonyok bomlása, a kereskedelmi kapcsolatok megerősödése - mely különösen az 1861 évi reform után lett intenzív, - a nemzetiségi vidékeket egységes oroszországi piacba tömörítette, szétzúzta a régi, patriarchális alapelveket, megtörte az egyes körzetek elzárkózottságát, és az egész ország gazdasági életét egy vérkeringésbe kapcsolta be. Ez a haladó folyamat azonban nem a népek együttműködése révén jött létre, hanem a cárizmus által való kizsákmányolásuk és elnyomásuk révén, ami azután kiváltotta az elnyomott népek ellenállását, harcra serkentette őket felszabadulásukért.

A tankönyv a cárizmus nemzetiségi gyarmatosító politikáját, mint az elnyomás és az erőszakos oroszosítás politikáját mutatja be, szemlélteti a nemzetiségi vidékek népi tömegeinek ellenállását a cárizmus katonai-feudális politikájával szemben és azt a törekvésüket, hogy ezen harc során egyesüljenek idősebb testvérükkel - az

oroszl néppel. Sokkal gyengébben tárgyalja a könyv a nagyoroszl központ és a nemzetiségi határvidékek közti gazdasági kapcsolatokat és kölcsönös hatást az oroszorszlági kapitalizmus fejlődésének folyamatában. A szerzői munkaközösség nyilván nem vette eléggé figyelembe Oroszlország történeti fejlődésének azt a fontos sajátosságát, hogy a nemzetiségi vidékek közvetlen kapcsolatban állottak a nagyoroszl központtal, ahol a gazdasági fejlődés szintje magasabb volt, a társadalmi ellentmondások és az osztályharc pedig élesebbek voltak, mint az ország határvidékein.

Ezen szempontok alapján véleményünk szerint, kritikailag felül kell vizsgálni a tankönyv mostani felépítését, mert nem fogadhatjuk el helyesnek az anyag olyan beosztását, hogy az ország gazdasági fejlődésével foglalkozó általános fejezetek egyáltalában nem érintik azt a kérdést, hogy milyen helyet foglaltak el és milyen szerepet játszottak a nemzetiségi vidékek az orosz kapitalizmus rendszerében, valamint azt a kérdést, hogy milyen sajtóságokkal rendelkezett Oroszlorszlagnak a kapitalizmus "széltében" való fejlődése által kiváltott gazdasági fejlődése. A tankönyv jelenlegi szerkezete jelentős mértékben azt a benyomást kelti, mintha a népek története párhuzamosan haladt volna az orosz nép fejlődésével. Ebből a szempontból kissé jobban csak a XXIII. fejezet van felépítve /Közép-Ázsia és Kazahsztan az 1860-1880-as években/, amelyben a cárizmus gyarmatosító politikájának jellemzése mellett meggyőzően bemutatásra került az, hogy milyen haladó hatást gyakorolt az orosz kapitalizmus Közép-Ázsia gazdasági fejlődésére, valamint az élenjáró orosz kultúra befolyásának fokozódása a nemzetiségi demokratikus művelődés fejlődésére.

Másként áll a helyzet a tankönyvben Ukrajna, a Volgavidék, a Kaukázus és más vidékek népei történetének tárgyalásánál. Ezeknek a népeknek sokrétű kapcsolatai az orosz néppel távolról sem tájulnak föl teljesen. Az Ukrajnáról szóló fejezet írója ahelyett, hogy megvilágítaná ezeket a kapcsolatokat, gyakran csak általánosságban mozgó, sablonos formulákat használ. "A 19. század első felében Ukrajna gazdasági életében ugyanaz a folyamat zajlott le...mint egész Oroszlországban" /172.l./, vagy: "Ezalatt a fél század alatt az ukrán irodalom olyan fejlődésen ment keresztül, amely általában hasonló ezen kor orosz irodalmának fejlődéséhez" /188.l./. A Belorussziáról szóló rész teljesen figyelmen kívül hagyja a haladó orosz kultúra és az orosz forradalmi mozgalom, stb. befolyását.

A 19. század az Oroszlországban lakó számos nép számára a feudális széttagoltság felszámolásának, a nemzeti piac kialakulásának és a kapitalista korszak kezdetének időszaká volt. Ezzel kapcsolatban rendkívül nagy jelentőségű az egyes népek fejlődési fokának világos meghatározása, és ezzel együtt az ezen népek nemzettéválási folyamata kérdésének megoldása. I.V.Sztálin rámutatott arra, hogy a gruzok csak a 19. század második felében alakultak nemzetté, amikor a jobbágyrendszer megszűnése

és a kapitalizmus fejlődése az elzárkózott, egymástól elszakított fejedelemségeket egy egységbe fűzte össze. De hogy állt a helyzet a többi népeknél? Erre a kérdésre a tankönyv nem ad választ. Ahelyett, hogy konkrét történeti jellemzést adna erről, pusztán deklarativ kijelentést tesz: attól függetlenül és annak ellenére, hogy a cárizmus elnyomta a népeket, a nemzetné alaku-
lás mindenképpen tovább folytatódott. /697.1./

-.--.-

Az orosz társadalmi gondolat és forradalmi mozgalom történetével foglalkozó fejezeteket az új kiadásban gyökeresen átdolgozták. De a szerzők számos kérdést az előbbihez hasonlóan hibásan, objektivisták szempontból vizsgálnak.

Ez különösen megmutatkozik a narodnyikok történetének megvilágításában. A tankönyv nem ad világos, pontos jellemzést arról a különbségről, amely egyrészt a hatvanas évek forradalmi demokráciáinak és másrészt a narodnyikoknak a nézetei között fennállott. Igaz, hogy a XXIV. fejezet elején idézik V.I. Lenin tanítását, hogy a nagy orosz felvilágosult gondolkodók világnézetében nem volt semmi specifikusan narodnyik ~~tanítás~~ /604.1./, de ezt a tételt nem fejtik ki.

Nem leplezik le eléggé az orosz forradalmi mozgalomban Bakunyin rendkívül káros szerepét. Politikailag gyenge jellemzést adnak a narodnyikok másik ideológusáról, Lavrovról is: A Fejezet írója megemlékezik Lavrov "barátságáról" Marx-szal és Engels-szal és arról a "nagy hatásról", amelyet ők állítólag Lavrovra gyakoroltak /611.1./. Ugyan miben mutatkozott meg ez a hatás? Vajjon nem abban-e, hogy Lavrov - amint néhány sorral alább olvashatjuk - "ki akarta békíteni" a marxistákat a bakunyinistákkal," azaz nem Marx és Engels oldalán szállt síkra Bakunyin anarchizmusa elleni harcukban, hanem éppen ellenkezőleg, meg akarta védeni Bakunyint és a bakunyinistákat attól, hogy a marxisták leleplezzék és szétzúzzák őket?! Egészen világos, hogy Lavrov olyan álláspontot foglalt el, amely közel állt a bakunyinistákhoz és idegen volt a marxizmustól.

A tankönyv megvilágítja a narodnyik "tanítás" hazugságát és azt, hogy nem egyeztethető össze a marxizmussal. Emellett egyszerű tényközlésképpen rámutat arra, hogy a narodnyikok terjesztették Marx műveit /613. ~~akk.~~1./ minden kommentár nélkül idézi a Narodnaja Volja Marxhoz intézett levelét, amelyben arról van szó, hogy a "Tőke" Oroszországban "az értelmiség mindennapi olvasmányává vált"/472.1./. Ilyen eklektikus tárgyalásmód tévuttra vezetheti a hallgatókat annál is inkább, mert a tankönyvben lényegében nincs megvilágítva Marx és Engels viszonya a narodnyikokhoz, hiányzik ezenkívül az az értékelés, melyben Marx és Engels kiemelik a 70-es évek orosz forradalmi mozgalmának és Oroszország történeti távlatainak nemzetközi jelentőségét.

A narodnyikság ideológiai és taktikai fejlődésének tudományos elemzése nagyrészt csak a narodnyik körök és csoportok felsorolásában és részletes leírásában merül ki. Ezzel kapcsolatban a szerzők kritikátlanul ismétlik a burzsoá narodnyik történetírás egyes megállapításait. Pld. a "Csajkovszkij körről" beszélnek, bár Csajkovszkij nem volt a kör vezetője és később /amiről a könyv hallgat/ a szovjet hatalom legádázabb ellensége és az arhangelszki fehérgárdista kormány feje lett, és az angol-amerikai intervenciósok parancsára végezte tevékenységét. A Narodnaja Volja aktiv tényezőinek sorában minden megjegyzés nélkül felmentik Lev Tyihomirovot, aki a későbbiek folyamán a fekete százakhoz csatlakozott.

De nemcsak arról van szó, hogy a könyv egyes objektivista értékeléseket és helytelen fogalmazásokat ad a marxizmus és a narodnyikság kölesönös kapcsolatára vonatkozólag, a hiba az, ahogyan általánosságban nyúl egy olyan kérdés megoldásához, amely a 19. sz-i orosz történetnek és különösképpen forradalmi mozgalma történetének kulcsproblémáját képezi: hogy hogyan terjedt és fejlődött a marxizmus Oroszországban. Ismeretesek V.I. Lenin szavai: "A marxizmust, mint az egyedül helyes forradalmi elméletet, Oroszország valóban kikinlődta magának, félszázados /Lenin megállapítja az egyes időrendi szakaszokat a mult század 40-es éveitől a 90-es évekig. A cikkiró / hallatlan kinszenvedés és áldozatok, példátlan forradalmi hősiesség, hihetetlen energia és önfeláldozó kutatás, tanulás, gyakorlati kipróbálás, csalódások és ellenőrzés, Európa tapasztalatainak ellenőrzése és azoknak a mieinkkel való összehasonlítása árán jutott hozzá." /Lenin, Művei, 31. köt. 10.1./

A szerzők feladata az lett volna, hogy ebből a szempontból elemezzék az orosz forradalmi mozgalmak és a haladó orosz társadalmi gondolat fejlődésének történetét. Ezt a feladatot nemcsak hogy nem oldották meg, hanem a kérdést még föl sem vetették. Teljesen figyelmen kívül maradt az a kérdés, hogy milyen szerepet játszottak a nagy orosz forradalmi demokraták mint az oroszországi szociáldemokrácia elődjek. Felületesen fejtik ki az orosz munkásmozgalom kezdeti szakaszát és az első munkás politikai szövetségek történelmi szerepének kérdését. A szerzők /XXV. fej./ nyilvánvaló hibát követnek el, amikor a haladó szellemű munkásoknak a nyugateurópai szociáldemokrata mozgalommal való megismerkedése forrását elsősorban a narodnyikok előadásaiban és megbeszéléseiben látják, és csak a későbbiek során a külföldet járt haladószellemű orosz munkások egyéni megfigyeléseiben /V.Obnorszkij/, holott éppen a munkásszövetségek szervezőinek önálló megismerkedése a marxista szociáldemokrata pártok és az I. Internacionálé tevékenységével "rányomta bélyegét az "Orosz Munkások Északi Szövetségének programjára." /A SzK/b/P története, 1950. 12.1./

Alacsony a 80-as évek munkásmozgalmával és a Munka Felszabadítása csoporttal foglalkozó XXX. fej. elméleti színvonala is.

Kijavításra szorul a tankönyv számos megállapítása az orosz társadalmi gondolat történetének más kérdéseire vonatkozólag is. Asokon a hibákon és pontatlanságokon kívül, amelyekre már a sajtó rámutatott, Bjelinszkij, Gercen, a petrasevszkijisták, a szlavofilék és mások jellemzésében, meg kell említenünk, hogy a tankönyvben nem nyert elvi értékelést a Cyrill-Method társaság tevékenysége sem és nem leplezi le Kulis-Kosztomarov liberális burzsoá csoportjának nacionalizmusát. Semmi értelme sincs annak, hogy idézik a III. osztály "értékelését" erről a társaságról, amely elgondolásaikat "három fiatal ember tudományos lázalmának" tekintette /184/. Furcsán néz ki a tankönyvben az ismert burzsoá történésznek T.N. Granovszkijnak a jellemzése. Granovszkij úgy van beállítva /XII. fej./, mintha két tábor - a demokratikus és liberális tábor - "között" állt volna. A fejezet beszél Granovszkij előadásairól, de egyetlen szót sem szól politikai felfogásáról, a liberalizmus felé való fejlődéséről. Számos más esetben is meghatározásokat és értékeléseket objektivistákkal cseréli föl: A parasztok felszabadítási tervének szerzői között egy sorba állítja a dekabrista N. Turgenyevet, Kisseljev és Kankrin cári minisztereket /38.l./, beszél egy bizonyos "orosz társadalmi felfogásról", amelynek hatására a lett és észt demokratikus értelmiség harcot indított a keleti-tengeri bárók ellen /74.l./ stb.

Az orosz nép és a Szovjetunió többi népei kulturájának gazdag története széleskörű és alapjában helyes megvilágítást nyert a tankönyvben, de ezen a téren is találkozhatunk pontatlan megfogalmazásokkal. Számos esetben ahelyett, hogy feltárná a forradalmi demokratikus ideológia és legfőbb ellensége - a burzsoá liberalizmus - közötti éles harcot, a tudományban a materializmusnak az idealizmus elleni harca stb. tartalmát, a tankönyv egyszerűen megemlíti, hogy vannak haladó és reakciós irányzatok, vagy egyszerűen csak a haladó irányzatokról beszél.

- . - . -

Oroszország külpolitikai kérdéseinek elég sok helyet szentel a tankönyv, számos kérdést helyesen, marxista szempontból világít meg, de itt is vannak komoly hiányok és hibák, amelyek azzal állnak kapcsolatban, hogy a tankönyv szerzői nem elég alaposan vizsgálták meg azokat az eltolódásokat a nemzetközi viszonyokban, amelyek a 19. század közepén mentek végbe, és amelyek a cári Oroszországnak a nemzetközi porondon való szerepében változást hoztak létre.

A krími háboruban szenvedett súlyos katonai vereség után a cárizmus már képtelen volt arra, hogy az európai reakció fő támaszának, Európa zsandárjának szerepét játssza. Ezzel egyidejűleg sokszorososan fokozódott az angol és francia és azután a német burzsoázia reakciós szerepe az egyetemes európai ügyekben. A nyugateurópai államok

x/ A cári titkos rendőrség.

és különösen Anglia burzsoáziája mind szélesebb rabló gyarmati politika útjára tért. Ennek a politikának egyik fő tárgya pedig a 19. században a Közel-Kelet volt. Az angol burzsoázia farizeus liberális szólamokba burkolózva az elnyomott népek nemzeti felszabadító mozgalmainak esküdt ellenségeként lépett föl. Anglia arra törekedett, hogy egyes török területeket hódítson meg, de ugyanakkor Törökországot Oroszországra uszította és minden eszközzel akadályozta a súlyos török iga alatt nyögő szláv népek felszabadítását.

Ezeket a tényeket nem világítja meg kellőleg a tankönyv. Nem mutatja be többek között, hogy az ottomán török birodalom fenntartásának eszméje az akkori történeti viszonyok között reakciós jellegű volt, mert fedezte az angol gyarmatosítók rabló terveit és a török feudális asszimilálók elnyomásának és erőszakának évszázadokra való meghosszabbítására irányult, holott a török feudalizmus tönkretette a szláv népeket és feltartóztatta kulturális és gazdasági fejlődésüket. A szerzők nem leplezik le annak a "támogatásnak" titkos igazi indító okait, amelyet Anglia a "tanzimat" eszméjének nyújtott, amely eszme ugyakartta átalakítani az Ottomán Birodalmat, hogy a legelavultabb feudális intézményeket felszámolja /245.l./ Ennek révén az olvasóban helytelen felfogás alakulhat ki a Törökországgal szemben követett angol politika igazi jellegéről.

Gyengén világítja meg a tankönyv az angol külpolitika módszereit is, amelyek között külön helyet foglalt el a feudális monarchikus nacionalizmusnak és az angol vallási fanatizmus ügynökei által fölfújt reakciós iszlám, a "gazavat" /a "hitetlenek" elleni háború/ eszméjének stb. felhasználása. Nem mutatja be a tankönyv azt, hogy Törökország milyen szerepet játszott, mint a szláv népek elnyomója és Oroszország ellensége. Nem tárgyalja föl a könyv teljesen Törökország és Anglia agresszív terveit a kaukázusi népekkel szemben. Ezzel szemben kihangsúlyozza, hogy a cári Oroszország ugyanolyan mértékben, mint Anglia, hódító politikát követett, csak "arra nem volt ereje és képessége, hogy a győzelem gyümölcseit megvédje" /768.l./ stb. Az angol-orosz kapcsolatoknak ilyen megvilágítása egyoldalú és nem felel meg a történeti tényeknek.

A tankönyv nem tárgyalja az USA külpolitikáját. Az amerikai kapitalizmus már a 19. században kinyújtja karmait a Távol-Kelet felé. Kihaszználva Oroszország elgyengülését a krími háború után 1867-ben az USA poton pénzért "megszerezte" a cári kormánytól Alaszkát és az Aleuti szigeteket. Ezeknek a területeknek a lakossága az amerikai kapitalizmus rabló kizsákmányolása következtében kihalásra lett ítélve, maguk a területek pedig az amerikai agresszió távolkeleti hídfőjévé váltak. Erről a lényeges történeti tényről elfeledkezik a tankönyv.

Külön meg kell emlékeznünk arról, hogy milyen hibásan tárgyalja a tankönyv az 1812-es Honvédő Háború történetének néhány kérdését. A tankönyv elismétli ezt a nemesi burzsoá történetírást

által forgalombahozott hazugságot, hogy az orosz nép Napoleon üldözése közben felégette pusztasággá tette saját földjét. A megszállók barbár garázdalkodását, az orosz városok és falvak felégetését az orosz nép számlájára írja és ezzel az orosz népi háború formájának tünteti fel /96.l./ A történeti tényeket meghasádtolva azt állítja, hogy Moszkvát az oroszok gyújtották fel és elhalkítja azt, hogy a moszkvai tüzvész elsősorban a napoleoni csapatok kezétől származott.

Azt a tényt, hogy Napoleon kivonult Moszkvából, a szerzők fordulópontnak tartják az 1812-es Honvédő Háború során /97.l./. Ezzel nem értékelik eléggé az orosz hadsereg hadműveleteinek és Kutuzov aktív sztratégiájának döntő szerepét, Napoleon egyáltalán nem "önként" engedte át a sztratégiai kezdeményezést Kutuzovnak. A győkeres fordulat a háború menetében az orosz hadsereg ellentámadásba való átmenet, a tarutyini harcok, az elkecsereedett malojarovszlaveczi ütközet eredményeképpen következett be. Az erről szóló tényanyag megtalálható a tankönyvben /98.l./, amely mindegy magától megcáfolja a fentebb ismertetett hibás megállapítást.

Végezetül rá kell mutatnunk a "Szovjetunió története" tankönyv alapjául vett periodizáció néhány kérdésére. Feltétlenül erőszakkal felosztásnak kell mondanunk azt, hogyha a Szovjetunió történetét "századok szerint" osztjuk be. Igaz, hogy a tankönyv rámutat arra, hogy "az új, 19. század kezdete...nem jelenti egy új történeti korszak kezdetét, hanem csak a már elkezdődött korábbi korszakot folytatja" /7.l./ Ennél a tisztán negatív megállapításnál tovább azonban a szerzők nem mennek, és ezenkívül a periodizáció kérdését csak a gazdasági fejlődés tényleges számításba, elszakítva a politikai történetétől és az osztályok harcának történetétől. A történelmi események konkrét megátér - úgy mint a burzsoá történetírás is - a palotaforradalommal, I. Pál halálával és I. Sándor trónralépésével kezdik /43.l./. A 19. század elejének az előző 18. századdal való közvetlen kapcsolatait teljesen figyelmen kívül hagyják. A tankönyvben többek között "eltűnik" a Radicssevvel meginduló forradalmi hagyomány /a tankönyv megismétli azt a durván hibás értékelést Radicssev tevékenységéről, amelyet a "Szovjetunió története" I. kötetbe tartalmaz. Nem ad a tankönyv alapos megokolást Oroszországnak a 90-es évek közepeán történeti fejlődésének új korszakára való áttéréséről. A Szovjetunió történetének periodizációs kérdését egy fölsikolák számára írt tankönyvben helyesen, marxista módon kell megvilágítani.

A tankönyv irodalmi viszonylatban egységes egésznek képez. Meglátászik rajta az alapos szerkesztői munka. Ez azonban nincs végigvezetve: a tankönyvben tulsok a szám és a tényanyag, amely megterheli a tanulók emlékezetét, sok benne a - sokszor szószorinti ismétlés. Számos pontatlanság van azokon kívül is, amelyekre már felsoroltunk, sok helyen felületes fogalmazások vannak benne. A szerzői és szerkesztői munkaközösség előtt még nagy munka áll, egy olyan tankönyvet kell létrehozniok, amelyben valóban minden szónak és minden megállapításnak sulya le van mérve.

Jelenleg folyik a "Szovjetunió története" III. kiadásának előkészítése. Ez a kiadás a társadalomtudományok föllendülésének körülményei között jön létre, hiszen Sztálin elvtárs "Marxizmus és nyelvtudomány" című zseniális munkájából a marxista-leninista társadalomtudományt előmozdító újabb eszméket, újabb tetteket nyertek a társadalom fejlődésének törvényeiről. A tankönyvek - elsősorban pedig a hazai történet tankönyvének - előkészítése fontos állami feladat. Ezzel a tudattal kell a bírálóink tárgyát képező tankönyv szerzői munkaközösségének munkájához fognia. A munka sikerét mindenekelőtt az dönti el, hogy a szerzők milyen ideológiai elméleti színvonalon állnak és hogy milyen mértékben fejlesztik ki az elvű tudományos kritikát és önkritikát.

Meg kell mondanunk, hogy az utóbbi időben sok tudományos intézmény és a Felsőoktatási Minisztérium is az eddieknél kevesebb figyelmet szentel a főiskolák számára készülő tankönyveknek. Még nem került újból kiadásra az ujkori történet tankönyve, holott az előző kiadás bővelkedik a súlyos hibákban, amelyről már a sajtó is megemlékezett. A főiskoláknak egyáltalában nincs legújabbkori történetre és a szovjet társadalom történetére vonatkozó tankönyvük. Rendkívül durva hibákat tartalmaz a "Szovjetunió története" I. kötetének 1947. évi új kiadása. Gyökeres fordulatot kell teremtenünk, hogy olyan teljesértékű marxista történeti tankönyveket hozzunk létre, amelyek megfelelnek a szovjet nép magas igényeinek.

Megjelent a "Bolsevik" 1951. 14. számában.

HÁJEK J.S.:

Benes és a müncheni diktátum.

O Benesovém podilu na Mnichove.

Ha a világimperializmus utolsó korszakának történeti fejlődésére rövid és találó jellemzést keresünk, nem választhatunk jobbat a müncheni diktátumnál. A Münchenhez vezető út: nemcsak 1938. szeptember 30-nak szörnyű történeti pillanata, nemcsak a világtörténelem legaljasabb árulása, nemcsak Csehszlovákia feláldozása és megkínzása, nemcsak Chamberlain és Hitler ördögi vigyora és sercegő aláírása, sőt nem is csak az a bizonyos Hitlernek adott parancs a "keleti expanzióra", amelyet az amerikai monopolisták 1937. november 23-án adtak ki von Tippleskirchennek és von Gillingernek, Hitler fullajtárjainak. A müncheni árulás kísérlet volt arra, hogy minden áron, tetszésszerűen gyalázatos eszközök alkalmazásával olyan erőket teremtsenek elő, amelyek képesek rátörni a szocializmust építő Szovjetunióra.

Csak egyszer tudták a külföldi imperialisták és a cseh burzsoázia népünket a müncheni utra vezetni. Többször már nem sikerülhet nekik. A történelem azt parancsolja, hogy ismerjük meg minden követ, minden egyes fordulóját ennek az utnak, bármi módon igyekeznék is elrejtteni azt.

Burzsoáziánk a multban nem szükölködött az ilyen hamis utmutatókban, de mindegyik mögött a münchenisták arca rejtőzött. Ez vonatkozik azokra a bizonyos hirdetemnyekre is, amelyeket a cseh nép utján a burzsoáziának az a "baloldali" része akasztott ki, amely cselekvően és elvileg bűnrészes a Münchenhez vezető utban. A történelem arra tanít, hogy a cseh burzsoázia a maga egészében részes a müncheni politika végrehajtásában. De milyen volt a szerepe és álláspontja azoknak, akik 1918-tól kezdve Masarykkal és Benessel az élen a nemzeti függetlenség igazi őrizőinek adták ki magukat és akiket népünk egy része annak is tartott?

A történeti anyag vizsgálata meggyőz bennünket arról, hogy Benes és a reformisták még akkor sem hagytak fel a szovjetellenes csel-szövésék és a münchenkedés romlásthözó politikájával, amikor legnagyobb nemzeti értékeinkről volt szó. Kifelé természetesen igyekeztek elhíttetni a néppel, hogy a kormány szilárd, tudja mit akar, hogy nem hátrál. A szociáldemokraták képviselésében 1938. június 1-én Bechyně a kormány nevében ünnepélyesen kijelentette:

"Chamberlain angol miniszterelnök formulájához tartjuk magunkat. Teljesítünk minden észszerű követelést, amely az alkotmány keretében megvalósítható. De nem lépünk olyan utra, amely az állam önkéntes rombolásához vezetne és megtörné a csehszlovák nép megnemalkuvó szellemét".

E mellett azonban ugyanakkor Benes és a szociáldemokrata párt résztvett valamennyi olyan terv előkészítésében, amelyet a kormány a

henleinistáknak felkinált és amelyet azok gúnyosan visszaütöttak. Amikor pedig a csehszlovák kormány bejelentette, hogy elfogadja lord Runciman kiküldését, a PRAVO LIDU "Beavatkozás?" c. cikkében /jul. 28./ ezekkel a szavakkal igyekezett csillapítani olvasóinak magától értetődő felháborodását:

"És így, ha elegendő biztosítékuk van tekintetben, hogy az angol közvetítés nem kívánja megváltoztatni a csehszlovák politikai akaratnyilvánítást /Chamberlain beszédének sok pontja ezt közvetve-közvetlen biztosítja/ //, lord Runciman érkezését csak üdvözölhetjük."

Amikor Runciman megérkezett, az áruló Stivin ennek a Csehszlovák Köztársaságra oly szerencsétlen kimeneteli eseménynek, melynek megalázó voltát már akkor minden igaz hazafi átérezte, egész vezércikket szentelt ezzel a szolgálai és talpnyaló címmel: "Welcome Mylord!" Hodza május 11-én biztosította Newtont, /1/hogy a szociáldemokraták, akikkel ő maga jó viszonyban van, egész bizonyosan - a Henlein-párt elveivel szemben táplált ellenszenvük ellenére is - segíteni fognak az angol lordok tanácsainak végrehajtásában.

A nemzetközi reakció a közvélemény megdolgozását illetőleg leginkább Benesben bizott.

Amikor az első angol-francia diplomáciai eljárás májusban nyugtalanságot és felháborodást váltott ki a nép körében, akkor a szellemi élet néhány száz vezető képviselője "Hüek maradunk" címmel - azokkal a szavakkal, amelyekkel Benes befejezte 1937 őszén Masaryk koporsójánál a beszédét - kiálltványt adott ki, amely Benest nyilván kellemetlenül érintette. /Peroutka nem is jelentette meg ezt a nyilatkozatot lapjaiban./ Az angol nagykövet május 18-i táviratában közölte Benes "mentegetődzéseit" a külföldi politikusok felé.

"Tekintettel kell lenni az olyan értelmiségiek álláspontjára is, mint akik épen most adtak ki manifesztumot."

E kiálltvánnyal kapcsolatban Benes érdemként tulajdonította magának, hogy

"sokkal erősebb kifejezésekkel fogalmazták volna meg, ha nem működött volna közre az ő közvetlen személyes befolyása."/2/

A Benesi politika legfőbb vonása ebben az időben, a néptől, a közvéleménytől való félelem. Ez a vonás kitűnik minden jelentős fordulaton és lépésnél. Az alkudozásokat, melyeket Benes, mint vezető tényező irányított, gondosan titkolták a csehszlovák közvélemény előtt. Benes javaslatait mindenki ismeri Európában, de

1/ Az angol külügyminisztérium dokumentumai, I.kötet 283, 204.sz.

2/ Uo. I. kötet 311. l. 226. sz.

semmit sem tud róla a saját népe, amely külföldről, rendszerint megmásított, hamis beállításban szerzett róla tudomást. Az a férfi, aki a demokrácia megtestesítőjeként ünnepeztette magát, valószínűleg pánikszerű félelembe esett a nép mindennemű demokrácia alapja - előtt és félt attól, hogy a nép beleszól a politikába. Amikor szeptemberben már nem lehetett semmit sem titkolni, amikor a nép nyugtalanul kérdezte, mi a biztosíték arra, hogy a henleinistákkal való veszedelmes alkudozás nem jelenti a nemzet önállóságának végét, nem jelenti a köztársaság és a demokrácia végét, Benes szeptember 11-i nyilatkozatában kijelentette:

"Törhetetlenül hiszek államunkban, az állam egészséges voltában, erejében, ellenállóképességében, nagyszerű hadseregében, legyőzhetetlen szellemében és az egész nép odaadásában. Tudom, hogy államunk a mai nehéz helyzetből győzelmesen kerül ki."

De ugyanabban az időben az angol követtel folytatott beszélgetésében beismerte, hogy eddigi tárgyalásaival komoly formában veszélyeztetni államának egészséges voltát, erejét és ellenállóképességét.

"Legutóbbi javaslatai eleget tettek a karlovy vary-i program alapvető követeléseinek, jóllehet ő maga vonakodott ezt kimondani attól való félelmében, hogy szembe kerülne az ilyen módon megsértett közvéleménnyel... Ő maga is aggódott, hogy javaslatai az állam demokratikus rendjét fenyegetik és lehetővé teszik a totális rendszer bevezetését a német területrészekben... Ez a német demokratikus elemek feláldozását jelentené..." Így foglalta össze Benes álláspontját Newton angol követt 1938. szeptember 15-én. /3/

Ugyanazon a napon bizalmas jelentést küldött La Croix francia követ Bonnet miniszternek, mely szerint Benes három területéről való visszavonulást javasol: Csehszlovákia északnyugati és északi részén, valamint Szilézia egy részében. /4/

Legvilágosabban mutatkozik ez a demokratikus közvéleménytől való félelem az 1938. szeptember 19-i angol-francia ultimátum háttérét megvilágító dokumentumokban. Benes és a kormány nem merték elismerni a közvélemény előtt, hova jutottak már a nyugati "szövetségeseknek" tett engedmények terén. Amikor Chamberlain és Hitler berchtesgadeni tárgyalásainak idején hírek terjedtek a nép körében arról, hogy a Szudéta-vidék átengedése és a népszavazás is szóba került, a csehszlovák kormány nevében Bechyne helyettes miniszterelnök a LIDOVÉ NOVINY-ban közzétett nyilatkozatában megcáfolta ezeket a híreket:

"Nem lesz Csehszlovákiában olyan kormány, amely a népszavazást elfogadná. És ha mégis akadna ilyen kormány, egy órán belül elsöpri a nemzet felháborodása, amely inkább választja a halált, mint a haza megcsönkítését..."

3/ Uo. II. köt. 332. 888. sz.

4/ Bonnet, De Washington au Quai d'Orsay, 237. l.

Ez a kijelentés szeptember 17-én hangzott el. Szeptember 18-án összejöttek a francia és angol államférfiak és szeptember 19-én képviselőik azt a követelést terjesztették a csehszlovák kormány elé, hogy engedje át a határmenti területet -akár népszavazás, akár közvetlen átadás útján. /5/

Amikor az angol nagykövet Berlinben beszélt ugyanaznap a követelésről Neurathtal, a későbbi "reichsprotectorral", a náci Neurath egyenesen annak a nézetének adott kifejezést, hogy Benes inkább lemond, semhogy a követelést elfogadja. /6/

Newton az angol-francia jegyzék átadásáról a következőket jelentette: úgy látszik, Benes inkább hajlandó a javaslatot elfogadni, mint visszautasítani, és nagyon szívesen vesz minden olyan indokolást, ami segít abban, hogy tisztázza magát a nép előtt. Mind az angol, mind a francia követ jelentéséből kitűnik, hogy Benes, Hodza, és az egész kormány főgondja az angol-francia jegyzék elfogadása után valójában az volt, hogy miként mentegesse a kapitulációt a nép előtt, s nem pedig az, hogy a kapitulációt elkerülje. Szeptember 20-án 20 órakor adta át Krofta miniszter a követeknek a választ, amely udvarias formában, kitérően utasította el a nyugati imperialisták követeléseit.

De már korábban, a hivatalos válasz átadása előtt az angol követ felhívta főnökének figyelmét "egy jobb forrásból származó" közlésre, mely szerint ez a formális válasz nem tekinthető véglegesnek. Ugyanezt közölte 21 óra 30 perckor telefonon a francia követ Bonnet miniszterrel:

"Éppen most közöltem Önnel a csehszlovák kormány válaszát... Ne tekintsék véglegesnek. A kormányelnök épen most hívott magához, hogy nagyon fontos új javaslatot tegyen, amiről táviratilag értesítem Önt, amit rövidesen kézhez kap." /7/

Newton "informátor" közölte, ha az angol kormány egyenes ultimátumot intéz Beneshez, ő és kormánya lehetségesnek tartják, hogy Benesék meghajoljanak a nagyobb erő előtt. Hodza közölte a francia követtel, ha még az éj folyamán bejelentené Benesnek, hogy Franciaország nem nyújt segítséget Csehszlovákiának, ha a szudéta-kérdés miatt háború törne ki; a köztársasági elnök tudomásul venné ezt a bejelentést, a kormányelnök pedig azonnal ülésre hívná össze a kormányt, melynek minden egyes tagja meg-egyezik a köztársasági elnök és Hodza álláspontjával, hogy t.i. engedni kell...

"A csehszlovák vezetők így akarják fedezni magukat, hogy elfogadhassák a francia-angol javaslatot...Hodza kijelenti, hogy az általa javasolt lépés az egyetlen eszköz..." /8/

5/ Dokumentumok, I. kötet 404, 937.sz.

6/ Uo. II.köt. 413, 957.sz.

7/ Dokumentumok, II.köt. 425, 979 sz. Bonnet, De Washington au quai d'Orsay. XV. fejezet.

8/ Bonnet, uo.

A francia követ hangsúlyozza Hodza és Benes kívánságát, hogy "mindennek még éjjél előtt vége legyen," Bonnet azonnal megkezdte a tanácskozást Daladier-val. A tárgyalások során Bonnet-t kétszer hívták a telefonhoz, ahol "a csehszlovák kormány türelmetlenül várja" - az ultimátumot.//

Az amerikai imperialisták óhajára az angol kormány 1 óra 20 perckor küldte el az ultimátumot, a franciák pedig 1 óra 30 perckor. Mindkét követ azonnal átadta az ultimátumot Benesnek, akit nem kellett felébreszteni, amint azt a hivatalos legenda be akarta beszélni a népnek, hanem Hodzával és az egész kormánnyal együtt "türelmetlenül várta" a támadást az állami szuverenitás ellen/. Amikor 3 óra 45 perckor a követek eltávoztak, Newton azt táviratozhatta Londonba: "Az volt a benyomásunk, hogy a válasz a javaslat elfogadását fogja tartalmazni."/9/

Reggel Hodza azonnal közölte Newtonnal magánban, hogy a kormány elfogadja a tervet. 10 órakor maga Benes beszélt a francia követnek, hogy nehézségek keletkeztek a politikai pártokkal. Arra a kérdésre, hogy vesse latba tekintélyének minden súlyát, Benes ígéretet tett, "de - mint mondta - ő nem mindenható"./10/

Hodza ezekben az egész nemzetre oly tragikus pillanatokban "megszokott optimizmusával" jelentette ki: "bizik benne, hogy a délután folyamán sikerül urrá lennie az említett nehézségeken". Délután 17 óra előtt a nyugati követek megkapták a csehszlovák választ, amelyben "a kormány nyomás alatt szomorúsággal elfogadja a francia és brit javaslatokat".

A dolgot természetesen nem titkolható el a nép előtt. Prágában és a többi városokban szeptember 22-én tüntetések törtek ki, melyek a "szövetségesek" árulása és a kormány kapitulációja feletti népharagnak adtak kifejezést. A becsületes hazafiak, tekintet nélkül arra, hogy milyen politikai párthoz tartoztak, megértették, hogy a kommunista pártnak volt igaza, amikor az utolsó pillanatig óvott az imperialista "védelmezők" áruló szövetségétől és a kormány soraiban megmutatkozó árulástól és ingatagságtól. A hatalmas tömegtüntetéseken lelkesedéssel hallgatták a kommunista szónokok szavait, akik éberségre és elszántságra hívták fel a népet a veszélyben levő köztársaság megmentésére a Szovjetunió oldalán.

Mindenki számára világos volt az egész koalíció és politikájának bukása. Minden igazi demokrata, polgár és hazafi kívánta a csődbe jutott koalíció távozását és a köztársaság valóságos védelmét megszervező kormány hivatalbalépését. Nyilvánvaló volt, hogy ilyen kormány csak a munkásosztályra, annak egységére és az egész nemzet egészséges erőire támaszkodhatott. Ilyen kormány számíthatott volna arra, hogy nem hagyják magára. Hiszen ebben az időben az elsőként emelte fel hangját a Szovjetunió. a köztársaság egyetlen kö-

9/ Dokumentumok, II. köt. 438. 992. sz.

10/ Dokumentumok, II. köt. 440. 1. 996. sz.

vetkezétes szövetségese és a béke védelmezője, melynek képviselője Genfben már tíz nappal előbb javasolta, hogy a Szovjetunió, Franciaország és Anglia lépjenek fel közösen Berlin fenyegetésével szemben és ismételten javasolta, hogy Csehszlovákia veszélyeztetettségének ügyét terjesszék a Népszövetség elé. Készenlétben volt a hatalmas Vörös Hadsereg, amelynek légihaderejét londoni tanácskozásaikon a legjobbnak ismerték el Európában a nyugati államférfiak, és amely kész volt áthaladni minden akadályon, amit Lengyelország és Románia uri reakciós klikkje állított az útjába. A köztársaság valóságos védelmének kormánya rábizhatta volna magát a cseh és szlovák nép döntő többségének teljes odaadására és eltökéltségére a hadsereg teljes támogatásában.

Benes és a szociáldemokrata árulók ezzel elleptétkben igyekeztek kihasználni a népre való befolyásuk utolsó maradványát, hogy elleplezzék a saját bűnrészességüket, reakciós partnereik bűnét és hogy megöljék a köztársaságot védeni akaró nép hazaszeretetét. Hampl, aki a képviselőház előtti nagy tömeggyűlésen mondott beszédet, a felháborodott népet kertelő szavakkal akarta rászédni:

"Nem lehetetlen, jönnek még súlyosabb pillanatok is, mint ez a mostani. Gúzzátok meg a nyugalmat és várjátok meg a politikai vezetők további utmutatásait..."

És Benes így beszélt este a rádióban:

"Ma sem féltém a mi államunkat. Meg van a tervem minden eshetőségre és semmivel sem hagyom magam megtévesztani..."

Ez a "terv" sok találgatásra és gúnyításra adott okot. A február előtti reakció egyik vezető képviselőjének - aki emigrációba szökött - a feljegyzéseiben vélekedést találtak a felől, hogy Benes egyszerűen Hitlerrel akart közvetlenül tárgyalni a nyugati "szövetségese" közvetítése nélkül. Benes Háchának intézett levelében 1938. november 30-án valóban utal arra, hogy Hácha ilyen lépést telefonbeszélgetés során ajánlott neki és az "Emlékirataiban" szintén megemlíti, hogy valóban gondolt ilyen lépésre. Ezek a gondolatok, valamint az a dokumentumszerűen igazolt tény, hogy Benes tárgyalt a hitleristákkal, azt bizonyítják, hogy a híres "terv" is csak eszköz volt az elkeseredett nép félrevezetésére, eszköz, amellyel a gyalázatos árulást és kapituláció leplezését a Hitlerrel való közvetlen szövetséggel akarta megkísérelni.

A burzsoázia és a reformisták még meglévő hatalmi befolyása megakadályozta a népi arcvonala kormányának, mint a tényleges védelem gerincének megalkotását és lehetővé tette a reakciós propaganda tevékenységét, amely régi bevált trükkel állt elő. A védelem kormányaként hivatalnok-kormány felleptetését határozták el, ezuttal az áruló Syrovyyval az élen. E kormány mögött bujt meg ezután a politikai kalandorok koalíciós söpredéke, Hodza és

az agrárpárti árulók, megbonthatatlan szövetségben a reformista kapitulánsokkal. Ez a kormány, amelyet a népek úgy állítottak be, hogy az harci akaratának kifejezését megszabadítja a koalíciós huzavonától, politikai terveiben továbbra is ezekre a tétovázókra támaszkodott és átvette a "szövetségesek" ultimátumának elfogadásából következő megalázó és romlásthozó kötelezettségeket is. Ezt bizonyítja Krofta miniszter 1939-ben írt könyve, valamint Jan Masaryknak szept. 25-én az angol kormánynak átadott jegyzéke.

A csehszlovák külügyminisztérium európai osztályának vezetője, Cermák közölte a csehszlovák ügyekkel foglalkozó Hencke német meghatalmazottal, hogy Benes és Syrový "hajlandók elismerni bármiféle diktátumot, ha Németország megengedi a cseheknek, hogy független államhan éljenek az általuk lakott területen. Háberut csak a kommunisták akarnak."/12/

Syrový kormánya kísérletet tett arra, hogy a kommunista párt és a RUDN PRAVO elleni támadással fellépjen a köztársaság igazi védelmének idegközpontja ellen. Elrendelte ugyan a mozgósítást a fasiszta Németországnak az angol-francia tervekkel összhangban lévő további követelései ellen, de természetesen az amerikai, angol és francia kormány egyenes beleegyezésével, amelyek ezt a mozgósítást a csehszlovák nép lelkesedésével és eltökéltségével szembeni cinikus manővermozdulatnak tekintették a fasiszta diktátorokkal folyó bectelen játszmájukban. A valóságban azonban soha nem szánta rá magát a komoly harcra. Ép ellenkezőleg: a mozgósítást mint kedvező alkalmat használta fel a nép forradalmi hangulatának elfojtására.

Benes ezekben a napokban egy pillanatra sem engedte ki kezéből a készülő árulás irányítását. Amikor szept. 25-én reggel későre kapta a Hitlerék új követeléseit tartalmazó memorandumot, közölte a francia követtel, hogy ugyan továbbra is ragaszkodik az angol-francia ultimátum elfogadásából támadt kötelezettségekhez, messzebb azonban nem mehet; a népszavazás semmiképpen sem fogadható el számára. A népszavazástól azért tartott, mert "végrehajtásánál komoly forrongásokra kerülhetett volna sor"./13/

A tárgyalások során Benes ismét hajlandóságot mutatott újabb engedményekre, így az angol követ zsaroló unszolására még szept. 29-én reggel beleegyezett a Cheb-vidék azonnali megszállásába és csak annyit követelt, hogy a határra küldjenek egy brit légiót. A legfőbb gondja a maga részéről ismét csak az volt, hogy egy esetleges népfelkeléstől megkímélje a kapitulánsokat./14/

Végül Benes és kormánya annak ellenére, hogy mozgósított hadseregük a határmenti erődítményekben volt, elvben elfogadta a Szudéta-vidéknek az angol terv szerint való fokozatos átengedését és

12/ Dokumentumok, 592. sz.

13/ Bonnet, 270. l.

14/ Dokumentumok, II. köt. 621. l. 1218. sz.

csupán az amerikai imperialisták döntőbiróságát kötötte ki. Az imperialisták azonban biztos tudatában annak, hogy Benes és a többi burzsoá politikusok nem akarnak komolyan ellenállni, egyszerűen figyelembe se vették ellenvetéseiket, megszegték a csehszlovák és a szovjet kormánynak tett ígéretüket, hogy Csehszlovákiának biztosítják a részvételt a müncheni nemzetközi tárgyalásokon és megállapodtak Hitlerék minden követelésének maradéktalan teljesítésében.

Sem Benes, sem a kormány egyetlen megnyilatkozásra sem merészkedett a komoly ellenállás szellemében az imperialista diktatúrnak szemben. Ellenkezőleg: Benesék szándékosan megtették mindent, hogy az ilyen ellenállás összes előfeltételeit megszüntessék. Mindenekelőtt a Szovjetunióval való szövetséget akarták felszámolni és lemondtak erről a legerősebb fegyverről, amellyel a köztársaság a nemzetközi politikában rendelkezett. Tudatában kell lennünk annak, hogy még a szégyenletes szeptember 20-i ultimátum elfogadása után is a Szovjetunió Csehszlovákia védelmére nemcsak Genfben állt ki, hanem a Hitler oldalán támadásra készülő lengyel kormánynak küldött ultimátummal is. A Szovjet Hadsereg készen állt Ukrajna nyugati határain. Szept. 29-én, amikor már nyilvánvaló volt, hogy a csehszlovák kormány lényegében elfogadja a müncheni konferenciát, a londoni szovjet követ energikusan tette fel Halifaxnak a kérdést, vajjon a csehszlovák kormánynak lesz-e teljesjogu képviselője a müncheni konferencián és leplezetlenül hangot adott bizalmatlanságának az angol kormány cselszövéseivel szemben./15/

Mivel magyarázható az a tény, hogy a csehszlovák burzsoázia Benessel az élén hajlandó volt szóról-szóra követni az imperialisták egyik diktatúráját a másik után, egyik hitvány árulást a másik után? Ez azzal magyarázható, hogy az imperialista csehszlovák burzsoázia teljes mértékben be volt kapcsolva az imperialisták /különösen az angol és amerikai/ aljas terveibe, amelyeket már 20 év óta szöttek és szerveztek - keresztshadjárat kibontására, mindenekelőtt Hitler segítségével, a Szovjetunió ellen.

Sok adat bizonyítja azt, hogy Benes jól tudta, milyen "magasabb érdekekhez" és "magasabb küldetéshez" igazodik a gyalázatos müncheni tárgyalások során. Megmutatkozott ez például már a csehszlovák-szovjet egyezmény aláírásánál, amire Benes a nép nyomására kényszerült. Eisenlohr német nagykövetnek Benes egyenesen kijelentette, hogy a csehszlovák-szovjet szerződés a "mult csökevénye", amit ő "természetesen nem dobhat csak úgy a papirkosárba."/16/ Az a cinizmus, amellyel Benes itt a csehszlovák-szovjet szerződésről beszél akarva-akaratlan azt idézi emlékezetünkbe, hogyan bélyegezte Hitler "csökevénynek" és "papírrongynak" a békeegyezményt, Benes biztosította a német nagykövetet, hogy "nem fog harmadik országgal játszani Németország

15/ Dokumentumok, II.köt. 623-625 l. 1221. sz.

16/ Az USA külügyminisztériumának Dokumentumai, 56.sz.

háta mögött", ami lefordítva annyit jelent, hogy nem támaszkodik a Szovjetunió szövetségére Hitlerrel szemben. Benes maga javasolta Hitler "diplomatainak", hogy Csehszlovákia feladja a Szovjetunióval kötött szerződést, ha szerződést köthet Hitlerrel. Benes egyenesen azt mondta, hogy a hitleri Németországgal való szoros kapcsolat megteremtése után "ez a kérdés /a Szovjetunióval kötött szerződés/ megszűnne időszerűnek lenni"/17/. Benes a hitleristák kommunistaüldözését igen rokonszenvesnek találta és azt mondta, két dologtól fél csak: "a háborútól és utána a bolsevista forradalomtól." A Németországgal való szerződés, amellyel Benes a nyugati imperialistáknak a Szovjetunió elleni háború megindítását célzó terveit akarta támogatni, nem valami átmeneti ötlet volt. Benes néhányszor már tárgyalta erről a nép háta mögött. Működésében 1936. november 13-án, Trautmannsdorffal és Haushoferrel, akik átadták neki Hitler üzenetét, amire Benes azt válaszolta, hogy "minos ellene ilyen tárgyalásnak és hogy a Németország és Csehszlovákia közti szerződést örömmel üdvözölné." /Benes feljegyzése szerint./ Hitler követeinek második látogatása alkalmával Benes két órán át tárgyalta velük. Benes maga jegyezte fel erről: "Javasoltam nekik, hogy e szerződés szövegét elkészíteném és Berlinbe elküldném." Így abban az időben, amikor az egész nemzet félelemben élt a nácik által való fenyegetettség miatt, Benes Hitlerrel kötendő egyezmény tárgyalásával foglalkozott. Végül valóban megküldte javaslatát Hitlernek, megvalósítására azonban nem kerülhetett sor, a csehszlovák nép határozott hitlerellenes magatartása miatt, és azért, mert Hitler megegyezett az amerikai és angol imperialistákkal abban, hogy ő egész Csehszlovákiát magának akarja.

Ezeket a dokumentumokat megerősítette a berlini csehszlovák követ is Hitler külügyi államtitkárnál, Mackensennél tett látogatása alkalmával, 1937. október 9-én. Mackensen kijelentette a csehszlovák követnek, hogy a csehszlovák-szovjet szerződés "különösen káros hatással" van a csehszlovák-német kapcsolatra. A csehszlovák követ azt a választ adhatta Benes irányelvei szerint, hogy "a Prága és Moszkva közti kötelékek távolról sem olyan szilárdak, mint ahogy azt általában vélik,"/18/ és hogy Benes "a velünk /t. i. a nácikkal/ való együttműködési készségének kifejezésére irányuló törekvéseben... elfogadta javaslatunkat... hogy a csehszlovák rendőrségi személyek kapcsolatot vegyenek fel az itteni rendőrségekkel... a kommunisták elleni rendszabályokat illetően." /19/

Még 1938. év februárjában biztosította Benes Eisenlohrt, hogy "nem enged meg kommunista propagandát és hogy szabályos kapcsolatokat akar létesíteni titkosrendőrsége és a miénk /azaz a Gestapo/ között az ilyen propaganda leleplezésére és megszüntetésére." /20/

Benes oly messzire ment a nácik szovjetellenes és kommunistaellenes magatartása iránti rokonszervében, hogy egyenesen azt javasolta Hit-

17/ 98. sz. dokumentum, 2 mell.

18/ 17. sz. dokumentum, 36. l.

19/ 17. sz. dokumentum, 36. l.

20/ 56. sz. dokumentum.

leg követeknek, csatoljanak titkos záradékot a Hitlerrel kötendő szerződéshez a csehszlovák rendőrségnek a Gestapóval való együttműködéséről a kommunisták elleni harcban. Végül, amikor a szerződésből nem lett semmi, Benes ösztönzésére a csehszlovák rendőrség és a Gestapo közötti együttműködést mégis megteremtették.- Az együttműködés 1937 novemberében lépett érvénybe, amikor is két magasrangú csehszlovák rendőrtisztviselő látogatást tett Berlinben, ahol "barátságosan fogadták őket."/21/ Benes szerepe e sötét machinációból válik számunkra igazán érthetővé; miért gyűjtött információkat a csehszlovák rendőrség a kommunistákról, miért küldött például az országos hivatal elnöksége 1938 április 14-én az összes rendőrorősöknek utasítást, hogy "kísérjék a legéberebb figyelemmel a CsKP helyi csoportjainak tevékenységét, amelyek utasítást kaptak a központtól, hogy figyeljék a SdP tagjainak tevékenységét, ügyeljenek a határterületen, különösen, ha a német birodalmi fegyveres erők betörni szándékoznak Csehszlovákiába és álljanak rendelkezésre az államvédelemnek" és hogy a rendőrorősök "a szerzett információkról azonnal, esetleg telefonon tegyenek jelentést." Ezeknek a fondorlatoknak a szempontjából megértjük, miért hívta fel ugyanezen hivatal nyomtatékos hangsúllyal a rendőrorősök figyelmét, hogy a belügyminisztérium egyáltalán nem tiltotta be Henlein SA-jának a működését.

Eisenlohr német követ a következőket jelentette Benesnél tett 1937. október 10-i látogatásáról Hitler külügyminiszterének:

"Németország iránti jóakarátának bizonyosságára Benes az a lábbi példákat hozta fel: Amikor a múlt év tavaszán tudomást szerzett az emigráns /azaz fasisztaellenes/ csoportosulásról, haladéktalanul utasította a csehszlovák rendőrséget a német rendőrséggel/Gestapo/ való együttműködésre és reméli, ezzel bebizonyította, hogy nem lépett semmiféle kapcsolatba a kommunistákkal, hanem a leghatározottabban elutasította őket." /22/ "Benes becsületszavát adta nekem, hogy 1933 óta soha nem volt kapcsolatban ezekkel az emberekkel, nem folytat velük semmiféle megbeszéléseket és sohasem beszélt velük Németországról vagy Németország ellen. Az ő külpolitikája soha nem kezdeményezett semmiféle kampányt a mi rezsimünk ellen."/23/

Eisenlohr ugyancsak jelentette Berlinbe, hogy Benes a maga minden nemzeti önérzetnélküli tisztességtelen, szolgalelkűségében végül még csodálkozásának adott hangot, miként lehet, hogy neki mindeme szovjetellenes piszkalódásait és a német rendőrségnek tett szolgálatait "Berlinben nem értékelték"./!!!/

E szovjetellenes és kommunistaellenes magatartás logikusan vezeti Benest Münchenhez. Kitűnik ez abból is, hogy az angol és francia

21/ Az USA külügyminisztériumának dokumentumai, 17.sz.

22/ 18.sz. dokumentum, 41.1.

23/ Uo. 42.1.

követ első közbelépése után májusban, ahelyett hogy elutasította volna ezt az illetéktelen beavatkozást, biztosította Newtont, hogy

"országának alapvető elve Nyugateurópa kötelékében maradni. A csehszlovák kötelek Oroszországgal mindig csak másodlagos szempontu ügy volt és marad és a jövőben is mindig függeni fog Franciaország és Nagybritannia álláspontjától. Az Oroszországgal való jelenlegi csehszlovák összeköttetések egyszerű láncszemei a francia-orosz szerződésnek, de ha Nyugateurópa feladná az Oroszországgal való összeköttetést, Csehszlovákia szintén mellőzné ezt. /Kiemelés tölem.- J.H./ Ország, ismételte, mindig Nyugateurópát fogja követni, vele lesz összeköttetésben és sohasem Keleteurópával. Bármiféle összeköttetés Oroszországgal csak Nyugateurópa közvetítésével létezhet és Csehszlovákia nem hajlandó az orosz politika eszköze lenni. Mindig ezek voltak az elvei Masaryk elnöknek és neki magának is. És - ezt Benes elnök különös hangsúllyal mondta - ezek az elvei meg is maradnak."/24/

Az angol diplomatának ezeket a szavait megerősíti egy másik szavahihető angol képviselő kijelentése Benesnek egy más, a Szovjetunió követével a szeptemberi napokban folytatott beszélgetéséről. Gedye angol újságíró, egyébként labourista és Benes odaadó híve, Benes elnöki irodája meg nem nevezett tisztviselőjének elbeszéléseként idézi ezt az epizódot:

"Benes megkérdezte, vajjon Csehszlovákia megtámadása esetén, ha Franciaország a szövetségi szerződés alapján segítséget nyújt, teljesít-e "Oroszország" is a kötelezettségeit. A Szovjetunió követe fontolgtatás nélkül azt válaszolta: "Haladéktalanul és minden erejével. Miért kérdi? "Benes: "Ha meghazudtolja Franciaország az aláírását és ha megtagadja a segítséget tőlünk, mit tanácsolna a Szovjetunió ennek az országnak, mi lenne a helyes út, amelyen haladnia kell?" A Szovjetunió követe ezt válaszolta: "Haladéktalanul megvádolni Németországot, mint támadót a Népszövetségben és kérni a Népszövetség segítségét. Németországot haladéktalanul támadónak nyilvánítják, mihelyst elutasítja a Népszövetség felhívásának tudomásul vételét a vitás ügy előterjesztésére és természetes, hogy elutasítja. A Szovjetunió teljesíti a Népszövetségi tagságból folyó kötelezettséget és az önök segítségére jön tekintet nélkül arra, mit fognak esetleg a többi nagyhatalmak tenni." Hosszu hallgatás következett, amit a Szovjetunió követe tört meg: "Elnök ur, semmi kérdése nincs azzal kapcsolatban, mit tesz a Szovjetunió, ha valamiféle cse fogással lehetetlenné tennék Csehszlovákiának, hogy a Népszövetséghez forduljon?" - Erre a kérdésre Benes egyáltalán nem mondott semmit és hagyta, hogy a szovjet követ eltávozzék.

Az angol újságíró jellemző meggondolással fejezi be ezt a leírást:

"Igy az a férfi, akit a goebbelsi propagandagépezet nap mint nap

^{24/} Dokumentumok, I. kötet, 314.1. 229. sz.

"vörösnek" bélyegzett, elutasította, hogy Oroszországhoz forduljon közvetlen segítségért, amelyről pedig tudta, hogy biztosan megkapná és amely megmentené országának függetlenségét." /25/

Beigazolódott, mennyire mélyen igaz Gottwald elvtárs régi figyelmeztetése, hogy a szovjetellenes magatartás kikerülhetetlenül ha-zaáruláshoz, a cseh és szlovák nemzet pusztá létének az árubaboc-sátásához vezet. A müncheni diktátum kemény okulás volt arra, hogy a csehszlovák nép csak akkor tudhatja biztonságban függetlenségét és önállóságát, ha az állam élén a Szovjetunió hűséges, következetes barátai, a legszorosabb csehszlovák-szovjet testvériség szószólói állanak. A müncheni diktátum kemény iskola, hogy a cseh és szlovák nemzet soha nem tűrhet már meg a kormány és az állam élén senkit, aki az amerikai, angol, francia és a többi münchen-készítőkkel összeköttetésben van, aki függ tőlük, a Szovjetunió elleni felvonulást célzó alattomos terveiktől és hogy az újra az imperialistákkal és ujhitleristákkal paktáló bukott burzsoázia uralmának visszaállítására irányuló minden kísérletet mint a nemzet léte elleni cselszövést kell az egész nemzetnek elátkoznia és elítélnie.

Ezek a dokumentumok bizonyítják, hogy Benes nagyon jól tudta, mi volt München. Benest egy csöppet sem bántotta a lelkiismeret, amikor tudatára ébredt, hogy München az imperialisták részéről irrasztikusan gyors megerősítését jelenti az eddig fölkeszületlen Hitlernek, csak hogy a környező országok kirablásával, nemzeti függetlenségük fölszámolásával minden áron megkezdhesse a Szovjetunió ellen való felvonulását.

Benes ép azért kapitulált, mert tudott erről, és mert ő maga kész volt áruba bocsátani saját hazáját, szolgaságba taszítani nemzetét, mérhetetlen áldozatokra kényszeríteni egész Európa népét, csak hogy megkezdődhessék a veszett pusztító rárohanás a virágzó és a nép rokonszenvét egyre jobban megnyerő Szovjetunióra. Benes jól megértette az amerikai, angol és francia imperialisták parancsát és ép ezért távolított el Hitler utjából egy olyan akadályt, amelyen a védekezésre elszánt Csehszlovákia volt. Bebizonyosodott, mennyire mélységesen igaza volt Gottwald elvtársnak, ki már rég figyelmeztetett arra, hogy Benes második Fehérhegyez vezeti a csehszlovák ügyet, amidőn 1936-ban ezt mondotta: Egy dolog bizonyos elvtársak, ha szabad tere lesz a cseh reakciónak, szőröstől-bőröstől elad bennünket Hitlernek."

1938 történelmi esztendejében Benes a végletekig kiszolgált a cseh reakció, burzsoázia és a nyugati imperialisták érdekeit, szovjetellenes, reakciós terveik sikeréért feláldozta nemzetének függetlenségét, demokratikus elveit és berendezését és mindazt, amit számos kinyilatkoztatása és az alkotmányra tett fogadalma lapján is, mint a legmagasabb értékeket kellett volna védelmeznie. A hazai és világfasiszmus kifejlődésében Benesnek és a poli-

^{5/}Gedye, Fallen Bastions, London 1939. 425-426.1.

tikáját fenntartás nélkül támogató reformista pártoknak a kiiej-
lődés előkészítésének szomorú szerepe jutott. Közvetve segítették
a fasizmus kialakulását és a színlelt ellenállás rövid árnyjáté-
kával csak hozzájárultak a csehszlovák és nemzetközi fasisztael-
lenes frontban való zavartkeltéshez. Benes kapitulációjával segí-
tett Hitlernek elgöngyölni a torlaszt a második világháborúhoz ve-
zető utról. Segített majdnem az egész Európa leigázásában, amelye
a szörnyű sorstól egyedül a hősi Szovjetunió mentett meg, aki el-
len a müncheni árulás éle irányult.

Megjelent: a "Tvorba" 1951. 39. számában.

INTÉZETÜNKBE UJONNAN BEÉRKEZETT
SZOVJET TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MUNKÁK.

- GREKOV B.D.: Polica. Opit isuesenyija obscsesztvennih otnosenij v Police XV-XVII vv. Moszkva 1951, 319 l. /Kísérlet a 15-17. sz-i policali társadalmi viszonyok tanulmányozására.- A dalmát tengerpart egyik tartományának gazdasági, társadalmi és jogi viszonyait ismerteti a policali statutum alapján, közli ennek eredeti szövegét párhuzamos orosz fordítással, összeveti a Russzkaja Pravdával./
- Kafengauz B.B.: I.T. Poszoskov. Zsizny i gyejatyelnoszty. Moszkva-Leningrád 1950, 188, 3 p. /Poszoskov élete és működése.- I. Péter korában élt köziró, akinek nagy, kéziratban maradt munkáját 1842-ben adták ki. Életét és irodalmi működését ismerteti nagy levéltári anyag felhasználásával./
- MAVROGYIN V.V.: Nacsalo morehodsztva na Ruszi., Leningrád 1949, 2, 147, 1 p., 2 mell. /A tengeri hajózás kezdetei Oroszországban. - A 9-12. sz-ra vonatkozó adatokat kutatja fel és foglalja össze, kimutatja az orosz tengeri hadviselés eredetiségét./
- PANKRATOVA A.M.: Pervaja russzkaja revoljucija 1905-1907 gg. 2. kiad. Moszkva 1951, 243, 1 p. /Az 1905-1907. évi első orosz forradalom.- Az előzményeknek és az eseményeknek az összefoglalása és kiértékelése./
- RODOV B.: Rol SzSA i Japonyii v podgotovke i razvjazivanyii vojni na Tyihom Okeane 1938-1941 gg. Moszkva 1951, 198, 1 p. /Az USA és Japán szerepe a csendesóceáni háború előkészítésében és kirobbantásában.- Ismerteti az amerikai és japán monopol-tőke kapcsolatait és az USA politikáját, amely Japánt különböző engedmények megadásával a Szovjetunió ellen igyekezett fordítani./
- SZREINYIJE VEKA. Szbornyik. III. Moszkva 1951, 314, 1 p. /Középkor. Gyűjtemény.- Tanulmánygyűjtemény, a bevezető tanulmány a szovjet medievisztika feladatait tekinti át Sztálin elvtársnyelvtudományi munkáinak megvilágításában, az egyes tanulmányok a nyugati államok középkori történetének problémáit világítják meg, kisebb cikkek a középkori tárgyu, mai nyugati történetírás hamisításait leplezik le./
- V6proszi gyialekticseszkoivo i isztoricceszkoivo matyerializma v trugye I.V. Sztáalina "Narkszizm i voproszi jazikoznanyija". Moszkva, 1951. 254. Lp./ A dialektikus és történelmi materializmus kérdései I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. művében. A Szovjet Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetének kiadásában megjelent tanulmánygyűjtemény, az egyes tanulmányok főképp a munka ideológiai, filozófiai jelentőségét méltatják és harcot hirdetnek a dogmatizmus ellen./
- ZSIZSKA M.V.: Jemeljan Pugacsov, V.I. Lebegyev prof. szerkesztése alatt. 2. kiad. Moszkva 1950, 213, 2 p., 1 térk. /A rugacsov-felkelés történetének népszerű feldolgozása./

S Z O V J E T F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

BOLSEVIK

1951. 16. szám

A politikai munka a tömegek között.

Kosztjin A. és Kuznyecov K.: A sztálini Brzdola./Az ujság megjelenésének ötvenedik évfordulójára./

Glezerman G.: Az alap és felépítőmunka a szocializmusról a kommunizmusra való átmenet időszakában.

Ibarruri D.: A spanyol nép harca a Franco rezsim ellen.

Makarova M.: A szocialista gazdasági rendszer fejlődése és megerősödése a háború utáni években.

Mihejev V.: A kapitalista környezetről.

Kritika:

Vasziljev K.: Komoly hibák a "Szovjetszkaja Knyiga" folyóiratban.

Medov V.: A Vatikán ármánykodása a népi demokratikus országokban. /"A Vatikán csehszlovákiai ügynökeinek pere, Prága, 1951." és "Három szlovák püspök pere, Prága, 1951." c.könyvek ismertetése./

17. szám.

A szovjet nép a békehare élén.

Emeljük még magasabbra a pártoktatás ~~szociál~~-politikai színvonalát.

Vasziljev N.: A szovjet hazafiság - a kommunizmus építésének motorja a Szovjetunióban.

Topcsiljev A.: A kommunizmus nagy építkezései és a szovjet tudomány.

Nyikolajev D. és Szeserbakov I.: A Kínai Népköztársaság sikerei.

Krajnov P.: Japán - az USA távolkeleti agressziójának hidfője.

Lebegyev I.: A városi és kerületi pártbizottságok plénumairól.

Kritika:

Sztászov V.V.: Válog. művei. I. köt. Orosz művészet. 682 l.- II. köt. A 19. század művészete. 498 l. M.-L. 1950-1951. /A múlt század nagy kritikusanak értékes hagyatéka kitűnő fegyver a realista művészetért folytatott harcban./

18. szám.

Fordulópont Európa történetében./ A Német Demokratikus Köztársaság megalakításának 2. évfordulója./

Burdzsalov E.: A sztálini Párttörténet és a történettudomány.

Vintyer A.: A kommunizmus nagy építkezéseinek szerepe a Szovjetunió termelőerőinek fellendülésében.

Blagoj D.: Az orosz irodalom nemzeti sajátosságai.

Pavlov J.: Az imperialista ideológia a "demokratikus szocializmus" álarca alatt./A COMISCO által 1951. jun. 30-jul. 3. Frankfurt am Mainban rendezett "szocialista internacionálé konferenciája" - a tömegek félrevezetésének eszköze./

Donszkoj V.: A főiskolák pártszervezeteinek eszmei-politikai munkája.

Kaunajtye M.: Foglalkozás a nőaktívakkal.

Könyvismertetés:

Krilov B.: Az amerikai háborus gyujtogatókat leleplező tények és számok./ A "Labor Fact Book, 10. Prepared by Labor Research Association. New York, 1951." ismertetése./

19. szám.

I.V. Sztálin nyilatkozata az atomfegyverről.

A kommunizmus építése és a marxizmus-leninizmus propagandája.

Kedrov B.: A szerves kémiában megjelenő idealizmus és mechanikus szemlélet ellen.

Szobolev A.: A népi demokrácia, mint társadalmi politikai szervezeti forma.

Kuzminov I.: Keynes - az imperialista reakció és a háboru ideológusa.

Kalnberzin J.: Az értelmiséggel való foglalkozásról.

Könyvismertetés:

Kravcov I.: Az amerikai imperializmus agressziója Koreában. /1945-1951/. M.1951. 440.l. /Ism.- A. Szahnyin/

Tarle J.V. levele a Bolsevik szerkesztőségéhez. /Elismeri Kutuzov hadvezéri szerepének értékelésében elkövetett hibáit./

A Bolsevik szerkesztőségének válasza. / Nem találja teljesen kielégítőnek Tarle önkritikáját és rámutat arra, hogy újabb kutatómunkára van szükség a kérdés végleges tisztázásához./

20. szám.

Előre a kommunista építés újabb sikereit és a béke megerősítéséért!

Fedoszejev I.: Lenin-Sztálin Pártja - a kommunizmus építésének lelkesítője és szervezője.

Davidov M.:A sztálini kor hatalmas hidrotechnikai alkotásai.

Matkovszkij N.: A labourista párt veresége. /Megjegyzések az angliai parlamenti választások eredményeihez./

Kozlov F.: A legnagyobb mértékben támogassuk és fejlesszük a tömegek alkotó kezdeményezését.

Bugajev J.: A népnevelők kiválasztásáról és neveléséről.

Könyvismertetés:

Kruzsakov V. Sz.: N.A. Dobroljubov világnézete. M. 1950.
579 l. /Ism.: N. Glagolev - Megrostálja a Dobroljubovról
szóló eddigi irrdalmat. Kimutatja D. filozófiai és esz-
tetikai eszméinek eredetiségét./

Amerikai munkások a Szovjetunióban. Az 1951 jun-jul-ban a
Szovjetunióba látogató amerikai munkásküldöttség benyomá-
sai. M. 1951. 92 l. /Ism.- N. Bekisev./

21. szám.

Berija L. P.: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 34. év-
fordulója. A Moszkvai Szovjet 1951 november 6-i ünnepi
ülésén tartott beszéde.

Pomelov I.: A szovjet rendszer győzedelmes ereje.

Zsdanov J.: A kritika és önkritika a tudományos munkában.

Alekszandrov G.: A szocializmus a békét és a népek közötti
barátságot jelenti.

Trubicin N.: A kerületi ujságok irányításának kérdése.

Könyvismertetés:

Makogonyenko G.: Nyikolaj Novikov és a XVIII. századi orosz
felvilágosodás. /Ism. N. Guzdij - Kisebb fogyatékoságai
mellett helyesen mutatja be Novikov tevékenységét./

Perlo Victor: American Imperialism. New York. 1951. 256.l.
/Ism.- V. Szeregin - Leleplezi az amerikai imperializmus
machinációt, de egyben bemutatja a haladó erők eszmei
megedződését is az USA-ban./

22. szám.

A kolhozok gazdasági-szervezeti megerősítésének további fon-
tos feladatai.

Tyitarenko Sz.: A szocialista demokrácia hatalmas átalakító
ereje.

Gorsenyin K.: A szovjet bíró és szerepe a szocialista rend-
szer megerősítésében és fejlesztésében.

Malisev I.: A nemzeti jövedelem és felhasználása a Szovjet-
unióban és a kapitalista államokban.

Dugyinszkij I.: A nemzetközi gazdasági kapcsolatok új típusa.
/A Szovjetunió és a népi demokráciák gazdasági együttműkö-
dése./

A Japán Kommunista Párt soronlevő követelései. Az új program.

Beljankin D.: A népnevelő-szemináriumok munkájának néhány
kérdéséről.

Grigorjev A.: A pártcsoportok a brigádokban és a kolhozmajor-
okban.

Könyvismertetések:

Kim Ir Szen.: A koreai népnek a szabadságért és függetlenségért vívott nagy felszabadító háborúja, Phenjan, 1951. 198. l. /Tam.- J. Zsukov./

PRAVDA

1951 szeptember

1. Kitartóan, alaposan tegyük magunkévá a tudományt, A háborús politika ellen /Az Angol KP felhívása./
2. Az Indiai KP választási manifesztuma.
3. Történelmi jelentőségű győzelem /Az agresszív japán erők szétzuzásának 6. évfordulójára./
4. A japán gazdaság lejáráására irányuló amerikai tervek, Gheorghiu Dej: A népek forradalmi ébersége a szocializmusért vívott harcban.
6. A san-franciscói konferenciáról.
7. Gromiko elvtárs 1951. szept. 5-i felszólalása a san-franciscói konferencián.
8. Filippov J.: A béke ellenségeit leleplezték. /Tudósítás San-Franciscóból. /
9. Bulgária felszabadulásának hetedik évfordulója.
10. Duclos: Állítsuk vissza Franciaország függetlenségét és szuverénitását. A.A. Gromiko sajtófogadása a san-franciscói konferencián.
1. Orehov F.: Nemzetközi Szemle.
2. A szovjet kormány jegyzéke a francia kormányhoz.
3. Kim Ir Szen és Peng Teh-huai válasza Ridgewayra.
4. Gerő Ernő: A tervgazdaság hatalmas ereje.
5. Zsukov J.: A "Pleven terv" és következményei Franciaország számára.
6. A sztálini Brdsola 50. évfordulója. Otto Grotewohl bejelentése a népi kamara szept. 15-i ülésén.
7. Majevszkij V.: Az angol szakszervezeti vezetők a reakció szolgálatában. Marinyin M.: A német nép a békeegyezményért és Németország egységéért.
8. Marinyin M.: Nemzetközi szemle.
9. Mihajlov V.: A militarizálódás fokozódása Ausztriában.

20. Csu En-laj külügyminiszter nyilatkozata a japán békeszerződésről.
21. A nyugati hatalmak tanácskozása Ottawában.
22. Zsukov J.: A "Schuman terv" - halálos veszély a francia iparra.
23. Naumov P.: A Ruh-vidék az agresszorok szolgálatában.
Kozlov V.: Nemzetközi szemle.
24. Leontyev A.: Az Atlanti szerződés az agresszió fegyvere.
25. Majevszkij V.: Anglia a választások előtt.
Minc G.: A szabad népek termékeny együttműködése.
25. Kés alkotmány. /Az amerikai és a szovjet alkotmány különbsége./
27. Raymond de Jouvenel: Tito az árulók feje. /Könyvismertetés V. Pankovtól./
28. Filippov J.: A fegyverkezési hajszája tönkreteszi az amerikai farmereket.
29. Cebenko M.: A háborús gyújtogatók ideológiája ellen.
30. Rasszagyin G.: Nemzetközi szemle.

október

1. Poszpelov P.: A Kommunista Párt mindent legyőző ereje. /A sztálini Párttörténet megjelenésének 13. évfordulójára./
2. Kuzminov J.: A maltuzianizmus az imperializmus szolgálatában.
3. Cot P.: A népek nagy csatája a békéért.
5. Zsivkov T.: A Bolgár KP harcban a szocializmusért.
7. A Német Demokratikus Köztársaság második évfordulója.
8. A külföldi sajtó I. V. Sztálinnak az atomfegyverről a Pravda hírlapjának adott nyilatkozatáról.
9. Marinyin M.: Nemzetközi szemle.
10. Majevszkij V.: A Labourista vezetők választás előtti manőverei.
12. Az angol és amerikai imperializmus rabló politikája Iránban.
13. Konsztantyinov F.: A szocialista ideológia hatalmas ereje.
15. Akimov V.: Kereskedelmi tárgyalás Singapórebán.
16. Zsukov J.: A hazafiak frontja a reakciók ellen. /A francia községi választások eredményeinek magójára./
17. Filippov J.: Kényszermunka a kibetemettyeken az USA-ban.
Új tervek Egyiptom leigázására.

18. Tyitarenko Sz.: Lenin " Az Októberi Forradalom negyedik évfordulója" c. cikkének harmincadik évfordulója.
Misin A.: Indo-Kína az amerikai agresszorok terveiben.
19. Az atomlovagok veresége. /Sajtószenle./
Az Olaszország nemzeti érdekeit eláruló háborús politika leleplezése. /Luigi Longo felszólalása az olasz képviselőházban./
20. Sarikov J.: A természet átalakítása a szocializmusban.
21. Az USA Kommunista Pártjának nyílt levele Achesonhoz.
Ghos A.: Az Indiai Kommunista Párt a demokratikus egységfrontért a népi demokratikus kormányzatért.
22. Ghos A.: Cikkének folytatása.
Varga J.: Az angolok és amerikaiak harca a Közel-Keleten az olajért.
Korizsar V.: Nemzetközi szemle.
23. Rasszagyin G.: Diverzánások és kémek az amerikai kongresszus szolgálatában.
24. Martiseva G.: A válságok kiéleződése az imperializmus gyarmati rendszerében.
Naumov P.: "Európa integrációja" - a revans és az agresszió politikája.
25. Borzenko Sz.: Az indiai választások előtt.
26. Pin Csen, Kína békevédelmi bizottságának elnökhelyettese: beszámoló az Összkinai Népi Tanácskozó Testület ülésén.
Johnson H.: A békeharc vezető ereje.
27. Filippov J. és Litosko J.: Hova vezet a fegyverkezési hajszák.
Konviszarov V.: A Duna partjain /Szlovákiai utijegyzetek./
28. Rasszagyin G.: Nemzetközi szemle.
Az irodalmi kritikában fejüket felütő hazafiatlan nézetek ellen.
29. Secchi P. beszéde a szenátusban: Az olasz kormány önkénye és terrorintézkedései a dolgozók ellen.
30. Mihajlov V.: Ausztria nemzeti érdekeinek kufárai.
Amerikai munkások a Szovjetunióban. M. 1951. /Az 1951. jun.-juliában a Szovjetunióban látogatást tett amerikai munkásküldöttség benyomásairól.- Ism.: V. Grigorovics./
31. Ulbricht W.: A Nagy Október eszméi élnek és győznek.
Filippov J. és Litosko J.: A haladó szakszervezetek harca a békéért és demokráciáért.

november

1. A gyarmatok lakosságának jogfosztottsága és nyomora.
2. Az Osztrák KP 15. kongresszusa.
3. A Béke-Világtanács ülése./Joliot-Curie beszéde stb./

A Német Demokratikus Köztársaság népi kamarájának rendkívüli ülése.

4. A Béke-Világtanács ülése. /Pietro Nenni beszéde, stb./
Csu En-laj beszámolója az Összkinai Népi Politikai Tanácsko-
zó Testületben.
5. Bagirov M.D.: A lenini-sztálini nemzeti politika diadala.
6. Rákosi M.: A bolsevizmus nagy ügye.
7. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 34. évfordulója.
8. A világ népei ünneplik a Nagy Októberi Szocialista Forradalom
évfordulóját.
9. Visinszkij A.J.: Egy új világháború fenyegető veszélye ellen
a béke és a népek közti barátság megerősítéséért. /1951.
november 8-án tartott beszéd az ENSZ közgyűlésén./
10. Hodzsa Enver: Az albán Munkapárt tíz éve.
13. Togliatti P.: Barátság a Szovjetunióval -- ez a békéhez vezető
út.
14. Visinszkij A.J.: Felszólalásai az ENSZ közgyűlésén nov. 13-án.
15. Kravcov J.: Az amerikai imperializmus agressziója Koreában.
M. 440.1. /Ism.: K. Alekszejev./
Majevszkij V.: London munkásnegyedeiben.
16. Zsukov J.: Kontármunka /Az ENSZ-beli amerikai diplomaták ma-
chinációi./
17. Visinszkij A.J.: beszéde nov. 16-án az ENSZ-ben.
18. Erősítsük meg a dolgozók egységét /A Szakszervezeti Világszö-
vetség tanácsának ülése./
Zsukov J.: Harriman ágyutöltelék-keres.
Viktorov J.: Nemzetközi szemle.
19. Csecsetkina O.: Összeesküvés Triest ellen.
20. Leontyev B.: Az arab országok leigázására irányuló amerikai
tervek.
21. Csecsetkina O.: Az olaszországi áradás.
22. Zsukov J.: A békegalamb a Chaillot palotában.
23. Basir Hadzs Ali: Észak-Afrika népeinek felszabadító mozgalma.
24. A Japán KP soronlevő követelései.
25. I.V. Sztálin: "A Szovjetunió Alkotmánytervezetéről" c. művének
tizenöt éves évfordulója.
Visinszkij A.J. beszéde az ENSZ 1951. nov. 24-i ülésén.
27. A Magyar Népköztársaság nyilatkozata /Az USA ellenséges cselek-
ményeiről./
Csecsetkina O.: A háborús gyűjtögetők "tanácskozása". Az Atlan-
ti-paktum tanácsának tanácskozása Rómában./

28. Zsukov J.: Összeesküvés a német nép ellen. /Acheson, Eden, Schuman és Adenauer tanácskozása./

Tyihonov N.Sz. beszéde a harmadik összszövetségi békekonferencián.

29. Mex Reymen nyilatkozata a nov. 26-i sajtófogadáson.
december

1. Visinszkij A.J. beszéde 1951. nov. 30-án az ENSz-ben.

2. Visinszkij beszédének folytatása.

3. Zsukov J.: A háborus uszítók veresége. /Az ENSz-ben./

4. Rákosi Mátyás beszéde az MDP Központi Bizottságának plénumán.

Comfort M.: A filozófia védelmében. A pozitivizmus és pragmatizmus ellen. Az 1951. XXXVI + 304. l. /Ismerteti N. Tarakanov.- Az angol marxista filozófus műve kisebb hibái mellett is értékes munka./

5. Filippov és Litosko J.: A fegyverkezési hajszája és a dolgozók nélkülözése. /New-yorki tudósítás./

Konviszarov V.: Az új Csehszlovákia egy napja.

6. Rasszagyin G.: A háborus uszítók érdekében /az amerikai reakciós sajtó elferdíti a Szovjetunió delegátusainak az ENSz-ben tett javaslatait./

7. Majevszkij V.: Anglia a választások után.

Naumov P.: A bonni főkolomposok arca.

8. Zsukov J.: A csőd szélén /A francia kormány ingatag helyzete./

9. Gottwald Cl. beszéde a Csehszlovák KP Központi Bizottságának plénumán.

Majevszkij V.: Adenauer vendégszereplése Londonban.

10. A cseh kormány jegyzéke az USA kormányhoz.

Martinov M.: Nemzetközi szemle.

11. Csecsetkina O.: Az amerikai megszállók Olaszországban.

12. Visinszkij A.J. beszéde dec. 12-én az ENSz politikai bizottságában.

13. Bolz L. nyilatkozata az ENSz politikai külön bizottságában.

14. Ebert Fr. /Nagy-Berlin főpolgármestere/ beszéde dec. 11-én az ENSz politikai különbizottságában.

OFROSZI ISZTORII

1951. 8. sz.

V.I. Lenin műveinek 4. kiadása.

Grakov B.: A nagycsalád a "verv" /Russzkaja Pravda/ és a polocki statutum.

Csernisov J.: A.P. Scsagov történész, a forradalmár demokrata.

Grigorjevics Sz.: A távolkeleti amerikai agresszió történetéből. /1920-1922/.

Jakubovszkaja Sz.: A szovjet Észak népeinek átmenete a szocializmusra a kapitalizmus kikerülésével.

Szlobogyanyuk I.: Az amerikai imperialisták - a spanyolországi fasiszta intervenció kiszolgálói.

Kariskovszkij P.: Az orosz-bolgár kapcsolatok Szvjatoszlav balkáni háború idején.

Csernyak J.: A rabszolgotartás apológiája a legújabb amerikai történeti irodalomban.

Könyvismertetések:

A jobboldali labouristák az angol és amerikai imperializmus szolgálatában. M. 1950. 408. l. /Ism.: N. Rubinstejn - A levont tanulságok helyesek, azonban a könyv ideológiai színvonala még kívánnivalót hagy. Az imperialisták labourista ügynökeinek leleplezése elsőrendű feladat./

Miljutyin D.A. naplója. /1881-1882/ 4. köt. Szerk. P.A. Zajoncsovskij. M. 1950. 201. l. /Ism. J. Tarle: A szerkesztés lelkiismeretes és tudományos alapossgal történt./

Gurzsij I.O.: A turbajevi parasztek felkelése. /1789-1793./ Kiev. 1950. 140. l. /Ism. B. Sutoj: Ez a felkelés a parasztek anti-feudális harcának jelentős fejezete, a szerző különösen a felkelés első szakaszát világította meg kellően. Fogymatékosságai mellett is érdemes munka./

Pasuto V.T.: A Halics-Volhyniai Rusz történetének vázlata. M. 1950. 327. l. /Ism.: V. Koroljuk - Az első önálló monográfia, mely a nyugati ukrán földekkel foglalkozik a feudális széttagoltság időszakában./

Jakobszon A.L.: A Herszonvidék a középkorban. /12-14. század./ 1950. 256. l. + 40 tábla. /Ism.: Z. Udalcova: A Fekete tenger-mellék középkori történetének fontos monográfiája - néhány téves adata mellett is./

Barg M.A.: Cromwell és kora. 1950. 272. l. /Ism.: V. Szemjonov - A könyv voltaképp a középiskolai tanárok segédkönyvéül készült, de sokkal többet ad ennél, az 1640-1660-as burzsoá forradalom és az akkori társadalom áttekintését./

Norden A.: So werden Kriege gemacht. Über Hintergründe und Technik der Aggression. Berlin, 1950. 172. l. /Ism.: I. Kaverin - Norden feltárja azokat a módszereket, ahogy a monopolisták az imperializmus egész időszaka alatt a háborúk kirobantását előkészítették. Hibái mellett is értékes munka a monopolisták leleplezésében.

Krónika:

A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében.

/Az Intézetbe az 1951. január-május folyamán benyújtott 13 doktori, ill. kandidátusi disszertációról./

A Lenin díjas Lomonoszov Állami Egyetemen. /Az egyetemen idén benyújtott, az albán és Román Népköztársaság legújabbkori történetéről szóló 4 disszertációról./

A tudományos munka a Krasznójarszki Állami Pedagógiai Főiskola "Szovjetunió története" katedráján. /Ism. D. Vasziljev - J. O. Takszar docens a következő témán dolgozik: "A keleti szlávok eredete I. V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényénél" stb./

A Sztalingrádi Állami Levéltár.

A Krasznójarszki-vidéki Állami Levéltár.

9. szám.

Zsvanija G.: A sztálini Brdzola.

Dadikin R.: A szovjet ipar rohambrigádmozgalmának történetéből /1928-1929./

Koszminszkij J.: Az angol nemzet kialakulásának kérdéséhez.

Novicsev A.: A kemalisták parasztellenes politikája az 1919-1922. években.

Fagyevjev A.: A müridizmus mint Törökország és Anglia agressziós politikájának eszköze az Északnyugat-Kaukázusban a 19. században.

Musztafajev M.: A "legkisebb rossz" formulájáról.

Tavakalján N.: Hozzászólás M. V. Nyecskina "A "legkisebb rossz" formulájának kérdéséhez" c. cikkéhez.

Najaksin K.: A közép Volgavidék Oroszországhoz való csatlakozásának kérdéséhez.

Taraszov J.: Az 1916. évi türkméniai mozgalom jellegéről.

Rissz O. és Gronszkij A.: Milyen segítséget nyújtott az USA a Fehérgárdistáknak 1919-ben Petrográd elleni támadásukban.

Luckaja N.: A francia kommunisták harca a marokkói gyarmati háború ellen. /1925-26./

Kuznyecova Sz.: A török intervenció csődje a Kaukázusontúlon 1920-21-ben.

Könyvismertetés.

Iszkra-szervezetek Ukrajnában. Dokumentumgyűjtemény, Kiev, 1950. 387. l. /Ism. Guszjaťnyikov T.- A forráskiadvány számos hibája jelentősen csökkenti a gazdag anyag tudományos és propagandisztikus jelentőségét./

Zsdanko T. A.: A karapalkapok történeti etnográfiajának vázlat. M.-L.-1950. /Ism. Potapov L.- Fontos és hasznos

munka Középázsia összes népeivel foglalkozó etnográfusok és történészek számára./

Droz J.: L'Allemagne et la revolution française Paris, 1949. 500.l. /Ism. J. Moskovszkaja - a könyv nagy "tudományos" apparátusával elferdíti a történeti valóságot és a népi tömegek ellenségeinek céljait szolgálja./

Gerhardt M. és Hubatsch W.: Deutschland u. Skandinavien in Wandel der Jahrhunderte. Bonn, 1950. 482.l. /A terjedelmes munka nagy távlatokban tekinti át Németország és a Skandináv országok kapcsolatait, de durván elferdíti a skandináv népek történetét és igazolni próbálja a német hódítók gyarmatosító politikáját./

Leuchsenring E.R.: Kuba nem az Egyesült Államoknak köszönheti függetlenségét. La Habana 1950. /Ism. V. Kutejcsikova - a könyv élesen leleplezi Amerika Kubára irányuló expanzióját./

Zevelov A. és Abdullajev S.: Vita Középázsia és Kazahsztán nemzeti mozgalmainak jellegéről a gyarmatosító időszakban.

Hilton R.: Az angol marxista történészek munkái a középkori történet területén.

10. szám.

Harc a szovjet hatalomért az Észak-Kaukázusban az 1917-18. években.

Petrov F.: A szovjet-csehszlovák kapcsolatok kérdéséhez a Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújának éveiben.

Konobejev V.: Orosz-bolgár harcos együttműködés az 1877-78-as háborúban.

Az indiai kommunista párt programtervezete.

Pogrebinszkij A.: A 19. sz. 60-as éveinek elején végrehajtott pénzügyi reform Oroszországban.

Konovalov V.: A forradalmi mozgalom a moszkvai hadtest csapatok között az 1905-1907-es években.

Alefirenko T.: V.N. Tatyisosev társadalmi-politikai nézetei.

Iscserikov P.: Régi okmányok és kéziratok gyűjtése és felkutatása Baskiriában.

Könyvismertetés.

Eckermann W.: Neue Geschichtswissenschaft. Eine Einführung in ihr Studium. Rudolfstadt Thür. 1949. 289.l./Ism. O.Vasziljeva - a szerző még nem sajátította el a marxizmus-leninizmus világnézetét, de a mű számos fogyatékosága mellett is biztató első lépést jelent./

Isztoricsezkij Arhiv VI. kötet M.-L. 1951. 391. /Ism. M. Usztyugov - A következő cikkeket tartalmazza: Krivosein

L.N.: P.M. Nyeszterov a repülési taktika megteremtője; Geftyer M.J., az oroszországi fűtőanyag és fém-"éhínség" és az első világháború küszöbén"; O.P. Markova, Új anyag A.Sz. Gribodejev és P.D. Zadelejszkij orosz Kaukázusontúli Társaságának tervezetéről; A.I. Andrejev, V.N. Tatyiszev levelezése az 1746-1750 években; K.Sz. Szivkov, Magánintézetek és iskolák Moszkvában a 18. sz. 80-as éveiben; N.A. Baklanova, Avramij barát feljegyzései - A gyűjteményes kötet értékes forráskiadványokat tartalmaz/.

A Petrasevszkij-kör okmányai I-III. kötet M.-L. 1937-1951./Ism. M. Szladkevics - fontos értékes okmánykiadvány./

Udalcov I.I.: A csehországi 1848-as nemzeti-politikai harc történetének vázlatja. M. 1951. 250.l. /Ism. A. Molok -nagy érdeklődésre számot tartó alapos munka./

Bizáns társadalmi-gazdasági történetének okmánygyűjteménye. M. 1951. 318.l./Ism. Z. Udalcova - a gyűjtemény nagy hibája, hogy találomra válogatja össze a dokumentumokat és így nagymértékben leszallítja ennek a rendkívül fontos pedagógiai tansegédletnek az értékét./

Altamira R.: Spanyolország története I. kötet M.1951. 519.l. /Ism. M. Abramszon - A haladószerű nagy burzsoá spanyol történész művének fordítása/.

Krónika:

R.I.: A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete tudományos tanácsának bővített ülése. /P.N. Poszpelev, B.D. Grekov, J.A. Koszminszkij, A.N. Naszonov előadásainak rövid ismertetése./

K.N.: A Mari SzSzk pedagógiai főiskolája történeti tanszékének tudományos kutatómunkája.

IZVESZTYIJA AKAGYEMII NAUK SZSZSZR, SZERIJA ISZTORII I FILOZOFII.
1951. 4. szám.

Poszpelev P.N.: I.V. Sztálin klasszikus műve, a "Marxizmus és nyelvtudomány" - az alkotó marxizmus új kimagasló alkotása. /A mű megjelenésének első évfordulójára/.

Grekov B.D.: I.V. Sztálin nyelvtudományi műveiben felállított feladatok megvalósításáért.

Pavlenko N.I.: Az állami vasipar Oroszországban a 18. század 20-40-es éveiben és a piac.

Szmirin M.M.: A huszita háborúk forradalmi visszhangja Németországban.

Braginszkij M.A.: A Ruhr-vidéki iparmagnások és a "passzív ellenállás" 1923-ban.

Kozmin B.P.: Irt-e D.I. Piszarev egy cikket "Az orosz kormány Scedo-Ferroti gyámsága alatt" címmel.

Könyvismertetés:

A munkásmozgalom Oroszországban a 19. században. Dokumentumgyűjtemény. Szerk. A.M. Pankratova. M. 1950. /Ism. J.Z. Polevoj - Értékes forrás az orosz proletariátus hősi harcának első időszakára./

Usztyugov N.V.: A magántulajdonban levő földtulajdonok újrafelosztása /felosztáshelyesbitése/ Oroszország északi részén a 17. sz-ban. M.-L. 1950. /Ism. V.K. Jacunszkij - Usztyugov egy újonnan feltárt forrás alapján új fényt vet a kiegyenlítő újrafelosztásra és megállapítja, hogy az már a 17. sz-ban megvolt./

A földrajz kérdései. Cikkgyűjtemény 20.sz. M.1950./Ism.: Sz.Sz. Dmitrijev./

Krónika:

A történeti és filozófiai szakosztály ünnepi ülése I.V. Sztálin zseniális nyelvtudományi munkáinak egy éves évfordulóján.

A Történettudományi Intézet tudományos tanácsának ünnepi ülése. /B.D. Grekov: A feudalizmus keletkezése Oroszországban I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényénél. J.A. Koszminszkij: A burzsoá nemzetek kialakulása I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényénél./

A szovjet Baltikum archeológiája.

5.szám.

Popova J.I.: Az amerikai imperializmus külpolitikájának néhány kérdése /1917-1939/.

Vegyeryejeva J.I.: A munkaerő problémája a magánkézben lévő oroszországi textilmanufaktúrákban a Manufaktúrális Kollegium adatai alapján./1796-1797./

Andrejev I.D.: A fogalmak igazságáról szóló tan idealista elferdítése ellen.

Okladnyikov A.P.: Archeológiai kutatások Burját-Mongóliában.

Lesznyikov M.P.: Németalföld és a Kelet-Baltikum a XV. század elején./A kereskedelmi kapcsolatok történetéből./

Livanova T.N.: Bach és az orosz zenekultúra.

Könyvismertetés:

Tanulmányok a Közép-Kelet ujkori történetéből /India, Afganisztán, Irán./Szerk.: Rejsznyer I.M. és Goldberg N.M. M. 1951. 249.l./Ism.- K.A. Antonova.- A főleg diplomamunkákból összeválogatott cikkgyűjtemény hasznos segédkönyv...

Bizánc társadalom- és gazdaságtörténetére vonatkozó okmányok gyűjteménye,M. 1951. 319.l./Ism.- M.A. Zaborov - A szer-

készítési munka sok kivánnivalót hagy, de a kezdeményezés értékes./

XRÓNIKA:

A Művészettörténeti Intézet munkájának megvitatása a SzTA történettudományi és filozófiai osztályának jun. 27. jul. 4. és 11-i vezetőségi ülésén.

VESZTNYIK DREVNYEJ ISZTORII /Ókori Értesítő/

1951. 3.szám.

Kudriavcev O.V.: Gerod Attik és a társadalmi harc Athénben.

Makalatis Sz. I.: Archeológiai leletek Ahriszi faluban /Gruzia/.

Gyakonov I.M.: Asszir-babilonai források Urartu történetéhez.

Könyvismertetések:

A régi Róma. Olvasókönyv. Szerk. Sz.L. Utesenko, M. 1950. 332.l. /Ism. Sz. Kovaljov és V.N. Gyakov - nagyon jó tansegédlet/.

Potapov L.P.: Adalékok az altéjiak történetéhez. Novoszibirszk, 1948. /Ism. Kiszaljov Sz.V., - alapos munka/.

A szovjet Tudományos Akadémia Anyagi Kultúra Történeti Intézetének és az állami Ermitázsnek szogd-tadzsik expedíciójának eredményei. I. kötet. A.J. Jakubovszkij M.L. 1950. 250.l. /Ism. Bakturszkaja N.N. - A gyűjteményes kötet az új archeológiai anyag alapján új fényt vet Tadzsikisztán történetének számos kérdésére./

Berdzenisvili N.: Dzsavahisvili I., Dzsanaszia S. Gruzia története I.rész tankönyv a középiskolák felső osztályai számára. Tbiliszi, 1950. 459. /Ism. I.N. Borozgin - az új kiadás megérdemelt közkeveltségnek örvendő./

Bicsarin /Jakinf/ N.J.: A régi időkben Középázsiaiban lakó népekről összegyűjtött tudósítások, M. L.- 1950. két kötet /Ism. Szimonovszkaja L.V.- a középázsiai népekre vonatkozó kínai forrásművek összegyűjtött anyagának értékes új kiadása./

Pikusz N.N.:

A hellénizmus oroszországi tanulmányozásának kezdeti időszaka.

Lengyicman J.A.: A lengyel történeti folyóiratokról.

Ross T.: Party Politics in the age of Caesar, Los Angeles 1949. 255.l. /Ism. A.I. Nyemirovskij - ez a könyv is megmutatja, hogy a burzsoá történetírás képtelen az ilyen fontos feladatokat megoldani./

IZVESZTYIJA AKADEMII NAUK SZSZSZR, OTGYELENYIJE LITYERATURI I
JAZIKA. /A Szovjet Tudományos Akadémia közleményei. Irodalmi és
nyelvtudományi sorozat./

1951. 2. sz.

Budagov R.A.: Az állandóság változó elemek a szókészletben.

Vinogradov V.V.: A.H. Vosztokov szintaktikai nézetei és jelen-
tőségük az orosz nyelv tudomány történetében.

Malov Sz.J.: Török elemek a régi orosz nyelvben.

3. szám ismertetését l. a TIÉ 1951. 7-9. számában.

4. szám.

A SZTA Nyelvtudományi Intézete kibővített ülésének levele
I.V. Sztálinhoz nyelv tudományi munkáinak első évfordulója
alkalmából.

Zvegincev V.A.: A nyelv belső fejlődéstörvényeinek fogalmá-
hoz.

Gyesznyickaja A.V.: Az összehasonlító-történeti módszer és a
nyelv történetének tanulmányozása.

Petrusz V.P.: A szláv nyelvi közösség és a szláv nyelvek.

Saduri V.: A dekabristák irodalmi tevékenysége Gruziában.

Litkin V.I.: Néhány iráni kölcsönzés a permi nyelvekben.

Könyvismertetések:

Vaillant A.: Grammaire comparée des langues slaves. /Ism.-
P.Sz. Kužnyecov - Bár a munka tartalmaz bizonyos hasznos
anyagot, a tudományos elemzés nem elég elmélyült, sok
benne a pontatlanság./

Lihacsev D.Sz.: Az Igor-ének. Irodalomtörténeti tanulmány.
M.-L. 1950. 164.l. /Ism. A.N. Robinszon - Alapos ismere-
teken nyugvó igen sikerült, élénk és érdekkeltő olvas-
mány./

Bjalij G.A.: V.G. Korolenko. M.-L. 371.l. 1949. /Ism. T.Mo-
rozova.- Nem teljesen kimerítő, de komoly, tartalmas ta-
nulmány./

Tymofejev V.: Új könyvek Majakovszkijról.

Krónika:

A SZTA irodalmi és nyelvészeti osztályának jun. 18-19-i
ülése I.V. Sztálin nyelv tudományi művei megjelenése el-
ső évfordulójának tiszteletére.

"Igor-ének" kiállítás az orosz irodalmi intézet irodalmi mu-
zeumában.

5. szám.

Tyihomirov G. Sz.: A hagyomány és az eszmei befolyások kérdéséhez.

Dimsic A. L.: Az irodalmi nyelv tisztaságáért folytatott harc néhány kérdéséről.

Lihacsev D. Sz.: A 11-17. sz-i orosz irodalom osztályjellegének néhány kérdése.

Mejlah B. Sz.: Puskin harcának történelmi jelentősége az orosz irodalmi nyelv fejlesztéséért.

Rejszer Sz. A.: Nyekraszov és Belinszkij hagyományai./Nyekraszov egy ismeretlen cikke./

Könyvismertetés

A 14-16. századi nagy-és részfejedelmek testamentumai és szerződései. M.-L. 1951. /Ism. P. Csernich - értékes forráskiadvány. A cikk különösen a kiadvány nyelvészeti problémáira mutat rá./

A szovjet akadémiai nyelvtudományi intézet tudományos tanácsának bővített ülése I. V. Sztálin nyelvtudományi munkái megjelenésének első évfordulóján.

A III-ik Összszövetségi-Puskin konferencia.

A világirodalmi intézet ülése A. M. Gorkij halálának 15. évfordulója tiszteletére.

SZLÁV JANYE. /Szlávok. A Szovjetunió Szláv Bizottságának folyóirata./

1951. 8. szám.

Molotov elvtárs beszéde Lengyelország ujjászületésének 7. évfordulóján Varsóban tartott ünnepi ülésen.

Grekov B.: A Békeegyezményért!

Ratnyikov A.: A Bulgár Népköztársaság a békeharcosok első soraiban.

Praszolov Sz.: Szlovákia iparosítása.

Gundorov A.: A győzedelmes barátság zászlaja alatt.

Minajev V.: A jugoszláv főkolomposok az imperializmus kém-szolgálatában.

A VII. Szláv nap Devinben.

A klubok a kultúra tüzhelyei a lengyel falun.

A nemzetközi életből.

Szolovjova N.: A Türkmén Főcsatorna utvonalan.

Jarovoj M.: A lengyel békeépítőmunkák.

Könyvismertetések:

V. lov. V.: Dicső lapok az orosz-bolgár barátság történetéből. /Fortunatov, Az 1877-1878-as háború és Bulgária felszabadulása. M. 1950. c. könyv ismertetése. A könyv sok hibát tartalmaz, főleg ami a bolgár nép történetét illeti, és nem vont be munkájába bolgár forrásokat./

Documents on British Foreign Policy 1919-1939. 3rd series. III. vol. 1938-1939. London. 1950. /Ism. A Nyekrics: Minden történelemhamisító kihagyás ellenére is egyes okmányok maguk leplezik le az angol és francia kormányt, mint Hitler agressziójának segítőit.

Szegyina A.: Könyvek a hazájukba visszavándorolt ukránok boldog életéről.

A Kanadába kivándorolt jugoszlávok haladó mozgalmának rövid 9.szám. áttekintése, Toronto. /Ism. Gribanov B./

A szovjet nép tántorithatatlanul harcol a békéért.

I.V. Sztálin üdvözlése a Bulgária felszabadulásának 7. évfordulóján Szófiában tartott ünnepi ülésen.

Leontyev B.: A szovjet külpolitika a béke és a népek közti barátság politikája.

Arcimovics V.: A lengyel emigránsok élete a marshallisált Franciaországban.

Kirszanov V.: A kapitalista rabasoltság Jugoszláviában.

Pirinszkij G.: Miért utasítottak ki engem az Egyesült Államokból.

A nők a népi demokratikus Csehszlovákia építésében.

A lengyel tudomány a nép szolgálatában.

Az ifjú békeharcosok fesztiválja.

A nép ébersége.

Amerikai diverziós kísérletek Csehszlovákia ellen.

Nyikityin P.: A kommunizmus építőkezéseinek emberei.

Kondrasova N.: A béke postája. /A Szovjetunió és a népi demokratikus országok közti élénk levelezés./

J. ovoj N.: Akik megtalálták boldogságukat /Három lengyel bányász sorsa./

Nazarova Á.: A haladószellemű jugoszláv emigránsok harcolnak a békéért és a demokráciáért.

Könyvismertetések:

Orlov A.L.: A népek harca a békéért. 1951. M./Ism. Sz.Majerov./

Nejedly Z.: A cseh nép története. I.köt. 1949./Ism.V.Koroljuk/

Cordon A.: Láttam Tito árulását. A Tito banda áruló szerepe a háboru idején, Prága 1951. /Ism. Nyedor A. Nyedorezov./

10. szám.

Az egész világ dolgozóinak nagy ünnepe /November 7./

Rosszijszkij N.: A szovjet nép boldog élete - a Nagy Októberi Szocialista Forradalom vívmánya.

Jordanszkij V.: A népi demokratikus országok nagy barátja - a Szovjetunió.

Oparin A.: A békéért, kulturáért és haladásért.

Csesznokov Sz.: Akaratunk a béke megvédéséért erős, mint az acél.

Kozel A.: A belorussz nép a békeegyezményért.

Jutkevics Sz.: Azt mondjuk a háborúnak: "megállj!"

A szovjet nép a békéért és a népekkel való barátságért.

Lesznyevszkij Sz.: Ujjászületett vidék. /A Lengyelország nyugati területein megjelenő újságok nyomán/.

Zarev P.: A szovjet szépirodalom a bolgár írók nagy tanító-mestere és buzdítója.

Baranov L.: Erősebb a halálnál /a proletár internacionalizmus nagy eszméi iránti hűség./

A béke aratása /a Szovjetunió kolhozaiban és szovhozaiban./

A "Sztálin" vitzároló./Bulgáriában./

A lengyel ipar új ágai.

Pozdnyeva O.: Tűzek a Donyec medence felett.

Zenkevics N.: Pjotr Nyegos a szláv népek barátságának dalnoka.

Kondrasova N.: A példa ereje. /A szovjet sztahanovisták könyvei a népi demokratikus országokban./

Gundorov A.: Nemes harci poszton /a kanadai haladószellemű orosz társadalom "Vesztnyik" c. újságjának 10 éves évfordulójára./

11. szám.

A szabad népek testvéri együttműködése és barátsága.

Nyikolajev V.: A Sztálini Alkotmány.

Sosztakovics D.: A béke ügye legyőzhetetlen.

Jasin A.: Mi a béke emberei vagyunk.

Nyeszmejanov A.: A népek szent kötelessége.

Geraszimov A.: A szovjet művészek a béke harcosai.

- Becskaj P.: Dicsőség az országunkban folyó békés munkának.
Novikov I.: Az építő nép a békét szolgálja.
Boyd J.: A kanadai szlávok a békét védik.
Okulevics G.: Az orosz származású kanadaiak a békeharó front-
ján állnak.
Udalcov I.: Csehszlovákia és a Szovjetunió népeinek testvéri
barátsága és kulturális kapcsolatai.
Ficszanov V.: Az amerikai-angol agresszorok belgrádi rajlaj-
tárjai.
Gencsav P.: Utunkat megvilágítja a Szovjetunió csillaga./Bul-
gária./
Jakovlev A.: A béke erődítménye a Volgán.
Grincsisin N.: / a haladózszellemű kanadai ukrán lapok tud./
A békeharcosok országában /a Szovjetunióban./
Artjusenkov M.: Az uruguayi szláv szövetség 9. kongresszusa.
Morozov A.: M.V. Lomonoszov, az orosz nép dicsősége és büsz-
kesége.
Arcimovics V.: Versek a népek barátságáról./Wiosna o brater-
stwie - Warszawa, 1951. c. lengyel antológiából./

SZOVJETSZKAJA KNYIGA. /A szovjet könyv./

1951. 6. sz.

- Fedoszejev P.N.: I.V. Sztálin műveinek 13. kötete.
Vinogradov V.V.: I.V. Sztálin nyelvtudományi művei és a szov-
jet nyelvtudomány fejlődése.
Könyvismertetések:
A burzsoá földrajz az amerikai imperializmus szolgálatában.
Szerk. A.A. Grigorjev és N.F. Janyickij, M.-L. 1951. 152.l.
/Ism.: A.G. Milejkovszkij, A könyv valamennyi modern bur-
zsoá-földrajztudományi irányzatot ismerteti./
A munkásmozgalom Oroszországban a 19. században. II. kötet.
1861-1884. Dokumentumgyűjtemény. Szerk. A.M. Pankratova.l.
rész /1861-1874. 700 l.; 2. rész. 1875-1884. 790 l. M.1950.
/Ism.V.V. Makszakov/.
Szuvorov A.V.: Dokumentumok. I. köt. Szerk. G.P. Meszerjakov.
M. 1949. 792 l./Ism. V.I. Vjalikov./
Kutuzov M.I.: Dokumentumok. I. köt. Szerk. L.G. Beszkrovnij. M.
1950. 796 l. /Ism. V.I. Vjalikov./
A jobboldali szocialisták a háborús gyűjtögetők szolgálatában.
Cikkgyűjtemény. Szerk. B. Panomarjev /Ism. I.N. Dvorkin -

Érdekes és gazdag anyag alapján leplezi le a háborús gyűjtőgyűjtőket./

Vasziljev I.: A török "semlegességről" a második világháborúban. M. 1951. /Ism.: J.B. Ulanovszkij./

A magyar népgazdaság tervezése. Anyaggyűjtemény. Ford. magyarból. M. 1950. 124 l. /Ism. A.A. Hacsaturov./

Kaufman I.M.: Orosz biográfiai és biobibliográfiai kézikönyvek. /Ism.: P.N. Berkov és K.R. Szimon - Igen bő anyagot nyújt azonban a használható anyag összekeveredik benne az elavulttal./

7. szám.

Könyvismertetések:

Erenburg G.B.: A kínai nép nemzeti felszabadító harca a legújabb korban. M. 1951. 240.l. /Ism. Maszlennyikov V.A.- Hasznos népszerűsítő munka./

Gurzsj I.O.: A turbajevi parasztok felkelései./1789-1793/
Kiev. 1950. 144.l./Ism.: N.M. Tkacsenko - Gazdag tényanyaggon ismerteti ezt a nagyméretű mozgalmat./

Nyikiforov I.A.: Az orosz-angol kapcsolatok I.Péter korában. M. 1950. 278 l./Ism.: A.M. Szaharov: Anglia Oroszország iránti ellenséges magatartásának gyökereit tárja fel./

Kari-Nijazov T.N.: Ulugbek asztronómiai iskolája. M.-L.1950. 332. l. /Ism. N.I. Leonov.- Értékes munka.

Mancsa P.: Albánia a szocializmus felé vezető úton. M. 1951. 136. l. /Ism.: J.Sz. Lazutkin./

Bezjacsni V.I. és Nyikolajev P.A.: A dekabrista költők költeményeinek kiadásai.

Sevcsenko T.G. életének és működésének dokumentumai Kiev. 1950. 516. l. /Ism. F.K. Szarana - Ezt a fontos gyűjtéményt nem készítették elő kellő filológiai gondossággal./

Igor-ének. Cikkgyűjtemény. Szerk. Adrianova-Peretc. M.-L. 1950. 480 l. /Ism. A.N. Robinszon - Jelentős lépés az Igor-ének kutatásában./

8. szám.

Laskaradze D.V.: V.I. Lenin és I.V. Sztálin művei gruz nyelven.

Könyvismertetések:

A kommunista szombatok Moszkvában és a moszkvai kormányzóságban 1919-1920-ban. M. 1950. 352 l./Ism.- M.Sz. Szelesznye és M.N. Csernomorszkij - A gyűjteményes kötet több pontatlansága csökkent a könyv értékét./

Zsilin P.A.: Kutuzov ellentámadása 1812-ben. M. 1950. 192.l. /Ism. J.I. Linkov, R.J. Altsuler és H.I.Muratov - Önálló

kutatáson alapuló, értékes munka./

Tanulmányok a Közép-Kelet országainak ujkori történetéből.
/India, Afganisztán, Iran./ Szerk. Rejzmyer és N.M.Goldberg. M. 1951. 252 l. /Ism. A.M. Oszipov - A disszertációk részleteiből kiválogatott értékes gyűjtemény./

Barg N.A.: Cromwell és kora. M. 1950. 272 l. /Ism. Gurevics A.J.- Idézetekkel bőven teletűzdelt élénk leírás./

Ijubimov N.N.: A nemzetközi kapitalista hitel, az imperialista agresszió fegyvere. M. 1951. 168.l. /Ism.- J.A. Kronrod - Komoly, tudományos munka, de érdekes olvasmány is./

Parhomenko M.: Ivan Franko és az orosz irodalom. M. 1950.200.l.

Zsirencsin A.: Abaj és orosz barátai. Alma-Ata. 1949. 128.l.

Orosz társadalmi tényezők és írók levelei N.J. Nyikoladzenes.
Tbiliszi. 1949. 144 l. /Ism. Szidorov M.I.- A három értékes könyv mutatja a Szovjetunio területén élő haladó gondolkodók nézeteinek egységét./

Brodszkij N.L.: Anyegin Eugén, Puskin verses regénye. M. 1950. 408.l./Ism.- N.N. Fatov - Rendkívül hasznos könyv a tanulóifjúság számára, de még a kutató is haszonnal forgathatja./

Makogonyenko G.: Nyikolaj Novikov és a XVIII. századi orosz közoktatás. /Ism. L.B. Szvetlov - Sok új és friss anyagot hozott./

Jankovszkij M.: Rimszkij Korszakov és az 1905. évi forradalom. M.1950. 132 l /Ism.- T.N. Livanova.- Fogytékosságai mellett is hasznos munka./

SZOVJETSZKOJE GOSZUDARSZTVO I PRAVO /A szovjet állam és jog/

1951. 7. sz.

Cshikvadze V.M.: I.V. Sztálin műveinek 13. kötete.

Molodcov Sz.V.: A háború elhárításáért, a Békeegyezményért!

Zijesz Sz.L.: A bíróság szervezetének szocialista alapelvei az európai népi demokráciákban.

Liszovszkij V.I.: A "Schuman terv" az amerikai imperialisták agressziójának fegyvere.

Könyvismertetések:

Kelsen H.: The law of the United Nations. A critical analysis of its fundamental problems. London. 1950. 903 + XVII l. /Ism. O.V. Bogdanov - Az amerikai imperialisták szolgálatában áll./

Baratasvili D.: A békéért és a német kérdés demokratikus megoldásáért./A demokratikus jogászok összenémet konferenciájának határozatai./

8. szám.

A kommunizmus nagy építkezései.

Nyikolajev V. I.: A Szovjetállam fő fejlődési fázisainak kérdéséhez.

Szandarikov N. G.: A Kínai Népköztársaság államhatalmi szerveinek felépítése és megerősítése.

Fasersznyik A. J.: Az USA-ban és az amerikai-angol blokk többi országában lévő kényszermunkáról.

Dokumentáció: A Szovjetunió, a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság békevédelmi törvényei.

Vajl I. M.: A faji megkülönböztetés Ausztráliában.

9. szám.

Zedorozsnij G. P.: A nemzetközi jog kérdései I. V. Sztálin műveinek 13. kötetében.

Korovin J. A.: A nemzetközi jog általánosan elismert normáiról.

Alekszandrov N. G.: Az állam és a jog elméletének néhány kérdése Sztálinnak az alapról és felépítményről adott tanítása fényében.

Jampolszkaja C. A.: A jogi normáról és a jogviszonyról.

Tavrov G.: A nemzetközi egyezmények és nemzetközi jogi normák galád megsértése. /Az amerikai-angol intervenció Koreában./

Rahunov R. D.: Az amerikai büntetőjogi eljárás fasizálása.

10. szám.

A SzK/b/P Központi Bizottságának " A jogtudományi oktatás kiterjesztéséről és megjavításáról" szóló határozata ötödik évfordulójára.

Generalov V. F.: A világ népeinek békemozgalma és a nemzetközi jog.

Szemjonov P. G.: A szovjet szocialista jog meghatározásának kérdéséhez.

Galanza P. N.: A szovjet szocialista jog meghatározásának kérdése.

Szergejeva T. L.: A személyes büntetőjogi felelősség.

Levin I. D.: A rabszolgaság az imperializmus birtokain.

Könyvismertetések:

A szovjet polgári jog, I. köt. M. 1950. 495 l./Ezen főiskolai tankönyv második kiadása tartalmaz kisebb fogyatékoságokat és vitatható megállapításokat, de egészében véve hasznos, értékes munka./

SZOVJETSZKAJA ETNOGRÁFIA /Szovjet Népcajz/

1951. 3. sz.

Tolsztovsz Sz. V.: Milyen eredménnyel jert eddig a Szovjet Tudományos Akadémia Etnográfiai Intézete munkájának átszervezése I. V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényénél?

Lev a M. G.: A szovjet antropológia fejlődése I. V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényében.

Potyehin I. I.: A gyarmati népek etnográfiai tanulmányozásának néhány problémája.

Bunak V. V.: A gondolkodás és a beszéd fejlődésének kezdeti szakaszai az antropológia adatai szerint.

Kljéstormij Sz. G.: Kan-kiúi nép- és helynevek az orhoni szövegekben.

Alekszandrov B. A.: Tibet és a tibetiek.

Novicsev A. D.: Török nomádok és félnomádok a mai Törökországban.

Szorokin V. Sz.: Az ősközösségi társadalom történetének néhány kérdése.

Jaszko N.: A szocialista Doryec medence Szovjet-Kárpátukrajna népi dalköltészetében.

Korbe O. és Prokofjeva J.: Az Etnográfiai Intézet ülése I. V. Sztálin nyelvtudományi munkái megjelenésének első évfordulóján.

Millstein J. A.: A Szovjetunió népeinek etnográfiai muzeumában rendezett kiállítások.

Kolojeva I. A.: Az etnográfiai munka a népi demokratikus Lengyelországban az 1945-50-es években.

Könyvismertetések:

Kitajnyik M.: Az uráli folklór bibliográfiája, Szverdlovszk, 1949. /Ism. M. K. Azadovszkij - felületesen összeállított munka./

VOPROSI FILOSZOFII /A filozófia kérdései./

1951. 3. szám.

Az alkotó marxizmus nagyszerű mintaképe. /I. V. Sztálin nyelvtudományi műveinek 1. évfordulójára./

Alekszandrov G. F.: Hogyan fejlesztette tovább I. V. Sztálin nyelvtudományi munkáiban a marxizmust, mint tudományt.

Levin D. B.: A nemzetközi jog mai problémái I. V. Sztálin műveiben.

Sarikov I. Sz.: A természet átalskitása a kommunizmusért vívott harc keretében.

Fomina V.A.: Plehanov harca a modernizmus ellen a művészetben.

Dmityerko J.D.: A materialista filozófia fejlesztése Ukrajnában.

Csariev G.A.: A türkmén nép társadalomfilozófiájának történetéből.

Bogoutdinov A.N.: A tadzsik nép társadalompolitikai filozófiájának történetéből.

Peszkov J.B.: Az amerikai imperializmus szolgálatában álló "tudósok" támadása az állami szuverenitás ellen.

Vitjazeva V.A. és Preobrazszki V.Sz.: A földrajztudomány kérdéseiről.

Kuznyecov P.Sz.: A fizikai földrajz tárgya és módszere.

Gutir I.G.: A földrajz legfontosabb módszertani kérdései.

Könyvismertetések:

Kruzsikov V.Sz.: N.A. Dobroljubov világnézete. M.1950.580 l. /Ism. Scszipánov I.J.- Hasznos segédkönyv az orosz filozófia történetéhez./

A SzK/b/P KB keretében működő Társadalomtudományi Akadémia által kiadott "Ucsennie Zapiszki" 12. számáról. /A.I. Burhard és V.J. Bisztrov/.

Cornforth M.: In defence of Philosophy. Against Positivism and Pragmatism. London, 1950. 260 l. /V.V. Szekolev - A haladó kommunista filozófus hagy csapást mér könyvével a háborus uszítók ideológiájára./

Krónika:

Gagarin A.P.: A Moszkvai Állami Egyetem filozófiai fakultásának munkája az 1950/1951-es tanévben.

4. szám.

Sztyepanyan C.A.: I.V. Sztálin műveinek 13. kötete.

Szeleznyev I.A.: I.V. Sztálin egy újabb világháború veszélyéről és elhárításának lehetőségéről.

Kuznyecov A.N.: A Szovjetunió gazdasági szerepe.

Szelektor M.Z.: Politika és erkölcs.

Maszlennyikov V.A.: Az imperializmus gyarmati rendszerének elmélyülő válsága.

Cebenko M.D.: A Francia Kommunista Párt harca a háborus gyűjtögetők ideológiája ellen.

Nyikiforov B.Sz.: Modern amerikai "elméletek" a törvénytelen-ség és az önkény igazolására.

Kritika:

A történelmi materializmus. Szerk. F.V. Konsztantyinov, M. 1950. /A moszkvai Tudósok Házában tartott háromnapos vita feltárta a könyv fogyatékoságait./

5. szám.

Molodcov V.Sz.: A dialektikus materializmus kérdései I.V.Sztálin nyelv tudományi munkáiban.

Kovaljov J.F.: A Kínai Kommunista Párt a Népi demokratikus Kína építőmunkájának irányítója.

Kedrov B.M.: M.V. Lomonoszov természettudományi felfedezéseinek filozófiai jelentőségéről.

Szoszonkin I.L.: A.A. Zsdanov az irodalomról és a művészetéről.

Peunova M.N.: N.V. Selgunov társadalompolitikai nézetei.

Kravec I.N.: T.F. Oszipovszkij, a kiváló orosz materialista filozófus és természettudós.

Narszkij I.Sz. és Grecsanyik Zs. M.: A Német Szocialista Egyeségpárt harca a hábcru és a nemzeti érdekek elárulásának ideológiája ellen.

Ovcsinnyikov N.F.: A világ materialis léte és fejlődésének törvényszerűségei.

Könyvismertetések:

A szovjet hazafiságról. Cikkgyűjtemény. M. 1950. 490.l. /Ism. M.V. Belov./

Ivanov - Omszkij I.I.: A történelmi materializmus a földrajzi környezetnek a társadalom fejlődésében játszott szerepéről. M.1950. 244.l./Ism. E.A. Arabogli - A könyv számos hibás, antimarkista megállapítást tartalmaz, elavult anyagot használ fel./

A burzsoá geográfia az amerikai imperializmus szolgálatában. M.1951. 150.l. /Ism. A.J. Popov és J.N. Szemjonov - Hasznos könyv./

Siskin A.F.: A burzsoá erkölcs az imperialista reakció fegyvere. M. 1951. 164 l. /Ism. L.I. German - Fontos segédkönyv a társadalomtudományi előadók, főiskolások számára, de a nagyközönség számára is kitűnő olvasmány./

Krónika:

Mansurov N.Sz.: A Filozófiai Intózet 1951. június 14,15 és 26-i ülése I.V. Sztálin nyelv tudományi munkáinak egyéves évfordulója tiszteletére.

Szarszenbajev N.Sz.: A régi minőségről az újra való átmenet különböző útjairól. /Vita a SzK/b/P KB Társadalomtudományi Akadémiája dialektikus és történelmi materializmus tanszékén./

VOPROSZI EKONOMIKI /A közgazdaság kérdései/

1951. 7. szám.

Osztrovitjanov K.: I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek jelentősége a közgazdaságtudomány fejlődése szempontjából.

Kukin D.: I.V. Sztálin műveinek 13. kötete.

Maszlennyikov V.: V.I. Lenin "Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka" c. műve befejezésének 35. évfordulójára.

Vlaszov N.: V.I. Lenin és I.V. Sztálin az amerikai imperializmusról.

Vasziljev N.: A szocialista mezőgazdaság hatalmas fellendülése a háború utáni időszakban.

Lifin M.: A szovjet kereskedelem fejlődése a háború utáni időszakban.

Zlobin I.: A szovjet rubel a világ legszilárdabb valutája.

Lukjanova M.: Japán az agresszió újjálesztett tüzfészske Távol-Kéleten.

Könyvismertetések:

Claude H.: Ou va l'imperialisme américain. Paris 1950. 355 l. /Ism. V. Zorin és N. Inozemcev - Fogymatékosságai mellett is jó leleplező könyv./

8. szám.

Mihajlov M.: A békeegyezményért!

Andrejev I.: Kimagasló hozzájárulás a marxizmus-leninizmus kincsestárához./I.V. Sztálin "Anarchizmus vagy szocializmus" c. művének 45. évfordulója./

Hacsaturov T.: A közlekedés a szocializmusról a kommunizmusra való áttérés időszakában.

Maszlova N.: A munkatermelékenység emelkedése a Szovjetunió iparában a háborúutáni sztálini ötéves terv éveiben.

Ovcsinnjikova V.: A kolhozbeli munkaegység az utóbbi 20 év alatt.

Grigorjev G.: A Német Demokratikus Köztársaság békegazdaságának fellendülése.

Trahtyenberg I.: Az USA bankjai a militarizmus szolgálatában.

Könyvismertetések:

Ljubimov N.N.: A nemzetközi kapitalista hitel - az imperialista agresszió fegyvere. Goszfinizdat, M. 1951. /Ism. Kamisin M.- Ez az aktuális és tartalmas könyv hiányossá-

gai mellett is jól leleplezi a külföldi kölcsönök agresszív szerepét.

Research
Monopoly Today. By Labor Association. New York, 1950. /Ism.:V.
Cseprakov - A könyvben foglalt nagyszámu adat és statisztikai anyag megcáfolhatatlanul leleplezi az amerikai monopoli-
umok agressziót előkészítő szerepét./

Kucsinszkij J.: A munkafeltételek története Franciaországban
/1700-1948-ig. M.1950. /Ism.: A. Uszvjacov, A Szergejev:
Hiányosságai mellett is alapos áttekintést nyújt a francia
munkásosztályról a történet színpadán való megjelenésétől
kezdve napjainkig.

9. szám.

Matvejev B.: A hatalmas vizierőművek építése új szakasz a szov-
jet energetika fejlődésében.

Gorelik L. és Zserebkin G.: Az ipar fejlődése a Kazah vizierő-
mű és a Dél-Ukrán csatorna építési övezetében.

Mihajlov Sz.: A halfeldolgozó ipar az első háborúutáni 5 éves
terv ideje alatt.

Boldirev B.: A pénzügyi igazgatás, a pénz és hitel a Kínai Nép-
köztársaság gazdasági építésének szolgálatában.

Ponomarev B.: A jobboldali szocialisták az amerikai agresszo-
rok ügynökei.

Korobajnyikov I. és Satalov I.: Az angol és amerikai imperializ-
mus rablópolitikája Iránban.

Sirinszkij I.: A lenini-sztálini tanítás a szocialista tervezés-
ről.

Palcev A.: Marx Tőkéjének szerkezetéről.

Babin N.: A munkához való szocialista viszony fejlődése az euró-
pai népi demokratikus országokban.

Fejgin J.: A burzsoá geográfia az amerikai imperializmus szolgál-
taiban.

NOVOJE VREMJA

1951. 31. szám.

Az új nemzedék sorsa.

Szergejeva N.: Ki állt a hitleri Németország háta mögött.

Szegyin L.: A jobboldali szocialisták frankfurti "internacio-
nálja."

Crus M.: A való helyzet a Fülöp szigeteken.

Rovinszkij L.: A Parrok császárságában./Egy déltexasi mamut-
birtokos birodalma./

Laponogov I.: A természet leigázása.

A vonások brüsszeli versenye.

32. szám.

A békés munka gyümölcsei.

Izakov B.: Békeszerződés helyett fegyver a háborus készülődésre. /A japán "békeszerződéstervezetről"./

Szokolov A.: Franco és az atlanti blokk.

Zvjagin J.: A külföldi sajtó az iráni olajról.

Kuprijanov N.: A kanadai Columbus felfedezi Angliát.

/E. Bornman angliai utijegyzetét a Harpers' Magasinban./

Bezimenszkij L.: A berlini VIT.

Lavrenyov A.: Az amerikai népi békevédelmi kongresszus.

/Chicago, 1951. jun. 29-jul.1./

S.N.: A fegyverkezési hajsza és az amerikai monopóliumok.

33. szám.

Szavak és tettek. /Az amerikai nyilatkozatok és a valóság. Békét és szabadságot Koreának!

Minakov M.: Nyugat-Németország felfegyverzése.

Szmecogvinov I.: A washingtoni stratégia és Nyugat-Európa. Az amerikai légi támaszpontok térképe.

Szegin L.: A labourista Diogenes. /Shinwell látogatása az USA-ban/.

Fedorenko N.: Konfuce hazájában. /Kínai utinapló./

Dubovickij V.: A szakadár szakszervezeti vezetők kongresszusa Milánóban.

Beszélgetés Bhabani Bhattacsaria indiai íróval.

Titkos ítéletek Pakisztánban. /A márciusban letartóztatott közéleti férfiakat és írókat kormányellenes összeesküvéssel vádolják./

34. szám.

A becsületes emberek szemével. /Az amerikai szakszervezeti delegáció látogatása a Szovjetunióban./

Szergejeva N.: Mitől kell félnie és mitől nem kell félnie Svédországnak.

Vantyer A.: A kommunizmus nagy építkezései.

Kuprijanov N.: Az amerikai szenátorok beszámolója Nyugat-és Dél-Európában tett látogatásukról.

Bezimenszkij L.: A berlini VIT.

Carjov V.: A bolgár elvtársaknál /Utijegyzetek/

Izakov B.: Fehér könyv - az újjáélesztett német imperializmusról.

35. szám.

Miért harcolunk a Békeegyezményért.

Lapickij I.: Ki irányítja az USA-t?

Piradov A.: Tito Jugoszláviája - az amerikai agresszió eszköze.

Szergejeva N.: Divatos téma. /Perl Buck Ázsiáról./

Gundorov A.: A politikai üldözöttek és antifasisták kongresszusa Bécsben.

Hazov P.: Utazás Izraelbe. /Utijegyzetek./

Miért tartóztatták le L. Weinstock szakszervezeti funkcionáriusát az USA-ban.

Könyvismertetés:

Strausz-Hupé R. és Possory S.: International Relations. New-York. 1950. /Ism. V. Cseprakov - A történelem megújulása./

36. szám.

A szovjet emberek a békéért.

Ki és miért sarkalja az orosz népköztudományi revizióját.

Zorina D.: A labourpárt helyzete.

Szokolov A.: Egy angol fegyveres erőtől néhány nemzetközi munka.

/A labourista New Statesman and Nation c. folyóirat néhány "bölc" tanácsot ad a Szovjetunióknak a "béke megőrzése" érdekében./

Romanovszkij I.: A külföldi sajtó és a san-franciscói konferencia.

A nemzetközi életből.

Hazov P.: Utazás Izraelbe. /Utijegyzetek./

A nemzetközi események krónikája.

37. szám.

Mit mutatott meg a san-franciscói konferencia.

Zorina D.: A brit trade-unionok 83. kongresszusa. /Blackpool-ban 1951. szept. 3-7./

Besimovszkij L.: A német Generalstab újjáélesztése.

A nemzetközi életből.

Fedorenko N.: Mao Ce Tung hazájában. /Utínapló/.

N.V.: Leleplező számok. /A Wall Street Journal-ban az ipari vállalatok 1951 első félévi tevékenységéről megjelent statisztikák./

A "Hindustan Times" megszolgálja a dollárokat.

Tyurina L.: A mai Görögország tragédiája. /Az "Uj Görögország" kiadásában megjelent "A monarcho-fasiszta áldozatok vádolnak" c. könyvről./

Még egyszer az ugynevezett "Ravalpindi egyezményről".

A nemzetközi események krónikája.

Melléklet: A.A. Gromiko beszéde a san-franciscoi konferencián. /1951. szept. 5./

38. szám.

Az európai kereskedelem és az amerikai tilalmak.

Kriger J.: A szovjet emberek aláírásai.

Leonyidov A.: Az angol külpolitika bünei.

Bezimenszkij L.: Hogyan teremtik ujja a fasiszta német hadsereget. /Berlini levél./

A nemzetközi életből.

Szemjonov I.Sz.: A sivatagok leigázása. /A Türkmén főcsatornáról./

Voronyin I.: Bojan csen faluban. /Kínai utijegyzetek./

A japán rendőrség amerikai kémiszolgálatban.

Krasznopolszkij V.: Mi is az a Pleven-terv?

A nemzetközi események krónikája.

39. szám.

A Kínai Népköztársaság két éve.

Szaksze A.: Szilárd békeakarát.

Leonyidov A.: Az angol külpolitika bünei /folyt./

Markov H.: A san-franciscoi konferencia után.

Asztafjev G.: Az új Kína élete. /A "Népi Kína" folyóirat nyomán./

Frunkin A.: A kulturális kapcsolatok kérdéséhez. /Az amerikai Vegyészeti Társaság 75. jubileumi ülésének margójára./

A nemzetközi életből.

Gyeszjatyericsenko P.: A magyar bányászoknál.

Dimov N.: Egy osztrák faluban. /Bécsi levél./

A nemzetközi események krónikája.

40. szám.

A béke bástyája Európában.

Linykov M.: A belorussz nép a békére szava.

Ziman L.: A Német Demokratikus Köztársaság gazdasági fellendülése.

Bezimenszkij L.: Nyugat-Németország - az agresszió hidfője. A nemzetközi életből.

Nyikitin N.: A haladó szakszervezetek üldözése az USA-ban.

Rosszocsinszkij I.: A Jiu /Zsil/ völgyében. /Romániai utijegyzetek./

A törvénytelen határozat káros következményei. /Az ENSZ közgyűlésének washingtoni határozata, mely embargót mondott ki a Kínába és Koreába szállítandó árukra./

Izakov B.: A háboru ügyvédje. /Kritika Burnham J.: The Coming Defeat of Communism c. könyvéről./

Zsivov M.: A lengyel falu új élete. /Leslaw Bartelski: Ludwie zza rzeki, Warszawa, 1951. c. könyvéről./

A nemzetközi események krónikája.

41. szám.

I.V. Sztálin válasza a Pravda tudósítójának az atomfegyverről.

A békeharc - a kenyértől való harc.

Leonyidov A.: A scarboroughi parádés. /Az október elsejei szakszervezeti konferencia./

Belov I.: Az ottawai értekezlet után.

Jordánszkij V.: Kit szolgál a FAO? /Food and Agricultural Organization - az ENSZ szervezete./

Melnyikov D.: Harc Németország egységéért /Külföldi sajtószemle./

Fedorenko N.: Han-csou-ban /utirajzok./

Malcuzsinszkij K.: Nowa Huta építkezése.

Kunyina D.: Az agresszív politika gyökerei. /V. Perlo American Imperialism. New-York, 1951. c. könyvének ismertetése./

42. szám.

Csapás az atomdiplomáciára.

Pinyegin B.: Mit hoz a Schuman-terv Nyugateurópának?

Lavrenyov A.: Az amerikai munkások a jogaikért vívott harcban.

Berezskov V.: A külföldi sajtó I.V. Sztálin a Pravda tudósítójának az atomfegyverről adott nyilatkozatáról.

Bezimenszkij L.: Salzburgi ut /Az osztrák béketanács ülése./

Scsipacsov Sz.: /Albániában /uti napló/.

Sándor András: A dunai vasmű.

Lagin L.: "Szicília ege alatt" című filmről.

43. szám.

Beigazolódott kételyek /az amerikai "békenyilatkozatok" és tettek./

Jerusalinszkij A.: Az ENSz megalapításának 6. évfordulójára.

Montague I.: A fegyverkezési hajszája és a helyzet Angliában.

Sztratov N.: Hogy él a brazil munkás /A brazil sajtó nyomán./

Hogerly St. Ceylonban.

Izakov D.: "A muskétások" Koreában /Három francia tudósító "Retour de Corée" Páris, 1951. c. könyvéről./

Volgin J.: Egy szemtanu bizonyágtétele /E. Taddei: "Le-mondtam a szabadságról" Milano, 1950. c. könyvéről./

44. szám.

A világbéke bástyája.

Leonidov A.: A labouristák veresége Angliában.

Alekszejev A.: Az indiai politikai helyzethez.

Bezimenszkij L.: Amerika Ausztriára vonatkozó tervei.

Hardy F.: Az ausztráliai nép harca a függetlenségért és a békéért.

Szegyin L.: Kaméleon-diplomata. /Allan Kirk az USA szovjet-unióbéli követe./

Sakse Anna: Svédországi benyomások.

N. Sz. Az őszinteségről /Auriol elnök beszédei./

Mihajlov Sz.: A Spitzbergák és a Medve-szigetek.

45. szám.

A Nagy Október eszméi.

Tarle J.: Az Októberi Forradalom és a kapitalista államok.

Ajni Szadriddin: Egy nép sorsa /A tadzsikokról/.

Drda Jan: Fény Keletről.

Szergejeva N.: Az amerikai katona Koreában / az amerikai sajtó nyomán./

Sztoljarov B.: A Volga találkozik a Donnal.

Kapica M.: A Huaj-honál.

Brandani M.: Uj világ, uj kultúra. /Az olasz kultúra képviselőinek látogatásai a Szovjetunióban 1947. óta. "Mi voltunk a Szovjetunióban" Firenze, 1950. o. gyűjteményes kötetéről.

I. K. A munkás szemszögéből.

Philip Le Favour: Egy amerikai szerzámkészítő külföldön. Boston, 1951. c. könyvéről.

A. K.: A békéért és barátságért /H. Baker, Utazás a Szovjetunióba. Birmingham 1951. c. könyvéről./

46. szám.

A békeharc.

A Szovjetunió békegazdaságának újabb sikerei. /Az 1951. év eredményei. L.P. Berija nov. 7-i ünnepi beszédében./

Lapickij I.: Az amerikai áldemokrácia mechanizmusa.

Kosztjagin P.: Hogyan lett Francia-Észak-Afrika amerikai agressziós bázis.

Bezimenszkij L.: A Béke Világtanács bécsi ülése.

Az olasz nép harca az amerikai behatolás ellen.

B. A.: Az imperialista expanszió programja.

Mikuszon I.: Hogyan él az indiai munkás.

47. szám.

A béke megőrzésének és megszilárdításának programja.

A szovjet delegáció javaslatai az ENSZ közgyűlésének VI. ülés-szakán.

Vitver I.: A természeti tartalékok felhasználásának kérdéséhez.

Alekszejev A.: Pakisztán politikai helyzete.

Kabalevszkij D.: Az új Kinában /Utínapló/.

Leonyidov A.: Az angol-amerikai párba Iránban.

Az isztambuli orientalista kongresszus.

Miért vannak zárva az ifjúság előtt a kanadai egyetemek.

48. szám.

A dolgozók érdekeinek vártáján.

A szavak és a tettek. /Az amerikai "biztonsági" törvényről./

Kratov Sz.: Trieszt problémája.

Lapickij I.: A new-yorki dokkmunkások sztrájkja.

Berezskov V.: Az imperialisták tervei Közel- és Közép-Keleten.

Linkov M.: Lengyel barátainknál. /Utijegyzetek/.

Franciaország egyszerű embereinek harca a reakció ellen.

Desliu D.: A Bikaz szoros. /A hatalmas romániai Lenin vízi-erőmű építése./

Izakov B.: Az emberek és a sivatag. /R. Calder, a News Chronicle tudományos osztályának vezetője és egy fényképész utazása Észak-Afrikában az UNESCO megbízásából, hogy feltárják a vidék telepítési lehetőségeit. Izakov leleplezi ennek az utazásnak valódi hátterét./

49. szám.

A béke védőbástyája.

A sztálini Alkotmány 15. évfordulója.

Szailant L.: A Szakszervezeti Világszövetség tevékenységéről.

Menzsinszkij J.: Franciaország az Atlanti-paktum terhe alatt.

Szeverov M.: Belga-Kongó az amerikai imperializmus agresszív terveiben.

Zvjagin J.: Az antiimperialista mozgalom az arab államokban.

Bezimenszkij L.: A III. Összszövetségi Békekonferencia.

Csepurin J.: Gyermekeink boldog életéért.

Zsarov P.: Regény a kínai munkásokról. /Cao Min: Lokomotív c. regényéről.

50. szám.

Az imperialisták újabb manővere. /A németországi választások "nemzetközi ellenőrző bizottságáról"/.

Vejcman N.: Jellegző ismérvek. /Az USA gazdasági élete hadi infláció jeleit mutatja./

Krlov V.: Mi történik Japánban. /Tokiói levél./

Rovinszkij L.: Szégyenletes komédia. /15 Koreában harcoló amerikai katona fogadása a Chaillot palotában./

Pottiers L.: Indonézia ma. /Utinapló./

Voronyin I.: Az uhani textilgyárban. /Utijegyzetek Kinából./

Din V.: A küzdő Vietnam irodalma és művészete.

Satyilov A. és Boriszov J.: Ausztria militarizálása. /Az ausztriai béketanács által kiadott "Die Aufrüstung Österreichs. Dokumente und Tatsachen, Wien, 1951." o. fehér könyvről./

Zivsz Sz.: A rendőri önkényuralom himnusa. /Az USA külügyminisztérium által kiadott és a Szovjetunióban megjelenő "Amerika" c. lap egy cikkéről./

VESZTNYIK MOSZKOVSZKOVO UNYIVERSZITYETA / A moszkvai egyetem értesítője./

1951. 7. sz.

Sztálin elvtárs nyelvtudományi munkáinak évfordulójára.

Szkyorcov A.P.: A város és a falu közti különbség megszüntetése a Szovjetunióban.

Kovalzon M.J.: A társadalom életének anyagi feltételei.

Szmirnov N.A.: A kaukázusi nűridizmus, mint reakciós mozgalom.

Popkov V.D.: Az agresszió propagandája, a legsúlyosabb bűn az emberiség ellen.

Szpiridonov N.Sz.: A kapitalizmusról a szocializmusra való átmeneti időszakról szóló marxista-leninista tan továbbfejlesztése I.V. Sztálin által.

Kumacsenko J.Sz.: A mezőgazdaság kollektivizálásának sztálini elmélete.

A Moszkvai Állami Egyetemen az 1950. évben benyújtott doktori ill. kandidátusi disszertációk.

KRATKIE SZOOBSCSENJA INSZTITUTA ISZTORII MATYERIALNOJ KULTURI. /Az Anyagi Kultura Történeti Intézetének rövid közleményei./

1951. XXXVI. köt.

Kiszeljov Sz.V.: Az őstársadalom archeológiájának kérdései I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak fényénél.

Merpert N.J.: A szaltevo-i kultúra keletkezése.

Kizlaszov L.R.: Faragott korbácsnyél az Ak Kün sirből /Altaj - VI-VIII. század./

Volodcsenko Z.A.: Egy pecsétgyűrű a 12. sz.-ból. /Halics városából való archeológiai lelet./

Szalnyikov K.V.: Ásatások a Berezovoje tó mentén. /Neolitik, andronovoi és preszkita típusú leletek./

Poleszkih M.R.: Archeológiai kutatások az Oka völgyében és az Angara mentén. /Neolitik és vaskori leletek./

- Tyerenoszkij A.I.: Ásatások az Afraszijab gorogyiscsén./Muzulmán középkori és a török idôszak leletei./
- Tarakanova Sz.A.: A tetemégetésés pszkovi kurgánok./A leletek fényt vetnek a krivicsek kapcsolataira a balti népekkel és más keleti szlávokkal./
- Brajcsjevskij M.J.: Ásatások 1949-ben a pasztyorszki gorogyiscsén. /Zlatopoljei kerület, krasznográdi terület - leletanyag a VI-VIII. századból, mely fényt vet a keleti szlávok déli csoportjának életére./
- Minorszkij A.I.: Régi sziklarajzok az Altájban. /Gyönyörû szárvas, ló, stb. ábrázolások./
- Horosih P.P.: A Manhaj II. hegy sziklarajzai. /11 km-nyire Üszti-Ördâstól.- 1. csoport: kirgiz /i.sz. első századai/, 2. csop.: kurikán /a jakutok őse/ 3. csop.: a burját-mongolok őseié.
- Gening V.F.: Az ananyinói kultúra északi határainak kérdéséhez. /A Viser-menti Bicsok telep ásatásai./
- Cserin V.V.: A Kána-menti pljohovajai sir. /Leletek: bronz-érmék - 10-14. száz d./
- I.V. Sztálin nyelvudományi műveinek megvitatása./A.D. Udalcov. I.V. Sztálin nyelvudományi művei és a szovjet archeológia feladatai.- Tretyakov P.N.: I.V. Sztálin nyelvudományi művei és az etnogenezis kérdései./
- A SZTA Anyagi Kultúra Intézetének tudományos tanácsa által hozott határozatok az archeológia kérdéseiről I.V. Sztálin nyelvudományi műveinek fényénél.

XXXVII. szám.

- Paszek T.Sz.: Egy Tripoljei település: Polivanov Jar.
- Sztyepanov P.A.: A Közép-Szura melletti fatyanovi telep ásatásainak eredményei.
- Brijuszov A.J.: Az uráli archeologiai expedíció.
- Csernyecov V.N. és Mosinszkaja V.I.: A Bolszj Log gorogyiscse. /Az Ob-Irtis expedíció 1949. évi ásatásai./
- Szinyicin I.V.: Ásatások az Alsó-Volga mentén Nyugat-Kazahsztanban./Leletanyag: a szkita-szarmata korból, és a korai és késői középkorból./
- Rugyenko Sz.I.: Az ötödik paziriki kurgán./Leletanyag: a szkita-szaka művészet gyönyörû darabjai./
- Cikkek több dél-oroszországi ásatásról /Szkita-kor./
- Csernyikov Sz.Sz.: Kelet-Kazahsztani expedíció /Leletanyag az i.e. 5-4.sz-ból - a szkita-szibériai művészet emlékei./
- Szmirnov K.F.: A Kubán-melléki és dagasztáni meotjszi és szarmata kultúra sirleleteinek eredményei.

XXXVIII. szám.

A SZTA Történeti és Filozófiai Osztálya és a SZTA Anyagi Kultúra Tört. Intézete elnökségének ülése az Anyagi Kultúra Tört. Intézete 1949-ben végzett archeológiai kutatásairól.

Karger M.K.: Új adatok a régi orosz lakóház történetéhez.

Mongajt A.L.: Ásatások a régi Rjazanban.

Szتانkevicz J.V.: Archeológiai kutatások Velikije Luki területén.

Szmirnov K.F.: Az agacs-kalei sir - a dagasztáni hazar kultúra emléke.

Hovanszkaja O.Sz.: Új adatok Bolgár városáról.

Jefimova A.M.: Kohókemencék Bolgár városában.

Sztyepanov P.D.: A régi mordvin emlékek ásatásainak eredményei.

Bernstam A.N.: A Tien-San régi története.

Masszon M.J.: A pártus állam északkeleti határai.

Voronyin N.N.: A régi orosz városok ásatási módszereinek néhány kérdése.

Liszicina N.K.: Archeológiai kutatások az OSZSZSZK-ban 1949-ben.

XXXIX. szám.

Formozov A.A.: Az andronovi kultúra eredetének kérdéséhez.

Jeszipenko A.L.: A petuhovoi védelmi rendszer./i.e.l.sz.-i.u. 4. sz./

Szkalon V.N. és Horosih P.P.: A középázsiai rénszarvasábrázolásokról.

Szpasszkij I.G.: A technikai adatok elemzése a nimizmatikában.

Csernov G.A.: Áldozati hely a Bolsaja-Zemlja-i tundra északi részén.

Bagyer O.N.: Az 1949. évi kámai archeológiai expedíció.

Dzsaparidze O.N.: Rövid beszámoló az 1948-ban Gruziában /Guriában/ végzett archeológiai kutatásokról.

Szimonovics E.A.: Korai tripoljei telep Danyilova Balka faluban.

Dasevszkaja O.D.: Egy kizil-kobai kultúrához tartozó szimferopoli telep ásatásai.

Ahmerov R.B.: Új archeológiai leletek Baskiriában.

Kravec V.P.: Szánt és csónakot ábrázoló tripoljei agyagedények a Ivovi tört. múzeum gyűjteményében.

Taraszenko V.R.: A Felső Dnyeper-vidék és Belorusszia az i.u.
I. évezredben.

LITERATURNAJA GAZETA./Irodalmi Ujság/.

1951.szept. 1. 104.sz.

Zvjagan J.: Hogyan irányítják a monopoliumpok az USA életét.
szept. 4. 105.sz.

Csakovszkij A.: Dulles Koreában.

Zibor V.: Infláció az USA-ban.

szept. 6. 106.sz.

Kartun D.: Anglia és a san-franciscoi konferencia.

Baranov L.: A leigázhatatlan nép: /A jugoszlávok Tito el-
len./

szept. 8. 107.sz.

Borsukov Cs.: Az új Bolgária arca.

szept. 11. 108.sz.

Pradkov O.: A san-franciscoi konferencia és Japán újrafel-
fegyverzése.

szept. 13. 109. szám.

Hankovszkij A.: A Missouri tragédiája. /Az árvizvéde-
lem hiánya./

szept. 18. 111. szám.

Catala J.: Franciaország elárulói. /A Schuman és Plevan
politika./

szept. 20. 112.szám.

Metaj M.: Tito kazamatáiban.

Szicjajev D.: De Gasparri tengerentuli vendégszereplése.

szept. 22. 113. szám.

Kozsevnyikov V.: Matthew Ridgeway a hóhér-tábornok.

szept. 25. 114. szám.

Hilni Gy.: A Föld keletkezésének problémája már megol-
dásra megért feladat a tudomány számára.

szept. 27. 115. szám.

Lagin L.: Gengszterek, svihák politikusok, kufárok.

szept. 29. 116. szám.

Petrov V.: V. Tanner háborus bűnös.

Kína népe harcban a békéért.

Október

2. 117. szám.

Tolcsenova N.: Regény a szabad demokratikus Lengyelországért vívott harcról. /W. Wasilewska: Égnek a folyók./

Rubin L.: Hogy áll a helyzet Ausztráliában.

Belokon A.: Az angliai választások.

Poltorak A.: A történelem itél /A nürnbergi ítéletek 5. évfordulója./

4. 118. szám.

Vozlenszkij M.: Ki kell adni a disszertációkat.

Desanti D.: Henri Martin története.

6. 119. szám.

Kartun D.: Riport Angliából./A scarboroughi konferencia./

9. 120. szám.

Banus M.: Válasz a BBC provokátorainak.

Csernyenko M. és Agranat Cs.: Hogyan próbáltak a jenkik behatolni Oroszország északi vidékeire.

11. 121. szám.

Kartun D.: Riport Angliából / 2. A KP a választások előtt./

13. 122. szám.

Szegyin L.: Az iráni olaj körül.

16. 123. szám.

Csernyak J.: A reakciós amerikai történészek legújabb művei.

20. 125. szám.

A régi Oroszország kulturájának története. A mongol betörés előtti időszak, I-II. köt. M. 1951. /Ism. Adrianova-Petretc V./

Petranovics J.: A történelem tanulságai /Belgrádot hét évvel ezelőtt szabadította fel a Szovjet Hadsereg./

Az "Európa védelmét" előkészítő gengsztereket leleplező térkép.

23. 126. szám.

Psenicin G.: A hitleristák amerikai "nyeregben."

Kartun D.: Riport Angliából. /6. Harry Pollit el nem mondott beszéde./

25. 127.

Fis R.: Elbeszélések Törökország egyszerű embereiről. /V. Tevekeljan: Milyen az élet c. elbeszéléskötetéről./

Október

27. 128. szám.

Kartun D.: Riport Angliából. /8. A labouristák veresége./

Oszipov G.: A munder angol, a pasa török, a miniszterelnök iraki. /Nuri Szaid pasa az angol-amerikai imperialisták kiszolgálója./

30. 129. szám.

Fischer E.: Bécsi levél /A Béke-Világtanács ülése előtt./

Babajevszkij Sz.: Román barátainknál.

November

1. 130. szám.

Milliók állnak a béke vártáján.

3. 131. szám.

Montague J.: A nagy remény /A szocialista és kapitalista rendszer békés egymásmellettéléséről./

7. 132. szám.

Ünnepi szám.

10. 133. szám.

Ljazri Sz.: Fény Albánia felett.

13. 134. szám.

Erenburg J.: El kell háritani a háborút.

15. 135. szám.

Clark J.: Mi rejlik Acheson kenetteljes szavai mögött.

Toledano L.: Az igaz ut. A Béke-Világtanács ülésén mondott beszéde./

17. 136. szám.

Vinogradov V. és Blok G.: A nagy orosz nyelvtudós. /Lomonoszov születésének 240. évfordulójára./

20. 137. szám.

Kornyejcsük A.: Az emberiség boldogságáért. /A Béke-Világ-tanács ülésén mondott beszédéből./

22. 138. szám.

Gutorov J.: A szovjet irodalom esztétikai alapjai. /Ismerettei: A. Anasztaszjev - Áltudományos munka./

Kokkalisz P.: Görögország harcol.

24. 139. szám.

Courtade P.: Párizsi riport. /7. Acheson ur szappanbuborékai./

Szobko V.: Gyilkosok és kémek amerikai szolgálatban.

27. 140. szám.

Szimonov K.: A függöny legördül. /Nekrológ-kisérlet John B. Priestly angol író polgári halálára./

29. 141. szám.

A Béke-Világ Tanács ülésén elhangzott beszédek /Tyihonov, Erenburg, Ives Farge/.

Rubakin N.: Tudomány amerikai módra. /Szemle az amerikai "tudományos" könyvekből és folyóiratokból./

December

1. 142. szám.

CsERNYENKO M. és AGRANAT G.: A Spitzbergák és a washingtoni belismerések.

Terry S.: Egy nap a Chaillot paletában.

A belgrádi provokátorok. /Az ENSZ politikai bizottságában./

4. 143. szám.

Oszipov G.: Mi történt Szíriában. /A nov. 28-i puccs./

7. 144. szám.

Romanova J.: Mi az a "best-seller."

8. 145. szám.

Andronyikov J.: Lermontov M. 1951. 320. l. /Ism.: J. Tarle - Bő anyagot tartalmazó, jó tanulmány./

11. 146. szám.

Sekuman ur eltakarítja a nyomokat. /A marokkói kérdéshez./

13. 147. Üsztingel Sz.: "A börtönben" és "szabadlábon". Egy török kommunista feljegyzései. M. 1951. /Ism.: Grassi A./

15. 148. szám.

Crowter J.: Találkozás barátokkal. /Új-zélandi és ausztráliai békekonferenciákon./

KRATKIJE SZOORSCSENIJA INSZTITUT ETNOGRAFIJ. /A Szovjet Tudományos Akadémia Etnográfiai Intézetének Rövid Közleményei./

1951. 13. szám.

Vajnsztejn Sz. I.: A ketek /jeniszeji osztályok/ etnogenézisének kérdéséhez.

Dolgin B. O.: Az iganaszonok és eneczek vallási kultusszal kapcsolatos építményei.

Triszman V. G.: Orosz források N. Vitszen "Észak- és Kelet-Tatária" o. monográfiájában.

Koszven M.O.: A patronimikus alakulatokról és a nemzetségek felépítéséről szóló adatok gyűjtési programja.

Persic A.N.: A patronimikus alakulat az araboknál.

Bunak V.V.: A nyugateurópai neolitik kranológiai típusai a régebbiekkel összehasonlítva.

Firstejn B.V.: Adalékok a taskenti üzbekek kranológiájához.

Gladkova T.D.: Egyes távolkeleti népek hajának metszet-formái.

Az etnográfiai munka átszervezésének új útjain.

Szmirnova J.Sz.: Az abház nő a forradalom előtt és a szovjet korszakban.

Rajt M.V.: Etiópiába irányuló expedíciók a 19. században és a 20. század elején és etnográfiai kutatómunkájuk.

ВІЗАНТИЙСЬКИЙ ВРЕМЕННИК /Bizánci szemle/.

IV. k. 1951.

I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek jelentősége a szovjet bizantinológia szempontjából.

Szjuzjumov M.J.: Az ipar és a kereskedelem Konstantinápolyban a 10. sz. elején.

Levcsenko M.V.: A 10. századi orosz-bizánci kapcsolatok egy fontos forrása.

Kazsdan A.P.: Vaskezű Bazil "nagy felkelése".

Figulevszkaja N.V.: A kereskedelem és a hitel szervezetéről és formáiról a korai Bizáncban.

Udalcova Z.V.: Kritobulos bizánci történetíró a délszlávokról és a Balkán félsziget más népeiről a 15. sz.-ban.

Lazarev V.N.: A 14. századi bizánci festészet új emlékei.

Lipsic J.E.: Világi áramlatok a 9. századi bizánci kultúrában.

Levcsenko M.V.: A bizánci-orosz kapcsolatok meghamisítása A.A. Vasziljev műveiben.

Gorjanov B.T.: Az Études byzantines és a Revue des Études byzantines folyóiratok kritikai szemléje 1943-1948.

Könyvismertetések:

Szjuzjumov M.J.: A képrombolás problémája Bizáncban. Kry. a Szverdlovszki All. Ped. Főisk. Ucsone Zapiszki c. folyóiratából. Szverdlovszk. 1948. /Ism. M.A. Zaborov - Teljesen új beállításban adja a 7-9. századi Bizánc történetét. Megállapításainak helytállóságához kétség fér./

Malowist M.: Kaffa, a génuaiak krími gyarmata és a keleti probléma 1453-1457-ben. 1947. 381.l. /Ism. V.V. Sztokliokaja-Tyereskovics - Teljesen a burzsoá történetírás sodrában halad. Részletesen bemutatja a korabeli nemzetközi kapcsolatokat, de nem mutatja le a kaffai társadalmi helyzetet, nem ad marxista elemzést./

Actes de Kutlumus. Édition diplomatique par P.Lemerle. /Archives de l'Athos II./ Texte. Paris, 1946. VI + 305. Album. Paris. 1945. /Ism. A.F. Visnyakova és Kazdan A.P.- Uj anyag Bizánc 13-14. századi agrártörténetéhez./

Uszpenszkij K.N.: A képromboló mozgalom a 8-9. századi bizánci birodalomban. Theofanes és chronográfiája. /Folyt./

Krónika:

Z.M.: A SZTA Történettudományi Intézete keretében működő bizánci csoport munkássága az 1948-1949. években.

L.J.: A bizantinológia Leningrádban 1948-1949-ben.

ISZTORICSESZKIJE ZAPISZKI /Történelmi Tanulmányok/

1951. 36. szám.

Kondrasov I.F.: Sz.M. Kirov az asztrahani ideiglenes forradalmi katonai bizottság szervezője és vezetője.

Iszkandarov B.I.: Hogyan készítette elő Anglia a buharai hidrot a szovjet Turkesztán elleni intervencióra. /1918-1920./

Zajoncsovskij P.A.: Az orosz hadsereg újjáfejlesztése a 19. sz. 60-70-es éveiben.

Besszkrovnij L.G.: Az orosz gyárak hadifelszerelés- és municiógyártása a 18. sz. első felében.

Sztyepanov I.V.: A lézengők - a 17. sz-i munkásemberek a Volga-vidéken. /A bér munkásság kérdéséről./

Pronstein A.P.: A novgorodi ipar megszervezése a 16. sz-ban.

Ginsburg B.Sz.: A.I. Gercen és N.P. Ogajov álláspontja a parasztreform kérdésében a reform előkészítésének időszakában. /1857-60./

Dmitrijev Sz.Sz.: Az orosz társadalom és Moszkva fennállásának 700 éve.

Andrejev A.I.: V.N. Tatyiscsev megjegyzései a "rég orosz törvényekhez."

Csehovics O.D.: Üzbegisztán történetére vonatkozó dokumentumok új gyűjteménye.

Preobrasszenszkij A.A.: Az orosz állam és Közép-Ázsia 17. sz-i kapcsolatainak történetéből. /Anyiszin Gribov kereskedő két követtségjárása.

37. szám.

Dadikin R.P.: A munkáso sztály hatalmas munkalendülete a nagy fordulat évében.

Rasin A.G.: Az irástudás és népművelés Oroszországban a 19. sz-ban és a 20. század elején.

Klokman J.R.: P.A. Rumjancev mint katonai teoretikus.

Kogan E.Sz.: A penzai Karakin-birtok paraszttendülései és Pugacsov-felkelés idején.

Malcev A.N.: A Bolorussziáért és Szmolenszk felszabadításáért folyó háború 1654-ben.

Pohilevics D.L.: A litván nagyfejedelemség állami parasztjainak áttérése a ledolgozási járadékról a pénzjáradékra a 17. sz-ban.

Saszkolszkij I.P.: A pápai kuria volt a főszervezője a keresztések 1240-1242-ben Oroszország ellen irányuló agressziójának.

Kovalevszkij A.P.: A kalifa küldöttsége a volgai bolgárok uralkodójához 921-922-ben.

Dzsincsaradze V.Z. és Osztankovics F.A.: A Voroncov-család gazdasági-vagyoni okmányainak áttekintése.

Voronov N.V.: A moszkvai cserépegetők sztrájkja 1779. nyarán.

Paklar E.K.: Hol zajlott le a Csud-tavi ütközet?

VIESZTYNIK AKAGYEMII NAUK SZSZSZR /A Szovjet Tudományos Akadémia Értesítője./

1951. 6. szám.

I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek tanulmányozása a népi demokratikus országokban. /A lengyel és román akadémiai ülés ismertetése./

Az Albán Népköztársaság tudományos intézete. /Rövid ismertetés./

Az Orientalisztikai Intézet kutatómunkájának terve.

A Szovjet Tudományos Akadémia intézeteiben előkészített aspiránsok és doktorjelöltek képzésében mutakozó fogyatékossgok kiküszöbölése.

A földrajztudomány fő problémái. /A Földrajzi Intézet tudományos tanácsának ülése./

Könyvismertetés:

Gyiplomatyicseszkij szlovar, II. köt. /Ism. Nyekrics A.M.

7. szám.

A SZTA társadalomtudományi szakosztályainak ülészaka I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. esszéiális műve megjelenésének évfordulója alkalmából. A résztvevők üdvözlőlevele I.V. Sztálinhoz. A.N. Nyeszmejanov bevezető szavai.

Vinogradov V.V.: A szovjet nyelvtudomány fejlesztése I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak fényénél.

Jugyin P.F.: I.V. Sztálin nyelvtudományi munkáinak jelentősége a társadalomtudományok fejlődésére.

Szergijevszkij I.V.: Az irodalomtörténet kérdései I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényénél.

Nyikityin V.P.: A demokratikus Magyarországon. /A Szovjet-Magyar Barátsági hét alkalmával Magyarországon tett utazásáról./

Cipkin G.A.: A Kínai Népköztársaság Tudományos Akadémiája. /Rövid ismertetés./

8. szám.

F. Joliot-Curie és a nemzetközi Sztálin békedíj.

A szovjet Tudományos Akadémiára irányított fiatal szaktudósok elosztási tervének jóváhagyása.

Az 1946-50-es évek archeológiai kutatásainak eredményei.

A parthus birodalom legrégebb emlékei.

A kínai nyelv tanulmányozásának fő problémái.

A Történettudományi Intézet Tudományos Tanácsának ülése Sztálin elvtárs nyelvtudományi műveinek egyéves évfordulóján.

Az Orientalisztikai Intézet tudományos tanácsának ülése. /A.M. Gyakov: A nemzetek kialakulása Keleten./

9. szám.

A béke ügye győz!

A Türkmen SzSZK Tudományos Akadémiájának megnyitása.

A SZTA karél-finn tagozatának munkájáról.

A SZTA jakut tagozatának munkájáról.

A SZTA kirgiz tagozatának munkájáról.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E A N É P I D E M O K R Á C I Á K
O R S Z Á G A I B Ó L.

PEOPLE'S CHINA

1951. aug. 16.

Békét és háborút akarók Keszonban.

Csu-Teh: A Kínai Néphadsereg feladatai /A Kínai Néphadsereg megalakulásának 24-ik évfordulóján mondott beszéd./

Peng-Teh-huai: Miért győzhetetlenek a kínai önkéntesek?

Li Szu-Kuang: Tudomány a nép szolgálatában.

Hu Csia -mu: A kínai Kommunista Párt 30 éve. III. Ellenállási harcra a japán agresszióval szemben.

Jeh Ceng-ke: Csata a Huai folyónál. / A Huai folyó völgyének rendezése a hatalmas építkezések során.

Kínai ujdonságok. /Hírek./

szept. 1.

Feng C. C.: Az erőszakos amerikai békeszerződés Japánnal veszélyezteti egész Ázsiát.

Kuo Mo-zso: Új levél a japán néphez.

Huang Quoc Viet: A kínai-vietnami barátság.

Hu Csiao-mu: A kínai Kommunista Párt 30 éve. IV. A harmadik forradalmi polgárháború, a Kínai Népköztársaság alapítása és a gazdasági újjáépítés korszaka.

Amerikai kémbandát semmisítették meg Pekingben.

Kínai ujdonságok. /Hírek./

szept. 16.

Ázsia népei elsöprik a háborús "békeszerződést" / A japán különbékéről./

Cseng. C. K.: Miért hiábavaló a san-franciscoi békeszerződés?

Hu Csiao-mu: A kínai Kommunista Párt 30 éve. V. A 30 év összefoglaló képe.

Csen Ji tábornok: Láttam harcolni a kínai önkénteseket.

Kínai ujdonságok. /Hírek./

okt. 1.

Tang Pi-vu: A Kínai Népköztársaság két éve.

Panikkar K. M.: Jenan - a forradalom bölcsője. /Az indiai követ cikke a kínai Kommunista Párt kezdeti küzdelmeiről./

Teng Csen-cung: Az új Kína nemzetiégi politikájának első gyümölcsei.

Csen Ling-ho: Folytatódik az amerikai szabotázs Kesszonban.
Kinai ujdonságok. /Hirek./

okt. 16.

Kuo Mo-zso: Az amerikai agresszióval szemben tanusított ellenállás és a Koreának nyújtott segítség egy éve.

Csen Csien-ke: Kína pénzügyi és gazdasági teljesítményei.
Ázsia népei összefognak a békéért.

nov. 1.

Az Októberi Forradalom és Ázsia.

Sen Csau-ju: A Szovjetunió, a béke bástyája.
Japánok tiltakozása a "békeszerződés" ellen.

nov. 16.

Feng Ju-lan: Mao Ce-tung "Gyakorlatról" című műve és a kínai filozófia.

Irán és Egyiptom népeinek igaz harca.

Tmong Son: A földreform megerősíti Vietnam küzdelmét a szabadságért.

dec. 1.

Liu Si: Kína új nevelési módszere.

Csu-Ai-pej: Japán amerikai támaszpont Ázsia ellen.

Vu Jao-cung: A kínai keresztény Egyház új élete.

SPRAWY MIĘDZYKRAJOWE./ Nemzetközi kérdések./ A Lengyelországi Nemzetközi Kérdések Intézetének folyóirata.

1951. 3. szám.

Sidor K.: A szovjet öt éves terv nemzetközi jelentősége.

Lychowski T.: "A Schuman terv."

Ajzner Sz.: A spanyol nép harcának új szakasza.

Szenic St.: Nyugat-Németország újjáfégyverzése.

Golebiowski J.: Az új iráni események.

Górski J.: Európa gazdasági helyzete 1950-ben.

4. szám.

Suchy J.: A nemzeti felszabadulás és az ázsiai társadalmi fejlődés.

Reychman J.: A lengyel haladó gondolat kapcsolatai a dél-kelet-európai haladó mozgalmakkal. /Vázlatos tanulmány a lengyelek szerepéről a múlt században./

Ajzner S.: A helyzet Francia- és Olaszországban.

Dąbrowski T.: Európai Tanács.

Tomala M.: Nyugat- Németország gazdasági helyzete.

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE, /Archeológiai Értesítő/

XVII, k. 4. füzet.

Musianowicz K.: A Sokolów Podlaski kerület történelemelőtti településeinek problémái.

Musianowicz K.: Temető és történelemelőtti település Gozdówban /Sierpc kerület./

Gassowski J.: A radomi történelemelőtti csontváztemető.

Rosiński B.: A radomi történelemelőtti csontváztemető csontmaradványainak antropológiai leírása.

XVIII. k. 1-2 füzet.

Gardawski A.: A trzcinięc kultura problémái a lubnai lelőhelyen /Sieradz kerület/ végzett ásatások világában. /I.e. 1550-1300/

Nadolski A.: A középlengyelországi Gledzianówek és Brzozówka késői La Tène korszakbeli temetői.

Antoniewicz J. + Wesolowski K.: Delfindiszitésű bronzvedrek lengyel területen.

TVORBA./Alkotás./ A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának kulturális és politikai hetilapja.

1951. 31. sz.

Hruška Č.: Lenin, Sztálin és a SzK/b/P segítsége Pártunk megalapításánál és bolsevizálásánál, /Lenin tanácsai a belvárosi elhajlók ellen folytatott harcban./

Rina O.: Az amerikai imperialisták és München. II./Az amerikai diplomácia gyalázatos szerepe 1938-ban./

Havlicek Fr.: A bolsevik agitátor szoros kapcsolata a tömegekkel. /A SzK/b/P tapasztalataiból./

1951. 32. sz.

Zivkov T.: A bolgár munkásmozgalom 60 éve, /A cikk szerzője a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának titkára. Rövid történelmi visszapillantás./

Bradáč Zd.: A Csehszlovák Kommunista Párt harcai a trockista ügynökökkel. IV./ A trockisták a fasiszta reakció szolgálatában Csehszlovákiában.

1951. 33. sz.

Veselý J.: Történetírásunk hatalmas gazdagodása. /Kopecký V., "A Csehszlovák Kommunista Párt 30 éve" c. művének ismertetése./

Rošt V.: A huszita múlt tanulsága. /Az 1431. évi domasslicei huszita győzelem évfordulójának katonai tanulságai./

Štětka J.: A Párt politikai tömegmunkájának tapasztalatai az első köztársaság idejéből.

34. szám.

Nečásek Fr.: Jirások művének nagy győzelme.

Voda-Pexa: Az osztályharc néhány kérdése a népi demokráciákban. /Az imperialista ügynökök leleplezésének tanulságai./

Hruška Č.: Lenin, Sztálin és a SzK/b/P segítsége Pártunk megalapításánál és bolsevisálásánál. III.

Král V.: Benes és az állam védelme. /Benes szerepe és felelősége a csehszlovák hadsereg kiépítése és szelleme körül az első köztársaságban./

Pachta J.: Egy mű, amely történelmünk helyes szemléletére tanít. /A cseh történelem szemlélete Jiráseknél, Masaryk és Pekař hibás felfogása a cseh történelem korszakairól./

Štern J.: Jirások harcos demokratizmusa.

Kopecký J.: Jirások, a népszabadságért vívott következetes harc drámairója. /Utalások a cseh történelem haladó hagyományaira./

35. szám.

Bacílek K.: A Szlovák Nemzeti Felkelés évfordulójára. /Adatok a szlovák felkelés eseménytörténetéhez, a Husák-Novomeský-Mach-féle szövetséghez./

Vorosiľov K. J.: besszéde Románia felszabadításának 7. évfordulóján.

Hanzel V.: A szovjet agitátorok tapasztalataiból.

Zdárský E.: A pártiskolák esszéi színvonala.

Král V.: Benes és az állam védelme. /Bef./

36. szám.

Špurný G.: Tegnap és ma. /A csehszlovák belügyminiszterhelyettes cikke a csehszlovák bányamunkásság helyzetéről az első Csehszlovák Köztársaságban és ma./

Skoupil Fr.: Hogyan éltek és harcoltak a bányászok a München-előtti köztársaságban.

Bartošek-Pichlik: Az amerikai megszállók szégyenletes szerepe 1945-ben Nyugatcsehországban.

Fučíková G.: Hogyan harcolt Julius Fučík a Szovjetunióval kapcsolatban az igazságért.

37. szám.

I.V. Sztálin levele Demjan Bednijnek.

Kladiya J.: Gottwald műveinek 3. kötete. /A kötet az 1931-1932 közt elmondott beszédeket tartalmazza./

Dinekov P.: A bolgár kultúra szabad fejlődésének hét éve.

Bartošek-Pichlik: Az amerikai megszállók szégyenletes szerepe Nyugatcsehországban 1945-ben. II.

38. szám.

Jindřichova E.: Nagyjelentőségű esemény pártunk eszmei életében. /Megjelent cseh nyelven Lenin összegyűjtött műveinek I. kötete./

Rost V.: A Szovjetunió a Távolkelet békéjéért és biztonságáért vívott harcban.

Bartošek-Pichlik: Az amerikai megszállók szégyenletes szerepe Nyugatcsehországban 1945-ben. III.

39. szám.

Kaganovič L.: A szervezés kérdésének fontosságáról.

Knapp V.: Gottwald Klement harca a bolsevik szervezési elvek érvényesítése érdekében pártunkban.

Rezniček J.: A lenini-sztálini elvek érvényesítése gazdaságunkban.

Hájek S.J.: Benes szerepe München előidézésében. /Dokumentumokkal alátámasztott tanulmány./

40. szám.

Čepička A.: A csehszlovák néphadsereg - Csehszlovákia dolgozó népe szabadságának és függetlenségének őre.

Rais Š.: A szovjet tapasztalatok széleskörű érvényesítéséért. /A csehszlovák igazságügyminiszter tanulmánya./

Hronek J.: A kínai forradalom nemzetközi győzelme.

K.K.: Az angol-amerikai imperialisták, München fő előkészítői és bűnösei.

Hrabel K.: Nyugatnémetország népének harca a békéért.

Doležal J.: Hogyan lehetett megvédeni a köztársaságot München ellen. /Tanulmány az 1938. évi katonai erőviszonyokról és a csehszlovák hadsereg vezetőinek magatartásáról./

Šulc Z.: A szocialista verseny kifejtésének néhány kérdése.

Mukarovský J.: Irodalomtudományunk strukturalizmusának bírálatához.

41. sz.

Pogorelec P.: A Kommunista Párt győzelmes ereje. /A SzK/b/P története megjelenésének évfordulójára./

Opustil V.: A Német Demokratikus Köztársaság, a béke szilárd támasza.

Knapp V.: A Párttörténet, a pártmunka bolsevik elveinek tankönyve.

Bartošek-Kučera-Muška: A nyugati imperialisták - nemzeteink márkos ellenségei. /Számos dokumentummal alátámasztott tanulmány az imperialisták magatartásáról a 30-40-es években./

42. szám.

Vlček St.: A Csehszlovák Kommunista Párt kerületi bizottságának tapasztalatai a Českobudějovicei vidéken.

Urválek J.: Sajtóügynökségek a nyugati imperialisták szolgálatában.

Bartošek-Kučera-Muška: Az amerikai imperialisták - a müncheni árulás tervezői. II.

Grygar M.: Teige irányja: trockizma ügyek és pártunkban. /Kritika Teige Karel trockista kulturpolitikai munkássága felett./

44. szám.

Gottwald és Pieck beszései a csehszlovák-német közös harorról a világ békéjének fenntartása érdekében.

Kabeš J.: Az államosítás napja. /Statistikával a csehszlovák ipar eredményeiről./

Kolár F.J.: Hogyan akadályozta a burzsoázia az államosítást.

Košik K.: K. Havlíček-Borovský 150. születési évfordulója.

O. Řiha: Nemzeteink régi ellenségei. /Az amerikai imperialisták ellenséges magatartása a csehszlovák önállósággal szemben az első világháború idején./

Grygar M.: A Teige-féle trockizmus kulturánkban. /Bef./

45. szám.

Sládek J.: A csehszlovák-szovjet barátság további fejlődéséért. /A Csehszlovák-szovjet barátság hónap értékelése./

Nepomucký J.: A szovjet kollektivisták győzelme.

Bílek J.: A Szovjetunió tapasztalatai és segítsége meggyorsítják utunkat a szocializmushoz. /A csehszlovák bányai ipari miniszter cikke./

Málek A.: A Szovjetunió, a legfejlettebb technika országa. /A csehszlovák könnyűipari miniszter tanulmánya./

Hruška Č.: Az Októberi Forradalom és az oroszországi csehszlovák forradalmi mozgalom.

Pokorný V.: Az ipar új szervezete és a műszaki értelmiség feladata.

Budo Halim: Az Albán Munkapárt harcának tiz éve.

Parolek R.: Az Októberi Forradalom jelentősége a cseh irodalom fejlődése szempontjából.

5. szám.

Berija L.: Beszéde az Októberi Szocialista Forradalom 34. évfordulóján.

Hronek J.: Növekszik a békemozgalom tekintélye és reális ereje.

Vojtěch -Selucký: A Volga-Don csatorna építése.

Č. A.: A román nép szabadságharcosa. /G. Dej élete./

Hájek J. S.: Hogyan szolgálták ki a fasizmust a jobboldali szocialisták a második köztársaságban. /Benes pártja és a cseh szociáldemokrata párt München után./

ASOPIS MATICE MORAVSKÉ. /A Morva Matice folyóirata./

950. 3-4. szám.

Novák M.: T. G. Masaryk a Nagy Októberi Forradalom előtt.

Švábenský M.: Orosz katonaság 1798-1800-ban.

Chylik J.: Az első morva kereskedelmi bank.

Horváth P.: A morva posztó Lőcsén a 16. sz. második felében.

Pošvář J.: A kutnahorai jog szociális arculata.

951. 1-2. szám.

Polišenský J.: A Tehérheggyel kapcsolatos kutatások mai állása.

Macůrek J.: Bohemikák a budapesti levéltárakban.

Troniček J.: Havliček üldöztetése Ausztriában.

Kutnar Fr.: A morva jobbágyság helyzetéhez.

Radimský J.: A legrégebb poszonyi emlékkönyv 1569-1580.

SLEZSKÝ SBORNÍK /Acta Silesiaca/. /Az opavai Sziléziai Tanulmányi Intézet kiadásában./

1951. 2. szám.

Nesvadba Fr.: A szénbányászat kezdetei Ostraván.

Adamčík St.: Az 1847-es sziléziai parasztfelkelések.

HISTORICKÝ SBORNÍK /Történeti Gyűjtemény, A Szlovák Tudományos és Művészeti Akadémia kiadása./

1950. VIII. évfolyam.

Udal'cov J. J.: Az osztrák birodalom szláv nemzetei 1848 forradalmi mozgalmában a szovjet történeti kutatás megvilágításában. /Előadás 1949 feb. 16-án Bratislavában.

Gosiorovský M.: A Kommunista Párt keletkezése Szlovákiában. A /A Kommunista Párt megalapítása körüli eseményeket dolgozza fel./

Houdek I.: A jobbágyság Liptóban. /A 13. sz-tól a jobbágyság felszabadításáig 1848-ig dolgozza fel a liptói jobbágyság szolgáltatásait.

Kraskovská L.: Adalékok a régi szlávok temetkezési-szokásaihoz. /Oszláv temető Velký Grob-ban./

Bárta J.: Üvegipar Bardejov környékén. /A 16. és 17- es- i anyagon kívül 1936-ig dolgozza fel a bardejovkörtényeki üvegipar vázlatos történetét./

Ratkoš P.: A besztercebányai rézműves műhelyek a Bocskay-felkelés alatt.

1951. IX. évfolyam.

Grekov B. D.: A történettudomány állásáról a Szovjetunióban.

/A prahai Károly-egyetem Bölcsészettudományi Karán 1950. nov. 15-én tartott előadásból./

Řiha O.- Kreibich K.: A Csehszlovák Köztársaság az imperializmus korszakában és a csehszlovák nép harca a szabadságért. /1918-1945./

Ratkoš P.: Társadalmi viszonyok Beca /Liptómege/ községben a 18. sz-ban és a 19. sz. elején.

Gosiorovský M.: Az egységes csehszlovák történettudományért. /A Csehszlovák-Szovjet Intézet történeti tagozatának rendezésében a csehszlovák történettudomány feladatairól tartott vitán elhangzott hozzászólás 1951. február 7-én./

LUPTA DE CIASĂ /Osztályharc./

1951. 7-8. sz.

Olteanu J.: A terménybegyűjtés, mint népköztársaságunk megerősödésének fontos tényezője.

Marin V.: A hunyadvidéki pártbizottság harcban az alapipar öt éves tervének megvalósításáért.

Malinescu N.: Tito fasiszta klikkje veszélyezteti a békét a Balkánon.

A pártéletből.

9-10. szám.

Luca V.: Gheorghiu-Dej elvtárs, a szocializmus építésének vezetője a román népköztársaságban.

Lupsa G.: Gheorghiu-Dej Gh. elvtárs "Cikkek és beszédek" c. kötete.

Loncear Carol: Az 1951. évi ipari terv határidőelőtti teljesítéséért.

Simionescu C.: A párt harcos multjáról megjelent könyvek.

Pauker A.: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 34. évfordulójának ünnepén elhangzott beszéd.

STUDII. Revistă de istorie și filosofie.

1951. III. szám.

Luca V. elvtárs beszéde Románia felszabadulása 7. évfordulóján.

Vorosilov K.E. elvtárs beszéde Románia felszabadulása 7. évfordulóján.

A román népköztársaság Akadémiája 1951. március 21-25-i általános tudományos ülésének határozata /Tudományszervezés/

A román népköztársaság Akadémiája VI. osztálya /nyelvtudomány, irodalom, művészet/ kibővített ülésének határozata.

Pascu N.: A nyelvoktatás elvei a Szovjetunióban és a nyelvészek szerepe az orosz nyelvoktatás színvonalának emelésében a román népköztársaságban.

Porsnyev B.F.: A feudális kizsákmányolás elleni paraszti harc formái és utjai.

C.C.B. Az 1943. évi dobrudzsai szláv felirat.

Roller M.: Egy elvtelen recenzió. /Liveanu D. recenziója R. "Történelmi problémák" c. művéről./

Macin V.: Vladimirescu Tudor történeti jelentőségéről.

Paul Radu: Adatok a román köolaajnak az angol-amerikai imperialisták által való elszajátításáról és kirablásáról.

Dogaru D.: Az USA szociális és politikai életének faszínálódása.

STUDII SI CERCETARI DE ISTORIE MEDIE. /Középkori történelmi tanulmányok és kutatások./

1951. I. sz.

Mohov N.A.: A feudális viszonyok Moldvában a 14-15. sz.-ban.

Stefan Dumitru P.: Az erdélyi munkásság harcainak múltjából. A bányászati bányászok harca 1735-ben.

Iliescu O.: A társuralkodók a román országokban a 14-15. században.

Serban C.: Orosz konzulátusok létesítése Havasalföldön és Moldvában.

Jonascu J.: Két kisebb adat Havasalföld és Oromsorság kapcsolataihoz Brancoveanu urakról.

Jonescu Gh.: Adatok a papír használatának kezdeteihez Havasalföld és Moldva kancelláriáiban.

Costăchel V.: A közbirtokosságok történetének problémájáról Havasalföldön és Moldvában a 14-15. sz.-ban.

Corfus I.: Adatok Moldva történetéhez egy új lengyel krónikában /1575-1582/.

Dobosi Al.: Az erdélyi sóbányák művelése a középkorban /14-16. sz./ . A sóvágók helyzete és felkeléseik a kamarások jogtalanságai ellen.

Ismertetések.

Okmányok / 3 középkori oklevél szövege/.

ANALELE ROMÂNCO-SOVIETICE. Seria istorie-filosofie.

1951. 9. sz.

Cserkeszev V.I.: I.V. Sztálin a szocializmus felbomlásáról.

Geronimusz A.J.: Az USA által Kuba felé nyújtott segítség.

Kuznyecov B.: A tudomány és munka.

Galkina-Fedorov E.M.: Alapvető nyelvészeti problémák V.I. Lenin műveiben.

Camerman J.: A nemzet és a nemzetiség.

Klaszen V.A.: A feudalizmus fogalmának a történelmi oktatásban való kialakításához.

Könyvismertetések.

NOVO VREME. Meszácscsen teoreticsen organ na CK na BKP./ Uj Idő, A Bolgár Kommunista Párt központi Bizettségának elméleti havi folyóírata./

1951. 1. sz.

Huszonhét év Vladimir Iljics Lenin halála óta.

Mao Ce-tung: A gyakorlatról.

Duclos J.: A Francia Kommunista Párt keletkezése és fejlődése. /A Cahiers du communisme 1950. 12. számában megjelent cikk fordítása./

Sztajkov E.: Ötven év a lenini "Tszkra" megjelenése óta.

Ruszinov Sz.: A pártoktatás feladatainak sikeres végrehajtásáért.

Atanaszov J.: A kizsákmányoló osztályok felszámolása és a munkások és parasztok közti osztálykülönbségek megszüntetése a Szovjetunióban.

Marx-Engels: Válogatott művek. I.- Ism. Sz. Angelov.

Ivan Vazov: Visszaemlékezések, adatok és anyagok gyűjteménye.- Ism. A. Todorov. /A negy íróra vonatkozó anyagot helytelenül válogatták össze, egyes tanulmányok káros nézeteket hangoztatnak./

2. szám.

I.V. Sztálin elvtárs nyilatkozata a Pravda munkatársának.

Lasarov K.: A népgazdaság fejlesztésének kölcsöne. /A február első napjaiban jegyzett kölcsönről./

Elazar D.: A párt politikai agitációjának megjavításáért.

Amadesi L.: Az Olasz Kommunista Párt harminc éves harca. /A Bolsevik 1951. 1. számából./

Georgiev P.: Jugoszlávia a Tito-fasizmus jármában.

Kirkov G.: Válogatott művei. I. - Ism. Zs. Natan. /A bolgár munkásmozgalom egyik korai vezető alakjának bemutatása művein keresztül./

Vorcobjov I.: Régi hibák megismétlése. /A. Burmov: A Bolgár Forradalmi Központi Bizottmány. 1868-1877. c. könyvének bírálata: a 2. kiadás nem javította ki az 1943. évi kiadás hibáit. A bírálat a Szlavjanye 1951. 1. számából való./

Davidov D.: Tervgazdaság. /Az Állami Tervbizottság kiadásában megjelenő folyóirat ismertetése./

3. szám.

Cservenkov V.: Az újsárcikkekre vonatkozó jegyrendszer eltörlése. /A minisztertanács és a Központi Bizottság együttes ülésén tartott beszéd./

Zsivkov T.: Sztálin elvtárs beszélgetése a Pravda munkatársával - a békeharc programja.

Avramov L.: A Dimitrovi Népi Ifjúsági Szövetség a Bolgár Kommunista Párt hű segítőtársa és tartaléka.

Britannia útja a szocializmushoz. A Britt Kommunista Párt programja.

Pártkrónika. /Beszámolók és párthatározatok./

Kjuljajkov K.: Georgi Dimitrov képe művészeink alkotásaiban. /Beszámoló a G. Dimitrov életét bemutató képművészeti kiállításról./

A "Hriszto Botev" rádióállomás beszéle. 1941. jul. 23.- 1944. szept. 22. I. köt.- Ism. G.M. Debrev. /Az illegális rádióállomás anyagának közlése./

Kneszov D.G.: A Tito-klikk álarca nélkül. - Ism. A. Ovarukosiev. /Általában helyesen gyűjti össze a Tito-klikket leleplező adatokat, mégis néhány helyen hibásan értékelni őket./

Szavova E.: A "Novo Vreme" u. folyóirat hárgymutatója 1907-1925.- Ism. T. Sztójcsav. /A bolgár szociáldemokrata, majd Kommunista Párt elméleti folyóiratának mutatója igen hasznos a Párt történetének tanulmányozásához./

4. szám.

Csegyenkov V.: Falusi agitációink néhány lényeges kérdéséről. /Beszéd a szófiui körzeti agitátorok gyűlésén./

Matov E.: A jegyrendszertől a kifejlent népi demokratikus kereskedelem bevezetéséig. /Az ipárcikkek jegyének eltörléséről./

Frisz István: Egy újjászülött ország - a Magyar Népköztársaság. /A Novo Vreme számára írt beszámoló./

Measkercov A.: A bankok szerepe a szocialista tervezésállókörében.

Csegyev N.: Az alapszervi beszámoló és vezetőség általános meggyűlések némely tapasztalatairól.

Dakov H.: A vezető pártkáderek politikai önképzése Gabrovo városában.

Barnav J.: I.V. Sztálin műveinek nyolcadik kötete.

Davidov N.: I.V. Sztálin műveinek kilencedik kötete.

Hrisztov K.: Könyv a kínai nép hősi történetéről. /Jefimov Kína újkori és legújabbkori története c. könyvének ismeretése./

5. szám.

Csegyenkov V.: Erősítsük meg a szövetségi megoldom eredményeit, szilárdítsuk meg szervezetenleg és gazdaságilag a

földműves szövetkezeteket. /Beszéd a Központi Bizottság ülésén./

A Szovjetunió hatalmas győzelme. /A Bolsevik 1951. 8. számából./

A termelés begyűjtése és a beszolgáltatás teljesítése a népgazdaság elsőrendű feladata.

Iribadzszakov N.: A párt kapcsolata a tömegekkel erejének és győzelmének forrása.

Koszev D.: Az 1876. évi Áprilisi Felkelés. /A törökellenes nemzeti felszabadító harc előzményeinek és társadalmi hátterének összefoglalása./

Gheorghiu-Dej G.: A Párt harmincéves harca Lenin és Sztálin zászlaja alatt. /A Román Kommunista Párt ünnepi ülésén mondott beszéd rövidített formában./

Az Indiai Kommunista Párt programtervezete.

Obretenov A.: A kulturmunkások a békeharcban.

Szannilov I.- Dzsakalov I.: A marxizmus-leninizmus előadásokban való propagálásának nagyobb lendületéért.

A gabrovói pártszervezetnek meg kell javítania politikai munkáját az üzemek munkásaival és ujtóival.

A tagjelöltekkel való foglalkozás a pártvezetőségek és szervezetek elsőrendű feladata.

6. szám.

Hrisztozov R.: A terménybeszolgáltatási kampány mintaszerű lefolytatásáért a folyó évben.

Szocialista tudományunk és kulturánk új lendülete. /A Dimitrov-díjak ezévi kiosztásáról./

Atanaszov J.: I.V. Sztálin műveinek tizedik kötete.

Koszev D.G.: A Tito-klikk a fasizmus útján.

Girginov G.: Patriotizmusunk jellemző vonásai.

Grotewohl O.: A német nép harca a békéért és Németország egységéért.

Todorov Sz.: Hajtsuk végre a beszámoló és vezetőségválasztó taggyűlések és konferenciák határozatait.

Petrov R.: A propagandisták képzése a pártszervezetek fontos feladata.

Pártkrónika.

Radev J.: Nagyobb felelősségérzetet a tankönyvek megírásánál. /I. Képviselő: "A Bolgár Népköztársaság Alkotmánya" c. 3. osztályos és N. Popova - V. Bozsinov - "A Bolgár Népköztársaság Alkotmánya" c. 7. osztályos tankönyvének

birálata: a tankönyvek nem felelnek meg az alapvető követelményeknek, számos elvi és ténybeli tévedésük és hibájuk van./

7. szám.

Két éve Georgi Dimitrov nélkül Dimitrov útján a szocializmus felépítése felé hazánkban. /M. Nejcsev emlékbeszéde. G. Dimitrov halálának évfordulóján./

Poptomov V.: A Bolgár Kommunista Párt - dolgozó népünk hazafias nevelésének vezetője és lelkesítője.

Pavlov T.: I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. szemléletes új művének történeti jelentősége.

Talenszkij N.: A nagy történelmi lecke. /A Bolsevik 1951. 11. számából./

A Kínai Kommunista Párt harminc éve. /A Bolsevik 1951. 12. számából./

Avramova K.: A párt munkája a nők közt.

Kiszelincev A.: A termelőszövetkezeti csoportok mint parasztjaink szocialista átnevelésének útja.

Fischer E.: A tűzjel.- Georgi Dimitrov harca a háborús gyűjtőgatók ellen.- Ism. I. Kjuljovszki.

8. szám.

Cservenkov V.: Az első lépés. "A bolgár szociáldemokrata párt megalakulásáról./

Hatvanéves harc. /A bolgár munkásmozgalom buzludzsai találkozójáról./

Kamenov E.: A Szovjetunió békepolitikájának új kifejezése. /A Pravda válasza Morrison cikkére és N.M. Svernyik válasza az amerikai kongresszus üzenetére./

Natan Zs.: A Buzludzsai kongresszus. /A bolgár munkásmozgalom első találkozójáról./

Todorov A.: A Bolgár Kommunista Párt szociáldemokráciájában.

Sztefanov N.: A vratcai körzet dolgozó parasztjai a magas terméseredményekért folyó harcban.

Dalbokov Sz.: A politikai pártmunka a gépállomásokon.

Szlavkov Sz.: Dimitar Blagoev válogatott műveinek második kötete.

Kjurkcsiem M.: A Kommunista Párt falusi munkájáért. /V. Cservenkov könyvének ismertetése./

Lambrev K.: A párt nagy példája. A Forradalmi Mozgalom Múzeumának áttekintése.

9. szám.

Cservenkov V.: Előadás Bulgária felszabadulásának hetedik évfordulóján.

Cservenkov V.: Válasz Sztranzski elvtársnak./Sztranzski visszautasította a Rabotniceszko Delo birálatát mezőgazdaságtudományi elméletével szemben./

Cservenkov V.: Válasz T. Pavlov elvtársnak. /Az Akadémia kiadásában megjelent, a termelőszövetkezeti csoportok építésének kérdéseiről szóló könyv nem pozitívuma, hanem negatívuma az Akadémia Gazdaságtudományi Intézetének./

Az őszi vetés és az őszi mélyszántás mintaszerű véghezvitele a magas terméseredmények elérésének alapja az 1952. évben.

A bolgár-szovjet barátság hónapja és a szovjet kultúra.

Zsivkov T.: A mezőgazdaság szocialista átalakulásáról szóló marxista-leninista tanítás.

Kjuljovszki I.: A Bolgár Kommunista Párt a bolgár-szovjet barátság fáradhatatlan és következetes harcosa.

Zarev P.: Ivan Vazov - a hazafias író és az angol imperia-izmus leleplezője. /Az író halálának 30. évfordulójára./

Kolev M.: A szocializmus ipari alapjának építése nálunk.

Uzunov M.: Erősítsük meg az állandó termelési brigádokat a termelőszövetkezeti csoportban.

IZVESZTIJA NA INSZTITUTA ZA BALGARSZKA ISZTORIJA. / A Bolgár Történeti Intézet Közleményei.

1951. 1-2. szám.

Hrisztov H.: Dimitár Blagoev - a bolgár tudományos történetírás megalapítója. /A bolgár szocializmus megalapítójának történeti tárgyu munkásságát ismerteti./

Vlahov T.: Bulgária és a központi hatalmak az első világháború előestéjén./A Bulgária és a központi hatalmak kapcsolatairól szóló nagyobb munkájának részlete./

Burmov A.: Az 1876. évi orosz-bolgár kapcsolatok történetéhez. A bukaresti "Bolgár emberszerető bizottság." /Az oroszországi szláv bizottságok munkájának hatásáról és eredményeiről./

Nikolaev V.: Egy 11. századi sajátos rendeltetésű feudális intézmény országunk területén. Grigorios Bakuriani /Pakuriani/ kolostora mint a plovdivi örmény poulikianusok közt a bizánci prozelitizmus központja./A bacskovoi kolostor eredetéről, a kérdés irodalmának áttekintésével./

Dujicsev I.: Szlávok és protobolgárok. /A két népelem kapcsolatáról: a bolgár népnév már a 9. sz. első felének végére

elvesztette eredeti etnikai jelentését és általában a bolgár Állam alattvalóját jelentette./

Besevliev V.: A thrákok részvétele Thrákia provincia és a keletromái birodalom társadalmi életében.

Gornenszki N.: Adatok és utalások a Bolgár Munkáspártnak a hadseregben folytatott működésére a fasiszta német megszállás idején /1941-1944./

Nikolaev V.: Grigorios Bakuriani typonjának és a Szófia-i Nemzeti Könyvtárban levő grus másolatának sorsa. / a bacs-kovoi kolostori alapítólevél kóriratairól./

Tapkova-Zaimova V.: A bizánci hatás a bolgár ruházatra az első bolgár állam korában.

Hrisztov H.: T.H. Sztancsev visszaemlékezései az 1887. februári ruszei felkelésre. /Szövegközlés./

Mijatov P.: Emlékek a magyar emigráció bulgáriai tartózkodásáról a múlt század közepén. /Kossuth és társainak sumeni tartózkodására vonatkozó adalékok./

Koszev D.: A Bolgár Bibliográfiai Intézet munkái az ujkori és legujabbkori bolgár történelem köréből. /G. Dimitrov, V. Kolaiov és V. Cservenkov bio-bibliográfiai és adatok az 1923. évi Szeptemberi Felkelés bibliográfiájához közteljesen hasznos összeállítások./

Sztancsev Sz.: Ujból a medara-i levél róliról. /D. Krandzsalovnak a Slenia Antiqua-ban megjelent franciaryelvű cikkéről, helyteleníti a protobolgárok szerepének teljes lebecsülését./

Sznezarov I.: A szlávok őstörténetének tendenciósus vizsgálata. /Zakitinosz görög egyetemi tanárnak a görögországi szlávokról írt munkáját ismerteti; a könyv azt akarja bizonyítani, hogy a görögországi szláv települések nem voltak jelentősek és hamar beolvadtak./

Todorov N.: A Bolgár Történelmi Intézet életéből. /Beszámoló az Intézet működéséről, tevéiséről és feladatairól.

Panajotov L.: Borisz P. Grakov Akadémikus látogatása. /Szófia-i látogatása és a szovjet történelmi tudomány fejlődéséről adott felvilágosításai./

Hadzsinikolov V.: A Bolgár Tudományos Akadémia Bolgár Történelmi Intézetében rendezett tudományos viták. /Beszámoló a bolgár történelem periodizációjának és a megújulás - korabeli osztályviszonyoknak a megvitatásáról.

FILOSZOFISZKA MISZÁL. /Filozófiai gondolat./

1951. 1.sz.

Pavlov T.: A háboru elkerüléséért és tudósainknak a bókeharcban való részvételéért. /A Bolgár Tudományos Akadémia elnökének megnyitó előadása az Akadémia ideológiai tanfolyamán./

Kiszolincsev A.: I.P. Pavlov tanítása és a marxista-leninista filozófia.

Bankov A.: I.V. Sztálin nyelvtudományi munkái és a logika kérdései.

Georgiev G.: Az országunk területén élt osztály nélküli társadalom és korai osztálytársadalom életmódjának és kulturájának kiállítása. /Beszámoló a Régészeti Múzeum által rendezett kiállításról./

Asavkov Zs.: I.V. Sztálin műveinek hatodik kötete.

NOVAJA ALBANIJA /Az új Albánia/

1951. 1-2. szám.

Paszrami F.: Népi köztársaságunk élete a Szovjetunióval való szoros barátság jegyében bontakozik ki.

A kultúra fejlődése az új Albániában.

Frasjori A.: A békés munka napja hazánkban /január 24./
Az albán-szovjet baráti társaság.

Kriszto A.: Albánia ellenségeinek fasiszta tevékenysége.

Papuli Sz.: "Az alagutak oroszlánja" /Szali Beta kiváló vájár munkája./

Az albán színház.

3-4. szám.

Taszi K.: Az élmunkásmozgalom Albániában.

Az 1950. évi állami terv teljesítésének eredményei.

Afjzollli Sz.: Hogyan él egy albán munkás családja.

Frasjori A.: Fiatal szakemberek.

Tetova V.: A nő fő feladata a békeharc erősítése.

Az Albán Népköztársaság Alkotmányának V. évfordulója.

Az albán képzőművészeti kiállítás.

Vadászat Albániában.

Szovjet és orosz darabok az albán színházakban.

5. szám.

Nano Th.: Az albán nép aláírja az öt nagyhatalom békeegyezményét követelő felhívást.

Május 1-e Albániában.

Az albán kultúregregáció meglátogatja a szocializmus nagy hazáját.

Az albán népszínház "A bahcsi-szaraji szökökut" előadása.
Az ötéves erdősítési terv.

11. szám.

Jolli K.: Az albán Munkapárt 10. évfordulója.

Prifti M.: Az albán Munkapárt vezetője és az albán nép vezetője Enver Hodzsa.

Rada A.: Pártunk megerősíti az albán nép és a Szovjetunió népei közötti törhetetlen barátságot.

Nano T.: A feudalizmustól a szocializmus alapjainak építéséig.

Affezoli Sz.: Mikor a munkásosztály van az uralmon.

Kito P.: A Munkapárt által vezetett albán nép harca a békeért.

Omari L.: Albánia dolgozó ifjúsága.

Tetova V.: A nő szerepe az új Albániában.

EINHEIT. /Egység./

1951. 12. szám.

Oelssner Fr.: Sztálin elvtárs a marxizmus és nyelv tudomány kérdéseiről szóló munkáinak jelentősége a tudományos fejlődés számára.

Hat hozzászólás a fenti referátumhoz /részlet a vitából./

Oelssner Fr.: Zárószó.

13. szám.

Warnke Br.: Lenin: "Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka" c. műve jelentősége a békeharcon.

Kahn S.: A Schuman-terv a háború és nemzetárulás terve.

Jakimov A.: A Mongol Népköztársaság a szocializmus útján.

Dahlem Fr.: A spanyol nép harca a fasizmus ellen és annak nemzetközi jelentősége.

15. szám.

A berlini III. ifjúsági világtalálkozó.

Glückauf E.: A Fehérkönyv a békeharcon és a fegyver, /Az amerikai angol intervenciós politika Nyugatnémetországban./

Helbig K.: A német szakszervezet rendkívüli kongresszusa.

Wandel P.: A Kommunista Internacionale III. Világkongresszusának 30. évfordulójára.

- Sztálin a német munkásmozgalomról.
- A német Szocialista Egységpárt Politikai Bizottságának két határozata. /Fogyasztási szövetkezetek feladatairól és az oktatási munkáról./

16. szám.

Dorst W.: A szovjet tapasztalatok alkalmazása iskoláinkban.

Oelssner F.: A szocialmilitaristák internacionáléja.

Kohlmeijer G.: A Szovjetunió a kommunizmus útján.

- Sztálin a német munkásmozgalomról.

-- Sztálin elvtárs szerepe a külföldi intervenciók és fehérgárdisták szétverésében /konzultáció/

17. szám.

Norden A.: A nyugatnémet fináncoligarchák.

Häger K.: A tudomány ujramilitarizálása Nyugatnémetországban.

Kabin J.: A német nép harca Nyugatnémetország ujrafelfegyverzése ellen.

- Sztálin a német munkásmozgalomról.

- Mit jelent a proletariátus és parasztság forradalmi-demokrata diktatúrája? /konzultáció/.

DIE ARBEIT. /A munka./

1951. 7. szám.

Günther R.: A III. ifjúsági világtalálkozó.

Perk W.: Szakszervezeti alkotmány törvény a milliomosok érdekében.

Opitz K.: Munkaerőtartalékok a Szovjetunióban.

Möbius W.: A magánkapitalista üzemek helyzete a mi anti-fasiszta-demokrata rendünkben./II./

Raase W.: A történelemből tanulni - azt jelenti, hogy erősítjük a békeharcot.

Melléklet: A Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának ülése /1951. június 13-15./

W. Ulbricht, H. Rau, G. Ziller, F. Ulbricht beszámolói és a határozatok.

8. szám.

Raase W.: Ernst Thälmann harca a jobboldali szakszervezeti vezetők ellen és a békeharc.

Kirchner R.: A német Szakszervezeti Szövetség /DGB/ jobboldali vezetői a német és amerikai imperializmus ügynökei.

Franchon B.: A francia munkásosztály és a béke védelme.

9. szám.

Linke H.: A Chemtzi konferencia és a berlini izzólámpaműveknél folyó szakszervezeti munka.

Perk W.: Christian Fette az imperialisták barátja és segítő-társa. /Nyugatnémet szakszervezeti vezető/.

Kraushaar A.: A háborus uszítók internacionáléja és a Szakszervezeti Világszövetség.

Schaffer G.: /London/:Az angol szakszervezeti kongresszus és a békeharc.

DEUTSCHE DEMOKRATISCHE REPUBLIK INFORMATIONSDIENST /A Német Demokratikus Köztársaság Tájékoztatószolgálat./

1951. 8. szám.

A NDK. két éve.

I. Beszámolók a békeharcnak és a Németország egységéért folytatott harcnak legjelentősebb megnyilatkozásairól.

II. A német Demokratikus Köztársaság életével, politikai, gazdasági és kulturális fejlődésével kapcsolatos beszámolók és dokumentumok.

III. A nyugatnémetországi és nyugatberlini különleges helyzet.

Melléklet: - Az egység és béke útja. Ottó Grotewohlnek a NDK miniszterelnökének kormánynyilatkozata. /1951. szept.15./

- A Népkamara határozata és felhívása.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E E G Y É B O R S Z Á G O K B Ó L.
CAHIERS DU COMMUNISME. /A Kommunizmus Füzetei/

1951. 7. szám.

A jun. 17-i győzelem után. /A franciaországi választások-
ról s a Kommunista Párt nagy győzelméről./

Duclos J.: A jobboldali szocialisták, a proletariátus halá-
los ellenségei.

Pronteau J.: Az R.P.F. nemzeti és szociális demagógiája.
/A fasista R.P.F. valódi arcának leleplezése./

Grenier E.: A Szovjetunió állandó harca a béke megvédésé-
ért.

Gromiko A.: A négy külügyminiszterhelyettes értekezletének
mérlege.

Leontyev A.: Gazdasági vetélkedés a háboru után a szocia-
lizmus és kapitalizmus között.

Berlioz J.: Az imperializmus, a forradalom előestéje.

Creussol R.: Az Egyesült Államok gazdaságának rothadása
és hatása a francia gazdasági életre.

Dufriche M.: Harc az egységért a CGT kongresszusa után.
/A szakszervezeti kongresszus értékelése és hatása./

Emmanuelli R.: Az ideológiai munka néhány szempontja.

Snyders G.: Az új ember formálása a szovjet regényben.

Figueres L.: Florimond Bonte: "A győzelem biztonsága" c.
művéről.

A Francia Kommunista Párt határozatai a jun. 17-i vá-
lasztásokról.

8. szám.

Egységben a békéért.

Cogniot G.: Az ideológiai munka néhány iránya a jelenle-
gi helyzetben.

Michaut V.: A háborús "szocializmus" internacionaléje./A
jobboldali szocialistavezetők frankfurti kongresszusá-
ról./

Franchon B.: A szakszervezetek és a munkásosztály egysége.

Rochet W.: A földművesszövetkezetek a népi demokráciákban
és az út a szocializmus felé.

Barjonet M.: Egy forradalmi mű: az Encyklopedia. /Az Ency-
klopedia 200 éves évfordulójára./

Chomat G.: A gyermekek ügye, a boldogság és béke ügye. /A Demokratikus Nők Világszövetségének szófiai kongresszusáról./

Agasse R.: Harc az amerikaiak franciaországi térfoglalása ellen.

Fougere P.: A Schuman-Adenauer- féle amerikai terv.

Pontal R.: "A munka termelékenysége" "A Központi Bizottság mellett működő gazdasági szekció készülő kiadványáról./

Stil A.: Irodalmunk néhány kérdéséről Aragon: Kommunista c. művével kapcsolatban.

A kommunista küldöttek fogadalma.

Üzenet a Kínai Kommunista Pártnak.

A Szakszervezeti Világszövetség egy javaslata a közös akcióról.

Üdvözlét Dolores Ibarrurihoz.

A Béke Világtanács Irodájának határozata.

9. szám.

A járási választások felé.

Michaut V.: A Párt tömegmunkája és nemzeti politikája M. Thorez műveiben.

Patinaud M.: A kommunista és demokratikus sajtó problémái.

August G.: A munkásosztály pártja a dolgozók követeléseinek védelmezője. /A Kommunista Párt védi nemcsak a munkásosztály, hanem a többi városi és falusi dolgozó érdekeit is./

Calas R.: A világi iskolák és az állami oktatás védelme. /A fasiszták és szövetségeseik, a jobboldali szocialista vezetők támadást indítottak a világi iskolák ellen./

Limbourg M.: A Marshall-terv második fázisa és a terv szociáldemokrata védelmezői.

Figures L.: Kétéves a Kínai Népköztársaság.

Hentges P.: Minden ország kommunistáinak nevelője: a "Tartós békéért, népi demokráciáért."

Szeleznyov K.: A francia nép történetének problémái a "Cahiers du Communisme"-ban. /1947-50./

Besse G.: A "Pedagógiai Írások" és a történelemtanítás. /A Garaudy előszavával megjelent "Pedagógiai Írások" ismertetése. A főcél a háborús propaganda távoltartása a történeti oktatástól. A füzetek felvetik a történelem legfontosabb kérdéseit s marxista magyarázatra törekszenek./

Leduc V.: Sztálin: Marxizmus és nyelvtudomány c. művéről.

Svernyik elvtárs üzenete Truman elnökhöz.

A Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének határozata.

10. szám.

A Központi Bizottság üzenete M. Thorezhez.

A munkás egység a nemzeti egység tényezője.

Duclos J.: Egységpolitikánk Franciaország függetlenségének helyreállítására.

Marty A.: A vietnami háború ellenkezik a francia érdekekkel.

Joannés V.: A szocialista vezetők felelőssége a kormányzat fasizálódásában.

Villon P.: A Német Demokratikus Köztársaság és Franciaország érdeke.

Dupuy F.: Tite, a háborús provokátor.

Desanti J.: A tudomány /Sztálin elvtárs nyelvtudományi cikkek alapján tárgyalja a tudomány lényegét és funkcióját./

Jourdain H.: A kommunisták és a szakszervezeti demokrácia tekintélyéért vívott harc.

Pierrard A.: Paul Reynaud, a visszaeső sirásó.

A Központi Bizottság felhívása /Ivry, szept.8./

DÉMOCRATIE NOUVELLE. /Uj Demokrácia/

1951. 5. szám.

Különszám a gyarmati problémákról.

6.,7.,8. szám ismertetését lásd a TIE 1951. 7-9. számában.

9. szám.

Haroche Ch.: Franco, Truman hű szövetségese.

Desanti J.T.: A lengyel tudományos kongresszus.

10. szám.

Servant J.: A nyugati gazdasági zürzavar.

Desanti D.: A berlini VIT.

Badia G.: A tábornokok pere Varsóban.

A magyar nők a termelésben.

Hét évi népuradalom Bulgáriában.

Egretaud M.: A nairobi afrikai konferencia.

11. szám.

Duclos J.: Nemzeti függetlenség és béke.

Kuo-Mo-zso: Nyílt levél a japán néphez.

Leduc V.: De Gaulle hazafi?

Deuzon M.H.: Az abidzsáni per /Az elefántcsontpárti függetlenségi mozgalom elnyomása/.

LA NOUVELLE CRITIQUE. /Új Kritika/

1951. januári szám.

Haroche Ch.: A német kérdés és a Szovjetunió békepolitikája.

Soleviev A.: A szovjet történeti film.

Lentin A.: A kommunista párt, az értelmiség és az egység.

Delarue M.- Mouvillaud M.: A kommunista párt, az értelmiség és az eszmék harca.

Desanti J.: A nyelv, a tudat és az osztályharc /Sztálin nyelvészeti cikkeiről./

A február-augusztusi számok ismertetését l. a TIÉ 1951. 4-6. és 7-9. számában.

1951. szept. okóberi szám.

Bredel W.: Az igazság Ernst Thaelmann haláláról.

CAHIERS INTERNATIONAUX /Nemzetközi füzetek/

1951. szept-okt. szám.

Marchand J.: Az iskolakérdés Franciaországban /történeti visszatekintéssel/

Bruhat J.: A világ munkásosztálya és az orosz forradalom.

LA PENSÉE /A gondolat/

1951. szept-okt. szám.

Varloot J.: Az "Encyclopédie" kétszázados évfordulója.

Denis H.: Quesnay és Rousseau, az "Encyclopédie" két gazdasági munkatársa.

Lecercle J.L.: Diderot és a polgári realizmus a 18. század irodalmában.

Dautry J.: A polgári forradalom és az "Encyclopédie" /I./

Gaillard P.: A prágai és budapesti per. /Svec és Grösz pere./

Mounin G.: Köznyelv és irott nyelv. /Sztálin nyelvtudományi cikkeivel kapcsolatban./

Maublanc R.- Varloot J.: A beszélt nyelv módosulásáról.

RINASCITA.

1951. máj.

Togliatti P.: Egységben az erő. /A munkásegység és a választások./

Crisafulli V.: Az egyik rezsimtől a másikig./Az olasz köztársasági alkotmány története./

Pajetta G.: Az olasz nép nagy harca a békeegyezményért.

Di Vittorio G.: A munka fokozott kizsákmányolása és termelékenysége az olasz iparban.

Picolato R.: A dolgozó nők fokozott kizsákmányolása.

Mentalbano G.: A kommunisták a szicíliai tartományi gyűlésen.

Spezzano F.: A földbirtokreform és a kormány csalásai Calábriában.

Lombardo Radice L.: Utibenyomások a Szovjetunióból.

Robotti P.: A negyedik ötéves terv befejezése.

Manzocchi B.: Az amerikai gazdasági élet a háború után.

Nemzetközi és belpolitikai szemle.

Irodalmi cikkek.

1951. jun.

Togliatti P.: Győzelmet kiabálnak. /A választások De Gasperiék vereségét hozták./

Chilanti F.: Az olasz társadalom a viterbói perben.

Pastore O.: Hogy jutott csődbe a külügyminiszterhelyettesek konferenciája.

Trombadori A.: A reggioi gépgyár munkásai harcban a munkáért és a békéért.

Spinella M.: Sztálin levele a nyelvtudományról.

Leonardi S.: Az ipar fejlődése a népi demokratikus országokban.

Aleramo S.: Maxim Gorkijt idézván.

Cikkek és beszámolók a választásokról.

Könyvszemle.

1951. jul.

Togliatti P.: Ideiglenes kormányok. /A jelenlegi kormány csőd felé viszi Olaszországot./

Laconi R.: De Gasperri pályafutása.

Crisafulli V.: Fény derült a polgári demokrácia korlátaira.

Donini A.: A néppárt élete és halála.

Longo L.: A bányamunkások agitációja. A szakszervezeti és politikai tevékenység fontos példája.

Grieco R.: A munkáért és a földért folyó harc Emiliában.

Trentin B.: Az olasz gépipar sorsa.

Bianca T.: "Eltévelyedések" a katolikus egyházban.

Mila M.: Verdi operáinak művészi és zenei világa.

Zirankievits G.: A patriotizmus kérdése az új lengyel államban.

Pastore O.: Az olajkérdés az olaszországi amerikai sajtóban.

Buzelli A.: A társadalmi valóság és jogi felépítmény.

Szépirodalmi cikkek.

Könyvszemle.

1951. augusztus-szeptember.

Togliatti P.: Klerikális "revizionizmus".

Mieli R.: Az olasz békeszerződés amerikai revíziója.

Pajetta G.: Németország újrafegyverzése veszélyezteti a békét.

Giachini N.: Az amerikai megszállás Livornóban.

Crisafulli V.: A köztársasági alkotmány elleni offenzíva fejlődése.

Pesenti A.: Megjegyzések az állami költségvetésről.

Regis G.: Az olasz külkereskedelem valóságos helyzete és lehetőségei.

Antolini F.: A termelés költségei a kapitalizmusban és a szocializmusban.

Diaz F.: Történelmi és politikai ítéletek /Giolittivel kapcsolatban./

Meocci A.: Gramsci és a gyermekek /Gramsci pedagógiai nézetei./

Modica E.: Az ifjúság Berlinben.

Kérdésképzés a Magyar Dolgozók Pártjában.

Brandani M.: Utazás Kazahsztánban.

Nemzetközi és belpolitikai szemle.

Könyvszemle.

SOCIETÁ.

1951. 2. szám.

Bianchi Bandinelli R.: A kommunizmus vallásai.

Badaloni N.: Történelem és metafizika G.B. Vico gondolkodásában.

Wallon H.: Lélektan és dialektikus materializmus.

Della Peruta F.: A lombard parasztek helyzete a risorgimento korában.

Bosio G.: Marx és Engels irásainak elterjedése Olaszországban 1871-től 1892-ig.

Ventura L.: Munkában a katonai törvényszékek. /Az imperialisták szolgálatában álló olasz kormány újabb intézménye az olasz nép elnyomására./

Zangheri R.: Történeti tanulmányok az olasz munkásmozgalomról 1944-től 1950-ig. /Kritikai ismertetés./

Könyvszemle.

Vita.

3. szám.

Santoli V.: Gramsci és a folklór.

Manacorda G.: Giovanni Berchet /Haladó romantikus költő és esztétikus a múlt század első felében./

Procacci G.: Osztályharc Franciaországban az ancien régime alatt /1484-1959/.

Bosio G.: Marx és Engels irásainak elterjedése Olaszországban 1871-től 1892-ig.

Jegyzetek és vitacikkek az olasz választásokról és az alkotmányról.

Aloisi M.: Szovjet tudományos dokumentfilmek.

Corsini G.: Angol-amerikai haladó folyóiratok.

Könyvszemle.

WEG UND ZIEL. /Ut és cél/

1951. 9. szám.

Fürnberg Friedl: A 14. Pártkongresszustól a 15-ig.

West F.: A német imperializmus ujjászületése.

Rosner J.: A polgári demokráciák kiélesedett válsága.

Genner L.: Szövetség munkások és parasztek között.

A közszépolitika kérdései.

Harc az ifjuság megszervezéséért.

A taggyűlésekről.

Mao Ce Tung /A kínai kommunisták harca/.

10. szám.

A 15. Pártkongresszus elé.

Honner Fr.: Döntő üzemtanácsválasztások.

Wert Fr.: A Szovjetunió külpolitikája.

Altmann K.: Harcban a munkásegységért.

A Párt új funkcionáriusai.

A frankfurti Internacionálé háborús és fegyverkezési programja.

Az amerikai hadigazdálkodás.

A német imperializmus Ausztriára veti szemét.

11. szám.

Fischer E.: Komoly helyzetben. /Sztálin elvtárs okt. 6-i nyilatkozata és a nyugatnémet és osztrák helyzet./

Marek Fr.: A legyőzhetetlen szovjethatalom /I.V. Sztálin művei 4. kötetről./

Kodicek E.: Szakszervezeti kongresszus és szakszervezeti politika.

Laptey J.: A falu és város ellentétének feloldása a Szovjetunióban.

Tudatos fogyasztáskorlátozás. /Az osztrák dolgozók bérei relative és absolute is csökkennek./

Amerikai békediktátum San Franciscóban.

DIE ARBEIT /Bécs/

1951. 9. szám.

Fiala G.: A Szakszervezeti Világszövetség végrehajtóbizottságának ülése.

Horn O.: Az osztrák szakszervezetek második kongresszusa.

Horn L.: Az üzemi tanácsok választása - fordulópont.

Volter H.: Harc a lakbéremelés ellen.

Di Vittorio G.: A sztrájkőrök nemzetközi kongresszusának eredményei.

Eskandary I.: Az iráni dolgozók harca a kenyérért, békéért és a függetlenségért.

Jegyzetek: Az üzemi tanácsválasztásokról, az októberi sztrájkokról, reáljövedelem csökkenéséről, a kapitalizmus visszaállításáról Jugoszláviában.

10. szám.

Fiala G. és Hornik L. cikkei az üzemi tanácsok választásával kapcsolatban a szociáldemokraták illetve a VdU-szerű fasiszta szervezet mesterkedéseit leplezik le.

A kommunista frakció javaslata az osztrák szakszervezeti Szövetség második kongresszusán. /1951. szept. 20./

Fridrich E.: Az életszínvonal csökkenése a legutóbbi üzemi tanácsválasztások óta.

Surtees P.: Kiadások- hadfelszerelésre. /A béketábor és az imperialisták országaiban./

Rodrigo J.: Új szakasz a spanyol nép szabadságharcában.

Jegyzetek.

LABOUR MONTHLY

1951. szept.

R.P.D.: Az élethez való jog./E hónap kül- és belpolitikai eseményeiről./

Rothstein A.: A szovjet fegyveres erők és az igazság. /Az angol kormány hazugságainak leleplezése/

Gallacher W.: A világifjúsági találkozóról.

Campbell J.R.: Az újrafegyverkezés keserű gyümölcsei. /Az angol szakszervezeti kongresszus és a Munkáspárti konferencia számos napirendi pontot tűz majd ki e kérdéssel kapcsolatban, tagjainak számos tiltakozása következtében./

Luca V.: Románia nemzeti kérdése megoldódott. /A romániai nemzetiségi kérdés megoldásáról./

október.

A szerkesztőség: A választási küzdelem elé.

R.P.D.: Hazugok társasága /A hónap kül- és belpolitikai eseményeiről./

Quaestor: A blackpool-i baloldal /A 83. Szakszervezeti Kongresszusról./

Bright R.: Ut a gazdasági romlás felé. / A reménytelen angol gazdasági helyzetről, amelyből egyedül az Angol Kommunista Párt mutatja a kiutat./

Carter J.: Ujzélánd, ahol a toryk kormányoznak. /Az ujzélándi tory kormány visszatérésének értékelése./

Gallacher W.M.: Foster Amerikáról. /Az Amerikai Kommunista Párt Elnökének, Foster W.Z.-nek új könyvéről -Outline of Political History of the Americas." Hosszu, igen magasra értékelő ismertetés./

november

R.P.D.: A nagy ellentét / A szovjet és amerikai külpolitika közötti különbségről./

Sztálin I.V.: A forradalom másnapja. /A Finn Szociáldemok-

rata Párt helsinki kongresszusán 1917. november hó 14-én.
tartott beszéd./

Pritt D.N.: Egy-egy pillantás a népi demokraciákra.

Thaelmann E.: Levelek a börtönből, 1944-ben. /Átvéve a "Neues Deutschland" 1950. okt. 21-i számából./

Evans S.R. haladó angol lelkész prédikációja a londoni Szent Pál Székesegyházban /A békéről./

Rothstein A.: Egy nagy amerikai. /Morgan L.H., a 19. század-
végi nagy materialista történész./

Carr M.: Földközítengeri versenytársak. /Anglia és az USA
rivalitásáról a földközítengeri kontroll kérdésében./

THE MODERN QUARTERLY

1951. 4. szám.

Rothstein A.: Gazdasági kapcsolatok a két világ közt. /A szo-
cialista és kapitalista világ között, elméletben és gyakor-
latban./

Fast H.: Az amerikai intellektüellek és a háború.

Hobsbawm E.: Az angliai parlamenti demokrácia megszélidítése.

POLITICAL AFFAIRS

1951. aug.

Dennis E.: "A mi ügyünk győzhetetlen". /1951. jun. 26-án nagy
tömeggyűlésen elhangzott beszéd a kommunistavezetők letar-
tóztatásával kapcsolatban./

Rockman J.: A koreai fegyverszüneti tárgyalások.

Flynn E.G.: A Smith-törvény ismét lesujt. /A kommunistavezetők
letartóztatásáról./

Blake G.: A szakszervezeti mozgalom és a Mc. Gee eset. /Mc. Gee
néger dolgozót ártatlanul kivégezték. Megmentéséért folyó
harcban résztvett a szakszervezet; a cikk a harc pozitívum-
ait és hiányosságait taglalja./

A dicsőséges Kínai Kommunista Párt 30. évfordulóján. /A "Tar-
tós békéért" 1951. jun. 29-i számából./

szept.

Jerome V.J.: A Wall Street elrendeli a "békeszerződést". /A
japán különbékeszerződésről./

Bittelman A.: A Pártra váró tömegfeladatokról. /Az amerikai Kom-
munista Párt 32. évfordulójára./

Flynn E.G.: Amit a Legfelsőbb Bíróság szabadjára engedett. /A
Legfelsőbb Bírósági ítélettel a kommunistavezetők bebör-

tönzéséről, szabadjára engedte az USA kormány "az országban a fasizmus veszett ebjeit."/

Walker R.: A Truman-Svernij üzenetváltás hátttere./Truman üzeneteinek leleplezése./

Bianca M.: A háborus gazdaság és az életszínvonal. /Leleplező tények az USA kormányának háborus gazdaságpolitikájáról, a gazdasági válságról./

Az Indiai Kommunista Párt programja. /Az Indiai Kommunista Párt 1951 táborigi brosurája után./

MASSES AND MAINSTREAM.

1951. aug.

Sillen S.: Beszéljünk időben. /A kommunista vezetők letartóztatásáról. A haladó erők egyesítésének szükségességéről./

A nép hangja az ítélet ellen. /Sajtóközlemények, szervezetek és egyének tiltakozó megnyilvánulásainak közzlése./

Robeson P.: Egység a békéért. /A chicagói békekongresszusról, melyet 1951. jun. 29-től jul. 1-ig tartottak, több mint 4000 delegátus részvételével./

Gold M.: A "Masses" tradíciója. /A Masses and Mainstream 1911-ben indult. Visszapillantás a 40 esztendőre./

Ting Ling: Agnes Smedley /Visszaemlékezés./

szept.

Sillen S.: Korunk. Rövid kommentálások az amerikai belpolitikai eseményekről és a fasizálódási folyamatról.

Apotheker H.: Franco és az amerikai erkölcs.

Brown Lloyd L.: Nincs rejtekhely. /Az amerikai négerüldözésekről./

North J.: A "Masses" tradíciója - a 40-ik évforduló. /A "New Masses" c. hetilap szerkesztőjének visszaemlékezése az 1934-1948 közötti időszakra./

okt.

Sterobin J.: Európa elitéli a Smith-törvényt.

Moss E.: Ki kell szabadítani Paul Robesont. /Az amerikai kormány megtagadta Paul Robeson utlevelének kiadását, így t. i. házi őrizetben tarthatják./

Sillen S.: Korunk. /Rövid szerkesztői kommentárok az amerikai belpolitikai eseményekről./

North J.: Haditudósítók. /A háborus uszító amerikai újságokról és azok tudósítóiról.

Könyvszemle:

Burnham Louis ismerteti

Herbert Aptheker: A Documentary History of the Negro People in the United States c. könyvét, amelynek minden béke, és szabadságszerető fekete és fehér ember kösi-könyvévé kell lennie.

Aptheker H. ismerteti:

Vidor Perlo: American Imperialism c. könyvét. Igen hasznos és jó könyvnek értékeli.

"A világ körül" c. rovatból:

Beszélgetés Nazim Hikmettel.

REVUE HISTORIQUE.

1951. július-szeptember.

Lefebvre G.: Kutatás és kongresszus. /A kongresszusok jelentőségéről és természetéről./

Sagnac Ph.: A rendi gyűlés és a nemzetgyűlés összetétele. /1789/ /Megvizsgálja a három rend küldötteinek helyzetét./

Dupront A.: Történelem és háború /A történelemtanítás és történelemlírás szerepéről a népek közötti kapcsolatban./

Godechot J.: Franciaország és Málta a 18. században.

Renouard J.: A középkor egyháztörténete. /Bibliográfia, 2. rész./

Brunschwig: Németország Hitler óta.

Könyvismertetések.

Bibliográfia

Folyóiratok és tudós társaságok

Krónika.

október-december.

Perroy E.: Halphen történeti művei. /Az 1950-ben elhunyt nagy francia történetirónak, a középkor kiváló ismerőjének tudományos működéséről./

Eckeaute D.: Az orosz történelem periodizációja. /A Szovjetunióban lefolyt periodizációs vita ismertetése./

Laroche C.: A tengerentuli levéltárak és a francia gyarmati történelem.

Renouard J.: A compostella-i zarándoklás és jelentősége. /Néhány nemrégiben megjelent munka alapján./

Dupront A.: A tienti zsinat: elmélkedések a 400 éves évfordulón.

Vilar P.: Spanyolország ujkori története /18-20. század/
/Publigráfia/

Előzmények
Különleges jogok
Selymesek és tudós városok
Erdély.

ANNALES HISTORIQUES DE LA REVOLUTION FRANCAISE.

1951. ápr-jun.

Rachet R.: Járvány és terror: történelmi és szociológia.
/A járványok politikai hatása./

Louis R.: A mérsékelt reakció szakaszai Loir-et-Cher kemé-
tisében /1792-93/.

Vidalenc J.: A francia kereskedelmi ügynökségek Szenegál-
ban 1808 körül.

Dornic F.: Egy rosszul felvetett kérdés: Cuzco és Montesson
létesítései Ballonban, 1789. jul. 23-án.

Hill B.: A velaisi alkotmányról /1798/.

Cobb R.: A szeptemberi részárlások három szentanauja
/1792./

Cobb R.: Egy francia fogoly benyomásai Angliában./1793./

jul- szept.

Lefebvre G.: A II. évi, praerial 22-iki törvényről.

Richert G.: Községi javak és használati jog Haute-Garonne-
ban a thermidori reakció és a direktórium alatt.

REVUE D'HISTOIRE ECONOMIQUE ET SOCIALE.

1950. 4. sz.

Vilar P.: Városi fellendülés és bérmozgalom. Barcelona
esete a 18. században.

1951. 1. szám.

Brauer W.: Néhány megjegyzés Vauban gazdasági működéséhez.

Leuillot P.: Gazdasági és pénzügyi tevékenység Elzászban a
19. század elején.

2. szám.

Doucet R.: A bank Franciaországban a 16. században.

Prévost R.: Descartes gazdasági humanizmusa.

RASSEGNA STORICA DEL RISORGIMENTO.

1951. jan-jun.

Quazza R.: Egyházpolitikai problémák a Torino és Róma közötti levelezésben /1847-48./

Tamborra A.: A szárd királyság szerb politikája: 1856-1861.

Carbene G.A.: Kiadatlan töredékek az Aseglio-Balbo levelezésből, 1847-48.

Tagliacozzo E.: Salvemini választási kalandja a Giolitti-korszakban /1909-ben. Fejezet Gaetano Salvemini készülő életrajzából./

Könyv- és folyóiratszemle.

Tudományos élet.

RIVISTA STORICA ITALIANA

1951. I. sz.

Meloni P.: A satrapák nagy lázadása II Artaxerxes ellen /I. sz. 370-359/.

Carocci G.: A "rengyosok"/Straccioni/ felkelése Luccóban./A luccai selyemszövőmunkások mozgalma 1531-32-ben./

Vaccarino G.: Harmadik Köztársaság kezdetei a republikánus emlékiratirodalomban.

Cippola C.M.: A koraközépkori gazdasági rendszer kérdései.

Caparisa V.: Néhány megállapítás Erasmus haláláról.

Könyv- és folyóiratszemle.

II. szám.

Salvatorelli L.: Egy olasz vallástörténet körvonalai.

Judges A.V.: Az ártörténet céljai és módszerei.

Saitta A.: Egy pacifista reformátor Richelieu korából: Emé-
rio Orucé.

Procacci G.: Mably apát és a felvilágosodás.

Könyv- és folyóiratszemle.

WIENER GESCHICHTSBLÄTTER

1951. 3. sz.

Geyer: Bécs város története a történelemtanításban.

Jörlich E.J.: Sauter Ferdinand és a bécsi irodalom /Sauter bécsi költőről./

Müller V.J.: A "Neugebäude" legrégebbi ábrázolása /Egy 16. századi festményről./

Zatschek H.: Az ipar írásbeli emlékei. „A stájer ipar írásbeli emlékei 1275-1523” c. műről/.

Zöllner Erich: Uj mü Bécs korai történetéről./Oettinger Karl: Bécs keletkezése c. most megjelent művéről./

Donin R.K., 70. születésnapjára. /Donin az egyesület alelnöke./

HISTORISCHE ZEITSCHRIFT

1951. aug. 172. köt. 1. füz.

Schachermeyr E.: Marathon és a perzsa politika.

Martin A.: Az ujkor polgári-kapitalisztikus dinamikája a renaissancetól és a reformációtól kezdve.

Mayer+Kulenkampff: Ranke viszonya Lutherhez.

Könyvszemle.

1951. aug. 172. köt. 2. füz.

Taege F.: Nagy Sándor és a hellén uralkodó kultusz kezdetei.

Aubin H.: Az ó- és középkor határának kérdéséhez.

Kirchner W.: Narva jelentősége a 16. században. /Narva nagy jelentőségét a 16. században Oroszországnak köszönhette. Mikor a svédek 1580-ban elfoglalták, jelentéktelen kikötővé vált./

Heimpel H.: Rudolf Stadelmann és a német történettudomány. /Ismerteti Stadelmann életét és műveit, amelyek közül a legfontosabbak "A középkorvégi szellem" és "Moltke" c. művek./

Könyvszemle.

REVUE DE L'UNIVERSITÉ DE BRUXELLES.

1950. 5. szám.

Delvoye Ch.: Szaloniki, a bizánci birodalom második fővárosa és műemlékei.

1950-51. 2. szám.

James E.: Az államosítás eredményei Franciaországban.

Sadi-Kirschen E.: A protekcionizmus különböző megnyilvánulási formái Belgiumban.

3.4. szám.

Plard H.: A "Varázsfuvola" librettója és a szabadkőműveség.

5. szám.

Galletti A.: A 20. század irodalmának vitája.

Godegens R.: Az "Új Szövetség" zsidó szektája és a kereszténység kezdetei. /Ujjonnan felfedezett palesztinai kéziratokról./

1951-1952. 1. szám.

Evans I.: Az angol irodalom a két háború között.

SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR GESCHICHTE.

1951. 2. szám.

Meyer B.: Történeti szövegek kiadásához. /Tárgyalja a szövegkiadások történetét, jelenlegi helyzetét, a szövegkiadás folyamatát s a felmerülő problémákat./

Jacquot J.: Coryat Tamás utazása és angol-svájci barátkozások a 17. század elején. /Coryat angol utazó a 17. század elején járt Svájcban. A cikk leírja az utazást, továbbá tárgyalja a 17. századi angol-svájci kapcsolatokat./

Ganz W.: Segesser Fülöp mint politikus. /Segesser 19. századi klerikális svájci politikus volt./

Vicaire M.H.: A párizsi munkások a katolicizmus ellen 1830-70-ig. /A párizsi munkásság vallás- és egyházellenes magatartásáról s ennek megszüntetésére törekvő egyházi kezdeményezésekről és kísérletekről./

Vischer E.: Ranke leveleihez.

Hubschmied: A Naefels tulajdonnévről. /A Naefels név ujonnan művelés alá vett földet jelent./

Wernli Fr.: Uri legfelső joghatóságainak kérdéseihez. /1798 után a Habsburgoknak nem volt joghatóságuk Uri-ban s nem is emeltek ez irányban igényt./

Nekrológok.

Könyvismertetések.

THE ENGLISH HISTORICAL REVIEW

1951. 258. sz.

Wenham R.B.: Erzsébet királynő és az 1589-es portugál expedíció.

Latham R.C.: A parlamenti bérek fizetése - a végső szakaszban. /A 17. századi parlament tagjainak fizetését vizsgálja./

Fozzard I.: A kormányzat és a sajtó Franciaországban 1822-27.

Finberg H.P.R.: A Domesday ökrössfogata. /A Domesday ökrössírásban szereplő caruca-ról megállapítja, hogy az nyolcökrös fogatot jelentett./

Saltman A.: II. János, Rochester püspöke /Rochester egy 12. századi püspökének kérdéséhez./

Gri ~~man~~ h.: Oboli de Musc. /Egy 12-13. századi Angliában használt arab érme-fajtaról./

Sanders I.J.: Az 1259-es párizsi béke szövegei.

Stones E.L.G.: Roger Mortimer szökésének dátuma. /A II. Edward által fogságban tartott Roger Mortimer szökése a Towerből 1323-ban./

Könyvszemle.

Rövid jegyzetek.

259. szám ismertetését l. a TIE 1951. 7-9. számában.

260. szám.

Offler H.S.: A "De iniusta vexatione Willelmi Episcopi primi" c. műről. /E munka leírja a William Rufus elleni összeesküvésben való részvétel miatt 1088-ban királyi bíróság elé állított durhami püspök, William of St. Calais perét./

Taylor A.J.P.: Nagy Britannia marokkoi politikája 1886-1902.

Dickinson J.G.: "Blank" és "Blank Charters" a 15. és 16. században./A cikk ismerteti a nevezetesebb ilyenfajta iratokat és funkciójukat./

Williams N.J.: Francis Shaxton és az Erzsébet-kori kikötői könyvek. /A kikötői könyvek az angol kereskedelem általában a gazdaság fontos forrásai. Ezekből ismerjük meg a 16. század második felében működő Francis Shaxton kereskedői tevékenységét is./

Könyvismertetések.

Rövid jegyzetek.

THE ECONOMIC HISTORY REVIEW.

1951. 4. sz.

Clark G.K.: A gabonatörvények visszavonása és a 40-es évek politikája.

Kerridge F.: Barázda és az agrártörténet.

Pristley M.: Az angol-francia kereskedelem és a "Kedvezőtlen mérleg" ellentét 1660-1685-ben.

Rostow W.: A kereskedelem szavainak történeti elemzése.

Rövid cikkek:

Praver J.: Az "Assise de Teneure" és az "Assise de vente": a latin királyságban a földvagyonról./

Pappe H.O.: Wakefield és Marx

Henderson W.O.: Bathenau: A tervgazdaság pionírja.

Sayers R.S.: A központi bankrendszer fejlődése Bagehot után.
Rövid szemlecikkek és könyvismertetések.

Ruddock A.A.: Nagybritannia és Írorszég gazdaságtörténetére
vonatkozó cikkek jegyzéke.

Gazdaságtörténeti Társulat: kiadványai és a Társulat tisztika-
ra.

THE JOURNAL OF MODERN HISTORY

1951. 3. szám.

Byrnes R.F.: A francia nyomdaipar és annak válsága 1890-ben.

Kamr R.A.: Karl Renner /1870-dec.14.- 1950. dec. 31./

Szemlecikkek:

Smith L.B.: Az utolsó 50 év európai történetéről szóló kézi-
könyvek elemzése.

Hexter J.H.: Ismét és ismét a Renaissance.

Pinkney D.H.: Páris 2000 éve.

- Okmányok:

Fifield R.: Japán politika a Shantung kérdésben a párisi
békekonferencián.

Könyvszemle.

Levelek a szerkesztőhöz.

HISTORY

1951. 126-127 szám.

Dobb M.: Történelmi materializmus és a gazdasági tényező
szerepe.

Gomme A.W.: Az athéni demokrácia működése.

Martin C.: Néhány középkori megjegyzés Arisztoteles: Politika
c. munkájáról.

Jonas I.: Nathaniel Desborough kapitány: betekintés a restau-
ráció uráni időkbe.

Robson E.: A tisztségek megvásárlása és előléptetés a brit
hadseregben a XVIII. sz-ban.

Beloff M.: Van-e angol-amerikai politikai tradíció?

Bing H.F.: A történelem tanulása és tanítása a háborúutáni
Németországban.

Könyvszemle, beérkezett könyvek jegyzéke, iskolai könyvszemle,
A nyugati történettudományra vonatkozó hírek.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK
1951. ÉVBEN MEGJELENT KIADVÁNYAI:

1. Haraszti Éva: Az angol külpolitika a magyar szabadságharc ellen.
2. Kosáry Domokos: Bevezetés a magyar történelem forrásaiba - és irodalmába I.
3. Magyar Történeti Bibliográfia 1825-1867. I. kötet. /Általános rész/, III. kötet /Politika, jog, oktatás-iskolák, tudomány, művészet, sajtó, vallás-egyházak/. Szerkesztette a Történettudományi Intézet munkaközössége, I. Tóth Zoltán vezetésével.
4. I. Tóth Zoltán: Parasztmozgalmak az Erdélyi Érchegységben 1848-ig.

Sajtó alatt:

1. Kemény G. Gábor: Iratok a nemzetiségi kérdés történetéhez Magyarországon a kiegyezés korában. I. kötet. /1867-1892./
2. Magyar Történeti Bibliográfia 1825-1867. II. kötet./Gazdaság./
3. S. Sándor Pál: Parasztmozgalmak a Habsburg önkényuralom idején.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT 1951. ÉVBEN MEGJELENT KIADVÁNYAI:

H. Balázs Éva: Jobbágylevelek

Barta István: Kossuth Lajos 1848/49-ben I.

Elekes Lajos: Hunyadi hadserege

Elekes Lajos: Hunyadi János

Ember Györgő: Iratok az 1848-i magyarországi parasztmozgalmak történetéhez.

Esze-Köpeczi: Esze Tamás

Esze Tamás: II. Rákóczi Ferenc tiszántuli hadjárata

Fekete Sándor: Vasvári Pál

Hadrovics-Wellmann: Parasztmozgalmak a 18. században

Heckenast-Karácsonyi-Lukács-Spira: A magyar nép története /Rövid áttekintés/

Karsai-Paplényi: A fehér terror

Kató István: A magyar jakobinusmozgalom

Kossuth Lajos: Fel mindnyájan a hon védelmére! /Összeállította: Barta I.- Spira Gy./

Kovács Ede: Bem apé

Kovács Ede: Bem József és a magyar szabadságharc

Mérei Gyula: Magyar iparfejlődés

Molek A.: Páris munkásai a kommun napjaiban

Réti László: A Bethlen-Peyer paktum

I. Tóth Zoltán: Varga Katalin

Várkonyi Ágnes: Vak Bettyán

Sajtó alatt:

Andics Erzsébet: A magyar szabadságharc főurí árulói

Babics András: A pécsi bányák története

Bonda Kálmán: A magyar jakobinus-per iratai II.

Incze Miklós: Válság és nyomor a Horthy-Magyarországon

Lederer Emma: Az ipari kapitalizmus kezdetei Magyarországon

Nagy Kálmán: Stromfeld Aurél

Pach Zsigmond Pál: Az eredeti tőkefelhalmozás Magyarországon

Pálffy Ilona: A nők a magyar függetlenségért.

TARTALOMJEGYZÉK:

	Oldal
Lugyin P.F.: I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek jelentősége a társadalomtudományok fejlődése számára	1
Prekov B.D.: Hogyan hajtjuk végre az I.V. Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. munkájában kitűzött feladatokat	27
Néhány fontos kérdés I. V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényében. /A Történettudományi Intézet Tudományos Tanácsának 1951. június 29-i ülése./ . .	39
Blezermann G.: Az alap- és felépítmény a szocializmusról a kommunizmusra való átmenet időszakában . . .	49
Budzsalov E.: A sztálini Párttörténet és a történettudomány	70
Ivanov M.: Az 1907. január-februári válság Iránban. /Az 1905-1911. évi iráni forradalom történetéből./	89
Rubinstein N.: Az amerikai imperializmus szovjetellenes politikájának történetéhez	109
Ivanov L.: Birálat "A Szovjetunió története" főiskolai tankönyv II. kötetéről	137
Hájek J.S.: Benes és a müncheni diktátum	151
Intézetünkbe ujonnan beérkezett szovjet történettudományi munkák	164
Szovjet folyóiratszemle	165
Folyóiratszemle a népi demokráciák országaiból	210
Folyóiratszemle egyéb országokból	230
A M. Tud. Akadémia Történettudományi Intézetének 1951. évben megjelent kiadványai	248
A Magyar Történelmi Társulat 1951. évben megjelent kiadványai	249

A M. T U D. A K A D É M I A
T Ö R T É N E T T U D O M Á N Y I I N T É Z E T É N E K
É R T E S I T Ő J E

1951. évi II. évfolyamának betűsoros tartalomjegyzéke.

	Szám:	Oldal:
I. Cikkok, tanulmányok:		
Alekszejev A.- Kozodojev I.- Lazutkin J.: Komoly hibák a gazdasági válságok elméletéről és történetéről szóló könyvekben	1-3	144
Burdzsalov E.: A sztálini Párttörténet és a történettudomány	10-12	70
Citovics J.: Az USA szerepe az imperialista Németország 1918. évi teljes szétzuzástól való megmentésében	4-6	18
Csemerisszkij I.: Néhány megjegyzés a szovjet társadalom történetének tankönyvtervezetéhez	7-9	70
A gazdasági válságok elméleti és történeti kérdéseinek marxista-leninista kidolgozásáért	1-3	151
Glezerman G.: Az alap- és felépítmény a szocializmusról a kommunizmusra való átmenet időszakában.	10-12	49
Glezerman G.: A marxizmus-leninizmus az alapról és a felépítményről	1-3	80
Grekov B.D.: Hogyan hajtjuk végre az I.V.Sztálin "Marxizmus és nyelvtudomány" c. munkájában kitűzött feladatokat	10-12	27
Hájek J.S.: Benes és a müncheni diktátum	10-12	151
Ivanov L.: Birálat "A Szovjetunió története" főiskolai tankönyv II. kötetéről	10-12	137
Ivanov M.: Az 1907. január-februári válság Iránban /Az 1905-1911. évi iráni forradalom történetéből/	10-12	89
Az "Izvesztija Akagyemii Nauk SzSzsZR, szeri-ja isztorii i filozofii" folyóirat hasábjain 1948-1950-ben megjelent Porsnyev cikkek vitája	7-9	87

	Szám:	Oldal:
Jacunszkij V.: Hozzászólás a főiskolai történelmi tankönyvek strukturájának kérdéséhez	7-9	59
Jugyin P.F.: I. V. Sztálin nyelvtudományi műveinek jelentősége a társadalomtudományok számára	10-12	1
Kirsevszkaja A.- Valev U.: A bolgár történészek folyóirata. /A Isztoricseeszi Pregled VI. évf. /1949-50/ 1-5. sz és VII. évf. /1950-51/ 1. számának ismertetése	4-6	87
Kotoljuk V.- Miller I.- Piszarev J.: Vi a Lengyelország történelmének fő problémáiról	4-6	69
Koszev D.: A bolgár történettudomány feladatai	7-9	108
Kozlov V.K.: I.V. Sztálin a Szovjetunió szocialista nemzetének kialakulásáról és fejlődéséről	7-9	30
Kukin D.: A szovjet nép világtörténelmi győzelme a Nagy Honvédő Háboruban	7-9	1
Kuryina A.J.: Az amerikai világhuralmi tervek kudarca 1917-1920-ban	7-9	21
L.V.: Az orosz nép kialakulásának és nemzetvéválásának kérdéseiről	7-9	53
Maciu V.: Az angol-amerikai imperialisták tevékenysége Romániában az utolsó világháboru előestéjén	7-9	131
Narcosnyickij A.L.: Az Amerikai Egyesült Államok és Japán agressziója Koreában és Kínában 1894-95-ben	1-3	1
Néhány fontos kérdés I.V. Sztálin nyelvtudományi műveinek fényében. /A Történettudományi Intézet Tudományos Tanácsának 1951. június 29-i ülése/	10-12	39
Porsnyev B.F.: A feudális állam lényege	1-3	104
Porsnyev B.F.: A feudális kizsákmányolás elleni paraszti harc formái és utjai	4-6	119
Štaha O.: Az amerikai imperialisták szégyenletes szerepe Csehszlovákia történetében	7-9	118
Stein N.: Az amerikai imperializmus szovjetellenes politikájának történetéhez	10-12	109

Szám: Oldal:

Sevcsuk G.: Az Ukrán Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének kutatómunkája az 1950 év folyamán	7-9	103
Stein B.E.: A Szovjet-Oroszország ellen irányuló imperialista intervenciós politika elemzése Sztálin elvtárs műveiben	4-6	1
A Szovjet Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének soronkövetkező feladatai	4-6	57
A Szovjetunió történetének periodizációjával kapcsolatos vita eredményeiről	4-6	44
Sztyepanyan C.A.: A kommunizmus építése a Szovjetunióban	1-3	62
Turok V.: Az amerikai imperializmus rabló tervei Délkelet-Európa országaiban 1919-ben	1-3	29
Zasztjenker M.: Az "Actes du Congrès Historique du centenaire de la révolution de 1848."/Paris, 1948. 433.l./ kritikája	4-6	103
II. Intézetünkbe beérkezett szovjet történettudományi munkák	1-3 4-6 7-9 10-12	158 142 141 164
III. Szovjet folyóiratszemle		
Bolsevik	1-3 4-6 7-9 10-12	161 143 143 165
Isztoriceszkije Zapiszki	1-3 4-6 10-12	178 163 207
Izvesztyija AN SzSzsZR. Otgyel. lityeraturi i jazika	1-3 4-6 7-9 10-12	180 165 157 179
Izvesztyija AN SzSzsZR, szerija isztorii i filozsolfii	1-3 4-6 7-9 10-12	175 162 154 176
Kratkije Szsoobszcsenyija. AN SzSzsZR, Insztyitut Szslavjanovegyenyija	7-9	173
Kratkije Szsoobszcsenyija Insztyituta Etnografii	4-6 10-12	186 205

	Szám:	Oldal:
Kratkije Szobscsenyija Isztyitut Isztorii Matyerialnoj Kulturi	4-6 7-9 10-12	185 172 199
Lityeraturnaja Gazeta	1-3 4-6 7-9 10-12	190 172 173 202
Novoje Vremja	1-3 4-6 7-9 10-12	198 178 168 191
Partijnoje Prosvescsenyije	1-3 4-6	163 148
Pravda	1-3 4-6 7-9 10-12	163 149 145 168
Prepodavanyije Isztorii v Skole	1-3 7-9	181 157
Szlavjanye	1-3 4-6 7-9 10-12	182 165 160 180
Szovjetszkaja Archeologia	4-6	171
Szovjetszkaja Etnografija	1-3 4-6 7-9 10-12	188 172 166 187
Szovjetszkaja Knjiga	1-3 7-9 10-12	186 163 183
Szovjetszkoje Goszudarsztvo i Pravo	1-3 4-6 7-9 10-12	187 168 165 185
Temps Nouveaux	1-3	196
Vesztnyik Akagyemii Nauk SzSzSZR	1-3 4-6 7-9 10-12	179 163 156 208
Vesztnyik Drevnyej Isztorii	1-3 4-6 7-9 10-12	180 164 156 178

	Szám:	Oldal:
Vesztnyik Moszkovszkogo Unyiverszityeta	4-6 7-9 10-12	185 172 199
Vizantyijszkij Vremenyik	1-3 10-12	190 206
Voproszi Ekonomiki	4-6 7-9 10-12	177 167 190
Voproszi Filozofii	1-3 4-6 7-9 10-12	188 171 166 187
Voproszi Isztorii	1-3 4-6 7-9 10-12	173 157 150 172
IV. Folyóiratszemle a népi demokratikus országokból.		
In Defence of Peace	1-3	201
<u>Albánia</u>		
Novaja Albanyija	10-12	226
<u>Bulgária</u>		
Filozofsza Miszál	10-12	225
Izvesztija na Insztituta za Balgarszka Isztorija	10-12	224
Novo Vreme	10-12	220
<u>Csehszlovákia</u>		
Časopis Matice Moravské	10-12	216
Historický Sborník	10-12	217
Nová Mysl	1-3	204
Sborník Ústavu Slovenského Národného Povstania	1-3 4-6	211 196
Slezský Sborník	10-12	217
Slovensko	1-3 4-6	211 195
Tvorba	1-3 4-6 7-9 10-12	205 190 178 212
<u>Kína</u>		
People's China	1-3 4-6 7-9 10-12	201 187 177 210

	Szám:	Oldal:
<u>Lengyelország</u>		
Przegląd Historyczny	4-6	189
Przegląd Zachodni	1-3	204
	4-6	189
Sprawy międzynarodowe	7-9	178
	10-12	211
Wiadomości archeologiczne	10-12	212
Zycie Słowińskie	1-3	203
	4-6	188
<u>Német Demokratikus Köztársaság</u>		
Deutsche Demokratische Republik Informations- dienst	10-12	229
Die Arbeit	1-3	214
	4-6	201
	7-9	186
	10-12	228
Einheit	1-3	214
	4-6	200
	7-9	184
	10-12	227
<u>Románia</u>		
Analele Romano-Sovietice	7-9	183
	10-12	219
Buletin Științific	4-6	200
Lupta de clasă	4-6	196
	7-9	181
	10-12	218
Muzeul Româno-Rus	4-6	200
Studii Revista de Istorie și Filosofie	1-3	211
	4-6	198
	7-9	182
	10-12	218
Studii și Cercetări de Istorie Medie	10-12	219
Studii și Cercetări de Istorie Veche	4-6	199
Viata Românească	1-3	213
V. Folyóiratszemle egyéb országokból		
Die Arbeit /Bécs/	4-6	215
	7-9	193
	10-12	237
Cahiers du Communisme	1-3	216
	4-6	204
	7-9	189
	10-12	230

	Szám:	Oldal:
Cahiers Internationaux	1-3	222
	4-6	210
	7-9	190
	10-12	233
Communist Review	1-3	226
	4-6	216
	7-9	194
Démocratie Nouvelle	1-3	218
	4-6	207
	7-9	189
	10-12	232
Labour Monthly	1-3	227
	4-6	217
	7-9	195
	10-12	238
Masses and Mainstream	1-3	229
	4-6	221
	7-9	198
	10-12	240
The Modern Quarterly	1-3	227
	4-6	219
	7-9	196
	10-12	239
La Nouvelle Critique	1-3	221
	4-6	208
	7-9	190
	10-12	235
La Pensée	1-3	223
	4-6	211
	7-9	191
	10-12	233
Political Affairs	1-3	228
	4-6	219
	7-9	196
	10-12	239
Rinascita	1-3	223
	4-6	212
	10-12	234
Science and Society	1-3	230
	7-9	198
Societa	4-6	213
	10-12	235
Weg und Ziel	1-3	226
	4-6	214
	7-9	191
	10-12	236

	Szám:	Oldal:
Annales	4-6 7-9	223 199
Annales Historiques de la Révolution Française	1-3 4-6 10-12	230 224 242
Blätter für Heimatkunde	7-9	200
Bulletin of the Institute of Historical Research	1-3 7-9	233 202
Deutsches Archiv für Erforschung des Mittel- alters	7-9	201
The Economic History Review	7-9 10-12	202 246
The English Historical Review	1-3 7-9 10-12	233 201 245
Historische Zeitschrift	10-12	244
History	1-3 10-12	233 247
The Journal of Economic History	1-3	233
The Journal of Modern History	4-6 10-12	226 247
Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung	4-6	225
Le Moyen Age	1-3	231
Rassegna Storica del Risorgimento	10-12	243
Revue de l'Université de Bruxelles	10-12	244
Revue des Révolutions contemporaines	7-9	199
Revue d'Histoire Economique et Sociale	1-3 10-12	231 242
Revue Historique	1-3 4-6 10-12	230 222 241
Revue Historique Vaudoise	7-9	203
Rivista Storica Italiana	10-12	243
Wiener Geschichtsblätter	1-3 4-6 7-9 10-12	231 225 200 243
Zeitschrift für Schweizerische Geschichte	1-3 7-9 10-12	232 201 244
VI. A M. Tud. Akadémia Történettudományi Intéze- tének 1951. évben megjelent kiadványai	7-9 10-12	204 248
VII. A Magyar Történelmi Társulat 1951 évben meg-		